بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان زنجان

طرح توسعه پایدار منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم

مشاور:

مهندسین مشاور یورت شهر سبلان

رتبه یا رشته مشاور:

برنامه ریزی فضایی و شهرسازی

تاریخ تصویب طرح

بسم الله الرحمن الرحیم

طرح توسعه پایدار منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم

فهرست عناوین

عنوان صفحه

بخش نخست..... ۱

بخش نخست..... ۲

۱-۱-فصل نخست(مقدمه):روش مطالعه طرح(روش ها و فنون تحقیق)..... ۲

۱-۱-۱-مقدمه..... ۲

۱-۱-۲-طرح مساله و ضرورت انجام طرح..... ۳

۱-۱-۳-نگاه کلی بخ طرح های توسعه پایدار منظومه های روستایی..... ۵

۱-۱-۴- انگاره ها و چهارچوب نظری برنامه ریزی..... ۷

۱-۱-۵– نگاه سیستمی در برنامه ریزی فضایی..... ۲۳

۱-۱-۶- نحوه استفاده از انگاره‌ها و چهارچوب نظری در طرح توسعه پایدار منظومه..... ۳۲

۱-۱-۷- شناخت کلان از محدوده مطالعاتی طرح..... ۳۵

۱-۱-۸- روش مطالعه طرح..... ۳۹

۱-۲- فصل دوم:ویژگیهای ساختاری-کالبدی منظومه..... 45

۱-۲-۱-موقعیت منظومه..... 45

۱-۱-۲-۱-تبیین موقعیت ریاضی و طبیعی..... 45

۱-۲-۱-۲-تبیین موقعیت اداری-سیاسی..... 45

۱-۳-۱-۲-تبیین جایگاه عمکردی منظومه در طرح های فرادست..... 48

۱-۲-۲- تحلیل فضایی نوع، تعداد و حجم اعتبارات طرح ها و پروژه های توسعه ای و عمرانی..... ۵۵

۱-۲-۱-۲-نوع و تعداد و پراکنش فضایی طرحها و پروژه های توسعه ای و عمرانی..... ۵۵

۱-۲-۲-۲-حجم و پراکنش فضایی اعتبارات(مقرر و محقق) توسعه ای و عمرانی..... 60

۱-۲-۳-۲-اثرات اعتبارات محقق(در چارچوب طرح ها و پروژه ها) از دیدگاه اجتماع محلی..... ۷۲

۱-۲-۴-۲- پخشایش فضایی سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در طرح‌های و پروژه‌های عمرانی..... ۷۳

۱-۲-۳- ساختار محیطی-بوم شناختی..... ۷۴

۱-۳-۲-۱-ساختار زمین و اشکال ناهمواری..... ۷۴

۱-۱-۳-۲-۱-ساختار زمین شناختی..... ۷۴

۱-۲-۳-۲-۱-ویژگیهای ریخت شناسی(مورفولوژیک)..... ۷۵

۱-۳-۲-۱-ویژگیهای آب و هوایی..... ۸۰

۱-۲-۳-۲-۱-عوامل و عناصر اثر گذار بر آب و هوا..... ۸۰

۲-۲-۳-۲-۱-تبیین رابطه گرما، بارش و رطوبت(آسایش اقلیمی) ۸۹
۳-۳-۲-۱-ویژگیها و قابلیتهای منابع آب ۹۶
۱-۳-۳-۲-۱- آبهای سطحی (شبکه هیدروگرافیک، رودخانه ها-جریان و میزان آبدهی- وروانابها(جریان و تخمین حجم روانابها)، دریاچه ها، ماندابها و تالابها) ۹۶
۲-۳-۳-۲-۱-آبهای زیرزمینی (کمیت، کیفیت، سطح ایستابی، پراکنش و قابلیت آبدهی) ۱۰۱
۴-۳-۲-۱-ویژگیها و خصوصیات خاکها 102
۲-۱-۱-۴-۳-نوع، ترکیب، جنس و پراکنش خاکها ۱۰۲
۲-۴-۳-۲-۱-حاصلخیزی و قابلیت بهره‌برداری خاکها ۱۰۲
۵-۳-۲-۱-ویژگیهای پوشش گیاهی ۱۰۵
۱-۵-۳-۲-۱- خصوصیات عمومی و نحوهٔ پراکنش پوشش گیاهی ۱۰۵
۶-۳-۲-۱-عرصه‌های باارزش زیست‌محیطی (با تاکید بر منابع و گونه های گیاهی و جانوری) ۱۰۸
۱-۶-۳-۲-۱-عرصه‌های حفاظت شده ۱۰۸
۲-۶-۳-۲-۱-عرصه‌های مستعد و ضروری برای حفاظت ۱۰۸
۷-۳-۲-۱-سوانح طبیعی(سیل، زلزله، طوفان و...) ۱۰۸
۳-۲-۱-8-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای محیطی- بوم شناختی منظومه ۱۱۲
۴-۲-۱-ساختار کالبدی ۱۱۳
۱-۴-۲-۱-تعداد، وسعت و پراکنش سکونتگاهها (اعم از شهری و روستایی) ۱۱۳
۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای اثرگذار در شکل‌پذیری و پراکنش سکونتگاههای منظومه ۱۲۱
۱-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای محیطی- اکولوژیک ۱۲۱
۲-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای تاریخی ۱۲۸
۳-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای اجتماعی-فرهنگی 130
۴-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای اقتصادی ۱۳۰
۵-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای سیاسی ۱۳۱
۳-۴-۲-۱-شبکه ارتباطی درون منظومه ای (بین سکونتگاههای منظومه) و برون منظومه ای ۱۳۱
۴-۴-۲-۱-بافت سکونتگاههای منظومه (شکل، فرم و الگو) 137
۱-۴-۴-۲-۱-سگونتگاههای روستایی ۱۳۷
۲-۴-۴-۲-۱-سکونتگاههای شهری ۱۴۴
۵-۴-۲-۱-شکل و پراکنش زمینهای کشاورزی ۱۵۱
۶-۴-۲-۱-پراکنش و کیفیت خدمات و تسهیلات در وضع موجود ۱۵۵

۱-۶-۴-۲-۱-زیرساختها ۱۵۶
۲-۶-۴-۲-۱-خدمات عمومی ۱۶۲
۳-۶-۴-۲-۱-تسهیلات رفاهی ۱۷۹
۴-۶-۴-۲-۱-خدمات پشتیبانی ۱۸۴
۷-۴-۲-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای ساختار کالبدی منظومه ۱۸۹
۵-۲-۱-ساختار اجتماعی-فرهنگی ۱۹۰
۱-۵-۲-۱-سابقهٔ یکجانشینی و قدمت سکونتگاه های منظومه ۱۹۰
۲-۵-۲-۱- ساختار قومی و طایفه ای منظومه ۱۹۰
۳-۵-۲-۱-باورها و هنجارهای دینی- مذهبی ۱۹۱
۴-۵-۲-۱-ساختار و ترکیب جمعیت ۱۹۱
۱-۴-۵-۲-۱-ساختار سنی و جنسی ۱۹۱
۲-۴-۵-۲-۱-رشد جمعیت (نرخ رشد، میزان باروری، مرگ و میر و مانند آن) ۱۹۷
۳-۴-۵-۲-۱-ساختار خانواده و خانوار ۲۰۳
۵-۵-۲-۱-ساختارهای آموزشی ۲۰۶
۱-۵-۵-۲-۱-امکانات آموزش تحصیلی، مذهبی و حرفه‌ای ۲۰۶
۲-۵-۵-۲-۱-سطح آموزش و سواد (با تاکید بر ساختهای سنی و جنسی) ۲۰۸
۶-۵-۲-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای ساختار اجتماعی-فرهنگی ۲۱۱
۶-۲-۱-ساختار اقتصادی ۲۱۲
۱-۶-۲-۱-منابع اقتصادی منظومه و روستاهای آن ۲۱۲
۱-۱-۶-۲-۱-منابع طبیعی تولید (آب، خاک و ...) ۲۱۲
۲-۱-۶-۲-۱-کیفیت و کمیت منابع انسانی (نیروی کار، مهارتها و ...) ۲۱۲
۳-۱-۶-۲-۱-منابع انرژی و سوخت ۲۱۶
۲-۶-۲-۱-مالکیت عوامل تولید ۲۱۶
۱-۲-۶-۲-۱-مالکیت و ساختار حقوقی بهره‌برداری از منابع آب ۲۱۶
۲-۲-۶-۲-۱-مالکیت زمین و انواع آن (ابعاد، وسعت زمین های روستایی و ...) ۲۱۶
۳-۶-۲-۱-مالکیت سایر منابع طبیعی ۲۱۹
۴-۶-۲-۱-ساختار تولید و تاسیسات تولیدی ۲۱۹
۱-۴-۶-۲-۱-ساختار و تاسیسات تولید کشاورزی (تولید زراعی، تولید باغی، واحدهای پرورش دام و طیور و ذخیره‌سازی و نگهداری) ۲۱۹

۲-۴-۶-۲-۱-ساختار و تاسیسات تولید صنعتی و معدنی (صنایع دستی، کارگاهی و کارخانه ای، معدن و ساختمان) 251
۵-۶-۲-۱-ساختار و تاسیسات خدماتی ۲۵۳
۱-۵-۶-۲-۱-خدمات آموزشی ۲۵۳
۲-۵-۶-۲-۱-خدمات بهداشتی-درمانی ۲۵۶
۳-۵-۶-۲-۱-خدمات ارتباطی (IT و ...) و حمل و نقل ۲۵۶
۴-۵-۶-۲-۱-خدمات بازرگانی ۲۵۶
۵-۵-۶-۲-۱-خدمات فراغتی 257
۶-۵-۶-۲-۱-خدمات عمومی و پشتیبانی ۲۶۵
۶-۶-۲-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای ساختار اقتصادی ۲۶۵
۷-۲-۱-ساختارسیاسی-مدیریتی ۲۶۷
۱-۷-۲-۱-نهادهای رسمی مدیریت محلی ۲۶۷
۲-۷-۲-۱-نهادهای غیر رسمی مدیریت محلی (مردم نهاد) ۲۶۸
۸-۲-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای ساختاری منظومه ۲۷۷
۳-۱-فصل سوم: کارکردها (فعالیتها و روابط) منظومه ۲۷۸
۱-۳-۱-فعالیتها و روابط محیطی- بوم‌شناختی ۲۷۸
۱-۱-۳-۱-مخاطرات و سوانح محیطی در سطح روستاهای منظومه ۲۷۸
۱-۱-۱-۳-۱-لرزه خیزی (زلزله، رانش، لغزش و ...) ۲۷۸
۱-۱-۳-۱-2-سیل و جریان آبهای سطحی ۲۸۰
۱-۱-۳-۱-3-خشکی و خشکسالی ۲۸۲
۱-۱-۳-۱-4-شناسایی سکونتگاههای واقع در محدوده های با خطر بالای سوانح طبیعی ۲۸۳
۲-۱-۳-۱-مسایل زیست محیطی ۲۸۳
۱-۲-۱-۳-۱-نحوه دفع فاضلاب، هرز آب و هدایت رواناب ۲۸۳
۲-۲-۱-۳-۱-دفع زباله ۲۸۴
۳-۲-۱-۳-۱-بهداشت محیط ۲۸۴
۳-۱-۳-۱-نحوه برخورد و حفاظت از منابع طبیعی ۲۸۵
۴-۱-۳-۱-جمع بندی: قابلیت ها و محدودیت های محیطی-بوم شناختی ۲۸۵
۲-۳-۱-فعالیتها و روابط فرهنگی- اجتماعی ۲۸۶
۱-۲-۳-۱-تحرک جمعیت و مهاجرت ۲۸۶
۱-۱-۲-۳-۱-دامنهٔ تحرک جمعیت و مسایل آن ۲۸۶

۲-۱-۲-۳-۱-مهاجرت:انواع و علل آن(دایمی، فصلی، دامنه و حجم سفرهای روزانه)..... ۲۸۶
۲-۲-۳-۱-روابط و مناسبات فردی و گروهی..... ۲۸۷
۳-۲-۳-۱-روابط و مناسبات بیناطایفه‌ای و مسایل آن..... ۲۸۸
۴-۲-۳-۱-قابلیتهای فردی و گروهی..... ۲۸۸
۵-۲-۳-۱-مشارکت و همیاری..... ۲۸۸
۶-۲-۳-۱-سرمایه اجتماعی و اعتماد جمعی..... ۲۸۹
۷-۲-۳-۱-انسجام اجتماعی در سطح روستاها..... ۲۹۰
۳-۳-۱-اشتغال و فعالیت..... ۲۹۰
۱-۳-۳-۱-دامنه و حجم اشتغال و بیکاری..... ۲۹۰
۲-۳-۳-۱-انواع فعالیتهای اقتصادی..... 291
۱-۲-۳-۳-۱-فعالیتهای تولید کشاورزی..... ۲۹۱
۲-۲-۳-۳-۱-فعالیتهای تولید صنعتی..... ۲۹۳
۳-۲-۳-۳-۱-دامنه و شکل فعالیتهای خدماتی..... ۲۹۶
۴-۲-۳-۳-۱-جمع بندی: اهمیت و جایگاه فعالیت های اقتصادی..... ۲۹۸
۴-۳-۱-ویژگیهای نظام و روابط تولید..... ۳۰۵
۱-۴-۳-۱-نظام و روابط تولید کشاورزی..... ۳۰۵
۲-۴-۳-۱-نظام و روابط تولید کارگاهی و صنعتی..... ۳۰۹
۳-۴-۳-۱-نظام و روابط فعالیتهای خدماتی..... ۳۱۱
۴-۴-۳-۱-بازار و بازاریابی تولیدات..... 314
۱-۴-۴-۳-۱-فنون بازاریابی و دسترسی به بازار..... ۳۱۴
۲-۴-۴-۳-۱-سازوکارهای حاکم بر بازار..... ۳۱۵
۵-۴-۳-۱-سرمایه گذاری و تسهیلات مالی..... ۳۱۶
۱-۵-۴-۳-۱-منابع تامین سرمایه(رسمی و غیر رسمی)..... ۳۱۶
۲-۵-۴-۳-۱-حجم و دامنه سرمایه گذاری(با تاکید بر قابلیتها و موانع)..... ۳۲۰
۳-۵-۴-۳-۱-ظرفیتها و مسایل دسترسی به منابع مالی و تامین سرمایه..... ۳۲۶
۶-۴-۳-۱-سطح تولید و درآمد..... ۳۲۶
۷-۴-۳-۱-تراز درآمد-هزینه در سطح خانوارها..... ۳۲۶
۵-۳-۱-فعالیتها و روابط سیاسی-مدیریتی..... ۳۳۲
۱-۵-۳-۱-روابط مدیریتی در سطح منظومه..... ۳۳۲

۲-۵-۳-۱-جایگاه شورای اسلامی و دهیار در پیشبرد امور روستا ۳۳۲
۳-۵-۳-۱-نهادهای محلی همیاری ۳۳۲
۱-۳-۵-۳-۱-شوراهای سنتی(ریش سفیدان و مانند آن) ۳۳۲
۲-۳-۵-۳-۱-تعاونیها ۳۳۲
۳-۳-۵-۳-۱-صندوق های قرض الحسنه ۳۳۵
۴-۵-۳-۱-مسایل و مشکلات مدیریتی در پیشبرد امور جاری روستاها و منظومه ۳۳۵
۶-۳-۱-کمیت و کیفیت کاربری اراضی در سطح منظومه ۳۳۷
۱-۶-۳-۱-سکونت ۳۳۷
۲-۶-۳-۱-اراضی زراعی آبی و باغی ۳۳۷
۳-۶-۳-۱-صنعت ۳۳۷
۴-۶-۳-۱-جنگل و مرتع ۳۳۷
۵-۶-۳-۱-سایر کاربری ها ۳۳۷
۶-۶-۳-۱-جمع بندی: مسایل و مشکلات کاربری اراضی 340
۷-۳-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای کارکردی منظومه ۳۴۰
۴-۱-فصل چهارم: جریانها و پیوندهای فضایی منظومه ۳۴۱
۱-۴-۱-جریانها و پیوندها ۳۴۱
۱-۱-۴-۱-جریان افراد ۳۴۱
۱-۱-۴-۱-برون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری) ۳۴۱
۱-۴-۱-۱-۲-درون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری) ۳۴۵
۲-۱-۴-۱-جریان محصول(تولید) ۳۵۲
۱-۲-۱-۴-۱-برون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری) ۳۵۲
۱-۴-۱-۲-۲-درون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری) ۳۵۵
۱-۴-۱-۳-۲- زنجیره ارزش محصولات عمده کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم ۳۶۰
۳-۱-۴-۱-جریان کالاها و خدمات ۳۷۵
۱-۳-۱-۴-۱-برون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری) ۳۷۵
۱-۴-۱-۲-۳-درون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری) ۳۷۷
۴-۱-۴-۱-جریان سرمایه ۳۷۸
۱-۴-۱-۴-۱-برون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری) ۳۷۸
۱-۴-۱-۲-۴-درون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری) 378

۵-۱-۴-۱-جریان اطلاعات و نوآوری..... ۳۸۰
۱-۵-۱-۴-۱-برون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری)..... ۳۸۰
۱-۴-۱-۲-۵-درون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری)..... ۳۸۲
۲-۴-۱-پیوندهای فضایی..... ۳۸۷
۱-۲-۴-۱-پیوندهای اجتماعی-فرهنگی..... ۳۸۷
۱-۴-۲-۱-1-برون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری)..... ۳۸۷
۱-۴-۲-۱-۲-درون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری)..... ۳۹۰
۲-۲-۴-۱-پیوندهای اقتصادی..... ۳۹۳
۱-۲-۲-۴-۱-برون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری)..... ۳۹۳
۱-۴-۲-۲-۲-درون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری)..... ۳۹۳
۳-۲-۴-۱-پیوندهای اداری-خدماتی..... ۳۹۳
۱-۳-۲-۴-۱-برون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری)..... ۳۹۳
۱-۴-۲-3-۲-درون منظومه ای(بیناروستایی و روستایی-شهری)..... ۳۹۴
۳-۴-۱-جمع بندی: نقاط قوت و ضعف جریانها و پیوندهای فضایی..... ۴۰۰
۵-۱-فصل پنجم: ویژگیهای فضایی شبکه سکونتگاهی منظومه..... 401
۵-۱-1-ساختار فضایی منظومه..... ۴۰۱
۵-۱-1-1-اجزای تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی منظومه..... ۴۰۱
۵-۱-1-۲-ساختار فضایی منظومه(منظومه های فرعی، مجموعه ها و حوزه های عمران روستایی)مولفه های اصلی و شاخص ها..... ۴۰۳
۲-۵-۱-سازمان فضایی منظومه..... 420
۱-۲-۵-۱-سطح بندی سکونتگاه های روستایی بخش مرکزی طارم..... ۴۲۰
۲-۲-۵-۱-سلسله مراتب کارکردی شبکه سکونتگاهی..... ۴۳۲
۳-۲-۵-۱-فعالیتها و روابط فضایی منظومه ای..... ۴۴۳
۱-۳-۲-۵-۱-فعالیتها و روابط درون منظومه ای..... ۴۴۳
۵-۱-2-۲-۳-فعالیتها و روابط برون منظومه ای(در سطح منظومه های همجوار و ناحیه)..... ۴۴۴
۴-۵-۱-جمع بندی: ویژگی ساختاری-کارکردی شبکه سکونتگاهی(براساس حوزه های درونی منظومه)..... ۴۴۴
بخش دوم..... ۴۱۹
۱-۲- فصل نخست تحلیل ساختار و سازمان فضایی..... ۴۲۰
۱-۱-۲-عوامل محیطی-اکولوژیک و اجتماعی-اقتصادی اثرگذار بر ساختار و سازمان فضایی..... ۴۲۰

۲-۱-۲-جایگاه فضایی و توان نقش پذیری سازمان فضایی منظومه در برنامه ها و سیاستهای طرحهای عمرانی..... ۴۲۱
۲-۱-۳-امکانات و موانع شکل پذیری مطلوب ساختار و سازمان فضایی(شبکه کارآمد فضایی) در سطح منظومه..... ۴۲۳
۲-۱-۴-تبیین فرصتها و محدودیتهای منظومه ۴۲۵
۲-۲-فصل دوم: برنامه ریزی فضایی توسعه پایدار منظومه..... ۴۳۶
۲-۲-۱-چهارچوب نظری برنامه ریزی..... ۴۳۶
۲-۲-۲- تدوین چارچوب‌های برنامه توسعه پایدار منظومه..... ۴۴۲
۲-۲-۳- تدوین اهداف برنامه توسعه پایدار منظومه..... ۴۴۳
۲-۲-۴-راهبردها و سیاست های توسعه پایدار منظومه..... ۴۴۴
۲-۲-۵-سازمان فضایی مطلوب منظومه(چشم انداز توسعه پایدار منظومه)..... ۴۵۶
۲-۲-۶-تهیه طرح توسعه پایدار منظومه..... ۴۶۴
۲-۲-۶-۱-تعیین الگوی پراکنش فضایی منظومه..... ۴۶۴
۲-۲-۶-۲-تعیین الگوی پراکنش فضایی فعالیتهای اقتصادی..... ۴۶۸
۲-۲-۶-۲-۱-فعالیت های پیشران..... ۴۶۸
۲-۲-۶-۲-۲- پروژه های مرتبط با برنامه پیشران توسعه محصول زیتون..... ۴۶۸
۲-۲-۶-۲-۳- پروژه های مرتبط با برنامه پیشران توسعه محصول سیر..... ۴۷۰
۲-۲-۶-۲-۴- پروژه های مرتبط با برنامه پیشران توسعه محصول گوجه فرنگی..... ۴۷۱
۲-۲-۶-۳-تعیین الگوی پراکنش فضایی خدمات زیرساختی و رفاهی ۴۷۷
۲-۲-۶-۴- طراحی شبکه زیربنایی و ارتباطی با توجه به کانونهای زیست و فعالیت..... ۴۸۲
۲-۲-۶-۵-کاربری اراضی پیشنهادی..... ۴۸۴
۲-۲-۷- تدوین طرحها و پروژه‌های ضروری برای توسعهٔ پایدار منظومه..... ۴۹۱
۲-۲-۷-۱- طرحها و پروژه‌های زیرساختی..... ۴۹۱
۲-۲-۷-۱-۱- اصلاح شبکه‌های ارتباطی..... ۴۹۱
۲-۲-۷-۱-۲- توسعهٔ منابع انرژی و منابع آب..... ۴۹۱
۲-۲-۷-۱-۳-ایمن سازی و کاهش خطر سوانح طبیعی..... ۴۹۲
۲-۲-۷-۱-۴-پدافند غیرعامل..... ۴۹۲
۲-۲-۷-۱-۵-حفاظت از منابع طبیعی و پایداری محیط زیست..... ۴۹۲
۲-۲-۷-۲- طرحها و پروژه‌های اجتماعی- اقتصادی درسطح سکونتگاههای منظومه..... ۴۹۳
۲-۲-۷-۲-۱-توسعه فعالیتهای اقتصادی..... ۴۹۳
۲-۲-۷-۲-۲-توسعه فعالیتهای کشاورزی..... ۴۹۳

۳-۲-۷-۲-۲- توسعه فعالیتهای استخراجی (معادن) و صنعتی (با تاکید بر صنایع تبدیلی)..... ۴۹۳
۴-۲-۷-۲-۲- توسعهٔ فعالیتهای گردشگری..... ۴۹۳
۵-۲-۷-۲-۲- توانمندسازی و اشتغالزایی..... ۴۹۴
۶-۲-۷-۲-۲- کارآفرینی(فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی)..... ۴۹۵
۷-۲-۷-۲-۲- آموزش عمومی و حرفه ای..... ۴۹۶
۳-۷-۲-۲- طرحها و پروژه ها در سطح روستاهای منظومه..... ۴۹۶
۴-۷-۲-۲-اولویت های اجرایی و زمانبندی پیشبرد طرح ها و پروژه ها..... ۴۹۶
۳-۲- فصل سوم: نحوه و مدیریت اجرای طرح..... ۴۹۷
۱-۳-۲- مدیریت اجرا..... ۴۹۷
۱-۱-۳-۲- تعیین نحوه اجرای طرح(ساز و کار اجرای طرح با تأکید بر اجرای مشارکتی)..... ۴۹۷
۲-۱-۳-۲- اقدامات مشارکتی در اجرای طرحها و پروژه‌ها(به تفکیک طرح و پروژه و مشارکت بخشهای دولتی، خصوصی، نهادهای مردمی و ...)..... ۵۰۲
۲-۳-۲-نظام ارزیابی و پایش(نظارت و بازنگری)..... ۵۱۲

فهرست جداول

عنوان **صفحه**

جدول (۱): نحوه استفاده از روش‌شناسی کیفی و کمی در طرح منظومه..... ۱۵

جدول (۲): تفاوت‌های بین تفکر مکانیستی و تفکر سیستمی..... ۱۹

جدول (۳): ارگان‌های عمده مرتبط با خروجی‌های طرح منظومه..... ۱۹

جدول (۴): پارادایم‌های موثر بر برنامه ریزی فضایی و ارتباط با نظریه سیستم‌ها..... **۲۳**

جدول (۵) : تعداد گروههای مشارکتی بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۲

جدول (۶) : تقسیمات سیاسی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۶

جدول (۷) : آمار جمعیتی بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۶

جدول (۸) : سطح زیرکشت زراعی و باغی بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۶

جدول (۹) : روش‌های گردآوری اطلاعات در طرح توسعه پایدار منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۹

جدول (۱۰) : تقسیمات سیاسی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۴۵

جدول (۱۱): شبکه شهری پیشنهادی ناحیه زنجان برای بخش مرکزی شهرستان طارم در افق ۱۴۰۰..... ۴۸

جدول (۱۲):سلسله مراتب مجموعه، منظومه، حوزه های روستایی و روستاهای قمر در بخش مرکزی در طرح جامع ناحیه ای استان زنجان(سال ۱۳۸۳)..... ۵۰

جدول (۱۳) : روستاهای دارای طرح هادی روستایی در بخش مرکزی شهرستان طارم (تا سال ۱۳۹۴)..... ۵۲

جدول (۱۴): بررسی طرح های فرادست در محدوده بخش مرکزی طارم(سال۱۳۹۰)..... ۵۵

جدول (۱۵) پروژه‌های عمرانی طرحهای آبیاری در شهرستان طارم از ۹۲ تا ۱۳۹۴..... ۵۶

جدول (۱۶) پراکنش سد در طارم(اطلاعات مربوط به اداره منابع آب)..... ۵۷

جدول (۱۷): پراکنش طرح های مربوط به اداره راه و شهرسازی..... ۵۷

جدول (۱۸): پروژه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های مربوط به آسفالت توسط اداره راه و شهرسازی استان زنجان..... ۵۹

جدول (۱۹): گزارش عملکرد شبکه بهداشت و درمان منظومه طارم..... ۶۰

جدول (۲۰): عملکرد طرح آبیاری تحت فشار در شهرستان طارم..... ۶۱

جدول (۲۱): توسعه باغات در اراضی شیبدار بخش مرکزی طارم با آبیاری قطره ای..... ۶۱

جدول (۲۲): مشخصات کلی کارگاه‌های فرآوری زیتون تا سال ۹۳..... ۶۲

جدول (۲۳):مشخصات عمومی کل مجوزهای صنایع باغی، زراعی، دام، طیور و شیلات بخش مرکزی طارم..... ۶۳

جدول (۲۴): عملکرد و اعتبارات مدیریت آموزش و پرورش شهرستان طارم در سالهای ۱۳۹۴-۱۳۹۳-۱۳۹۲..... ۶۴

جدول (۲۵): تعداد و حجم اعتبارات سازمان بهداشتی-درمانی در منظومه طارم در سال ۹۲ تا ۹۴..... ۶۵

جدول (۲۶): آمار مقاوم سازی شده واحدهای مسکونی منظومه طارم..... ۶۶

جدول (۲۷): آمار عملکرد اجرای طرح هادی شهرستان طارم-سال ۹۴ ..... ۶۶
جدول (۲۸): اعتبارات اداره راه و شهرسازی برای روکش آسفالت در منظومه طارم ۶۷
جدول (۲۹): اعتبارات اداره راه و شهرسازی برای بهسازی و آسفالت در منظومه طارم ۶۷
جدول (۳۰): واحدهای صنعتی موجود در شهرک صنعتی طارم تا ۱۳۹۴ ..... ۶۸
جدول (۳۱): واحدهای صنعتی موجود در ناحیه صنعتی طارم تا ۱۳۹۴ ..... ۷۰
جدول (۳۲): پراکنش طرح‌های و پروژه‌های عمرانی به تفکیک دهستان ۷۳
جدول (۳۳): اطلاعات مجموع بارش ماهانه در بخش مرکزی طارم(سال ۸۱-۹۲) ۸۰
جدول (۳۴): میانگین دمای بخش مرکزی طارم در سالهای ۸۱ -۹۲ ..... ۸۲
جدول (۳۵): اطلاعات بیشینه دمای ماهانه ۸۳
جدول (۳۶): اطلاعات کمینه دمای ماهانه ۸۴
جدول (37): اطلاعات سمت و سرعت باد بیشینه ماهانه /سرعت باد براساس M/S در طول سال(۲۰۰۳-۲۰۱۴) ۸۶
جدول (۳۸): دسته بندی اقلیمی ۸۷
جدول (۳۹): حدود آسایش براساس رطوبت و گرما ۸۹
جدول (۴۰): وضعیت آسایش در طول ماههای سال ۹۰
جدول (۴۱): حجم تخیه سالانه رودخانه های فرعی بخش مرکزی شهرستان طارم ۹۷
جدول (۴۲): منابع آب زیرزمینی استان زنجان ۱۰۲
جدول (۴۳): طبقه بندی نوع خاکهای منطقه براساس ساختار محیطی ۱۰۲
جدول (۴۴) : عمده ترین توانها و قابلیتها به همراه محدودیتها و تهدیدات محیطی-بوم شناختی منطقه ۱۱۲
جدول (۴۵): تعداد و جمعیت سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۱۳
جدول (۴۶):تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان درام در سال ۱۳۹۵ ..... ۱۱۵
جدول (۴۷): تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان آببر در سال ۱۳۹۵ ..... ۱۱۷
جدول (۴۸):تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان گیلوان در سال ۱۳۹۵ ..... ۱۱۹
جدول (۴۹): نوع و کیفیت جاده های بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۳۲
جدول (۵۰): نوع جاده های بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۳۲
جدول (۵۱): کیفیت جاده های بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۳۲
جدول (۵۲): توزیع اراضی جلگه‌ی و پایکوهی و کوهستانی در منظومه ۱۵۱
جدول (53): توزیع خدمات زیرساختی در دهستانهای منظومه ۱۵۷
جدول (۵۴):توزیع خدمات زیرساختی در دهستان آببر ۱۶۰
جدول (۵۵): توزیع خدمات زیرساختی در دهستان گیلوان ۱۶۱

جدول (۵۶) : توزیع خدمات زیرساختی در دهستان درام..... ۱۶۲
جدول (۵۷): توزیع خدمات آموزشی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۶۳
جدول (۵۸): توزیع خدمات آموزشی در دهستان آببر..... ۱۶۵
جدول (۵۹): توزیع خدمات آموزشی در دهستان گیلوان..... ۱۶۶
جدول (۶۰): توزیع خدمات آموزشی در دهستان درام..... ۱۶۷
جدول (۶۱) : توزیع خدمات مذهبی و اداری-سیاسی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۶۸
جدول (۶۲): توزیع خدمات مذهبی و اداری-سیاسی در دهستان آببر..... ۱۷۱
جدول (۶۳) : توزیع خدمات مذهبی و اداری-سیاسی در دهستان گیلوان..... ۱۷۱
جدول (۶۴): توزیع خدمات مذهبی و اداری-سیاسی در دهستان درام..... ۱۷۲
جدول (۶۵) : توزیع خدمات بهداشتی-درمانی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۷۴
جدول (۶۶) :توزیع خدمات بهداشتی-درمانی در دهستان آببر..... ۱۷۶
جدول (67):توزیع خدمات بهداشتی-درمانی در دهستان گیلوان..... ۱۷۷
جدول (۶۸) : توزیع خدمات بهداشتی-درمانی در دهستان درام..... ۱۷۸
جدول (۶۹):توزیع خدمات تسهیلات رفاهی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۷۹
جدول (۷۰):توزیع خدمات تسهیلات رفاهی در دهستان آببر..... ۱۸۱
جدول (۷۱):توزیع خدمات تسهیلات رفاهی در دهستان گیلوان..... ۱۸۲
جدول (۷۲):توزیع خدمات تسهیلات رفاهی در دهستان درام..... ۱۸۳
جدول (۷۳):توزیع خدمات پشتیبانی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۸۴
جدول (74):توزیع خدمات پشتیبانی در دهستان آببر..... ۱۸۶
جدول (۷۵):توزیع خدمات پشتیبانی در دهستان گیلوان..... ۱۸۷
جدول (۷۶):توزیع خدمات پشتیبانی در دهستان درام..... ۱۸۸
جدول (۷۷):عمده ترین توانها و قابلیتها به همراه محدودیتها و تهدیدات ویژگیهای ساختاری-کالبدی..... ۱۸۹
جدول (۷۸):ویژگیهای قومی-زبانی دهستان گیلوان..... ۱۹۱
جدول (۷۹): ویژگیهای قومی-زبانی دهستان درام..... ۱۹۲
جدول (۸۰): ویژگیهای قومی-زبانی دهستان آببر..... ۱۹۲
جدول (۸۱):نسبت جنسی دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم به انضمام استان زنجان و کشور..... ۱۹۳
جدول (۸۲):نسبت جنسی در روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم (۱۳۹۵)..... ۱۹۴
جدول (۸۳):وضعیت گروه های سنی جمعیت در شهرستان طارم ۱۳۹۵..... ۱۹۶
جدول (۸۴):نرخ رشد جمعیت بخش مرکزی شهرستان طارم بین سالهای ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۵..... ۱۹۸

جدول (۸۵):نرخ رشد جمعیت در دهستان آببر بین سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵..... ۱۹۹
جدول (۸۶):نرخ رشد جمعیت در دهستان درام بین سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵..... ۱۹۹
جدول (۸۷):نرخ رشد جمعیت در دهستان گیلوان بین سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵..... ۲۰۰
جدول (۸۸): میزان باروری عمومی کل کشور و استان زنجان..... ۲۰۱
جدول (۸۹): : نسبت زنان در سن بارداری به کل زنان و شاخص اطفال به زنان در سن باروری..... ۲۰۱
جدول (۹۰): ترکیب سنی جمعیت به تفکیک مرد و زن..... ۲۰۲
جدول (۹۱):بعد خانوار بخش مرکزی شهرستان طارم در سالهای ۱۳۸۵ ، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵..... ۲۰۳
جدول (۹۲):بعد خانوار روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم در سالهای ۱۳۹۵..... ۲۰۳
جدول (۹۳):امکانات آموزشی دهستان آببر به تفکیک سکونتگاه..... ۲۰۶
جدول (۹۴):امکانات آموزشی دهستان گیلوان به تفکیک سکونتگاه..... ۲۰۶
جدول (۹۵):امکانات آموزشی دهستان درام به تفکیک سکونتگاه..... ۲۰۷
جدول (۹۶):سطح سواد کل کشور، استان زنجان و شهرستان طارم..... ۲۰۸
جدول (۹۷): سطح سواد کل کشور، استان زنجان و شهرستان طارم براساس سن..... ۲۰۹
جدول (۹۸):درصد باسوادی در بین مردان و زنان..... ۲۰۹
جدول (۹۹):درصد باسوادی در بین مردان براساس طبقه بندی سنی..... ۲۱۰
جدول (۱۰۰):درصد باسوادی در بین زنان براساس طبقه بندی سنی..... ۲۱۰
جدول (۱۰۱):عمده ترین توانها و فرصتها و محدودیتها و تهدیدات اجتماعی-فرهنگی منظومه..... ۲۱۱
جدول (۱۰۲):جمعیت فعال و غیرفعال..... ۲۱۲
جدول (۱۰۳):شاغلان برحسب جنس،گروه‌های عمده شغلی وسطح سواد..... ۲۱۴
جدول (۱۰۴):جمعیت بیکار بر حسب جنس، سن و سطح سواد(طارم)..... ۲۱۵
جدول (۱۰۵):جمعیت بیکار دارای تحصیلات عالی بر حسب گروه‌های عمده رشته تحصیلی و دوره تحصیلی(طارم) ۲۱۵
جدول (۱۰۶): وضعیت اراضی وقفی در بخش مرکزی طارم به تفکیک روستا..... ۲۱۷
جدول (۱۰۷): مساحت اراضی زراعی و باغی در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم (هکتار)..... ۲۱۹
جدول (۱۰۸): مساحت سه محصول اصلی انتخاب شده منظومه..... ۲۲۰
جدول (۱۰۹): میزان تولید سه محصول اصلی انتخاب شده منظومه..... ۲۲۰
جدول (۱۱۰): راندمان سه محصول اصلی انتخاب شده منظومه..... ۲۲۰
جدول (۱۱۱): سطوح زیر کشت محصولات زراعی دهستان آببردر سال زراعی ۹۵-۹۴..... ۲۲۱
جدول (۱۱۲): سطوح زیر کشت محصولات زراعی دهستان درام در سال زراعی ۹۵-۹۴..... ۲۲۲

ادامه جدول (۱۱۲): مساحت اراضی زراعی دهستان درام..... ۲۲۳
جدول (۱۱۳): سطوح زیر کشت محصولات زراعی دهستان گیلوان در سال زراعی ۹۵-۹۴..... ۲۲۴
ادامه جدول (۱۱۳): مساحت اراضی زراعی دهستان گیلوان..... ۲۲۵
جدول (۱۱۴): سطوح زیر کشت انواع محصولات باغی منظومه طارم در سال زراعی ۹۵-۱۳۹۴(هکتار)..... ۲۲۹
جدول (115): سطوح زیرکشت محصولات باغی دهستان آببر در سال زراعی ۹۵-۹۴..... ۲۳۱
جدول (۱۱۶): سطوح زیرکشت محصولات باغی دهستان درام در سال زراعی ۹۵-۹۴..... ۲۳۲
جدول (۱۱۷): سطوح زیرکشت محصولات باغی دهستان گیلوان در سال زراعی ۹۵-۹۴..... ۲۳۳
جدول (۱۱۸): میزان تولید محصولات زراعی بخش مرکزی طارم سال ۱۳۹۴ (تن)..... ۲۳۴
جدول (۱۱۹): میزان تولید محصولات زراعی دهستان آببر در سال زراعی ۱۳۹۴..... ۲۳۵
جدول (۱۲۰): میزان تولید محصولات زراعی دهستان درام سال زراعی ۱۳۹۴..... ۲۳۶
جدول (۱۲۱): میزان تولید محصولات زراعی دهستان گیلوان سال زراعی ۱۳۹۴..... ۲۳۷
جدول (۱۲۲): میزان تولید محصولات باغی سال زراعی ۱۳۹۴ در سطح منظومه..... ۲۳۸
جدول (۱۲۳): میزان تولید محصولات باغی دهستان آببر در سال زراعی ۱۳۹۴..... ۲۳۸
جدول (۱۲۴): میزان تولید محصولات باغی دهستان درام سال زراعی ۱۳۹۴..... ۲۳۹
جدول (۱۲۵): میزان تولید محصولات باغی دهستان گیلوان سال زراعی ۱۳۹۴..... ۲۴۰
جدول (۱۲۶): اطلاعات مربوط به محصولات کشاورزی سکونتگاه های دهستان آببر..... ۲۴۱
جدول (۱۲۷): اطلاعات مربوط به محصولات کشاورزی سکونتگاه های دهستان درام..... ۲۴۱
جدول (۱۲۸): اطلاعات مربوط به محصولات کشاورزی سکونتگاه های دهستان گیلوان..... ۲۴۲
جدول (۱۲۹): اطلاعات مربوط به ادوات کشاورزی دهستان‌های بخش مرکزی طارم..... ۲۴۳
جدول (۱۳۰): تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم در سطح منظومه..... ۲۴۴
جدول (۱۳۱): تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم در دهستان آببر..... ۲۴۵
جدول (۱۳۲): تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم در دهستان درام..... ۲۴۵
جدول (۱۳۳): تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم در دهستان گیلوان..... ۲۴۶
جدول (۱۳۴): میزان تولیدات دامی در سال زراعی ۱۳۹۴ در سطح منظومه..... ۲۴۸
جدول (۱۳۵): اطلاعات خدمات آموزشی مربوط به دهستان آببر..... ۲۵۳
جدول (۱۳۶): اطلاعات خدمات آموزشی مربوط به دهستان درام..... ۲۵۴
جدول (۱۳۷): اطلاعات خدمات آموزشی مربوط به دهستان گیلوان..... ۲۵۵
جدول (۱۳۸): آثار تاریخی ثبت شده در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۲۵۷
جدول (۱۳۹):قابلیتها و محدودیتهای ساختار اقتصادی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۲۶۶

جدول (۱۴۰):ساختار مدیریتی روستاهای کشور..... ۲۶۸
جدول (۱۴۱): گروه کانونی دهستان آببر، بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۲۷۳
جدول (۱۴۲): گروه کانونی روستای هارون آباد علیا..... ۲۷۳
جدول (۱۴۳): گروه کانونی روستای هزارودعلیا..... ۲۷۴
جدول (۱۴۴): گروه کانونی روستای کوهکن سفلی..... ۲۷۴
جدول (۱۴۵): گروه کانونی روستای هزاررود سفلی..... ۲۷۴
جدول (۱۴۶): گروه کانونی روستای کردآباد..... ۲۷۵
جدول (۱۴۷): گروه کانونی روستای کوهکن علیا..... ۲۷۵
جدول (۱۴۸): گروه کانونی روستای میرزاخانلو..... ۲۷۵
جدول (۱۴۹): گروه کانونی روستای کلوچ..... ۲۷۵
جدول (۱۵۰): گروه کانونی روستای غلام چم..... ۲۷۶
جدول (۱۵۱): گروه کانونی روستای شهرک پاوه رود..... ۲۷۶
جدول (۱۵۲): گروه کانونی روستای گیلانکشه..... ۲۷۶
جدول (۱۵۳): گروه کانونی روستای تسکین..... ۲۷۶
جدول (۱۵۴): گروه کانونی روستای خرم آباد کهریز..... ۲۷۷
جدول (۱۵۵): گروه کانونی روستای تشویر..... ۲۷۸
جدول (۱۵۶): طبقات نمایه خشکسالی..... ۲۸۲
جدول (۱۵۷): وضعیت خشکسالی و ترسالی..... ۲۸۳
جدول (۱۵۸): قابلیتها و محدودیتهای محیطی..... ۲۸۵
جدول (۱۵۹): جمعیت ساکن برحسب جنس،سن ومحل تولد (طارم)..... ۲۸۶
جدول (۱۶۰): مهاجران واردشده طی ۵ سال گذشته برحسب محل اقامت قبلی–براساس آخرین جابجایی انجام شده – طارم.۲۸۶
جدول (۱۶۱): مهاجران واردشده طی ۵ سال گذشته برحسب جنس،استان محل اقامت قبلی و علت مهاجرت – براساس آخرین جابجایی انجام شده– طارم..... ۲۸۷
جدول (۱۶۲): مهاجران واردشده ازخارج کشورطی ۵ سال گذشته برحسب جنس، سن و استان محل اقامت فعلی – طارم.. ۲۸۷
جدول (۱۶۳):توزیع نسبی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب وضع فعالیت..... ۲۹۰
جدول (۱۶۴):توزیع نسبی شاغلان ۱۰ ساله بر حسب بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات به تفکیک نقاط شهری، روستایی و جنس۲۹۱
جدول (۱۶۵):تعداد اشتغال در بخش کشاورزی به تفکیک سکونتگاه ها در سال ۱۳۹۴..... ۲۹۲
جدول (۱۶۶): انواع کارگاه های صنعتی بخش مرکزی طارم..... ۲۹۳
جدول (۱۶۷): تعداد شاغلین فعال در بخش صنعت به تفکیک دهستان در سال ۱۳۹۴..... ۲۹۴

جدول (۱۶۸): تعداد شاغلین فعال در بخش صنعت به تفکیک سکونتگاه در سال ۱۳۹۴..... ۲۹۵
جدول (۱۶۹):تعداد شاغلین فعال در بخش خدمات به تفکیک سکونتگاه در سال ۱۳۹۴..... ۲۹۷
جدول (۱۷۰): درصد فعالیت‌های اقتصادی به تفکیک دهستان براساس پرسشنامه..... ۲۹۹
جدول (۱۷۱):اقتصاد پایه دهستان ها برمبنای مدل ضریب مکانی..... ۳۰۰
جدول (۱۷۲):اقتصاد پایه سکونتگاهها برمبنای مدل ضریب مکانی..... ۳۰۰
جدول (۱۷۳):ضریب توزیع فعالیت¬ها به تفکیک سکونتگاه..... ۳۰۳
جدول (۱۷۴):اطلاعات مربوط به نظام آبیاری کشاورزی دهستان آببر..... ۳۰۷
جدول (۱۷۵):اطلاعات مربوط به نظام آبیاری کشاورزی دهستان درام..... ۳۰۷
جدول (۱۷۶):اطلاعات مربوط به نظام آبیاری کشاورزی دهستان گیلوان..... ۳۰۸
جدول (۱۷۷):معادن شهرستان طارم..... ۳۱۰
جدول (۱۷۸):خدمات موجود در دهستان آببر..... ۳۱۱
جدول (۱۷۹):خدمات موجود در دهستان درام..... ۳۱۲
جدول (۱۸۰):خدمات موجود در دهستان گیلوان..... ۳۱۳
جدول (۱۸۱):سلسله مراتب دریافت فعالیتهای مرتبط با بخش خدمات در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۱۴
جدول (۱۸۲):نوع پروژه ها و میزان اعتبار آنها..... ۳۱۶
جدول (۱۸۳): عملکرد پرداختی بانک کشاورزی در منطقه طارم در سال ۱۳۹۴..... ۳۱۷
جدول (۱۸۴): تعداد پروژه و تسهیلات و سرمایه گذاری در دهستان درام به تفکیک روستاها..... ۳۱۸
جدول (۱۸۵): تعداد پروژه و تسهیلات و سرمایه گذاری در دهستان آببر به تفکیک روستا..... ۳۱۸
جدول (۱۸۶): وضعیت روستاها به لحاظ تعداد پروژه و تسهیلات و سرمایه گذاری در دهستان گیلوان..... ۳۱۹
جدول (۱۸۷): وضعیت روستاها به لحاظ سرمایه گذاری در دهستان درام..... ۳۲۲
جدول (۱۸۸): وضعیت روستاها به لحاظ سرمایه گذاری در دهستان آببر..... ۳۲۳
جدول (۱۸۹): وضعیت روستاها به لحاظ سرمایه گذاری در دهستان گیلوان..... ۳۲۳
جدول (۱۹۰):میزان تولید محصول کشاورزی در سال ۱۳۹۴..... ۳۲۶
جدول (۱۹۱): متوسط درآمد و هزینه سالانه یک خانوار روستایی استان زنجان در سالهای ۱۳۹۳-۱۳۵۳(هزارریال) ۳۲۷
جدول (۱۹۲): درآمد و هزینه ماهانه در بخش مرکزی طارم با نمونه‌هایی از خانوارهای روستایی (به میلیون ریال) ۳۲۹
جدول (۱۹۳): اطلاعات مربوط به درآمد -هزینه ماهیانه خانوارهای روستایی دهستان آببر (به میلیون ریال)..... ۳۳۰
جدول (۱۹۴): اطلاعات مربوط به درآمد -هزینه ماهیانه خانوارهای روستایی دهستان درام..... ۳۳۰
جدول (۱۹۵): اطلاعات مربوط به درآمد هزینه ماهیانه خانوارهای روستایی دهستان گیلوان سال۱۳۹۴..... ۳۳۱
جدول (۱۹۶):توزیع شرکتهای تعاونی در بخش مرکزی طارم..... ۳۳۳

جدول (۱۹۷):کاربری اراضی در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۳۸
جدول (۱۹۸) : جمعیت شناور بخش مرکزی شهرستان طارم به بیرون از منظومه..... ۳۴۲
جدول (۱۹۹): فهرست مسیرهای روستایی مصوب استان زنجان در بخش مرکزی طارم..... ۳۴۵
جدول (۲۰۰): وسایل نقلیه موجود برای جریان افراد در دهستان گیلوان..... ۳۴۶
جدول (۲۰۱): وسایل نقلیه موجود برای جریان افراد در دهستان درام..... ۳۴۶
جدول (۲۰۲): وسایل نقلیه موجود برای جریان افراد در دهستان آببر..... ۳۴۷
جدول (۲۰۳): جمعیت شناور بخش مرکزی شهرستان طارم در داخل منظومه..... ۳۴۸
جدول (۲۰۴): جریان محصولات به بیرون از منظومه..... ۳۵۳
جدول (۲۰۵): نحوه جریان محصولات تولید شده در سطح منظومه..... ۳۵۵
جدول (۲۰۶):اطلاعات کشاورزی آببر..... ۳۵۶
جدول (۲۰۷):اطلاعات کشاورزی درام..... ۳۵۶
جدول (۲۰۸):اطلاعات کشاورزی گیلوان..... ۳۵۷
جدول (۲۰۹): فعالیت‌های پشتیبان موجود برای زنجیره محصولات کشاورزی (طبق مدل پورتر)..... 360
جدول (۲۱۰): وضعیت جریان اطلاعات و نوآوری در دهستان گیلوان..... ۳۸۲
جدول (۲۱۱): وضعیت جریان اطلاعات و نوآوری در دهستان آببر..... ۳۸۳
جدول (۲۱۲): وضعیت جریان اطلاعات و نوآوری در دهستان درام..... ۳۸۴
جدول (۲۱۳): اجزای تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی منظومه طارم..... ۴۰۱
جدول (۲۱۴): اجزای تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی منظومه طارم به تفکیک سطح سکونتگاه‌ها..... ۴۰۱
جدول (۲۱۵): مولفه های اصلی و شاخص های مورد استفاده در تعیین ساختار فضایی منظومه..... ۴۰۳
جدول (216): جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۲..... 415
جدول (217): جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۳..... ۴۱۶
جدول (218): جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۴..... 416
جدول (219): جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۵..... 417
جدول (220): جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۶..... 418
جدول (221): جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۷..... 418
جدول (222): جمعیت ودرصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۸..... 419
جدول (۲۲۳): جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه های بخش مرکزی طارم..... ۴۱۹
جدول (224): طبقه بندی خدمات در نقاط روستایی..... ۴۲۱
جدول (۲۲۵): درصد برخورداری سکونتگاه‌های بخش مرکزی طارم..... ۴۲۲

جدول (226): تعداد روستاهای برخوردار از عملکردهای خدماتی منظومه طارم و امتیازات شاخص مرکزیت برای هر یک از انواع عملکردها 425
جدول (227): رتبه جمعیتی و رتبه شاخص مرکزیت در منظومه طارم به تفکیک سکونتگاه‌های روستایی 427
جدول (228): رتبه‌بندی سکونتگاه های منظومه طارم با مدل اسکالوگرام(بر اساس تعداد خدمات) 429
جدول (229): نام آبادی‌های رتبه‌های اول تا پانزدهم در سه مدل برخورداری، شاخص مرکزیت و اسکالوگرام 432
جدول (۲۱۲): فرصتها و محدودیتهای محیطی- بوم شناختی ۴۲۵
جدول (۲۱۳): فرصتها و محدودیتهای اجتماعی- فرهنگی ۴۲۶
جدول (۲۱۴): فرصتها و محدودیتهای اقتصادی ۴۲۹
جدول (۲۱۵): فرصتها و محدودیتهای سیاسی- مدیریتی ۴۳۳
جدول (۲۱۶): جمعبندی: امکان سنجی توسعه فعالیتهای اجتماعی-اقتصادی ۴۳۴
جدول (۲۱۷): راهبردها و سیاستهای بعد محیطی-اکولوژیکی توسعه پایدار طارم ۴۴۵
جدول (۲۱۸): اهداف خرد، راهبردها و سیاست های حوزه ۱ از حوزه های هشتگانه ۴۴۷
جدول (۲۱۹): اهداف خرد، راهبردها و سیاست های حوزه ۲ از حوزه های هشتگانه ۴۴۸
جدول (۲۲۰): اهداف خرد، راهبردها و سیاست های حوزه ۳ از حوزه های هشتگانه ۴۴۹
جدول (۲۲۱): اهداف خرد، راهبردها و سیاست های حوزه ۴ از حوزه های هشتگانه ۴۵۰
جدول (۲۲۲): اهداف خرد، راهبردها و سیاست های حوزه ۵ از حوزه های هشتگانه ۴۵۱
جدول (۲۲۳): اهداف خرد، راهبردها و سیاست های حوزه ۶ از حوزه های هشتگانه ۴۵۲
جدول (۲۲۴): اهداف خرد، راهبردها و سیاست های حوزه ۷ از حوزه های هشتگانه ۴۵۴
جدول (۲۲۵): اهداف خرد، راهبردها و سیاست های حوزه ۸ از حوزه های هشتگانه ۴۵۶
جدول (۲۲۶): نرخ رشد پیشنهادی و برآورد جمعیت روستاهای دهستان درام در سال ۱۴۰۵ ..... ۴۶۴
جدول (۲۲۷): نرخ رشد پیشنهادی و برآورد جمعیت روستاهای دهستان آببر در سال ۱۴۰۵ ..... ۴۶۵
جدول (۲۲۸): نرخ رشد پیشنهادی و برآورد جمعیت روستاهای دهستان گیلوان در سال ۱۴۰۵ ..... ۴۶۵
جدول (۲۲۹): روستاهای تولید کننده محصول زیتون در سطح منظومه ۴۶۸
جدول (۲۳۰): روستاهای تولید کننده محصول سیر در سطح منظومه ۴۷۰
جدول (۲۳۱): روستاهای تولید کننده محصول گوجه فرنگی در سطح منظومه ۴۷۱
جدول (۲۳۲): مساحت و درصد کاربری اراضی پیشنهادی ۴۸۴
جدول (۲۳۳): پروژه های پیشنهادی برای روستاهای منظومه طارم ۵۰۳

فهرست تصاویر

عنوان صفحه

تصویر (۱): مدل زنجیره ارزش پورتر ۲۹
تصویر (۲): جهت های محاسبه شده بهینه استقرار برای اقلیم های مختلف طبق روش اولگی ۹۲
تصویر (۳): فرم مطلوب ساختمان در اقلیمهای مختلف ۹۴
تصویر (۴): نسبت حجم به سطح در ساختمان ۹۵
تصویر (۵): نمایش شماتیک راههای ارتباطی شهرستان طارم در گذشته و حال ۱۲۹
تصویر (۶): نمایش راههای ارتباطی شهرستان طارم و شهرها و روستاهای مهم در گذشته و حال ۱۳۰
تصاویر (۷): تاثیر ناهمواریها بر ارتباطات داخلی و خارجی بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۳۶
تصاویر (۸): تاثیر ناهمواریها بر ارتباطات داخلی و خارجی بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۳۶
تصویرش (۹): گسترش خطی روستا در طول معبر اصلی ۱۳۸
تصویر (۱۰): گسترش خطی روستا در طول معبر اصلی ۱۳۸
تصویر (۱۱): گسترش خطی روستا در طول معبر اصلی ۱۳۹
تصویر (۱۲): گسترش خطی روستا در طول معبر اصلی ۱۳۹
تصویر (۱۳): گسترش متمرکز روستا براساس محدودیتهای طبیعی ۱۴۰
تصویر (۱۴): واحد مسکونی جدیدالاحداث در بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۴۲
تصویر (۱۵): واحد مسکونی قدیمی در بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۴۲
تصویر (۱۶): واحد مسکونی قدیمی در بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۴۳
تصویر (۱۷): واحد مسکونی در حال ساخت در بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۴۳
تصویر (۱۸): واحد مسکونی قدیمی در بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۴۴
تصویر (۱۹): شهرداری آببر ۱۴۵
تصویر (۲۰): بافت شهری شهر آببر ۱۴۵
تصویر (۲۱): بافت شهری شهر آببر ۱۴۶
تصویر (۲۲): بافت شهری شهر آببر ۱۴۶
تصویر (۲۳): بافت شهری شهر آببر ۱۴۷
تصویر (۲۴): بافت شهری شهر آببر ۱۴۷
تصویر (۲۵): بافت شهری شهر آببر ۱۴۸
تصویر (۲۶): بافت شهری شهر آببر ۱۴۸
تصویر (۲۷): نحوه پراکندگی زمینهای کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۵۳
تصویر (۲۸): نحوه پراکندگی زمینهای کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۵۳
تصویر (۲۹): نحوه پراکندگی زمینهای کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۵۴

تصویر (۳۰): نحوه پراکندگی زمینهای کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۵۴
تصویر (۳۱): نحوه پراکندگی زمینهای کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۵۵
تصویر (۳۲): سد طبیعی کردآباد..... ۲۵۸
تصویر (۳۳): غار خرمنه سر در دهبهار..... ۲۵۹
تصویر (۳۴): آتشکده پیرچم در روستای پیرچم..... ۲۵۹
تصویر (۳۵) آتشکده تشویر در روستای تشویر..... ۲۶۰
تصویر (۳۶): آتشکده گیلانکشه در روستای گیلانکشه..... ۲۶۰
تصویرش (۳۷): امامزاده عبداله در صومعهبر..... ۲۶۱
تصویر(۳۸): امامزاده حیدر در گیلوان..... ۲۶۲
تصویر (۳۹): امامزاده دوبرادران در چمله..... ۲۶۲
تصویر (۴۰): برگزاری جلسات فوکوس گروپ در سطح دهستان..... ۲۷۰
تصویر (۴۱): برگزاری جلسات فوکوس گروپ در سطح دهستان..... ۲۷۰
تصویر (۴۲): برگزاری جلسات فوکوس گروپ در سطح دهستان..... ۲۷۱
تصویر (۴۳): برگزاری جلسات فوکوس گروپ در سطح دهستان..... ۲۷۱
تصویر (۴۴): برگزاری جلسات فوکوس گروپ در سطح دهستان..... ۲۷۲
تصویر (۴۵): برگزاری جلسات فوکوس گروپ در سطح دهستان..... ۲۷۲
تصویر (۴۶):جریانات برون منظومه افراد در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۴۱
تصویر (۴۷): جریان افراد در درون منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۵۰
تصویر (۴۸): جریانات محصولات کشاورزی به بیرون از منظومه..... ۳۵۲
تصویر (۴۹): جریان محصولات در داخل منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۵۸
تصویر (۵۰): الگوی فرایند شبکه تولید، پشتیبانی، فرآوری، بازاریابی و فروش زیتون..... ۳۶۳
تصویر (۵۱): الگوی فرایند شبکه بازاریابی و فروش محصول زیتون..... ۳۶۳
تصویر (۵۲): جریان برون منظومه ای کالا و خدمات بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۷۵
تصویر (۵۳): جریان درون منظومه ای کالا و خدمات بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۷۷
تصویر (۵۴): جریان برون منظومه سرمایه در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۷۸
تصویر (۵۵): جریان درون منظومه ای سرمایه در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۷۹
تصویر (۵۶): جریانات برون منظومه ای اطلاعات و نوآوری در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۸۰
تصویر (۵۷): ارتباطات خدمات اداری سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۹۴
تصویر (۵۸): جریانات آموزشی سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۹۵

تصویر (۵۹): روابط بهداشتی سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم ۳۹۸
تصویر (۶۰): محیط نرم افزارVISONE ۴۳۳
تصویر (۶۱): ارتباطات سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم ۴۳۴
تصویر (۶۲): ارتباطات سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم با چشم پوشی از شهر آببر و روستاهای گیلوان و درام ۴۳۵
تصویر (۶۳): ارتباطات سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم با چشم پوشی از ارتباطات شهر آببر با روستاهای دهستانهای گیلوان و درام ۴۳۶
تصویر (۶۴): دستورات متفاوت در دسترس در نرم افزارVISONEبرای گروه بندی سکونتگاهها به لحاظ ارتباطی ۴۳۷
تصویر (۶۵): گروه بندی شبکه ارتباطات،جریانات و پیوندهای روستاهای منظومه ۴۳۷
تصویر (۶۶): گروه بندی شبکه ارتباطات،جریانات و پیوندهای روستاهای منظومه ۴۳۸
تصویر (۶۷): ارتباطات و پیوندهای روستاهای منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم بر روی نقشه دارای مختصات جهانی یو.تی.ام ۴۳۸

فهرست نمودارها

عنوان صفحه

نمودار (۱): خطوط اصلی مورد بحث در فصل نخست و ارتباط آن با مراحل بعدی مطالعه 2
نمودار (2): مراحل درک، شناخت و تغییر در منظومه طبق نظریه سیستمی 22
نمودار (۳): پیوستگی تعاملی ساختار و کارکرد نظام فضایی ۲۶
نمودار (۴): آینده مطلوب و انواع آینده ها ۳۳
نمودار (۵): فرایند برنامه‌ریزی طرح منظومه توسعه پایدار طارم ۳۳
نمودار (۶): انطباق روند مطالعات با مبانی نظری طرح و ارتباط فصول با همدیگر ۳۴
نمودار (۷): درصد میزان سرمایه در کل مجوزهای صنایع باغی، زراعی، دام و طیور ۶۴
نمودار (8): میانگین دمای ماهانه بخش مرکزی طارم در سالهای ۸۱ -۹۲ 82
نمودار (۹): تصویر اقلیمی ایستگاه هواشناسی بخش مرکزی طارم در اقلیم نمای دومارتن ۸۷
نمودار (۱۰): وضعیت توزیع خدمات مذهبی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم ۱۷۰
نمودار (۱۱): وضعیت توزیع خدمات اداری-سیاسی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم ۱۷۰
نمودار(۱۲): میزان توزیع مراکز درمانی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم ۱۷۶
نمودار (۱۳): میزان توزیع تسهیلات رفاهی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم ۱۸۱
نمودار (۱۴): توزیع خدمات پشتیبانی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۸۶
نمودار (۱۵): هرم سنی شهرستان طارم ۱۹۷

نمودار (۱۶): تغییرات جمعیتی بخش مرکزی شهرستان طارم در طی پنج سرشماری۶۵ تا۹۵..... ۱۹۸
نمودار (۱۷): تعیین نقش اقتصادی بخش مرکزی طارم براساس پرسشنامه..... ۲۹۹
نمودار (۱۸): اقتصاد پایه دهستانها بر مبنای مدل ضریب مکانی..... ۳۰۰
نمودار (۱۹): کاربری اراضی در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۳۸
نمودار (۲۰): فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش محصول زیتون در وضع موجود (طبق مدل پورتر)..... ۳۶۲
نمودار (۲۱): فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش محصول گوجه فرنگی در وضع موجود (طبق مدل پورتر)..... ۳۶۷
نمودار (۲۲): فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش محصول سیر در وضع موجود (طبق مدل پورتر)..... ۳۷۲
نمودار (۲۳): سطح بندی سکونتگاه های بخش مرکزی طارم..... ۴۲۴
نمودار (۲۴): پیوستگی تعاملی ساختار و کارکرد نظام فضایی..... ۴۳۸
نمودار (۲۵): فرایند برنامه‌ریزی طرح منظومه توسعه پایدار طارم..... ۴۴۳
نمودار (۲۶): فرایند مشارکت مردم در تهیه طرحها و پروژه‌های ضروری منظومه طارم..... ۵۰۲
نمودار (۲۷): فرایند تصویب، اجرا، نظارت و بازنگری طرح توسعه پایدار طارم..... ۵۱۲
نمودار (۲۸): کمیته پیگیری طرحها و پروژه های توسعه پایدار منظومه طارم..... ۵۱۳

فهرست نقشه ها

عنوان صفحه

نقشه (۱): موقعیت استان زنجان در مسیر تهران-تبریز..... ۳۵
نقشه (۲): موقعیت بخش مرکزی در استان زنجان و شهرستان طارم..... ۴۶
نقشه (۳): موقعیت روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۴۷
نقشه (۴) : سلسه مراتب سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم درطرح جامع ناحیه زنجان..... ۴۹
نقشه (۵): آبادی های دارای طرح هادی بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۵۴
نقشه (۶):نقشه مقطع زمین شناسی از کوه های طارم..... ۷۵
نقشه (۷):جهت شیب شهرستان طارم..... ۷۷
نقشه (۸):طبقه های ارتفاعی شهرستان طارم..... ۷۸
نقشه (۹):سه خرده ناحیه توپوگرافیک شهرستان طارم طبق طرح راهبردهای توسعه پایدار..... ۷۹
نقشه (۱۰): ایستگاه های مختلف هواشناسی..... ۸۱
نقشه (۱۱):نقشه خطوط هم دمای استان زنجان..... ۸۵

نقشه (۱۲): نقشه طبقه بندی اقلیمی دومارتن..... ۸۸
نقشه (۱۳):موقعیت آبهای سطحی در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۹۹
نقشه (۱۴):حوزه ها و زیر حوزه ها..... ۱۰۰
نقشه (۱۵):جنس خاک در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۰۴
نقشه (۱۶):وضعیت پوشش گیاهی..... ۱۰۷
نقشه (۱۷): محدوده شکار ممنوع در بخش مرکزی طارم..... ۱۰۹
نقشه (۱۸):پهنه بندی خطر زلزله..... ۱۱۱
نقشه (۱۹):نحوه پراکنش روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۱۴
نقشه (۲۰):نحوه پراکنش روستاهای دهستان درام..... ۱۱۶
نقشه (۲۱):نحوه پراکنش روستاهای دهستان آببر..... ۱۱۸
نقشه (۲۲):نحوه پراکنش روستاهای دهستان گیلوان..... ۱۲۰
نقشه (۲۳):تاثیر عوامل طبیعی بر نحوه پراکنش روستاهای دهستان درام..... ۱۲۴
نقشه (۲۴):تاثیر عوامل طبیعی بر نحوه پراکنش روستاهای دهستان آببر..... ۱۲۵
نقشه (۲۵):تاثیر عوامل طبیعی بر نحوه پراکنش روستاهای دهستان گیلوان..... ۱۲۶
نقشه (۲۶):پراکنش روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم براساس جمعیت..... ۱۲۷
نقشه (۲۷):ارتباط سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم با خارج از شهرستان..... ۱۳۴
نقشه (۲۸):ارتباط سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم با یکدیگر..... ۱۳۵
نقشه (۲۹):الگوی پراکنش و استقرار روستاها..... ۱۴۹
نقشه (۳۰):ساختار استقرار روستاها..... ۱۵۰
نقشه (۳۱):وضعیت توپوگرافی بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۵۲
نقشه (۳۲):تاسیسات جانبی راه ها..... ۱۵۸
نقشه (۳۳):قرارگیری شبکه انتقال برق..... ۱۵۹
نقشه (۳۴): قرارگیری و تراکم مراکز آموزشی..... ۱۶۴
نقشه (۳۵): نحوه پراکنش خدمات مذهبی و مراکز اداری-سیاسی..... ۱۶۹
نقشه (۳۶): نحوه پراکنش مراکز درمانی در بخش مرکزی طارم..... ۱۷۵
نقشه (۳۷): نحوه قرارگیری و میزان توزیع تسهیلات رفاهی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم..... ۱۸۰
نقشه (۳۸): نحوه پراکنش خدمات پشتیبانی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۱۸۵
نقشه (۳۹): پهنه زیرکشت محصول برنج در بخش مرکزی شهرستان طارم ۲۲۶
نقشه (۴۰): پهنه زیرکشت محصول گوجه فرنگی در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۲۲۷

نقشه (۴۱): پهنه زیرکشت محصول سیر در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۲۲۸
نقشه (۴۲): پهنه زیرکشت محصول زیتون در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۲۳۰
نقشه (۴۳): پراکنش واحدهای پرورش طیور در بخش مرکزی طارم..... ۲۴۹
نقشه (۴۴):پراکنش پرورش ماهی..... ۲۵۰
نقشه (45): نحوه پراکنش محدوده صنعتی بخش مرکزی طارم..... 252
نقشه (۴۶): نحوه پخشایش جاذبه های گردشگری بخش مرکزی طارم..... ۲۶۴
نقشه (۴۷):وجود انواع گسل در محدوده مورد مطالعه و خطر بالای احتمال وقوع زلزله..... ۲۷۹
نقشه (۴۸):موقعیت روستاهای آسیب دیده در سیل سال ۹۴..... ۲۸۱
نقشه (49): نحوه پراکنش روستاهای دارای شرکت تعاونی در بخش مرکزی طارم ۳۳۶
نقشه (۵۰):کاربری اراضی در بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۳۳۹
نقشه (۵۱):جریان روزانه افراد از منظومه به خارج از آن..... ۳۴۴
نقشه (۵۲): جریان روزانه افراد در داخل منظومه..... ۳۵۱
نقشه (۵۳):جریان محصولات به بیرون از منظومه..... ۳۵۴
نقشه (۵۴): جریان محصولات در داخل منظومه..... ۳۵۹
نقشه (۵۵): زنجیره ارزش محصول زیتون در وضع موجود..... ۳۶۴
نقشه (۵۶): زنجیره ارزش محصول زیتون..... ۳۶۵
نقشه (۵۷): شبکه تولید و مراکز نشاء گوجه فرنگی منظومه طارم..... ۳۶۸
نقشه (۵۸): شبکه تولید، مراکز فروش و بسته بندی گوجه فرنگی در منظومه طارم..... ۳۶۹
نقشه (۵۹): زنجیره ارزش گوجه فرنگی..... ۳۷۰
نقشه (۶۰): زنجیره ارزش محصول سیر در وضع موجود..... ۳۷۳
نقشه (۶۱): زنجیره ارزش محصول سیر..... ۳۷۴
نقشه (62): ارتباطات خدماتی..... 376
نقشه (۶۳): روابط اطلاعاتی-فرهنگی برون منظومه بخش مرکزی طارم..... ۳۸۱
نقشه (64): وضعیت اطلاعات و نوآوری ها در بخش مرکزی طارم..... 385
نقشه (65):جریان اطلاعات و نوآوری ها در بخش مرکزی طارم..... 386
نقشه (66): ارتباطات زیارتی برون منظومه بخش مرکزی طارم..... 388
نقشه (۶۷): ارتباطات عزاداری برون منظومه بخش مرکزی طارم..... ۳۸۹
نقشه (۶۸): ارتباطات زیارتی درون منظومه بخش مرکزی طارم..... ۳۹۱
نقشه (۶۹): ارتباطات عزاداری درون منظومه بخش مرکزی طارم..... ۳۹۲

نقشه (۷۰): روابط آموزشی درون منظومه بخش مرکزی طارم..... ۳۹۶
نقشه (۷۱): روابط خدمات درون منظومه بخش مرکزی طارم..... ۳۹۷
نقشه (۷۲): روابط بهداشتی و درمانی..... ۳۹۹
نقشه (۷۳): عناصر اصلی ساختار فضایی منظومه روستایی بخش مرکزی طارم..... ۴۰۵
نقشه (۷۴): امتیاز دهی تراکم نقاط روستایی برای ساختار فضایی منظومه..... ۴۰۷
نقشه (۷۵):تاثیر آبراهه های اصلی برساختار فضایی منظومه..... ۴۰۸
نقشه (۷۶):تاثیر جاده های روستایی برساختار فضایی منظومه..... ۴۰۹
نقشه (۷۷):تاثیرکاربری اراضی برساختار فضایی منظومه..... ۴۱۰
نقشه (۷۸):تاثیر جنس خاک بر ساختار فضایی منظومه..... ۴۱۱
نقشه (۷۹): :تاثیر توپوگرافی بر ساختار فضایی منظومه..... ۴۱۲
نقشه (۸۰): :تلفیق عوامل موثر بر ساختار فضایی منظومه..... ۴۱۳
نقشه (۸۱): : حوزه های همگن ۸گانه حاصل از ساختار فضایی منظومه..... ۴۱۴
نقشه (۸۲): : پهنه بندی فضا براساس وجود پیوندهای شبکه ای در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۴۴۰
نقشه (۸۳): : پهنه بندی عمده فضا براساس وجود پیوندهای شبکه ای در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۴۴۱
نقشه (۸۴): :سازمان فضایی منظومه..... ۴۴۲
نقشه (۸۰): :سازمان فضایی پیشنهادی انتزاعی درون منظومه..... ۴۵۸
نقشه (۸۱): :سازمان فضایی پیشنهادی انتزاعی برون منظومه..... ۴۵۹
نقشه (۸۲): :سازمان فضایی پیشنهادی تجریدی درون منظومه..... ۴۶۰
نقشه (۸۳): :سازمان فضایی پیشنهادی تجریدی برون منظومه..... ۴۶۱
نقشه (۸۴): :سازمان فضایی پیشنهادی مطلوب درون منظومه..... ۴۶۲
نقشه (۸۵): :سازمان فضایی پیشنهادی مطلوب برون منظومه..... ۴۶۳
نقشه (۸۶): :پخشایش فضایی جمعیت پیشنهادی منظومه..... ۴۶۷
نقشه (۸۷): : پهنه های صنعتی پیشنهادی در سطح منظومه..... ۴۷۳
نقشه (۸۸): : زنجیره ارزش پیشنهادی برای محصول زیتون..... ۴۷۴
نقشه (۸۹): : زنجیره ارزش پیشنهادی برای محصول سیر..... ۴۷۵
نقشه (۹۰): : زنجیره ارزش پیشنهادی برای محصول گوجه فرنگی..... ۴۷۶
نقشه (۹۱): : الگوی امکانات رفاهی پیشنهای در سطح روستاهای منظومه..... ۴۷۹
نقشه (۹۲): : نقاط، خطوط و پهنه های گردشگری پیشنهادی منظومه..... ۴۸۰
نقشه (۹۳): : پروژه های پیشنهادی در حوزه منابع آب..... ۴۸۱

نقشه (۹۴): : توسعه زیرساختهای ارتباطی پیشنهادی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۴۸۳
نقشه (۹۵): : کاربری پیشنهادی بخش مرکزی شهرستان طارم..... ۴۸۵
نقشه (۹۶): : پروژه های پیشنهادی در حوزه ایمنی در برابر بلایای طبیعی..... ۴۸۶
نقشه (۹۷): : امکانسنجی زمینهای قابل واگذاری از طرف منابع طبیعی به کشاورزان..... ۴۸۷
نقشه (۹۸): : صنایع مورد حمایت و نواحی صنعتی پیشنهادی..... ۴۸۸
نقشه (۹۹): : پروژه های پیشنهادی احداث سالن ورزشی چندمنظوره..... ۴۸۹
نقشه (۱۰۰): : پروژه های شرکت تعاونی مصرف پیشنهادی در سطح روستاها..... ۴۹۰
نقشه (۱۰۱): : پروژه های پیشنهادی برای روستاهای منظومه طارم(حوزه شماره۲)..... ۵۰۶
نقشه (۱۰۲): : پروژه های پیشنهادی برای روستاهای منظومه طارم(حوزه شماره۳)..... ۵۰۷
نقشه (۱۰۳): : پروژه های پیشنهادی برای روستاهای منظومه طارم(حوزه شماره۴)..... ۵۰۸
نقشه (۱۰۴): : پروژه های پیشنهادی برای روستاهای منظومه طارم(حوزه شماره۵)..... ۵۰۹
نقشه (۱۰۵): : پروژه های پیشنهادی برای روستاهای منظومه طارم(حوزه شماره۶)..... ۵۱۰
نقشه (۱۰۶): : پروژه های پیشنهادی برای روستاهای منظومه طارم(حوزه شماره۷)..... ۵۱۱
نقشه (۱۰۷): : پروژه های پیشنهادی برای روستاهای منظومه طارم(حوزه شماره۸)..... ۵۱۲

بخش نخست

بخش نخست

۱-۱- فصل نخست (مقدمه):روش مطالعه طرح (روش‌ها و فنون تحقیق)

۱-۱-۱- مقدمه

بر طبق هدف اصلی طرح توسعه پایدار منظومه‌های روستایی «پیشرفت منظومه‌های روستایی مبتنی بر اصول برنامه‌ریزی فضایی توسعه پایدار» و بر طبق اصول حاکم بر نظریه سیستم‌ها در این فصل تلاش خواهد شد تا ضمن به دست آوردن شناخت کلان از طرح‌های توسعه پایدار منظومه روستایی، انگاره‌ها و چارچوب‌های نظری برنامه‌ریزی ارائه شود. همچنین شناخت کلان از سیستم‌های بزرگتری که منظومه زیرمجموعه آن است و شناخت کلان از قابلیت‌ها و محدودیت‌های منظومه در این فصل ارائه خواهد شد و در نهایت در بخش روش‌شناسی طرح به بررسی چگونگی انجام مطالعات، پیشنهادات در خصوص شرح خدمات، روش‌های گردآوری، تجزیه و تحلیل و ترکیب مطالعات پرداخته خواهد شد.

نمودار شماره ۱: خطوط اصلی مورد بحث در فصل نخست و ارتباط آن با مراحل بعدی مطالعه

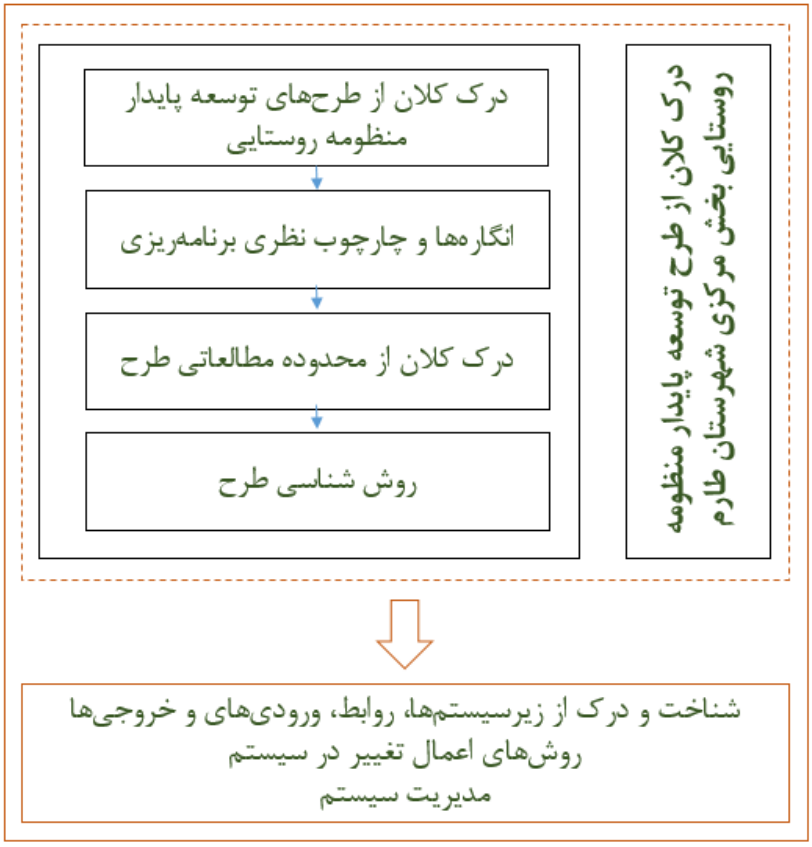

منبع:مشاور

۲-۱-۱- طرح مسأله و ضرورت انجام طرح

تاریخ بشریت در گذر از عصر کشاورزی به عصر صنعتی دچار تغییرات و تحولات بنیادین شد. تغییراتی که چهره جغرافیای جهان را از چشم‌انداز غالب روستایی-عشایری با تولیدات محدود کشاورزی-دامداری، به چشم انداز غالب شهری با تولیدات انبوه صنعتی تغییر داد. در این تحولات بنیادین و با شیوع مهاجرت عظیم از روستاها به شهرها عموما از جمعیت روستاها کاسته شد و بر جمعیت شهرها افزوده شد.

تغییرات مکانی جمعیت از روستاها به شهرها موجب ایجاد تغییرات عمده فضایی در سطح کشور شد. نقش نقاط شهری در شبکه فضای ملی هر روز پررنگ‌تر و نقاط روستایی به صورت محوتر درآمد. این تغییرات در مقیاس ملی به عللی چند، صورت تاسف انگیزی به خود گرفت. اولین مساله انباشت عظیم سرمایه‌های ناشی از فروش نفت در شهرها و عدم صنعتی شدن شهرها به صورت واقعی بود. در واقع شهر به علت عدم تولید اشتغال در سطح انبوه، نیازی به مهاجرین گسترده روستایی نداشت ولی به علت تمرکز درآمدهای نفتی در شهرها، جاذبه شدیدی برای روستاییان به وجود آمد. همچنین ازدیاد جمعیت، ناشی از توسعه وضعیت بهداشتی و مهار بیماری‌های مسری، بر جمعیت شهرها و روستاها افزود. با افزایش جمعیت، عدم اشتغال و درآمد ناکافی، بسیاری از این روستائیان به شهرها که محل جذب درآمدهای نفتی و محل تمرکز صنایع بود، روی آوردند.

حاشیه نشینی، مشاغل غیررسمی و گسترش پهنه‌های فقر شهری پاسخ اجتماعی-فضایی شهر به این تغییرات بود. پاسخ روستا به این تغییرات مکمل پاسخ شهر بود. عدم صنعتی شدن واقعی کشاورزی در هر سه بخش عمده زراعت، دامداری و باغداری باعث رها شدن منابع روستایی و بلااستفاده ماندن ثروت‌های طبیعی شد. از این رو روستاهای زیادی به خاطر مهاجرت‌های شدید از جمعیت خالی شدند و روستاها به محل زندگی پیرمردان و پیرزنان تبدیل شدند.

در واقع صنعتی شدن ناقص کشور ساختار اقتصادی-جمعیتی روستاها و شهرها را برهم زد. با برهم خوردن ساختار اقتصادی-جمعیتی روستا ساختار اجتماعی-فرهنگی آن نیز دگرگون شد. با گسترش شبکه‌های حمل و نقل و ورود اتومبیل به روستاها، ساختار ارتباطی و به تبع آن ساختار کالبدی آن دگرگون شد و روستاها به سرعت هویت مکانی-تاریخی خود را از دست دادند بدون آنکه هویت جدید قدرتمندی را کسب کرده باشند.

بروز مسائل فوق ناشی از نظریاتی بود که توزیع امکانات را براساس سلسله مراتب جمعیتی و روابط عمودی ترغیب می‌کرد و با حمایت از تضاد بین شهر و روستا، برنامه‌ریزی‌ها را به نفع گسترش و توسعه شهر هدایت می‌کرد و تمامی اینها با عدم توجه به محیط زیست و محیط اکولوژیک به توسعه ناپایدار منجر شد.

در تقابل با این وضعیت نظریات توسعه پایدار مطرح شدند. توجه همزمان به اقتصاد، فرهنگ و محیط زیست باعث شد تا نگاه توسعه به شهر محدود نباشد و با برطرف شدن نگاه تضاد بنیادین شهر و روستا، روابط هم‌افزا بین نقاط شهری و روستایی شکل بگیرد و سکونتگاه‌ها در یک رابطه شبکه‌ای آنطور که در نظریات داگلاس مطرح شده است با توجه به ارتباطات افقی و جریانات و پیوندها به هم‌افزایی نقش‌ها و کارکردهای همدیگر بپردازند و نقاط سکونتگاهی به جای جمعیت براساس کارکرد و نقشی که در شبکه

منطقه‌ای ایفا می‌کند مورد توجه قرار می‌گیرد. رسیدن به توسعه پایدار و شکل دادن به روابط و پیوندهای پایدار جز با مشارکت گروه‌های محلی و مردم بومی امکان‌پذیر نخواهد بود. برهمین اساس مشارکت مردم در طرح‌های حاضر یکی از اصول مهم و عمده برای رهایی از مشکلات قبلی است.

بازتعریف نقش نقاط روستایی در فضای محلی-منطقه ای و ملی و دستیابی به توسعه یکپارچه و پایدار مستلزم شناخت نحوه تاثیر عصر صنعت بر روستاهای هر منطقه با توجه به ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ارتباطی، کالبدی و فضایی است. از طرف دیگر توجه به تفاوت‌ها و نابرابری‌های ناحیه‌ای و مکانی در توسعه روستایی لازم است.(رضوانی، ۱۳۸۳) با در نظر گرفتن اصول فوق ضمن نگهداری جمعیت معقول می‌توان از منابع روستایی به صورت صحیح استفاده کرد و ارتباط سیستماتیک روستا با نقاط روستایی دیگر، شهرهای مرکزی و سایر نقاط جمعیتی کشور را برای داشتن نقش مفید و موثر در فضای ملی بازتعریف کرد. این امر علاوه بر بازتعریف نقش روستا نیازمند بازتعریف نقش شهرها و به خصوص شهرهای کوچک و متوسط است؛ شهرهایی که ارتباط تنگاتنگی با محیط روستایی پیرامون خود دارند و هرگونه تغییر و تحول عمده در آنها می‌تواند ساختارهای موجود در محیط روستایی را تحت تاثیر شدید خود قرار دهد.

«در طی تحولات و دگرگونی‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دهه‌های اخیر کشور که متاثر از گرایشات نوین‌سازی و رویکردهای به اصطلاح مدرنیستی نظیر اصلاحات ارضی و جلب توجه افراطی تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان به شهرها بود»(عزیزپور و محسن زاده، ۱۳۹۱: ۱۲۲) استان زنجان نیز تحت تأثیر این روند قرار گرفت و ساختار و سازمان فضایی شبکه سکونتگاهی آن، روند تمرکزگرا شد. از این‌رو بسیاری از عرصه‌های زیستی روستایی با واپس‌ماندگی، جمعیت‌گریزی و به عبارتی انهدام رو به رو گردید و جمعیت در مرکز استان یا مراکز شهرستان تمرکز یافته است.

به طور کلی رویکرد تمرکزگرا و نظام سلسله مراتبی نمی‌تواند پاسخ مناسبی برای توسعه روستایی باشد. همانگونه که گفته شد در دهه‌های اخیر به جای کاهش مشکلات و حرکت به سمت توسعه پایدار، عموما از آن دور شده‌ایم. برای بهبود وضعیت باید رویکردها تغییر داده شود، لذا برای توسعه روستایی و دستیابی به پایداری، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی به عنوان متولی طرح‌های روستایی، رویکردهای حکمروائی محلی، توسعه پایدار، شبکه منطقه‌ای، پویش ساختاری- کارکردی را در دستور کار خود قرار داده است.در واقع طرح توسعه پایدار منظومه روستایی بر اساس رویکردهای نامبرده فوق است که در برنامه پنجم توسعه مد نظر قرار گرفت و برای منظومه‌های روستایی انجام می‌شود.

طرح حاضر تحت عنوان "طرح توسعه پایدار منظومه روستایی بخش مرکزی طارم"یکی از منظومه‌های روستایی واقع در شهرستان طارم از استان زنجان است که بر اساس رویکردهای غالب منطقه‌ای فوق مطالعه می‌شود.

۳-۱-۱- نگاه کلی به طرح‌های توسعه پایدار منظومه‌های روستایی

پیدایش مفهوم منظومه‌های روستایی در ادبیات برنامه‌ریزی

بر اساس مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، پس از تصویب در شورای هماهنگی عمران روستایی کشور متشکل از سازمان‌های اجرایی فعال در مناطق روستایی و کمیسیون امور زیربنایی دولت، در دی ماه ۱۳۷۸ در رابطه با سازمان‌دهی فضاهای روستایی بر مبنای آستانه‌های جمعیتی و دسترسی‌ها سه سطح متمایز شده که هر کدام به تناسب قلمرو تجهیز می‌شوند.

سطح پایه در سلسله مراتب مذکور، حوزه‌های روستایی است که بعضاً تعدادی از آنها از مرکزیتی برخوردارند و در قالب یک مجموعه قرار می‌گیرند. همچنین پوشش تعدادی از حوزه‌ها و مجموعه‌ها توسط کانون‌های شهری یا روستا - شهری و یا بعضاً روستایی، منظومه‌ای را تشکیل می‌دهند. بر این مبنا آستانه‌های توسعه در مناطق روستایی متناسب با سطح بندی فضا به قرار زیر است:

الف- حوزه روستایی

«حوزه روستایی، از اجتماع چند آبادی هم جوار (۵ تا ۱۰ آبادی) در یک حوزه جغرافیایی پیوسته و محدود شکل گرفته که دارای ۲ تا ۵ هزار نفر جمعیت است. شعاع پوشش مرکزیت حوزه حداکثر ۱۰ کیلومتر و وسعت آن کمتر از کمتر از ۳۰۰ کیلومتر مربع است. خدماتی خاص برای مرکزیت حوزه در نظر گرفته شده و برای دسترسی آسان سکونتگاه‌های اقماری به آنها، راههای دسترسی باید تأمین و تجهیز شود.

ب- مجموعه روستایی

مجموعه‌های روستایی، تجمعی از چند حوزه روستایی است که به دلایلی به هم پیوسته و وابسته‌اند. قلمرو مجموعه‌ها غالباً منطبق با محدوده بیشتر دهستان‌ها است و جمعیت تحت پوشش آنها حداکثر ۱۰ هزار نفر است. اگر چه برخی از آنها، تحت شرایطی بیش از ۱۰ هزار نفر جمعیت دارند. مرکزیت مجموعه‌ها از موقعیت مکانی- جغرافیایی مناسب با قابلیت‌های پوششی بهتر بر خوردار بوده و اغلب دارای جمعیت قابل توجه هستند. طبق استاندارد خدمات رسانی، سطوح میانی در سلسله مراتب خدمات در مراکز مجموعه‌ها استقرار می‌یابند. به طور کلی، محیط روستایی کشور متشکل از ۲۵۰۰ تا ۳۰۰۰ مجموعه روستایی است که هر کدام به طور متوسط ۳ حوزه روستایی و ۲۵ تا ۳۰ آبادی را در بر می‌گیرد.

ج- منظومه روستایی

وسیع‌ترین قلمرو فضایی برای پوشش خدماتی در محیط روستایی، منظومه است که با مرکزیت یک کانون شهری، روستا- شهری یا روستایی شکل می‌گیرد. بدین ترتیب منظومه‌ها، تعدادی مجموعه و حوزه روستایی پیرامون یک مرکز برتر جمعیتی بین ۲۰ تا ۴۰ هزار نفر، حدود۵۰ تا ۱۰۰ آبادی را تحت پوشش قرار داده و مرکزیت آن بالاترین سطح خدماتی طبق استاندارد خدمات رسانی برخوردار می‌شود. قلمرو منظومه تا حدودی منطبق با محدوده بخش‌ها در تقسیمات اداری - سیاسی کشور است. محیط روستایی کشور، با حدود ۸۰۰ منظومه سامان می‌یابد که مرکزیت این فضاها، کانون‌های شهری موجود و آتی است و بدین ترتیب، منظومه‌ها بستر توسعه هماهنگ شهری و روستایی و حلقه اتصال نظام شهری با محیط روستایی خواهند بود». (وزارت مسکن، ۱۳۷۸: ۳۷)

اهداف طرح توسعه پایدار منظومه روستایی

هدف اصلی طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی **پیشرفت منظومه‌های روستایی مبتنی بر اصول برنامه‌ریزی فضایی توسعه پایدار**است.

اهداف فرعی طرح به شرح زیر است:

- نظم‌بخشی و آرایش (فضایی) مراکز سکونتگاهی؛
- کمک به ایجاد و گسترش روابط مکمل و پیوندهای سازمان یافته اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ارتباطی بین نقاط شهری–روستایی در سطح منظومه؛
- انتظام فضایی شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه های مجاور (با نگاه یکپارچه به شهر و روستا)؛
- کاهش شکاف و تعادل بخشی روستایی – شهری و منطقه‌ای؛
- توسعه فعالیت‌های اجتماعی- اقتصادی و کالبدی منظومه روستایی؛
- افزایش ماندگاری جمعیت در منظومه روستایی؛
- تدوین چارچوب‌های لازم برای مدیریت کارآمد پیشرفت منظومه‌های روستایی؛
- تقویت اقتصاد محلی در پیوند و همگرایی با توسعه منطقه‌ای و ملی؛
- توسعه مکانی– فضایی سکونتگاه‌های روستایی واقع در منظومه؛

جایگاه طرح

طرح توسعهٔ پایدار منظومه‌های روستایی بر اساس بند ح مادهٔ ۱۹۴ قانون برنامهٔ پنجم توسعه، به پیشنهاد بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، در چارچوب طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه‌ای یا سایر طرح‌های فرادست تهیه می‌گردد. این طرح به لحاظ جایگاه، طرح فرادست طرح هادی روستایی و طرح‌های دیگر در سطح منظومه قلمداد می‌گردد.

ماهیت طرح

این طرح با توجه به ابعاد و جنبه‌های کالبدی- فضایی، فرهنگی- اجتماعی و اقتصادی- سیاسی، به شناخت ظرفیت‌های توسعهٔ همهٔ مراکز و کانون‌های سکونتی درون شبکه (در ارتباط با روابط درونی و برونی آنها) می‌پردازد، دارای ماهیتی یکپارچه و فرابخشی است.

۴-۱-۱- انگاره‌ها و چهارچوب نظری برنامه ریزی

برنامه ریزی به معنای یک فعالیت نظری-عملی به طور بنیادی بر خردباوری اعتماد به علوم و روش‌ها و وسایل علمی استوار است. پیش فرض هر نوع برنامه ریزی این اعتقاد است که انسان دانش و ابزار کافی برای مداخله در روندهای طبیعی و اجتماعی را دارد و می‌تواند آنها را در جهت اهداف و نیازهای خود سامان دهد.
برنامه ریزی تا نیمه اول قرن بیستم با تسلط فلسفه پوزیتیویسم / اثبات گرایی همراه بود و برنامه ریزی عقلانی با انگیزه توسعه اقتصادی و اعتقاد به کارایی روش‌ها و فنون علمی صورت می‌گرفت.
طبق روش علمی / پوزیتویستی که فیلسوفانی چون دکارت مبدع آن بودند هر چیز به بنیادی‌ترین عنصر تشکیل دهنده آن تجزیه می‌شود. مثل ماده به اتم و موجود زنده به سلول. با شناخت این عناصر امکان شناخت کل حاصل می‌شود. اصطلاح مورد استفاده تجزیه و تحلیل نیز همین روند منطقی حاکم بر روش اثبات گرایی را نشان می‌دهد که ابتدا یک کل به اجزای آن می‌شکنند و سپس با قرارگیری اطلاعات در کنار هم دید کلی نیز حاصل می‌شود.
براساسی مبانی نظری مسلط بر دوران مدرنیسم / روشن اندیشی در امر برنامه ریزی:

- خردگرایی و پوزیتیویسم علمی اساس شناخت جهان و تغییر آن است.
- انسان می‌تواند و باید به کمک علم جوامع بشری را به سمت توسعه و تکامل هدایت کند.
- پیشرفت اقتصادی و توسعه صنعتی سرچشمه توسعه جوامع بشری است.
- دولت‌ها مسئولیت و حقانیت اداره و پیشرفت جوامع را به عهده دارند. (مهدیزاده، ۱۳۸۵، ص. ۱۱)

در پی ناکامی نسبی روش‌های خردگرا و علم باور و پیدایش مسائل حاد به مانند جنگ‌های جهانی و مسائل عمده زیست محیطی در عرصه جهانی نظریات جدیدی پا به عرصه وجود گذاشتند که نئوپوزیتیویسم، پدیدارشناسی، نظریه عمومی سیستم‌ها، نظریات اجتماعی توسعه، جنبش محیط زیست و... جزو این نظریات جدید بودند. به دنبال این امر برنامه ریزی هم به لحاظ **شناخت شناسی**، هم به لحاظ **محتوایی** و هم به لحاظ **رویه‌ای** دچار تغییرات شد.
تحت تاثیر این تغییرات در اصول اساسی برنامه ریزی نیز دچار تحول شد:

- تاکید بر نسبیت گرایی و انعطاف‌پذیری اهداف، روش‌ها و اجرا
- تاکید بر توسعه همه جانبه و پایدار (زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی)
- تاکید بر منافع عمومی، برابری اجتماعی، حقوق شهروندی و هویت بومی
- تاکید بر فرایند یکپارچه و چرخه‌ای (تصمیم‌سازی، تصمیم گیری، اجرا، بازنگری)
- تاکید بر دموکراسی، مشارکت همگانی، وفاق اجتماعی و مدیریت محلی (مهدیزاده، ۱۳۸۵، ص. ۲۲)

تغییرات در بعد شناخت شناسی

توماس کوهن با نظریه پارادایم یا انگاره، نسبیت دانش‌ها و نظریه‌ها را فرمول‌بندی کرد. پارادایم یک تصور بنیادی و اساسی از موضوع علم است که هر نوع نظریه و تبیین علمی براساس داده و احکام اصلی آن استوار است. بنابر نظر ریترز انگاره تصویر بنیادی از علم است. انگاره تعیین می‌کند که در یک علم چه چیزی را باید بررسی کرد، چه پرسش‌هایی را می‌توان به پیش کشید، این پرسش‌ها را چگونه باید مطرح کرد و در تفسیر پاسخ‌های به دست آمده چه قواعدی را باید رعایت کرد. با در نظر گرفتن نظریه پارادایم کوهن، نسبیت‌گرایی در علم صورت مدون به خود گرفت و اینکه در هر دوره‌ای از تاریخ یک پارادایم غالب می‌باشد و با تغییر پارادایم اصول قبلی مورد پذیرش جامعه علمی می‌تواند دچار تغییرات بنیادین شود.

پوپر با نظریه ابطال پذیری، معیار وضع علمی یک نظریه را تکذیب پذیری، ردپذیری یا آزمون پذیری آن دانست و اثبات کرد که استنتاج استقرایی برای تشکیل نظریه‌های درست علمی دارای اعتبار نیست. با رد اعتبار استنتاج استقرایی که پایه هرنوع برنامه ریزی بود، اساس عقلی و نظری برنامه ریزی فروریخت.

طبق نظریات پدیدارشناسی و هرمونتیک انسان نمی‌تواند به شناخت ماهیت اشیاء و امور برسد و فقط می‌تواند «نمود» آنها را به صورت «پدیده» ادراک کند. طبق نظر هوسرل انسان برای رسیدن به شناخت درست و معتبر باید به خود چیزها و امور یعنی دانش مستقیم روی بیاورد که از طریق شهود و یا ادراک مستقیم صورت می‌گیرد. در امر شهود عواطف انسانی مثل عشق، کین و مهر تاثیر می‌گذارد و بر این اساس شناخت کاملا عینی و فارغ از ارزش‌ها معنا ندارد.

طبق نظر آلفرد شوتز وظیفه اصلی پدیدار شناسی اجتماعی اینست که به دانش روزمره مردم که حاصل شعور عام یا مشترک و گرایش طبیعی آنهاست بپردازد تا روشن شود چگونه واقعیت‌های اجتماعی توسط مردم ساخته و پرداخته می‌شود و این همان جریان میان ذهنی در پدیدار شناسی است.

بر طبق این تغییرات دیدگاه‌های پوزیتیویستی و متکی بر روش‌های کمی جای خود را به شیوه‌های شناخت کیفی و کیفی-کمی داد. تشکیل کارگاه‌های مشارکتی برای آشنایی با نگرش‌ها، دیدگاه‌ها و برداشت مسئولین و اهالی بومی از مسائل و مشکلات و همچنین راه‌حل‌های احتمالی، با تکیه بر همین روش‌های کیفی صورت می‌پذیرد.

تغییرات در بعد محتوا

در بعد محتوایی برنامه ریزی‌های عقلایی بیشتر بر افزایش کارایی و رسیدن به بالاترین میزان سود توجه داشتند که در طرح‌های منطقه‌ای به نقشه سلسله مراتب مراکز سکونتگاهی و نیز کاربری اراضی در سطح منطقه منتهی می‌شد و در سطح روستاها به نقشه کاربری اراضی و خیابان بندی ختم می‌شد.

دو گزاره اصلی حاکم در برنامه‌ریزی‌های سنتی / عقلانی باعث ایجاد روند فوق الذکر می‌شد. نگاه علت – معلولی و همچنین نگاه به منابع زمین به عنوان منابع لایتناهی که باعث می‌شد در برنامه ریزی‌ها به روابط پیچیده حاکم بر جامعه و تاثیرات جانبی پیشنهادات توجه خاصی صورت نگیرد.

با پیدایش نگرش برنامه ریزی سیستمی و همچنین نظریات توسعه پایدار؛ هر دو گزاره جای خود را به گزاره‌های جدیدی دادند.

تغییرات در بعد رویه‌ای

الگوی برنامه ریزی های سنتی / عقلانی اصولا مبتنی بر روش شناسی منطقی (شناخت – تحلیل – طرح) بود که به جای «جامع نگری» بیشتر بر مطالعات «جامع» استوار بود. روش برنامه ریزی راهبردی با تکیه بر اصول تفکر سیستمی و همچنین نظریات مربوط به آینده نگاری یکی از جایگزین‌ها روش قبلی است.

طرح‌های سنتی عمدتاً با تکیه بر تحلیل داده های گذشته بوده و در برنامه‌ریزی‌های آینده نیز عمدتا به ادامه روندها و گرایشات بسنده می‌شد، اما امروز، تفکر برنامه‌ریزی مهم‌تر از گذشته و حال، بر مطالعات آینده پژوهی تکیه می‌کند. از نظر اندیشمندان این حوزه، آینده می‌تواند کاملاً متفاوت از گذشته و حال بوده و لزوما ادامه روندهای گذشته نباشد.

روش آینده پژوهی ابتدا با استفاده از روش دلفی آغاز شد. برهمین اساس ایجاد وفاق و اتحادنظر در مورد آینده مطلوب از گزاره‌های همزاد با آینده پژوهی محسوب می‌شود. روش سناریو نویسی یکی دیگر از روش‌های آینده نگاریست که بر طبق آن به ترسیم و تصور آینده با طراحی سناریوهایی فرضی پرداخته می‌شود. واژه سناریو برگرفته از هنر قصه گویی است. این واژه در هنرهای نمایشی و سینما برابر با متنی است که نویسنده در آن موضوع اصلی را مطرح می‌سازد. هنگام نگارش سناریو گروهی از افراد به چنین پرسش‌هایی پاسخ می‌دهند:

- نیروهای پیشران کدام‌اند و هر یک بر چه چیزی موثرند؟
- عدم قطعیت کدامند؟
- وقوع چه چیزهایی محتمل است؟

روش پیمایش و بررسی توان‌ها، فرصت‌ها، ضعف‌ها و تهدیدها نیز از ابزارهای موثر در آینده نگاری است. روش‌های انگیزش ذهنی، درخت وابستگی، روش ریخت شناسی (مکمل درخت وابستگی)، روش تاثیرات متقابل و روش چرخه آینده از دیگر روش‌های مورداستفاده در آینده پژوهی است.

روش‌شناسی و انواع آن

روش‌شناسی در فرآیند تحقیق و پژوهش مقوله‌ای فلسفی و مسبوق بر روش است که در داخل فلسفهٔ علم قرار می‌گیرد و به خاطر چنین اهمیتی، به پرسش‌هایی درباره علم، روش‌ها و فنون مختلف تحقیق در آن، پاسخ می‌دهد. روش‌شناسی یا متدولوژی از این نظر با هدف بررسی و تحلیل راه‌های رسیدن به شناخت و معرفت دو معنای کلی را شامل می‌شود: اول؛ بررسی روش‌های تحقیق علمی[1] و دوم؛ مجموعه روش‌های هر علم. روش‌شناسی در معنای اول وسیله‌ای است که محقق را از گمراهی و کج‌اندیشی باز می‌دارد و او را در رسیدن به شناخت یاری می‌کند و در معنای دوم، شامل تعدادی روش یا مجموعهٔ رویکردهای عملی علم است(عبداللهی و جوان، ۱۳۸۹، ج ۲، ص.۸).

[1] Scientific Research Methods

روش‌شناسی یکی از پیچیده‌ترین حوزه‌های مباحث فلسفی در عرصه فلسفهٔ علم است که درک پیچیدگی‌ها و ابهامات موجود در آن در وهله اول، مستلزم درک تمایزات میان علوم طبیعی و علوم انسانی است(همان). به عبارت دیگر روش‌شناسی به عنوان الگوی منطقی در تحقیقات، ضمن ترسیم مسیر حرکت اندیشمند سعی در هدایت چگونگی عبور در مسیر و به‌کارگیری روش‌های مناسب در طول تحقیق دارد. طی سال‌های گذشته معرفت علوم انسانی تحت رویکردهای مختلف روش شناسی سعی در تحلیل و ارزیابی نظری و علمی‌از پدیده‌ها بر اساس نظریه‌های مختلف داشته است و در این جهت علوم انسانی سادگی دیرین خویش را از دست داده است. مشکلی که امروزه بیش از پیش دامنگیر تحقیقات علوم انسانی شده است، تمیز ندادن میان ماهیت علوم انسانی و علوم طبیعی است که آثار آن در روش‌شناسی علوم انسانی هویداست(باقری، ۱۳۸۷). پوزیتیویسم با توجه به ماهیت و نگرش آن معتقد به کاربرد روش‌های علوم طبیعی در علوم انسانی بود که بر قیاس، نظریه‌سازی و ابطال فرضیات تأکید می‌شد. تا اینکه دیلتای در روش‌شناسی خود به جای تبیین، از فهم استفاده نمود و انتقادات اساسی بر نگرش پوزیتویستی وارد آورد. مخالفت با روش‌شناسی‌های کمی، عرصهٔ جدیدی را به روی روش‌شناسی‌های کیفی گشود. روش‌شناسی‌های کمی و کیفی، هر یک از آنها در درون خود چندین روش‌شناسی دارند که در ادامه توضیح داده شده است.

روش‌شناسی‌های کمی

تا قبل از رنسانس عقل گرایی سنتی عمدتاً بر پایه روش ارسطویی به عنوان مبنای شناخت تلقی می‌شد، اما پس از رنسانس نهضت جدیدی علیه عقل گرایی سنتی آغاز شد که تجربه و آزمایش و مشاهده را به عنوان مبنای کار پذیرفت. در تفکر عقل‌گرایان روش قیاسی مبنای کار است؛ بدین معنی که با استدلال و روش منطقی و تحلیل عقلانی فرد می‌تواند حقایق را کشف نماید و در تفکر تجربی روش استقرایی مبنای کار است؛ بدین معنی که با مشاهده و آزمایش و شناخت ماهیت پدیده‌ها می‌توان با شناخت جزئی‌ها و ارتباط آنها با یکدیگر به کلی پی برد و قوانین و نظامات کلی را نتیجه گیری کرد(باقری، ۱۳۸۷). به عبارت دیگر در فرهنگ عقلانی جدیدی که پایه‌گذاری شد، عقل بی‌طرف انسان و شیوه‌های معین تحقیق علمی، محور آن محسوب می‌شد. در این فرهنگ واقعیتی در جهان خارج از ذهن وجود دارد که عقل با به کار بردن وسیع روش‌های علمی و تجربی می‌تواند آن را بشناسد. انسان برای این شناخت باید ذهن خود را از ارزش‌ها خالی کند و بی طرف و بدون نتیجه‌گیری از پیش تعیین شده با کمک ابزارهای علوم تجربی و مشاهده واقعیت به نتیجه دست یابد. این دیدگاه و منظری جدید بود که علوم انسانی جدید مانند روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، جغرافیای انسانی و علوم سیاسی از درون آن متولد شدند(دیوتیاک و دیگران، ۱۳۸۰، ص.۱۶)(منبع: رسولی).

بانی **دیدگاه تجربه گرایی**، فرانسیس بیکن است که بعدها افرادی چون توماس هابز، جان لاک، جرج برکلی، دیوید هیوم، جان استوارت میل، ارنست باخ، برتراندراسل آن را دنبال کردند. این دیدگاه روش‌شناسی تجربه‌گرایانه را به همراه داشت که از رهگذر کاربرد روش‌های تجربی و ابزارهایی چون مشاهده، تجربه و آزمون و در کل عینیت بخشیدن به پدیده‌های عالم خارج، غایت آن رسیدن به شناخت تجربی - تحصلی است. علم مدرن، در لایه‌های زیرین و بنیان‌های فلسفی خود، رویهٔ "من" یا "سوژه" را نهفته دارد که انسان و عالم علم مدرن غرور و منّیت شناسندگی خویش را از آن می‌ستاند و علم مدرن تنها با گذار از این سرمنزل آغازین است که داوری و حق تمایزگذاری میان "من[1]" و "غیر از من[2]" را به خود می‌بخشد. بر این اساس در عمل و به ویژه در روش‌شناسی تحقیقات خود، منکر وجود جهان فراحسی و فراتجربی می‌شود و با گشودن زبان استهزاء و بی اعتقادی بر مشارب فکری و فلسفی دیگر، شناخت حقیقی و علمی را به زعم خویش، در بطن جهان برون ذهنی جستجو می‌کند(عبداللهی و جوان، ۱۳۸۹، ص.ص. ۱۰۰-۱۰۱).

به طور کلی فعالیت‌های پژوهش کمّی بر اساس تجزیه و تحلیل یک یا چند پیشنهاد فرضی و ذهنی درباره روابط علت و معلولی میان دو یا چند متغیر بنا می‌گردد و هدف، آزمودن و یا آزمایش کردن این روابط می-باشد. چنین فعالیت‌هایی در پژوهش کمّی دارای خصوصیاتی از قبیل افزایشی بودن، تجربی بودن، تعمیم پذیر بودن، تلخیصی بودن، تکرار پذیر بودن، ابطال پذیر بودن، نظم داشتن، عینی بودن و تخصص طلب بودن می‌باشد. مفاهیمی که در روش‌شناسی کمّی صحبت می‌شود عبارت است از(عابدی و شواخی، ۱۳۸۹): جامعه آماری، نمونه، نمونه‌گیری، ابزار پژوهش، روایی و پایایی ابزار پژوهش، روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها، متغیر، روایی درونی و بیرونی پژوهش کمّی.

روش‌شناسی‌های کیفی

عده‌ای از علماء فلسفه علوم معتقدند که دو نوع مختلف علم (طبیعی و انسانی) با یکدیگر تناسب و همخوانی ندارند، از این رو، نمی‌توانند به‌صورت یکپارچه درآیند. البته این گفته، دلیل بر رد اهمیت مطالعه در بهره‌گیری از نظام‌های طبیعی و نقش طبیعت در نظام‌های اجتماعی نیست، بلکه موضوع کاملاً بر عکس است. هدف این است که نمی‌توان دو نوع مختلف علم را به صورت یکپارچه درآورد. جهان طبیعی می‌تواند در نظام‌های بسته عمل کند، اما جهان علوم اجتماعی در نظام‌های باز عمل می‌کند. از این رو به گفته اندره سایر، برای جهان علوم اجتماعی و فلسفه، روش‌های اثباتی نامربوط است(شکویی، ۱۳۷۵: ۱۹۳ ـ۱۹۰، ۵۲). ماکس پلانک فیزیکدان معروف، او اعتقاد دارد که به کار بردن قوانین آماری علیت و روش‌های عینی محض در علوم فیزیک، شیمی، نجوم و معدن شناسی کاملاً منطقی است، زیرا موضوع این علوم اشیای بی جان تحت قوانین عام است. ماکس پلانک تطبیق قوانین آماری علیت و روش‌های عینی محض را بر علوم انسانی

[1] Subject
[2] Object

امکان ناپذیر می‌داند (مارکوزه،۱۳۶۲: ۱۳۰ـ۱۳۱). هایک از جدی‌ترین مخالفان تعمیم دادن شیوه‌های علوم طبیعی به علوم اجتماعی است؛ چرا که موضوع علوم اجتماعی و داده‌هایش ذهنی هستند؛ یعنی نه بر اساس مادیات، بلکه بر اساس نحوه تفکر انسان‌ها نسبت به مادیات تعریف می‌شوند. همچنین اوپنهایمر تبیین پدیده‌های انسانی به کمک شیوه‌های علوم طبیعی را ناکافی می‌داند(ریکور، ۱۳۶۸ :۲۷۱ـ۲۷۰).

مخالفت‌هایی که با روش اثبات‌گرایی شروع شده بود، در دهۀ ۱۹۹۰ با ظهور روش مطالعاتی هرمنوتیک و سپس روش مطالعاتی گفتمانی، شدیدترین انتقادات علیه پوزیتیویسم را از سر گرفت. تأثیرگذاری این انتقادات به حدی بود که این دو روش مبنای روش‌شناسی نظریه‌های جدید در حوزه علوم انسانی و به طور خاص علوم اجتماعی شدند. آنچه امروزه به عنوان نظریه‌های پسامدرن در تمام شاخه‌های علوم انسانی و به ویژه جغرافیا مطرح است، از حیث روش‌شناسی مبتنی بر روش‌های هرمنوتیک و گفتمانی‌اند(افضلی، ۱۳۸۹).

روش‌شناسی‌های کیفی، خود چندین روش‌شناسی را در بر می‌گیرد که آنها عبارت است از(عبدالهی و جوان، ۱۳۸۹؛ باقری، ۱۳۸۷): روش‌شناسی پراگماتیستی، روش‌شناسی تفهم گرایانه، روش‌شناسی پدیدارشناختی، روش‌شناسی نسبی‌نگری، روش‌شناسی تأویلی، روش‌شناسی تبارشناسانه و روش‌شناسی انتقادی. در اینجا به بررسی سه روش‌شناسی تفهم گرایانه، روش‌شناسی تاویلی و روش شناسی انتقادی اکتفا می‌شود.

روش‌شناسی تفهم‌گرایانه: ایده تفهم در نزد وبر تا حدود زیادی از آثار کارل یاسپرس درباره آسیب شناسی روانی اخذ گردیده است که در آن کانون فکری یاسپرس تمایز میان تبیین و تفهم است.

وقتی پذیرفته شد که موضوعات انسانی- اجتماعی بر خلاف موضوعات طبیعی، دارای دنیایی درونی و چیزی به نام معنا هستند، شناخت آن برای درک و تبیین آنان ضروری است و این پرسش به وجود می‌آید که چگونه می‌توان به شیوه‌های عینی، به درک معناهای درونی افراد و یا نهادهای اجتماعی نائل آمد؟ پاسخ وبر به این سؤال، تفهم است. تفهم تلاشی است به منظور درک کنش اجتماعی از طریق نوعی رابطه همدلانه با کنشگر که از سوی مشاهده کننده صورت می‌گیرد. در این شیوه محقق می‌کوشد تا کنشگر و انگیزه‌هایش را مشخص سازد و جهت رفتار را از دید کنشگران ببیند تا از نگاه خودش. وبر دو گونه تفهم را از یکدیگر تمیز می‌دهد: ۱. تفهم مشاهده‌ای مستقیم، نظیر درک عصبانیت یک فرد از روی شکل و حالت صورت وی، و ۲. تفهم تبیینی، که در آن کوشش می‌شود به درک انگیزه‌ها و معانی کنش‌های گوناگون نائل شد.

روش‌شناسی تأویلی(هرمنوتیک): هرمنوتیک به معنای تفسیر متون مذهبی و ادبی به ادبیات و زبان یونانی بر می‌گردد و از این نظر دارای سابقه طولانی است. هرمنوتیک از اوایل قرن نوزدهم از حالت مطالعه و جمع آوری قواعد تخصصی تفسیر در خدمت متکلمان خارج شده و به منزله مکتبی فلسفی و نظریه‌ای عمومی برای علوم انسانی و اجتماعی مطرح شد. امروزه هرمنوتیک روش تفسیر و تاویل متن برای کشف حقیقت محسوب می‌شود و به بسیاری از حوزه‌های علوم انسانی مانند فلسفه جامعه شناسی، تاریخ، کلام،

الهیات، روان‌شناسی، حقوق، زبان‌شناسی و ادبیات راه یافته است در روش شناسی هرمنوتیک یا تفسیر متن یعنی معنی و مفهوم نهفته در آن کشف و راز و رمز آن بازگشایی می‌شود. در تفسیر متن مفسر باید از نظر روانی و شخصی خود را به جای مؤلف قرار دهد. از میان طرفداران برجسته دیدگاه هرمونوتیک می‌توان از شلایر ماخر، مارتین‌هایدگر، پل ریکور و ریچارد پالمر نام برد. (کازیموذته، ۱۳۸۰، ص. ۲۶-۲۷). شلایرماخر هرمنوتیک را از عرصه متون دینی به متون ادبی آورد و باب کرد. دیلتای هرمنوتیک را درمقابل فلسفه کانت مطرح کرد. دیلتای، هرمنوتیک به‌عنوان روش و بحث فهم را در برابر تبیین مطرح نمود. ماکس‌وبر و به‌دنبال آن مکتب فرانکفورت با کمک دیلتای و روش او سعی کردند نشان دهند که میان «فهم» در علوم‌انسانی و «تبیین» در علوم دقیقه تفاوت بنیادین وجود دارد. دیلتای، هرمنوتیک را به لحاظ روش‌شناسانه مطرح کرد و گفت که در علوم انسانی باید به فهم رسید نه به تبیین. تبیین به این معناست که بتوانی قاعده جهان‌شمولی برای یک پدیده به‌گونه‌ای وضع کنی که تمام حالات مختلف آن را توضیح دهد. در علوم انسانی اصلا امکان وضع چنین قاعده‌ای وجود ندارد.(رحمانی، ۱۳۸۵).

روش‌شناسی انتقادی: مکتب فرانکفورت از لحاظ معرفت شناسی، رویکرد دیالکتیک انتقادی دارد و برای تحلیل مسائل اجتماعی یک کلیت یا چارچوب اجتماعی را مدنظر قرار داده است. همین مسئله هم یکی از تفاوت‌های پوزیتیویست‌ها را با معتقدان به دیالکتیک تشکیل می‌دهد، چرا که در تجربه‌گرایی یا پوزیتیویسم اصل بر تجربه است، اما دیالکتیک معتقد است که بدون داشتن یک نگرش کلی انسان قادر به درک پدیده‌های اجتماعی نخواهدبود. روش شناسی انتقادی شعور عامیانه را نوعی آگاهی کاذب می‌پندارد که در آن مردم بر ضد منافع واقعی خودشان عمل می‌نمایند. هدف نهایی نظریه‌های انتقادی این است که جامعه امروزی را به جامعه عقلانی، انسانی و اصلاح‌پذیر تبدیل کند. بدین ترتیب نظریه‌های انتقادی رویکردی اصلاح‌گرایانه دارند و در پی شناخت و حذف علل و عواملی هستند که موجب بروز و ایجاد ساختار اجتماعی شده‌اند که انسان‌ها در آن اسیر بازیگران قدرت و ثروت می‌شوند. یورگن هابر ماس از مکتب فرانکفورت و یکی از معروف‌ترین نظریه پردازان معاصر، علوم را به سه دسته تقسیم می‌کند: علوم تجربی تحلیلی، علوم تاریخی و هرمنوتیک، علوم انتقادی. نظریه انتقادی مکتب فرانکفورت این تفکر اساسی را توصیه می‌کند که علوم اجتماعی نباید به صورت ابزاری در دست ایدئولوژی‌ها و گروه‌های با نفوذ جامعه درآید. نظریه انتقادی مکتب فرانکفورت درتلاش است تا روش‌های انتقادی نظام مند را به شیوه هرمنوتیک بیفزاید. از این نظر با مهندسی اجتماعی تکنوکراتیک مخالفت می‌ورزد. هابرماس اصل کثرت گرایی را می‌پذیرد، اما همزمان از بهترین شناخت (شناخت انتقادی) جهت رهیدن از سلطه یک گونه از دانش، سخن می‌گوید»(مرتضوی، ۱۳۸۷).

با توجه به آنچه گفته شد، برخی از مفاهیم روش‌شناسی کیفی عبارت است از: محیط پژوهش، نمونه، نمونه-گیری، روش‌های جمع‌آوری داده‌ها، روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها، روایی و پایایی پژوهش کیفی(عابدی و شواخی، ۱۳۸۸).

روش‌شناسی‌های ترکیبی

بعد از ایرادهای وارد بر پژوهش‌های کمّی و کیفی، پژوهش ترکیبی مطرح شد. این نوع مجموعه اقداماتی است برای جمع‌آوری، تحلیل و ترکیب اطلاعات کمّی و کیفی در یک مطالعهٔ واحد به منظور شناخت مسألهٔ تحقیق. این تحقیقات از طریق سنجش هر دو دسته یافته‌های یک تحقیق کمّی و فرآیندهای یک تحقیق کیفی می‌تواند تصویری پیچیده از یک پدیده ارائه دهد. از طریق این نوع تحقیق، پژوهشگر قادر است با جمع‌آوری و تلفیق یا ادغام انواع متفاوت اطلاعات در مورد یک پدیدهٔ معین، پژوهش خود را غنا بخشد"(خاکی، ۱۳۹۱، ص ۱۹۰). دانیل لتیل، پس از بسط کامل دو گرایش فکری علوم طبیعی(کمی) و انسانی(کیفی)، از نظر روش‌شناختی هیچ کدام از اینها را متقاعد کننده نیافته و خود را مدافع و طرفدار "کثرت‌گرایی روش‌شناختی" معرفی کرد؛ به این معنی که تمام روش‌های تحقیق، در مقایسه با یکدیگر آرایشی افقی و موزاییک وار دارند و به ویژه در عرصهٔ تحقیقات علوم انسانی، هیچ کدام برتری و مزیت خاصی نسبت به هم ندارند و در عمل یا در هر موقعیتی یکی از روش‌ها می‌تواند کارساز باشد(عبداللهی و جوان، ۱۳۸۹، ج.۱، ص.۹)

روش‌شناسی در طرح منظومه

یکی از ویژگی‌های اساسی تحقیق کیفی، تناسب نظریه‌ها و روش‌ها است که موضوع، روش را تعیین می‌کند نه عکس آن (فلیک, ۱۳۹۲). بر اساس این اصل و همچنین بر اساس اصول حاکم بر نظریه سیستمی و تفکر ترکیبی بین منطق استقرایی و قیاسی، طرح حاضر از نوع پژوهش ترکیبی است به عبارتی بر اساس نیاز موضوع، از روش‌شناسی‌های کمی یا کیفی استفاده خواهد شد.

جدول شماره ۱: نحوه استفاده از روش‌شناسی کیفی و کمی در طرح منظومه

موضوع پژوهش	کمی	کیفی	منظومه
دیدگاه فلسفی	خردگرایی، اثبات‌گرا، قیاسی، فرضیه‌ای، عینی، برون‌مدار، بازده‌مدار و تأیید کننده جهان بینی طبیعی	تفسیرگرا، پدیدارشناختی، کل‌نگر، ذهنی، درون مدار، فرایند مدار و اکتشافی، جهان‌بینی مردم‌شناختی	دیدگاه ترکیبی کمی و کیفی بر اساس نظریه سیستم‌ها
هدف	تعیین داده‌ها و تعمیم یافته‌ها، اندازه‌گیری عقاید و نظرها، پی بردن بر رابطه علی و معلولی	شناخت انگیزه‌ها و دلایل، تولید فرضیه و اندیشه، کشف روندها، درک پدیده‌های اجتماعی	شناخت سیستم منظومه شناخت و درک نواقص سیستم تغییر برای دستیابی به سیستم‌مطلوب
نمونه	انتخاب تصادفی گروهی از جامعه که معرف جامعه باشد	معمولا گروه نمونه کوچک و به صورت هدفمند انتخاب می‌شوند	نمونه‌گیری کیفی برای برگزاری کارگاه-های مشارکتی
شیوه‌های جمع آوری داده‌ها	پرسشنامه، آزمون، مصاحبه، مشاهده و به طور کلی ابزارهای ساخت یافته‌تر	مشاهده، مصاحبه، اسناد و مدارک و به ندرت پرسشنامه و به طور کلی ابزارهای گردآوری داده‌ها نایافته‌تر	ترکیبی از کمی و کیفی پرسشنامه روستایی(کمی) مشاهده(کیفی) اسناد و مدارک(کیفی) کارگاه‌های مشارکتی(کیفی) داده‌های رسمی؛ سرشماری‌ها، آمارهای اقتصادی، اقلیمی و ... (کمی)
شیوه‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها	تحلیل‌های آماری اساس تجزیه و تحلیل را تشکیل می‌دهد	اغلب توصیفی و تفسیری و بدون تحلیل‌های آماری	تحلیل‌های آماری برای تجزیه و تحلیل داده‌های رسمی و پرسشنامه‌های روستایی توصیفی و تفسیری برای مشاهدات، اسناد و مدارک و کارگاه‌های مشارکتی
یافته‌ها	اغلب آماری و تعمیم پذیر به جامعه مورد مطالعه	اغلب وابسته به محیط و تعمیم‌ناپذیر آماری	ناحیه‌ای(تعمیم‌ناپذیر به لحاظ محتوا و تعمیم ذیر به لحاظ روش)
نتایج	اغلب آماری و عینی	اکتشافی و تفسیربردار	ترکیبی آماری و عینی(تفسیر داده‌ها و اطلاعات سرشماری‌ها، آمارهای اقتصادی، اقلیمی؛ در قالب جداول، نمودار، توضیحات و نقشه)
محیط پژوهش	اغلب تصنعی و آزمایشگاهی	اغلب طبیعی و واقعی	کیفی(طبیعی و واقعی)
متغییرها	دقیقا تعریف و کنترل می‌شوند	اغلب دقیقا تعریف و کنترل نمی‌شوند	کیفی تغییر ساختارها باعث تغییر در کارکرد و کل سیستم می‌شود
طرح پژوهش	غیر منعطف و تغییر ناپذیر و از پیش تعیین شده	منعطف و تغییر پذیر	کمی-کیفی بر اساس شرح خدمات
شیوه ارائه گزارش	غالبا بر اساس روش آکادمیک و فصول مشخص شده ارائه می‌شود	غالبا توصیفی و به شیوه‌های داستان‌گونه، تاریخچه‌ای، حکایتی و غیره	بر اساس شرح خدمات

منبع: (عابدی و شواخی، ۱۳۸۸) و (مشاور، ۱۳۹۶)

نظریه عمومی سیستم‌ها[1]

با در نظر گرفتن نظریه **کوهن** در مورد پارادایم‌ها **تحول الگوهای برنامه‌ریزی ناشی از تحول در پارادایم‌هاست**. در حقیقت اگر پارادایم برنامه ریزی عقلانی در عرصه برنامه ریزی منطقه‌ای به الگوی برنامه‌ریزی‌های جامع و کالبدی محض (مبتنی بر طراحی) ختم می‌شد، پارادایم نظریه عمومی سیستم‌ها با توجه و تاکید بر سیستم‌های بزرگتر و همچنین زیرسیستم‌ها و روابطی که بین عناصر و زیرسیستم‌ها برقرار است به برنامه‌ریزی ساختاری-کارکردی، راهبرد شبکه منطقه‌ای، پویش ساختاری-کارکردی و... منجر می‌شود. با توجه به اهمیت نظریه عمومی سیستم‌ها در پارادایم‌های غالب برنامه ریزی فضایی به بررسی این نظریه و مفاهیم و الگوهای برنامه ریزی منبعث از آن پرداخته می‌شود.

در نظریه عمومی سیستم‌ها کل نگری بر جزء نگری ارجحیت دارد. با این دیدگاه تا زمان پیدایش رنسانس و شروع عصر روشن اندیشی؛ دیدگاه غالب به نوعی کل گرا بوده است و براین اساس یک نفر حکیم می‌توانسته است در اکثریت علوم زمان خود تبحر داشته باشد که به این شیوه کل گرایی اولیه می‌گویند.

کل گرایی اولیه: این شیوه تا رنسانس، روش غالب تفکر بود. این دوره را دوران حاکمیت فلسفه‌ها و وجود علامه‌ها (که از هر موضوعی، مقداری می‌دانستند) می‌شناسند. در این دوران به زنجیرهٔ علت‌ها اعتقاد داشتند اما خیلی سریع به علت اولیه می‌رسیدند (علت‌های میانی بسیاری را حذف می‌کردند). انسان‌ها خیلی چیزها را می‌دیدند اما توجیهی برای آن نداشتند و آنرا به علت نهایی متصل می‌کردند.

جزء گرایی: تفکر جزءگرا از زمان تمدن‌های باستانی وجود داشته است و آنرا برخاسته از اندیشه فلاسفه یونان باستان می‌دانند. تفکر جزءگرا هر پدیده ای را ابتدا به اجزاء کوچکتر تقسیم می‌نماید و می‌خواهد با مطالعه رفتار هر یک از اجزاء، به رفتار پدیده اصلی دست یابد. به عبارتی رفتار پدیده اصلی را حاصل جمع رفتار اجزاء آن می داند. رنه دکارت، فیلسوف فرانسوی (۱۵۹۶-۱۶۵۰) که خود از طرفداران این نظریه است، اصولی را برای آن وضع نموده است. دکارت می گوید شخص باید در برخورد با هر پدیده ای از اصول زیر پیروی نماید:

a. تنها چیزی را بپذیرد که برایش حقیقتی روشن باشد

b. هر مسئله ای را حتی الامکان به اجزاء و عناصر کوچکتر تجزیه کند

c. کار خود را با بررسی ساده‌ترین عنصر آغاز نماید سپس بتدریج و با شیوه‌ای منظم، به مطالعه عناصر پیچیده‌تر بپردازد تا سرانجام به ویژگی‌های پدیده اصلی پی ببرد یا دلایل رفتار خاص آن پدیده را دریابد.

روش فوق، یک فرآیند ۳ مرحله ای است:

۱) چیزی که باید شناخته شود، تجزیه می گردد.

۲) تلاش می‌گردد رفتار اجزاء جدا شده از یکدیگر، درک شود.

۳) تلاش می‌شود درک مربوط به اجزاء، جهت درک کل، ترکیب گردد.

[1] قسمت عمده مطالب این قسمت از منبع زیر استخراج شده است: مقدمه‌ای بر تفکر سیستمی (ویرایش ششم)، ترجمه و تدوین قاسم مختاری، دی ماه ۱۳۸۸ (فایل پی.دی.اف)

پس از رنسانس، روش فوق، روش غالب و فراگیر علمی شد و به آن تجزیه و تحلیل می‌گویند. دراین دوران، دانشمندان، جزء کوچکی را انتخاب و دقیق می‌شوند. این روش چنان غالب شد که ما امروزه "تحلیل یک مسئله" را با "تلاش جهت حل یک مسئله" برابر می‌گیریم. مشاهده و آزمون دو اصل مهم در این دوران است.

طبق روش تحلیل، برای درک یک چیز، باید آن را بصورت فیزیکی یا مفهومی تجزیه کنیم. سؤال این است که اجزاء را چگونه بفهمیم؟ جواب: اجزاء را نیز تجزیه کنید.

سؤال بعدی که مطرح می‌شود: آیا این فرآیند انتهایی دارد؟

برای کسی که معتقد باشد درک کامل جهان امکان‌پذیر است، جواب سؤال فوق مثبت خواهد بود. اجزاء نهایی را عنصر (Element) می‌نامند. اگر چنین اجزائی وجود داشته باشند و ما بتوانیم آنها و رفتارشان را درک کنیم، درک کامل جهان، ممکن خواهد شد.

اعتقاد به امکان تقلیل (Reduce) هر واقعیت به عناصر نهایی بخش ناپذیر را تقلیل‌گرایی (Reductionism) می‌گویند.

تاثیر روش فوق را در تاریخ تمام علوم می‌توان مشاهده نمود:

در فیزیک و شیمی: اعتقاد بر این بود که همه اشیاء فیزیکی قابل تقلیل به ذرات غیر قابل تقسیم ماده به نام "اتم" هستند. (مربوط به قرن ۱۹ و جان دالتون)

اعتقاد بر این بود که اتم‌ها دو ویژگی درونی بنام ماده و انرژی دارند. فیزیکدانان تلاش کردند درک خود از طبیعت را بر اساس درک خود از این عناصر بنا نمایند.

شیمیدان‌ها نیز عناصر را در جدول تناوبی قرار می‌دهند.

در زیست شناسی: تمام موجودات زنده قابل تقلیل به یک عنصر بنام "سلول" هستند.

یکی از مباحثی که در برخی از رشته‌ها (مثل روانشناسی و جامعه شناسی) در مورد آن بحث فراوان شد این بود که عنصر در آن رشته چیست.

یکی از مشکلاتی که در جزء گرایی بوجود آمد، این بود که دانشمندان با هم مرتبط نبودند. هر کدام یک جزء را گرفتند و دستاوردهای رشته‌های مختلف با یکدیگر همخوانی نداشت.

وقتی عناصر چیزی را تعیین و درک نمودیم ، ضروری است این درک را جهت درک کل، ترکیب/مونتاژ نماییم. برای این کار نیاز به تشریح روابط بین اجزاء یا چگونگی تعامل آنها داریم. در عصر ماشین اعتقاد براین بود که فقط رابطهٔ علت و معلولی (Cause-effect) برای شرح تعاملات، کافی است. به عبارت دیگر اعتقاد براین بود که هر چیزی، معلول یک علت است و شانس یا انتخاب معنی ندارد. علت، معلول را به طور کامل مشخص می‌کند. اعتقاد فوق را تعین گرایی (Determinism) گویند.

طبق تعریف، وقتی رابطه علت و معلول بین دو چیز وجود دارد، بدین معنی است که علت برای معلول شرط لازم و کافی است. معلول بدون این علت رخ نمی‌دهد. اگر علت وجود داشته باشد، حتماً معلول هم وجود خواهد داشت.

در این دوران تلاش شد پدیده‌های طبیعی را بدون استفاده از مفهوم "محیط" درک نمایند. مثلاً در قانون "سقوط آزاد اجسام"، اصطلاح "آزاد" بمعنی سقوط بدون تأثیرات محیطی است. تحقیقات معمولا در آزمایشگاه انجام می‌شود که کمک می‌کند از محیط تأثیر نگیریم.

تفکری که از تحلیل استفاده نموده و معتقد به Reductionism وDeterminism باشد، تفکر مکانیستی (Mechanistic) نامیده می‌شود. طبق این تفکر، دنیا به صورت یک ماشین در نظر گرفته می‌شود و معتقد است رفتار جهان بوسیله ساختار داخلی آن و قانون علیت قابل تعیین است.

تفکر مکانیستی در علوم تجربی موجب پیشرفت‌های بسیاری شد و علوم رشد کردند. بتدریج تفکر مکانیستی در علوم انسانی و مدیریت نیز بکار رفت ولی ماهیت موضوع این علوم بگونه‌ای بود که با تفکر مکانیستی سازگار نبود.

نظریه سیستم‌ها: نظریه سیستم‌ها در سال ۱۹۴۰ بوسیله برتالنفی (Ludwig Von Bertalanffy) مطرح شد. برتالنفی مخالف تقلیل‌گرایی بود و نظریه خود را تحت عنوان نظریه سیستم‌های عام (General Systems theory) منتشر کرد.

نظریه سیستم‌ها بر این اصل استوار است که:

در عمق تمام مسائل، یک سری اصل و ضابطه موجود است که بطور افقی تمام نظام‌های علمی را قطع می‌کند و رفتار عمومی سیستم‌ها را کنترل می‌نماید. یعنی می‌توان به یک سری از اصول و ضوابط اولیه دست یافت که تعریف کننده رفتار عمومی سیستم‌ها صرفنظر از نوع آنهاست. این بدان معنا نیست که یک تئوری عمومی بتواند جایگزین تئوری‌های خاص نظام‌های علمی مختلف گردد، بلکه فقط سعی دارد بصورت یک هدایت کننده (مانیتور) عمل نماید. کوشش برای دیدن کل، اصل ادعایی است که روش سیستم‌ها در برخورد با مسائل برای خود قائل است.

بیش از ۱۰۰ نظام مختلف علمی (Discipline) وجود دارد که هر کدام دنیا را از دید خود می‌بینند. اما طبیعت، مسائل را به نحوی که دانشگاه‌ها خود را تقسیم کرده اند، تقسیم بندی نکرده است. بلکه هر مسئله دارای ابعاد و جنبه‌های مختلفی است که درک آن احتیاج به یک دید چند بعدی دارد.

ولی آنچه در واقعیت رخ داد، کم شدن تدریجی ارتباط بین علوم مختلف در طول زمان بود. بنابراین ضرورت ایجاد رشته هایی که ماهیت میان رشته‌ای داشته باشند، حس شد. رشته‌هایی همچون مهندسی پزشکی (بیوالکتریک و بیومکانیک)، فیزیک پزشکی، بیوشیمی و ... در اثر همین احساس ضرورت بوجود آمدند. در این رشته‌ها، جمع شدن دیدگاه‌های مختلف، باعث هم‌افزایی (Synergy) می‌گردد.

به عنوان مثال، در بسیاری از رشته‌ها مفهوم ارتباط یک چیز با محیطش وجود دارد. مثل الکترون، اتم، مولکول، سلول، گیاه، حیوان، انسان، خانواده، قبیله، شرکت، دانشگاه، هر کدام از موارد فوق تحت تأثیر محیط خود هستند و با آن ارتباط دارند.

در جدول زیر دو تفکر مکانیستی و سیستمی با هم مقایسه شده‌اند:

جدول شماره ۲: تفاوت‌های بین تفکر مکانیستی و تفکر سیستمی

تفکر مکانیستی	تفکر سیستمی
۱. پدیده مورد نظر را به اجزاء آن تجزیه کن ۲.رفتار و ویژگی های هر جزء را بطور جداگانه شناسایی کن ۳. تعاریفی را که از شناخت اجزاء بدست آورده ای، با یکدیگر ترکیب کن تا تعریف کل را بدست آوری	۱. سیستم بزرگتری را که پدیده مورد نظر تو جزئی از آن است، شناسایی کن ۲. رفتار کل مجموعه را بشناس ۳. رفتار پدیده مورد نظر را در مفهوم نقش یا کارکرد آن در قالب سیستم بزرگتر تعریف کن
در تفکر مکانیستی	**در تفکر سیستمی**
۱. سیستم را از پیرامونش جدا می سازیم و تنها به شناسایی و تعریف عوامل و اجزاء آن می پردازیم ۲. اهمیت روابط متقابل اجزاء را بررسی می‌کنیم ۳. هدف ما روشن ساختن جزئیات است ۴. هر بار تنها یک متغیر را تغییر می‌دهیم ۵. سیستم را مجزا و مستقل از زمان می‌بینیم ۶. نتیجه کار بررسی ما برنامه ریزی جزء به جزء فعالیت‌هاست ۷. جزئیات را می‌شناسیم، هدفها کاملا روشن نیستند	۱. سیستم را درون محیطش بررسی می‌کنیم ۲. آثار ناشی از روابط متقابل اجزاء را می‌بینیم ۳. هدف اصلی ما درک کل سیستم است ۴. هر بار چند متغیر مختلف را با هم تغییر می‌دهیم ۵. سیستم را در زمان واقعی بررسی می نماییم ۶. نتیجه کار ما برنامه ریزی مجموعه با در نظر گرفتن کل هدف‌هاست ۷. هدف‌ها کاملا روشنند و شناخت دقیق جزئیات مطرح نیست

یکی از نکاتی که ماهیت نظریه سیستم‌ها را بهتر روشن می‌کند، وجود تنوع زیاد در رشته و تخصص افراد موثر بر نظریه سیستم‌ها است. این موضوع به خوبی نشان می‌دهد که نظریه سیستم‌ها، یک مبحث میان رشته‌ای است. همچنین ارگان‌ها و ادارات درگیر در خروجی‌های طرح منظومه نیز تاکیدی بر حقانیت استفاده از نگرش سیستماتیک در مطالعات است. برخلاف دورانی که یک ارگان مسئول تهیه و اجرای کل طرح بود؛ در طرح‌هایی به مانند طرح منظومه چندین ارگان مختلف درگیر طرح هستند.

جدول شماره ۳: ارگان‌های عمده مرتبط با خروجی‌های طرح منظومه

نام ارگان	نحوه ارتباط با طرح
بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	کارفرمای طرح
جهاد کشاورزی	مجری پیشنهادات مرتبط با بخش کشاورزی
راه و شهرسازی	مجری پیشنهادات مرتبط با زیرساخت‌های ارتباطی
میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و.....	مجری پیشنهادات مرتبط با گردشگری

اجزاء سیستم

اجزای سیستم در داخل مرز و خود سیستم قرار دارد. سیستم ممکن است از یک جزء ساده و یا از اجزای متعددی تشکیل شده باشد. زمانی که اجزای سیستم، خود سیستمی جداگانه باشند آن را زیر سیستم یا سیستم فرعی می نامند. اجزای سیستم می توانند به عنوان یک واحد با سایر مؤلفه‌ها (یا سیستم فرعی) عمل کنند تا منظور خاصی را برآورده کنند.

این اجزاء عبارتند از موارد زیر که به تعریف هر یک نیز پرداخته می‌شود:

ورودی‌ها (درون داده‌ها): ورودی یک سیستم شامل عواملی هستند که ممکن است به صورت ماده، انرژی، انسان، کالا، خدمت و یا هر نوع دیگری باشد، به عنوان نمونه ورودی‌های مورد استفاده در یک کارخانه عبارتند از مواد اولیه‌ای که فرایند تولید را به کار می‌اندازد مانند آب، برق، گاز، ماشین آلات، تجهیزات، ساختمان، نیروی انسانی، منابع مالی، قوانین و مقررات و خدماتی که سایر سیستم ها به این کارخانه ارائه می دهند.

خروجی‌ها (برون داده‌ها، بازداده‌ها): خروجی‌های یک سیستم حاصل و نتایج فرایند تبدیل ورودی‌ها است که مانند ورودی های آن ممکن است به صورت ماده، انرژی، انسان، کالا، خدمت و یا اطلاعات باشد. مانند گزارش‌های رایانه‌ای (خروجی یک سیستم اطلاعاتی) برق تولید شده (خروجی یک دانشگاه)، کارمند بازنشسته (خروجی یک سازمان) و میوه (خروجی یک گیاه).

فرایند (پردازش‌ها، فراگردها): پردازش، فرایند تبدیل ورودی به خروجی‌ها است. در فرایندهای درون سیستم، ورودی‌ها به خروجی تبدیل می‌شوند. ممکن است عواملی نظیر ماشین، انسان، مواد، رایانه و مانند آن انجام دهنده عمل تبدیل فراگرد یک سیستم باشند. ذوب مواد (در یک کارخانه ذوب آهن) استخدام (در یک سازمان اداری) آموزش (در یک دبیرستان)، فروش (در یک شرکت) و فرایندهای تولیدی محصولات (در یک شرکت تولیدی) مثال هایی از آن می باشند.

بازخورد: بازخوردهای کنترلی ابزار ایجاد تعامل در سیستم‌ها هستند، بازخورد فرایندی است که اطلاعات بخشی از خروجی‌ها را به منزله داده به داخل سیستم باز می‌گرداند و موجب اصلاح و تعدیل و بهبود خروجی‌های بعدی می‌شود. این بازخوردها به سه شکل انجام می‌پذیرد:

۱- بازخورد خروجی ممکن است مربوط به فرایندهایی باشد که در سیستم انجام می‌پذیرد.

۲- بازخورد خروجی ممکن است بر روی ورودی‌ها تاثیر مستقیم بگذارد و موجب تغییر و اصلاح آنها گردد.

۳- حالت سوم نیز باخورد به خروجی ارتباط پیدا نمی‌کند بلکه از روی فرایندها بازخورد به ورودی داده شده و موجب تغییر و بهبود و اصلاح آنها می گردد.

سیستم اجتماعی

طرح طبقه بندی براساس میزان پیچیدگی توسط بولدینگ (۱۹۵۶) ارائه شد. سلسه مراتبی را برای سیستم‌ها و نظام‌های مختلف در نظر گرفت که میزان پیچیدگی سیستم‌های هرسطح از سیستم سطح قبلی بیشتر است و قوانین سطوح پیشین در سطوح بعدی نیز صدق می‌کرد. سطح اول ساخت یا چارچوب (قوانین استاتیک)، سطح دوم سیستم‌های متحرک (قوانین دینامیک)، سطح سوم سایبرنتیکس (دارای بازخورد)،

سطح چهارم تک یاخته (اولین سطح حیات)، سطح پنجم گیاهان، سطح ششم حیوانات، سطح هفتم انسان، سطح هشتم سیستم اجتماعی و سطح نهم سیستم‌های ناشناخته‌هاست.

سیستم اجتماعی، پیچیده‌ترین سطح سیستم‌های باز و معرف سطح هشتم از گروه نه‌گانه سیستم‌های بولدینگ است و برخلاف تصور، **واحد آن انسان نیست بلکه نقشی است که در آن به فرد محول شده است**. در این سیستم‌ها اطلاعات همان نقشی را به عهده می‌گیرد که انرژی در سیستم‌های بسته دارد.

تفاوت اساسی یک نظام اجتماعی با یک موجود زنده را می‌توان در نکته زیر خلاصه نمود. اجزای سازنده یک نظام اجتماعی یعنی انسان، خود دارای ویژگی خودآگاهی و ذوق و سلیقه و جهت‌یابی معینی است و در نتیجه رفتار او در کل با توجه به نقشی که به او واگذار شده و یا تصوری که از نقش واگذاری دارد متفاوت می‌شود. به عبارتی دیگر رابطه یک فرد با اجتماع یا یک کارمند با سازمان خود درست مثل رابطه سلول با موجود زنده نیست و این تفاوت، خود علت وجود ویژگی دیگری در نظام های اجتماعی است که به صورت سلسله مراتب دیده می شود که در یک موجود زنده یافت نمی‌شود. در هر نظام اجتماعی رسمی یا غیر رسمی، ویژگی این پدیده خاص به صورت مسایل که مهمترین آن مساله رهبری است خودنمایی می‌کند.

این واقعیت که واحد سازنده نظام اجتماعی فرد نیست بلکه نقشی است که به او محول شده یا تصوری است که از نقش واگذاری به خود دارد، نکته عمیقی است که به توضیح بیشتری نیازمند است. به این معنی که همگی ما در زندگی اجتماعی خودنقش آفرینان زبردستی هستیم که با توجه به نقش خیالی یا واقعی خود در موقعیت‌ها و گروه‌های مختلف اجتماعی رفتار متفاوتی از خودنشان می‌دهیم.

بنابراین در این سطح، ارتباط انسان‌ها با هم است که اجتماع یا سازمان را تشکیل می‌دهند و نقش اساسی را در این سطح از سیستم ها بازی می نماید. سیستمی که در آن، این نقش های سازمانی از طریق ساز و کارهای ارتباطی، اطلاعات را به یکدیگر منتقل می‌کند و سعی می‌شود که سازمان را به سمت اهداف خود هدایت نموده و به بهره‌وری بالاتر برساند.

تفکر ترکیبی

طبق تفکر سیستمی، ویژگی‌های مهم یک سیستم نه از فعالیت‌های جداگانه آنها بلکه از تعامل بین اجزاء آن به وجود می‌آید. بنابراین وقتی سیستم را تجزیه می‌کنیم، ویژگی‌های مهم خود را از دست می‌دهد. بنابراین سیستم، یک کل است که با تحلیل قابل درک نیست. با توجه به این نکته، روشی غیر از تحلیل برای درک رفتار و ویژگی‌های سیستم ضروری است. ترکیب (Synthesis) برای تفکر سیستمی، یک موضوع کلیدی است. در واقع تحلیل و ترکیب مکمل هم هستند.

در زمان بررسی یک موضوع، ابتدا سیستم کلی که در برگیرنده تفکر سیستمی است مشخص میشود. به عبارت دیگر یک کلیت شناسایی می‌شود. به عنوان مثال در بررسی طرح منظومه، ویژگی‌ها و روابط حاکم بر استان مورد توجه قرار می‌گیرد. در گام بعدی رفتار و ویژگی‌های کلی سیستم توضیح داده می‌شود. با در نظر گرفتن مثال قبلی اگر کلیات استان، شهرستان و منظومه درک می‌شود و در گام بعدی رفتار یا ویژگی‌های موضوع مورد مطالعه با توجه به نقش‌ها (roles) یا کارکردها (functions) زیرسیستم‌ها بررسی می‌شود. در

تکمیل مثال‌های قبلی بررسی زیرسیستم‌های محیطی، کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی منظومه و روابط بین اجزاء و زیرسیستم‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد.

در تفکر سیستمی ترکیب قبل از تحلیل انجام می‌گیرد. در در این روش عناصر و زیرسیستم‌ها به عنوان یک جزء از کلی که آن را دربرگرفته است مورد مطالعه قرار می‌گیرد. برای مواجهه با واقعیت‌ها هم ترکیب و هم تحلیل لازم است. تحلیل دانش (knowledge) ایجاد می‌کند و ترکیب، درک (understanding) را افزایش می‌دهد. اگر هر جزء سیستم را به کاراترین حد ممکن (Efficint) عمل کند، سیستم به عنوان یک کل، به موثرترین حد ممکن (Effective) عمل خواهد کرد.

در انطباق با طرح حاضر درک سیستمی از منظومه در ابتدای امر (فصل اول از بخش نخست) و در انتهای مراحل درک و شناخت (فصل پنجم از بخش نخست و فصل اول از بخش دوم) آورده می‌شود. تغییرات براساس درک و شناختی که از سیستم منظومه حاصل شده است و براساس نظریات آینده‌نگاری و نظریات سیستمی در برنامه ریزی فضایی به مانند راهبرد شبکه منطقه‌ای، پویش ساختاری-کارکردی و همچنین نظریات توسعه پایدار صورت می‌گیرد. در مدیریت طرح علاوه بر اجرای طرح بازخوردهای مثبت یا منفی در کارکرد سیستم دریافت می‌شود و نسبت به اصلاح مجدد ورودی‌ها و خروجی‌های سیستم اقدام می‌شود.

نمودار شماره ۲: مراحل درک، شناخت و تغییر در منظومه طبق نظریه سیستمی

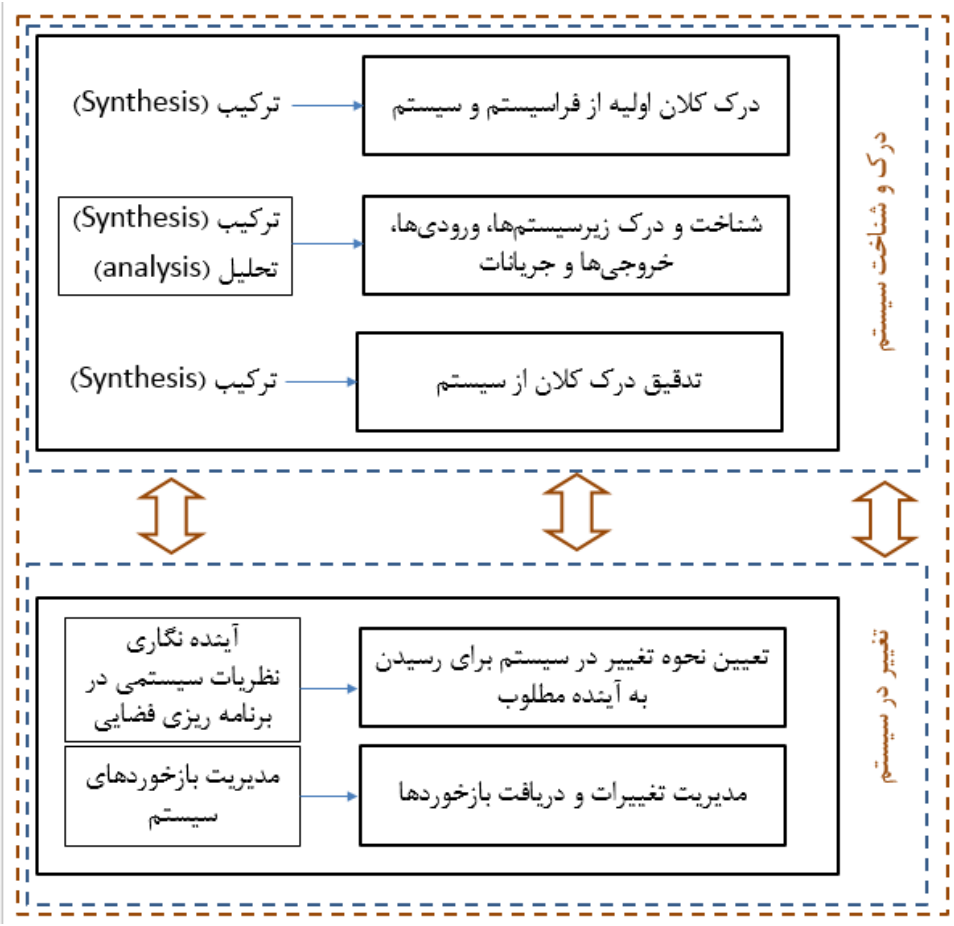

منبع: مشاور

۵-۱-۱- نگاه سیستمی در برنامه ریزی فضایی

گزاره‌های عمده نظریه سیستم‌ها همچون روابط متقابل بین اجزا، هدفمند بودند سیستم و اینکه روابط یا تعاملات میان اجزا از خود اجزا در تعیین رفتار یک سیستم مهمتر هست و همچنین وجود سیستم‌های کوچکتر در دل سیستم‌های بزرگ و تقسیم یک سیستم به زیرسیستم‌ها از اصول کلی هستند که در پارادایم‌های غالب در برنامه ریزی فضایی تاثیرگذار بوده‌اند. همچنین استفاده از مفاهیمی همچون ساختار فضایی، سازمان فضایی، کارکرد، پیوندهای فضایی و... ریشه در نظریه سیستم‌ها دارد.

جدول شماره ۴: پارادایم‌های موثر بر برنامه ریزی فضایی و ارتباط با نظریه سیستم‌ها

نظریه	ارتباط با نظریه سیستم‌ها
راهبرد شبکه منطقه‌ای داگلاس	- پیوندهای روستایی – شهری و وابستگیهای متقابل مابین آنها، - ماهیت چند بخشی توسعه - خوشه‌هایی از سکونتگاههای مختلف - شبکه پیوندهای افقی بین مراکز زیست و فعالیت - هدف: دستیابی به الگوی متعادل توسعه فضایی
پویش ساختاری - کارکردی	پویش در داخل یک نظام / سیستم تعریف شده است و اصول اصلی نظریه سیستم‌ها کاملا مشهود است.
توسعه پایدار	عملکرد متقابل حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی در داخل یک سیستم و نگاه سیستمی اتفاق می‌افتد.
زنجیره ارزش و مدل الماس پورتر	توجه به اجزاء سیستم: ورودی‌ها، خروجی‌ها، پردازش، فرایند تبدیل ورودی به خروجی‌ها و...
نظریه‌های مشارکت مردمی	توجه به تعاملات میان اجزا سیستم که در تعیین رفتار یک سیستم از خود اجزا مهمتر است.

منبع:مشاور

راهبرد شبکه منطقه‌ای

راهبرد شبکه منطقه‌ای که مدل شبکه‌ای یا مدل خوشه‌ای نیز خوانده می‌شود، اساسا بر بنیاد اندیشه‌های پیشین، به ویژه اندیشه‌های جان فریدمن، توسط مایک داگلاس در اواخر دهه ۱۹۹۰، یعنی متجاوز از دو دهه پس از طرح رویکرد توسعه اگروپولیتن، معرفی شده است. به عقیده داگلاس، نظریه‌ها و مدل‌های متعارف سیاستگذاری، نه واقعیات توسعه منطقه‌ای روستایی و نه قابلیت لازم برای انجام آن را مورد توجه قرار نمی‌دهند. بنابراین، نتیجه می‌گیرد، سیاستگذاری لازم برای توسعه روستایی نیازمند دستگاه اندیشگی تازه‌ای در زمینه توسعه فضایی است. در چارچوب این نظام اندیشگی، تفاوت‌های محلی از لحاظ پیوندهای روستایی-شهری مورد توجه و تاکید قرار دارند. بدینسان، راهبرد شبکه منطقه‌ای که به منظور امحاء فقر در مناطق روستایی پیشنهاد می‌شود، به دنبال تجهیز و تقویت اقتصادهای محلی در پیوند و همگرایی با توسعه منطقه‌ای و در نهایت توسعه ملی است.

راهبرد شبکه منطقه‌ای برای شناسایی نحوه عمل پیوندهای روستایی-شهری، بر نظام غیر متمرکز برنامه ریزی تکیه دارد و به سخن دیگر، مدل‌های مبتنی بر نظام‌های برنامه ریزی از بالا به پایین و نظام‌های متعارف برنامه ریزی شهری را به رویارویی می‌طلبد. از این رو، این راهبرد حاوی نگرشی نسبتا متنوع، منعطف و جامع نگر به توسعه منطقه‌ای است که بر هماهنگ سازی و ادغام توسعه روستایی با توسعه شهری در مقیاس ناحیه‌ای و محلی استوار شده است. بدینسان، راهبرد شبکه منطقه‌ای بر **مجموعه‌ای نامتمرکز و خردمندانه از دخالت سیاسی** اصرار می‌ورزد که تنوعات موجود از لحاظ برخورداری از منابع و ناحیه ای، تقسیم کار بین بخش‌های شهری و روستایی و نیازها و توانمندی‌های توسعه محلی را مورد حمایت قرار دهد.
راهبرد شبکه منطقه‌ای با تاکید بر جنبه‌های کلیدی اقتصاد منطقه‌ای به شرح زیر، چرخه مطلوب توسعه را مطرح می‌سازد: -بازاریابی تولیدات؛ ارائه اطلاعات، توزیع نهاده‌ها، بازاریابی سرمایه، بازاریابی نیروی انسانی، زیربناهای کالبدی (فیزیکی) و بالاخره -خدمات حمل و نقل.
در چارچوب این رویکرد، جریان‌ها، اهمیتی بیش از گره‌ها دارند. به سخن دیگر، گره‌های شهری و روستایی به صورت یکسان مورد توجه قرار می‌گیرند. مدل‌های مکانیکی فرآیند فضایی در توسعه که تنها بر گره‌های شهری تاکید می‌ورزند، در این راهبرد جایگاه خاصی ندارد. در چارچوب این راهبرد به جای نظام سلسله مراتبی سکونتگاه‌ها-مرکب از مراکز جمعیتی واقع در سطوح مختلف، براساس کارکرد آن مراکز-مجموعه‌ای از مراکز هم سطح، به صورت خوشه‌ای، شبکه‌ای را پدید می‌آورند که با سایر مراکز براساس فعالیت‌های کلیدی در ارتباط و در معرض کنش و واکنش متقابل و دوسویه قرار می‌گیرد.
بدین ترتیب، این نوع راهبرد برنامه ریزی با تاکید بر مطالعه و بررسی دقیق جریان‌های موجود بین مراکز مختلف شکل می‌گیرد. به سخن دیگر، ساختار اصلی نظام فضایی این گونه شبکه‌ها را جریان‌ها و به تبع آن پیوندها تشکیل می‌دهند. در واقع، روابط متقابل موجود که به دلیل عدم نگرش شبکه‌ای معمولا ناشناخته باقی می‌مانند، سازمان فضایی خاصی را به وجود می‌آورند که برای سازماندهی مجدد آن، لازم است ویژگی‌های هر جریان/پیوند در جهت تقویت جریان‌ها/پیوندهای مثبت و حذف یا کاهش تاثیر جریان‌ها/پیوندهای منفی مورد شناسایی قرار گیرند(سعیدی و تقی‌زاده، ۱۳۹۰). البته، تحقق منافع بالقوه پیوندهای روستایی-شهری، نه تنها منوط به تقویت متناسب این پیوندهاست، بلکه ضمنا به پیش بینی و پیشگیری از تبعات منفی آنها بستگی تام دارد. به این ترتیب، تعامل مثبت یا پیوندهای روستایی-شهری، برخلاف روابط سنتی روستاها و شهرها که عمدتا گویای نوعی روابط یکسویه و سلطه آمیز بود، به واسطه مجموعه‌ای از جریان‌های دوسویه تبیین می‌گردد. هر یک از این جریان‌ها دارای اجزا و اثربخشی چندگانه بوده، به صورت پیوندهای فضایی و زمانی متفاوت بروز می‌یابند و از این رو، مستلزم سیاستگزاری‌های متناسب و خاص خود هستند(سعیدی، ۱۳۹۱: ۸۷).
مایک داگلاس(۱۹۹۸م) در یک بررسی تطبیقی، با مقایسه دو پارادایم قطب رشد و شبکه منطقه‌ای، خصوصیات رویکرد شبکه منطقه‌ای را در سه عرصه اصلی موضوعی مطرح ساخته است:
الف: در پیوندهای روستایی-شهری تنوع [در سطح منطقه] آنچنان زیاد است که دامنه آن تا حوزه نفوذ یک شهر اصلی معین ادامه می‌یابد؛ در همین چارچوب و بنابراین، گردآمدن شهرها و روستاها در یک واحد

منطقه‌ای توسعه، شبکه‌ای را برپا می‌سازد که می‌تواند از تنوع و همچنین قابلیت‌های مکمل موجود بین مراکز مختلف و نیز بین هر مرکز و حوزه نفوذ بلافصل آن در یک منطقه معین بهره گیرد. در این شبکه، روابط بین مراکز بیشتر افقی، مکمل و دوسویه خواهد بود؛

ب: این گونه شبکه‌ها در عمل [همه جا] وجود دارند، حتی اگر به شکل ساده و ابتدائی آن باشد. تعامل بین روستاها و شهرها، بیش از آن که به عنوان روابط دوگانه بین زوج‌های سکونتگاهی روستا و شهر[کوچک] تعریف شوند، در عمل شبکه‌های [کوچک] ناحیه‌ای با درجات مختلفی از تراکم به شمار می‌روند که در سرتاسر ناحیه و فراتر از آن برپا می‌شوند. چنین شبکه‌هایی را می‌توان به عنوان نمونه پایه و مبنایی[شبکه]، براساس بهره گیری از برقراری جریان کالاها و مردم در بین سکونتگاه‌ها تبیین و تفکیک نمود؛ و نهایتا،

ج: شبکه‌ای متشکل از سکونتگاه‌های روستایی و شهری کاملا مرتبط و به شدت تعاملی می‌تواند با فراهم ساختن سطح معینی از انباشت و تنوع اقتصادی به عنوان یک کانون بدیل [در مقیاس شبکه] به جای رشد"نواحی کلانشهری هسته‌ای"، به مراتب بهتر از یک قطب رشد عمل کند. کاهش فاصله‌های زمانی بین سکونتگاه‌ها به واسطه شبکه‌های نوین ارتباطی و حمل و نقل، چنان امکانی را فراهم می‌آورد که شهرها و روستاهای پراکنده و دورافتاده به یکدیگر پیوند خورده، دامنه موثری از تعامل فراهم آید.

در یک کلام می‌توان گفت، رویکرد شبکه منطقه‌ای برای بررسی و انتظام نحوه عمل پیوندهای روستایی-شهری، بر نظام غیر متمرکز برنامه ریزی تاکید می‌ورزد. *(همان- صفحه ۸۹-۹۰)*

بدینسان، رویکرد شبکه منطقه‌ای بر مجموعه‌ای نامتمرکز و خردمندانه از دخالت سیاسی و سیاستگزاری اصرار می‌ورزد که تنوعات موجود از لحاظ برخورداری از منابع منطقه‌ای، تقسیم کار در بخش‌های شهری و روستایی و نیازها و توانمندی‌های توسعه محلی را مورد تاکید و ترغیب قرار دهد.

تاکولی(۲۰۰۴م) با تاکید بر ابعاد اقتصادی این گونه پیوندها می‌نویسد، پیوندهای روستایی-شهری در عرصه اقتصاد منطقه‌ای، از یک سو، در بر گیرنده جریان محصولات کشاورزی و سایر تولیدات از سوی روستانشینان به بازارهای شهری و از سوی دیگر، زمینه ساز جریان کالاهای صنعتی از مراکز شهری به سوی سکونتگاه‌های روستایی است. این گونه پیوندها، جریان اطلاعات بین نواحی روستایی و شهری، آگاهی از سازوکارهای بازار (از نوسانات قیمت گرفته تا ذائقه مصرف کنندگان) و فرصت‌ها و امکانات شغلی برای مهاجران بالقوه را در بر می‌گیرد. بدینسان، جریان اعتبارات و منابع مالی در نواحی روستایی هم اکنون بیشتر ارسال نقدینه از سوی مهاجران به افراد خانواده در روستا و سرمایه گذاری و دریافت اعتبار از نهادهای شهری را شامل می‌شود. این گونه"جریان‌های فضایی" می‌توانند با پیوندهای تعاملی میان بخش‌های فعالیتی، هم در سطح خانوار و هم در سطح اقتصاد محلی، تلفیق شوند و موجد پیوندهای درونی و بیرونی بین بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات گردند(سعیدی و عزیزپور، ۱۳۹۱: ۱۰۳-۱۰۴).

پیوند روستایی-شهری پدیده‌ای حاصل از تعامل دوسویه سکونتگاه‌های روستایی و کانون‌های شهری در عرصه منطقه‌ای است که به سبب جریان‌های مختلف-از جمله جریان افراد، کالاها، اطلاعات، فناوری، نوآوری و مانند آن-پدید می‌آید. از لحاظ نظری، تحقق این گونه جریان‌ها در بستر دگرگونی‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جاری، بویژه در کشورهای در حال توسعه، با تنوع و تقویت اشتغال در محیط‌های روستایی همراه است. از این رو، پیوندهای روستایی-شهری در تنظیم و بیان سیاست‌های توسعه با هدف کاهش فقر و

حمایت از نقش مثبت مراکز شهری در توسعه نواحی روستایی پیرامونی مورد تاکید کارشناسان توسعه قرار دارد. این پیوندها، برخلاف روابط سنتی شهر و روستا که عمدتا گویای نوعی روابط سلطه بود، به واسطه تعامل دوسویه و مجموعه‌ای از جریان‌های مکمل تبیین می‌گردند.

پویش ساختاری-کارکردی

فرض اساسی بر این واقعیت استوار است که میان ساختار و کارکرد تمام پدیده‌ها، نوعی پیوند تنگاتنگ و غیر قابل انکار برقرار است که مجموعه حاصل از آن قابلیت‌های آن نظام را نمایندگی و تحقق پذیر می‌کند(سعیدی، ۱۳۹۲). بدین سان، هر نظام دارای قابلیت‌هایی است که به نیروهای مرتبط با اجزای تشکیل دهنده ساختار آن مرتبط است. در نظام فضایی، پیوستگی درونی اجزای مختلف آنهاست، بین ساختارهای مختلف و کارکردهای گوناگون هر نظام نوعی هم پیوندی و همنوایی برقرار است. همین همنوایی است که نوعی پویش درونی در سرتاسر نظام برقرار می‌سازد که تا کوچک‌ترین آن را همچون شبکه‌ای از اتصالات، به یکدیگر مرتبط می‌سازد. بدین ترتیب هر جزء ساختاری، جزء کارکردی خود و روابط حاکم بر آن اجزای را امکان‌پذیر یا پدیدار می‌سازد. **دگرگونی یک جزء ساختاری بر سایر اجزای ساختاری هم اثر خواهد گذارد و دیگر کارکردها نیز تحت تاثیر قرار می‌گیرد.** بدین ترتیب، هر گونه تغییری در هر یک از اجزای ساختاری، با توجه به کارکردی که باید برقرار سازد، به جزء یا اجزای هم پیوند خود در مجموعه کارکردها منتقل می‌شود و از همین طریق، روابط مرتبط خود را بر آن جزء تحمیل می‌نماید. نمودار زیر پیوستگی تعاملی ساختار و کارکرد نظام فضایی را نشان می‌دهد(سعیدی، ۱۳۹۱).

نمودار شماره ۳:پیوستگی تعاملی ساختار و کارکرد نظام فضایی

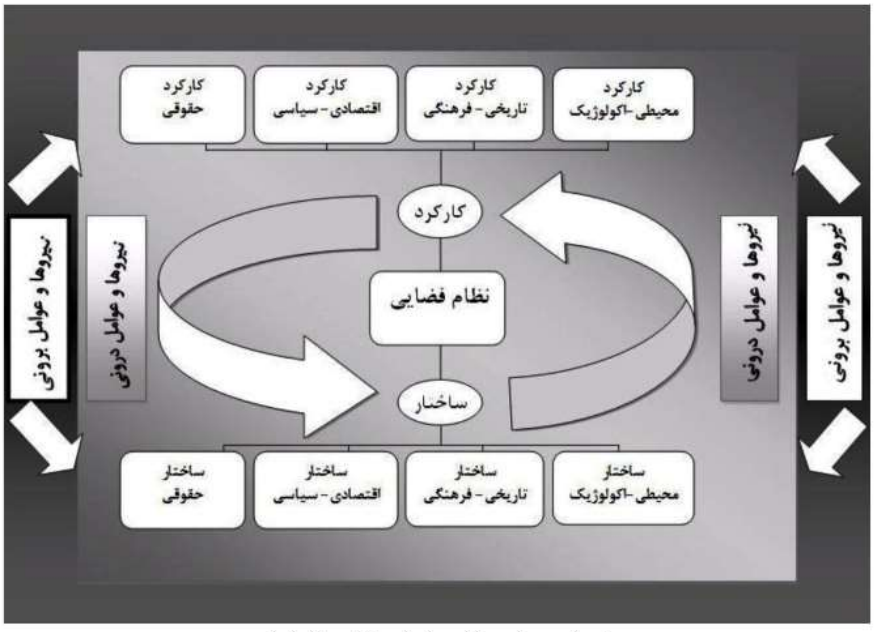

با عنایت به پیوستگی ساختاری-کارکردی نظام‌های مکانی-فضایی می‌توان انتظار داشت که تغییر و دگرگونی در یک جز از اجزای ساختاری یا کارکردی یک نظام، بر پایه ارتباط نظاموار، ممکن است به سایر اجزای نظام انتقال یافته و زمینه تغییر و دگرگونی کل نظام را فراهم آورد. این گونه اثرگذاری قاعدتا به جایگاه و نقش آن

جز در کلیت نظام در شرایط زمانی معین باز می‌گردد. بنابراین، اهمیت و جایگاه هر جز از نظام، اعم از جز ساختاری یا کارکردی، به شرایط زمانی بستگی دارد. به سخن دیگر، روندهای زمانی به نوبه خود در نقش پذیری اجزای نظام اثرگذار هستند، یعنی نقش و جایگاه یک جزء از اجزای نظام، همه جا و همه وقت یکسان نیست(سعیدی، ۱۳۹۰)

توسعه پایدار

توسعه پایدار به عنوان یک مفهوم عام، غالبا بر دو طرز تفکر متناقض استوار است؛ که اولی ناشی از محدودیت‌هایی است که طبیعت بر انسان تحمیل می‌کند و دیگری در ارتباط با قابلیت ایجاد توسعه مادی بشر می‌باشد. توسعه پایدار موضوع تفسیرهای بسیار متنوع و متفاوتی قرار گرفته است، مانند تفسیرهای ذیل:

الف) عده‌ای توسعه پایدار را به مثابه نیازی برای تطبیق بین انسان و محیط تلقی می‌کنند.

ب) عده‌ای اصولا قبول ندارند که در یک جهان محدود امکان رشد نامحدود میسر نیست.

ج) عده‌ای بر این باورند که گذار به سمت کاهش اقدامات تخریبی در محیط زیست و کیفیت حیات بشری امکانپذیر است.

د) عده‌ای به رشد امکانات فناوری در جهت کاهش محدودیت‌ها امیدوارند.

این مفهوم در دهه ۱۹۷۰ میلادی ابداع شد و در دهه ۱۹۸۰ از سوی استراتژی‌های حفاظت جهانی و نهادهایی مثل WWF، UNEP، IUCN به طور وسیع توسعه یافت. این استراتژی خواهان تداوم روند بنیادی اکولوژیک، حفظ تنوع بیولوژیک و استفاده پایدار و متعادل از گونه‌ها و اکوسیستم‌هاست.

در هر حال برای توسعه پایدار تعاریف مختلفی ارائه شده است.

متداول ترین تعریف از پایداری، تعریفی است که کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه (WCED) ارائه داده است(کمیسیون براندلند،۱۹۸۷). کمیسیون مذکور توسعه پایدار را بیدن صورت تعریف می‌کند:توسعه‌ای که احتیاجات نسل حاضر را بدون لطمه زدن به توانایی نسل‌های آتی در تامین نیازهای خود، برآورده می‌سازد. به طور کلی توسعه پایدار در اغلب موارد بر موضوعات ذیل تاکید دارد(سرور، ۱۳۸۴: ۴۷-۴۹):

۱-استمرار یکپارچگی اکولوژیک،

۲-تلفیق مراقبتهای زیست محیطی با اهداف توسعه ای،

۳-اتخاذ یک موضوع بین المللی،

۴-تحقق حداقل نیازهای بشری برای همه،

۵-بهره برداری توام با حفاظت،

۶-تاکید و توجه به اصل برابری و مساوات بین نسلها، گروه ها و گونه ها،

۷-به کارگیری علوم و دانش فنی زیست محیطی در توسعه جهانی،

۸-پذیرش رشد اقتصادی در محدوده‌های مشخص و

۹-اتخاذ رویکرد دراز مدت.

زنجیره ارزش و مدل الماس پورتر

با گسترش تجارت جهانی، تغییرات سریع در الگوهای مصرف و تقاضا، انقلاب در فناوری اطلاعات و همچنین افزایش در تعداد و کیفیت رقبای محلی و بین‌المللی در دو دهه اخیر مفهوم رقابت‌پذیری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار گشته است. مدل الماس پورتر یکی از مهمترین نظریه‌های ارائه شده در زمینه رقابت‌پذیری است. (مرادی، ۸۴)[1]

به طور کلی می‌توان رقابت‌پذیری را قابلیت‌ها و توانمندی‌هایی دانست که یک کسب و کار، صنعت، منطقه و یا کشور داراست و می‌تواند آنها را حفظ کند تا در عرصه رقابت نرخ بازگشت بالایی را در فاکتورهای تولید ایجاد کرده و نیروی انسانی خود را در وضعیت نسبتا بالایی قرار دهند. به عبارت دیگر، رقابت‌پذیری توانایی افزایش سهم بازار، سوددهی، رشد ارزش افزوده و ماندن در صحنه رقابت عادلانه برای یک دوره طولانی است.

رقابت پذیری در اثر ترکیبی از دارایی‌ها و فرایندها به وجود می‌آید. دارایی‌ها موهبتی است (مثل منابع طبیعی) و یا ساخته شده به وسیله انسان است (مثل زیرساخت‌ها) و فرایندها که دارایی‌ها را به منافع اقتصادی حاصل از فروش به مشتریان تبدیل می‌کند وو در نهایت موجوب ایجاد رقابت‌پذیری می‌گردند. مدل الماس پورتر رقابت‌پذیری را حاصل تعامل و برهمکنش چهار عامل اصلی می‌داند: ۱- فاکتورهای درونی؛ ۲- شرایط تقاضای داخلی؛ ۳- صنایع مرتبط و حمایت کننده؛ ۴- استراتژی، ساختار و رقابت.

به اعتقاد پورتر این فاکتورهای چهارگانه به صورت متقابلف بر یکدیگر تاثیر دارند و تغییرات در هر کدام از آنها می‌تواند بر شرایط بقیه فاکتورها موثر باشد. علاوه بر آن، دو عامل بیرونی دولت و اتفاقات پیش‌بینی نشده نیز بر عوامل چهارگانه تاثیر غیرمستقیم دارند و از طریق تاثیر بر آنها می‌توانند در رقابت‌پذیری نیز تاثیرگذار باشند.

زنجیره ارزش مدل دیگری است که پورتر ارائه کرده است. پورتر مدل ۵ نیرو را ابداع کرد که بسیاری از کسب‌وکارها و شرکت‌ها از آن استفاده می‌کنند تا بفهمند که چقدر خوب می‌توانند در بازار کنونی رقابت کنند. وی مفهوم زنجیره ارزش را اولین بار در کتابش با عنوان «مزیت رقابتی: ایجاد و ثبات عملکرد برتر» مورد بحث قرار داد.

پورتر اعتقاد دارد:«مزیت رقابتی را نمی‌توان با نگاه به یک شرکت به عنوان یک کل درک کرد. بلکه این مزیت ناشی از فعالیت‌های گسسته‌ی بسیاری است که یک شرکت در طراحی، تولید، بازاریابی، تحویل و حمایت از محصولش انجام می‌دهد. هر یک از این فعالیت‌ها می‌تواند در موقعیت هزینه‌ی نسبی شرکت سهم داشته باشد و زمینه‌ای برای تمایزش ایجاد کند»

پورتر پیشنهاد می‌دهد که فعالیت‌های درون یک سازمان به خدمات و محصولاتی که شرکت تولید می‌کند ارزش می‌دهند و اگر سازمانی می‌خواهد هرگونه مزیت رقابتی واقعی به دست آورد، همه‌ی این فعالیت‌ها باید در سطح بهینه اجرا شوند. اگر این فعالیت‌ها به شکل مؤثر انجام شوند، ارزش به دست آمده باید فراتر از

[1] رقابت پذیری از دیدگاه مدل الماس پورتر، مرتضی مرادی و رسول شفایی، تدبیر شماره ۱۶۴،دی ماه ۱۳۸۴ ص ۱۹

هزینه‌های اجرای آنها باشد. برای مثال، مشتری باید به شرکت بازگشته و با راحتی و رضایت معامله انجام دهد.

زنجیره ارزش برای هر کسب وکاری متفاوت است، بنابراین مجموعه حوزه‌های کاری تشکیل‌دهنده زنجیره ارزش در شرکت‌های مختلف تاثیرات متفاوتی بر ارزش و توان رقابتی و اجرایی ایجاد شده به‌جا می‌گذارند. حوزه‌های کاری یک کسب و کار به دو گروه تقسیم می‌شود. بخش اول **ماموریت‌های اصلی** شرکت و حوزه دیگر مربوط به **ماموریت‌های پشتیبانی** است. این دو حوزه همراه با یکدیگر فعالیت می‌کنند و از طریق آن کسب و کار ارزش اقتصادی ایجاد می‌کند؛ به همین دلیل به آن زنجیره ارزش گفته می‌شود. برای موفقیت باید این دو حوزه هماهنگ با هم و در چارچوب ماموریت و استراتژی‌های کسب و کار فعالیت کنند تا از این طریق، ارزش اقتصادی برای مشتریان، جامعه، کارکنان و صاحب کسب و کار ایجاد شود.

تصویر ۱ : مدل زنجیره ارزش پورتر

حوزه‌های کاری ماموریت‌های اصلی

مجموعه فعالیت‌هایی است که در جهت ماموریت اصلی کسب و کار است. هر کسب و کاری ماموریت و اهدافی دارد و برای رسیدن به این اهداف شکل گرفته است. هدف یک شرکت تولید محصول و کسب سود است. هدف یک شرکت دیگر ممکن است ارائه خدمات باشد. حتی کسب و کارهای غیرانتفاعی نیز ماموریت و اهدافی دارند و برای ایجاد ارزش تاسیس شده‌اند. در طرح منظومه، ایجاد اشتغال و افزایش سرانه درآمد تولیدکنندگان اصلی ایجاد تعادل فضایی در پخشایش عادلانه منابع تولید و تبدیل و توزیع از اهداف عمده است. فعالیت‌هایی که بطور مستقیم به این ماموریت کسب و کار مربوط می‌شوند در حوزه ماموریت‌های اصلی قرار می‌گیرند. مانند تولید کالا، انتقال و فروش آن.

تدارکات (لجستیک) ورودی

تدارکات شامل دریافت، ذخیره‌سازی، انبارداری، کنترل، توزیع، حمل و نقل و برنامه‌ریزی ورودی‌های لازم (همانند مواد اولیه) برای تولید محصولات است.

عملیات تولیدی

شامل تمامی وظایفی است که در تبدیل ورودی‌ها به محصول نهایی نقش دارند. همانند ماشین‌کاری، بسته‌بندی، مونتاژ، نگهداری و تعمیرات تجهیزات و تمام فعالیت‌هایی که مواد اولیه و سایر ورودی‌ها را به محصول نهایی تبدیل می‌کنند.

تدارکات (لجستیک) خروجی

فعالیت‌هایی که برای انتقال محصول تولید شده به مشتری انجام می‌شود؛ مانند انبار کردن کالای تولید شده، تکمیل سفارش، حمل و نقل و توزیع محصول.

بازاریابی و فروش

وظایفی که به آگاه شدن از خواسته‌ها و نیازهای مشتریان و آگاه ساختن آنها از محصولات و خدمات کسب و کار مربوط است. فعالیت‌هایی مانند تبلیغات، ترفیع، قیمت‌گذاری که خریدار را ترغیب به خرید محصول می‌کند، در این دسته قرار می‌گیرد.

خدمات پس از فروش

فعالیت‌هایی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد مانند نصب و راه‌اندازی محصولات، آموزش روش استفاده از آنها و تامین قطعات یدکی، تعمیر و سرویس محصولات.

حوزه‌های کاری ماموریت‌های پشتیبانی

مجموعه فعالیت‌هایی که برای حوزه کاری ماموریت‌های اصلی نقش پشتیبان دارند و آن را مورد حمایت قرار می‌دهند. این حوزه کاری به ۴ دسته کلی تقسیم می‌شود. هریک از فعالیت‌های این حوزه، دیگر حوزه‌های کاری پشتیبانی را نیز مورد حمایت قرار می‌دهند.

تامین

فعالیت‌هایی که در جهت فراهم کردن مواد و ملزومات تولیدی انجام می‌شود. مانند تامین مواد اولیه، سرویس برای قطعات و ماشین‌آلات، ساختمان‌ها.

توسعه تکنولوژی

توسعه تکنولوژی به فعالیت‌هایی که به منظور پشتیبانی از فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش انجام می‌شود اشاره دارد و شامل تحقیق و توسعه، بهبود سیستم‌ها و فرایندها و روش‌های انجام کار است.

مدیریت منابع انسانی

فعالیت‌های تامین نیروی انسانی، آموزش، ارزیابی، تشویق و تنبیه، پرداخت حقوق و دستمزد و توسعه نیروی انسانی در زیرمجموعه مدیریت منابع انسانی جای می‌گیرد.

زیرساخت‌ها

در طرح منظومه زیرساخت‌های ارتباطی و تامین آب از مهمترین زیرساخت‌های لازم برای توسعه منظومه و تکمیل زنجیره ارزش محصولات تولید شده است.

مشارکت مردم در فرایند تهیه، اجرا و نگهداری طرح

به نظر می‌رسد به صورت کلی با بزرگتر شدن مقیاس مطالعات و طرح‌ها میزان نیاز به مشارکت مردم و نهادهای مختلف برای اجرایی‌تر شدن طرح‌ها ضروری‌تر باشد. با در نظر گرفتن فرهنگ مخصوص روستاها، ارتباطات و نحوه تعاملات بین روستاها و همچنین اختلافات و مسائل موجود بین آنها توجه به مساله نحوه سازماندهی مشارکت مردم در فرایند تهیه، اجرا و نگهداری طرح امری عمده و ضروری می‌باشد. عدم توجه به این مهم در هر کدام در مراحل کار می‌تواند به عدم اجرای طرح در عمل منجر شود.

به صورت اصولی شروع مشارکت مردم در فرایند تهیه طرح مرتبط با تدقیق چشم‌انداز نهایی طرح است. آشنایی با ایده‌آل‌ها آرزوها و آرمان‌های گروه‌های ذینفع طرح راه را برای نحوه مقابله با مسائل آشکار می‌کند. در کنار آرمان‌ها و ایده‌آل‌ها نحوه مشارکت مردم در طرح‌های قبلی در خصوص تامین زمین، نیروی انسانی و... می‌تواند در انتخاب مراکز مجموعه و حوزه روستایی پیشنهادی موثر باشد. طرح‌های مختلف بعد از اجرا نیاز به نگهداری و حفاظت دارند. مردم امین‌ترین افراد برای انجام این امر است.

در کنار آشنایی با نحوه مشارکت مردم به صورت مستقیم، شوراهای اسلامی روستا به همراه دهیارها به عنوان گروه مشخص نخبه روستایی و دارابودن قدرت اجرایی می‌توانند نقش عمده‌ای در هماهنگی مردم داشته باشند. بعد از شوراهای اسلامی و دهیارها مسئولین بخش و شهرستان به عنوان حافظان منافع عمومی مردم نقش عمده‌ای در اجرایی شدن طرح خواهند داشت.

تشکیل کارگاه‌های مشارکتی

یکی از روش‌های گردآوری داده‌ها در طرح های کیفی، تشکیل کارگاه‌های مشارکتی است که با استفاده از شیوه‌های گروه‌های اسمی، دلفی، طوفان ذهنی و گروه‌های کانونی صورت می‌گیرد. در گروه‌های اسمی پژوهشگران با اعضای یک سازمان به صورت فردی دیدار می‌کنند. در گروه‌های دلفی، معمولا از کارشناسان آموزش دیده تشکیل می‌شوند. در جلسات طوفان ذهنی ایده‌های نو مطرح می‌شود و در گروه‌های کانونی بیشتر برای گردآوری اطلاعات از افراد غیرمتخصص طراحی می‌شوند.

تشکیل کارگاه‌های مشارکتی با هدف شناخت عمیق نظرات مسئولین، منتخبین مردم، نخبگان و ریش سفیدان نقاط جمعیتی در خصوص مسائل و مشکلات عمده و همچنین راه حل‌های مد نظر آنها برای حل مشکلات تشکیل می‌شود. انتخاب شرکت کنندگان، اندازه و تعداد افراد شرکت کننده، انتخاب محل، طول زمان جلسه، مدیریت جلسه، تهیه پرسشنامه، طبقه بندی داده‌ها و تحلیل داده‌ها از فعالیت‌های عمده در تشکیل کارگاه‌های مشارکتی است.

با توجه به لزوم آشنایی با اطلاعات و دیدگاه‌های حاکم بر تمام روستاهای موجود در بخش مرکزی شهرستان طارم و با در نظر گرفتن حداکثر تعداد شرکت کننده در هر گروه مشارکتی و با در نظر گرفتن همگنی موجود در سطح دهستانهای بخش مرکزی روش کار به این صورت است:

*گروه‌های مشارکتی شامل سه نوع اصلی خواهد بود: کارشناسان، روسای شورای روستا و ریش سفیدان.

*گروه مشارکتی کارشناسان در سطح منظومه و تنها یک گروه مشارکتی خواهد بود. این گروه شامل نماینده بنیاد استان، نماینده بنیاد شهرستان، نماینده فرمانداری، شهرداری آبر، نماینده جهاد کشاورزی شهرستان و میراث فرهنگی شهرستان خواهد بود.

*گروه مشارکتی روسای شورای اسلامی و ریش سفیدان در سطح دهستان خواهد بود. تعداد گروه مشارکتی در دهستان آببر ۱ گروه برای روسای شورا و ۱ گروه برای ریش سفیدان و در دهستان‌های درام و گیلوان هرکدام ۲ گروه برای هر دو دسته فوق خواهد بود. در هر کدام از جلسات نماینده مشاور به عنوان تسهیل گر در جلسه حاضر و با طرح سوالاتی که تعداد آنها کمتر از ۱۰ عدد و با زمانی بین ۱ تا ۲ ساعت خواهد بود اطلاعات مورد نیاز را اخذ و برای استفاده در طرح ارائه خواهد کرد.

جدول ۵: تعداد گروه‌های مشارکتی بخش مرکزی شهرستان طارم

نام دهستان	تعداد روستا	تعداد شهر	تعداد گروه کانونی	تعداد اعضا	شرکت کننده از هر روستا
آببر	۱۱	۱	۲	تا ۱۲ نفر	رئیس شورای اسلامی ریش سفید
درام	۲۴	-	۴	تا ۱۲ نفر	// //
گیلوان	۲۴	-	۴	تا ۱۲ نفر	// //
جمع	۵۹	۱	۱۰	تا ۱۲ نفر	//

۶-۱-۱- نحوه استفاده از انگاره‌ها و چهارچوب نظری در طرح توسعه پایدار منظومه

با توجه به مباحث مطرح شده در خصوص تغییرات در ابعاد شناخت شناسی، محتوایی و رویه‌ای برنامه ریزی و همچنین توضحیات مرتبط با نظریه سیستم‌ها و پارادایم‌های غالب برنامه ریزی فضایی؛ طرح توسعه پایدار منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم با یک نگرش سیستمی تهیه خواهدشد.

براساس نگرش سیستمی لازم است تا در ابتدای ورود به بحث یک نگاه کلی از سیستم بزرگتر، که برای سیستم منظومه محیط محسوب می‌شود، داشته باشیم. همچنین قبل از شروع مطالعات در زیرسیستم‌ها و نقش‌ها و کارکردها و روابط حاکم در درون منظومه، لازم است تا شناخت کلی از سیستم منظومه به دست آید. از طرف دیگر براساس نگاه آینده پژوهی لازم است در چشم انداز سیستم در افق طرح به صورت روشن و شفاف مشخص شود. نگاه آینده نگاری در ترکیب با برنامه ریزی راهبردی راه‌های ساختن آینده از طریق تغییراتی در روابط درون و بیرون سیستم با ایجاد تغییر در ساختار و کارکرد سیستم با ممکن خواهد ساخت. براساس روش سناریو نویسی در ساختن آینده مطلوب، پروژه‌های پیشران نقش مهمی را ایفا خواهند کرد.

نمودار ۴: آینده مطلوب و انواع آینده‌ها

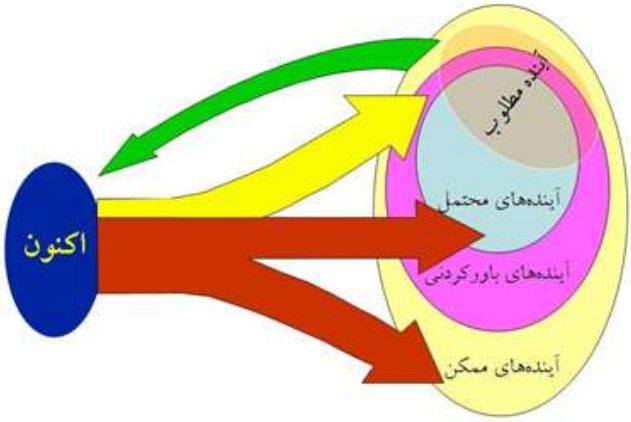

براساس نظریات مرتبط با توسعه پایدار به تاثیرات زیست محیطی برنامه‌های اقتصادی – اجتماعی پیشنهادی توجه خواهد شد و همچنین با استفاده از روش‌های کیفی نظریات مردم برای خلق چشم انداز درک خواهد شد و روش‌های گوناگون دخالت مردم در مراحل مختلف طرح مطرح خواهد شد تا در نهایت از خروجی طرح فقر خانوارهای روستایی کمتر شده و عدالت فضایی شکل بهتری به خود بگیرد و از این طریق کیفیت زندگی بهتری برای ساکنین منظومه شکل بگیرد.

نمودار ۵: فرایند برنامه‌ریزی طرح منظومه توسعه پایدار طارم

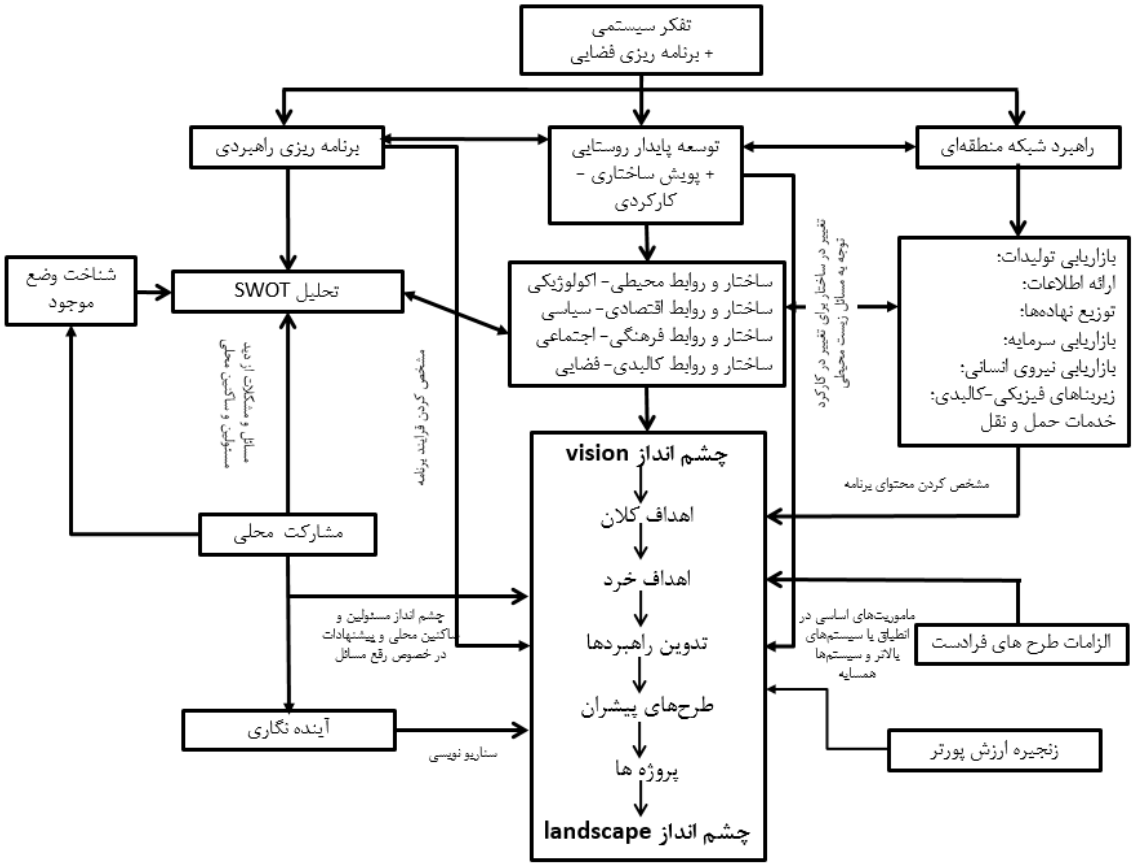

منبع: مشاور

روند کلی مطالعه طرح حاضر با تاکید بر تفکر سیستمی

طرح توسعه پایدار منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم طبق شرح خدمات طرح توسعه پایدار منظومه روستایی مصوب ۱۳۹۴/۵/۳ شامل سه بخش (بخش نخست، بخش دوم و بخش اسناد طرح) است.

در بخش نخست فصل اول طرح براساس نظریه سیستم‌ها به معرفی سیستم‌های بزرگتر و همچنین سیستم منظومه به صورت کلان می‌پردازد. در فصول دوم، سوم و چهارم مطالعات به مطالعه ویژگی‌های ساختاری-کالبدی و کارکردها و همچنین جریان‌ها و پیوندهای فضایی منظومه پرداخته می‌شود. این قسمت از مطالعات براساس نظریه سیستم و برای شناخت زیرسیستم‌ها، روابط متقابل بین آنها و همچنین شناخت ورودی‌ها و خروجی‌های سیستم صورت می‌گیرد.

برای تدقیق شناخت سیستم در فصل پنجم ساختار و سازمان فضایی منظومه مورد مطالعه قرار می‌گیرد و در فصل اول از بخش دوم توان‌ها و فرصت‌ها و محدودیت‌ها و تهدیدهای سیستم مورد ارزیابی نهایی قرار می‌گیرد.

نمودار ۶: انطباق روند مطالعات با مبانی نظری طرح و ارتباط فصول با همدیگر

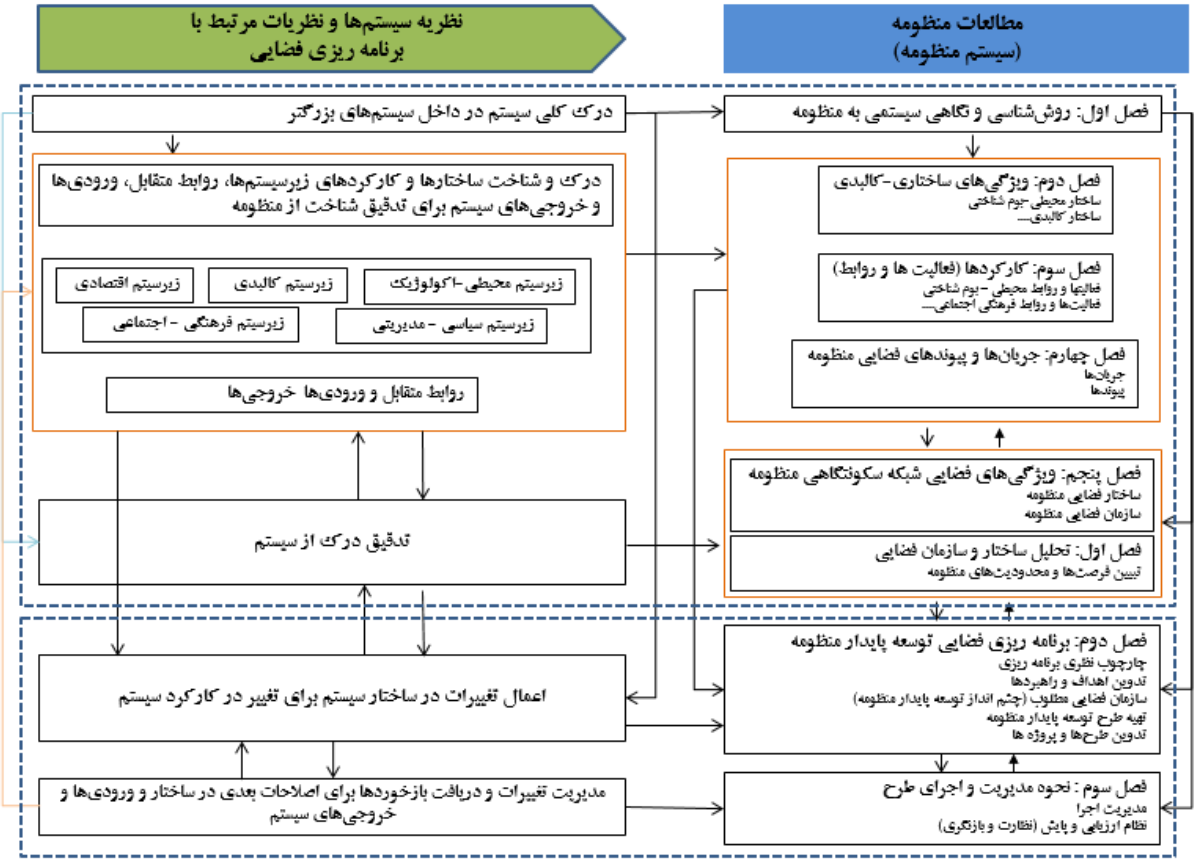

منبع: مشاور

برای برنامه‌ریزی لازم است تا در سیستم تغییراتی را ایجاد کنیم. طبق نظریه پویش ساختاری-کارکردی هر تغییری در ساختار به تغییر کارکرد می‌انجامد. برهمین اساس و براساس شناختی که از منظومه حاصل شده است، و همچنین براساس چشم اندازی که بر طبق نظریات آینده نگاری مطرح شده است نحوه دخالت در سیتم آشکار می‌شود و اهداف و راهبردها و در نهایت طرح‌ها و پروژه برای تغییر ساختار و کارکرد سیتم ارائه می‌شود.

اعمال و مدیریت این تغییرات و همچنین دریافت مداوم بازخوردها برای اصلاحات بعدی در ساختار-کارکرد و ورودی‌ها و خروجی‌های سیستم در فصل نحوه مدیریت و اجرای طرح مشخص می‌شود.

۷-۱-۱- شناخت کلان از محدوده مطالعاتی طرح

- استان زنجان، با قرار گرفتن در مسیر آزادراه تهران-تبریز و همچنین فاصله نزدیک با محور تهران-رشت و از موقعیت استراتژیکی برخوردار است. اقتصاد این استان عموما مبتنی بر بخش کشاورزی است. شهرستان طارم در شمال شرق استان زنجان واقع شده است. بخش مرکزی شهرستان طارم از شمال به استان اردبیل، از شرق به استان گیلان، از جنوب به استان قزوین و شهرستان ابهر و از غرب به بخش چورزق شهرستان طارم و شهرستان زنجان متصل است.

نقشه ۱: موقعیت استان زنجان در مسیر تهران-تبریز

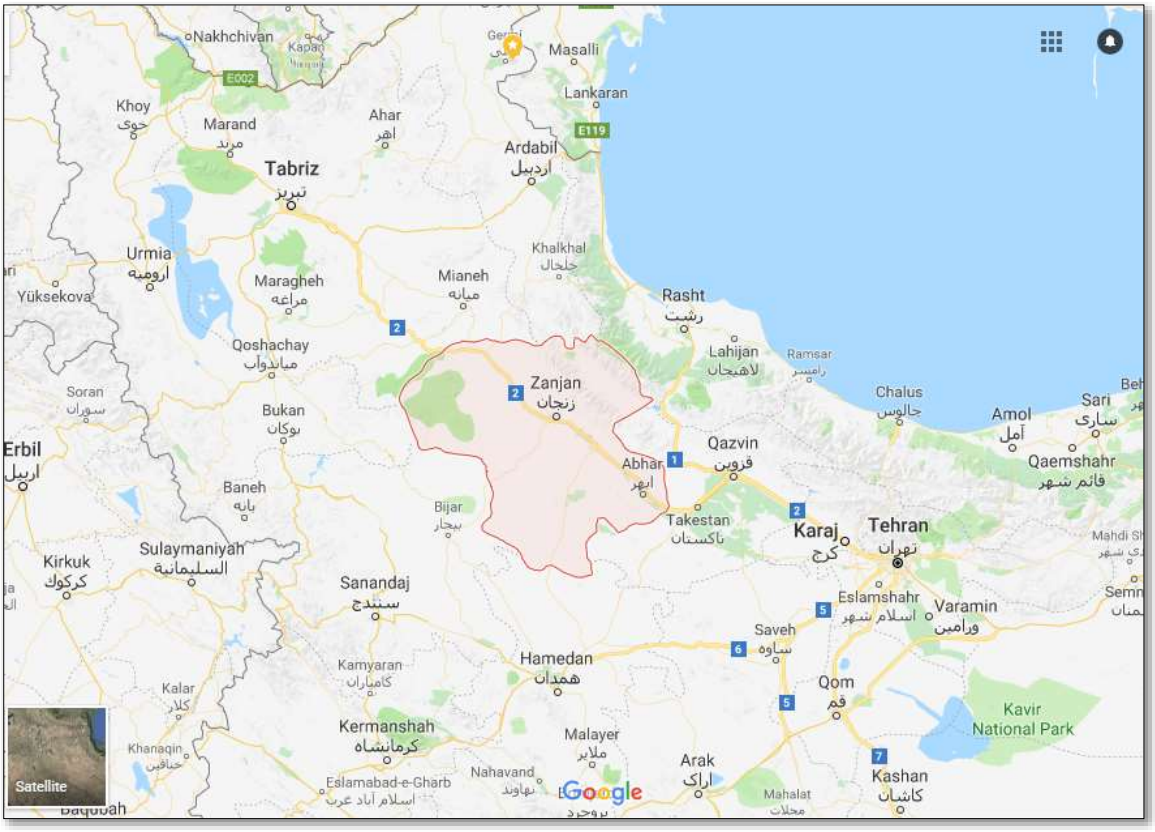

- به لحاظ طبیعی این بخش در جنوب رشته کوه البرز و در حوزه آبریز رودخانه قزل اوزن واقع شده است. همین عوامل باعث شده است تا بخش مرکزی شهرستان طارم ضمن دارا بودن میزان بارش مناسب و استفاده از منابع آب رودخانه ای بتواند اقتصادی متکی بر زراعت و باغداری داشته باشد.
- طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ دهستان آببر مشتمل بر ۱۳ سکونتگاه دارای سکنه (۱ نقطه شهری، ۱۰ روستا و ۲ مزرعه مستقل) است. دهستان درام دارای ۲۳ سکونتگاه دارای سکنه (۱۴ روستا و ۹ مزرعه مستقل) و دهستان دارای ۲۳ سکونتگاه دارای سکنه (۱۸ روستا و ۵ مزرعه مستقل) است.

جدول ۶: تقسیمات سیاسی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

	آبادی	بدون سکنه	دارای سکنه	۲۰- خانوار یا ۱۰۰- جمعیت	روستا	شهر
بخش مرکزی	۱۰۰	۴۱	۵۹	۱۶	۴۲	۱

دهستان آببر	۱۸	۵	۱۳	۲	۱۰	۱
دهستان درام	۴۱	۱۸	۲۳	۹	۱۴	۰
دهستان گیلوان	۴۱	۱۸	۲۳	۵	۱۸	۰

❖ نرخ رشد جمعیت در روستاهای هر سه دهستان آببر، گیلوان و درام منفی بوده است و روستاها با مشکل کاهش شدید جمعیت مواجه هستند. برخلاف روستاها، شهر آببر به سرعت در حال افزایش جمعیت است و نرخ رشد شهر آببر بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ حدود ۳,۷ درصد برآوردشده است. در مجموع نرخ رشد جمعیت بخش مرکزی شهرستان طارم (۰,۱ درصد) از نرخ رشد کشور (۱,۲۴ درصد) و از نرخ رشد استان زنجان (۰,۸۱ درصد) کمتر بوده است.

جدول ۷: آمار جمعیتی بخش مرکزی شهرستان طارم

	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	نرخ رشد ۹۵-۶۵	نرخ رشد ۹۵-۸۵	نرخ رشد ۹۵-۹۰
بخش مرکزی	۲۵۹۵۳	۲۷۶۹۶	۲۷۸۳۸	۰,۸	۰,۷	۰,۱
دهستان آببر	۴۸۷۰	۴۹۰۸	۴۵۱۱	۰,۵	-۰,۷	-۱,۶
دهستان درام	۴۷۲۷	۴۷۰۳	۴۴۰۶	-۰,۶	-۰,۷	-۱,۲
دهستان گیلوان	۱۱۱۴۴	۱۱۳۶۰	۱۰۸۳۰	۰,۲	-۰,۲۸	-۰,۹۵
شهر آببر	۵۲۱۲	۶۷۲۵	۸۰۹۱	۴,۳	۴,۴۹	۳,۷

❖ به لحاظ تولید محصولات کشاورزی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم دارای توانمندی‌های بالا در سطح استان و کشور است، به طوریکه ۳۲٪ زیتون کشور، ۴۵٪گوجه فرنگی، ۳۸٪ برنج، ۴۳٪صیفی‌جات و۳۶ ٪ پیاز استان زنجان در شهرستان طارم تولید می‌شود. سیر تولید شده به کشورهای مختلف صادر می‌شود.

جدول ۸: سطح زیرکشت زراعی و باغی بخش مرکزی شهرستان طارم

سطح زیر کشت	دهستان آببر	دهستان درام	دهستان گیلوان	جمع
زراعی	۱۴۷۵,۰۵	۱۱۵۰,۶	۳۳۲۸,۵	۵۹۵۴,۱۵
باغی	۳۱۱۰	۲۴۰۵	۷۹۹۵,۳	۱۳۵۱۰,۳
جمع	۴۵۸۵,۰۵	۳۵۵۵,۶	۱۱۳۲۳,۸	۱۹۴۶۴,۵

شناخت کلی منظومه براساس طرح‌های فرادست

طرح های فرادست قابل بررسی برای بخش مرکزی طارم به قرار زیر است:

۱-طرح آمایش استان زنجان

۲-طرح جامع ناحیه ای استان زنجان

۳-طرح راهبرد توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم

- طبق طرح آمایش استان زنجان، مصوب ۱۳۸۸، حفظ اراضی کشاورزی باید در اولویت قرار گیرد و محور توسعه منطقه بخش کشاورزی و صنایع مرتبط با آن خواهد بود.
- طبق طرح جامع ناحیه زنجان فضاهای روستایی حاشیه‌ای که در قلمرو مناطق کوهستانی و کوهپایه‌ای پراکنده‌اند، فاقد توان‌های لازم به لحاظ منابع انسانی و اقتصادی هستند. طبق این طرح حل بسیاری از معضلات کنونی و آتی شهر زنجان و ناحیه پیرامون آن در گرو برخورد عقلایی با رشد و توسعه موزون و همه جانبه است. از این رو تعادل بخشیدن به توزیع فضایی جمعیت در گرو تمرکززدایی از شهر زنجان، کاهش بار جمعیتی آن در جهت تقویت کانون‌های شهری موجود و همچنین پیشنهاد کانون‌های روستایی-شهری است. چنین فرآیندی در ناحیه زنجان مستلزم سازماندهی کلیه‌ی نقاط سکونتگاهی ناحیه در یک شبکه سلسله مراتبی از کانون‌هایی است که در آن شهر زنجان نقش شهر مرکزی را به عهده داشته و ۳ نقطه شهری آببر، ماهنشان و زرین آباد با مرکزیت شهرستان و ارایه خدمات پشتیبان تولید در مرتبه بعدی قرار خواهند گرفت.

همچنین ۱۰ نقطه شهری دیگر از جمله روستاهای گیلوان و چورزق-درام در سال ۱۴۰۰ از روستا-شهرهایی خواهند بود که نقش‌های محلی را در منطقه پیرامونی خود ایفا خواهند کرد[1].

- در **طرح راهبردهای توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاههای شهرستان طارم** با تاکید بر منابع و امکانات محلی که در سال ۱۳۸۱ تهیه شده است، تنگناهای موجود در منطقه طارم شناسایی شده اند که شامل:

۱-زلزله خیزی منطقه ۲-محدودیت منابع خاک(۸۳,۵ درصد از مساحت زمین ها با شیب ۲۵ درصد است.) ۳-محدودیت عمق خاک ۴-وجود تشکیلات زمین شناسی مارنی ۵-سیل گیر بودن منطقه۶ -غالب بودن بهره برداری خرده دهقانی ۷-ضعف روحیه تعاون ۸-کندی پیشرفت عملیات آب و آبرسانی ۹-ضعف آشکار صنعت۱۰-نبود انبار برای ذخیره کالا ۱۱-ضعف شبکه ارتباطی ۱۲-پراکندگی و کوچک بودن بیشتر سکونتگاهها ۱۳-نارسایی سلسله مراتب سکونتگاهی در سطح ناحیه و منطقه و... هستند.

امکانات و توانهایشهرستان هم به شکل زیر تقسیم بندی شده است:

۱-تنوع اقلیم و اوضاع مناسب اقلیمی ۲-کامل بودن فعل رشد گیاهی ۳-امکان کشت زیتون ۴-وجود منابع آب کافی ۵-امکان افزایش سطح زیر کشت کشاورزی ۶-وجود منابع معدنی با ارزش ۷-وجود انسجام قومی ۸-بالا بودن درآمد در ناحیه.

در بخش **نتیجه گیری**، نتایج به شرح ذیل حاصل گردید:

[1] بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان – جلد گزارش پیشنهادی، مهندسان مشاور شارمند، بهار ۱۳۸۳ ص۲۰

۱-شکل گیری سازمان فضایی سکونتگاهها در منطقه، بیشتر متکی بر توان معیشتی-اقتصادی حوزه روستایی بوده است و این بزرگی سکونتگاهها در ارتباط با ارتباط عملکردی با سکونتگاههای حوزه های مجاور نبوده است.

۲-شکل گیری سازمان فضایی سکونتگاههای ناحیه طارم متاثر از مجموعه عوامل طبیعی و انسانی بوده است. در بخشی از ناحیه عوامل آب و خاک، شبکه ارتباطی و وجود زیربناها و خدمات رفاهی از مهمترین عوامل شکل گیری سکونتگاهها بوده است.

۳-در ناحیه مورد مطالعه تخلیه روستاهای کوچک و کوهستانی و حرکت جمعیت به روستاهای مرکز منظومه در شهر آببر اتفاق می افتد که آن بر اثر عدم وجود امکانات زیرساختی و رفاهی است.

۴-مطالعات جمعیتی نشان می دهد که روندهای مهاجرتی در ناحیه مورد مطالعه با مهاجر فرستی شدید روبرو نبوده و اکثر مهاجرت ها در داخل ناحیه و از روستاهای کوچک به شهر مرکز ناحیه و روستاهای مرکزی صورت می‌گیرد.

۵-ساماندهی فضایی سکونتگاهها در ناحیه طارم شامل چهار بخش ناحیه، منظومه، مجموعه روستایی و روستا انجام گرفته است که شامل یک ناحیه، ۵ منظومه، ۱۹مجموعه، ۱۹ روستا و ۲۶ آبادی اقماری می باشد.

۸-۱-۱- روش مطالعه طرح

روش‌ها یا فنون گردآوری اطلاعات

مرحله گردآوری اطلاعات آغاز فرایندی است که طی آن یافته‌های میدانی و کتابخانه‌ای گردآوری می‌شود و اطلاعات جمع‌آوری شده به روش استقرائی فشرده سازی، طبقه‌بندی و سپس تجزیه و تحلیل می‌شود. به عبارت دیگر محقق به اتکای اطلاعات گردآوری شده واقعیت و حقیقت را آنطور که هست کشف می‌کند. به طور کلی روش‌های گردآوری اطلاعات به دو طبقه تقسیم می‌شود: **روش‌های کتابخانه‌ای، و روش‌های میدانی** (حافظ نیا، ۱۳۸۲: ۱۶۲).

روش‌های کتابخانه‌ای بسته به نوع سند و موضوع تحقیق ممکن است با استفاده از فیش یا جدول یا نقشه و کروکی یا فرم‌های شبه پرسشنامه، یا ترکیبی از همه آنها انجام پذیرد. اسناد عمده در مطالعات کتابخانه‌ای عبارتنداز: کتاب، مقاله‌ها و مجله‌ها، میکروفیلم، کتاب‌های رایانه‌ای(دیسک‌ها، سی دی‌ها و...)، اسناد دولتی(استعلامات، نامه‌ها، گزارش‌ها، تحلیل‌ها، جدول‌ها، نقشه‌ها، سایت‌های اینترنتی رسمی و موارد دیگری که در بایگانی‌های دولتی نگهداری می‌شوند)، نشریه‌های رسمی دولتی، مطبوعات، آمارنامه‌ها، اسناد شخصی و خصوصی، اسناد صوتی و تصویری.

روش‌های میدانی به روش‌هایی اطلاق می‌شود که محقق برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است به محیط بیرون برود و با مراجعه به افراد یا محیط، و نیز برقراری ارتباط مستقیم با واحد تحلیل یعنی افراد، اعم از انسان، مؤسسات، سکونتگاه‌ها، موردها و ...، اطلاعات مورد نظر خود را گردآوری کند. روش‌های متداول و معروف گردآوری اطلاعات میدانی عبارتنداز: پرسشنامه‌ای، مصاحبه‌ای، مشاهده‌ای، آزمون، تصویربرداری، ترکیبی.

جدول ۹: روش‌های گردآوری اطلاعات در طرح توسعه پایدار منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

منابع کتابخانه‌ای	منابع میدانی
• کتاب‌های و مقاله‌های مرتبط • طرح‌های فرادست • استعلام از ادارات • سایت‌های اینترنتی رسمی ادارات • خبرگزاری‌های رسمی • سرشماری‌های رسمی • آمارنامه‌ها • گزارش‌های سازمان‌های مرتبط • لایه‌های اطلاعات جغرافیایی	• بازدید میدانی از محل (مشاهده شخصی / تهیه تصویر) • پرسشنامه‌های روستایی • تشکیل کارگاه‌های مشارکتی (بحث‌های گروهی) • مصاحبه‌های فردی

با نگاهی به جدول فوق ۴ نوع ابزار برای گردآوردی اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی قابل تشخیص است. اسناد و مدارک، مشاهده، پرسشنامه و مصاحبه ابزارهای اصلی برای جمع آوری اطلاعات در طرح منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم است.

از نظر جنس می‌توان داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز را می‌توان به بخش اطلاعات مربوط به سکونتگاه‌ها، اطلاعات مربوط به جریان‌ها و پیوندهای بین سکونتگاهی و اطلاعات مربوط به ایده‌های مسئولین و ساکنین محلی تقسیم کرد.

۱- اطلاعات کلان راجع به سیستم‌های کلان و سیستم منظومه

اطلاعات مربوط به سطح ناحیه، استان و کشور عموما از طرح‌های فرادست، کتب، مقالات و سایت‌های رسمی مربوط به ارگان‌ها و خبرگزاری‌های رسمی و بر شیوه کتابخانه‌ای استخراج می‌شود.

۲- اطلاعات مربوط به زیرسیستم‌های منظومه

اطلاعات مربوط به زیرسیستم‌های محیطی-اکولوژیک، کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و سیاسی-مدیریتی از طریق داداه‌های مختلف (نقشه‌ها و لایه‌های اطلاعاتی موضوعی، ایستگاه‌های هواشناسی، سرشماری‌های رسمی، سالنامه‌های آماری، قوانین وضوابط موجود و...) جمع آوری، طبقه‌بندی و مورد استفاده قرار می‌گیرند. داده‌ها و اطلاعات مربوط به سکونتگاه‌ها، جریانات و پیوندها و ایده‌ها و نظریات مسئولین و ساکنین محلی نیز در گردآوری اطلاعات زیرسیستم‌ها موثر است.

۳- اطلاعات مربوط به سکونتگاه‌ها

اطلاعات مربوط به سکونتگاه‌ها ترکیبی از اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی است. اطلاعات مربوط به موقعیت طبیعی، وضعیت اکولوژیکی-طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و... در این دسته جای می گیرند. شاخص هایی چون خدمات موجود آموزشی، بهداشتی، منابع انرژی و سوخت، بانک‌ها، شرکت‌های تعاونی روستایی و... در هر روستا، نسبت اشتغال در بخش‌های مختلف کشاورزی، جمعیت فعال، شاغل، بیکار، نسبت باسوادی، تعداد دام، تعداد ابزارهای کشاورزی همچون تراکتور و کمباین، سرانه اراضی کشاورزی، تولیدات زراعی-باغی، وضعیت مسکن روستایی و... در این قسمت از مطالعات استخراج می‌شود و برای تجزیه و تحلیل میزان عقب ماندگی-توسعه یافتگی و همچنین مشخص شدن سلسله مراتب روستاها در وضع موجود مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

نسبت اشتغال آمارهای جمعیتی-اقتصادی مورد نیاز طرح عموما از سرشماری‌های رسمی کشور استخراج خواهند شد. در کنار سرشماری های رسمی آمارهای موجود در خانه های بهداشت روستایی و مدارس مورد استفاده قرار خواهد گرفت. همچنین طبق پرسشنامه طراحی شده آمار و اطلاعات موجود روستا با همکاری اعضای شورای اسلامی روستا و دهیاری ها و همچنین معتمدین محلی تکمیل خواهد شد.

برخی از اطلاعات مورد نیاز از طریق نقشه های موجود، تصاویر ماهواره‌ای، گوگل ارث و همچنین از طریق نقشه های موجود در ادارات به دست خواهد آمد. اطلاعات مرتبط با زیرساخت‌ها و حرایم از ادارات مرتبط اخذ خواهد شد و اطلاعات اقلیمی از داده‌های ایستگاه‌های هواشناسی واقع در منظومه استخراج خواهد شد.

کتابها، نشریات محلی، طرحهای فرادست، طرحهای هادی روستایی و سایر طرح‌های احتمالی نیز به عنوان منابع معتبر مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

۴- اطلاعات مربوط به جریان‌ها و پیوندهای بین سکونتگاهی (بین روستایی و روستایی-شهری)

در بررسی پیوندها و جریان‌های بین سکونتگاهی شناخت **فراوانی** جریان و **جهت** جریان مهم و اساسی است. برای بررسی پیوندها و جریانهای بین سکونتگاهی اعم از پیوندهای بین روستایی و پیوندهای روستایی-شهری لازم است تا اطلاعات به صورت میدانی و از طریق پرسشنامه جمع آوری شود. در ابتدا و برای تهیه پرسشنامه کلیه پیوندها و جریان‌های بین سکونتگاه‌ها به چهار دسته اصلی تقسیم شده‌اند. این پرسشنامه (به صورت پرسشنامه مشترک با بند قبلی) برای تمامی ۵۹ نقطه جمعیتی بخش مرکزی شهرستان طارم تکمیل خواهد شد.

الف- جریان‌ها و پیوندهای فیزیکی – ارتباطی: در این قسمت شاخص‌هایی چون فاصله روستاها با روستاهای مجاور، مرکز دهستان، مرکز بخش، مرکز شهرستان و مرکز استان مورد بررسی قرار می گیرد. نوع و کیفیت جاده (خاکی، شوسه، آسفالت)، تعداد وسایل حمل و نقل عمومی و تعداد مراجعات روزانه به مراکز اصلی و همچنین دلیل مراجعات، دفعات مراجعات برای بررسی این نوع از پیوندها مورد پرسش قرار خواهد گرفت.

ب- جریان‌ها و پیوندهای اداری-خدماتی: برای بررسی این پیوند لازم است تا ابتدا خدمات موجود آموزشی، بهداشتی، منابع انرژی و سوخت، بانک‌ها، شرکت‌های تعاونی روستایی و... روستاها مشخص شود (موضوع بند قبلی) و در ادامه مراجعات اداری-خدماتی به مراکز دیگر اعم از روستاهای مجاور، مرکز دهستان، بخش، شهرستان و استان مشخص شود.

ج- جریان‌ها و پیوندهای اقتصادی: این پیوندها را می‌توان دو دسته اصلی بازارهای مصرف و فروش تقسیم کرد. در بازارهای مصرف مکان و بازار تامین مایحتاج روزانه، کالاهای مصرفی به مانند لوازم خانگی، لباس و... و خدماتی به مانند تعمیر وسایل نقلیه، آرایشگاه و.... مورد توجه است. در بازارهای فروش محل‌های اصلی فروش محصولات تولیدی اصلی زراعت، باغداری، دامداری و صنایع (اعم از دستی و مکانیزه) مد نظر است. این پیوندها با توجه به جابجایی کالاها به همراه سرمایه از اهمیت زیادی برخوردار است.

د- جریان‌ها و پیوندهای اجتماعی: این پیوندها شامل روابط و خصومت‌های ایلی-طایفه‌ای، ارتباطات خویشاوندی، پیوندهای سببی (ازدواج)، استفاده از تولیدات فرهنگی-هنری سایر سکونتگاه‌ها، شرکت در مراسمات مذهبی، انتشار مدهای لباس و... است.

۵- اطلاعات مربوط به ایده‌ها و نظرات مسئولین و ساکنین محلی

آشنایی با ایده‌های مسئولین و ساکنین محلی راه را برای شناخت عمیق‌تر مسائل و مشکلات و قابلیت‌ها و فرصت‌های منظومه باز می‌کند. همچنین تعریف یک چشم انداز برای منظومه بدون وفاق محلی در مورد آن عملا راه به جایی نخواهد برد. بر همین اساس به تشکیل کارگاه‌های مشارکتی در سطح منظومه و حوزه‌های روستایی و با مشارکت مسئولین و ساکنین محلی اقدام خواهد شد. اطلاعات به دست آمده از مصاحبه‌های فردی مکمل اطلاعات به دست آمده از اطلاعات حاصل از کارگاه‌های مشارکتی خواهد بود.

روش تحلیل و ترکیب داده‌ها و اطلاعات

پس از گردآوری اطلاعات، نوبت به تحلیل و ترکیب آنها می‌رسد.

- داخل فصول: روش طبقه‌بندی اطلاعات و نمایش آنها در قالب نقشه، جدول، نمودار و گراف از مهمترین اصول تحلیل و ترکیب اطلاعات است.
- در بخش زنجیره ارزش از مدل پورتر برای تحلیل و ترکیب اطلاعات استفاده خواهدشد.
- انتهای فصول: با استفاده از جداول SWOT به جمع‌بندی و تحلیل و ترکیب داده‌ها و اطلاعات و طبقه‌بندی‌های صورت گرفته در طول فصل پرداخته می‌شود.
- انتهای بخش نخست: در انتهای بخش نخست برای به دست آوردن **ساختار فضایی** از منطقه تجزیه از تحلیل و پردازش داده‌های مکانی با منطق Index overlay در نرم افزار GIS استفاده می‌شود. همچنین برای به دست آوردن **سازمان فضایی** از منطق گروه‌بندی روستاهای هم‌پیوند با استفاده از نرم افزار visone با دستور clustering استفاده خواهدشد.
- در شروع بخش دوم، با استفاده از روش جداول SWOT، ترکیب اطلاعات بخش نخست صورت خواهدگرفت.
- برای چشم انداز سازی از مدل ارگون Oregon استفاده خواهدشد. همچنین برای رسیدن به چشم انداز مطلوب از مدل سناریو نویسی برای انواع آینده‌ها بهره گرفته خواهدشد.
- تعریف پروژه‌های پیشران برای اولویت بندی و زمان‌بندی پیشنهادات اصلی طرح (روش تجزیه و تحلیل برای آینده) مورد توجه خواهدبود.

تکنیک‌های ریاضی

بیان ریاضی داده‌ها و اطلاعات عموما با مشخص کننده‌های اصلی به مانند میانگین حسابی، میانگین هندسی، میانه، و روش‌های توزیع به مانند چارک‌ها، میانگین انحراف‌ها، واریانس انحراف معیار و همچنین شاخص‌ها و درصدها صورت می‌گیرد. همچنین تحلیل پیوستگی و همبستگی برای تجزیه و تحلیل اطلاعات به کار می‌رود. (موریس دوورژه، ۱۳۷۵؛ ۳۳۰-۳۴۰)

در طرح حاضر علاوه بر استفاده از انواع میانگین‌ها و درصد در بخش‌های مختلف مطالعاتی و به خصوص در بخش‌های جمعیتی-اقتصادی؛ از تکنیک‌های ریاضی زیر در قسمت‌های مختلف مطالعات استفاده خواهدشد:

✓ **طبقه بندی اقلیمی با مدل دمارتن**

در روش دومارتن با استفاده از دو پارامتر میانگین درجه حرارت سالیانه و میزان بارندگی سالیانه ضریبی برای خشکی تعریف می‌شود که این ضریب از فرمول زیر بدست می‌آید:

$$AI = \frac{P}{T+10}$$

که بر این اساس ۷ نوع اقلیم را می توان مشخص کرد که عبارتند از :

p :میانگین بارندگی سالیانه

T: میانگین درجه حرارت سالیانه

AI: ضریب خشکی

✓ **جدول موقعیت آسایش اقلیمی براساس فرمول میسنارد**

تعیین دمای مؤثر و ضریب آسایش بر اساس رابطه میسنارد، موثر یکی از این روش‌هاست که بر اساس پارامترهای میانگین دمای حداقل و حداکثر رطوبت نسبی برای شب و میانگین دمای حداکثر و حداقل رطوبت نسبی برای روز محاسبه می‌شود و در فرمول زیر نوشته شده است:

ET=(T-10)*(1- RH/100)

ET = دمای مؤثر T= دما(C) RH= رطوبت نسبی(٪)

✓ **نمایه SPI برای اندازه‌گیری میزان بارندگی و خشکسالی**

$$SPI = \frac{pi - p}{SD}$$

Pi: بارندگی در سال هیدرولوژی، p: میانگین بارش سالانه و SD: انحراف استاندارد بارش سالانه می باشد.

✓ **مدل ضریب مکانی (LQ) برای تشخیص فعالیت‌های پایه و غیرپایه**

$$L.Q = \frac{\text{اشتغال در بخش } i \text{ در سکونتگاه } j}{\text{کل اشتغال در سکونتگاه } j} \Big/ \frac{\text{اشتغال در بخش } i \text{ در منظومه}}{\text{کل اشتغال در منظومه}}$$

✓ **تکنیک سنجش سطح تمرکز (C) برای سنجش میزان تمرکز فعالیت‌ها**

$$C = \frac{\sum |x - y|}{۲}$$

C = میزان تمرکز یک فعالیت یا کارکرد

X = سهم درصدی جمعیت آن سکونتگاه

Y = سهم درصدی یک فعالیت در سکونتگاه

میزان C بین صفر و صد در نوسان است. هر چقدر میزان C بالاتر باشد نشان دهنده توزیع نامناسب یا تمرکز شدید آن فعالیت یا کارکرد در نقاط خاصی از سطح مورد مطالعه می‌باشد.

✓ **تکنیک ضریب توزیع (DQ) برای سنجش نحوه توزیع فعالیت‌ها**

$$DQ = \frac{Y}{X}$$

DQ: ضریب توزیع

Y: سهم درصدی واحد تولیدی هر ناحیه

X: سهم درصدی مساحت هر ناحیه

✓ **مدل برخورداری خدمات برای سطح بندی سکونتگاه‌های روستایی**

۱۰۰ * (مجموع تمام خدمات منظومه /مجموع خدمات روستا) =درصد برخورداری روستا

✓ مدل شاخص مرکزیت برای سطح بندی سکونتگاه‌های روستایی

$$\text{ضریب مرکزیت هر یک از خدمات}(Cv) = \frac{100}{\text{تعداد سکونتگاه دارای این نوع از خدمات}}$$

✓ مدل اسکالوگرام برای سنجش سطح برخورداری

اسکالوگرام یک روش آماری است که به منظور سنجش سطح برخورداری نقاط شهری و روستایی با استفاده از شاخص‌های **تعداد و جمع واحد موسسات** مورد استفاده قرار می گیرد.

تکنیک‌های ترسیمی

در طرح حاضر تکنیک‌های ترسیمی عبارتند از نمایش پدیده‌ها با نقشه، نمودار و گراف؛ که به تکینک‌های ریاضی و غیرریاضی تقسیم می‌شوند. تکنیک‌های ترسیمی باید دو صفت اساسی سادگی و دقت را داشته باشند.

در نمودارهای ریاضی، همه عنصرهایی که برای ساختمان شکل به کار می‌روند قابل اندازه گیری هستند. انواع گوناگون این نمودارها، نمودارهایی با مختصات حسابی، نمودارهایی با مختصات لگاریتمی، نمودارهایی با مختصات قطبی، نمودارهای ستونی، نمودارهای مساحتی، نمودارهای مثلثی، نمودارهای چهارگوشه‌ای، هیستوگرام و... هستند.

در تکنیک‌های ترسیمی غیرریاضی برخی از عنصرهایی که برای ساختمان تصویر به کار برده می‌شود بر بنیان اندازه‌گیری استوار نیستند. نقشه‌های جغرافیایی در دسته تکنیک‌های ترسیمی غیرریاضی قرار می‌گیرند. نقشه‌های جغرافیایی دقیق‌ترین تکنیک‌های ترسیم غیرریاضی هستند.

در ترسیم گراف‌ها مساله اصلی نمایش جهت و شدت جریان است و موقعیت جغرافیایی گره‌ها مدنظر قرار نمی‌گیرد. یعنی به لحاظ مختصات جغرافیایی غیردقیق هستند.

در قسمت‌های مختلف طرح و با توجه به نیاز موضوع از نقشه، نمودار و گراف استفاده خواهد که برای این امر نرم‌افزارهای Excel – GIS – Visone مورد استفاده قرار خواهدگرفت.

۲-۱-فصل دوم: ویژگی‌های ساختاری- کالبدی منظومه

۱-۲-۱-موقعیت منظومه

۱-۲-۱-۱-تبیین موقعیت ریاضی و طبیعی

بخش مرکزی شهرستان طارم از شمال به استان اردبیل، از شرق به استان گیلان، از جنوب به استان قزوین و شهرستان ابهر و از غرب به بخش چورزق شهرستان طارم و شهرستان زنجان متصل است. بخش مرکزی شهرستان طارم با مساحتی نزدیک به ۱۵۰۰ کیلومتر مربع درمدارهای جغرافیایی ۴۸درجه و ۳۵ دقیقه تا ۴۹ درجه و ۱۶ دقیقه طول جغرافیایی در شرق نصف‌النهار گرینویچ و ۳۶ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۱۱ دقیقه عرض جغرافیایی در شمال خط استوا قرار گرفته‌است. نقشه شماره ۱ موقعیت بخش مرکزی طارم را در کشور، استان و شهرستان نشان می‌دهد.

به لحاظ طبیعی این بخش در جنوب رشته کوه البرز و در حوزه آبریز رودخانه قزل اوزن واقع شده است. همین عوامل باعث شده است تا بخش مرکزی شهرستان طارم ضمن دارا بودن میزان بارش مناسب و استفاده از منابع آب رودخانه ای بتواند اقتصادی متکی بر زراعت و باغداری داشته باشد.

۲-۱-۲-۱-تبیین موقعیت اداری- سیاسی

شهرستان طارم یکی ازشهرستان‌های استان زنجان است که در شمال شرق استان قرار گرفته است. شهرستان طارم شامل دو بخش چورزق و مرکزی، دو شهر، پنج دهستان و ۱۵۰ آبادی است. از این تعداد ۹۹ آبادی دارای سکنه و ۵۱ آبادی خالی از سکنه است. بخش مرکزی شهرستان طارم از سه دهستان آببر، گیلوان و درام تشکیل یافته است. مرکز شهرستان طارم شهر آببر می‌باشد(نقشه ۲).

طبق مصوبه هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۲/۲ دهستان آببر به مرکزیت روستای آببر مشتمل بر ۱۵ روستا، مزرعه و مکان، دهستان گیلوان به مرکزیت روستای گیلوان مشتمل بر ۶۹روستا، مزرعه و مکان و دهستان درام به مرکزیت روستای درام مشتمل بر ۲۶ روستا، مزرعه و مکان تشکیل شده است[۱]. طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ دهستان آببر مشتمل بر ۱۳ سکونتگاه دارای سکنه (۱ نقطه شهری، ۱۰ روستا و ۲ مزرعه مستقل) است. دهستان درام دارای ۲۳ سکونتگاه دارای سکنه (۱۴ روستا و ۹ مزرعه مستقل) و دهستان دارای ۲۳ سکونتگاه دارای سکنه (۱۸ روستا و ۵ مزرعه مستقل) است.

جدول ۱۰: تقسیمات سیاسی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

	آبادی	بدون سکنه	دارای سکنه	۲۰- خانوار یا ۱۰۰- جمعیت	روستا	شهر
بخش مرکزی	۱۰۰	۴۱	۵۹	۱۶	۴۲	۱
دهستان آببر	۱۸	۵	۱۳	۲	۱۰	۱
دهستان درام	۴۱	۱۸	۲۳	۹	۱۴	۰
دهستان گیلوان	۴۱	۱۸	۲۳	۵	۱۸	۰

مأخذ: مرکز آمار استان زنجان

[۱] مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی http://rc.majlis.ir/fa/law/show/110056

نقشه ۲: موقعیت بخش مرکزی در استان زنجان و شهرستان طارم

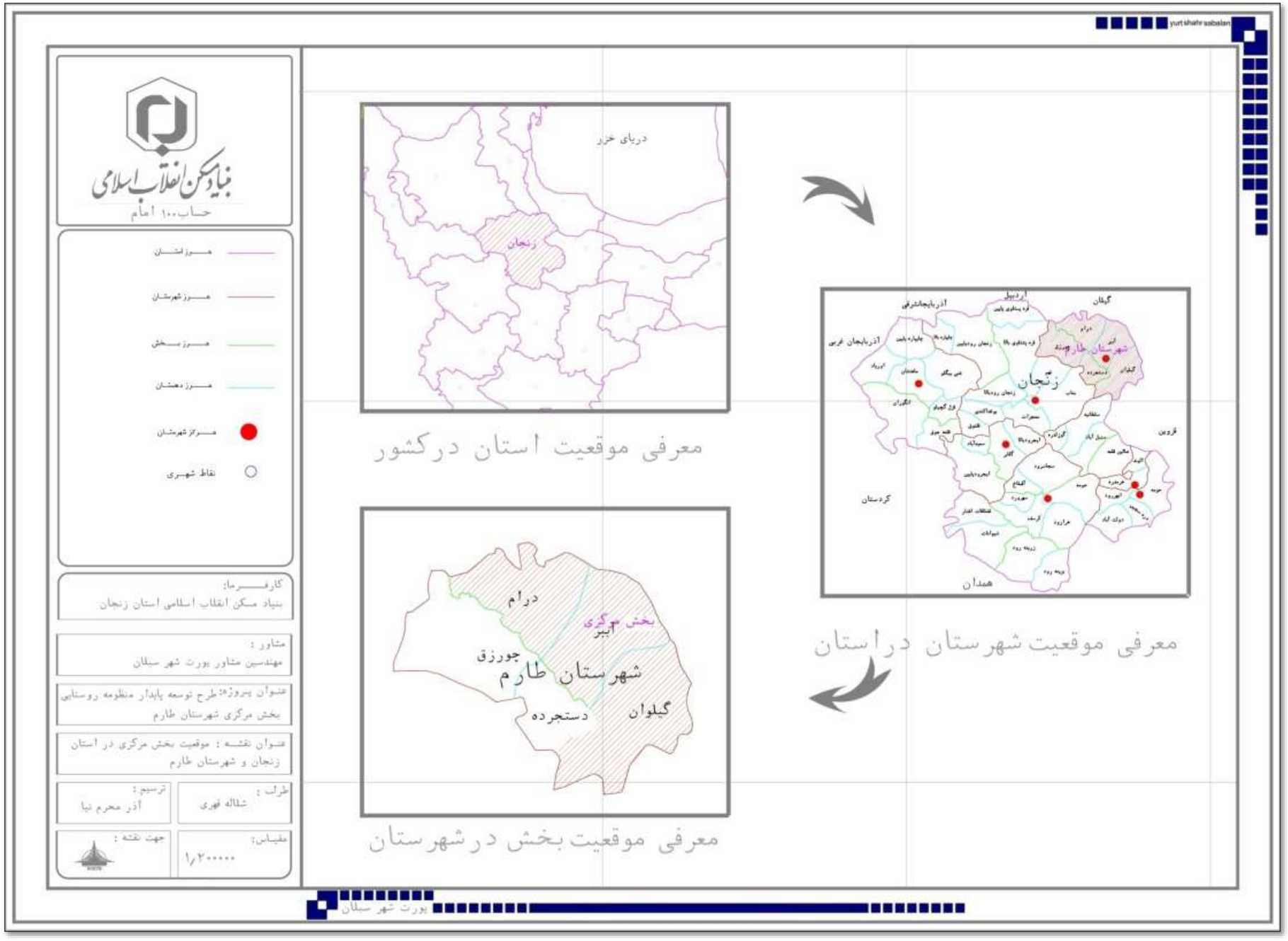

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۴

نقشه ۳: موقعیت روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم

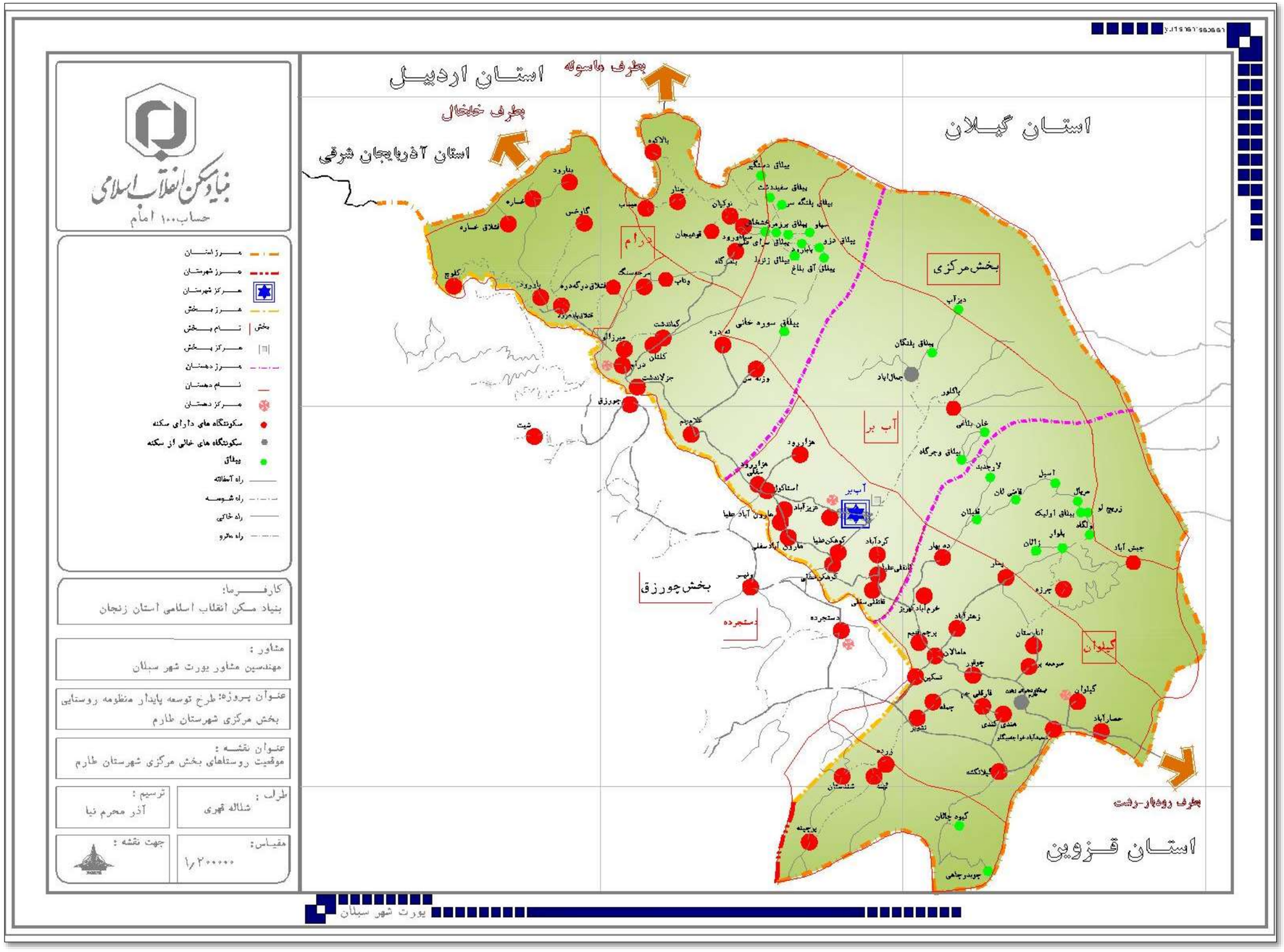

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۴

۳-۱-۲-۱-تبیین جایگاه عملکردی منظومه در طرح های فرادست

طرح های فرادست قابل بررسی برای بخش مرکزی طارم به قرار زیر است:

۱-طرح آمایش استان زنجان

۲-طرح جامع ناحیه ای استان زنجان

۳-طرح تفصیلی شهر آببر

۴-طرح راهبرد توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم

۵-طرحهای هادی مطالعه شده برای روستاهای بخش مرکزی

طبق طرح آمایش استان زنجان، مصوب ۱۳۸۸، حفظ اراضی کشاورزی باید در اولویت قرار گیرد و محور توسعه منطقه بخش کشاورزی و صنایع مرتبط با آن خواهد بود.

طبق طرح جامع ناحیه زنجان فضاهای روستایی حاشیه ای که در قلمرو مناطق کوهستانی و کوهپایه ای پراکنده‌اند، فاقد توانهای لازم به لحاظ منابع انسانی و اقتصادی هستند. طبق این طرح حل بسیاری از معضلات کنونی و آتی شهر زنجان و ناحیه پیرامون آن در گرو برخورد عقلایی با رشد و توسعه موزون و همه جانبه است. از این رو تعادل بخشیدن به توزیع فضایی جمعیت در گرو تمرکززدایی از شهر زنجان، کاهش بار جمعیتی آن در جهت تقویت کانون‌های شهری موجود و همچنین پیشنهاد کانون‌های روستایی-شهری است. چنین فرآیندی در ناحیه زنجان مستلزم سازماندهی کلیه‌ی نقاط سکونتگاهی ناحیه در یک شبکه سلسله مراتبی از کانونهایی است که در آن شهر زنجان نقش شهر مرکزی را به عهده داشته و ۳ نقطه شهری آببر، ماهنشان و زرین آباد با مرکزیت شهرستان و ارایه خدمات پشتیبان تولید در مرتبه بعدی قرار خواهند گرفت. همچنین۱۰ نقطه شهری دیگر از جمله روستاهای گیلوان و چورزق-درام در سال ۱۴۰۰ از روستا-شهرهایی خواهند بود که نقشهای محلی را در منطقه پیرامونی خود ایفا خواهند کرد[1].

طرح جامع ناحیه زنجان در جدولی با عنوان شبکه شهری پیشنهادی ناحیه زنجان در افق ۱۴۰۰، جمعیت و عملکرد پیشنهادی نقاط عمده واقع در بخش مرکزی شهرستان طارم را نیز پیشنهاد کرده است.

جدول ۱۱: شبکه شهری پیشنهادی ناحیه زنجان برای بخش مرکزی شهرستان طارم در افق ۱۴۰۰

نام	جمعیت پیشنهادی	عملکرد پیشنهادی	جمعیت ۱۳۹۰
آببر	بیش از ۲۰ هزار نفر	خدمات پشتیبان تولید کشاورزی	۶۷۲۵
گیلوان	بیش از ۱۰ هزار نفر	خدمات کشاورزی	۲۴۲۶
چورزق-درام	بیش از ۱۰ هزار نفر	خدمات کشاورزی – گردشگری	۱۸۵۹

منبع:بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان – جلد گزارش پیشنهادی، مهندسان مشاور شارمند، بهار ۱۳۸۳ ص۲۱ و سرشماری سال ۱۳۹۰

براساس همین طرح بخش مرکزی طارم شامل ۳ منظومه، ۵ مجموعه، ۱۰ حوزه روستایی و ۴۳ آبادی است(نقشه ۴).

[1] بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان – جلد گزارش پیشنهادی، مهندسان مشاور شارمند، بهار ۱۳۸۳ ص۲۰

نقشه۴: سلسه مراتب سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم درطرح جامع ناحیه زنجان

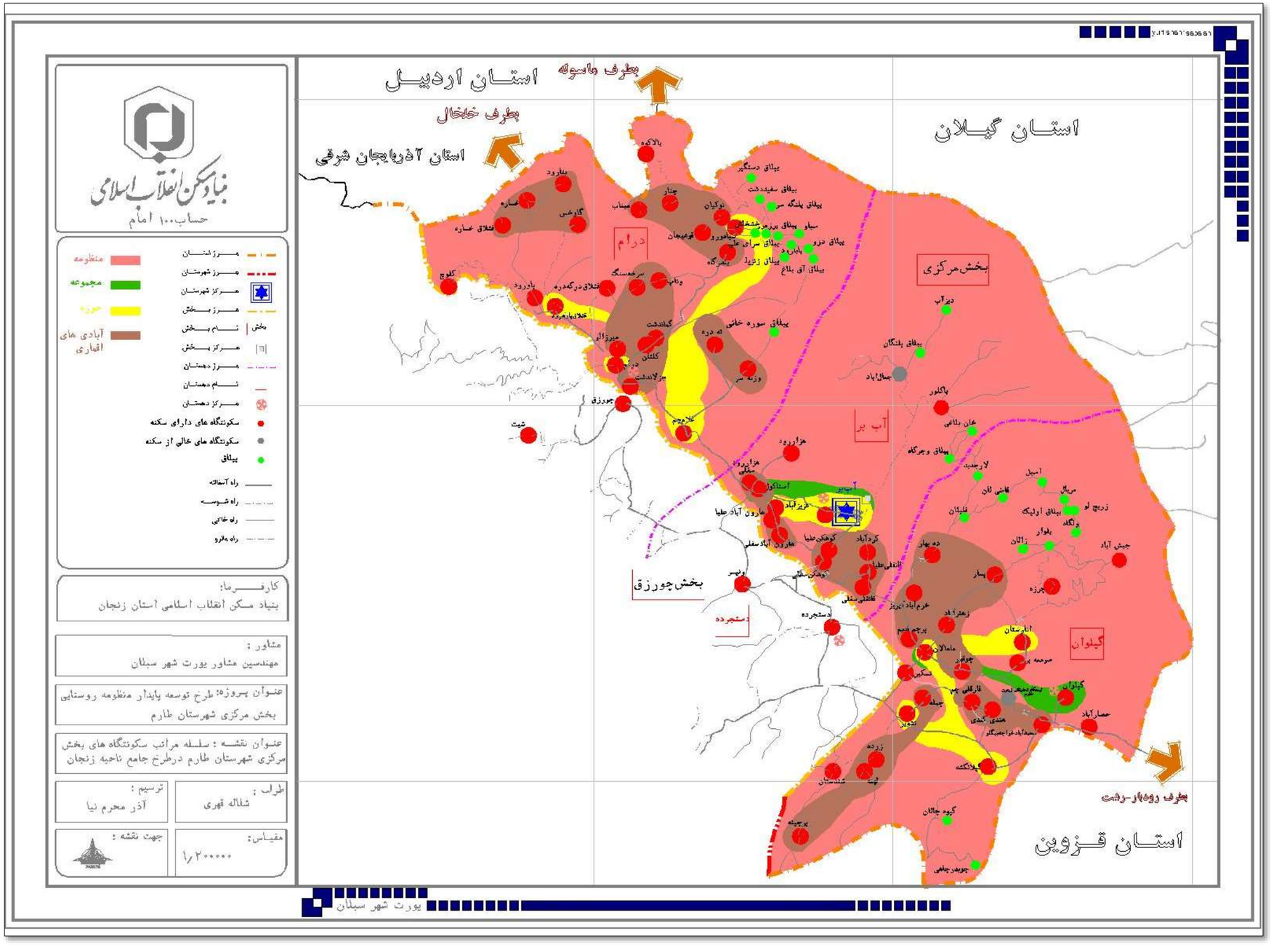

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۴

جدول ۱۲: سلسله مراتب مجموعه، منظومه، حوزه های روستایی و روستاهای قمر در بخش مرکزی در طرح جامع ناحیه ای استان زنجان(سال۱۳۸۳)

ردیف	تابعیت فضایی			نام حوزه	آبادی های اقماری		
	شهرستان	منظومه	مجموعه		نام	کد	جمعیت
۱	بخش مرکزی شهرستان طارم	منظومه آب بر	مجموعه آب بر	حوزه آب بر	کوهکن علیا	۲۳۵۰۱۳	۴۳۲
۲					چی پنی	۲۳۴۹۳۲	۳۶
۳					قانقلی علیا	۲۳۴۹۸۳	۲۱۹
۴					قانقلی سفلی	۲۳۴۹۸۲	۲۸۲
۵					کوهکن سفلی	۲۳۵۰۱۲	۲۳۰
۶			مجموعه استاکول	حوزه عزیزآباد	هارون آباد سفلی	۲۳۵۰۴۸	۵۴۹
۷					هارون آباد علیا	۲۳۵۰۴۹	۴۲۰
۸					هزارود	۲۳۵۰۵۰	۱۱۸۹
۹					هزارود سفلی		
۱۰		منظومه درام	مجموعه درام	حوزه درام	جزلاتدشت	۲۳۴۹۱۴	۳۲۱
۱۱					میرزاخانلو	۲۳۵۰۳۳	۱۹۹
۱۲					کلنان	۲۳۵۰۰۲	۱۲۵
۱۳					گماندشت	۲۳۵۰۱۰	۱۲۵
۱۴					وناب	۲۳۵۰۴۵	۳۴
۱۵					سرخه سنگ	۲۳۴۹۵۸	۲۳۴
۱۶				حوزه غلام چم	وزنه سر	۲۳۵۰۳۹	۱۰۶
۱۷					ته دره	۲۳۴۹۱۱	۲۰۵
۱۸				حوزه قشلاق پاورود	گلو حسن	۲۳۵۰۱۶	۱۸۹
۱۹					بناورود	۲۳۴۸۹۹	۶۶
۲۰					قشلاق خساره	۲۳۴۹۹۰	۷۶
۲۱					خساره	۲۳۴۹۳۶	۷۱
۲۲				حوزه سیاه رود	میناب	۲۳۵۰۳۴	۸
۲۳					چنار	۲۳۴۹۲۸	۲۶
۲۴					قوهیجان	۲۳۴۹۹۸	۱۶
۲۵					نوکیان	۲۳۵۰۳۷	۷۳
۲۶					بندرگاه	۲۳۴۹۰۰	۳۴
۲۷		منظومه گیلوان	مجموعه گیلوان	حوزه اترستان	حصارآباد	۲۳۴۹۶۳	۷۶
۲۸					سومعه بر	۲۳۴۹۷۴	۱۸۵
۲۹					جزره	۲۳۴۹۲۴	۵۹
۳۰			مجموعه ماملان	حوزه ماملان	پرچم قدیم	۲۳۴۹۰۲	۱۵۹
۳۱					خرم آباد کهریز		
۳۲					چوقور	۲۳۴۹۳۱	۱۹
۳۳					ده بهار	۲۳۴۹۶۴	۹۳۰
۳۴					پار	۲۳۴۹۰۵	۳۰۱
۳۵					زهترآباد		
۳۶				حوزه تشویر	چمله	۲۳۴۹۲۶	۲۱۸
۳۷					زرده	۲۳۴۹۴۹	۲۳۱
۳۸					لهنه	۲۳۵۰۲۵	۲۰۱
۳۹					قمشک	۲۳۴۹۹۶	۲۱
۴۰					پرچینه	۲۳۴۹۰۳	۴۴
۴۱				حوزه گیلانکشه	قارقلی چم	۲۳۴۹۷۹	۶۸۱
۴۲					محمد آباد خواجه بیگلو	۲۳۵۰۲۹	۱۲۲
۴۳					هندی کندی		

در **طرح راهبردهای توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاههای شهرستان طارم** با تاکید بر منابع و امکانات محلی که در سال ۱۳۸۱ تهیه شده است، تنگناهای موجود در منطقه طارم شناسایی شده اند که شامل:

۱-زلزله خیزی منطقه ۲-محدودیت منابع خاک(۸۳,۵ درصد از مساحت زمین ها با شیب ۲۵ درصد است.) ۳-محدودیت عمق خاک ۴-وجود تشکیلات زمین شناسی مارنی ۵-سیل گیر بودن منطقه۶ -غالب بودن بهره برداری خرده دهقانی ۷-ضعف روحیه تعاون ۸-کندی پیشرفت عملیات آب و آبرسانی ۹-ضعف آشکار صنعت۱۰-نبود انبار برای ذخیره کالا ۱۱-ضعف شبکه ارتباطی ۱۲-پراکندگی و کوچک بودن بیشتر سکونتگاهها ۱۳-نارسایی سلسله مراتب سکونتگاهی در سطح ناحیه و منطقه و... هستند.

امکانات و توانهایشهرستان هم به شکل زیر تقسیم بندی شده است:

۱-تنوع اقلیم و اوضاع مناسب اقلیمی ۲-کامل بودن فعل رشد گیاهی ۳-امکان کشت زیتون ۴-وجود منابع آب کافی ۵-امکان افزایش سطح زیر کشت کشاورزی ۶-وجود منابع معدنی با ارزش ۷-وجود انسجام قومی ۸-بالا بودن درآمد در ناحیه.

در بخش **نتیجه گیری**، نتایج به شرح ذیل حاصل گردید:

۱-شکل گیری سازمان فضایی سکونتگاهها در منطقه، بیشتر متکی بر توان معیشتی-اقتصادی حوزه روستایی بوده است و این بزرگی سکونتگاهها در ارتباط با ارتباط عملکردی با سکونتگاههای حوزه های مجاور نبوده است.

۲-شکل گیری سازمان فضایی سکونتگاههای ناحیه طارم متاثر از مجموعه عوامل طبیعی و انسانی بوده است. در بخشی از ناحیه عوامل آب و خاک، شبکه ارتباطی و وجود زیربناها و خدمات رفاهی از مهمترین عوامل شکل گیری سکونتگاهها بوده است.

۳-در ناحیه مورد مطالعه تخلیه روستاهای کوچک و کوهستانی و حرکت جمعیت به روستاهای مرکز منظومه در شهر آببر اتفاق می افتد که آن بر اثر عدم وجود امکانات زیرساختی و رفاهی است.

۴-مطالعات جمعیتی نشان می دهد که روندهای مهاجرتی در ناحیه مورد مطالعه با مهاجر فرستی شدید روبرو نبوده و اکثر مهاجرت ها در داخل ناحیه و از روستاهای کوچک به شهر مرکز ناحیه و روستاهای مرکزی صورت می‌گیرد.

۵-ساماندهی فضایی سکونتگاهها در ناحیه طارم شامل چهار بخش ناحیه، منظومه، مجموعه روستایی و روستا انجام گرفته است که شامل یک ناحیه، ۵ منظومه، ۱۹مجموعه، ۱۹ روستا و ۲۶ آبادی اقماری می باشد.

براساس **طرح تفصیلی شهر آببر** مصوب سال ۱۳۹۲، ۱۱روستا از روستاهای منظومه طارم در حوزه نفوذ شهر آببر، قرار دارد.

با استناد به استعلام از بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان زنجان، تا سال ۱۳۹۴ از کل روستاهای موجود در محدوده بخش مرکزی شهرستان طارم، ۴۲ روستا دارای طرح هادی می باشند، دو روستا طرح از نوع جابه جایی داشته و یک روستا نیز طرح کالبدی دارد و مابقی نیز فاقد طرح‌های یاد شده می‌باشند. جدول و نقشه

زیر تعداد روستاهای دارای طرح‌های هادی، جابه جایی و کالبدی را به همراه مساحت‌های وضع موجود و پیشنهادی آنها که در محدوده بخش مرکزی طارم قرار گرفته‌اند را نشان می دهد.

جدول ۱۳:روستاهای دارای طرح هادی روستایی در بخش مرکزی شهرستان طارم (تا سال ۱۳۹۴)

ردیف	نام ابادی	نام دهستان	نوع طرح	سال تهیه	مساحت وضع موجود	مساحت پیشنهادی
۱	قشلاق پاوه رود	درام	اطلاعات ندارند	۱۳۸۲	-	-
۲	بالاکوه	درام	هادی	۱۳۹۱	۴۱۲۸۳	۴۸۶۵۹
۳	وزنه سر	درام	هادی	۱۳۹۲	۳۴۸۴۸	۴۰۸۲۵
۴	نوکیان	درام	فاقد طرح	۱۳۸۲	-	-
۵	گماندشت	درام	هادی	۱۳۹۱	۳۸۰۳۴	۳۲۹۳۰
۶	غلام چم	درام	هادی	۱۳۹۱	۳۴۷۶۱	۵۴۲۹۵
۷	کلتان	درام	هادی	۱۳۸۵	۱۹۳۵۳	۱۹۹۹۰
۸	گاوخس	درام	جابجایی	۱۳۸۷	-	-
۹	ته دره	درام	هادی	۱۳۹۰	۶۷۰۶۹	۸۸۰۶۹
۱۰	سیاه ورود	درام	هادی	۱۳۹۰	۱۱۳۵۵۴	۸۶۷۵۴
۱۱	میرزا خانلو	درام	هادی	۱۳۹۱	۴۷۳۷۳	۵۲۳۰۰
۱۲	سرخه سنگ	درام	هادی	۱۳۹۰	۸۷۶۵۴	۶۸۱۳۱
۱۳	کلوچ	درام	هادی	۱۳۸۸	۹۸۵۱۵	۱۱۰۲۲۹
۱۴	جزلاندشت	درام	هادی	۱۳۸۵	۱۱۱۱۶۸	۲۲۰۷۵۵
۱۵	شهرک پاوه رود	درام	هادی	۱۳۸۲	۱۶۲۳۱۶	۱۶۴۵۷۲
۱۶	درام	درام	هادی	۱۳۷۰	۳۷۲۱۰۹	۴۳۰۵۶۴
۱۷	بنارود	درام	فاقد طرح	-	-	-
۱۸	خساره	درام	فاقد طرح	-	-	-
۱۹	قشلاق خساره	درام	فاقد طرح	-	-	-
۲۰	قشلاق درگه دره	درام	فاقد طرح	-	-	-
۲۱	وناب	درام	فاقد طرح	-	-	-
۲۲	بندرگاه	درام	فاقد طرح	-	-	-
۲۳	چنار	درام	فاقد طرح	-	-	-
۲۴	قوهیجان	درام	فاقد طرح	-	-	-
۱	پرچینه	گیلوان	هادی	۱۳۹۲	۱۶۹۶۳	۲۱۱۴۳
۲	محمد اباد خواجه بیگلو	گیلوان	هادی	۱۳۹۲	۳۸۸۴۷	۴۰۱۲۳
۳	پیرچم قدیم	گیلوان	هادی	۱۳۹۱	۶۸۳۳۷	۵۴۵۹۷
۴	زرده	گیلوان	هادی	۱۳۹۲	۲۰۸۶۴	۲۷۳۴۵
۵	صومعه بر	گیلوان	هادی	۱۳۸۵	۲۷۶۵۶	۳۶۱۰۱
۶	انارستان	گیلوان	هادی	۱۳۹۱	۶۲۲۲۶	۷۹۹۷۸
۷	پسار	گیلوان	هادی	۱۳۸۷	۹۹۸۹۷	۱۰۵۴۰۲
۸	چمله	گیلوان	هادی	۱۳۸۸	۶۹۹۱۴	۸۸۳۱۲
۹	مامالان	گیلوان	هادی	۱۳۸۵	۱۸۶۸۴۳	۲۸۲۷۲۳
۱۰	خرم اباد کهریز	گیلوان	هادی	۱۳۸۳	۱۴۱۴۳۴	۱۶۲۴۶۳
۱۱	زهترابا‌د	گیلوان	هادی	۱۳۷۸	۳۹۶۷۴۳	۴۰۸۲۳۲
۱۲	قارقلی چم	گیلوان	هادی	۱۳۸۵	۲۵۱۷۷۰	۲۶۲۹۵۲
۱۳	ده بهار	گیلوان	هادی	۱۳۷۰	۲۲۰۸۴۳	۲۲۳۸۱۲

۱۴	هندی کندی جدید	گیلوان	هادی	۱۳۸۲	۳۹۴۵۹۱	۳۵۳۴۶۹
۱۵	تسکین	گیلوان	هادی	۱۳۸۱	۲۴۳۵۷۹	۳۵۷۷۸۸
۱۶	تشویر	گیلوان	هادی	۱۳۸۰	۴۴۵۵۵۶	۵۹۶۱۷۰
۱۷	گیلانکشه	گیلوان	هادی	۱۳۸۰	۷۵۱۱۹۷	۷۹۶۴۵۷
۱۸	گیلوان	گیلوان	هادی	۱۳۷۰	۶۵۵۲۴۳	۱۰۷۶۴۵۷
۱۹	هندی کندی قدیم	گیلوان	هادی	-	-	-
۲۰	لهنه	گیلوان	هادی	-	-	-
۲۱	چرزه	گیلوان	فاقد طرح	-	-	-
۲۲	چوقور	گیلوان	فاقد طرح	-	-	-
۲۳	میدان مطهری	گیلوان	فاقد طرح	-	-	-
۲۴	ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	گیلوان	فاقد طرح	-	-	-
۱	کوهکن سفلی	آب¬بر	هادی	۸۱۶۷۸	۱۰۳۸۲۷	۸۱۶۷۸
۲	قانقلی علیا	آب¬بر	هادی	۴۶۳۳۹	۶۸۸۵۲	۴۶۳۳۹
۳	قانقلی سفلی	آب¬بر	فاقد طرح	۹۳۹۴۷	۱۱۲۳۲۶	۹۳۹۴۷
۴	کوهکن علیا	آب¬بر	هادی	۱۰۲۲۹۴۷	۱۱۶۲۵۲	۱۰۲۲۹۴۷
۵	هارون اباد علیا	آب¬بر	هادی	۴۱۶۴۹۹	۶۱۲۷۳۶	۴۱۶۴۹۹
۶	هارون اباد سفلی	آب¬بر	هادی			
۷	هزاررود سفلی	آب¬بر	هادی	۱۳۸۳	۱۸۱۲۲۷	۲۱۱۲۵۱
۸	استاکول	آب¬بر	هادی	۱۳۸۵	۲۶۲۸۲۹	۳۳۱۰۶۶
۹	هزاررود علیا	آب¬بر	هادی	۱۳۸۱	۳۵۵۲۷۷	۴۳۰۳۱۲
۱۰	عزیزآباد	آب¬بر	فاقد طرح	-	-	-
۱۱	کردآباد	آب¬بر	فاقد طرح	-	-	-

مأخذ: بنیاد مسکن استان زنجان، ۱۳۹۴

نقشه ۵: آبادی های دارای طرح هادی بخش مرکزی شهرستان طارم

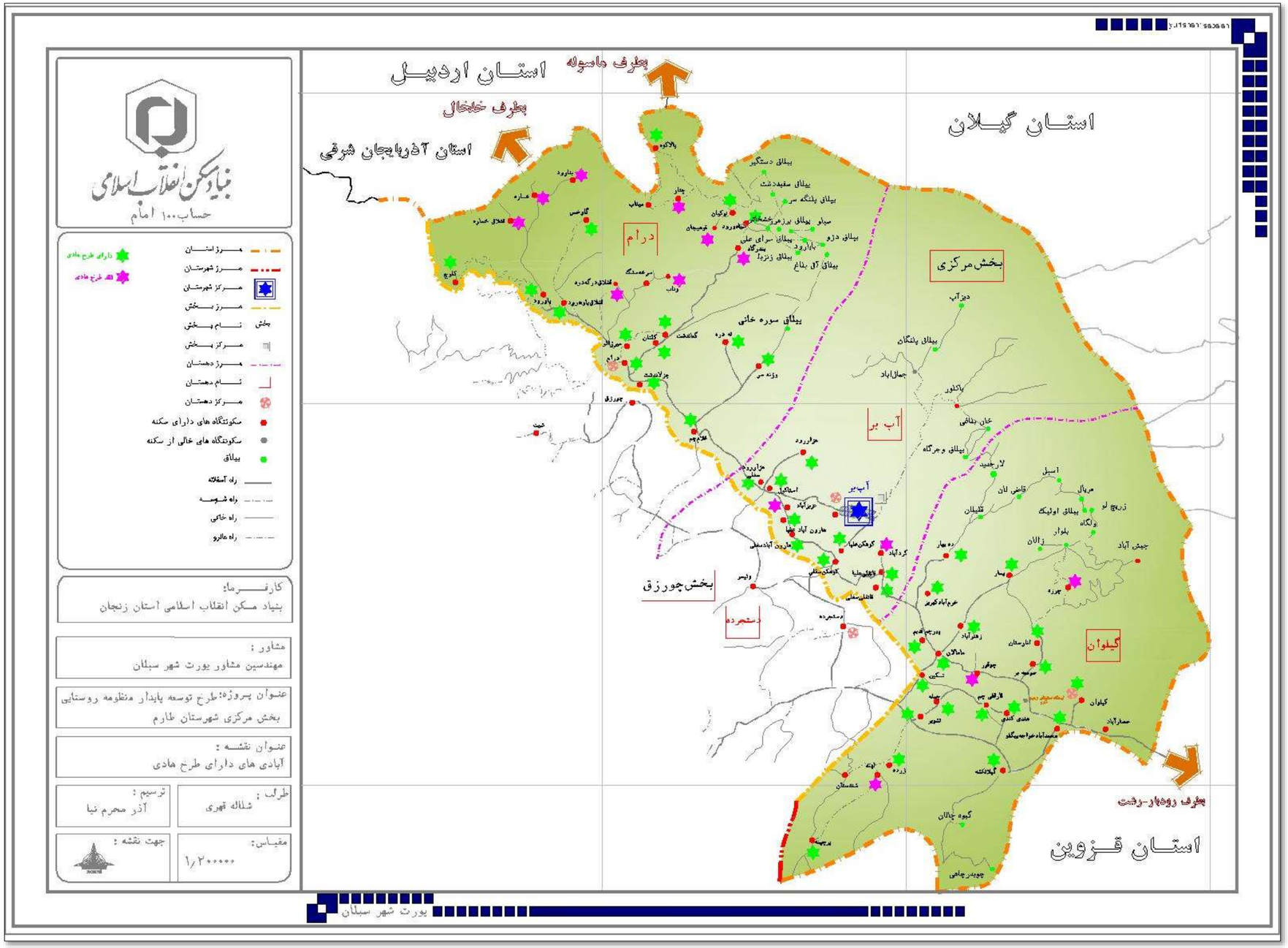

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۴

به صورت کلی نکته نظرات عمده طرحهای فرادست در جدول زیر جمع بندی شده است.

جدول ۱۴: بررسی طرح های فرادست در محدوده بخش مرکزی طارم(سال ۱۳۹۰)

کد	نام طرح	سال تصویب	ارگان تهیه کننده	خلاصه پیشنهادات در طرح
۱	آمایش استان زنجان	۱۳۸۸	دفتر برنامه ریزی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور	حفظ اراضی کشاورزی و محور توسعه منطقه بخش کشاورزی و صنایع مرتبط با آن
۲	طرح جامع ناحیه استان زنجان	۱۳۸۳	سازمان مسکن و شهرسازی	بخش مورد مطالعه به ۳منظومه،۱۰ حوزه و۴۳ آبادی اقماری تقسیم بندی شده است.
۳	طرح تفصیلی آبر	۱۳۹۱	سازمان مسکن و شهرسازی	در حوزه نفوذ مستقیم ۱۱ روستا قرار گرفته است که خدمات خود را از آبر تهیه می نمایند.
۴	طرح راهبرد توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاههای شهرستان طارم	۱۳۸۱	سازمان مدیریت	محدوده مورد مطالعه در سطح ناحیه بررسی شده است و تقسیم بندی به صورت ناحیه، منظومه، مجموعه روستایی و روستا انجام گرفته است که شامل یک ناحیه، ۵منظومه،۱۹مجموعه،۱۹ روستا و ۲۶ آبادی اقماری می باشد.

۲-۲-۱- تحلیل فضایی نوع، تعداد و حجم اعتبارات طرح ها و پروژه های توسعه ای و عمرانی منظومه

۱-۲-۲-۱-نوع و تعداد و پراکنش فضایی طرحها و پروژه های توسعه ای و عمرانی

طبق استعلامات از ارگان‌های مختلف، تعداد و پراکنش طرح‌ها و پروژه‌های مربوط به بخش مرکزی طارم در زیر آمده است.

در ***حوزه فرهنگ***، بازسازی کلی فرهنگسرای آبر و بهینه سازی سیستم سرمایش و گرمایش فرهنگسرا از برنامه های آتی اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی است.

در ***حوزه کشاورزی***، توسعه آبیاری تحت فشار و روشهای نوین سیستم های آبیاری بیش از ۷۰۰ هکتار از اراضی دهستان گیلوان از مهمترین اقدامات اداره جهاد کشاورزی در بخش مرکزی شهرستان طارم است. در این زمینه در اردیبهشت ۹۵، ۲۰ طرح آبیاری تحت فشار با حضور وزیر جهاد کشاورزی (محمود حجتی) در بخش مرکزی طارم به بهره برداری رسیده است. از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴ طرحهای متعددی در این زمینه در شهرستان طارم انجام شده است که نام پروژه‌ها، اعتبار، محل اجرا و پیشرفت فیزیکی پروژه‌ها در جدول زیر نشان داده شده است. طبق جدول زیر، اغلب این پروژه‌ها در روستاهای بخش مرکزی طارم بوده و پروژه‌های آبیاری در سال‌های ۹۲ تا ۹۴ پیشرفت فیزیکی خوبی داشته‌اند.

جدول ۱۵: پروژه‌های عمرانی طرحهای آبیاری در شهرستان طارم از ۹۲ تا ۱۳۹۴

سال	عنوان پروژه	حجم پروژه	میزان اعتبار (میلیون ریال)	محل اعتبار	سال اجرا	محل اجرا	پیشرفت فیزیکی
۹۲	انتقال آب با لوله	۲/۷ کیلومتر	۸۱۰	شورای عالی آب	۹۲	آببر وکهیا	٪۱۰۰
۹۴	طرح انتقال آب با لوله پلی اتیلن روستای لهنه	۶۰۰متر	.....	.....	۹۴-۹۵	لهنه	٪۱۵
۹۲	طرحهای آبیاری تحت فشار (درحال اجرا و تمام شده)	۳۴۰هکتار	۲۲۱۰۰	شورای عالی آب	۹۲	روستاهای تابعه شهرستان	٪۸۰
۹۳	طرحهای آبیاری تحت فشار (درحال اجرا و تمام شده)	۴۱۷/۸۷ هکتار	۴۱۷۸۷	کمکهای فنی و اعتباری سال ۹۲و۹۳	۹۳-۹۴	روستاهای تابعه شهرستان	٪۷۰
۹۴	طرحهای آبیاری تحت فشار (درحال اجرا و تمام شده)	۵۱۵/۱۸ هکتار	۳۳۴۸۶	کمکهای فنی و اعتباری	۹۴-۹۵	سطح شهرستان	٪۷۵
۹۲	تشکیل پرونده و مطالعه و طراحی طرحهای آبیاری تحت فشار	۷۲۰ هکتار	.....	.....	۹۲	روستاهای تابعه شهرستان	٪۸۰
۹۳	تشکیل پرونده و مطالعه و طراحی طرحهای آبیاری تحت فشار	۱۰۵۰ هکتار	.....	.....	۹۳-۹۴	روستاهای تابعه شهرستان	٪۷۵
۹۴	قرارداد مطالعه و طراحی طرحهای آبیاری تحت فشار	۵۰۰هکتار	۴۱۸	اعتبارات فصل ۱ مطالعه آبیاری تحت فشار	۹۴	روستاهای تابعه شهرستان	٪۳۷
۹۲	مطالعه ، نقشه برداری و طراحی طرحهای انتقال آب با لوله	۴/۵ کیلومتر	۵۰	شورای عالی آب	۹۲	روستاهای تابعه شهرستان	٪۱۰۰
۹۲	مطالعه ، نقشه برداری و طراحی بندهای انحرافی	۶ دهنه	۹۰۰	استانی	۹۱-۹۲	روستاهای شیت ، انذر ، ایچ ، دهنه ، ***هزاررود علیا*** و رزه بند	٪۱۰۰
۹۳	احداث کانال آبیاری عمومی	۱۴۵۵ متر	۱۶۶۰	استانی و ماده ۱۰ و ۱۲ حوادث	۹۴	آببر،آستاکل و قانقلی سفلی	٪۸۰
۹۴	احداث کانال آبیاری عمومی	۱۷۱۸متر	۱۷۳۵	استانی و ماده۱۲و ۱۰حوادث	۹۳-۹۴	آببر و آستاکل و قانقلی سفلی	٪۱۰۰
۹۳	مرمت و بهسازی قنات	۳۰۰متر	۴۲۵	تملک داراییهای سرمایه ای ۹۳	۹۳-۹۴	صومعه بر	٪۵۰
۹۴	مرمت و بهسازی قنات	۳۵۰متر	۵۰۰	تملک داراییهای سرمایه ای ۹۳	۹۳-۹۴	صومعه بر	٪۱۰۰
۹۴	پرداخت مطالبات پروژه مرمت قنات و احداث کانال	.....	۸۰	استانی و ٪۲ نفت	۹۴	صومعه بر و پاوه رود	٪۱۰۰

مأخذ: مدیریت جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

از دیگر اقدامات جهاد کشاورزی استان زنجان می‌توان به طرح زیتون اشاره نمود. در شهرستان طارم تا سال-های ۷۱-۷۲ که طرح زیتون اجرا نشده بوده آمار سطح زیر کشت باغات حدود ۱۵۰۰ هکتار بوده است ولی پس از اجرای طرح زیتون، سطح زیر کشت زیتون افزایش یافته است. با توسعه بخش باغی به ویژه از نوع زیتون، کارگاه‌های متعددی که وابسته به این نوع محصول است با کمک اداره جهاد کشاورزی ایجاد شده است. توسعه ۴۷۷ واحد کارگاه فرآوری زیتون اعم از سنتی و صنعتی و واگذاری ۹۷۹ هکتار از اراضی ملی برای کشاورزی از دیگر اقدامات اداره جهاد کشاورزی در بخش مرکزی شهرستان طارم است. ارائه تسهیلات ارزان قیمت برای مکانیزه کردن بخش های مختلف کشاورزی، توسعه کشت‌های گلخانه‌ای از طریق ارائه تسهیلات ارزان قیمت و بالابردن سطح دانش و آگاهی کشاورزان از طریق آموزش از دیگر برنامه‌های اداره جهادکشاورزی برای توسعه بخش کشاورزی است.

از طرح‌های عمرانی می‌توان به سدهای احداث شده در بخش مرکزی طارم اشاره نمود که مشخصات عمومی این دو سد در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۱۶: پراکنش سد در طارم (اطلاعات مربوط به اداره منابع آب)

ردیف	شهرستان	بخش	روستا	سد		
				تعداد	حجم	سال ساخت
۱	طارم	مرکزی	میرزا خانلو ۱ و ۲			۸۱-۸۷
۲	طارم	مرکزی	شهرک جدید پاوه رود			۸۹

مأخذ: اداره آب منطقه‌ای

علاوه بر طرح‌های توسعه فوق، طرح‌های عمرانی متعددی مرتبط با جاده سازی و احداث پل در بخش مرکزی طارم صورت گرفته است که جدول زیر این طرح‌ها را به تفکیک سکونتگاه نشان می‌دهد.

جدول ۱۷: پراکنش طرح های مربوط به اداره راه و شهرسازی

ردیف	دهستان	روستا	نوع راه(درج کیلو متراژ)			پل های مسیر	
			آسفالته	شوسه	خاکی	تعداد	حساس به سیل
۱	گیلوان	تسکین	۳			۱	
۲	گیلوان	پرچینه	۸		۱۶		
۳	گیلوان	سرداب			۸		
۴	گیلوان	شندستان			۱۰		
۵	گیلوان	زرده			۴		
۶	گیلوان	لهنه			۶,۲		
۷	گیلوان	تشویر					۳
۸	گیلوان	چمله	۲,۵			۳	
۹	گیلوان	قارقلی چم	۸			۳	
۱۰	گیلوان	هندی کندی جدید	۲,۵			۰	
۱۱	گیلوان	هندی کندی قدیم	۶			۳	
۱۲	گیلوان	گیلانکشه					۲
۱۳	گیلوان	محمد آباد	۱			۱	

۱۴	گیلوان	میدان مطهری					
۱۵	گیلوان	گیلوان					
۱۶	گیلوان	چرزه	۶		۱۰		
۱۷	گیلوان	انارستان	۶			۳	۱
۱۸	گیلوان	صومعه بر	۴			۳	۲
۱۹	گیلوان	پاسار	۸			۴۸	
۲۰	گیلوان	زهتر آباد	۲			۶	۱
۲۱	گیلوان	ماماالان					
۲۲	گیلوان	پیرچم					
۲۳	گیلوان	ده بهار	۶			۱	
۲۴	گیلوان	کهریز خرم آباد	۲			۶	۲
۲۵	آبیر	قنقلی سفلی					
۲۶	آبیر	قانقلی علیا					۱
۲۷	آبیر	کرد آباد			۲,۵		
۲۸	آبیر	کوهکن علیا					۱
۲۹	آبیر	کوهکن سفلی					۱
۳۰	آبیر	هارون آباد علیا					۱
۳۱	آبیر	هارون آباد سفلی					
۳۲	آبیر	عزیز آباد					
۳۳	آبیر	آستاکل					
۳۴	آبیر	هزار رود سفلی	۳,۵				۱
۳۵	آبیر	هزار رود علیا	۵,۵			۸	۱
۳۶	درام	غلام چم					۱
۳۷	درام	وزنه سر	۹				۱
۳۸	درام	ته دره	۱۰				
۳۹	درام	جزلاندشت					۱
۴۰	درام	کلتان	۷				
۴۱	درام	بندر گاه	۱۳		۶		
۴۲	درام	سیاوه رود	۱۳		۶,۵		
۴۳	درام	نوکیان	۱۳		۷	۵۶	۴
۴۴	درام	بالا کوه	۱۳		۲۵	۴	
۴۵	درام	چنار	۱۳		۲۷		
۴۶	درام	میناب					
۴۷	درام	قوهیجان	۱۳		۱۱		
۴۸	درام	درام					۱
۴۹	درام	میرزا خانلو	۲			۸	
۵۰	درام	گماندشت	۴			۴	
۵۱	درام	سرخه سنگ	۵			۳	
۵۲	درام	وناب					
۵۳	درام	قشلاق پاوه رود					
۵۴	درام	شهرک جدید پاوه رود				۲۴	۲

۵۵	درام	گاوخس			۹,۵	۹	۱
۵۶	درام	بنارود			۶		
۵۷	درام	خساره			۲		
۵۸	درام	قشلاق خساره					
۵۹	درام	قشلاق بنارود					
۶۰	درام	کلوج	۱۶				
۶۱	آبیر	شهر آبیر					

مأخذ: اداره راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۹۴

اداره راه و شهرسازی زنجان در کنار پروژه‌های جاده‌سازی و احداث پل که در جدول فوق آورده شد، پروژه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های دیگری نیز دارد که اعتبارات برای برخی از روستاها اختصاص یافته و در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۱۸ : پروژه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های مربوط به آسفالت توسط اداره راه و شهرسازی استان زنجان

دهستان	آبادی	کلیه سرمایه گذاری های انجام شده در ۵ سال اخیر	پروژه های انجام شده و به اتمام رسیده	پروژه های که در دست اقدام	پروژه های آسفالت نشده	میزان اعتبار	اعتبار بعد از اتمام
درام	بنارود	–	–	–	–	–	–
	خساره	–	–	–	۱۵	–	۴۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	گاوخس	۲	۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	–	–	–	–
	قشلاق خساره	–	–	۴	۱	–	۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	بالاکوه	–	–	–	۱۹	–	۵۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	چنار	–	–	–	۱,۵	–	۴,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	سیاهورود	–	–	۵	–	–	۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	گماندشت	۳	۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	–	–	–	–
گیلوان	تسکین	۲,۲	۴,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	–	–	–	–

مأخذ: اداره راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۹۵

از دیگر پروژه‌ها می‌توان به پروژه‌هایی که توسط سازمان شبکه بهداشت و درمان در منظومه طارم انجام شده است، اشاره نمود. در طی سه سال گذشته؛ از ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴، ۱۳ پروژه مربوط به احداث خانه بهداشت و تعمیر مراکز بهداشتی و ۳ پروژه نیز توسط سازمان بهداشت و درمان در روستاهای مختلف این منظومه صورت گرفته است. در جدول زیر تعداد پروژه‌های هر یک از سکونتگاه‌های منظومه طارم مشخص شده است. طبق جدول، بیشتر این پروژه‌های بهداشتی-درمانی در دهستان آبیر و گیلوان انجام شده است.

جدول ۱۹: گزارش عملکرد شبکه بهداشت و درمان منظومه طارم

ردیف	سال	عنوان پروژه	حجم(واحد)
۱	۱۳۹۲	خانه بهداشت روستای ده بهار	۱
جمع کل در سال ۱۳۹۲			۱
۱	۱۳۹۳	احداث خانه بهداشت روستای قارقلی چم	۱
۲	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی تشویر	۱
۳	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی درام	۱
۴	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی گیلوان	۱
۵	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی چورزق	۱
۶	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی آببر	۱
جمع کل در سال ۱۳۹۳			۶
۱	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت گیلوان	۱
۲	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت زهتر آباد	۱
۳	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت قانقلی	۱
۴	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت کهریز خرم آباد	۱
۵	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت هزاررود	۱
۶	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی مرکز بهداشت آببر	۱
۷	۱۳۹۴	منازل شخصی	۳
جمع کل در سال ۱۳۹۴			۹
جمع کل تعداد پروژه ها			۱۶

مأخذ: سازمان بهداشت و درمان شهرستان طارم، ۱۳۹۵

۲-۲-۲-۱-حجم و پراکنش فضایی اعتبارات(مقرر و محقق) توسعه ای و عمرانی

- **آبیاری تحت فشار**

در برنامه پنجم توسعه مساحت آبیاری تحت فشار به صورت تجمعی برای شهرستان طارم تا سال ۱۳۹۲، چیزی حدود ۹۰۲ هکتار آمده که اجرایی گردد.

با استناد به اطلاعات دریافتی از مدیریت جهاد کشاورزی استان زنجان، شهرستان طارم از سال ۱۳۹۲ تا اکنون برای حدود ۲۲۷۹ هکتار از اراضی این شهرستان از آبیاری تحت فشار استفاده شده است. بر اساس جدول زیر، از سال ۹۲ تا سال ۹۵، بیشترین وسعت اراضی که به آبیاری نوین مجهز شده مربوط به سال ۹۴ است که ۱۸۷,۸۲ هکتار از اراضی ا زآبیاری تحت فشار استفاده شده است. جدول زیر آمار مربوط به آبیاری تحت فشار در طی سالهای ۹۲ تا ۹۵ را نشان می‌دهد.

جدول ۲۰: عملکرد طرح آبیاری تحت فشار در شهرستان طارم

ردیف	سال اجرا	عملکرد(هکتار)	اعتبار هزینه شده (میلیون ریال)

۱	از ابتدا تا کنون	۲۲۷۹	۱۱۳۹۵۰
۲	۹۲	۵۲,۹	۱۵۶۴
۳	۹۳	۱۳۴,۶	۷۲۶۵
۴	۹۴	۱۸۷,۸۲	۱۲۲۰۸
۵	۹۵	۹۹,۶۱	۶۹۷۳
جمع کل		۲۷۵۳,۹۳	۱۴۱۹۶۰

مأخذ: مدیریت جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

همچنین با استفاده از آبیاری قطره‌ای برخی از اراضی شیبدار شهرستان طارم برای بخش کشاورزی و به ویژه برای باغداری مورد استفاده قرار گرفته است. این پروژه تامین و انتقال آب و احداث شبکه آبیاری قطره‌ای) در روستاهای هزاررودعلیا، پاوه رود، کلتان و جزلاندشت اجرا شده است که در جدول زیر مشخصات آنها آورده شده است.

جدول ۲۱: توسعه باغات در اراضی شیبدار بخش مرکزی طارم با آبیاری قطره ای

نام روستا	شرکت تعاونی	تعداد بهره بردار	مساحت اراضی تحت پوشش(هکتار)	میزان تخصیص آب(لیتر در ثانیه)	طول لوله خط انتقال(کیلو متر)	طول مسیر خط انتقال برق(کیلو متر)	اعتبار هزینه شده(میلیو ن ریال)	پیشرفت فیزیکی
هزاررود علیا	تعاونی تولید/ شرکت نگین دشت هزاررود	۳۶۵	۳۰۸	۳۹۱	۵,۵	۱۴	۶۹۰۰۰	۳۳
پاوه رود	تعاونی تولید/ شرکت نگین سبز پاوه رود	۲۲۳	۴۰۱	۲۸۰	۳,۷	۱۴,۶	۷۳۰۰۰	۶۵
کلتان جزلاندشت	تعاونی تولید/ شرکت اتحاد زیتون جزلاندشت و تخت کلتان	۲۱۷	۲۷۰	۱۹۰	۲	۵,۵	۲۶۰۰۰	۸۵
جمع کل		۸۰۵	۹۷۹	۸۶۱	۱۱,۲	۳۴,۱	۱۶۸۰۰۰	

مأخذ: مدیریت جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

بر استناد به اطلاعات مدیریت جهاد کشاورزی استان زنجان، اعتبارات مربوط به پروژه‌های عمرانی آبیاری و مرمت و تعمیر قنات در سالهای ۹۲ تا ۹۴ جمعا حدود ۱۰۳۹۵۱میلیون ریال است که اعتبارات سال ۱۳۹۲ برابر با ۲۳۸۶۰ میلیون ریال، سال ۱۳۹۳ حدود ۴۳۸۷۲ میلیون ریال و در سال ۱۳۹۴ برابر با ۳۶۲۱۹ میلیون ریال بوده است (مدیریت جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵). همانگونه که مشاهده می‌شود بیشترین اعتبارات در سال ۱۳۹۳ است و با توجه به بحران آب و اهمیت مدیریت آب، در سال‌های اخیر بر آبیاری قطره‌ای تأکید بیشتری می‌شود.

- **اعتبارات مرتبط با تولیدات زراعی و باغی**

در برنامه پنجم توسعه میزان تولیدات زراعی و باغی به ترتیب حدود ۴۳۱۱۳۶ تن و ۵۶۲۹۳ تن در نظر گرفته شده است. یکی از پروژه‌های توسعه‌ای و عمرانی افزایش و توسعه تعداد کارگاه‌های فرآوری زیتون اعم از سنتی و صنعتی است. تعداد این کارگاه‌ها از سال ۷۹ تا انتهای سال ۹۳ حدود ۳۳ واحد کارگاه است که مشخصات کلی آن در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۲۲: مشخصات کلی کارگاه‌های فرآوری زیتون تا سال ۹۳ (*مأخذ: جهاد کشاورزی زنجان، ۱۳۹۴*)

نام روستا	نام محصول	واحد	تولید اسمی	سرمایه ثابت	اشتغال اسمی	ش جواز	ت ص جواز
ناحیه صنعتی آبر	روغن خام زیتون	تن	۱۹۴۰	۱۵۹۲۹	۷۰	۱۱۱۷۰۱	۸۴۱۲۱۳
گیلوان	روغن خام زیتون	تن	۵۱۰۰	۳۵۷۸	۱۷	۱۸۷۹۹۵	۷۳۱۱۰۱
صومعه بر	روغن خام زیتون	تن	۱۳۹۵۰	۱۲۶۹۷	۲۷	۱۸۶۸۶۶	۷۹۱۰۱۱
مامالان	روغن خام زیتون	تن	۷۰۰۰	۶۵۲۷	۱۴	۱۸۷۰۸۹	۷۹۱۰۲۰
گیلانکشه	روغن خام زیتون	تن	۱۸۵۰	۱۱۷۳۹	۳۴	۱۱۱۶۵۹	۸۴۰۸۲۶
قلام چم	روغن خام زیتون	تن	۴۰۰	۷۳۴۲	۱۲	۱۱۱۷۴۴	۸۵۰۷۲۵
غلام چم	روغن خام زیتون	تن	۴۰۰	۷۳۴۲	۱۲	۱۱۲۴۲۴۸	۹۱۰۷۱۶
هندی کندی	روغن خام زیتون و ...	تن	۱۸۵۰	۲۱۲۵۸	۴۰	۱۱۹۷۷۶	۹۲۰۴۱۲
هندی کندی	زیتون پرورده	تن	۶۲۵	۷۲۰۴	۷	۱۱۱۵۹۰۷	۹۱۰۵۰۸
مورستانه	زیتون پرورده	تن	۷۵۰	۷۶۴۴	۷	۱۱۱۶۱۹۱	۹۱۰۵۱۰
چورزق سانسوز	زیتون پرورده	تن	۸۷۵	۴۰۸۷	۷	۱۱۱۷۲۴۹	۹۱۰۵۱۸
هندی کندی	زیتون پرورده	تن	۶۲۵	۵۰۳۰	۷	۱۱۱۷۶۳۰	۹۱۰۵۲۲
هندی کندی	زیتون پرورده	تن	۶۲۵	۶۸۰۳	۷	۱۱۱۷۷۵۹	۹۱۰۵۲۳
هندی کندی	زیتون پرورده	تن	۳۷۵	۳۷۳۶	۷	۱۱۱۷۹۷۷	۹۱۰۵۲۴
گیلانکشه	زیتون پرورده	تن	۵۰۰	۶۸۶۲	۷	۱۱۱۹۹۹۸	۹۱۰۶۱۲
هندی کندی	زیتون پرورده	تن	۵۰۰	۳۴۲۰	۷	۱۱۲۴۳۰۶	۹۱۰۷۱۱
اراضی روستای گیلوان	زیتون پرورده	تن	۳۷۵	۳۷۳۶	۷	۹۳۷۰۲۴	۹۳۰۳۱۷
گیلوان	زیتون پرورده	تن	۱۲۰	۱۰۸۰	۶	۱۱۱۸۴۹	۸۷۰۲۱۲
شهرک صنعتی آبر	زیتون پرورده	تن	۱۲۰	۳۳۰۰	۷	۱۱۶۱۸۱	۸۸۰۳۰۴
هزارود	زیتون پرورده	تن	۸۰۰	۳۹۶۱	۸	۱۱۱۱۸۳۳	۹۰۰۴۰۴
شهرک صنعتی گیلوان	زیتون شور	تن	۱۶۵۰	۲۱۲۵۸	۴۰	۱۱۱۰۷۲۰	۹۰۰۳۲۵
پیرچم	زیتون شور	تن	۳۷۵	۳۴۲۰	۷	۱۱۵۳۹۲	۹۱۰۲۱۹
آب¬بر	زیتون شور	تن	۱۰۱۵	۸۲۲۶	۷	۱۱۲۱۷۲۷	۹۱۰۶۲۶
جادهآبر	زیتون شور	تن	۲۰۰	۲۵۰۰	۸	۱۱۱۷۳۳	۸۵۰۴۱۳
گیلانکشه	زیتون شور	تن	۴۰۰	۴۵۰۰	۱۰	۱۱۶۰۱۵	۸۸۰۳۰۲
ناحیه صنعتیآبر	زیتون شور	تن	۹۰۰	۹۶۴۵	۱۲	۱۱۳۳۲۵۲	۸۸۱۱۱۱
هارون آباد	زیتون شور	تن	۴۰	۴۵۰	۵	۱۱۳۷۰۳۸	۸۸۱۲۱۲
آستاکل	زیتون شور	تن	۲۵۰	۳۱۵۰	۷	۱۱۱۶۴۸۴	۸۹۰۵۱۹
تشو یر	زیتون شور	تن	۳۷۵	۳۴۲۰	۷	۱۱۳۲۶۶۱	۹۰۰۹۱۹
گیلانکشه	زیتون شور	تن	۱۷۵	۳۵۲۵	۷	۱۱۴۴۹۸۵	۹۰۱۲۲۱
گیلوان	زیتون شور	تن	۲۵۰	۱۸۰۵	۴	۱۱۲۹۰۶۸	۸۸۱۰۰۷
محمد آباد	زیتون شور	تن	۱۴۰۰	۱۱۵۹۶	۴۵	۱۱۳۷۴۳۸	۹۰۱۰۲۰
هندی کندی	زیتون شور و ...	تن	۵۰۰	۷۴۰۷	۱۰	۹۳ص/۱۰۱/۱/۲۷۸۲۴	۹۳۱۱۲۶

علاوه بر کارگاه‌های فرآوری زیتون، کارگاه‌های فرآوری‌های متعدد دیگری که مربوط به فعالیت‌های باغی، زراعی، دام، طیور و شیلات است، وجود دارد که با صدور مجوز و بهره‌برداری آنها، در توسعه و عمران بخش

مهندسین مشاور ..بوم شهر سبلان
YURT SHAHR SABALAN

مرکزی طارم نقش دارد. جدول زیر کلیه مشخصات مجوزهای کارگاه‌های فرآوری به غیر از زیتون را نشان می‌دهد.

جدول ۲۳ : مشخصات عمومی کل مجوزهای صنایع باغی، زراعی، دام، طیور و شیلات بخش مرکزی طارم

نام روستا	نام محصول	واحد	تولید اسمی	سرمایه ثابت	اشتغال اسمی	ش جواز	ت ص جواز
ناحیه صنعتیآبر	انواع شوروترشیجات ،غیرکنسروی	تن	۵۰۰	۳۶۳۵	۱۰	۱۱۴۰۸۲۲	۹۱۱۱۱۸
درام	برنجکوبی	تن	۱۰۰۰	۱۸۸	۵	۱۱۱۲۷۸	۷۴۰۲۱۳
درام	برنجکوبی	تن	۱۵۰۰	۸۰۶۱	۴	۱۱۴۳۶۶۴	۹۱۱۲۱۲
درام	برنجکوبی	تن	۳۰۰۰	۴۹۶۴	۸	۱۱۲۴۲۱۱	۸۸۰۸۲۱
جزلاندشت	برنجکوبی	تن	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۵	۱۱۱۷۷۷۳	۹۱۰۵۲۳
ناحیه صنعتیآبر	بسته بندی برنج	تن	۴۰۰	۲۸۰۰	۷	۱۱۴۵۰۶۶	۹۰۰۱۰۷
ناحیه صنعتی آبر	بسته بندی عسل	تن	۴۷۰	۳۲۰۰	۱۰	۱۱۱۷۲۷	۸۵۰۳۲۴
جزلا	بسته بندی میوه وسبزیجات خشک	تن	۶۰۰۰	۴۶۴۳۲	۲۳	۱۱۲۹۶۴۱	۹۰۰۸۲۲
ناحیه صنعتی آبر	بسته بندی گلاب وعرقیات گیاهی	لیتر	۲۰۵	۵۱۵	۷	۱۱۱۴۲۸	۸۰۰۳۱۳
شهرک صنعتی طارم	پاک کردن وبسته بندی حبوبات	تن	۲۵۰۰	۴۳۴۴	۱۰	۱۱۴۲۹۷۲	۹۰۱۲۰۶
آبر	پودرسیر	تن	۲۰۰	۳۵۰۰	۱۵	۱۱۱۹۰۶	۸۷۱۱۱۷
آبر	پودرسیر	تن	۵۳۰۰	۷۱۳۸	۱۹	۱۱۳۲۷۳۳	۸۹۱۰۰۵
شهرک صنعتی آبر	پودرسیر	تن	۲۱۰۰	۴۶۴۱	۱۰	۱۱۴۱۳۵	۹۱۰۲۱۰
ناحیه صنعتی آبر	پودرسیر	تن	۱۴۰	۲۱۰۰	۱۵	۱۱۱۶۵۳	۸۴۰۷۲۷
ناحیه صنعتی آبر	پوستگیرگردو	تن	۴۶۲	۲۱۶۳	۱۲	۱۱۱۷۱۲	۸۵۰۱۱۵
ناحیه صنعتی آبر	ترشیجات	تن	۲۰۰	۶۵۷	۶	۱۱۱۵۸۳	۸۲۱۰۲۲
هندی کندی	ترشیجات	تن	۷۵۰	۵۰۳۰	۷	۱۱۱۷۶۲۹	۹۱۰۵۲۲
هندی کندی	ترشیجات	تن	۱۰۰۰	۳۵۰۰	۱۲	۱۱۱۷۴۰	۸۵۰۵۲۱
ناحیه صنعتی آبر	تولیدوبسته بندی میوه.سبزیجات و	تن	۳۵۰	۹۷۲۵	۵۰	۱۱۱۷۴۹	۸۵۰۸۰۷
هندی کندی	خوراک اماده دام	تن	۱۵۶۰۰	۱۵۰۰۰	۱۵	۱۱۱۸۸۲	۸۷۰۷۲۲
آبر	درجه بندی وبسته بندی میوه جات	تن	۲۰۰۰	۲۹۴۳	۱۴	۱۱۲۹۰۴۷	۸۸۱۰۰۷
شهرک صنعتیآبر	درجه بندی وبسته بندی میوه جات	تن	۲۰۰۰	۲۵۰۸	۱۴	۱۱۱۶۳۰۸	۹۱۰۵۱۱
ناحیه صنعتی آبر	رب انار	تن	۱۰۰	۳۱۲۹	۵	۱۱۵۳۹۱	۹۲۰۲۲۸
شهرک صنعتیآبر	رب گوجه فرنگی	تن	۳۳۰۰	۳۸۸۶۵	۱۰۰	۱۱۳۲۴۲۵	۹۱۰۹۱۴
ناحیه صنعتی آبر	رب گوجه فرنگی	تن	۸۰۰	۲۰۰۰	۱۲	۱۱۱۷۶۷	۸۵۱۰۳۰

مأخذ: جهاد کشاورزی زنجان، ۱۳۹۴

نمودار زیر درصد میزان سرمایه در کل مجوزهای صنایع باغی، زراعی، دام و طیور و شیلات در بخش مرکزی طارم که در دو جدول فوق قابل مشاهده است را نشان می‌دهد.

نمودار ۷: درصد میزان سرمایه در کل مجوزهای صنایع باغی، زراعی، دام و طیور

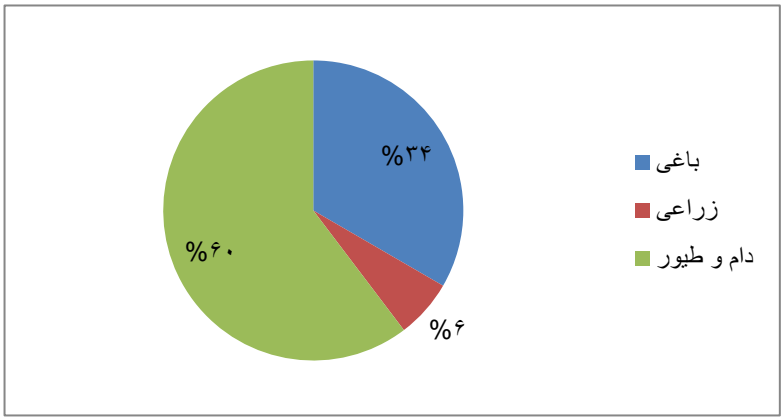

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۴

- **آموزش و پرورش**

از دیگر اعتبارات دریافتی در شهرستان طارم، می‌توان به اعتبارات مربوط به آموزش و پرورش اشاره نمود. در سالهای ۹۲ تا ۹۴ اقدامات مختلفی نظیر تعمیرات اساسی مدارس، زیباسازی و بهسازی مدارس، توزیع رایگان شیر برای کلیه مقاطع تحصیلی، فراهم نمودن شرایط ایاب و ذهاب دانش آموزان روستایی، تجهیزات مدارس و ... . برخی از این اعتبارات برای روستاهای بخش مرکزی طارم صرف شده است که مشخصات کلی پروژه-های بخش آموزش و پرورش شهرستان طارم در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۲۴: عملکرد و اعتبارات مدیریت آموزش و پرورش شهرستان طارم در سالهای ۱۳۹۴-۱۳۹۳-۱۳۹۲

ردیف	شرح عملکرد	محل اجرا	اعتبار
۱	تعمیرات اساسی مدارس در سه مقطع آموزشی در ۳سال	شهرستان طارم	۱/۱۸۰/۴۸۵/۷۰۰ریال
۲	زیبا سازی و بهسازی مدارس در قالب طرح هجرت	شهرستان طارم	۳۴۲/۲۱۶/۵۰۰ریال
۳	اختصاص اعتبار جهت ادامه پروژه ۱۲ کلاسه شهر چورزق	بخش چورزق	
۴	اختصاص و توزیع شیر رایگان برای کل مقاطع تحصیلی (پیش دبستانی ،غیر دولتی و خوابگاه های مرکزی)	شهرستان طارم	۸۵۳۷نفر در ۵۵ نوبت سال ۹۴
۵	اختصاص اعتباربرای تکمیل سالن چند منظوره شهر آبر در سال ۹۴	بخش مرکزی	۳۵۰/۰۰۰/۰۰۰ریال
۶	اختصاص اعتبار برای سرویس ایاب و ذهاب دانش آموزان در قالب طرح روستاهای مرکزی	شهرستان طارم	۷۹۹/۵۵۷/۰۰۰ریال
۷	اختصاص اعتبار برای سرانه غذایی دانش آموزان شبانه روزی در ۳ سال	شهرستان طارم	۱۲۴۴۶۱۷۴۰۲ریال
۸	برای سرانه عادی مدارس	شهرستان طارم	۵۱۶۸۲۸۲۵۲ریال
۹	خرید و اختصاص تجهیزات هوشمند و آزمایشگاهی مدارس توسط نوسازی مدارس	شهرستان طارم	توسط اداره کل نوسازی مدارس
۱۰	هنرستان‌ها	شهرستان طارم	۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰ریال
۱۱	استاندارد سازی سیستم گرمایشی مدارس از محل ۲در صد درآمد نفت در سال۹۳و۹۴		۴/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ریال
۱۲	احداث ۲کلاس الحاقی به مدرسه ابتدایی ونی سر(مشارکتی)	بخش چورزق	۹۰۰۰۰۰۰۰۰ریال
۱۳	تکمیل خوابگاه و سلف سرویس ۹۰نفره دخترانه حجاب آبر	بخش مرکزی	

۱۴	احداث و افتتاح مدرسه ۶کلاسه روستای ولیدر (خیر ساز)	بخش چورزق	
۱۷	احداث ۲کلاس الحاقی به مدرسه روستای ولیس	بخش چورزق	۳۲۰۰۰۰۰۰۰ریال
۱۸	اختصاص اعتبار جهت خرید تجهیزات مدارس توسط اداره کل آ.پ	شهرستان طارم	۶۵۵/۰۰۰/۰۰۰ریال
۱۹	گاز کشی برخی از مدارسی که از نعمت گاز طبیعی بر خوردار گردیده اند	شهرستان طارم	توسط شرکت گاز
۲۰	راه اندازی اتوماسیون اداری و شبکه دولت	شهرستان طارم	

مأخذ: آموزش و پرورش شهرستان طارم، ۱۳۹۵

- **بهداشت و درمان**

در طی سه سال گذشته؛ از ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴، ۱۳ حجم اعتبارات مربوط به سازمان بهداشت و درمان در روستاهای مختلف منظومه طارم نهصد و هشتاد و دو میلیون و ششصد هزار تومان مشخص شده است. در جدول زیر تعداد و حجم اعتبارات هر یک از این پروژه‌ها در سطح منظومه طارم در سالهای ۹۲ تا ۹۴ مشخص شده است.

طبق جدول تعداد و حجم اعتبارات حوزه بهداشت و درمان در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ بیشتر بوده و افزایش داشته است. این امر می‌تواند بهبود شرایط بهداشتی-درمانی منظومه طارم را به همراه داشته باشد.

جدول ۲۵: تعداد و حجم اعتبارات سازمان بهداشتی-درمانی در منظومه طارم در سال ۹۲ تا ۹۴

ردیف	سال	عنوان پروژه	حجم(واحد)	اعتبار(میلیون ریال)
۱	۱۳۹۲	خانه بهداشت روستای ده بهار	۱	۷۱۰
جمع کل در سال ۱۳۹۲			۱	۷۱۰
۱	۱۳۹۳	احداث خانه بهداشت روستای قارقلی چم	۱	۹۴۵
۲	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی تشویر	۱	۴۳۷
۳	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی درام	۱	۴۹۰
۴	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی گیلوان	۱	۴۷۰
۵	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی چورزق	۱	۵۲۴
۶	۱۳۹۳	تعمیرات اساسی مرکز بهداشتی آببر	۱	۴۵۸
جمع کل در سال ۱۳۹۳			۶	۳۳۲۴
۱	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت گیلوان	۱	۴۱۵
۲	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت زهتر آباد	۱	۴۱۵
۳	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت قانقلی	۱	۳۲۵
۴	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت کهریز خرم آباد	۱	۳۲۵
۵	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی خانه بهداشت هزاررود	۱	۳۲۰
۱۳	۱۳۹۴	تعمیرات اساسی مرکز بهداشت آببر	۱	۱۰۵۴
۱۵	۱۳۹۴	منازل شخصی	۳	۲۹۳۸
جمع کل در سال ۱۳۹۴			۹	۵۷۹۲

جمع کل تعداد پروژه ها و اعتبارات آنها	۱۶	۹۸۲۶

مأخذ: سازمان بهداشت و درمان شهرستان طارم، ۱۳۹۵

- **بنیاد مسکن**

سازمان بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در منظومه طارم اقدامات متعددی نظیر بازسازی و مقاوم‌سازی منازل مسکونی، بیمه واحدهای مسکونی، تهیه طرحهای هادی و اجرای طرح‌های هادی روستایی انجام داده است. هر یک از این طرحها اعتباراتی را به خود اختصاص داده است.

واحدهای مسکونی در روستاهای گیلوان، درام، گیلانکشه، تشویر و استاکل از منظومه طارم در سال ۱۳۹۴، مقاوم سازی شده است که اعتبارات هر یک از روستاها در جدول زیر آمده است.

جدول ۲۶: آمار مقاوم سازی شده واحدهای مسکونی منظومه طارم

ردیف	شهرستان	بخش	روستا	تعداد وام دریافتی(میلیون ریال)
۱	طارم	مرکزی	گیلوان	۲۵۹
۲	طارم	مرکزی	درام	۲۵۶
۳	طارم	مرکزی	گیلانکشه	۲۰۴
۴	طارم	مرکزی	تشویر	۲۱۴
۵	طارم	مرکزی	آستاکل	۱۶۵

مأخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی شهرستان طارم، ۱۳۹۵

یکی دیگر از اقدامات بنیاد مسکن در منظومه طارم، اجرای طرح هادی برای برخی از روستاها که طرح هادی دارند، بوده است که در جدول زیر لیست روستاها، اعتبار و منبع اعتبار آنها آمده است.

جدول ۲۷: آمار عملکرد اجرای طرح هادی شهرستان طارم-سال ۹۴

نام روستا	مبلغ اعتبار(میلیون ریال)	منبع اعتبار	پیشرفت فیزیکی(درصد)	تخصیص
ده بهار	۱۵۰۰	ملی	۱۰۰	۱۰۰
مسکن مهر آبیر	۷۰۰	استانی ۲٪	-	۱۰۰
درام	۱۰۰۰	استانی	۱۰۰	۱۰۰
قارقلی چم	۱۰۰۰	استانی ۲٪	-	۱۰۰
آستاکل	۱۴۰۰	استانی	۳۰	۵۷
سدکرد آباد	۶۰۰	استانی	-	-

مأخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی شهرستان طارم، ۱۳۹۵

- **راه و شهرسازی**

اداره راه و شهرسازی یکی دیگر از ارگان‌هایی است که با اجرای طرحها و پروژه‌های مختلف در منظومه طارم، بخشی از اعتبارات را به این منظومه اختصاص داده است. طبق جدول زیر در سال ۱۳۹۴، ۳۶,۵ کیلومتر از آسفالت راههای این منظومه روکش شده است که اعتباری برابر ۵۴۲۰۰ میلیون ریال را جذب نموده است.

جدول ۲۸: اعتبارات اداره راه و شهرسازی برای روکش آسفالت در منظومه طارم

ردیف	محور	طول(کیلومتر)	اعتبار(میلیون ریال)
۱	گیلوان به آببر	۲۵	۴۰۰۰۰
۲	پل انذر تا پل جزلاندشت	۴	۵۰۰۰
۳	گیلوان به سرخه دیزج	۱	۱۲۰۰
۴	گیلوان به منجیل	۴	۵۰۰۰
۵	سراهی ونیسر به چهار راه کوهکن	۲,۵	۳۰۰۰
جمع کل		۳۶,۵	۵۴۲۰۰

مأخذ: اداره راه و شهرسازی شهرستان طارم، ۱۳۹۵

همچنین اداره راه و شهرسازی بخش دیگری از اعتبارات برای احداث پل، بهسازی جاده و لکه‌گیری و آسفالت نموده روستاهای این منظومه صرف شده است که در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۲۹: اعتبارات اداره راه و شهرسازی برای بهسازی و آسفالت در منظومه طارم

ردیف	عنوان	حجم	اعتبار
۱	پل چورزق به جزلاندشت	۱۰۰ متر + ۲ کیلو متر	۶۰۰۰۰
۲	پیمان سپاری کلور-درام	۹ کیلومتر	۱۱۰۰۰
۳	بهسازی و آسفالت راه روستایی گوهر-کلوئیم	۱۵کیلومتر	۴۰۰۰۰
۴	بهسازی و آسفالت راه روستای تسکین	۲ کیلومتر	۵۰۰۰
۵	بهسازی مسیر پاوه رود تا سه راهی بنارود	۴/۲ کیلومتر	۲۰۰۰۰
۶	عملیات خاکی راه روستایی نوکیان و سیاهورود	۶ کیلومتر	۵۰۰۰
۷	احداث راه روستایی پرچینه	۵ کیلومتر	۳۰۰۰
۸	تعریض و بهسازی راه روستایی لهنه و زرده	۲ کیلومتر	۱۰۰۰
۹	اجرای کوله های پل ورودی شهر آببر		۲۰۰۰
۱۰	لکه گیری و آسفالت داخل گیلوان		۴۰۰۰
۱۱	انجام عملیات مقاوم سازی و نیلینگ پل های سه دهانه ۸ متری گیلوان و سه دهانه ۲۰ متری جزلاو ۵ دهانه ۲۰ متری انذر		۱۰۰۰۰
۱۲	نصب گاردریل	۳ کیلومتر	۲۱۰۰
۱۳	نصب انواع تابلو	۷۰۰ عدد	۱۰۰۰
۱۴	لکه گیری محور های مواصلاتی شهرستان	۱۵۰۰ تن	۳۰۰۰
۱۵	عملیات مستمر راهداری زمستانی۱۵۰۰ تن مخلوط ماسه و نمک و استقرار ۲۰ دستگاه انواع ماشین آلات با ۳۰ نفر پرسنل در راهدارخانه ها		۵۰۰۰
۱۶	قنو زنی ، علف چینی ، آزادسازی حریم راهها		۲۵۰۰
۱۷	عملیات تعمیرات پلها (پل صومعه بر ، ونیسر ، ارشت و جیا و تعریض پلهای محور آببر - آستاکل)		۳۰۰۰
۱۸	ریزش برداری مداوم محور تهم به چورزق (خصوصاً ۱۴ فروردین ۹۴ و ۹۵)		۳۰۰۰
جمع کل			۱۸۰۶۰۰

مأخذ: اداره راه و شهرسازی شهرستان طارم، ۱۳۹۵

- **صنایع**

در بخش صنایع در شهرستان طارم فعالیت‌های متعددی صورت گرفته که بخشی از آنها در شهرک صنعتی و بخش دیگر در ناحیه صنعتی قرار دارند. به دلیل عدم وجود اطلاعات دقیق از تاریخ شروع واحدهای صنعتی مختلف در شهرک صنعتی طارم، نمی توان تحلیلی بر روند تحولات فعالیت‌های صنعتی بخش مرکزی طارم ارائه داد. با استناد به اطلاعات موجود دریافت شده از شرکت شهرک‌های صنعتی، بیشتر واحدهای صنعتی موجود در شهرک صنعتی طارم و ناحیه صنعتی طارم به صورت غیرفعال و راکد است. در جدول زیر تعداد واحدهای صنعتی که به صورت فعال یا غیرفعال در شهرک صنعتی طارم وجود دارد را نشان داده است. در بین آنها، حدود ۴۰ واحد صنعتی است که به صورت غیرفعال و راکد وجود دارند و ۲۰ واحد صنعتی نیز به صورت فعال در شهرک صنعتی دایر می‌باشد. بیشتر واحدهایی که تولیدشان متوقف شده در سالهای ۹۲ به بعد است.

جدول ۳۰: واحدهای صنعتی موجود در شهرک صنعتی طارم تا ۱۳۹۴

شهرک	متقاضی	وضعیت پیشرفت فیزیکی طرح ، واحد صنعتی	وضعیت فعالیت	تاریخ توقف تولید	مساحت کل	تعداد کارکنان	سرمایه ثابت
شهرک صنعتی طارم	نیک یخ طارم	دیوارکشی۱	غیرفعال (راکد)		۵۴۵۰,۹۵		
شهرک صنعتی طارم	سهراب عباسی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۴۱۴,۲۵		
شهرک صنعتی طارم	مصطفی رفیعی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	علی نعمتی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	علی منصوری ۱	بهره برداری۱	غیرفعال (راکد)	۹۳/۱۰/۱	۱۹۶۰,۰۰	۱۵	۹۳۷۲
شهرک صنعتی طارم	سید حمزه موسوی ۱	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۲۰۶,۲۴		
شهرک صنعتی طارم	عظیم شعبانی	دیوارکشی۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	آیت اله نصیری و سعید رضایی	دیوارکشی۱	غیرفعال (راکد)		۲۳۶۲,۸۸		
شهرک صنعتی طارم	زهرا محمدی	بهره برداری۱	غیرفعال (راکد)	۹۲/۳/۱	۱۹۶۰,۰۰	۵	۵۰۰
شهرک صنعتی طارم	مرتضی جعفری	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	مهراب چگینی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۵۹,۸۰		
شهرک صنعتی طارم	مهدی جعفری	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۸۹,۹۰		
شهرک صنعتی طارم	کوثر طارم	نصب سوله۱	غیرفعال (راکد)		۲۳۶۲,۸۸		
شهرک صنعتی طارم	نوآوران عصر فلز طارم	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	اصغر منصوری	بهره برداری۱	غیرفعال (راکد)	۹۴/۲/۱	۱۹۶۰,۰۰	۴	۹۰۰۰
شهرک صنعتی طارم	علی باقری	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۲۴۶۸,۷۰		
شهرک صنعتی طارم	سعید عزتی	بهره برداری۱	غیرفعال (راکد)	۹۳/۱۲/۱	۱۹۶۰,۰۰	۵	۲۱۰۰
شهرک صنعتی طارم	عابدین احمدی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۳۸۵,۹۵		
شهرک صنعتی طارم	علی جعفری	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۴۴۰۹,۲۷		
شهرک صنعتی طارم	حسن یوسفی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	سید حسن حسینی (طرح توسعه)	دیوارکشی۱	غیرفعال (راکد)		۲۶۰۴,۱۷		
شهرک صنعتی طارم	صلح زیتون خاور میانه	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۵۱۲۵,۸۷		
شهرک صنعتی طارم	رهبر عمارلو	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۷۰,۸۸	۶	۵۰۰۰,۰۰
شهرک صنعتی طارم	علی نجفی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	خداداد حیدری	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		

شهرک صنعتی طارم	گیاه گستر طارم	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۸۰۳,۰۸		
شهرک صنعتی طارم	شفای سبز طارم	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۵۱۲,۰۸		
شهرک صنعتی طارم	طلعت جعفری	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	رایحه سرخ تلاش ایرانیان ۱	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۵۷۲۲,۸۸		
شهرک صنعتی طارم	نعمت احمدی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۴۴۲,۵۵		
شهرک صنعتی طارم	تعاونی شاهین دشت طارم	دیوارکشی۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	علی کریمی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۲۰۸۲,۵۰		
شهرک صنعتی طارم	عباس سید مفیدی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۳۹۲۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	رسول ولی محمدی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۳۳۹,۲۷		
شهرک صنعتی طارم	ذکراله جعفری	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۳۹۲۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	رحیم اله عمارلو	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۷۰,۴۵		
شهرک صنعتی طارم	محمد رضا رخساری	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	سوگل سبز زنجان	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	عین ا... محمدی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)		۳۹۲۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	بتن طارم صنعت	دیوارکشی۱	غیرفعال (راکد)		۱۷۷۵,۰۵		
شهرک صنعتی طارم	حسین ابراهیمی	نصب سوله۱	فعال		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	تولید و بسته بندی زیتون مسعود	بهره برداری۱	فعال		۸۸۶۸,۸۶	۱۰	۱۹۲۲۵
شهرک صنعتی طارم	بهنام ابراهیمی	تخصیص زمین۱	فعال		۱۹۶۰,۰۰	۵	۷۱۷۵,۰۰
شهرک صنعتی طارم	علی رازفر	تخصیص زمین۱	فعال		۲۸۸,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	سید جمال شفیعی	بهره برداری۱	فعال		۱۹۶۰,۰۰	۱۰	۹۱۱
شهرک صنعتی طارم	علی منصوری	بهره برداری۱	فعال		۱۹۶۰,۰۰	۳	۱۱۹۶
شهرک صنعتی طارم	سعید پیرمردوند چگینی	تخصیص زمین۱	فعال		۲۰۸۲,۵۰	۴	۷۲۱۱,۰۰
شهرک صنعتی طارم	سید امیر قریشی	دیوارکشی۱	فعال		۱۹۶۰,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	روح ا... باقری	تخصیص زمین۱	فعال		۲۸۸,۰۰		
شهرک صنعتی طارم	بیتا محمدی	تخصیص زمین۱	فعال		۲۰۸۲,۵۰	۷	۹۸۲۸,۰۰
شهرک صنعتی طارم	علی و بهرام محمدی و رضا جمشیدی	بهره برداری۱	فعال		۳۷۶۲,۸۷	۷	۳۰۰۰
شهرک صنعتی طارم	مجید عباسی	تخصیص زمین۱	فعال		۲۰۸۲,۵۰	۱۵	۲۱۶۸۸,۰۰
شهرک صنعتی طارم	انصاف نجفی	تخصیص زمین۱	فعال		۲۸۳۴,۴۱	۱۰	۲۱۳۸۰,۰۰
شهرک صنعتی طارم	سیده کبری شفیعی	بهره برداری۱	فعال		۲۸۱۶,۲۴	۹	۸۴۷۰
شهرک صنعتی طارم	سید حسن حسینی	بهره برداری۱	فعال		۲۴۳۰,۳۱	۱۲	۵۰۰۰
شهرک صنعتی طارم	زینب حیدری	تخصیص زمین۱	فعال		۱۹۶۰,۰۰	۹	۶۶۸۲,۰۰
شهرک صنعتی طارم	بسته بندی دیبا گران طارم	بهره برداری۱	فعال		۱۷۹۶,۲۷	۵	۳۶۰۰
شهرک صنعتی طارم	زهرا یوسفی	تخصیص زمین۱	فعال		۲۰۸۲,۵۰		
شهرک صنعتی طارم	صدف کاوان سبز	بهره برداری۱	فعال		۳۹۲۰,۰۰	۳	۶۵۰۰

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی، ۱۳۹۴

علاوه بر واحدهای صنعتی موجود در شهرک صنعتی، واحدهای متعدد صنعتی که چیزی حدود ۱۱ واحد صنعتی به صورت فعال و ۱۵ واحد صنعتی غیرفعال و راکد در ناحیه صنعتی طارم وجود دارد.

جدول ۳۱: واحدهای صنعتی موجود در ناحیه صنعتی طارم تا ۱۳۹۴

شهرک	متقاضی	وضعیت پیشرفت فیزیکی طرح ، واحد صنعتی	وضعیت فعالیت	علت تعطیلی	تاریخ توقف تولید	درصد ظرفیت تولید	مساحت کل	تعداد کارکنان	سرمایه ثابت	سرمایه ثبتی شرکت
ناحیه صنعتی طارم	ایران جعفری	تخصیص زمین ۱	غیرفعال (راکد)				۴۹۲۷,۰۰			
ناحیه صنعتی طارم	صنایع نساجی تافته زنجان	نصب سوله ۱	غیرفعال (راکد)				۳۰۰۰,۰۰			
ناحیه صنعتی طارم	محمود آتش نور	بهره برداری ۱	فعال			۶۵,۰۰	۱۰۶۲,۵۳	۴	۱۷۵	۱۰۰۰
ناحیه صنعتی طارم	محمد قنبری	بهره برداری ۱	فعال			۵۰,۰۰	۲۰۴۸,۲۷	۸	۸۷۰۰	
ناحیه صنعتی طارم	علی مددی	دیوارکشی ۱	غیرفعال (راکد)				۴۰۳۵,۷۰			
ناحیه صنعتی طارم	لطف اله اسکندری	بهره برداری ۱	غیرفعال (راکد)	کمبود نقدینگی	۸۷/۱/۱	۰,۰۰	۲۴۰۰,۰۰	۵	۱۰۰۰	۱۰۰۰
ناحیه صنعتی طارم	سید علی شفیعی	تخصیص زمین ۱	غیرفعال (راکد)				۱۸۵۶,۲۴			
ناحیه صنعتی طارم	طاهره جوان	تخصیص زمین ۱	غیرفعال (راکد)				۴۰۰۰,۰۰			
ناحیه صنعتی طارم	سید زمان موسوی	بهره برداری ۱	غیرفعال (راکد)	کمبود نقدینگی	۹۱/۴/۱	۰,۰۰	۱۲۲۵,۰۰	۸	۲۶۰	۰
ناحیه صنعتی طارم	حسن اسکندری ۱	بهره برداری ۱	فعال			۷۰,۰۰	۲۸۰۰,۰۰	۱۲	۲۲۳۵	۱۰۰۰
ناحیه صنعتی طارم	فرآوری محصولات طبیعت طارم	بهره برداری ۱	فعال			۶۰,۰۰	۵۰۰۰,۰۰	۲۱	۲۲۳۱	۲۲۳۱
ناحیه صنعتی طارم	تعاونی ماهرخ زیتون طارم	تخصیص زمین ۱	غیرفعال (راکد)				۱۷۰۴,۳۲			
ناحیه صنعتی طارم	تعاونی زیتون گستر طارم	بهره برداری ۱	فعال			۶۰,۰۰	۲۱۳۷,۶۵	۶	۶۵۷	
ناحیه صنعتی طارم	مجتبی حدیدیان	بهره برداری ۱	فعال			۷۰,۰۰	۱۶۰۰,۰۰	۲	۴۰۰	۴۰۰
ناحیه صنعتی طارم	زیتون سبز شیراب	تخصیص زمین ۱	غیرفعال (راکد)				۴۹۲۴,۰۰			
ناحیه صنعتی طارم	مانی اشرافی کاخکی	بهره برداری ۱	غیرفعال (راکد)	کمبود نقدینگی	۹۰/۷/۱۵	۰,۰۰	۲۰۰۰,۰۰	۱۰	۱۱۷۴	۱۱۷۴
ناحیه صنعتی طارم	شهلا ادیب فرد	تخصیص زمین ۱	غیرفعال (راکد)				۲۱۶۹,۶۰			

مهندسین مشاور یزدان شهر سبز
YAZDE SHAHR SABZAN

ناحیه صنعتی طارم	زهرا حیدری	بهره برداری۱	فعال			۷۰,۰۰	۳۰۰۰,۰۰	۵	۵۶۷
ناحیه صنعتی طارم	حسین قدیری	تخصیص زمین۱	فعال				۲۰۱۸,۵۰	۷	۶۹۰۷,۰۰
ناحیه صنعتی طارم	رسول حیدری	بهره برداری۱	فعال			۸۰,۰۰	۲۹۳۷,۰۰	۸	۲۵۹۱۹
ناحیه صنعتی طارم	صنایع غذایی بهار طارم پرشین	بهره برداری۱	غیرفعال (راکد)	کمبود نقدینگی	۹۲/۷/۱	۰,۰۰	۳۶۰۰,۰۰	۵	۱۰۴۶
ناحیه صنعتی طارم	نگین سبزآببر	نصب ماشین آلات۱	فعال				۲۰۴۵۲,۰۵		
ناحیه صنعتی طارم	سید حسین موسوی هزاررود	بهره برداری۱	غیرفعال (راکد)	فقدان بازار	۹۴/۴/۱۵	۰,۰۰	۲۰۶۰,۷۷	۶	۱۷۴۷
ناحیه صنعتی طارم	سید حاج آقا موسوی	دیوارکشی۱	غیرفعال (راکد)				۶۲۰,۲۱		
ناحیه صنعتی طارم	کیوان دادائی	تخصیص زمین۱	غیرفعال (راکد)				۱۸۸۲,۰۰		
ناحیه صنعتی طارم	علی رضایی ۲	بهره برداری۱	فعال			۵۰,۰۰	۹۸۶,۵۰	۱۲	۸۱۳۷

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی، ۱۳۹۴

۳-۲-۲-۱-اثرات اعتبارات محقق(در چارچوب طرح‌ها و پروژه ها) از دیدگاه اجتماع محلی[1]

طبق مصاحبه‌های صورت گرفته با ساکنان بخش مرکزی طارم به ویژه مسئولین محلی، اغلب از اجرای طرح-های تحقق یافته با تأکید بر طرحهایی نظیر سدهای احداث شده، احداث جاده و ایجاد صنایع وابسته به کشاورزی، رضایت نسبی دارند. در این قسمت توضیحات بیشتر در ارتباط با طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی آورده شده است.

ایجاد سد در روستاها، به کشاورزان کمک شایانی شده و آنها از احداث سد رضایت دارند. کشاورزان به مدت ۶ ماه می توانند هفته‌ای یک ساعت با پرداخت هزینه ای حدود ۱۵۰ هزار تومان از آب سد استفاده نمایند. کشاورزان در زمینه سد با مشکلاتی روبرو هستند که می‌توان به کمبود ساعت آبدهی(یک ساعت)، هزینه بالا، تقبل هزینه مصرف آب قبل از برداشت محصول اشاره نمود. کشاورزان به ویژه کسانی که اراضی وسیعی دارند یک ساعت آبدهی برای اراضی آنها کفایت نمی کند لذا آنها به دنبال افزایش تعداد ساعت از ۱ ساعت به ۳ تا ۴ ساعت آبدهی هستند. مسئله دیگر افزایش قیمت آب است، کشاورزان در سال ۹۴ برای مصرف هر یک ساعت آب هزینه ای حدود ۱۵۰ هزار تومان پرداخت می نمودند ولی در سال ۹۵، این میزان به ۲۳۰ تا ۲۵۰ هزار تومان تغییر یافته است که این میزان برای بسیاری از آنها هزینه سنگینی به حساب می‌آید. ضمنا کشاورزان باید این هزینه را قبل از مصرف آب، در بانک واریز نموده و پس از پرداخت هزینه، کشاورزان می-توانند آب را به اراضی خود هدایت کنند. کشاورزان به دنبال این هستند که اولا هزینه آن به صورت قسط یا چک پرداخت گردد و دوما زمان پرداخت هزینه مصرف آب، به زمان برداشت محصول تغییر کند زیرا کشاورزان هنگامی که آب را به اراضی خود هدایت می‌کنند پول کافی ندارند در حالیکه با فروش محصولات درآمد کافی دارند و می‌توانند به راحتی هزینه مصرف آب را تقبل پرداخت نمایند.

طرح‌های عمرانی راه‌سازی از موارد دیگری بوده که مردم تا حدی از احداث آنها رضایت دارند ولی از کیفیت اجرای طرح‌ها ناراضی هستند. زیرا عرض کم جاده‌ها و همچنین دید کم جاده، باعث تصادفات و مرگ و میرهای زیاد ناشی از تصادف می‌شود. طبق نظر مردم، آنها پیشنهاد می‌کنند که چند متر از اراضی زراعی و باغی به راه اختصاص پیدا کند و به این وسیله عرض راه‌ها افزایش یابد. از دیگر مشکلات راه‌ها، زیرسازی نامناسب راه‌ها است و همچنین خط‌کشی‌های وسط راه است که نیاز به خط کشی مجدد دارد و نبود این خط‌ها تصادفات را افزایش می‌دهد.

از دیگر نقطه نظرات مردم می‌توان به نظرات آنها نسبت به احداث صنایع تبدیلی و وابسته کشاورزی اشاره نمود. مردم از وجود صنایع وابسته کشاورزی که در برخی روستاها احداث شده به دلیل کاهش هزینه حمل و نقل، بسیار احساس رضایت دارند.

[1] ارزیابی اثرات اعتبارات محقق برای برخی لز پروژه های کلیدی با هماهنگی مسئولین محلی انجام می گیرد.

۴-۲-۲-۱- پخشایش فضایی سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در طرح‌های و پروژه‌های عمرانی

در مجموع از ۱۰۳ طرح و پروژه‌های انجام شده در سال‌های اخیر، ۳۸ پروژه (۳۶,۹ درصد) مربوط به دهستان آببر، ۴۷ پروژه (۴۵,۶ درصد) مربوط به دهستان گیلوان و ۱۸ پروژه (۱۷,۵ درصد) مربوط به دهستان درام است.

دهستان گیلوان، با توان اقتصادی بالاتر و دارابودن روستاهای پرجمعیت‌تر، توانسته است میزان سرمایه‌گذاری بیشتری را در بخش دولتی به خود جذب کند و دهستان درامر، با اقتصاد ضعیف‌تر و روستاها کوچکتر و همچنین قرار گرفتن در انزوای جغرافیایی، کمترین میزان بهره را از سرمایه‌گذاری‌های دولتی را به خود جذب کرده است.

جدول ۳۲: پراکنش طرح‌های و پروژه‌های عمرانی به تفکیک دهستان

دهستان	طرح‌های آبیاری	سد	توسعه باغات	بهداشتی- درمانی	کارگاه‌های زیتون	کارگاه کشاورزی	مقاوم سازی خانه	راه و شهرسازی	جمع	
									تعداد	درصد
آببر	۵	-	۱	۴	۸	۱۷	۱	۲	۳۸	۳۶,۹
گیلوان	۳	-	-	۸	۲۵	۳	۳	۵	۴۷	۴۵,۶
درام	-	۳	۳	۱	-	۵	۱	۵	۱۸	۱۷,۵
منظومه	۸	۳	۴	۱۳	۳۳	۲۵	۵	۱۲	۱۰۳	۱۰۰

۳-۲-۱- ساختار محیطی- بوم‌شناختی

۱-۳-۲-۱-ساختار زمین و اشکال ناهمواری

۱-۱-۳-۲-۱-ساختار زمین‌شناختی

سن سنگ‌های منطقه طارم از پرکامبرین پسین تا دوران حاضر را شامل می شود. کهن‌ترین سازندها در قسمت شمالی شهرستان طارم دیده می شود. همچنین در قسمت جنوبی کوه‌های بقروداغ، رخنمون‌های گسترده‌ای از سنگ‌های دوران اول وجود دارد که زیر پوششی از سنگ‌های دوران دوم قرار دارد. سنگ‌های دوران اول (پالئوزوئیک) این قسمت و شرق آن به طور عمده شامل سنگ‌های آهکی همراه با سنگ‌های آذرین و ماسه‌سنگ است و از نظر سنی از کربونیفر زیرین تا پرمین بالا متغیر می‌باشد. از جنوب آق‌داغ تا نزدیکی ماسوله که قسمت عمده دامنه‌های جنوبی رشته‌کوه اصلی را شامل می شود، شدیدا گسله بوده و به نوارهایی از آهک‌های برش‌شده و سنگ‌های خرد و گسسته همراه با سنگ‌های آتشفشانی باریک تقسیم می‌شود. رخساره آهکی در جنوب غرب این کوه‌ها گسترش بیشتری دارد و به سمت شرق تبدیل به سنگ‌های آواری می‌شود که متعلق به دونین پسین تا پرمین پسین می‌باشد. قسمت‌های جنوبی این کوه‌ها آهکهای کرتاسه به خوبی تظاهر دارند.

سنگ‌های دوران سوم شامل سازندهای فجن، زیارت و کرج –متعلق به پالئوژن – در غرب شهرستان طارم نمایان است. سازند زیارت بیشتر آهکی است که حدود ۱۲۰۰ متر ضحامت دارد. سازند کرج ضخیم‌تر بوده و گدازه‌های آنزیتی را شامل می شود. در این منطقه در تپه‌های درام واحد ضخیمی از توف‌های سبز تشکیل شده از گدازه‌های داسیتی وجود دارد و به طرف غرب در دو طرف رودخانه قزل اوزن – در نزدیکی روستای کلوچ – این توف‌ها از سنگ‌های تراکی آندزیتی تشکیل شده است. در قسمت‌های غربی این منطقه سنگ‌های آشفشانی متعلق به ائوسن وجود دارد که تشکیلات جوان‌تر دوران سوم (نئوژن) برروی آنها قرار گرفته که رسوب‌های آن به گودی‌های بین کوه‌ها و فرورفتگی‌های تکتونیکی محدود می شود و شکل گیری آنها به اواخر پالئوژن می‌رسد. رسوبگذاری این تشکیلات به طور عمده در امتداد رودخانه قزل اوزن بوده که در بیشتر قسمت‌ها به وسیله گسل بر روی تشکیلات قدیمی‌تر قرار گرفته است و با آثار کانی‌های تبخیری مانند گچ و سنگ نمک همراه است.

تشکیلات دوران چهارم با تراس‌های رودخانه‌ای مسطح در طول رودخانه قزل اوزن مشاهده می شود که در بیشتر قسمت‌ها چهار تراس رودخانه‌ای مسطح در طول رودخانه قابل ذکر است. این تراس‌ها شامل سنگریزه‌های رس و ماسه می‌باشد. تراس‌های رودخانه‌ای، مخروطه افکنه‌ها، و نیز رسوب‌های آبرفتی دوران حاضر، جوان‌ترین سنگ‌های ناحیه را تشکیل می‌دهند[۱].

براساس نقشه زمین شناسی شهرستان طارم، بیشترین حجم از زمین‌های واقع در بخش مرکزی شامل سازندهای زیز می‌باشد(نقشه ۵):

سازند Qfq_1^t – = آبرفتهای بستر رودخانه و پادگانه های آبرفتی قدیمی – از دوره کواترنر

[۱] راهبردهای توسعه پایدار در سازماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان ۱۳۸۱

نهشته های آبرفتی کواترنر به دو صورت در منطقه دیده می شود. نهشته‌های آبرفتی قدیم، پادگانه‌های آبرفتی کواترنر و مخروطه افکنه‌های پایکوهی را تشکیل می‌دهند، در حالی که نهشته‌های آبرفتی جوان دوره کواترنر کف و اطراف رودخانه قزل اوزن را پوشانیده و در حاشیه رودخانه ناحیه سیلابی کم عرضی را به وجود آورده است. از نظر آبهای زیرزمینی نیز فقط نهشته‌های آبرفتی دوره کواترنر اهمیت دارند. [1]

$P1\text{-}Q^{c}$ = کنگلومرای سست با گردشدگی متوسط و جورشدگی ضعیف به رنگ خاکستری روشن (کواترنر-نئوژنی)

Ng_2^m= تناوب مارن گچ دار و گچ به رنگ سبز روشن با رس، ماسه سنگ و کنگلومرا به رنگ خاکستری مایل به قرمز

E^{ts}= لیتیک کریستال توف سبز تا زرد همراه با تناوبهای سیلتستون و ماسه سنگ. (ائوسن)

نقشه ۶: نقشه مقطع زمین شناسی از کوه های طارم

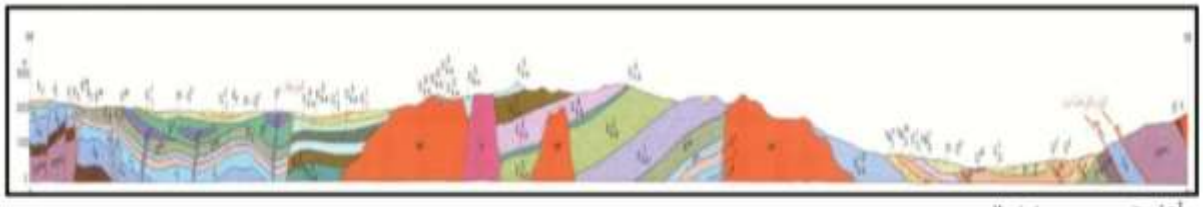

مأخذ: نقشه ۱:۱۰۰۰۰۰ طارم.

۲-۱-۳-۲-۱- ویژگیهای ریخت‌شناسی (مورفولوژیک)

قلمرو مورد مطالعه جزیی از رشته کوه‌های البرز غربی است که کوههای تالش نیز نامیده می شود و این منطقه در واقع در ابتدای کوههای تالش است. شهرستان طارم از نظر شکل، تقریبا شکلی شبیه مستطیل دارد که هم جهت با رشته کوههای البرز غربی دارای جهت شمال غربی-جنوب شرقی است. رود قزل اوزن از شمال غرب وارد این شهرستان می‌شود و با شیب ملایم ۵ در هزار از وسط آن گذشته و آن را به دو نیمه شمالی و جنوبی تقسیم نموده و نهایتا از شرق خارج می شود، جایی که سد سپید رود آغاز می شود.

ارتفاع دره قزل اوزن در شرقی‌ترین نقطه آن –در نزدیکی سپید رود- حدود ۳۰۰ متر از سطح دریای آزاد و در غربی‌ترین نقطه آن –روستای سرخ آباد- حدود ۶۰۰ متر است. در بیشتر جاها از بستر رودخانه به طرف شمال و جنوب، بلافاصله ناهمواری‌ها شروع شده و پس از ۸ تا ۱۰ کیلومتر به ارتفاعات می‌رسد.

به طور کلی دو واحد توپوگرافیک در این ناحیه به چشم می‌خورد که با توجه به ویژگیهای طبیعی آنها (ارتفاع، میزان شیب عمومی، جنس و بافت خاک، آب و هوا، پوشش گیاهی، نوع کاربری اراضی و...) می توان هرکدام را یک خرده ناحیه در نظر گرفت. این خرده نواحی عبارتند از(نقشه های ۶ تا ۸):

الف- واحد پست و نیمه پست در دره قزل اوزن که در امتداد رودخانه قزل اوزن از شمال غرب تا جنوب شرق در مرکز ناحیه کشیده شده و در مجموع حدود ۴۵,۴ درصد از مساحت بخش مرکزی شهرستان طارم را شامل می شود. ارتفاع آن در شرقی‌ترین نقطه (محل اتصال دریاچه سد سپیدرود) حدود ۳۰۰ متر از سطح دریای آزاد و در غربی‌ترین محل (حوالی روستای سرخ آباد) حدود ۶۵۰ متر است. مرزهای شمالی و جنوبی این خرده ناحیه را می توان ارتفاع ۷۰۰ متر در نظر گرفت. این واحد توپوگرافیکی شامل اراضی رسوبی

[1] ولی جوانی و ایرج جباری، شاخصهای زمین ریخت شناسی در شناسایی منابع آب زیرزمینی، مجله فضای جغرافیایی، شماره ۲۵ ۱۳۸۸

جلگه‌ای پست مجاور قزل اوزن، مخروطه افکنه‌ها و دشتهای پایکوهی همراه با تپه ماهورهای کم ارتفاع می باشد که به طور متوسط دارای شیب عمومی بین دو تا ۱۰ درصد است.

ب- واحد بلند و کوهستانی شمال شهرستان طارم (کوه‌های تالش)؛ این واحد کوهستانی سرزمینی کوهستانی است با قله های بلند و دره‌های عمیق، محدود خاک همراه با انواع فرسایش و شیب عمومی بیش از ۳۰ درصد. این واحد حدود ۵۴,۶ درصد از مساحت بخش مرکزی شهرستان طارم را اشغال می کند.

نقشه ۷: نقشه جهت شیب شهرستان طارم

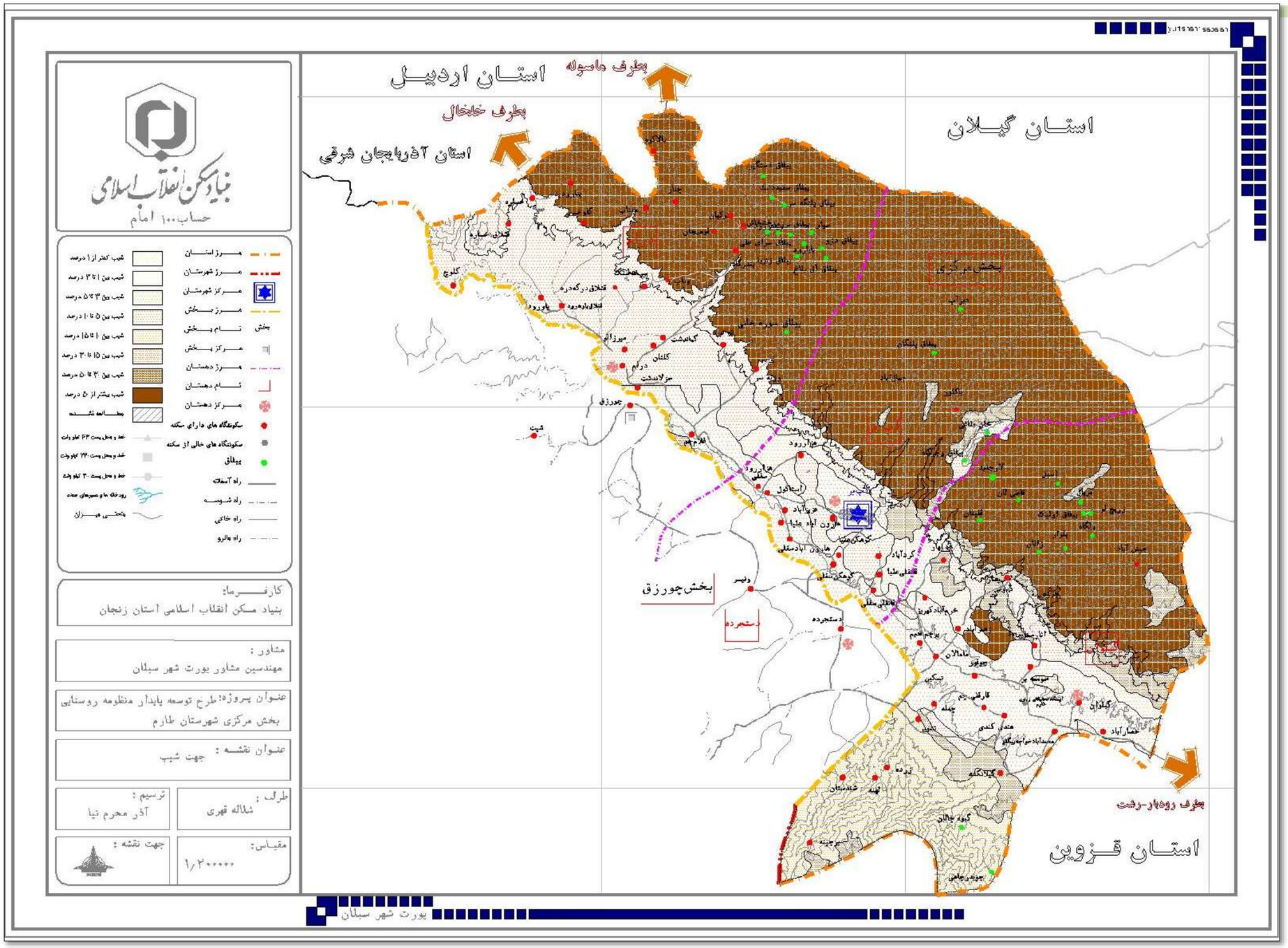

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

نقشه ۸: نقشه طبقه های ارتفاعی شهرستان طارم

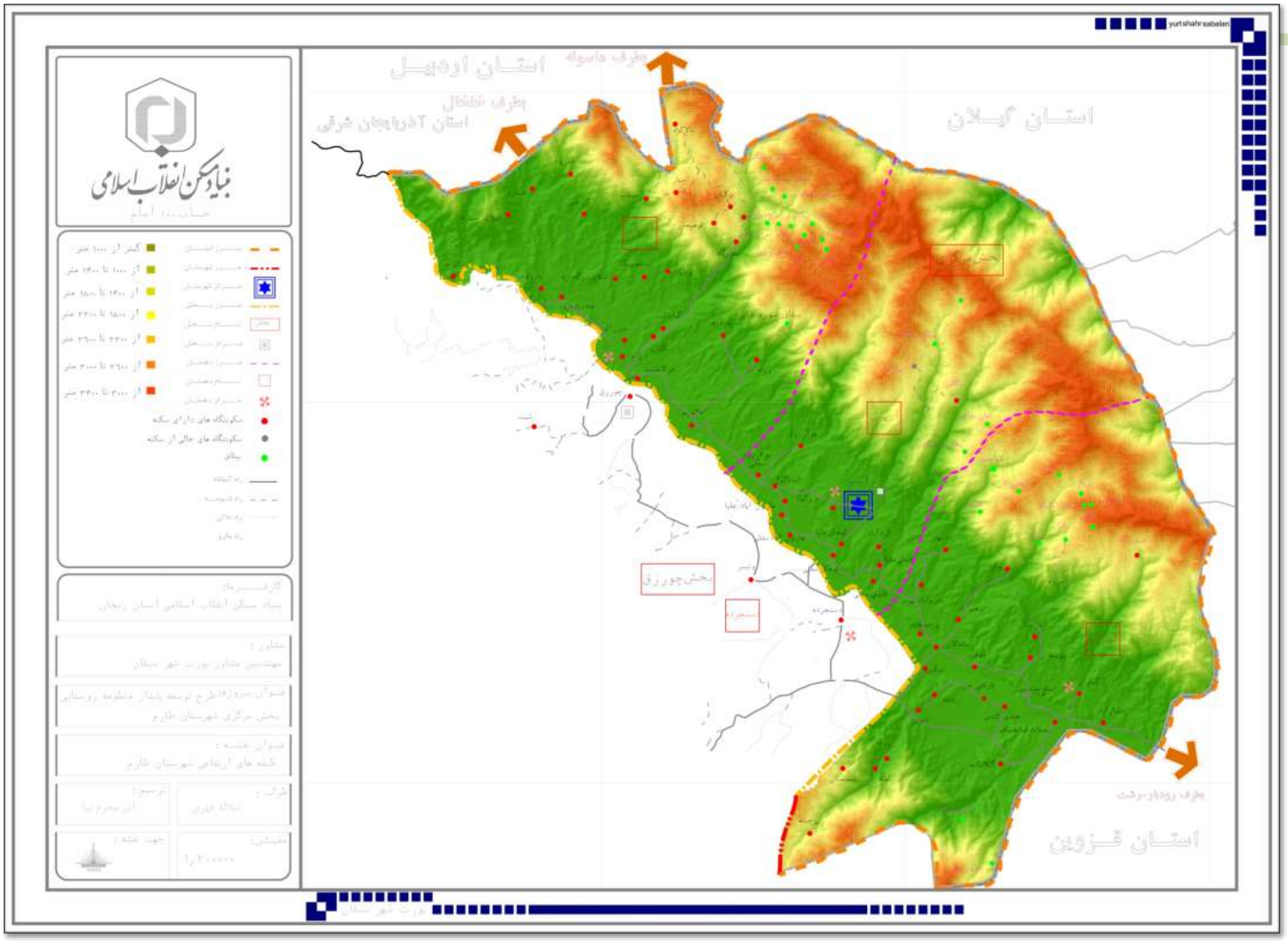

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

نقشه ۹: سه خرده ناحیه توپوگرافیک شهرستان طارم طبق طرح راهبردهای توسعه پایدار

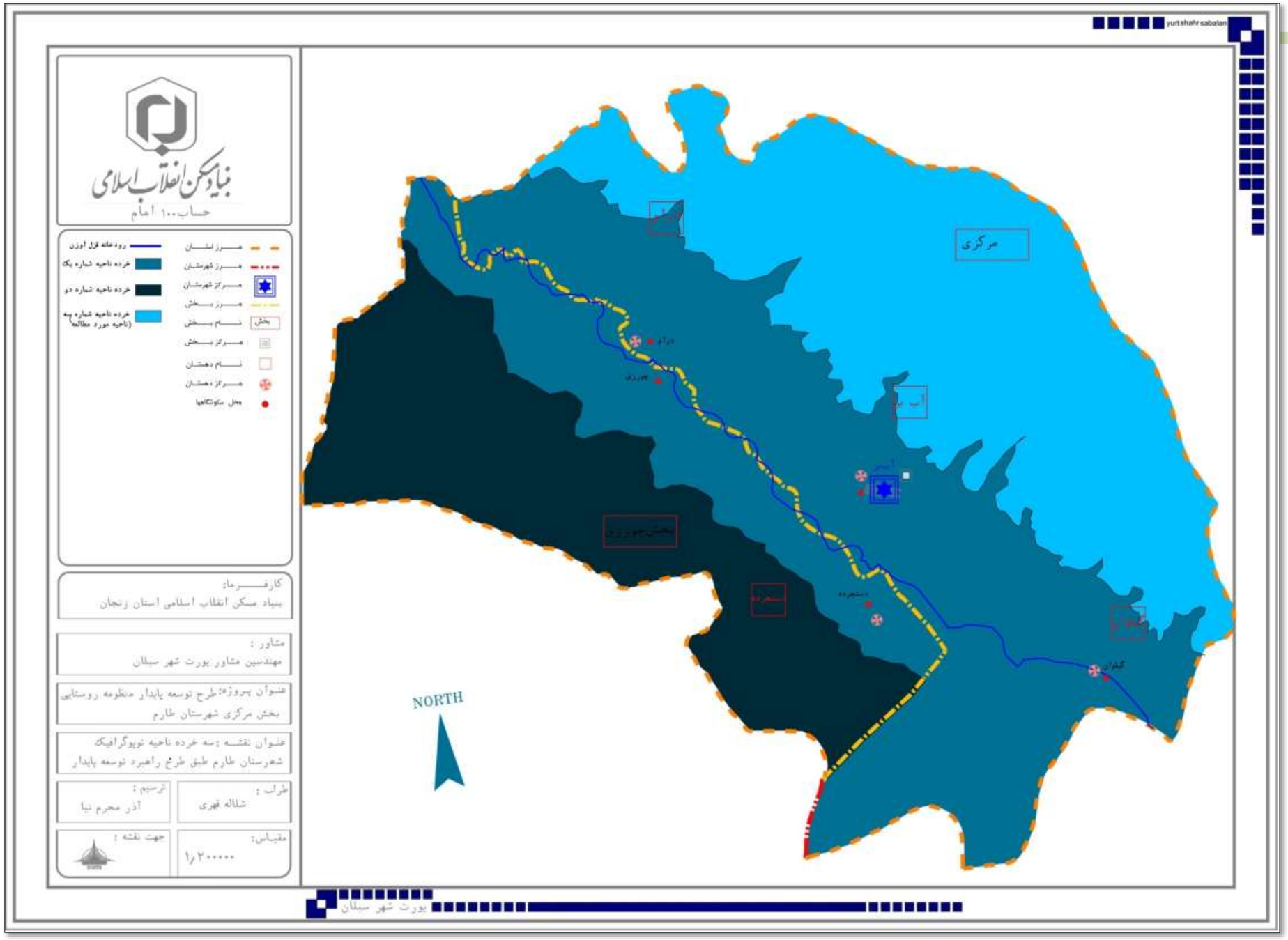

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

۲-۳-۲-۱-ویژگی‌های آب و هوایی

۱-۲-۳-۲-۱-عوامل و عناصر اثرگذار بر آب و هوا

بخش مرکزی شهرستان طارم اگرچه وسعت کمی دارد اما به دلیل موقعیت خاص قرارگیری میان دو رشته کوه، جهت گسترش رشته کوهها، اختلاف ارتفاع زیاد میان اراضی دره‌ای حاشیه قزل اوزن و قسمتهای کوهستانی شمال آن، ورود جبهه‌ها و توده‌های هوایی از چند جهت در فصلهای مختلف سال، و... دارای تنوع اقلیمی بسیار است. این تنوع اقلیمی به طور عمده تاثیر دو عمل مهم قرار دارد: جهت‌های ورود توده‌های هوایی، وضعیت پستی و بلندی ناحیه. در بخش مرکزی طارم یک ایستگاه سینوپتیک در شهرآبر وجود دارد و در هر دهستان یک دیتالاگر باران سنج وجود دارد. نقشه زیر تعداد ایستگاه‌های آب و هواشناسی بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد. اطلاعات مورد نیاز بخش آب و هوایی منظومه طارم بر اساس آمار سالهای ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۴ است که از ایستگاه سینوپتیک شهر آبر تهیه شده و محاسبه گردیده است.

- **بارش**

جدول ۳۳: اطلاعات مجموع بارش ماهانه در بخش مرکزی طارم(سال ۸۱-۹۲)

سال	ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژولای	آگوست	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	دسامبر	جمع
۲۰۰۳	۱۸,۵	۳۱,۷	۴۳,۳	۷۱,۶	۲۰,۶	۷,۱	۰,۷	۶,۴	۰	۰,۶	۲۱,۴	۴۰	۲۶۱,۹
۲۰۰۴	۵۶	۲۰,۱	۱۲	۵۹,۷	۳۷,۵	۸,۳	۳۲,۱	۳	۰	۶,۱	۴۲,۱	۲۰,۹	۲۹۷,۸
۲۰۰۵	۲۹,۱	۲۲,۹	۲۲,۶	۱۸,۳	۴۳,۳	۶	۰,۲	۵,۲	۰,۱	۱۰,۸	۵۲,۱	۱۰	۲۲۰,۶
۲۰۰۶	۴۷,۹	۳۶	۱۴,۷	۴۴,۶	۲۲,۹	۰	۰,۶	۰	۰	۳۱	۵,۴	۴۵	۲۴۸,۱
۲۰۰۷	۰,۹	۳۴,۴	۱۹	۱۰۴,۷	۳۱,۳	۵,۴	۰,۶	۱۸,۶	۰	۲,۴	۱۳	۵۰,۸	۲۸۱,۱
۲۰۰۸	۹,۸	۳۹,۵	۶,۵	۸,۶	۹	۴,۸	۱,۳	۰,۴	۴,۲	۲۷,۱	۹,۶	۲,۳	۱۲۳,۱
۲۰۰۹	۱۱,۸	۲۲,۸	۴,۱	۵۴,۱	۲۰,۶	۱۹,۲	۰	۰	۱۵,۱	۱۰,۴	۴۷,۲	۱۶,۶	۲۲۱,۹
۲۰۱۰	۱۷,۴	۲۳,۸	۶۰	۸۰	۳۶,۱	۱,۸	۰	۱,۷	۰	۷,۶	۰,۴	۱۲,۶	۲۴۱,۴
۲۰۱۱	۴۸,۸	۱۶,۶	۲۱,۶	۵۴,۶	۳۱,۶	۱۳	۴,۲	۱۵,۵	۰,۳	۵۳,۸	۴۹,۷	۱۷,۲	۳۲۶,۹
۲۰۱۲	۲۳,۱	۴۳,۷	۵۰,۳	۳۴,۸	۴۴,۸	۶,۷	۱۰,۱	۰	۶	۶,۸	۴۱,۶	۲۸	۲۹۵,۹
۲۰۱۳	۲۳	۲۴,۲	۱۸,۱	۱۹,۳	۳۸,۶	۰	۰	۲	۰	۱۱	۴۴,۲	۴۹,۲	۲۲۹,۶
۲۰۱۴	۰,۳	۷,۴	۷۷,۶	۲۲,۵	۱۷,۸	۳	۲۰,۳	۰	۱,۲	۳۳,۷	۳۳,۵	۱۰,۳	۲۲۷,۶
میانگین	۲۳,۹	۲۶,۹	۲۹,۲	۴۷,۷	۲۹,۵	۶,۳	۵,۸	۴,۴	۲,۲	۱۶,۸	۳۰,۰	۲۵,۲	۲۴۸,۰

ماخذ:سازمان آب و هواشناسی، ایستگاه سینوپتیک شهر آب¬بر

نقشه ۱۰: ایستگاه های مختلف هواشناسی

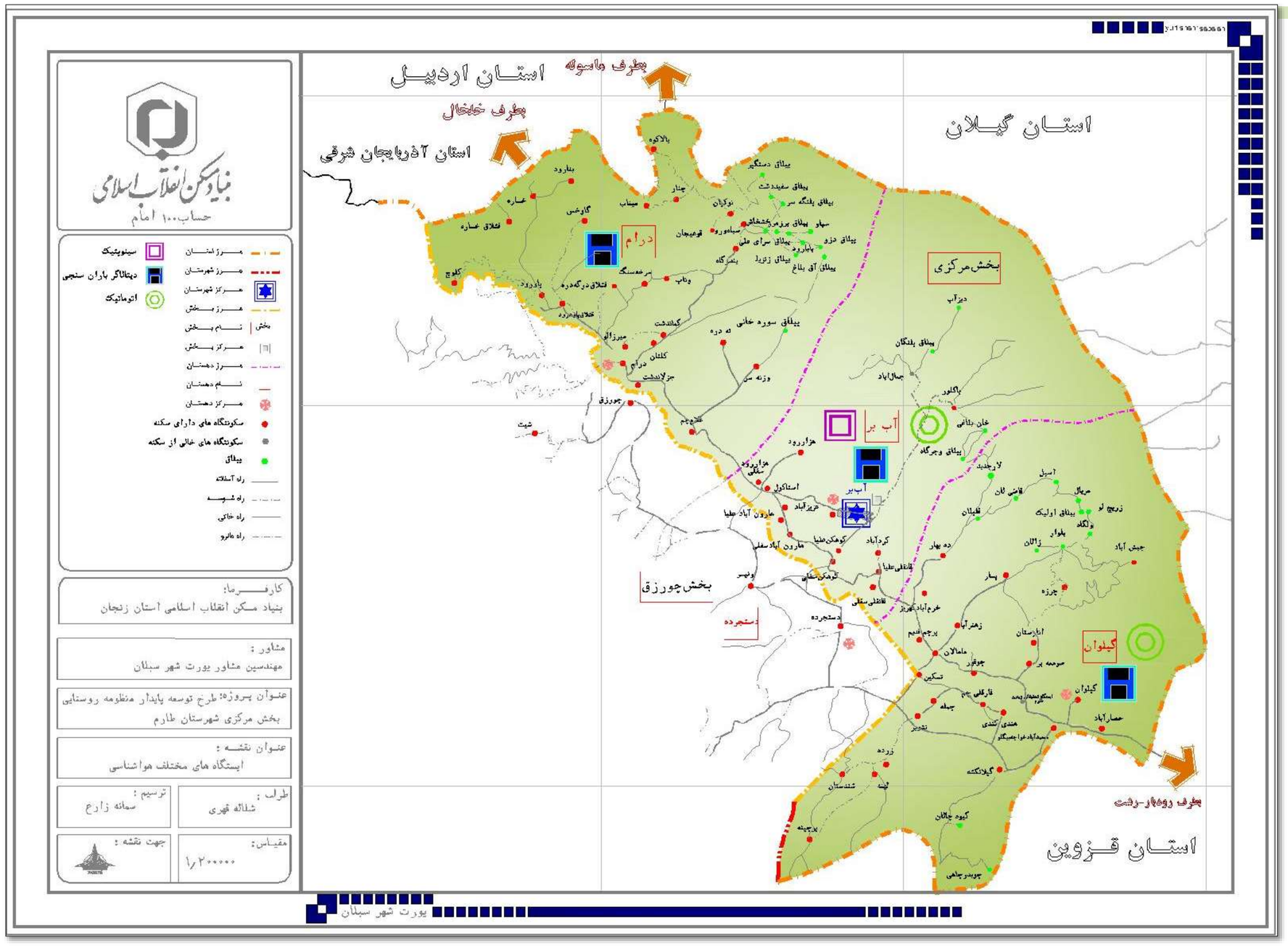

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

بر اساس اطلاعات جدول فوق بیشترین میزان بارش ماهانه در ماههای فوریه و دسامبر بوده و کمترین میزان بارش نیز در ماه سپتامبر می‌باشد. میزان بارش در سالهای اخیر تا حدی کاهش یافته است.

- **دما**

جدول ۳۴: میانگین دمای بخش مرکزی طارم در سالهای ۸۱ -۹۲

سال	ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژولای	آگوست	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	دسامبر
۲۰۰۳	۷,۵	۷,۴	۸,۶	۱۴,۴	۲۰,۷	۲۴,۳	۲۶,۹	۲۸,۲	۲۳,۸	۲۲,۵	۱۲,۵	۷,۷
۲۰۰۴	۸,۹	۱۰,۳	۱۳,۵	۱۵,۴	۲۱,۳	۲۶,۵	۲۶,۶	۲۹	۲۴,۹	۲۰,۱	۱۳,۳	۶
۲۰۰۵	۶	۵,۷	۱۲	۱۷,۶	۲۱,۵	۲۵,۶	۲۹,۴	۲۸	۲۴,۷	۱۹,۶	۱۲,۳	۱۰,۹
۲۰۰۶	۳,۷	۱۰,۲	۱۳,۴	۱۷,۸	۲۱,۶	۲۸,۵	۲۷,۷	۳۱,۴	۲۴,۹	۲۱,۱	۱۲,۸	۴,۲
۲۰۰۷	۵,۱	۸,۱	۹,۷	۱۳,۷	۲۲,۵	۲۶,۱	۲۷	۲۸,۹	۲۵,۹	۲۰	۱۳,۷	۷,۱
۲۰۰۸	۰,۶	۵,۶	۱۷,۵	۲۰,۸	۲۱,۹	۲۵,۲	۲۸,۳	۲۹,۳	۲۵,۴	۱۸,۸	۱۱,۹	۷,۲
۲۰۰۹	۶,۲	۱۰,۹	۱۴,۲	۱۲,۸	۲۱,۷	۲۵,۵	۲۸,۳	۲۶	۲۳,۱	۱۹,۹	۱۳,۶	۹,۵
۲۰۱۰	۹,۶	۸,۷	۱۳	۱۵,۷	۲۱,۹	۳۰	۳۰,۶	۲۹,۷	۲۶,۴	۲۱,۹	۱۵,۷	۱۱,۵
۲۰۱۱	۴,۹	۶,۷	۱۰,۵	۱۶,۷	۲۲,۶	۲۷	۳۰,۶	۲۷,۶	۲۳,۹	۱۸,۴	۸	۷,۷
۲۰۱۲	۶,۲	۵,۵	۹,۶	۱۸,۷	۲۴,۸	۲۷,۸	۲۸	۲۹,۹	۲۴,۴	۲۱,۱	۱۴,۱	۸,۶
۲۰۱۳	۹,۶	۱۰,۵	۱۵	۱۷,۴	۲۲,۴	۲۷,۱	۲۸,۳	۲۶,۸	۲۶,۳	۱۸,۴	۱۳	۵,۶
۲۰۱۴	۷,۹	۷,۱	۱۲,۶	۱۸,۱	۲۵,۷	۲۷,۶	۲۸,۷	۳۱,۱	۲۵,۸	۱۷,۳	۱۰,۶	۹,۲
میانگین	۶,۴	۸,۱	۱۲,۵	۱۶,۶	۲۲,۴	۲۶,۸	۲۸,۴	۲۸,۸	۲۵,۰	۱۹,۹	۱۲,۶	۷,۹

ماخذ:سازمان آب و هواشناسی، ایستگاه سینوپتیک شهر آب¬بر

طبق جدول فوق، بیشترین میانگین دمای ماهانه مربوط به ماههای آگوست و ژولای می‌باشد. در نمودار زیر میانگین دمای ماهانه سالهای ۱۳۸۱-۱۳۹۲ نشان داده شده است. در جدول شماره۲۸ و جدول شماره ۲۹ دمای بیشینه و کمینه ماهانه مشخص شده است. نقشه شماره ۱۰ خطوط همدمای بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

نمودار ۸: میانگین دمای ماهانه بخش مرکزی طارم در سالهای ۸۱ -۹۲

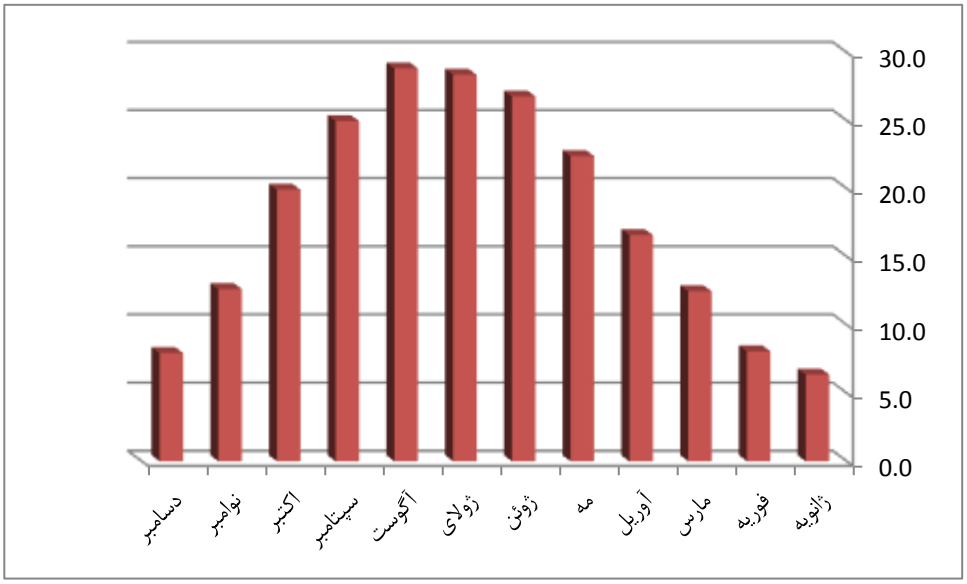

ماخذ:مشاور

جدول ۳۵: اطلاعات بیشینه دمای ماهانه

سال	ژانویه		فوریه		مارس		آوریل		مه		ژوئن		ژولای		آگوست		سپتامبر		اکتبر		نوامبر		دسامبر		
	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	بیشینه دما
۲۰۰۳	۹	۱۹	۹	۱۹,۸	۲۰	۲۰	۶	۳۴,۲	۳۱	۳۱,۴	۱۷	۳۵,۴	۷	۳۷,۲	۱۲	۴۳,۶	۵	۳۷,۶	۱۰	۳۵,۲	۲	۲۴,۴	۱۷	۱۹,۸	۴۳,۶
۲۰۰۴	۲۳	۱۸,۲	۲۹	۲۳,۶	۶	۳۳,۲	۱۵	۳۱,۸	۱۱	۳۵,۶	۱	۳۸,۲	۱۶	۳۷,۲	۱۲	۴۰,۸	۱۰	۴۳,۲	۲	۳۲	۲	۲۴,۶	۳۱	۱۶,۶	۴۳,۲
۲۰۰۵	۳۱	۱۵	۲۸	۲۰,۴	۲۹	۲۶,۶	۲۴	۳۶,۴	۲۷	۳۲,۲	۱۶	۳۹,۸	۱۷	۴۲	۱۹	۳۹,۴	۲	۳۶,۸	۱۷	۳۵,۶	۱	۲۵,۴	۴	۲۰,۸	۴۲
۲۰۰۶	۷	۱۴	۲۶	۲۲	۹	۲۹,۸	۱۶	۳۲,۲	۱۸	۳۷,۴	۱۰	۳۹,۲	۲۴	۳۸	۹	۴۳	۱	۴۰,۲	۱	۳۴,۶	۳	۲۶,۴	۶	۱۳,۶	۴۳
۲۰۰۷	۲۸	۱۷,۸	۲۴	۱۹,۶	۲۵	۲۵,۸	۳۰	۲۶	۲۷	۳۷,۴	۱۲	۳۶,۲	۲۷	۳۸	۳	۳۹	۱۰	۴۰,۶	۱۵	۳۴	۷	۳۰	۱۵	۲۰	۴۰,۶
۲۰۰۸	۳۰	۱۲,۴	۱۹	۲۰,۸	۲۴	۳۲,۶	۲۵	۳۸	۲۷	۳۷,۲	۲	۳۷,۴	۲۷	۴۰	۳۱	۴۲,۲	۱۴	۳۶,۴	۱۶	۳۴,۲	۲۴	۲۱,۶	۲۵	۱۹,۸	۴۲,۲
۲۰۰۹	۲۷	۱۸,۸	۱۶	۲۱,۴	۹	۳۱,۶	۷	۲۵,۸	۲۲	۳۷,۴	۲۷	۳۹	۱۴	۳۹	۸	۳۷	۱۴	۳۸,۲	۱۵	۳۰,۶	۱۶	۲۴,۴	۲۲	۱۹,۸	۳۹
۲۰۱۰	۴	۲۲,۶	۲۲	۲۵,۶	۱۵	۳۴,۸	۲۲	۳۰	۲۸	۳۵	۳۰	۴۰,۶	۱۰	۴۱	۱۹	۴۲,۴	۲	۳۹,۴	۱	۳۵,۸	۱۰	۲۶,۲	۲	۲۴,۴	۴۲,۴
۲۰۱۱	۱	۱۷,۶	۲۰	۱۹,۲	۳۱	۲۵,۶	۲۰	۳۱	۱۳	۳۵,۲	۱۲	۳۷,۶	۳۱	۴۲,۶	۳	۴۴,۴	۹	۳۶,۴	۱۳	۳۶,۴	۱۱	۱۶,۲	۲۴	۱۹,۲	۴۴,۴
۲۰۱۲	۱۰	۱۵,۴	۲۹	۲۰,۶	۱۴	۲۴	۱۰	۳۲,۸	۳۱	۳۷,۸	۱	۳۸,۶	۱۹	۳۷,۴	۲۹	۴۰,۶	۲۳	۳۷,۶	۹	۳۵,۶	۸	۲۷,۴	۵	۲۰,۶	۴۰,۶
۲۰۱۳	۲۸	۲۲	۸	۲۰,۴	۲۷	۲۹,۶	۹	۳۳	۲۶	۳۶,۴	۱۷	۳۹	۲	۴۱,۲	۱۸	۳۶,۶	۵	۴۱,۴	۳	۳۸,۲	۳۰	۲۴,۶	۳	۲۴	۴۱,۴
۲۰۱۴	۲۳	۱۹,۲	۲۱	۲۱,۲	۲۹	۲۷	۳۰	۳۴,۶	۲۵	۳۸	۲۱	۴۳,۲	۱۸	۳۹,۲	۱۹	۴۳,۴	۹	۳۶,۶	۱۶	۲۹,۲	۲	۲۳	۲۸	۱۹,۶	۴۳,۴
بیشینه دما		۲۲,۶		۲۵,۶		۳۴,۸		۳۸		۳۸		۴۳,۲		۴۲,۶		۴۴,۴		۴۳,۲		۳۸,۲		۳۰		۲۴,۴	۴۴,۴

جدول ۳۶: اطلاعات کمینه دمای ماهانه

سال	ژانویه		فوریه		مارس		آوریل		مه		ژوئن		ژولای		آگوست		سپتامبر		اکتبر		نوامبر		دسامبر		
	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	روز	دما	کمینه دما
۲۰۰۳	۱۸	-۱,۴	۱۸	-۲,۲	۱	-۱,۴	۱۸	۲,۶	۱	۵,۲	۷	۱۱	۲	۱۶,۶	۱۶	۱۹	۲۱	۱۳	۲۸	۱۱,۴	۱۵	۲,۴	۱۲	-۲,۲	-۲,۲
۲۰۰۴	۱	۱,۲	۲۴	-۱	۱۷	-۱,۶	۶	-۰,۶	۶	۱۰,۶	۱۳	۱۳,۲	۱۱	۱۵,۴	۹	۱۹	۱۴	۱۴	۱۵	۸,۸	۲۹	۲,۶	۱۸	-۲,۸	-۲,۸
۲۰۰۵	۲۸	-۱,۲	۱۳	-۴,۶	۲۵	-۰,۶	۶	۱,۴	۶	۹,۶	۹	۱۴	۱۱	۱۹,۲	۳۱	۱۵,۶	۷	۱۵,۸	۲۴	۷,۴	۲۵	۳,۸	۲۷	۰,۴	-۴,۶
۲۰۰۶	۲۲	-۲,۶	۱۸	-۱,۴	۲۴	۰	۳۰	۷,۶	۳	۹,۴	۱۴	۱۸,۲	۶	۱۷	۱	۱۸,۶	۱۹	۱۱,۶	۲۰	۱۳,۴	۲۱	۰,۸	۳۱	-۷,۴	-۷,۴
۲۰۰۷	۲	-۸,۴	۲۶	-۱,۶	۱۱	۱,۴	۳	۳,۸	۲۱	۷,۶	۷	۱۵,۲	۱۹	۱۷,۲	۲۰	۱۸	۳۰	۱۳	۱۹	۱۱	۳۰	۱,۸	۲۱	-۰,۸	-۸,۴
۲۰۰۸	۸	-۶,۶	۴	-۳	۵	۲,۲	۵	۸	۸	۹,۶	۱	۱۳,۶	۲	۱۷,۶	۱۰	۱۸	۳۰	۱۳,۴	۳۱	۸,۶	۱۶	۴	۱۸	-۳,۶	-۶,۶
۲۰۰۹	۱۱	-۳,۴	۵	۰,۲	۱۸	۱	۱۳	-۰,۳	۱	۱۲,۴	۳	۱۳,۶	۸	۱۸	۲۵	۱۵,۶	۳۰	۱۲	۲۱	۱۰,۸	۲۸	۴	۱۰	۱	-۳,۴
۲۰۱۰	۲۸	-۲,۶	۸	-۲,۶	۱۹	۱,۶	۶	۵,۴	۱	۹,۶	۱	۱۷,۶	۳۱	۲۰,۸	۲۴	۱۹,۲	۱۷	۱۵,۲	۲۸	۱۲	۲۴	۶,۲	۲۸	۱	-۲,۶
۲۰۱۱	۲۳	-۵,۲	۴	-۲,۲	۴	-۰,۶	۳	۶,۶	۸	۱۳	۲۵	۱۶	۲۵	۱۹,۸	۳۰	۱۴	۲۹	۱۲,۸	۳۰	۵,۴	۲۶	-۱,۴	۲	۱	-۵,۲
۲۰۱۲	۲۲	-۳,۲	۷	-۳,۴	۱۲	-۲,۶	۴	۵,۸	۲	۱۴,۲	۴	۱۷,۶	۲	۱۷,۴	۲۵	۲۰,۲	۱۳	۱۵	۲۰	۱۱,۲	۲۹	۶	۲۷	-۱,۶	-۳,۴
۲۰۱۳	۱۶	-۲,۶	۲۶	۱,۶	۸	-۲,۸	۲۵	۴,۴	۱۰	۱۱,۸	۱۰	۱۶,۶	۳۱	۱۸,۸	۱۰	۱۸,۲	۲۷	۱۳,۸	۹	۷,۲	۲۴	۵	۲۶	-۰,۸	-۲,۸
۲۰۱۴	۵	-۱	۳	-۶,۸	۳۱	۱,۴	۱	-۱,۲	۵	۱۳	۵	۱۵,۴	۴	۱۷,۴	۲	۱۷,۴	۲۷	۱۴,۸	۲۷	۷	۶	۱,۸	۴	۱,۲	-۶,۸
کمینه دما		-۸,۴		-۶,۸		-۲,۸		-۱,۲		۵,۲		۱۱		۱۵,۴		۱۴		۱۱,۶		۵,۴		-۱,۴		-۷,۴	-۸,۴

ماخذ:سازمان آب و هواشناسی، ایستگاه سینوپتیک شهر آب¬بر

نقشه ۱۱: نقشه خطوط هم دمای استان زنجان

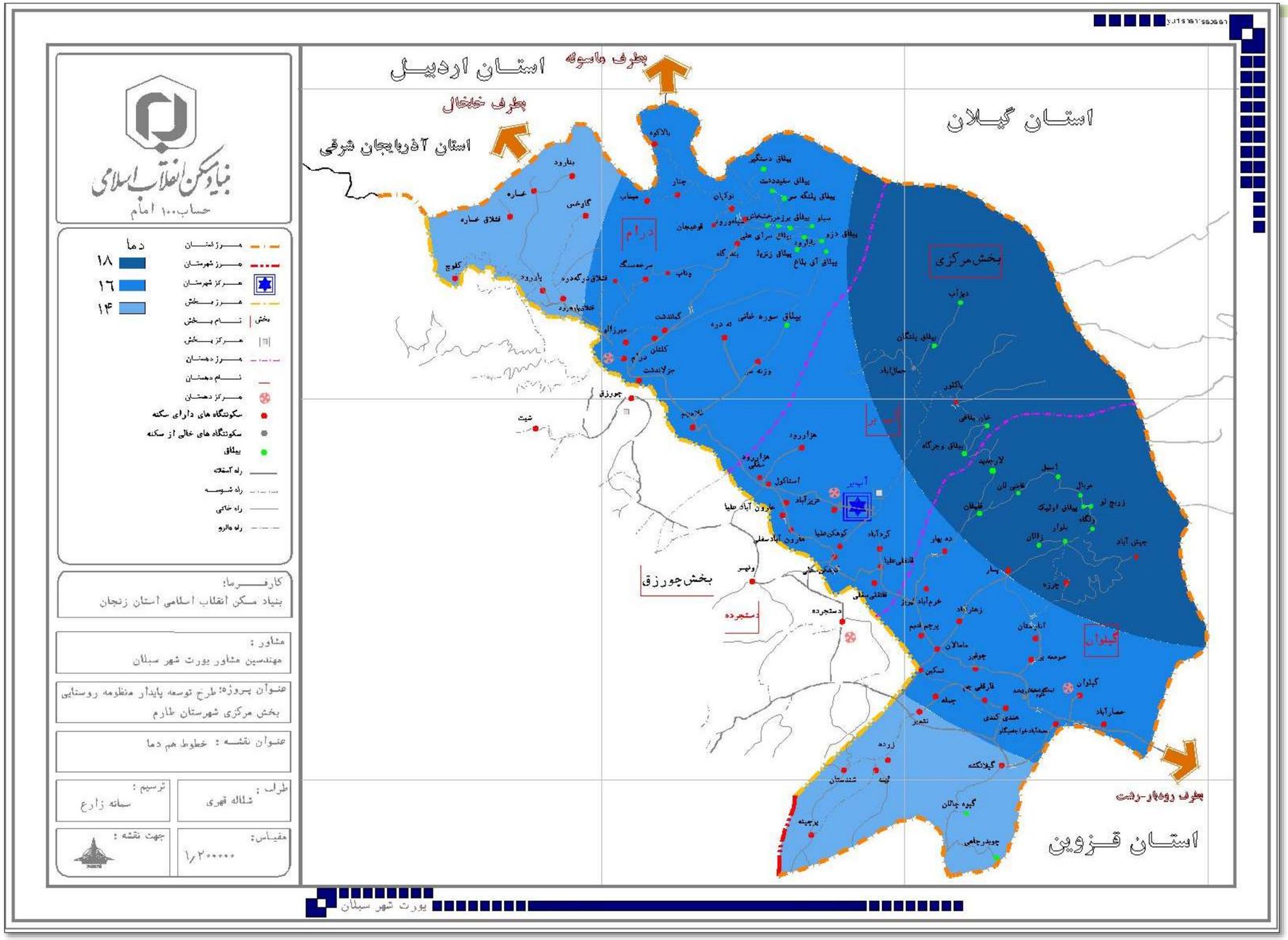

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

باد

جدول ۳۷: اطلاعات سمت و سرعت باد بیشینه ماهانه /سرعت باد براساس m/s در طول سال(۲۰۰۳-۲۰۱۴)

سال	ژانویه			فوریه			مارس			آوریل			مه			ژوئن			ژولای			آگوست			سپتامبر			اکتبر			نوامبر			دسامبر		
	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز	سرعت	جهت	روز
۲۰۰۳	۱۲	۱۳۰	۲۸	۱۰	۳۱۰	۵	۲۰	۳۰۰	۷	۱۲	۳۱۰	۸	۱۱	۱۳۰	۶	۱۶	۵۰	۱۸	۱۳	۱۴۰	۲۷	۱۳	۶۰	۱۹	۱۲	۱۴۰	۷	۱۰	۹۰	۲۹	۱۰	۱۲۰	۳	۹	۲۴۰	۱۹
۲۰۰۴	۹	۱۴۰	۲۳	۱۵	۲۵۰	۱۶	۱۶	۲۱۰	۶	۱۲	۳۱۰	۱۵	۱۱	۱۳۰	۲۲	۱۷	۳۰	۱۸	۱۲	۶۰	۱۸	۱۴	۸۰	۵	۱۲	۱۳۰	۱۱	۱۶	۶۰	۲۲	۱۵	۱۳۰	۱۸	۷	۱۳۰	۱۲
۲۰۰۵	۱۲	۱۸۰	۲۴	۱۳	۲۹۰	۱۴	۱۹	۲۲۰	۹	۱۷	۳۰	۵	۲۵	۶۰	۲۸	۱۴	۱۳۰	۲۳	۱۵	۶۰	۱۲	۱۴	۱۳۰	۲	۱۲	۱۳۰	۸	۱۷	۲۱۰	۱۷	۹	۸۰	۵	۱۲	۱۹۰	۱۷
۲۰۰۶	۱۲	۶۰	۲۱	۱۶	۲۷۰	۹	۱۷	۱۷۰	۹	۱۳	۳۱۰	۵	۱۳	۱۵۰	۲۰	۱۵	۶۰	۵	۱۵	۷۰	۱	۱۲	۱۴۰	۱۵	۱۵	۱۳۰	۱۳	۹	۷۰	۵	۱۴	۳۰۰	۸	۸	۳۰۰	۲۴
۲۰۰۷	۲۵	۲۷۰	۳۱	۱۵	۱۲۰	۲۵	۱۴	۲۵۰	۲۵	۱۱	۲۱۰	۳۰	۱۵	۳۰	۱۴	۱۵	۶۰	۲۵	۱۵	۶۰	۲۳	۱۲	۳۰	۴	۱۰	۶۰	۱	۱۱	۱۸۰	۱	۸	۱۲۰	۴	۸	۳۳۰	۲۰
۲۰۰۸	۸	۹۰	۶	۱۵	۳۰۰	۲۰	۱۷	۲۴۰	۲۶	۱۰	۲۷۰	۸	۱۴	۳۰۰	۱۶	۱۷	۶۰	۳۰	۱۴	۱۲۰	۱۵	۱۲	۶۰	۸	۱۵	۳۰۰	۲۸	۱۱	۶۰	۱۹	۸	۳۰۰	۲۱	۸	۱۵۰	۲۵
۲۰۰۹	۱۰	۳۰۰	۲۷	۱۱	۱۲۰	۲۱	۲۱	۲۱۰	۲۴	۱۳	۱۳۰	۳	۱۰	۲۱۰	۱	۱۶	۲۸۰	۱۸	۱۴	۱۵۰	۸	۱۱	۱۳۰	۹	۱۰	۱۳۰	۳	۱۰	۱۵۰	۲۶	۷	۲۷۰	۲	۶	۲۴۰	۱۹
۲۰۱۰	۱۱	۲۷۰	۳	۱۱	۲۷۰	۲۲	۲۳	۲۴۰	۱۶	۱۵	۳۰۰	۱۳	۱۳	۳۳۰	۱۹	۱۲	۱۵۰	۱۷	۱۴	۶۰	۲۸	۱۴	۶۰	۲	۱۰	۱۲۰	۲	۱۰	۱۵۰	۵	۵	۱۳۰	۱	۱۲	۳۰۰	۱۳
۲۰۱۱	۷	۲۷۰	۱۷	۱۰	۱۶۰	۱۶	۱۲	۶۰	۱۴	۱۲	۲۴۰	۱۰	۱۲	۶۰	۲۷	۱۱	۱۵۰	۱۸	۱۳	۶۰	۱۸	۱۳	۶۰	۱۹	۱۱	۱۵۰	۱۰	۱۱	۱۲۰	۱	۹	۹۰	۷	۶	۳۰۰	۲۵
۲۰۱۲	۱۰	۱۲۰	۲۰	۱۲	۳۰	۲۰	۱۰	۲۷۰	۱	۱۱	۳۰۰	۱۲	۱۰	۲۷۰	۲۶	۱۴	۶۰	۹	۱۶	۳۰	۱۵	۱۰	۱۵۰	۴	۱۶	۶۰	۲	۱۰	۳۰۰	۸	۷	۱۵۰	۲	۹	۱۲۰	۱۵
۲۰۱۳	۱۰	۱۸۰	۲۹	۱۰	۳۳۰	۱۶	۱۶	۲۱۰	۲۴	۱۰	۲۴۰	۲۱	۱۵	۶۰	۷	۱۵	۵۰	۲۷	۱۲	۱۵۰	۱۷	۱۱	۱۵۰	۶	۱۰	۱۵۰	۲	۱۵	۲۴۰	۱۹	۱۰	۱۵۰	۱	۱۱	۱۰۰	۱۲
۲۰۱۴	۸	۱۳۰	۳۱	۱۳	۲۰	۱	۱۰	۲۰	۲۲	۱۰	۳۰	۳	۱۲	۱۵۰	۷	۱۰	۱۵۰	۱۷	۱۲	۴۰	۲۸	۱۱	۶۰	۴	۸	۸۰	۵	۱۱	۱۵۰	۸	۵	۱۵۰	۲۴	۱۰	۳۴۰	۲۴

ماخذ:سازمان آب و هواشناسی، ایستگاه سینوپتیک شهر آب¬بر

- **طبقه بندی اقلیمی بر اساس روش دمارتن**

در روش دومارتن با استفاده از دو پارامتر میانگین درجه حرارت سالیانه و میزان بارندگی سالیانه ضریبی برای خشکی تعریف می‌شود که این ضریب از فرمول زیر بدست می‌آید:

که بر این اساس ۷ نوع اقلیم را می توان مشخص کرد که عبارتند از :

$$AI = \frac{P}{T+10}$$

p :میانگین بارندگی سالیانه

T: میانگین درجه حرارت سالیانه

AI: ضریب خشکی

بر این اساس ۷ نوع اقلیم را می‌توان مشخص کرد که منطقه برخوار با توجه به ایستگاهای مورد مطالعه در اقلیمهای زیر قرار می‌گیرد.

جدول ۳۸ :دسته بندی اقلیمی

نام اقلیم	محدوده ضریب خشکی دمارتن (I)
خشک	کوچکتر از ۱۰
نیمه خشک	۱۰ تا ۱۹/۹
مدیترانه ای	۲۰ تا ۲۳/۹
نیمه مرطوب	۲۴ تا ۲۷/۹
مرطوب	۲۸ تا ۳۴/۹
بسیار مرطوب	بزرگتر از ۳۵

طبق آمار سال ۱۳۹۲، و بر اساس روش دمارتن، منطقه طارم در محدوده نیمه خشک قرار دارد:

$$AI = \frac{227.6}{9.2+10} = 11.85$$

نمودار ۹: تصویر اقلیمی ایستگاه هواشناسی بخش مرکزی طارم در اقلیم نمای دومارتن

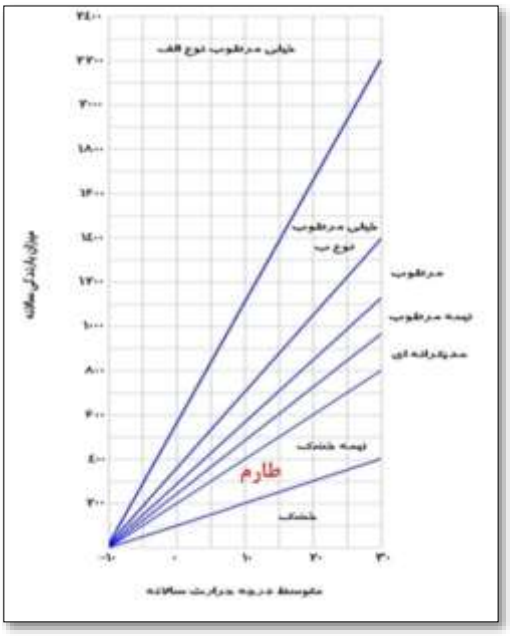

نقشه ۱۲: نقشه طبقه بندی اقلیمی دومارتن

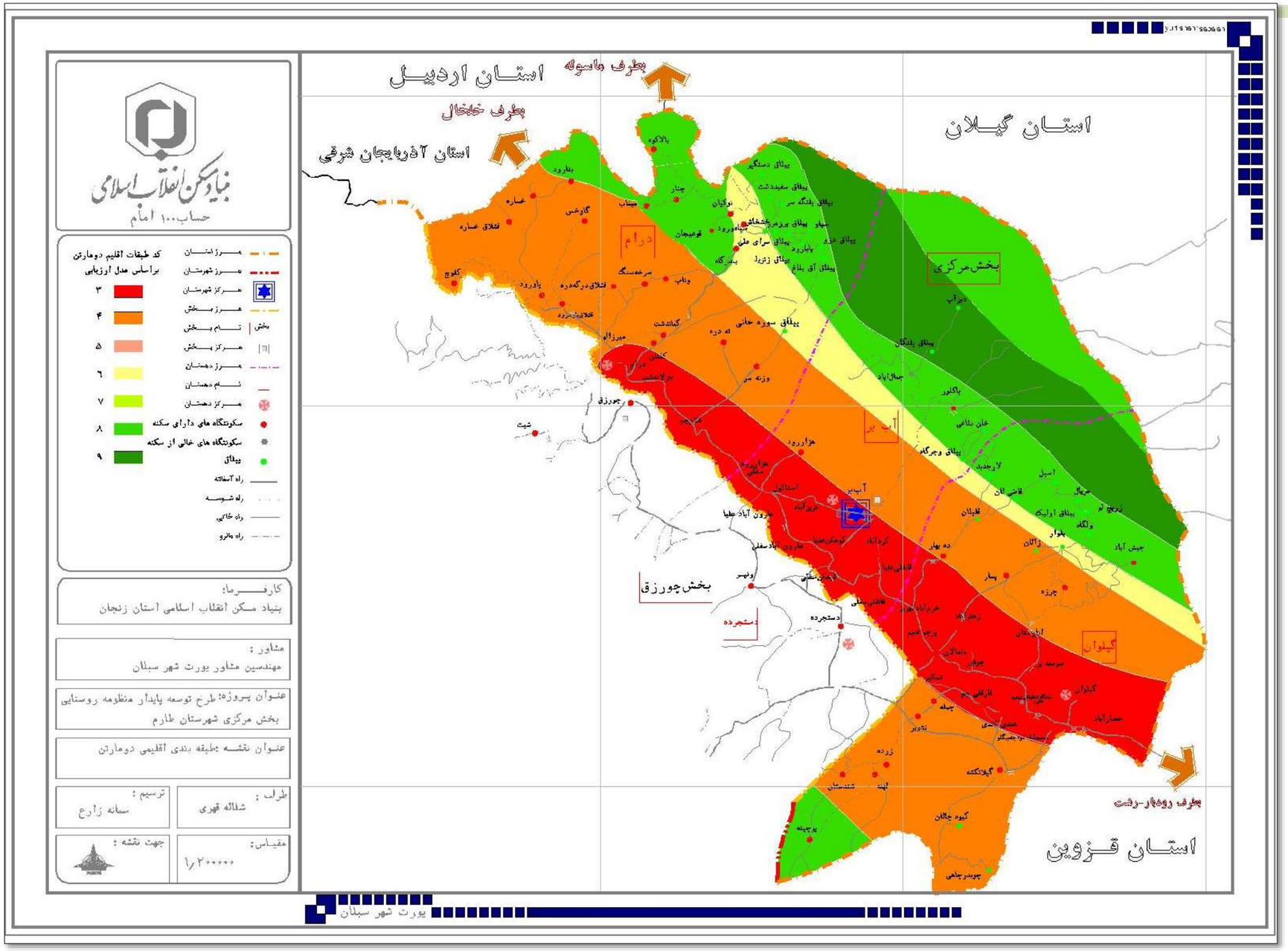

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

۲-۲-۳-۲-۱-تبیین رابطه گرما، بارش و رطوبت (آسایش اقلیمی)

در این قسمت وضعیت حرارتی هوا در روز و شب هر ماه در رابطه با آسایش انسان براساس مطالعات طرح تفصیلی شهر آببر مورد بررسی قرار میگیرد. اختلافات موجود بین داده بعلت تفاوت در سالهای مورد بررسی است. بدین منظور روش پیشنهادی ماهانی نورد استفاده قرار گرفته است. در این روش شرایط انسان با توجه به دو عامل دما و رطوبت هوا مورد بررسی قرار گرفته است. در این بررسی، ابتدا متوسط حداکثر، متوسط حداقل و تفاوت روزانه دمای هوا برای هر ماه از سال در جدولی تنظیم و با توجه به این عوامل، متوسط سالانه دمای هوا محاسبه شده است. به همین ترتیب با توجه به این عوامل، متوسط حداقل دما و متوسط رطوبت نسبی هر ماه، گروه رطوبتی آن ماه تعیین می گردد. با توجه به نتایج بدست آمده از این روش ملاحظه می گردد که وضعیت هوا در روز در ۴ ماه از سال در روزها و ۶ ماه از سال در شبها سرد می باشد. وضعیت حرارتی هوا در شب در ۶ ماه از سال سرد و در ۶ ماه مطلوب است. بنابراین نیاز به خنک کردن هوا در کل سال در شب ضرورتی ندارد ولی در روز ۴ ماه از سال (خرداد تا شهریور ماه) در روز ضرورت خنک کردن هوا وجود دارد. ولی در ۴ ماه از سال در روز و ۶ ماه از سال در شب نیاز به گرم کردن هوا وجود دارد.

در این تقسیم بندی سه مقوله گرم، مناسب، سرد وجود دارد. که متعارف آنها عبارتند از:

"گرم" در صورتی که متوسط دمای هوا بالای حد آسایش باشد.

"مناسب" در صورتی که متوسط دمای هوا بین حد آسایش باشد.

"سرد" در صورتی که متوسط دمای هوا زیر حد آسایش باشد.

مراحلی که پس از این باید دنبال شود این است که شاخص حرارتی(شب و روز) از جدول گروه رطوبتی متوسط نوسان دمای ماهانه از جدول اول در نظر گرفته شده و با تعریف شاخص ها مقایسه می گردد. در صورتی که شرایط مورد نظر با تعریف شاخص ها مطابقت داشته باشد، در جدول شاخص ها در ستون مربوط به ماه مورد نظر و در ردیف شاخص مربوطه یک علامت(×) گذاشته می شود.

جدول ۳۹: حدود آسایش براساس رطوبت و گرما

حدود آسایش			
گروه رطوبت	متوسط سالانه دما بیش از ۲۰ روز شب	۱۵-۲۰ روز شب	کمتر از ۱۵ روز شب
۱ (کمتر از ۳۰٪)	۱۷-۲۵ ۲۶-۳۴	۱۷-۲۵ ۲۳-۳۲	۱۲-۲۱ ۲۱-۳۰
۲ (۳۰-۵۰٪)	۱۷-۲۴ ۲۵-۳۱	۱۷-۲۴ ۲۲-۳۰	۱۲-۲۰ ۲۰-۲۷
۳ (۵۰-۷۰٪)	۱۷-۲۳ ۲۳-۲۹	۱۷-۲۳ ۲۱-۲۸	۱۲-۱۹ ۱۹-۲۶
۴ (+۷۰٪)	۱۷-۱۵ ۲۲-۲۷	۱۷-۲۱ ۲۰-۲۵	۱۲-۱۸ ۱۸-۲۴

منبع: طرح تفصیلی آببر، سال ۸۸ ،: ص۶۰

جدول ۴۰: وضعیت آسایش در طول ماههای سال

جدول تشخیص	فروردین آوریل	اردیبهشت مه	خرداد ژوئن	تیر ژوئیه	مرداد اوت	شهریور سپتامبر	مهر اکتبر	آبان نوامبر	آذر دسامبر	دی ژانویه	بهمن فوریه	اسفند مارس
متوسط حداکثر ماهانه	۲۲,۶	۲۶,۳	۲۹,۱	۳۱,۳	۳۱,۷	۲۸,۶	۲۴,۷	۱۸	۱۳,۶	۱۲,۲	۱۳,۵	۱۶,۸
حد بالای آسایش در روز	۲۶	۲۶	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲۶	۲۶	۲۶	۲۴	۲۶	۲۶
حد پایین آسایش در روز	۱۹	۱۹	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۹	۱۹	۱۹	۱۸	۱۹	۱۹
متوسط حداقل ماهانه	۱۱,۳	۱۵,۶	۱۹,۸	۲۲,۹	۲۳,۴	۱۹,۱	۱۴,۲	۸,۵	۵	۳,۳	۳,۷	۶,۲
حد بالای آسایش در شب	۱۹	۱۹	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۹	۱۹	۱۹	۱۸	۱۹	۱۹
حد پایین آسایش در شب	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
وضعیت حرارتی در روز	مناسب	مناسب	گرم	گرم	گرم	گرم	مناسب	مناسب	سرد	سرد	سرد	سرد
وضعیت حرارتی در شب	سرد	مناسب	مناسب	گرم	گرم	مناسب	مناسب	سرد	سرد	سرد	سرد	سرد

منبع: طرح تفصیلی آب‌بر، سال ۸۸ ،: ص ۶۰

پیشنهادات ماهانی

ماهانی با توجه به وضعیت حرارتی هوای شب و روز ماهانه هر منطقه و با در نظر گرفتن نوسان ماهیانه دما، گروه رطوبتی و میزان بارندگی پیشنهاداتی جهت هماهنگ سازی ساختمان و شرایط اقلیمی آن ارائه نموده است که براساس مطالعات انجام گرفته برای منطقه به شرح زیر است. و در تدوین ضوابط و مقررات شهر نیز از این نتایج استفاده خواهد شد.

۱- باید ساختمانهای این شهر از نظر فرم، فرمی کشیده در جهت محور شرقی-غربی داشته باشند.

۲- باید ساختمانهای این شهر از لحاظ شکل قرارگیری دارای طرحی فشرده در اطراف حیاط باشند.

۳- بهتر است طرح فضایی فشرده در کل شهر غالب گردد و از ایجاد ساختمان های پراکنده و طرح فضایی گسترده حتی المقدور ممانعت گردد.

۴- پیش بینی جریان موقتی و دائمی هوا باید مد نظر باشد.

۵- بازشوها باید بین ۴۰-۲۰ درصد دیوارهای شمالی و جنوبی را شامل گردند و این سطوح باید دارای بازشوهایی کوچک باشند.

۶- دیوارهای خارجی باید سنگین و دارای ظرفیت حرارتی بالایی باشند.

۷-بامهای این شهر باید بصورت سبک با عایق حرارتی ساخته شوند.

استقرار ساختمانها و جهت های بهینه آن

نحوه استقرار ساختمان ها بنا به نوع و تراکم و ابعاد آنها، محیط اطراف خود را تحت تاثیر قرار می دهد. فضاهای احداث شده دارای اثرات متقابل بر ساختارهای اطرافشان می باشند و همچنین باعث تغییر دادن دامنه نوسانات و جریانهای اقلیمی کلان در حوزه خود می گردند.

جهت استقرار ساختمان یکی از مهم ترین عوامل شکل گیری یک ساختمان نیز می باشد. جهت گیری ساختمان تحت تاثیر عوامل مختلف فیزیکی و روانی قرار دارد. عوامل فیزیکی همان گونه که ذکر آن رفت، عمدتا به مسائل اقلیمی و تاثیر گرما، سرما، باد و گرد و غبار بستگی دارند و از عوامل روانی موثر می توان به مسائل دید و منظر و سایر مسائل محیطی همچون اشرافیت و محرمیت در مجموعه ها اشاره نمود. همانطور که

فصل های مختلف سال به دلیل تغییر محور زمین نسبت به خورشید از یکدیگر متمایزند، جهت یک ساختمان نیز تحت تاثیر مقدار انرژی خورشیدی تابیده به دیوارهای آن در ساعت های مختلف قرار دارد. فلیکس ماربوتین با محاسبه شدت تابش آفتاب در فصل ها و جهت های مختلف، نتایج زیر را بدست آورده است.

-برای ایجاد بهترین شرایط حرارتی در داخل ساختمان (هوای گرم در زمستان و هوای خنک در تابستان) باید تنه اصلی ساختمان رو به جنوب باشد.

-اگر چه نماهای جنوب شرقی و جنوب غربی آفتاب را بطور یکنواخت تر دریافت می کنند، ولی در تابستان گرم تر و در زمستان سردتر از نمای جنوبی می شوند.

-دیوارهای شرقی و غربی در تابستان گرم تر و در زمستان سردتر از دیوارهای جنوبی، جنوب شرقی و جنوب غربی می شوند.

در تمامی نظریه هایی که در مورد ارتباط جهت ساختمان با تابش آفتاب ارائه شده، جهت جنوبی بهترین جهت برای ساختمان در اکثر اقلیم ها اعلام شده است. البته بی تردید این جهت باعث دریافت بیشترین مقدار انرژی خورشیدی در زمستان و کمترین آن در تابستان می شود، ولی در این نظریه ها، تغییر دمای هوا در ساعت های مختلف روز و نیاز به حرارت آفتاب هنگام صبح و عدم نیاز به آن در بعد از ظهر و عصر مورد توجه نبوده و در انتخاب جهت ساختمان تاثیری نداشته است. در حالی که چون دمای هوا و تابش آفتاب هر دو در شرایط حرارتی هوای داخل ساختمان تاثیر دارند، برای استفاده مطلوب از نور خورشید در ساختمان، لازم است هم تاثیر حرارتی نور خورشید و هم تاثیر کلی از نظر تغییر دمای هوای داخلی نسبت به منطقه آسایش در نظر گرفته شود از سوی دیگر، اهمیت تابش آفتاب به نوع اقلیم و فصل های مختلف آن بستگی دارد. در هوای سرد، حداکثر انرژی خورشیدی مورد نیاز است و ساختمان باید در جهتی قرار گیرد که بیشترین تابش آفتاب را دریافت نماید. برعکس در هوای گرم، ساختمان باید در جهتی قرار داده شود که شدت تابش آفتآبر دیوارهای آن به حداقل برسد و امکان نفوذ مستقیم پرتوهای خورشید به فضاهای داخلی وجود نداشته باشد. با انطباق تصاویر بدست آمده، برای استقرار ساختمانها با توجه به عوامل اقلیمی تابش خورشید و باد، حالات و درجه اولویت های مختلف بدست می آید. استفاده از سایه بان در ساختمانها و فضای باز موجب بهبود شرایط آسایش انسانی می گردد. در ارتفاع کم، سایه افکنی توسط درختان و ساختمان ها امان پذیر می باشد. بنابراین محدوده استقرار ساختمانهای کوتاه دارای دامنه بیشتری می باشند. همچنین سایه افکنی بر ساختمانی بلند، پر هزینه می باشد. لذا ساختمانهای بلند می بایست در محور بهینه انرژی تابشی استقرار یابند. سرعت جریان هوا در ارتفاع، بیشتر از نقاط نزدیک به سطح زمین می باشد. در ساختمانهای بلند با پیش بینی پیشانی و یا سطح بادگیر کوچک می توان حداکثر استفاده را از جریان هوا نمود استقرار ساختمانهای تک واحدی در قطعات تفکیک شده تابعی از شبکه ارتباطی می باشد که در اراضی تخصیص یافته بدین منظور، شبکه دسترسی می بایست در جهات عمود بر حالات قابل قبول استقرار، طرح ریزی گردند. برای تعیین مناسب ترین جهت ساختمان در عرضهای جغرافیایی مختلف معمولا از روش اولگی استفاده می شود. در این روش شاخصه های زیر ثبت و بررسی شده اند:

-میانگین شدت پرتوهای مستقیم آفتاب که در طول یک سال و در مواقع سرد و گرم دریافت شده است.

-کل شدت تابش روزانه آفتاب در روزهای آفتابی در طول یک سال برای سه ماه سرد و سه ماه گرم.

-شاخص ساعتی دمای هوا و شدت تابش آفتاب شامل نمودار دمای هوا و تاثیر تابش آفتاب در اول فروردین.
با استفاده از این روش مناسب ترین جهت ساختمان برای چهار منطقه اقلیمی متفاوت تعیین شده است که می تواند در مناطقی با شرایط اقلیمی مشابه نیز مورد استفاده قرار گیرد. نتیجه این محاسبات و جهت های بدست آمده در تصویر شماره ۴ بخوبی قابل ملاحظه است. با توجه به شرایط اقلیمی محدوده طرح (در زمستان سرد و در تابستان خشک)، موقعیت ساختمان می بایست در جهتی باشد که در زمستان بیشترین میزان انرژی گرمایی را جذب کند و در تابستان نیز در حد امکان کمترین تابش انرژی خورشیدی را جذب نماید، لیکن اولویت در جذب انرژی خورشید در فصل زمستان می باشد و می باید جهت استقرار ساختمان در این ارتباط تعیین گردد. با توجه به تصویر شماره ۴ ؛ در ساختمان های کوتاه، جهت جنوبی، جنوب شرقی و شرقی پیشنهاد گردیده است. همانگونه که در جداول مربوط به بخش باد، نشان داده شده است جهت بادهای غالب در فصول گرم سال از سمت شمال می باشد که جهت گیری ساختمان باید بگونه ای باشد که تا حد ممکن این باد را جذب کند. اگر ساختمان به سمت جنوب شرقی و شرق جهت گیری نماید، این جهت سبب جذب کمتر بادهای تابستانی می شود. با بررسی تابش خورشید و جهت وزش باد، بازه ای از سمت جنوب تا ۳۰درجه به سمت جنوب شرقی برای ساختمان در نظر گرفته می شود. زاویه بهینه برای اقلیم های سرد به ترتیب ۴۵ درجه از جنوب به سمت جنوب شرقی و ۲۰ درجه از جنوب به سمت جنوب غربی است، زاویه میانی این زوایا ۱۲ درجه است که به سبب این که جهت بادهای غالب تابستانی از سمت شمال می باشد. جهت بهینه ساختمان در این ناحیه ۳۰ درجه از جنوب به سمت جنوب شرقی در ساختمان های کوتاه در جهت انطباق اقلیمی پیشنهاد می گردد. ابن امر در تهیه طرح های تفصیلی و آماده سازی تا حد ممکن باید رعایت گردد. در ضمن باید خیابان های طویل تر در جهت موازی با جنوب شرقی و خیابان های فرعی عمود بر این جهت قرار گیرند به نحوی که تابش آفتاب به سطح آنها در فصول سرد افزایش یابد.

تصویر ۲: جهت های محاسبه شده بهینه استقرار برای اقلیم های مختلف طبق روش اولگی

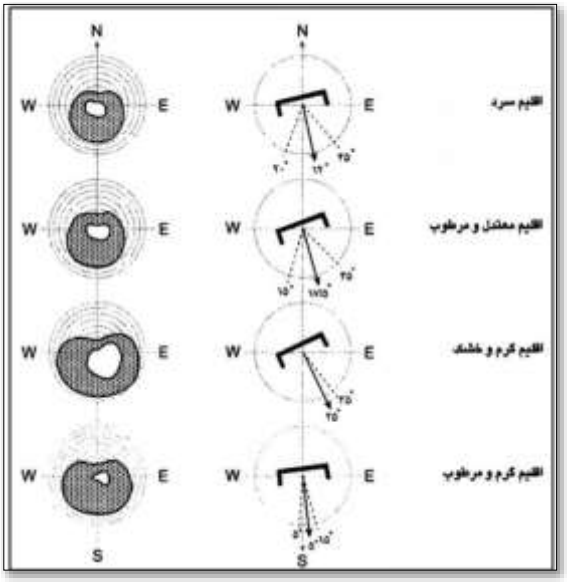

منبع: طرح تفصیلی آببر، سال ۸۸ ،: ص ۶۵

فرم بهینه ساختمان

تاثیر مستقیم عناصر اقلیمی در شکل گیری موجودات واقعیت شناخته شده ای است. در تاریخ طبیعی، قانون عمومی این است که فقط انواع و گونه هایی می توانند به حیات خود ادامه دهند که بتوانند خود را با محیط وفق دهند، با مصالح بافت خود هماهنگ شوند و با تمام نیروهای داخلی و خارجی که با آن روبرو هستند سازگار شوند.

شکل ساختمان نیز می تواند تاثیر زیادی در هماهنگ ساختن ساختمان با شرایط اقلیمی، همچنین در تعدیل انتقال شرایط بحرانی هوای خارج به داخل ساختمان داشته باشد. برای پی بردن به نقش شرایط حرارتی هر منطقه (دمای هوا و شدت تابش آفتاب) در شکل گیری ساختمان های همان منطقه، باید نسبت اهمیت هر یک از عوامل فوق مشخص گردد. ولی بطور کلی سردی هوا باعث فشردگی فرم ساختمان و شدت تابش زیاد آفتاب باعث کشیدگی آن در جهت محور شرقی-غربی می شود. باید به این نکته نوجه کرد که بهترین فرم ساختمان، فرمی است که کمترین مقدار حرارت(کالری) را در زمستان از دست بدهد و در تابستان نیز کمترین میزان حرارت را از آفتاب و محیط اطراف دریافت نماید. بنابراین، پلان مربع بهترین فرم ساختمان محسوب می شود. زیرا با وجود بیشترین حجم، کمترین سطح خارجی را دارد. البته این مساله در مورد ساختمانهای قدیمی که معمولا پنجره های کوچکی دارند و به همین دلیل می توان نفوذ بسیار کم آفتاب به داخل آنها را نادیده انگاشت، صدق می کند. ولی در مورد ساختمان های امروزی که دارای قسمت های شیشه خور بزرگی هستند، این مساله صادق نیست. اولگی(Olgy) معتقد است تعیین بهترین فرم برای این ساختمان ها با توجه به تاثیر دمای هوا و تابش آفتاب در شرایط حرارتی هوای داخلی ساختمان صورت می گیرد. وی تاثیر این دو عامل را در دمای سطح داخلی دیوارها از طریق محاسبه انتقال حرارت مشخص نمود. او بدین نتیجه رسید که اگر مقدار حرارت انتقال یافته از اضلاع یک ساختمان با اندازه اضلاع آن رابطه معکوس داشته باشد. فرم ساختمان مطلوب خواهد بود. به عبارت ساده تر، در یک فرم مطلوب، اضلاعی که بیشتر در معرض تاثیر تابش آفتاب و دمای هوا قرار دارند، کوچکترند. نتیجه محاسبات وی بر روی فرم ساختمان نشان می دهد که ساختمان هایی که بطور کامل و با دقت عایق کاری شده اند یا ساختمانهایی که نمای جنوبی آنها سایه بان دارد، با توجه به اقلیمشان نیاز بیشتری به تغییر شکل داشته اند. برعکس، ساختمان هایی که پنجره های تقریبا کوچکی دارند یا کاملا در سایه هستند، نیاز کمتری به کشیدگی در طول محور شرقی-غربی دارند. در تصویر ذیل این بررسی و نتیجه گیری که برای مناطق چهارگانه اقلیمی انجام شده نشان داده شده است.

تصویر ۳: فرم مطلوب ساختمان در اقلیمهای مختلف

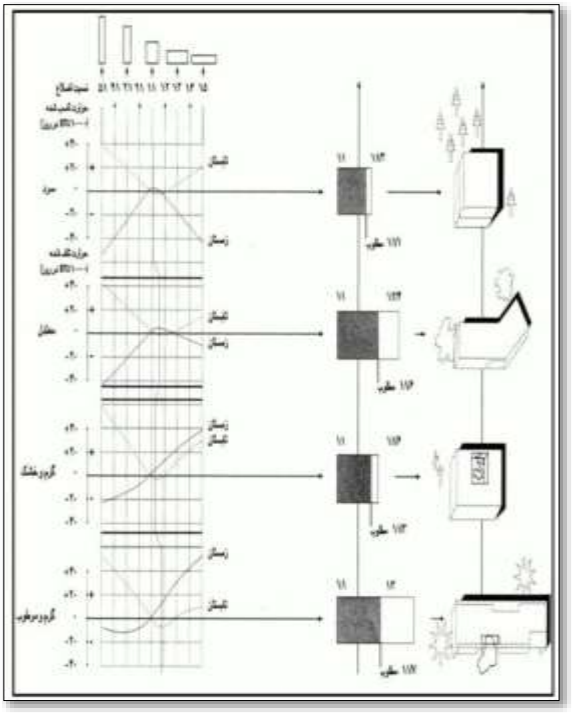

منبع: طرح تفصیلی آببر، سال ۸۸ ،: ص ۶۷

همانگونه که در تصویر ملاحظه می شود، برای شهر آببر بهترین فرم در ارتباط با شرایط این شهر در فصل زمستان، فرمی است که نسبت اضلاع آن ۱:۱/۱ باشد. ضمن اینکه، برای انتخاب فرم مطلوب ساختمان در این شهر باید شرایط تابستانی را نیز در نظر گرفت.

تعیین فرم ساختمانهای بزرگ

در شرایطی که آزادی عمل وجود داشته باشد، مناسب ترین فرم ساختمان های مسکونی یا ساختمان های کوچک را می توان با در نظر گرفتن تاثیر عوامل اقلیمی بر آنها تعیین نمود. ولی در مورد ساختمانهای بزرگ چنین نیست. زیرا در این ساختمان ها، عوامل دیگری از جمله روابط داخلی و فضای کلی مورد نیاز، همچنین مسائل اقتصادی در سازماندهی اهمیت بیشتری دارد. در نتیجه، فرم این ساختمان ها (همچون پوششی بر عملکردهای داخلی) بیشتر تحت تاثیر نیروهای داخلی قرار می گیرد و عکس العمل کمتری در مقابل شرایط اقلیمی نشان می دهد. عامل دیگری که در این ساختمان ها باعث کاهش تاثیر عوامل اقلیمی بر آنها می شود، بزرگی ساختمان ها نسبت به ساختمان های مسکونی است. اگر فرمی چهار برابر بزرگتر شود، نسبت حجم به سطح آن از ۱:۶ به ۱:۱/۵ کاهش می یابد و در اثر کاهش سطح خارجی نسبت به حجم مورد پوشش تاثیر عوامل اقلیمی بر آن کاهش می یابد(تصویر ذیل).

تصویر ۴: نسبت حجم به سطح در ساختمان

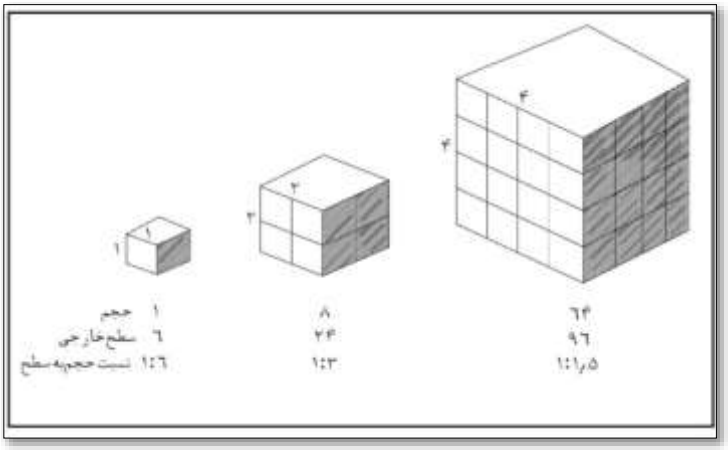

منبع: طرح تفصیلی آببر، سال ۸۸ ،: ص ۶۸

علاوه بر این، محاسباتی که در مورد تاثیر عوامل اقلیمی بر کنترل شرایط حرارتی هوای داخلی ساختمان ها انجام شده، نشان می دهد اگر چه در ساختمان های مسکونی می توان بیش از ۹۰ درصد بار سرمایش ساختمان را نتیجه عوامل اقلیمی دانست، این رقم برای ساختمان های بزرگ به ۶۰ درصد کاهش می یابد. از سوی دیگر، بررسی تاثیر افزایش حجم یک فرم در کاهش تاثیر عوامل اقلیمی بر آن در مناطق چهارگانه اقلیمی، نشان می دهد که اگر چه این تاثیر در مناطق سرد و مناطق گرم و خشک اهمیت فراوانی دارد، ولی در مناطق گرم و مرطوب چنین نیست. در نتیجه بطور کلی در ساختمان های بزرگ، فرم و جهت قرارگیری در مرحله دوم اهمیت قرار دارد. ولی با وجود این می توان اصولی برای این ساختمان ها در نظر گرفت که از میان آنها مهمترین اصلی که در مورد منطقه ماه نشان صدق می کند، آورده شده است. در مناطق سرد مانند شهر آببر ساختمان هایی که بطور آزاد در جهت محور شمالی- جنوبی کشیده شده باشند، مناسبترند ولی ساختمانهایی در جهت محور شرقی-غربی، چون در معرض تابش آفتاب قرار ندارند مناسب نیستند.

۳-۳-۲-۱-ویژگیها و قابلیتهای منابع آب

۱-۳-۳-۲-۱-آبهای سطحی (شبکه هیدروگرافیک، رودخانه ها-جریان و میزان آبدهی- وروانابها (جریان و تخمین حجم روانابها)، دریاچه ها، ماندابها و تالابها)

شهرستان طارم از نظر هیدرولوژی در حوزه آبخیز قزل اوزن قرار دارد. رود بزرگ قزل اوزن که یکی از دو شاخه اصلی سپیدرود و از رودهای بزرگ کشور است در طول شهرستان طارم و جنوب و شرق بخش مرکزی شهرستان طارم جریان دارد. ۲۲ رودخانه به قزل اوزن می ریزد، که مهم ترین آنها عبارت است از:

رود قمچقای: در بخش سیاه منصور، رودخانه مزبور از کوههای چیچکلو سرچشمه گرفته و در بخش توپ آغاج به رودخانه قزل اوزن می ریزد.

رود شوره: به خاطر داشتن رسوبات گچ و نمک طعام به این اسم نامگذاری شده، از مناطق پنجه بالا و نوبهار سرچشمه گرفته و به قزل اوزن می ریزد.

چم زرد: در شمال قباسرخ به قزل اوزن می ریزد، این رود از دو شاخه مهم تشکیل شده است که یکی به نام چم قره توره از کوه چنگیز قلعه سرچشمه گرفته با جهت جنوب غربی به روستای قره توره نزدیک می شود، در این محل گدازه آتشفشانی کوه سیاه، مسیر انحراف ساخته با جهت شمال غربی به «قبا سرخ» کنار راه بیجار می ریزد. شاخه دیگری از کوه کانی آیینه در جنوب غربی روستای برگشا سرچشمه می گیرد. شاخه های متعدد آن در دشت، درخت سبز(دارسوز) به هم پیوسته به نام چم چشمه ایاز در شمال قباسرخ به چم قره توره پیوسته و پس از طی مسیر یا جهت شمالی وارد قزل اوزن می شود.

چم درویش خاکی: قسمت مهمی از دهستان نجف آباد را سیراب کرده و در روستای درویش خاکی در شاخه واحدی، ناهمواریهای چین خورده و آهکی را شکافته و با دره ای تنگ و آبدار به قزل اوزن میریزد.

رود کوه زن: سرچشمه این رودخانه دامنه شمالی کوه سپه سالار و دامنه شرقی کوه زرنیخ در شمال غربی شهرستان بیجار است، شاخه های اولیه به شکل قوسی، کوه خرداش را دور زده و در جهت جنوب شرقی پس از اتصال شعبه های کوچکتری از ارتفاعات در محل روستای نور محمد و شاخه دیگری از مغرب دریافت می دارد. ادامه این رودخانه به سمت جنوب شرقی رسوبات جوش سنگی را شکافته و از شمال و جنوب به ترتیب از کوههای شاهنشین و نورعین-در جنوب کوه خرداش-شعبه های دیگری به آن پیوسته و از روستای خلیفه قشلاق به بعد دارای بستری پهن و آبرفتی است. این رود در مغرب روستای جیران به شعبه مهم قاوشقچای متصل می شود و سرانجام به قزل اوزن می ریزد.

رود قاوشق چای: با حوضه آبگیر وسیع تری در مغرب و جنوب رود کوه زن جریان دارد. شعبه های این رودخانه در نواحی سرچشمه اسامی متعددی دارد که بیشتر به نام روستاهای مجاور آنها خوانده می شود. آب باران ذوب برف ارتفاعات شمال غربی و مغرب شهرستان بیجار در دو شعبه اصلی متمرکز شده و سپس در شرق کوه ناصرآباد (دهستان جعفرآباد) به هم متصل می شوند. سرچشمه شعبه شمالی کوه زرنیخ و سرچشمه شاخه جنوبی به ترتیب از شمال به کوههای گوهربلاغی، ایوب انصار، قره توره و حتی شاخه ای از هوه توی شرقی است. این رودخانه دره ای گودتر از کوه زن دارد و در جهت غربی-شرقی در مغرب روستای

جیران به کوه زن می پیوندد، سرانجام به قزل اوزن میریزد. به طور کلی دو رودخانه کوه زن و قاوشقچای بعد از به هم پیوستن در فاصله کوتاهی در مشرق روستای قجور به قزل اوزن ختم می شود.

چم پشت قلا و چم زاغه قلا: ارتفاعات آهکی چین خورده اطراف بیجار و رشته تپه های دگرگونی مشرق کوه حمزه عرب، سرچشمه شعبه های کوچکی است که گاهی پس از اتصال، شعبه های بزرگتری به وجود آورده و زمانی به طور موازی و جداگانه جهت شمال شرقی به قزل اوزن می شود. سیلابهای دامنه کوه نقاره کوب در شمال غربی بیجار پس از اتصال به نام چم قامشلو و سیلاب های بادمستان و مهره نگار-در جنوب شهر بیجار-پس از عبور از داخل شهر به نام چم قلا در شمال روستای تابستانی به هم پیوسته و به نام چم قلا پشت قلا پس از روستای فشلافخانه به دره ای گود و جداری دیوار مانند در رسوباتس به قزل اوزن می پیوندد. در مجاور قزل اوزن از شیب جدارها به طور محسوسی کاسته می شود و دارای آب دایمی است. در مشرق این رود سیلاب کوههای حمزه عرب و خوره تاو(آفتاب گیر) در مشرق و جنوب شرقی بیجار، پس از اتصال و عبور از روستای زاغه فولاد در حومه روستای قشلاقخانه به قزل اوزن می ریزد.

رودخانه تلوار: این رودخانه از کوههای کلیایی در جنوب دهگلان و پنجه علی و دشت چهاردولی سرچشمه می گیرد و در منطقه قروه با چم شور و رودهای دهگلان به هم پیوسته و به طرف گروس، رو به شمال جاری و در حوزه بیجار با اوزن دره و رود شرکش مخلوط می شود و نهایتا به قزل اوزن می پیوندد.

رودخانه قزل اوزن به طور متوسط در ایستگاه بیانلو – در ماه نشان – ۱۷,۷ مترمکعب و در ایستگاه گیلوان – قبل از ورود به دریاچه سد سپیدرود- ۱۱۷,۳ مترمکعب در ثانیه آبدهی (سالیانه در حدود ۳ میلیارد و ۷۰۰ میلیون مترمکعب) دارد. کوهستانی بودن منطقه و وجود قله های بلند و برف گیر موجب شده که حوزه‌های آبخیز کوچک با داشتن آبراهه های فصلی و دایمی شکل گیرد. ۹ آبراهه عمده از بخش مرکزی به صورت شمال به جنوب جریان دارد. دو نقشه زیر موقعیت آبهای سطحی و حوزه‌ها و زیر حوزه‌ها در بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

جدول ۴۱: حجم تخیه سالانه رودخانه های فرعی بخش مرکزی شهرستان طارم

نام آبراهه	وسعت آبخیز کیلومترمربع	حجم تخلیه سالانه (M.C.M)
شهر دشت (پیرشیب)	۲۸,۲	۴,۲
گیلوان چای	۴۳	۸,۳
چرزه چای	۳۹,۸	۶,۴
باسار چای	۷۴,۶	۱۴,۹
آب‌لار	۶۰,۶	۱۳,۴۰
قانقلی چای	۹۵	۲۱,۷
آببر	۷۱,۴	۱۳,۳
هزاررود	۸۴	۱۴
سیاوه رود	۱۶۵,۸	۲۰,۹
جمع	۶۶۲,۴	۱۱۷,۱۰

مأخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی، ۱۳۸۱: ۱۸۶

کیفیت منابع آب سطحی شهرستان طارم در رودخانه های فرعی عموما خوب بوده و برای مصرف آشامیدن، کشاورزی و صنع مناسب می باشد، ولی مقدار املاح رودخانه قزل اوزن در ماههای کم آبی بالا بوده و خطر شوری برای گیاهان زراعی در پی دارد.

نقشه ۱۳: موقعیت آبهای سطحی در بخش مرکزی شهرستان طارم

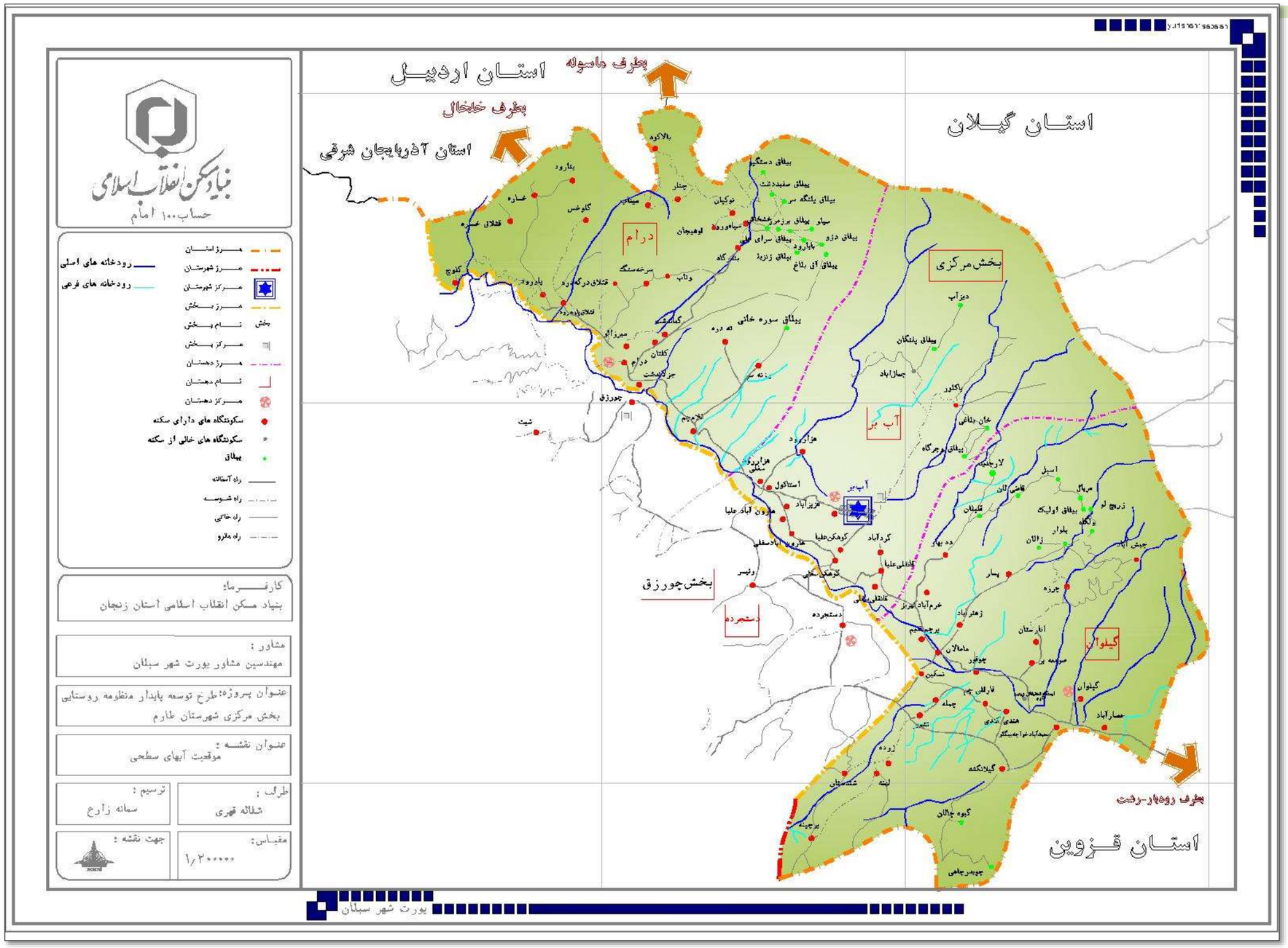

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

نقشه ۱۴ :حوزه ها و زیر حوزه ها

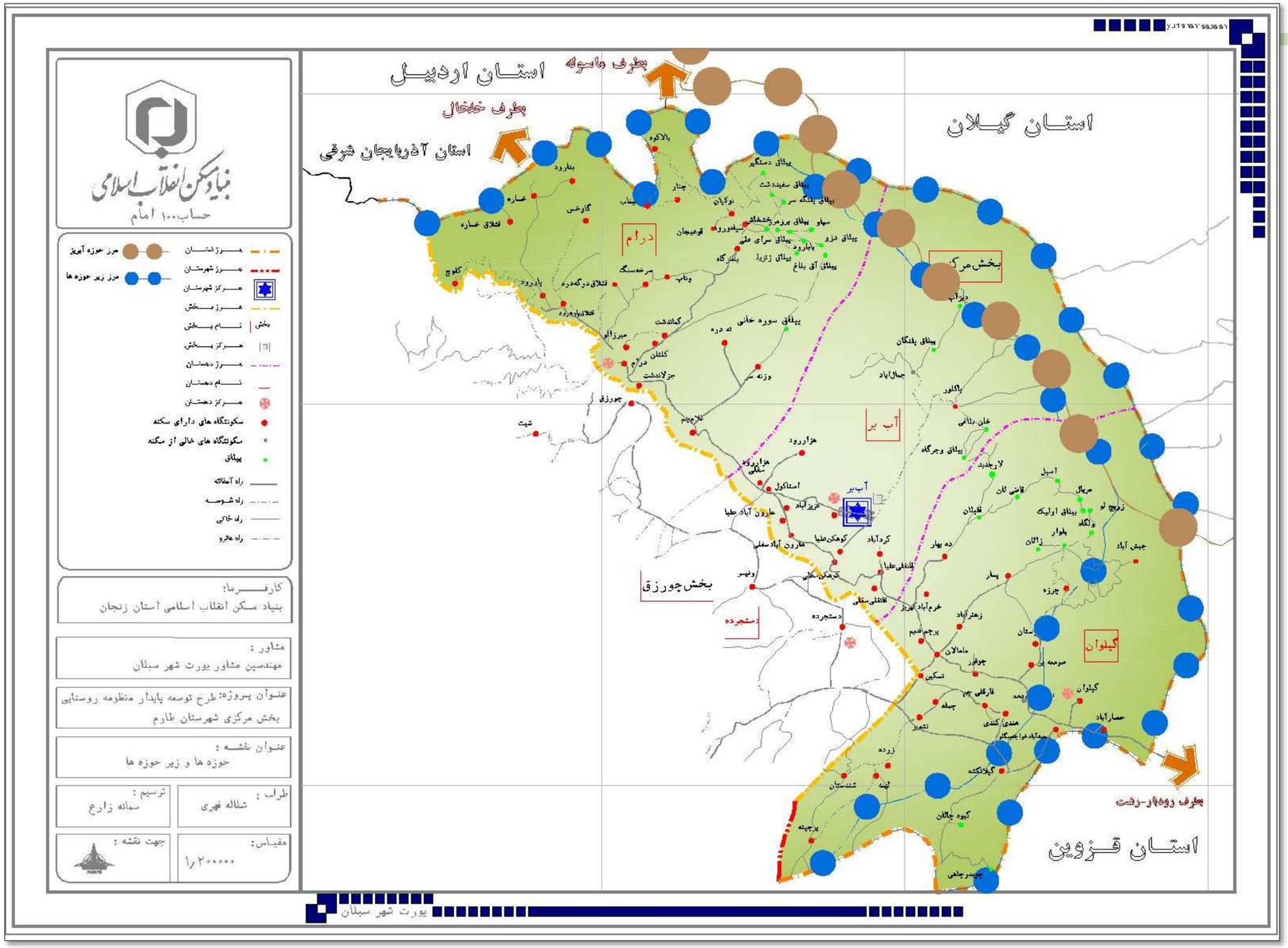

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

۲-۳-۳-۲-۱-آب‌های زیرزمینی (کمیت، کیفیت، سطح ایستابی، پراکنش و قابلیت آبدهی)

در تشکیل آب‌های زیرزمینی هر منطقه سه عامل مهم به عنوان عامل اصلی دخالت دارد:

۱- ویژگیهای زمین شناسی و تکتونیکی که شامل جنس، تخلخل، ضخامت، بافت و ساخت سنگ‌ها و شیب لایه‌های زمین شناسی می‌باشد.

۲- ویژگی‌های اقلیمی شامل میزان و نوع بارش، میزان تبخیر و تعرق، و پشت به آفتاب بودن،

۳- و در نهایت ویژگی‌های زمین ریخت شناسی مانند شیب و شکل و طول دامنه‌ها.

مهمترین مواد تشکیل دهنده مخازن آب زیرزمینی منطقه، آبرفتهای جوان دوران چهارم هستند که به صورت دشت سیلابی، تراس و مخروطه افکنه دیده می شود.

سفره های آب زیرزمینی را می توان به دو دسته تقسیم نمود:

الف- سفره های آب زیرزمینی حاشیه و بستر رودخانه که از درام تا گیلوان، یعنی در بخش اعظم مسیر رودخانه قزل اوزن در شهرستان طارم به شکل پیوسته وجود دارد و ضخامت آن براساس بررسی های انجام شده از ۱۰ متر تا حدود ۳۰ متر متغیر است.

ب- سفره های آب زیرزمینی در دره های کناری رودخانه اصلی (مخروطه افکنه حوزه های آبخیز فرعی) به شکل غیرپیوسته در ساحل شمال و جنوب رودخانه که اغلب با شیب هیدرولیکی حداکثر ۱,۵ درصد به سفره اصلی (بستر و حاشیه رودخانه قزل اوزن) می پیوندند. ضخامت لایه های آبدار این سفره ها متغیر بوده و از ۵ متر تا حدود ۶۰ متر برآورد شده است.

تغذیه سفره های کناری که در تراز بالاتر از تراز رودخانه قزل اوزن قرار دارند، تنها از راه جریانهای نفوذی از سطح بالاتر صورت می گیرد ولی آبخوان بستر حاشیه رودخانه اصلی، علاوه بر تغذیه از راه جریان سطحی رودخانه از راه جریان سطحی آبراهه های کناری نیز تغذیه می شود.

حداکثر آب زیرزمینی قابل برداشت از سفره زیرزمینی بستر و حاشیه رودخانه قزل اوزن از گیلوان تا درام با عمق متوسط ۲۱ متر و مساحت تقریبی ۱۰۷ کیلومتر مربع و ضریب ذخیره سازی ۱۵ درصد، حدود ۳۱۱ میلیون مترمکعب خواهد بود. همچنین سفره های آب زیرزمینی دره های کناری رودخانه قزل اوزن تنها محدود به مخروطه افکنه هایی می شود که راس آنها به طرف ارتفاعات و قاعده آنها به طرف رودخانه قزل اوزن محدود می گردد.

باتوجه به شیب هیدرولیکی تند و در نتیجه سرعت زیاد جریان آب در محیط متخلخل، به نظر می رسد که این سفره ها قادر به نگهداری آب در درازمدت –بیش از یکسال و در شرایط عدم تغذیه آبخوان-نباشند. بنابراین در صورت تمایل به برنامه ریزی و برای بهره برداری از این سفره های آبی، باید روشهایی مانند احداث سدهای زیرزمینی به کارگرفت تا حجم آبگیری آبخوان (عمق لایه آبدار) افزایش یابد؛ در غیر اینصورت، از سفره های آبی مخروطه افکنه ها به اندازه تغذیه سالانه آبخوان می توان بهره برداری نمود که البته در سالهای خشکسالی قابل اعتماد نخواهد بود.

آب حوزه آبخیز دره های فرعی و مخروطه افکنه ها برای آشامیدن دارای کیفیت مناسبتری نسبت به آبهای زیرزمینی بستر و حاشیه رودخانه قزل اوزن است.

به دلیل کمبود اطلاعات و عدم پاسخگویی به استعلام، از منابع اطلاعاتی طرح‌های فرادست استفاده می‌شود. بر اساس طرح مطالعات آمایش استان زنجان، منابع آب زیرزمینی محدوده طارم-خلخال شامل چاههای عمیق، نیمه عمیق، قنات و چشمه است. در جدول زیر تعداد و حجم برداشت آب از منابع زیرزمینی آورده شده است.

جدول ۴۲: منابع آب زیرزمینی استان زنجان

چاههای عمیق		چاههای نیمه عمیق		قنات		چشمه		مجموع منابع آبی قابل برداشت میلیون متر مکعب
تعداد	حجم برداشت هزار متر مکعب	تعداد	حجم برداشت هزار متر مکعب	تعداد	تخلیه سالانه هزار متر مکعب	تعداد	تخلیه سالانه هزار متر مکعب	
۲۵	۲۷۹۸	۵۳۲	۲۲۶۷۲	۴۱	۱۰۱۸۶۰۰۰	۶۹۶	۲۴۳۶۶۰۰۰	۶۰۰۲

منبع: اداره امور آب شهرستان طارم، ۱۳۹۴

۴-۳-۲-۱-ویژگیها و خصوصیات خاکها

۱-۴-۳-۲-۱-نوع، ترکیب، جنس و پراکنش خاکها

به طور کلی در شهرستان طارم چهار تیپ زمین تشخیص داده شده که هر تیپ زمین نیز خود به واحدهای فرعی تر قابل تفکیک است. از آنجا که تشکیل خاک با ویژگیهای آب و هوایی، توپوگرافی و ساختمان زمین شناسی به عنوان سنگ مادر، رابطه نزدیکی دارد، نامگذاری، تیپهای اصلی خاک براساس ویژگیهای محیطی آنها صورت می گیرد.

جدول ۴۳: طبقه بندی نوع خاکهای منطقه براساس ساختار محیطی

نام تیپ زمین	کد تیپ	درصد شیب عمومی	اختلاف پستی و بلندی	مشخصه های تیپها در منطقه مورد مطالعه
کوهها	۱	>۲۵	بیش از ۱۰۰ متر و عموما بین ۵۰۰ تا ۱۵۰۰ متر	به طور عمده شامل سنگهای آذرین درونی و خروجی با قله های مدور
تپه ها	۲	۲۵-۸	۵۰۰-۵۰ متر	به طور عمده شامل سنگهیا آذرین، مارن ماسه سنگ و کنگلومرا با قله های مدور با سطح قرمز رنگ
فلاتها و تراسها	۳	۸-۲	۵۰-۵ متر	به طور عمده شامل رسوبهای آبرفتی و به ندرت مارنی، کنگلومرایی
دشتهای دامنهای	۴	۵-۲	کمتر از ۵ متر	به طور عمده دارای خاکهای بافت متوسط تا سنگین، خاکهای تکامل یافته

منبع: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۸۱: ۱۹۶

۲-۴-۳-۲-۱-حاصلخیزی و قابلیت بهره‌برداری خاکها

در قسمت آبرفتی خاکها برای کارکاهای عمرانی در زمینه های شهرسازی توان کمی دارند و در زمینه دفع پسماند و پساب حاصل شهرها مناسب نمی‌باشند. در زمینه تسطیح و آماده سازی زمین و همچنین احداث کانال به دلیل بالا بودن سطح آبهای زیرزمینی مناسب نیستند و در زمینه جاده سازی و فونداسیون نیز به

دلیل بالا بودن سطح آبهای زیرزمینی، همچنین خطرات احتمالی سیل و نوسان حجم خاکهای دانه ریز با محدودیت روبه رو می باشند.

البته می توان با بکاربری فن آوریهای نوین در زمینه های مختلف محدودیت این نوع از خاکها را کاهش داد که این امر مستلزم صرف هزینه می باشد. در کنار این نارسایی ها این نوع خاکها دارای مزیت هایی نیز می‌باشند که از جمله آنها می توان به توان بالای این خاکها در زمینه تهیه مصالح ساختمانی مثل ماسه و توان خیلی مناسب در زمینه آب‌های زیرزمینی اشاره داشت. بخش مرکزی طارم محدود به پادگانه‌های آبرفتی قدیمی می‌باشد که مشخصات و ویژگیهایی به مانند پادگانه‌های آبرفتی جدید دارند. تنها تفاوت آنها بالا بودن میزان مقاومت خاک برای تحمل سازه‌ها در این پادگانه‌ها نسبت به پادگانه‌های جدید می‌باشد.

همچنین وجود سازندهایی با جنس مارن، گچ، ماسه سنگ وکنگلومرا نیز از ویژگیهای خاکی این بخش می‌باشد. لایه‌های سنگ گچ از نظر اقتصادی با ارزش هستند. از نظر توان این نوع از سنگها جهت کارهای عمرانی در شهرسازی توان متوسطی دارند. محدودیت آنها بیشتر در زمینه دفع فاضلاب و احداث زیرساختها و سازه‌های با وزن زیاد بر روی آنها می‌باشد و مزیت آنها نیز بیشتر در زمینه تامین آبهای زیرزمینی می‌باشد.

نقشه ۱۵: جنس خاک در بخش مرکزی شهرستان طارم

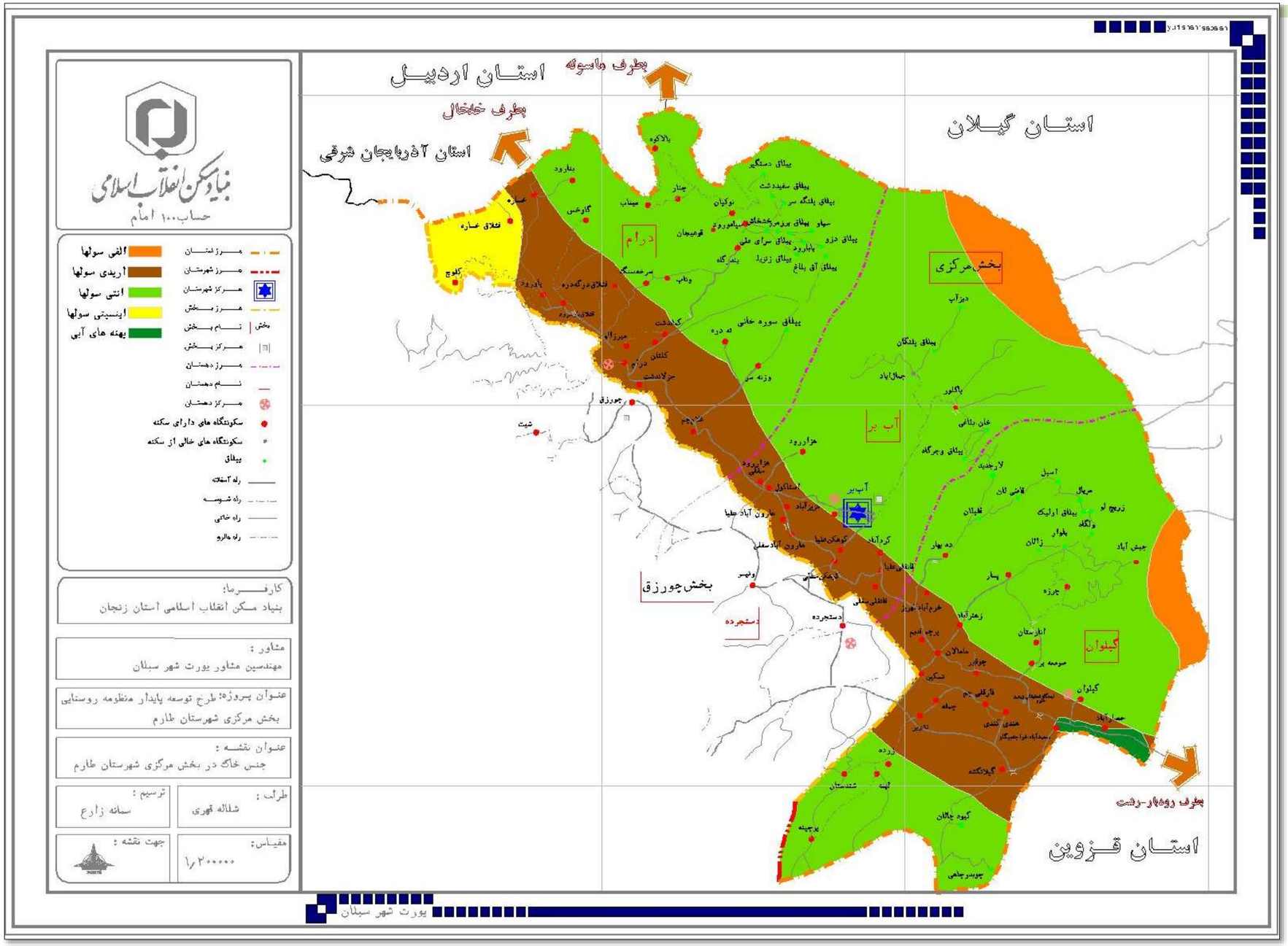

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

آلفی سولها (Alfisols): در مناطق نیمه خشک تا مرطوب که خاک تحتانی غنی از لحاظ مواد غذایی و رسی دارند به تشکیل می شوند (افق آرجیلیک) . آنها معمولا دارای پوششی متنوع از گیاهان هستند ولی به صورت غالب در جنگل موجود می باشند. آلفی سولها در صورت حفاظت دارای پتانسیل خوبی در حاصلخیزی هستند اما در صورت فرسایش به سرعت این حاصلخیزی تنزل پیدا می کند. ویژگی این خاک وجود اپی پدون اُکریک و افق آرجیلیک می باشد. افق های بارز آن به ترتیب A وEو Bt و C می باشد.

اریدی سولها (Aridisols): خاک مناطق خشک و بیابانی می باشد (ریشه این لغت از کلمه لاتین aridus به معنی خشک امده است) این خاک به مقدار کافی باران در یافت نمی کند که بتوان به صورت عادی در آن کشاورزی انجام داد. خاک تحتانی در آنها ممکن است غنی از رس باشد که میتواند به صورت سیمانی تا غیر سیمانی بوسیله ی نمک ها و کربناتهای ته نشست شده موجود باشد. شور شدن خاک و نمک زایی به صورت خطرناک، هنگام آبیاری در کشاورزی در این خاک به وجود می آید. بسیاری از بیابانهای واقعی به صورت غیر مسکونی رها شده است اما حاشیه آنها برای چرای دامها کاربرد دارد. افق های مجود در آن به ترتیب A و Bk و C می باشد. ویژگی تشخیص این خاک، اپی پدون اوکریک و ارجیلیک، کمبیک، کلسیک یا جیبسیک به صورت لایه های زیرین می باشد.

انتی سولها (Entisols): خاک هایی که توسعه و تکامل کم و ناچیزی پیدا کرده اند و ویژگی های آنها نمایانگر ویژگیهای ماده مادری آنها می باشد. (ریشه ی این کلمه به معنای متاخر می باشد) این خاکها مربوط به مناطق پر شیب، دشتهای غرقابی و تپه های شنی می شوند که به روی صخره های محکم و رسوبات شنی تشکیل می شوند. این خاکها در بسیاری از محیط ها واقع شده اند این خاک دارای افق اکریک بوده و نشانه ای از افقهای پیدایشی در آن دیده نمی شود. نمونه پرفیل آن به ترتیب از افق های A و C یا A و Bw تشکیل شده است (هر کجا Bw کمبیک نبود به علت وجود مقدار زیاد شن است)

اینسپتی سولها (Inceptisols) : این خاک افق هایی که تغییر یافته اند دارد اما هوادیدگی آنقدر زیاد نبوده که لایه illuvial به وجود بیاید (ریشه این لغت از کلمه ی لاتین inceptum به معنی ابتدایی بودن آمده است) این خاکها جوانند و یا در ابتدای مراحل به وجود آمدن قرار دارند. آنها به مقدار زیاد و به صورت کم عمق به روی سنگ بستر هستند یا روی زمین های پر شیب واقع شده اند. این خاک در دامنه ی گسترده ای از دما و رطوبت در محیط میتواند وجود داشته باشد. ویژگی این خاک اپی پدون اُکریک و افق کمبیک بوده و افق های بارز آن به ترتیب A ، Bw و C می باشد.

۵-۳-۲-۱-ویژگیهای پوشش گیاهی

۱-۵-۳-۲-۱-خصوصیات عمومی و نحوهٔ پراکنش پوشش گیاهی

گونه‌های شناسایی شده در شهرستان شامل درختان ارس، زیتون، انار، انجیر، فندق و... است.

شهرستان طارم به دلیل دارا بودن شرایط آب و هوایی خشک و اکثرا نیمه خشک شرایط مناسب آب و هوایی را برای پیدایش جنگل قابل بهره برداری ندارد (البته بجز ناحیه بسیار کوچکی در مرز شهرستان طارم - ماسوله). جنگل‌های این شهرستان در روی شیب‌های شمالی و جنوبی مشرف به دره قزل اوزن پراکنده بوده

مهندسین مشاور ..... YÜCE SHAHR SABALAN

و در محدوده روستای چرزه، جیش آباد، ، ده بهار، باکلور، جمال آباد، هزاررود، گیلانکشه، و کلوچ قراردارند. این جنگلها عموما به صورت تنگ و غیر قابل بهره برداری و تنها دارای ارزش زیست محیطی هستند. گونه اصلی این جنگلها را درخت ارس (CratagusMonogyhx) ولیک (juniper ruspolycarpos) تشکیل داده است. از دیگر درختان منطقه میتوان به درختان مختلف جنگلی از قبیل: بلوط، بادام، پسته، ایلفی، گوجه وحشی، گردوی وحشی، زیتون، کامتیغ، امرود، سیب، اسپرهای خاردار، اقاقیا، سیب وحشی، زالزالک، زرشک، تمشک، زبان گنجشک، کرکو، پلاخو، دغدغک، کلاه میرحسن ها، کل اروان ها، انار، بادام کوهی، آلبالو، سیاه تلو، راش، آلبالو تلخ، ازگیل، ارجنگ، خنجک، سماق، بید و صنوبر اشاره داشت. این جنگلها در کل غیر قابل بهره برداری برای استحصال چوب بوده و تنها بایستی برای حفظ اکوسیستم طبیعی حفاظت و نگهداری شده و در حد امکان مورد توسعه قرار گیرند. وسعت این جنگلها ۹۱۶۷ هکتار می باشد. انواع رستنی ها از قبیل شیرین بیان، تلخ بیان، بو مادران، گل گاو زبان، گل بنفشه، کاسنی، کنگر، ریواس، گشنیز، گزنه، سیر کوهی، گل ختمی، خاک شیر، قدومه، بابونه، قارچ، کاکوتی، دنبلان و پر سیاوشان که به مصرف خوراکی، صنعتی، دارویی می رسد و انواع سبزیجات خودرو خوراکی که در فصل بهار یک وعده‌ی غذایی به حساب می آید به نام محلی تره پته که در بین خانواده‌ها طرفداران بسیاری دارد نیز می باشد.

در اطراف شهرآببر جنگل وجود ندارد. مراتع اطراف شهر نیز بیشتر در ارتفاعات شمالی شهر وجود دارد، این مراتع نیز از نوع مراتع درجه ۳ می باشند. در اطراف شهر بیشتر باغهای میوه وجود دارند، این باغها بیشتر در قسمتهای شرقی، جنوب شرقی و شمال شرقی شهر قرار دارند و شامل درختان زیتون، انار، توت، فندق، گردو، گیلاس، سیب و انگور می باشد.

مراتع شهرستان ۱۰۹۸۱۱ هکتار می باشد که حدود ۹ درصد از آنها از وضعیت خوبی برخوردار است. این مراتع عمدتا در ییلاقات و ارتفاعات استقرار یافته است. ۶۹ درصد از مراتع در وضعیت متوسط قرار دارد و ۲۲ درصد نیز از وضعیت ضعیفی برخوردار است. کل علوفه تولیدی مراتع شهرستان حدود ۴۰ هزار تن علف خشک می‌باشد که نیمی از آن برداشت می‌شود و قابلیت تعلیف ۳۳۰ هزار واحد دامی را دارد.

نقشه ۱۶: وضعیت پوشش گیاهی

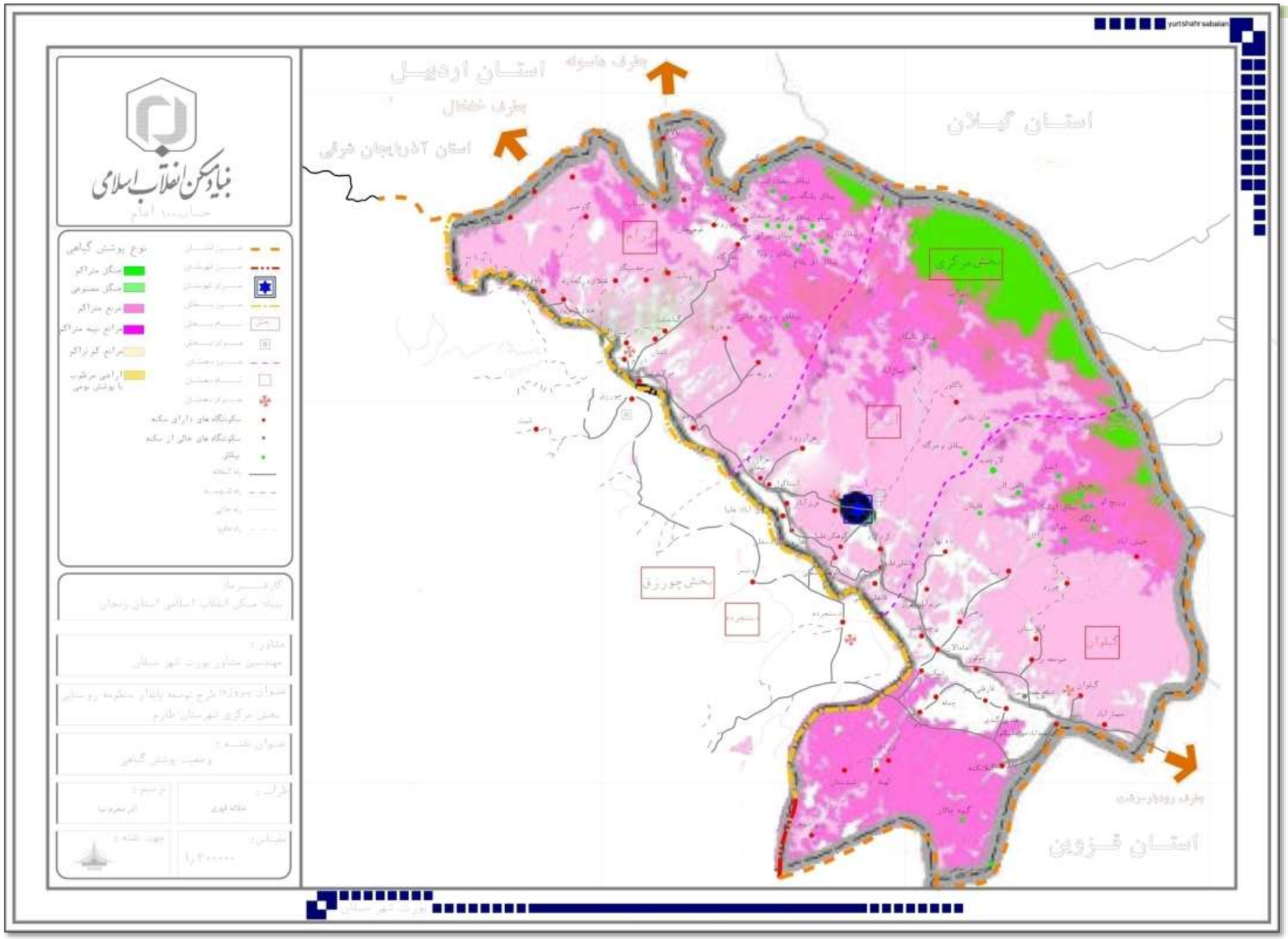

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

۶-۳-۲-۱-عرصه‌های باارزش زیست‌محیطی (با تاکید بر منابع و گونه های گیاهی و جانوری)

۱-۶-۳-۲-۱-عرصه‌های حفاظت‌شده[1]

مناطق حفاظت شده استان زنجان عبارت است از: منطقهٔ حفاظت شدهٔ سرخ آباد و منطقهٔ حفاظت شدهٔ انگوران. همچنین مناطق شکار ممنوعهٔ استان زنجان عبارت است از: منطقه شکارممنوع خرمنه سر، منطقه شکار ممنوع خراسانلو و منطقه شکار ممنوع فیله خاصه.

بر اساس مطالعات صورت گرفته در منطقه طارم حدود ۹۳۶۸۰۰۰۸۴,۲ متر مربع محدوده شکار ممنوع است که بیشتر این پهنه‌ها در بخشهای شمال شرقی، شرقی، جنوب شرقی و مرکزی منظومه طارم قرار گرفته است. نقشه زیر محدوده حفاظت شده بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

۲-۶-۳-۲-۱-عرصه‌های مستعد و ضروری برای حفاظت

با توجه به مطالعات صورت گرفته در منطقه طارم به منظور حفظ و حراست از عرصه‌های ملی و طبیعی، از طرف اداره منابع طبیعی، در شهر آببر پاسگاه حفاظتی ایجاد شده است که این پاسگاه‌های حفاظتی در نقاط بحرانی طارم نظیر گیلوان و چورزق ایجاد خواهد شد.

۷-۳-۲-۱-سوانح طبیعی (سیل، زلزله، طوفان و ...)

سیل:

با توجه به عبور رودخانه قزل اوزن و همچنین رودخانه های فرعی بررسی شده در آب های سطحی، بخش مرکزی شهرستان طارم مستعد بروز سیل در مواقع بارندگی است. به طوری که طی بارندگی های رخ داده در اواخر فروردین سال ۱۳۹۴ بیشترین خسارتها به دهستانهای گیلوان و آببر وارد شد و آب و برق سه روستا قطع شد همچنین مسیرهای ارتباطی چند روستا قطع و در برخی روستاها آب به داخل خانه ها رسوخ پیدا کرد.[2]

زلزله:

کوه های البرز غربی دارای روند شمال غربی-جنوب شرقی است که عرض آن در منطقه طارم نزدیک به ۸۰ کیلومتر می رسد. این کوهها از سوی شمال و جنوب به وسیله دو فرونشت تکتونیکی خزر جنوبی و شمال ایران مرکزی محدود شده است. بخش شمالی این کوه ها دارای گسلهایی با شیب به سوی جنوب و بخش جنوبی آن دارای گسلهایی با شیب به سوی شمال است. از آن جا که کوههای این منطقه از شمال برروی فرونشست خزر جنوبی و از جنوب بر روی فرونشت شمال ایران مرکزی رانده شده است، و با توجه به ادامه جنبش های کوهزایی، لرزه خیزی در این کوهها گریزناپذیر است. به دلیل ناپیوسته بودن لرزه خیزی منطقه، زمین لرزه های آن از بزرگی و شدت بالایی برخوردار است.

[1] عرصه های حفاظت شده بر اساس اسناد سازمان محیط زیست در سطح منظومه تعیین شود.

[2] خبرگزاری ایرانا، ۱۳۹۴/۱/۲۴ http://www.irna.ir/fa/News/81568992/

نقشه ۱۷: محدوده شکار ممنوع در بخش مرکزی طارم

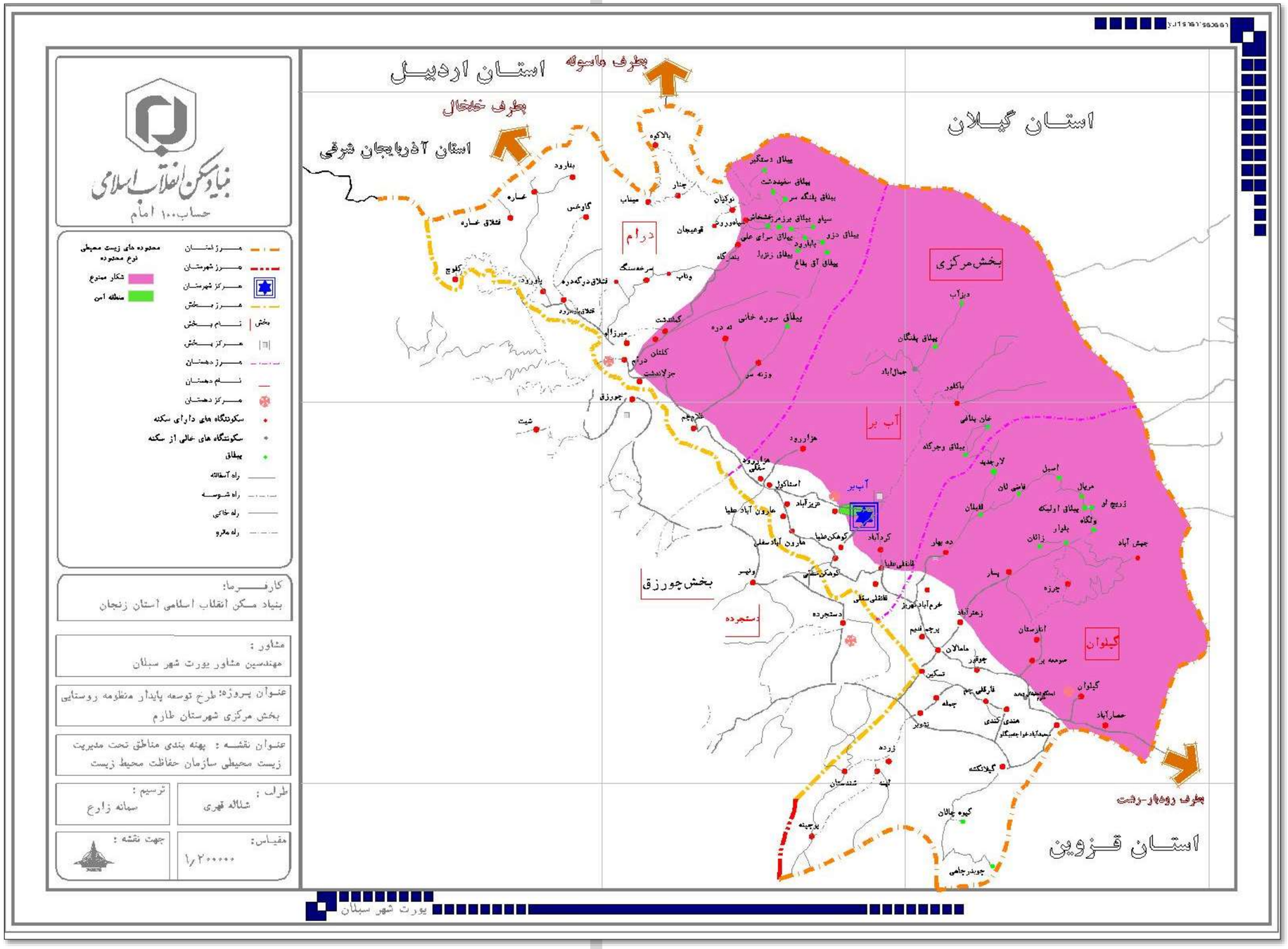

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

منطقه مورد مطالعه، در محدوده کوههای البرز-تالش جای دارد که مرز شمالی فرونشت قزل اوزن – شاه رود را می سازد و به علت لرزه خیزی بودن کوههای البرز، این منطقه زمین لرزه های بزرگی به خود دیده است. با این حال، هیچ یک از زلزله های گذشته با گسلش روی زمین همراه نبوده است.

زمین لرزه ویرانگر ۳۱ خرداد سال ۱۳۶۹ (۲۰ ژوئن ۱۹۹۰) رودبار و طارم پر خسارت ترین زمین لرزه در تاریخ کشور پس از زمین لرزه ۲۵ شهریور ۱۳۵۷ طبس بوده است. شدت این زلزله برابر با ۷,۷ درجه درمقیاس ریشتر و عمق کانونی آن در ۱۹ کیلومتری زمین بود. رویداد این زمین لرزه در منطقه پرجمعیت، موجب شد که بیش از ۴۰ هزار نفر جان خود را از دست داده و ۶۰ هزار نفر زخمی و ۵۰۰ هزار نفر آواره گردند. همچنین ۷۰۰ روستا ویران شده و ۳۰۰ روستا آسیب دید. خسارت بیش از ۷ میلیارد دلار تخمین زده شد.

نزدیکترین گسله های اصلی که میتوانند از نظر لرزه خیزی محدوده مورد مطالعه را تهدید نمایند عبارتند از:

-شمال غربی- جنوب شرقی که از شاهین دژ آغاز شده و در نزدیکی nw- se گسله ای است با راستای شمال شهر سلطانیه ناپدید می شود.

-گسله پوشیده ابهر:

گسلهای است با راستای خم دارnw- se و طول ۵۳ کیلومتر که از نزدیکی غرب ابهر می گذرد .

-گسله پوشیده طارم

گسله ای است با طول ۱۲۰ کیلومتر و راستای گسلهnw-se و شیب شمال شرقی، برش ناشی از رویداد این گسله بر روی زمین دیده نمی شود. این گسله در شمال ناحیه ابهر- سلطانیه دیده می شود.

-گسله پوشیده چپقلو:

گسله ای است به طول ۱۵۰ کیلومتر و شیب شمال شرقی که در یال جنوب غربی nw- se ،راستای کوه های سلطانیه قرار دارد.

به نظر میرسد که از نظر تاثیرگذاری این گسله ها، گسل طارم به دلیل نزدیکی به بخش مرکزی می تواند به عنوان موثرترین گسل مطرح باشد. گسله های فوق جزء، گسله های اصلی محسوب می گردند و بیشتر در سطح کلان مطرح می باشند. علاوه بر این سلها،گسله های فرعی دیگری نیز در محدوده مورد مطالعه وجود دارند. که در آینده از نظر لرزه خیزی می توانند تاثیر گذار باشند.

زمین لرزه های متعددی در بخش مرکزی بخصوصی در دهستان آببر به ثبت رسیده است که مهمترین آنها زلزله سال ۱۳۶۹ رودبار-طارم می باشد که قدرتی بیش از ۷ ریشتر داشته است. این زمین لرزه باعث تخریب صدها واحد مسکونی وکشته شدن هزاران نفر گردید. آخرین زمین لرزه ثبت شده در شهرستان طارم در هفتم اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۷ است که پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله کانون آن را در ۳۶ کیلومتری شهر آببر اعلام کرده بود. بیشتر زمین لرزه های ثبت شده در این منطقه قدرتی بیش از ۵ ریشتر داشته اند.

نقشه ۱۸: پهنه بندی خطر زلزله

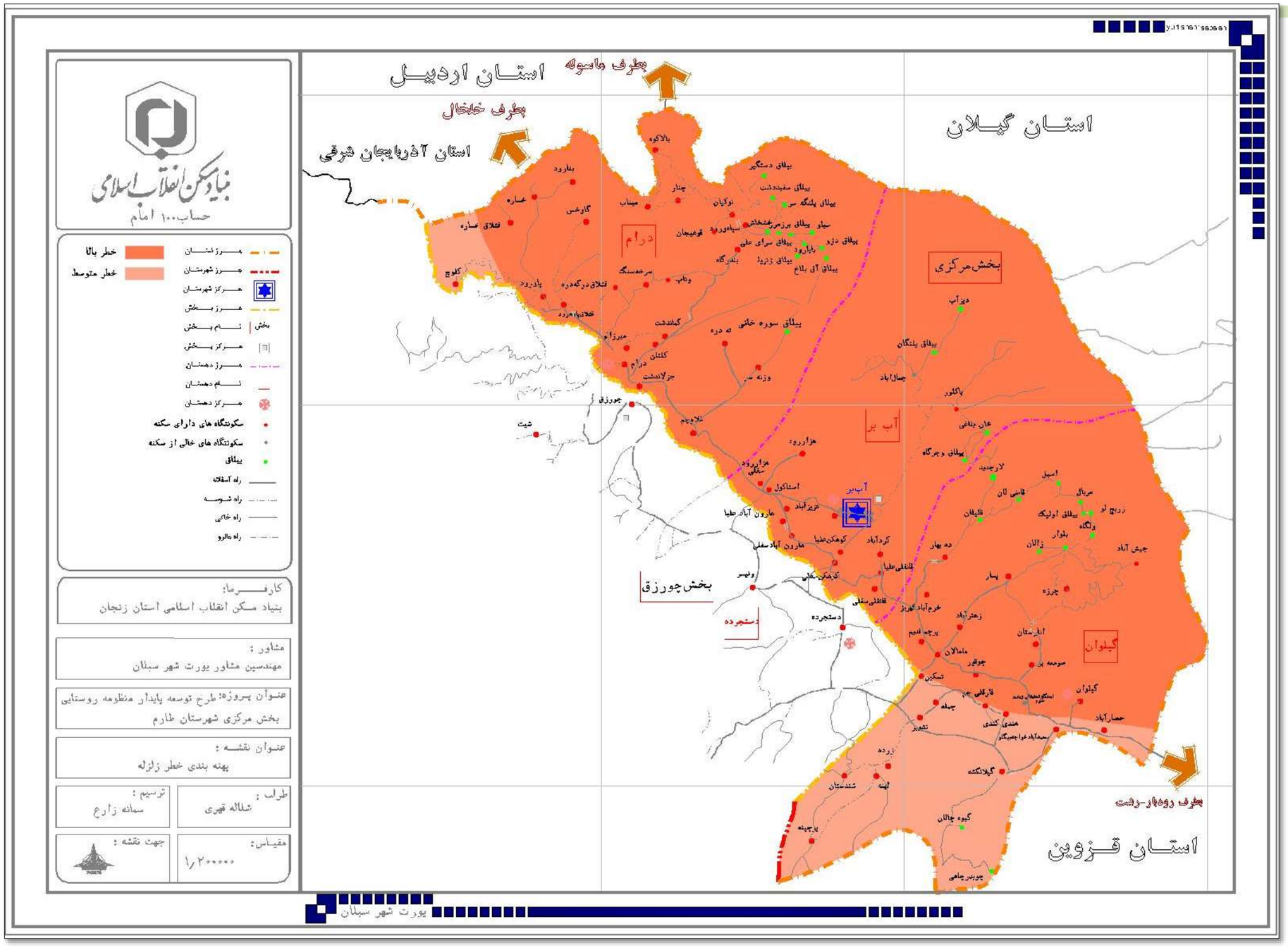

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

۸-۳-۲-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای محیطی- بوم شناختی منظومه

زمین شناسی: آبرفتهای بستر رودخانه و پادگانه های آبرفتی، کنگلومرای سست با گردشدگی متوسط و جورشدگی ضعیف به رنگ خاکستری روشن، تناوب مارن گچ دار و گچ به رنگ سبز روشن با رس، ماسه سنگ و کنگلومرا به رنگ خاکستری مایل به قرمز و لیتیک کریستال توف سبز تا زرد همراه با تناوبهای سیلتستون و ماسه سنگ مهمترین سازنهای بخش مرکزی شهرستان طارم را تشکیل می دهد.

ریخت شناسی: بخش مرکزی شهرستان طارم را می توان به دو واحد اصلی تقسیم کرد. الف- واحد پست و نیمه پست در دره قزل اوزن با توپوگرافیکی شامل اراضی رسوبی جلگه‌ای پست مجاور قزل اوزن، مخروطه افکنه‌ها و دشتهای پایکوهی همراه با تپه ماهورهای کم ارتفاع می باشد که به طور متوسط دارای شیب عمومی بین دو تا ۱۰ درصد است این واحد حدود ۴۰ درصد از بخش مرکزی شهرستان طارم را شامل می شود. واحد بلند و کوهستانی شمال شهرستان طارم (کوه‌های تالش)؛ این واحد کوهستانی (خرده ناحیه شماره سه) سرزمینی کوهستانی است با قله های بلند و دره‌های عمیق، محدود خاک همراه با انواع فرسایش و شیب عمومی بیش از ۳۰ درصد که حدود ۶۰ درصد از سطح شهرستان طارم را شامل می شود.

ویژگیهای آب و هوایی: تنوع بالای آب و هوایی در بخش مرکزی علیرغم وسعت کم به علت کشیده شدن از شرق به غرب، تفاوت ارتفاع، نفوذ محدود آب و هوای شمال به قسمتهای مرتفع و... می باشد. به صورت کلی اقلیم نیمه خشک سرد بر منطقه حکم فرما می باشد.

منابع آب: به خاطر عبور رودخانه مهمی چون قزل اوزن و همچنین چندین رودخانه فرعی دیگر، منطقه به لحاظ دسترسی به منابع آب سطحی و زیرزمینی دارای غنی کافی می باشد. کیفیت آب آبراهه ها برای مصارف آشامیدن، کشاورزی و صنایع بهتر از کیفیت رودخانه قزل اوزن می باشد.

خاک: باتوجه به وجود خاکهای آبرفتی در منطقه به همراه منابع آب کافی، زراعت و باغداری از مهمترین توانهای این منطقه است. این قسمت برای کارهای عمرانی مناسبت کمتری دارد.

پوشش گیاهی: منطقه انواع پوشش گیاهی از جنگل، باغ تا مراتع را دارا می باشد. با توجه به وسعت جنگلها و ارزش زیست محیطی که دارند استفاده تجاری در این منطقه توصیه نمی شود.

پهنه‌های با ارزش: پهنه وسیعی از این منطقه به پهنه های حفاظت شده اختصاص یافته است. این پهنه‌ها در شمال شرق، شرق و جنوب شرق و قسمتی از مرکز، منظومه طارم قرار دارد.

سوانح طبیعی: با توجه به وجود انواع گسلها و رودخانه ها در منطقه، احتمال وقوع زلزله و سیل بسیار بالاست و خسارتهای ناشی از وقوع سوانح طبیعی در گذشته قابل توجه بوده است.

جدول ۴۴: عمده ترین توانها و قابلیتها به همراه محدودیتها و تهدیدات محیطی-بوم شناختی منطقه

توانها و قابلیتهای عمده	محدودیتها و تهدیدات عمده
۱- منابع آب غنی برای زراعت و باغداری ۲- وجود خاک آبرفتی کافی در حدود ۴۰ درصد از محدوده ۳- تنوع گیاهی بالا	۱- مواجه با سوانح طبیعی زلزله و سیل در گذشته و احتمال بالای بروز در آینده ۲- شیب زیاد و محدودیت خاک در حدود ۶۰ درصد از مساحت محدوده

۴-۲-۱-ساختار کالبدی

۱-۴-۲-۱-تعداد، وسعت و پراکنش سکونتگاهها (اعم از شهری و روستایی)

بخش مرکزی شهرستان طارم از سه دهستان آببر، درام و گیلوان تشکیل شده است. این بخش دارای یک نقطه شهری و ۵۸ نقطه روستایی است. دهستان‌های آببر، درام و گیلوان به ترتیب دارای ۱۲، ۲۳ و ۲۳ سکونتگاه دارای سکنه هستند. جمعیت روستایی دو دهستان آببر و درام نزدیک به هم است. دهستان گیلوان دارای بیشترین میزان جمعیت روستایی است.

جدول ۴۵: تعداد و جمعیت سکونتگاه‌های بخش مرکزی شهرستان طارم

	سکونتگاه دارای سکنه	روستا	جمعیت
بخش مرکزی	۵۹	۴۲	۲۷۸۳۸
دهستان آببر	۱۲	۱۰	۴۵۱۱
دهستان درام	۲۳	۱۴	۴۴۰۶
دهستان گیلوان	۲۳	۱۸	۱۰۸۳۰
شهر آببر	۱	-	۸۰۹۱

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵

نقشه ۱۹: نحوه پراکنش روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم

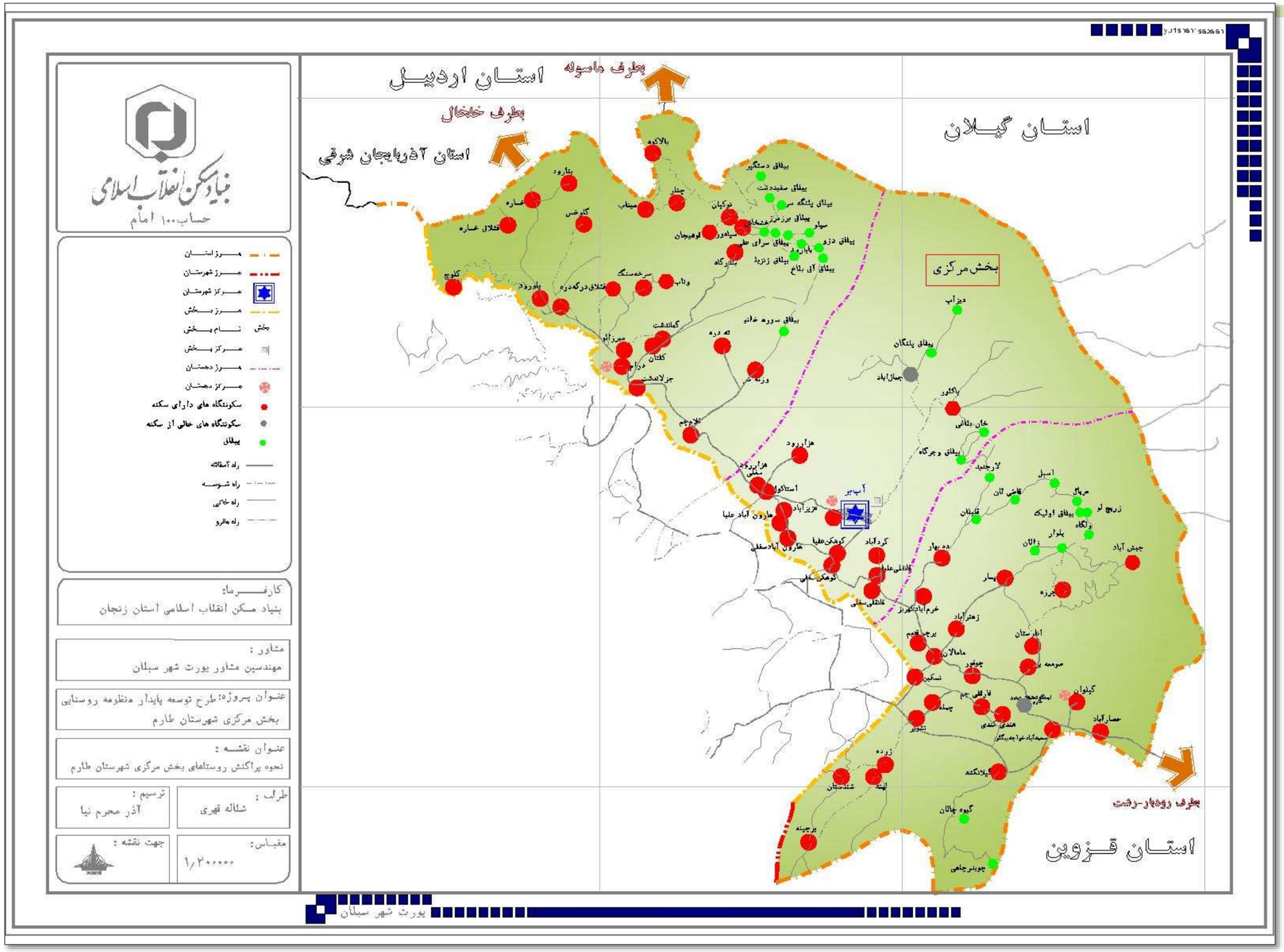

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نحوه پراکنش روستاهای دهستان درام: روستاهای دهستان درام به لحاظ فضایی دارای نرمال‌ترین نوع پراکنش هستند به این معنی که روستاهای دهستان تقریبا در تمام سطح دهستان پخش شده‌اند و به لحاظ فضایی در یکجا متمرکز نیستند. با این وجود به لحاظ جمعیتی این توزیع نرمال نبوده و عمده روستاهای بزرگ جمعیتی در قسمت جنوب و غرب دهستان درام واقع شده اند.

جدول ۴۶: تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان درام در سال ۱۳۹۵

		خانوار	جمعیت
ردیف	دهستان درام	۱،۴۲۳	۴،۴۰۶
۱	ته دره	۵۱	۱۶۳
۲	غلام چم	۳۰	۷۹
۳	جزلاندشت	۱۲۸	۴۲۶
۴	کلتان	۳۸	۱۱۵
۵	وزنه سر	۲۰	۵۲
۶	درام	۵۲۰	۱،۷۰۱
۷	بالاکوه	۱۷	۳۰
۸	بندرگاه	۷	۲۴
۹	سرخه سنگ	۳۷	۸۵
۱۰	سیاهورود	۸۰	۲۱۳
۱۱	قشلاق پاورود	۱۳	۴۹
۱۲	قشلاق درگه دره	۵	۱۰
۱۳	قوهیجان	*	*
۱۴	گماندشت	۲۳	۶۵
۱۵	گاوخس	۳۸	۱۰۸
۱۶	میر زا خانلو	۵۵	۱۶۷
۱۷	نوکیان	۲۵	۵۹
۱۸	وناب	*	*
۱۹	بنارود	۱۵	۳۸
۲۰	خساره	۱۶	۴۰
۲۱	کلوچ	۱۲۰	۳۸۶
۲۲	شهرک پاوه رود	۱۷۲	۵۵۸
۲۳	قشلاق خساره	۱۰	۲۷

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵

نقشه ۲۰: نحوه پراکنش روستاهای دهستان درام

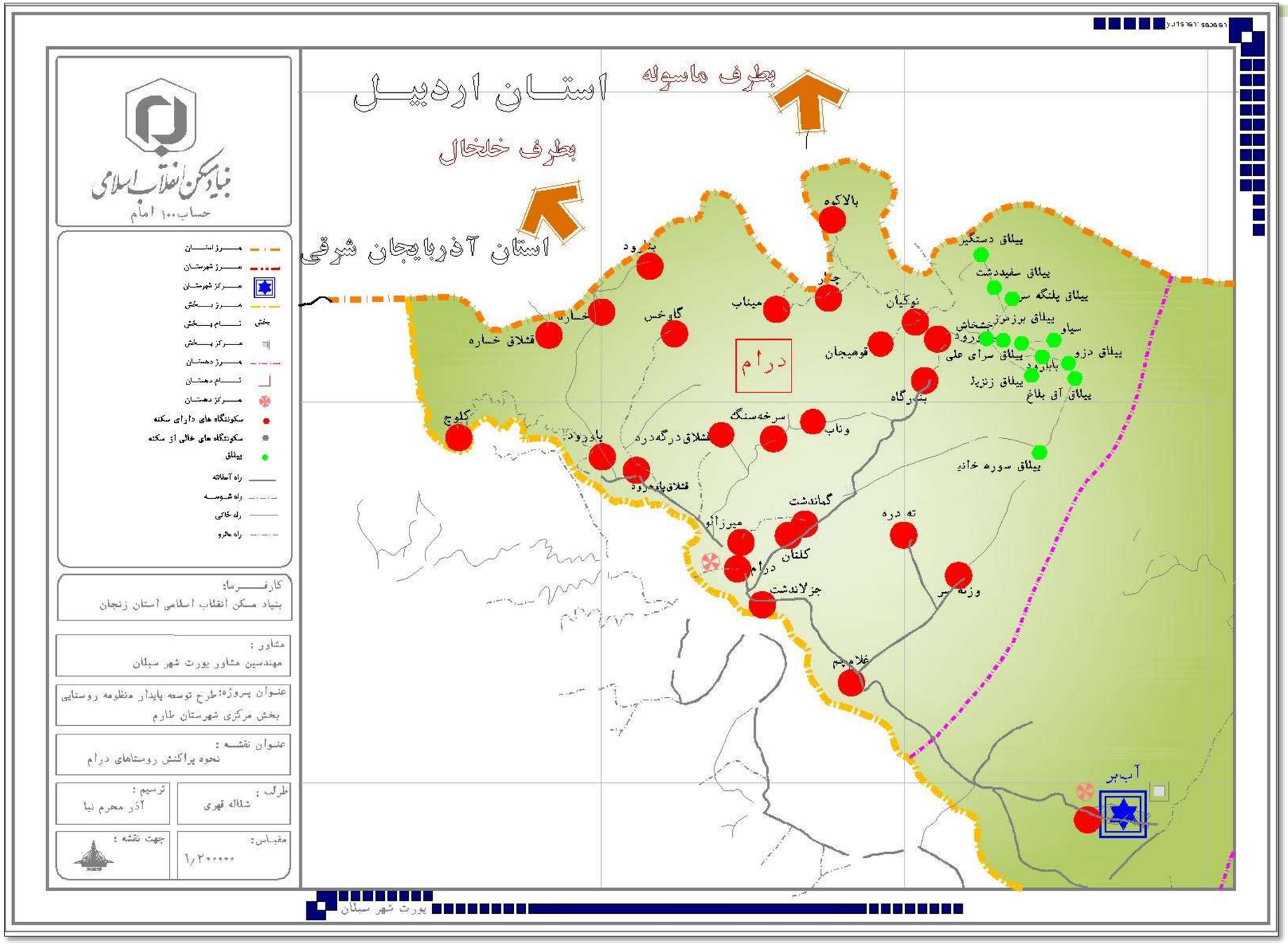

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نحوه پراکنش روستاهای دهستان آببر: روستاهای دهستان آببر در قسمت جنوب آن متمرکز شده اند و به لحاظ فضایی دارای پراکنش متوازن نیستند. قسمتهای شمال و شرق دهستان خالی از روستا و محل استقرار ییلاقات است. جدول و نقشه زیر نحوه پراکنش روستاهای دهستان آببر را نشان داده است.

جدول ۴۷: تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان آببر در سال ۱۳۹۵

			خانوار	جمعیت
ردیف	جمع دهستان آب بر		۱،۳۳۴	۴،۵۱۱
۱	آب بر	باکلور	۱۹	۶۶
۲	آب بر	کرد اباد	۱۲	۳۸
۳	آب بر	قانقلی سفلی	۶۰	۱۹۷
۴	آب بر	قانقلی علیا	۵۳	۱۶۳
۵	آب بر	کوهکن سفلی	۳۷	۱۳۷
۶	آب بر	کوهکن علیا	۱۲۳	۳۷۹
۷	آب بر	عزیزاباد	۲۷	۹۳
۸	آب بر	هارون ابادسفلی	۱۴۵	۵۰۲
۹	آب بر	هارون ابادعلیا	۱۲۸	۴۲۵
۱۰	آب بر	هزارودعلیا	۳۰۵	۱،۰۴۴
۱۱	آب بر	استاکول	۲۵۱	۸۷۱
۱۲	آب بر	هزارودسفلی	۱۷۴	۵۹۶

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵

نقشه ۲۱: نحوه پراکنش روستاهای دهستان آببر

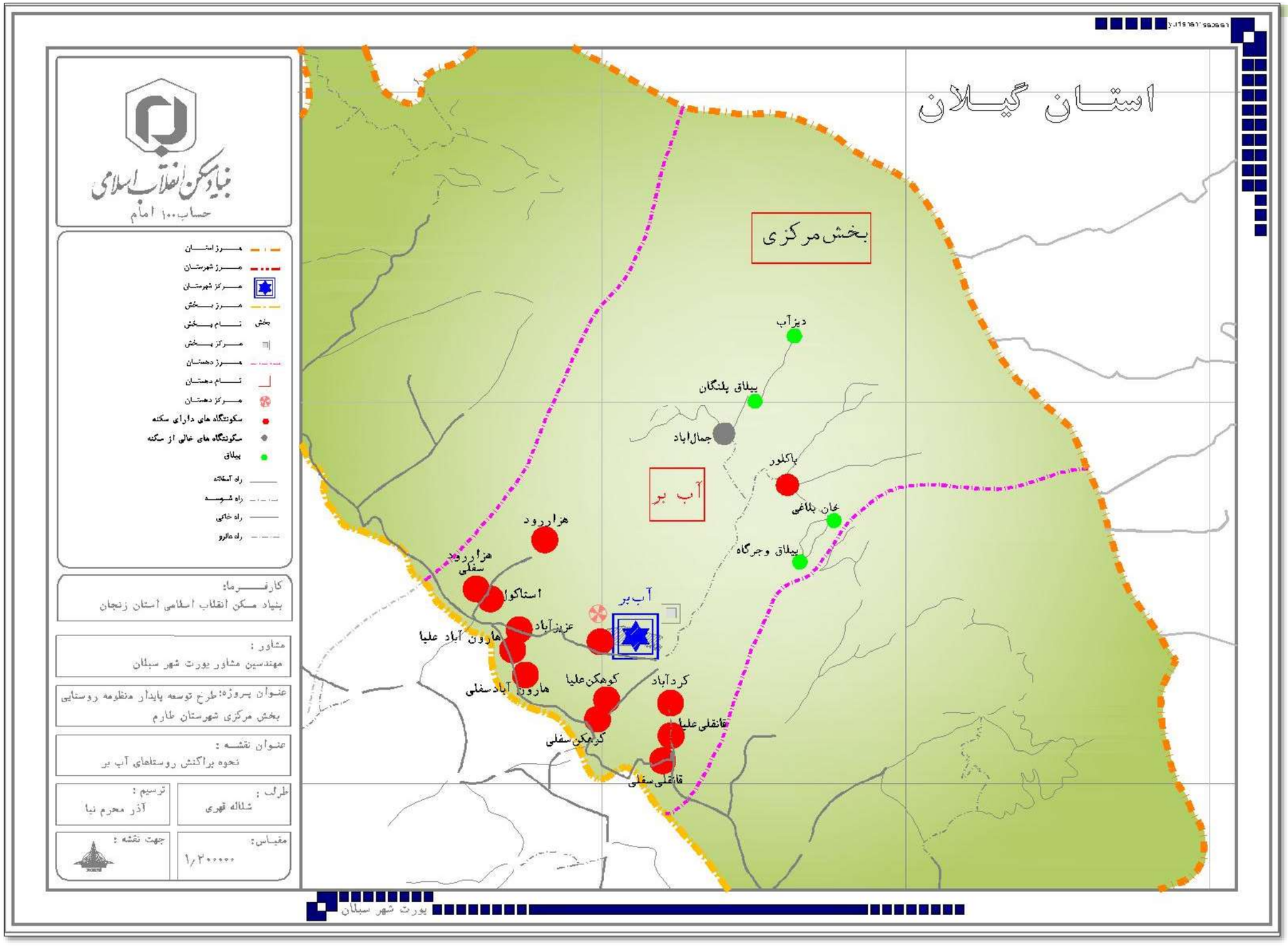

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نحوه پراکنش روستاهای دهستان گیلوان: دهستان گیلوان با وجود فضاهای خالی در قسمت های شمال و جنوب، به لحاظ توزیع فضایی روستاها دارای توازن است. در این دهستان روستای گیلوان بیشترین جمعیت را دارد و پس از آن روستاهای گیلانکشه، تشویر، هندی کندی جدید، تسکین، ده‌بهار و قارقلی چم از روستاهای پرجمعیت دهستان گیلوان هستند.

جدول ۴۸: تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان گیلوان در سال ۱۳۹۵

		خانوار	جمعیت
ردیف	جمع دهستان گیلوان	۳،۴۴۳	۱۰،۸۳۰
۱	پرچینه	۱۴	۴۵
۲	زرده	۳۱	۹۶
۳	لهنه	۱۱	۳۰
۴	هندی کندی جدید	۲۳۷	۷۷۲
۵	گیلانکشه	۵۷۴	۱،۷۹۴
۶	تشویر	۳۷۸	۱،۲۴۹
۷	تسکین	۲۱۹	۷۵۷
۸	چمله	۶۳	۲۰۱
۹	قارقلی چم	۱۹۲	۶۰۹
۱۰	هندی کندی قدیم	۶۷	۲۰۶
۱۱	گیلوان	۸۰۳	۲،۵۰۸
۱۲	انارستان	۴۰	۱۳۱
۱۳	چرزه	۵	۱۰
۱۴	میدان مطهری	۲۷	۷۷
۱۵	صومعه بر	۴۱	۱۱۴
۱۶	مامالان	۱۲۶	۳۵۹
۱۷	محمدابادخواجه بیگلو	۳۲	۱۰۵
۱۸	پیر چم قدیم	۳۰	۱۰۶
۱۹	پسار	۵۴	۱۵۱
۲۰	جیش اباد	۱۶	۳۵
۲۱	زهترابات	۱۴۲	۴۱۸
۲۲	خرم ابادکهریز	۱۳۰	۴۳۲
۲۳	ده بهار	۲۱۱	۶۲۵

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن۱۳۹۵

نقشه ۲۲: نحوه پراکنش روستاهای دهستان گیلوان

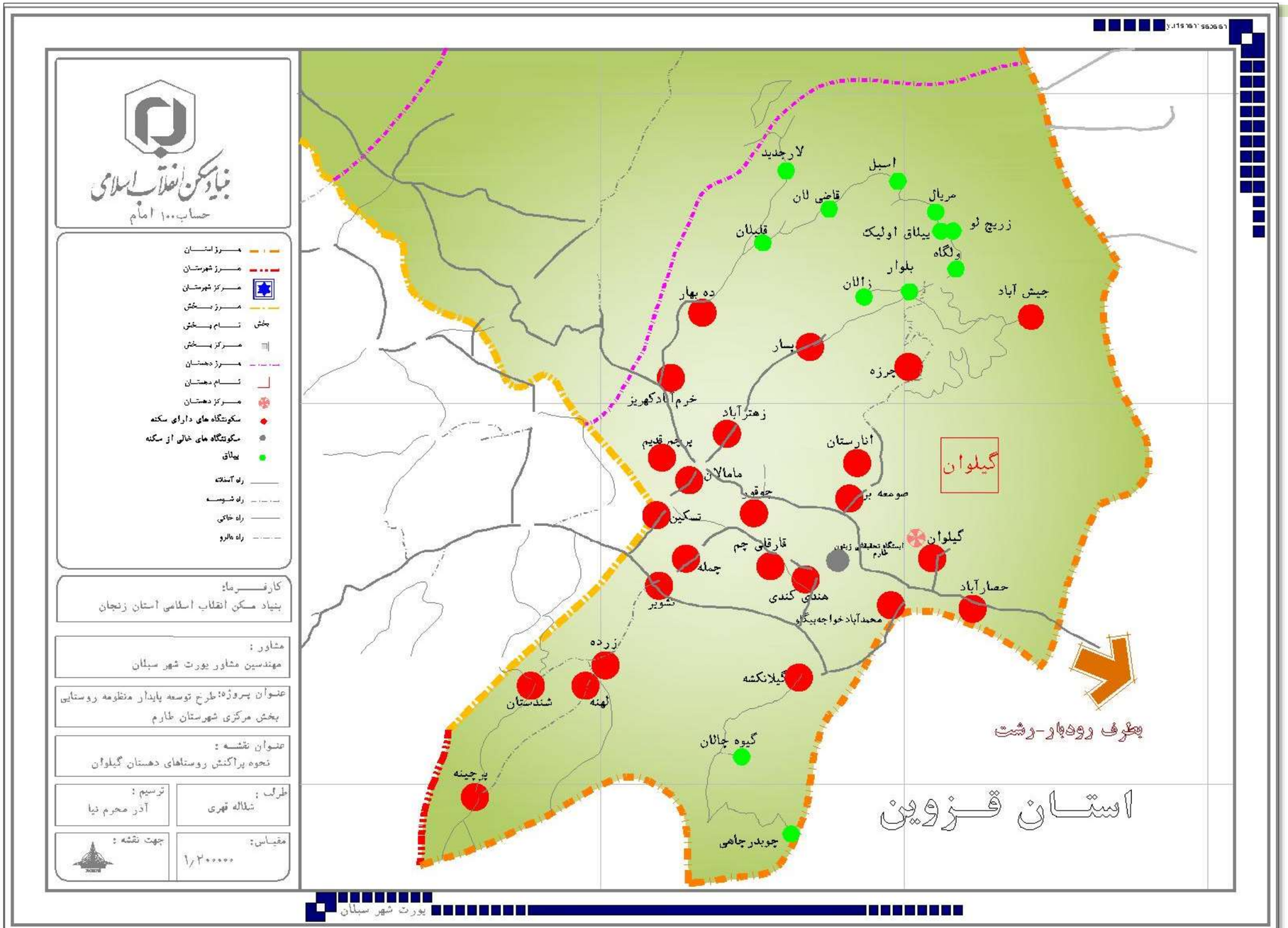

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای اثرگذار در شکل‌پذیری و پراکنش سکونتگاههای منظومه

۱-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای محیطی- اکولوژیک

عوامل و نیروهای محیطی – اکولوژیک بیشترین نقش و اثرگذاری را بر نحوه و چگونگی پراکنش فضایی و مکانی سکونتگاههای روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم دارند.

بر همین اساس سعی گردیده است اثرات عوامل طبیعی بر نحوه، توزیع و پراکنش فضایی و مکانی سکونتگاههای روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم با ابزارهایی چون نقشه و سایر مستندات دیگر مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

بر اساس بررسی های صورت پذیرفته دو عامل طبیعی تاثیرگذار رودخانه‌ها، آبراهه‌ها و ارتفاع و ناهمواریها (پستی و بلندی زمین) هر کدام بر اساس نقش خود، رودخانه‌ها، آبراهه‌ها به عنوان تامین کننده منابع آب (شرب و کشاورزی) و ارتفاع و ناهمواریها (پستی و بلندی زمین) مهمترین عوامل طبیعی تاثیرگذار در پراکنش مکانی و فضایی روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم به نقش آفرینی پرداخته اند.

رودخانه و آبراهه‌ها (دسترسی به منابع آب)

آب با نقش مهمی که در فعالیتهای کشاورزی (زراعت، باغداری و دامداری) دارد به عنوان مهمترین عامل در شکل‌گیری و ادامه حیات سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم نقش داشته است تا اندازه‌ای که می‌توان گفت ساختار و سازمان فضایی سکونتگاه در این ناحیه به پیروی از شبکه جریان آبهای سطحی شکل گرفته است. الگوی استقرار سکونتگاهها متاثر از جریان رودخانه‌ها الگوی خطی را تداعی می کند که شامل الگوی اصلی در امتداد رودخانه قزل اوزن و الگوهای خطی فرعی در امتداد رودهای فرعی و آبراهه‌های عمود بر قزل اوزن است. جلگه‌های رسوبی ایجاد شده توسط رود قزل اوزن و مخروطه افکنه‌هایی رودهای فرعی بیشترین و بزرگترین سکونتگاههای روستایی را در خود جای داده است. در قسمت‌های کوهستانی شمال واقع در دهستان درام، شکل گیری آبادیها و سکونتگاههای ییلاقی دامداران، بستگی به وجود چشمه‌ها و آبراهه‌های طبیعی دارد. از این رو آبادیهای کوهستانی، مزارع و ییلاق دامدارن سنتی در کوههای شمال منطقه در کنار چشمه‌های آب و یا آبراهه‌ها و سرشاخه‌های رودخانه‌ها قابل مشاهده است.

وضعیت ناهمواریها (ارتفاع و پستی و بلندی)

عامل ناهمواریها (ارتفاع و پستی و بلندی زمین) نقش عمده‌ای در نحوه پراکنش سکونتگاه‌های بخش مرکزی شهرستان طارم داشته و دارد.

تحت تاثیر عامل ناهمواری ها، دو واحد توپوگرافیک در بخش مرکزی شهرستان طارم قابل مشاهده است: زمین‌های هموار و تقریبا هموار در دره رودخانه قزل اوزن و قسمتهای بلند کوهستانی. با افزایش ارتفاع و کوهستانی شدن منطقه از تعداد سکونتگاه‌های روستایی به شدت کاسته می شود. علاوه بر کاهش عددی تعداد روستاها، همچنین به لحاظ تعداد جمعیت نیز روستاهای موجود در مناطق کوهستانی در مقایسه با روستاهای مناطق جلگه‌ای کم جمعیت تر هستند.

در مقایسه با عامل آب که با افزایش میزان دسترسی به آن بر تعداد جمعیت روستاها افزوده می شود، تاثیر عامل ناهمواریها به صورت کاملا متفاوت است و هر چه بر میزان پستی و بلندی زمین افزوده می شود، از تعداد و جمعیت روستاها کاسته می شود.

تاثیر ترکیبی عوامل طبیعی بر پراکنش نقاط جمعیتی

مکان گزینی روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم تحت تاثیر دو عامل اصلی دسترسی به منابع آب و زمین قابل کشاورزی قابل توصیف است. بررسی پراکنش روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم با نحوه پخشایش رودخانه‌ها و خطوط منحنی میزان نشان از انطباق محل روستاها با دسترسی به منابع آب رودخانه‌ای در زمینهای قابل کشت دارد. تنها در دهستان درام است که تعدادی از روستاها، در مناطق کوهستانی و با اتکاء به دامداری و دسترسی به آب زیرزمینی (چشمه) شکل گرفته‌اند.

نحوه پراکنش روستاهای بزرگ و کوچک حاکی از تاثیر ناهمواری ها بر اندازه روستاهاست. روستاهای واقع در مناطق مرتفع و ناهموار فرصت کمتری را برای جذب جمعیت داشته اند. روی همگذای نقشه تقسیمات سیاسی و نقشه توپوگرافی بخش مرکزی شهرستان طارم، نشان می‌دهد که منظومه مورد مطالعه از دو قسمت کوهستانی و پایکوهی - جلگه‌ای تشکیل شده است. با توجه به وضعیت مناسب اراضی پایکوهی و حوزه‌های جلگه‌ای برای فعالیتهای کشاورزی و سکونت‌گزینی، سکونتگاههای اصلی و پرجمعیت این دهستانها نیز در قسمتهای پایکوهی و جلگه‌ای حاشیه رودخانه قزل اوزن شکل گرفته است. با فاصله گرفتن از حاشیه رودخانه قزل اوزن به طرف ارتفاعات، از تعداد و جمعیت سکونتگاه‌ها کاسته می‌شود به گونه‌ای که سکونتگاه‌های بزرگ جمعیتی را تنها در دره‌های رودهای فرعی که به رودخانه قزل اوزن می‌ریزند، آن هم در زمینهای با ارتفاع کمتر از ۱۰۰۰ متر از سطح دریاهای آزاد، یعنی در قسمت پایکوهی قابل مشاهده است و قسمتهای کوهستانی، علیرغم دارا بودن تعدادی سکونتگاه به خصوص در دهستان درام، فاقد روستاهای بزرگ و عمده است. سکونتگاه‌های واقع در قسمتهای کوهستانی، مجموعه از آبادی‌های کم‌جمعیت، خالی از جمعیت، مزرعه و یا ییلاق دامداران می‌باشد.

بنابراین، از نظر الگوی استقرار جمعیت و سکونتگاه‌های بخش مرکزی شهرستان طارم، یک الگوی خطی اصلی در امتداد دره قزل اوزن قابل تشخیص است که از شمال غرب بخش مرکزی شهرستان آغاز شده و تا جنوب شرق آن امتداد می‌یابد. در درجه دوم، استقرار سکونتگاهها را بازهم با الگوهای خطی در امتداد رودهای فرعی منتهی به قزل اوزن می‌بینیم که تقریبا عمود برالگوی خطی قزل هستند. مهمترین آنها دره سیاه‌رود در دهستان درام و دره آبلار در دهستان آببر است.

بررسی تاثیر عوامل طبیعی در پراکنش نقاط سکونتگاهی در سطح دهستان

دهستان درام: به لحاظ جغرافیایی دهستان درام در شمالی‌ترین قسمت بخش مرکزی شهرستان طارم واقع شده است. دهستانهای آببر در مرکز و دهستان گیلوان در جنوب منظومه واقع شده‌اند. بررسی تاثیر عوامل طبیعی در پراکنش نقاط سکونتگاهی را از شمال به جنوب منظومه و از دهستان درام آغاز می کنیم.

در دهستان درام تاثیر رودخانه قزل اوزن و رودخانه‌های فرعی دیگر همچون سیاه رود بر پراکنش نقاط روستایی مشهود است. پراکندگی و توزیع روستاها در تمام پهنه جغرافیایی دهستان آشکار است. علیرغم این پراکنش نسبتا موزون، روستاهای عمده دهستان عموما در اراضی جلگه‌ای نزدیک به رودخانه قزل اوزن قرار گرفته‌اند و روستاهای واقع در قسمت کوهستانی از جمعیت کمتری برخوردار هستند(نقشه ۲۲).

دهستان آببر: در دهستان آببر سکونتگاههای روستا در قسمت جنوب دهستان و در امتداد رودخانه قزل اوزن متمرکز شده و قسمتهای شمالی دهستان عملا فاقد سکونتگاههای روستایی است. تجمع روستاهای دهستان آببر در نزدیکی رودخانه قزل اوزن، علاوه بر نزدیکی به آب و فضای باز قابل کشت به عدم امکان شکل گیری و گسترش فیزیکی روستاها در قسمت کوهستانی شمال و شرق دهستان مرتبط است. در مناطق کوهستانی با توجه به شیب زیاد منطقه امکان اسکان دایمی جمعیت به لحاظ تامین منابع آب و خاک و همچنین تامین امکانات و خدمات با توجه به سختی عبور و مرور کمتر فراهم است(نقشه ۲۳).

دهستان گیلوان: در دهستان گیلوان با دسترسی بیشتر به اراضی هموار قابل کشت به همراه دسترسی راحتتر به منابع آب امکان شکل گیری روستاهای پرجمعیت‌تر با اقتصادی شکوفاتر فراهم شده است.

نتیجه گیری: در مجموع روستاهای بزرگ هر سه دهستان به همراه تنها شهر بخش مرکزی شهرستان طارم در تبعیت از محیط طبیعی و به خصوص عوامل دسترسی به آب و دارا بودن فضای باز و هموار شکل گرفته‌اند و نحوه پراکنش روستاها هم به لحاظ کمی و هم به لحاظ جمعیتی بیانگر این موضوع می باشد.

آنچه مشخص است اینکه، در گذشته در شکل گیری سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم، عوامل طبیعی و به صورت مشخص رودخانه‌ها و ناهمواریها نقش اساسی را داشته است. به صورت یک جمله کلی حیات سکونتگاههایی که فعالیت کشاورزی دارند، به منابع آب و خاک وابسته است.

نقشه ۲۳: تاثیر عوامل طبیعی بر نحوه پراکنش روستاهای دهستان درام

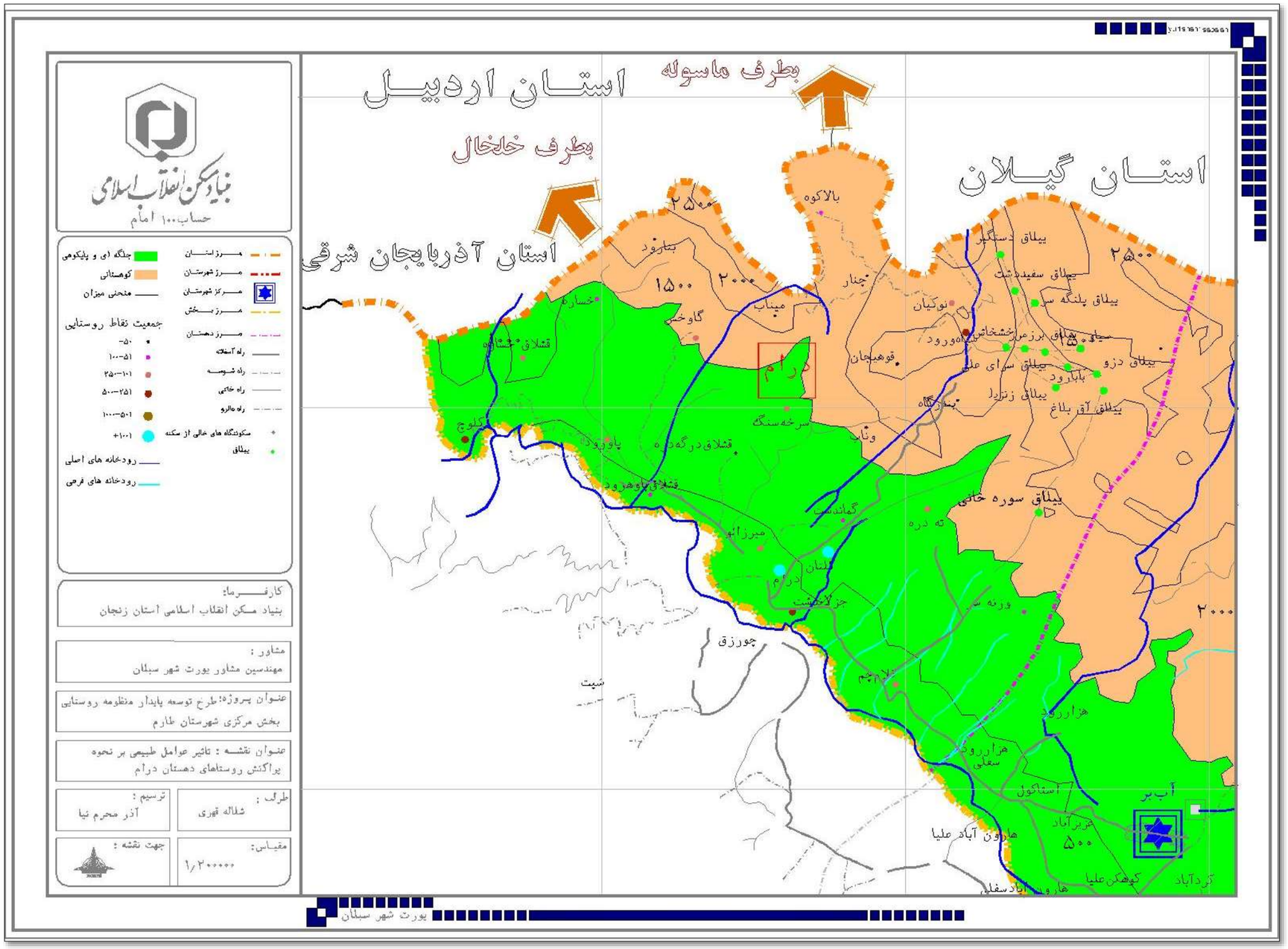

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

نقشه ۲۴: تاثیر عوامل طبیعی بر نحوه پراکنش روستاهای دهستان آببر

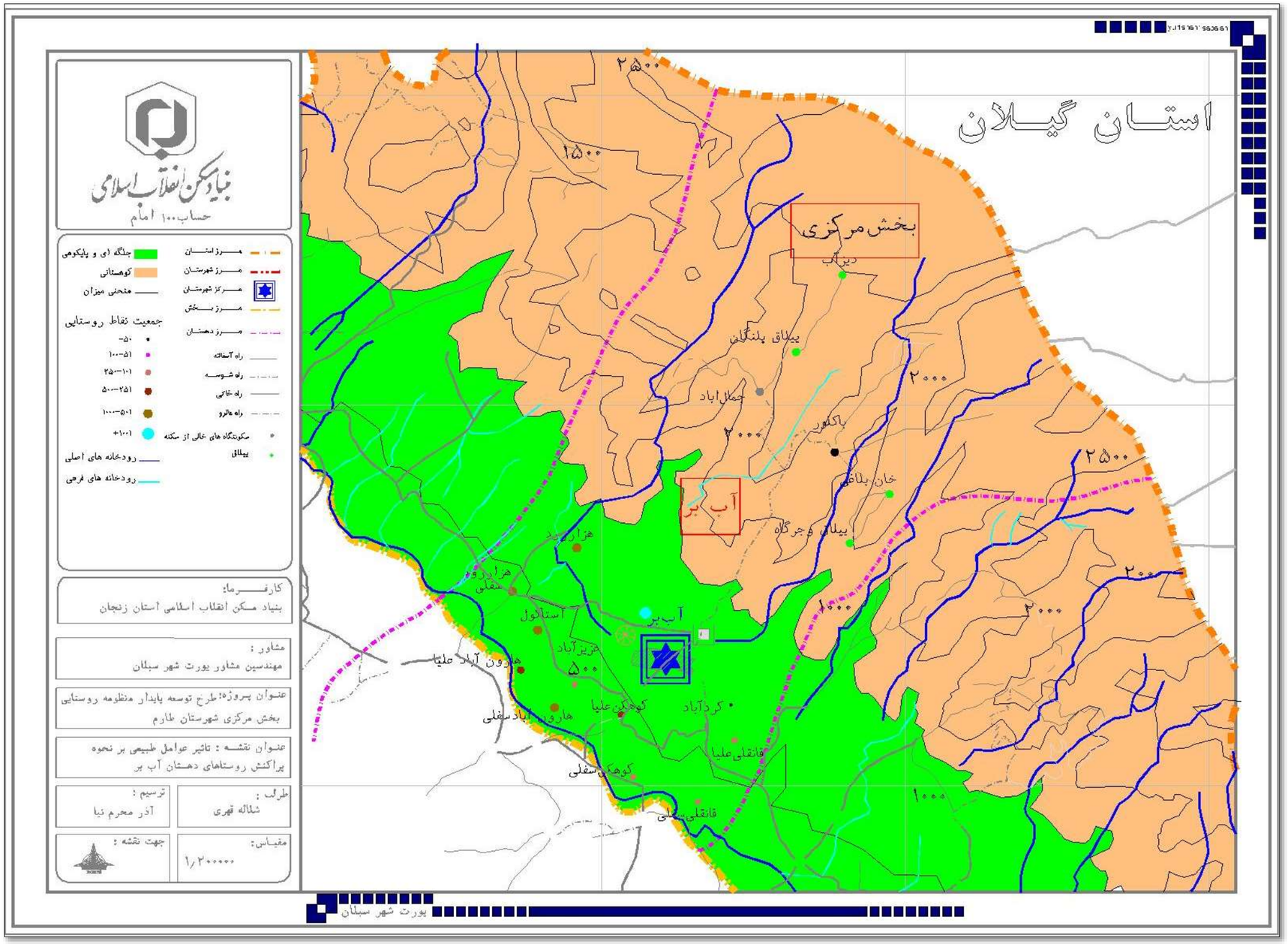

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

نقشه ۲۵: تاثیر عوامل طبیعی بر نحوه پراکنش روستاهای دهستان گیلوان

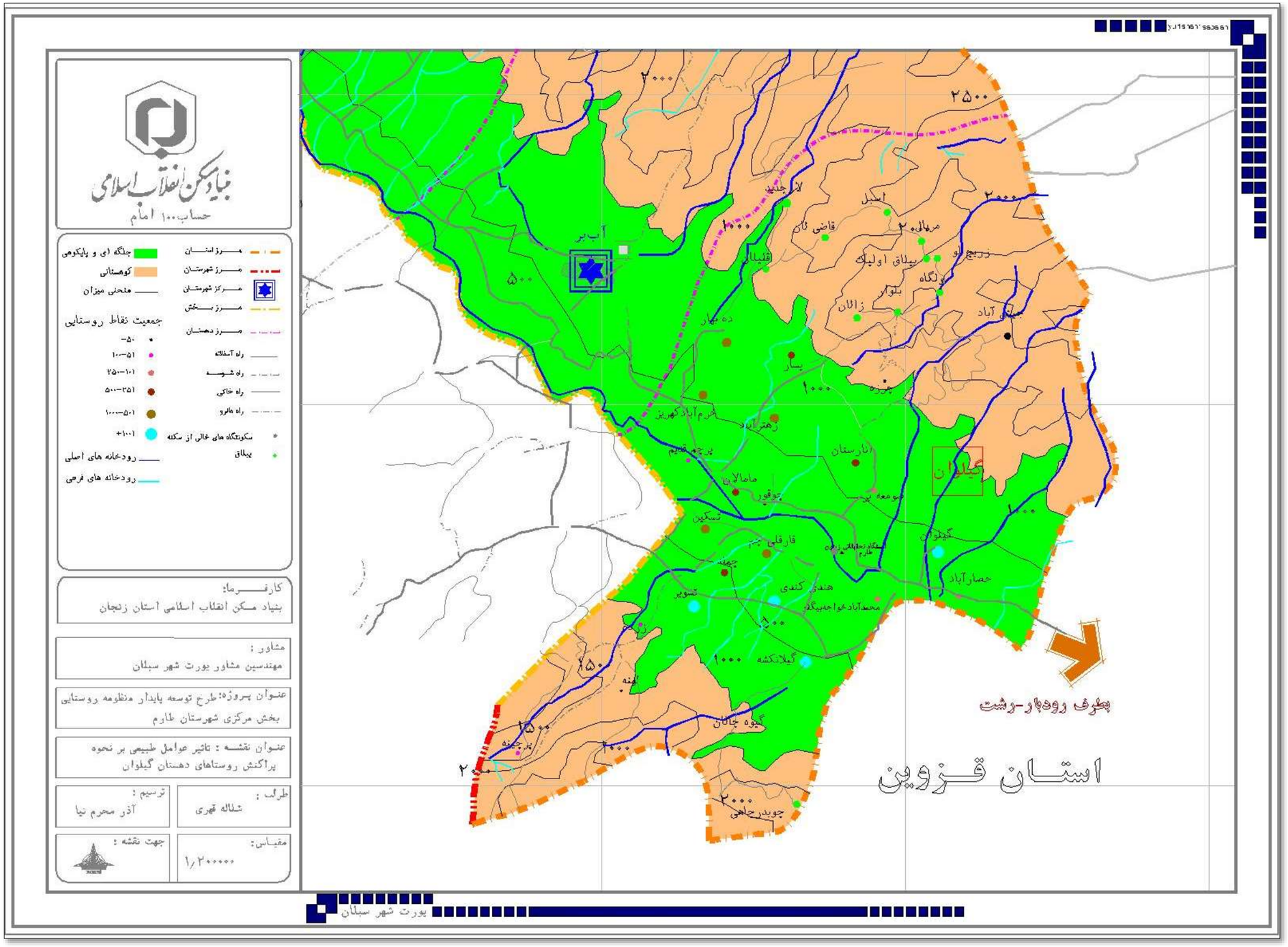

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

نقشه ۲۶: پراکنش روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم براساس جمعیت

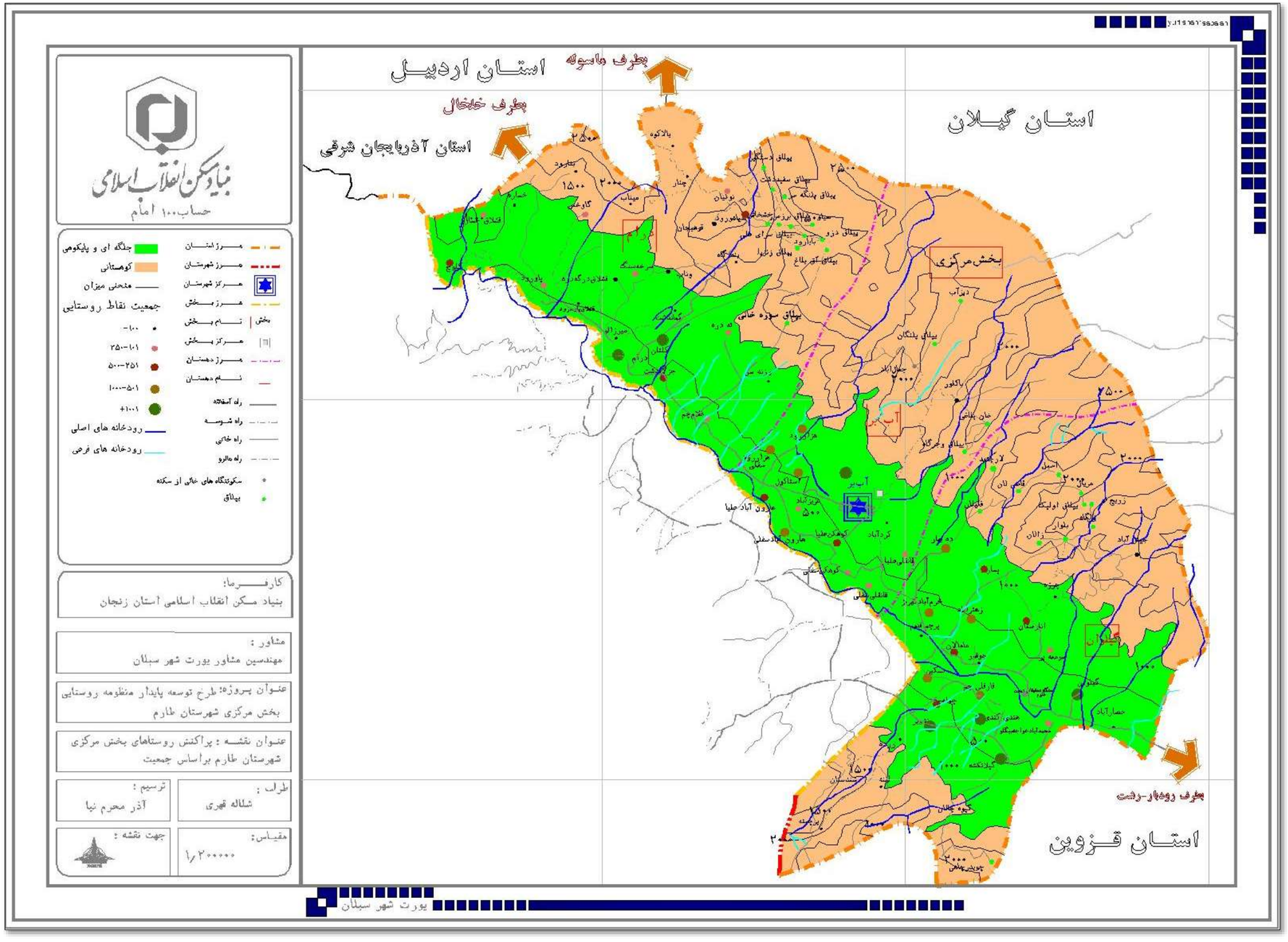

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

۲-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای تاریخی

به لحاظ تاریخی منطقه مورد مطالعه به استناد متون کتیبه‌های آشوری در قرن نهم قبل از میلاد آندیا نام داشته و به احتمال زیاد اقوام ساکن در آن با اقوام لولوبیان و گوتیان مستقر در زاگرس ارتباط داشته‌اند[۱]. در دوره اشکانیان و ساسانیان، دره قزل اوزن همانند دره زنجان‌رود از رونق بیشتری برخوردار بوده است. شاهد این وضع، آتشکده‌های به جای مانده در روستاهای تشویر، پیرچم و گیلانکشه است. از ۱۵ مکان تاریخ شناسایی و بررسی شده از این دوران در استان زنجان، نه مکان متعلق به دره قزل اوزن در طارم است که حکایت از رونق زندگی در قرنهای دوم تا پنجم میلادی دارد[۲].

جهانگردان و جغرافی‌دانان دوران اسلامی از جمله یاقوت حموی، حمدالله مستوفی، مقدسی و ناصرخسرو در کتابهای خود اشاره‌هایی گذرا به منطقه طارم داشته‌اند. آنچه از یادداشت‌های آنان برمی‌آید، این است که در هیچ دوره‌ای، شهر یا سکونتگاه مهم و معروفی در این منطقه وجود نداشته است[۳].

مهمترین عامل تاریخی در پراکنش روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم عبور دو راه تاریخی به عنوان مسیر کاروانهای تجاری از این بخش است. در اغلب موارد، جاده های ارتباطی موجب تقویت سکونتگاههای موجود در مسیر خود می‌گردند، زیرا مسیر راههای ارتباطی معمولا از کنار سکونتگاههای موجود انتخاب می‌شود. اثر عامل دسترسی و جاده های ارتباطی بر الگوی استقرار سکونتگاهها و بیش از آن بر رونق و رکود برخی از انها و در نتیجه تحول سازمان فضایی سکونتگاهها در دوره های مختلف، قابل درک است اگر چه این شهرستان فاصله کمی تا جاده سراسری رشت-تهران دارد- کمتر از ۳۰ کیلومتر-، اما به علت کوهستانی و ناهموار بودن ناحیه، تا حدود زیادی در انزوا قرار گرفته و ارتباط آن با مرکز استان نیز به دلیل وجود کوههای بلند، با دشواری برقرار بوده و با شهرستان های میانه، خلخال و فومن در استان های مجاور، عملا ارتباطی ندارد. از این رو، ارتباط این شهرستان به ویژه از جنبه‌های اقتصادی، با استفاده از دسترسی به جاده اصلی رشت-تهران و با استان‌های گیلان، قزوین و تهران برقرار است و در درجه بعدی با مرکز استان زنجان از راه گیلوان-زنجان و یا درام-زنجان برقرار است. دو مسیر کاروانی تاریخی که از بخش مرکزی شهرستان طارم می‌گذرند عبارتند از:

۱-مسیر زنجان-رشت (زنجان-تهم-چورزق-درّام-نوکیان-ماسوله-فومن-رشت)

۲-مسیر خلخال (منجیل-گیلوان-آببر-درّام-خلخال)

مسیر زنجان-رشت که از روستاهای تهم در زنجان چورزق و درّام و نوکیان در طارم، و ماسوله می‌گذشت و به فومن و رشت می‌رسید. این مسیر کوهستانی و ناهموار ارتباط میان زنجان، طارم و استان گیلان را برقرار می‌ساخت؛ به همین علت، روستاهای این مسیر از گذشته مورد توجه بوده و در طول سالیان دراز نقش محوری و مرکزی در حوزه های خود داشتند: روستاهای چورزق و درّام در شهرستان طارم بر ساحل جنوب و

[۱] زنجان از دیروز تا امروز (تحلیلی تاریخی بر رشد کالبدی و پویش شهرنشینی در شهر زنجان)، محمدرضا پورمحمدی، محمدجواد حیدری،فاطمه لطفی – فصل‌نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، سال سوم، شماره ۷ بهار ۱۳۹۰

۲راهبرد توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاههای شهرستان طارم، ص ۲۸۱

۳همان ص ۲۸۲

شمال رودخانه قزل اوزن، ضمن ایفای نقش گذرگاهی برای این مسیر، نقش خدمات رسانی و تامین نیازهای آبادی‌های پیرامون خود، صدور کالاهای کشاورزی محلی را نیز بر عهده داشتند.

مسیر دوم، قزوین را به خلخال می‌رساند. این مسیر از رودبار وارد منطقه طارم علیا شده و در امتداد دره قزل اوزن از روستاهای گیلوان و درّام می گذشت و موجب تقویت آبادی های واقع بر مسیر می‌شد.

با احداث جاده‌های ارتباطی در داخل و خارج شهرستان طارم، وضعیت ارتباطی گذشته دگرگون شد. احداث جاده آسفالته زنجان-گیلوان-رودبار، اگرچه مسیر دشوار و پرخطری به ویژه در فصل سرد سال است، موجب اهمیت یافتن آبادی های واقع در این مسیر شد. رشد و توسعه روستاهای سرخه دیزج، الزین، تشویر و گیلانکشه تا حدود زیادی متاثر از عبور این جاده ارتباطی از کنار آنهاست.

با ایجاد مسیرهای جدید ارتباطی و جایگزینی اتومبیل به جای چارپایان در حمل و نقل، این دو مسیر از رونق افتادند. با مهجور ماندن راه‌های مال رو قدیمی، روستاهای چورزق و درّام از اهمیت افتادند و سازمان فضایی سکونتگاهی به نفع گیلوان (در شرق طارم) تغییر ماهیت داده است[1].

تصویر ۵: نمایش شماتیک راههای ارتباطی شهرستان طارم در گذشته و حال[2]

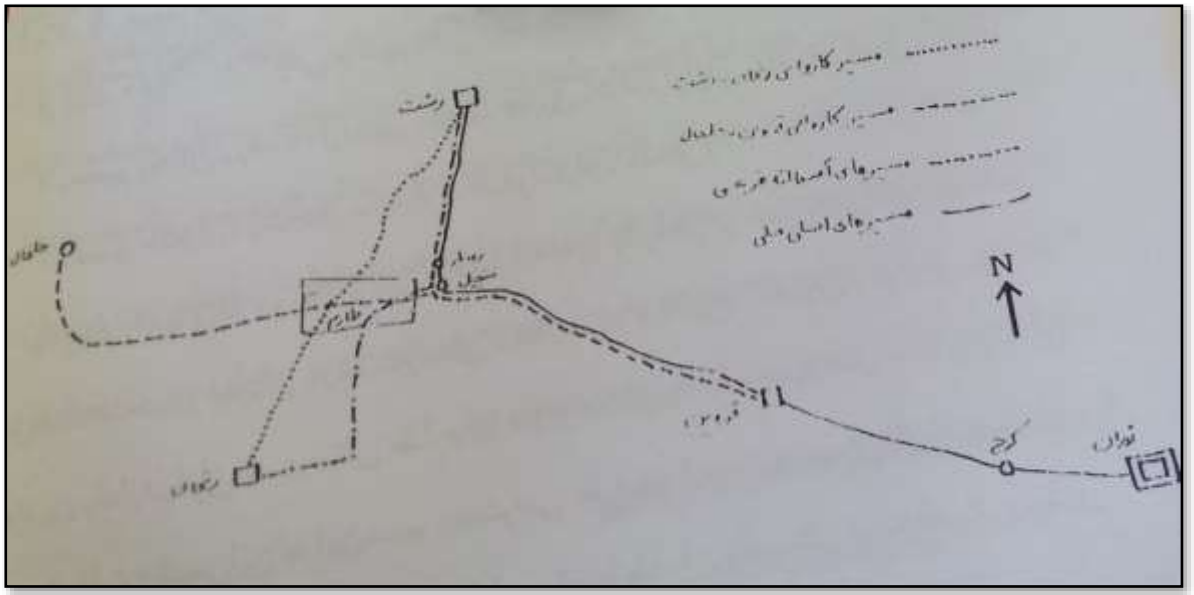

تصویر ۶: نمایش راههای ارتباطی شهرستان طارم و شهرها و روستاهای مهم در گذشته و حال[1]

[1] ۱سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان، ۱۳۸۱: ص ۲۶۵

[2] همان، ص ۲۶۵

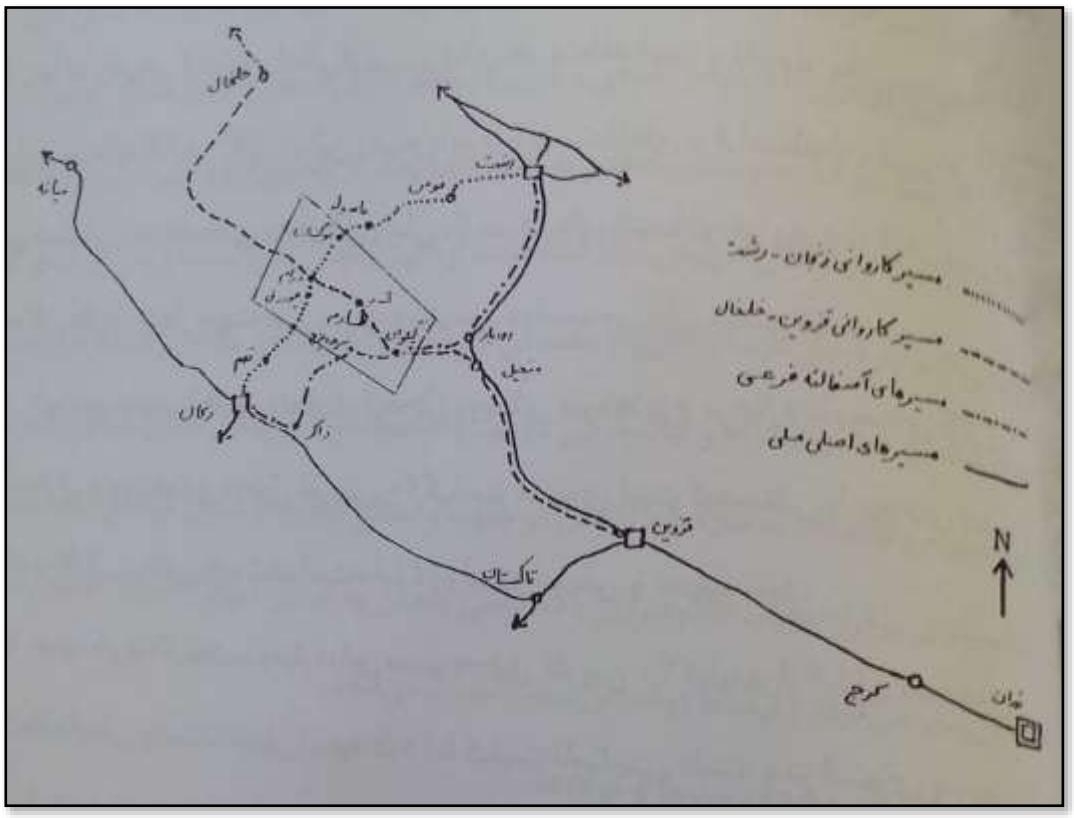

۳-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای اجتماعی- فرهنگی

با توضیحات ارائه شده و با عنایت به میزان تاثیر عوامل طبیعی بر پراکنش سکونتگاههای واقع در بخش مرکزی شهرستان طارم، به نظر می رسد عوامل و نیروهای اجتماعی-فرهنگی نقش چندانی در این امر نداشته است.

۴-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای اقتصادی

تاثیر عوامل و نیروهای اقتصادی بر پراکنش سکونتگاههای واقع در بخش مرکزی شهرستان طارم همسو با منابع طبیعی و عوامل تاریخی بوده است.

هم‌افزایی تاثیرات اقتصادی-طبیعی

عامل اقتصادی به صورت تامین خودکفایی سکونتگاهها در تامین نیازهای اولیه و همچنین مازاد محصولات برای شکل گیری سلسله مراتب اجتماعی و تجارت یکی از مهمترین عوامل شکل گیری سکونتگاههای دایمی و شهرها است. برهمین اساس است که به صورت تاریخی عامل اقتصادی تحت تاثیر منابع طبیعی و به خصوص آب هست. تولید اقتصادی خود اتکا و همچنین امکان تولید مازاد بر نیاز افراد تنها با حمایت منابع طبیعی امکان پذیر است. برهمین اساس است که سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم در مکانهایی شکل گرفته است که منابع آب و توپوگرافی (برای تامین خاک) به اندازه کافی در دسترس بوده است.

---

[۱] همان، ص ۲۶۵

مهندسین مشاور یوت شهر سبلان
YURT SHAHR SABALAN

هم افزایی تاثیرات اقتصادی-تاریخی

به لحاظ تاریخی معاملات تجاری صورت گرفته برای انتقال مازاد تولید در نقاط مختلف جمعیتی به راههایی نیازمند بوده است. شکل گیری این خطوط ارتباطی باعث تاثیر در اقتصاد سکونتگاههای واقع در طول مسیر تجارت می شود. امکان خرید و فروش محصولات و همچنین امکان فروش خدمات باعث رونق سکونتگاههای واقع در طول مسیرهای تجاری تاریخی و همچنین ایجاد نقاط جمعیتی جدیدی در طول این مسیرها می‌شده است. این عامل در بند مربوط به نیروهای تاریخی مورد بررسی قرار گرفته است.

۵-۲-۴-۲-۱-عوامل و نیروهای سیاسی

عوامل و نیروهای سیاسی به عنوان تصمیم گیرندگان اصلی در برنامه ریزی های عمده، نقش بسیار حساس و تاثیرگذاری در نحوه پراکنش سکونتگاهها و همچنین میزان رشد و اندازه جمعیتی سکونتگاهها دارند. هر تصمیم سیاسی صورت گرفته می تواند تاثیر مستقیمی در سرنوشت سکونتگاهها داشته باشد. طبق همین تصمیمات سیاسی است که شهرداری آبر به استناد تصویب نامه کمسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی (کمسیون سیاسی و دفاعی هیئت محترم دولت) به شماره ۲۸۸۰/ت۱۵۴۶۹ک مورخ ۱۳۷۵/۳/۲۶ از روستا به شهر تبدیل گردید و متعاقب آن در تاریخ ۱۳۷۷/۴/۱۵ شهرداری استقرار و آقای عبداله کلانتری بعنوان اولین شهردار آبر با حکم استاندار منصوب گردید[۱].

۳-۴-۲-۱-شبکه ارتباطی درون منظومه ای (بین سکونتگاههای منظومه) و برون منظومه ای

شبکه ارتباطی درون منظومه ای (بین سکونتگاههای منظومه) و برون منظومه ای بخش مرکزی شهرستان طارم در مسیر راههای اصلی کشور قرار ندارد و ارتباطات جاده ای آن با دیگر بخشها و شهرستان‌های استان زنجان و استان های همجوار توسط ۱۰۲ کیلومتر راه ارتباطی فرعی برقرار است که از نوع آسفالته می‌باشد. همچنین ۲۴۶ کیلومتر راه روستایی در این بخش وجود دارد که ۸۶ کیلومتر از آن آسفالت، ۱۱۶ کیلومتر شوسه و ۴۴ کیلومتر خاکی است. همچنین این بخش دارای ۱۳۴ کیلومتر راه مالرو می باشد. در این بخش هیچ کدام از تاسیسات ارتباطی مهم مانند راه اصلی، آزادراه، مسیر ترانزیت، راه آبی، خط آهن و فرودگاه وجود ندارد.

جدول ۴۹: نوع و کیفیت جاده های بخش مرکزی شهرستان طارم

نوع جاده	کیفیت جاده	طول به متر	طول به کیلومتر
راه فرعی	راه آسفالته	۱۰۲۲۵۷	۱۰۲

[۱] شهرداری شهر آبر http://www.shahrdariabbar.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=290&Itemid=278

راه روستایی	راه آسفالته	۸۶۳۴۳	۸۶
	راه شوسه	۱۱۵۶۶۱	۱۱۶
	راه خاکی	۴۴۰۱۷	۴۴
راه مالرو	راه مالرو	۱۳۴۱۲۱	۱۳۴
جمع		۴۸۲۴۰۰	۴۸۲

جدول ۵۰: نوع جاده های بخش مرکزی شهرستان طارم

نوع جاده	طول به متر	طول به کیلومتر
راه فرعی	۱۰۲۲۵۷	۱۰۲
راه روستایی	۲۴۶۰۲۲	۲۴۶
راه مالرو	۱۳۴۱۲۱	۱۳۴
جمع	۴۸۲۴۰۰	۴۸۲

جدول ۵۱: کیفیت جاده های بخش مرکزی شهرستان طارم

کیفیت جاده	طول به متر	طول به کیلومتر
راه آسفالته (جمع فرعی و روستایی)	۱۸۸۶۰۰	۱۸۹
راه خاکی	۴۴۰۱۷	۴۴
راه شوسه	۱۱۵۶۶۱	۱۱۶
راه مالرو	۱۳۴۱۲۱	۱۳۴
جمع	۴۸۲۴۰۰	۴۸۲

همانطور که در بندهای قبلی اشاره شد در گذشته دو مسیر کاروانی از بخش مرکزی شهرستان طارم عبور می کرد: ۱-مسیر زنجان-رشت(زنجان-تهم-چورزق-درّام-نوکیان-ماسوله-فومن-رشت) و ۲-مسیر خلخال:(منجیل-گیلوان-آببر-درّام-خلخال)

با ایجاد راههای جدید الاحداث و جایگزینی اتومبیل به جای چارپایان در حمل و نقل، دو مسیر تاریخی ذکر شده از رونق افتادند. مسیر زنجان-رشت (زنجان-بناب-سرخه دیزج-گیلوان-رودبار-رشت) مهمترین راه ارتباطی بخش مرکزی شهرستان طارم با مرکز استان و دیگر شهرهای استان زنجان است. ضمن این که این مسیر، دسترسی طارم به قزوین و تهران (از راه منجیل-لوشان-قزوین-تهران) و رشت(از راه رودبار-رشت) را آسانتر از پیش نموده است. به دلیل کوهستانی بودن جاده طارم-زنجان(مسیر گیلوان و آببر-سرخه دیزج-بناب-زنجان)، ارتباطات اقتصادی طارم بیشتر با منجیل، قزوین، تهران، رودبار و رشت برقرار است تا زنجان. در واقع ارتباط طارم با شهرهای مهم اطراف(رشت، قزوین، کرج و تهران) بدون نیاز به عبور از زنجان برقرار است.

مسیرهای عمده ارتباطی بخش مرکزی شهرستان طارم با شهرستانها و استانهای دیگر به شرح زیر است:

۱-مسیر گیلوان-زنجان،۲-مسیر درام-زنجان، ۳- مسیر گیلوان رودبار (منتهی به رشت-قزوین-کرج-تهران) و ۴-مسیر درام-خلخال

به صورت کلی کوهستانی بودن منطقه به ویژه مسیر زنجان-طارم و استقرار بخشی از جمعیت شهرستان در آبادی های کوهستانی، مهمترین عوامل بازدارنده برای گسترش راههای ارتباطی و شبکه های دسترسی داخل و خارج بخش مرکزی شهرستان طارم بوده است. کوهستانی بودن منطقه و مسیرهای منتهی به آن با سرمای شدید و طولانی در گردنه ها باعث افزایش هزینه احداث و نگهداری جاده ها شده است. همچنین، کمبود منابع مالی و اعتباری دستگاههای مسئول، فقدان طرح و برنامه مشخص و ناهماهنگی های اداری-اجرایی سازمان های دولتی مربوطه، دیگر دلایل منفی در این زمینه بوده است. نقشه زیر وضعیت ارتباط بخش مرکزی شهرستان طارم با داخل و خارج منطقه و همچنین کیفیت راهها را نشان می‌دهد.

نقشه ۲۷: ارتباط سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم با خارج از شهرستان

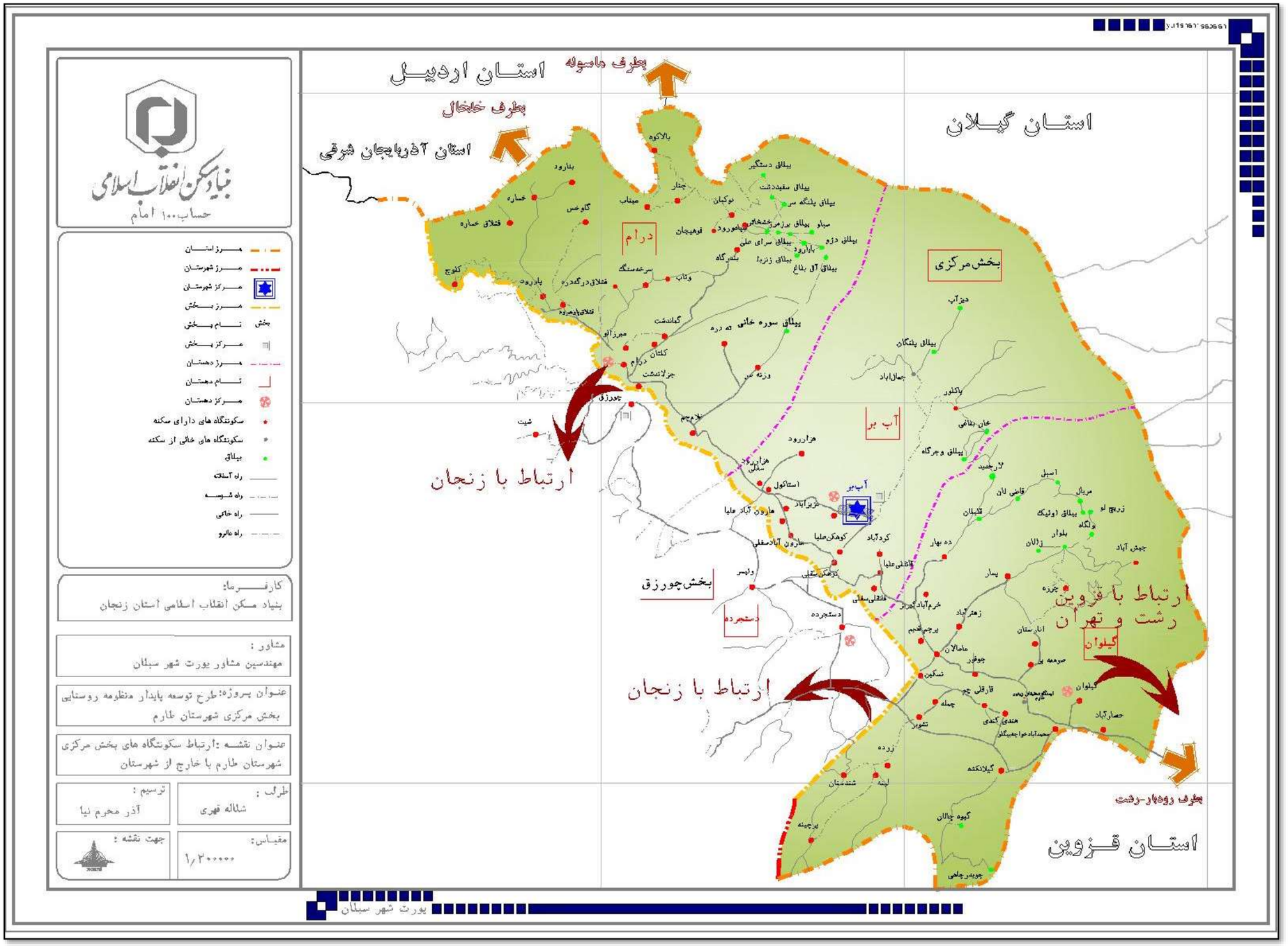

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نقشه ۲۸: ارتباط سکونتگاههای بخش مرکزی شهرستان طارم با یکدیگر

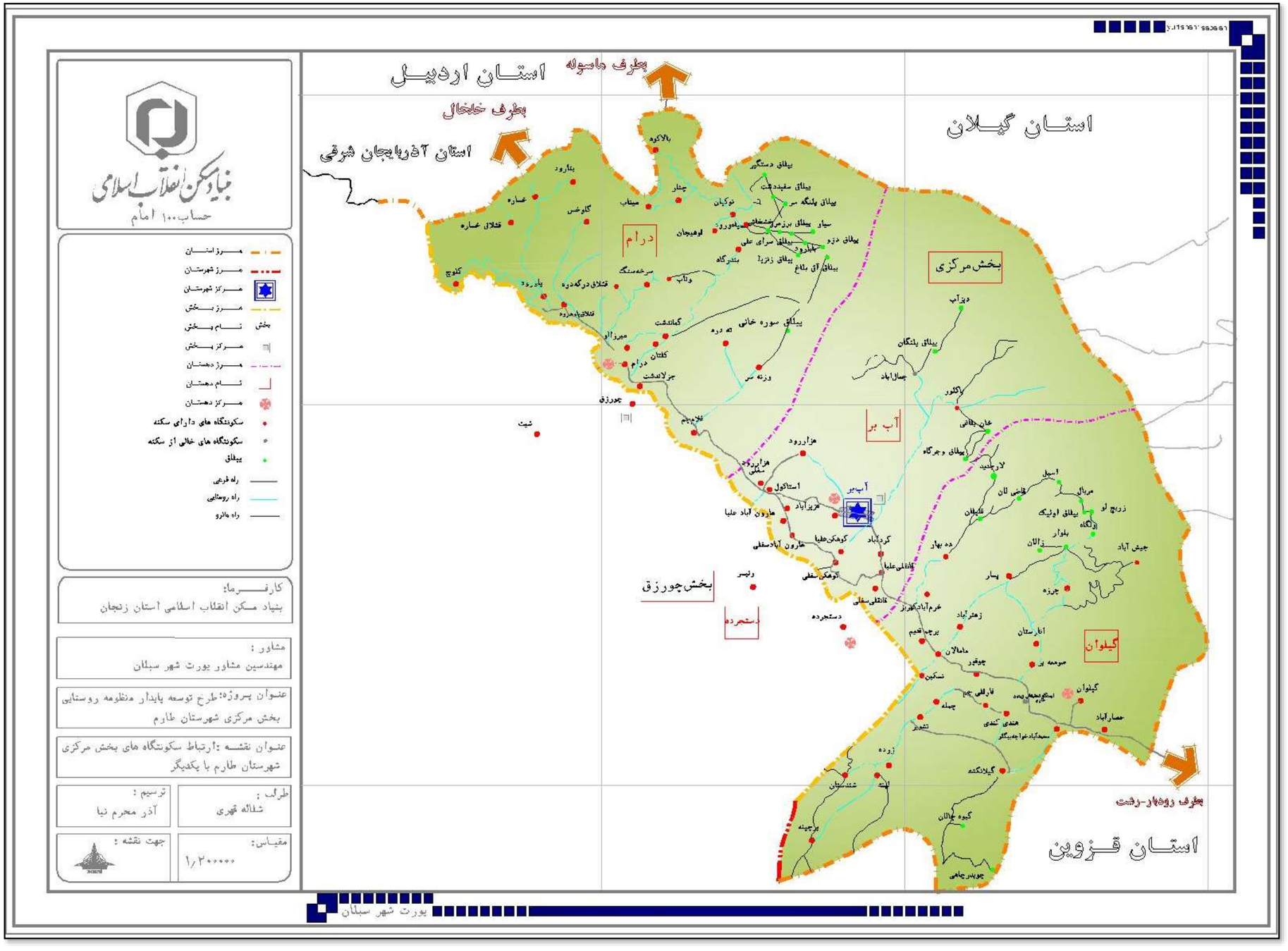

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

تصویر ۷: تاثیر ناهمواریها بر ارتباطات داخلی و خارجی بخش مرکزی شهرستان طارم

تصویر ۸: تاثیر ناهمواریها بر ارتباطات داخلی و خارجی بخش مرکزی شهرستان طارم

۴-۴-۲-۱-بافت سکونتگاههای منظومه (شکل، فرم و الگو)

۱-۴-۴-۲-۱-سکونتگاههای روستایی

بافت کالبدی سکونتگاههای روستایی به طور کلی تجلی گاه نحوه نظم پذیری خانه‌ها و زمین های زراعی و نحوه استقرار شبکه معابر سکونتگاه است(سعیدی،۱۳۷۵). در بافت کالبدی، میزان تراکم مساکن اهمیت بیشتری نسبت به دیگر اجزا دارد، تا حدی که بر نحوه شکل گیری و نظم پذیری دیگر اجزا بافت کالبدی موثر می افتد. از این رو، بافت سکونتگاههای روستایی براساس میزان تراکم مساکن، از بسیار متراکم که مطابق آن بناهای روستایی بدون هیچ گونه فاصله ای در کنار یکدیگر قرار می گیرند تا واحدهای پراکنده و جدا از هم-نظیر روستاهای پراکنده-که یکپارچگی واحد سکونتگاهی به سختی قابل تشخیص است، تفاوت می پذیرد و در کنار این بافت های اصلی، نمونه ها و اشکال بینابینی هم وجود دارد که واحدهای ساختمانی با فاصله ای کم و بیش از یکدیگر و یا در برخی موارد، مجموعه مساکن به صورت چند هسته جدا از هم استقرار می یابند. تشخیص و تمایز درجه تراکم در هر روستا می تواند شاهد خوبی برای شناسایی ماهیت آبادی و همچنین تفاوت های اجتماعی-اقتصادی حاکم بر آن می باشد.

بافت کالبدی سکونتگاههای روستایی ممکن است نتیجه یک روند شکل پذیری مبتنی بر برنامه یا حاصل برپایی و گسترش خود به خودی باشد. در مواردی امکان دارد پس از برپایی مبتنی بر برنامه یک سکونتگاه، گسترش بعدی به صورت خود به خودی و نامنظم صورت پذیرد و نظم اولیه را در هم ریزد؛ نمونه مشخص آن، روستاهای بازسازی شده پس از حوادث طبیعی است که بعد از مدتی نظم اولیه خود را از دست می دهند. همچنین، ممکن است عکس این جریان، اتفاق بیفتد؛ یعنی پس از رشد و گسترش خودبه خودی و نامنظم یک سکونتگاه، اقداماتی براساس برنامه صورت گیرد تا براساس آن بافتی منظم حاصل گردد؛ مثلا آنچه که به صورت نظری از «طرح هادی روستایی» انتظار می رود، نمونه این گونه روندهای دگرگونی است. درجه نظم یابی یا بی نظمی شکل سکونتگاه روستایی، نشانگر دامنه و نقش برنامه ریزی در نحوه استقرار آن سکونتگاه است(سعیدی،۱۳۷۵).

البته باید توجه داشت که ایجاد و گسترش مبتنی بر برنامه و یا برپایی خود به خودی مساکن، به تنهایی تعیین کننده بافت و الگوی کالبدی سکونتگاههای روستایی نیست، بلکه بافت سکونتگاهی باید پیوسته در ارتباط با ویژگی و دامنه فعالیت های اقتصادی و نحوه قرارگیری زمین های زراعی یا مجموعه قلمرو زراعی مورد توجه قرار گیرد. بنابراین، در شکل بخشی به بافت و الگوی کالبدی روستایی، عوامل گونه گونی دخالت دارند، مانند: ویژگی های طبیعی، ساختار اجتماعی ساکنان(خانوارها)، کارکردهای اصلی و فرعی سکونتگاه، و مقررات حقوقی و عرفی و نظایر آن.

در منطقه مورد مطالعه، بافت روستاها به صورت متراکم است. چهره غالب روستاهای متراکم به صورت مجتمع و همچنین استقرار خطی در طول جاده است. در این گونه سکونتگاهها، ممکن است مسیر خیابان ها یا معابر اصلی ستاره ای شکل، تو در تو و نامنظم، به صورت کوچه های بن بست و یا غیر آن باشد. گسترش روستاها در طول معابر اصلی پدیده ای شایع به خصوص در روستاهای استقرار یافته در طول رودخانه قزل اوزن است.

تصویر ۹: گسترش خطی روستا در طول معبر اصلی

مهندسین مشاور طرح و توسعه شهری سبلان
YÜKSEL SHAHR SABALAN

منبع: Google Earth

تصویر ۱۰: گسترش خطی روستا در طول معبر اصلی

منبع: Google Earth

تصویر ۱۱: گسترش خطی روستا در طول معبر اصلی

منبع: Google Earth

تصویر ۱۲: گسترش خطی روستا در طول معبر اصلی

منبع: Google Earth

تصویر13 : گسترش متمرکز روستا براساس محدودیتهای طبیعی

منبع: Google Earth

ویژگی های خانه های روستایی

ویژگی های خانه های روستایی به لحاظ استقرار، شکل، مصالح و...

خانه های روستایی واقع در بخش مرکزی شهرستان طارم، در کنار یکدیگر و به صورتی متراکم استقرار یافته اند. در روستاهای دره ای که مجتمع هستند، به دلیل محدودیت منابع آب و به ویژه خاک، خانه های روستا در بالادست زمین ها در واقع بر روی زمین هایی که قابلیت بهره برداری کشاورزی ندارند، برپا شده اند.

آب شرب مورد نیاز واحدهای مسکونی روستاهای مزبور از چشمه های موجود در اطراف روستا تامین می‌شود.

باغ های موجود در محدوده مورد مطالعه عمدتاً داخل دره ها و بر روی تراس های رودخانه ای احداث گردیده است. بر اساس بررسی های به عمل آمده اکثر باغات مزبور برروی با کیفیت ترین و مستعدد ترین اراضی کشاورزی احداث گردیده است.

در برخی از روستاهای محدوده مورد مطالعه که با گسترش فیزیکی روبه رشدی روبرو می باشند، واحدهای مسکونی جدید الاحداث بدون تبعیت از روند تاریخی رشد فیزیکی روستا و به سبب کمبود زمین، عدم نظارت مسئولان، عمدتا در نقاط مرتفع، حاشیه بستر رودخانه ها و دره ها، اراضی مرتعی و کشاورزی احداث گردیده است. این امر در اکثر مواقع موجب بروز مسائل و مشکلات منفی متعددی چون پدیده سیل، ریزش کوه و ... گردیده است.

از نظر شکل، خانه های روستایی(سنتی)، محدوده مورد مطالعه با توجه به ویژگی های کالبدی، معماری و کارکردهای متعدد خود، تقریبا یکنواخت و معمولا از دو طبقه تشکیل شده است.با توجه به ویژگی های

طبیعی، اقتصادی و اجتماعی شهرستان طارم زیتون کاری و صنایع جانبی آن از گذشته تاکنون نقش مهمی در اقتصاد این شهرستان و همچنین اقتصاد روستایی بر عهده داشته است. با توجه به ارزش افزوده بالای تولید زیتون در اکثر واحدهای مسکونی روستایی مکان های انبار زیتون و ابزارهای روغن گیری وجود دارد.
دامداری نیز در کنار زراعت باغداری از رونق نسبتا خوبی برخوردار است. بدین امر در اکثر واحدهای مسکونی سنتی(قدیمی)، روستایی محل‌های نگهداری دام و طیور در حیاط و طبقات زیرین واحدهای مسکونی ایجاد شده است.

به طورکلی طبقات فوقانی واحدهای مسکونی روستایی قدیمی، دارای کارکرد سکونتی(زیستی)، داشته و طبقات زیرین واحدهای مسکونی مزبور دارای کارکردهای تولیدی- تدارکاتی است.

برخی از واحدهای مسکونی روستایی که نوع سکونت گزینی به صورت فصلی است واحدهای مسکونی مزبور نسبت به واحدهای مسکونی دائمی، ساده و یک طبقه می باشند.

لازم به ذکر است پس از زلزله سال ۱۳۶۹، و وارد آمدن خسارت های هنگفت به اکثر واحدهای مسکونی روستایی به سبب عدم توانمندی مناسب اقتصادی و ضعف بنیه مالی روستاییان و از سویی ناچیز بودن کمک های دولتی(بنیاد مسکن انقلاب اسلامی)، در جهت ساخت واحدهای مسکونی که در آن همانند گذشته کارکردهای زیستی، تولیدی – تدرکاتی احیاء شده باشد، روستائیان اقدام به ساخت واحدهای مسکونی کوچک با زیربنای کم، یک طبقه، غیر ایمن نموده اند.

در محدوده مورد مطالعه مصالح بکار رفته در ساخت واحدهای مسکونی روستایی قدیمی، عمدتا منشاء طبیعی دارند. چوب، سنگ، خشت و گِل، کلش و ... به عنوان مهم ترین مواد طبیعی موجود در طبیعت از گذشته تاکنون در ساخت واحدهای مزبور به نقش آفرینی پرداخته است.

استفاده از چوب درختان در ساخت درب و پنجره و سقف و ستون منازل (تیرک ها) و همچنین در پوشش دیوار(نما) از کاه گل و گچ و از سنگ برای پی سازی استفاده شده است.

با توجه به ویژگی های جغرافیای طبیعی و انسانی محدوده مورد مطالعه، بام واحدهای مسکونی روستایی قدیمی که از کاه گل ساخته شده است اکثراً مسطح می باشند. ویژگی مکان مزبور نقش مهمی در انبار کردن علوفه و خشک کردن محصولات زراعی و باغی بر عهده دارد.

به طور کلی، مساحت و زیربنای واحدهای مسکونی روستایی ارتباط تنگاتنگی با پایگاه اجتماعی و وضعیت اقتصادی خانوار و نیز نوع معیشت آنان دارد. کوچک گردیدن مساحت و زیربنای واحدهای مسکونی روستایی زمینه مناسبی را در جهت تغییر در کارکرد تولیدی – تدارکاتی و سبک و نوع زندگی در جامعه روستایی فراهم نموده است.

تصویر ۱۴: واحد مسکونی جدیدالاحداث در بخش مرکزی شهرستان طارم

تصویر ۱۵: واحد مسکونی قدیمی در بخش مرکزی شهرستان طارم

تصویر ۱۶: واحد مسکونی قدیمی در بخش مرکزی شهرستان طارم

تصویر ۱۷: واحد مسکونی در حال ساخت در بخش مرکزی شهرستان طارم

تصویر ۱۸: واحد مسکونی قدیمی در بخش مرکزی شهرستان طارم

۲-۴-۴-۲-۱-سکونتگاههای شهری

شهرآبر با مصوبه هیئت دولت در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۲۶ تبدیل به شهر شد و از سال ۱۳۷۷ شهرداری این شهر شکل گرفت. آبر با جمعیت ۸۰۹۱ نفر در سال ۱۳۹۵ جزو شهرهای کوچک کشور به حساب می آید.

با توجه به دخالت و نقش آفرینی مسائل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، طبیعی، بافت کالبدی شهر آبر به دو صورت نامنظم و شطرنجی است. به لحاظ تاریخی بافت منظم و شطرنجی شهر عمدتا در محدوده ای است که واحدهای مسکونی جدیدالاحداث احداث شده است. واحدهای مسکونی مزبور برای اسکان زلزله زدگان(گیلان و زنجان)، در سال ۱۳۶۹ ساخته شده است. قسمتهای نامنظم شهر نیز به طورکلی در سالهای قبل از ۱۳۶۹ شکل گرفته است.

تصویر ۱۹: شهرداری آببر

تصاویر ۲۰ تا ۲۲: بافت شهری شهر آببر

Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
© 2015 Google
Image © 2015 DigitalGlobe
Google™

Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
© 2015 Google
Google™

تصاویر ۲۳ تا ۲۶: بافت شهری شهر آبیر

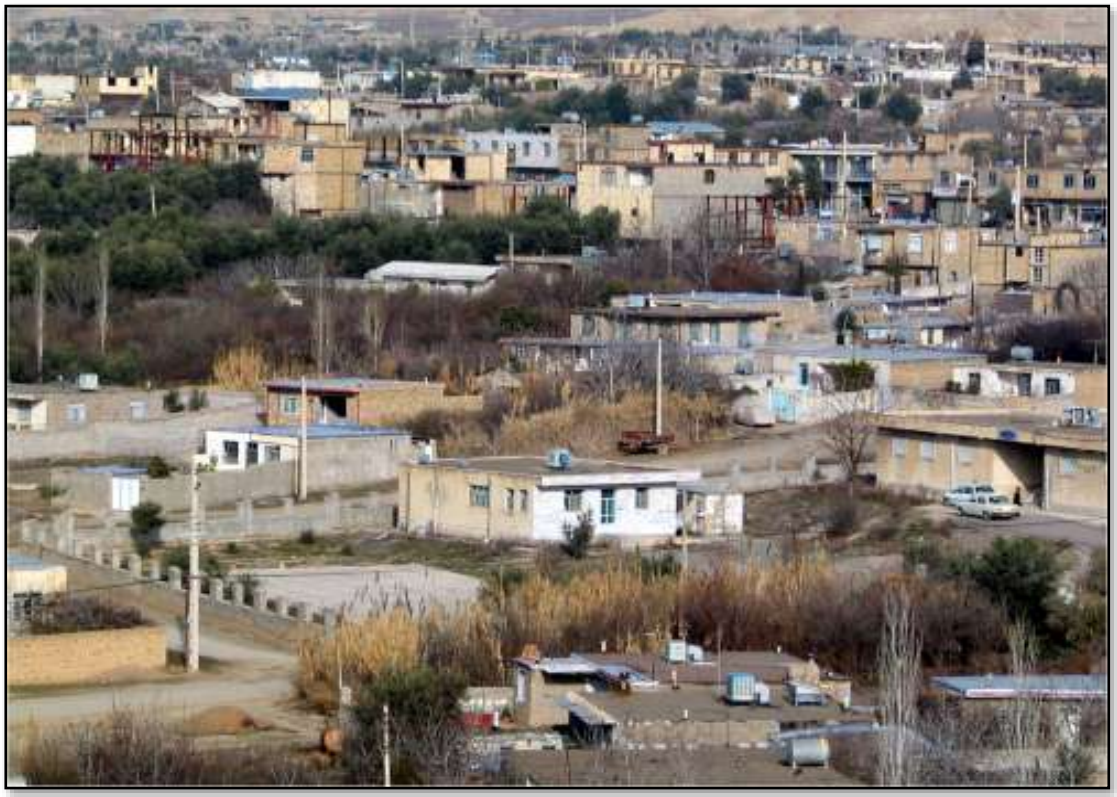

میدان امام خمینی شهر آبیر

نقشه ۲۹: الگوی پراکنش و استقرار روستاها

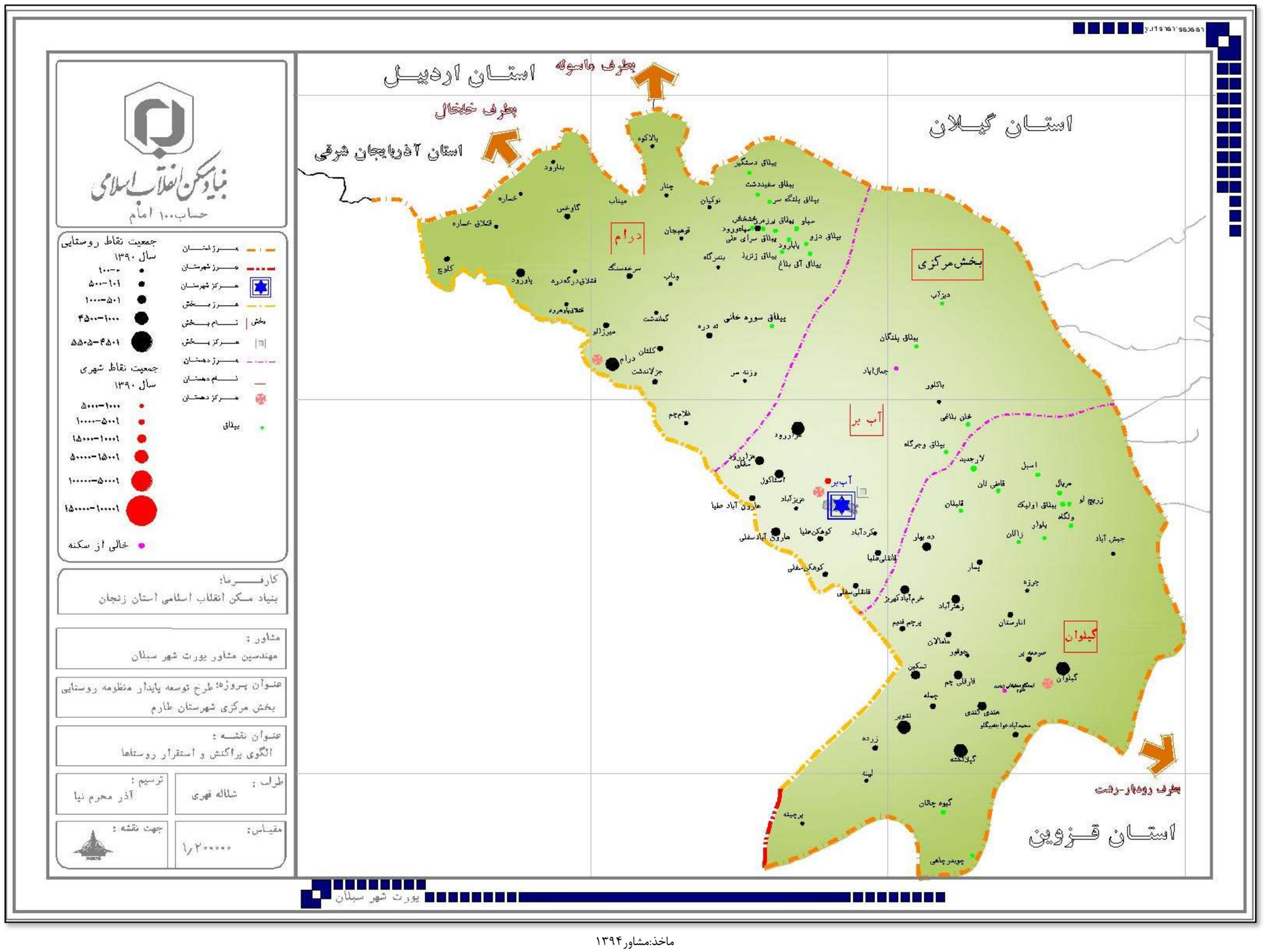

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نقشه ۳۰: ساختار استقرار روستاها

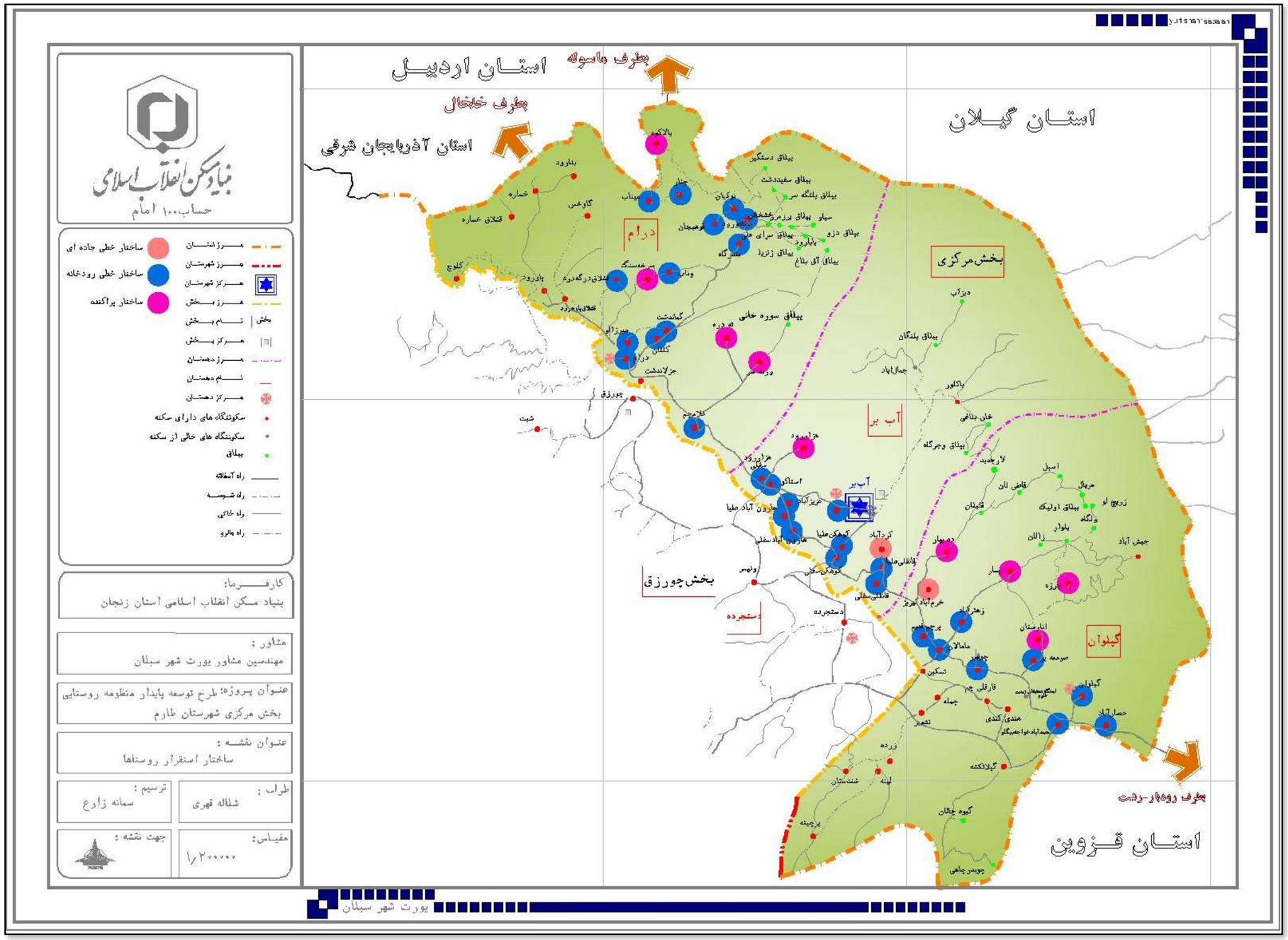

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

مهندسین مشاور
یورت شهر سبلان
YURT SHAHR SABALAN

۵-۴-۲-۱-شکل و پراکنش زمین‌های کشاورزی

براساس بررسی های صورت پذیرفته، بخش مرکزی شهرستان طارم به دو قسمت عمده جلگه‌ای-پایکوهی و کوهستانی تقسیم می شود. بر این اساس اراضی قسمتهای کوهستانی موجود در دهستانهای آببر، درام و گیلوان به ترتیب ۶۳,۵، ۵۱ و ۵۰,۹ درصد از اراضی را به خود اختصاص داده است. لازم به ذکر است مساحت اراضی کوهستانی بخش مرکزی شهرستان طارم حدود ۵۴,۶ درصد از کل اراضی موجود در این محدوده است. قسمت عمده اراضی مزبور به مراتع اختصاص دارد.

با توجه به شرایط و ویژگی‌های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی محدوده مورد مطالعه، زراعت و باغداری در محدوده مورد مطالعه در اراضی جلگه‌ای و پایکوهی صورت می گیرد. اراضی مزبور عمدتا در دره رودخانه قزل اوزن و حاشیه سایر رودخانه های این شهرستان پراکنده گردیده است.

اراضی جلگه‌ای و پایکوهی در دهستانهای آببر، درام و گیلوان به ترتیب ۳۶,۵، ۴۹ و ۴۹,۱ درصد از اراضی را به خود اختصاص داده است. مساحت اراضی جلگه‌ای و پایکوهی بخش مرکزی شهرستان طارم حدود ۴۵,۴ درصد از کل اراضی موجود در بخش مرکزی شهرستان طارم است.

جدول ۵۲: توزیع اراضی جلگه‌ی و پایکوهی و کوهستانی در منظومه

نام	مساحت به هکتار	درصد
آببر	۳۷۸۹۰	۲۸,۹
جلگه‌ای و پایکوهی	۱۳۸۲۵	۳۶,۵
کوهستانی	۲۴۰۶۵	۶۳,۵
درام	۳۹۴۴۲	۳۰,۱
جلگه‌ای و پایکوهی	۱۹۳۱۵	۴۹
کوهستانی	۲۰۱۲۷	۵۱
گیلوان	۵۳۸۸۳	۴۱,۱
جلگه‌ای و پایکوهی	۲۶۴۳۳	۴۹,۱
کوهستانی	۲۷۴۵۰	۵۰,۹
جمع کل	۱۳۱۲۱۴	

مآخذ: محاسبات مشاور براساس نقشه کاربری اراضی

دخالت و نقش آفرینی عوامل طبیعی همچون شیب زمینه مناسبی را در جهت شکل گیری اراضی کشاورزی مستطیل شکل فراهم نموده است. اراضی کشاورزی مستطیلی شکل در بخش مرکزی شهرستان طارم، به سبب تاثیرپذیری از شیب غالب عمدتاً در جهت شمال شرقی – جنوبی غربی است. بر اساس بررسی‌های صورت پذیرفته جهت اراضی کشاورزی در محدوده مزبور با تغییر جهت شیب غالب نیز تغییر پیدا نموده است.

نقشه ۳۱: وضعیت توپوگرافی بخش مرکزی شهرستان طارم

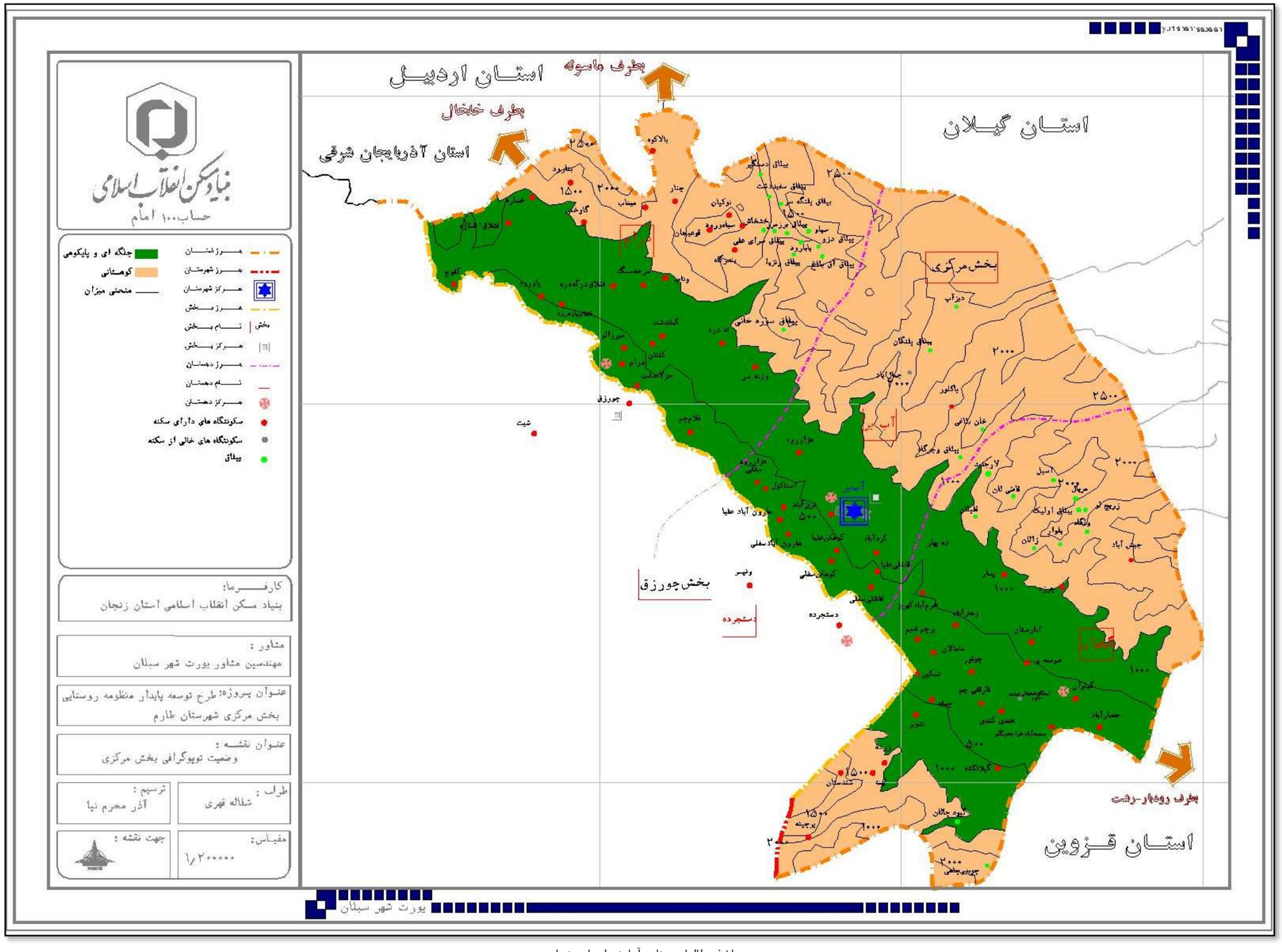

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

تصاویر ۲۷ تا ۳۱ : نحوه پراکندگی زمینهای کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم

Google

Google

۶-۴-۲-۱-پراکنش و کیفیت خدمات و تسهیلات در وضع موجود

در تعریف عام، خدمات عمومی، خدماتی است که در خصوص ایجاد تسهیلات برای زندگی افراد و تسهیل فرآیند تولید صورت گرفته و کالای ملموسی نیز تولید نمی‌شود(مرکز مطالعات شهری و روستایی، ۱۳۸۵: ۴). بر اساس این تعریف، طیف وسیعی از فعالیت‌های انسانی در زمره فعالیت‌های خدماتی جای می‌گیرند. مطابق با این تعریف فعالیت‌های خدماتی به شرح زیر دسته‌بندی می‌شوند(همان):

خدمات زیرساختی مبتنی بر تاسیسات و تجهیزات شهری. از جمله خدماتی که می‌توان به آنها اشاره نمود عبارت است: گورستان، کشتارگاه، خدمات آبرسانی، برق رسانی، جمع‌آوری زباله و فاضلاب، اتباطات و حمل نقل و غیره.

خدمات رفاهی و اجتماعی مبتنی بر زیرساخت‌های اجتماعی

خدمات فنی-تعمیراتی مبتنی بر تولیدات صنعتی

البته باید توجه داشت، خدماتی که در اینجا اشاره شده‌اند همه آنها در عرصه‌های روستایی وجود ندارد. لذا دسته‌بندی دیگری از خدمات وجود دارد که خدمات را با توجه به عرصه‌های روستایی در سه دسته خدمات عمومی یا دولتی، خصوصی و مشارکتی طبقه‌بندی کرده‌اند. خدمات عمومی عمدتا خدمات آموزشی، بهداشتی-درمانی، تأسیسات عمومی و زیربنایی را شامل می‌شود.

در این بخش خدمات عمومی عرصه‌های روستایی به طور ترکیبی مورد استفاده قرا گرفته است. لذا در بند زیرساخت‌ها به خدمات ارتباطی، تأسیسات زیربنایی و تجهیزات؛ مانند دسترسی به انواع راه، آب، برق، گاز، تلفن، جمع‌آوری زباله و غیره پرداخته می‌شود. در بند خدمات عمومی نیز خدمات آموزشی، بهداشتی-درمانی، مذهبی و اداری توضیح داده می‌شود. در بند تسهیلات رفاهی خدمات هنری، فرهنگی، تفریحی،

ورزشی مورد مطالعه قرار می‌گیرد و در بند خدمات پشتیبانی نیز خدماتی مانند نانوایی، تعمیرگاه و غیره بررسی می‌شود.

۱-۶-۴-۲-۱-زیرساختها

با توجه به اطلاعات بدست آمده از مجموع ۱۰۰ نقطه روستایی، مکان و مزرعه واقع در بخش مرکزی شهرستان طارم، تعداد ۴۶ سکونتگاه روستایی معادل ۴۶ درصد، امکان دسترسی به جاده آسفالت را دارند. بر اساس نتایج سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۰، از ۱۰۰ آبادی واقع در بخش مرکزی شهرستان طارم حدود ۶۰ نقطه به عنوان سکونتگاه روستایی سرشماری شده است. براساس بررسی های صورت پذیرفته درخصوص خدمات زیرساختی نتایج حاکی از این است:

۱- تمامی نقاط روستایی دهستان آببر به راه آسفالته دسترسی دارند.
۲- هر ۲۳ سکونتگاه دارای سکنه واقع در دهستان گیلوان به راه آسفالته دسترسی دارد.
۳- از ۲۳ سکونتگاه دارای سکنه واقع در دهستان درام ۱۲ سکونتگاه به راه آسفالت، ۱ روستا به راه شوسه دسترسی دارند و ارتباط ۱۰ روستای دیگر از طریق جاده خاکی برقرار می‌شود.
۴- باتوجه به توزیع قسمت عمده‌ای از سکونتگاههای روستایی دهستان درام در طبقات ارتفاعی بالا، ارائه خدمات و ایجاد امکانات زیربنایی همچون راه مسئولان امر را با مشکلات متعددی روبرو نموده است. این موضوع نیاز به سرمایه گذاری مناسب و تامین منابع مالی فراوان را درخصوص رفع مشکل مزبور را طلب می نماید.
۵- از کل سکونتگاه‌های روستایی دهستان‌های آببر و گیلوان تنها سه روستا به شبکه برق سراسری متصل نیستند. با توجه به نقش و اهمیت برق در ایجاد تحولات اقتصادی و اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی برنامه ریزی مناسب درجهت برخوردار شدن ۳ روستای مزبور نیازمند امری جدی و برنامه ریزی همه جانبه است.
۶- بر اساس اطلاعات بدست آمده از کل سکونتگاه‌های بخش مرکزی شهرستان طارم تنها شهر آببر و روستای گیلانکشه از امکان گاز لوله کشی بهره مند می باشند.
۷- دهستان آببر با ۱۲ سکونتگاه دارای سکنه از نظر برخورداری از آب لوله کشی بالاترین میزان برخورداری از این امکان را دارا است. دهستان‌های گیلوان و درام در این شهرستان به ترتیب با ۲۲ و ۱۹ سکونتگاه دارای سکنه، از امکان آب لوله کشی برخوردار می باشند.

جدول و نقشه زیر تعداد و نحوه پراکنش خدمات زیرساختی بخش مرکزی طارم را به تفکیک دهستان نشان می‌دهد.

جدول ۵۳: توزیع خدمات زیرساختی در دهستان‌های منظومه

بخش / دهستان	نوع راه آبادی				برق ، گاز و آب			ارتباطات و حمل و نقل					
	راه زمینی (بجزرا ه آهن)				برق		آب	پست		مخابرات		دسترسی عمومی به انترنت	دسترسی به روزنامه و مجله	دسترسی به وسیله نقلیه عمومی
	جاده آسفالته	جاده شوسه	جاده خاکی	جاده مالرو	شبکه سراسری	گاز لوله کشی	آب لوله کشی	صندق پست	دفتر پست	دفتر مخابرات	دفتر فناوری اطلاعات و ارتباطات			
بخش مرکزی	۴۶	۲	۳۰	۲۲	۵۶	۱	۵۲	۱۷	۵	۶	۱۴	۷	۱	۲۴
دهستان آببر	۱۱	۰	۲	۴	۱۱	۰	۱۱	۴	۱	۱	۲	۲	۰	۱۱
دهستان درام	۱۲	۱	۱۶	۱۲	۲۱	۰	۱۹	۱۱	۱	۲	۳	۲	۰	۷
دهستان گیلوان	۲۳	۱	۱۲	۶	۲۴	۱	۲۲	۲	۳	۳	۹	۳	۱	۶

نقشه‌های زیر تعداد و نحوه پراکنش خدمات زیرساختی بخش مرکزی طارم را به تفکیک دهستان نشان می‌دهد.

نقشه ۳۲: تاسیسات جانبی راه ها

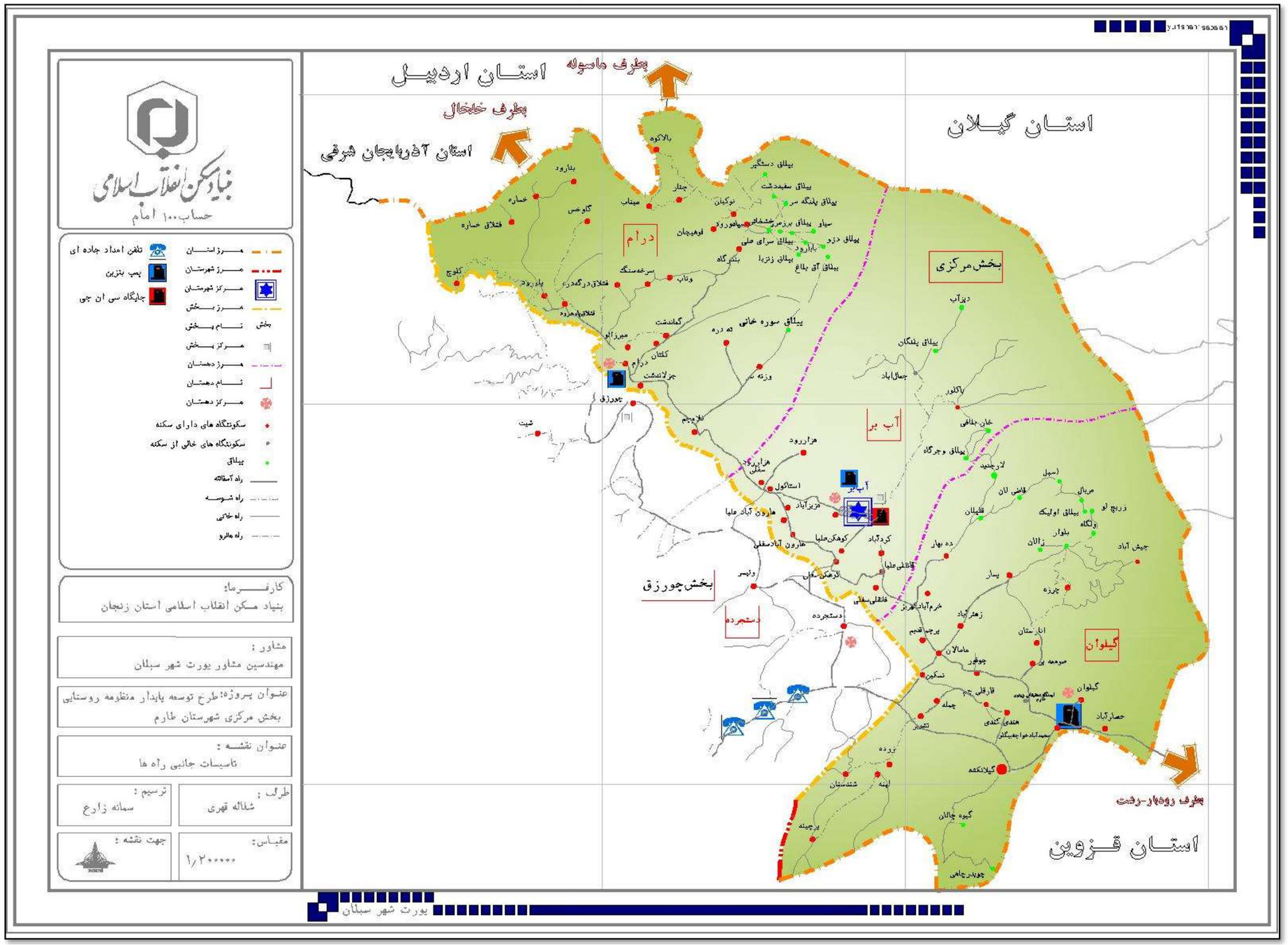

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نقشه ۳۳: قرارگیری شبکه انتقال برق

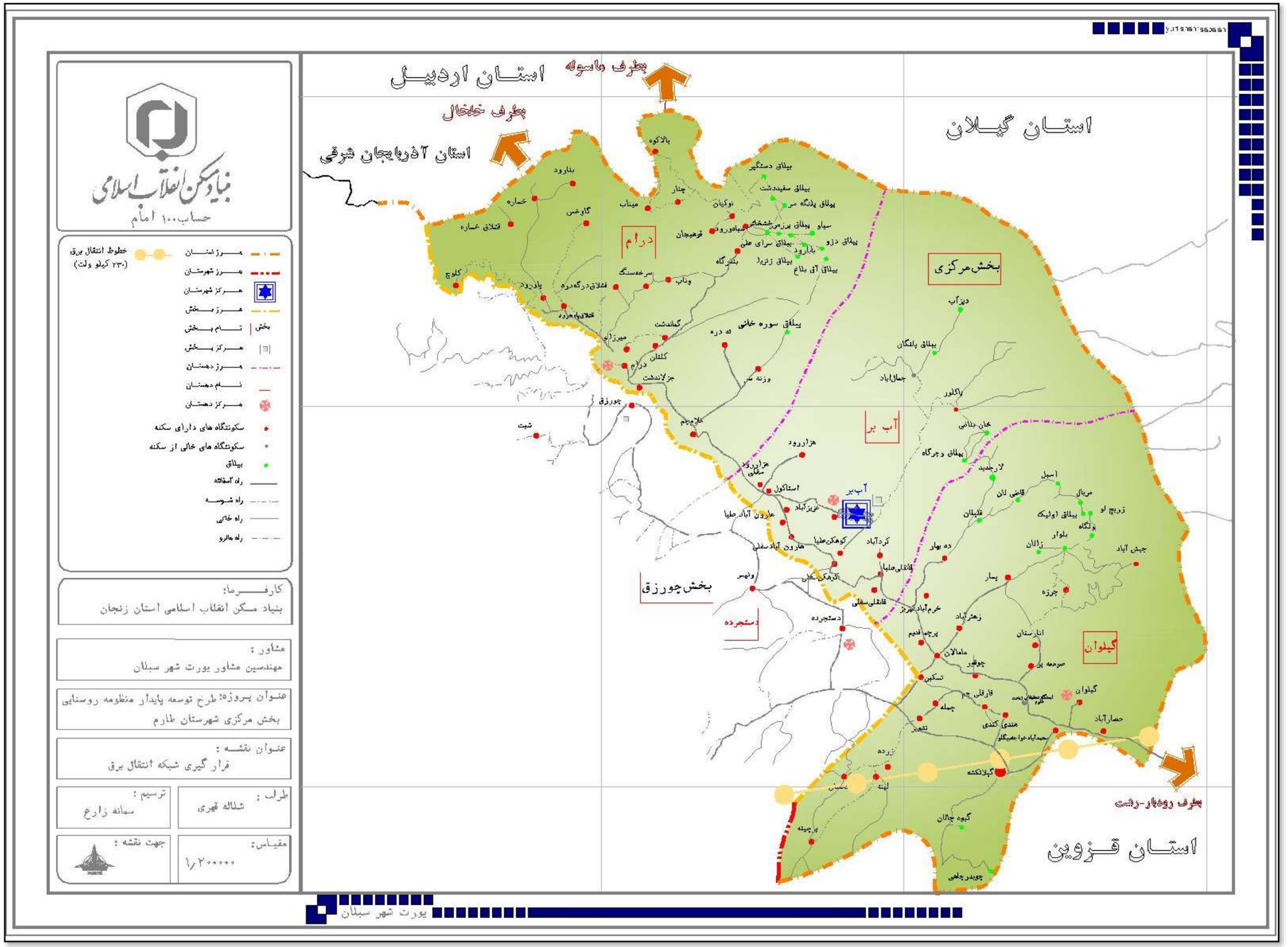

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

جداول زیر توزیع خدمات زیرساختی بخش مرکزی طارم را به تفکیک دهستان نشان می‌دهد.

جدول ۵۴: توزیع خدمات زیرساختی در دهستان آببر

نام آبادی	نوع راه آبادی	برق ، گاز و آب				ارتباطات و حمل و نقل			
	راه زمینی (بجزراه آهن)	برق	آب			مخابرات		دسترسی عمومی به اینترنت	دسترسی به وسیله نقلیه عمومی
	جاده آسفالته	شبکه سراسری	آب لوله کشی	سامانه تصفیه آب	دفتر مخابرات	دفتر فناوری اطلاعات و ارتباطات			
استاکول	*	*	*		*	*		*	*
عزیزآباد	*	*	*	*					*
قانقلی سفلی	*	*	*						*
قانقلی علیا	*	*	*	*					*
کرد آباد	*	*	*						*
کوهکن سفلی	*	*	*						*
کوهکن علیا	*	*	*	*					*
هارون آباد سفلی	*	*	*						*
هارون آباد علیا	*	*	*	*					*
هزاررود سفلی	*	*	*						*

جدول ۵۵: توزیع خدمات زیرساختی در دهستان گیلوان

نام آبادی	نوع راه آبادی		برق ، گاز و آب						ارتباطات و حمل و نقل					
	راه زمینی (بجزرا ه آهن)		برق	گاز لوله کشی	آب		پست		مخابرات		دسترسی عمومی به اینترنت	دسترسی به روزنامه و مجله	دسترسی به وسیله نقلیه عمومی	
	جاده آسفالته	جاده خاکی	شبکه سراسری		آب لوله کشی	سامانه تصفیه آب	صندق پست	دفتر پست	دفتر مخابرات	دفتر فناوری اطلاعات و ارتباطات				
انارستان	*		*		*				*					
ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	*		*		*									
پرچینه		*	*											
پسار	*		*		*									
پیر چم قدیم		*	*		*									*
تسکین	*		*		*				*					
تشویر	*		*		*		*	*	*	*	*			*
چرزه		*	*		*				*					
چمله	*		*		*									*
چوقور	*		*											
خرم آبادکهریز	*		*		*	*								*
ده بهار	*		*		*									*
زرده		*	*		*									
زهترآباد	*		*		*									*
صومعه بر	*		*		*				*					
قارقلی چم	*		*		*	*								
گیلانکشه	*		*	*	*			*	*					
گیلوان	*		*		*		*	*	*	*	*	*		
لهنه		*	*		*									
مامالان	*		*		*		*		*	*	*			
محمدابادخواجه بیگلو	*		*		*									
میدان مطهری	*		*		*				*					
هندی کندی جدید	*		*		*									
هندی کندی قدیم	*		*		*									

مهندسین مشاور طرح و توسعه شهر سبلان
YURT SHAHR SABALAN

جدول ۵۶: توزیع خدمات زیرساختی در دهستان درام

نام آبادی	نوع راه آبادی			برق ، گاز و آب		ارتباطات و حمل و نقل				
	راه زمینی (بجزرا ه آهن)			آب		پست		مخابرات		
	جاده آسفالته	جاده خاکی	شبکه سراسری	آب لوله کشی	سامانه تصفیه آب	صندق پست	دفتر پست	دفتر مخابرات	دفتر فناوری اطلاعات و ارتباطات	دسترسی عمومی به اینترنت	دسترسی به وسیله نقلیه عمومی
بالاکوه		*	*	*							
بناورد		*	*	*	*						*
بندرگاه		*	*								
ته دره	*		*	*							
جزلاندشت	*		*	*	*						*
چنار		*	*								
خساره		*	*	*	*						*
درام	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*
سرخه سنگ		*	*	*	*						
سیاهورود	*		*	*							
شهرک پاوه رود	*		*	*	*		*	*		*	
غلام چم	*		*	*							
قوهیجان		*									
کلوچ		*	*	*	*			*			*
کلتان	*		*	*							
گاوخس		*	*	*	*						
گماندشت	*		*	*							
میر زا خانلو	*		*	*	*			*			*
نوکیان		*	*	*							
وزنه سر	*		*	*							
وناب		*									
قشلاق درگه دره		*									
قشلاق خساره		*	*	*	*						
قشلاق پاورود	*		*	*	*						*

۲-۶-۴-۲-۱-خدمات عمومی

در این بخش به بررسی وضعیت برخورداری سکونتگاههای روستایی محدوده مورد مطالعه از خدمات عمومی همچون امکانات آموزشی، مذهبی، اداری – سیاسی و بهداشتی پرداخته شده است.

درخصوص وضعیت برخورداری از **امکانات آموزشی** در ۱۸ روستای منظومه مهدکودک وجود دارد. بر این اساس ۵ مهد کودک در دهستان آببر، ۳ مهد کودک در دهستان درام و ۱۰ مهد کودک نیز در دهستان گیلوان وجود دارد.

همچنین بر اساس اطلاعات بدست آمده، در محدوده مورد مطالعه ۴۱ مدرسه ابتدایی وجود دارد. از کل مدارس ابتدایی موجود در محدوده مزبور ۹ مدرسه ابتدایی در دهستان آببر، ۱۳ مدرسه ابتدایی در دهستان درام و ۱۹ مدرسه ابتدایی در دهستان گیلوان واقع شده است.

با توجه به محدودیت ها و کمبودهای فراوان درخصوص برخورداری از امکانات آموزشی، در بخش مرکزی طارم ۳ مدرسه راهنمایی شبانه روزی دایر است که ۱ مدرسه شبانه روزی پسرانه در دهستان درام و ۲ مدرسه راهنمایی شبانه روزی (دخترانه و پسرانه) در دهستان گیلوان وجود دارد.

علاوه بر مدارس شبانه روزی، در بخش مرکزی طارم، ۲۰ مدرسه راهنمایی به ترتیب ۷ مدرسه راهنمایی پسرانه، ۶ مدرسه راهنمایی دخترانه و ۷ مدرسه راهنمایی مختلط وجود دارد که از کل ۷ مدرسه راهنمایی پسرانه موجود در محدوده مورد مطالعه تعداد ۲ مدرسه در دهستان آببر، ۲ مدرسه در دهستان درام و ۳ مدرسه نیز در دهستان گیلوان وجود دارد.۲ مدرسه راهنمایی دخترانه در دهستان آب‌بر، ۱ مدرسه راهنمایی دخترانه در دهستان درام و ۳ مدرسه راهنمایی دخترانه در دهستان گیلوان وجود دارد. همچنین ۷ مدرسه راهنمایی مختلط وجود دارد که از میان آنها ۲ مدرسه راهنمایی مختلط در دهستان آب‌بر و ۵ مدرسه راهنمایی مختلط در دهستان گیلوان قرار دارد.

دهستان درام دارای ۱ مدرسه شبانه روزی پسرانه، ۱ دبیرستان پسرانه و ۱ دبیرستان دخترانه است.دهستان گیلوان نیز دارای ۲ مدرسه شبانه روزی (دخترانه و پسرانه)، ۲ نظری پسرانه و ۱ نظری دخترانه، ۱ کاردانش دخترانه و ۱ هنرستان فنی و حرفه ای دخترانه است.

امکانات آموزشی دهستان آببر تحت تاثیر امکانات واقع در شهر آببر است. با این وجود ۲ دبیرستان نظری دخترانه و پسرانه در این دهستان فعال می‌باشد. به طور کلی شرایط آموزشی دهستان درام در سطح ضعیف-تری قرار دارد.

جدول و نقشه زیر تعداد و نحوه پراکنش خدمات آموزشی بخش مرکزی طارم را به تفکیک دهستان نشان می‌دهد.

جدول ۵۷: توزیع خدمات آموزشی در دهستان‌های بخش مرکزی شهرستان طارم

بخش /دهستان	آموزشی												
	روستا مهد	دبستان	مدرسه راهنمایی					متوسطه					
			شبانه روزی پسرانه	شبانه روزی دخترانه	پسرانه	دخترانه	مختلط	شبانه روزی پسرانه	شبانه روزی دخترانه	نظری پسرانه	نظری دخترانه	کاردانش پسرانه	کاردانش دخترانه	هنرستان فنی و حرفه ای پسرانه	هنرستان فنی و حرفه ای دخترانه
بخش مرکزی	۱۸	۴۱	۲	۱	۷	۶	۷	۲	۱	۴	۳	۰	۱	۱۰	۱
دهستان آببر	۵	۹	۰	۰	۲	۲	۲	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۰	۰
دهستان درام	۳	۱۳	۱	۰	۲	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۰	۰	۰	۰
دهستان گیلوان	۱۰	۱۹	۱	۱	۳	۳	۵	۱	۱	۲	۱	۰	۱	۰	۱

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

نقشه ۳۴: قرارگیری و تراکم مراکز آموزشی

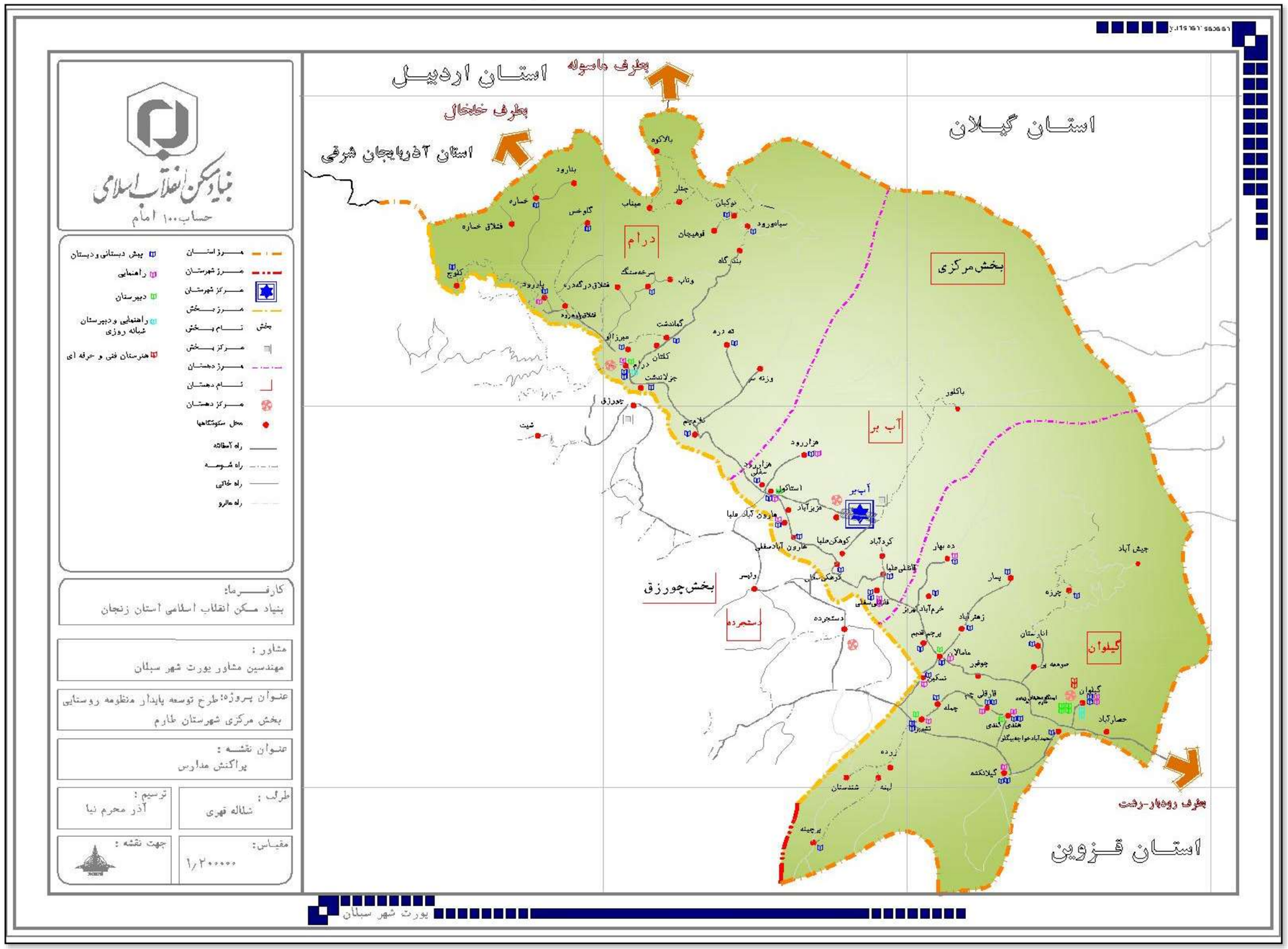

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

جداول زیر تعداد و نحوه پراکنش خدمات آموزشی بخش مرکزی طارم را به تفکیک سکونتگاه نشان می‌دهد.

جدول ۵۸: توزیع خدمات آموزشی در دهستان آببر

نام آبادی	آموزشی					
	روستا مهد	دبستان	مدرسه راهنمایی		متوسطه	
			پسرانه	دخترانه	مختلط	نظری پسرانه	نظری دخترانه
استاکول	*	*	*	*		*	*
عزیزآباد		*			*		
قانقلی سفلی	*	*					
قانقلی علیا		*					
کرد آباد							
کوهکن سفلی		*					
کوهکن علیا							
هارون آباد سفلی	*	*					
هارون آباد علیا	*	*	*	*			
هزاررود سفلی		*					
هزاررودعلیا	*	*			*		
مجموع	۵	۹	۲	۲	۲	۱	۱

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۵۹: توزیع خدمات آموزشی در دهستان گیلوان

نام آبادی	آموزشی									
			مدرسه راهنمایی			متوسطه				
	روستا مهد	دبستان	پسرانه	دخترانه	مختلط	شبانه روزی پسرانه	شبانه روزی دخترانه	نظری پسرانه	نظری دخترانه	کاردانش دخترانه	هنرستان فنی و حرفه ای دخترانه
انارستان		*									
ایستگاه تحقیقات زیتون طارم											
پرچینه		*									
پسار		*									
پیر چم قدیم		*									
تسکین	*	*			*						
تشویر	*	*	*	*				*			
چرزه											
چمله		*									
چوقور											
خرم آبادکهریز	*	*									
ده بهار	*	*			*						
زرده											
زهترآباد		*									
صومعه بر											
قارقلی چم	*	*			*						
گیلانکشه	**	**	*	*							
گیلوان	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*
لهنه											
مامالان	*	*			*						
محمدابادخواجه بیگلو		*									
میدان مطهری		*									
هندی کندی جدید	*	*			*						
هندی کندی قدیم		*									

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۶۰: توزیع خدمات آموزشی در دهستان درام

نام آبادی	آموزشی

	روستا مهد	دبستان	مدرسه راهنمایی			متوسطه		
			شبانه روزی پسرانه	پسرانه	دخترانه	شبانه روزی پسرانه	نظری پسرانه	نظری دخترانه
بالاکوه								
بنارود								
بندرگاه								
ته دره		*						
جزلاندشت	*	*						
چنار								
خساره		*						
درام	*	*	*	*	*	*	*	*
سرخه سنگ		*						
سیاهورود		*		*				
شهرک پاوه رود	*	*						
غلام چم		*						
قوهیجان								
کلوچ		*						
کلتان		*						
گاوخس		*						
گماندشت		*						
میر زا خانلو		*						
نوکیان		*						
وزنه سر								
وناب								
قشلاق درگه دره								
قشلاق خساره								
قشلاق پاورود								

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

وضعیت دهستان‌های بخش مرکزی طارم به لحاظ برخورداری از **امکانات مذهبی و اداری** در زیر آمده است.

با توجه بررسی های به عمل آمده دهستان درام از نظر بهره مندی از مسجد و امام زاده شرایط مناسبی را نسبت به دهستان گیلوان دارد. در روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم در مجموع تعداد ۵۵ مسجد وجود دارد. از این تعداد ۱۰ مسجد در دهستان آببر، ۲۳ مسجد در دهستان درام و ۲۲ مسجد در دهستان گیلوان واقع شده است. همچنین از ۷ امامزاده موجود در روستاهای بخش مرکزی، تعداد ۴ امامزاده متعلق به دهستان درام و ۳ امامزاده متعلق به دهستان گیلوان است.

بر اساس اعلام سازمان آموزش و پرورش در بخش مرکزی شهرستان طارم ۴ خانه معلم وجود دارد که از این تعداد ۱ واحد متعلق به دهستان آببر و ۳ واحد دیگر نیز به دهستان گیلوان تعلق دارد.

همچنین در بخش مرکزی شهرستان طارم دو مرکز خدمات جهاد کشاورزی اقدام به ارائه خدمات رسانی به کشاورزان می نمایند. بر اساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در این بخش یک مرکز خدمات کشاورزی در دهستان آببر و دیگری نیز در دهستان گیلوان واقع شده است.

با توجه به نقش و اهمیت شرکت های تعاونی روستایی، بر اساس اطلاعات جمع آوری شده در بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۱ شرکت تعاونی روستایی اقدام به ارائه خدمات می نمایند. از کل شرکت های مزبور تعداد ۲ شرکت در دهستان آببر، ۲ شرکت در دهستان درام و ۷ شرکت نیز در دهستان گیلوان واقع شده است.

جدول و نقشه زیر تعداد و نحوه پراکنش خدمات مذهبی و اداری-سیاسی بخش مرکزی طارم را به تفکیک دهستان نشان می‌دهد.

جدول ۶۱: توزیع خدمات مذهبی و اداری-سیاسی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم

بخش / دهستان	مذهبی							سیاسی و اداری						
	مسجد	امامزاده	سایر اماکن مذهبی مسلمانان	اماکن مذهبی سایر ادیان	مدرسه علمیه	امام جماعت راتب	خانه عالم	شورای اسلامی روستا	دهیاری	پاسگاه انتظامی	مرکز خدمات جهاد کشاورزی	مروج کشاورزی	شورای حل اختلاف	شرکت تعاونی روستایی
بخش مرکزی	۵۵	۷	۱	۰	۰	۴	۴	۴۶	۲۳	۲	۲	۳	۲۵	۱۱
دهستان آببر	۱۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۹	۷	۰	۱	۲	۸	۲
دهستان درام	۲۳	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷	۴	۱	۰	۰	۷	۲
دهستان گیلوان	۲۲	۳	۱	۰	۰	۳	۳	۲۰	۱۲	۱	۱	۱	۱۰	۷

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

نقشه ۳۵: نحوه پراکنش خدمات مذهبی و مراکز اداری-سیاسی

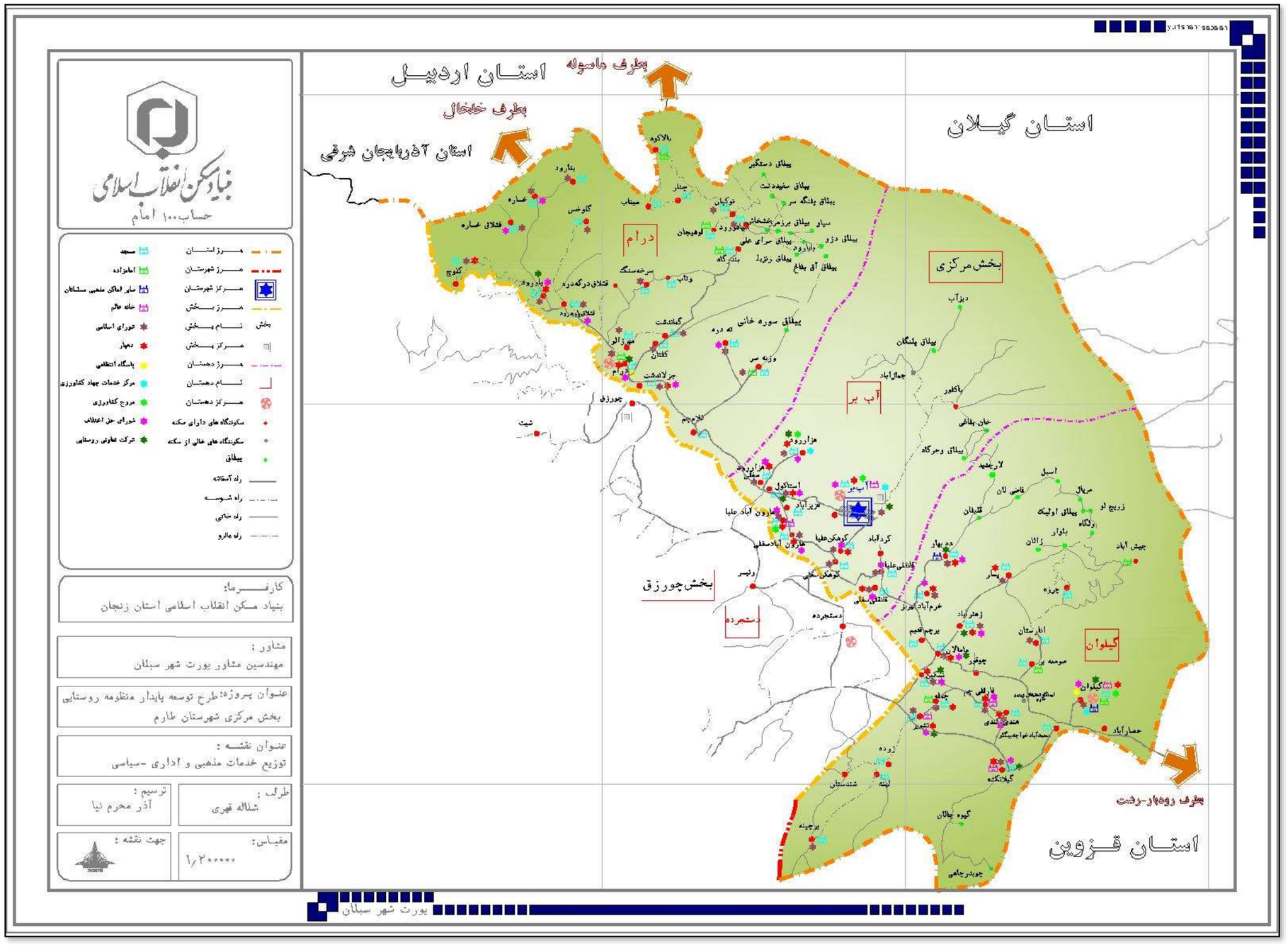

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نمودار ۱۰: وضعیت توزیع خدمات مذهبی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم

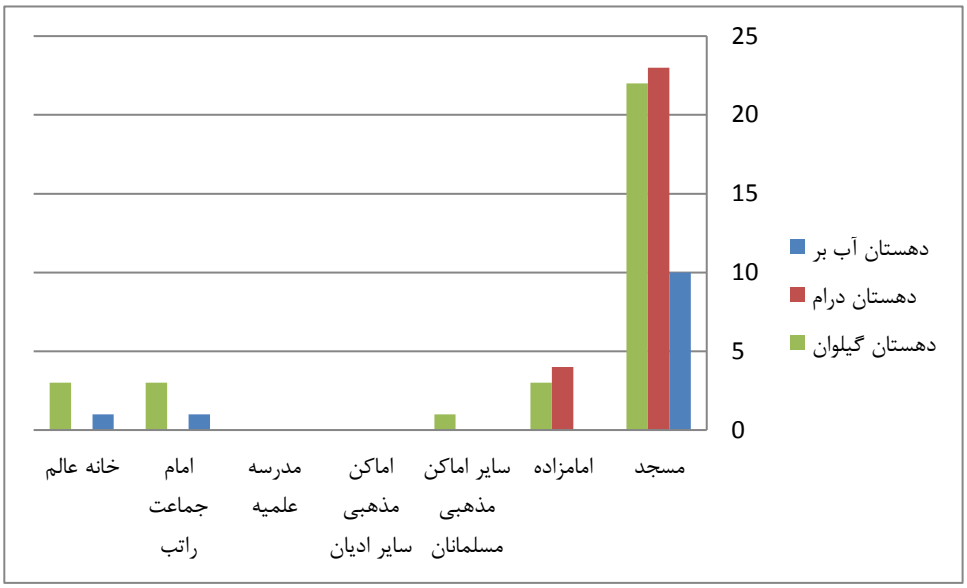

همانگونه که در نمودار فوق نشان داده شده، دهستان گیلوان بیشترین مراکز و خدمات مذهبی را داراست و پس از آن دهستان درام قرار دارد. در نمودار زیر مشاهده می‌شود که بیشترین مراکز اداری –سیاسی در دهستان گیلوان و درام وجود دارد.

نمودار ۱۱: وضعیت توزیع خدمات اداری-سیاسی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم

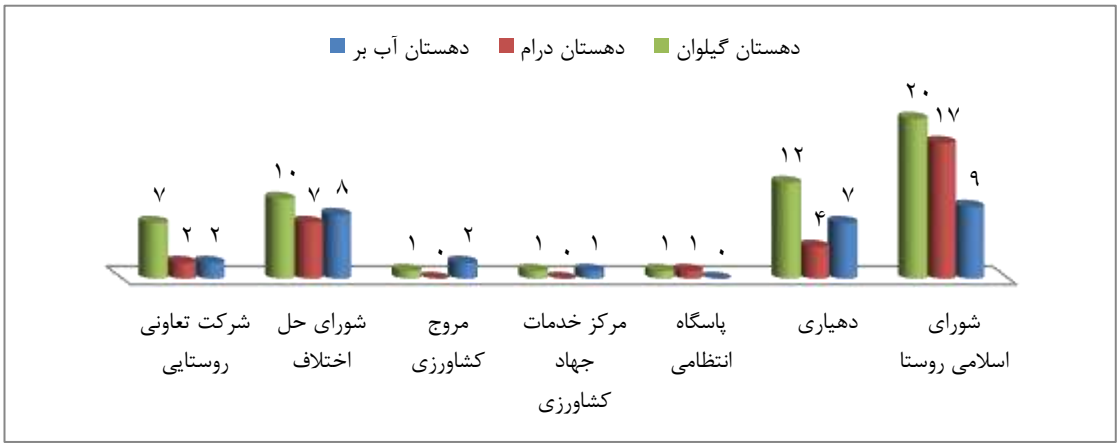

جداول زیر تعداد و نحوه پراکنش خدمات مذهبی و اداری-سیاسی بخش مرکزی طارم را به تفکیک سکونتگاه نشان می‌دهد.

جدول ۶۲: توزیع خدمات مذهبی و اداری-سیاسی در دهستان آببر

نام آبادی	مذهبی			سیاسی و اداری					
	مسجد	امام جماعت راتب	خانه عالم	شورای اسلامی روستا	دهیاری	مرکز خدمات جهاد کشاورزی	مروج کشاورزی	شورای حل اختلاف	شرکت تعاونی روستایی
استاکول	*			*	*			*	*
عزیزآباد	*								
قانقلی سفلی	*			*	*			*	
قانقلی علیا	*			*				*	
کرد آبا د									
کوهکن سفلی	*			*					
کوهکن علیا	*			*	*			*	
هارون آباد سفلی	*			*	*			*	
هارون آباد علیا	*	*	*	*	*		*	*	
هزاررود سفلی	*			*	*			*	
هزاررودعلیا	*			*	*	*	*	*	*

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۶۳: توزیع خدمات مذهبی و اداری-سیاسی در دهستان گیلوان

نام آبادی	مذهبی					سیاسی و اداری					
	مسجد	امامزاده	سایر اماکن مذهبی مسلمانان	امام جماعت راتب	خانه عالم	شورای اسلامی روستا	دهیاری	پاسگاه انتظامی	مرکز خدمات جهاد کشاورزی	مروج کشاورزی	شورای حل اختلاف	شرکت تعاونی روستایی
انارستان	*					*						
ایستگاه تحقیقات زیتون طارم												
پرچینه	*					*						
پسار	*					*	*					
پیر چم قدیم	*					*						

تسکین	*					*	*				*	*
تشویر	*			*	*	*	*				*	*
چرزه	*											
چمله	*	*				*	*					
چوقور												
خرم آبادکهریز	*					*	*				*	
ده بهار	*		*			*	*				*	*
زرده	*						*					
زهترآباد	*					*	*				*	*
صومعه بر	*	*					*					
قارقلی چم	*			*	*	*	*				*	
گیلانکشه	*			*	*	*	*				*	*
گیلوان	*	*				*	*	*	*	*	*	*
لهنه	*						*					
مامالان	*					*	*				*	*
محمدابادخواجه بیگلو	*						*					
میدان مطهری	*											
هندی کندی جدید	*					*	*				*	
هندی کندی قدیم	*						*					

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۶۴: توزیع خدمات مذهبی و اداری-سیاسی در دهستان درام

نام آبادی	مذهبی		سیاسی و اداری				
	مسجد	امامزاده	شورای اسلامی روستا	دهیاری	پاسگاه انتظامی	شورای حل اختلاف	شرکت تعاونی روستایی
بالاکوه	*	*					
بنارود	*		*				
بندرگاه	*	*					
ته دره	*		*			*	
جزلاندشت	*		*	*		*	

چنار	*						
خساره	*		*			*	
درام	*		*	*	*	*	*
سرخه سنگ	*		*				
سیاهورود	*		*				
شهرک پاوه رود	*		*	*	*	*	*
غلام چم	*						
قوهیجان	*	*					
کلوچ	*		*	*			
کلتان	*		*				
گاوخس	*		*				
گماندشت	*		*				
میر زا خانلو	*		*				
نوکیان	*		*				
وزنه سر	*	*	*				
وناب	*						
قشلاق درگه دره							
قشلاق خساره	*		*			*	
قشلاق پاورود	*		*			*	

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

در جهت بررسی وضعیت و میزان دسترسی سکونتگاههای روستایی به امکانات **بهداشتی-درمانی**، بر اساس اعلام وزارت بهداشت و درمان، در بخش مرکزی شهرستان طارم ۷ مرکزبهداشتی-درمانی وجود دارد. از این تعداد ۳ مرکزبهداشتی-درمانی در دهستان آببر، ۱ مرکز در دهستان درام و ۳ مرکز نیز در دهستان گیلوان واقع شده است.

همچنین در این بخش ۳ داروخانه اقدام به ارائه خدمات می نمایند. با توجه به اطلاعات بدست آمده ۲ داروخانه در دهستان گیلوان و ۱ داروخانه در دهستان درام واقع شده است.

در بخش مرکزی شهرستان طارم ۲۰ خانه بهداشت وجود دارد. ازاین تعداد ۶ خانه بهداشت در دهستان آببر، ۶ واحد در دهستان درام و ۸ خانه بهداشت نیز در دهستان گیلوان واقع شده است. بر اساس بررسی های به عمل آمده دهستان درام درخصوص برخورداری از امکانات و خدمات بهداشتی-درمانی نسبت به دو دهستان دیگر شرایط مناسبی را ندارد.

جدول، نقشه و نمودار زیر تعداد و نحوه پراکنش خدمات بهداشتی-درمانی بخش مرکزی طارم را به تفکیک دهستان نشان می‌دهد.

جدول ۶۵: توزیع خدمات بهداشتی-درمانی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم

شهرستان / بخش دهستان	بهداشتی و درمانی															
	حمام عمومی	مرکز بهداشتی درمانی	داروخانه دارد	خانه بهداشت	پایگاه بهداشت روستایی	مرکز تسهیلات زایمان	پزشک خانواده	پزشک	دندانپزشک یا بهداشت کار دهان و دندان	دندانپزشک تجربی یا دندان ساز	بهیار یا مامای روستایی	بهورز	دامپزشک	تکسین دامپزشکی	آزمایشگاه و رادیو لوژی	غسالخانه	سامانه جمع آوری زباله
بخش مرکزی	۰	۷	۳	۲۰	۷	۱	۲	۷	۳	۱	۷	۲۰	۳	۱	۲	۲۶	۱۶
دهستان آبر	۰	۳	۰	۶	۱	۰	۰	۳	۰	۰	۲	۴	۱	۰	۰	۸	۴
دهستان درام	۰	۱	۱	۶	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۷	۱	۰	۱	۶	۳
دهستان گیلوان	۰	۳	۲	۸	۵	۰	۲	۳	۲	۰	۴	۹	۱	۱	۱	۱۲	۹

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

نقشه ۳۶: نحوه پراکنش مراکز درمانی در بخش مرکزی طارم

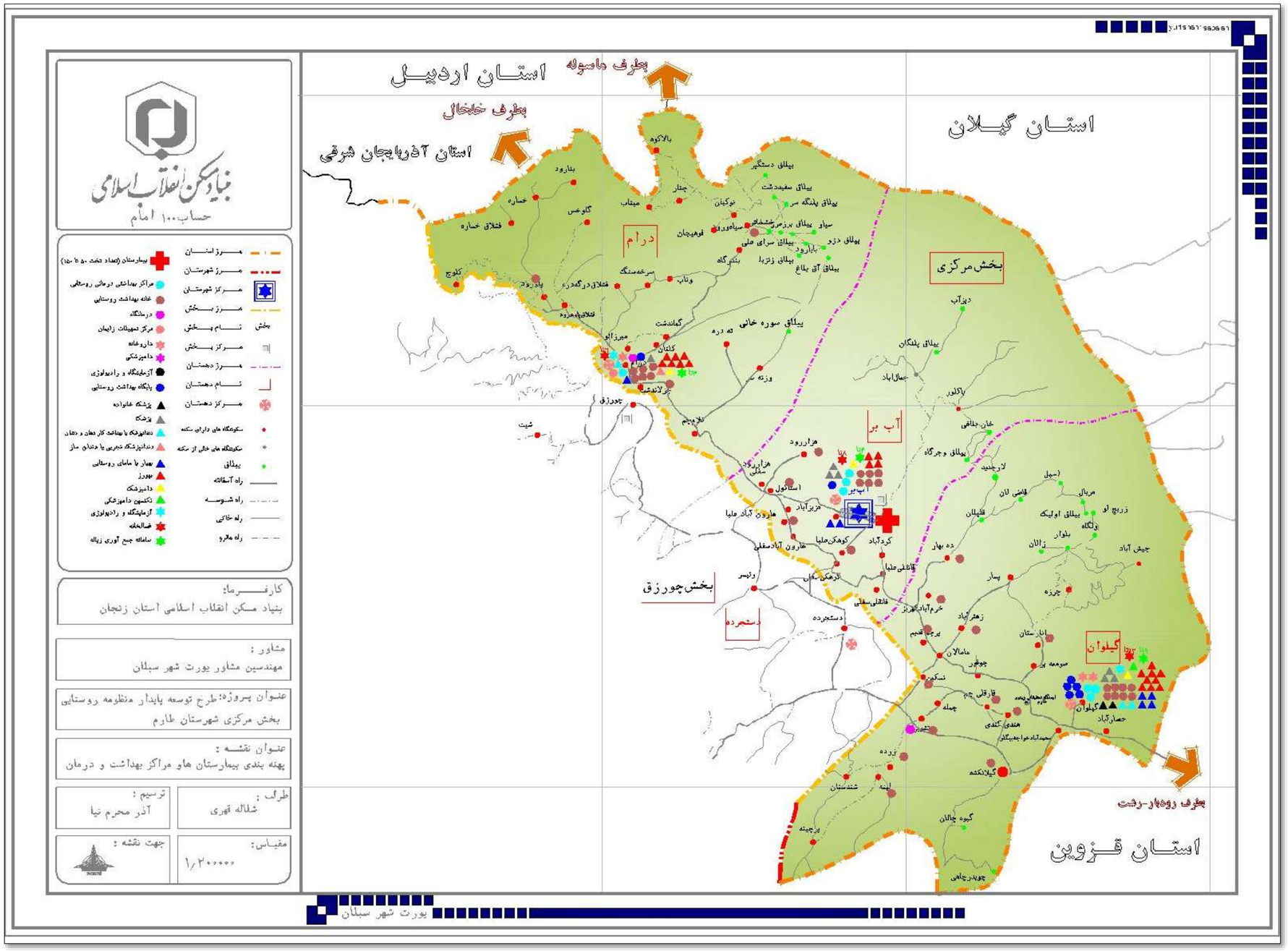

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نمودار ۱۲:میزان توزیع مراکز درمانی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم

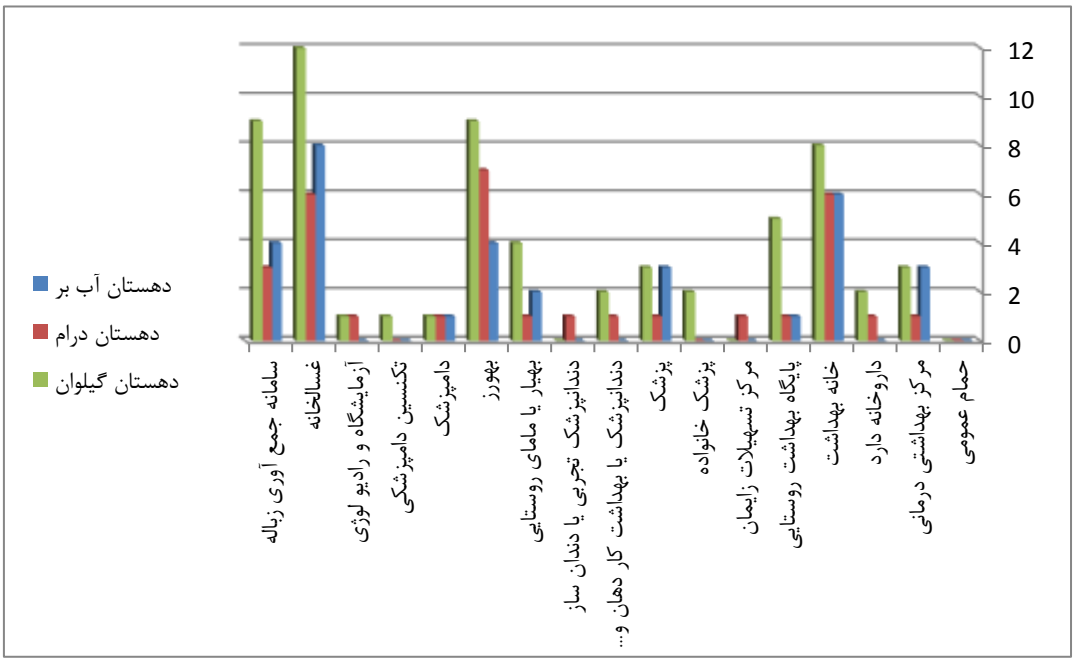

جداول زیر تعداد و نحوه پراکنش خدمات بهداشتی-درمانی بخش مرکزی طارم را به تفکیک سکونتگاه نشان می‌دهد.

جدول ۶۶: توزیع خدمات بهداشتی-درمانی در دهستان آببر

نام آبادی	بهداشتی و درمانی								
	مرکز بهداشتی درمانی	خانه بهداشت	پایگاه بهداشت روستایی	پزشک	بهیار یا مامای روستایی	بهورز	دامپزشک	غسالخانه	سامانه جمع آوری زباله
استاکول	*	*				*		*	*
عزیزآباد		*		*			*		
قانقلی سفلی		*	*	*	*	*		*	
قانقلی علیا								*	
کرد آباد									
کوهکن سفلی									
کوهکن علیا		*						*	*
هارون آباد سفلی								*	
هارون آباد علیا	*	*		*		*		*	
هزاررود سفلی								*	*
هزاررودعلیا	*	*			*	*		*	*

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۶۷: توزیع خدمات بهداشتی-درمانی در دهستان گیلوان

نام آبادی	بهداشتی و درمانی												
	مرکز بهداشتی درمانی	داروخانه دارد	خانه بهداشت	پایگاه بهداشت روستایی	پزشک خانواده	پزشک	دندانپزشک یا بهداشت کار دهان و دندان	بهیار یا مامای روستایی	بهورز	دامپزشک	تکنسین دامپزشکی	آزمایشگاه و رادیو لوژی	غسالخانه	سامانه جمع آوری زباله
انارستان			*			*			*					
ایستگاه تحقیقات زیتون طارم														
پرچینه														
پسار			*					*					*	
پیر چم قدیم														
تسکین				*									*	*
تشویر	*	*	*	*	*	*	*	*	*			*	*	*
چرزه														
چمله														
چوقور														
خرم آبادکهریز			*	*	*				*				*	*
ده بهار			*						*				*	*
زرده	*								*					
زهترآباد			*			*		*	*				*	*
صومعه بر													*	
قارقلی چم													*	
گیلانکشه		*							*				*	*
گیلوان	*		*	*			*	*	*	*	*		*	*
لهنه														
مامالان				*									*	*
محمدابادخواجه بیگلو														
میدان مطهری														
هندی کندی جدید			*						*				*	*
هندی کندی قدیم														

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۶۸: توزیع خدمات بهداشتی-درمانی در دهستان درام

نام آبادی	بهداشتی و درمانی														
	مرکز بهداشتی درمانی	داروخانه دارد	خانه بهداشت	پایگاه بهداشت روستایی	مرکز تسهیلات زایمان	پزشک	دندانپزشک یا بهداشت کار	دندانپزشک تجربی یا دندان ساز	بهیار یا مامای روستایی	بهورز	دامپزشک	آزمایشگاه و رادیو لوژی	غسالخانه	سامانه جمع آوری زباله
بالاکوه														
بنارود														
بندرگاه														
ته دره														
جزلاندشت			*							*			*	*
چنار														
خساره														
درام	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
سرخه سنگ										*				
سیاهورود			*							*				
شهرک پاوه رود			*							*			*	*
غلام چم													*	
قوهیجان														
کلوچ			*							*			*	
کلتان														
گاوخس														
گماندشت														
میر زا خانلو														
نوکیان														
وزنه سر														
وناب														
قشلاق درگه دره														
قشلاق خساره														
قشلاق پاورود			*							*			*	

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

۳-۶-۴-۲-۱-تسهیلات رفاهی

درخصوص وضعیت برخورداری سکونتگاههای روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم از تسهیلات عمومی، بر اساس اطلاعات ارائه شده از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در این بخش ۴ کتابخانه عمومی وجود دارد. از این تعداد ۱ کتابخانه در دهستان آببر و ۲ کتابخانه در دهستان گیلوان و ۱ کتابخانه دیگر نیز در دهستان درام واقع شده است.

بر اساس اطلاعات جمع آوری شده در بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۰ زمین ورزشی برای انجام فعالیت های ورزشی وجود دارد. از این تعداد ۷ زمین در دهستان گیلوان، ۲ زمین در دهستان آببر و یک زمین ورزشی نیز در دهستان درام ایجاد شده است(جدول ۶۲). از نظر برخورداری از سالن های ورزشی در هر دهستان یک سالن ورزشی احداث گردیده است.

نقشه و نمودار زیر نحوه قرارگیری و میزان توزیع تسهیلات رفاهی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

جدول ۶۹: توزیع خدمات تسهیلات رفاهی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم

بخش / دهستان	فرهنگی و ورزشی		
	کتابخانه عمومی	زمین ورزشی	سالن ورزشی
بخش مرکزی	۴	۱۰	۳
دهستان آببر	۱	۲	۱
دهستان درام	۱	۱	۱
دهستان گیلوان	۲	۷	۱

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

نقشه ۳۷: نحوه قرارگیری و میزان توزیع تسهیلات رفاهی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم

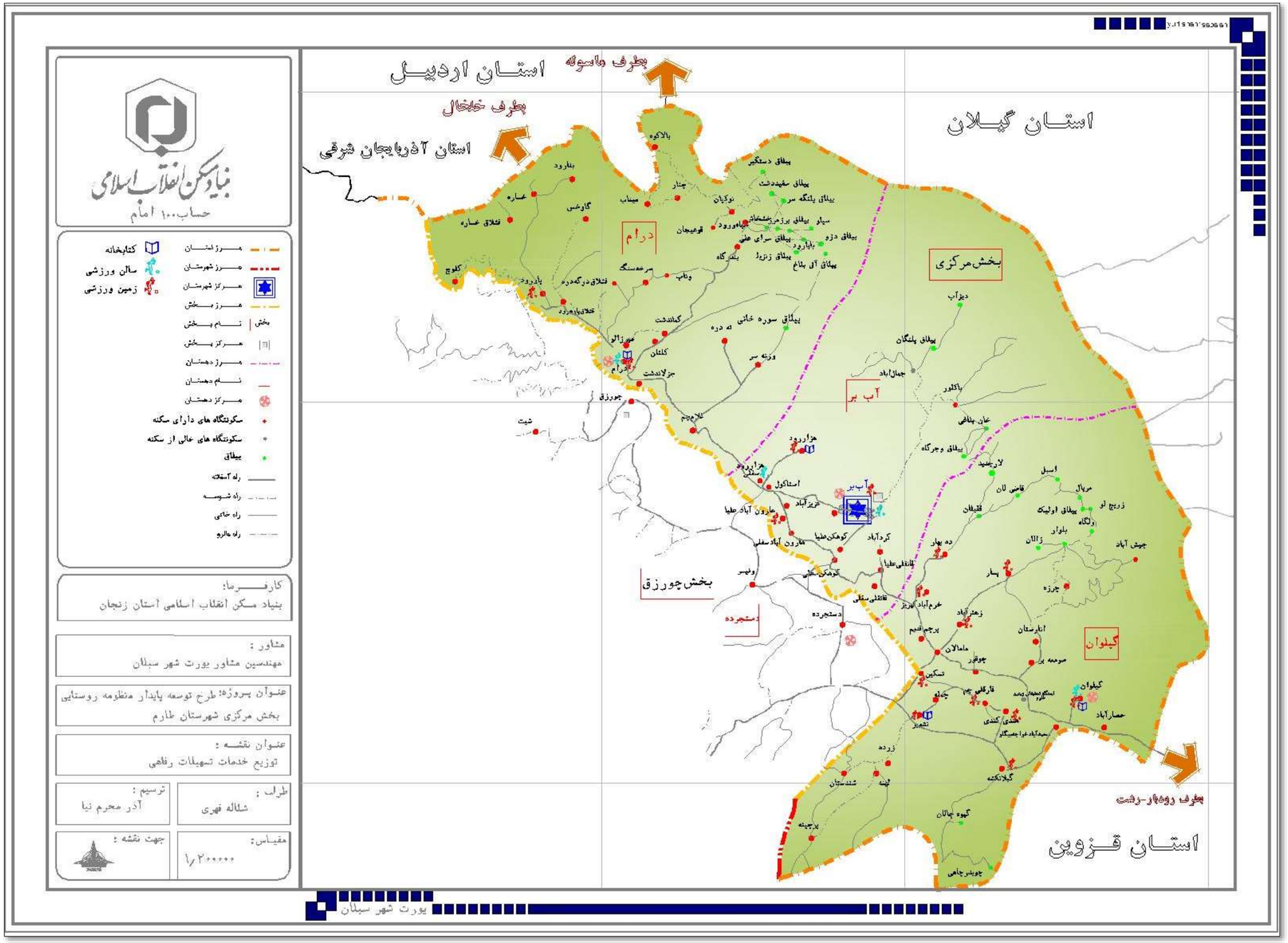

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نمودار ۱۳: میزان توزیع تسهیلات رفاهی در دهستان‌های بخش مرکزی طارم

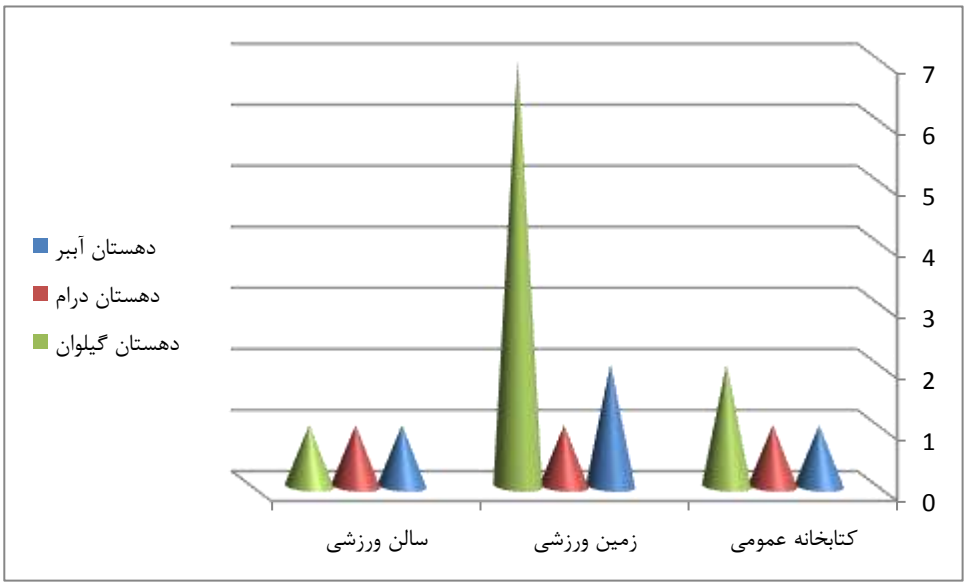

جداول زیر به ترتیب نحوه پراکنش تسهیلات عمومی را در سطح دهستان به تفکیک سکونتگاه نشان می‌دهد.

جدول ۷۰: توزیع خدمات تسهیلات رفاهی در دهستان آبر

نام آبادی	فرهنگی و ورزشی		
	کتابخانه عمومی	زمین ورزشی	سالن ورزشی
استاکول			
عزیزآباد			
قانقلی سفلی			
قانقلی علیا			
کرد آبا د			
کوهکن سفلی			
کوهکن علیا			
هارون آباد سفلی			
هارون آباد علیا		*	
هزاررود سفلی			*
هزاررودعلیا	*	*	

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۷۱: توزیع خدمات تسهیلات رفاهی در دهستان گیلوان

نام آبادی	فرهنگی و ورزشی		
	کتابخانه عمومی	زمین ورزشی	سالن ورزشی
انارستان			
ایستگاه تحقیقات زیتون طارم			
پرچینه			
پسار			
پیر چم قدیم			
تسکین		*	
تشویر	*	*	
چرزه			
چمله			
چوقور			
خرم آبادکهریز			
ده بهار		*	
زرده			
زهترآباد			
صومعه بر			
قارقلی چم		*	
گیلانکشه		*	
گیلوان	*	*	*
لهنه			
مامالان			
محمدابادخواجه بیگلو			
میدان مطهری			
هندی کندی جدید		*	
هندی کندی قدیم			

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۷۲: توزیع خدمات تسهیلات رفاهی در دهستان درام

نام آبادی	فرهنگی و ورزشی		
	کتابخانه عمومی	زمین ورزشی	سالن ورزشی
بالاکوه			
بنارود			
بندرگاه			
ته دره			
جزلاندشت			
چنار			
خساره			
درام	*		*
سرخه سنگ			
سیاهورود			
شهرک پاوه رود		*	
غلام چم			
قوهیجان			
کلوچ			
کلتان			
گاوخس			
گماندشت			
میر زا خانلو			
نوکیان			
وزنه سر			
وناب			
قشلاق درگه دره			
قشلاق خساره			
قشلاق پاورود			

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

۴-۶-۴-۲-۱-خدمات پشتیبانی

باتوجه به ماهیت امکانات و خدمات و نحوه ارائه **خدمات و موضوع پشتیانی آنها**، روستاهای دهستان آببر تاثیرپذیری بیشتری از شهر آببر دارند.

در دهستان درام یک پایگاه آتش نشانی، ۲ نمایندگی پخش فراورده های نفتی، ۳ فروشگاه تعاونی، ۸ خواربارفروشی، ۲ نانوایی، ۲ قصابی، ۱ قهوه خانه، ۱ بانک، ۲ تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی، ۲ تعمیرگاه اتوموبیل و همچنین یک پمپ بنزین وجود دارد.

همین امکانات برای دهستان گیلوان بدون آتش نشانی و در بقیه موارد ۱۲، ۴، ۱۵، ۸، ۳، ۴، ۱، ۲، ۳ و ۱ است. همچنین در این دهستان ۵ نمایندگی پخش سیلندر گاز فعال هستند.

جدول ۷۳: توزیع خدمات پشتیبانی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم

بخش / دهستان	بازرگانی و خدمات										
	پایگاه آتش نشانی	نمایندگی پخش نفت سفید	نمایندگی پخش سیلندر گاز	فروشگاه تعاونی	بقالی	نانوایی	گوشت فروشی	قهوه خانه	بانک	تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی	تعمیرگاه ماشین آلات غیر کشاورزی	جایگاه سوخت
بخش مرکزی	۱	۱۷	۶	۹	۳۳	۱۴	۵	۵	۲	۴	۵	۲
دهستان آببر	۰	۳	۱	۲	۱۰	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
دهستان درام	۱	۲	۰	۳	۸	۲	۲	۱	۱	۲	۲	۱
دهستان گیلوان	۰	۱۲	۵	۴	۱۵	۸	۳	۴	۱	۲	۳	۱

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

نقشه ۳۸ : نحوه پراکنش خدمات پشتیبانی در دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم

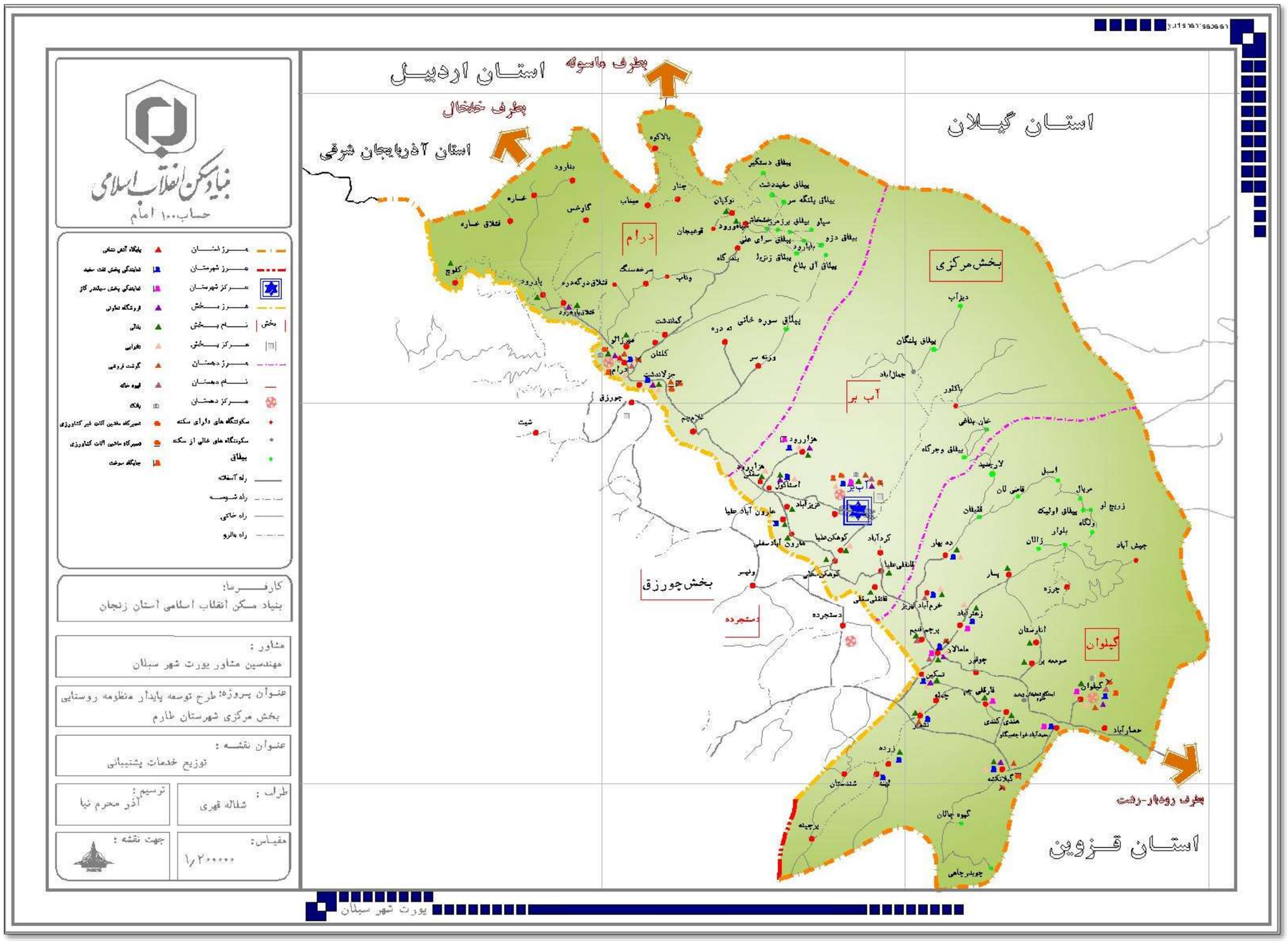

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

نمودار ۱۴:توزیع خدمات پشتیبانی در دهستان‌های بخش مرکزی شهرستان طارم

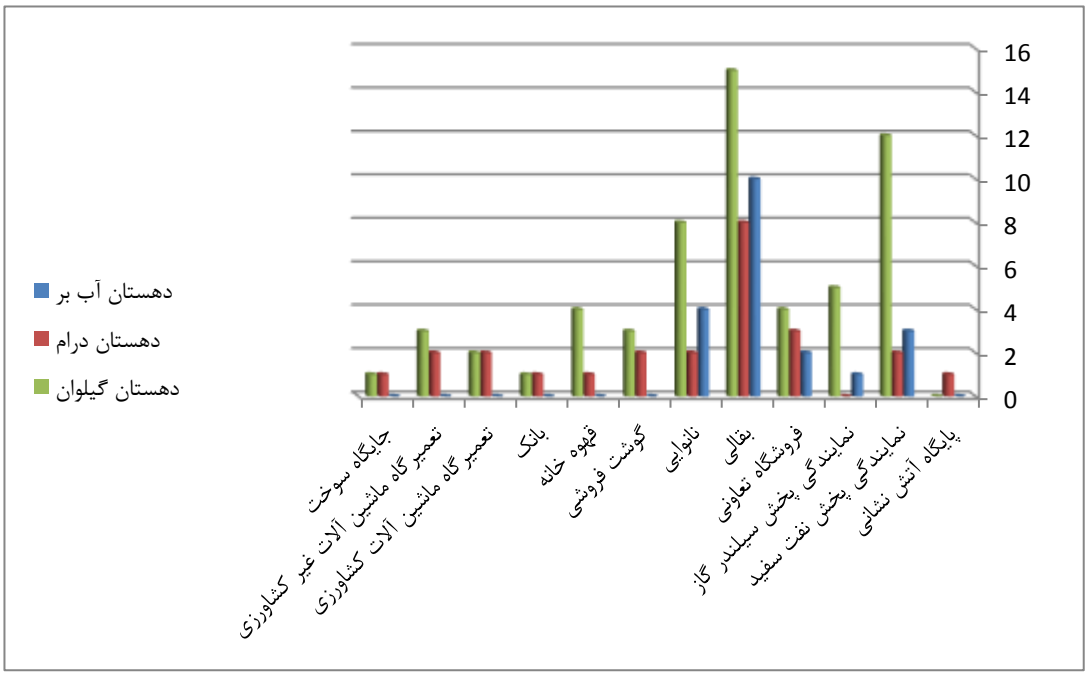

جدول ۷۴: توزیع خدمات پشتیبانی در دهستان آببر

نام آبادی	بازرگانی و خدمات				
	نمایندگی پخش نفت	نمایندگی پخش	فروشگاه تعاونی	بقالی	نانوایی
استاکول	*		*	*	*
عزیزآباد				*	
قانقلی سفلی				*	
قانقلی علیا				*	
کرد آبا د					
کوهکن سفلی				*	
کوهکن علیا				*	*
هارون آباد سفلی				*	
هارون آباد علیا	*			*	
هزاررود سفلی				*	*
هزاررودعلیا	*	*	*	*	*

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۷۵: توزیع خدمات پشتیبانی در دهستان گیلوان

نام آبادی	بازرگانی و خدمات									
	نمایندگی پخش نفت	نمایندگی پخش	فروشگاه تعاونی	بقالی	نانوایی	گوشت فروشی	قهوه خانه	بانک	تعمیرگاه ماشین	جایگاه سوخت
انارستان				*						
ایستگاه تحقیقات زیتون طارم										
پرچینه										
پسار				*						
پیر چم قدیم				*			*			
تسکین	*		*	*	*					
تشویر	*			*	*	*				
چرزه										
چمله										
چوقور										
خرم آبادکهریز	*			*	*		*			
ده بهار	*			*	*					
زرده	*			*						
زهترآباد	*	*		*	*					
صومعه بر				*						
قارقلی چم		*		*						
گیلانکشه	*		*	*	*	*			*	
گیلوان	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
لهنه	*									
مامالان	*	*	*	*	*		*		*	
محمدابادخواجه بیگلو	*	*								
میدان مطهری										
هندی کندی جدید	*			*						
هندی کندی قدیم										

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۷۶: توزیع خدمات پشتیبانی در دهستان درام

نام آبادی	بازرگانی و خدمات									
	پایگاه آتش نشانی	نمایندگی پخش نفت سفید	فروشگاه تعاونی	بقالی	نانوایی	گوشت فروشی	قهوه خانه	بانک	تعمیرگاه ماشین آلات	تعمیرگاه ماشین آلات غیر	جایگاه سوخت
بالاکوه											
بنارود											
بندرگاه											
ته دره											
جزلاندشت		*	*	*	*	*			*	*	
چنار											
خساره											
درام	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
سرخه سنگ											
سیاهورود				*							
شهرک پاوه رود				*							
غلام چم											
قوهیجان											
کلوچ				*							
کلتان											
گاوخس											
گماندشت											
میرزا خانلو				*							
نوکیان				*							
وزنه سر											
وناب											
قشلاق درگه دره											
قشلاق خساره											
قشلاق پاورود				*							

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

۷-۴-۲-۱-جمع بندی: قابلیت‌ها و محدودیت‌های ساختار کالبدی منظومه

ساختار و سازمان یابی فضایی سکونتگاهها در شهرستان طارم بیش از همه از دو عامل طبیعی تاثیر اساسی پذیرفته است. یکی، جریان رودها، به ویژه رود قزل اوزن که از شمال غرب وارد شهرستان شده و از جنوب شرق آن خارج می گردد و شهرستان طارم را به دو نیمه تقریبا برابر تقسیم می کند و دیگری، دو رشته کوه که در دو نیمه شهرستان و تقریبا به موازات هم یکی از شمال تا شمال شرق و دیگری از جنوب تا جنوب غرب و غرب شهرستان کشیده شده است.

به صورت کلی کوهستانی بودن منطقه به ویژه مسیر زنجان-طارم و استقرار بخشی از جمعیت شهرستان در آبادی های کوهستانی، مهم ترین عوامل منفی برای گسترش راههای ارتباطی و شبکه های دسترسی داخل و خارج بخش مرکزی شهرستان طارم بوده است. کوهستانی بودن منطقه و مسیرهای منتهی به آن موجب شده که هزینه احداث و نگهداری جاده ها بسیار افزایش یابد به ویژه این که سرمای شدید و طولانی در گردنه ها حاکم است. همچنین، کمبود منابع مالی و اعتباری دستگاههای مسئول، نداشتن طرح و برنامه مشخص و ناهماهنگی های اداری-اجرایی سازمان های دولتی مربوطه، دیگر دلایل منفی در این زمینه بوده است. همین عامل ناهمواری‌های باعث شده است تا ارتباط بخش مرکزی شهرستان طارم با مرکز استان به علت وجود گردنه‌ها با مشکلات عمده ای همراه باشد به طوریکه ارتباطات اقتصادی-فرهنگی این بخش با استانهای دیگر کمتر از مرکز استان نیست.

مشکلات ناشی از ناهمواری اثر خود را در پخشایش امکانات و خدمات نیز گذاشته است. بعلت واقع شدن تعدادی از روستاهای دهستان درام در ارتفاعات، این دهستان در بعضی از خدمات دارای کمترین میزان برخوردای از امکانات است.

روستاهای منظومه با توجه به محدودیتهای اراضی به صورت متمرکز-خطی و با تبعیت از مسائل طبیعی و مسیر معبر شکل گرفته‌اند. همچنین اراضی کشاورزی نیز براساس جهت شیب غالب زمین استقرار پیداکرده‌اند.

جدول ۷۷: عمده‌ترین توان‌ها و قابلیت‌ها به همراه محدودیت‌ها و تهدیدات ویژگی‌های ساختاری-کالبدی

توانها و قابلیتهای عمده	محدودیتها و تهدیدات عمده
• پخشایش مناسب امکانات در دو دهستان آببر و گیلوان • دسترسی به استان‌های دیگر کشور از طریق محور تهران-رشت	• محدودیت توسعه سکونتگاه‌ها در قسمت‌های کوهستانی • مشکلات ارتباطی با مرکز استان به علت وجود گردنه‌ها • مشکلات تامین خدمات و امکانات برای روستاهای واقع در ارتفاعات

مأخذ: مشاور

۱-۲-۵-ساختار اجتماعی- فرهنگی

۱-۵-۲-۱-سابقهٔ یکجانشینی و قدمت سکونتگاه‌های منظومه

به لحاظ تاریخی منطقه مورد مطالعه به استناد متون کتیبه‌ای به لحاظ تاریخی منطقه مورد مطالعه به استناد متون کتیبه‌های آشوری در قرن نهم قبل از میلاد آندیا نام داشته و به احتمال زیاد اقوام ساکن در آن با اقوام لولوبیان و گوتیان مستقر در زاگرس ارتباط داشته‌اند[۱]. در دوره اشکانیان و ساسانیان، دره قزل اوزن همانند دره زنجان‌رود از رونق بیشتری برخوردار بوده است. شاهد این وضع، آتشکده‌های به جای مانده در روستاهای تشویر، پیرچم و گیلانکشه است. از ۱۵ مکان تاریخ شناسایی و بررسی شده از این دوران در استان زنجان، نه مکان متعلق به دره قزل اوزن در طارم است که حکایت از رونق زندگی در قرنهای دوم تا پنجم میلادی دارد[۲].

جهانگردان و جغرافی‌دانان دوران اسلامی از جمله یاقوت حموی، حمدالله مستوفی، مقدسی و ناصرخسرو در کتابهای خود اشاره‌هایی گذرا به منطقه طارم داشته‌اند. آنچه از یادداشتهای آنان برمی‌آید، این است که در هیچ دوره‌ای، شهر یا سکونتگاه مهم و معروفی در این منطقه وجود نداشته است[۳].

از آن تاریخ به امروز سکونتگاههای منطقه دارای فراز و فرودهایی بوده‌اند که تحت تاثیر حکومتهای بزرگ تاریخی همچون سلجوقیان، ایلخانیان، گورکانیان، صفویان و... بوده‌اند. وجود قلعه‌ها، آتشکده‌ها و تپه‌های تاریخی در سکونتگاه‌های منطقه نشانه‌هایی از این تاریخ پرفراز و نشیب است.

با وجود قدمت سکونتگاه در منطقه، بخش مرکزی شهرستان طارم به لحاظ تاریخی فاقد شهر و یا سکونتگاههای بزرگ و عمده بوده است. شهر آبر سکونتگاه کوچکی بوده است که در وقوع زلزله در منطقه و تجمیع جمعیت در یک نقطه، این مرکز جمعیتی را تقویت نمود و با سکونت مهاجرین روستاهای زلزله‌زده در این سکونتگاه بر گسترش فیزیکی-کالبدی شهر موثر واقع شد.

شهرداری آبر به استناد تصویب نامه کمسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی (کمسیون سیاسی و دفاعی هیئت محترم دولت) به شماره ۲۸۸۰/ت۱۵۴۶۹ک مورخ ۱۳۷۵/۳/۲۶ از روستا به شهر تبدیل گشت و متعاقب آن در تاریخ ۱۳۷۷/۴/۱۵ شهرداری استقرار و آقای عبداله کلانتری بعنوان اولین شهردار آبر با حکم استاندار منصوب گردید[۴].

۲-۵-۲-۱-ساختار قومی و طایفه‌ای منظومه

ایلات و قبائل ساکن در زنجان عمدتا شامل ایلات خمسه (شاهسون، اوصانلو، مقدم، بیات و خدابنده) می‌باشند.ایل شاهسون از دوایل بزرگ افشاری و دویرانی تشکیل شده است. این ایلات ترک زبان هستند. گستردگی ایل افشار در استان زنجان به حدی است که نام این استان با همین ایل گره خورده است. کتاب

---

[۱] زنجان از دیروز تا امروز (تحلیلی تاریخی بر رشد کالبدی و پویش شهرنشینی در شهر زنجان)، محمدرضا پورمحمدی، محمدجواد حیدری،فاطمه لطفی – فصل‌نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، سال سوم، شماره ۷ بهار ۱۳۹۰

۲راهبرد توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاههای شهرستان طارم، ص ۲۸۱

۳همان ص ۲۸۲

[۴] شهرداری شهر آبر http://www.shahrdariabbar.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=290&Itemid=278

دکتر محمد خالقی مقدم با عنوان "شناخت استان زنجان: استان زنجان، سرزمین اقوام افشار" ناشی از همین نکته است[1].

ایل افشار که از بزرگترین قومیت های ایرانی است و یکی از شاخه های این قوم ترک در استان زنجان و به نام افشارهای ایرلو به سر می‌برد. هیچ قومی در ایران به بزرگی و اهمیت تاریخی ایل افشار نیست و حتی در بین اقوام ترک ها نیز از مهم ترین قومیت های ترک می باشد. افشارهای ایرلو بیشتر در استان زنجان ساکن و در منطقهٔ طارم زنجان و ایجرود و سعیدآباد و ... پخش هستند[2].

جدول ۷۸: ویژگی‌های قومی – زبانی دهستان گیلوان

ردیف	نام روستا	قوم و طایفه
۱	تشویر	ترکی
۲	گیلوان	ترکی و تاتی
۳	لهنه	ترکی
۴	پرچینه	ترکی
۵	میدان مطهری	ترکی
۶	قارقلی چم	ترکی
۷	زرده	ترکی
۸	چرزه	تاتی
۹	محمدآباد خواجه بیگلو	ترکی
۱۰	صومعه بر	ترکی
۱۱	هندی کندی قدیم	ترکی
۱۲	هندی کندی جدید	ترکی
۱۳	انارستان	ترکی
۱۴	زهترآباد	ترکی
۱۵	پیرچم قدیم	ترکی
۱۶	ده بهار	ترکی
۱۷	پاسار	ترکی
۱۸	مامالان	ترکی
۱۹	خرم آباد کهریز	ترکی
۲۰	تسکین	ترکی
۲۱	گیلانکشه	ترکی
۲۲	چمله	ترکی

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

[1] کنسرسیوم محتوای ملی http://icnc.ir/index.aspx?pid=289&metadataId=257dc2cf-b05e-4d1c-8e25-0ccf5e4271fc

مردم شناسی افشارهای ایرلوی زنجان، دکتر محمد خالقی مقدم، ماهنامه فرهنگی اجتماعی بایرام- شماره ۱۸- سال سوم – ۱۳۸۸ ص ۲۳

جدول ۷۹: ویژگیهای قومی – زبانی دهستان درام

ردیف	نام روستا	قوم و طایفه
۱	خساره	ترکی
۲	درام	ترکی
۳	غلام جم	ترکی
۴	گاوخس	ترکی
۵	بالاکوه	ترکی - کرمانجی
۶	بنارود	ترکی
۷	کلوچ	ترکی
۸	قشلاق پاوه رود	ترکی
۹	ته دره	ترکی
۱۰	وزنه سر	ترکی
۱۱	سرخه سنگ	تاتی
۱۲	نوکیان	تاتی
۱۳	جزلان دشت	ترکی
۱۴	سیاه ورود	تاتی
۱۵	گماندشت	ترکی
۱۶	کلتان	ترکی
۱۷	شهرک پاوه رود	ترکی
۱۸	قشلاق خساره	ترکی
۱۹	میرزاخانلو	ترکی

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۸۰: ویژگیهای قومی – زبانی دهستان آببر

ردیف	نام روستا	قوم و طایفه
۱	استاکول	ترکی
۲	هارون آباد علیا	ترکی
۳	کوهکن سفلی	ترکی
۴	کردآباد	ترکی
۵	قانقلی سفلی	ترکی
۶	کوهکن علیا	ترکی
۷	عزیزآباد	ترکی
۸	هزار رود علیا	ترکی
۹	هارون آباد سفلی	ترکی
۱۰	قانقلی علیا	ترکی
۱۱	هزار رود سفلی	ترکی

مأخذ: پرسشنامه از مسولین محلی، ۱۳۹۴

۳-۵-۲-۱-باورها و هنجارهای دینی- مذهبی

در حال حاضر اکثریت قریب به اتفاق اهالی پیرو مذهب شیعه اثنی عشری بوده وارادت اهالی به خاندان عصمت وطهارت بطور کامل مشهود است.

از کل جمعیت استان زنجان ۹۹/۹۱ درصد را مسلمانان تشکیل می‌دهند که این نسبت در نقاط شهری ۹۹/۸۷ درصد و در نقاط روستایی ۹۹/۹۴ درصد است[۱].

۴-۵-۲-۱-ساختار و ترکیب جمعیت

۱-۴-۵-۲-۱-ساختار سنی و جنسی

نسبت جنسی بخش مرکزی شهرستان طارم در سالهای ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ به ترتیب ۱۰۱، ۱۰۴ و ۱۰۶ مرد در مقابل ۱۰۰ زن بوده است. آمار فوق حاکی از افزایش تعداد مردان نسبت به تعداد زنان در طول ۱۰ سال است. میزان افزایش در نسبت جنسی بخش مرکزی شهرستان طارم در مقایسه با استان زنجان و شهرستان طارم حاکی از افزایش شدیدتر تعداد مردان نسبت به زنان در بخش مرکزی شهرستان طارم است. در سطح کل کشور نسبت جنسی از ۱۰۴ در سال ۱۳۸۵ به ۱۰۲ در سال ۱۳۹۰ کاهش یافته است و در سرشماری سال ۱۳۹۵، با افزایش، به ۱۰۳ مرد در مقابل ۱۰۰ زن رسیده است.

از میان سه دهستان واقع در بخش مرکزی شهرستان طارم، دهستان آبر در سال ۱۳۹۵ با نسبت جنسی ۱۱۲ مرد در مقابل هر ۱۰۰ زن، دارای بالاترین نسبت جنسی است. در همین سال نسبت جنسی دهستان گیلوان و درام به ترتیب ۱۰۵ و ۱۰۴ مرد در مقابل ۱۰۰ زن بوده است. نسبت جنسی در دو دهستان آبر و گیلوان افزایش و در دهستان درام تغییری نداشته است.

نسبت جنسی شهر آبر در سال ۱۳۹۵، با افزایش نسبت به سال ۱۳۹۰، به ۱۰۳ مرد در مقابل ۱۰۰ زن رسیده است.

جدول ۸۱ :نسبت جنسی دهستانهای بخش مرکزی شهرستان طارم به انضمام استان زنجان و کشور

نسبت جنسی	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
کل کشور	۱۰۴	۱۰۲	۱۰۳
استان زنجان	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲
شهرستان طارم	۱۰۰	۱۰۳	۱۰۴
بخش مرکزی	۱۰۱	۱۰۴	۱۰۶
دهستان آبر	۱۰۶	۱۱۰	۱۱۲
دهستان درام	۹۸	۱۰۴	۱۰۴
دهستان گیلوان	۱۰۱	۱۰۴	۱۰۶
شهر آبر	۹۹	۱۰۲	۱۰۳

جدول ۸۲: نسبت جنسی در روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم (۱۳۹۵)

[۱] http://af.samta.ir/atlas/index.php?title=%D9%BE%DB%8C%D8%B4%DB%8C%D9%86%D9%87_%D9%85%D8%B0%D9%87%D8%A8%DB%8C_%D8%A7%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86_%D8%B2%D9%86%D8%AC%D8%A7%D9%86 سمتا؛ سامانه مدیریت تبلیغات اسلامی معاونت فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

	جمعیت	مرد	زن	نسبت جنسی
جمع دهستان آببر	۴،۵۱۱	۲،۳۸۷	۲،۱۲۴	۱۱۲
باکلور	۶۶	۳۵	۳۱	۱۱۳
کرد اباد	۳۸	۱۹	۱۹	۱۰۰
قانقلی سفلی	۱۹۷	۱۱۱	۸۶	۱۲۹
قانقلی علیا	۱۶۳	۸۴	۷۹	۱۰۶
کوهکن سفلی	۱۳۷	۷۹	۵۸	۱۳۶
کوهکن علیا	۳۷۹	۱۹۶	۱۸۳	۱۰۷
عزیزاباد	۹۳	۵۴	۳۹	۱۳۸
هارون ابادسفلی	۵۰۲	۲۶۵	۲۳۷	۱۱۲
هارون ابادعلیا	۴۲۵	۲۲۶	۱۹۹	۱۱۴
هزارودعلیا	۱،۰۴۴	۵۴۰	۵۰۴	۱۰۷
استاکول	۸۷۱	۴۶۰	۴۱۱	۱۱۲
هزارودسفلی	۵۹۶	۳۱۸	۲۷۸	۱۱۴
جمع دهستان درام	۴،۴۰۶	۲،۲۴۵	۲،۱۶۱	۱۰۴
ته دره	۱۶۳	۸۲	۸۱	۱۰۱
غلام چم	۷۹	۳۹	۴۰	۹۸
جزلاندشت	۴۲۶	۲۱۴	۲۱۲	۱۰۱
کلتان	۱۱۵	۶۰	۵۵	۱۰۹
وزنه سر	۵۲	۲۲	۳۰	۷۳
درام	۱،۷۰۱	۹۰۹	۷۹۲	۱۱۵
بالاکوه	۳۰	۱۴	۱۶	۸۸
بندرگاه	۲۴	۱۳	۱۱	۱۱۸
سرخه سنگ	۸۵	۳۵	۵۰	۷۰
سیاهورود	۲۱۳	۱۰۶	۱۰۷	۹۹
قشلاق پاورود	۴۹	۲۸	۲۱	۱۳۳
قشلاق درگه دره	۱۰	۳	۷	۴۳
قوهیجان	*	*	*	۰
گماندشت	۶۵	۳۱	۳۴	۹۱
گاوخس	۱۰۸	۴۹	۵۹	۸۳
میر زا خانلو	۱۶۷	۷۸	۸۹	۸۸
نوکیان	۵۹	۳۳	۲۶	۱۲۷
وناب	*	*	*	۰
بنارود	۳۸	۱۸	۲۰	۹۰
خساره	۴۰	۱۹	۲۱	۹۰
کلوچ	۳۸۶	۱۹۴	۱۹۲	۱۰۱

شهرک پاوه رود	۵۵۸	۲۷۹	۲۷۹	۱۰۰
قشلاق خساره	۲۷	۱۲	۱۵	۸۰
جمع دهستان گیلوان	۱۰،۸۳۰	۵،۵۶۷	۵،۲۶۳	۱۰۶
پرچینه	۴۵	۲۳	۲۲	۱۰۵
زرده	۹۶	۴۱	۵۵	۷۵
لهنه	۳۰	۱۶	۱۴	۱۱۴
هندی کندی جدید	۷۷۲	۴۱۲	۳۶۰	۱۱۴
گیلانکشه	۱،۷۹۴	۸۹۶	۸۹۸	۱۰۰
تشویر	۱،۲۴۹	۶۶۲	۵۸۷	۱۱۳
تسکین	۷۵۷	۳۸۰	۳۷۷	۱۰۱
چمله	۲۰۱	۱۰۵	۹۶	۱۰۹
قارقلی چم	۶۰۹	۳۳۳	۲۷۶	۱۲۱
هندی کندی قدیم	۲۰۶	۱۱۱	۹۵	۱۱۷
گیلوان	۲،۵۰۸	۱،۲۹۶	۱،۲۱۲	۱۰۷
انارستان	۱۳۱	۷۰	۶۱	۱۱۵
چرزه	۱۰	۴	۶	۶۷
میدان مطهری	۷۷	۴۳	۳۴	۱۲۶
صومعه بر	۱۱۴	۶۱	۵۳	۱۱۵
مامالان	۳۵۹	۱۸۴	۱۷۵	۱۰۵
محمدابادخواجه بیگلو	۱۰۵	۵۷	۴۸	۱۱۹
پیر چم قدیم	۱۰۶	۵۲	۵۴	۹۶
پسار	۱۵۱	۷۴	۷۷	۹۶
جیش اباد	۳۵	۱۸	۱۷	۱۰۶
زهترابا‌د	۴۱۸	۲۰۸	۲۱۰	۹۹
خرم ابادکهریز	۴۳۲	۲۱۹	۲۱۳	۱۰۳
ده بهار	۶۲۵	۳۰۲	۳۲۳	۹۳
شهر آببر	۸،۰۹۱	۴،۱۰۶	۳،۹۸۵	۱۰۳

گروه‌های سنی

براساس آمار موجود، وضعیت منظومه به لحاظ سنی براساس آمار سرشماری ۱۳۹۵ (مربوط به کل شهرستان طارم) استخراج شده است. در مجموع ۲۳,۵۷ درصد از جمعیت شهرستان طارم کمتر از ۱۵ سال، ۶۸,۴۸ درصد بین ۱۵ تا ۶۵ سال و ۷,۹۵ درصد بالاتر از ۶۵ سال سن دارند. جدول و هرم سنی جمعیت، نحوه توزیع جمعیت در گروه‌های سنی را نشان می‌دهد.

جدول ۸۳: وضعیت گروه‌های سنی جمعیت در شهرستان طارم ۱۳۹۵

سن	جمع			نقاط شهری			نقاط روستایی		
	تعداد	طبقه بندی	درصد	تعداد	طبقه بندی	درصد	تعداد	طبقه بندی	درصد
تمامی سنین	۴۶۶۴۱		۱۰۰	۹۸۲۴		۱۰۰	۳۶۸۱۷		۱۰۰
۰-۴ ساله	۴۲۶۶	۱۰۹۹۴	۲۳,۵۷	۱۰۷۸	۲۶۳۷	۲۶,۸۴	۳۱۸۸	۸۳۵۷	۲۲,۷۰
۵-۹ ساله	۳۵۷۶			۸۳۵			۲۷۴۱		
۱۰-۱۴ ساله	۳۱۵۲			۷۲۴			۲۴۲۸		
۱۵-۱۹ ساله	۳۱۶۸	۳۱۹۴۱	۶۸,۴۸	۶۷۶	۶۷۰۱	۶۸,۲۱	۲۴۹۲	۲۵۲۴۰	۶۸,۵۶
۲۰-۲۴ ساله	۴۱۷۰			۷۸۷			۳۳۸۳		
۲۵-۲۹ ساله	۴۹۱۸			۱۰۰۹			۳۹۰۹		
۳۰-۳۴ ساله	۴۳۴۰			۱۱۶۶			۳۱۷۴		
۳۵-۳۹ ساله	۳۶۹۹			۹۴۹			۲۷۵۰		
۴۰-۴۴ ساله	۳۱۳۴			۷۴۰			۲۳۹۴		
۴۵-۴۹ ساله	۳۰۸۱			۶۰۴			۲۴۷۷		
۵۰-۵۴ ساله	۱۹۰۲			۲۷۸			۱۶۲۴		
۵۵-۵۹ ساله	۱۸۵۱			۲۷۹			۱۵۷۲		
۶۰-۶۴ ساله	۱۶۷۸			۲۱۳			۱۴۶۵		
۶۵-۶۹ ساله	۱۴۵۵	۳۷۰۶	۷,۹۵	۲۰۵	۴۸۶	۴,۹۵	۱۲۵۰	۳۲۲۰	۸,۷۵
۷۰-۷۴ ساله	۶۵۲			۹۳			۵۵۹		
۷۵-۷۹ ساله	۵۳۰			۶۴			۴۶۶		
۸۰-۸۴ ساله	۵۹۵			۷۳			۵۲۲		
۸۵-۸۹ ساله	۳۴۸			۳۸			۳۱۰		
۹۰-۹۴ ساله	۱۰۸			۱۰			۹۸		
۹۵-۹۹ ساله	۱۳			۱			۱۲		
۱۰۰+ سال	۵			۲			۳		

نمودار ۱۵: هرم سنی شهرستان طارم

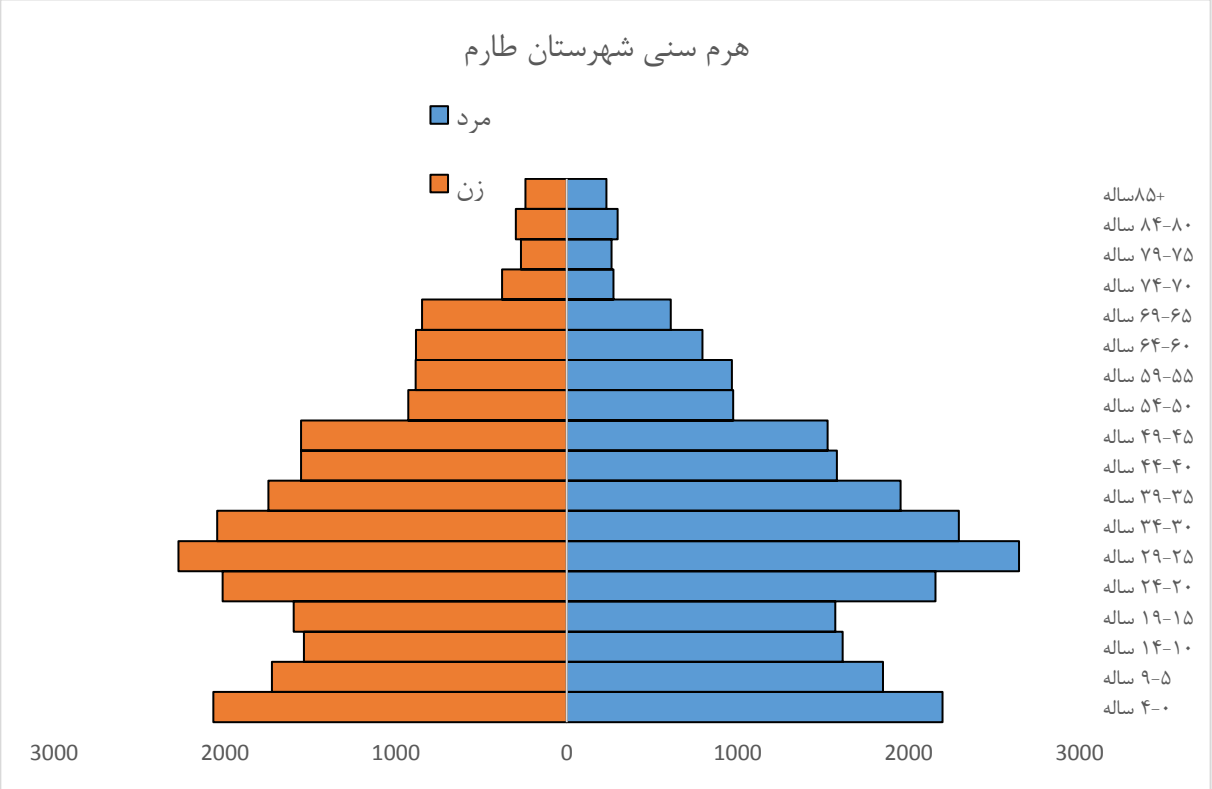

۲-۴-۵-۲-۱-رشد جمعیت (نرخ رشد، میزان باروری، مرگ و میر و مانند آن)

نرخ رشد جمعیت در بخش مرکزی شهرستان طارم در بین سال‌های ۹۵-۹۰ حدود ۰,۱ درصد بوده است. در بازه زمانی ده سال گذشته نرخ رشد جمعیت ۰,۷ درصد محاسبه شده است و در مجموع سی سال گذشته (۹۵-۶۵) نرخ رشد جمعیت منظومه ۰,۸ درصد بوده است. این آمار حاکی از کاهش نرخ رشد جمعیت در سی سال اخیر دارد. در هر سه بازه زمانی نرخ رشد جمعیت بخش مرکزی شهرستان طارم از نرخ رشد جمعیت استان زنجان کمتر و از کل شهرستان بیشتر بوده است.

نرخ رشد جمعیت روستایی در هر سه دهستان آببر، گیلوان و درام در بین سال‌ها ۹۵-۹۰ و ۹۵-۸۵ منفی بوده است. نرخ رشد دهستان آببر در سی سال گذشته نیز منفی بوده است. شدت کاهش جمعیت در روستاهای منظومه بالاست به نحوی که نرخ دهستان‌های آببر، گیلوان و درام بین سال‌ها ۹۵-۹۰ به ترتیب ۱,۷-، ۰,۹۵- و ۱,۲- درصد بوده است.

برخلاف جمعیت روستایی، جمعیت شهر آببر رشد بالایی را نشان می‌شود. نرخ رشد جمعیت شهر آببر بین سال‌های ۹۵-۹۰، ۹۵-۸۵ و ۹۵-۶۵ به ترتیب ۳,۷، ۴,۴۹ و ۴,۳ درصد بوده است.

جدول ۸۴: نرخ رشد جمعیت بخش مرکزی شهرستان طارم بین سالهای ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۵

جمعیت در سال	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	نرخ رشد ۶۵-۷۵	نرخ رشد ۷۵-۸۵	نرخ رشد ۸۵-۹۰	نرخ رشد ۶۵-۹۵	نرخ رشد ۸۵-۹۵	نرخ رشد ۹۰-۹۵
استان زنجان	۷۸۵۹۵۵	۹۰۰۷۵۹	۹۶۴۶۰۱	۱۰۱۵۷۳۴	۱۰۵۷۴۶۱	۰,۵	۰,۳	۰,۲	۰,۹۹	۰,۹	۰,۸
شهرستان طارم	۳۹۰۷۵	۴۳۴۶۰	۴۳۹۶۴	۴۶۶۱۶	۴۶۶۴۱	۰,۴	۰,۰	۰,۲	۰,۵	۰,۵۹	۰,۰۱
بخش مرکزی	۲۱۴۶۹	۲۴۹۲۵	۲۵۹۵۳	۲۷۶۹۶	۲۷۸۳۸	۰,۶	۰,۲	۰,۳	۰,۸	۰,۷	۰,۱
دهستان آبر	۳۸۸۰	۴۱۹۹	۴۸۷۰	۴۹۰۸	۴۵۱۱	۰,۳	۰,۶	۰,۰	۰,۵	-۰,۸	-۱,۷
دهستان درام	۵۴۰۱	۴۹۱۴	۴۷۲۷	۴۷۰۳	۴۴۰۶	-۰,۴	-۰,۲	۰,۰	-۰,۶	-۰,۷	-۱,۲
دهستان گیلوان	۹۹۳۹	۱۱۴۷۴	۱۱۱۴۴	۱۱۳۶۰	۱۰۸۳۰	۰,۶	-۰,۱	۰,۱	۰,۲	-۰,۲۸	-۰,۹۵
شهر آبر	۲۲۴۹	۴۳۳۸	۵۲۱۲	۶۷۲۵	۸۰۹۱	۲,۷	۰,۷	۱,۰	۴,۳	۴,۴۹	۳,۷

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، سالهای ۶۵، ۷۵، ۸۵، ۹۰، ۹۵

نمودار ۱۶:تغییرات جمعیتی بخش مرکزی شهرستان طارم در طی پنج سرشماری ۶۵ تا ۹۵

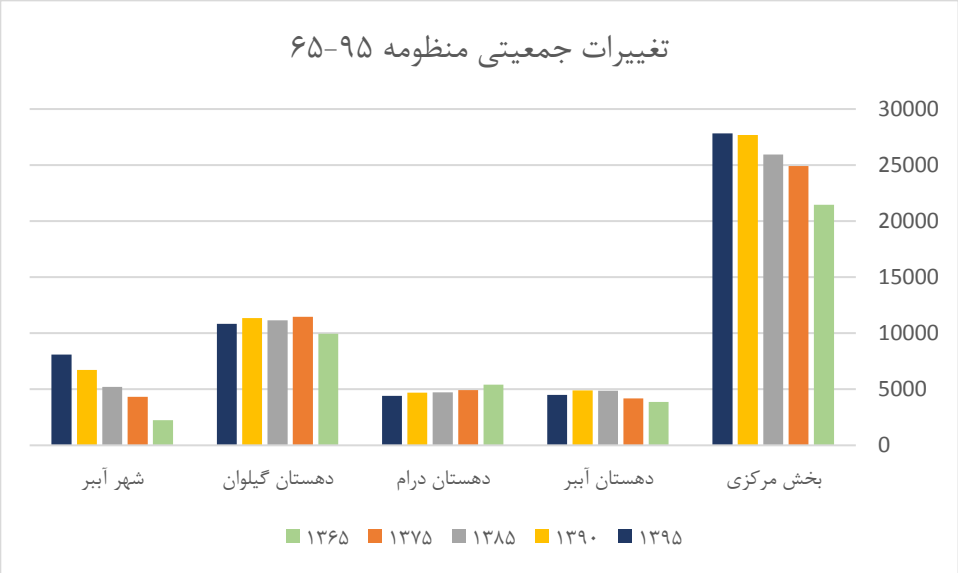

منبع: مشاور

رشد جمعیت روستایی

در دهستان آببر بین سرشماری‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ به غیر از نرخ رشد جمعیت روستای عزیزآباد، در سایر روستاهای رشد جمعیت منفی بوده است. عموما میزان نرخ شدن ۵ سال اخیر، نسبت به نرخ رشد ۱۰ ساله و ۴۰ ساله وضعیت وخیم‌تری را نشان می‌شود.

جدول ۸۵: نرخ رشد جمعیت در دهستان آببر بین سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵

آبادی	جمعیت سال۵۵	جمعیت سال ۸۵	جمعیت سال ۹۰	جمعیت سال ۹۵	نرخ رشد ۹۵-۹۰	نرخ رشد ۹۵-۸۵	نرخ رشد ۹۵-۵۵
استاکول	۳۰۹	۸۴۷	۸۸۱	۸۷۱	-۰,۲	۰,۳	۲,۶
هزاررودسفلی	۲۷۳	۶۱۷	۶۵۷	۵۹۶	-۱,۹	-۰,۳	۲,۰
هزاررودعلیا	۹۴۳	۱۱۹۱	۱۱۸۸	۱۰۴۴	-۲,۶	-۱,۳	۰,۳
عزیزآباد	-	۱۰۵	۷۵	۹۳	۴,۴	۱,۲-	-
هارون آبادسفلی	۲۷۴	۵۵۴	۶۰۰	۵۰۲	-۳,۵	-۱	۱,۵
هارون آبادعلیا	۲۶۰	۴۴۴	۴۷۷	۴۲۵	-۲,۳	-۰,۴	۱,۲
کرد آباد	۳۹	۳۹	۴۳	۳۸	-۲,۴	-۰,۳	-۰,۱
قانقلی سفلی	۲۱۶	۲۷۱	۲۲۷	۱۹۷	-۲,۸	-۳,۱	-۰,۲
قانقلی علیا	۱۸۷	۲۰۵	۱۹۲	۱۶۳	-۳,۲	-۲,۳	-۰,۳
کوهکن سفلی	۱۱۲	۱۴۵	۱۵۸	۱۳۷	-۲,۸	-۰,۶	۰,۵
کوهکن علیا	۲۶۳	۴۵۲	۴۱۰	۳۷۹	-۱,۶	-۱,۷	۰,۹
باکلور	۴۶۲	-	-	۶۶	-	-	-۴,۷

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن ، ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵

نرخ رشد جمعیت دهستان درام در طی دوره‌های ۵ ساله، ۱۰ ساله و ۴۰ ساله عموما حاکی از افزایش جمعیت در روستاهایی که است که نرخ رشد ۴۰ ساله آنها منفی بوده است و برعکس روستاهای عمدتا بزرگی که در ۴۰ سال گذشته دارای رشد جمعیت بالایی بوده‌اند عموما در ۵ سال گذشته به سرعت جمعیت از دست داده‌اند.

جدول ۸۶: نرخ رشد جمعیت در دهستان درام بین سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵

آبادی	جمعیت سال۵۵	جمعیت سال ۸۵	جمعیت سال ۹۰	جمعیت سال ۹۵	نرخ رشد ۹۵-۸۵	نرخ رشد ۹۵-۹۰	نرخ رشد ۹۵-۵۵
بنارود	۲۶۲	۲۵	۳۲	۳۸	۴,۲	۳,۴	-۴,۷
خساره	۳۷۳	۷۸	۳۳	۴۰	-۶,۴	۳,۹	-۵,۴
قشلاق پاورود	۴۰۶	۵۵۴	۶۴	۴۹	-۲۱,۵	-۵,۲	-۵,۱
کلوچ	۴۳۹	۴۳۵	۴۰۹	۳۸۶	-۱,۱	-۱,۱	-۰,۳
گاوخس	۲۵۵	۱۵۵	۱۱۰	۱۰۸	-۳,۵	-۰,۳	-۲,۱
شهرک پاوه رود	-	-	۵۳۵	۵۵۸	-	۰,۸	-
قشلاق خساره	-	-	۳۱	۲۷	-	-۲,۷	-
جزلاندشت	۲۳۸	۴۴۳	۴۳۸	۴۲۶	-۰,۳۹	-۰,۵	۱,۴

درام	۹۳۷	۱۶۹۸	۱۸۵۹	۱۷۰۱	۰,۰۱	-۱,۷	۱,۵
سرخه سنگ	۱۹۶	۱۷۲	۱۵۷	۸۵	-۶,۸	-۱۱,۵	-۲
قشلاق درگه دره	-	-	-	۱۰	-	-	-
میر زا خانلو	۱۵۳	۱۷۸	۱۹۷	۱۶۷	-۰,۶	-۳,۲	۰,۲
وناب	۶۹	۱۲	-	-	-	-	-
بالاکوه	۲۵۶	۷۶	۲۶	۳۰	-۸,۸	۲,۹	-۵,۲
بندرگاه	۱۲۷	۳۹	۲۷	۲۴	-۴,۷	-۲,۳	-۴
ته دره	۲۰۵	۱۹۷	۱۷۷	۱۶۳	-۱,۸	-۱,۶	-۰,۵
غلام چم	۷۴	۸۴	۹۹	۷۹	-۰,۶	-۴,۴	۰,۱
سیاهورود	۷۶۰	۱۳۰	۱۳۸	۲۱۳	۵	۹	-۳,۱
قوهیجان	۳۲۳	۱۸	-	-	-	-	-
کلتان	۱۱۲	۱۲۲	۱۱۹	۱۱۵	-۰,۵	-۰,۶	۰,۰۶
گماندشت	۱۴۹	۱۲۸	۸۷	۶۵	-۶,۵	-۵,۶	-۲
نوکیان	۲۵۸	۸۱	۵۶	۵۹	-۳,۱	۱	-۳,۶
وزنه سر	۱۴۵	۵۸	۵۵	۵۲	-۱	-۱,۱	-۲,۵

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن ، ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵

آمار مربوط به سرشماری های مختلف در طی سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵ حاکی از کاهش جمعیت در اکثر روستاهای دهستان گیلوان دارد.

جدول ۸۷: نرخ رشد جمعیت در دهستان گیلوان بین سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵

آبادی	جمعیت سال۵۵	جمعیت سال ۸۵	جمعیت سال ۹۰	جمعیت سال ۹۵	نرخ رشد ۸۵-۹۵	نرخ رشد ۹۰-۹۵	نرخ رشد ۵۵-۹۵
پیر چم قدیم	۹۸	۱۵۲	۱۲۶	۱۰۶	-۳,۵	-۳,۳	۰,۱۹
خرم ابادکهریز	۴۶۵	۵۵۷	۵۴۸	۴۳۲	-۰,۷	-۴,۶	-۰,۱۸
ده بهار	۶۱۳	۷۵۷	۷۲۹	۶۲۵	-۱,۸	-۳	۰,۰۴
پسار	۲۵۶	۲۰۶	۱۹۴	۱۵۱	-۳	-۴	-۱,۳
چرزه	۱۷۸	۳۶	۲۹	۱۰	-۱۲	-۱۹,۱	-۶,۹
زهترابا‌د	۵۱۶	۵۳۳	۵۵۴	۴۱۸	-۲,۴	-۵,۴	-۰,۵
مامالان	۲۱۶	۴۲۹	۴۲۱	۳۵۹	-۱,۷	-۳,۱	-۱,۲
انارستان	۲۰۹	۱۷۱	۱۵۴	۱۳۱	-۲,۶	-۳,۱	-۱,۱
میدان مطهری	۷۴	۸۴	۶۴	۷۷	-۰,۸	۳,۷	۰,۰۹
صومعه بر	۲۱۶	۱۵۵	۱۱۳	۱۱۴	-۳	۰,۱۷	-۱,۵
گیلوان	۵۷۸	۲۲۶۷	۲۴۲۶	۲۵۰۸	۱	۰,۶۶	۳,۷
محمدابادخواجه بیگلو	۷۱	۱۲۲	۱۱۴	۱۰۵	-۱,۴	-۱,۶	۰,۹۸
هندی کندی جدید	-	-	۸۱۳	۷۷۲	-	-۱,۰۳	-

هندی کندی قدیم	۶۰۵	۱۰۴۸	۲۵۶	۲۰۶	-۱۵,۰۱	-۴,۲	-۲,۶۶
قارقلی چم	۳۴۶	۶۶۲	۶۸۵	۶۰۹	-۰,۸	-۲,۳	۱,۴
گیلانکشه	۷۵۴	۱۴۵۹	۱۵۶۶	۱۷۹۴	۲	۲,۷	۲,۱
تشویر	۷۹۲	۱۲۴۱	۱۲۵۵	۱۲۴۹	۰,۰۶	-۰,۰۹	۱,۱
زرده	۲۲۴	۱۴۲	۱۱۲	۹۶	-۳,۸	-۳	-۲
لهنه	۲۷۰	۲۲	۱۰	۳۰	۳,۱	۲۴,۵	-۵,۳
پرچینه	۱۸۶	۶۸	۵۲	۴۵	-۴	-۲,۸	-۳,۴
تسکین	۵۶۱	۸۱۶	۸۶۳	۷۵۷	-۰,۷	-۲,۵	۰,۷۵
چمله	۱۸۲	۲۲۱	۲۳۲	۲۰۱	-۰,۹	-۲,۸	۰,۲
جیش آباد	۲۱۵	-	-	۳۵	-	-	-۴,۴۴

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن ، ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۵

میزان باروری

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ میزان باروری کل ایران رقمی برابر با ۲،۰۱ فرزند محاسبه شد. این شاخص براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ برابر ۱،۸ فرزند محاسبه شده بود.

میزان افزایش نرخ باروری استان زنجان بیشتر از نرخ رشد کشوری بوده است و میزان باروری کل از ۱,۸ فرزند در سال ۱۳۹۰ به ۲,۱۱ فرزند در سال ۱۳۹۵ افزایش پیدا کرده است. نرخ باروری در روستاها ۲,۴۱ فرزند و در شهرهای استان زنجان ۱,۹۷ فرزند است.

جدول ۸۸: میزان باروری عمومی کل کشور و استان زنجان

	۸۶ تا ۹۰			۹۱ تا ۹۵		
	کل	شهری	روستایی	کل	شهری	روستایی
کل کشور	۱,۸	۱,۷	۲,۳	۲,۰۱	۱,۸۶	۲,۴۸
زنجان	۱,۸	۱,۷	۲	۲,۱۱	۱,۹۷	۲,۴۱

نسبت جمعیت زنان واقع در سن باروری (۱۵ تا ۱۵ سال) به کل جمعیت زنان و همچنین شاخص اطفال نسبت به زنان در سن باروری از مواردیست که در سطح شهرستان مورد بررسی قرار گرفته است. زنان در سن باروری ۵۵,۹۷ درصد از کل جمعیت شهرستان را تشکیل می‌دهند. شاخص اطفال به زنان در کل شهرستان ۳۳۴ طفل در ازای هر ۱۰۰۰ زن هست که این رقم در نقاط شهری ۳۷۰ و در نقاط روستایی ۳۲۴ است.

جدول ۸۹: نسبت زنان در سن بارداری به کل زنان و شاخص اطفال به زنان در سن باروری

	کل	شهری	روستایی
زنان ۱۵ تا ۵۰ سال	۱۲۷۸۱	۲۹۱۶	۹۸۶۵
نسبت به کل زنان	۵۵,۹۷	۶۰,۱۷	۵۴,۸۳
تعداد اطفال ۰-۵ سال	۴۲۶۶	۱۰۷۸	۳۱۸۸
شاخص اطفال به زنان در سن باروی	۳۳۴	۳۷۰	۳۲۴

جدول ۹۰ : ترکیب سنی جمعیت به تفکیک مرد و زن

سن	جمع			نقاط شهری			نقاط روستایی		
	مردوزن	مرد	زن	مردوزن	مرد	زن	مردوزن	مرد	زن
تمامی سنین	۴۶۶۴۱	۲۳۸۰۴	۲۲۸۳۷	۹۸۲۴	۴۹۷۸	۴۸۴۶	۳۶۸۱۷	۱۸۸۲۶	۱۷۹۹۱
۰-۴ ساله	۴۲۶۶	۲۱۹۹	۲۰۶۷	۱۰۷۸	۵۴۷	۵۳۱	۳۱۸۸	۱۶۵۲	۱۵۳۶
۵-۹ ساله	۳۵۷۶	۱۸۵۱	۱۷۲۵	۸۳۵	۴۴۰	۳۹۵	۲۷۴۱	۱۴۱۱	۱۳۳۰
۱۰-۱۴ ساله	۳۱۵۲	۱۶۱۴	۱۵۳۸	۷۲۴	۳۷۷	۳۴۷	۲۴۲۸	۱۲۳۷	۱۱۹۱
۱۵-۱۹ ساله	۳۱۶۸	۱۵۷۱	۱۵۹۷	۶۷۶	۳۲۶	۳۵۰	۲۴۹۲	۱۲۴۵	۱۲۴۷
۲۰-۲۴ ساله	۴۱۷۰	۲۱۵۷	۲۰۱۳	۷۸۷	۳۵۶	۴۳۱	۳۳۸۳	۱۸۰۱	۱۵۸۲
۲۵-۲۹ ساله	۴۹۱۸	۲۶۴۶	۲۲۷۲	۱۰۰۹	۴۵۴	۵۵۵	۳۹۰۹	۲۱۹۲	۱۷۱۷
۳۰-۳۴ ساله	۴۳۴۰	۲۲۹۴	۲۰۴۶	۱۱۶۶	۶۰۰	۵۶۶	۳۱۷۴	۱۶۹۴	۱۴۸۰
۳۵-۳۹ ساله	۳۶۹۹	۱۹۵۴	۱۷۴۵	۹۴۹	۵۲۷	۴۲۲	۲۷۵۰	۱۴۲۷	۱۳۲۳
۴۰-۴۴ ساله	۳۱۳۴	۱۵۸۰	۱۵۵۴	۷۴۰	۴۱۱	۳۲۹	۲۳۹۴	۱۱۶۹	۱۲۲۵
۴۵-۴۹ ساله	۳۰۸۱	۱۵۲۷	۱۵۵۴	۶۰۴	۳۴۱	۲۶۳	۲۴۷۷	۱۱۸۶	۱۲۹۱
۵۰-۵۴ ساله	۱۹۰۲	۹۷۴	۹۲۸	۲۷۸	۱۴۶	۱۳۲	۱۶۲۴	۸۲۸	۷۹۶
۵۵-۵۹ ساله	۱۸۵۱	۹۶۷	۸۸۴	۲۷۹	۱۵۶	۱۲۳	۱۵۷۲	۸۱۱	۷۶۱
۶۰-۶۴ ساله	۱۶۷۸	۷۹۵	۸۸۳	۲۱۳	۸۷	۱۲۶	۱۴۶۵	۷۰۸	۷۵۷
۶۵-۶۹ ساله	۱۴۵۵	۶۰۸	۸۴۷	۲۰۵	۸۲	۱۲۳	۱۲۵۰	۵۲۶	۷۲۴
۷۰-۷۴ ساله	۶۵۲	۲۷۴	۳۷۸	۹۳	۳۷	۵۶	۵۵۹	۲۳۷	۳۲۲
۷۵-۷۹ ساله	۵۳۰	۲۶۳	۲۶۷	۶۴	۳۵	۲۹	۴۶۶	۲۲۸	۲۳۸
۸۰-۸۴ ساله	۵۹۵	۲۹۷	۲۹۸	۷۳	۳۵	۳۸	۵۲۲	۲۶۲	۲۶۰
۸۵-۸۹ ساله	۳۴۸	۱۷۱	۱۷۷	۳۸	۱۶	۲۲	۳۱۰	۱۵۵	۱۵۵
۹۰-۹۴ ساله	۱۰۸	۵۶	۵۲	۱۰	۴	۶	۹۸	۵۲	۴۶
۹۵-۹۹ ساله	۱۳	۵	۸	۱		۱	۱۲	۵	۷
۱۰۰+ سال	۵	۱	۴	۲	۱	۱	۳		۳

۳-۴-۵-۲-۱-ساختار خانواده و خانوار

بعد خانوار بخش مرکزی شهرستان طارم در سال ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ به ترتیب حدود ۴،۰۵، ۳،۴۸ و ۳،۲ نفر در خانوار محاسبه شده است. بعد خانوار بخش مرکزی شهرستان طارم در مقایسه با بعد خانوار شهرستان طارم و استان زنجان عدد کوچکتری را نشان می‌دهد. در بین دهستان‌ها؛ دهستان درام دارای کمترین میزان بعد خانوار و دهستان آببر دارای بالاترین میزان بعد خانوار است.

جدول ۹۱: بعد خانوار بخش مرکزی شهرستان طارم در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

	۱۳۸۵			۱۳۹۰			۱۳۹۵		
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار
استان زنجان	۹۶۴۶۰۱	۲۳۶۱۱۵	۴،۰۹	۱۰۱۵۷۳۴	۲۸۶۸۰۶	۳،۵۴	۱۰۵۷۴۶۱	۳۲۱۹۸۳	۳،۲۸
شهرستان طارم	۴۳۹۶۴	۱۰۷۵۷	۴،۰۹	۴۶۶۱۶	۱۳۲۲۱	۳،۵۳	۴۶۶۴۱	۵۷۴۴	۳،۲۷
بخش مرکزی	۲۵۹۵۳	۶۴۰۶	۴،۰۵	۲۷۶۹۶	۷۹۶۲	۳،۴۸	۲۷۸۳۸	۸۶۹۴	۳،۲
دهستان آببر	۴۸۷۰	۱۰۹۷	۴،۴۴	۴۹۰۸	۱۳۲۸	۳،۷۰	۴۵۱۱	۱۳۳۴	۳،۳۸
دهستان درام	۴۷۲۷	۱۲۲۱	۳،۸۷	۴۷۰۳	۱۴۱۶	۳،۳۲	۴۴۰۶	۱۴۲۳	۳
دهستان گیلوان	۱۱۱۴۴	۲۷۲۰	۴،۱۰	۱۱۳۶۰	۳۲۲۷	۳،۵۲	۱۰۸۳۰	۳۴۴۳	۳،۱۴
شهر آببر	۵۲۱۲	۱۳۶۸	۳،۸۱	۶۷۲۵	۱۹۹۱	۳،۳۸	۸۰۹۱	۲۴۹۴	۳،۲۴

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

جدول ۹۲: بعد خانوار روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم در سال ۱۳۹۵

	خانوار	جمعیت	بعد خانوار
جمع دهستان آببر	۱،۳۳۴	۴،۵۱۱	۳،۴
باکلور	۱۹	۶۶	۳،۵
کرد اباد	۱۲	۳۸	۳،۲
قانقلی سفلی	۶۰	۱۹۷	۳،۳
قانقلی علیا	۵۳	۱۶۳	۳،۱
کوهکن سفلی	۳۷	۱۳۷	۳،۷
کوهکن علیا	۱۲۳	۳۷۹	۳،۱
عزیزاباد	۲۷	۹۳	۳،۴
هارون ابادسفلی	۱۴۵	۵۰۲	۳،۵
هارون ابادعلیا	۱۲۸	۴۲۵	۳،۳
هزارودعلیا	۳۰۵	۱،۰۴۴	۳،۴
استاکول	۲۵۱	۸۷۱	۳،۵
هزارودسفلی	۱۷۴	۵۹۶	۳،۴
جمع دهستان درام	۱،۴۲۳	۴،۴۰۶	۳،۱
ته دره	۵۱	۱۶۳	۳،۲
غلام چم	۳۰	۷۹	۲،۶
جزلاندشت	۱۲۸	۴۲۶	۳،۳
کلتان	۳۸	۱۱۵	۳،۰

وزنه سر	۲۰	۵۲	۲,۶
درام	۵۲۰	۱،۷۰۱	۳,۳
بالاکوه	۱۷	۳۰	۱,۸
بندرگاه	۷	۲۴	۳,۴
سرخه سنگ	۳۷	۸۵	۲,۳
سیاهورود	۸۰	۲۱۳	۲,۷
قشلاق پاورود	۱۳	۴۹	۳,۸
قشلاق درگه دره	۵	۱۰	۲,۰
قوهیجان	*	*	۰,۰
گماندشت	۲۳	۶۵	۲,۸
گاوخس	۳۸	۱۰۸	۲,۸
میر زا خانلو	۵۵	۱۶۷	۳,۰
نوکیان	۲۵	۵۹	۲,۴
وناب	*	*	۰,۰
بنارود	۱۵	۳۸	۲,۵
خساره	۱۶	۴۰	۲,۵
کلوچ	۱۲۰	۳۸۶	۳,۲
شهرک پاوه رود	۱۷۲	۵۵۸	۳,۲
قشلاق خساره	۱۰	۲۷	۲,۷
جمع دهستان گیلوان	۳،۴۴۳	۱۰،۸۳۰	۳,۱
پرچینه	۱۴	۴۵	۳,۲
زرده	۳۱	۹۶	۳,۱
لهنه	۱۱	۳۰	۲,۷
هندی کندی جدید	۲۳۷	۷۷۲	۳,۳
گیلانکشه	۵۷۴	۱،۷۹۴	۳,۱
تشویر	۳۷۸	۱،۲۴۹	۳,۳
تسکین	۲۱۹	۷۵۷	۳,۵
چمله	۶۳	۲۰۱	۳,۲
قارقلی چم	۱۹۲	۶۰۹	۳,۲
هندی کندی قدیم	۶۷	۲۰۶	۳,۱
گیلوان	۸۰۳	۲،۵۰۸	۳,۱
انارستان	۴۰	۱۳۱	۳,۳
چرزه	۵	۱۰	۲,۰
میدان مطهری	۲۷	۷۷	۲,۹
صومعه بر	۴۱	۱۱۴	۲,۸
مامالان	۱۲۶	۳۵۹	۲,۸
محمدابادخواجه بیگلو	۳۲	۱۰۵	۳,۳

پیر چم قدیم	۳۰	۱۰۶	۳,۵
پسار	۵۴	۱۵۱	۲,۸
جیش اباد	۱۶	۳۵	۲,۲
زهترابا‌د	۱۴۲	۴۱۸	۲,۹
خرم ابادکهریز	۱۳۰	۴۳۲	۳,۳
ده بهار	۲۱۱	۶۲۵	۳,۰
شهر آببر	۲،۴۹۴	۸،۰۹۱	۳,۲

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۵

۵-۵-۲-۱-ساختارهای آموزشی

۱-۵-۵-۲-۱-امکانات آموزش تحصیلی، مذهبی و حرفه‌ای

در بند خدمات عمومی مربوط به بخش پراکنش و کیفیت خدمات و تسهیلات وضع موجود آمده، نحوه توزیع مراکز آموزشی در بخش مرکزی شهرستان طارم توضیح داده شده است. در بررسی امکانات آموزشی بند حاضر، به تعداد کلاس‌ها، تعداد کارکنان، تعداد دانش آموزان، آموزشگاه‌ها و مراکز فنی – حرفه‌ای بخش مرکزی شهرستان طارم، می‌پردازد. مطالعات بخش امکانات آموزشی با استناد به پرسشنامه‌هایی که توسط مسئولین محلی تکمیل شده، مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۹۳: امکانات آموزشی دهستان آببر به تفکیک سکونتگاه

سکونتگاه	تعداد مربی مهد کودک	تعداد دانش آموزان دوره اول(تا ششم)	تعداد کلاس دوره اول(از اول تا ششم)	تعداد معلم دوره اول(تا ششم)	تعداد دانش آموزان دوره دوم(راهنمایی)	تعداد کلاس دوره دوم(راهنمایی)	تعداد معلم دوره دوم(راهنمایی)	تعداد دانش آموزان دوره دوم(متوسطه)	تعداد کلاس دوره دوم(متوسطه)	تعداد معلم دوره دوم(متوسطه)	تعداد کارمندان کلیه دوره‌ها
استاکول	۱	۲۳	۲	۲	۵۰	۳	۱۰	۶۶	۶	۱۰	۲۳
هزار رود سفلی	-	۸۰	۶	۶	-	-	-	-	-	-	۷
هزار رود علیا	۱	۶۰	۴	۶	۳۱	۳	۷	-	-	-	۱۵
هارون آباد علیا	۱	۴۰	۲	۲	۴۰	۳	۶	-	-	-	۱۰
هارون آباد سفلی	-	۲۵	۳	۳	-	-	-	-	-	-	۴
قانقلی سفلی	-	۲۰	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۲
قاقلی علیا	-	۸	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۲
کوهکن علیا	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
کوهکن سفلی	-	۶	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۲
عزیز آباد	-	۳۰	۱	۲	-	-	-	-	-	-	۳
کرد آباد	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۹۴:امکانات آموزشی دهستان گیلوان به تفکیک سکونتگاه

سکونتگاه	تعداد مربی مهد کودک	تعداد دانش آموزان دوره اول(تا ششم)	تعداد کلاس دوره اول(از اول تا ششم)	تعداد معلم دوره اول(تا ششم)	تعداد دانش آموزان دوره دوم(راهنمایی)	تعداد کلاس دوره دوم(راهنمایی)	تعداد معلم دوره دوم(راهنمایی)	تعداد دانش آموزان دوره دوم(متوسطه)	تعداد کلاس دوره دوم(متوسطه)	تعداد معلم دوره دوم(متوسطه)	تعداد کارمندان کلیه دوره‌ها
پیرچم قدیم	-	۱۰	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۲
خرم آباد کهریز	۱	۳۵	۲	۲	-	-	-	-	-	-	۳
ده بهار	۱	۴۴	۳	۳	۱۶	۲	۷	-	-	-	۱۱
پسار	-	۲۰	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۲

چرزه	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
چوقور	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
میدان مطهری	–	۵	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
قارقلی چم	۱	۵۷	۳	۳	۲۸	۳	۷	–	–	–	۱۱
زرده	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
محمد آباد خواجه بیگلو	–	۱۶	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
صومعه بر	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
هندی کندی قدیم	–	۱۴	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
زهتر آباد	–	۳۰	۲	۲	–	–	–	–	–	–	۳
مامالان	۱	۲۳	۲	۲	۲۷	۳	۸	–	–	–	۱۱
تسکین	۱	۸۱	۶	۵	۳۸	۳	۸	–	–	–	۱۶
گیلانکشه	۱	۱۵۰	۷	۷	۴۰	۳	۹	–	–	–	۱۸
انارستان	–	۱۱	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
چمله	–	۲۰	۲	۲	–	–	–	–	–	–	–
لهنه	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
پرچینه	–	۴	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
تشویر	۱	۱۱۱	۶	۷	۷۰	۶	۱۲	۲۸	۱	۷	۲۸
گیلوان	۲		۱۲	۱۲							
هندی کندی جدید	۱							–	–	–	

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۹۵:امکانات آموزشی دهستان درام به تفکیک سکونتگاه

سکونتگاه	تعداد مربی مهد کودک	تعداد دانش آموزان دوره اول(تا ششم)	تعداد کلاس دوره اول(از اول تا ششم)	تعداد معلم دوره اول(تا ششم)	تعداد دانش آموزان دوره دوم(راهنمایی)	تعداد کلاس دوره دوم(راهنمایی)	تعداد معلم دوره دوم(راهنمایی)	تعداد دانش آموزان دوره دوم(متوسطه)	تعداد کلاس دوره دوم(متوسطه)	تعداد معلم دوره دوم(متوسطه)	تعداد کارمندان کلیه دوره‌ها
سرخه سنگ	–	۳	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
میرزا خانلو	–	۱۰	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
گمان دشت	–	۳	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
جزلان دشت	-	۵۲	۳	۳	-	-	–	-	-	-	۴
شهرک پاو ه رود	۱	۳۶	۲	۲	–	–	–	–	–	–	۳
کلتان	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
سیاهورود	–	۷	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
نوکیان	–	۲	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
ته دره	–	۲۱	۲	۲	-	-	-	-	-	-	۳
وزنه سر	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
غلام چم	–	۹	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
قشلاق خساره	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
بنارود	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
گاوخس	–	۳	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲
خساره	–	۲	۱	۱	–	–	–	–	–	–	۲

کلوچ	-	۲۶	۲	۲	-	-	-	-	-	-	۳
بالاکوه	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
قشلاق پاوه رود	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
درام	۱	۱۳۵	۶	۸	۱۲۷	۶	۱۳	۱۰۵	۶	۱۳	۳۵

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

با توجه بررسی های به عمل آمده دهستان درام از نظر بهره مندی از مسجد و امام زاده شرایط مناسبی را نسبت به دهستان گیلوان دارد. در روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم در مجموع تعداد ۵۵ مسجد وجود دارد. از این تعداد ۱۰ مسجد در دهستان آببر، ۲۳ مسجد در دهستان درام و ۲۲ مسجد در دهستان گیلوان واقع شده است. همچنین از ۷ امامزاده موجود در روستاهای بخش مرکزی، تعداد ۴ امامزاده متعلق به دهستان درام و ۳ امامزاده متعلق به دهستان گیلوان است.

۲-۵-۵-۲-۱-سطح آموزش و سواد (با تاکید بر ساختهای سنی و جنسی)

از کل جمعیت بالای ۶ سال شهرستان طارم در سال ۱۳۹۵، ۷۹,۳۰ درصد باسواد و ۲۰,۷۰ درصد بی سواد بوده است. در مقایسه با درصد باسوادی در سطح کشور (۸۷,۶۹ ٪) و استان (۸۴,۸۴ ٪) نسبت باسوادی در سطح شهرستان پایین‌تر است. با این وجود درصد باسواد روستایی در شهرستان طارم (۷۷,۰۷ ٪) نسبت به استان (۷۵,۶۷ ٪) بالاتر است.

جدول ۹۶: سطح سواد کل کشور، استان زنجان و شهرستان طارم

	باسواد		بی سواد		جمعیت +۶ سال
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
کل کشور	۶۲۶۶۶۷۶۰	۸۷,۶۹	۸۷۹۵۵۵۳	۱۲,۳۱	۷۱۴۶۲۳۱۳
کشور شهری	۴۸۳۰۵۰۸۴	۹۰,۸۴	۴۸۶۹۴۱۰	۹,۱۶	۵۳۱۷۴۴۹۴
کشور روستایی	۱۴۳۳۴۳۰۲	۷۸,۵۷	۳۹۰۹۴۳۱	۲۱,۴۳	۱۸۲۴۳۷۳۳
استان زنجان کل	۸۰۰۱۶۸	۸۴,۸۴	۱۴۲۹۲۹	۱۵,۱۶	۹۴۳۰۹۷
زنجان شهری	۵۶۸۰۰۸	۸۹,۲۷	۶۸۲۶۹	۱۰,۷۳	۶۳۶۲۷۷
زنجان روستایی	۲۳۲۱۵۹	۷۵,۶۷	۷۴۶۶۰	۲۴,۳۳	۳۰۶۸۱۹
کل شهرستان طارم	۳۳۰۲۴	۷۹,۳۰	۸۶۱۹	۲۰,۷۰	۴۱۶۴۳
طارم شهری	۷۵۳۱	۸۷,۹۴	۱۰۳۳	۱۲,۰۶	۸۵۶۴
طارم روستایی	۲۵۴۹۳	۷۷,۰۷	۷۵۸۶	۲۲,۹۳	۳۳۰۷۹

در سنین زیر ۲۰ سال نسبت باسوادی در شهرستان طارم (۹۸,۶۵ ٪) بیشتر از میانگین کشوری است. در سنین ۲۰ تا ۵۰ سال نسبت بی‌سوادی به ۹۱,۳۰ درصد کاهش می‌یابد و پایین‌تر از نسبت باسوادی در کشور و استان است. در سنین بالای ۵۰ سال اختلاف بین نسبت باسوادی شهرستان (۲۸,۱۶ ٪) و کشور (۶۰,۰۷ ٪) بسیار فاحش است. آمار نشان می‌دهد در گذر زمان نسبت باسوادی در شهرستان به سرعت افزایش یافته است و در سنین پایین‌تر از میانگین کشوری پیش افتاده است.

جدول ۹۷ : سطح سواد کل کشور، استان زنجان و شهرستان طارم براساس سن

	۶ تا ۲۰ سال		۲۰ تا ۵۰ سال		بالای ۵۰ سال	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کل کشور	۱۵۷۹۲۸۵۳	۹۷,۳۴	۳۴۹۰۹۱۴۵	۹۳,۸۵	۸۸۱۹۱۹۹	۶۰,۰۷
کشور شهری	۱۱۳۶۵۸۹۳	۹۷,۸۹	۲۷۱۶۲۸۱۶	۹۶,۰۷	۷۵۶۲۰۸۹	۶۸,۹۶
کشور روستایی	۴۴۱۷۱۸۹	۹۵,۹۷	۷۷۳۲۹۴۱	۸۶,۸۸	۱۲۵۵۳۷۶	۳۳,۸۶
استان زنجان کل	۲۰۴۹۸۷	۹۸,۷۰	۴۶۵۳۳۳	۹۳,۸۳	۸۵۹۵۷	۴۴,۳۲
زنجان شهری	۱۳۶۶۰۹	۹۸,۹۵	۳۳۴۶۹۶	۹۶,۵۶	۷۰۲۱۸	۵۶,۳۸
زنجان روستایی	۶۸۳۷۸	۹۸,۲۰۴۷۵	۱۳۰۶۳۶	۸۷,۵۱	۱۵۷۳۹	۲۲,۶۸
کل شهرستان طارم	۹۰۴۰	۹۸,۶۵	۱۹۲۸۱	۹۱,۳۰	۲۵۷۳	۲۸,۱۶
طارم شهری	۲۰۲۲	۹۸,۴۹	۴۶۸۵	۹۵,۷۷	۴۷۳	۳۷,۶۶
طارم روستایی	۷۰۱۸	۹۸,۶۹	۱۴۵۹۶	۸۹,۹۵	۲۱۰۰	۲۶,۶۵

در کل شهرستان طارم درصد باسوادی مردان ۸۵,۰۸ درصد و درصد باسوادی زنان ۷۳,۳۱ درصد است که اختلاف ۱۱,۷۷ درصد را نشان می‌دهد. این میازن اختلاف نسبت به استان و کشور بیشتر است.

جدول ۹۸ : درصد باسوادی در بین مردان و زنان

	مرد باسواد		زن باسواد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کل کشور	۳۲۹۱۲۹۱۷	۹۱,۰۷	۲۹۷۵۳۸۴۳	۸۴,۲۳
کشور شهری	۲۵۰۴۷۸۴۸	۹۳,۵۷	۲۳۲۵۷۲۳۶	۸۸,۰۸
کشور روستایی	۷۸۴۸۹۸۲	۸۳,۹۹	۶۴۸۵۳۲۰	۷۲,۸۸
استان زنجان کل	۴۲۵۰۱۲	۸۹,۳۱	۳۷۵۱۵۶	۸۰,۲۹
زنجان شهری	۲۹۸۳۱۳	۹۲,۹۵	۲۶۹۶۹۵	۸۵,۵۲
زنجان روستایی	۱۲۶۶۹۸	۸۱,۷۷	۱۰۵۴۶۱	۶۹,۴۴
کل شهرستان طارم	۱۸۰۴۴	۸۵,۰۸	۱۴۹۸۰	۷۳,۳۱
طارم شهری	۳۹۷۳	۹۱,۷۵	۳۵۵۸	۸۴,۰۳
طارم روستایی	۱۴۰۷۱	۸۳,۳۶	۱۱۴۲۲	۷۰,۵۱

باسوادی در بین مردان شهرستان طارم در سنین زیر بیست سال ۹۸,۶۶ درصد است. این درصد در سنین ۲۰ تا ۵۰ سال به ۹۵,۱۵ درصد و در سنین بالای ۵۰ سال به ۴۲,۶۹ درصد کاهش پیدا می‌کند. در سنین کمتر از بیست سال درصد باسوادی شهرستان در گروه مردان بیشتر از درصد باسوادی کل کشور است.

جدول ۹۹ : درصد باسوادی در بین مردان براساس طبقه بندی سنی

مرد	۶ تا ۲۰ سال		۲۰ تا ۵۰ سال		بالای ۵۰ سال	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کل کشور	۸۰۸۰۷۱۱	۹۷,۳۸	۱۶۴۸۲۲۴۱	۹۵,۹۳	۵۲۰۴۴۰۲	۷۱,۳۱
کشور شهری	۵۷۹۵۶۵۹	۹۷,۸۷	۱۲۶۸۴۳۶۰	۹۷,۳۳	۴۳۵۳۵۴۳	۷۹,۲۸
کشور روستایی	۲۲۷۹۷۷۸	۹۶,۱۷	۳۷۹۰۸۲۷	۹۱,۵۷	۸۴۹۵۸۱	۴۷,۱۶
استان زنجان کل	۱۰۴۵۲۰	۹۸,۷۳	۲۲۱۲۹۹	۹۶,۳۲	۵۵۳۰۲	۵۸,۴۰
زنجان شهری	۶۹۷۸۰	۹۸,۹۵	۱۵۸۷۷۴	۹۷,۹۷	۴۳۲۷۴	۷۰,۵۸
زنجان روستایی	۳۴۷۴۰	۹۸,۳۰	۶۲۵۲۴	۹۲,۳۵	۱۲۰۲۸	۳۶,۰۳
کل شهرستان طارم	۴۵۷۸	۹۸,۶۶	۹۴۵۳	۹۵,۱۵	۱۸۸۳	۴۲,۶۹
طارم شهری	۱۰۲۸	۹۸,۶۶	۲۲۶۵	۹۷,۳۸	۳۲۹	۵۴,۹۲
طارم روستایی	۳۵۵۰	۹۸,۶۷	۷۱۸۸	۹۴,۴۷	۱۵۵۴	۴۰,۷۷

باسوادی در بین زنان شهرستان طارم در سنین زیر بیست سال ۹۸,۶۳ درصد است. این درصد در سنین ۲۰ تا ۵۰ سال به ۸۷,۸۷ درصد و در سنین بالای ۵۰ سال به ۱۴,۶۰ درصد کاهش پیدا می‌کند. در سنین کمتر از بیست سال درصد باسوادی شهرستان در گروه زنان بیشتر از درصد باسوادی کل کشور است.

در مقایسه با مردان، درصد باسوادی در میان زنان در سنین زیر ۲۰ سال تقریبا برابر تعداد مردان است ولی با بالارفتن سن میزان باسوادی در بین زنان، نسبت به مردان، به شدت کاهش پیدا می‌کند.

جدول ۱۰۰ : درصد باسوادی در بین زنان براساس طبقه بندی سنی

زن	۶ تا ۲۰ سال		۲۰ تا ۵۰ سال		بالای ۵۰ سال	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کل کشور	۷۷۱۲۱۴۲	۹۷,۳۰	۱۸۴۲۶۹۰۴	۹۲,۰۷	۳۶۱۴۷۹۷	۴۸,۹۶
کشور شهری	۵۵۷۰۲۳۴	۹۷,۹۱	۱۴۴۷۸۴۵۶	۹۴,۹۹	۳۲۰۸۵۴۶	۵۸,۶۲
کشور روستایی	۲۱۳۷۴۱۱	۹۵,۷۶	۳۹۴۲۱۱۴	۸۲,۸۰	۴۰۵۷۹۵	۲۱,۲۹
استان زنجان کل	۱۰۰۴۶۷	۹۸,۶۷	۲۴۴۰۳۴	۹۱,۶۹	۳۰۶۵۵	۳۰,۸۸
زنجان شهری	۶۶۸۲۹	۹۸,۹۵	۱۷۵۹۲۲	۹۵,۳۱	۲۶۹۴۴	۴۲,۶۱
زنجان روستایی	۳۳۶۳۸	۹۸,۱۱	۶۸۱۱۲	۸۳,۴۹	۳۷۱۱	۱۰,۳۰
کل شهرستان طارم	۴۴۶۲	۹۸,۶۳	۹۸۲۸	۸۷,۸۷	۶۹۰	۱۴,۶۰
طارم شهری	۹۹۴	۹۸,۳۲	۲۴۲۰	۹۴,۳۱	۱۴۴	۲۱,۹۲
طارم روستایی	۳۴۶۸	۹۸,۷۲	۷۴۰۸	۸۵,۹۶	۵۴۶	۱۳,۴۲

۶-۵-۲-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای ساختار اجتماعی-فرهنگی

به لحاظ اجتماعی-فرهنگی بخش مرکزی شهرستان طارم دارای شرایط ویژه ای است. به لحاظ ریشه نژادی-زبانی و همچنین اعتقادات مذهبی با سایر شهرستانهای استان زنجان مشابه بوده و اکثریت اهالی ترک و شیعه هستند. شرایط توپوگرافی وسختی عبور و مرور باعث شده است تا به صورت تاریخی اقتصاد بخش مرکزی، بیش از زنجان با رشت-تهران در ارتباط باشد. همین عوامل اقتصادی باعث نزدیکی‌های فرهنگی، مهاجرت و در مراحل بعد ازدواج افراد مهاجرت کرده با اقوام ساکن در بخش مرکزی شهرستان طارم شده است. این امر در افزایش نسبت جنسی و کاهش تعداد زنان نسبت به مردان نشان داده شده است.

اکثریت جمعیت بخش مرکزی شهرستان طارم در بین ۱۵-۶۵ سال قرار گرفته اند و این امر نیروی انسانی قدرتمندی را برای توسعه و پیشرفت فراهم کرده است. علیرغم این مساله به علت تمرکز بیشتر جمعیت در گروههای سنی ۱۵-۳۰ سال پاسخ به نیازهایی همچون اشتغال، ازدواج (به تبع آن مسکن) و دانشگاه و... را می طلبد. همچنین سطح سواد شهرستان طارم (۷۷,۷٪) نسبت به سطح باسوادی استان زنجان (۸۲,۳۵٪) و کل کشور (۸۴,۷۵٪) سطح پایین تری را نشان می دهد.

جدول ۱۰۱ : عمده ترین توانها و فرصتها و محدودیتها و تهدیدات اجتماعی-فرهنگی منظومه

توانها و قابلیتهای عمده	محدودیتها و تهدیدات عمده
• انسجام اجتماعی بالا به لحاظ برخورداری از نژاد، زبان و مذهب مشترک • واقع شدن حداکثر جمعیت در سن کار و فعالیت	✓ لزوم خلق موقعیتهای اشتغال و تامین مسکن و امکانات ازدواج و تحصیل برای افراد واقع در سن ۱۵-۳۰ سال ✓ پایین بودن سطح باسوادی نسبت به استان و کل کشور

۶-۲-۱-ساختار اقتصادی

۱-۶-۲-۱-منابع اقتصادی منظومه و روستاهای آن

۱-۱-۶-۲-۱-منابع طبیعی تولید (آب، خاک و ...)

همانطور که در بندهای قبلی مطالعات شرح داده شد منابع آب منظومه به صورت عمده تحت تاثیر رودخانه قیزل اوزن و رودخانه هایی است که به قیزیل اوزن می پیوندند. تامین آب زیرزمینی از طریق چاه نیز عموما وابسته به سفره های زیرزمینی حاصل از رودخانه قیزیل اوزن هست. چشمه ها و قنوات عموما برای تامین آب شرب و در روستاهای واقع در ارتفاعات برای امور زراعی و دامی نیز استفاده می شود. با توجه به نحوه توپولوژی منطقه، با نزدیک شدن به رودخانه قیزیل اوزن امکان دسترسی به خاک افزایش پیدا می کند و در ارتفاعات از میزان خاک کاسته می شود. برهمین اساس باغداری و زراعت در قسمت های نزدیک به رودخانه بیشتر است. با نزدیک شدن به ارتفاعات دامداری رونق بیشتری می گیرد.

۲-۱-۶-۲-۱-کیفیت و کمیت منابع انسانی (نیروی کار، مهارتها و ...)

طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ کل جمعیت در سن فعالیت شهرستان طارم ۳۹۶۴۶ نفر هست. از این میزان ۱۷۴۱۸ نفر (۴۳,۹۳ درصد) فعال و ۲۲۰۷۵ نفر (۵۵,۶۸ درصد) غیرفعال بوده اند. وضعیت ۱۵۳ نفر نیز به صورت اظهار نشده قید شده است.از ۱۷۴۱۸ نفر جمعیت فعال شهرستان طارم ۱۶۷۲۰ نفر (۹۶ درصد) شاغل و ۶۹۸ نفر (۴ درصد) بیکار بوده اند.

جدول ۱۰۲ : جمعیت فعال و غیرفعال

جنس و سن	جمع	جمعیت فعال			جمعیت غیر فعال					اظهار نشده
		جمع	شاغل	بیکار	جمع	محصل	خانه دار	دارای درآمد بدون کار	سایر	
مرد و زن	۳۹۶۴۶	۱۷۴۱۸	۱۶۷۲۰	۶۹۸	۲۲۰۷۵	۷۰۰۵	۱۱۷۶۵	۹۰۳	۲۴۰۲	۱۵۳
۱۰-۱۴ ساله	۳۶۷۶	۲۴۷	۲۴۶	۱	۳۴۲۲	۳۲۸۲	۶۸	۴	۶۸	۷
۱۵-۱۹ ساله	۵۲۵۲	۱۲۲۸	۱۱۵۵	۷۳	۴۰۰۵	۲۶۶۴	۸۴۷	۱۳	۴۸۱	۱۹
۲۰-۲۴ ساله	۵۲۱۷	۲۳۳۲	۲۱۴۵	۱۸۷	۲۸۴۶	۷۹۸	۱۶۳۶	۱۴	۳۹۸	۳۹
۲۵-۲۹ ساله	۴۷۰۲	۲۶۵۳	۲۴۷۹	۱۷۴	۲۰۱۹	۲۰۲	۱۶۲۵	۱۷	۱۷۵	۳۰
۳۰-۳۴ ساله	۳۹۰۵	۲۳۱۳	۲۱۷۵	۱۳۸	۱۵۷۲	۴۴	۱۳۸۴	۲۴	۱۲۰	۲۰
۳۵-۳۹ ساله	۳۲۵۴	۱۸۷۱	۱۸۲۳	۴۸	۱۳۷۵	۹	۱۲۷۴	۲۶	۶۶	۸
۴۰-۴۴ ساله	۳۲۴۱	۱۷۷۰	۱۷۳۶	۳۴	۱۴۵۹	۲	۱۳۴۶	۳۴	۷۷	۱۲
۴۵-۴۹ ساله	۲۰۰۰	۱۰۷۱	۱۰۵۱	۲۰	۹۲۷		۸۴۳	۳۹	۴۵	۲
۵۰-۵۴ ساله	۱۹۲۸	۱۰۶۳	۱۰۴۸	۱۵	۸۶۵		۷۵۲	۵۹	۵۴	
۵۵-۵۹ ساله	۱۷۶۳	۹۰۹	۹۰۴	۵	۸۵۱		۶۹۴	۷۱	۸۶	۳
۶۰-۶۴ ساله	۱۵۹۵	۶۹۰	۶۸۷	۳	۸۹۹		۶۷۳	۹۹	۱۲۷	۶
۶۵ ساله و بیشتر	۳۱۱۳	۱۲۷۱	۱۲۷۱		۱۸۳۵	۴	۶۲۳	۵۰۳	۷۰۵	۷

منبع: سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

مهندسین مشاور ..طرح و نقش سبلان YÜCE SHAHR SABALAN

از جمع ۱۶۷۲۰ شاغل شهرستان طارم ۲۹۲ نفر (۱,۷ درصد) قانونگذاران، مقامات عالیرتبه و مدیران، ۷۳۷ نفر (۴,۴ درصد) متخصصان، ۴۳۲ نفر (۲,۶ درصد) تکنسین ها و دستیاران، ۲۶۹ نفر (۱,۶ درصد) کارمندان اداری و دفتری، ۷۸۶ نفر (۴,۷ درصد) کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه ها و بازارها، ۸۶۶۵ نفر (۵۱,۸ درصد) کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری، ۱۷۶۶ نفر (۱۰,۶ درصد) صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط، ۸۷۳ نفر (۵,۲ درصد) متصدیان و مونتاژکاران ماشین آلات و دستگاهها و رانندان وسایل نقلیه، ۲۵۰۸ نفر (۱۵ درصد) کارگران ساده و ۳۹۲ نفر نیز اظهار نشده ذکر شده اند.

گروه های کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری با ۵۱,۸ درصد، کارگان ساده با ۱۵ درصد و صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط با ۱۰,۶ درصد دارای بالاترین اشتغال در گروه های عمده شغلی هستند.

از گروه شاغلین در گروههای عمده حدود ۷۹ درصد باسواد و ۲۱ درصد بی سواد هستند. ۱۲ درصد از شاغلان دارای تحصیلات عالی بوده اند.در گروه بیکاران ۹۳ درصد افراد باسواد و ۷ درصد بیسواد بوده اند. همچنین ۱۸ درصد از بیکاران دارای تحصیلات عالی هستند.

جدول ۱۰۳ : شاغلان برحسب جنس،گروه‌های عمده شغلی وسطح سواد

جنس و گروه‌های عمده شغلی	جمع	با سواد								بی سواد	اظهارنشده
		جمع	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	پیش دانشگاهی	عالی	سوادآموزی بزرگسالان	سایر دوره‌های تحصیلی، دوره تحصیلی نامشخص و اظهار نشده		
مرد و زن	۱۶۷۲۰	۱۳۱۹۴	۴۲۶۵	۲۶۹۴	۳۳۹۷	۱۹۷	۲۰۴۳	۴۶۱	۱۳۷	۳۴۸۴	۴۲
قانونگذاران، مقامات عالیرتبه و مدیران	۲۹۲	۲۹۲	۳	۱۲	۴۴	۳	۲۲۸		۲		
متخصصان	۷۳۷	۷۳۷			۳۶	۲	۶۹۹				
تکنسین ها و دستیاران	۴۳۲	۴۲۳	۳۸	۴۶	۱۵۵	۴	۱۷۷	۱	۲	۹	
کارمندان امور اداری و دفتری	۲۶۹	۲۶۹	۶	۷	۸۹	۵	۱۶۰	۲			
کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاهها و بازارها	۷۸۶	۷۱۶	۱۸۴	۱۵۴	۲۶۷	۱۰	۷۳	۲۱	۷	۷۰	
کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۸۶۶۵	۶۰۴۷	۲۲۶۶	۱۳۰۲	۱۵۸۰	۱۲۱	۳۸۸	۲۹۹	۹۱	۲۵۹۶	۲۲
صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط	۱۷۶۶	۱۵۴۶	۶۶۷	۴۱۶	۳۴۹	۱۴	۴۵	۴۸	۷	۲۱۱	۹
متصدیان و مونتاژ کاران ماشین الات و دستگاهها و رانندگان وسایل نقلیه	۸۷۳	۸۰۹	۲۸۶	۲۰۶	۲۵۶	۴	۴۳	۱۲	۲	۶۲	۲
کارگران ساده	۲۵۰۸	۱۹۸۵	۷۶۱	۵۰۹	۴۸۹	۳۱	۹۹	۷۴	۲۲	۵۱۵	۸
سایر و اظهارنشده	۳۹۲	۳۷۰	۵۴	۴۲	۱۳۲	۳	۱۳۱	۴	۴	۲۱	۱

منبع: سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

جدول ۱۰۴: جمعیت بیکار بر حسب جنس، سن و سطح سواد(طارم)

جنس و سن	جمع	با سواد								بی سواد	اظهارنشده	
		جمع	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	پیش دانشگاهی	عالی	سوادآموزی بزرگسالان	سایر دوره‌های تحصیلی، دوره نامشخص و اظهار نشده			
مرد و زن	۶۹۸	۶۵۱	۱۴۸	۱۲۷	۲۰۹	۱۷	۱۲۹	۱۳	۸	۴۶	۱	
۱۴-۱۰ ساله	۱	۱	۱									
۱۹-۱۵ ساله	۷۳	۷۲	۱۵	۱۹	۳۵	۲			۱	۱		
۲۴- ۲۰ ساله	۱۸۷	۱۸۱	۲۱	۳۴	۸۱	۱۰	۳۰	۱	۴	۵	۱	
۲۹- ۲۵ ساله	۱۷۴	۱۶۸	۳۵	۲۶	۴۵	۳	۵۹			۶		
۳۰ساله و بیش‌تر	۲۶۳	۲۲۹	۷۶	۴۸	۴۸	۲	۴۰	۱۲	۳	۳۴		

منبع: سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

جدول ۱۰۵: جمعیت بیکار دارای تحصیلات عالی بر حسب گروه‌های عمده رشته تحصیلی و دوره تحصیلی(طارم)

جنس و گروه‌های عمده رشته تحصیلی	جمع	فوق‌دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس و دکترای حرفه ای	دکترا ی تخصصی	اظهارنشده
مرد و زن	۱۲۹	۳۳	۸۷	۹		
علوم تربیتی	۵	۱	۴			
علوم انسانی وهنر	۱۶	۱	۱۴	۱		
علوم اجتماعی،بازرگانی وحقوق	۶۵	۱۰	۵۳	۲		
علوم، ریاضی و کامپیوتر	۹	۳	۳	۳		
مهندسی، تولید وساخت	۲۲	۱۶	۶			
کشاورزی و دامپزشکی	۹	۱	۶	۲		
بهداشت و رفاه (بهزیستی)	۱	۱				
خدمات	۱		۱			
نامشخص واظهارنشده	۱			۱		

منبع: سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

۳-۱-۶-۲-۱-منابع انرژی و سوخت

براساس استعلام از شرکت گاز شهر آببر به عنوان مرکز شهرستان و بخش و روستاهای درام و گیلوان به عنوان مرکز دهستان دارای گاز هستند. همچنین روستاهای هزار رود علیا و سفلی نیز گاز کشی شده اند. گازکشی روستاهای تشویر، گیلانکشه، هندی کندی جدید و قدیم، قارقلی چم، چمله و تسکین علیا و سفلی در حال انجام است.مقرر شده است تا سال ۹۶ روستاهای ۲۰ خانوار به بالا از نعمت گاز بهره مند شوند.
بخش مرکزی شهرستان طارم به شبکه سراسری برق کشور متصل است و ۸۸ ترانس برق، کار انتقال برق را انجام می دهند. همچنین سه جایگاه پمپ بنزین و گازوییل و دو جایگاه سی.ان.جی منابع سوخت را در اختیار اهالی قرار می دهند. جایگاه عرضه سوخت در سطح منظومه در ۱۷ نقطه مستقر می باشد.

۲-۶-۲-۱-مالکیت عوامل تولید

۱-۲-۶-۲-۱-مالکیت و ساختار حقوقی بهره‌برداری از منابع آب

به لحاظ نحوه مدیریت منابع آب منطقه را می توان به دو دسته اصلی دولتی-مدرن و عمومی-سنتی تقسیم بندی کرد. منابع آب مدرن و دولتی که از طریق امور آب که قسمتی از آن به وسیله حفر چاه هایی در اطراف رودخانه قزل اوزن تامین می شود و بخش دیگر به وسیله سدها از جمله سدهای میرزاخانلوی یک و دو تامین می شود که به صورت نوبتی ساعتی در قبال اخذ هزینه سالیانه بر اساس میزان زمین به هکتار در اختیار کشاورزان قرار می گیرد. همچنین ایستگاه های کوهکن، هارون آباد و گیلانکشه برای پمپاژ آب کشاورزی زیرنظر امورآب به تامین آب کشاورزی فعالیت می کنند.
منابع آب سنتی که بر اساس حق آبه های سنتی و توسط میرآب های تقسیم می شود که از طریق چشمه ها، قنوات، روخانه ها فصلی و دایمی و رودخانه قزل اوزن تامین می شود.

۲-۲-۶-۲-۱-مالکیت زمین و انواع آن (ابعاد، وسعت زمین های روستایی و ...)

اراضی دولتی که عموما وابسته به جهاد کشاورزی به صورت کشت زیتون و تولید بذر مورد استفاده قرار می گیرد. این نوع اراضی دارای وسعت زیاد و به صورت یکپارچه مورد استفاده قرار می گیرند. اراضی وابسته به منابع طبیعی عموما به صورت مراتع است.
اراضی وقفی شهرستان طارم ۱۵۰۰ هکتار هستند. مراتع، زمینهای زارعی و باغات متعلق به اداره اوقاف به صورت استیجاری و مشارکتی (زمین از اوقاف سرمایه از کشاورز) در اختیار کشاورزان قرار داده می شود.
زمینهای وقفی اداره اوقاف در روستاهای تشویر، گیلوان، تسکین، گیلانکشه، ارزین، صعومه بر، انارستان، پاسار، ده‌بهار، کهریز خرم آباد، قان قاقلی چای، آب‌بر، کوهکن، رته دره، اراضی قره‌چم (قسمتی)، درام، توالن، کمان دشت، میرزاخانلو، نویکان شهرک جدید و مالالان واقع شده است. همچنین امامزاده حیدر گیلوان، سلطان سیدعلی القاضی جیش آباد، امامزاده مرجانه سید شهان باجی ده‌بهار، امامزاده جعفرآببر، امامزاده هاشم و عفآببر، امامزاده سید احمد وزنه سر، امامزاده ابراهیم بندرگاه، امامزاده خدیجه خاتون بندرگاه، امامزاده اسماعیل قوهیجان و امامزاده عبدالله صومعه بر نیز تحت نظارت اداره اوقاف است.
بر اساس مصاحبه‌هایی که با مسؤلین محلی صورت گرفته، اراضی (زمین و ساختمان) وقفی که در روستاهای

بخش مرکزی طارم وجود دارد، مشخص شده و در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۱۰۶: وضعیت اراضی وقفی در بخش مرکزی طارم به تفکیک روستا

ردیف	دهستان	آبادی	زمین و ساختمان	مساحت	وضعیت
۱		بنارود	-	-	-
۲		خساره	-	-	-
۳		قشلاق پاورود	-	-	-
۴		کلوچ	زمین ساختمان	یک و نیم هکتار	باغ و اجاره به مردم
۵		گاوخس	ندارد	-	-
۶		شهرک پاوه رود			
۷		قشلاق خساره			
۸		جزلاندشت			
۹		درام	زمین	-	زراعی(اجاره ای)
۱۰		سرخه سنگ	-	-	-
۱۱		قشلاق درگه دره	-	-	-
۱۲		میر زا خانلو	-	-	-
۱۳		وناب	-	-	-
۱۴		بالاکوه	ندارد	-	-
۱۵		بندرگاه			
۱۶		ته دره	زمین	کل روستا	به صورت دیم به علت نبود آب
۱۷		غلام چم	-	-	-
۱۸		چنار	-	-	-
۱۹		سیاهورود	-	-	-
۲۰		قوهیجان	-	-	-
۲۱	درام	کلتان	باغ مسجد	یک هکتار	اجاره به مردم
۲۲		گماندشت	زمین(کشت گندم و جو) مسجد	یک هکتار	به صورت اجاره ای به مردم داده شده است
۲۳		نوکیان	-	-	-
۲۴		وزنه سر	-	-	-
۲۵		آب¬بر	-	-	-
۲۶		استاکول	-	-	-
۲۷		هزارودسفلی	-	-	-
۲۸		هزارودعلیا	باع	۴۰۰ متر	کاشت زیتون

			مدرسه مسجد		
۲۹	آببر	عزیزاباد	ندارد	ندارد	ندارد
۳۰		هارون ابادسفلی	ندارد	ندارد	ندارد
۳۱		هارون ابادعلیا	ندارد	ندارد	ندارد
۳۲		کرد اباد	زمین برای ساخت مسجد	۲۵۰ متر	احداث نشده
۳۳		قانقلی سفلی	ندارد	-	-
۳۴		قانقلی علیا	۴ تا درخت زیتون-مسجد	-	مسجد (مردمی)
۳۵		کوهکن سفلی	ندارد	ندارد	ندارد
۳۶		کوهکن علیا	زمین-ساختمان(مخروبه)	۴ هکتار	بایر و بلا استفاده به علت عدم واگذاری و اجاره به مردم
۳۷	گیلوان	پیر چم قدیم	باغ	نیم هکتار	بایر به علت عدم واگذاری و فاصله از زمین قابل کاشت ۱۰۰متر
۳۸		خرم ابادکهریز	مسجد(مردمی)	-	-
۳۹		ده بهار	باغ زیتون	-	اجاره به مردم
۴۰		پسار	باغ	۲۵ هکتار	اجاره ای و زیر کشت
۴۱		چرزه	اوقاف(باغ)	۷ قطعه	مردم می کارند
۴۲		چوقور			
۴۳		زهترابا‌د	باغ مسجد	-	-
۴۴		مامالان	باغ زیتون مسجد مدرسه	بیش از ۵ هکتار	اجاره به مردم روستا
۴۵		انارستان	باغ زیتون	۲ هکتار	کشت توسط اوقاف
۴۶		میدان مطهری	مسجد	-	-
۴۷		صومعه بر	زمین(باغ)	۱۵ هکتار	مردم اجاره ای میکارند
۴۸		گیلوان	زراعی و باغی مسجد مدرسه	۳۶ تکه حدود ۱۰هکتار	اجاره به اهالی روستا
۴۹		محمدابادخواجه بیگلو	ندارد	-	-
۵۰		ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	-	-	-
۵۱		هندی کندی جدید	ندارد	-	-
۵۲		قارقلی چم	مدرسه خانه بهداشت خانه عالم	-	-

۵۳		هندی کندی قدیم	باغ و زمین	نیم هکتار	زیر کشت
۵۴		گیلانکشه	مسجد مدرسه	-	-
۵۵		تشویر	مسجد ومدرسه باغ زیتون	۱,۵ هکتار	اجاره به مردم
۵۶		زرده	-	-	-
۵۷		لهنه	-	-	-
۵۸		پرچینه	-	-	-
۵۹		تسکین	زراعی و باغی مسجد	۵ هکتار	اجاره به مردم
۶۰		چمله	باغ زیتون	۲ هکتار	اجاره و زیر کشت

مأخذ: مسؤلین محلی، ۱۳۹۵

اراضی شخصی بیشترین حجم کشاورزی در این زمینها اتفاق می افتد. بعد از اصلاحات ارضی زمین ها در اختیار مردم قرار گرفت و خرده مالکی شیوع پیدا کرد. همین امر باعث شده است تا ابعاد زمین ها علیرغم تنوع زیاد، عموما کوچک باشند. متوسط اندازه اراضی کشاورزی یک هکتار و متوسط اندازه وسعت باغات یک تا یک و نیم هکتار برآورد می شود.

۳-۶-۲-۱-مالکیت سایر منابع طبیعی

۴-۶-۲-۱-ساختار تولید و تاسیسات تولیدی

۱-۴-۶-۲-۱-ساختار و تاسیسات تولید کشاورزی (تولید زراعی، تولید باغی، واحدهای پرورش دام و طیور و ذخیره‌سازی و نگهداری)

✓ **میزان سطح زیر کشت محصولات زراعی کشاورزی**

بیش از ۵۰ نوع محصول در بخش مرکزی شهرستان طارم کاشت می شود. اراضی زیر کشت بخش مرکزی ۱۹۴۶۴ هکتار است که ۳۰,۵۹ درصد زارعی و ۶۹,۴۱ درصد باغی است.

دهستان گیلوان ۵۸,۱۸ درصد از کل اراضی کشاورزی را در خود جای داده است که نشان از تسلط این دهستان در تولید محصولات کشاورزی است. دهستان آببر ۲۳,۵۶ درصد و دهستان درام ۱۸,۲۷ درصد از مساحت اراضی کشاورزی را در خود جای داده‌اند.

جدول ۱۰۷ : مساحت اراضی زراعی و باغی در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم (هکتار)

	دهستان آببر	دهستان درام	دهستان گیلوان	جمع	درصد
زراعی	۱۴۷۵,۰۵	۱۱۵۰,۶	۳۳۲۸,۵	۵۹۵۴,۱۵	۳۰,۵۹
باغی	۳۱۱۰	۲۴۰۵	۷۹۹۵,۳	۱۳۵۱۰,۳	۶۹,۴۱
جمع	۴۵۸۵,۰۵	۳۵۵۵,۶	۱۱۳۲۳,۸	۱۹۴۶۴,۴۵	۱۰۰
درصد	۲۳,۵۶	۱۸,۲۷	۵۸,۱۸	۱۰۰	

مساحت زیر کشت باغات زیتون ۱۳۱۴۷ هکتار است. همچنین مساحت زیرکشت محصولات گوجه فرنگی و سیر به ترتیب ۱۶۸۸,۶ و ۵۹۶ هکتار است.

جدول ۱۰۸ : مساحت سه محصول اصلی انتخاب شده منظومه

مساحت هکتار	دهستان آببر	دهستان گیلوان	دهستان درام	جمع
زیتون کل	۳۰۷۱,۵	۷۶۹۶	۲۳۷۹,۵	۱۳۱۴۷
زیتون بارور	۲۳۹۰	۵۸۷۸	۱۲۶۰	۹۵۲۸
گوجه فرنگی	۴۹۰	۱۰۷۰	۱۲۸,۶	۱۶۸۸,۶
سیر	۱۶۰,۵	۳۱۷	۱۱۸,۵	۵۹۶

از کل تولید زیتون ۶۲,۶۸ درصد در هستان گیلوانُ ۲۵,۱۱ درصد در دهستان آببر و ۱۲,۲۱ درصد در دهستان درام تولید می‌شود. در محصول سیر و گوجه فرنگی نیز دهستان گیلوان دارای بیشترین میزان تولید و دهستان درام دارای کمترین میزان تولید است.

با توجه به کوهستانی بودن دهستان درام، میزان تولید محصولات کشاورزی در این دهستان کمتر از دو دهستان دیگر است. عکس این موضوع در دهستان گیلوان حاکم است. دستری به منابع آب و خاک مناسب باعث شده است تا این دهستان بتواند اقتصاد قدرتمند در بخش کشاورزی را شکل دهد.

جدول ۱۰۹ : میزان تولید سه محصول اصلی انتخاب شده منظومه

تولید (تن)		آببر	گیلوان	درام	جمع
گوجه فرنگی	میزان تولید	۱۵۳۷۵	۳۱۴۷۲,۷	۷۱۵۷	۵۴۰۰۴,۷
	درصد	۲۸,۴۷	۵۸,۲۸	۱۳,۲۵	۱۰۰
سیر	میزان تولید	۵۲۴۵	۱۲۵۸۰	۲۸۶۰	۲۰۶۸۵
	درصد	۲۵,۳۶	۶۰,۸۲	۱۳,۸۳	۱۰۰
زیتون	میزان تولید	۵۹۹۱	۱۴۹۵۲	۲۹۱۳	۲۳۸۵۶
	درصد	۲۵,۱۱	۶۲,۶۸	۱۲,۲۱	۱۰۰

در بحث راندمان محصولات منتخب، دهستان درام در محصولات زیتون و سیر دارای راندمان پایین تری نسبت به دو دهستان دیگر است اما در محصول گوجه دارای بالاترین میزان راندمان است. دهستان گیلوان در محصول سیر دارای بالاترین میزان راندمان است.

جدول ۱۱۰ : راندمان سه محصول اصلی انتخاب شده منظومه

راندمان (تن در هکتار)	دهستان آببر	دهستان گیلوان	دهستان درام	جمع
زیتون بارور	۲,۵۱	۲,۵۴	۲,۳۱	۲,۵۰
گوجه	۳۱,۳۸	۲۹,۴۱	۵۵,۶۵	۳۱,۹۸
سیر	۳۲,۶۸	۳۹,۶۸	۲۴,۱۴	۳۴,۷۱

جداول و نقشه های زیر سطوح زیر کشت محصولات زراعی دهستان‌های بخش مرکزی طارم را به تفکیک روستا نشان می‌دهد.

جدول ۱۱۱: سطوح زیر کشت محصولات زراعی دهستان آببر در سال زراعی ۹۵-۹۴

نام محصول		آببر	استاکول	هزاررود علیا	هارون اباد علیا	هارون اباد سفلی	قانقلی سفلی	کوهکن سفلی	کوهکن علیا	عزیز اباد	کردآباد	هزار رود سفلی		قانقلی علیا	جمع
غلات	گندم	۱۰	۱۹	۵	۲۷	۷	۸	۰	۹	۲	۲	۱۴		۵	۱۰۸
	جو	۷	۶	۲	۴	۳	۵	۴	۵	۳	۲	۲		۲	۴۵
	شلتوک	۰	۴۴	۲	۸	۸	۸	۵	۷	۰	۰	۳۰		۰	۱۱۲
	جمع	۱۷	۶۹	۹	۳۹	۱۸	۲۱	۹	۲۱	۵	۴	۴۶		۷	۲۶۵
حبوبات	انواع لوبیا	۲	۲	۱	۰	۴	۲	۱	۳	۱	۱	۱		۱	۱۹
	باقالا	۳	۰	۱۵	۲۲	۷۸	۵	۲	۵	۲	۱	۰		۲	۱۳۵
	جمع	۵	۲	۱۶	۲۲	۸۲	۷	۳	۸	۳	۲	۱		۳	۱۵۴
محصولات صنعتی	گنجد	۱	۰	۲	۱	۱	۱	۰	۲	۰	۰	۰,۵		۱	۹,۵
	جمع	۱	۰	۲	۱	۱	۱	۰	۲	۰	۰	۰,۵		۱	۹,۵
سبزیجات	سبزیجات برگی وریشه ای		۱	۰	۰	۷	۳	۰,۵	۳	۰	۰	۰		۰,۵	۱۵
	سیب زمینی	۳	۰	۱۰	۱۰	۴	۳	۲	۴	۵	۰	۰		۲	۴۳
	گوجه فرنگی	۷	۸۰	۷۰	۷۵	۵۰	۴۰	۳۰	۷۰	۱۵	۳	۴۵		۵	۴۹۰
	بادمجان	۲	۱	۲	۱	۱,۵	۰,۵	۱	۱	۰,۵	۰,۵	۰,۵		۰,۵	۱۲
	لوبیا سبز	۲	۲,۵	۳	۱,۵	۱,۵	۲	۰,۵	۳	۰,۵	۰,۵	۰		۰,۵	۱۷,۵
	فلفل سبز	۲	۱	۰	۱	۱	۱	۰,۰۵	۲	۰,۵	۰,۵	۰,۵		۰,۵	۱۰,۰۵
	سیر	۵	۱۵	۵	۲۰	۶۶	۷	۲۰	۱۰	۵	۲	۲,۵		۳	۱۶۰,۵
	جمع	۲۱	۱۰۰,۵	۹۰	۱۰۸,۵	۱۳۱	۵۶,۵	۵۴,۰۵	۹۳	۲۶,۵	۶,۵	۴۸,۵		۱۲	۷۴۸,۰۵
محصولات جالیزی	خیار	۲	۱,۵	۲	۱	۲	۱	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۱,۵		۰,۵	۱۳,۵
نباتات علوفه ای	شبدر	۳۹	۴۰	۶۰	۰	۲۵	۲۰	۲	۲۵	۱۵	۱۰	۲۹		۲۰	۲۸۵
	جمع	۳۹	۴۰	۶۰	۰	۲۵	۲۰	۲	۲۵	۱۵	۱۰	۲۹		۲۰	۲۸۵
جمع کل		۸۵	۲۱۳	۱۷۹	۱۷۱,۵	۲۵۹	۱۰۶,۵	۶۸,۵۵	۱۴۹,۵	۵۰	۲۳	۱۲۶,۵		۴۳,۵	۱۴۷۵,۰۵

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۱۲: سطوح زیر کشت محصولات زراعی دهستان درام در سال زراعی ۹۵-۹۴

نام محصول		خساره	غلام چم	بالاکوه	قشلاق خساره	بنارود	کلوچ	ته دره	وزنه سر	نوکیان	شهرک پاوه رود	درام	گاوخس	سرخه سنگ	قشلاق درگه دره
غلات	گندم	۱۳	۶	۷	۰	۶	۸	۲	۶	۴	۰	۱۲	۱۰	۶	۰
	جو	۹	۸	۵	۰	۵	۳	۴	۵	۲	۰	۷	۸	۶	۰
	شلتوک	۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸۰	۰	۰	۰
	جمع	۲۲	۷۴	۱۲	۰	۱۱	۱۱	۶	۱۱	۶	۰	۹۹	۱۸	۱۲	۰
حبوبات	انواع لوبیا	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰,۵	۰	۰	۴	۰	۰	۰
	نخود فرنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰	۰
	باقالا	۰	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵	۰	۰	۰
	جمع	۰	۶	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰,۵	۰	۰	۲۴	۰	۰	۰
	گنجد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۲	۰	۰	۰
	آفتابگردان	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۰	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۲	۰	۰	۰
سبزیجات	سبزیجات برگی وریشه ای	۰	۲	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	سیب زمینی	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰	۰
	پیاز	۰	۳۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶	۰	۰	۰
	گوجه فرنگی	۰	۰,۶	۰	۰	۰	۵	۰	۰	۰	۰	۱۵	۰	۰	۰
	بادمجان	۰	۰,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۵	۰	۰	۰
	لوبیا سبز	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰
	کلم	۰	۰,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	فلفل سبز	۰	۸	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۰
	کاهو	۰	۳۹,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	سیر	۰	۶۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۲۵	۰	۰	۰
	جمع	۰	۱۴۳,۱	۰	۰	۰,۵	۶	۰	۱	۰	۰	۵۷,۵	۰	۰	۰
محصولات جالیزی	خیار	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ذرت علوفه ای	شبدر	۰	۰	۰	۰	۳	۳۰	۰	۱۰,۵	۷	۰	۴۵	۵	۰	۰
	ذرت علوفه ای			۱											
	جمع	۰	۰	۱	۰	۳	۳۰	۰	۱۰,۵	۷	۰	۴۵	۵	۰	۰
جمع کل		۲۲	۲۲۷,۱	۱۳	۰	۱۴,۵	۴۹,۵	۶	۲۳,۵	۱۳	۰	۲۲۷,۵	۲۳	۱۲	۰

مهندسین مشاور
YURT SHAHR NABALAN

ادامه جدول۱۱۲: مساحت اراضی زراعی دهستان درام

نام محصول		وناب	بندرگاه	چنار	قوهیجان	قشلاق پاوه رود	جزلاندشت	میرزاخانلو	سیاهورود	کلتان	گماندشت	جمع دهستان
غلات	گندم	۲	۰	۵	۴	۰	۸	۶	۳	۸	۵	۱۲۱
	جو	۴	۰	۴	۴	۰	۶	۳	۰	۶	۳	۹۲
	شلتوک	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۱۹۰
حبوبات	انواع لوبیا	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۱	۰	۱	۲,۷	۱۲,۷
	نخود فرنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۳,۵	۳	۰	۲	۰	۱۳,۵
	باقالا	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲	۷	۰	۴	۴	۴۸
	سویا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲
	گنجد	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۲	۰	۰	۲,۲	۸,۷
	آفتاب گردان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲
سبزیجات	سبزیجات برگی وریشه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۰,۵	۳,۵
	سیب زمینی	۰	۰	۰	۰	۰	۴	۴	۰	۴	۴	۲۳
	پیاز	۰	۰	۰	۰	۰	۴	۱	۰	۰	۲	۴۳
	گوجه فرنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۳۰	۰	۴۰	۳۰	۱۲۸,۶
	بادمجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۴	۱	۰	۱	۱	۹,۴
	لوبیا سبز	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰,۵	۸	۱۲
	کدو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۵	۳۵
	کلم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵
	فلفل سبز	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۷۵	۸۶
	کاهو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۹,۵
	سیر	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۱۰	۰	۷	۸	۱۱۸,۵
محصولات جالیزی	خیار	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۵	۰,۵	۰	۰,۵	۰,۵	۵
ذرت علوفه ای	شبدر	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵	۵	۰	۱۵	۱۰,۲	۱۵۵,۷
	ذرت علوفه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱
جمع کل		۶	۰	۹	۸	۰	۱۳۸,۴	۷۵	۳	۸۹	۱۹۱,۱	۱۱۵۰,۶

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

مهندسین مشاور
YURT SHARH NABALAN

جدول ۱۱۳: سطوح زیر کشت محصولات زراعی دهستان گیلوان در سال زراعی ۹۵-۹۴

نام محصول		پیرچم قدیم	خرم آباد کهریز	ده بهار	پاسار	چرزه	زهترآباد	مامالان	انارستان	میدان مطهری	صومعه بر	گیلوان	محمد آباد خواجه بیگلو
غلات	گندم	۶	۱۵,۵	۱۱	۵	۰	۱۲	۶	۴,۵	۱	۴	۵	۲
	جو	۳	۹	۱۳	۵	۰	۷,۵	۷	۳,۵	۰	۲	۳	۲
	شلتوک	۶	۸۰	۰	۰	۰	۶	۰	۰	۱۵	۰	۱۵	۵۰
حبوبات	انواع لوبیا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۲	۰	۲
	نخود فرنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	باقالا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۳	۰	۳	۲
محصولات صنعتی	گنجد	۱	۰	۱	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۱	۰	۰
سبزیجات	سبزیجات برگی وریشه ای	۰	۱	۰	۰	۰	۱	۱	۰	۱	۰	۰	۰
	سیب زمینی	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۲۵	۰	۰	۸	۱۲	۲۳
	پیاز	۰	۳	۰	۰	۰	۲۲	۱۰	۰	۱	۳	۱۴	۶
	گوجه فرنگی	۱۸	۲۳	۱۸	۱۱	۰	۶۲	۶۵,۵	۵	۲۴	۲۳	۵۳	۵۴
	بادمجان	۱	۰	۰	۳	۰	۴	۱	۰	۲	۲	۱	۱
	لوبیا سبز	۰	۰	۰	۲	۰	۵	۴	۰	۰	۳	۲	۲
	فلفل سبز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۱	۰	۰
	سیر	۴	۵	۰	۰	۰	۲۱	۹	۰	۲	۳	۸	۸
محصولات جالیزی	خیار	۰	۱	۰	۱	۰	۲	۳	۰	۰	۰	۰	۰
نباتات علوفه ای	شبدر	۰	۴۵	۵۸	۳۶	۲۳	۳۲	۲۲	۴	۰	۱۰	۱۰	۶
جمع کل		۳۹	۱۸۲,۵	۱۰۱	۶۴	۲۳	۱۹۲,۵	۱۵۸,۵	۱۹	۴۹	۶۲	۱۲۶	۱۵۸

مهندسین مشاور
YURT SHARIR SABALAN

ادامه جدول ۱۱۳: مساحت اراضی زراعی دهستان گیلوان

نام محصول		هندی کندی جدید	قارقلی چم	هندی کندی قدیم	گیلانکشه	تشویر	زرده	لهنه	پرچینه	تسکین	چمله	مجموع دهستان
غلات	گندم	۶	۵	۰	۲۲	۶	۰	۰	۰	۵	۵	۱۲۱
	جو	۲	۳	۰	۵	۰	۱	۰	۰	۴	۳	۷۳
	شلتوک	۷۰	۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶	۰	۲۷۳
	ذرت دانه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۳	۱۳
حبوبات	انواع لوبیا	۴	۳	۰	۲	۳	۰	۰	۰	۲	۲	۲۲
	نخود فرنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۲۰	۲۲
	باقالا	۶	۴	۰	۵	۱۵	۰	۰	۰	۱۵	۲۷	۸۲
محصولات صنعتی	سویا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۵	۰,۵
	گنجد	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰,۵	۰	۰,۵	۰,۵	۷,۵
سبزیجات	سبزیجات برگی وریشه ای	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۹
	سیب زمینی	۱۷۴	۸۵	۰	۵۵	۷۰	۰	۰	۰	۷۰	۴۰	۵۸۰
	پیاز	۷۱	۳۵	۰	۳۷	۵	۰	۰	۰	۱۰	۵	۲۲۲
	گوجه فرنگی	۲۳۰,۵	۱۳۹	۰	۱۱۴	۱۰۰	۰	۰	۰	۱۲۰	۱۰	۱۰۷۰
	بادمجان	۵	۵	۰	۵	۵	۰	۰	۰	۸	۰	۴۳
	لوبیا سبز	۵	۳	۰	۲	۱۵	۰	۰	۰	۱۵	۰	۵۸
	کدو	۰,۵	۰,۵	۰		۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱
	فلفل سبز	۴	۵	۰	۳	۱	۰	۰	۰	۲	۱	۱۹
	سیر	۶۱	۲۹	۰	۲۷	۶۰	۰	۰	۰	۵۰	۳۰	۳۱۷
محصولات جالیزی	خیار	۰	۰	۰	۰	۱۹,۵	۰	۰	۰	۱۳,۵	۱۲,۵	۵۲,۵
نباتات علوفه ای	شبدر	۱۲	۱۲	۰	۱۳	۱۰	۱۵	۱۰	۱۰	۱۰	۵	۳۴۳
جمع کل		۶۵۲	۳۵۴,۵	۰	۲۹۰	۳۱۰,۵	۱۶	۱۰,۵	۱۰	۳۳۳	۱۷۷,۵	۳۳۲۸,۵

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

مهندسین مشاور
YURT SHARH NABALAN

نقشه ۳۹: پهنه زیرکشت محصول برنج در بخش مرکزی شهرستان طارم

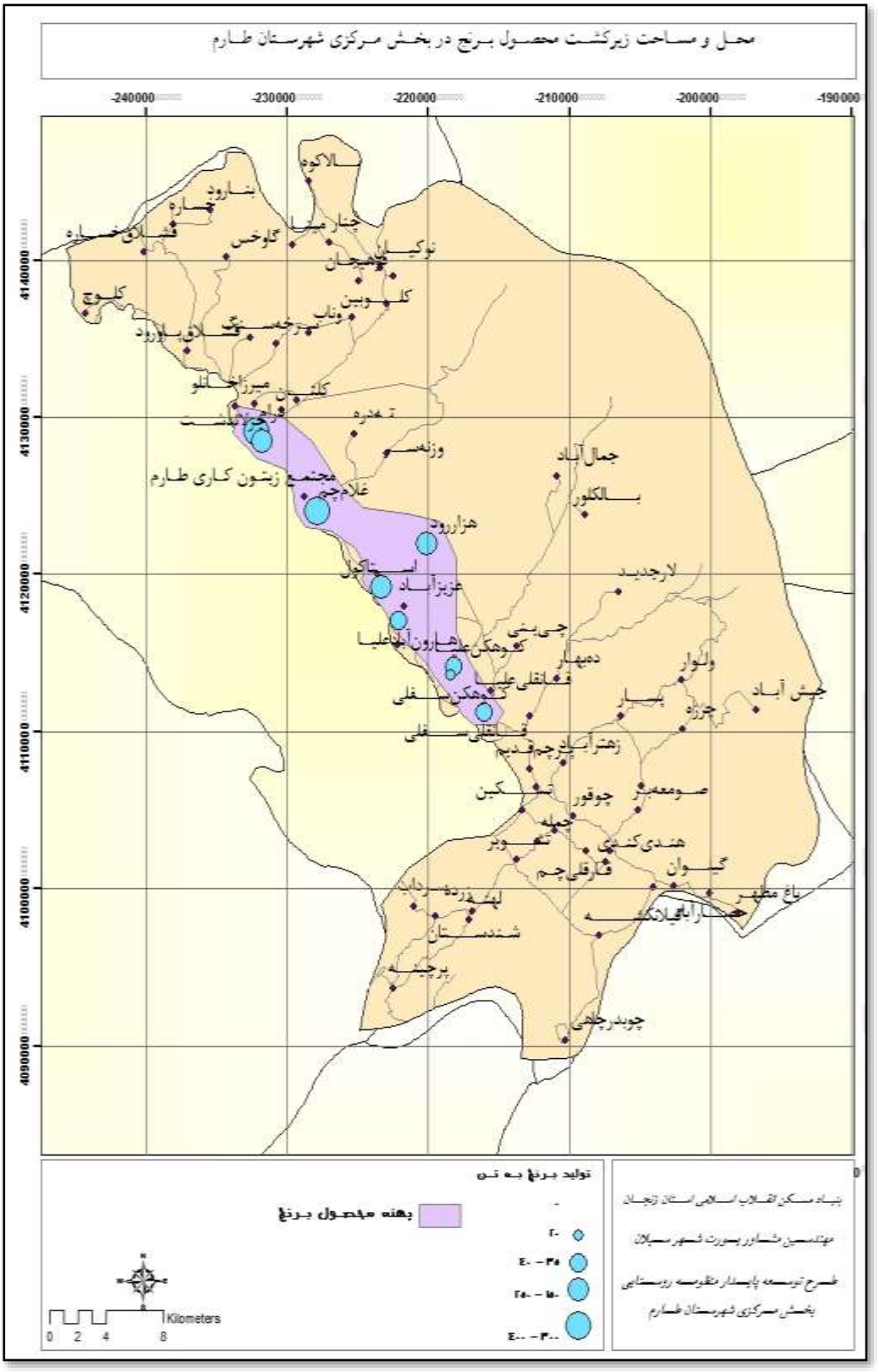

نقشه ۴۰: پهنه زیرکشت محصول گوجه فرنگی در بخش مرکزی شهرستان طارم

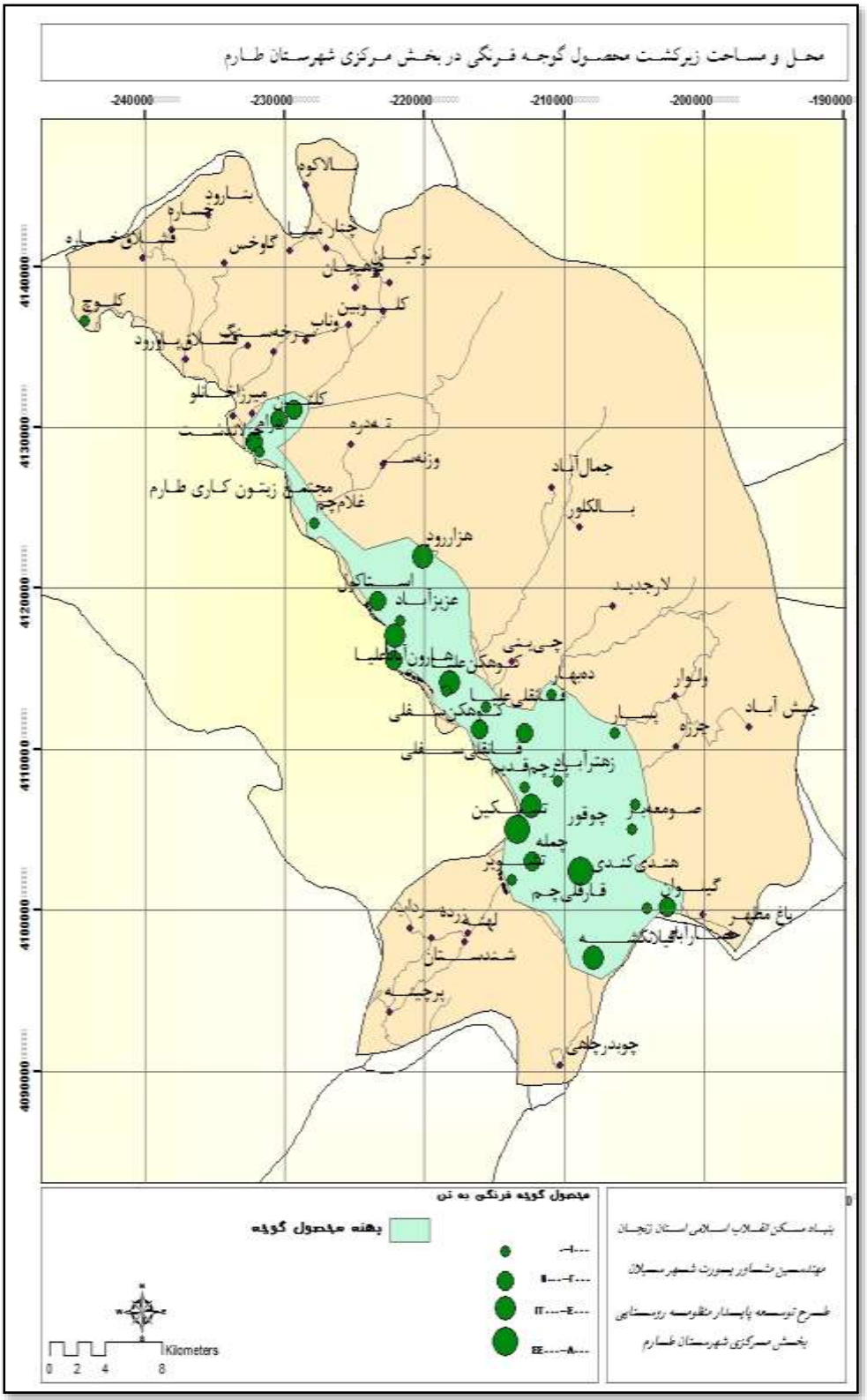

نقشه ۴۱: پهنه زیرکشت محصول سیر در بخش مرکزی شهرستان طارم

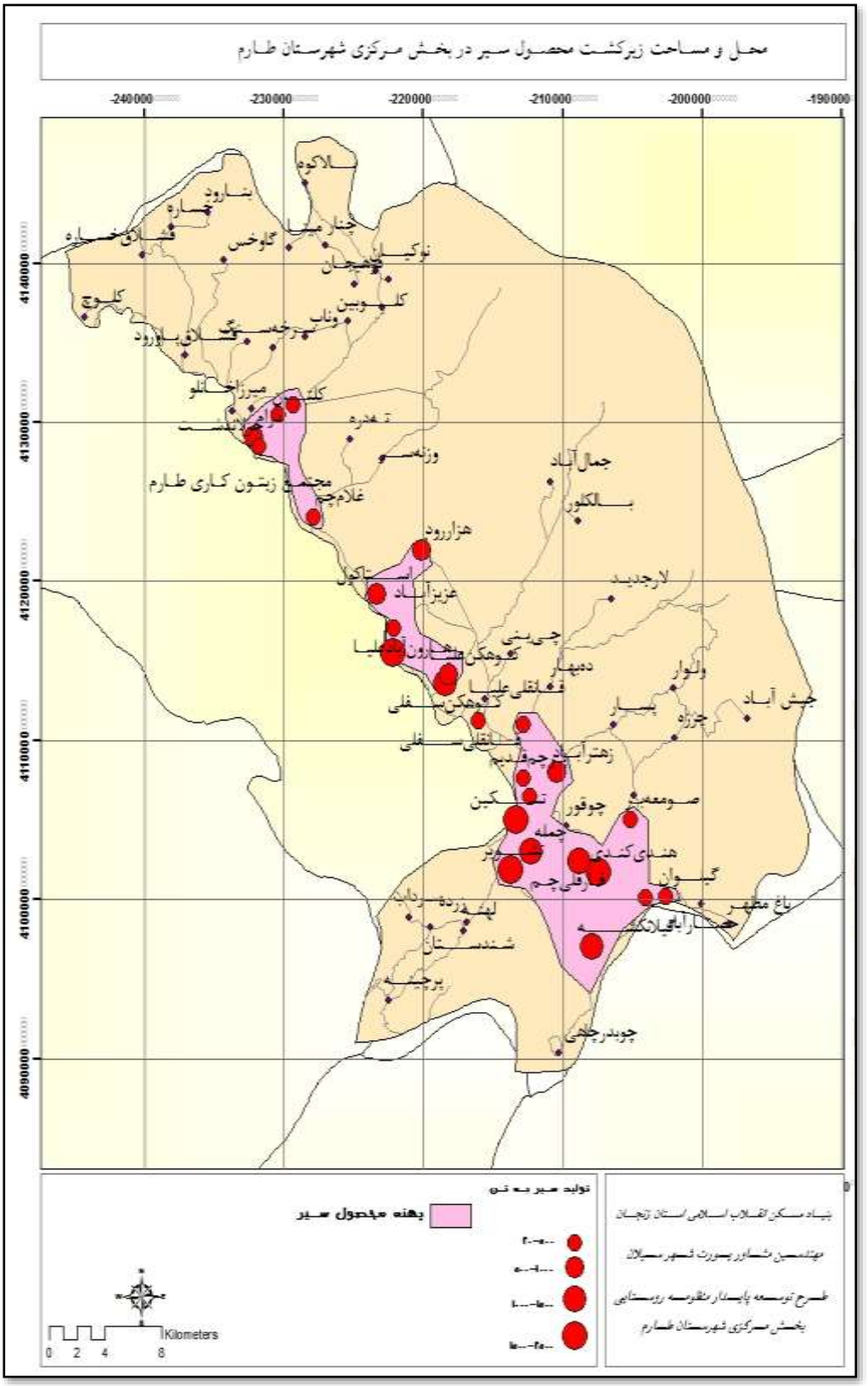

✓ **میزان سطح زیر کشت محصولات باغی کشاورزی**

بر اساس اطلاعات سال زراعی ۹۴-۹۵ جهاد کشاورزی که به تفکیک سکونتگاه‌های بخش مرکزی طارم است، بیشترین سطح زیر کشت محصولات باغی مربوط به دهستان گیلوان می‌باشد. جدول زیر سطح کشت محصولات باغی بخش مرکزی طارم را به تفکیک دهستان نشان می‌دهد. طبق جدول زیر بیشترین سطح نهال مربوط به درخت زیتون بوده که در دهستان گیلوان بیش از دو دهستان دیگر کاشت می‌شود و بیشترین سطح بارور نیز مربوط به درخت زیتون است که در دهستان گیلوان بیش از دهستان درام وآببر کاشته شده است. نقشه زیر پهنه زیرکشت محصول زیتون را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱۴: سطوح زیر کشت انواع محصولات باغی منظومه طارم در سال زراعی ۹۵-۱۳۹۴(هکتار)

سکونتگاه	سطح مرکبات (هکتار)			سطح انار(هکتار)	سطح گیوی(هکتار)			سطح فندق(هکتار)			سطح زیتون(هکتار)			جمع		
	نهال	بارور	جمع	نهال	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع
ابیر	۰	۰	۰	۲۹	۰	۰	۰	۰	۹،۵	۹،۵	۶۸۱،۵	۲۳۹۰	۳۰۷۱،۵	۷۱۰،۵	۲۳۹۹،۵	۳۱۱۰
درام	۰	۰	۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۵،۵	۵،۵	۱۱۱۹،۵	۱۲۶۰	۲۳۷۹،۵	۱۱۳۹،۵	۱۲۶۵،۵	۲۴۰۵
گیلوان	۰	۴،۸	۴،۸	۳۸،۵	۰	۰	۰	۱	۲۵۵	۲۵۶	۱۸۱۸	۵۸۷۸	۷۶۹۶	۱۸۵۷،۵	۶۱۳۷،۸	۷۹۹۵،۳
جمع	۰	۴،۸	۴،۸	۸۷،۵	۰	۰	۰	۱	۲۷۰	۲۷۱	۳۶۱۹	۹۵۲۸	۱۳۱۴۷	۳۷۰۷،۵	.۹۸۰۲،۸	۱۳۵۱۰،۳

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جداول زیر سطوح زیر کشت محصولات باغی دهستان‌های بخش مرکزی طارم را به تفکیک روستا نشان می‌دهد.

نقشه ۴۲: پهنه زیرکشت محصول زیتون در بخش مرکزی شهرستان طارم

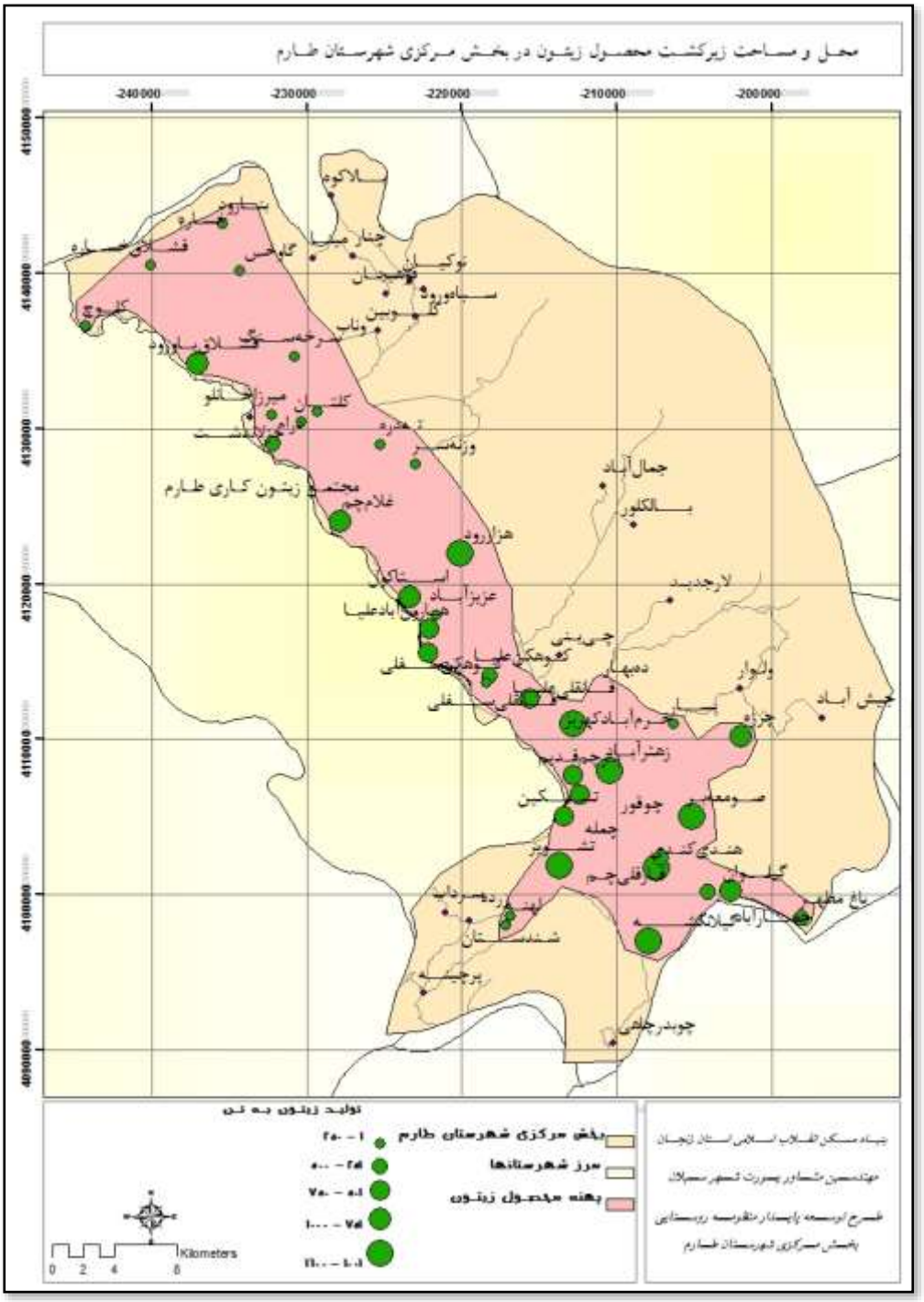

جدول ۱۱۵: سطوح زیر کشت محصولات باغی دهستان آببر در سال زراعی ۹۵-۹۴

سکونتگاههای دهستان آببر	سطح مرکبات (هکتار)			سطح انار(هکتار)	سطح گیوی(هکتار)			سطح فندق(هکتار)			سطح زیتون(هکتار)		
	نهال	بارور	جمع	نهال	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع
استاکول	۰	۰	۰	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۳۳	۳۱۰	۴۴۳
هزار رود علیا	۰	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۰	۴	۴	۹۲	۲۴۵	۳۳۷
هارون آباد علیا	۰	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۵	۲۳۵	۲۸۰
هارون آباد سفلی	۰	۰	۰	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۱	۲۰۲	۲۵۳
قانقلی سفلی	۰	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۰	۱۷۰	۲۱۰
کوهکن سفلی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۸
کوهکن علیا	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۴	۱۶۰	۲۰۴
عزیزآباد	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۸	۷۵	۱۰۳
کردآباد	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰,۵	۰,۵	۰	۲۱	۶۰	۸۱
هزار رود سفلی	۰	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸۵	۳۲۵	۴۱۰
قانقلی علیا	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۵	۱۹۰	۲۳۵
آب¬بر	۰	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۵	۵	۵	۹۷,۵	۴۱۰	۵۰۷,۵

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۱۶: سطوح زیر کشت محصولات باغی دهستان درام در سال زراعی ۹۵-۹۴

سکونتگاههای	سطح مرکبات (هکتار)			سطح انار(هکتار)	سطح گیوی(هکتار)			سطح فندق(هکتار)			سطح زیتون(هکتار)		
دهستان درام	نهال	بارور	جمع	نهال	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع
خساره	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹۰	۲۰	۱۱۰
غلام چم	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۹۵	۳۴۰	۵۳۵
بنارود	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۰	۵	۴۵
کلوچ	۰	۰	۰	۲,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۲	۱۵	۶۷
ته دره	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۱۵	۲۰
وزنه سر	۰	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۸	۳۰	۳۸
نوکیان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲,۵	۲,۵	۲,۵	۰	۰	۰
شهرک پاوه رود	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
درام	۰	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸۵	۱۸۴	۳۶۹
گاوخس	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۵
سرخه سنگ	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۵	۱۳
قشلاق درگه دره	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
وناب	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بندرگاه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
چنار	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
قوهیجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
قشلاق پاوه رود	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸۵	۳۰۰	۴۸۵
جزلاندشت	۰	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵۰	۱۸۰	۴۳۰
میرزاخانلو	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۷	۵۸	۱۰۵
سیاهورود	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲,۵	۲,۵	۲,۵	۲	۰	۲
کلتان	۰	۰	۰	۱,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۶,۵	۵۷	۸۳,۵
گماندشت	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۶	۴۶	۷۲

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

مهندسین مشاور
YURT SHARH SABALAN

جدول ۱۱۷: سطوح زیر کشت محصولات باغی دهستان گیلوان در سال زراعی ۹۵-۹۴

سکونتگاههای دهستان گیلوان	سطح مرکبات (هکتار)			سطح انار(هکتار)	سطح گیوی(هکتار)			سطح فندق(هکتار)			سطح زیتون(هکتار)		
	نهال	بارور	جمع	نهال	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع	نهال	بارور	جمع
پیرچم قدیم	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴۳,۵	۱۹۸	۳۴۱,۵
خرم آباد کهریز	۰	۱	۱	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷۷	۴۱۵	۵۹۲
ده بهار	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴,۵	۴۶۵	۴۶۹,۵
پاسار	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۵۲	۵۲	۵۲	۱۵	۲۱۲	۲۲۷
چرزه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۸	۵۸	۵۸	۰	۰	۰
زهترآباد	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۰	۴۷۴	۶۲۴
مامالان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵	۲۷۰	۲۹۵
انارستان	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵	۲۱۵	۲۳۰
میدان مطهری	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۰	۱۶۲	۲۰۲
صومعه بر	۰	۰,۵	۰,۵	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۲	۳۸۰	۴۲۲
گیلوان	۰	۰,۵	۰,۵	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴	۴۲۴	۴۲۸
مجمد آباد خواجه بیگلو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۷۳	۱۹۱
هندی کندی جدید	۰	۰,۵	۰,۵	۱,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷۵	۳۹۸	۵۷۳
قارقلی چم	۰	۰	۰	۲,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۷۵	۳۴۰	۵۱۵
هندی کندی قدیم	۰	۰,۵	۰,۵	۱,۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
گیلانکشه	۰	۱,۱	۱,۱	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۷۵	۵۳۶	۸۱۱
تشویر	۰	۰,۱	۰,۱	۴	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۲۰۵	۴۵۰	۶۵۵
زرده	۰	۰	۰	۶	۰	۰	۰	۰	۲۹	۲۹	۵۱	۲۹	۸۰
لهنه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۳	۵۳	۱۷	۳۰	۴۷
پرچینه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۶۲	۶۳	۰	۰	۰
تسکین	۰	۰,۵	۰,۵	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۳۶	۳۶۰	۴۹۶
چمله	۰	۰,۱	۰,۱	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۰	۳۴۷	۴۹۷

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

مهندسین مشاور
YURT SHAHR NABALAN

✓ **میزان تولید محصولات زراعی کشاورزی**

با استناد به اطلاعات جهاد کشاورزی، دهستان گیلوان بیشترین محصولات زراعی را تولید می‌کند، دهستان آببر در مرتبه دوم قرار دارد و کمترین محصولات زراعی در دهستان درام تولید می‌شود. جداول زیر میزان تولید محصولات زراعی در بخش مرکزی طارم به تفکیک دهستان و روستا را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱۸: میزان تولید محصولات زراعی بخش مرکزی طارم سال ۱۳۹۴ (تن)

دهستان / نام محصول			آببر	گیلوان	درام	منظومه
غلات	گندم		۲۶۵,۸	۴۶۴,۳	۳۰۳	۱۰۳۳,۱
	جو		۱۲۴	۲۴۰,۵	۲۹۸,۵	۶۶۳
	شلتوک	ارقام محلی	۰		۹۷۵	۹۷۵
		ارقام میان رس	۱۳۹۰	۲۰۹۴,۸	۰	۳۴۸۴,۸
	جمع شلتوک		۱۳۹۰	۲۰۹۴,۸	۹۷۵	۴۴۵۹,۸
	ذرت دانه ای		۰		۰	۰
	جمع		۱۷۷۹,۸	۲۷۹۹,۶	۱۵۷۶,۵	۶۱۵۵,۹
حبوبات	انواع لوبیا		۶۲,۲	۱۲۰,۵	۲۳,۸۵	۲۰۶,۵۵
	نخود فرنگی		۴۸	۳۲	۱۱۹	۱۹۹
	باقالا		۲۲۹	۳۷۵	۵۲۸	۱۱۳۲
	جمع		۳۳۹,۲	۵۲۷,۵	۶۷۰,۸۵	۱۵۳۷,۵۵
محصولات صنعتی	سویا		۰	۱,۸	۰	۱,۸
	گنجد		۱۶,۸	۷,۶	۳	۲۷,۴
	آفتاب گردان		۰	۰	۰	۰
	جمع		۱۶,۸	۹,۴	۳	۲۹,۲
سبزیجات	سیب زمینی		۷۳۷,۵	۹۹۰۰	۸۵۱	۱۱۴۸۸,۵
	پیاز		۸۰۰	۱۱۵۹۰,۶	۵۶۷	۱۲۹۵۷,۶
	گوجه فرنگی		۱۵۳۷۵	۳۱۴۷۲,۷	۷۱۵۷	۵۴۰۰۴,۷
	بادمجان		۴۰۰,۵	۱۳۰۱	۲۲۶	۱۹۲۷,۵
	لوبیا سبز		۱۴۶,۵	۳۰۸	۲۴	۴۷۸,۵
	شلقم		۰	۰	۰	۰
	کدو		۰	۳۵	۰	۳۵
	کلم		۰	۰	۰	۰
	هویج		۰	۰	۰	۰
	فلفل سبز		۱۹۲	۴۰۰	۵۷	۶۴۹
	کاهو		۱۰	۰	۰	۱۰
	سیر		۵۲۴۵	۱۲۵۸۰	۲۸۶۰	۲۰۶۸۵

	جمع	۲۲۹۰۶,۵	۶۷۵۸۷,۳	۱۱۷۴۲	۱۰۲۲۳۵,۸
محصولات جالیزی		۱۰۰۱,۵	۱۴۴۰	۱۳۵۲	۳۷۹۳,۵
نباتات علوفه ای	شبدر	۲۳۳۵,۷	۳۷۲۵,۲	۳۱۸۹	۹۲۴۹,۹
	تریتیکاله	۰	۰	۰	۰
	جوعلوفه ای	۰	۰	۰	۰
	ذرت علوفه ای	۰	۰	۰	۰
	سور کوم	۰	۰	۰	۰
	جمع	۲۳۳۵,۷	۳۷۲۵,۲	۳۱۸۹	۹۲۴۹,۹
جمع کل		۲۸۳۷۹,۵	۷۶۰۸۹	۱۸۵۳۳,۳۵	۱۲۳۰۰۱,۸۵

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۱۹: میزان تولید محصولات زراعی دهستان آببر در سال ۱۳۹۴

سکونتگاه ها / نام محصول		استاکول	هزاررود علیا	هارون اباد علیا	هارون اباد سفلی	قانقلی سفلی	کوهکن سفلی	کوهکن علیا	عزیز آباد	کردآباد	هزار رود سفلی	قانقلی علیا	آب¬بر	مجموع
غلات	گندم	۳۰	۳۶	۱۵	۲۷	۳۸	۰	۴۹,۴	۱۲	۰	۲۸	۱۱,۴	۱۹	۲۶۵,۸
	جو	۲۴	۲۴	۱۵	۱۵	۷	۳,۵	۱۷,۵	۱۲	۰	۶	۰	۰	۱۲۴
	شلتوک ارقام محلی	۱۵۰	۰	۲۵	۳۵	۴۰	۲۰	۳۵	۰	۰	۱۵۰	۰	۰	۴۵۵
	شلتوک ارقام میان رس	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع شلتوک	۱۵۰	۰	۲۵	۳۵	۴۰	۲۰	۳۵	۰	۰	۱۵۰	۰	۰	۴۵۵
	ذرت دانه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۲۰۴	۶۰	۵۵	۷۷	۸۵	۲۳,۵	۱۰۱,۹	۲۴	۰	۱۸۴	۱۱,۴	۱۹	۸۴۴,۸
حبوبات	انواع لوبیا	۴,۵	۴	۳	۴,۵	۸,۱	۲,۷	۸,۱	۳	۸,۱	۲,۷	۵,۴	۸,۱	۶۲,۲
	نخود فرنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲	۰	۰	۲۸	۰	۸	۴۸
	باقالا	۳۰	۳۴	۲۴	۲۷	۳	۱۸	۷۳,۵	۹	۰	۰	۰	۱۰,۵	۲۲۹
	جمع	۳۴,۵	۳۸	۲۷	۳۱,۵	۱۱,۱	۲۰,۷	۹۳,۶	۳۶	۸,۱	۳۰,۷	۵,۴	۲۶,۶	۳۳۹,۲
محصولات صنعتی	سویا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	گنجد	۲	۲,۵	۳	۱,۵	۱,۲	۰	۲,۴	۰	۰	۰,۶	۱,۲	۲,۴	۱۶,۸
	آفتاب گردان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۲	۲,۵	۳	۱,۵	۱,۲	۰	۲,۴	۰	۰	۰,۶	۱,۲	۲,۴	۱۶,۸
سبزیجات	سیب زمینی	۶۰	۱۷۶	۶۶	۶۰	۱۱۰,۵	۰	۰	۴۴	۰	۰	۱۱۰,۵	۱۱۰,۵	۷۳۷,۵
	پیاز	۰	۸۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸۰۰
	گوجه فرنگی	۱۱۲۵	۲۱۰۰	۲۶۲۵	۲۰۰۰	۱۲۲۵	۹۸۰	۲۴۵۰	۵۲۵	۱۷۵	۱۵۷۵	۲۴۵	۳۵۰	۱۵۳۷۵
	بادمجان	۲۵	۶۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۰,۵	۳۰	۱۵	۳۰	۹۰	۴۰۰,۵
	لوبیا سبز	۱۵	۲۴	۸	۱۵	۲۴	۴	۲۴	۰,۵	۰	۰	۸	۲۴	۱۴۶,۵
	شلغم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	کدو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	کلم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	هویج	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	فلفل سبز	۱۵	۰,۵	۲۰	۲۰	۲۱	۱۰,۵	۲۱	۰	۱۰,۵	۱۰,۵	۲۱	۴۲	۱۹۲
	کاهو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰	۰	۰	۰	۰	۱۰
	سیر	۹۹۰	۸۰۰	۴۰۰	۱۵۷۵	۲۰	۱۲۸۰	۷۲۰	۰	۰	۱۰۰	۰	۸۰	۵۲۴۵
	جمع	۲۲۳۰	۳۹۶۰,۵	۳۱۴۹	۳۷۰۰	۱۴۳۰,۵	۲۳۰۴,۵	۳۲۴۵	۵۸۰	۲۱۵,۵	۱۷۰۰,۵	۴۱۴,۵	۶۹۶,۵	۲۲۹۰۶,۵
محصولات جالیزی		۲۵	۵۰	۲۵		۲۵	۱۵	۵	۷۸۰	۰	۲۶,۵	۱۰	۴۰	۱۰۰۱,۵
نباتات علوفه ای	شبدر	۴۰۰	۶۰	۳۰۰		۲۴۹,۹	۵,۱	۱۵۳	۱۰	۱۵۳	۳۹۷,۸	۲۲۴,۴	۳۸۲,۵	۲۳۳۵,۷
	تریتیکاله	۰	۰	۰		۰	۰	۰	۱۵۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جوعلوفه ای	۰	۰	۰		۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	ذرت علوفه ای	۰	۰	۰		۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	سور کوم	۰	۰	۰		۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۴۰۰	۶۰	۳۰۰		۲۴۹,۹	۵,۱	۱۵۳	۱۶۰	۱۵۳	۳۹۷,۸	۲۲۴,۴	۳۸۲,۵	۲۳۳۵,۷
جمع کل		۳۰۷۴,۵	۴۱۷۱	۳۵۵۹	۳۸۱۰	۱۸۰۲,۷	۲۳۶۸,۸	۳۶۰۰,۹	۱۵۸۰	۳۷۶,۶	۲۳۴۰,۱	۶۶۶,۹	۱۱۶۷	۲۷۴۴۴,۵

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۲۰: میزان تولید محصولات زراعی دهستان درام سال ۱۳۹۴

سکونتگاه ها		خساره	غلام چم	بالاکوه	قشلاق خساره	بناروود	کلوچ	ته دره	وزنه سر	نوکیان	شهرک پاوه رود	درام	گاوخس	سرخه سنگ	قشلاق درگه دره	ونات	بندرگاه	چنار	قوهیجان	قشلاق پاوه رود	جزلاندشت	میرزاخانلو	سیاهورود	کلتان	گماندشت	مجموع
نام محصول																										
غلات	گندم	۷	۱۲	۱۴	۲۰	۹	۱۲	۴	۱۲	۸	۳۲	۳۲	۲۰	۱۶	۲	۳	۰	۱۰	۸	۰	۱۹	۹	۶	۲۸	۲۰	۳۰۳
	جو	۳	۱۶	۱۰	۱۷	۷,۵	۱۷	۸	۱۰	۴	۴۷	۴۷	۱۸	۱۶	۳	۶	۰	۸	۸	۰	۱۲	۱۳	۰	۱۸	۱۰	۲۹۸,۵
	شلتوک ارقام محلی	۰	۳۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵	۴۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵۰	۰	۰	۰	۰	۹۷۵
	شلتوک ارقام میان رس	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۰	۳۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵	۴۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵۰	۰	۰	۰	۰	۹۷۵
	ذرت دانه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
حبوبات	انواع لوبیا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۵	۰	۰	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۸,۱	۳	۰	۲,۷	۲,۷	۲۳,۸۵
	نخود فرنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۸	۲۳	۰	۱۶	۱۲	۱۱۹
	باقالا	۰	۱۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۰۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۶	۱۴۵	۰	۱۲	۱۲	۵۲۸
	جمع	۰	۱۸	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۵	۰	۰	۳۵۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۲,۱	۱۷۱	۰	۳۰,۷	۲۶,۷	۶۷۰,۸۵
محصولات صنعتی	سویا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	گنجد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲,۴	۰	۰	۰	۰	۳
	آفتاب گردان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲,۴	۰	۰	۰	۰	۳
سبزیجات	سیب زمینی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۸۴	۸۴	۰	۸۸	۸۵	۸۵۱
	پیاز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۵	۱۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۶۰	۳۲	۰	۹۶	۶۴	۵۶۷
	گوجه فرنگی	۰	۲۴۰	۰	۰	۰	۱۰۵	۰	۰	۰	۱۰۵۰	۱۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱۲	۲۱۰۰	۰	۱۴۰۰	۱۰۵۰	۷۱۵۷
	بادمجان	۰	۱۵	۰	۰	۰	۱۵	۰	۱۵	۰	۶۰	۱۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۶	۳۰	۰	۳۰	۳۰	۲۲۶
	لوبیا سبز	۰	۴	۰	۰	۰	۴	۰	۰	۰	۸	۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۴
	شلغم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	کدو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	کلم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	هویج	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	فلفل سبز	۰	۱۰,۵	۰	۰	۰	۰,۵	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۱	۰	۰	۱۰	۱۰	۵۷
	کاهو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	سیر	۰	۳۲۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۰	۰	۲۰۰	۱۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۲۰	۴۰۰	۰	۲۸۰	۳۲۰	۲۸۶۰
	جمع	۰	۵۸۹,۵	۰	۰	۰	۱۲۴,۵	۰	۳۵	۰	۱۴۲۳	۲۳۴۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۱۱۳	۲۶۴۶	۰	۱۹۰۴	۱۵۴۹	۱۱۷۴۲
محصولات جالیزی		۰	۱۸,۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۵۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴۵۲	۰	۰	۰	۰	۱۳۵۲
نباتات علوفه ای	شبدر	۲۰	۲۰,۴	۱۰,۲	۵۰	۵۰	۳۰۰	۲۰	۱۰۷,۱	۷۱,۴	۷۰۰	۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵۵	۲۵۰	۰	۱۵۳	۱۵۰	۳۱۸۹
	تریتیکاله	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جوعلوفه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	ذرت علوفه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	سور کوم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۲۰	۳۸,۶	۱۰,۲	۵۰	۵۰	۳۰۰	۲۰	۱۰۷,۱	۷۱,۴	۷۰۰	۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵۵	۲۵۰	۰	۱۵۳	۱۵۰	۳۱۸۹
جمع کل		۳۰	۹۷۴,۱	۳۴,۲	۸۷	۶۶,۵	۴۵۳,۵	۳۲	۱۶۶,۰۵	۸۳,۴	۲۲۲۷	۳۶۲۸	۱۰۸	۳۲	۵	۹	۰	۱۸	۱۶	۰	۳۱۷۵,۵	۳۰۸۹	۶	۲۱۳۳,۷	۱۷۵۵,۷	۱۸۵۳۳,۳۵

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

مهندسین مشاور
یزدان شهر نابران
YEZDE SHAHR NABALAN

جدول ۱۲۱: میزان تولید محصولات زراعی دهستان گیلوان سال ۱۳۹۴

سکونتگاه ها / نام محصول		پیرچم قدیم	خرم آباد کهریز	ده بهار	پاسار	چرزه	چوقور	زهتر آباد	مامالان	انارستان	میدان مطهری	صومعه بر	گیلوان	مجمد آباد خواجه بیگلو	ایستگاه تحقیقاتی زیتون طارم	هندی کندی جدید	قارقلی چم	هندی کندی قدیم	گیلانکشه	تشویر	زرده	لهنه	پرچینه	تسکین	چمله	مجموع
غلات	گندم	۲۱	۵۴	۳۸,۵	۱۷,۵	۰	۰	۴۲	۲۱	۱۶	۳,۵	۱۴	۵۳	۷	۰	۲۱	۱۸	۰	۷۷	۲۲,۸	۰	۰	۰	۱۹	۱۹	۴۶۴,۳
	جو	۹	۲۷	۳۹	۱۵	۰	۰	۲۲,۵	۲۱	۱۰,۵	۰	۶	۹	۶	۰	۶	۹	۰	۱۵	۱۷,۵	۳,۵	۰	۰	۱۴	۱۰,۵	۲۴۰,۵
	شلتوک ارقام محلی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شلتوک ارقام میان رس	۳۰	۴۰۰	۰	۰	۰	۰	۳۰	۰	۰	۷۵	۰	۷۵	۲۵۰	۰	۳۵۰	۱۲۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۰	۲۵	۱۳۹۰
	جمع	۶۰	۴۸۱	۷۷,۵	۳۲,۵	۰	۰	۹۴,۵	۴۲	۲۶,۵	۷۸,۵	۲۰	۱۳۷	۲۶۳	۰	۳۷۷	۱۵۲	۰	۹۲	۴۰,۳	۰	۰	۰	۶۳	۵۴,۵	۲۰۹۴,۸
	ذرت دانه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
حبوبات	انواع لوبیا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵,۴	۰	۵,۴	۰	۵,۴	۰	۱۰,۸	۸,۱	۰	۵,۴	۲۴	۰	۰	۰	۱۶	۴۰	۱۲۰,۵
	نخود فرنگی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۶	۱۶	۳۲
	باقالا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۰	۲۷	۰	۲۷	۱۸	۰	۵۴	۳۶	۰	۴۵	۴۵	۰	۰	۰	۴۵	۶۰	۳۷۵
	جمع	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۵,۴	۲۷	۵,۴	۲۷	۲۳,۴	۰	۶۴,۸	۴۴,۱	۰	۵۰,۴	۶۹	۰	۰	۰	۷۷	۱۱۶	۵۲۷,۵
محصولات صنعتی	سویا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۲	۰	۰,۶	۰	۰	۰	۱,۸
	گنجد	۱,۲	۰	۱,۶	۱,۲	۰	۰	۰	۱,۲	۰	۰	۱,۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۶	۰,۶	۷,۶
	آفتاب گردان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۱,۲	۰	۱,۶	۱,۲	۰	۰	۰	۱,۲	۰	۰	۱,۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۲	۰	۰	۰	۰,۶	۰	۹,۴
سبزیجات	سیب زمینی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۹۶	۵۵۰	۰	۰	۱۷۶	۲۶۴	۱۸۰	۰	۳۸۲۸	۸۷۰	۰	۱۲۱۰	۱۶۰	۰	۰	۰	۱۵۴۰	۷۲۶	۹۹۰۰
	پیاز	۰	۹۰	۰	۰	۰	۰	۶۶۰	۳۰۰	۰	۳۰	۹۰	۴۲۰	۱۸۹۰	۰	۲۱۳۰	۱۰۵۰	۰	۱۱۱۰	۳۵۰۰	۰	۰	۰	۳۲۰	۰,۶	۱۱۵۹۰,۶
	گوجه فرنگی	۶۳۰	۱۱۵۵	۶۳۰	۳۸۵	۰	۰	۲,۷	۲۲۹۲	۱۷۵	۸۴۰	۸۰۵	۱۸۵۵	۳۰	۰	۸۰۶۸	۴۸۶۵	۰	۳۹۹۰	۱۵۰	۰	۰	۰	۴۲۰۰	۱۴۰۰	۳۱۴۷۲,۷
	بادمجان	۳۰	۰	۰	۹۰	۰	۰	۱۲۰	۳۰	۰	۶۰	۶۰	۳۰	۱۶	۰	۱۵۰	۱۵۰	۰	۱۵۰	۲۵	۰	۰	۰	۲۴۰	۱۵۰	۱۳۰۱
	لوبیا سبز	۰	۳۲	۰	۱۶	۰	۰	۴۰	۳۲	۰	۰	۲۴	۱۶	۰	۰	۴۰	۲۴	۰	۲۹	۰	۰	۰	۰	۲۵	۳۰	۳۰۸
	شلغم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	کدو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۱۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۵
	کلم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	هویج	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	فلفل سبز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۳	۰	۰	۲۱	۰	۰	۰	۸۴	۱۰۵	۰	۶۳	۲۱	۰	۰	۰	۴۲	۲۱	۴۰۰
	کاهو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	سیر	۱۶۰	۲۰۰	۰	۰	۰	۰	۸۴۰	۲۶۰	۰	۸۰	۱۲۰	۳۲۰	۳۲۰	۰	۲۴۴۰	۱۱۶۰	۰	۱۰۸۰	۲۴۰۰	۰	۰	۰	۲۰۰۰	۱۲۰۰	۱۲۵۸۰
	جمع	۸۲۰	۱۴۷۷	۶۳۰	۴۹۱	۰	۰	۲۰۵۸,۷	۳۵۰۷	۱۷۵	۱۰۱۰	۱۲۹۶	۲۹۰۵	۲۴۳۶	۰	۱۶۷۵۸	۸۲۴۱	۰	۷۶۳۲	۶۱۰۶	۰	۰	۰	۸۳۶۷,۶	۳۵۲۷,۶	۶۷۵۸۷,۳
محصولات جالیزی		۰	۲۵	۰	۲۵	۰	۰	۵۰	۷۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۸۵	۰	۰	۰	۴۰۵	۲۷۵	۱۴۴۰
نباتات علوفه ای	شبدر	۰	۴۵۹	۵۹۱,۶	۳۶۷	۲۳۴,۶	۲۳۴,۶	۳۲۶,۵	۲۲۴,۵	۴۱	۰	۱۰۲	۱۰۲	۶۱	۰	۱۲۲,۴	۱۲۲,۴	۰	۱۳۲,۶	۱۰۲	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۲	۱۰۰	۵۰	۳۷۲۵,۲
	تریتیکاله	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جوعلوفه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	ذرت علوفه ای	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	سور کوم	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	جمع	۰	۴۵۹	۵۹۱,۶	۳۶۷	۲۳۴,۶	۲۳۴,۶	۳۲۶,۵	۲۲۴,۵	۴۱	۰	۱۰۲	۱۰۲	۶۱	۰	۱۲۲,۴	۱۲۲,۴	۰	۱۳۲,۶	۱۰۲	۰	۰	۰	۱۰۰	۳۲۵	۳۷۲۵,۲
جمع کل		۸۸۱,۲	۲۴۴۲	۱۳۰۰,۷	۹۱۶,۷	۲۳۴,۶	۲۳۴,۶	۲۵۲۹,۷	۳۸۶۷,۷	۲۴۷,۹	۱۱۱۵,۵	۱۴۲۴,۶	۳۱۷۱	۲۷۸۳,۴	۰	۱۷۳۲۲,۲	۸۵۵۹,۵	۰	۷۹۰۷	۶۹۰۳,۵	۱۵۳,۵	۱۰۰,۶	۱۰۲	۹۰۱۲,۶	۴۰۲۳,۷	۷۵۳۸۴,۲

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

✓ **میزان تولید محصولات باغی کشاورزی**

با استناد به آخرین اطلاعات جهاد کشاورزی، کل تولید محصولات باغی بخش مرکزی طارم در سال زراعی ۹۴-۹۵ حدود ۱۴۴۳۱۵,۷ تن است. دهستان گیلوان بیشترین محصولات میزان تولید را دارد، دهستان آببر در مرتبه دوم قرار دارد و دهستان درام با ۷۷۰۶,۸ تن کمترین محصولات باغی را تولید می‌کند. جداول زیر میزان تولید محصولات باغی بخش مرکزی طارم به تفکیک دهستان و روستا را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲۲: میزان تولید محصولات باغی سال زراعی ۱۳۹۴ در سطح منظومه

میزان تولید(تن) محصولات باغی سال زراعی ۱۳۹۴ در سطح منظومه					
سکونتگاه	میزان تولید مرکبات	میزان تولید انار	میزان تولید فندق	میزان تولید زیتون	مجموع میزان تولید محصولات باغی
دهستان آببر	۰	۱۷۰۲,۵	۱۳,۳	۵۹۹۱	۷۷۰۶,۸
دهستان درام	۰	۱۳۳۵	۷	۲۹۱۳	۴۲۵۵
دهستان گیلوان	۲۸,۵	۱۱۷۰۳۲	۳۴۱	۱۴۹۵۲,۴	۱۳۲۳۵۳,۹
جمع	۲۸,۵	۱۲۰۰۶۹,۵	۳۶۱,۳	۲۳۸۵۶,۴	۱۴۴۳۱۵,۷

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۲۳: میزان تولید محصولات باغی دهستان آببر در سال زراعی ۱۳۹۴

سکونتگاههای دهستان آببر	میزان تولید مرکبات	میزان تولید انار	میزان تولید گیوی	میزان تولید فندق	میزان تولید زیتون	مجموع میزان تولید محصولات باغی
آب¬بر	۰	۳۰۰	۰	۷	۱۱۰۷	۱۴۱۴
استاکول	۰	۱۹۵	۰	۰	۸۳۷	۱۰۳۲
هزار رود علیا	۰	۲۵۵	۰	۵,۶	۸۷۷	۱۱۳۷,۶
هارون آباد علیا	۰	۱۹۵	۰	۰	۶۳۴	۸۲۹
هارون آباد سفلی	۰	۱۳۵	۰	۰	۵۴۵	۶۸۰
قانقلی سفلی	۰	۱۰۵	۰	۰	۰	۱۰۵
کوهکن سفلی	۰	۷,۵	۰	۰	۲۱	۲۸,۵
کوهکن علیا	۰	۱۰۵	۰	۰	۴۳۲	۵۳۷
عزیزآباد	۰	۶۰	۰	۰	۲۰۲	۲۶۲
کردآباد	۰	۴۵	۰	۰,۷	۱۶۲	۲۰۷,۷
هزار رود سفلی	۰	۱۸۰	۰	۰	۶۶۱	۸۴۱
قانقلی علیا	۰	۱۲۰	۰	۰	۵۱۳	۶۳۳
مجموع	۰	۱۷۰۲,۵	۰	۱۳,۳	۵۹۹۱	۷۷۰۶,۸

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۲۴: میزان تولید محصولات باغی دهستان درام سال زراعی ۱۳۹۴

سکونتگاههای دهستان آببر	میزان تولید مرکبات	میزان تولید انار	میزان تولید گیوی	میزان تولید فندق	میزان تولید زیتون	مجموع میزان تولید محصولات باغی
خساره	۰	۲۵	۰	۰	۰	۲۵
غلام چم	۰	۶۰	۰	۰	۹۱۸	۹۷۸
بالاکوه	۰	۷,۵	۰	۰	۰	۷,۵
قشلاق خساره	۰	۵۰	۰	۰	۵۴	۱۰۴
بنارود	۰	۱۵	۰	۰	۱۳,۵	۲۸,۵
کلوچ	۰	۱۸۰	۰	۰	۴۰	۲۲۰
ته دره	۰	۳۰	۰	۰	۴۰	۷۰
وزنه سر	۰	۶۰	۰	۰	۸۱	۱۴۱
نوکیان	۰	۷,۵	۰	۳,۵	۰	۱۱
شهرک پاوه رود	۰	۲۵۵	۰	۰	۸۱۰	۱۰۶۵
درام	۰	۲۱۰	۰	۰	۴۹۶	۷۰۶
گاوخس	۰	۷,۵	۰	۰	۱۳	۲۰,۵
سرخه سنگ	۰	۷,۵	۰	۰	۱۳,۵	۲۱
قشلاق درگه دره	۰	۰	۰	۰	۰	۰
وناب	۰	۰	۰	۰	۰	۰
بندرگاه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
چنار	۰	۰	۰	۰	۰	۰
قوهیجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰
قشلاق پاوه رود	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جزلاندشت	۰	۱۹۵	۰	۰	۰	۱۹۵
میرزاخانلو	۰	۷۵	۰	۰	۱۵۶	۲۳۱
سیاهورود	۰	۱۵	۰	۳,۵	۰	۱۸,۵
کلتان	۰	۷۵	۰	۰	۱۵۴	۲۲۹
گماندشت	۰	۶۰	۰	۰	۱۲۴	۱۸۴
مجموع	۰	۱۳۳۵	۰	۷	۲۹۱۳	۴۲۵۵

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۲۵: میزان تولید محصولات باغی دهستان گیلوان سال زراعی ۱۳۹۴

سکونتگاههای دهستان آببر	میزان تولید مرکبات	میزان تولید انار	میزان تولید گیوی	میزان تولید فندق	میزان تولید زیتون	مجموع میزان تولید محصولات باغی
پیرچم قدیم	۰	۷۰	۰	۰	۵۳۴	۶۰۴
خرم آباد کهریز	۵	۶۰	۰	۰	۱۲۰۵	۱۲۷۰
ده بهار	۰	۶۰	۰	۰	۱۲۳۹	۱۲۹۹
پاسار	۰	۱۱۴۹۸۸	۰	۰	۵۷,۲۶۲	۱۱۵۰۴۵,۳
چرزه	۰	۹۹	۰	۶۵	۰	۱۶۴
چوقور	۰	۰	۰	۷۳	۰	۷۳
زهترآباد	۵	۱۲۰	۰	۰	۱۱۱۶	۱۲۴۱
مامالان	۰	۱۲۰	۰	۰	۷۲۹	۸۴۹
انارستان	۰	۱۴۹	۰	۰	۵۸۰	۷۲۹
میدان مطهری	۰	۰	۰	۰	۴۴۲	۴۴۲
صومعه بر	۲,۵	۶۰	۰	۰	۱۰۲۶	۱۰۸۸,۵
گیلوان	۲,۵	۲۳۰	۰	۰	۹۹۸	۱۲۳۰,۵
محمد آباد خواجه بیگلو	۰	۰	۰	۰	۴۶۷	۴۶۷
ایستگاه تحقیقاتی زیتون طارم	۰	۰	۰	۰	۴۳۰	۴۳۰
هندی کندی جدید	۵	۱۳۰	۰	۰	۱۰۷۴	۱۲۰۹
قارقلی چم	۰	۱۰۵	۰	۰	۹۱۸	۱۰۲۳
هندی کندی قدیم	۰	۰	۰	۰	۰	۰
گیلانکشه	۵	۲۳۹	۰	۰	۱۴۴۷	۱۶۹۱
تشویر	۰,۵	۱۲۰	۰	۱,۴	۱۰۶۰	۱۱۸۱,۹
زرده	۰	۳۰۰	۰	۴۰,۶	۶۸,۳۱۵	۴۰۸,۹۱۵
لهنه	۰	۲۰	۰	۷۴,۲	۷۰,۶۷۱	۱۶۴,۸۷۱
پرچینه	۰	۰	۰	۸۶,۸	۰	۸۶,۸
تسکین	۲,۵	۱۵۰	۰	۰	۶۷۳,۷۳	۸۲۶,۲۳
چمله	۰,۵	۱۲	۰	۰	۸۱۷,۴۲	۸۲۹,۹۲
مجموع	۲۸,۵	۱۱۷۰۳۲	۰	۳۴۱	۱۴۹۵۲,۴	۱۳۲۳۵۳,۹

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

✓ **میزان تولید محصولات کشاورزی (زراعی و باغی) بر اساس آمار مسؤلین محلی**

همانگونه که پیشتر گفته شد بخش مرکزی طارم در زمینه کشاورزی؛ زراعی و باغی، تولیدات عمده‌ای دارند که برخی از آنها نظیر سیر به برخی کشورها صادر شدهریال برخی مانند زیتون ۳۲ درصد از تولید کشور را شامل شده و برخی دیگر نظیر گوجه فرنگی به کارخانه‌های متعددی فروخته می‌شود. برنج، یکی از

محصولات زراعی است که در دهستان آببر و تا حدی در دهستان گیلوان کشت می‌شود. علاوه بر آن می‌توان به سبزیجاتی نظیر کرفس اشاره نمود که در هر سه دهستان به عمل می‌آید. جداول زیر نوع محصولات و میزان مساحت اراضی کشاورزی را در سکونتگاه‌های دهستان‌های بخش مرکزی طارم نشان می‌دهد.

جدول ۱۲۶: اطلاعات مربوط به محصولات کشاورزی سکونتگاه های دهستان آببر

ردیف	نام روستا	محصولات کشاورزی	مساحت زمین(هکتار)	
			زراعی	باغی
۱	استاکول	زیتون- سیر-صیفی جات-گوجه فرنگی –انار-برنج –باقالا- سیب زمینی	۳۰۰	۲۰۰
۲	هارون آباد علیا	زیتون- سیر-کرفس-گوجه فرنگی –انار-برنج –باقالا- طالبی	۱۵۰	۲۵۰
۳	کوهکن سفلی	- سیر-کرفس-گوجه فرنگی- طالبی-برنج	۵۸	۳
۴	کردآباد	زیتون- گوجه فرنگی-جو-گندم	۱۵	۶۰
۵	قانقلی سفلی	زیتون- گوجه فرنگی- گندم	۳۰۰	۵۰
۶	کوهکن علیا	زیتون- سیر-کرفس-گوجه فرنگی –انار-برنج –هندوانه- طالبی- (خرمالو و پرتقال(مصرف خانگی)	۱۶۰	۲۰۰
۷	عزیز آباد	زیتون–انار	-	۶۰
۸	هزار رود علیا	زیتون- سیر-صیفی جات-گوجه فرنگی –انار-برنج –باقالا- سیب زمینی-پیاز-گردو-فندق-انجیر-پسته-پرتقال	۵۰	۷۰۰
۹	هارون آباد سفلی	زیتون- سیر-صیفی جات-گوجه فرنگی –انار-برنج –باقالا- سیب زمینی-کرفس	۲۰۰	۱۵۰
۱۰	قانقلی علیا	زیتون–انار-گوجه-(سیر و گردو(کم)	۵	۱۰۰
۱۱	هزار رود سفلی	زیتون- سیر-کرفس-گوجه فرنگی –انار-برنج –هندوانه- طالبی- گندم –جو	۱۴۰	۱۱۵

مأخذ: مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۱۲۷: اطلاعات مربوط به محصولات کشاورزی سکونتگاه های دهستان درام

ردیف	نام روستا	محصولات کشاورزی	مساحت زمین(هکتار)	
			زراعی	باغی
۱	سرخه سنگ	گندم و جو	۵۰۰ خشک شده	-
۲	نوکیان	فندق –گردو گوجه-سیب زمینی(مصارف شخصی)	۱۰	۱۰
۳	جزلان دشت	زیتون-خربزه -گوجه-سیر(کم)	۳۰۰	۱۰۰
۴	سیاه ورود	گندم-جو-سیر-گردو	۳۰۰	۲۰۰
۵	گمان دشت	گوجه -زیتون	۲۰	۱۵
۶	کلتان	گوجه –سیر-خربزه-باقالا- سیب زمینی- زیتون-انار	۶۰	۴۰
۷	شهرک پاوه رود	پیاز-گوجه-گندم-جو-سیر-طالبی-خربزه- زیتون –انار-انجیر-سیب	۲۰۰	۴۰۰

۸	قشلاق خساره	گندم – جو یونجه	۲	-
۹	میزرا خانلو	گوجه –باقالا-طالبی-زیتون انار	۲۰	۱۰
۱۰	خساره	زیتون –انار-زرد ا لو گندم (مصرف شخصی)	۲۰	۲۰
۱۱	درام	برنج-حبوبات-باقالا-طالبی-گوجه-سیب زمینی-سیر-زیتون	۲۰۰۰	۳۰۰۰
۱۲	غلام چم	زیتون-انار-گوجه-طالبی-برنج	۱۰۰	۲۰۰
۱۳	گاوخس	جو و گندم (مصرف شخصی)	۱۰۰۰	۰
۱۴	بالاکوه	جو –گندم –عدس گردو -(-البالو-گیلاس-زردالو همگی خشک شده)کمبود آب	۵۰۰	۵۰۰۰
۱۵	بنارود	-	-	-
۱۶	کلوچ	زرد الو- زیتون- انجیر	۷۰	۲۰۰
۱۷	قشلاق پاوه رود	پیاز-گوجه-گندم-جو-سیر-طالبی-خربزه-زیتون –انار انجیر -سیب	۱۰۰	۱۰۰
۱۸	ته دره	گندم –جو-زیتون-انار- گندم	۵۰	۳۰
۱۹	وزنه سر	گندم –جو-زیتون-انار- گندم-یونجه	۵۵	۲۵
۲۰	قشلاق درگه دره	دامدار هستند و فاقد فعالیت زراعی هستند		
۲۱	وناب			
۲۲	بندرگاه			
۲۳	چنار			
۲۴	قوهیجان			

مأخذ: مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۱۲۸: اطلاعات مربوط به محصولات کشاورزی سکونتگاه های دهستان گیلوان

ردیف	نام روستا	محصولات کشاورزی	مساحت زمین(هکتار)	
			زراعی	باغی
۱	لهنه	فندق-گردو –انار-زیتون	--	۱۰۰
۲	پرچینه	فندق-گردو	-	۲۵۰
۳	میدان مطهری	زیتون	-	بالای ۱۰۰
۴	قارقلی چم	سیر- کرفس-سیب زمینی-گوجه –خربزه-زیتون-انار-هلو	بالای ۲۰۰	۱۵۰
۵	زرده	فندق-زیتون-گردو	-	نامشخص
۶	چرزه	فندق-گردو-انگور	۵۰	۳۰۰
۷	محمد اباد خواجه بیگلو	زیتون	۵۰	۲۰
۸	صومعه بر	پیاز –گوجه-زیتون -انار	۵۰	۲۰۰
۹	هندی کندی قدیم	گوجه-سیب زمینی-سیر-پیاز-برنج-زیتون-انار	۲۰۰	۱۸۰
۱۰	هندی کندی جدید	کرفس-سیر گوجه-طالبی-برنج –زیتون-انار	۲۰۰	۲۰۰
۱۱	انارستان	انار-زیتون	-	۵۰
۱۲	زهتر اباد	سیر-گوجه-پیاز-طالبی-زیتون	۱۵۰	۱۰۰۰
۱۳	پیرچم قدیم	برنج-گوجه-طالبی-گندم-جو-زیتون	۸	۳۰
۱۴	ده بهار	زیتون-گردو	۲۰۰ خشک	۳۰۰

			شده	
۱۵	پاسار	فندق-زیتون-گردو-انار-گوجه -پیاز	۵۰	۱۵۰
۱۶	مامالان	سیر-صیفی جات-طالبی-خربزه-گوجه –زیتون-گندم	۱۰۰	۱۵۰
۱۷	خرم اباد کهریز	زیتون-انار	۲۰	۶۰۰
۱۸	تسکین	پیاز –گوجه-زیتون –انار-سیب زمینی-انار و انجیر	۳۰۰	۴۰۰
۱۹	گیلانکشه	زیتون –انار-هلو-انجیر	۵۰	۹۰۰
۲۰	چمله	سیر گوجه-پیاز- برنج –زیتون-انار	۳۰	۷۰
۲۱	تشویر	گوجه پیاز –سیب زمینی-زیتون -انار	۱۰۰	۶۰۰
۲۲	گیلوان	پیاز-زیتون-انار	۱۰۰	۱۰۰۰
۲۳	ایستگاه تحقیقیاتی زیتون طارم	فاقد فعالیت زراعی هستند.		
۲۴	چوقور			

مأخذ: مسئولین محلی، ۱۳۹۴

✓ **انبار و نگهداری محصولات کشاورزی (زراعی و باغی)**

انبار محصولات کشاورزی به صورت سنتی در تیپولوژی واحدهای مسکونی پیش بینی شده است و هر واحد مسکونی به صورت عام دارای فضایی برای نگهداری تولیدات کشاورزی و فراورش آن به صورت سنتی است. در کل در بخش مرکزی شهرستان طارم هیچگونه واحد صنعتی مدرن جهت نگهداری و انبار محصولات تولیدی کشاورزی وجود ندارد.

✓ **ادوات کشاورزی**

در دهستان آببر ۵۴ عدد تراکتور و ۵۴ عدد گاوآهن وجود دارد.در بخش دهستان ۴۷ عدد تراکتور ، ۸ عدد خرمنکوب ، ۸ عدد کمباین و ۴۳ عدد گاوآهن وجود دارد. مهمترین ابزار و عوامل تولید در بخش کشاورزی دهستان گیلوان تراکتور ۱۲۱ عدد، خرمنکوب ۵ عدد، کمباین ۶ عدد و گاوآهن ۵۰ عدد است.

جدول ۱۲۹: اطلاعات مربوط به ادوات کشاورزی دهستان‌های بخش مرکزی طارم

	ادوات کشاورزی			
دهستان	تراکتور	گاوآهن	خرمنکوب	کمباین
آببر	۵۴	۵۴	-	-
درام	۴۷	۴۳	۸	۸
گیلوان	۱۲۱	۵۰	۵	۶

مأخذ: مسئولین محلی، ۱۳۹۴

✓ **تعداد دام سبک وسنگین،طیور،کندو،کرم ابریشم وماهی**

با استناد به اطلاعات دریافتی از جهاد کشاورزی استان زنجان، در بخش دامداری در بخش مرکزی طارم، سه نوع دامداری؛ گاوداری شیری، گاوداری پرواری، گوسفند داشتی وجود دارد. در نوع گاوداری شیری و گوسفند داشتی، دهستان درام بیشترین تعداد و ظرفیت را دارد و در نوع گاوداری شیری دهستان آببر بیشترین تعداد و ظرفیت را دارد. در دهستان گیلوان دامداری از هیچ یک از انواع یاد شده وجود ندارد.

در زمینه مرغداری صنعتی، تنها در دهستان گیلوان این نوع فعالیت وجود دارد و آن نیز از نوع مرغ گوشتی پرورش می‌دهند. اما پرورش مرغ به شیوه سنتی در هر سه دهستان وجود دارد و تقریبا اکثریت ساکنان به شیوه سنتی مرغ و طیور پرورش می‌دهند.

در بخش مرکزی طارم در دهستان درام بیشترین تعداد کندوی زنبور عسل وجود دارد و در دو دهستان دیگر؛آببرو گیلوان، تعداد کمتری زنبور پرورش می‌دهند.

دهستان آببر بیشترین میزان پرورش ماهی را دارد و بعد از آن دهستان درام و گیلوان به ترتیب در مرتبه بعدی قرار دارند(جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵). ۳۵۰ هزار قطعه ماهی در استخرهای پرورش ماهی موجود است که سالیانه ۱۷۰ تن محصول به بازار عرضه می شود(مسؤلین محلی، ۱۳۹۴).

پرورش کرم ابریشم نیز در مقیاس محدود تنها در دهستان گیلوان وجود دارد که این واحد پرورش ۱۸۰۰۰ قطعه بوقلمون پرورش می‌دهد.

جداول زیر تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم را در سطح منظومه طارم و دهستان‌های بخش مرکزی طارم به تفکیک سکونتگاه نشان می‌دهد.

جدول ۱۳۰: تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم در سطح منظومه

دام وطیور		دهستان اببر		دهستان درام		دهستان گیلوان	
نوع	شرح	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت
واحد های دامداری کوچک روستایی	گاوداری شیری	۱۸	۵۴۶	۶۹	۲۸۴۳	۳	۷۵۳
	گاوداری پرواری	۲۲	۴۰۰	۰	۰	۰	۰
	گوسفند داشتی	۰	۹۳۵۰	۲۰۰	۱۸۵۷۵	۰	۱۰۳۳۶
مجموع		۳۸	۱۰۲۹۶	۲۶۹	۲۱۴۱۸	۳	۱۱۰۸۹
مرغداری صنعتی	مرغ گوشتی	۰	۰	۰	۰	۷	۱۹۱۰۰۰
	مرغ مادر	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	مرغ اجداد	۰	۰	۰	۰	۰	۰
پرورش سنتی طیور	مرغ تخم گذار	۱۷۰	۶۲۰۰	۰	۰	۰	۷۸۴۹
	مرغ بومی	۱۷۰	۱۳۸۰۰	۴۲۰	۲۷۱۴۵	۰	۳۶۱۵
	پرورش شتر مرغ	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	پرورش بوقلمون	۱۳۰	۵۲۵	۲۱۰	۹۶۰	۰	۵۴
مجموع		۴۷۰	۲۰۵۲۵	۶۳۰	۲۸۱۰۵	۰	۰
کندوی زنبور عسل		۳۸	۲۱۹۱۳	۳۱۲۲	۳۲۰۰۰۰	۱۴۶۷	۰
واحدهای تولیدی ماهی		۷	۱۹۰۵۷	۴	۱۲۰۰۰	۳	۷۴۰۰
کرم ابریشم		۰	۰	۰	۰	۱	۱۰۰

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۳۱: تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم در دهستان آببر

سکونتگاههای دهستان آببر		استاکول	هزار رود علیا	هارون آباد علیا	هارون آباد سفلی	قانقلی سفلی	کوهکن سفلی	کوهکن علیا	عزیزآباد	کردآباد	هزار رود سفلی	قانقلی علیا	آببر
نوع دام و طیور		ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت	ظرفیت
واحد های دامداری کوچک روستایی	گاوداری شیری	۶۰	۱۰۰	۴۰	۹۲	۷۵	۲۰	۵۰	-	۵	-	۲۹	۷۵
	گاوداری پرواری	۵۰	۲۸۰	۵۰	-	-	-	۲۰	-	-	-	-	-
	گوسفند داشتی	۵۷۵	۱۵۰۰	۴۷۵	۴۰۰	۱۰۰	-	۵۰	۵۰۰	۵۰	-	۲۰۰	۵۵۰۰
مجموع		685	1880	565	492	175	20	120	500	55	0	229	5575
مرغدار های ی صنعتی	مرغ گوشتی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	مادر مرغ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	اجداد مرغ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
پرورش سنتی طیور	تخم مرغ گذار	۸۰۰	۲۰۰	۱۸۰۰	۷۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۷۰۰	۱۰۰		۶۰۰	۵۰۰
	بومی مرغ	۲۰۰۰	۳۰۰۰	۱۰۰۰	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۲۰۰	۲۰۰۰	-	۲۰۰	-	۱۰۰۰	۴۰۰
	پرورش مرغ شتر	-	-	-	-	-		-	-	-	-		
	پرورش بوقلمون	۶۰	۱۱۰	۵۰	۶۰	۲۰	۱۰	۶۰	۱۰	۱۰	-	۳۰	۱۰۵
مجموع		2860	3310	2850	2760	2520	310	2260	710	310	0	1630	1005
تعداد کندوی زنبور عسل		۵ ۴۰۸۰	۱۱ ۶۸۰۰	۵ ۱۷۲۰	-	۵ ۴۰۸۰	-	۶ ۴۰۹۰	-	۳ ۲۸	۳ ۱۱۵	-	۱۰۰۰
تعداد واحدهای تولیدی ماهی		۳ ۱۴۰۰۰	۱ ۵۰۰۰	-	-	-	-	-	-	۲ ۱۲	-	۱ ۴۵	-
ابریشم کرم		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۳۲: تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم در دهستان درام

سکونتگاههای دهستان درام	نوع دام و طیور	دامداری کوچک های واحد روستایی			صنعتی های مرغداری			مجموع	طیور سنتی پرورش				مجموع	تعداد کندوی زنبور عسل	تعداد واحدهای تولیدی ماهی	کرم ابریشم
		گاوداری شیری	گاوداری پرواری	گوسفند داشتی	مرغ گوشتی	مرغ مادر	مرغ اجداد		مرغ تخم گذار	مرغ بومی	پرورش شتر مرغ	پرورش بوقلمون				
خساره	تعداد	۱۹۰	-	۹۰	-	-	-	۲۸۰	-	۵۵۰	-	۵	۵۵۵	۴۴۶	-	-
	ظرفیت															
غلام چم	تعداد	۴۷	-	۸۰۰	-	-	-	۸۴۷	-	۶۰۰	-	۱۰	۶۱۰	-	-	-
	ظرفیت															
بالاکوه	تعداد	۲۰	-	۲۴۰	-	-	-	۲۶۰	-	۳۵۰	-	-	۳۵۰	۲۲۶	-	-
	ظرفیت															
قشلاق خساره	تعداد	۵۶	-	۱۰۰۰	-	-	-	۱۰۵۶	-	۲۵۰	-	-	۲۵۰	-	-	-
	ظرفیت															
بنارود	تعداد	۳۰	-	۱۵۰	-	-	-	۱۸۰	-	۳۲۰	-	۵	۳۲۵	۱۰۴	-	-
	ظرفیت															
کلوچ	تعداد	۴۵۰	-	۱۵۵۰	-	-	-	۲۰۰۰	-	۳۶۵۰	-	۶۰	۳۷۱۰	۶۱	-	-
	ظرفیت															
ته دره	تعداد	۲۹۰	-	۱۱۰۰	-	-	-	۱۳۹۰	-	۵۰۰	-	۷۰	۵۷۰	۱۲۲	-	-
	ظرفیت															
وزنه سر	تعداد	۲۰۰	-	۷۰۰	-	-	-	۹۰۰	-	۱۲۰۰	-	۵	۱۲۰۵	۱۰۱	-	-
	ظرفیت															
نوکیان	تعداد	۶۳	-	-	-	-	-	۶۳	-	۱۵۰۰	-	۱۰	۱۵۱۰	-	-	-

	ظرفیت															
شهرک پاوه رود	تعداد	۲۸۰	-	۴۲۵	۷۰۵	-	-	-	-	۲۵۸۰	-	۷۰	۲۶۵۰	۶۶۵	-	-
	ظرفیت															
درام	تعداد	۱۲۰	-	۲۸۰۰	۲۹۲۰	۱۶۰۰۰	-	-	-	۲۳۲۰	-	۸۰	۲۴۰۰	۸۳	۴	-
	ظرفیت															
گاوخس	تعداد	۲۵۰	-	۸۰۰	۱۰۵۰	-	-	-	-	۵۱۰	-	۱۰	۵۲۰	۳۰	-	-
	ظرفیت															
سرخه سنگ	تعداد	۱۲۷	-	۱۵۵۰	۱۶۷۷	-	-	-	-	۶۴۰	-	۲۰	۶۶۰	۵۰	-	-
	ظرفیت															
قشلاق درگه دره	تعداد	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۵	-	-
	ظرفیت															
وناب	تعداد	۲۵	-	۹۰۰	۹۲۵	-	-	-	-	۲۴۵	-	-	۲۴۵	۶۰	-	-
	ظرفیت															
بندرگاه	تعداد	۱۳	-	۱۰۰	۱۱۳	-	-	-	-	۱۵۰	-	-	۱۵۰	۴۲۵	-	-
	ظرفیت															
چنار	تعداد	۱۰	-	۲۰۰	۲۱۰	-	-	-	-	۱۵۰	-	-	۱۵۰	۷۴	-	-
	ظرفیت															
قوهیجان	تعداد	۵۱	-	۴۰۰	۴۵۱	-	-	-	-	۱۷۰	-	-	۱۷۰	-	-	-
	ظرفیت															
قشلاق پاوه رود	تعداد	۱۱۰	-	۱۹۰۰	۲۰۱۰	-	-	-	-	۳۸۵	-	-	۳۸۵	-	-	-
	ظرفیت															
جزلاندشت	تعداد	۱۰۳	-	۱۱۰۰	۱۲۰۳	-	-	-	-	۲۵۰۰	-	۷۰	۲۵۷۰	-	-	-
	ظرفیت															
میرزاخانلو	تعداد	۱۰۳	-	۱۲۵۰	۱۳۵۳	-	-	-	-	۲۵۹۰	-	۴۵۰	۳۰۴۰	۲۰	-	-
	ظرفیت															
سیاهورود	تعداد	۲۰۰	-	۱۰۰۰	۱۲۰۰	-	-	-	-	۱۷۰۰	-	۲۰	۱۷۲۰	۲۵۰	-	-
	ظرفیت															
کلتان	تعداد	۷۵	-	۱۰۰	۱۷۵	-	-	-	-	۲۲۳۵	-	۳۰	۲۲۶۵	-	-	-
	ظرفیت															
گماندشت	تعداد	۳۰	-	۴۲۰	۴۵۰	-	-	-	-	۲۰۵۰	-	۴۵	۲۰۹۵	۳۹۰	-	-
	ظرفیت															

مآخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۳۳: تعداد پرورش دام سبک و سنگین، طیور، کندو، ماهی و کرم ابریشم در دهستان گیلوان

سکونتگاههای دهستان گیلوان	نوع دام و طیور	دامداری کوچک های واحد روستایی			مجموع	صنعتی های مرغداری			طیور سنتی پرورش				مجموع	تعداد کندوی زنبور عسل	تعداد واحدهای تولیدی ماهی	کرم ابریشم
		گاوداری شیری	گاوداری پرواری	گوسفند داشتی		مرغ گوشتی	مرغ مادر	مرغ اجداد	تخم مرغ گذار	مرغ بومی	پرورش مرغ شتر	پرورش بوقلمون				
پیرچم قدیم	تعداد	۳	-	۱۵۰	160	-	-	-	۱۶۸	۴۲	-	۲۰	230	۳۰	-	-
	ظرفیت	۱۰														
خرم آباد کهریز	تعداد	۲۵	-	۷۵۷	797	-	-	-	۶۵۲	۱۶۳	-	-	815	۵۸	-	-
	ظرفیت	۴۰														
ده بهار	تعداد	۶۹	-	۱۷۷۱	1871	-	-	-	۶۸۰	۱۰۷۰	-	-	1750	۴۱۲	-	۱
	ظرفیت	۱۰۰														۱۰۰
پاسار	تعداد	۸	-	۷۳۷	757	-	-	-	۳۲۸	۸۲	-	-	410	۱۳۶	-	-
	ظرفیت	۲۰														
چرزه	تعداد	۳	-	۳۰۵	315	-	-	-	۱۸۴	۴۶	-	-	230	۱۷۰	-	-
	ظرفیت	۱۰														
چوقور	تعداد	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ظرفیت															
زهترآباد	تعداد	۱۳	-	۵	25	-	-	-	۱۶۸	۲۳۵	-	-	403	۱۵	-	-
	ظرفیت	۲۰														

مهندسین مشاور
YUCE SHAHR SABALAN

مامالان	تعداد	۱۷	-	۲۱۰	230	۱	-	-	۳۸۷	۱۲۶	-	-	513	۲۲	۱	-
	ظرفیت	۲۰				۶۰۰۰۰									۴۰۰		
انارستان	تعداد	۲۰	-	۱۰۳۰	1070	۲	-	-	۲۰۰	۵۰	-	-	250	۱۵۱	-	-
	ظرفیت	۴۰				۲۶۰۰۰										
میدان مطهری	تعداد	-	-	-	-	-	-	-	۴۸	۱۲	-	-	60	-	-	-
	ظرفیت															
صومعه بر	تعداد	۱۲	-	۶۴۵	665	۱	-	-	۲۴۴	۶۱	-	-	305	-	-	-
	ظرفیت	۲۰				۳۲۰۰۰										
گیلوان	تعداد	۲۱	-	۱۳۸۸	1428	۲	-	-	۷۱۸	۳۵۹	-	-	1077	۱۳۶	۱	-
	ظرفیت	۴۰				۵۸۰۰۰									۳۰۰۰		
مجمد آباد خواجه بیگلو	تعداد	۱۰	-	-	40	-	-	-	۱۲۸	۳۲	-	-	160	-	-	-
	ظرفیت	۴۰														
ایستگاه تحقیقاتی زیتون طارم	تعداد	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ظرفیت															
هندی کندی جدید	تعداد	۳۶	-	۲۹	109	-	-	-	۷۵۰	۱۵۰	-	۳۰	930	-	-	-
	ظرفیت	۸۰														
قارقلی چم	تعداد	-	-	-	-	-	-	-	۸۲۸	۲۰۷	-	-	1035	-	-	-
	ظرفیت															
هندی کندی قدیم	تعداد	۲۰	-	۲۵	105	-	-	-	۳۴۲	۱۲۳	-	-	465	-	-	-
	ظرفیت	۸۰														
گیلانکشه	تعداد	۳۴	-	۹۰۹	959	۱	-	-	۹۰۰	۲۲۵	-	-	1125	۸۰	۱	-
	ظرفیت	۵۰				۱۵۰۰۰									۴۰۰۰		
تشویر	تعداد	۱۲	-	۷۰۰	800	-	-	-	۵۰۰	۱۸۹	-	-	689	۱۵۰	-	-
	ظرفیت	۱۰۰														
زرده	تعداد	-	-	۲۵۰	250	-	-	-	۱۱۰	۳۴	-	-	144	۱۲	-	-
	ظرفیت															
لهنه	تعداد	-	-	۱۰۰	100	-	-	-	۱۳۱	۸۲	-	-	213	-	-	-
	ظرفیت															
پرچینه	تعداد	-	-	۳۵۰	350	-	-	-	۶۲	۵۰	-	-	112	۸۵	-	-
	ظرفیت															
تسکین	تعداد	۸	-	۹۵۰	1025	-	-	-	۲۵۳	۱۸۴	-	۴	441	۱۰	-	-
	ظرفیت	۷۵														
چمله	تعداد	۱	-	۲۵	33	-	-	-	۶۸	۹۳	-	-	161	-	-	-
	ظرفیت	۸														

مآخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

✓ **میزان تولیدات محصولات دام سبک وسنگین،طیور،کندو،کرم ابریشم و ماهی**

میزان تولید محصولات دام سبک و سنگین، طیور، کندو، کرم ابریشم و ماهی در سطح منظومه در جدول زیر مشخص شده است.

جدول ۱۳۴: میزان تولیدات دامی در سال زراعی ۱۳۹۴ در سطح منظومه

سکونتگاه ها		دهستان آبر		دهستان درام		دهستان گیلوان	
های واحد کوچک دامداری روستایی	شیری گاوداری ۱۸ واحد	۱۷۱۰۰راس	کیلوگرم شیر	۵۱۳۰۰	کیلوگرم شیر		کیلوگرم شیر
	پرواری گاوداری ۲۲ واحد	۸۷۶۰۰راس	کیلوگرم گوشت	۱۰۳۵۰	کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت
	داشتی گوسفند	-	کیلوگرم گوشت	-	کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت
		-	کیلوگرم شیر	-	کیلوگرم شیر		کیلوگرم شیر
	مجموع		کیلوگرم گوشت	-	کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت
			کیلوگرم شیر	-	کیلوگرم شیر		کیلوگرم شیر
واحدهای صنعتی مرغداری	مرغ گوشتی	-	قطعه	-	قطعه		قطعه
	مرغ مادر	-		-			
	مرغ اجداد	-		-			
	مجموع	-		-			
سنتی پرورش طیور	مرغ تخم گذار	-	کیلوگرم تخم مرغ	-	کیلوگرم تخم مرغ		کیلوگرم تخم مرغ
	مرغ بومی	۱۰۷۰۰	کیلوگرم گوشت	-	کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت
	پرورش شتر مرغ	-	کیلوگرم گوشت	-	کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت
	پرورش بوقلمون	۲۷۳۰	کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت
	مجموع		کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت
عسل زنبور کندوی		۱۰،۰۰۰	کیلوگرم عسل	۳۲۰۰۰	کیلوگرم عسل		کیلوگرم عسل
ماهی		۲۲۹۰۰	کیلوگرم گوشت	۱۲۰۰۰	کیلوگرم گوشت		کیلوگرم گوشت
ابریشم کرم		۱۴۰	کیلوگرم پیله	-	کیلوگرم پیله	۱۸۰	کیلوگرم پیله

مآخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۵

نقشه ۴۳ :پراکنش واحدهای پرورش طیور در بخش مرکزی طارم

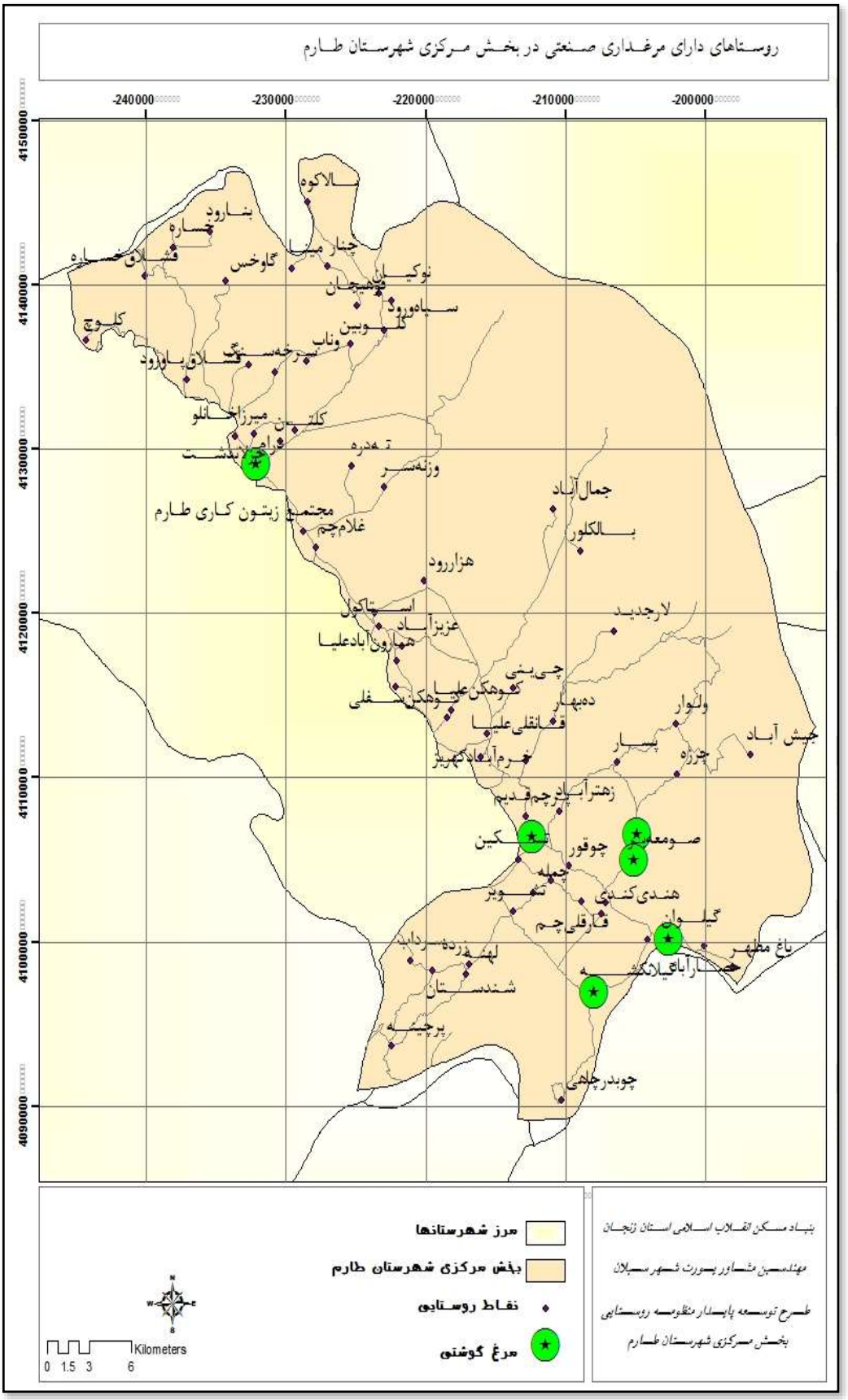

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

نقشه ۴۴ :پراکنش پرورش ماهی

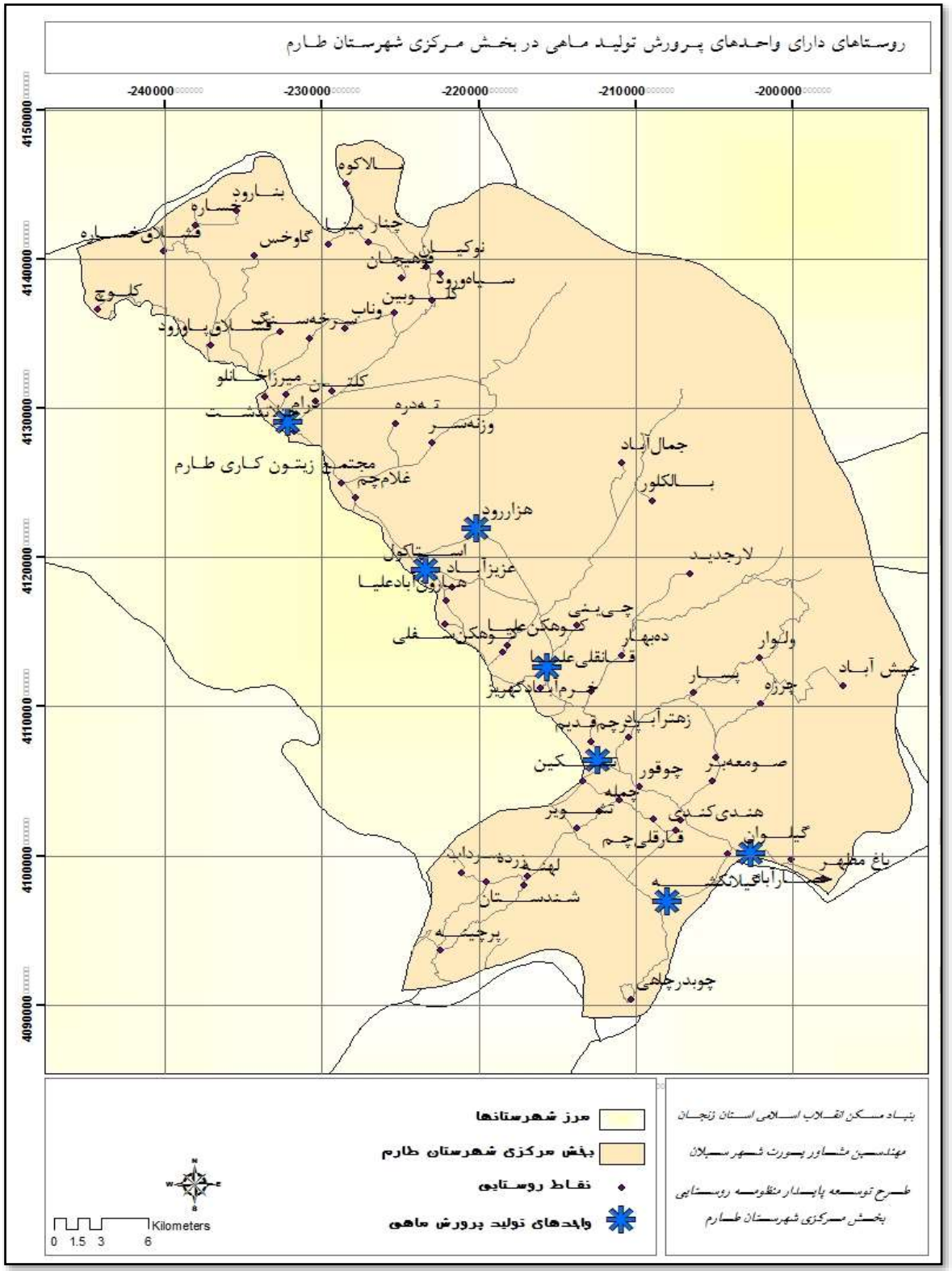

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

۲-۴-۶-۲-۱-ساختار و تاسیسات تولید صنعتی و معدنی (صنایع دستی، کارگاهی و کارخانه ای، معدن و ساختمان)

در بخش مرکزی طارم ۲ محدوده برای فعالیتهای صنعتی پیش بینی شده است: ۱)ناحیه صنعتی طارم ۲)شهرک صنعتی طارم. در نقشه زیر نحوه پراکنش محدوده صنعتی بخش مرکزی طارم مشخص شده است.
کلیه صنایع در این دو بخش و همچنین در سطح بخش مرکزی پراکنده شده است. از واحدهای صنعتی قابل بررسی کارخانجات روغن کشی شامل ۳ کارخانه در شهرک صنعتی و ۲ کارخانه در ناحیه صنعتی مامالان و ۴ کارخانه در گیلوان می باشد.
در بخش صنایع بسته بندی کارخانه نگین سبز، کارخانه بسته بندی آی تونا در گیلوان، شرکت بسته بندی آقای عابدینی و بسته بندی مسعودی که در شهرک صنعتی واقع شده است.از سایر واحدهای صنعتی می توان به کارخانه اتم گاز، کارخانه تولید یونولیت، رب گوجه فرنگی و تیرچه بلوک صنعتی اشاره نمود. نقشه زیر نحوه پراکنش محدوده‌های صنعتی در بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.
در بخش معدن کارخانه گچ علی زین در روستای علی زین و گچ صومعه بر گیلوان فعال هستند.
در خصوص کارگاه های شن و ماسه درمحدوده بخش مرکزی کارخانه شن و ماسه و آسفالت یول ساز، کارخانه شن و ماسه و آسفالت سلام سر و کارگاه های شن و ماسه آقای باقری، صمدی و شهرداری فعال می باشند علاوه براین کوره آجرپزی مابین جاده آببر و درام فعال می باشد. همچنین در این بخش معادن مس و سیمان وجود دارند.

نقشه ۴۵: نحوه پراکنش محدوده صنعتی بخش مرکزی طارم

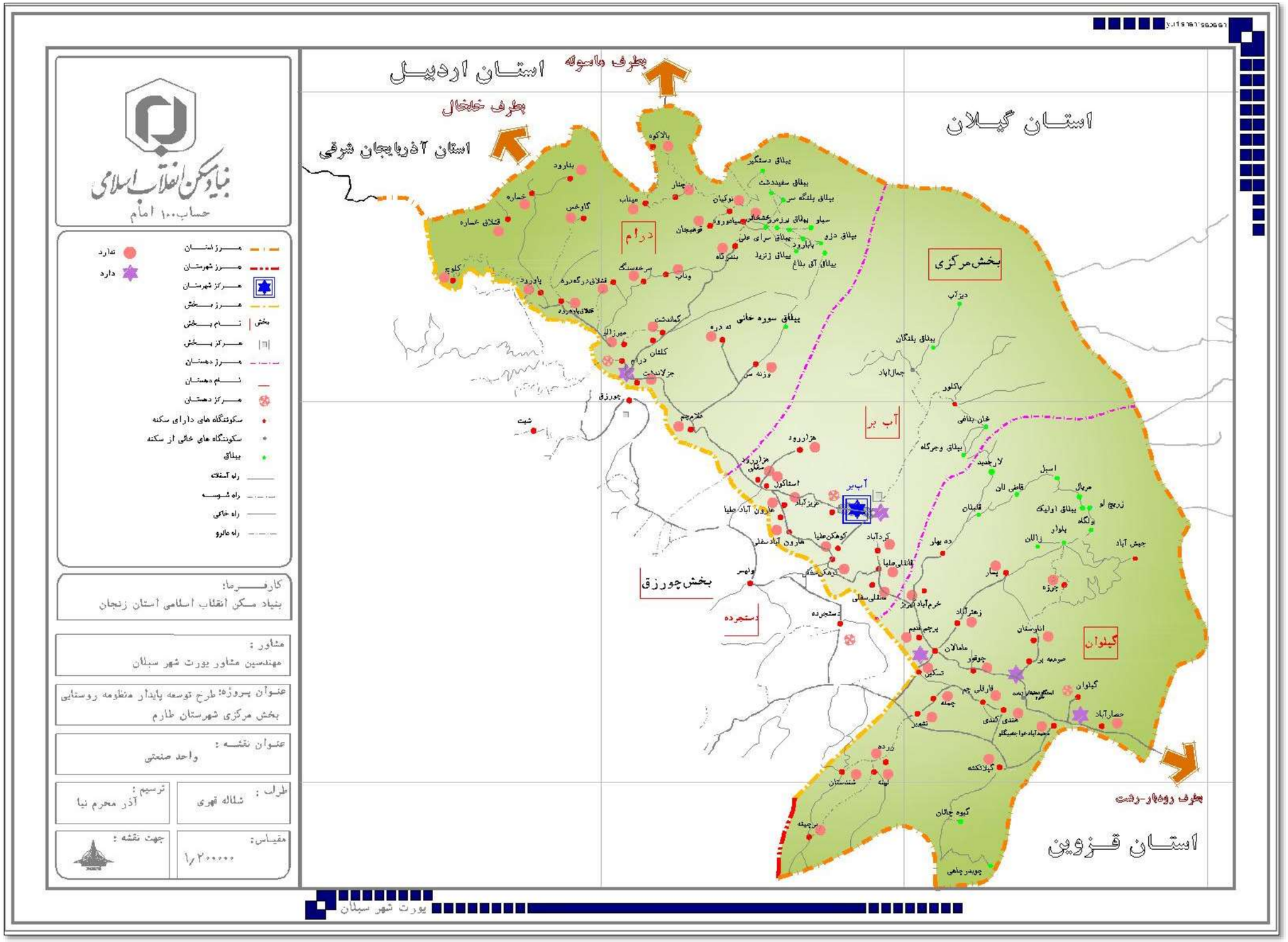

ماخذ:مشاور، ۱۳۹۴

۵-۶-۲-۱-ساختار و تاسیسات خدماتی

۱-۵-۶-۲-۱-خدمات آموزشی

در سطح آموزش عالی بخش مرکزی طارم، شامل دانشگاه آزاد، دانشگاه پیام نور و دانشگاه علمی و کاربردی مرکز شماره ۹ شهید مطهری است. راه اندازی دانشگاه آزاد اسلامی واحد طارم در سال ۱۳۸۱ مطرح گردیده و در سال ۱۳۹۲ با ۶۶ دانشجو دایر شده است و در حال حاضر در این دانشگاه ۲۵۰ دانشجو در حال آموزش هست.دانشگاه پیام نور واحد طارم در اسفند ماه ۱۳۸۵ با ۱۰ رشته کارشناسی و ۲۲۰ نفر دانشجو شروع به کار کرد. در حال حاضر دانشگاه پیام نور طارم دارای ۱۴ رشته و ۱۰۴۸ نفر دانشجو است. از جمله رشته های مهم دانشگاه اقتصاد کشاورزی، علوم کشاورزی، مکانیزاسیون کشاورزی، مهندسی آب و خاک، مهندسی مدیریت و آبادانی روستاها، مهندسی منابع طبیعی، محیط زیست می باشد. علاوه بر آن، دانشگاه علمی کاربردی نیز در بخش مرکزی طارم فعال است و رشته های تحصیلی متنوعی دارد که از مهمترین و مرتبط ترین آنها می توان به رشته هایی چون کاردانی فنی تولید و پرورش نهال باغی، کاردانی فنی تولید و فرآوری زیتون و کاردانی فنی گیاهان دارویی اشاره کرد. همه مراکز آموزش عالی ذکر شده در دهستان آببر و در شهر آببر واقع شده است.

سه کتابخانه با نامهای شهید بهشتی در شهر آببر، محمد رضا روحانی در گیلوان، کتابخانه بعثت در درام موجود و فعال هستند.

بر اساس مصاحبه با مسئولین محلی،مراکز فعال آموزشی در بخش مرکزی شهرستان طارم شامل ۱۸مهد کودک، ۴۱ دبستان، ۲۳ راهنمایی و۱۲مقطع متوسطه است.

ساکنان بخش مرکزی طارم، برای دریافت خدمات آموزشی در روستاهای خود و یا به روستاهای پیرامون مراجعه می‌کنند.

اکثر روستاهای دهستان آببر مدرسه ابتدایی دارند به جز روستاهای کردآباد و کوهکن علیا که دانش‌آموزان ابتدایی باید به آببر مراجعه کنند. مدرسه راهنمایی در سه روستای استاکول، هزار رود علیا و هارون آباد علیا و شهر آببر وجود دارد که سایر روستاهایی که مدرسه راهنمایی ندارند به سه روستای یاد شده و شهر آببر مراجعه می‌کنند. دانش‌آموزان مقطع متوسطه برای تحصیل، به شهر آببر و روستای استاکول مراجعه می-کنند.

جدول ۱۳۵: اطلاعات خدمات آموزشی مربوط به دهستان آببر

نام روستا	دبستان	محل تحصیل ابتدایی	راهنمایی	محل تحصیل راهنمایی	دبیرستان	محل تحصیل دبیرستان
استاکول	دارد	استاکول	دارد	استاکول	دارد	استاکول
کوهکن سفلی	دارد	کوهکن سفلی	ندارد	آببر	ندارد	آببر
هزار رود علیا	دارد	هزار رود علیا	دارد	هزار رود علیا	ندارد	استاکول – آببر
هارون آبادسفلی	دارد	هارون آبادسفلی	ندارد	هارون اباد علیا	ندارد	استاکول
قانقلی علیا	دارد	قانقلی علیا	ندارد	آببر	ندارد	آببر
عزیز اباد	دارد	عزیز اباد	ندارد	استاکول-آببر	ندارد	آببر
قانقلی سفلی	دارد	قانقلی سفلی	ندارد	آببر	ندارد	آببر

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

کرد اباد	ندارد	آببر	ندارد	آببر	ندارد	آببر
کوهکن علیا	ندارد	آببر	ندارد	آببر	ندارد	آببر
هارون اباد علیا	دارد	هارون اباد علیا	دارد	هارون اباد علیا	ندارد	استاکول
هزار رود سفلی	دارد	هزار رود سفلی	ندارد	هزار رود علیا	ندارد	استاکول – آببر

مأخذ: پرسشنامه از مسؤلین محلی، ۱۳۹۴

همانگونه در جدول زیر، مشاهده می‌شود، دانش آموزان مقطع راهنمایی برای ادامه تحصیل به روستای درام و برخی به شهرک پاوه رود می‌روند و دانش آموزان راهنمایی روستای کلوج مقطع راهنمایی را در روستای کورائیم از شهرستان خلخال می‌گذرانند. دانش آموزان دبیرستانی دهستان درام، همه این مقطع را در روستای درام می‌گذرانند.

جدول ۱۳۶: اطلاعات خدمات آموزشی مربوط به دهستان درام

ردیف	نام روستا	محل تحصیل دبستان	محل تحصیل راهنمایی	محل تحصیل دبیرستان	توضیحات
۱	قشلاق پاوه رود	شهرک پاوه رود	شهرک پاوه رود	درام	-
۲	کلوچ	کلوچ	کورائیم	درام	کورائیم جزء روستاهای خلخال می باشد
۳	درام	درام	درام	درام	-
۴	گمان دشت	گمان دشت	درام	درام	-
۵	قشلاق خساره	خساره	-	-	دانش آموز راهنمایی و دبیرستان ندارند
۶	کلتان	درام	درام	درام	-
۷	شهرک پاوه رود	شهرک پاوه رود	شهرک پاوه رود	درام	-
۸	سیاهورود	سیاهورود	درام	درام	-
۹	جزلان دشت	جزلان دشت	درام	درام	-
۱۰	خساره	خساره	شهرک پاوه رود - درام	درام	-
۱۱	غلامچم	غلامچم	درام	درام	-
۱۲	گاوخس	گاوخس	درام	درام	-
۱۳	بنارود	چمگلبین	-	-	چمگلبین جزء روستاهای خلخال می باشد دانش آموز راهنمایی و دبیرستان ندارند
۱۴	ته دره	ته دره	درام	درام	-
۱۵	وزنه سر	غلامچم	درام	درام	-
۱۶	سرخه سنگ	سرخه سنگ	درام	درام	-
۱۷	نوکیان	نوکیان	درام	درام	-
۱۸	میر زا خانلو	میر زا خانلو	درام	درام	-
۱۹	بالا کوه	چمگلبین	درام	درام	چمگلبین جزء روستاهای خلخال می باشد
۲۰	قشلاق درگه دره	خالی از سکنه	خالی از سکنه	خالی از سکنه	-
۲۱	وناب	خالی از سکنه	خالی از سکنه	خالی از سکنه	-
۲۲	بندرگاه	خالی از سکنه	خالی از سکنه	خالی از سکنه	-
۲۳	چنار	خالی از سکنه	خالی از سکنه	خالی از سکنه	-
۲۴	قوهیجان	خالی از سکنه	خالی از سکنه	خالی از سکنه	-

مأخذ: پرسشنامه از مسؤلین محلی، ۱۳۹۴

خدمات آموزشی در دهستان گیلوان زیاد است و دانش آموزان مقطع راهنمایی برای تحصیل در دوره اول، اغلب به روستاهای گیلوان، تشویر، مامالان، ده‌بهار، تسکین و قارقلی چم مراجعه می‌کنند. دانش آموزان

مقطع متوسطه برای ادامه تحصیل دوره دوم، به روستاهای گیلوان، تشویر، مامالان، هندی کندی جدید و شهر آب‌بر مراجعه می‌کنند.

جدول ۱۳۷: اطلاعات خدمات آموزشی مربوط به دهستان گیلوان

نام روستا	محل تحصیل دبستان	محل تحصیل راهنمایی	محل تحصیل دبیرستان
گیلوان	گیلوان	گیلوان	گیلوان
پسار	پسار	گیلوان	گیلوان – آبر
تشویر	تشویر	تشویر	تشویر (پسرانه)- گیلوان
هندی کندی جدید	هندی کندی جدید	هندی کندی جدید	هندی کندی جدید (اول متوسطه)-گیلوان
هندی کندی قدیم	هندی کندی قدیم	هندی کندی جدید-تشویر	گیلوان
صومعه بر	گیلوان	گیلوان	گیلوان
انارستان	انارستان	گیلوان	گیلوان
زهتر اباد	زهتر اباد	مامالان	گیلوان- مامالان
پیرچم قدیم	پیرچم قدیم	مامالان	گیلوان - مامالان
ده بهار	ده بهار	ده بهار	آبر
مامالان	مامالان	مامالان	مامالان
چمله	چمله	تشویر	تشویر - گیلوان
گیلانکشه	گیلانکشه	گیلانکشه	گیلوان
تسکین	تسکین	تسکین	تشویر – آبر-گیلوان
محمد اباد خواجه بیگلو	محمد اباد خواجه بیگلو	گیلانکشه -گیلوان	آبر
میدان مطهری	میدان مطهری	گیلوان	گیلوان
زرده	تشویر	تشویر	تشویر-گیلوان
چرزه	انارستان-گیلوان	گیلوان	گیلوان
لهنه	تشویر	تشویر	تشویر-گیلوان
قارقلی چم	قارقلی چم	قارقلی چم	تشویر-گیلوان
پرچینه	پرچینه	تشویر	تشویر -گیلوان

مأخذ: پرسشنامه از مسؤلین محلی، ۱۳۹۴

۲-۵-۶-۲-۱-خدمات بهداشتی- درمانی

بیمارستان دولتی شهدای آبر اصلی مرکز ارائه کننده خدمات درمانی در بخش مرکزی شهرستان طارم است.در جهت بررسی وضعیت و میزان دسترسی سکونتگاههای روستایی به امکانات **بهداشتی-درمانی**، بر اساس اعلام وزارت بهداشت و درمان، در بخش مرکزی شهرستان طارم ۷ مرکزبهداشتی-درمانی وجود دارد. از این تعداد ۳ مرکزبهداشتی-درمانی در دهستان آبر، ۱ مرکز در دهستان درام و ۳ مرکز نیز در دهستان گیلوان واقع شده است.

همچنین در روستاهای این بخش ۳ داروخانه دایر است. با توجه به اطلاعات بدست آمده ۲ داروخانه در دهستان گیلوان و ۱ داروخانه در دهستان درام واقع شده است.

در بخش مرکزی شهرستان طارم ۲۰ خانه بهداشت وجود دارد. ازاین تعداد ۶ خانه بهداشت در دهستان آبر، ۶ واحد در دهستان درام و ۸ خانه بهداشت نیز در دهستان گیلوان واقع شده است. بر اساس بررسی های به

عمل آمده دهستان درام درخصوص برخورداری از امکانات و خدمات بهداشتی-درمانی نسبت به دو دهستان دیگر شرایط مناسبی را ندارد.

۳-۵-۶-۲-۱-خدمات ارتباطی (IT و ...) و حمل و نقل

در بخش مرکزی شهرستان طارم ۴۶ روستا از نعمت جاده آسفالته بهره می برند. همچنین دسترسی عمومی به اینترنت در ۷ روستا فراهم است. اکثر تعاونی های مسافربری از جمله تعاونی ۸ در روستای درام واقع هستند و در سرراه مسافران آببر را در سه راه کوهکن و گیلوان را به مقصد تهران می رسانند.

سواریهای مسافرکشی به صورت خطی از درام به آببر و گیلوان مسافرکشی می کنند. تاکسی های مسافربری رسمی از سه نقطه برای زنجان مسافر می برند. آببر، گیلوان و درام این سه نقطه اصلی هستند. سواریهای مسافربری به صورت مستقیم و روزانه به رشت و زنجان خدمات می دهند.

را دسترسی به روزنامه و مجله تنها در یک روستا امکان پذیر است. همچنین ۲۴ روستا به وسایل نقلیه عمومی دسترسی دارند. همچنین ۴ دفتر خدمات همراه اول و ایرانسل در روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم مشغول به فعالیت هستند.

۴-۵-۶-۲-۱-خدمات بازرگانی

با توجه به اینکه شهر برتر شهرستان طارم، شهر آببر می باشد، تمرکز بازارهای کشاورزی و غیرکشاورزی عموما در این شهر واقع شده است. عموما مراکز تجاری در خیابان اصلی شهر آببر واقع شده است.

میادین خرید و فروش محصولات کشاورزی به مانند گوجه فرنگی، طالبی، سیر و... عموما در میادین روستاهای دستجره، گیلوان و درام دایر می شود و محصولاتی به مانند زیتون عموما در سه راهی کوهکن عرضه می شود. همچنین شنبه بازار آببر (بین روستاهای استاکول و هارون آباد) و دوشنبه بازار تشویر (صبحها) و گیلوان (بعد از ظهرها) محل خرید و فروش محصولات گوناگون مورد نیاز مردم است.

۵-۵-۶-۲-۱-خدمات فراغتی

برای بررسی جاذبه‌ها و خدمات فراغتی طی نامه شماره ۲۰/۶۴۲۹ مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۰ از سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان استعلامی صورت گرفت. طبق استعلام صورت گرفته آثار تاریخی ثبت شده در بخش مرکزی شهرستان طارم به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۱۳۸ : آثار تاریخی ثبت شده در بخش مرکزی شهرستان طارم

ردیف	نام اثر	قدمت	شماره ثبت ملی	تاریخ ثبت	نشانی اثر	میزان حریم حفاظتی
۱	آتشکده تشویر	ساسانی	۹۸۳	۱۳۵۳/۷/۱	روستای تشویر	فنس‌کشی شده
۲	آتشکده پیرچم	ساسانی	۹۸۴	۱۳۵۳/۷/۱	روستای پیرچم	//
۳	آتشکده گیلانکشه	میانی اسلام	۳۰۳۵۴	۱۳۸۹/۱۱/۱۷	روستای گیلانکشه	//

طبق همین استعلام روستاهای کلوچ (طبعیت حاشیه قیزیل اوزن)، سیاهورود (مناظر باغات)، وزنه‌سر (آبشار و امامزاده)، هزاررود علیا (مناظر باغات)، کردآباد (سد طبیعی)، ده‌بهار (غار خرمنه‌سر)، پسار (مناظر باغات)،

گیلانکشه (آتشکده) و تشویر (آتشکده) به عنوان روستاهای دارای جاذبه گردشگری اعلام شده است.
همچنین احیای مسیر سدطبیعی کردآباد و تقویت توان‌های گردشگری اطراف سد و اجرای طرح‌های گردشگری در روستاهای وزنه‌سر و ده‌بهار از طرح‌های در اولویت سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری استان زنجان برای تقویت خدمات فراغتی – گردشگری بخش مرکزی شهرستان طارم است.
شهرستان طارم به دلیل پتانسیل‌ها و زیباییهای طبیعی که دارد معمولا به هندوستان ایران نیز شناخته می-شود. بخش مرکزی این شهرستان یکی از مناطق گردشگری است که هم مناطق طبیعی بکر و زیبا دارد و هم دارای مناطق تاریخی و باستانی است. طبق اطلاعات حاصل از استعلام و همچنین اطلاعات حاصل از برداشت میدانی، خدمات فراغتی – گردشگری محدوده مورد مطالعه عموما در چند مسیر اصلی زیر ارائه شده است:

۱- مسیر شیرین سو – سیاه ورود – نوکیان - ماسوله که دارای خدماتی به مانند غذاخوری، سرو ماهی در کنار استخر پرورش ماهی، آلاچیق ها و فضاهای مکث برای استفاده از دره، محلهایی برای برپایی چادر و... می باشد.

۲- سد طبیعی کردآباد، یکی از دیدنی‌های بخش مرکزی طارم به حساب می‌آید. این سد در پی زلزله هولناک ۳۱ خرداد ماه ۱۳۶۹ رودبار-طارم و در اثر رانش زمین در شرق شهر آبر و در نزدیکی کوه فوشون به وجود آمده است. این سد در ۵ کیلومتری شهر آبر قرار گرفته و به عنوان یکی از مناطق گردشگری است. علاوه بر سد کردآباد سدهای دیگری در بخش مرکزی طارم قرار دارد.

تصویر ۳۲: سد طبیعی کردآباد

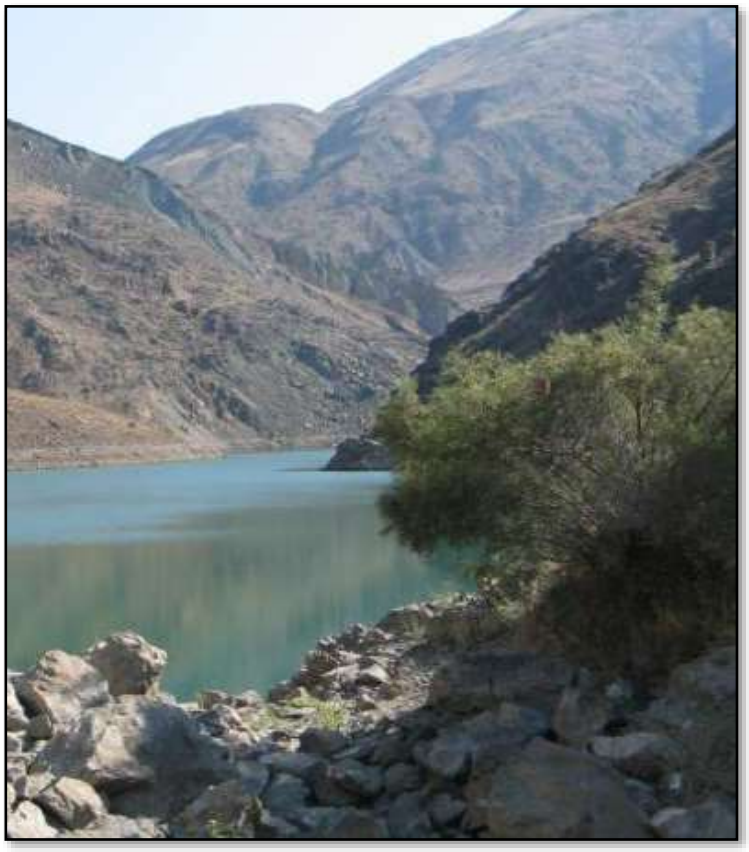

۳- غار خرمنه‌سر از غارهای معروف استان زنجان است که در قسمت شمالی روستای ده‌بهار و در ارتفاع ۱۶۰۰ متری از سطح دریا واقع شده است. برای دسترسی و رسیدن به دهانه غار باید از میان انبوه درختان انجیز و انجیر گذر کرد که مسیر بسیار زیبا و دلچسبی را به وجود آورده است. در فاصله ۵۰ متری دهانه بزرگ غار، حفره‌ای شبیه به دهانه چاه وجود دارد که گردشگران برای ورود به داخل حفره، به حالت خزیده حرکت می‌کنند. این غار نقاط جذاب و دیدنی بسیار دارد که گردشگران طبیعی زیادی را به سوی خود فرا می خواند.

یافته های باستان شناسان بر روی سفال‌های دهلیزهای این غار، نشان داده است که غار خرمنه‌سر در دو دوره؛ پیش از تاریخ و در قرن چهارم هجری، زیستگاه انسان بوده است. از اینرو این غار جاذبه تاریخی برای علاقمندان تاریخی نیز محسوب می‌شود.

۴- از دیگر جاذبه‌های بخش مرکزی می‌توان از آتشکده‌های پیرچم، گیلانکشه و تشویر نام برد.

- آتشکده پیرچم بر روی تپه‌ای در روستای پیرچم و در فاصله ۱۴ کیلومتری شهر آببر قرار گرفته است. پلان اولیه این بنا به صورت چلیپایی است و احتمالا به دوره ساسانیان تعلق دارد. این بنا با شماره ۹۸۴ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است (طرح جامع-تفصیلی آببر، ۱۳۹۰).

تصویر ۳۳: غار خرمنه‌سر در ده‌بهار

تصویر ۳۴: آتشکده پیرچم در روستای پیرچم

- آتشکده تشویر در روستای تشویر و در مسیر جاده سرخه‌دیزج به گیلوان واقع شده است.

تصویر ۳۵: آتشکده تشویر در روستای تشویر

- آتشکده گیلانکشه، در محدوده شهرستان طارم و ۳۰ کیلومتری جنوب شرقی شهر آببر و در روستای گیلانکشه واقع شده است. این بنا تماماً سنگ است و ساخت آن به قرن هفت و هشت هجری قمری نسبت داده شده است.

تصویر ۳۶: آتشکده گیلانکشه در روستای گیلانکشه

۵- همچنین یکی دیگر از مکان‌های گردشگری، امامزاده‌ها می‌باشند. در بخش مرکزی طارم ۷ امامزاده

وجود دارد تعداد ۴ امامزاده متعلق به دهستان درام و ۳ امامزاده متعلق به دهستان گیلوان است.

- امامزاده سلطان سیدالقاضی در جیش‌آباد که با هزینه ای در حدود یک میلیارد تومان دارای مهمانسرا و آلاچیق و امکانات فراغتی – گردشگری می‌باشد.
- امامزاده وزنه‌سر در روستای وزنه‌سر و در ۴۵ کیلومتری شمال غربی شهر آببر واقع شده است. کسانی که برای گردش طبیعی و دیدن آبشارهای بلند به روستای وزنه‌سر می‌روند و کسانی که قصد زیارت دارند از این امامزاداه هم دیدن می‌کنند.
- از دیگر امامزاده‌ها می‌توان به امامزاده عبداله درصومعه‌بر، امامزاده حیدر در گیلوان و امامزاده دوبرادران در چمله اشاره نمود.

تصویر ۳۷: امامزاده عبداله در صومعه‌بر

تصویر ۳۸: امامزاده حیدر در گیلوان

تصویر ۳۹: امامزاده دوبرادران در چمله

۶- همچنین ۶ سالن ورزشی، یک ورزشگاه با چمن طبیعی، یک ورزشگاه با چمن مصنوعی، استخر سرپوشیده و تالار پذیرایی از دیگر امکانات برای گذران اوقات فراغت اهالی محسوب می‌شود.

۷- درختان کهنسال یکی دیگر جاذبه‌های منظومه طارم است. از این درختان می‌توان به درختان کهنسال درخت ارس در روستای خرمنه‌سر و درخت کهنسال چنار در روستای زهترآباد اشاره نمود. همچنین باید اضافه کرد که درخت کهنسال چنار روستای زهترآباد در فهرست ملی طبیعی کشور ثبت شده است. این چنار در مجاور مسجد و حمام قدیمی واقع شده و در حال حاضر ۱۴ متر ارتفاع و ۲,۵ متر قطر دارد.

نقشه ۴۶: نحوه پخشایش جاذبه های گردشگری بخش مرکزی طارم

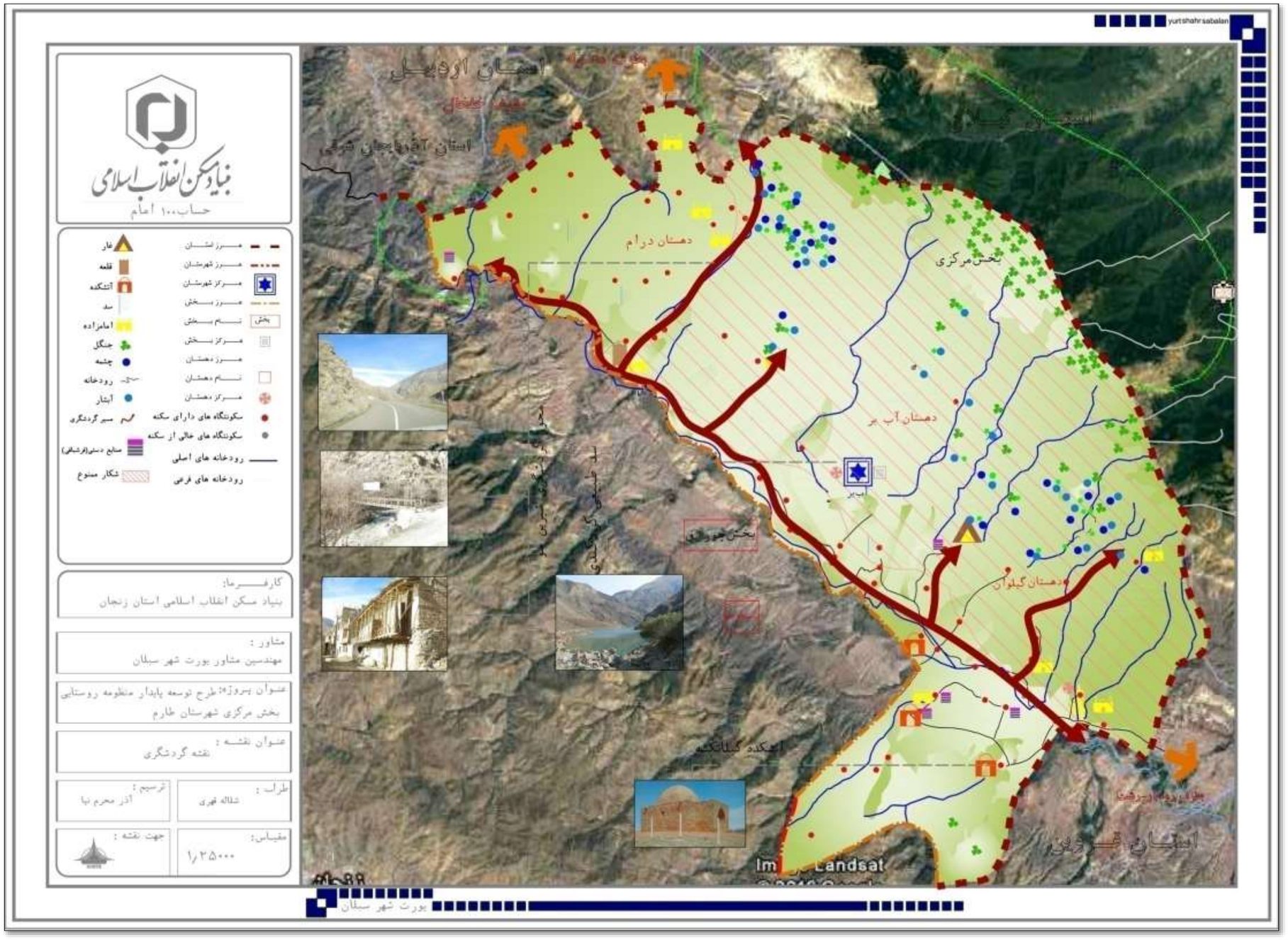

ماخذ:مشاور۱۳۹۴

۶-۵-۶-۲-۱-خدمات عمومی و پشتیبانی

دهستان درام درخصوص برخورداری از **امکانات مذهبی و اداری-سیاسی** نسبت به دو دهستان دیگر آببر و گیلوان از سطح پایین تری برخورداراست.

با توجه بررسی های به عمل آمده دهستان درام از نظر بهره مندی از مسجد و امامزاده شرایط مناسبی را نسبت به دهستان گیلوان دارد. در روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم در مجموع تعداد ۵۵ مسجد وجود دارد. از این تعداد ۱۰ مسجد در دهستان آببر، ۲۳ مسجد در دهستان درام و ۲۲ مسجد در دهستان گیلوان واقع شده است. همچنین از ۷ امامزاده موجود در روستاهای بخش مرکزی، تعداد ۴ امامزاده متعلق به دهستان درام و ۳ امامزاده متعلق به دهستان گیلوان است.

بر اساس اعلام سازمان آموزش و پرورش در بخش مرکزی شهرستان طارم ۴ خانه معلم وجود دارد که از این تعداد ۱ واحد متعلق به دهستان آببر و ۳ واحد دیگر نیز به دهستان گیلوان تعلق دارد.

همچنین در بخش مرکزی شهرستان طارم دو مرکز خدمات جهاد کشاورزی اقدام به ارائه خدمات رسانی به کشاورزان می نمایند. بر اساس اعلام وزارت جهاد کشاورزی، در این بخش یک مرکز خدمات کشاورزی در دهستان آببر و دیگری نیز در دهستان گیلوان واقع شده است.

با توجه به نقش و اهمیت شرکت های تعاونی روستایی، بر اساس اطلاعات جمع آوری شده در بخش مرکزی شهرستان طارم ۱۱ شرکت تعاونی روستایی اقدام به ارائه خدمات می نمایند. از کل شرکت های مزبور تعداد ۲ شرکت در دهستان آببر، ۲ شرکت در دهستان درام و ۷ شرکت نیز در دهستان گیلوان واقع شده است.

۶-۶-۲-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای ساختار اقتصادی

- مهترین قابلیت اقتصادی منطقه، دسترسی به منابع آب کافی برای انجام فعالیت کشاورزی است.علیرغم این مساله شیب تند در ارتفاعات قسمتی عمده ای فضای منطقه را برای امور کشاورزی محدود کرده است.
- جمعیت غیر فعال بیش از ۵۵ درصد از جمعیت در سن فعالیت را شامل می شود همچنین اشتغال منطقه بیشتر از همه وابسته به بخش کشاورزی است. ۱۲ درصداز شاغلین گروههای عمده شغلی و ۱۸ درصد از بیکاران دارای تحصیلات عالی هستند.
- در منابع سوخت تنها تعداد معدودی از روستاها از نعمت گاز بهره مند هستند.
- زمینهای زراعی و باغی روستا عموما به صورت قطعات کوچک یک هکتاری هستند.
- حدود ۳۲٪ زیتون کشور، ۴۵٪گوجه فرنگی، ۳۸٪ برنج ،۴۳٪صیفی‌جات و۳۶٪ پیاز استان زنجان در شهرستان طارم تولید می شود. برنج طارم یکی از مرغوبترین انواع برنجی ایرانی بوده و در بازار مصرف کشور از مشهورترین و شناخته شده ترین انواع برنج محسوب می شود.
- انبار محصولات کشاورزی به صورت سنتی بوده و هیچگونه واحد صنعتی مدرن جهت نگهداری و انبار محصولات تولیدی کشاورزی وجود ندارد.
- صنایع تبدیلی و بسته بندی موجود در منطقه به صورت ضعیف ارزیابی می شود.

- در مراکز دانشگاهی رشته های مرتبط با نیازهای کشاورزی منطقه در اولویت قرار گرفته اند.
- خدمات موجود عموما در شهر آببر و دهستان گیلوان متمرکز هستند و نسبت به درام در وضعیت بهتر قرار دارند.
- علیرغم وجود توانها و ظرفیتهای بالای گردشگری، میزان خدمات موجود فراغتی در سطح قابل قبولی ارزیابی نمی شود.

جدول ۱۳۹:قابلیتها و محدودیتهای ساختار اقتصادی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

قابلیتها	محدودیتها
دسترسی به منابع آب	محدودیت در منابع خاک به خصوص در مناطق کوهستانی
وجود نیروی انسانی تحصیل کرده آماده کار	کمبود منابع آب در دست کشاورزان به علت ضعف زیرساختها
تنوع بالا و کیفیت و کمیت بالای محصولات کشاورزی	عدم دسترسی بسیاری از روستاها به نعمت گاز
وجود رشته های مرتبط با کشاورزی در مراکز دانشگاهی منظومه	کوچک بودن قطعات کشاورزی
وجود ظرفیتهای بالای گردشگری	نبود انبارهای صنعتی برای نگهداری و ذخیره محصولات کشاورزی
-	کمبود صنایع تبدیلی و صنایع بسته بندی
-	محرومیت دهستان درام نسبت به دهستانهای آببر و گیلوان در دسترسی به خدمات عمومی
	ضعف در زیرساختهای گردشگری

۱-۲-۷-ساختار سیاسی- مدیریتی

۱-۷-۲-۱-نهادهای رسمی مدیریت محلی

با توجه به تعاریف مدیریت به صورت عام، مدیریت روستایی را می توان در واقع فرایند سازمان دهی، هدایت جامعه و محیط روستایی از طریق شکل دادن به سازمان ها و نهادها دانست. این سازمانها و نهادها وسایل تامین هدفهای جامعه روستایی می باشند. (رضوانی، ۱۳۸۳، ۲۱۱) بعد از انقلاب وظیفه مدیریت روستایی به عهده شورای اسلامی روستا قرار گرفت که جایگزین انجمن ده شده بود. اما به مدت ۲۰ سال بدون بازوی اجرایی به فعالیت خود ادامه می داد. با تصویب قانون تاسیس دهیاریها در سال ۱۳۷۷ دهیاری ها به عنوان بازوی اجرایی شورای اسلامی روستا در مدیریت روستا قرار گرفت. براساس ماده ۴ قانون تشکلات، وظایف و اختیارات شوراهای اسلامی کشور مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ در روستاهای تا ۱۵۰۰ نفر جمعیت ۳ نفر و بیش از ۱۵۰۰ نفر ۵ نفر به عنوان اعضای شورای اسلامی در روستاها در نظر گرفته شده است. (مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶، ۴۲۰)

در این قانون وظایف زیر به عهده شورای اسلامی روستا واگذار شده است

- نظارت بر حسن اجرای تصمیم‌های شورای اسلامی روستا
- بررسی و شناخت کمبودها و نیازها و ارائه راه حلها به مقامات مسئول
- جلب مشارکت و خویاری مردم و همکاری با مسئولین اجرایی
- نظارت و پیگری اجرای طرحها و پروژه های عمرانی اختصاص یافته به روستاها
- همکاری با مسئولین ذیربط برای احداث اداره، نگهداری و بهره بردای از تاسیسات عمومی
- کمک و امداد در مواقع بحرانی و اضطراری مانند کمک در هنگام وقوع حوادث غیرمترقبه و کمک به مستمندان
- تلاش برای رفع اختلافات افراد و محلات و حکمیت میان آنها
- ایجاد زمینه مناسب جهت اجرای مقررات بهداشتی
- انتخاب فرد ذی صلاح به سمت دهیار برای مدت ۴ سال براساس آیین نامه مربوطه و معرفی به بخشدار جهت صدور حکم (همانجا، ۴۲۳)

ساختار مدیریت روستاها در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول ۱۴۰:ساختار مدیریتی روستاهای کشور

موضوع	شرح
مدیر اجرایی و شرایط تحصیلی	دهیار-حداقل دیپلم
سازمان اجرایی	دهیاری
محدوده جغرافیایی فعالیت	روستا(محدوده قانونی و بافت کالبدی روستا)
مقم عزل و نصب مدیر اجرایی	شورای اسلامی روستا و بخشدار
نهاد تصمیم گیرنده	شورای اسلامی روستایی
ترکیب اعضا	سه کرسی برای روستاهای زیر ۱۵۰۰ نفر و پنج کرسی برای روستاهای بالای ۱۵۰۰ نفر و یک کرسی متعلق به دهیار
وظایف نهاد تصمیم گیر	نظارت بر حسن اجرای تصمیم های شورا، بررسی و شناخت مسائل، همکاری برای احداث، اداره، نگهداری و بهره برداری از تاسیسات عمومی، کمک در مواقع بحرانی و وقوع حوادث غیر مترقبه، تلاش برای رفع اختلافات افراد و محلات و حکمیت میان آنها، ایجاد زمینه مناسب جهت اجرای مقررات بهداشتی، انتخاب فرد ذیصلاح به سمت دهیار
منابع مالی	عوارض مقرر در آیین نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک موضوع قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور،عوارض صدور پروانه ساختمان، دریافت وام از بانک ها و موسسات اعتباری با تصویب شورا و تایید شورای اسلامی بخش، درآمد حاصل از کمک های دولتی و خودباوری بخش خصوصی، اعانات و هدایا، وصول بهای خدماتی که دهیاری ارائه می کند.
وظایف نهاد مدیریت روستایی	برنامه ریزی و مدیریت عمران، خدمات عمومی و ایمنی(وظیفه اصلی) و همکاری در امور بهداشت، خدمات اجتماعی، آموزشی و امور فرهنگی روستایی
مدت فعالیت مدیر اجرایی	دوره چهار ساله با امکان انتخاب مجدد بدون محدودیت
نظارت حکومت مرکزی	محسوس و تا حدودی مستقیم(بخشدار و مراجع بالاتر)

در دهستان گیلوان روستاهای پرچم قدیم، محمدآباد خواجه بیگلی، زرده، میدان مطهری، پرچینه، چرزه، لهنه، جیش آباد فاقد دهیار هستند. همچنین روستاهای لهنه، جیش آباد و چرزه فاقد شورای اسلامی روستا هستند. در این روستاها وظایف شورا و دهیار از طریق بخشداری انجام می گیرد. در دهستان درام روستاهای قشلاق خساره، کلتان، سیاه ورود، نوکیان، وزنه سر، بنارود، بالاکوه، گاوخس و غلام چم دهیار ندارند و روستاهای بنارود شورای اسلامی نیز ندارد.

فرمانداری، بخشداری و دهیاری سلسله مراتب تعریف شده در ساختار مدیریت محلی روستا هستند. بدیهی است که کلیه ادارات و ارگانهای مستقر در شهرآببر، به عنوان مرکز شهرستان طارم و بخش مرکزی شهرستان، در هماهنگی با فرمانداری شهرستان و بخشداری بخش مرکزی با دهیار و شورای اسلامی روستاها در ارتباط کاری قرار می گیرند.

همچنین در شهر آببر دولت محلی شامل شهرداری و شورای اسلامی شهر آببر به همراه فرمانداری و ادارات و ارگانهای مختلف مسئولیت خدمات دهی به شهروندان را برعهده دارند. تعداد اعضای شورای اسلامی شهر آببر ۵ نفر می باشد.

۱-۲-۷-۲-نهادهای غیر رسمی مدیریت محلی (مردم نهاد)

سازمان های مردم نهاد (سمن) یا ان.جی.او (Non Governmental Organization) به اشکال و انحای مختلف در سراسر جهان استفاده می‌شود و با توجه به بافت کلامی که در آن مورد استفاده قرار گرفته، به انواع گوناگون سازمانها اشاره می‌کند. سازمان مردم‌نهاد در کلی‌ترین معنایش، به سازمانی اشاره می‌کند که

مستقیماً بخشی از ساختار دولت محسوب نمی‌شود، اما نقش بسیار مهمی بعنوان واسطه بین فرد فرد مردم و قوای حاکم و حتی خود جامعه ایفا می‌کند.

سمن های فعال در بخش مرکزی شامل دفتر حمایت از بیماران سرطانی "مهرانه" که در سال ۱۳۹۲ تاسیس شده است و مرکز آن در شهر زنجان واقع است. فعالیت سمن مهرانه به حمایت مالی از بیماران سرطانی صورت می گیرد. سمن "حمایت از بیماری های کلیوی" که با مستقر کردن ۴ دستگاه دیالیز از بیماران کلیوی حمایت می کند. این سمن فعالیت خود را از سال ۱۳۹۱ شروع کرده است. مرکز این سمن نیز شهر زنجان است.

موسسات برگ سبز زیتون با فعالیت اجتماعی – فرهنگی – اقتصادی، موسسه شیفتگان خدمت با فعالیت اجتماعی – فرهنگی – اقتصادی، کانون فرهنگی – اجتماعی بانوان طارم با موضوع افزایش مهارت بانوان، دوره های همسرداری و سایر فعالیت اجتماعی، موسسه گنجینه سبز طارم، تاسیس ۱۳۷۹، با موضوع حمایت از محیط زیست نیز سمن هایی هستند که در شهرستان طارم به ثبت رسیده اند. همچنین سمن طبیعت یاران طارم، سال تاسیس ۱۳۷۹، در زمینه محیط زیست فعال می شود. علاوه بر موارد فوق دو موسسه با مجوز سازمان بهزیستی با نامهای موسسه هراز و موسسه آوای مهر که خدماتی را در جلوگیری از آسیب های اجتماعی و بزهکاری مشغول هستند.

همچنین اتحادیه های زیتون کاران، فرشبافان، زنبورداران و..... براساس حمایت از منافع صنفی شکل گرفته اند و در پیگیری مسائل و مشکلات صنفی نقش مهمی را ایفا می کنند.

صندوق های قرض الحسنه فامیلی از مهمترین نهادهای غیررسمی اقتصادی است که نقش اقتصادی پررنگی را در حل مشکلات اقتصادی خانوارها بازی می کند. اگر چه میزان کل سرمایه در گردش این صندوق ها ناچیز به نظر می رسد، با این وجود این سرمایه های اندک حلال بسیاری از مشکلاتی روستاییانی هست که در شرایط بد اقتصادی قادر به پس انداز برای خود نیستند.

تصاویر ۴۰ تا ۴۵: برگزاری جلسات فوکوس گروپ در سطح دهستان

جدول ۱۴۱:گروه کانونی دهستان آببر، بخش مرکزی شهرستان طارم

اولویت	مشکلات دارای اولویت دهستان آببر، استخراج شده از گروه کانونی دهستان	راه حل های استخراج شده از گروههای کانونی برای حل مشکلات دهستان آببر
۱	وضعیت نامناسب راه های ارتباطی با زنجان، منجیل و اردبیل	ارتقاء درجه راههای اصلی با تامین اعتبار برای توسعه معابر زنجان، منجیل، خلخال، فومن
۲	کیفیت پایین و ضعف در تامین آب شرب روستاها	✓ ارتقاء کیفیت آب شرب ✓ تامین آب شرب از سدهای احداث شده بر روی رودخانه ها
۳	ضعف در تامین آب کشاورزی	✓ نوبت بندی استفاده از آب رودخانه برای امور کشاورزی ✓ ترویج آبیاری تحت فشار یا قطره ای ✓ سدسازی بر روی رودخانه های دهستان (۲۲ رودخانه دایمی و فصلی)
۴	نبود سردخانه برای نگهداری از محصولات کشاورزی	ایجاد سردخانه برای نگهداری از محصولات کشاورزی
۵	ضعف در صنایع تولیدی و شهرکهای صنعتی	✓ ایجاد صنایع تبدیل و بسته بندی در نواحی روستایی و شهری ✓ حمایت از کارگاه های تولیدی(به عنوان مثال کارگاه MDF با ۱۰ نفر نیروی کار در روستای هزارودعلیا) ✓ افزایش پهنه‌های صنعتی و استقرار صنایع در آنها
۶	عدم توسعه مناسب بخش گردشگری	✓ ایجاد سایتهای گردشگری و تبلیغات لازم برای شناساندان اماکنی چون غار خرمنه سر، یخچال طبیعی و ... ✓ تبلیغات توان‌های گردشگری بخش مرکزی طارم از طریق رسانه ملی ✓ برگزاری جشنواره های مختلف مرتبط با توانهای عمده منطقه مثل مقام اول در تولید زیتون، سیر، انار و....

جدول ۱۴۲:گروه کانونی روستای هارون آباد علیا

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای هارون آباد علیا، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای هارون آباد علیا، استخراج شده از گروه کانونی روستا
۱	کمبود آب کشاورزی	تکمیل سد پاورود برای افزایش آب کشاورزی
۲	انسداد و ته نشینی لجن در نهرهای کشاورزی	نیاز به لایه روبی نهرهای کشاورزی
۳	وجود مشکلات در تامین آب شرب روستا	✓ تأمین آب شرب ✓ ایجاد چاه های آب شرب در روستای هزاررود علیا به دلیل شور بودن چاههای روستای هارون آباد
۴	نبود سردخانه برای محصولات کشاورزی	تاسیس سردخانه
۵	✓ قرارگیری راه ارتباطی روستا در مسیر سیل ✓ متضرر شدن ساکنان روستا در زمینهای کشاورزی و مساکن روستایی ناشی از سیل	✓ رفع انسداد کانال‌های آب از آشغال و هدایت سیل به رودخانه ✓ ایجاد سیل گیر ✓ رعایت حریم رودخانه برای راه ✓ جلوگیری از ساخت و ساز در حریم رودخانه ✓ تعریض و امن سازی رودخانه به ویژه در نزدیک روستا و زمینهای کشاورزی
6	اجرا نشدن طرح هادی روستایی	تلاش در راستای تحقق و اجرای طرح هادی روستا
7	عدم استفاده از راه ارتباطی میانبر روستا به شهر آببر به دلیل خاکی بودن راه	آسفالت نمودن راه خاکی به منظور کاهش مسافت روستا به شهر آببر
8	خالی بودن ساختمان هلال احمر در روستا	✓ راه اندازی مجدد ساختمان هلال احمر ✓ تغییر کاربری و استفاده برای فعالیتهای کارگاهی در صورت عدم راه اندازی مجدد
9	آسفالت نبودن معابر داخل روستا	بهسازی معابر
10	نبود کتابخانه	تاسیس کتابخانه
11	وجود مسکن برای امام جماعت و نبود روحانی در روستا	مشخص کردن روحانی برای امورات روستا
12	نبود مراکز ورزشی در روستا نظیر باشگاه	تاسیس باشگاه ورزشی

جدول ۱۴۳:گروه کانونی روستای هزارروداعلیا

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای هزارروداعلیا، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای هزار رود علیا، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	نبود فضای سبز نظیر پارک	ایجاد فضاهای سبز و اماکن تفریحی
2	محدودیت دسترسی اهالی روستا به آب آشامیدنی در ۲ ساعت در روز	ایجاد سد در قسمت بالادست رودخانه جهت تامین آب شرب و کشاورزی
3	نبود کتابخانه در روستا	تاسیس کتابخانه
5	عدم اجرا شدن طرح هادی روستای هزاررود	اجرای طرح هادی
6	معرفی نشدن لباسهای محلی روستای هزاررود	برگزاری جشنواره ها
7	جاده ناهموار روستا	بهسازی راه‌های ارتباطی
8	عدم آنتن دهی مناسب برای کانالهای دیجیتالی	لزوم احداث دکل برای کانالهای دیجیتالی

جدول ۱۴۴:گروه کانونی روستای کوهکن سفلی

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای کوهکن سفلی، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای کوهکن سفلی، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	✓ عدم در نظرگیری این روستا برای عرضه محصولات در طرح‌های فرادست ✓ عدم ساماندهی برای بازار	✓ بازنگری در طرح هادی روستایی ✓ در نظرگیری این روستا برای محل فروش محصولات کشاورزی؛ این روستا به علت موقعیت چهارراهی بین آببر، هارون آباد، گیلوان و دستجرده به عنوان بازار عرضه محصولات کشاورزی و از جمله زیتون مطرح است. ساماندهی یک بازار مناسب برای عرضه محصولات کشاورزی در طرح هادی می تواند مفید باشد.
2	کمبود آب	ایجاد چاه عمیق در نزدیک چشمه برای تامین آب شرب روستا
3	قسمت عمده ای از کانالهای آبارای روستا به صورت خاکی است.	بهسازی کانال‌های آبیاری

جدول ۱۴۵:گروه کانونی روستای هزاررود سفلی

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای هزاررود سفلی، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای هزار رود سفلی، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1		ساماندهی دامداران روستا در قالب اجرای طرح هادی
2	وضعیت نامناسب آب شرب(کمبود آب و آهک دار بودن آن)	لوله کشی آب شرب مناسب
3	وضعیت نامناسب کانالها و نهرهای آبیاری کشاورزی به واسطه خاکی بودن	نیاز به اجرای طرحهای آبیاری قطره ای بهسازی کالنال‌های آبیاری
4	نبود راه ماشین رو در ییلاقات روستا	بهسازی راه ارتباطی(تعریض و آسفالت جاده)
5	فرسوده بودن ایستگاه پمپاژ آب کشاورزی	تعویض یا تعمیر ایستگاه پمپاژ آب

جدول ۱۴۶:گروه کانونی روستای کردآباد

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای کردآباد، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای کرد آباد، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	نبود ساماندهی برخی خدمات و کاربری ها	ساماندهی اراضی واگذار شده به مجتمع خدمات رفاهی (تالار) و پمپ بنزین و پارکینگ ماشینهای تصادفی در طرح هادی بعلت قرار گیری روستا در کنار جاده اصلی (روستا براثر زلزله سال ۶۹ در کنار جاده اصلی آببر احداث شده است)
2	نبود مدرسه و مسجد در روستا علیرغم اهدای زمین توسط اهالی	تامین اعتبار برای ساخت مدرسه و مسجد

جدول ۱۴۷:گروه کانونی روستای کوهکن علیا

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای کوهکن علیا، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای کوهکن علیا، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	✓ عدم اجرای طرح هادی روستایی	✓ اجرای طرح هادی
2	✓ مهاجرت حدود ۷۰ خانوار از ۲۰۷ خانوار روستا به شهرهای دیگر	✓ بررسی مشکلات و افزایش خدمات و امکانات برای جلوگیری از مهاجرت
3	✓ بیکاری جوانان روستا	✓ اشتغال زایی
4	✓ کمبود آب کشاورزی که باعث بلا استفاده شدن ۶۰۰ هکتار از اراضی روستا شده است	✓ نیاز به اجرای طرحهای آبیاری قطره ای
5	✓ کیفیت پایین آب شرب و آهکی بودن آن	✓ لوله کشی آب

درام

جدول ۱۴۸:گروه کانونی روستای میرزاخانلو

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای میرزاخانلو، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای میرزاخانلو، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	نبود زمین مسکونی جهت احداث ساختمان	تامین اعتبار برای طرح های درخواست شده
2	مشکل راه روستایی به خاطر باریک بودن	تعریض جاده
3	مشکل جاده طارم به خلخال	بر طرف نمودن مشکلات جاده طارم به خلخال
4	نبود زمین کشاورزی	
5	مشکل نهرهای قدیمی روستا	تعمیر نهرها یا ایجاد نهرهای جدید
۶	مشکل کشاورزان جهت فروش محصولات	دخالت دولت درخرید محصولات از کشورزان

جدول۱۴۹: گروه کانونی روستای کلوچ

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای کلوچ، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای کلوچ، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	کم آبی	احداث سد
2	نبود اینترنت	ایجاد دکل های مخابرات برای دسترسی به اینترنت
3		تبدیل روستا به روستای گردشگری
4		اجرای طرح هادی
5		اجرای طرح زیتون کاری
۶		تعریف نمودن جاده اصلی
		ایجاد فضای مناسب برای خرید محصولات

جدول ۱۵۰:گروه کانونی روستای غلام چم

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای غلام چم، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای غلام چم، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	نبود آب شرب سالم	احداث سد
2	نبود پست بانک	ایجاد دفتر پست بانک
3	نبود گاز	لوله کشی گاز
4	نبود پایگاه بهداشتی	احداث مرکز بهداشت
5	نبود اینترنت	احداث دکل اینترنت
۶	نبود زمین ورزشی	اهدای زمین و ایجاد فضاهای ورزشی
۷	نبود مراتع برای دامداران	اهدای زمین
۸	نبود بازار فروش محصولات کشاورزی	ایجاد بازارهای هفتگی

جدول ۱۵۱:گروه کانونی روستای شهرک پاوه رود

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای شهرک پاوه رود، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای شهرک پاوه رود، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	مشکل آب و نیمه کاره ماندن سد	تامین اعتبار برای اتمام ساخت سد
2	بلاتکلیف ماندن زمینهای واگذار شده	دادن مجوز
3	بیکاری جوانان	اشتغال زایی
4	مهاجرت بسوی شهرها	بررسی مشکلات و افزایش خدمات و امکانات برای جلوگیری از مهاجرت
5	نیاز مبرم به زمینهای تجاری-صنعتی	اهدای زمین
۶	پوسیده بودن لوله های آب شهرک	تعویض و تعمیر لوله ها
۷	نیمه کاره ماندن پارک شهرک	تامین اعتبار برای اتمام پروژه

گیلوان

جدول ۱۵۲:گروه کانونی روستای گیلانکشه

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای گیلانکشه، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای گیلانکشه، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	کم آبی	ایجاد سد در جنوبی ترین نقطه روستا جهت تأمین آب
2	نبود زمین تجاری جهت ایجاد توسعه قطب تجاری در روستا	واگذاری زمیهای قسمت غربی روستا
3	نبود سردخانه	ایجاد سردخانه در منطقه
4	نامساعد بودن مسیر مواصلاتی	آسفالت کردن راه ها
5	دغدغه اسکان مسافران طارم	ایجاد هتل و مسافرخانه جهت اسکان مسافران

جدول ۱۵۳ :گروه کانونی روستای تسکین

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای تسکین، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای تسکین، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	ترکیدگی لوله های آب شرب	تعمیر لوله ها
2	کمبود آب کشاورزی	تعویض پمپاژ سنتی با پمپاژ برقی
3	نبودن کانالهای رودخانه ای	احداث کانال در محل ورودی آب رودخانه
4	نبود زمین ورزشی	اهدای زمین
5	نبود طرح هادی	تهیه و اجرای طرح هادی

جدول ۱۵۴:گروه کانونی روستای خرم آباد کهریز

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای خرم آباد کهریز، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای خرم آباد کهریز، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	نامناسب بودن آب شرب	خرید زمین از روسای قانقلی چای که آب قابل شرب دارند
2	اجرانشدن طرح هادی	اجرای طرح هادی
3	آسفالت نبودن مسیر	آسفالت نمودن جاده
4	نبود زمین ورزشی	اهدای زمین
5	مشکل پمپاژ عمومی کشاورزی	راه اندازی پمپاژ برقی

جدول۱۵۵ :گروه کانونی روستای تشویر

ردیف	مشکلات دارای اولویت روستای تشویر، استخراج شده از گروه کانونی روستا	راه حل های دارای اولویت روستای تشویر، استخراج شده از گروه کانونی روستا
1	نبود فرآوری محصولات باغی و زراعی	درست کردن کارخانجات و کارگاه
2	نبود اطلاعات در مورد روستا به عنوان روستای گردشگری	معرفی روستا به عنوان روستای گردشگری
3	کامل نشدن طرح هادی	اتمام طرح هادی
4	نبود زمین ورزشی	اهدای زمین و درست کردن سالن ورزشی
5	نبود کارخانه برای محصولات کشاورزی روستا	راه اندازی کارخانجات

۸-۲-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای ساختاری منظومه

تاسیس شوراهای اسلامی شهر و روستا و افزوده شدن دهیار در چارت مدیریت محلی روستاها باعث شده است تا مدیریت محلی در سطح شهرها و روستاها دارای ابزارهای لازم برای اعمال قدرت برای میل به توسعه را دارا باشند.

همچنین به خاطر انطباق مرزهای منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم با تقسیم بندی سیاسی بخش در سلسله مراتب فضاهای سیاسی کشور، نحوه مدیریت و هدایت طرحها و پروژه به صورت روشن و شفاف مشخص است.

۳-۱-فصل سوم: کارکردها (فعالیتها و روابط) منظومه

۱-۳-۱-فعالیتها و روابط محیطی- بوم‌شناختی

۱-۱-۳-۱-مخاطرات و سوانح طبیعی در سطح روستاهای منظومه

۱-۳-۱-۱-۱-لرزه خیزی(زلزله، رانش، لغزش و...)

منطقه مورد مطالعه، در محدوده کوههای البرز-تالش جای دارد که مرز شمالی فرونشت قزل اوزن – شاه رود را می سازد و به علت لرزه خیزی بودن کوههای البرز، این منطقه زمین لرزه های بزرگی به خود دیده است. با این حال، هیچ یک از زلزله های گذشته با گسلش روی زمین همراه نبوده است.

زمین لرزه ویرانگر ۳۱ خرداد سال ۱۳۶۹ (۲۰ ژوئن ۱۹۹۰) رودبار و طارم پر خسارت ترین زمین لرزه در تاریخ کشور پس از زمین لرزه ۲۵ شهریور ۱۳۵۷ طبس بوده است. شدت این زلزله برابر با ۷,۷ درجه درمقیاس ریشتر و عمق کانونی آن در ۱۹ کیلومتری زمین بود. رویداد این زمین لرزه در منطقه پرجمعیت، موجب شد که بیش از ۴۰ هزار نفر جان خود را از دست داده و ۶۰ هزار نفر زخمی و ۵۰۰ هزار نفر آواره گردند. همچنین ۷۰۰ روستا ویران شده و ۳۰۰ روستا آسیب دید. خسارت بیش از ۷ میلیارد دلار تخمین زده شد.

زمین لرزه های متعددی در بخش مرکزی بخصوصی در دهستان آببر به ثبت رسیده است که مهمترین آنها زلزله سال ۱۳۶۹ رودبار-طارم می باشد که قدرتی بیش از ۷ریشتر داشته است. این زمین لرزه باعث تخریب صدها واحد مسکونی وکشته شدن هزاران نفر گردید. آخرین زمین لرزه ثبت شده در شهرستان طارم در هفتم اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۷ است که پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله کانون آن را در ۳۶ کیلومتری شهر آببر اعلام کرده بود. بیشتر زمین لرزه های ثبت شده در این منطقه قدرتی بیش از ۵ریشتر داشته اند.

نقشه ۴۷: وجود انواع گسل در محدوده مورد مطالعه و خطر بالای احتمال وقوع زلزله

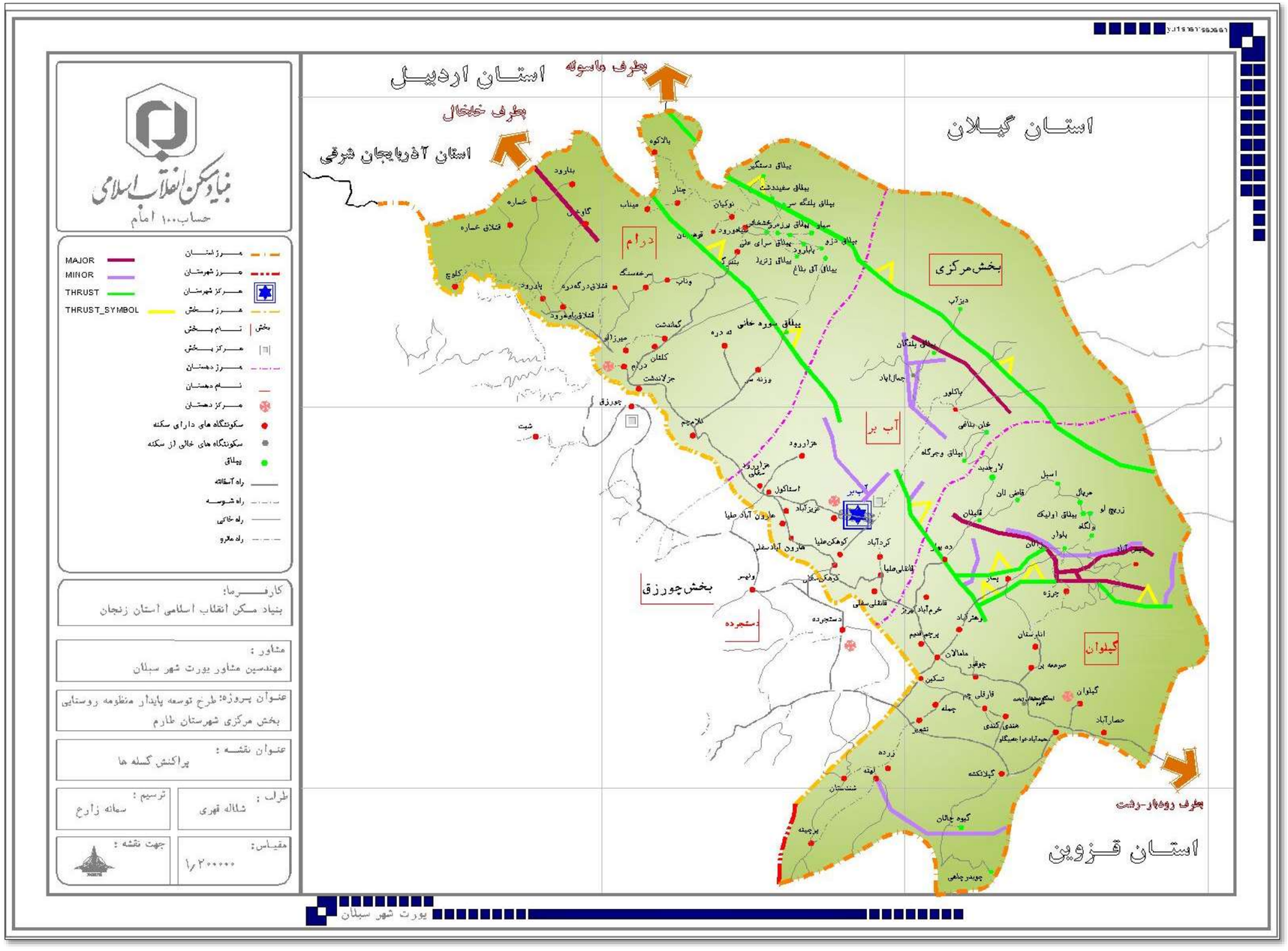

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

۱-۳-۱-۱-۲-سیل و جریان آبهای سطحی

با توجه به عبور رودخانه قزل اوزن و همچنین رودخانه های فرعی بررسی شده در آب های سطحی، بخش مرکزی شهرستان طارم مستعد بروز سیل در مواقع بارندگی است. به طوری که طی بارندگی های رخ داده در اواخر فروردین سال ۱۳۹۴ بیشترین خسارتها به دهستانهای گیلوان و آببر وارد شد و آب و برق سه روستا قطع شد همچنین مسیرهای ارتباطی چند روستا قطع و در برخی روستاها آب به داخل خانه ها رسوخ پیدا کرد.[۲۸]

این سیل موجب خسارت به تاسیسات آب شرب تعداد ۲۵ روستا، راه ارتباطی ۱۰ روستا، راه اصلی منجیل – طارم – زنجان، چندین مورد تخریب پل، اراضی باغی و زراعی ۲۵ روستا، آب گرفتگی و خسارت به ۵۲ واحد مسکونی در نقاط مختلف شهرستان، تاسیسات کشاورزی ۲۵ روستا و خسارت به جاده بین مزارع ۱۵ روستا و همچنین قطعی برق و راه ارتباط۳ روستا گردید.

فرماندار شهرستان از تلف شدن ۱۵۰ راس گوسفند در روستای پاسار بخش مرکزی و خسارت به آب شرب شهر آببر، خسارت به معابر عمومی شهر آببر و تعدادی از روستا بر اثر جاری شدن سیل خبر داد.

[۲۸] خبرگزاری ایرنا، ۱۳۹۴/۱/۲۴ http://www.irna.ir/fa/News/81568992/

نقشه ۴۸: موقعیت روستاهای آسیب دیده در سیل سال ۹۴

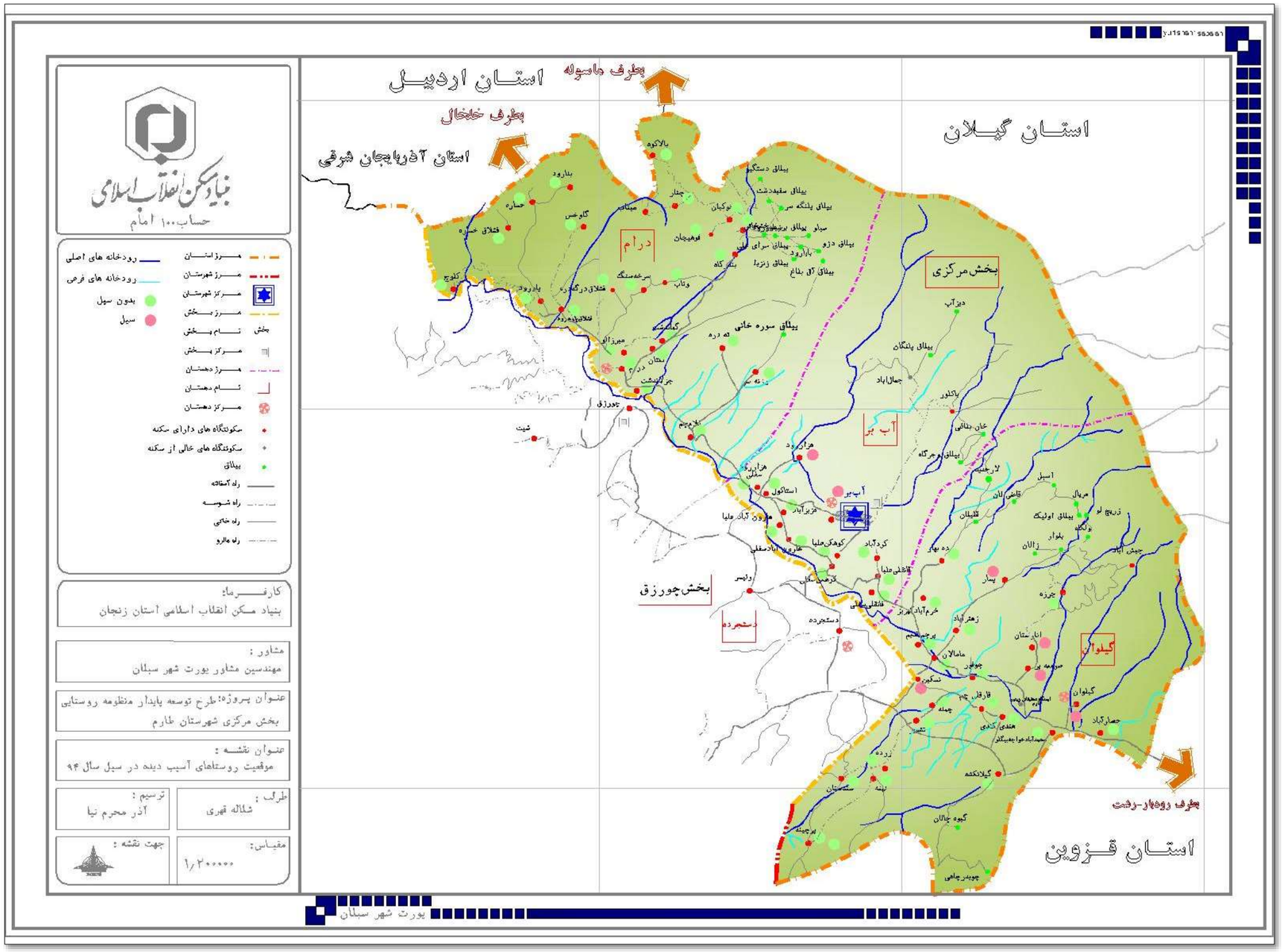

ماخذ:مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

۱-۳-۱-۱-3-خشکی و خشکسالی

خشکسالی به سه نوع هواشناسی، هیدرولوژیکی و کشاورزی دسته بندی می شود. خشکسالی هواشناسی شامل بارش کمتر از متوسط سالانه در طول یک سال آبی است، خشکسالی هیدرولوژیک نیز باعث کاهش جریانات سطحی، آب دریاچه ها و مخازن سدها می شود و خشکسالی کشاورزی در اثر کمبود آب طی یک دوره خاص از رشد محصول یا کل دوره رشد آن اتفاق می افتد که باعث ایجاد تنش در گیاه و کاهش عملکرد محصول می شود. بدون شک رویش گیاهان در سطح جهان تا حد بسیار زیادی متاثر از نواسات آب و هوایی است و در این میان بارندگی از عوامل مهم و تاثیرگذار بربخش کشاورزی اعم از زراعی و باغی محسوب می شود و همچنین اصلی ترین و مهمترین متغریست که در تعریف خشکسالی از آن برده می شود. بارندگی مطلوب و به موقع باعث افزایش مرغوبیت پوشش گیاهی و محصولات کشاورزی است و بالعکس بارشهای کمتر از میانگین مطلوب، شرایط خشکسالی و از بین رفتن پوشش گیاهی و تغییر در میزان تولید محصول را به همراه دارد. نمایه SPI توسط مک کی و همکاران در سال ۱۹۹۳ براساس اختلاف بین مقادیر بارش و میانگین بارش برای یک بازه زمانی مشخص و تقسیم این مقدار بر انحراف معیار بارش پیشنهاد شد. اساس نمایه بارش استاندارد بر محاسبات احتمالات وقوع بارندگی برای هر مقیاس زمانی استوار است. این نمایه صرفا از داده های بارندگی استفاده می کند و برای تشخیص کمبود میزان بارندگی در مقیاسهای زمانی چندگانه طراحی شده است.

$$SPI = \frac{pi - p}{SD}$$

Pi: بارندگی در سال هیدرولوژی، p: میانگین بارش سالانه و SD: انحراف استاندارد بارش سالانه می باشد.

جدول ۱۵۶:طبقات نمایه خشکسالی

ویژگی بارشی	مقادیر نمایه	نماد
ترسالی بسیار شدید	بزرگتر از ۲	SP_1
ترسالی شدید	۱/۵ تا ۱/۹	SP_2
ترسالی متوسط	۱ تا ۱/۴۹	SP_3
ترسالی ضعیف	۰/۵ تا ۰/۹۹	SP_4
نرمال	۰/۴۹- تا ۰/۴۹	SP_5
خشکسالی ضعیف	۰/۵- تا ۰/۹۹-	SP_6
خشکسالی متوسط	۱- تا ۱/۴۹-	SP_7
خشکسالی شدید	۱/۵- تا ۱/۹ -	SP_8
خشکسالی بسیار شدید	بزرگتر از ۲-	SP_9

جدول ۱۵۷:وضعیت خشکسالی و ترسالی

ترسالی(۷۳-۷۲)				خشکسالی(۸۷-۸۶)		
ایستگاه	میانگین بارش	SPI	وضعیت کیفی	میانگین بارش	SPI	وضعیت کیفی
پارودبار	۶۲۶	۳	ترسالی بسیار شدید	۱۶۴	-۱/۴	**خشکسالی متوسط**
منجیل	۳۷۶	۱/۳	ترسالی متوسط	۱۲۸	-۱/۵	**خشکسالی شدید**
گیلوان	۳۹۴	۳/۳	ترسالی بسیار شدید	۱۳۴	-۰/۸	**خشکسالی ضعیف**
شهر بیجار	۱۳۷۸	۰/۸	ترسالی ضعیف	۹۰۱	-۱/۷	**خشکسالی شدید**
توتکی	۱۶۰۵	۰/۳	نرمال	۹۵۹	-۱/۹	**خشکسالی شدید**
توتکابن	۷۴۵	۱/۷	ترسالی شدید	۲۷۹	-۱/۹	**خشکسالی شدید**
رشت	۱۴۹۰	۱/۱	ترسالی متوسط	۹۸۵	-۱/۹	**خشکسالی شدید**

منبع: بررسی تاثیر خشکسالی بر تغییر بازدهی محصول زیتون در شهرستان رودبار، دکتر بهمن رمضانی، مجله دانشنامه (جغرافیا) پیاپی ۸۲، پاییز ۱۳۹۰

بررسی نشان می دهد که بخش مرکزی شهرستان طارم در مواقع پرباران بودن کل منطقه دارای ترسالی بسیار شدید و در مواقع خشکسالی دارای خشکسالی ضعیف می باشد.

۴-۱-۱-۳-۱-شناسایی سکونتگاههای واقع در محدوده های با خطر بالای سوانح طبیعی

با توجه به استقرار سکونتگاههای روستایی بر مبنای دسترسی به آب رودخانه ها و مسیلها و همچنین واقع شدن منطقه در پهنه با خطر بالای زلزله، و با توجه به سوابق سیل گیری شدید در روستاها و همچنین زلزله مرگ بار رودبار و منجیل، اکثر سکونتگاههای منطقه در معرض خطر بالای سیل و زلزله قرار گرفته اند.

۲-۱-۳-۱-مسایل زیست‌محیطی

۱-۲-۱-۳-۱- نحوه دفع فاضلاب، هرز آب و هدایت رواناب

به طور کلی در مراکز روستایی فاضلاب خانگی به صورت مشخص در چاههای جاذب دفع می گردد. با توجه به بافت زمین شناسی منطقه و نوع خاک و همچنین استقرار مراکز سکونتگاهی در شیب و توپوگرافیهای نسبتا تند این نوع دفع فاضلاب باعث افزایش خطر پدیده رانش و سولی فلکسیون در مراکز سکونتگاهی خواهد بود.

با توجه به افزایش استفاده از چاههای عمیق در منطقه، برای تامین آب شرب و کشاورزی، این عمل می تواند باعث آلودگی آب های زیرزمینی گردد.

در بخش دفع رواناب های حاصل از بارش برف و باران، روستاها را می توان به دو دسته دارای طرح هادی و

بدون طرح هادی تقسیم کرد. روستاهایی که دارای طرح هادی مصوب و اجرا شده هستند، دفع آبهای سطحی با استفاده از کانیوها و جوی های آب صورت می گیرد. در سایر روستاها بارش به صورت طبیعی و براساس توپوگرافی موجود به سمت دره ها و رودخانه ها هدایت می شود. روستاهای گیلوان، مامالان، ده بهار، زهترآباد، هزار رود عملیات آستاکول، درام، پاوه رود، شهرک گاوخست، (مهردشت)، گیلانکشه. هندی کندی، قارقولی چم، تشویر و تسکین دارای طرح هادی مصوب هستند.

۲-۲-۱-۳-۱-دفع زباله

روزانه حدود ۳۵ تن زباله در شهر آببر تولید می شود که زباله تولید توسط شهرداری و با استفاده از کامیونها به محل دفع زباله که در فاصله ۴ کیلومتری غرب شهر آببر و در زمینی به مساحت ۶ هکتار به صورت غیرمکانیزه و سنتی دفع می گردد. همچنین زباله های مراکز دهستانها شامل گیلوان و درام نیز در اراضی به فاصله ۱ کیلومتر از خود روستا دفع می گردد. به طور کلی برای دفع زباله در روستاهای بخش مرکزی با توجه به اطلاعات استخراج شده از پرسشنامه ها و استعلامات انجام شده از ارگانهای ذی صلاح، در زمان تهیه طرح هادی روستایی، تیمی متشکل از نمایندگان بخشداری، محیط زیست، بنیاد مسکن، مشاور و دهیار مکان مشخص شده برای دفع زباله به صورت دقیق و به صورت طول و عرض جغرافیایی تعیین می شود و برهمین اساس زباله های تولید شده در روستاها از طریق دهیاران در مناطق مشخص شده در جوار روستاها دفع می گردد. تا به حال مکان واحد و مشخص برای دفع صنعتی و متمرکز و مکانیزه زباله های کل بخش و یا دهستانها مکان یابی نشده است.

۳-۲-۱-۳-۱-بهداشت محیط

شبکه بهداشت و درمان شهرستان طارم مسئول نظارت بر وضعیت بهداشت محیط مناطق شهری و روستایی بخش مرکزی می باشد. احداث خانه های بهداشت، نظارت بر کیفیت عرضه کالاهای مصرفی و عرضه شده در مراکز خرده فروشی و عمده فروشی منطقه، نظارت بر بهداشت محیط کسب و کار شامل مراکز فروش و تولید و در نهایت تامین سلامت محیط خروجی این فعالیت هاست. در مناطق شهری شهرداری و در روستاها دهیاری ها به عنوان همکار اصلی در تامین بهداشت اهالی مشارکت تنگاتنگی را برای تامین سلامت محیط انجام می دهند.

با وجود فعالیتهای صورت گرفته توسط ارگانهای فوق، وضعیت عمومی بهداشت محیط روستاها مناسب به نظر نمی رسد. مهمترین مشکلات بهداشت محیط به شرح زیر می باشد:

- رها شدن و نگهداری فضولات دامی در فضاهای باز و عدم تفکیک این فضاها از واحدهای مسکونی
- عدم جداسازی فضاهای نگهداری دام و ماکیان از فضای سکونت انسانی در واحدهای مسکونی
- رها سازی فاضلاب خانگی و عدم جمع آوری مناسب زباله در سطح روستاها
- عدم اجرای طرحهای عمرانی روستایی شامل آسفالت، کف سازی و... جهت جلوگیری از ایجاد گردوغبار به هنگام عبور و مرور
- وضعیت نامناسب گورستانها و واقع شدن برخی از گورستانها در محدوده روستاها و ایجاد مشکلات

روانی و بهداشتی

۳-۱-۳-۱-نحوه برخورد و حفاظت از منابع محیطی[۲۹]

از دیدگاه سازمانی نهادهایی چون محیط زیست با به کار گماردن محیط بانان، منابع طبیعی با حفظ اراضی تحت تملک خود و جهادکشاورزی با حفظ اراضی کشاورزی مرغوب به حفاظت از منابع طبیعی می پردازند.
اهالی محل با تشکیل سمن های طرفدار محیط زیست تلاش کرده اند تا در حفاظت از منابع محیطی پیشقدم شوند.

۴-۱-۳-۱-جمع بندی: قابلیت ها و محدودیت های محیطی-بوم شناختی

به لحاظ سوانح طبیعی، خطر وقوع سیل و زلزله بالا بوده و احتمال خسارت مالی و جانی در آینده وجود دارد. برعکس سوانح طبیعی احتمال وقوع خشکسالی پایین است.
نحوه دفع فاضلاب در اکثر روستاها به صورت چاه جذبی است و این امر می تواند مشکلاتی را هم به لحاظ استقامت و مقاومت ساختمانها و هم به لحاظ نفوذ در منابع آب به وجود آورد. دفع آب های سطحی، در روستاهایی که در آنها طرح هادی اجرایی شده است، دارای مشکلات کمتری است.
علیرغم تلاش های صورت گرفته، در زمینه بهداشت محیط مشکلاتی در نحوه دفع فضولات حیوانی، مشکلات احتمالی ناشی از همجواری محل نگهداری دام و ماکیان و کشاورزان و... وجود دارد.

جدول ۱۵۸:قابلیتها و محدودیتهای محیطی

قابلیتها	محدودیت
احتمال پایین خشکسالی	خطر بالای وقوع زلزله و سیل
مشکلات کمتر در روستاهای دارای طرح هادی	مشکلات در نحوه دفع فاضلاب روستایی
-	مشکلات در نحوه نگهداری دام و دفع فضولات دامی

[۲۹] از دو دیدگاه سازمانی و اجتماع محلی مورد بررسی قرار می گیرد.

۲-۳-۱-فعالیتها و روابط فرهنگی- اجتماعی

۱-۲-۳-۱-تحرک جمعیت و مهاجرت

۱-۱-۲-۳-۱-دامنه تحرک جمعیت و مسایل آن

دامنه تحرک جمعیت در بخش مرکزی شهرستان طارم، عموما شامل استان زنجان و گیلان می شود. مهمترین ارتباطات جمعیتی شهرستان در داخل استان زنجان و همچنین استان گیلان با اولویت شهر رشت می باشد.

به صورت تاریخی و اقتصادی و همچنین با توجه به ضعف زیرساختهای جاده ای برای ارتباط با شهر زنجان، ارتباط جمعیتی-فرهنگی شهرستان طارم با استان گیلان، همپا با استان زنجان توسعه پیدا کرده است.

۲-۱-۲-۳-۱- مهاجرت: انواع و علل آن[۳۰](دایمی، فصلی، دامنه و حجم سفرهای روزانه)

از کل جمعیت ساکن شهرستان طارم محل تولد ۷۸ درصد از جمعیت داخل شهرستان و ۲۲ درصد در خارج از شهرستان هستند.

جدول ۱۵۹:جمعیت ساکن برحسب جنس،سن ومحل تولد (طارم)

جنس وسن	جمع	نقاط شهری						نقاط روستایی					
		جمع	متولد در محل اقامت	متولد جای دیگر			اظهارنشده	جمع	متولد در آبادی محل اقامت	متولد جای دیگر			اظهار نشده
				شهر	آبادی	خارج از کشور				شهر	آبادی	خارج از کشور	
مردوزن	۴۶۶۱۶	۸۴۷۸	۴۵۰۱	۹۸۵	۲۸۸۷	۲	۱۰۳	۳۸۱۳۸	۳۱۸۱۹	۱۱۹۸	۴۵۳۶	۸	۵۷۷
درصد	۱۰۰	۱۸,۲	۹,۷	۲,۱	۶,۲	۰	۰,۲	۸۱,۸	۶۸,۳	۲,۶	۹,۷	۰	۱,۲

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

از کل ۴۴۷۰ مهاجر جابه جا شده در شهرستان طارم ۲۳۴۹ نفر (۵۲,۵۵ درصد) در داخل شهرستان جابجا شده اند. همچنین ۶۵۱ نفر (۱۴,۵۶ درصد) از مهاجرین وارد شده به شهرستان طارم در از سایر شهرستانهای استان و ۱۲۸۸ نفر (۲۸,۸۱ درصد) از سایر استانهای کشور وارد شهرستان شده اند.

جدول ۱۶۰:مهاجران واردشده طی ۵ سال گذشته برحسب محل اقامت قبلی-براساس آخرین جابجایی انجام شده - طارم

جنس وسن	جمع	شهرستان محل سرشماری			سایر شهرستان‌های استان			شهرستان‌های سایر استان‌ها			اظهار نشده
		شهر	آبادی	اظهار نشده	شهر	آبادی	اظهار نشده	شهر	آبادی	اظهار نشده	
مردوزن	٤٤٧٠	١٦٨	٢١٧٢	٩	٦٠٠	٤٨	٣	١٢٣٩	٤٧	٢	١٨٢

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

از کل ۴۴۷۰ مهاجر وارد شده به شهرستان طارم، ۱۸۲ نفر برای جستجوی کار، ۲۹۶ نفر در جستجوی کار بهتر، ۱۹۸ نفر انتقال شغلی، ۷۲۸ نفر برای تحصیل، ۱۳۷ نفر پایان تحصیل، ۴۹۵ نفر انجام یا پایان خدمت وظیفه، ۲۵۵ نفر دستیابی به مسکن مناسبتر و بقیه به دلیل سایر مسائل موجود به شهرستان طارم وارد شده

[۳۰] ضروری است مشاور وضعیت مهاجرانی که به سایر سکونتگاهها مهاجرت کرده اند را از نظر نوع اشتغال و فعالیت بررسی نماید.

اند. همچنین باتوجه به وضعیت اقتصادی منطقه و نیاز به نیروهای کارگری در بخش کشاورزی به صورت گسترده، عموما مهاجرت فصلی کارگری به منطقه از شهرهای شمالی صورت می گیرد.

جدول ۱۶۱: مهاجران واردشده طی ۵ سال گذشته برحسب جنس،استان محل اقامت قبلی و علت مهاجرت - براساس آخرین جابجایی انجام شده- طارم

جنس واستان محل اقامت قبلی	جمع		جستجوی کار		جستجوی کار بهتر		انتقال شغلی		تحصیل		پایان تحصیل		انجام یا پایان خدمت وظیفه		دستیابی به مسکن مناسب‌تر		پیروی از خانوار		سایر		اظهار نشده	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
مردوزن	۴۴۷۰	۱۰۰	۱۸۲	۴۰۷	۲۹۶	۶۶۲	۱۹۸	۴۴۲	۷۲۸	۱۶۲۸	۱۳۷	۳۰۶	۴۹۵	۱۱۰۷	۲۵۵	۵۷	۱۹۰۲	۴۲۵۵	۲۴۲	۵۴۱	۳۵	۰۷۸

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

بین سالهای ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۰ ۷ نفر مهاجر خارج از کشور وارد شهرستان طارم شده است. از این بین ۵ نفر از مهاجرین مرد و ۲ نفر زن بوده اند.

جدول ۱۶۲: مهاجران واردشده ازخارج کشورطی ۵ سال گذشته برحسب جنس، سن و استان محل اقامت فعلی - طارم

سن وجنس	محل اقامت فعلی	
	جمع	طارم
مردوزن	۷	۷
مرد	۵	۵
زن	۲	۲

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

اکثر مهاجرین روستاهای هندی کند، قارقلی چم و هزاررود اکثر در شهر رشت ساکن شده اند و عموما در تجارت زیتون مشغول هستند. مهاجرین لهنه، زرده، پرچینه، چم رو اکثر در فرخ آباد کرج ساکن شده اند به شغلهای خدمات بین راهی مشغول به کارند. مهاجرین از منطقه درام اکثرا ساکن تهران هستند و اکثرا در ساخت و ساز مسکن فعال هستند.

۲-۲-۳-۱-روابط و مناسبات فردی و گروهی

با توجه به بررسی های انجام شده و پرسشنامه های تکمیل شده، مشاهده می شود که سلسله مراتب ساختار مدیریت خانواده به مانند سایر اقوام ترک زبان، در بین خانواده ها و افراد آن حاکی است. در این ساختار پدر در راس هرم مدیریت خانواده قرار می گیرد و بعد از آن برادر بزرگ و سایر برادران قرار می گیرند. این سلسله مراتب در بین طایفه های مختلف ساکن در واحدهای سکونتگاهی نیز مشاهده می شود. که در این سطح نقش ریش سفید (بزرگ طایفه و آق بیرچک = زنان مسن و سفید موی) در بالاترین سطح و تیم ریش

سفیدان در مرحله بعدی قرار می گیرند. این ساختار با زنجیره ای از روابط سببی و نسبی طی سالهای گذشته و به مرور زمان متشکل شده است.

۳-۲-۳-۱-روابط و مناسبات بیناطایفه‌ای و مسایل آن

ایلات و قبائل ساکن در زنجان عمدتا شامل ایلات خمسه (شاهسون، اوصانلو، مقدم، بیات و خدابنده) می‌باشند.ایل شاهسون از دوایل بزرگ افشاری و دویرانی تشکیل شده است. این ایلات ترک زبان هستند[۳۱]. انسجام فرهنگی و گروهی بین طوایف باعث ایجاد فضای همدلی و تعامل و جلوگیری از اختلافات درونی شده است. همین امر باعث بالابودن میزان روابط سببی بین اهالی داخل روستاها و همچنین روستاهای همجوار شده است. میزان بالای همدلی داخل گروهی باعث شده است که مهاجرین ساکن در سایر استانها، در مواقع ازدواج زوج خود را بین هم طایفه ای های ساکن در بخش مرکزی شهرستان طارم انتخاب کنند.

۴-۲-۳-۱-قابلیتهای فردی و گروهی

مهمترین عامل تاثیرگذار در قابلیت های فردی و گروهی، میزان و کیفیت آموزش افراد است. از کل جمعیت بالای ۶ سال شهرستان طارم در سال ۱۳۹۰، ۷۷,۷ درصد باسواد و ۲۱,۹ درصد بی سواد بوده است. تا گروه سنی ۲۰ سال، درصد باسوادی بالای ۹۸,۵ درصد است (تعداد بیشتر جمعیت بی سواد در گروه سنی ۶ سال مربوط به متولدین نیمه دوم سال هست که از سال بعد به مدرسه می روند). بعد از این گروه سنی و با افزایش سن بر میزان درصد بی سوادی به شدت افزوده می شود به طوریکه از سن ۵۰ سال به بالا تعداد بی سوادها بیشتر از تعداد با سوادها است.

حدود ۷۹ درصد از شاغلین باسواد و ۲۱ درصد بی سواد هستند. همچنین ۱۲ درصد از شاغلان دارای تحصیلات عالی بوده اند.در گروه بیکاران ۹۳ درصد افراد باسواد و ۷ درصد بیسواد بوده اند. همچنین ۱۸ درصد از بیکاران دارای تحصیلات عالی هستند.

۵-۲-۳-۱-مشارکت و همیاری

انسجام اجتماعی موجود در منطقه باعث شده است تا فعالیتهای مشارکتی و همیاری ها بیشتر رواج داشته باشد. براساس نتایج پرسشنامه های پخش شده در واحدهای سکونتگاهی محدوده مورد مطالعه، مشاهده شد که مشارکت افراد به صورت سنتی در بخشهای مذهبی شمال اهدای زمین و کمکهای مالی جهت احداث اماکن مذهبی می باشد. در فعالیتهای اجتماعی، مشارکت مالی در بخش ازدواج جوانان رواج دارد. در بخشهای عمرانی لایروبی انهار کشاورزی به صورت سالیانه و ایجاد بندهای انحرافی جهت تامین آب کشاورزی به وسیله اهالی بومی منطقه صورت می پذیرد. از جمله این فعالیتها که به صورت بارز می توان اشاره نمود در روستاهای سیاه ورود، نوکیان، جیش آباد، تشویر، ده بهار می توان مشاهده کرد.

[۳۱] کنسرسیوم محتوای ملی http://icnc.ir/index.aspx?pid=289&metadataId=257dc2cf-b05e-4d1c-8e25-0ccf5e4271fc

۶-۲-۳-۱-سرمایه اجتماعی و اعتماد جمعی

سرمایه اجتماعی(SOCIAL CAPITAL)مفهوم نوینی است که امروزه دربررسی های اقتصادی و اجتماعی جوامع مدرن مطرح گردیده است. طرح این رویکرد در بسیاری از مباحث اقتصادی (علاوه بر حوزه های فرهنگی-اجتماعی) ، نشان دهنده اهمیت نقش ساختارها و روابط اجتماعی بر متغیرهای اقتصادی و توسعه جامعه است. سرمایه اجتماعی عمدتا مبتنی بر عوامل فرهنگی و اجتماعی بوده و شناسایی آن به عنوان یک نوع سرمایه چه در سطح مدیریت کلان توسعه کشورها و چه در سطح مدیریت شهرها و سازمان ها و روستاها، می تواند شناخت جدیدی را از نظام های اقتصادی - اجتماعی ایجاد کرده و مدیران را در هدایت بهتر روستاها یاری کند. از سرمایه اجتماعی تعاریف مختلفی ارائه گردیده است. یکی از تعاریف مطرح این است که سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در نظامم های اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه گردیده و موجب پایین آمدن سطح هزینه های تبادلات و ارتباطات می گردد (برگرفته از فوکویاما ۱۹۹۹). براساس این تعریف ، مفاهیمی نظیر نهادهای اجتماعی و مدنی نیز دارای ارتباط مفهومی نزدیکی با سرمایه اجتماعی می‌گردند. بانک جهانی نیز سرمایه اجتماعی را پدیده ای میداند که حاصل تاثیر نهادهای اجتماعی، روابط انسانی و هنجارها بر روی کمیت و کیفیت تعاملات اجتماعی است و تجارب این سازمان نشان داده است که این پدیده تاثیر قابل توجهی بر اقتصاد و توسعه کشورهای مختلف دارد.

سرمایه اجتماعی برخلاف سایر سرمایه ها به صورت فیزیکی وجود ندارد بلکه حاصل تعاملات و هنجارهای گروهی و اجتماعی بوده و ازطرف دیگر افزایش آن می تواند موجب پایین آمدن جدی سطح هزینه های اداره جوامع و نیز هزینه های عملیاتی سازمانها گردد. سرمایه اجتماعی را میتوان حاصل پدیده های ذیل در یک نظام اجتماعی دانست (فلورا ۱۹۹۹) اعتماد متقابل، تعامل اجتماعی متقابل، گروههای اجتماعی، احساس هویت جمعی و گروهی، احساس وجود تصویری مشترک از آینده، کار گروهی. سرمایه اجتماعی به وجود اعتماد درون گروهی و برون گروهی بین افراد، گروهها و نهادها اشاره دارد. به وجود آمدن و تقویت سرمایه اجتماعی ماحصل عملکرد گذشته گروهها و نهاد ها طبق هنجارهای مورد انتظار جامعه است.

به علت انسجام بالای گروهی و همچنین مشارکتهای اقصادی - اجتماعی – عمرانی انجام شده در گذشته، میزان سرمایه اجتماعی درون گروهی و اعتماد جمعی در سطحی بالا وجود دارد. همچنین به علت دلسوزی مقامات دولتی در انجام وظایف محوله، سرمایه اجتماعی خوبی بین گروههای اجتماعی و نهادهای دولتی وجود دارد. این سرمایه اجتماعی و اعتماد جمعی فرصت مناسبی را برای همکاری و همیاری اهالی در طرح و پروژه های مختلف فراهم کرده است.مشارکت درون گروهی در ایجاد صندوق های قرض الحسنه و لایروبی انهار کشاورزی و همچنین مشارکت در حفظ و بهره بردای از خدمات ارائه شده دولتی نمونه هایی از بروز سرمایه اجتماعی در عرصه عمل است.

۷-۲-۳-۱-انسجام اجتماعی در سطح روستاها

برای سنجش میزان انسجام اجتماعی، پرسشنامه ای تهیه و به تعداد ۲۴۰ برگ در بین دهیاران و اعضای شورای اسلامی روستاها و معتمدین پخش و به صورت خلاصه نتایج زیر حاصل شد. بیش از ۷۰ درصد از پاسخ دهندگان به پرسشنامه اذعان می دارند که روابط خویشاوندی محکمی را با یکدیگر دارند. همچنین در زمان وقوع حادثه ناخوشایند (مثل مرگ) بیش از ۹۰ درصد از پاسخ دهندگان با صاحب عزا همدری کرده اند. در فصل کار حدود ۱۴ درصد از پاسخ دهندگان اعلام نموده اند که به همدیگر کمک کرده اند. برای حل مسائل و مشکلات خود ۱۵ درصد از پاسخ دهندگان مراجعه به دادگاه را ترجیح می دهند. بیش از ۷۰ درصد از پاسخ دهندگان اختلاف های مالکیتی را مهمترین عامل ایجاد اختلاف در بین روستاییان می دانند.در صورت دعوای دو فرد از دو طایفه متفاوت، از نظر حدود ۱۴ درصد از افراد این دعوا می تواند به اختلافات طایفه ای دامن بزنند.

براساس پرسشنامه های تکمیل شده در منطقه، و با توجه به توضیحات ارائه شده در بندهای فوق، انسجام اجتماعی در سطح روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم در موضوعات مختلف در سطح بالای قرار دارد.

۳-۳-۱-اشتغال و فعالیت

۱-۳-۳-۱-دامنه و حجم اشتغال و بیکاری

طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ کل جمعیت در سن فعالیت شهرستان طارم ۳۹۶۴۶ نفر هست. از این میزان ۱۷۴۱۸ نفر (۴۳,۹۳ درصد) فعال و ۲۲۰۷۵ نفر (۵۵,۶۸ درصد) غیرفعال بوده اند. وضعیت ۱۵۳ نفر نیز به صورت اظهار نشده قید شده است. از ۱۷۴۱۸ نفر جمعیت فعال شهرستان طارم ۱۶۷۲۰ نفر (۹۶ درصد) شاغل و ۶۹۸ نفر (۴ درصد) بیکار بوده اند که از تعداد ۱۶۷۲۰ نفر، حدود ۱۱۰۹ نفر فعالیت آنها مشخص نشده است.

جدول ۱۶۳:توزیع نسبی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب وضع فعالیت

جنس و سن	جمعیت فعال			جمعیت غیر فعال			
	جمع	شاغل	بیکار	جمع	محصل	خانه دار	دارای درآمد بدون کار
مرد و زن	۴۳,۹۳	۹۵,۹۹	۴,۰۱	۵۵,۶۸	۳۱,۷۳	۵۳,۳۰	۴,۰۹
۱۴-۱۰ ساله	۱,۴۲	۱,۴۱	۰,۰۱	۱۵,۵۰	۱۴,۸۷	۰,۳۱	۰,۰۲
۱۹-۱۵ ساله	۷,۰۵	۶,۶۳	۰,۴۲	۱۸,۱۴	۱۲,۰۷	۳,۸۴	۰,۰۶
۲۴-۲۰ ساله	۱۳,۳۹	۱۲,۳۱	۱,۰۷	۱۲,۸۹	۳,۶۱	۷,۴۱	۰,۰۶
۲۹-۲۵ ساله	۱۵,۲۳	۱۴,۲۳	۱,۰۰	۹,۱۵	۰,۹۲	۷,۳۶	۰,۰۸
۳۴-۳۰ ساله	۱۳,۲۸	۱۲,۴۹	۰,۷۹	۷,۱۲	۰,۲۰	۶,۲۷	۰,۱۱
۳۹-۳۵ ساله	۱۰,۷۴	۱۰,۴۷	۰,۲۸	۶,۲۳	۰,۰۴	۵,۷۷	۰,۱۲
۴۴-۴۰ ساله	۱۰,۱۶	۹,۹۷	۰,۲۰	۶,۶۱	۰,۰۱	۶,۱۰	۰,۱۵
۴۹-۴۵ ساله	۶,۱۵	۶,۰۳	۰,۱۱	۴,۲۰	۰,۰۰	۳,۸۲	۰,۱۸
۵۴-۵۰ ساله	۶,۱۰	۶,۰۲	۰,۰۹	۳,۹۲	۰,۰۰	۳,۴۱	۰,۲۷
۵۹-۵۵ ساله	۵,۲۲	۵,۱۹	۰,۰۳	۳,۸۶	۰,۰۰	۳,۱۴	۰,۳۲
۶۴-۶۰ ساله	۳,۹۶	۳,۹۴	۰,۰۲	۴,۰۷	۰,۰۰	۳,۰۵	۰,۴۵
۶۵ ساله و	۷,۳۰	۷,۳۰	۰,۰۰	۸,۳۱	۰,۰۲	۲,۸۲	۲,۲۸

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

۲-۳-۳-۱-انواع فعالیتهای اقتصادی

در آبان ماه ۱۳۹۰، از شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهرستان، حدود ۸۹۶۱ نفر(۵۳,۵۹ درصد) در بخش کشاورزی، حدود ۳۰۱۶ نفر (۱۸,۰۴ درصد) در بخش صنعت و ۳۶۳۴ نفر(۲۱,۷۳ درصد) در بخش خدمات به کار اشتغال داشته اند. این نسبت ها در مناطق شهری به ترتیب ۲۲,۲۸، ۱۹,۸۱ و ۵۲,۶۷ درصد و در مناطق روستایی به ترتیب ۶۰,۴۴، ۱۷,۶۵ و ۱۴,۹۸ درصد بوده است.

جدول ۱۶۴:توزیع نسبی شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات به تفکیک نقاط شهری، روستایی و جنس

	کل شهرستان			نقاط شهری			نقاط روستایی		
بخش	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
جمع	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰
کشاورزی	۵۳/۵۹	۵۴/۷۳	۴۶/۷۸	۲۲/۲۸	۲۲/۹۹	۱۸/۹۸	۶/۴۴	۶۱/۳۵	۵۴/۶۴
صنعت	۱۸/۴	۱۶/۹۷	۲۴/۴۴	۱۹/۸۱	۲۱/۸۹	۱/۶	۱۷/۶۵	۱۵/۹۵	۸۲/۵
خدمات	۲۱/۷۳	۲۱/۱۲	۲۵/۴۴	۵۲/۶۷	۴۹/۵۳	۶۷/۳۶	۱۴/۹۸	۱۵/۱۹	۱۳/۵۸
فعالیتهای نامشخص و اظهار نشده	۶/۶۲	۷/۱۸	۳/۳۵	۵/۲۴	۵/۵۸	۳/۶	۶/۹۴	۷/۵۱	۳/۲۷

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

۱-۲-۳-۳-۱-فعالیتهای تولید کشاورزی

در این بخش به فعالیت های مختلف بخش کشاورزی از جمله زراعی، باغی، دام، طیور و ماهی پرداخته شده است. منابع مورد استفاده ابتدا با استناد به سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ است که به دلیل کمبود اطلاعات دقیق از سطح منظومه، از اطلاعات استعلام سازمان جهاد کشاوزی زنجان و پرسشنامه‌هایی که توسط مسئولین محلی تکمیل شده، استفاده می‌شود.

بخش کشاورزی شامل گروه های عمده فعالیتی کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری است. مطابق با سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، ۸۹۶۱ نفر که ۵۳,۵۹ درصد از کل اشتغال شاغلین شهرستان را شامل می‌شود در این بخش مشغول به فعالیت هستند. ۵۴,۷۳ درصد از شاغیلن مرد و ۴۶,۷۸ درصد از شاغلین زن شهرستان در بخش کشاورزی اشتغال دارند. در مقایسه با بخشهای صنعت و خدمات، در بخش کشاورزی اکثریت با شاغلین مرد است. در نقاط شهری سهم شاغلین بخش کشاورزی ۲۲,۲۸ درصد است. ۲۲,۹۹ درصد از شاغلین مرد شهری و ۱۸,۹۸ درصد از شاغلین زن شهری در بخش کشاورزی فعالیت می کنند. در نقاط روستایی ۶۰,۴۴ درصد از شاغلین در بخش کشاورزی مشغول به کار هستند. ۶۱,۳۵ درصد از مردان و ۵۴,۶۴ درصد از زنان روستایی در بخش کشاورزی به فعالیت می پردازند(سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰).

جدول زیر تعداد اشتغال بخش کشاورزی به به تفکیک سکونتگاه و درصد بخش کشاورزی را نسبت به کل نشان داده است.

جدول ۱۶۵: تعداد اشتغال در بخش کشاورزی به تفکیک سکونتگاه در سال ۱۳۹۴

سکونتگاه ها	شاغل بخش کشاورزی	درصد اشتغال بخش کشاورزی نسبت به کل اشتغال
استاکول	۳۶۰	۵۶,۲۵
هزار رود علیا	۶۰۴	۶۹,۱۱
هارون آباد علیا	۳۰۱	۹۱,۲۱
هارون آباد سفلی	۴۰۲	۸۷,۹۶
کوهکن سفلی	۶۲	۹۲,۵۴
کوهکن علیا	۳۵۵	۸۷,۰۱
عزیز آباد	۶۱	۹۱,۰۴
کرد آباد	۳۰	۸۱,۰۸
هزار رو سفلی	۲۹۵	۸۱,۷۲
قانقلی سفلی	۵۹	۷۰,۲۴
خساره	۵۲	۷۱,۲۳
غلام چم	۴۰	۹۳,۰۲
بالاکوه	۵۱	۹۱,۰۷
قشلاق خساره	۲۶	۸۹,۶۶
بنارود	۵۶	۹۴,۹۲
کلوچ	۸	۸۸,۸۹
ته دره	۱۶۰	۹۳,۵۷
وزنه سر	۳۰	۸۳,۳۳
نوکیان	۱۸	۱۰۰,۰۰
شهرک پاوه رود	۲۱	۷۷,۷۸
درام	۵۵۰	۹۱,۰۶
گاوخس	۷۷۰	۷۰,۹۷
سرخه سنگ	۶	۶۶,۶۷
قشلاق درگه دره	۵	۵۰,۰۰
وناب	۰	۰,۰۰
بندرگاه	۰	۰,۰۰
چنار	۰	۰,۰۰
قوهیجان	۰	۰,۰۰
قشلاق پاوه رود	۰	۰,۰۰
جزلاندشت	۵۰۵	۹۹,۰۲
میرزاخانلو	۲۱۰	۹۰,۱۳
سیاهورود	۶۲	۸۹,۸۶
کلتان	۲۲۰	۹۳,۶۲
گمادشت	۶۵	۹۲,۸۶
پیرچم قدیم	۳۹	۸۶,۶۷
خرم آباد کهریز	۵۵	۷۳,۳۳
ده بهار	۲۵۱	۸۹,۹۶
چرزه	۴۰۸	۹۴,۲۳
چوقور	۱۳	۷۲,۲۲
زهترآباد	۰	۰,۰۰
مامالان	۳۰۰	۸۳,۳۳

انارستان	۳۵۲	۹۰,۴۹
میدان مطهری	۲۰۶	۹۶,۲۶
صومعه بر	۵	۵۰,۰۰
گیلوان	۷۲	۹۶,۰۰
مجمد آباد خواجه بیگلو	۲۸۰۴	۸۴,۸۷
ایستگاه تحقیقاتی زیتون	۱۵۰	۹۶,۷۷
هندی کندی جدید	۰	۰,۰۰
گیلانکشه	۷۰۴	۹۳,۹۹
تشویر	۱۰۳۰	۸۸,۵۶
زرده	۱۰۰۷	۹۳,۹۴
لهنه	۳۶	۹۴,۷۴
پرچینه	۲	۱۰۰,۰۰
تسکین	۶۵	۹۲,۸۶
چمله	۴۱۰	۹۵,۳۵
پاسار	۱۵۳	۸۵,۹۶
قارقلی چم	۱۱۰	۹۱,۶۷
هندی کندی قدیم	۴۰۰	۹۶,۶۲

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

۲-۲-۳-۳-۱-فعالیتهای تولید صنعتی

بخش صنعت شامل گروه های عمده فعالیت استخراج معدن، تولید صنعتی (ساخت)، کشت و صنعت، تامین برق، گاز، بخار و تهویه هوا، آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه و ساختمان می باشد. بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، ۱۸,۰۴ درصد از شاغلین کل شهرستان طارم در بخش صنعت مشغول فعالیت هستند. ۱۶,۹۷ درصد از شاغلین مرد و ۲۴,۴۴ درصد از شاغلین زن شهرستان در بخش صنعت اشتغال دارند. در نقاط شهری سهم شاغلین بخش صنعت۱۹,۸۱ درصد است. ۲۱,۸۹ درصد از شاغلین مرد شهری و ۱۰,۰۶ درصد از شاغلین زن شهری در بخش صنعت فعالیت می کنند. در نقاط روستایی ۱۷,۶۵ درصد از شاغلین در بخش صنعت مشغول به کار هستند. ۱۵,۹۵ درصد از مردان و ۲۸,۵۰ درصد از زنان روستایی در بخش صنعت به فعالیت می پردازند(سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰).

طبق پاسخ‌های استخراج شده از پرسشنامه‌ها، بیشترین تعداد واحدهای صنعتی- کارگاهی در دهستان گیلوان وجود دارد. بیشتر صنایع کارگاهی موجود در بخش مرکزی طارم وابسته به کشاورزی است که نام این صنایع کارگاهی به همراه اسم روستا در جدول زیر نشان داده شده است. در جدول ۱۴۰ تعداد شاغلین بخش صنعت و درصد اشتغال بخش صنعتی نسبت به کل آورده شده است.

جدول ۱۶۶: انواع کارگاه های صنعتی بخش مرکزی طارم

دهستان گیلوان	
نام روستا	صنایع کارگاهی
ده بهار	کارگاه نجاری-فرشبافی
مامالان	تعمیرگاه موتورسیکلت
گیلانکشه	بلوک زنی

چرزه	سوله (هر کس برای خودش)
هندی کندی قدیم	بسته بندی زیتون-روغن کشی و بسته بندی زیتون
هندی کندی جدید	فرش بافی
تشویر	چوب بری-زیتون شکننجاری-تعمیرگاه موتور سیکلت
گیلوان	صنایع زیتون(۲۰ واحد)، فراوری زیتون(۵ واحد)، تراشکاری(۵ واحد) و کارگاه مکانیکی
دهستان درام	
نام روستا	صنایع کارگاهی
درام	بلوک –کارخانه موزائیک-کارخانه برنجکوبی-
کلوچ	فرش بافی
نوکیان	بلوک زنی
جزلان دشت	تعویض روغنی- مکانیکی
سیاه ورود	تعمیر گاه موتور سیکلت
شهرک پاوه رود	مصالح ساختمانی-تعمیرگاه موتور سیکلت
دهستان آببر	
نام روستا	صنایع کارگاهی
استاکول	۳ واحد بلوک زنی-لوله کشی- mdf
هارون آباد علیا	تعویض روغنی و لاستیک فروشی
کوهکن علیا	بلوک زنی
هزارود علیا	نجاری

مأخذ: استخراج از پرسشنامه، ۱۳۹۴

با استناد به پرسشنامه های تکمیل شده توسط مسئولین محلی هر یک از سکونتگاه‌ها، ۱۴۸ نفر از شاغلین دهستان گیلوان، ۲۲ نفر از شاغلین دهستان درام و ۲۱ نفر از شاغلین دهستان آببر در بخش صنعتی که بیشتر صنایع کارگاهی است، مشغول به کار می‌باشند. همانگونه مشاهده می‌شود دهستان گیلوان بیشترین صنایع را دارد و شاغلین بیشتری نیز در بخش صنعت فعالیت می‌کنند. نکته قابل توجه اینکه بخش صنعت نسبت به بخش کشاورزی و خدمات کمتر است. در جدول زیر تعداد شاغلین و درصد اشتغال بخش صنعت نسبت به کل اشتغال در سطح منظومه و به تفکیک سکونتگاه‌ها آورده شده است.

جدول ۱۶۷:تعداد شاغلین فعال در بخش صنعت به تفکیک دهستان در سال ۱۳۹۴

سکونتگاه	اشتغال بخش صنعت	درصد صنعت
شهرستان طارم	۳۰۱۶	۱۹,۳۲
بخش مرکزی طارم	۱۹۱	۱,۱۶
دهستان آببر	۲۱	۰,۶۲
دهستان گیلوان	۱۴۸	۱,۵۲
دهستان درام	۲۲	۰,۶۶

مأخذ: استخراج از پرسشنامه، ۱۳۹۴

جدول ۱۶۸: تعداد شاغلین فعال در بخش صنعت به تفکیک سکونتگاه در سال ۱۳۹۴

سکونتگاه ها	صنعت	درصد اشتغال بخش صنعت نسبت به کل اشتغال
استاکول	۱۰	۱,۵۶
هزار رود علیا	۵	۰,۵۷
هارون آباد علیا	۴	۱,۲۱
هارون آباد سفلی	۰	۰,۰۰
کوهکن سفلی	۰	۰,۰۰
کوهکن علیا	۰	۰,۰۰
عزیز آباد	۰	۰,۰۰
کرد آباد	۲	۵,۴۱
هزار رو سفلی	۰	۰,۰۰
قانقلی علیا	۰	۰,۰۰
قانقلی سفلی	۰	۰,۰۰
خساره	۰	۰,۰۰
غلام چم	۰	۰,۰۰
بالاکوه	۰	۰,۰۰
قشلاق خساره	۰	۰,۰۰
بنارود	۰	۰,۰۰
کلوچ	۰	۰,۰۰
ته دره	۰	۰,۰۰
وزنه سر	۰	۰,۰۰
نوکیان	۰	۰,۰۰
شهرک پاوه رود	۴	۰,۶۶
درام	۱۵	۱,۳۸
گاوخس	۰	۰,۰۰
سرخه سنگ	۰	۰,۰۰
قشلاق درگه دره	۰	۰,۰۰
وناب	۰	۰,۰۰
بندرگاه	۰	۰,۰۰
چنار	۰	۰,۰۰
قوهیجان	۰	۰,۰۰
قشلاق پاوه رود	۰	۰,۰۰
جزلاندشت	۳	۱,۲۹
میرزاخانلو	۰	۰,۰۰
سیاهورود	۰	۰,۰۰
کلتان	۰	۰,۰۰
گمادشت	۰	۰,۰۰
پیرچم قدیم	۵	۶,۶۷
خرم آباد کهریز	۳	۱,۰۸
ده بهار	۵	۱,۱۵
چرزه	۰	۰,۰۰
چوقور	۰	۰,۰۰
زهترآباد	۰	۰,۰۰

مامالان	۲	۰,۵۱
انارستان	۰	۰,۰۰
میدان مطهری	۰	۰,۰۰
صومعه بر	۳	۴,۰۰
گیلوان	۱۰۰	۳,۰۳
مجمد آباد خواجه بیگلو	۰	۰,۰۰
ایستگاه تحقیقاتی زیتون	۰	۰,۰۰
هندی کندی جدید	۵	۰,۶۷
گیلانکشه	۳	۰,۲۶
تشویر	۱۵	۱,۴۰
زرده	۰	۰,۰۰
لهنه	۰	۰,۰۰
پرچینه	۰	۰,۰۰
تسکین	۰	۰,۰۰
چمله	۵	۲,۸۱
پاسار	۰	۰,۰۰
قارقلی چم	۲	۰,۴۸
هندی کندی قدیم	۰	۰,۰۰

مأخذ: استخراج از پرسشنامه، ۱۳۹۴

۱-۳-۳-۲-۳-دامنه و شکل فعالیتهای خدماتی

بخش خدمات شامل گروه های عمده فعالیت عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت، حمل و نقل و انبارداری، فعالیتهای خدماتی مربوط به تامین جا و غذا، اطلاعات و ارتباطات، فعالیتهای مالی و بیمه، فعالیتهای املاک و مستغلات، فعالیتهای حرفه ای، علمی و فنی، فعالیتهای اداری و خدمات پشتیبانی، اداره امور عمومی و دفاع، تامین اجتماعی اجباری، آموزش، فعالیتهای مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی، هنر سرگرمی و تفریح، سایر فعالیت ها خدماتی، فعالیتهای خانوارها به عنوان کارفرما، فعالیتهای تفکیک ناپذیر تولید کالاها و خدمات توسط خانوارهای معمولی برای خود مصرف و فعالیتهای سازمان ها و هیئت های برون مرزی می باشد.

۲۱,۳۷ درصد از کل شاغلین شهرستان طارم در این بخش مشغول فعالیت هستند. ۲۱,۱۲ درصد از شاغلین مرد و ۲۵,۴۴ درصد از شاغلین زن شهرستان در بخش خدمات اشتغال دارند. در نقاط شهری سهم شاغلین بخش خدمات۵۲,۶۷ درصد است. ۴۹,۵۳ درصد از شاغلین مرد شهری و ۶۷,۳۳ درصد از شاغلین زن شهری در بخش خدمات فعالیت می کنند. در نقاط روستایی ۱۴,۹۸ درصد از شاغلین در بخش خدمات مشغول به کار هستند. ۱۵,۱۹ درصد از مردان و ۱۳,۵۸ درصد از زنان روستایی در بخش خدمات به فعالیت می پردازند(سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰).

جدول زیر شاغلین بخش خدمات بخش مرکزی طارم را به تفکیک سکونتگاه نشان می‌دهد.

جدول ۱۶۹: تعداد شاغلین فعال در بخش خدمات به تفکیک سکونتگاه در سال ۱۳۹۴

سکونتگاه ها	شاغل بخش خدمات	درصد اشتغال بخش خدمات نسبت به کل اشتغال
استاکول	۲۷۰	۴۲,۱۹
هزار رود علیا	۲۶۵	۳۰,۳۲
هارون آباد علیا	۲۵	۷,۵۸
هارون آباد سفلی	۵۵	۱۲,۰۴
کوهکن سفلی	۵	۷,۴۶
کوهکن علیا	۵۳	۱۲,۹۹
عزیز آباد	۶	۸,۹۶
کرد آباد	۵	۱۳,۵۱
هزار رو سفلی	۶۶	۱۸,۲۸
قانقلی سفلی	۲۵	۲۹,۷۶
خساره	۲۱	۲۸,۷۷
غلام چم	۳	۶,۹۸
بالاکوه	۵	۸,۹۳
قشلاق خساره	۳	۱۰,۳۴
بنارود	۳	۵,۰۸
کلوچ	۱	۱۱,۱۱
ته دره	۱۱	۶,۴۳
وزنه سر	۶	۱۶,۶۷
نوکیان	۰	۰,۰۰
شهرک پاوه رود	۶	۲۲,۲۲
درام	۵۰	۸,۲۸
گاوخس	۳۰۰	۲۷,۶۵
سرخه سنگ	۳	۳۳,۳۳
قشلاق درگه دره	۵	۵۰,۰۰
وناب	۰	۰,۰۰
بندرگاه	۰	۰,۰۰
چنار	۰	۰,۰۰
قوهیجان	۰	۰,۰۰
قشلاق پاوه رود	۰	۰,۰۰
جزلاندشت	۵	۰,۹۸
میرزاخانلو	۲۰	۸,۵۸
سیاهورود	۷	۱۰,۱۴
کلتان	۱۵	۶,۳۸
گمادشت	۵	۷,۱۴
پیرچم قدیم	۶	۱۳,۳۳
خرم آباد کهریز	۱۵	۲۰,۰۰
ده بهار	۲۵	۸,۹۶

چرزه	۲۰	۴,۶۲
چوقور	۵	۲۷,۷۸
زهترآباد	۰	۰,۰۰
مامالان	۶۰	۱۶,۶۷
انارستان	۳۵	۹,۰۰
میدان مطهری	۸	۳,۷۴
صومعه بر	۵	۵۰,۰۰
گیلوان	۰	۰,۰۰
مجمد آباد خواجه بیگلو	۴۰۰	۱۲,۱۱
ایستگاه تحقیقاتی زیتون	۵	۳,۲۳
هندی کندی جدید	۰	۰,۰۰
گیلانکشه	۴۰	۵,۳۴
تشویر	۱۳۰	۱۱,۱۸
زرده	۵۰	۴,۶۶
لهنه	۲	۵,۲۶
پرچینه	۰	۰,۰۰
تسکین	۵	۷,۱۴
چمله	۲۰	۴,۶۵
پاسار	۲۰	۱۱,۲۴
قارقلی چم	۱۰	۸,۳۳
هندی کندی قدیم	۱۲	۲,۹۰

مأخذ: استخراج از پرسشنامه، ۱۳۹۴

۱-۳-۳-۲-۴-جمع بندی: اهمیت و جایگاه فعالیت های اقتصادی

در این بخش از گزارش، نقش غالب اقتصادی سکونتگاه و توزیع فضایی فعالیت ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بررسی نقش غالب اقتصادی سکونتگاه ها و منظومه از دیاگرام روش اجرایی بوژوگارنیهو ژرژشابو و مدل ضریب مکانی استفاده می‌شود. همچنین برای توزیع فضایی فعالیت ها از مدلضریب تمرکز و ضریب توزیع استفاده می شود.

- **تحلیل اقتصاد پایه در سکونتگاه**

یکی از روشهای تعیین نقش قالب یک سکونتگاه از طریق روش اجرایی بوژوگارنیهو ژرژ شابو است. در این روش مشاغل اجتماعی سکونتگاه، در سه گروه اول، دوم و سوم دسته بندی می‌شود. گروه اول مشاغل اجتماعی شامل نیروی انسانی وابسته به کشاورزی، جنگلبانی و صید ماهی و استخراج معادن می‌باشد. گروه دوم مشاغل اجتماعی مربوط به نیروی انسانی فعال در صنایع و ساختمان است. و گروه سوم مشاغل اجتماعی به نیروی انسانی جذب شده در بازرگانی، خدمات و کلیه مشاغلی که نمی تواند در گروه اول و دوم آورده شود، اختصاص یافته است(حکمت‌نیاو موسوی، ۱۳۸۵).

این روش با استفاده از درصد نیروهای سه گانه مشاغل اجتماعی، نقش اقتصادی یک سکونتگاه به دست می-

آید. نقش اقتصادی که در بخش مرکزی طارم و سه دهستان آن؛ یعنی آببر، درام و گیلوان برجسته است، نقش کشاورزی است. جدول زیر درصد هر یک از فعالیت ها را نشان می‌دهد. نمودار زیر نیز نقش اقتصادی بخش مرکزی طارم و دهستان های آن را نشان می‌دهد.

جدول ۱۷۰: درصد فعالیت‌های اقتصادی به تفکیک دهستان بر اساس پرسشنامه

نام دهستان	درصد کشاورزی	درصد صنعت	درصد خدمات
شهرستان طارم	۵۷,۴۰	۱۹,۳۲	۲۳,۲۸
بخش مرکزی طارم	۸۶,۰۱	۱,۱۷	۱۲,۸۲
دهستان آببر	۷۶,۱۰	۰,۶۳	۲۳,۲۶
دهستان گیلوان	۸۹,۵۰	۱,۵۲	۸,۹۸
دهستان درام	۸۵,۶۵	۰,۶۶	۱۳,۶۹

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۴

نمودار ۱۷: تعیین نقش اقتصادی بخش مرکزی طارم بر اساس پرسشنامه

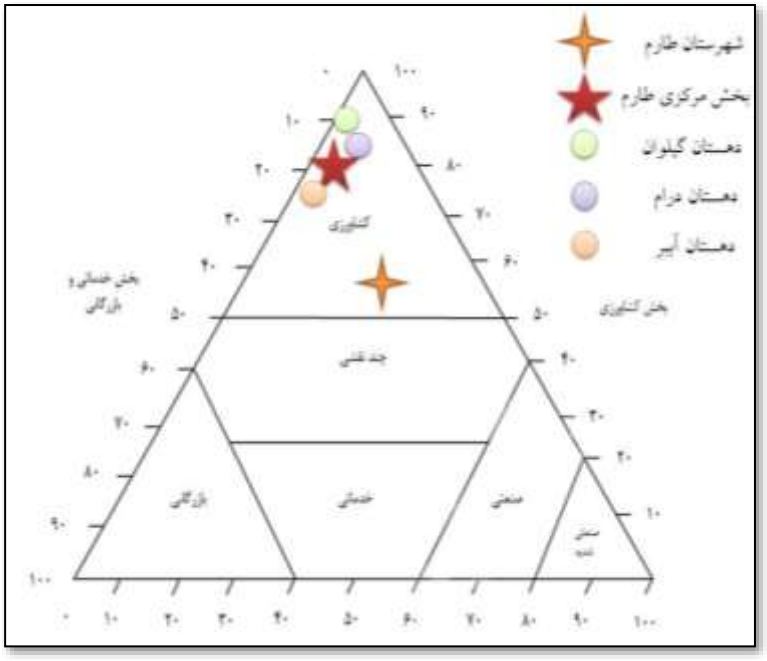

مأخذ: محاسبات مشاور

یکی دیگر از روش های تجزیه تحلیل فعالیت های اقتصادی سکونتگاه، مدل ضریب مکانی(L.Q) است. این روش برای شناسایی بخش پایه در مناطق مختلف به کار می رود و تأکید خاص بر تفکیک فعالیت های پایه ای و غیر پایه ای دارد. مدل L.Q یا ضریب مکانی از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$L.Q = \frac{\text{اشتغال در بخش } i \text{ در سکونتگاه } j}{\text{کل اشتغال در سکونتگاه } j} \Big/ \frac{\text{اشتغال در بخش } i \text{ در منظومه}}{\text{کل اشتغال در منظومه}}$$

بر اساس فرمول فوق، اگر L.Q مساوی با ۱ باشد منطقه خودکفا است، اگر L.Qبزرگتر از ۱ باشد منطقه صادر کننده کالا و خدمات است و میزان آن فعالیت پایه ای یا اقتصاد پایه ای را نشان می‌دهد و اگر L.Qکوچکتر

از ۱ باشد منطقه وارد کننده است و اقتصاد تبعی یا غیر پایه ای را بیان می‌کند.

با توجه به اینکه در مدل فوق، نقش اقتصاد سکونتگاه در سطح بزرگتری همچون منظومه و دهستان‌ها تحلیل شده و نقش قالب کشاورزی مشخص شده است، استفاده از مدل ضریب مکانی در سطح کوچکتر و برای تک تک سکونتگاه ها تحلیل می شود.

جدول ۱۷۱: اقتصاد پایه دهستان ها بر مبنای مدل ضریب مکانی

دهستان	کشاورزی	صنعت	خدمات
دهستان آببر	۰,۸۸	۰,۵۳	۱,۸۱
دهستان گیلوان	۱,۰۴	۱,۳۱	۰,۷۰
دهستان درام	۱,۰۰	۰,۵۷	۱,۰۶

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس اطلاعات پرسشنامه، ۱۳۹۴

نمودار۱۸ : اقتصاد پایه دهستان ها بر مبنای مدل ضریب مکانی

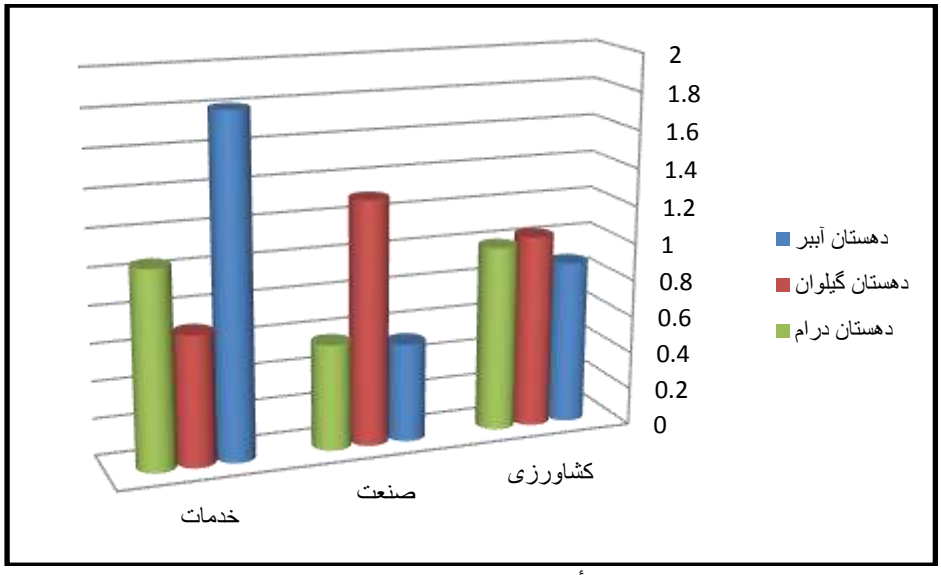

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۴

جدول ۱۷۲: اقتصاد پایه سکونتگاه ها بر مبنای مدل ضریب مکانی

سکونتگاه ها	بخش کشاورزی	بخش صنعت	بخش خدمات
استاکول	۰,۶۵	۱,۳۵	۳,۲۷
هزار رود علیا	۰,۸۰	۰,۴۹	۲,۳۵
هارون آباد علیا	۱,۰۶	۱,۰۴	۰,۵۹
هارون آباد سفلی	۱,۰۲	۰,۰۰	۰,۹۳
کوهکن سفلی	۱,۰۸	۰,۰۰	۰,۵۸
کوهکن علیا	۱,۰۱	۰,۰۰	۱,۰۱
عزیز آباد	۱,۰۶	۰,۰۰	۰,۶۹
کرد آباد	۰,۹۴	۴,۶۶	۱,۰۵
هزار رو سفلی	۰,۹۵	۰,۰۰	۱,۴۲
قانقلی سفلی	۰,۸۳	۰,۰۰	۲,۲۳

قانقلی علیا	۰,۸۲	۰,۰۰	۲,۳۱
خساره	۱,۰۸	۰,۰۰	۰,۵۴
غلام چم	۱,۰۶	۰,۰۰	۰,۶۹
بالاکوه	۱,۰۴	۰,۰۰	۰,۸۰
قشلاق خساره	۱,۱۰	۰,۰۰	۰,۳۹
بنارود	۱,۰۳	۰,۰۰	۰,۸۶
کلوچ	۱,۰۹	۰,۰۰	۰,۵۰
ته دره	۰,۹۷	۰,۰۰	۱,۲۹
وزنه سر	۱,۱۶	۰,۰۰	۰,۰۰
نوکیان	۰,۹۱	۰,۰۰	۱,۷۲
شهرک پاوه رود	۱,۰۶	۰,۵۷	۰,۶۴
درام	۰,۸۳	۱,۱۹	۲,۱۴
گاوخس	۰,۷۸	۰,۰۰	۲,۵۸
سرخه سنگ	۰,۵۸	۰,۰۰	۳,۸۷
قشلاق درگه دره *	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
وناب *	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
بندرگاه *	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
چنار *	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
قوهیجان *	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
قشلاق پاوه رود	۱,۱۵	۰,۰۰	۰,۰۸
جزلاندشت	۱,۰۵	۱,۱۱	۰,۶۶
میرزاخانلو	۱,۰۵	۰,۰۰	۰,۷۹
سیاهورود	۱,۰۹	۰,۰۰	۰,۴۹
کلتان	۱,۰۸	۰,۰۰	۰,۵۵
گمادشت	۱,۰۱	۰,۰۰	۱,۰۳
دهستان درام			
پیرچم قدیم	۰,۸۵	۵,۷۵	۱,۵۵
خرم آباد کهریز	۱,۰۵	۰,۹۳	۰,۶۹
ده بهار	۱,۱۰	۱,۰۰	۰,۳۶
چرزه	۰,۸۴	۰,۰۰	۲,۱۵
چوقور	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
زهترآباد	۰,۹۷	۰,۰۰	۱,۲۹
مامالان	۱,۰۵	۰,۴۴	۰,۷۰
انارستان	۱,۱۲	۰,۰۰	۰,۲۹
میدان مطهری	۰,۵۸	۰,۰۰	۳,۸۷
صومعه بر	۱,۱۲	۳,۴۵	۰,۰۰
گیلوان	۰,۹۹	۲,۶۱	۰,۹۴
مجمد آباد خواجه بیگلو	۱,۱۳	۰,۰۰	۰,۲۵
ایستگاه تحقیقاتی زیتون	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
هندی کندی جدید	۱,۰۹	۰,۵۸	۰,۴۱

گیلانکشه	۱,۰۳	۰,۲۲	۰,۸۷
تشویر	۱,۰۹	۱,۲۱	۰,۳۶
زرده	۱,۱۰	۰,۰۰	۰,۴۱
لهنه	۱,۱۶	۰,۰۰	۰,۰۰
پرچینه	۱,۰۸	۰,۰۰	۰,۵۵
تسکین	۱,۱۱	۰,۰۰	۰,۳۶
چمله	۱,۰۰	۲,۴۲	۰,۸۷
پاسار	۱,۰۷	۰,۰۰	۰,۶۵
قارقلی چم	۱,۱۲	۰,۴۲	۰,۲۲
هندی کندی قدیم	۱,۱۲	۰,۰۰	۰,۳۱

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس اطلاعات پرسشنامه، ۱۳۹۴

*: *این سکونتگاه‌هادر سال ۱۳۹۴ خالی از سکنه شده است.*

بر پایه مدل ضریب مکانی، از بین ۶۰ سکونتگاه بخش مرکزی طارم، ۳۶ سکونتگاه آن دارای نقش کشاورزی، ۹ سکونتگاه دارای نقش صنعت و ۱۶ سکونتگاه دارای نقش خدماتی است. سکونتگاه های بخش مرکزی طارم نقش صنعتی بسیار ضعیفی دارد و همانگونه مشاهده می‌شود معدود سکونتگاه‌هایی هستند که صنایع در آن فعال می‌باشد و معمولا به دیگر سکونتگاه‌ها خدمات می‌دهند. نقش غالب شهرستان و بخش مرکزی طارم، کشاورزی است، با این تفاوت که شهرستان طارمبه سمت چندنقشی پیش می‌رود. دهستان گیلوان به عنوان بزرگ‌ترین دهستان بخش مرکزی طارم، نقش کشاورزی – صنعتی دارد و دهستان درام نقش کشاورزی – خدماتی به عهده گرفته است و دهستان آببر نقش خدماتی دارد.

- **توزیع فعالیت ها در سطح منظومه**

برای بررسی نحوه توزیع فعالیت‌ها خدمات در سطح منظومه، از تکنیک سنجش سطح تمرکز استفاده شده است. این تکنیک نشان می‌دهدکه یک فعالیت تا چه حد به صورت یکسان در نقاط مختلف یک منطقه یا در پهنه سرزمین توزیع شده‌اند و یا تا چه حد گرایش به تمرکز دارند. سنجش میزان توزیع فضایی یک فعالیت یا کارکرد از طریق فرمول زیر انجام می‌گیرد.

$$C = \frac{\sum |x - y|}{۲}$$

در فرمول فوق،C میزان تمرکز یک فعالیت یا کارکرد،X سهم درصدی جمعیت آن سکونتگاه می‌باشد و Y سهم درصدی یک فعالیت در سکونتگاه را نشان می‌دهد. میزان C بین صفر و صد در نوسان است. هر چقدر میزان C بالاتر باشد نشان دهنده توزیع نامناسب یا تمرکز شدید آن فعالیت یا کارکرد در نقاط خاصی از سطح مورد مطالعه می‌باشد.

با استفاده از فرمول فوق، میزان تمرکز فعالیت‌ها در دهستان آببر در فعالیت کشاورزی در حد صفر، فعالیت صنعتی ۲۰ درصد وفعالیت خدماتی حدود ۸۰ درصد است که نشان می‌دهد فعالیت‌های کشاورزی در سطح دهستان به طور متوازن توزیع شده است ولی فعالیت خدماتی در یک یا چند سکونتگاه به ویژه در شهر آببر متمرکز شده است.

میزان تمرکز فعالیت‌ها در دهستان درام به این شکل است که فعالیت کشاورزی با عدد نزدیک به صفر در سطح دهستان درام به صورت متوازن توزیع شده است و در مقابل فعالیت صنعتی با حدود ۴۸,۳۳در این دهستان در یک یا چند تمرکز نسبی دارد و فعالیت خدمات نیز با ۱۰,۸۱ درصد نسبتا متوازن توزیع شده است.

میزان تمرکز فعالیت کشاورزی دهستان گیلوان همانند دو دهستان دیگر در حد صفر است که نشان از توازن این فعالیت در سطح دهستان است. فعالیت خدماتی با میزان تمرکز حدود ۶۰,۴۲ درصد تمرکز شدید در یک یا چند سکونتگاه را نشان می‌دهد و میزان تمرکز فعالیت صنعتی نیز حدود ۳۸,۹۷ درصد است.

به طور کلی میزان تمرکز در بین سه دهستان در فعالیت کشاورزی به طور متوازن توزیع شده است و یکی از فعالیت‌های اساسی دهستان‌های بخش مرکزی شهرستان طارم محسوب می‌شود. و در مقابل خدمات تمرکز بسیار شدید وجود دارد که به ویژه در دهستان آببر مشاهده می‌شود.

پس از بررسی میزان تمرکز، برای آگاهی از نحوه توزیع فعالیت‌ها در نقاط سطح منظومه، از تکنیک ضریب توزیع استفاده می‌شود. فرمول ضریب تویع عبارت است از:

$$DQ = \frac{Y}{X}$$

DQ: ضریب توزیع

Y: سهم درصدی واحد تولیدی هر ناحیه

X: سهم درصدی مساحت هر ناحیه

جدول ۱۷۳: ضریب توزیع فعالیت‌ها به تفکیک سکونتگاه

سکونتگاه ها	کشاورزی	صنعت	خدمات
استاکول	۰,۷۴	۲,۵۳	۱,۸۰
هزار رود علیا	۱,۲۵	۱,۲۷	۱,۷۸
هارون آباد علیا	۱,۱۲	۱,۸۳	۰,۳۰
هارون آباد سفلی	۱,۰۷	۰,۰۰	۰,۴۸
کوهکن سفلی	۰,۴۲	۰,۰۰	۰,۵۵
کوهکن علیا	۰,۵۵	۰,۰۰	۰,۱۴
عزیز آباد	۱,۵۴	۰,۰۰	۰,۷۵
کرد آباد	۰,۸۸	۰,۰۰	۰,۲۸
هزار رو سفلی	۱,۱۲	۹,۱۷	۰,۶۰
قانقلی سفلی	۰,۹۸	۰,۰۰	۰,۷۱
قانقلی علیا	۰,۵۷	۰,۰۰	۰,۷۹
خساره	۱,۰۶	۰,۰۰	۰,۵۰
غلام چم	۰,۹۲	۰,۰۰	۰,۵۶
بالاکوه	۰,۶۴	۰,۰۰	۰,۴۷
قشلاق خساره	۱,۱۱	۰,۰۰	۰,۳۷
بنارود	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
کلوچ	۰,۸۵	۰,۰۰	۰,۳۶

ته دره	۰,۳۴	۰,۰۰	۰,۴۳
وزنه سر	۰,۵۵	۰,۰۰	۰,۰۰
نوکیان	۰,۲۸	۰,۰۰	۰,۵۰
شهرک پاوه رود	۱,۵۶	۱,۴۶	۰,۸۹
درام	۰,۷۶	۱,۹۲	۱,۸۶
گاوخس	۰,۱۰	۰,۰۰	۰,۳۱
سرخه سنگ	۰,۰۴	۰,۰۰	۰,۲۶
قشلاق درگه دره	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
وناب	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
بندرگاه	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
چنار	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
قوهیجان	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
قشلاق پاوه رود	۱,۳۱	۰,۰۰	۰,۶۹
جزلاندشت	۰,۹۴	۱,۷۳	۰,۵۶
میرزاخانلو	۰,۴۹	۰,۰۰	۰,۳۵
سیاهورود	۱,۲۵	۰,۰۰	۰,۵۳
کلتان	۰,۹۲	۰,۰۰	۰,۴۴
گمادشت	۰,۶۰	۰,۰۰	۰,۵۷
پیرچم قدیم	۰,۹۶	۵,۱۳	۲,۶۰
خرم آباد کهریز	۰,۶۶	۰,۴۶	۰,۶۵
ده بهار	۰,۹۴	۰,۶۸	۰,۴۶
چرزه	۱,۰۲	۰,۰۰	۳,۹۱
چوقور	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
زهترآباد	۰,۷۸	۰,۰۰	۱,۵۶
مامالان	۱,۲۸	۰,۴۳	۱,۲۷
انارستان	۰,۹۲	۰,۰۰	۰,۳۶
میدان مطهری	۰,۰۸	۰,۰۰	۰,۷۸
صومعه بر	۰,۶۳	۱,۵۴	۰,۰۰
گیلوان	۱,۲۲	۲,۵۷	۱,۷۴
مجمد آباد خواجه بیگلو	۱,۴۷	۰,۰۰	۰,۴۹
ایستگاه تحقیقاتی زیتون	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
هندی کندی جدید	۱,۰۹	۰,۴۶	۰,۶۲
گیلانکشه	۰,۸۱	۰,۱۴	۱,۰۲
تشویر	۱,۲۵	۱,۰۹	۰,۶۲
زرده	۰,۵۷	۰,۰۰	۰,۳۲
لهنه	۰,۷۸	۰,۰۰	۰,۰۰
پرچینه	۱,۲۷	۰,۰۰	۰,۹۸
تسکین	۰,۷۴	۰,۰۰	۰,۳۶
چمله	۰,۹۰	۱,۷۴	۱,۱۸
پاسار	۰,۵۷	۰,۰۰	۰,۵۲

قارقلی چم	۰,۷۹	۰,۲۳	۰,۲۴
هندی کندی قدیم	۱,۶۵	۰,۰۰	۰,۶۹

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس اطلاعات پرسشنامه، ۱۳۹۴

محاسبات نشان می‌دهد که بیشترین تراکم در فعالیت صنعتی و در بخش خدمات در سکونتگاه‌های استاکول، هزار رود علیا و هارون آباد علیا وجود دارد. بیشترین ضریب توزیع فعالیت مربوط به فعالیت صنعتی و در سکونتگاه استاکول (۹,۱۷) است و همین سکونتگاه در بخش خدمات باضریب ۳,۹۱ بیشترین ضریب را بدست آورده است و بقیه سکونتگاه توزیع متوازن تریدارند. این اعداد به این معناست که در روستای استاکول با توجه به جمعیتش ۹,۱۷ برابر متوسط منظومه در بخش صنعت و ۳,۹۱ برابر متوسط منظومه در بخش خدمات شاغل هستند. میزان تراکم در بخش کشاورزی نسبت به دو بخش دیگر، متوازن تر است.

۴-۳-۱-ویژگی‌های نظام و روابط تولید

۱-۴-۳-۱-نظام و روابط تولید کشاورزی

روابط تولید کشاورزی در جامعه روستایی ایران تا پیش از اجرای قانون اصطلاحات ارضی در سالهای نیمه اول دهه۱۳۴۰مبتنی بر تقسیم محصول بر حسب عرف و توافق بین صاحب زمین (ارباب) و زارع بود که به تناسب شرایط هر منطقه از لحاظ روابط اجتماعی وضعیت زمین آب و دیگر عوامل تولید متفاوت بود.

تا پیش از اصلاحات ارضی و در چارچوب نظام ارباب–رعیتی، ساز و کارهای متنوع و پیچیده‌ای در مدیریت کشاورزی و تنظیم و ساماندهی امور زراعی حاکم بود. هر یک از این رویه‌های عرفی نظیر بنه و بنه بندی، جفت گاو، نسق، گروه های هم آب و مثل این ها کارکردهای ویژه‌ای داشتند، به طوری‌که این کارکردها در چارچوب یک نظام و سامانه عرفی برای دهقانان شناخته شده بود و آنها را در یک کلیت واحد که اجزاء و عناصر ویژه‌ای داشتند و به طور سیستمی عمل می کردند، قرار داده بود.

در این دوره، مالکان و عوامل آنها کارکردهای معینی در مدیریت تولید کشاورزی و در زندگی اقتصادی و اجتماعی ده بر عهده داشتند. یکی از این وظایف، مدیریت تولید کشاورزی و برنامه ریزی فعالیت‌های کشاورزی در طول یک سال زراعی بود. این برنامه ریزی، اصطلاحاً به نسق بندی در ده معروف بود.

در این دوره، سازمان مدیریت تولید کشاورزی در۳سطح بنیان نهاده شده بود:

- سطح ده
- سطح واحد کار زراعی یا سازمان تولید کشاورزی
- سطح جفت گاو

این شکل از مدیریت تولید در اکثر نقاط ایران قابل مشاهده بود. رعایا در این دوره صاحب زمین نبودند، اما حق شرکت در واحد تولید کشاورزی را در داخل ده به منظور کشت مقدار معینی از زمین داشتند. مدیریت واحد تولید در سطح ده را هیئتی مرکب از رعایای با تجربه که در رأس واحدهای تولید کشاورزی قرار داشتند، کدخدا، میر ابومالک یا نماینده او انجام می‌دادند. معمولاً در اوایل هر سال زراعی، یعنی در پاییز، این افراد دور هم جمع می‌شدند و در مورد توزیع زمین در بین واحدهای تولید کشاورزی (بُنه‌ها) تصمیم

می‌گرفتند. این گروه، برنامه توزیع و تقسیم آب را مشخص می‌کرد و معلوم می‌کرد، کدام قسمت از زمین های ده باید زیر کشت برود. در سطح ده، مالک و یا مباشر مسئولیت‌های اداره تولید را بر عهده داشت. رعایا آن دسته از روستاییانی بودند که به فعالیت زراعی مشغول بودند و براساس تقسیم محصول بین خود و مالک زمین، سهمی از آن را دریافت می‌کردند. رعایا سهمی از نسق ده را در اختیار داشتند و به عنوان نسق دار می‌توانستند به عضویت گروه‌های تولید کشاورزی (بنه ها)، که در سراسر ایران به نام های گوناگونی وجود داشت، شرکت کنند. به عنوان عضو بنه، رعایا نه تنها به منابع آب ده، بیشه زارها و مراتع، بلکه از همه مهم تر، به اراضی مالک و منابع آب دسترسی پیدا می‌کردند.

رعایای صاحب نسق این حق را با پیدا کردن حق ریشه، یعنی با کارکردن بیش از یک سال در زمین‌های زراعی، پیدا می‌کردند. نسق به عنوان ارث به فرزندان رعایا منتقل می‌شد و گاهی نیز مورد داد و ستد قرار می‌گرفت. در بنه‌های کوچک، حق نسق اغلب به پسری از خانواده که به کار زراعی اشتغال داشت، می‌رسید و بقیه فرزندان از نسق محروم می‌ماندند، ظاهراً این امر به منظور جلوگیری از پاره پاره شدن زمین صورت می‌گرفت و به این ترتیب، مدیریت یکپارچه در امر کاشت، داشت و برداشت از اراضی زراعی محفوظ می‌ماند.

در برخی از روستاها اصطلاح نسق آب و خاک از یکدیگر مجزا بود. در عرف جامعه روستایی ایران نسق دار به کسی گفته می‌شود که در ده حقوقی در امر زراعی داشته و عرف محل این حقوق را به رسمیت بشناسد و از آن دفاع کند. روستاییان معتقدند که نسق داران در ده حق آب و گل داشته و به دلیل همین حق است که به عضویت بنه در می‌آیند. نسق عبارت است از قوانین حاکم بر نظام روابط میان عوامل پنج گانه تولید (آب، زمین، بذر، نیروی شخم و نیروی کار) در رابطه با یکدیگر. این قوانین تعیین کننده خط مشی و رفتار گروه هایی است که به شکلی در کار تولید زراعی جمعی سنتی عضویت دارند و یا به گونه ای با آن در ارتباطند و سهمی از محصول را دریافت می‌دارند. تا هنگامی که حقوق و مزایای سنتی این افراد و تقسیم کار مربوط به آنها مسیر طبیعی و معمولی خود را طی می‌کند، مقاومتی از سوی رعایا دیده نمی‌شود، ولی با هرگونه تغییر در این روند، رعایا به مقابله می‌پردازند، زیرا این امر با حق نسق آنها منافات پیدا می‌کند. به همین دلیل، بهنگام اجرای قوانین ارضی دهه۱۳۴۰ش که مبنای تقسیم زمین، داشتن حق نسق رعایا بود، نسق و میزان آن اهمیت خاصی در جامعه روستایی پیدا کرد.

تغییرات ایجاد شده در نحوه مالکیت زمین از زمان اصلاحات ارضی پابرجا مانده است. برعکس مالکیت اراضی، مالکیت آب با دو شیوه روابط کاملا متفاوت است. در روستاهایی که آب به صورت سنتی و بدون دخالت دولت صورت می گیرد، نظام تقسیم آب و نحوه برداری به صورت سنتی باقی مانده است. در روستاهایی که دولت با شیوه های نوین و از طریق پمپاژ و کانال کشی آب را در اختیار کشاورزان قرار می دهد، فروش آب در قبال میزان زمین به هکتار و برای دوره زمانی یکساله صورت می گیرد. روستاییان برای هر هکتار از زمین خود به صورت سالیانه مبلغی را به جهادکشاورزی پرداخت می کنند.

در زمینهای با مالکیت خصوصی تهیه بذر، نیروی شخم و نیروی کار جهت کاشت، داشت و برداشت محصولات با پرداخت هزینه مالی صورت می گیرد.

جدول ۱۷۴: اطلاعات مربوط به نظام آبیاری کشاورزی دهستان آببر

ردیف	نام روستا	نوع کشاورزی	نوع کشت	آب کشاورزی	شبکه آبیاری
۱	استاکول	زراعی-باغی	آبی	چاه-پمپاژ از رودخانه چشمه	نهر سنتی
۲	هارون آباد علیا	زراعی-باغی	آبی	چاه-پمپاژ از رودخانه	نهر سنتی
۳	کوهکن سفلی	زراعی-باغی	آبی	چاه-پمپاژ از رودخانه	نهر سنتی
۴	کردآباد	زراعی-باغی	آبی دیم	چشمه	نهر سنتی
۵	قانقلی سفلی	زراعی-باغی	آبی دیم	رودخانه	نهر سنتی
۶	کوهکن علیا	زراعی-باغی	آبی	پمپاژ از رودخانه	نهرسنتی
۷	عزیز آباد	زراعی-باغی	آبی	رودخانه	نهر سنتی
۸	هزار رود علیا	زراعی-باغی	آبی	رودخانه	نهر سنتی
۹	هارون آباد سفلی	زراعی-باغی	آبی	چاه-رودخانه قزل اوزن	نهر سنتی
۱۰	قانقلی علیا	زراعی-باغی	آبی	سد کردآباد(فصلی)-چاه نیمه عمیق اختصاصی۳ دهنه	نهر سنتی
۱۱	هزار رود سفلی	زراعی-باغی	آبی	چاه عمومی پمپاژ از رودخانه	نهر سنتی

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۱۷۵ : اطلاعات مربوط به نظام آبیاری کشاورزی دهستان درام

ردیف	نام روستا	نوع کشاورزی	نوع کشت	آب کشاورزی	شبکه آبیاری
۱	سرخه سنگ	زراعی-باغی	ابی دیم	چشمه (آب خیلی کم است)	-
۲	نوکیان	زراعی-باغی	ابی	اب از بالای کوه به صورت رودخانه	کانل کشی سنتی
۳	جزلان دشت	زراعی-باغی	ابی	رودخانه قزل اوزن	کانل کشی سنتی
۴	سیاه ورود	زراعی-باغی	دیم ابی	رودخانه جاری شده از کوه های ماسوله	سنتی
۵	گمان دشت	زراعی-باغی	ابی	رودخانه سیاه ورود نوکیان	سنتی
۶	کلتان	زراعی-باغی	ابی	رودخانه ار زوستای سیاه ورود	کانال سنتی
۷	شهرک پاوه رود	زراعی-باغی	دیم ابی	پمپاژ از رودخانه	کانال کشی سنتی
۸	قشلاق خساره	زراعی-باغی	دیم	ندارند	ندارد
۹	میرزا خانلو	زراعی-باغی	ابی	رودخانه	سنتی
۱۰	خساره	زراعی-باغی	ابی	رودخانه	نهر سنتی

			دیم		
۱۱	درام	زراعی-باغی	ابی	رودخانه	نهر سنتی
۱۲	غلام چم	زراعی-باغی	ابی	رودخانه	نهرسنتی
۱۳	گاوخس	زراعی-باغی	دیم	-	-
۱۴	بالاکوه	زراعی-باغی	دیم	اب سرزیر شده از منبع اب شرب	نهر سنتی
۱۵	بنارود	زراعی-باغی	-	-	-
۱۶	کلوچ	زراعی-باغی	ابی	رودخانه امام رود	نهر سنتی
۱۷	قشلاق پاوه رود	زراعی-باغی	ابی	پمپاژ از رودخانه	کنال کشی
۱۸	ته دره	زراعی-باغی	دیم	پمپاژ از رودخانه قزل اوزن	نهر سنتی
۱۹	وزنه سر	زراعی-باغی	ابی دیم	چشمه	ندارد
۲۰	قشلاق درگه دره	دامدار هستند و فاقد فعالیت زراعی هستند			
۲۱	وناب				
۲۲	بندرگاه				
۲۳	چنار				
۲۴	قوهیجان				

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۱۷۶: اطلاعات مربوط به نظام آبیاری کشاورزی دهستان گیلوان

ردیف	نام روستا	نوع کشاورزی	نوع کشت	آب کشاورزی	شبکه آبیاری
۱	لهنه	زارعی-باغی	آبی	رودخانه	سنتی
۲	پرچینه	زارعی-باغی	آبی	قنات و نهر(۱۷عدد)	سنتی
۳	میدان مطهری	زارعی-باغی	ابی	رودخانه پول میدهیم	لوله کشی
۴	قارقلی چم	زارعی-باغی	ابی	رودخانه	لوله کشی، کانال کشی و چاه
۵	زرده	زارعی-باغی	ابی	رودخانه	کانال کشی
۶	چرزه	زارعی-باغی	ابی	رودخانه ییلاقی	سنتی
۷	محمد اباد خواجه بیگلو	زارعی-باغی	ابی	چاه نیمه عمیق	سنتی
۸	صومعه بر	زارعی-باغی	ابی	قنات و رودخانه	سنتی و مکانیزه
۹	هندی کندی قدیم	زارعی-باغی	ابی	چاه-قنات	مکانیزه
۱۰	هندی کندی جدید	زارعی-باغی	ابی	چاه-قنات	سنتی
۱۱	انارستان	زارعی-باغی	آبی	سنتی	کمبود آب
۱۲	زهتر اباد	زارعی-باغی	آبی	نهرسنتی	کمبود آب
۱۳	پیرچم قدیم	زارعی-باغی	ابی دیم	کانال کشی سنتی	کمبود آب،عدم پمپاژ از رودخانه خشک شدن اب چاه

۱۴	ده بهار	زارعی-باغی	ابی	لوله کشی،کانال کشی چاه	کمبود آب
۱۵	پاسار	زارعی-باغی	ابی	رودخانه (لوله کشی از کوه ها) چشمه	سنتی
۱۶	مامالان	زارعی-باغی	ابی دیم	چاه (عمومی)	کانال کشی سنتی
۱۷	خرم اباد کهریز	زارعی-باغی	ابی	قنات-چشمه-رودخانه	کانال کشی سنتی
۱۸	تسکین	زارعی-باغی	ابی	رودخانه	کانال کشی سنتی
۱۹	گیلانکشه	زارعی-باغی	ابی	چاه-رودخانه	سنتی
۲۰	چمله	زارعی-باغی	ابی	چاه رودخانه	سنتی و ۱۵ درصد قطره ای
۲۱	تشویر	زارعی-باغی	ابی	رودخانه	کانال کشی مکانیزه
۲۲	گیلوان	زارعی-باغی	ابی	رودخانه	سنتی
۲۳	ایستگاه تحقیقاتی زیتون طارم	فاقد فعالیت زراعی هستند.			
۲۴	چوقور				

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

یکی از مهمترین ابزار و عوامل تولید در کشاورزی در دهستان آببر تراکتور و گاوآهن است. از ابزارهای مهم در فرایند تولید در دهستان درام می‌توان به تراکتور، خرمنکوب، کمباین و گاوآهن اشاره نمود. در دهستان گیلوان نیز ابزارهایی مانند تراکتور ، خرمنکوب، کمباین و گاوآهن مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲-۴-۳-۱-نظام و روابط تولید کارگاهی و صنعتی

شروع عصر صنعتی و انقلاب صنعتی با شکلگیری کارخانجات بزرگ همراه بود. کارخانجات بزرگ با تولید انبوه و مصرف انبوه همراه بود. کارخانجات بزرگ، عموما محصولات خود را به وسیله نمایندگی های فروش خود در سراسر جهان به فروش می رسانند. در عصر حاضر به جای تولید انبوه بر تنوع محصولات تاکید می شود. برهمین اساس کارگاههای کوچک که تنها بر قسمتی از بازار متمرکز هستند، رونق گرفته اند. پاسخ به سلیقه های مختلف مشتریان نیازمند تخصص گرایی در واحدهای تولیدی و فاصله گرفتن از تولید انبوه – مصرف و حرکت به سمت تنوع بالا و حجم کم است.

کارگاهها و واحدهای صنعتی عموما در اختیار بخش خصوصی است. این واحدها از یک طرف با حکومت و از طرف دیگر با نیروی کار در ارتباط است. به لحاظ وظایف قانونی در برابر حکومت پاسخگو است و در طرف دیگر در قبال پرداخت حق الزحمه، بیمه و سایر تعهدات قانونی خدماتی را از نیروی کار طبق تعهدات انجام شده دریافت می کند.

کارگاهها و واحدهای صنعتی توسط هیات مدیره و مدیر اداره می شوند. نیروی انسانی فعال در قسمت های تولیدی سهمی را از مالکیت این واحدها نداشته و مزد کارهای خود را به صورت ماهیانه دریافت می کنند. حکومت با تصویب قوانین و تعیین حداقل هایی که کارفرمایان برای کارگران فراهم می کنند به تنظیم روابط بین کارفرمایان و کارگران رسیدگی می کنند. به عنوان مثال حداقل دریافتی کارگران، میزان عیدی، بیمه و...

توسط حکومت مشخص می شود. در زمینه پخش کارگاههای کوچک، محصولات خود از هم از طریق عرضه مستقیم محصولات و هم از طریق شرکتهای توزیع و پخش فعال انجام می دهند.

طبق استعلام اداره صنعت، معدن و تجارت، پاسخ‌های دریافتی با نامه و مصاحبه صورت گرفته با رییس و کارشناسان آن اداره عبارت است از:

بر اساس پاسخ مکتوب اداره صنعت، معدن و تجارت، معدنی که توسط بخش دولتی قابل توسعه باشد در شهرستان طارم وجود ندارد و چنانچه وجود هم داشته باشد حریم حداقل ۵۰۰ متر برای معادن بدون آتشباری و ۸۰۰ متر با آتشباری رعایت خواهد شد. معادن غیر فعال شهرستان طارم، معادن آلونیت زاج کندی و نمک زهترآباد می باشد که معادن نمک زهترآباد و آلونیت زاج کندی در سال ۱۳۹۴ راکد شده اند.

در جدول زیر معادن بخش خصوصی شهرستان طارم و برخی از مشخصات عمومی آنها آورده شده است:

جدول ۱۷۷ : معادن شهرستان طارم

نام معدن	نام بهره بردار	آدرس بهره بردار	مدت بهره برداری	تعداد پرسنل	میزان استخراج سالیانه	ذخیره معدن		میزان سرمایه گذاری (میلیون)
						ذخیره قطعی	ذخیره احتمالی	
گچ گیلوان	شرکت سپیدان گچ البرز	رشت، میدان مصلی، بلوار مدرس، بوستان پلیس، کوچخ گل نیلوفر، پلاک ۲۵	۱۰ سال	۴	۲۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۲۰۵۵
گچ مارنی صومعه بر طارم	بهنام محمد قلی زاد	منجیل، شهرک فرهنگیان، گلستان یک جنب سازمان آب، پلاک	۵ سال	۶	۲۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰۳۵
سنگ لاشه گیلوان	ش م شن و ماسه گیلوان	زنجان، طارم، روستای گیلوان، معدن شن و ماسه کوهی گیلوان	۱۵ سال	۲	۲۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۱۳۲۴۲۴۰۳

همچنین طبق پاسخ شرکت شهرک‌های صنعتی، در بخش مرکزی طارم ۲ محدوده برای فعالیتهای صنعتی پیش بینی شده است: ۱)ناحیه صنعتی طارم ۲)شهرک صنعتی طارم.کلیه صنایع در این دو بخش و همچنین در سطح بخش مرکزی پراکنده شده است. شهرک صنعتی طارم به وسعت ۵۰ هکتار جهت استقرار واحدهای صنعتی، کارگاهی، خدماتی و تجاری و ناحیه صنعتی طارم به وسعت ۱۲ هکتار جهت استقرار واحدهای صنعتی، کارگاهی، خدماتی و تجاری در نظر گرفته شده است. از واحدهای صنعتی قابل بررسی، کارخانجات روغن کشی شامل ۳ کارخانه در شهرک صنعتی و ۲ کارخانه در ناحیه صنعتی مامالان و ۴ کارخانه در گیلوان می باشد.در بخش صنایع بسته بندی کارخانه نگین سبز، کارخانه بسته بندی آی تونا در گیلوان، شرکت بسته بندی آقای عابدینی و بسته بندی مسعودی که در شهرک صنعتی واقع شده است.از سایر

واحدهای صنعتی می توان به کارخانه اتم گاز، کارخانه تولید یونولیت، رب گوجه فرنگی و تیرچه بلوک صنعتی اشاره نمود.در بخش معدن کارخانه گچ علی زین در روستای علی زین، گچ صومعه بر گیلوان از معادن فعال در سطح منظومه هستند. در خصوص کارگاه های شن و ماسه درمحدوده بخش مرکزی کارخانه شن و ماسه و آسفالت یول ساز، کارخانه شن و ماسه و آسفالت سلام سر و کارگاه های شن و ماسه آقای باقری، صمدی و شهرداری مشغول فعالیت هستند.

۱-۳-۴-۳-نظام و روابط فعالیتهای خدماتی

خدمات خرده فروشی و عمده فروشی مرتبط با نیازهای اهالی، خدمات بهداشتی درمانی و آموزشی و همچنین مراکز ارائه خدمات کاشت، داشت و برداشت محصولات کشاورزی از مهمترین فعالیتهای بخش خدمات است. تمرکز ادارات، بازارها، شرکتها و موسسات خدماتی در شهر آببر باعث شده است تا فعالیت اصلی این شهر در بخش خدمات تعریف شود.

مسافرت ها و مراجعات روزانه روستاییان شهرستان طارم به شهر آببر ناشی از تمرکز فعالیتهای بخش خدمات در این شهر است. در سطحی پایین تر روستاهای گیلوان و درام تمرکز فعالیتهای خدماتی را در خود جای داده اند. در سطحی پایین از شهر آببر و روستاهای گیلوان و درام، روستاهایی به مانند تشویر و کوهکن علیا به سایر روستاها خدماتی را ارائه می دهند.

سلسله مراتب سیاسی مرکز کشور، مرکز استان، مرکز شهرستان و مرکز دهستان به نوعی با تمرکز بخش خدمات در خود، سلسله مراتب فعالیتهای خدماتی را نیز باعث می شود. روستاهای واقع در سطوح پایین تر اگر چه به لحاظ سسله مراتب سیاسی دارای جایگاه مستقلی نیستند اما به لحاظ خدماتی، به عنوان روستای مرکزی، دارای نقشی تعیین کننده هستند.

جداول زیر خدمات موجود در دهستانهای آببر، درام و گیلوان را نشان می دهد.

جدول ۱۷۸:خدمات موجود در دهستان آببر

نوع خدمات	تعداد
نانوایی	۵
نمایندگی ایران خودرو	۱
تعمیرگاه موتورسیکلت و جلوبندسازی	۳
بلوک زنی	۵
دبستان	۱۰
راهنمایی	۲
دبیرستان	۱
لوله کشی	۱
لباس فروشی	۱
دفاتر خدماتی همراه اول	۱
ترمینال(پایانه)	۱
ایستگاه آتش نشانی	۱
دفتر ایرانسل	۱
سالن ورزشی	۴
تالار پذیرایی	۱

مسافرخانه	۱
جایگاه عرضه سوخت(بنزین و گاروییل)	۱
پارکینگ	۱
ام دی اف	۱
سی ان جی	۱
استخر سرپوشیده	۱
ورزشگاه چمن مصنوعی	۱
ورزشگاه چمن طبیعی	۱
بانک ملی	۱
بانک کشاورزی	۱
بانک ملت	۱
بانک صادرات	۱
بانک تجارت	۱
پست بانک	۱
مهر اقتصاد	۱
مهر ایران	۱

مأخذ: مرکز آمار، پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۱۷۹: خدمات موجود در دهستان درام

نوع خدمات	تعداد
نجاری چوب بری	۲
فرش بافی	۲
نانوایی	۳
مرغداری	۱
گاوداری(سنتی)	۳
قصابی	۶
تعمیرگاه موتورسیکلت و تعویض روغن	۷
بلوک زنی	۸
دبستان	۱۵
راهنمایی	۲
دبیرستان	۱
راهنمایی شبانه روزی	۱
مصالح ساختمانی	۱
لباس فروشی	۴
غسالخانه	۱
دفاتر خدماتی ایرانسل	۱
ترمینال(پایانه)	۱
دامپزشکی	۱
مرکز بهداشت	۱
پاسگاه انتظامی	۱
پست بانک	۱

سالن ورزشی	۱
باسکول	۱
تالار عروسی	۱
شعبه بانک تجارت	۱
کارخانه موزاییک	۱
کارخانه برنجکوبی	۱

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۱۸۰: خدمات موجود در دهستان گیلوان

نوع خدمات	تعداد
نجاری چوب بری	۵
فرش بافی	۴
زیتون و بسته بندی	۲۳
نانوایی	۱۰
مرغداری	۸
گاوداری(سنتی)	۲
خیاطی و پرده بافی	۸
تعمیرگاه موتورسیکلت و ماشین	۱۰
بلوک زنی	۵
دبستان	۲۰
راهنمایی	۹
دبیرستان	۷
هنرستان فنی	۲
پیش دبستان	۵
دبیرستان شبانه روزی	۲
ایستگاه هواشناسی	۱
دفاتر خدماتی ایرانسل و همراه اول	۲
ایستگاه اندازه گیری دما	۱
دامپزشکی	۱
مرکز بهداشت	۱
ایستگاه آتش نشانی	۱
سی ان جی	۱
سالن ورزشی	۱

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۴

با در نظر گرفتن خدمات واقع شده در شهر آببر، مرکز شهرستان و بخش مرکزی، روستاهای گیلوان و درام به عنوان مرکز دهستان و خدمات واقع شده در روستاهای عمده، سیستم ارائه محصولات بخش خدمات در دهستان های آببر، گیلوان و درام به شرح جدول زیر است.

جدول ۱۸۱: سلسله مراتب دریافت فعالیتهای مرتبط با بخش خدمات در بخش مرکزی شهرستان طارم

دهستان آببر	دهستان گیلوان	دهستان درام
تهران	تهران	تهران
زنجان	زنجان	زنجان
آببر	آببر	آببر
استاکول – هاراون آباد علیا	گیلوان	درام
	تشویر – هندی کندی - زهترآباد	جزلان دشت

۴-۴-۳-۱-بازار و بازاریابی تولیدات

تعریف بازاریابی جدید به نظر فیلیپ کاتلر، بازاریابی عبارت است از: "فعالیتی انسانی در جهت ارضای نیازها و خواسته ها از طریق فرایند مبادله". فروش فقط جزء کوچکی از مجموعه عظیم بازاریـــــابی است. فروش یکی از چندین وظیفه های بازاریابی و نه حتی مهمترین آنها، به شمار می رود. بازاریابی مفهومی بس گسترده دارد، به تعبیر پیتردراکر هدف بازاریابی گسترش فروش است. بازاریابی واقعی، آگاهی نسبت به آن چیزی است که باید تولید شود و نه فروش آن چیزی که تولید شده است.

در مورد بازاریابی برای منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم، توجه به عامل عمده نیازهای مشتریان و محصولات تولید شهرستان مهم و اساسی است. در ابتدا و به صورت یک اصل محصولات اصلی منطقه با توجه به نیاز مشتری و سود حاصل از محصولات تقریبا تثبیت شده است. از طرف دیگر نحوه ارائه همین محصولات با نیازهای مشتریان فاصله زیادی دارد و می تواند محرک ایجاد روشهای نوین در عرضه و فروش محصولات فراهم کند.

محصول زیتون براساس نیاز مشتریان در کشور و همچنین وضعیت کشت این محصول در کشور، به تولید اول منظومه تبدیل شده است. در فروش این محصول حداقل نیاز مشتری مدنظر قرار گرفته و محصول عمدتا در باغ و به ابتدایی ترین شکل ممکن و پایین ترین قیمت ممکن توسط تجار و دلالان خریداری می شود. همچنین بازار روستای دستجرده و بازار سه راهی کوهکن محلی برای عرضه محصولات تولید شده کشاورزی منظومه به مشتریانی است که از استان های مختلف کشور برای خرید محصولات مراجعه می کنند. این در حالیست که نیاز مشتریان به محصولاتی متنوع از زیتون که با شیوه های متفاوتی برای مصرف آماده شده اند (زیتون ترش، زیتون با طعم انار، زیتون با طعم سیر، فلفل و....) عموما مدنظر قرار نمی گیرد.

محصول گوجه فرنگی و سیر نیز به همین شکل است. فقط این نکته قابل ذکر است که تجار و دلالان به روستاها و سه راهی کوهکن مراجعه کرده و مقداری از محصولات برای داخل کشور و برخی دیگر سیر سبز را به کشورهای آذربایجان صادر می‌کنند.

۱-۴-۴-۳-۱-فنون بازاریابی و دسترسی به بازار

بازاریابی به شیوه صحیح و کارآمد مستلزم دارا بودن یک استراتژی روشن و مشخص است. داشتن برداشتی صحیحی از نیازمندی های مشتری و وضعیت بازار در وهله اول دارای اهمیت است. رقبای موجود در بازار، تحقیق درباره نحوه توزیع، تعریف بازاریابی های مختلط، تجزیه و تحلیل های مالی و بازنگری شیوه در پیش

گرفته شده از مهمترین عناصر یک سیستم راهبردی در امر بازاریابی است.
توجه به نیاز مشتریان اولین گام اساسی در روند استراتژی بازاریابی است. نیاز مشتریان به محصولاتی با کیفیت، با قیمت مناسب و حق انتخاب با ذائقه های مختلف گام اساسی برای بازاریابی محصولات کشاورزی منظومه با تاکید بر محصول زیتون است.
تجزیه و تحلیل بازار نشان می دهد که مصرف کنندگان زیتون عموما از طبقه متوسط و بالاتر جامعه هستند و مراکز استان ها و شهرهای بزرگ بازار مناسب تری را برای این محصول فراهم می کند. برهمین اساس تمرکز اصلی فروش می تواند در شهرهای عمده متمرکز شود.
تجزیه و تحلیل رقبا نشان می دهد که دلالان محصولات و سیستم سنتی عرضه محصول و همچنین شهرهای اطراف واقع در مسیر تهران – شمال به عنوان رقبای اصلی تولید کنند محصولات کشاورزی وبه خصوص زیتون منظومه هستند. برای فروش محصولات و بازاریابی لازم است تا قبل از هرچیز برندسازی و تبلیغ محصول صورت بگیرد. راههایی ممکن است تا مشتریان بالقوه محصولات امکان آشنایی با آن را پیدا کنند باید شناسایی و مورد استفاده قرار بگیرد و در نهایت محصول از طرق مختلف و مورد اعتماد به دست مشتری برسد. لازم است تا محصولات اصلی و عمده طارم با نام و برند طارم به بازار عرضه شده و به دست مشتریان برسد. برنج طارم به عنوان یک برند معتبر در سطح کشور شناخته شده است. در زمینه محصول زیتون، انار و سایر محصولات به مانند سیر و گوجه هنوز این اتفاق نیافتاده است. بعد از برندسازی لازم است تا مشتریان به همان محصول اصلی دسترسی داشته باشند و از ارائه سایر محصولات با نام آن برند جلوگیری شود تا نام برند مورد سوء استفاده قرار نگیرد. این امر مستلزم تعریف یک سیستم توزیع دقیق و قدرتمند و مطمئن است تا مشتریان محصولات را از طرق مطمئن امن در اختیار داشته باشند.
نحوه فروش محصولات تولید شده در بخش مرکزی طارم اغلب از طریق واسطه گران در داخل و خارج از روستا و همچنین فروش محصولات به طور مستقیم از طریق تولیدکنندگان صورت می‌گیرد.
برای عرضه محصولات اصلی تولید شده در طارم به خصوص زیتون، برنج و انار لازم است تا تعاونی های عرضه محصولات کشاورزی تولید شده تاسیس شوند. یکی از بهترین راههایی که شرکتهای معتبر جهان در پیش گرفته اند، عرضه محصولات اصلی در مقصد، با تاسیس مراکز فروش برند است. تاسیس یک شرکت تعاونی قدرتمند برای عرضه محصولات کشاورزی در مراکز استانها مطمئن ترین شیوه برای ارائه صحیح محصولات تولید شده منطقه است. عرضه مستقیم و بدون دخالت عوامل دیگر می تواند بیشترین سود را برای تولید کنندگان محصولات و همچنین مصرف کننده ها به دنبال داشته باشد. فروشگاههایی با عناوین مشابه که به ارائه محصولات مشابه و قیمت مشابه در سرتاسر کشور اقدام می کنند و خریداران با اطمینان کامل محصولات را از محل اصلی عرضه محصولات تامین می کنند.

۲-۴-۴-۳-۱-سازوکارهای حاکم بر بازار

برای رسیدن محصولات تولید شده به دست مشتری اصلی چندین مرحله طی می شود. در مرحله اول کشاورز محصول را کشت کرده و آماده تحویل به بازار می کند. بعد از رسیدن محصولات تجار با مراجعه به محل کشت محصولات کشاورزی به پایین ترین حد قیمتی خریداری می کنند. در بهترین حالت این تجار

عمده فروشانی هستند که محصول را در اختیار خرده فروشان قرار می دهند. در دیگر مواقع، این تجار محصول را در برای فرآورش و توزیع در بین عمده فروشها به دست افراد دیگری می سپارند و تا رسیدن محصول به دست مشتری اصلی چند مرحله طی می شود.

بدیهی است که قیمت محصول در هر مرحله افزایش می یابد و به طور مثال محصولی به مانند زیتون که با قیمت دو هزار تومان از کشاورز خریداری می شود در مراکز استانها با قیمت ۱۵ هزار تومان به دست مشتری می رسد.

۵-۴-۳-۱-سرمایه‌گذاری و تسهیلات مالی

۱-۵-۴-۳-۱-منابع تامین سرمایه (رسمی و غیررسمی)

سازمان ها و نهادهای دولتی مهمترین منابع تامین سرمایه گذاری **به صورت رسمی** در منطقه هستند. دولت با تامین زیرساختهایی اصلی توسعه به مانند راهسازی، تامین آب شرب و کشاورزی، تهیه اجرای طرحهای هادی، تامین نهاده های کشاورزی و... نقش پررنگی را در سرمایه گذاری های انجام شده در منطقه دارد. سرمایه گذاری های صورت گرفته از طرف سازمان اوقاف بر روی زمین های وقفی بزرگ از دیگر نمونه های سرمایه گذاری انجام شده در منطقه است. وامهای ارائه شده در بانکهای دولتی برای حمایت از تعاونی ها و سرمایه گذاری های بخش خصوصی از دیگر منابع اصلی تامین سرمایه در منطقه است.

بانک ملی اداره امور شعب استان زنجان در پاسخ به استعلام شماره ۲۰/۱۳۱۰ مورخ ۱۳۹۵,۰۳,۱۸ یادآور شده که بانک مذکور در خصوص سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در مناطق روستایی بخش مرکزی طارم مشارکتی نداشته و فاقد اطلاعات است.

همچنین بر اساس استعلام صورت گرفته، مدیریت شعب **بانک تجارت** استان زنجان دایره اعتبارات و آمار در خصوص اطلاعات درخواستی پروژه های انجام شده در بخش مرکزی منظومه طارم، پروژه های زیر را نام برده‌اند. شایان ذکر است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات تفکیک شده متقاضیان در قالب روستا، اطلاعات به صورت کلی و در قالب بخش مرکزی طارم ارائه شده است. جدول زیر نوع پروژه‌ها، میزان اعتبار و وضعیت پروژه‌ها را نشان داده است:

جدول ۱۸۲: نوع پروژه ها و میزان اعتبار آنها

اسامی پروژه های انجام شده	میزان اعتبار ابلاغی		به اتمام رسیده		در دست اقدام	
بهسازی مسکن روستایی	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ
بهسازی واحدهای بهداشتی روستایی	۳۰۰	۴۱۰۰۰۰۰۰	۲۶۴	۳۴۵۰۰۰۰۰	۳۶	۶۵۰۰۰۰۰
	۱۲۲	۱۵۴۰۰۰۰	۵۰	۷۵۰۰۰۰		۷۹۰۰۰۰

منبع: مدیریت شعب بانک تجارت استان زنجان دایره اعتبارات، ۱۳۹۵

یکی از نهادهای دولتی مهم در سرمایه‌گذاری‌ها و تسهیلات مالی روستاها، **بانک کشاورزی** است. آنچه که مسلم است نقش حیاتی این بانک در دادن اعتبارات به روستا است. یکی از تسهیلاتی که بانک کشاورزی به متقاضیان روستایی ارائه می‌دهد، وامهای مربوط به کشاورزی است. با توجه به کاهش نزولات جوی در

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

سالیان اخیر، کشاورزان جهت آبیاری مزارع و باغات خود و افزایش راندمان و صرفه جویی در مصرف آب کشاورزی به سیستم های نوین آبیاری مجهز نیاز مبرم دارند که معمولا درصد قابل توجهی از هزینه طرح بصورت کمک بلاعوض دولتی است و مابقی هزینه در صورت درخواست متقاضی بصورت وام بانکی است که در صورت مساعدت بیشتر بانک کشاورزی اجرای طرحهای آبیاری تحت فشار سرعت بیشتری خواهد یافت. در سال ۹۵، سیستم نوین آبیاری در ۱۵۰۰ هکتار از اراضی استان زنجان مورد بهره برداری شده که ۱۵ میلیارد ریال آن مربوط به تسهیلات بانکی است. این مبلغ از طرف بانک کشاورزی به کشاورزان به صورت سود مشارکتی داده می‌شود؛ یعنی بانک کشاورزی به ازای هر هکتار مبلغ ۷ میلیون تومان وام به کشاورزان داده می‌شود و پس از کاشت، زمانی که محصول پس از چند سال به مرحله بازدهی برسد بانک قسط بندی نموده و کشاورزان اقساط را پرداخت می‌نمایند.

علاوه بر مورد ذکر شده، بانک کشاورزی در موضوعاتی متعددی نظیر گاوداری، مرغداری، خرید کالا، زراعت، شیلات، مسکن، گلخانه، تسهیلات ازدواج به مردم وامهایی را تقبل می‌کند. بر اساس آمار سال ۱۳۹۴ که مدیریت شعب بانک کشاورزی استان زنجان اعلام نموده، در منطقه طارم تعداد ۶۲۲ و مبلغ ۵۹۸۱۹۶ میلیون ریال در موارد فوق تسهیلات دریافت کرده‌اند که جدول زیر تعداد و مبلغ هر یک از تسهیلات را در منطقه طارم نشان می‌دهد.

جدول ۱۸۳: عملکرد پرداختی بانک کشاورزی در منطقه طارم در سال ۱۳۹۴

عملکرد پرداختی بانک کشاورزی در منطقه طارم در سال ۱۳۹۴		
شرح	تعداد	مبلغ(میلیون ریال)
تسهیلات ازدواج	۷۳	۲۱۹۰
مسکن	۶۱	۶۰۲۱
صنایع تبدیلی و تکمیلی	۲۰	۷۰۴۱۴
خرید کالا	۱۱۶	۵۹۳۶
زراعت	۴۰۳۶	۳۴۷۷۷۲
شیلات	۵	۲۲۵۵
خدمات	۴۸	۵۵۲۰
آبیاری تحت فشار	۲	۳۲۵
باغات	۱۸۰۶	۱۳۴۷۸۹
گاوداری و دامداری	۱۷	۲۳۶۴
مرغداری و طیور	۱۰	۱۴۷۰۰
گلخانه	۴	۳۰۳۰
سایر و خارج از بخش	۲۳	۲۸۸۰
جمع	**۶۲۲۱**	**۵۹۸۱۹۶**

مأخذ: مدیریت بانک کشاورزی استان زنجان

از دیگر نهادهایی که در بخش مرکزی طارم سرمایه‌گذاری‌ها و تسهیلات مختلفی را به روستاها ارائه داده است می‌توان به کمیته امداد امام خمینی(ره) اشاره نمود. در جداول زیر تعداد پروژه‌ها، میزان اعتبارات و پروژه‌های انجام شده به تفکیک دهستان و روستا نشان داده شده است.

جدول ۱۸۴: تعداد پروژه و تسهیلات و سرمایه گذاری در دهستان درام به تفکیک روستاها

ردیف	آبادی	تعداد پروژه در روستا	اسامی پروژه های انجام شده	میزان تسهیلات در اجرای پروژه	توضیحات
۱	بنارود	-	-	-	-
۲	خساره	۲	سرویس بهداشتی	-	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
۳	قشلاق پاورود	-	-	-	-
۴	کلوچ	۲	ساختمان	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۵	گاوخس	۱۴	ساختمان-سرویس	-	۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۶	شهرک پاوه رود	۱۵	ساختمان-سرویس	-	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۷	قشلاق خساره	-	-	-	-
۸	جزلاندشت	۵	ساختمان-سرویس	-	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۹	درام	۳۰	ساختمان-سرویس	-	۳,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۰	سرخه سنگ	۲۲	ساختمان-سرویس	-	۲,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۱	قشلاق درگه دره	-	-	-	-
۱۲	میر زا خانلو	۱۶	ساختمان-سرویس	-	۱,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۳	وناب	-	-	-	-
۱۴	بالاکوه	-	-	-	-
۱۵	بندرگاه	۲	ساختمان	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۶	ته دره	۱۵	ساختمان-سرویس	-	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۷	غلام چم	۴	ساختمان-سرویس	-	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۸	چنار	-	-	-	-
۱۹	سیاهورود	۲	ساختمان	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۰	قوهیجان	-	-	-	-
۲۱	کلتان	۴	ساختمان-سرویس	-	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۲	گماندشت	۲	ساختمان	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۳	نوکیان	۳	ساختمان	-	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۴	وزنه سر	۶	ساختمان-سرویس	-	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰

مأخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۸۵: تعداد پروژه و تسهیلات و سرمایه گذاری در دهستان آبر به تفکیک روستا

ردیف	آبادی	تعداد پروژه در روستا	اسامی پروژهای انجام شده	میزان تسهیلات در اجرای پروژه	توضیحات
۱	آب¬بر	۳۷	ساختمان-سرویس	۳,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲	استاکول	۱۹	ساختمان-سرویس	۱,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۳	هزارودسفلی	۹	ساختمان-سرویس	۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۴	هزارودعلیا	۲۱	ساختمان-سرویس	۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۵	عزیزاباد	۲	ساختمان	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۶	هارون ابادسفلی	۴	ساختمان	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۷	هارون ابادعلیا	۵	ساختمان	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۸	کرد اباد	۱	ساختمان	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	

۹	قانقلی سفلی	-	-	-	
۱۰	قانقلی علیا	۳	سرویس بهداشتی	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۱	کوهکن سفلی	۱	ساختمان-سرویس	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۲	کوهکن علیا	۴	ساختمان-سرویس	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	

مأخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۸۶:وضعیت روستاها به لحاظ تعداد پروژه و تسهیلات و سرمایه گذاری در دهستان گیلوان

ردیف	آبادی	تعداد پروژه در روستا	اسامی پروژهای انجام شده	میزان تسهیلات در اجرای پروژه	توضیحات
۱	پیر چم قدیم	۱	ساختمان	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲	خرم ابادکهریز	۷	ساختمان	۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۳	ده بهار	۵	ساختمان	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۴	پسار	۱۲	ساختمان و سرویس	۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۵	چرزه	-	-	-	
۶	چوقور	-	-	-	
۷	زهترابات	۲	ساختمان	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۸	مامالان	۵	ساختمان	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۹	انارستان	۲	ساختمان	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۰	میدان مطهری	۱	ساختمان	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۱	صومعه بر	-	-	-	
۱۲	گیلوان	۱۱	ساختمان وسرویس	۱,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۳	محمدابادخواجه بیگلو	-	-	-	
۱۴	ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	-	-	-	
۱۵	هندی کندی جدید	۴	ساختمان	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۶	قارقلی چم	-	-	-	
۱۷	هندی کندی قدیم	۶	ساختمان	۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۸	گیلانکشه	۱۲	ساختمان وسرویس	۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۹	تشویر	۱۲	ساختمان وسرویس	۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲۰	زرده	-	-	-	
۲۱	لهنه	-	-	-	
۲۲	پرچینه	-	-	-	
۲۳	تسکین	۲۶	ساختمان وسرویس	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲۴	چمله	۱	ساختمان	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	

مأخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی زنجان، ۱۳۹۵

در **بخش غیر رسمی** افراد ذی نفوذ و خیر فعال در بخشهای مختلف اقتصادی سرمایه گذاری های وسیعی را در سطح منظومه انجام می دهند. این افراد علاوه بر سرمایه گذاری های مالی، در تامین زیرساختهایی که تامین آنها بر عهده دولت است، ایفای نقش می کنند.

۲-۵-۴-۳-۱-حجم و دامنهٔ سرمایه‌گذاری (با تاکید بر قابلیتها و موانع)

طبق استعلام صورت گرفته از فرمانداری شهرستان طارم و مصاحبه های انجام شده، کلیه اعتبارات تخصیصی در بخش مرکزی طارم ۶ میلیارد تومان از دو درصد سهم نفت و ۵/۹۳ میلیارد تومان از بخش ماده ۱۸۰ می‌باشد. کل اعتبارات ۱۲ میلیارد تومانی بخش مرکزی شهرستان طارم در موضوعاتی چون تعمیرات مدارس و احداث آنها، احداث کتابخانه، احداث خانه عالم، بخش کشاورزی، ترویج و افزایش تولیدات حبوبات، سبزی و توسعه باغات صرف شده است.

در حوزه آب احداث سد آبی میرخانلو در روستای میر خانلو درام صورت گرفته است. در حوزه راه و بخش بهبود عبور و مرور، راههای روستایی و آسفالت و اجرای طرح هادی از منابع ماده ۱۸۰ بیشتر احداث راه روستایی و آسفالت، نگهداری راهها، احداث خانه بهداشت، کانال آب مدنظر قرار گرفته است. در بخش گاز، توسعه شبکه گازکشی آببر و حومه در حال انجام است و ۱۷ روستا گازکشی و یا در حال گازکشی می‌باشند. از پروژه‌های عمرانی دیگر احداث پل مابین چورزق و آببر می‌باشد.

همچنین طبق استعلام صورت گرفته از **شرکت آب منطقه ای** در شهرستان طارم ۲۲ رودخانه فرعی وجود دارد که به حوزه آبریز رودخانه قزل اوزن جریان می یابد. برابر اظهارات کارشناسان امور آب، امکان احداث سدهای معیشتی بر روی بسیاری از این رودخانه ها وجود دارد. مانند رودخانه های تشویر، رودخانه هزاررود، رودخانه زهترآباد، رودخانه مامالان و ...

با توجه به پیشنهاد این حوزه برای احداث سدهای خاکی جهت مصارف کشاورزی، برابر اظهار نظر و مطالعات کارشناسان مرتبط در مرکز شهرستان و تهران، احداث این نوع سدهای خاکی را مقرون به صرفه نمی دانند و همچنین بافت زمین شناسی منطقه نیز در برخی مناطق امکان احداث چنین سدهایی را در بخش مرکزی نمی دهد. در حال حاضر برای حل این مشکل ایستگاه های پمپاژ در ایستگاه های کوهکن، هارون آباد و گیلانکشه برای تامین آب کشاورزی احداث شده است.همچنین چاه های عمیق متعددی در حاشیه رودخانه قزل اوزن به این منظور حفر شده است و در حال تامین آب کشاورزی بخش مرکزی می باشد.

طبق استعلام صورت گرفته از **شرکت گاز**، در بخش مرکزی شهرستان طارم قبل از سال ۱۳۹۴، شهر آببر و روستاهای هزاررود علیا و سفلی، گیلوان و درام گازکشی شده و به اتمام رسیده است. گازکشی روستاهای تشویر، گیلانکشه، هندی کندی قدیم، هندی کندی جدید، قارقلی چم و چمله و همچنین روستاهای تسکین

علیا و سفلی در دست انجام است.در برنامه پیشنهادی مقرر گردیده لوله کشی کلیه روستاهای بالای ۲۰ خانوار بخش مرکزی و همچنین شهرستان به صورت کامل تا سال ۱۳۹۷ به پایان برسد.

طبق استعلام اخذ شده از **کمیته امداد امام خمینی (ره)** در بخش مسکنبه علت عدم پرداخت وامهای اخذ شده توسط مددجویان در سه سال اخیر، فعالیت چندانی در این انجام نمی‌شود. بیشترین فعالیتهای مرتبط با ساخت وساز، پرداخت وام برای احداث حمام و دستشویی برای مددجویان تا مبلغ ۱/۵ تا ۲ میلیون تومان می باشد.

تشکیل پرونده و شناسایی افراد بی‌بضاعت، تامین هزینه جهیزیه و ازدواج با پرداخت وام دو میلیون تومانی از دیگر خدمات انجام شده توسط این نهاد است. اخذ انشعاب آب و برق بصورت رایگان، شناسایی ورشکستگان، زندانی‌ها و کمک به آنها و همچنین شناسایی خیرین و اخذ کمکهای مردمی و جمع آوری و تخلیه صندوق صدقات از دیگر اقدامات صورت گرفته در منطقه است.

در بخش اشتغال پرداخت انواع وامهای کارانگیزی در سه مرحله اصلی صورت می گیرد. ابتدا مبلغی بین ۲ تا ۴ میلیون تومان برای طرح پرداخت می شود، بعد از بازدید، در صورت توجیه اقتصادی طرح در مرحله عمل، این وام بین ۴ تا ۸ میلیون تومان افزایش می یابد. بعد از نظارت سه ماهه در دوره‌های دو ساله اگر طرح موفق باشد وام خوکفایی به مبلغ ۱۰ تا ۱۵ میلیون تومان پرداخت می‌شود. بازپرداخت وامهای مرحله اول ۳۶ ماهه بدون سود و کارمزد، بازپرداخت وامهای مرحله دوم ۴۸ تا ۶۰ ماه بدون سود و کارمزد و بازپرداخت وام مرحله سوم (خودکفائی) در دوره ۷ ساله پرداخت می‌گرد. نوع بازپرداخت هریک از مشاغل در بخشهای کشاورزی، خدمات صنفی و صنعتی متفاوت و قسطبندی آنها هم متفاوت است. برای مشاغل خانگی مانند فرشبافی، گلیم‌بافی و ... بین ۴ تا ۵ میلیون وام با بازپرداخت ۳۶ ماهه و سود ۴٪ پرداخت می‌گردد. با توجه به هماهنگی حوزه اشتغال با موسسات کاریابی معرفی مددجویان برای بنگاه‌های تولیدی و خدماتی و کشاورزی برای اشتغال انجام می‌شود. همچنین برگزاری دوره‌های تخصصی کارآفرینی فنی وحرفه‌ای برای افزایش تخصص مددجویان انجام می گیرد.

مهمترین بخشی که می‌تواند برای مددجویان مهم باشد بخش اشتغال است اگر مددجو اشتغال داشته باشد می‌تواند خانه‌دار هم شود. بنابراین از مشکلات اساسی انحراف مصرف وامهای اخذ شده از بنیاد در بخشهای غیر اشتغال است. جذب وامهای تخصیصی با توجه به روشهای موجود در بانکها مشکل می‌باشد. آموزشها بیشتر در بخش کشاورزی بوده و در بخش گردشگری و بخشهای دیگر زیاد انجام نمی‌شود. ایجاد صندوق اختصاصی برای کمیته امداد که بتواند کلیه تسهیلات ارائه شده از طریق این صندوق پرداخت شود، می تواند در رفع این مشکل موثر باشد. در حال حاضر چندین طرح خودکفایی در بخشهایی چون، احداث کارواش، توسعه دامداری، آلومینیوم کاری، جوشکاری، صنایع دستی و زنبورداری در حال انجام است.

بر اساس آخرین استعلام دریافت شده از کمیته امداد اما خمینی(ره)، کمیته امداد استان اعتبارات ویژه‌ای برای روستاها در نظر گرفته که برای ساختمان و تعمیرات آنها به کار برده شده است. در جداول زیر وضعیت سرمایه‌گذاری‌های کمیته امداد به تفکیک دهستان و روستا لیست شده است.

جدول ۱۸۷: وضعیت روستاها به لحاظ سرمایه گذاری در دهستان درام

ردیف	آبادی	کلیه سرمایه گذاری های انجام شده در ۵ سال اخیر	پروژه های انجام شده و به اتمام رسیده	پروژه های در دست اقدام	میزان اعتبار	اعتبار بعد از اتمام
۱	بنارود	-	-	-	-	-
۲	خساره	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	سرویس بهداشتی	-	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	-
۳	قشلاق پاورود	-	-	-	-	-
۴	کلوچ	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۵	گاوخس	۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و سرویس	-	۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۶	شهرک پاوه رود	۱,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و سرویس	-	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۷	قشلاق خساره	-	-	-	-	
۸	جزلاندشت	۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۹	درام	۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۳,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۰	سرخه سنگ	۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و سرویس	-	۲,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۱	قشلاق درگه دره	-	-	-	-	
۱۲	میر زا خانلو	۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و سرویس	-	۱,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۳	وناب	-	-	-	-	
۱۴	بالاکوه	-	-	-	-	
۱۵	بندرگاه	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۶	ته دره	۱,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۷	غلام چم	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	سرویس	-	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۸	چنار	-	-	-	-	
۱۹	سیاهورود	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲۰	قوهیجان	-	-	-	-	
۲۱	کلتان	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و سرویس	-	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲۲	گماندشت	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲۳	نوکیان	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان	-	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲۴	وزنه سر	۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	سرویس و تعمیرات	-	۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	

مأخذ: کمیته امداد استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۸۸: وضعیت روستاها به لحاظ سرمایه گذاری در دهستان آببر

ردیف	آبادی	کلیه سرمایه گذاری های انجام شده در ۵ سال اخیر	پروژه های انجام شده و به اتمام رسیده	پروژه های در دست اقدام	میزان اعتبار	اعتبار بعد از اتمام
۱	آب¬بر	۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۳,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲	استاکول	۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۱,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۳	هزارودسفلی	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۴	هزارودعلیا	۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۵	عزیزاباد	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۶	هارون ابادسفلی	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۷	هارون ابادعلیا	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۸	کرد اباد	۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۹	قانقلی سفلی	-	ساختمان و تعمیرات	-	-	
۱۰	قانقلی علیا	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۱	کوهکن سفلی	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۲	کوهکن علیا	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات	-	۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	

مأخذ: کمیته امداد استان زنجان، ۱۳۹۵

جدول ۱۸۹: وضعیت روستاها به لحاظ سرمایه گذاری در دهستان گیلوان

ردیف	آبادی	کلیه سرمایه گذاری های انجام شده در ۵ سال اخیر	پروژه های انجام شده و به اتمام رسیده	پروژه های در دست اقدام	میزان اعتبار	اعتبار بعد از اتمام
۱	پیر چم قدیم	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰-	
۲	خرم ابادکهریز	۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۳	ده بهار	۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۴	پسار	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و سرویس		۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۵	چرزه	-	-		-	
۶	چوقور	-	-		-	
۷	زهترابات	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۸	مامالان	۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۹	انارستان	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۰	میدان مطهری	۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۱	صومعه بر	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۲	گیلوان	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ساختمان و تعمیرات		۱,۳۲۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۳	محمدابادخواجه بیگلو	-	-		-	

۱۴	ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	-	-		-	
۱۵	هندی کندی جدید	۱۰	ساختمان و سرویس	-	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۶	قارقلی چم	۲	ساختمان		۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۷	هندی کندی قدیم	۱	ساختمان		۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۸	گیلانکشه	۱۲	ساختمان		۱,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۱۹	تشویر	۱۲	ساختمان		۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲۰	زرده	-	-		-	
۲۱	لهنه	-	-		-	
۲۲	پرچینه	-	-		-	
۲۳	تسکین	۶	ساختمان		۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
۲۴	چمله	-	-	-	-	

مأخذ: کمیته امداد استان زنجان، ۱۳۹۵

طبق استعلام صورت گرفته از **اداره اوقاف اراضی** متعلق به این اداره در روستاهای تشویر، گیلوان، تسکین، گیلانکشه، صعومه بر، انارستان، پاسار، ده‌بهار، کهریز، خرم آباد، قانقلی چای،آببر، کوهکن، ته دره، اراضی غلام چم (قسمتی)، درام، گمان دشت، میرزاخانلو، نوکیان، شهرک جدید پاوه رود و مامالان قرار گرفته اند. همچنین امامزاده حیدر گیلوان، سلطان سیدعلی القاضی جیش آباد، امامزاده مرجانه سید شهان باجی ده‌بهار، امامزاده جعفرآببر، امامزاده هاشم و عفآببر، امامزاده سید احمد وزنه سر، امامزاده ابراهیم بندرگاه، امامزاده خدیجه خاتون بندرگاه، امامزاده اسماعیل قوهیجان و امامزاده عبدالله صومعه بر نیز تحت نظارت اداره اوقاف است.

کل اراضی اوقافی ۱۵۰۰ هکتار شامل اراضی کشاورزی، باغی، تجاری و مسکونی است. در زمینه طرحهای مشارکتی اداره اوقاف بسته های پیشنهادی مالی را ارائه کرده است. برای احداث کارگاه بسته‌بندی و قالبیافی باشد اداره اوقاف به صورت مشارکتی زمین را در اختیار سرمایه گذار قرار می دهد. در شهر آببر و در مشارکت با آقای کریمی مهمانسرا با ۸ سوئیت احداث خواهد شد. برای توسعه فضای مورد استفاده مرد در امامزاده سیدعلی قاضی یک میلیارد تومان هزینه شده است.

در ۴۲۷ هکتار از اراضی متعلق به اداره اوقاف، حدود ۶ حلقه چاه کنده شده است و لوله‌گذاری مسیر انجام شده و احداث دو استخر مورد نیاز تا ۸٪ پیشرفت فیزیکی دارد. این پروژه زیتون کاری، با عنوان مرحوم آقاخان مظفرالدوله، به اشتغالزایی ۱۰۰ نفر منجر خواهد شود. امکان جذب سرمایه گذاران بخش خصوصی برای احداث گلخانه و پرورش اسب و کارگاههای کوچک وجود دارد.

طبق استعلام و مصاحبه صورت گرفته با **بخشداری بخش مرکزی شهرستان طارم** در سه سال اخیر در موضوعات و بخشهای مختلف پروژه هایی همچون احداث پارک در روستاهای پادرو، درام، کلوج، هندی‌کندی

و گیلانکشه در دست اقدام بوده است. همچنین در بخش ساختمان احداث دهیاری در روستاهای خرم‌آباد، کهریز، زهترآباد، ده بهار و تشویر در حال انجام بوده است. همچنین در روستاهای کوهکن سفلی، کوهکن علیا، استاکول، گیلانکشه و تشویر اجرای جدول و اصلاح معابر مدنظر بوده است.
طبق استعلام صورت گرفته و مصاحبه با مسئولین بنیادمسکن شهرستان طارم اجرای طرح هادی در روستاهای گیلوان، مامالان، ده بهار، زهترآباد، هزاررود، آستاکول، درام، پاوه رود، شهرک گاوخست، گیلانکشه، هندی کندی، قارقولی چم، تشویر و تسکین از جمله فعالیتهای این نهاد در بخش مرکزی شهرستان طارم بوده است.

اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی شهرستان از ادارات تاثیرگذار در حمایت و توسعه سرمایه گذاریهای صورت گرفته شده در منطقه است. طبق استعلام و مصاحبه صورت گرفته شده، در سال ۱۳۹۴ تسهیلات به ارزش دو میلیارد تومان به شرکت تعاونی بسته بندی زیتون گیلوان پرداخت شده است. این تسهیلات بصورت ۳۰٪ آورده تعاونی ۷۰٪ آورده بانک توسعه تعاون پرداخت شده است. پرداخت تسهیلات ۴۰۰ میلیون تومان به شرکت پرورش زیتون گیلانکشه که حدود ۴۵ نفر اشتغالزایی خواهد داشت از دیگر اقدامات مهم این نهاد بوده است. از خدمات دیگر اتاق تعاون ایجاد زمینه برای شرکت در نمایشگاه های خارجی و داخلی جهت واگذاری غرفه‌های ارزان جهت عرضه محصولات منطقه طارم بوده است. معرفی محصولات تولیدشده در سایت و ارائه برندهای معروف در بروشور و کتابچه وزارت تعاون از دیگر فعالیتهای مفید اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی بوده است. برای خرید محصول انار سال ۹۵ بهمراه تاسیس شرکت مربوط اقدام به برنامه‌ریزی خواهد شد. از دیگر فعالیتها در بخش مرکزی طارم احداث مجموعه‌های مربوط به پرورش ماهی و شیلات است که در حال حاضر در روستاهای طارم در حال ساخت می‌باشد.
در بخش غیررسمی سرمایه اجتماعی موجود در منظومه به صورت سرمایه گذاری های مالی در طرحهای و برنامه ها درآمده است. آسفالت جاده شیرین سو به سیاهورود و نوکیان ۰/۵ کیلومتر، بازگشایی جاده ییلاقی سیاهورود و ماسوله، احداث پیست اسکی در منطقه و روستا با توجه به وجود امکان این کار، گسترش کشاورزی و دامداری و باغات به داخل سیاهورود و باغات، اجرای کانال آب باغات و کانال کشی انهار، احداث جاده در ضلع شمال شرقی روستا، سمت سیاهورود و بندرگاه، اجرای طرح هادی روستا- یا طرح گردشگری، آسفالت و سنگ فرش جاده وسط روستا، اجرای فاضلاب روستا، اجرای پروژه گازرسانی سیاهورود، بندرگاه، نوکیان و غیره، احداث پروژه سد بر روی رودخانه سیاهورود و تازه کند در ضلع شمال شرق روستا- بهترین گزینه برای احداث سد از جمله طرح ها و پروژه هایی است که با استفاده از توان سرمایه اجتماعی به انجام رسیده است.

۳-۵-۴-۳-۱-ظرفیتها و مسایل دسترسی به منابع مالی و تامین سرمایه

ظرفیتهای موجود در بخش کشاورزی منطقه امکان سرمایه گذاری در این بخش را فراهم کرده است. سرمایه گذاری می تواند هم در بخش تولید، آبیاری، داشت و برداشت و هم در بخش صنایع تبدیلی و بسته بندی مرتبط با محصولات کشاورزی و هم در زمینه توزیع محصولات صورت بگیرد.

جذب سرمایه گذاری های دولتی براساس معیارهای موجود کشوری صورت می گیرد حال آنکه بخش مرکزی شهرستان طارم به علت داشتن ویژگی های منحصر به فرد و تولیدات انبوه در بخش کشاورزی نیازمند توجه و سرمایه گذاری های خاص هست.

به علت انزوای جغرافیایی و واقع نشدن در مسیرهای اصلی حمل و نقل جذب سرمایه گذاری های بخش خصوصی با مشکلاتی همراه هست. در عین حال به علت توان مالی نسبتا خوب اهالی، سرمایه گذاران بومی منظومه جزو ظرفیتها و توانهای عمده در زمینه سرمایه گذاری های مالی در سطح منظومه است.

۶-۴-۳-۱-سطح تولید و درآمد

سطح تولید و درآمد خانوارها با توجه به نوع محصول، میزان زمین و نوع سیستم آبیاری، تعداد دام و طیور و همچنین اشتغال به اموری چون صنایع دستی و زنبورداری متفاوت است.

به صورت میانگین و با در نظر گرفتن میزان زمین یک هکتار برای هر کشاورز، درآمد سالیانه برنجکاران دویست و سی میلیون ریال برآورد شده است. همچنین درآمد سالیانه زیتون کاران سیصدوپنج میلیون ریال، سیر کاران چهارصد میلیون ریال، سیب زمینی کاران صدوهشتادوپنج میلیون ریال، گوجه فرنگی کاران چهارصدوهشتاد میلیون ریال، پیازکاران سیصدوچهل و پنج میلیون ریال و انارکاران هشتصدوهفتاد میلیون ریال برآورد شده است.

جدول ۱۹۰: میزان تولید محصول کشاورزی در سال ۱۳۹۴

نام محصول	میزان تولید در هکتار تن	قیمت هر کیلو محصول ریال	درآمددر هکتار به میلیون ریال	میزان هزینه در هکتار ریال	سود از هر هکتار ریال
برنج	۴	۷۰,۰۰۰	۲۸۰	۵۰	۲۳۰
زیتون	۱۵	۲۵,۰۰۰	۳۷۵	۷۰	۳۰۵
سیر	۴۰	۱۵,۰۰۰	۶۰۰	۲۰۰	۴۰۰
سیب زمینی	۳۵	۶,۰۰۰	۲۱۰	۲۵	۱۸۵
گوجه فرنگی	۵۰	۱۰,۰۰۰	۵۰۰	۲۰	۴۸۰
پیاز	۵۰	۸,۰۰۰	۴۰۰	۵۵	۳۴۵
انار*	۶۰	۱۵,۰۰۰	۹۰۰	۳۰	۸۷۰

*به علت وجود نوعی کرم مزاحم، عملا امکان کشت وسیع انار وجود ندارد.

۷-۴-۳-۱-تراز درآمد- هزینه در سطح خانوارها

در این قسمت درآمد-هزینه در سه قسمت تقسیم می‌شود، قسمت مطالعه هزینه و درآمد بر اساس اطلاعات در سطح استان صورت گرفته، قسمت دوم اطلاعات بر اساس چند خانوار به عنوان نمونه موردی مطالعه و

بررسی شده و در قسمت سوم نیز درآمد و هزینه به طور میانگین و بر اساس دیدگاه و نظر شوراها و دهیاران نوشته شده است.

- **درآمد-هزینه در سطح استان زنجان**

بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران، متوسط درآمد و متوسط هزینه روستایی استان زنجان از سال ۱۳۵۳ تا ۱۳۹۳ ارائه شده است.

جدول ۱۹۱: متوسط درآمد و هزینه سالانه یک خانوار روستایی استان زنجان در سالهای ۱۳۹۳-۱۳۵۳(هزارریال)

سال	متوسط درآمد روستایی	متوسط هزینه روستایی	نسبت درآمد به هزینه
۱۳۵۳	۸۸	۱۳۳	-۴۵
۱۳۵۴	۱۱۲	۱۵۴	-۴۲
۱۳۵۵	۱۲۱	۱۵۲	-۳۱
۱۳۵۶	۱۶۶	۲۰۷	-۴۱
۱۳۵۷	۱۹۲	۲۳۵	-۴۳
۱۳۵۸	۲۱۳	۲۸۸	-۷۵
۱۳۵۹	-	-	۰
۱۳۶۰	-	-	۰
۱۳۶۱	۳۹۲	۵۰۵	-۱۱۳
۱۳۶۲	۴۷۲	۶۱۲	-۱۴۰
۱۳۶۳	۵۲۵	۶۷۱	-۱۴۶
۱۳۶۴	۵۳۱	۶۷۸	-۱۴۷
۱۳۶۵	۵۶۹	۷۶۲	-۱۹۳
۱۳۶۶	۷۲۳	۹۰۸	-۱۸۵
۱۳۶۷	۹۰۹	۱۰۵۸	-۱۴۹
۱۳۶۸	۱۰۱۲	۱۳۰۷	-۲۹۵
۱۳۶۹	۱۲۵۱	۱۶۲۷	-۳۷۶
۱۳۷۰	۱۵۶۳	۱۹۳۱	-۳۶۸
۱۳۷۱	۱۹۷۴	۲۳۱۰	-۳۳۶
۱۳۷۲	۲۲۸۰	۲۷۳۲	-۴۵۲
۱۳۷۳	۳۲۹۳	۳۸۹۰	-۵۹۷
۱۳۷۴	۴۵۶۱	۵۹۵۵	-۱۳۹۴
۱۳۷۵	۵۸۶۵	۶۹۸۷	-۱۱۲۲
۱۳۷۶	۷۴۴۵	۸۵۰۵	-۱۰۶۰
۱۳۷۷	۹۳۶۸	۱۰۸۰۴	-۱۴۳۶
۱۳۷۸	۱۱۵۶۲	۱۳۶۳۷	-۲۰۷۵

۱۳۷۹	۱۳۰۴۷	۱۵۶۷۳	۲۶۲۶-
۱۳۸۰	۱۵۲۰۰	۱۷۲۳۳	۲۰۳۳-
۱۳۸۱	۱۹۰۰۳	۲۱۳۹۵	۲۳۹۲-
۱۳۸۲	۲۴۰۴۰	۲۵۶۷۶	۱۶۳۶-
۱۳۸۳	۲۷۸۸۴	۳۳۵۴۴	۵۶۶۰-
۱۳۸۴	۳۴۴۷۵	۳۷۵۰۳	۳۰۲۸-
۱۳۸۵	۳۹۱۲۹	۴۱۵۷۰	۲۴۴۱-
۱۳۸۶	۴۷۱۰۷	۴۸۸۴۶	۱۷۳۹-
۱۳۸۷	۴۸۴۲۴	۵۳۹۹۵	۵۵۷۱-
۱۳۸۸	۵۲۴۳۸	۵۹۲۶۴	۶۸۲۶-
۱۳۸۹	۵۹۳۳۷	۶۸۴۷۷	۹۱۴۰-
۱۳۹۰	۷۹۷۲۷	۸۳۹۷۳	۴۲۴۶-
۱۳۹۱	۱۶۷۲۴۱	۱۰۸۱۸۸	۵۹۰۵۳
۱۳۹۲	۱۲۱۰۹۱	۱۲۹۵۶۰	۸۴۶۹-
۱۳۹۳	۱۳۹۰۵۱	۱۳۸۵۲۸	۵۲۳

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۳

- **درآمد-هزینه در سطح روستاهای بخش مرکزی طارم با نمونه‌های موردی**

در این قسمت پایه دریافت اطلاعات مسؤلین محلی بوده که بر اساس نظر آنها نمونه‌های موردی محدودی از روستاها انتخاب شده و در مورد درآمد و هزینه پرسش شده است. درآمد به دو قسمت درآمد کشاورزی-دامداری و درآمد غیر کشاورزی می‌شود. هزینه ها نیز دربرگیرنده هزینه کشاورزی-دامداری و هزینه‌های غیر کشاورزی است. در جدول زیر، درآمد کشاورزی، درآمد دامداری، درآمد شغلهای خدماتی، هزینه کشاورزی و دامداری، هزینه غیر کشاورزی مشخص شده است . با استفاده از آمار واقعی و موردی بخش مرکزی طارم، نسبت درآمد-هزینه نشان داده شده است.

جدول ۱۹۲: درآمد و هزینه ماهانه در بخش مرکزی طارم با نمونه‌هایی از خانوارهای روستایی (به میلیون ریال)

نام دهستان	نام روستا	خانوار	تعداد نفرات	درآمد کشاورزی	درآمد دامداری	درآمد خدماتی	هزینه کشاورزی	هزینه دامداری	هزینه ها(خوراک، پوشاک، ایاب و ذهاب)	کل درآمد بدون احتساب یارانه	یارانه	یارانه خانواده	کل درآمد با احتساب یارانه	هزینه	نسبت درآمد-هزینه
درام	شهرک پاورود	خانوار ۱	۶	۲۰	۱۵	۰	۵	۱۱	۱۲	۳۵	۰,۴۵	۲,۷	۳۷,۷	۲۸	۰,۹۷
		خانوار ۲	۵	۱۳	۰	۰	۴	۰	۷	۱۳	۰,۴۵	۲,۲۵	۱۵,۲۵	۱۱	۰,۴۳
		خانوار ۳	۵	۱۵	۰	۰	۴	۰	۷	۱۵	۰,۴۵	۲,۲۵	۱۷,۲۵	۱۱	۰,۶۳
	درام	خانوار ۱	۵	۱۳	۰	۰	۵	۰	۱	۱۳	۰,۴۵	۲,۲۵	۱۵,۲۵	۶	۰,۹۳
		خانوار ۲	۴	۱۵	۱۰	۰	۴	۵	۸	۲۵	۰,۴۵	۱,۸	۲۶,۸	۱۷	۰,۹۸
آب¬بر	روستای هارون آباد علیا	خانوار ۱	۴	۱۵	۰	۰	۵		۷	۱۵	۰,۴۵	۱,۸	۱۶,۸	۱۲	۰,۴۸
		خانوار ۲	۵	۱۵	۲۰	۰	۶	۱۰	۱	۳۵	۰,۴۵	۲,۲۵	۳۷,۲۵	۱۷	۲,۰۳
	روستای کردآباد	خانوار ۱	۵	۲۵	۰	۰	۵	۰	۸	۲۵	۰,۴۵	۲,۲۵	۲۷,۲۵	۱۳	۱,۴۳
		خانوار ۲	۵	۱۰	۰	۰	۵	۰	۱۰	۱۰	۰,۴۵	۲,۲۵	۱۲,۲۵	۱۵	-۰,۲۸
	گیلانکشه	خانوار ۱	۲	۱۰۰۰	۰	۰	۱۵۰		۱۰	۱۰۰۰	۰,۴۵	۰,۹	۱۰۰۰,۹	۱۶۰	۸۴,۰۹
		خانوار ۲	۴	۰	۰	۴۰	۰	۰	۳۰	۰	۰,۴۵	۱,۸	۱,۸	۳۰	-۲,۸۲
		خانوار ۳	۴	۰	۰	۸	۰	۰	۱۰	۰	۰,۴۵	۱,۸	۱,۸	۱۰	-۰,۸۲
	گیلوان	خانوار ۱	۶	۰	۰	۳۰	۰	۰	۱۰	۰	۰,۴۵	۲,۷	۲,۷	۱۰	-۰,۷۳
		خانوار ۲	۳	۷	۰	۰	۵	۰	۵	۷	۰,۴۵	۱,۳۵	۸,۳۵	۱۰	-۰,۱۷
		خانوار ۳	۵	۱۲	۰	۰	۵	۰	۵	۱۲	۰,۴۵	۲,۲۵	۱۴,۲۵	۱۰	۰,۴۳

مأخذ: مسؤلین محلی، ۱۳۹۵

- **درآمد-هزینه در سطح دهستان‌های بخش مرکز ی طارم به تفکیک روستا (از دیدگاه شوراها و دهیارها)**

بر اساس پرسش‌هایی که از دهیارها و شوراها صورت گرفت، آنها ابراز داشته که نمی‌توانند هزینه‌ها و درآمدها را به صورت تفکیک شده(درآمد کشاورزی و درآمد غیر کشاورزی؛ هزینه خوراکی و هزینه غیر خوراکی) بیان نمایند. اما به طور کلی حدود ۶۰ تا ۷۰ درصد هزینه مربوط به هزینه‌های خوراکی است.

طبق نظر دهیارها و شوراها، میانگین درآمد و هزینه‌های یک خانوار از روستاهای بخش مرکزی به شرح زیر است. همچنین لازم به یادآوری است که وضعیت درآمدی خانوارهای ساکن در روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم با توجه به میزان زمین، دیمی و آبی بودن زمینها و... متغیر است.

جدول ۱۹۳:اطلاعات مربوط به درآمد -هزینه ماهیانه خانوارهای روستایی دهستان آببر (به میلیون ریال)

ردیف	دهستان	میانگین درآمد	میانگین هزینه	نسبت درآمد به هزینه
۱	استاکول	۱۰	.۱۰	۰
۲	هزار رود علیا	۱۲	۹	۳
۳	هارون آباد علیا	۹	۵	۴
۴	هارون آباد سفلی	۱۱	۹	۲
۵	قانقلی سفلی	۱۲	۵,۸	۶,۲
۶	کوهکن سفلی	۱۵	۵,۷۵	۹,۲۵
۷	کوهکن علیا	۱۵	۹	۶
۸	عزیزآباد	۱۲	۷,۵	۴,۵
۹	کردآباد	۹,۵	۷,۵	۲
۱۰	هزار رود سفلی	۱۵	۹	۶
۱۱	قانقلی علیا	۱۲	۵,۸	۶,۲

مأخذ: مسؤلین محلی - براساس دیدگاه دهیار و اعضای شورای روستا ، ۱۳۹۴

جدول ۱۹۴:اطلاعات مربوط به درآمد -هزینه ماهیانه خانوارهای روستایی دهستان درام (میلیون ریال)

ردیف	دهستان	میانگین درآمد	میانگین هزینه	نسبت درآمد به هزینه
۱	خساره	۹,۵	۵	۴,۵
۲	غلام چم	۹,۵	۵	۴,۵
۳	بالاکوه	۹	۵	۴
۴	قشلاق خساره	۷,۵	۴,۵	۳
۵	بنارود	۹,۵	۵	۴,۵
۶	کلوچ	۹,۵	۵	۴,۵
۷	ته دره	۹	۵	۴
۸	وزنه سر	۹,۵	۵	۴,۵
۹	نوکیان	۹	۵	۴
۱۰	شهرک پاوه رود	۱۵	۱۰,۳۳	۴,۶۷
۱۱	درام	۱۵	۱۰,۳۳	۴,۶۷
۱۲	گاوخس	۷,۵	۳,۵	۴
۱۳	سرخه سنگ	۷,۵	۳,۲۵	۴,۲۵

۱۴	قشلاق درگه دره	۷,۵	۲,۵	۵
۱۵	وناب	۷,۵	۲,۵	۵
۱۶	بندرگاه	۷,۵	۲,۵	۵
۱۷	چنار	۷,۵	۳	۴,۵
۱۸	قوهیجان	۷,۵	۲,۷۵	۴,۷۵
۱۹	قشلاق پاوه رود	۸,۵	۳,۵	۵
۲۰	جزلاندشت	۱۵	۱۰	۵
۲۱	میرزاخانلو	۸,۵	۳,۵	۵
۲۲	سیاهورود	۹,۵	۵	۴,۵
۲۳	کلتان	۹,۵۰	۵	۴,۵
۲۴	گماندشت	۸,۵	۳,۵	۵

مأخذ: مسؤلین محلی - براساس دیدگاه دهیار و اعضای شورای روستا ۱۳۹۴

جدول ۱۹۵:اطلاعات مربوط به درآمد هزینه ماهیانه خانوارهای روستایی دهستان گیلوان - سال۱۳۹۴ (میلیون ریال)

ردیف	دهستان	میانگین درآمد	میانگین هزینه	نسبت درآمد به هزینه
۱	پیرچم قدیم	۸	۷,۶۶	۰,۳۴
۲	خرم آباد کهریز	۷,۵	۷,۵	۰
۳	ده بهار	۸	۸	۰
۴	پاسار	۷,۵	۷,۵	۰
۵	چرزه	۷,۵۰۵	۳,۵	۴
۶	چوقور	خالی از سکنه	-	۰
۷	زهترآباد	۱۵	۱۰,۳	۴,۷
۸	مامالان	۷,۵	۷,۵	۰
۹	انارستان	۸	۷,۶۶	۰,۳۴
۱۰	میدان مطهری	۷,۵	۳,۵	۴
۱۱	صومعه بر	۱۵	۱۱	۴
۱۲	گیلوان	۱۵	۱۰,۱۶۶	۴,۸۳۴
۱۳	مجمد آباد خواجه بیگلو	۸,۵۰	۸,۱۶۷	۰,۳۳۳
۱۴	ایستگاه تحقیقاتی زیتون طارم	خالی از سکنه	-	۰
۱۵	هندی کندی جدید	۷	۷,۳۳	-۰,۳۳
۱۶	قارقلی چم	۱۵	۱۱	۴
۱۷	هندی کندی قدیم	۸,۵	۸,۱۶۷	۰,۳۳۳
۱۸	گیلانکشه	۱۵	۱۱,۶۶۷	۳,۳۳۳
۱۹	تشویر	۱۵	۱۰,۳۳۴	۴,۶۶۶
۲۰	زرده	۷,۵	۳	۴
۲۱	لهنه	۸	۳,۵	۴,۵
۲۲	پرچینه	۷,۵	۳	۴
۲۳	تسکین	۷,۵	۷,۵	۰
۲۴	چمله	۷,۵	۷,۵	۰

مأخذ: مسؤلین محلی - براساس دیدگاه دهیار و اعضای شورای روستا ۱۳۹۴

۵-۳-۱-فعالیتها و روابط سیاسی-مدیریتی

۱-۵-۳-۱-روابط مدیریتی در سطح منظومه

با توجه به ساختار سیاسی کشور، در سطح شهرستان فرمانداری مهمترین و تاثیرگذارین نهاد در مدیریت روستاهاست. در سطحی پایین تر بخشداری بیشترین ارتباط را در مدیریت روستاهای منظومه داراست. بخشداری بر فعالیت شوراهای اسلامی روستاها و دهیارها نظارت می کند و بیشترین ارتباط را با نهادهای مدیریتی روستاها دارد.

۲-۵-۳-۱-جایگاه شورای اسلامی و دهیار در پیشبرد امور روستا

شورای اسلامی روستاها و دهیارها آخرین حلقه در مدیریت فضاهای روستاها هستند. قانون سرنوشت روستاها در سطح خرد را در دست این نهادها قرار داده است. هر گونه ساخت و ساز در داخل روستاها با مجوز و نظارت این نهادها صورت می گیرد. بودجه های اختصاص یافته به روستا از کانال شورای و دهیار در روستاها خرج می شود. همچنین اختلافات درون گروهی داخل روستاها توسط همین نهادها حل و فصل می شود.

معمولاً هر دهیاری برای مجوز احداث ساختمان در روستاها مبلغی اخذ می‌نماید که این مبالغ براساس پیشنهاد دهیاریها و شورا جهت بهسازی معابر و احداث پارک و سایر امکانات موردنیاز استفاده می‌گردد. مبالغ دریافتی قدرت مانور اقتصادی دهیاریها در اداره روستاها را افزایش می دهد. در صورت وجود مشارکت مردمی، اگر اعتباری برای یک پروژه در روستا وجود داشته باشد در صورتیکه ۳۰٪ از مبلغ کل اعتبار از طرف اهالی تامین گردد اولویت احداث پروژه در محدوده اهالی کمک کننده است.

۳-۵-۳-۱-نهادهای محلی همیاری

۱-۳-۵-۳-۱-شوراهای سنتی (ریش‌سپیدان و مانند آن)

تا قبل از شکل گیری شوراهای اسلامی روستاها و دهیاری ها، ریش سفیدان روستایی، در تعامل خوانین، مسئولیت اداره امور روستاها را برعهده داشتند. انجام کلیه فعالیتها و خدمات عمومی و رفع اختلافات توسط ریش سفیدان و بزرگان حل و فصل می شد. بعد از شکل گیری شوراهای اسلامی این افراد یا خود به عنوان منتخبین مردم در شوراها به ایفای نقش پرداختند و یا در کنار شوراهای اسلامی نقش برجسته خود را حفظ کرده اند. همانطور که در مباحث قبلی اشاره افراد ذی نفوذ و خیرین نیز نقش مهم و عمده ای را در مدیریت و اقتصاد روستاها بازی می کنند.

۲-۳-۵-۳-۱-تعاونیها

تعاونی ها و اتحادیه های موجود در بخش های مختلف اقتصادی همچون زیتون، زنبورداری، قالی بافی و... که به صورت صنفی به فعالیت می پردازند، امکان تامین منافع مشترک مربوط به صنف خود را دارا هستند. تعاونی ها با ایجاد فضایی مشترک بین صنفهای تولیدی باعث شناسایی مواد و نهاده های مورد نیاز تولید کنندگان، مسائل و مشکلات صنفی و... می شوند. تامین نهاده های مورد نیاز با در زمان و مکان مناسب و با قیمت مناسب مهمترین کارکرد تعاونی ها در اداره امور روستاهاست. در بخش مرکزی طارم، حدود ۱۱

شرکت تعاونی وجود داشته است و تقریبا اکثر آنها تعطیل شده است. جدول زیر مشخصات کلی از مکان شرکت‌های تعاونی، تعداد اعضاء و نوع فعالیت شرکت تعاونی را نشان می‌دهد. مبنای اطلاعات جدول زیر، مصاحبه با مسؤلین محلی است.

جدول ۱۹۶: توزیع شرکت‌های تعاونی در بخش مرکزی طارم

نام آبادی	شرکت تعاونی روستایی	نام دهستان	وضعیت	فعالیت	تعداد
استاکول	*	آببر			
هزاررودعلیا	*	آببر	تعطیل	توزیع نفت، قند و شکر	
تسکین	*	گیلوان	تعطیل	توزیع نفت، قند، شکر و خرید محصولات کشاورزی	300
تشویر	*	گیلوان	تعطیل	توزیع نفت	
ده بهار	*	گیلوان	تعطیل	-	
گیلانکشه	*	گیلوان	تعطیل	توزیع کود کشاورزی	-
گیلوان	*	گیلوان	تعطیل	فاقد خدمات	۱۲ عضو
مامالان	*	گیلوان	تعطیل	فاقد خدمات	۲۰۰۰ عضو
درام	*	درام	تعطیل	فاقد خدمات	۳۰۰
شهرک پاوه رود	*	درام			

منبع: مسؤلین محلی، ۱۳۹۵

اتحادیه زنبورداران، اتحادیه زیتون کاران و اتحادیه فرشبافان از جمله اتحادیه هایی هستند که در مدیریت اقتصادی بخش مرکزی شهرستان طارم نقش ایفا می کنند و توضیحات آن عبارت است از:

- ***اتحادیه زنبورداران*** در سال ۱۳۷۴ تأسیس شده که حدود ۴۰۰ زنبوردار در آن عضو هستند. مشاغلین تمام وقت این اتحادیه ۲۰۰ تن می‌باشد. تعداد کل کندوی موجود در بخش مرکزی طارم ۲۰۰۰۰ کندو است که متوسط برداشت از هر کندو بین ۳۰ تا ۳۵ کیلو در سال می‌باشد. متوسط قیمت هر کیلو گرم عسلی که در منطقه طارم تولید می‌شود ۲۵۰۰۰ تومان است. با احتساب تعداد کندو و متوسط ۳۰ کیلو عسل از هر کندو در سال و متوسط قیمت ۲۵ هزار تومان، درآمدی حدود یک میلیارد و پانصد هزار تومان از بخش زنبورداری بدست می‌آید. ذی نفوذان بخش زنبورداری عبارت است از: آقای سید محمد شفیعی در روستای استاکول، آقای مصطفی موسوی در آب‌بر، آقای سلام اله نصیری در ده‌بهار، آقای کریمی در زنجان و آقای بخشندگان در زنجان(پرسشنامه تکمیل شده توسط اتحادیه زنبورداران، ۱۳۹۴) .
- بر اساس پرسشنامه‌ای که توسط ***اتحادیه زیتون‌کاران*** تکمیل شده، این اتحادیه در سال ۱۳۸۹ تأسیس شده و تعداد شاغلین در این بخش ۸۲ نفر بیان شده است. در بخش مرکزی طارم میزان برداشت از هر هکتار ۵,۴ تُن است و بالاترین برداشت جهانی ۲۷,۵ تُن که ثبت شده مربوط به آقای اسکندری است. کل محصول زیتون تولید شده در کشور ۱۰۰ هزار تُن است که ۳۰ هزار تُن در شهرستان طارم و از این

میزان ۲۴ هزار تُن در بخش مرکزی طارم تولید می‌شود. کل میزان سطح زیرکشت زیتون ۱۴ هزار هکتار در شهرستان طارم است که ۱۱,۲ هکتار در بخش مرکزی طارم می‌باشد و در هر هکتار ۲۰۰ اصله درخت کاشته می‌شود. در شهرستان طارم بیش از ۲۰۰ نوع زیتون کاشته می‌شود. بالاترین راندمان برداشت درخت زیتون از ۳۰ سالگی به بعد است. هر کیلوگرم زیتون خام بین ۳,۵ تا ۵ هزار تومان و قیمت فرآوری شده ۵ تا ۷ هزار تومان است.

زیتون یکی از منابع درآمدی مهم شهرستان طارم و به ویژه بخش مرکزی طارم است زیرا ۴۶ درصد از کل تولیدات زیتون ایران در شهرستان طارم و به خصوص در بخش مرکزی طارم کاشت می‌شود. در بخش مرکزی طارم حدود ۹ کارخانه روغن کشی زیتون وجود دارد. بیش از ۱۰۰ کارگاه تولید زیتون خانگی کنسروی وجود دارد. اشتغال در بخش کارخانه‌های روغن کشی و بسته‌بندی زیتون ۶۰ نفر و اشتغال در بخش خانگی ۲۰۰ نفر است.

ذی نفوذان مربوط به زیتون در سه بخش فرآورش، تولید و بازرگانی و تجارت دسته بندی می‌شود. ذی نفوذان بخش فرآورش عبارت است از: آقای رسول حیدری، آقای ذوافقار خلخالی، آقای امینی و آقای علی محمودی. نفوذان بخش تولید عبارت است از: آقای میر ابوالفتحی؛ کارخانه دار است و ۲۰۰ هکتار باغ زیتون دارد، شرکت تعاونی باغ اطلاع در روستای درام؛ ۸۰ هکتار باغ زیتون وجود دارد، آقای دکتر یونس قاسمی؛ در روستای مامالان ۴۵ هکتار باغ زیتون دارد، آقای شیخ رضا؛ ۴۵ هکتار باغ زیتون در روستای مامالان دارد و مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی؛ ۴۵ هکتار باغ زیتون. ذی نفوذان بخش بازرگانی و تجارت زیتون عبارت است از: شرکت تولیدات محصول اروم آدا در آذربایجان، آقای یحیی اسکندری در روستای مامالان، آقای ذوالفقار خلخالی و آقای حمزه فلاح در روستای گیلوان.

- اعضاء اتحادیه فرش عبارت است از: آقای واعظی، آقای موسوی فرشباف و حسامی فرشباف. در بخش مرکزی طارم در حدود ۲۸۰ خانوار در امر فرش بافی در حال فعالیت می‌باشند. بیشترین فرشبافان در منطقه ولیار و درام می‌باشند. کلیه موارد موردنیاز فرش بوسیله تاجر فراهم می‌گردد و فرشبافان حقوق از تاجر اخذ می‌کنند. اکثر تولیدات فرش به استان و شهر قم برده می‌شود و اغلب خریداران نیز از قم و تهران می‌باشند. ابعاد فرش ابریشم ۱۲ متری و ۱۸ متری، ۱۶ متری و ۱/۸۰ متر است.

در بخش مرکزی طارم، در روستای هزار رود بیشتر گلیم بافی یا جانماز بافی انجام می‌شود که گلیم در ابعاد ۱×۵۰ تا ۱×۷۰ و غیره بافته می‌شود. به طور کلی روستائیانی که در امر گلیم بافی فعال می‌باشند بین ۶۰ تا ۷۰ نفر می‌باشند. هیچگونه صندوق حمایتی برای فرشبافان که از طرف بخش دولتی و بخش خصوصی وجود ندارد تعداد محدودی توان تامین منابع لازم برای فرش بافی دارند. میزان درآمد هر خانوار از تولید فرش ابریشم بین ۸۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومان در ماه می‌باشد. تاجران معروف بخش فرش عبارت است از:آقای حاجی عرب اسمخانی، آقای حسین کاشی‌زاده، آقای حسین شیرازی، آقای جواد کاظمی و ....(پرسشنامه تکمیل شده توسط اتحادیه فرشبافان، ۱۳۹۴)

نقشه زیر نحوه پراکنش شرکت‌های تعاونی بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

۳-۳-۵-۳-۱-صندوقهای قرض‌الحسنه

صندوقهای قرض الحسنه با شکل گیری صندوق های فامیلی وارد مرحله جدیدی شده است. تجمیع سرمایه های کوچک خانواده های روستایی در کنار هم پشتوانه خوبی را برای شروع، ادامه و یا اتمام فعالیتهای مختلف در جریان روستاها را فراهم می کند. امکان استفاده از خیرین و افراد ذی نفوذ در کمک به این صندوق ها می توان بر میزان توان و تاثیرگذاری آن به سرعت بیافزاید.

۴-۵-۳-۱-مسایل و مشکلات مدیریتی در پیشبرد امور جاری روستاها و منظومه

فعالیت شوراهای اسلامی روستا و دهیاری ها، باعث به خلق ساختار مدیریتی در سطح روستاها شده است. در سطح فراتر از روستاها، سازمانیکه متولی امور روستاها باشد وجود ندارد. تفرق مدیریت روستاها بین فرمانداری ها – بخشداریها، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سازمان جهاد کشاورزی و سایر سازمانهای مرتبط باعث ایجاد نوعی گسستگی در توسعه روستاها شده است. تمرکز مدیریت توسعه روستاها در مقیاس شهرستان، نیازمند تدوین و تصویب قوانین است.

نقشه ۴۹: نحوه پراکنش روستاهای دارای شرکت تعاونی در بخش مرکزی طارم

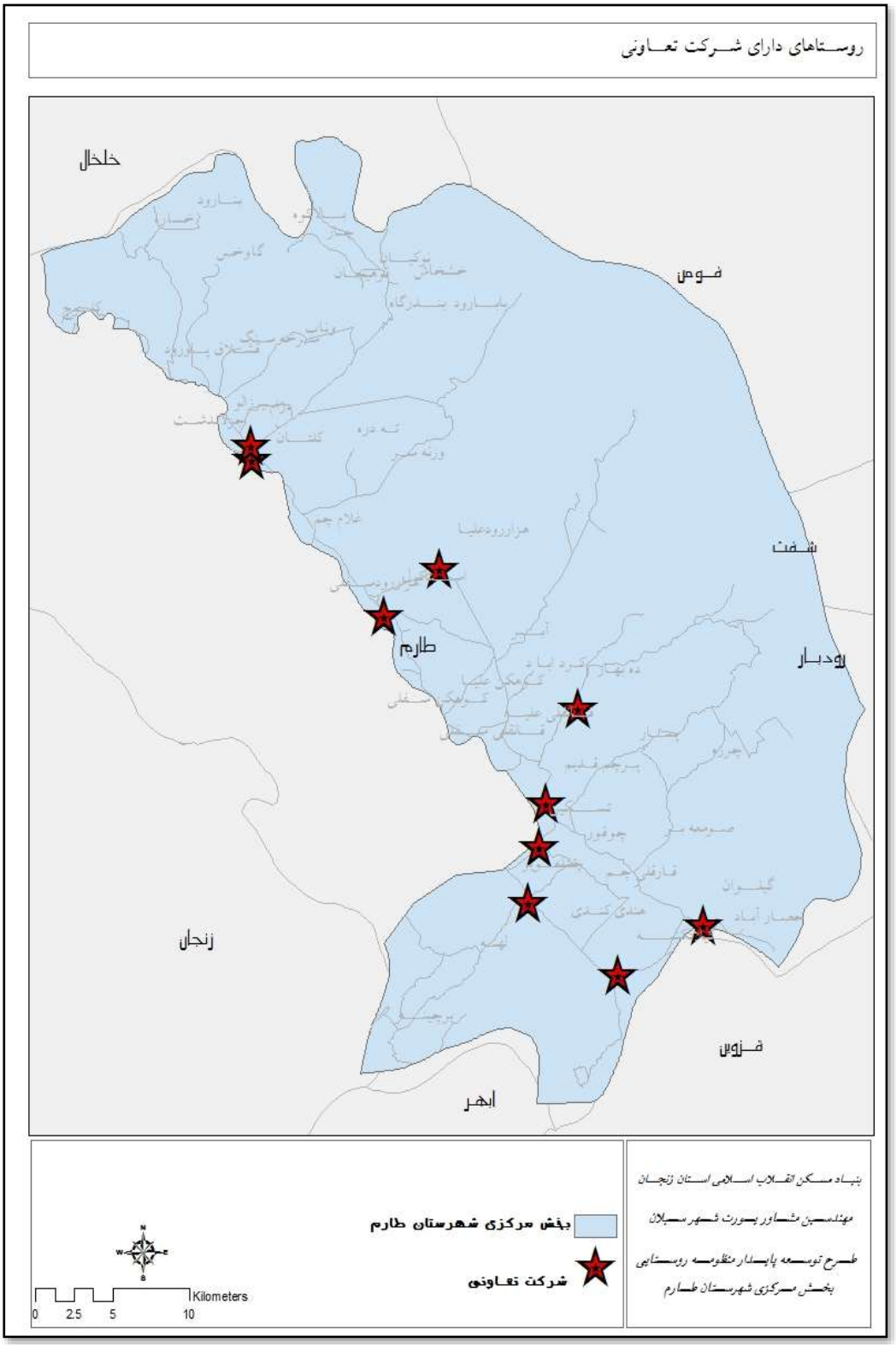

۱-۳-۶-کمیت و کیفیت کاربری اراضی در سطح منظومه

۱-۶-۳-۱-سکونت

اراضی شهری و روستایی با مساحت ۱۲۵۰ هکتار ۰,۸۳ درصد از اراضی بخش مرکزی شهرستان را اشغال کرده است. ۱۹۴ هکتار از این میزان را اراضی شهری و مابقی را اراضی روستایی تشکیل می دهد. این اراضی به امر سکونت و نیازمندیهای مرتبط آن به مانند خیابان و خدمات مورد نیاز ساکنین اختصاص داده شده است. سکونتگاههای بزرگ و دارای جمعیت عموما در مجاورت اراضی زراعی و باغی مرغوب مکانیابی شده اند، روستاها کم جمعیت و آبادیهای خالی از سکنه عموما در مراتع و در مجاورت اراضی با استعداد پایین برای کشاورزی مکان یابی شده است.

۲-۶-۳-۱-اراضی زراعی آبی و باغی

اراضی زراعی آبی و باغی با مساحت ۸۸۹۴ هکتار حدود ۵,۹۴ درصد از اراضی بخش مرکزی شهرستان طارم را اشغال کرده است. حدود ۶۵ درصد از این اراضی را باغات و ۳۵ درصد را اراضی زراعی تشکیل می دهند. ۲۰٪ اراضی کشاورزی درجه یک، ۴۰٪ درجه دو و ۴۰٪ درجه بقیه نیز درجه سه هستند. این اراضی عموما در نزدیکی رودخانه قیزیل اوزن و سایر رودخانه ها واقع شده است و مهمترین منبع درآمدی اهالی ساکن در منظومه به حساب می آید.

۳-۶-۳-۱-صنعت

شهرک صنعتی و نواحی صنعتی با ۷۳ هکتار مساحت حدود ۰,۰۵ درصد از اراضی بخش مرکزی شهرستان طارم را به خود اختصاص داده است. با توجه به تولیدات بخش کشاورزی شهرستان طارم لازم است تا بر میزان مساحت این پهنه افزوده شود و بر نقش صنایع تبدیلی بخش کشاورزی و همچنین بسته بندی محصولات افزوده شود.

۴-۶-۳-۱-جنگل و مرتع

مرتع با مساحت ۱۲۳۸۹۰ هکتار و با اشغال ۸۲,۷۰ درصد از اراضی بخش مرکزی شهرستان طارم، بزرگترین پهنه منظومه است. کاربری جنگل با مساحت ۱۱۴۲۸ حدود ۷,۶۳ درصد از سطح منظومه را اشغال کرده است. با فاصله گرفتن از رودخانه اصلی و اراضی باغی و زراعی، مراتع شروع می شوند. با توجه به شیب بالای کوهستانها، استفاده از این مراتع برای بخش دامداری با مسائل و مشکلاتی همراه است و به همین خاطر قسمت های کوهستانی عموما فاقد روستاهای بزرگ است و استفاده از این مراتع در فصل بهار و تابستان به صورت ییلاق صورت می گیرد.

۵-۶-۳-۱-سایر کاربری ها

اراضی مخلوط دیم و مرتع با ۳۷۳۶ هکتار حدود ۲,۴۹ درصد از محدوده و پهنه های آبی با ۵۳۹ هکتار ۰,۳۶ درصد از اراضی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم را به خود اختصاص داده است.

جدول و نقشه زیر کاربری اراضی بخش مرکزی شهرستان طارم را نشان می دهد.

جدول ۱۹۷:کاربری اراضی در بخش مرکزی شهرستان طارم

کاربری اراضی	مساحت به هکتار	درصد
اراضی شهری روستایی	۱۲۵۰	۰,۸۳
زراعت آبی و باغی	۸۸۹۴	۵,۹۴
جنگل	۱۱۴۲۸	۷,۶۳
مخلوط دیم و مرتع	۳۷۳۶	۲,۴۹
مرتع	۱۲۳۸۹۰	۸۲,۷۰
اراضی صنعتی	۷۳	۰,۰۵
پهنه آبی	۵۳۹	۰,۳۶
جمع	۱۴۹۸۱۰	۱۰۰,۰۰

منبع: سازمان جنگلها و مراتع کل کشور- به روز شده توسط مشاور

نمودار ۱۹:کاربری اراضی در بخش مرکزی شهرستان طارم

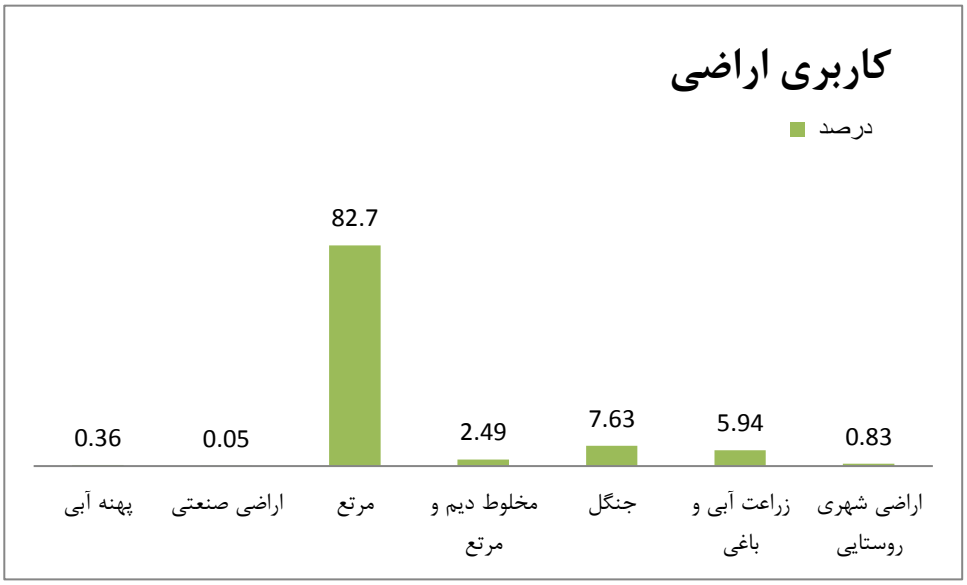

نقشه ۵۰:کاربری اراضی در بخش مرکزی شهرستان طارم

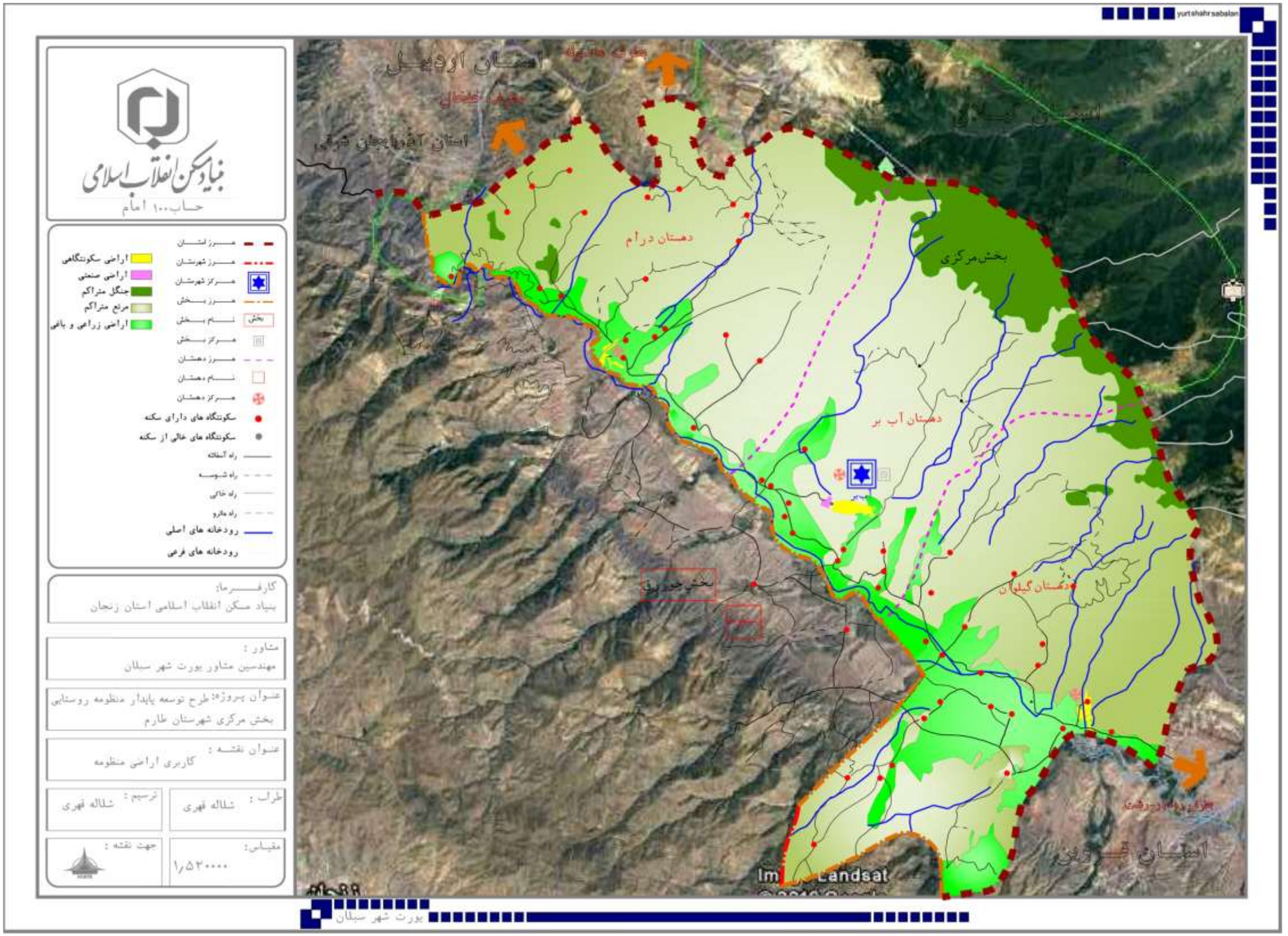

(منبع: محاسبات مشاور براساس نقشه پایه ارائه شده از طرف بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان زنجان)

۶-۶-۳-۱-جمع بندی: مسایل و مشکلات کاربری اراضی

با توجه به وابستگی اقتصاد منظومه به بخش کشاورزی، افزایش مساحت اراضی کشاورزی می تواند به تقویت اقتصاد منطقه بیانجامد. این امر نیازمند بررسی منابع آب و همچنین توان مراتع برای امور زراعی و به خصوص باغی است.

همچنین میزان اراضی اختصاص یافته به امر صنعت ناچیز می نماید. با شکل گیری صنایع تولیدی بخش کشاورزی، سردخانه ها و مکانهای انبار و نگهداری محصولات و همچنین کارگاههای بسته بندی محصولات می توان بر میزان این فضا افزود.

۷-۳-۱-جمع بندی: قابلیتها و محدودیتهای کارکردی منظومه

منطقه دارای توانهای عمده در بخش کشاورزی است. کشت برنج، زیتون، سیر، گوجه فرنگی، سیب زمینی و دیگر محصولات کشاورزی، منطقه را به عنوان یکی از قطبهای مهم کشور و منطقه شمال غرب درآورده است. علیرغم دارا بودن این توانمندیها، به خاطر دور ماندن از مسیرهای اصلی حمل و نقل کشور، میزان سرمایه های جذب شده عمده دولتی و بخش خصوصی در سطحی پایینی قرار دارد. صنایع تولیدی بخش کشاورزی با آنچه که می تواند باشد فاصله دارد. در زمینه بازاریابی و عرضه محصولات اصلی تولید شده، برندسازی و اطلاع رسانی، به غیر از برنج طارم، شکل نگرفته است. زیتون طارم با نام شهرستانهای اطراف در کل کشور پخش می شود و کشاورزان منطقه کمترین میزان سود را از محصولات خود برداشت می کنند.

سطح درآمدی روستاییان با توجه به نوع محصول، میزان بارندگی سالیانه، شیوع آفات و... متغیر است. به صورت کلی در سالهایی خوب کشاورزی، میزان درآمد افزایش پیدا کرده و کشاورزان امکان برطرف کردن نیازمندی های عمده در زمینه ساختمان، لوازم خانگی عمده و... را پیدا می کنند و در سالهای دیگر میزان هزینه های خانوارها براساس میزان درآمدها تنظیم می شود.

۴-۱-فصل چهارم: جریانها و پیوندهای فضایی منظومه

۱-۴-۱-جریانها و پیوندها

۱-۱-۴-۱-جریان افراد

۱-۱-۱-۴-۱-برون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

بخش مرکزی شهرستان آببر از یک طرف به لحاظ سیاسی وابسته به استان زنجان است و از طرف دیگر فاصله نزدیک جغرافیایی، مشابهت های اقتصادی و همچنین قدرت اقتصادی برتر استان گیلان و شهر رشت به لحاظ تاریخی باعث شده است جریان روزانه افراد به شهر رشت همپای شهر زنجان گسترش پیدا کند.

دو آژانس مسافربری مستقر در شهر آببر، روزانه حدود ۱۲ سفر به زنجان و ۱۱ سفر به شهر رشت را انجام می دهد. علاوه بر این در حال در بخش مرکزی یک پایانه حمل و نقل مسافربری در روستای درام فعال می باشد که روزانه دو اتوبوس مسافربری بعد از عبور و سوار کردن مسافران شهر و دهستان آببر در سه راه کوهکن و گیلوان از طریق منجیل به تهران حرکت می کند[۳۲].

تصویر ۴۶: جریانات برون منظومه افراد در بخش مرکزی شهرستان طارم

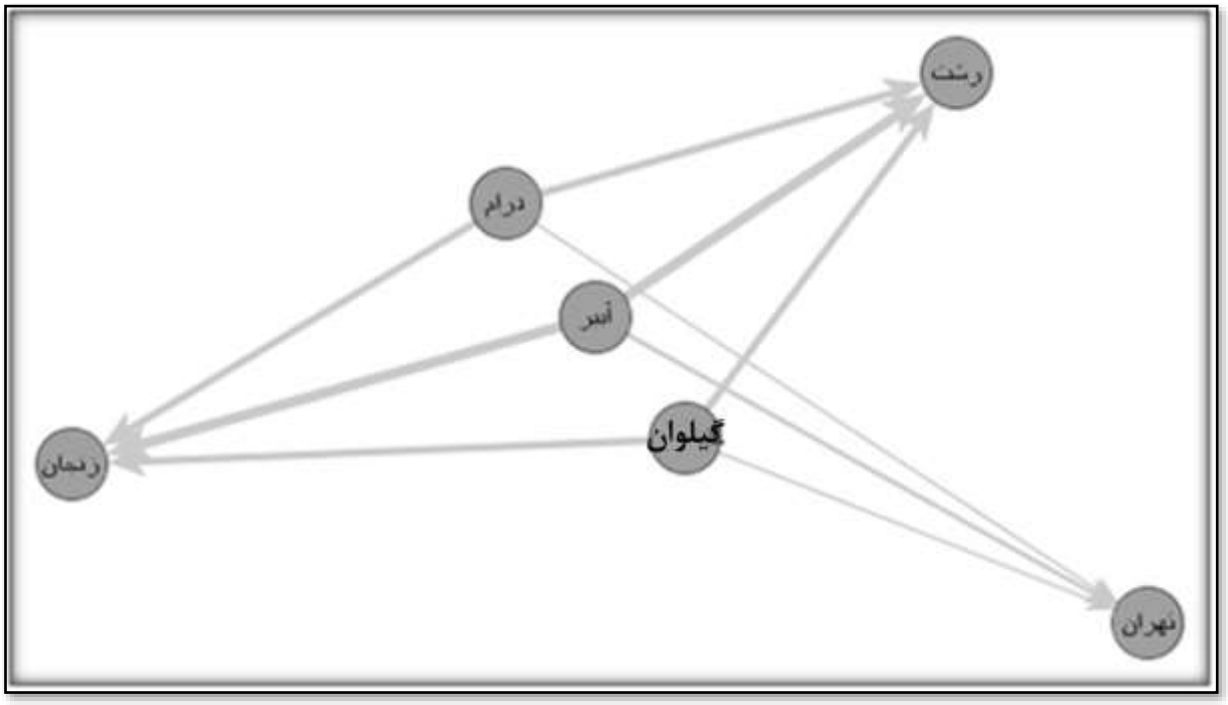

طبق سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵، ۹۸۷ نفر از جریان افراد به بیرون از منظومه طارم مربوط به جمعیت شناور است که برای کار یا تحصیل به شهر دیگری غیر ازآببر در رفت و آمد هستند. جدول زیر جمعیت شناور برای کار یا تحصیل در برون از منظومه را نشان می‌دهد.

[۳۲] پرسشنامه فرمانداری شهرستان طارم

جدول ۱۹۸: جمعیت شناور بخش مرکزی شهرستان طارم به بیرون از منظومه

شهرستان	بخش	دهستان	آبادی	محل کار یا تحصیل - شهردیگر
طارم	مرکزی	آببر	هزارورودسفلی	۵۷
طارم	مرکزی	آببر	هزارورودعلیا	۱۲۱
طارم	مرکزی	آببر	استاکول	۸۲
طارم	مرکزی	آببر	کرد ابا د	۸
طارم	مرکزی	آببر	عزیزاباد	۱۰
طارم	مرکزی	آببر	قانقلی علیا	۵۸
طارم	مرکزی	آببر	هارون ابادعلیا	۲۳
طارم	مرکزی	آببر	قانقلی سفلی	۶۱
طارم	مرکزی	آببر	کوهکن سفلی	۴
طارم	مرکزی	آببر	کوهکن علیا	۷۸
طارم	مرکزی	آببر	هارون ابادسفلی	۳۸
طارم	مرکزی	درام	بنارود	۰
طارم	مرکزی	درام	خساره	۰
طارم	مرکزی	درام	قشلاق پاورود	۱
طارم	مرکزی	درام	کلوچ	۱
طارم	مرکزی	درام	درام	۹۹
طارم	مرکزی	درام	بالاکوه	۰
طارم	مرکزی	درام	بندرگاه	۰
طارم	مرکزی	درام	چنار	۰
طارم	مرکزی	درام	سرخه سنگ	۲
طارم	مرکزی	درام	سیاه رود/سیا ورو	۰
طارم	مرکزی	درام	قشلاق درگه دره	۰
طارم	مرکزی	درام	قوهیجان	۰
طارم	مرکزی	درام	گاوخس	۰
طارم	مرکزی	درام	میرزالو	۰
طارم	مرکزی	درام	میناب	۰
طارم	مرکزی	درام	نوکیان	۰
طارم	مرکزی	درام	وناب	۰
طارم	مرکزی	درام	ته دره	۰
طارم	مرکزی	درام	غلام چم	۲
طارم	مرکزی	درام	جزلاندشت	۱۶
طارم	مرکزی	درام	کلتان	۱
طارم	مرکزی	درام	گماندشت	۱

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

طارم	مرکزئ	درام	وزنه سر	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	پرچم قدیم	۱۶
طارم	مرکزئ	گیلوان	پسار	۶
طارم	مرکزئ	گیلوان	خرم ابادکهریز	۵۹
طارم	مرکزئ	گیلوان	ده بهار	۷۴
طارم	مرکزئ	گیلوان	انارستان	۵
طارم	مرکزئ	گیلوان	جیش اباد	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	چرزه	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	چوقور	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	زهترابا‌د	۴۱
طارم	مرکزئ	گیلوان	صومعه بر	۴
طارم	مرکزئ	گیلوان	مامالان	۴۲
طارم	مرکزئ	گیلوان	گیلوان	۱۴
طارم	مرکزئ	گیلوان	محمدابادخواجه بیگلو	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	هندی کندی	۵
طارم	مرکزئ	گیلوان	باغ مطهرئ	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	گیلانکشه	۳
طارم	مرکزئ	گیلوان	تسکین	۱۱
طارم	مرکزئ	گیلوان	چمله	۳
طارم	مرکزئ	گیلوان	قارقلی چم	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	پرچینه	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	تشویر	۴۱
طارم	مرکزئ	گیلوان	زرده	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	لهنه	۰
جمع				۹۸۷

منبع: سرشماری ۱۳۸۵

نقشه ۵۱: جریان روزانه افراد از منظومه به خارج از آن

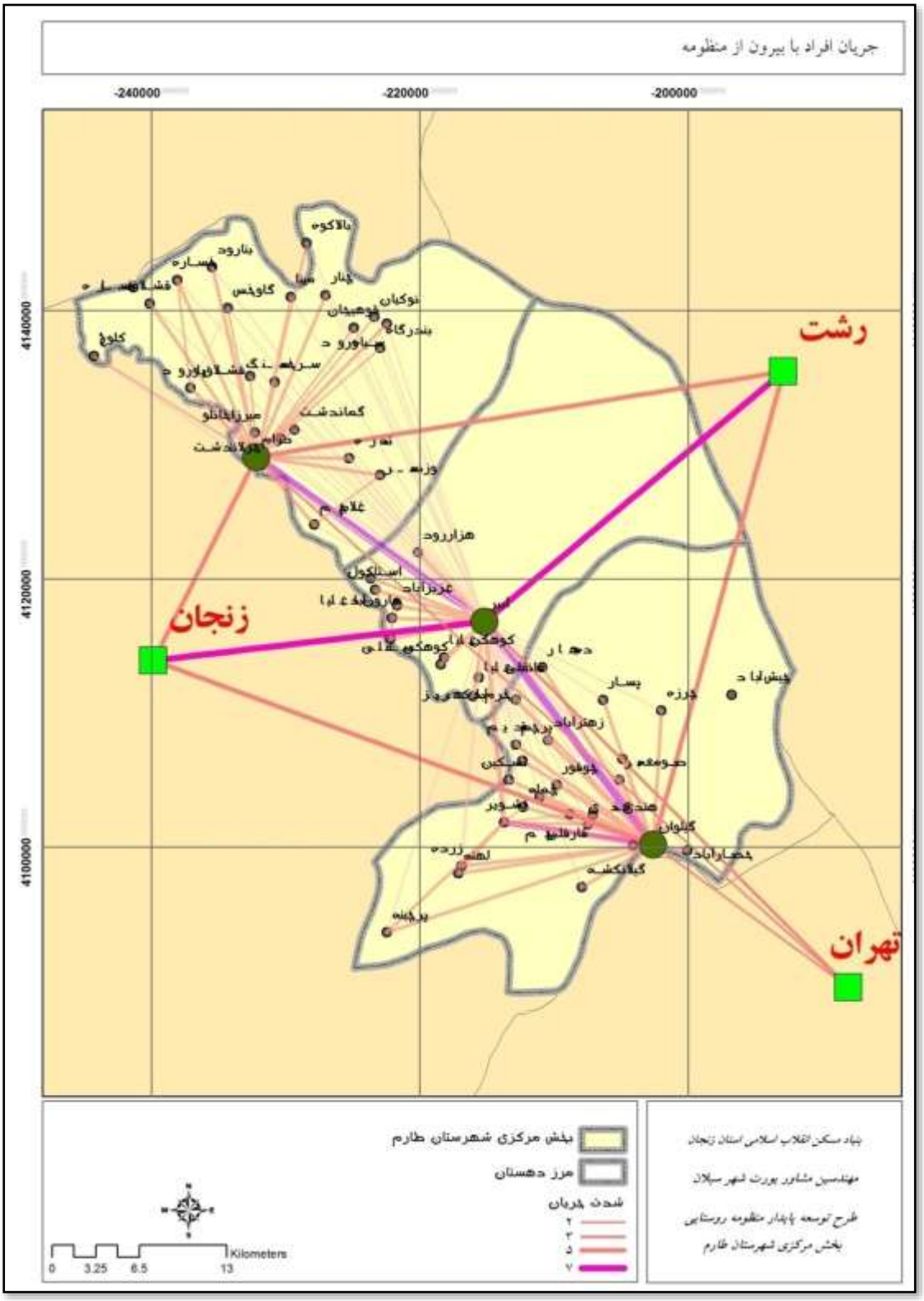

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

۲-۱-۱-۴-۱-درون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

در بررسی جریان افراد، نیاز به اطلاعات ریز حمل و نقل است که به طور دقیق میزان مراجعه افراد به روستاهای مختلف و تعداد مراجعات را نشان دهد. قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت سوخت در تاریخ ۱۳۸۶,۹,۱۸ در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. بر اساس این مصوبه، حمل نقل عمومی مسافربری روستایی در داخل محدوده جغرافیایی که حسب مورد توسط وزارت کشور و وزارت راه و شهرسازی تعیین میگردد، انجام می شود. پس از آن هیأت وزیران به پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی و به استناد ماده «۲۳۲» قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹ - و اصل یکصد و سی هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آئین‌نامه ساماندهی حمل و نقل عمومی روستایی را در تاریخ ۱۳۹۳,۲,۱۰ تصویب و برای اجرا به وزارت راه و شهرسازی و وزارت کشور ابلاغ نمود. بر اساس این مصوبه، حمل و نقل عمومی مسافربری روستایی در داخل محدوده جغرافیایی که حسب مورد توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) و وزارت راه و شهرسازی (سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای) تعیین شد.

مطابق با مصوبات فوق، در خصوص ساماندهی و فعال سازی شبکه حمل و نقل روستایی، مسیرهای روستایی هر استان به تصویب رسید که برای مسیرهای روستایی استان زنجان نیز مسیرهایی تعیین گردید. جدول زیر مسیرهای روستایی مشخص شده بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

جدول ۱۹۹: فهرست مسیرهای روستایی مصوب استان زنجان در بخش مرکزی طارم

نام شهرستان	نام بخش	نام دهستان	مبدأ	مقصد
طارم	چورزق	مرکزی	انذر	زنجان
طارم	چورزق	دستجرده	دستجرده	زنجان
طارم	مرکزی	درام	درام	زنجان
طارم	مرکزی	گیلوان	گیلوان	زنجان

مأخذ: مرکز توسعه روستایی و مناطق محروم، ۱۳۹۳

مراجعات روزانه در داخل بخش مرکزی شهرستان طارم توسط ۲۷۰ دستگاه سواری صورت می گیرد. اکثر مراجعات به شهر آببر و برخی به مراکز دهستان صورت می گیرد. ماشینهای سواری به صورت روزانه مراجعه کنندگان روستایی را به شهر آببر رسانده و بعد از اتمام امور به روستاهای خود برمی گردانند.

بدیهی است که با توجه به سلسله مراتب سیاسی و قرار گیری نهادها و ادارات در شهر آببر این شهر بالاترین میزان مراجعات روزانه روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم را به سمت خود جذب می کند. همچنین سلسله مراتب سیاسی به آببر امکان داده است تا با تمرکز و انباشت سرمایه به بزرگترین بازار خرید روزانه و هفتگی منظومه تبدیل شود و تمام این موارد باعث شده است تا مراجعه و جریان روزانه افراد ساکن در منطقه به شهر آببر به صورت تثبیت شده در آید.

جدول ۲۰۰: وسایل نقلیه موجود برای جریان افراد در دهستان گیلوان

ردیف	نام روستا	تعداد وسایل نقلیه شخصی
۱	تشویر	اکثرا سواری دارند
۲	گیلوان	۵۰۰ سواری -۲۰ مینی بوس
۳	لهنه	۱ نیسان
۴	پرچینه	۵ نیسان
۵	میدان مطهری	۱۰ سواری
۶	قارقلی چم	۱۰۰ سواری
۷	زرده	۰
۸	چرزه	۵ سواری
۹	محمدآباد خواجه بیگلو	۱۵ سواری
۱۰	صومعه بر	۱۰ سواری
۱۱	هندی کندی قدیم	۲۰ سواری
۱۲	هندی کندی جدید	۵۰ سواری
۱۳	انارستان	۲۰ سواری
۱۴	زهترآباد	۰
۱۵	پیرچم قدیم	۱۰ سواری
۱۶	ده بهار	۳۵ سواری
۱۷	پاسار	۱۰ سواری
۱۸	مامالان	۵۰ سواری
۱۹	خرم آباد کهریز	۱۲ سواری
۲۰	تسکین	۵۰ سواری - ۱ مینی بوس
۲۱	گیلانکشه	۱۰۰ سواری
۲۲	چمله	۱۵ سواری

جدول ۲۰۱: وسایل نقلیه موجود برای جریان افراد در دهستان درام

ردیف	نام روستا	تعداد وسایل نقلیه شخصی
۱	خساره	۴ سواری
۲	درام	۴۰۰ سواری – ۱۰۰ نیسان – ۶ اتوبوس
۳	غلام جم	۱۰ سواری
۴	گاوخس	۰
۵	بالاکوه	۰
۶	بنارود	۰

۷	کلوچ	۲۵ سواری – ۱۵ نیسان
۸	قشلاق پاوه رود	۳ سواری – ۱ مینی بوس – ۱ اتوبوس
۹	ته دره	۲۵ سواری – ۱۵ نیسان
۱۰	وزنه سر	۴ سواری
۱۱	سرخه سنگ	۰
۱۲	نوکیان	۰
۱۳	جزلان دشت	۵۰ وانت و نیسان
۱۴	سیاه ورود	۳ سواری
۱۵	گماندشت	۰
۱۶	کلتان	۱۱ سواری
۱۷	شهرک پاوه رود	۸۰ سواری – ۳ مینی بوس – ۱ اتوبوس – ۳۰ وانت و نیسان
۱۸	قشلاق خساره	۳ وانت و نیسان
۱۹	میرزاخانلو	۱۱ سواری

جدول ۲۰۲: وسایل نقلیه موجود برای جریان افراد در دهستان آببر

ردیف	نام روستا	تعداد وسایل نقلیه شخصی
۱	استاکول	۴۰۰ سواری – ۱۰۰ نیسان
۲	هارون آباد علیا	۲۰ سواری
۳	کوهکن سفلی	۵۰ سواری- ۱ نیسان
۴	کردآباد	۶ سواری
۵	قانقلی سفلی	۶ سواری - ۱ مینی بوس
۶	کوهکن علیا	۸۳ سواری- ۱۵ نیسان – ۱ مینی بوس
۷	عزیزآباد	۶ سواری
۸	هزار رود علیا	۳۰۰ سواری - ۱ مینی بوس
۹	هارون آباد سفلی	۱۰۰ سواری
۱۰	قانقلی علیا	۷ سواری – ۸ نیسان
۱۱	هزار رود سفلی	۳۵ سواری - ۱ مینی بوس – ۶ نیسان

بخشی از جریان افراد مربوط جمعیت شناور(جمعیت جابه جایی برای کار یا تحصیل) است که ساکنان به شهرآببر یا روستاهای داخل منظومه طارم در رفت و آمد هستند. طبق سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵، تعداد ۹۱۷۸ نفر به شهرآببر و ۹۳۰ نفر به روستاهای درون منظومه طارم رفت و آمد دارند. این اعداد نشان دهنده مراجعه زیاد مردم برای امور اشتغال یا تحصیل به شهر مرکزی منظومه طارم است. جدول زیر جمعیت شناور کار یا تحصیل در داخل منظومه طارم را نشان می‌دهد.

جدول ۲۰۳: جمعیت شناور بخش مرکزی شهرستان طارم در داخل منظومه

شهرستان	بخش	دهستان	آبادی	محل کار یا تحصیل – شهرآبر	محل کار یا تحصیل -آبادی دیگر
طارم	مرکزی	آبر	هزارودسفلی	۱۵۲	۹۹
طارم	مرکزی	آبر	هزارودعلیا	۴۰۷	۶۹
طارم	مرکزی	آبر	استاکول	۳۸۶	۱۵
طارم	مرکزی	آبر	کرداباد	۱۳	۰
طارم	مرکزی	آبر	عزیزاباد	۳۸	۵
طارم	مرکزی	آبر	قانقلی علیا	۶۲	۰
طارم	مرکزی	آبر	هارون ابادعلیا	۱۹۱	۳۳
طارم	مرکزی	آبر	قانقلی سفلی	۶۵	۱۹
طارم	مرکزی	آبر	کوهکن سفلی	۶۰	۶
طارم	مرکزی	آبر	کوهکن علیا	۱۵۰	۸
طارم	مرکزی	آبر	هارون ابادسفلی	۲۶۲	۲۰
طارم	مرکزی	درام	بنارود	۱۷	۰
طارم	مرکزی	درام	خساره	۵۹	۰
طارم	مرکزی	درام	قشلاق پاورود	۴۴۴	۱۲
طارم	مرکزی	درام	کلوچ	۳۴۷	۰
طارم	مرکزی	درام	درام	۸۲۰	۱۲
طارم	مرکزی	درام	بالاکوه	۲۱	۰
طارم	مرکزی	درام	بندرگاه	۱۴	۳
طارم	مرکزی	درام	چنار	۱۳	۰
طارم	مرکزی	درام	سرخه سنگ	۴۳	۲۴
طارم	مرکزی	درام	سیاه رود/سیا ورو	۴۹	۱۲
طارم	مرکزی	درام	قشلاق درگه دره	۰	۰
طارم	مرکزی	درام	قوهیجان	۶	۰
طارم	مرکزی	درام	گاوخس	۵۰	۳
طارم	مرکزی	درام	میرزالو	۶۸	۳۰
طارم	مرکزی	درام	میناب	۰	۰
طارم	مرکزی	درام	نوکیان	۲۸	۱۲
طارم	مرکزی	درام	وناب	۴	۰
طارم	مرکزی	درام	ته دره	۴۵	۱۰
طارم	مرکزی	درام	غلام چم	۲۸	۹
طارم	مرکزی	درام	جزلاندشت	۱۱۷	۶۶

طارم	مرکزئ	درام	کلتان	۳۷	۹
طارم	مرکزئ	درام	گماندشت	۴۸	۱۰
طارم	مرکزئ	درام	وزنه سر	۱۹	۶
طارم	مرکزئ	گیلوان	پرچم قدیم	۵۲	۹
طارم	مرکزئ	گیلوان	پسار	۵۷	۱۱
طارم	مرکزئ	گیلوان	خرم ابادکهریز	۱۹۱	۴
طارم	مرکزئ	گیلوان	ده بهار	۲۶۶	۷
طارم	مرکزئ	گیلوان	انارستان	۴۶	۲۶
طارم	مرکزئ	گیلوان	جیش اباد	۰	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	چرزه	۱۰	۱
طارم	مرکزئ	گیلوان	چوقور	۰	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	زهتراباد	۱۹۵	۱۸
طارم	مرکزئ	گیلوان	صومعه بر	۵۲	۲۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	مامالان	۱۶۱	۳۲
طارم	مرکزئ	گیلوان	گیلوان	۱،۲۲۱	۷
طارم	مرکزئ	گیلوان	محمدابادخواجه بیگلو	۳۷	۲۷
طارم	مرکزئ	گیلوان	هندی کندی	۴۹۱	۷۸
طارم	مرکزئ	گیلوان	باغ مطهرئ	۰	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	۰	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	گیلانکشه	۷۹۲	۴۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	تسکین	۴۰۶	۲۵
طارم	مرکزئ	گیلوان	چمله	۷۰	۲۷
طارم	مرکزئ	گیلوان	قارقلی چم	۳۸۷	۴۹
طارم	مرکزئ	گیلوان	پرچینه	۳۸	۰
طارم	مرکزئ	گیلوان	تشویر	۵۴۸	۵۲
طارم	مرکزئ	گیلوان	زرده	۸۲	۴
طارم	مرکزئ	گیلوان	لهنه	۱۳	۱
جمع				۹۱۷۸	۹۳۰

منبع: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۸۵

تصویر ۴۷: جریان افراد در درون منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

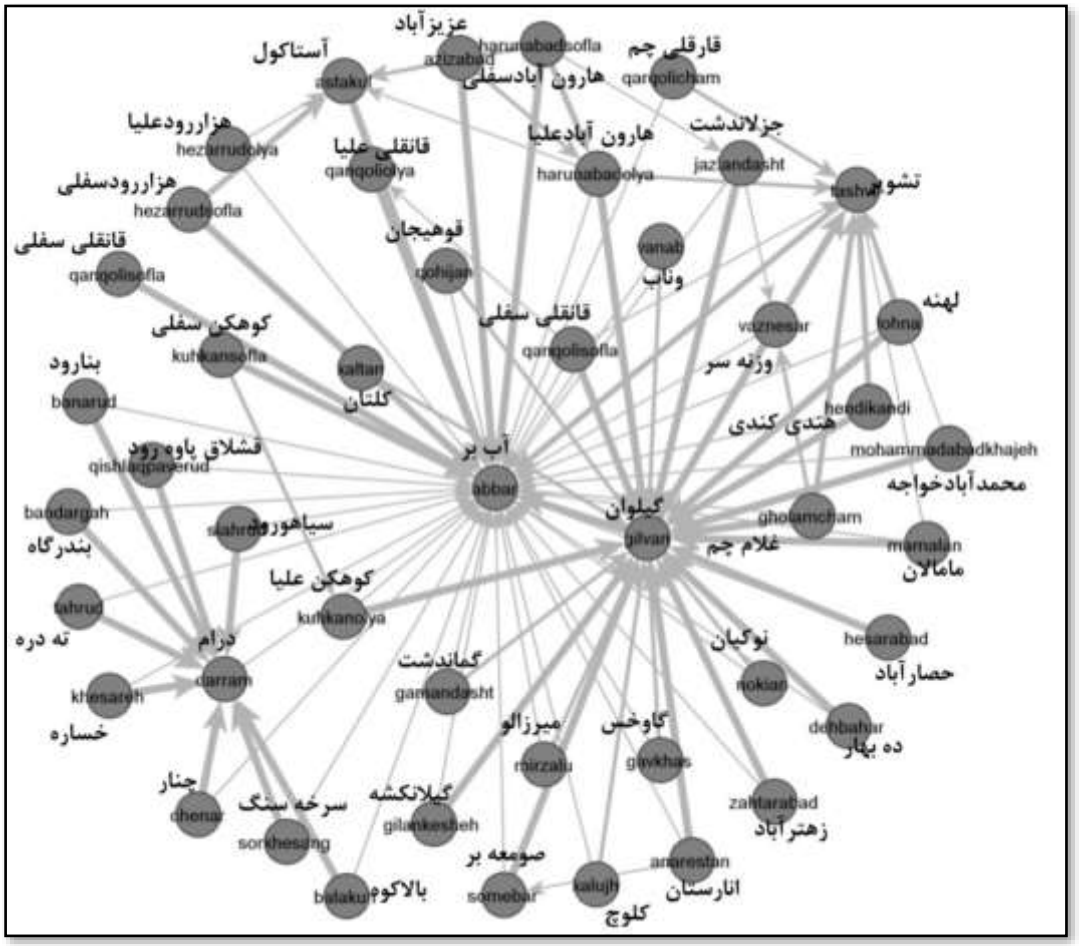

نقشه ۵۲: جریان روزانه افراد در داخل منظومه

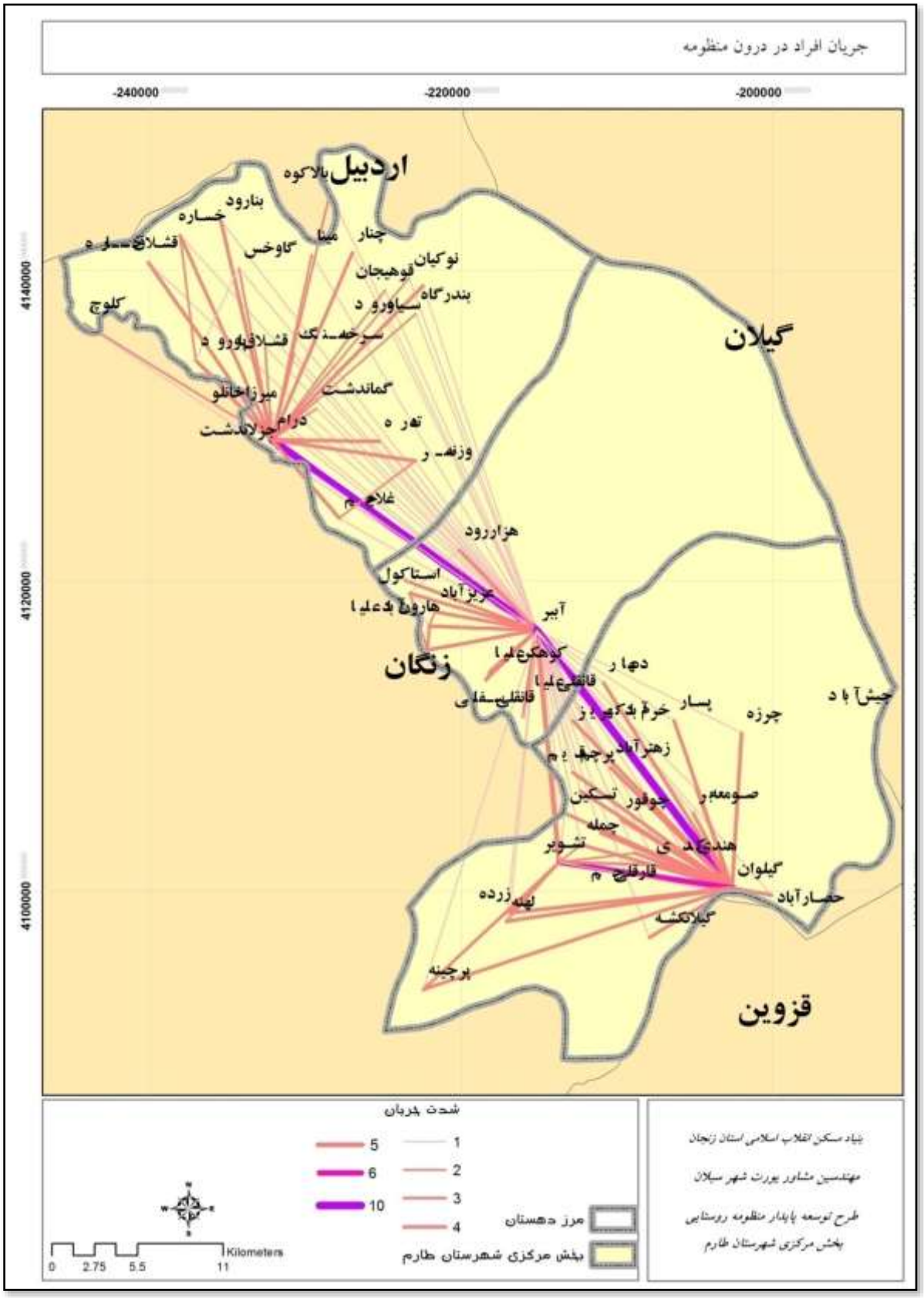

۲-۱-۴-۱-جریان محصول (تولید)

۱-۲-۱-۴-۱-برون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

عمده محصولات کشاورزی تولید شده در بازار روستای دستجرده عرضه می شود. همچنین این محصولات به استانهای مختلف کشور صادر می شود. گوجه های تولید شده با توجه به نوع آن به استانهای متفاوتی صادر می شود. گوجه های کبابی بیشتر به استان های آذربایجان شرقی و کردستان صادر می شود در حالیکه گوجه های آبدار به استان های تهران و البرز صادر می شود که بیشتر برای تولید رب و مصرف خانگی استفاده می شود. سیر برداشت شده در سطح منظومه در شهرهای استانهای گیلان و مازندران و همچنین در استان همدان خشک شده و بعد از فرآوری به بازار عرضه می شود. ۶۰ درصد از زیتون برداشت شده عموما توسط بنک دارانی از رشت، اصفهان، تهران و کرج خریداری شده و بعد از فرآوری به بازار عرضه می شود.

نشاء مورد نیاز برای کشت گوجه فرنگی از شهرهای قزوین و ورامین تامین می شود، همچنین بذر سیب زمینی از زنجان تامین می شود.

تصویر ۴۸: جریانات محصولات کشاورزی به بیرون از منظومه

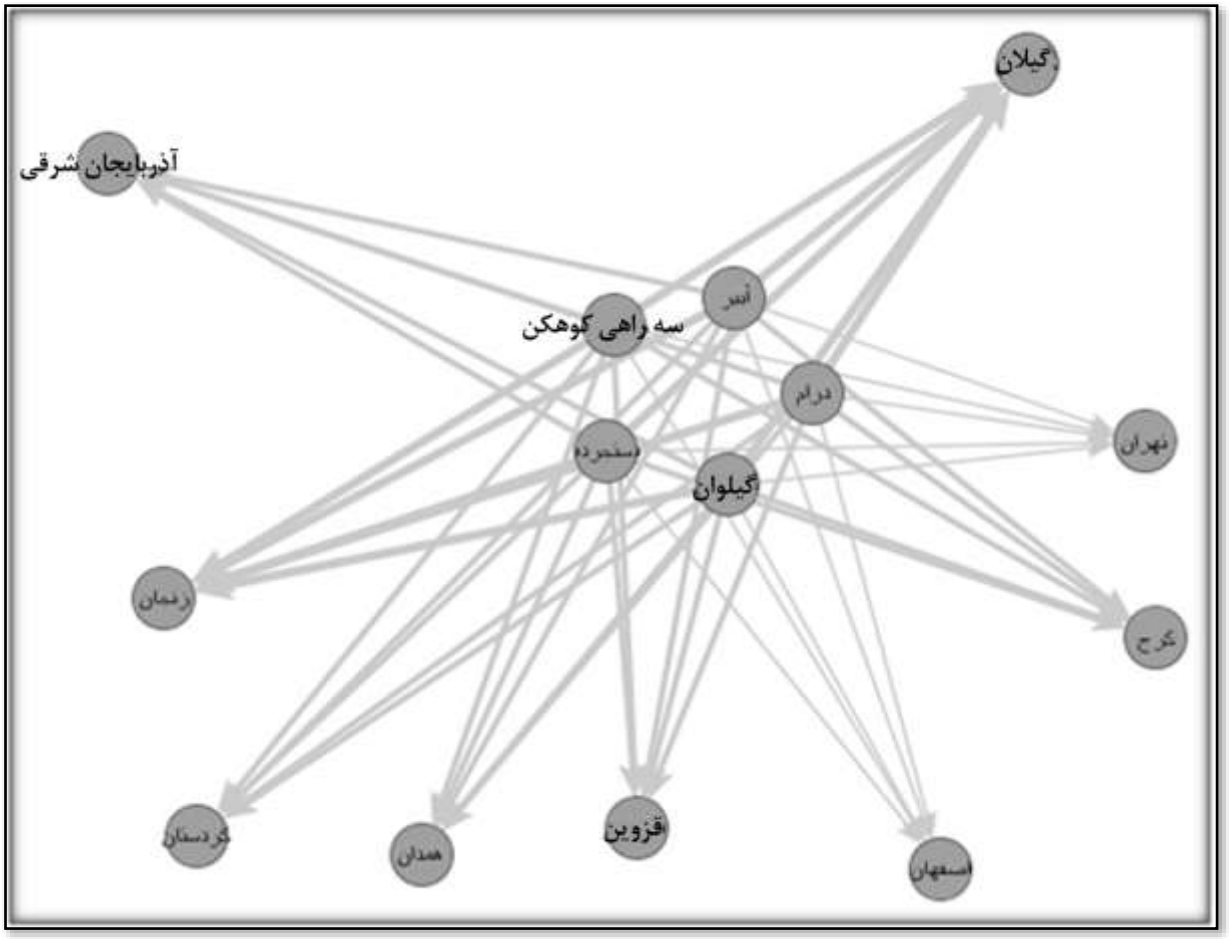

جدول ۲۰۴: جریان محصولات به بیرون از منظومه

ردیف	نام محصول	مقصد
۱	زیتون	گیلان، البرز، اصفهان
۲	گوجه فرنگی	آذربایجان شرقی، البرز، کردستان
۳	سیر	گیلان، مازندران، همدان

مأخذ: مسؤلین محلی، ۱۳۹۵

نقشه ۵۳: جریان محصولات به بیرون از منظومه

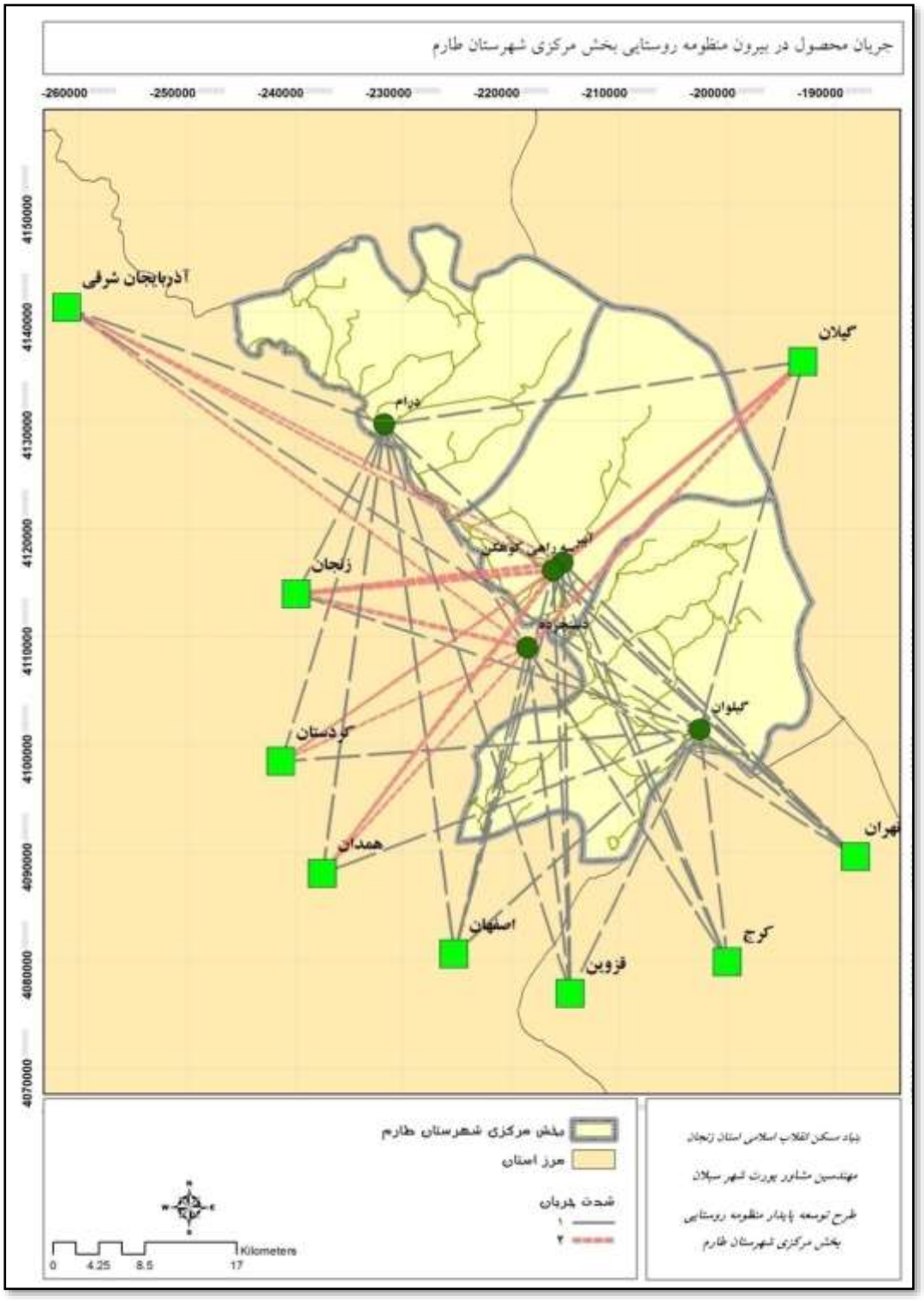

ماخذ: مشاور، ۱۳۹۴

۲-۲-۱-۴-۱-درون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

جریان محصولات کشاورزی تولید شده در داخل منظومه روستایی از طریق بازار محصولات کشاورزی در سه راهی کوهکن، دستجرده و همچنین بازار شهر آببر و روستاهای درام و گیلوان صورت می گیرد. کشاورزان میزان مصرف خود را از محصولات تولید شده برداشته و مازاد بر نیاز خود را به بازار عرضه می کنند. به لحاظ جغرافیایی مشتریان در وهله اول ساکنین روستا هستند که آن محصول خاص را تولید نمی کنند. در مرحله دوم محصول برای ساکنین روستاهای اطراف عرضه می شود. بقیه محصول در بازارهای داخل و خارج منظومه به مشتریانی که از نقاط مختلف استان و کشور مراجعه می کنند، عرضه می شود. برهمین اساس اهالی بخش مرکزی شهرستان طارم به لحاظ جغرافیایی نخستین حلقه مصرف کنند محصولات تولید شده کشاورزی هستند. شهر زنجان به عنوان مرکز استان زنجان و شهر رشت و سایر شهرهای استان گیلان به واسطه همسایگی جغرافیایی و ارتباط تاریخی مهمترین مناطق جغرافیایی واقع در حلقه دوم جغرافیایی هستند. استانهای آذربایجان شرقی، همدان، کردستان، قزوین، البرز و تهران در حلقه سوم ارتباطات اقتصادی با منظومه هستند. استانهای دیگر در حلقه چهارم جریان محصولات تولید شده قرار می گیرند.

همچنین علاوه بر مصرف خوراکی محصولات کشاورزی تولید شده، میزانی از محصولات تولید شده توسط کارخانجات واقع در منظومه خریداری می شود. به عنوان مثال کارخانه رب واقع در بخش مرکزی شهرستان طارم ۲۰ درصد از کل تولید گوجه را خریداری کرده و در طول ۳ ماه فعالیت خود تبدیل به رب می کند.

تولیدات خاص جغرافیایی در داخل منظومه باعث شکل گیری جریان محصول در داخل روستاهای منظومه می شود. مکان جغرافیایی تولید برنج بیشتر در دهستان درام کشت می شود، در حالیکه تولید گوجه بیشتر در دهستان گیلوان صورت می گیرد.

جدول ۲۰۵: نحوه جریان محصولات تولید شده در سطح منظومه

دهستان آببر	تبدیل محصولات خام به فرآوری شده و سپس فروش در داخل روستا به دلالان	۲۰ درصد
	فروش محصولات در خارج از روستا(دستجرده و سه راه کوهکن) به دلالان	۷۰ درصد
	فروش محصولات توسط تولید کنندگان(اشخاص) با وسایل نقلیه خود	۱۰ درصد
دهستان درام	تبدیل محصولات خام به فرآوری شده و سپس فروش در داخل روستا به دلالان	۱۵ درصد
	فروش محصولات در خارج از روستا(دستجرده و سه راه کوهکن) به دلالان	۶۵ درصد
	فروش محصولات به طور مستقیم به اشخاص و دلالان در داخل روستا	۲۰
دهستان گیلوان	تبدیل محصولات خام به فرآوری شده و سپس فروش در داخل روستا به دلالان	۱۰ درصد
	فروش محصولات در خارج از روستا(دستجرده و سه راه کوهکن) به دلالان	۶۰ درصد
	فروش محصولات به طور مستقیم به اشخاص و دلالان در داخل روستا	۳۰ درصد

مأخذ: مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۲۰۶: اطلاعات کشاورزی آبر

ردیف	نام روستا	محصولات کشاورزی	محل فروش محصول
۱	استاکول	زیتون، سیر، صیفی جات، گوجه فرنگی، انار، برنج، باقالا، سیب زمینی	دستجرده
۲	هارون آباد علیا	زیتون، سیر، کرفس، گوجه فرنگی، انار، برنج، باقالا، طالبی	دستجرده
۳	کوهکن سفلی	سیر، کرفس، گوجه فرنگی، طالبی، برنج	دستجرده
۴	کردآباد	زیتون، گوجه فرنگی، جو، گندم	دستجرده
۵	قانقلی سفلی	زیتون، گوجه فرنگی، گندم	دستجرده
۶	کوهکن علیا	زیتون، سیر، کرفس، گوجه فرنگی، انار، برنج، هندوانه، طالبی، (خرمالو و پرتقال مصرف خانگی)	دستجرده
۷	عزیز آباد	زیتون، انار	دستجرده
۸	هزار رود علیا	زیتون، سیر، صیفی جات، گوجه فرنگی، انار، برنج، باقالا، سیب زمینی، پیاز، گردو، فندق، انجیر، پسته، پرتقال	دستجرده
۹	هارون آباد سفلی	زیتون، سیر، صیفی جات، گوجه فرنگی، انار، برنج، باقالا، سیب زمینی، کرفس	دستجرده
۱۰	قانقلی علیا	زیتون، انار، گوجه، (سیر و گردو(کم))	دستجرده
۱۱	هزار رود سفلی	زیتون، سیر، کرفس، گوجه فرنگی، انار، برنج، هندوانه، طالبی، گندم، جو	دستجرده

مأخذ: مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۲۰۷: اطلاعات کشاورزی درام

ردیف	نام روستا	محصولات کشاورزی	محل فروش محصول
۱	سرخه سنگ	گندم و جو	-
۲	نوکیان	فندق، گردو، گوجه،سیب زمینی(مصارف شخصی)	درام، دستجرده
۳	جزلان دشت	زیتون، خربزه، گوجه، سیر(کم)	درام، دستجرده
۴	سیاه ورود	گندم، جو، سیر، گردو	درام، دستجرده
۵	گمان دشت	گوجه فرنگی، زیتون	درام، دستجرده
۶	کلتان	گوجه فرنگی، سیر، خربزه، باقالا، سیب زمینی، زیتون، انار	درام، دستجرده
۷	شهرک پاوه رود	پیاز، گوجه، گندم، جو، سیر، طالبی، خربزه، زیتون، انار، انجیر، سیب	درام، دستجرده
۸	قشلاق خساره	گندم، جو، یونجه	-
۹	میرزا خانلو	گوجه، باقالا، طالبی، زیتون، انار	درام، دستجرده
۱۰	خساره	زیتون، انار، زردآلو، گندم (مصرف شخصی)	پاوه رود
۱۱	درام	برنج، حبوبات، باقالا، طالبی، گوجه، سیب زمینی، سیر، زیتون	درام، دستجرده
۱۲	غلام چم	زیتون، انار، گوجه، طالبی، برنج	درام، دستجرده
۱۳	گاوخس	جو و گندم (مصرف شخصی)	-
۱۴	بالاکوه	جو، گندم، عدس، گردو، آلبالو، گیلاس، زردالو	درام، دستجرده
۱۵	بنارود	،	-
۱۶	کلوچ	زرد الو، زیتون، انجیر	درام، دستجرده

۱۷	قشلاق پاوه رود	پیاز، گوجه، گندم، جو، سیر، طالبی، خربزه، زیتون، انار، انجیر، سیب	درام، دستجرده
۱۸	ته دره	گندم، جو، زیتون، انار، گندم	درام، دستجرده
۱۹	وزنه سر	گندم، جو، زیتون، انار، گندم، یونجه	درام، دستجرده
۲۰	قشلاق درگه دره	محصولات زراعی برای عرضه به بازار عموما وجود ندارد.	
۲۱	وناب		
۲۲	بندرگاه		
۲۳	چنار		
۲۴	قوهیجان		

مأخذ: مسئولین محلی، ۱۳۹۴

جدول ۲۰۸: اطلاعات کشاورزی گیلوان

ردیف	نام روستا	محصولات کشاورزی	محل فروش محصول
۱	لهنه	فندق،گردو، انار، زیتون	دستجرده
۲	پرچینه	فندق، گردو	زنجان
۳	میدان مطهری	زیتون	دستجرده
۴	قارقلی چم	سیر، کرفس، سیب زمینی، گوجه، خربزه، زیتون، انار، هلو	گیلوان، دستجرده
۵	زرده	فندق، زیتون، گردو	دستجرده
۶	چرزه	فندق، گردو، انگور	دلال، مردم عادی
۷	محمد اباد خواجه بیگلو	زیتون	دستجرده
۸	صومعه بر	پیاز، گوجه، زیتون، انار	دستجرده
۹	هندی کندی قدیم	گوجه فرنگی، سیب زمینی، سیر، پیاز، برنج، زیتون، انار	دستجرده
۱۰	هندی کندی جدید	کرفس، سیر، گوجه، طالبی، برنج، زیتون، انار	دستجرده
۱۱	انارستان	انار، زیتون	گیلوان
۱۲	زهتر اباد	سیر، گوجه، پیاز، طالبی، زیتون	گیلوان، دستجرده
۱۳	پیرچم قدیم	برنج، گوجه، طالبی، گندم، جو، زیتون	گیلوان، دستجرده
۱۴	ده بهار	زیتون، گردو	سه راهی کوهکن
۱۵	پاسار	فندق، زیتون، گردو، انار، گوجه، پیاز	گیلوان
۱۶	مامالان	سیر، صیفی جات، طالبی، خربزه، گوجه، زیتون، گندم	داخل روستا، دستجرده رشت
۱۷	خرم اباد کهریز	زیتون، انار	دستجرده
۱۸	تسکین	پیاز، گوجه، زیتون، انار، سیب زمینی، انار و انجیر	گیلوان، دستجرده
۱۹	گیلانکشه	زیتون، انار، هلو، انجیر	دستجرده
۲۰	چمله	سیر، گوجه فرنگی، پیاز، برنج، زیتون، انار	گیلوان، دستجرده
۲۱	تشویر	گوجه، پیاز، سیب زمینی، زیتون، انار	دستجرده
۲۲	گیلوان	پیاز، زیتون، انار	گیلوان
۲۳	ایستگاه تحقیقیاتی زیتون طارم	محصولات زراعی برای عرضه به بازار عموما وجود ندارد.	
۲۴	چوقور		

مأخذ: مسئولین محلی، ۱۳۹۴

تصویر ۴۹: جریان محصولات در داخل منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

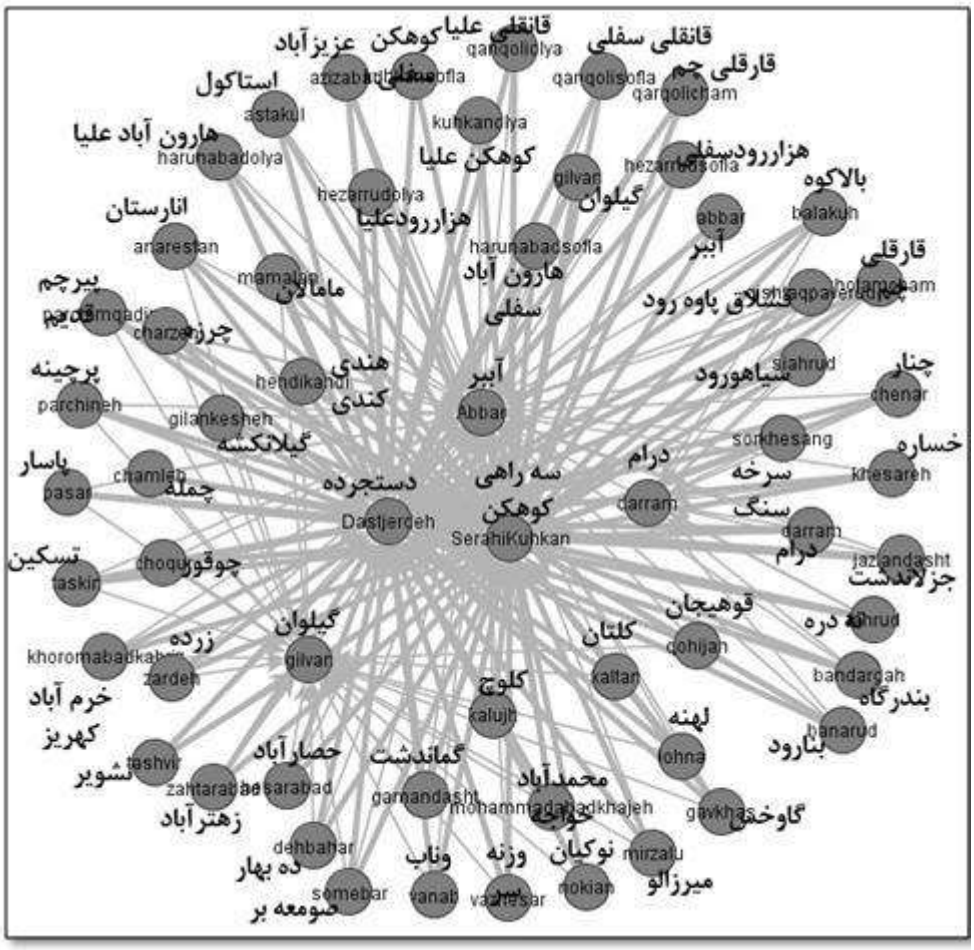

نقشه ۵۴: جریان محصولات در داخل منظومه

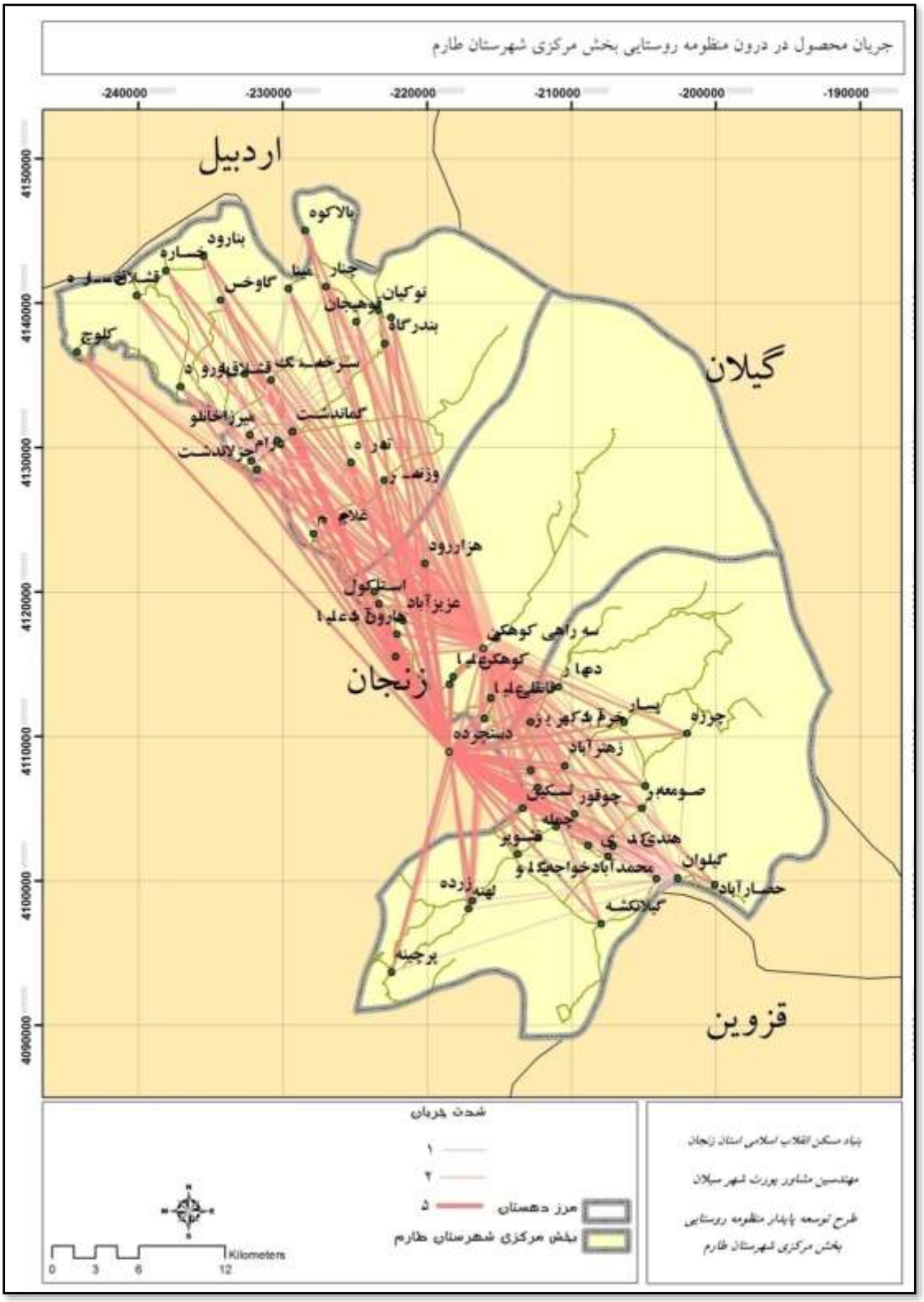

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۴

۳-۲-۱-۴-۱-زنجیره ارزش محصولات عمده کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم

از بین محصولات متنوع کشاورزی بخش مرکزی شهرستان طارم، به لحاظ اهمیت محصولات زیتون، گوجه فرنگی و سیر در سه ردیف اول قرار دارند. بررسی زنجیره ارزش سه محصول عمده کشاورزی در بخشهای تولیدکنندگان مواد اولیه در مراحل کاشت، داشت برداشت، درجه بندی محصولات، بسته بندی، دلالان یا تاجران محلی، عمده فروشان و صادرات صورت گرفته است.

جدول ۲۰۹: فعالیت‌های پشتیبان موجود برای زنجیره محصولات کشاورزی (طبق مدل پورتر)

زیرساخت‌ها	تولید	**تامین آب:** الف) زیرساخت‌های تحت نظر امور آب جهادکشاورزی: ۱-چاه های اطراف رودخانه قزل اوزن ۲- سدهای میرزاخانلوی یک و دو ۳- ایستگاه های پمپاژ آب واقع در روستاهای کوهکن، هارون آباد و گیلانکشه ب) زیرساخت‌های سنتی: حق آبه های سنتی از طریق ۱- چشمه‌ها، ۲- قنوات، ۳- روخانه ها فصلی و دایمی و رودخانه قزل اوزن **آبیاری تحت فشار:** اجرا در ۲۷۵۴ هکتار **تامین برق برای پمپاژ آب:** اداره برق با ۸۸ ترانس برق **افزایش زمین‌های کشاورزی:** تبدیل ۹۷۹ هکتار از اراضی ملی به اراضی باغات در روستاهای هزارودعلیا، پاوه رود، کلتان و جزلاندشت **وجود اتحادیه زیتون کاران:** پیگیری مسائل و مشکلات زیتون کاران
	تبدیل	**تامین سرمایه:** بانک‌های عامل وام‌های اشتغال روستایی (بانک‌های کشاورزی، توسعه تعاون، پست بانک و صندوق کارآفرینی امید) + صندوق‌های اعتبارات خرد اشتغال روستایی + اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی (اعطای تسهیلات؛ ۷۰ درصد آورده بانک ۳۰ درصد آورده تعاونی) **پهنه‌های صنعتی:** شهرک و نواحی صنعتی طارم
	توزیع	**حوزه راه:** ۱۰۲ کیلومتر راه ارتباطی فرعی آسفالته + ۲۴۶ کیلومتر راه روستایی (۸۶ کیلومتر آسفالت، ۱۱۶ کیلومتر شوسه و ۴۴ کیلومتر خاکی) **بازارهای دایمی:** سه راهی کوهکن / دستجرده **تاجران بومی:** تاجران بومی روستاهای هندی کندی، قارقلی چم و هزاررود، ساکن در شهر رشت و مشغول به کار تجارت زیتون **معرفی محصولات:** تهیه بروشور، کتابچه و امکان شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی از طریق اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی **برگزاری جشنوارهای برداشت محصولات:** -جشنواره گیلاس طارم (روستای شیت)، جشنواره سیر (دستجرده) و جشنواره زیتون
مدیریت منابع انسانی		آموزش توسط: دانشگاه علمی – کاربردی / دانشگاه آزاد اسلامی / دانشگاه پیام نور / آموزش فنی و حرفه ای / جهاد کشاورزی
توسعه تکنولوژی		تحقیق و توسعه، بهبود سیستم‌ها و فرایندها و روش‌های انجام کار با تاکید بر: مراکز تولید درختچه زیتون / کارگاه های فرآوری زیتون (شکسته / پرورده / کنسرو) / مراکز روغن گیری
تامین		**کود شیمیایی:** خرید از آبر / **تولید**: بروجرد، شیراز و...

آب و برق: اداره آب (اعطای مجوز و اخذ هزینه حق بستر) / اداره برق (تامین برق و اخذ هزینه تامین برق) **سمپاشی و آفت زدایی:** خرید از آببر / **تولید** سم و داروهای گیاهی: تهران، مشهد، اصفهان و...	

در دنیا بیش از ۹۰ درصد از محصول زیتون به صورت روغن زیتون و تنها ۱۰ درصد به صورت خام مصرف می شود. در ایران حدود ۳۰ درصد از زیتون تولید شده به صورت روغن زیتون و ۷۰ درصد محصول به صورت خام و کنسرو شده به مصرف می رسد.

بیش از ۳۰ درصد محصول زیتون کشور در شهرستان طارم تولید می شود. این میزان محصول از ۱۳۱۴۷ هکتار زمین زیرکشت درخت زیتون (۹۵۲۸ هکتار باغات بارور) به دست می آید. در هر هکتار از باغات زیتون ۲۰۰ اصله درخت کاشته می شود. بالاترین میزان بهره دهی درختان زیتون در سن بالای ۳۰ سالگی درخت زیتون اتفاق می افتد.

زیتون های تولید بر حسب اندازه و کیفیت به سه درجه اصلی مرغوبیت متوسط، خوب و عالی تقسیم می شوند. نهال درخت زیتون از طریق ایستگاه تحقیقات زیتون طارم تامین می شود. همچنین کود مورد نیاز باغات از طریق تعاونی های روستایی تامین می شود. همچنین نیروی کار مورد نیاز برای برداشت محصولات کشاورزی از خود کشاورزان و همچنین کارگرانی که استان گیلان مراجعه می کنند تامین می شود.

فروش محصولات در دو مرحله خام فروشی و فروش محصول بعد از فرآورش صورت می گیرد. خام فروشی در باغ و همچنین در بازارهای اصلی شهرستان به مانند سه راهی کوهکن و بازار روستای دستجرده صورت می‌پذیرد. عرضه محصولات در این بازارها مستقیما توسط خود کشاورزان صورت می گیرد. ۶۰ درصد از محصول زیتون شده به صورت خام (تلخ) فروخته می شود و ۴۰ درصد بعد از فرآورش به بازار عرضه می شود. فرآورش محصولات به صورت گرفتن تلخی زیتون جداسازی دانه زیتون (شکستن زیتون) و تبدیل به کنسرو از آن در ۴۷۷ کارگاه فرآوری زیتون (اعم از سنتی و صنعتی) صورت می گیرد. محصولات فرآوری شده در بازار حداقل ۲۵۰۰ و حداکثر۷۰۰۰تومان به فروش می رسد.

دلالان محصولات که با اصطلاح بنک داران شناخته می شوند، عموما از شهرهای رشت، اصفهان، تهران، کرج، زنجان، مشهد و... به باغات و بازار سه راهی کوهکن و روستای دستجرده مراجعه کرده و محصولات خریداری شده را به سالنهای واقع در استان محل اقامت خود انتقال می دهند. مصرف محصول زیتون در ایران عموما به صورت فله‌ای (دبه‌ای) است.

بسته بندی زیتون عموما در استان مازاندان (شهر بهشهر) و شهر مشهد صورت می گیرد. همچنین کارخانجاتی که به تولید روغن زیتون مشغول هستند و زیتون‌های تولید شده در بخش مرکزی شهرستان طارم را دریافت می‌کنند عموما در استان‌های گیلان و تهران واقع شده اند.

نمودار ۲۰: فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش محصول زیتون در وضع موجود (طبق مدل پورتر)

داخل منظومه: ۱۰ درصد محصول

خارج منظومه: ۹۰ درصد محصول

فروش زیتون تلخ (خام): ۵۵ درصد از کل‌تولید؛ **محل فروش:** باغات زیتون، سه‌راهی کوهکن، دستجرده + انتقال به بازار کل کشور از طرق بنک داران رشت، اصفهان، تهران، کرج، زنجان و....

فروش به صورت شور، پرورده و کنسرو: ۳۰ درصد از کل تولید؛ **محل فروش:** منازل کشاورزان در روستاها + بازارهای سه راهی کوهکن و دستجرده

فروش به صورت روغن زیتون: ۱۵ درصد از کل تولید؛ **محل فروش:** سه‌راهی کوهکن، دستجرده

بیرون از منظومه: عرضه در شهرهای روبار و منجیل

تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون (۱۵٪ روغن کشی و ۳۰ درصد به صورت شور، پرورده و کنسرو): ۳۳ کارگاه صنعتی دارای مجوز (۸ واحد روغن زیتون، ۱۲ واحد زیتون پرورده، ۱۳ واحد زیتون شور) + ۴۴۴ کارگاه سنتی فراوری زیتون

بسته بندی زیتون: ۴ واحد بسته بندی میوه جات و سبزیجات

بیرن از منظومه: بسته بندی در استان‌های مازندران (بهشهر) و خراسان رضوی (مشهد) / تولید روغن زیتون در کارخانجات استان‌های گیلان و تهران

باغات زیتون: به مساحت ۱۳۱۴۷ هکتار (۹۵۲۸ هکتار باغات بارور)

میزان تولید: ۲۳۸۵۶ تن

تعداد روستا: ۲۸ پارچه

نوع محصول عرضه شده: ۲۰۰ قلم زیتون با مرغوبیت متوسط، خوب و عالی

نیروی انسانی (کارگر کشاورزی): داخل منظومه / شهر زنجان و روستاهای اطراف آن / استان گیلان / استان کردستان

نهال: مجتمع کشت علوفه و زیتون طارم، مجتمع زیتون کاری طارم، ایستگاه تحقیقات زیتون طارم

کود حیوانی (پهن): روستاهای اطراف زنجان

تصویر ۵۰ : الگوی فرایند شبکه تولید، پشتیبانی، فرآوری، بازاریابی و فروش زیتون

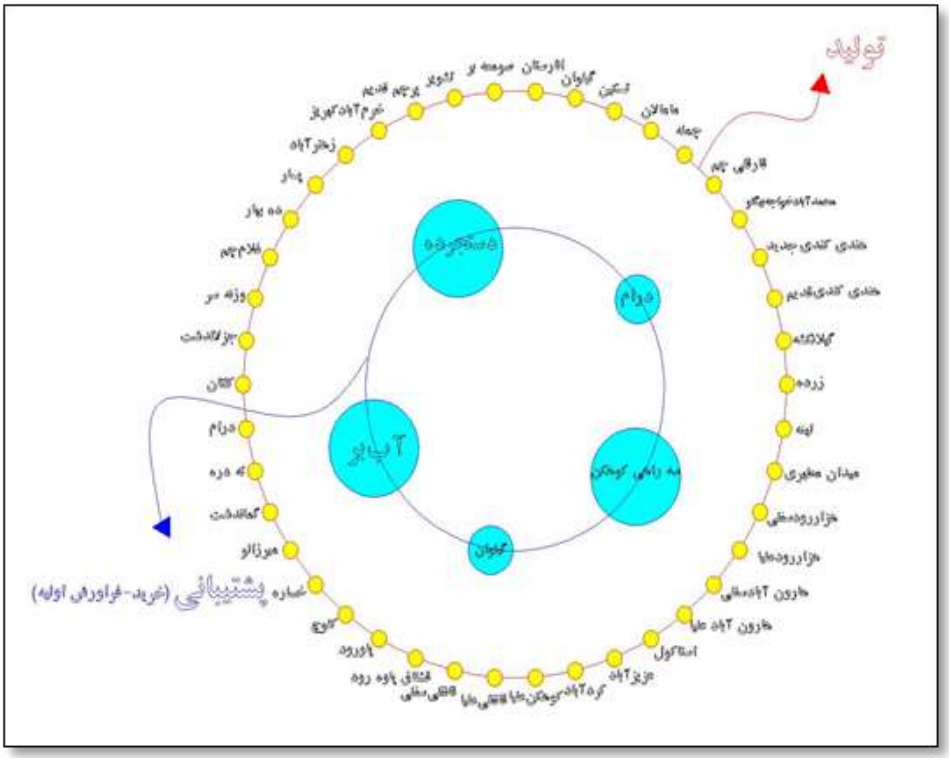

تصویر ۵۱ : الگوی فرایند شبکه بازاریابی و فروش محصول زیتون

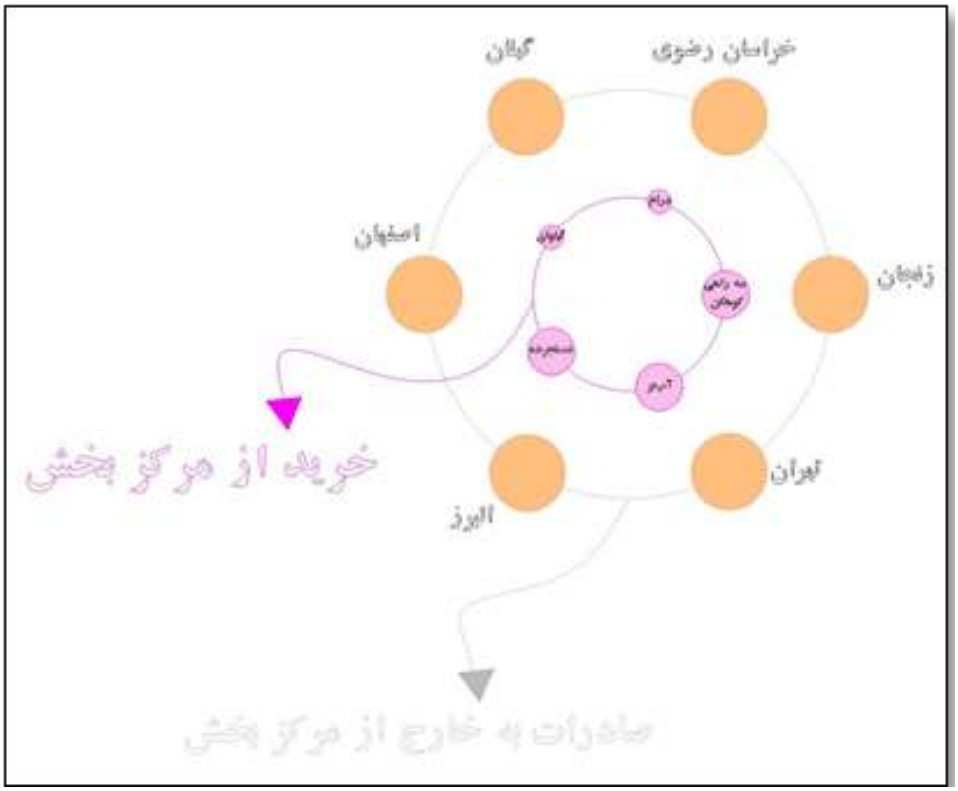

نقشه ۵۵: زنجیره ارزش محصول زیتون در وضع موجود

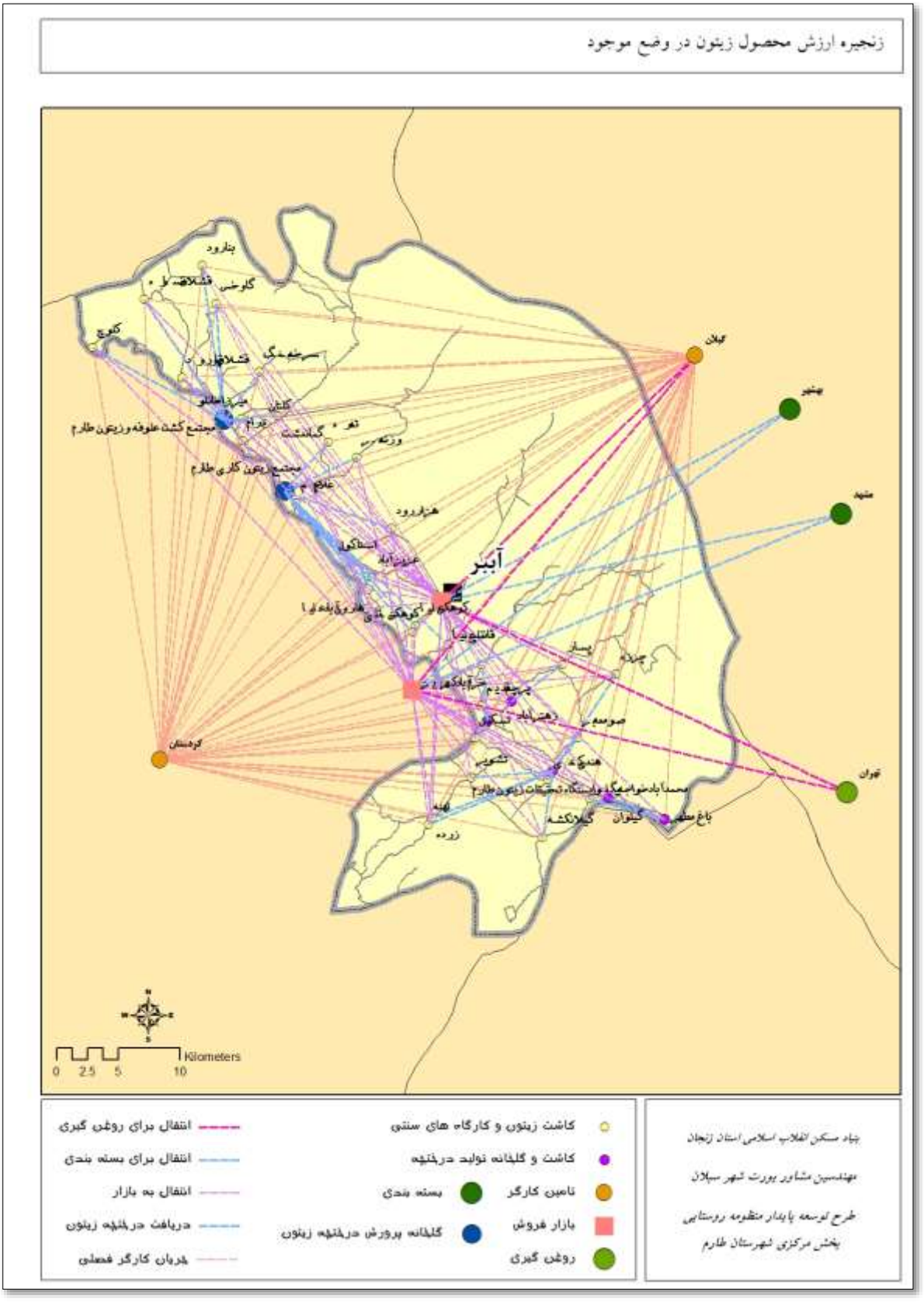

نقشه ۵۶: زنجیره ارزش محصول زیتون

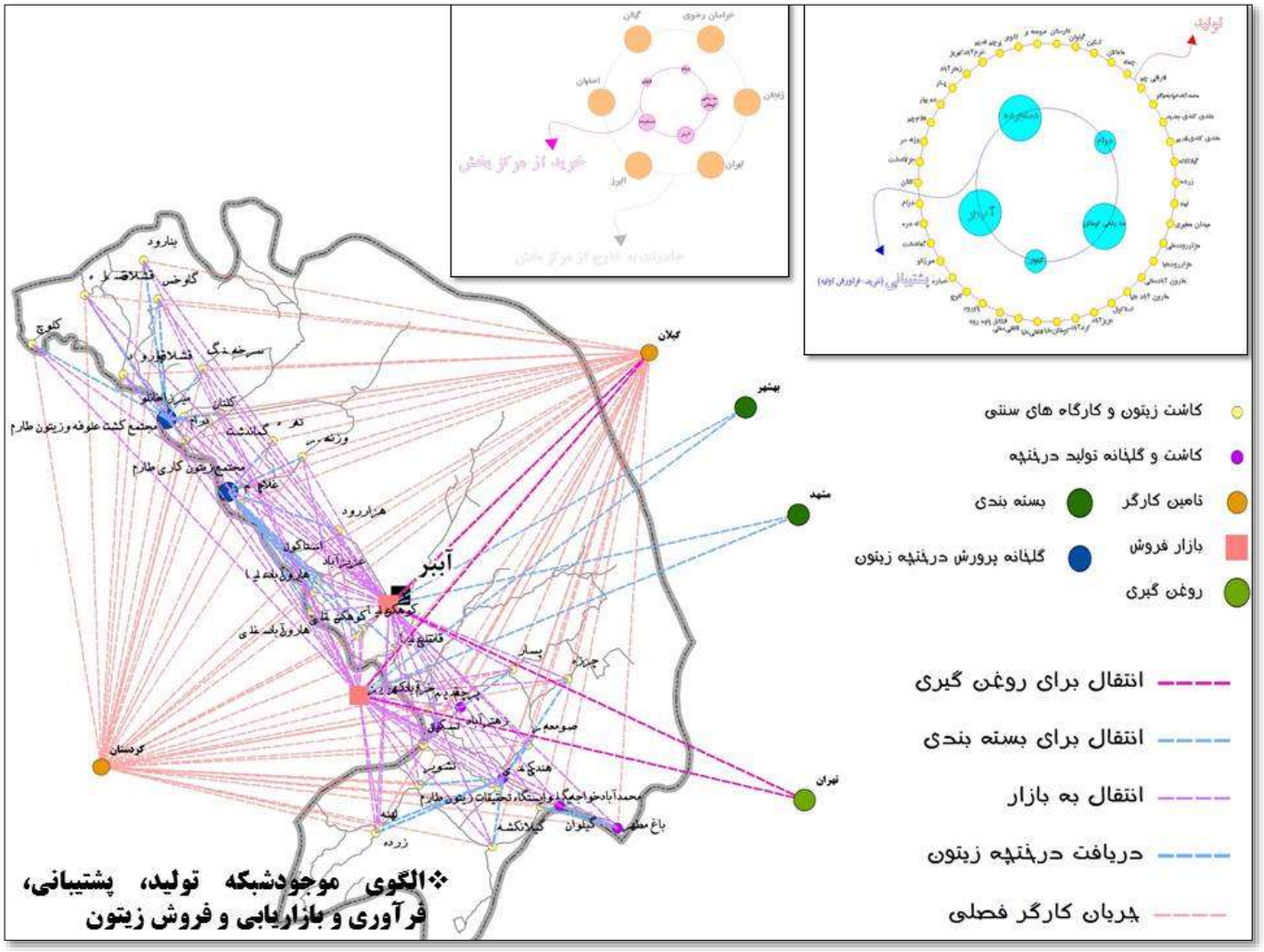

منبع:جهاد کشاورزی زنجان

زنجیره ارزش محصول گوجه فرنگی

ب- فرایند تولید: حدود ۴۵٪ کل گوجه استان زنجان در شهرستان طارم تولید می شود. ۱۴۰۰ هکتار از اراضی بخش مرکزی شهرستان طارم زیرکشت گوجه قرار دارد، با میانگین برداشت ۳۰ تن در هکتار، سالیانه حدود ۴۲۰۰۰ تن گوجه فرنگی برداشت می شود. بیشترین کاشت گوجه فرنگی بخش مرکزی شهرستان طارم در دهستان گیلوان با تاکید بر روستاهای هندی کندی و قانقلی چم صورت می گیرد.

نشاءهای اصلاح شده مورد نیاز کشاورزان عموما از شهرهای قزوین و ورامین تامین می شود. همچنین کود مورد نیاز کشاورزان از طریق جهادکشاورزی و تعاونی های مصرف تامین می شود.

ج- فرایند برداشت محصول: نیروی انسانی مورد نیاز برای برداشت محصول گوجه فرنگی شامل کشاورزان و کارگران محلی است. محصولات برداشت شده به دونوع اصلی کبابی و وایت (مصرف خانگی و رب) تقسیم می شود.

د- فروش محصولات: گوجه فرنگی نوع کبابی عموما به استان های آذربایجان شرقی، غربی و کردستان صادر می شود و گوجه فرنگی وایت عموما به استان های تهران و کرج صادر می شود.

هـ- نقش دلالان در خرید و فروش گوجه فرنگی: محصولات گوجه در مزرعه و همچنین در بازار سه راهی کوهکن و روستای دستجرده عرضه می شود و توسط دلالان و تجار به بازارهای مصرف فروخته می شود.

و- کارخانجات تولید رب: یک کارخانه رب گوجه فرنگی با مالکیت آقای فتح اله عبدی پور در بخش مرکزی شهرستان طارم فعال می باشد. این کارخانه سه ماه در سال و به صورت دو شیفت فعالیت می کند و هر ماه حدود ۳۰۰۰ تن گوجه از نوع نامرغوب را خریداری کرده و تبدیل به رب می کند. با احتساب اشتغال ۲۰ نفر در هر شیفت کاری کارخانه ۴۰ نفر در کارخانه رب گوجه فرنگی شاغل هستند.

نمودار ۲۱: فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش محصول گوجه فرنگی در وضع موجود (طبق مدل پورتر)

مصرف	توزیع	عملیات تبدیل	تولید	تامین تدارکات تولید
داخل منظومه: ۱۰ درصد **بیرون منظومه** : ۹۰ درصد	**فروش گوجه فرنگی مصرفی:** ۷۹ درصد از کل‌تولید؛ **محل فروش:** سه‌راهی کوهکن، دستجرده + استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان (گوجه فرنگی کبابی) و استان های تهران و البرز (گوجه وایت) **فروش به صورت رب گوجه فرنگی:** از طریق توزیع کارخانجات تولید رب در سطح کشور	**تولید رب:** ۲ واحد کارگاه صنعتی(تبدیل ۲۱٪ از محصول به رب) در داخل منظومه **بسته بندی رب:** کارخانجات دلپذیر و اوروم آدا	**مزارع گوجه فرنگی:** به مساحت ۱۶۸۸,۶ هکتار **میزان تولید:** ۶۱۳۸۲ تن **تعداد روستا:** ۳۱ پارچه **نوع محصول عرضه شده:** گوجه فرنگی در نوع اصلی کبابی و وایت	**نیروی انسانی (کارگر کشاورزی):** داخل منظومه **نشاء اصلاح شده:** استان قزوین (شهر قزوین)، استان تهران (شهر ورامین)

نقشه ۵۷: شبکه تولید و مراکز نشاء گوجه فرنگی **منظومه طارم**

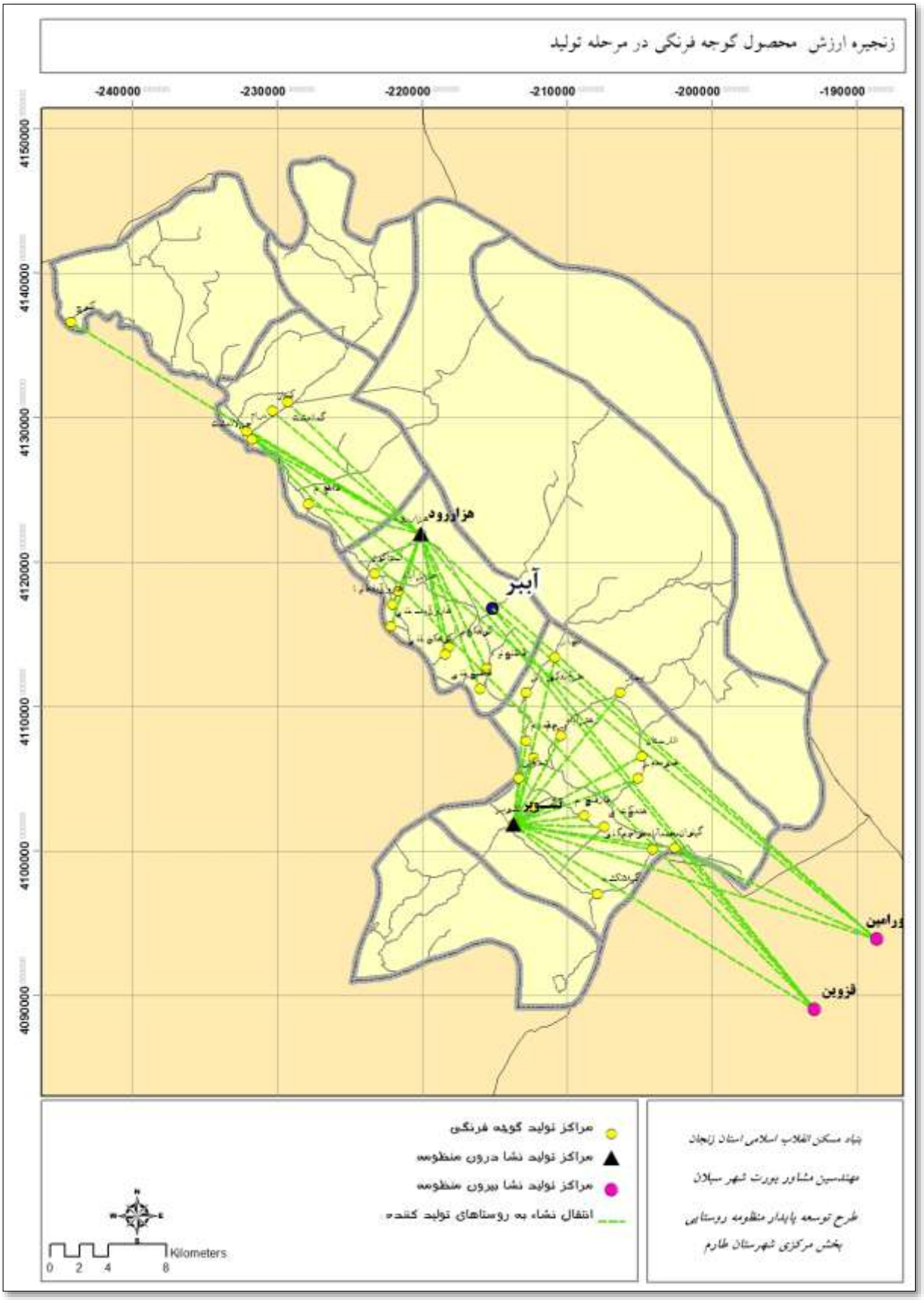

نقشه ۵۸: شبکه تولید، مراکز فروش و بسته‌بندی گوجه فرنگی **در منظومه طارم**

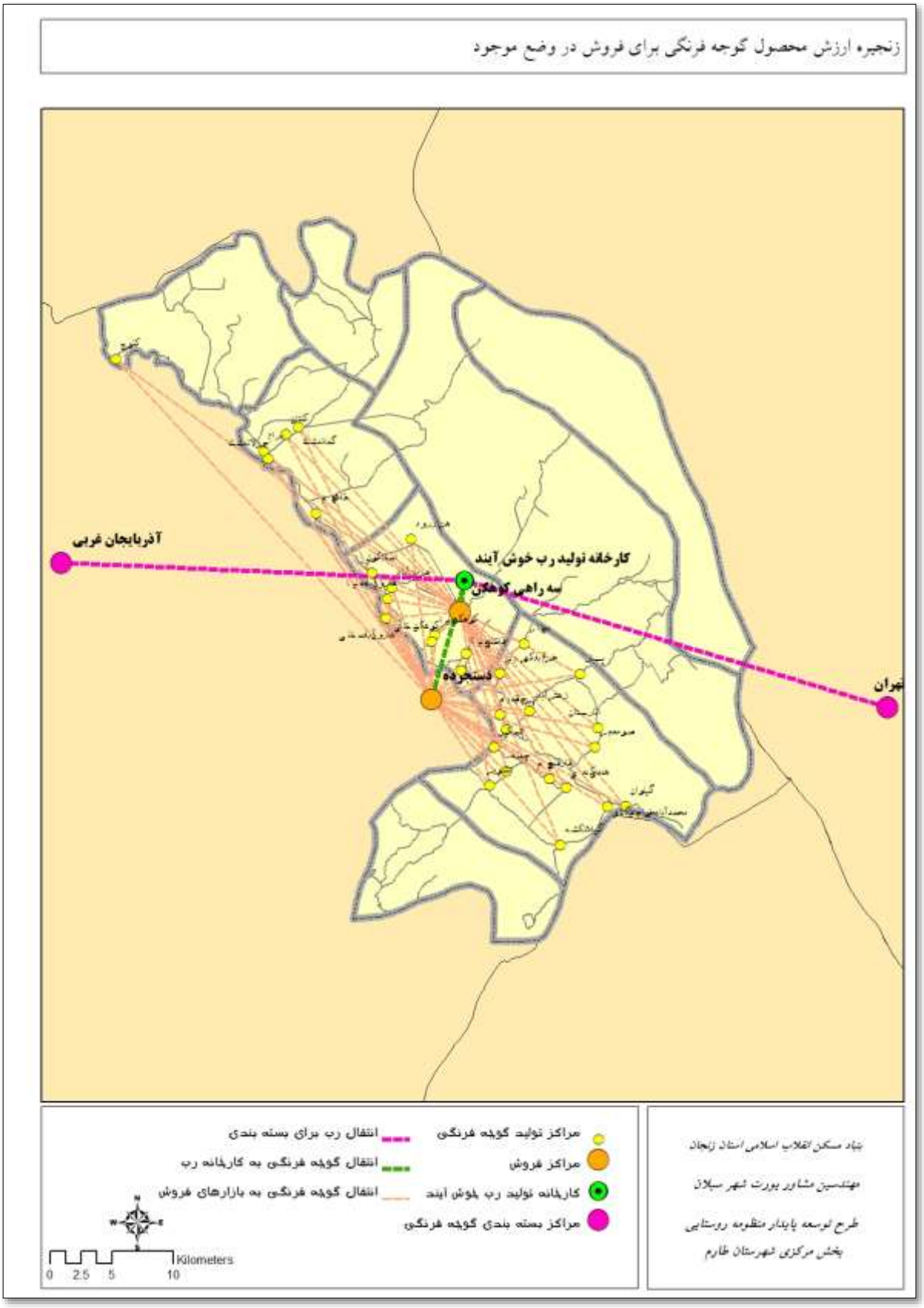

نقشه ۵۹: زنجیره ارزش محصول گوجه فرنگی

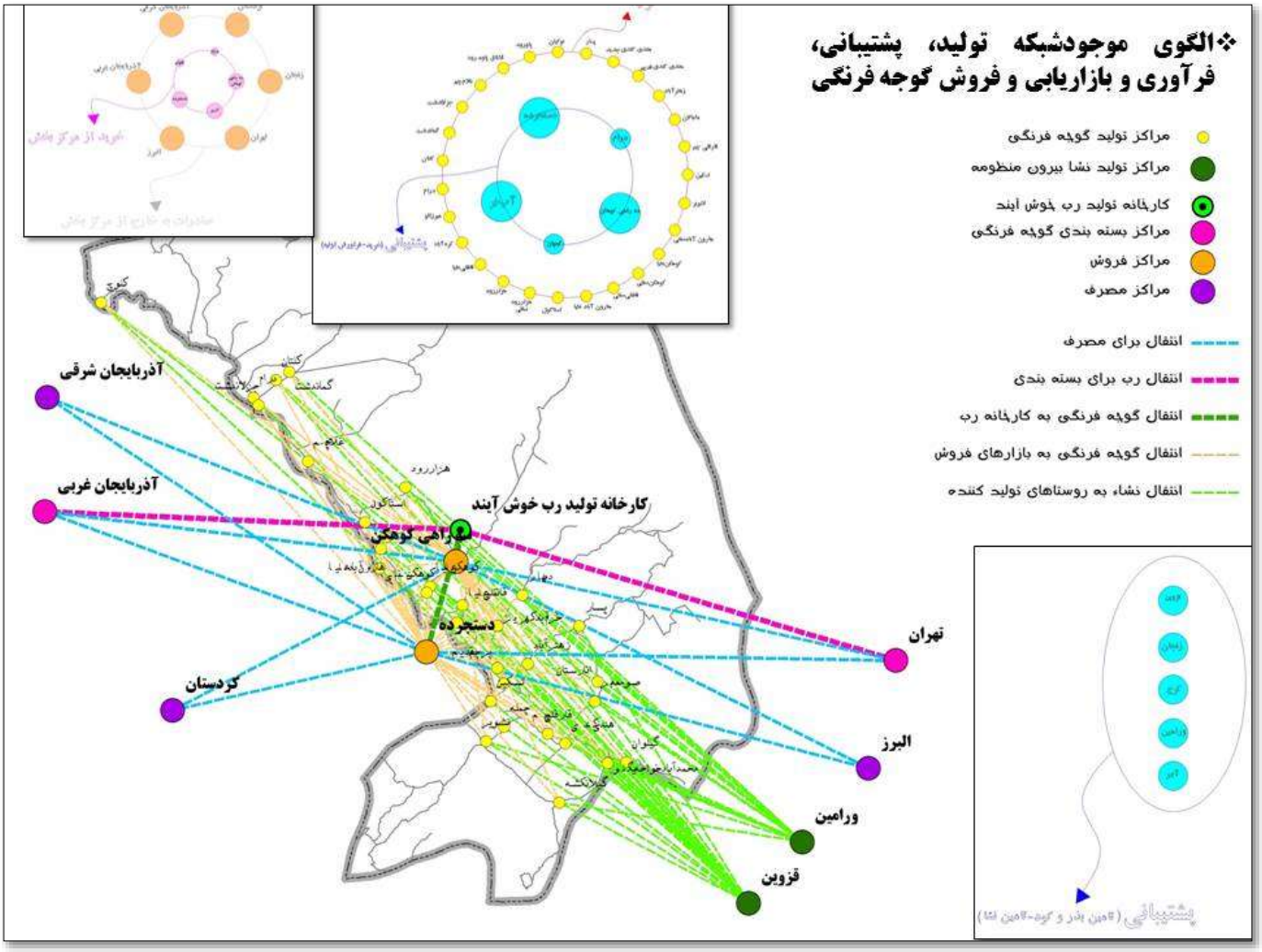

منبع: جهاد کشاورزی زنجان

زنجیره ارزش محصول سیر

ب- فرایند تولید:

کشت سیر در ۱۱۳۰ هکتار از اراضی زراعی بخش مرکزی شهرستان طارم صورت می گیرد. با احتساب تولید میانگین ۴۰ تن درهکتار، میزان کل تولید سیر در سطح منظورمه ۴۵,۲۰۰ تن برآورد می شود.

ج- فرایند برداشت محصول: نیروی انسانی مورد نیاز برای برداشت محصول سیر شامل کشاورزان و کارگران محلی است. ارقام سیر مورد کشت در شهرستان شامل سیر قرمز، سیر صورتی،سیر سفید، سیر محلی طارم می باشد که همه ساله در ماههای اردیبهشت و خرداد برداشت و به بازار عرضه می گردد.

د- فروش محصولات: محصول سیر عموما در بازارهای روستای دستجرده، گیلوان و درام عرضه می شود. سیرهای ریز عموما برای مصرف به مرغداری ها عرضه می شود. همچنین مقداری از محصولات سیر تولید شده بخش مرکزی شهرستان طارم به کشورهای آذربایجان، روسیه و کشورهای حوزه خلیج فارس صادر می شود. فرایند تبدیل سیر به ترشی عموما در رودبار و منجیل و همچنین طارم سفلی صورت می گیرد.

با توجه به اهمیت و نقش سنتی استان همدان در تولید و فروش محصول سیر، قسمتی از سیر تولید شده در این استان خشک، فراورش و به فروش مجدد می رسد. همچنین قسمتی از سیر تولید شده در استان گیلان خشک می شود.

هـ- نقش دلالان در خرید و فروش سیر: محصولات سیر در مزرعه و همچنین در بازار روستاهای دستجرده، گیلوان و درام عرضه می شود و توسط دلالان و تجار به بازارهای مصرف فروخته می شود.

و- سیرترشی و سیرخشک: همانطور که اشاره شد خشک کردن سیر عموما دراستان های همدان و گیلان و همچنین تهیه سیرترشی در استان های گیلان و قزوین صورت می گیرد.

نمودار ۲۲: فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش محصول سیر در وضع موجود (طبق مدل پورتر)

مصرف	توزیع	عملیات تبدیل	تولید	تامین تدارکات تولید
داخل منظومه: ۱۰ درصد **بیرون منظومه** : ۹۰ درصد	**فروش سیر (تر و خشک):** ۷۵ درصد از کل‌تولید؛ **محل فروش:** دستجرده، گیلوان و درام + انتقال به استان های، گیلان قزوین، همدان **فروش به صورت پودر سیر:** ۱۰ درصد از کل تولید؛ **محل فروش:** کارگاه‌های تولید پودر برای عرضه به مرغداری‌های منظومه **فروش به صورت سیرترشی:** ۱۵ درصد از کل تولید **فروش به صورت بسته بندی:** عرضه در کشورهای آذربایجان، روسیه و کشوهای حوزه خلیج فارس	**تولید پودر سیر:** ۴ واحد **تولید سیر خشک:** استان‌های همدان و گیلان **تولید سیر ترشی:** استان‌های گیلان (رودبار و منجیل) و قزوین (طارم سفلی) **بسته بندی:** استان گیلان (آستارا)	**مزارع سیر:** به مساحت ۵۹۶ هکتار **میزان تولید:** ۲۱۸۰۵ تن **تعداد روستا:** ۲۵ پارچه **نوع محصول عرضه شده:** سیر قرمز، سیر صورتی،سیر سفید، سیر محلـ ـ طا،م	**نیروی انسانی (کارگر کشاورزی):** داخل منظومه

نقشه ۶۰: زنجیره ارزش محصول سیر در وضع موجود

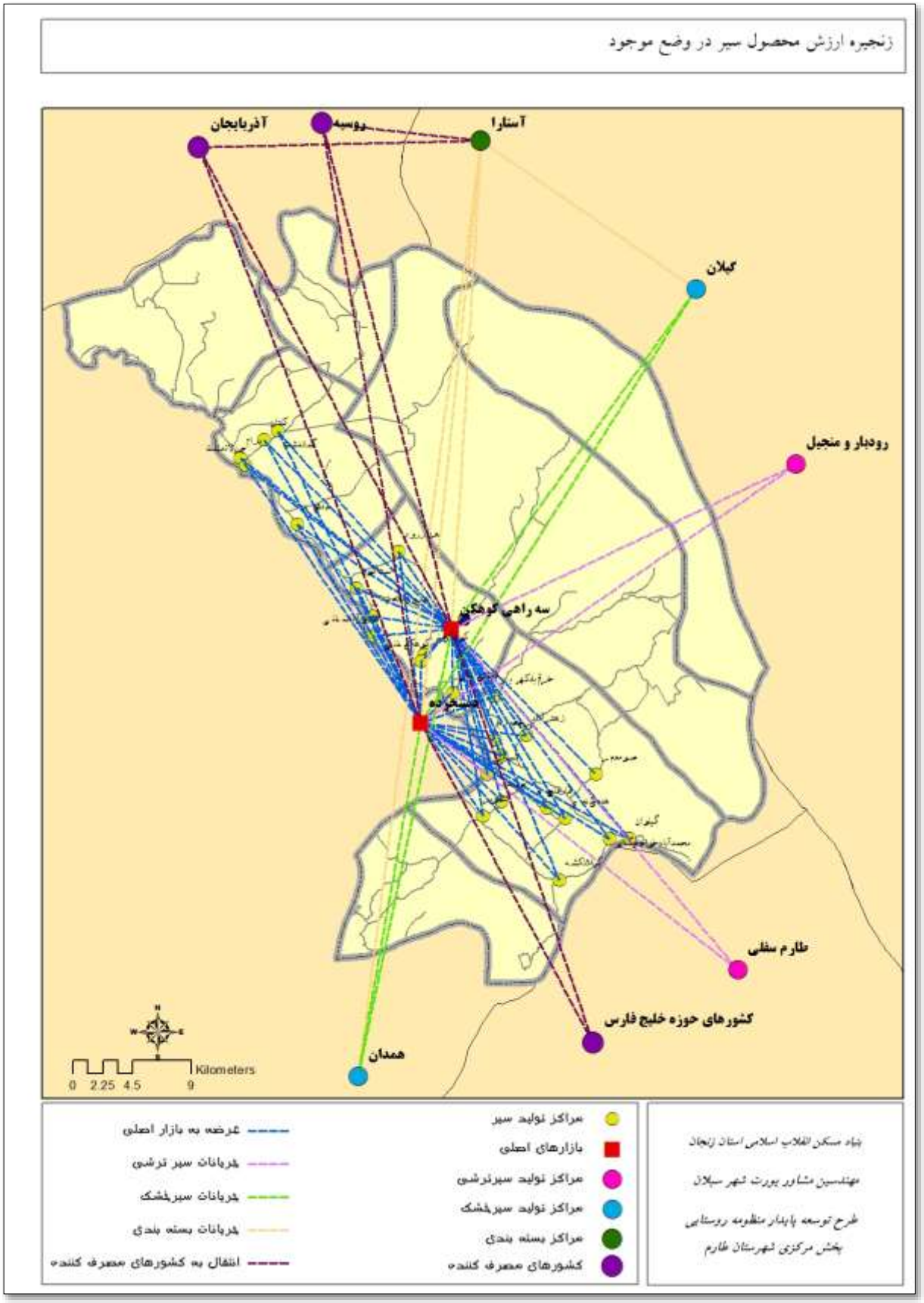

نقشه ۶۱: زنجیره ارزش محصول سیر

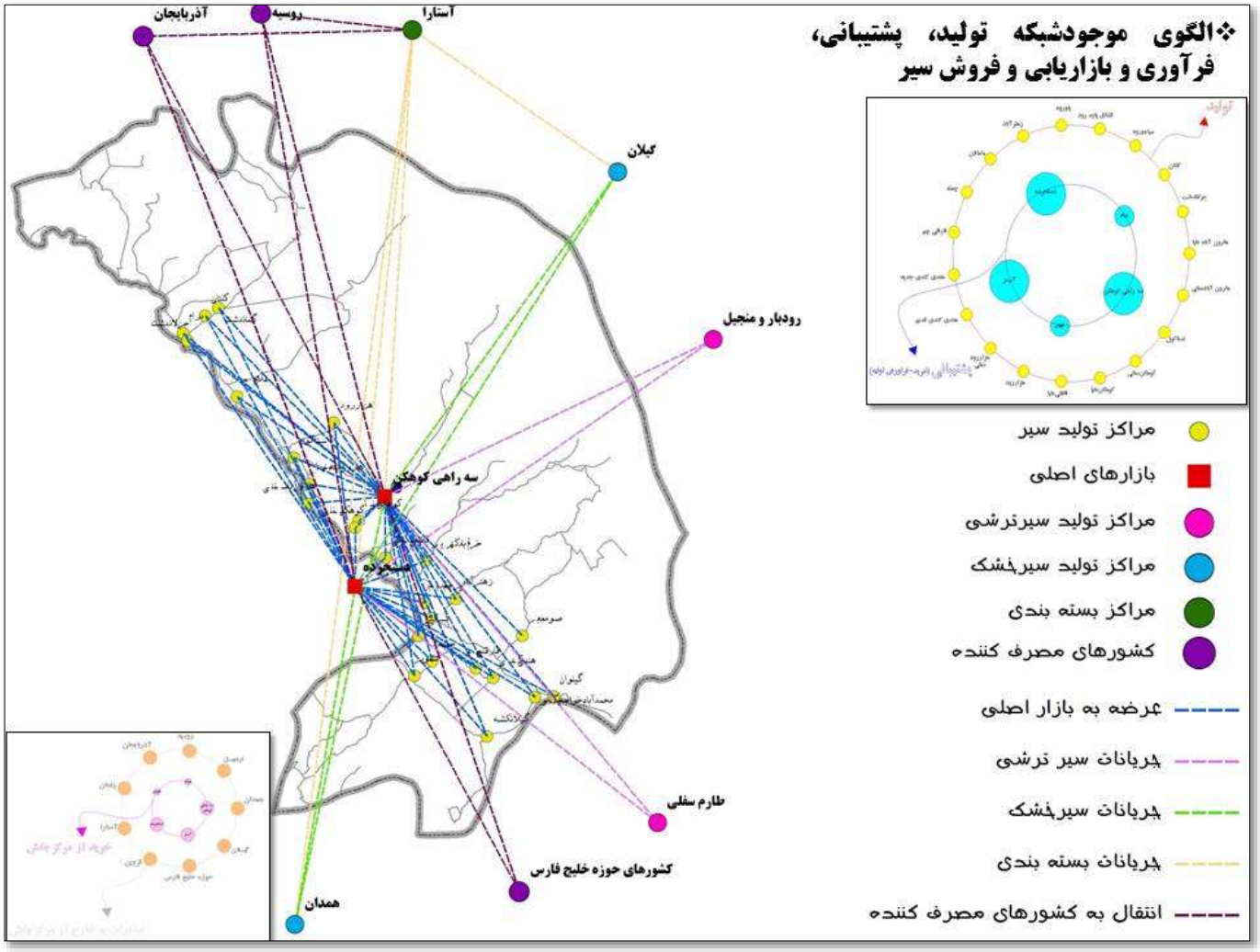

منبع: جهاد کشاورزی زنجان

۳-۱-۴-۱-جریان کالاها و خدمات

۱-۳-۱-۴-۱-برون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

اصولا جریان انتقال کالا و خدمات مصرفی از بزرگترین مراکز به سمت کوچکترین مراکز حرکت می کند. خارج از اینکه محصول در چه نقطه ای تولید می شود، مصرف کنندگان محصولات، نیازمندیهای خود را از بازارها اصلی تامین می کنند. در سطح برون منظومه ای، بازار شهر زنجان و شهر رشت در اولویت اول برای تامین نیازهای کالاهای مصرفی خانوارهاست. بازار شهر تهران در اولویت دوم تامین کالاهای مصرفی است.

تصویر ۵۲ : جریان برون منظومه ای کالا و خدمات در بخش مرکزی شهرستان طارم

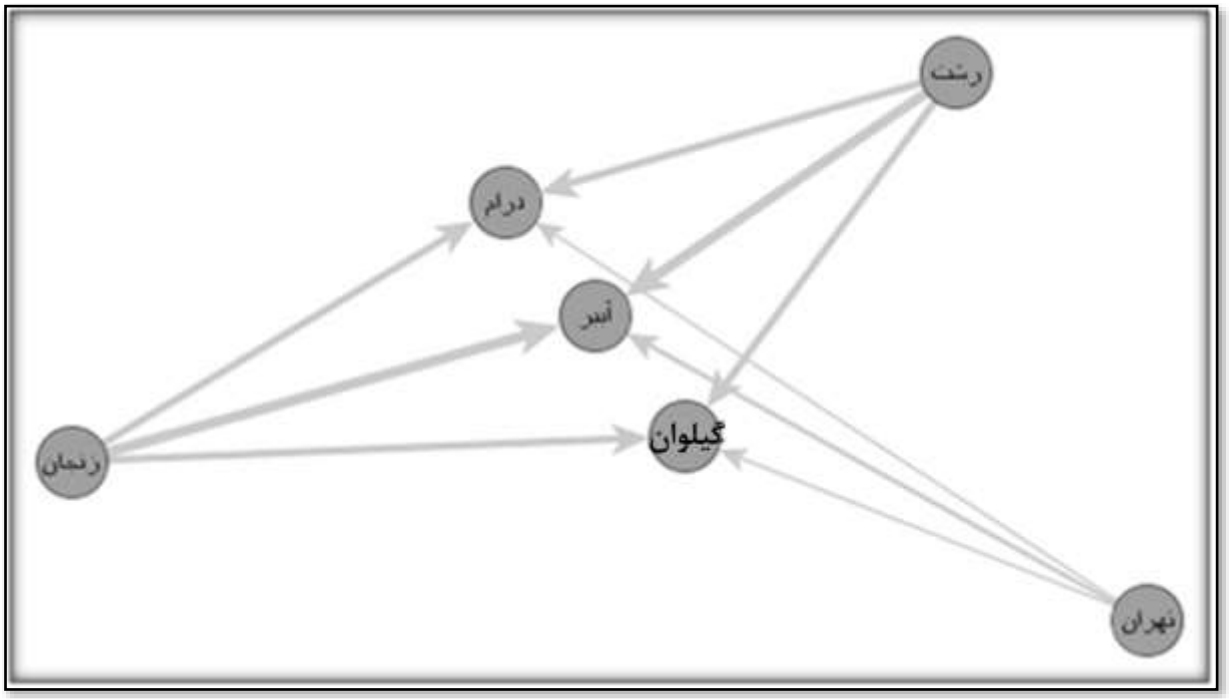

نقشه ۶۲: ارتباطات خدماتی

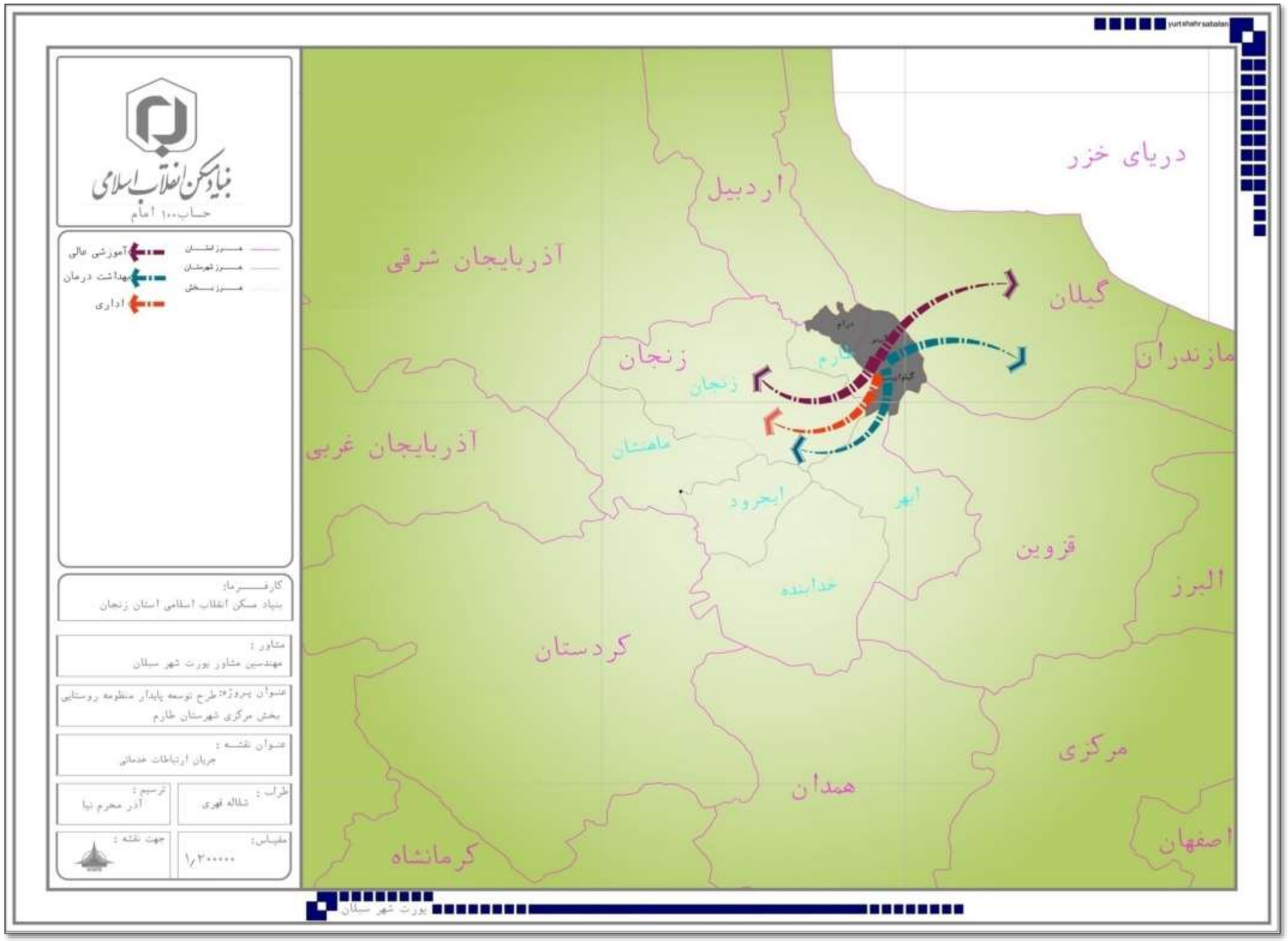

ماخذ: مشاور ۱۳۹۴

۲-۳-۱-۴-۱-درون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

جریان کالا و خدمات مصرفی در داخل بخش مرکزی شهرستان طارم، در درجه اول از مرکز شهرستان و دهستان و در درجه دوم از سایر روستاها بزرگ به سمت روستاهای کوچکتر انتقال می یابد. شهر آببر به عنوان مرکز شهرستان بیشترین میزان عمده فروشی ها و خرده فروشی ها را در خود جای داده است. همچنین بانکها، بیمارستان و درمانگاه ها، ادارات و... در این شهر متمرکز شده است. بر همین اساس جریان کالاها و خدمات از مراکز بزرگتر به سوی مراکز کوچکتر در جریان است. در سطح پایین تر از شهر آببر روستاهای گیلوان و درام جای می گیرند.

جریان محصولات کشاورزی تولیدی متفاوت از جریان کالاها و خدمات مصرفی است و به صورت سلسله مراتبی رخ نمی دهد. محصولات تولید شده در روستاها در محل تولید، بازارهای واقع در سه راهی کوهکن و دستجرده و به صورت توامان در بازارهای مراکز اصلی جمعیتی عرضه می شود و به سایر بخشها، شهرستانها و استانها صادر می شود.

تصویر ۵۳: جریان درون منظومه کالا و خدمات در بخش مرکزی شهرستان طارم

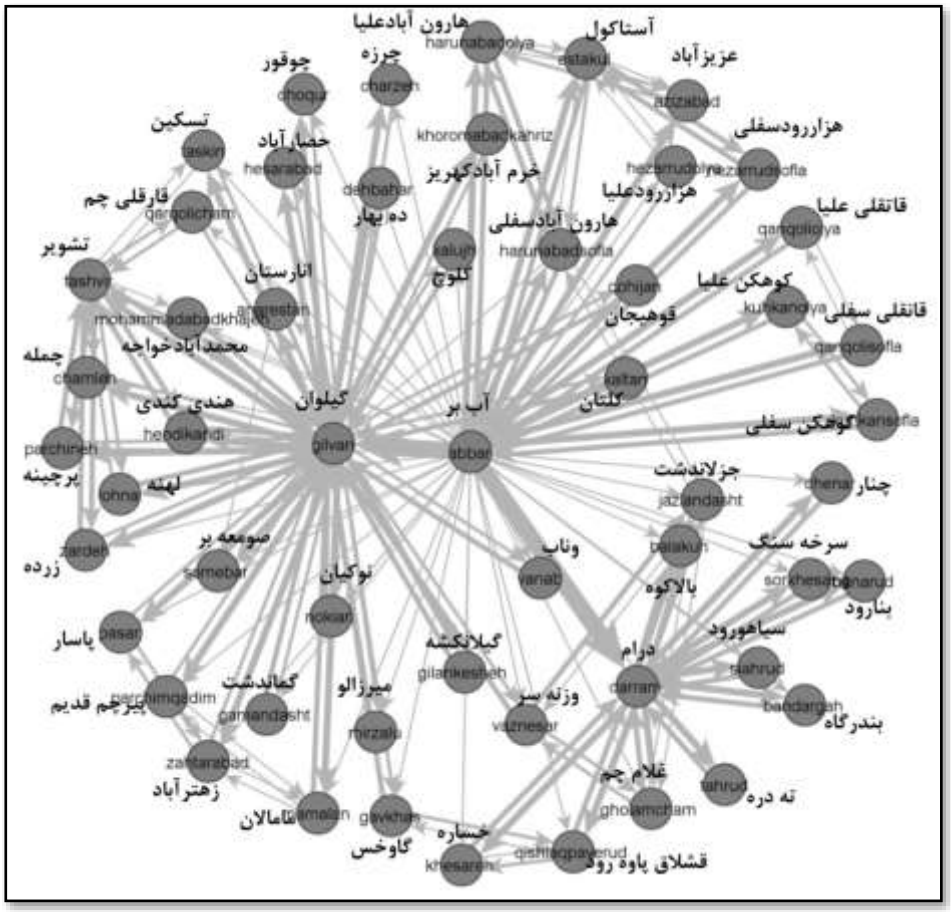

۴-۱-۴-۱جریان سرمایه

۱-۴-۱-۴-۱-برون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

در صادرات محصولات کشاورزی به مانند زیتون، محصولاتی که می توان با فراورش و بسته بندی مجددا با قیمتی متفاوت به بازار عرضه کرد، توسط استانهای ثروتمند صورت می گیرد. استانهای گیلان، تهران، البرز و اصفهان در این زمینه سهم بیشتری دارند. این جریان باعث می شود که مقداری از سرمایه های این استانها بابت خرید محصولات تولید شده وارد منظومه شود و از طرف دیگر باعث می شود تا میزانی از سرمایه منطقه که می توانست با تکمیل شدن زنجیره ارزش در داخل منطقه بماند، به این استانها منتقل می شود.

با توجه به ضعف بازار شهر آببر، قسمت عمده ای از سرمایه های وارد شده به منطقه، به واسطه فروش محصولات، صرف خرید های ماهیانه و سالیانه اهالی از شهر زنجان، رشت و تهران شود. روند جریان سرمایه نشان می دهد که میزان سرمایه خارج شده، در مقایسه میزان سرمایه وارد شده، بیشتر هست. برهمین اساس میزان انباشت سرمایه ای که با تکمیل زنجیره ارزش می تواند در منطقه اتفاق بیافتد قابل توجه است.

تصویر ۵۴: جریان برون منظومه سرمایه در بخش مرکزی شهرستان طارم

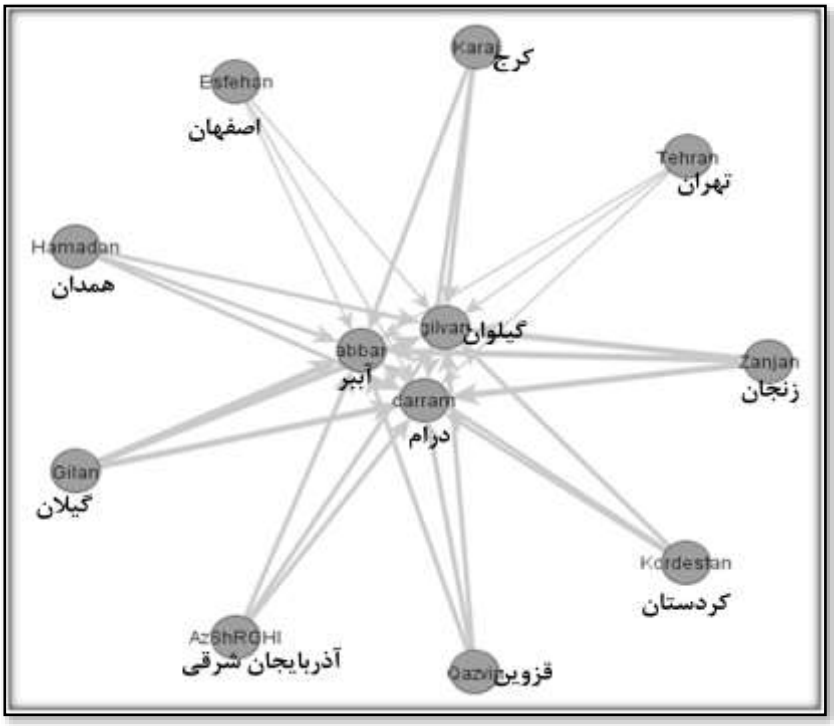

۲-۴-۱-۴-۱-درون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

فریدمن در تئوری های خود استثمار مراکز کوچکتر توسط مراکز بزرگتر را نشان می دهد. سرمایه از مناطق جغرافیایی کوچکتر به سمت سکونتگاهها بزرگتر جریان می یابند و در نهایت توسط پایتخت ها و بنادر به مادرشهرهای اصلی جهان جریان پیدا می کنند. این نوع جریان باعث ثروتمندتر شدن مادرشهرهای جهانی و

فقیر شدن مناطق پیرامونی می شود. علیرغم این نظریه در مرحله عمل دیده می شود که این ارتباطات همیشه به ضرر مناطق پیرامون نبوده است بلکه یک جریان دوسویه ایجاد می شود و با استفاده بهینه از این جریان می توان به توسعه و پیشرفت مناطق پیرامون اقدام کرد.

جریان سرمایه دارای گردشی پیچیده است. علیرغم فروش محصولات کشاورزی به پایین ترین قیمت، به خاطر حجم زیاد محصولات کشاورزی تولید شده در منطقه، سرمایه قابل توجهی جذب منطقه می شود. در این جابه جایی میزانی از ارزش محصولات، که می توانست با استقرار کارگاهها فرآوری و بسته بندی در منطقه بماند، از منطقه خارج شده و نصیب شهرستانها و استانهای دیگر کشور می شود.

سرمایه جذب شده در دست روستاییان باعث به وجود آمدن خیرین فعال در بخش های مختلف اقتصادی و همچنین کمک به نیازمندان شده است که باعث گردش سرمایه در داخل منظومه می شود.

همچنین قسمت عمده سرمایه وارد شده به منطقه صرف خرید نیازمندیهای اهالی می شود. بازار شهر آببر مهمترین مرکز موجود در منظومه روستاهای بخش مرکزی شهرستان طارم برای هزینه کرد درآمدهای ساکنین است.

تصویر ۵۵: جریان درون منظومه ای سرمایه در بخش مرکزی شهرستان طارم

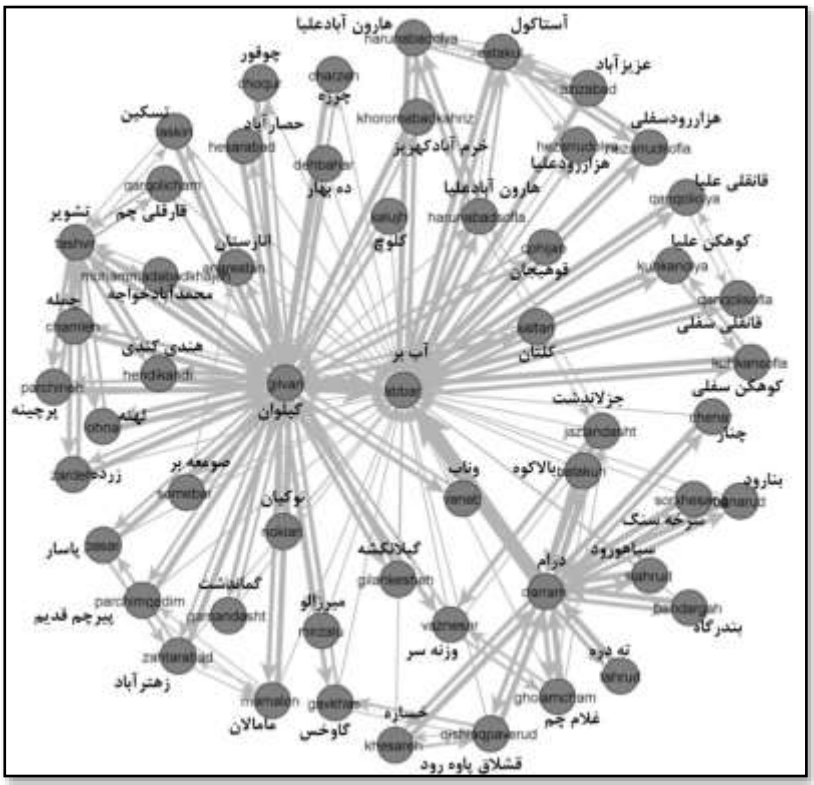

۵-۱-۴-۱-جریان اطلاعات و نوآوری

۱-۵-۱-۴-۱-برون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

در کل کشور، بیشترین میزان انباشت و تولید اطلاعات در شهر تهران اتفاق می افتد. اطلاعات تولید شده در مراکز اصلی مدیریت جهانی از طریق تهران به سایر مراکز بزرگ کشور منتقل می شود و از این طریق تا روستاها و افراد تداوم پیدا می کند. در مساله نفوذ و گسترش مدهای لباس و مو، منظومه بیش از شهر زنجان تحت تاثیر شهر رشت می باشد. با توجه به رفت و آمد روزانه ساکنین منظومه به شهر رشت و تهران، امکان انتقال اطلاعات و مدها و الگوها از این مراکز به سطح منظومه قابل پیش بینی است.

تصویر ۵۶:جریانات برون منظومه ای اطلاعات و نوآوری در بخش مرکزی شهرستان طارم

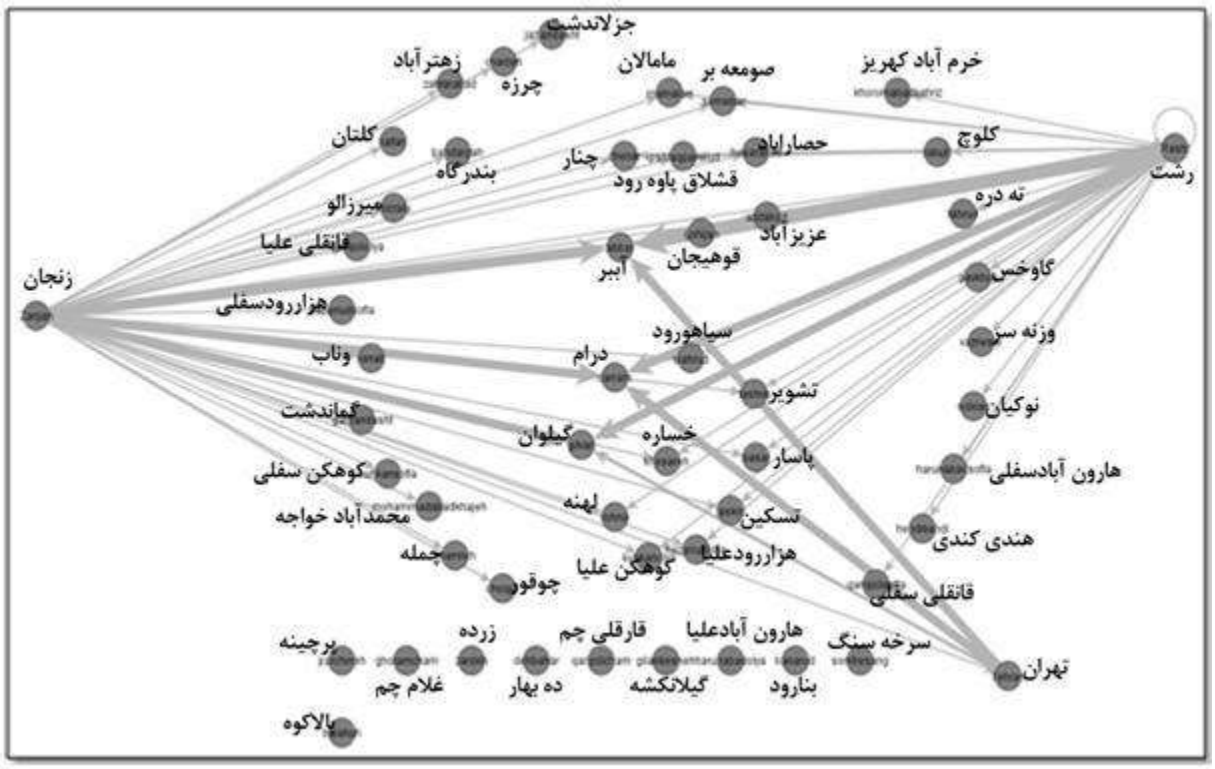

نقشه ۶۳: روابط اطلاعاتی-فرهنگی برون منظومه بخش مرکزی طارم

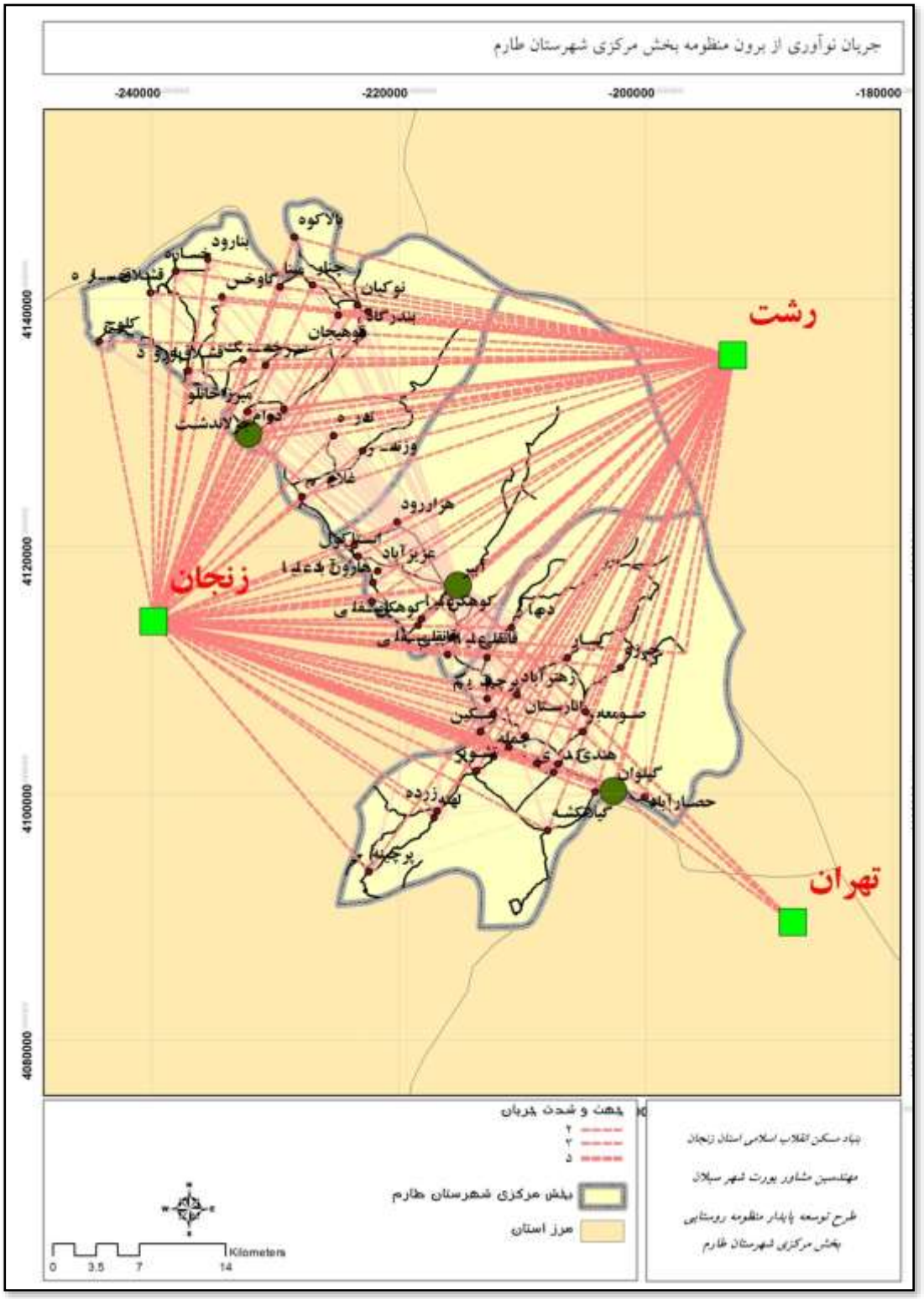

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

۲-۵-۱-۴-۱-درون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

نظریه پرداز تئوری پخش هاگراستراند سوئدی بود که در دانشگاه لاند به این تئوری دست یافت. ویژگی های تئوری پخش به شرح زیر است:

۱- نوآوری ها از طریق ارتباط بین فردی در جامعه منتشر می شود.

۲- نوآوریها از نواحی توسعه یافته به نواحی کمتر توسعه یافته- از نقاط فعال به نقاط کمترفعال حرکت می کنند.

۳- نحوه گسترش پدیده ها به دو گونه اتفاق می افتد الف:الگوی گسترش و پخش یک فرایند مستقیم دارد. ب:پخش فرایندی است که از فرایند های سلسله مراتبی تبعیت می کند. تاکید برایان بری بر فرایند پخش سلسله مراتبی بود.

جریان اطلاعات و نوآوری درون منظومه بیش از همه تحت تاثیر شهر آببر است. شهر آببر به عنوان مکانی که بیشترین حجم انباشت سرمایه و اطلاعات را در خود دارد، و همچنین به عنوان مکانی که بیشترین رفت و آمد روستاییان با این شهر است، مرکز تراوش و انتقال جریان اطلاعات و نوآوری محسوب می شود. برای مطالعه جریان اطلاعات و نوآوری، مواردی نظیر دسترسی به اینترنت و دریافت امواج آن، آنتن دهی و پخش شبکه‌های ملی و استانی رادیو و تلویزیون، وجود عابر بانک و توزیع روزنامه مد نظر قرار گرفته است.

در دهستان گیلوان، اینترنت تنها در روستای گیلوان آنتن دهی در سطح متوسط است و در بعضی از روستاها ضعیف و در حدود پنج روستا امواج آنتن وجود ندارد. در همه روستاهای دهستان گیلوان شبکه‌های ملی رادیو و تلویزیون پخش می‌شود و مردم قادر به شنیدن و دیدن برنامه‌های ملی و استانی هستند. تنها در روستای گیلوان عابر بانک وجود دارد و مابقی روستاهای این دهستان فاقد عابر بانک می‌باشند. روزنامه نیز در هیچ یک از روستاها توزیع نمی گردد. در جدول زیر وضعیت جریان اطلاعات در دهستان گیلوان به تفکیک روستا مشخص شده است.

جدول ۲۱۰: وضعیت جریان اطلاعات و نوآوری در دهستان گیلوان

ردیف	آبادی	اینترنت	رادیو	تلویزیون	عابر بانک	روزنامه
۱	پیر چم قدیم	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲	خرم آبادکهریز	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۳	ده بهار	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۴	پسار	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۵	چرزه	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۶	چوقور	ندارد	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۷	زهترآباد	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۸	مامالان	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد

۹	انارستان	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۰	میدان مطهری	ندارد	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۱	صومعه بر	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۲	گیلوان	متوسط	دارد	دارد	دارد	ندارد
۱۳	محمدابادخواجه بیگلو	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۴	ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	ندارد	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۵	هندی کندی جدید	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۶	قارقلی چم	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۷	هندی کندی قدیم	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۸	گیلانکشه	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۹	تشویر	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲۰	زرده	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲۱	لهنه	ندارد	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲۲	پرچینه	ندارد	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲۳	تسکین	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲۴	چمله	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد

مأخذ: مسؤلین محلی، ۱۳۹۵

کل روستاهای دهستان آببر، به جز دو روستای هزار رود علیا و قانقلی علیا، آنتن دهی اینترنت در سطح متوسط است. در همه روستاهای دهستان آب‌بر شبکه‌های ملی رادیو و تلویزیون پخش می‌شود و مردم قادر به شنیدن و دیدن برنامه‌های ملی و استانی هستند. تنها در شهر آب‌بر عابر بانک وجود دارد و مابقی روستاهای این دهستان فاقد عابر بانک می‌باشند. روزنامه نیز به جز در شهر آب‌بر، در هیچ یک از روستاها توزیع نمی گردد. در جدول زیر وضعیت جریان اطلاعات در دهستان آب‌بر به تفکیک روستا مشخص شده است.

جدول ۲۱۱: وضعیت جریان اطلاعات و نوآوری در دهستان آب‌بر

ردیف	آبادی	اینترنت	رادیو	تلویزیون	عابر بانک	روزنامه
۱	آب¬بر	متوسط	دارد	دارد	دارد	دارد
۲	استاکول	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۳	هزارورودسفلی	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۴	هزارورودعلیا	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۵	عزیزآباد	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۶	هارون آبادسفلی	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۷	هارون آبادعلیا	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۸	کرد اباد	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۹	قانقلی سفلی	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۰	قانقلی علیا	ضعیف	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۱	کوهکن سفلی	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۲	کوهکن علیا	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد

مأخذ: مسؤلین محلی، ۱۳۹۵

در دهستان درام، در اکثر روستاهای درام آنتن دهی اینترنت در سطح متوسط است و در حدود هفت روستا آنتن وجود ندارد. در همه روستاهای دهستان درام شبکه‌های ملی رادیو و تلویزیون پخش می‌شود و مردم قادر به شنیدن و دیدن برنامه‌های ملی و استانی هستند. تنها در روستای درام عابر بانک وجود دارد و مابقی روستاهای این دهستان فاقد عابر بانک می‌باشند. روزنامه نیز به جز درام، در هیچ یک از روستاها توزیع نمی گردد. در جدول زیر وضعیت جریان اطلاعات در دهستان درام به تفکیک روستا مشخص شده است.

جدول ۲۱۲: وضعیت جریان اطلاعات و نوآوری در دهستان درام

ردیف	آبادی	اینترنت	رادیو	تلویزیون	عابر بانک	روزنامه
۱	بنارود	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲	خساره	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۳	قشلاق پاورود	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۴	کلوچ	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۵	گاوخس	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۶	شهرک پاوه رود	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۷	قشلاق خساره	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۸	جزلاندشت	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۹	درام	متوسط	دارد	دارد	دارد	دارد
۱۰	سرخه سنگ	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۱	قشلاق درگه دره	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد
۱۲	میر زا خانلو	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۳	وناب	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۴	بالاکوه	ندارد	دارد	ضعیف	ندارد	ندارد
۱۵	بندرگاه	ندارد	دارد	ضعیف	ندارد	ندارد
۱۶	ته دره	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۷	غلام چم	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۱۸	چنار	ندارد	دارد	ضعیف	ندارد	ندارد
۱۹	سیاهورود	ندارد	دارد	ضعیف	ندارد	ندارد
۲۰	قوهیجان	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد
۲۱	کلتان	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲۲	گماندشت	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد
۲۳	نوکیان	ندارد	دارد	ضعیف	ندارد	ندارد
۲۴	وزنه سر	متوسط	دارد	دارد	ندارد	ندارد

مأخذ: مسؤلین محلی، ۱۳۹۵

نقشه‌های زیر به ترتیب وضعیت و جریان اطلاعات و نوآوری در بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

نقشه ۶۴: وضعیت اطلاعات و نوآوری های در بخش مرکزی طارم

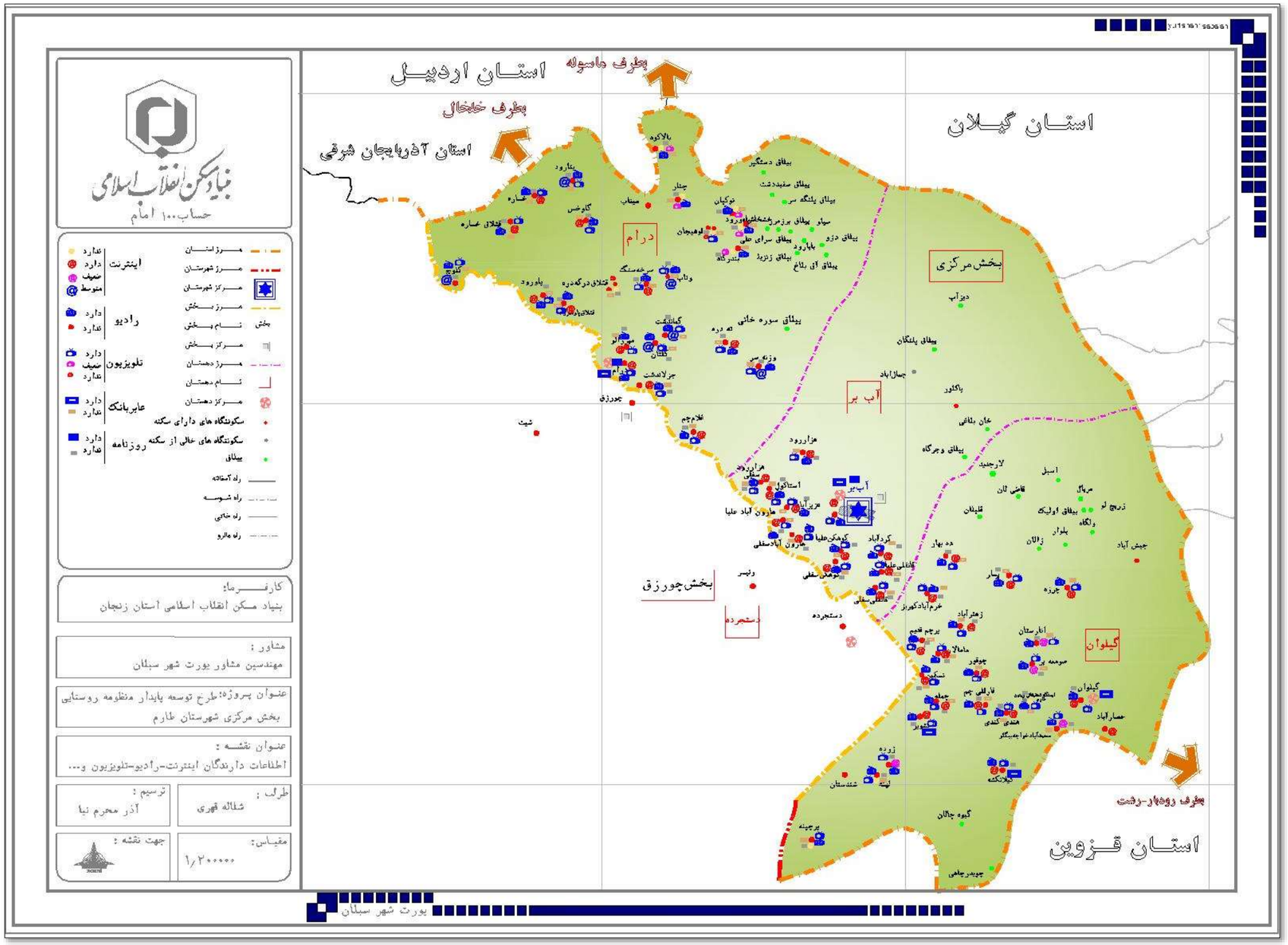

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

نقشه ۶۵: جریان اطلاعات و نوآوری های در بخش مرکزی طارم

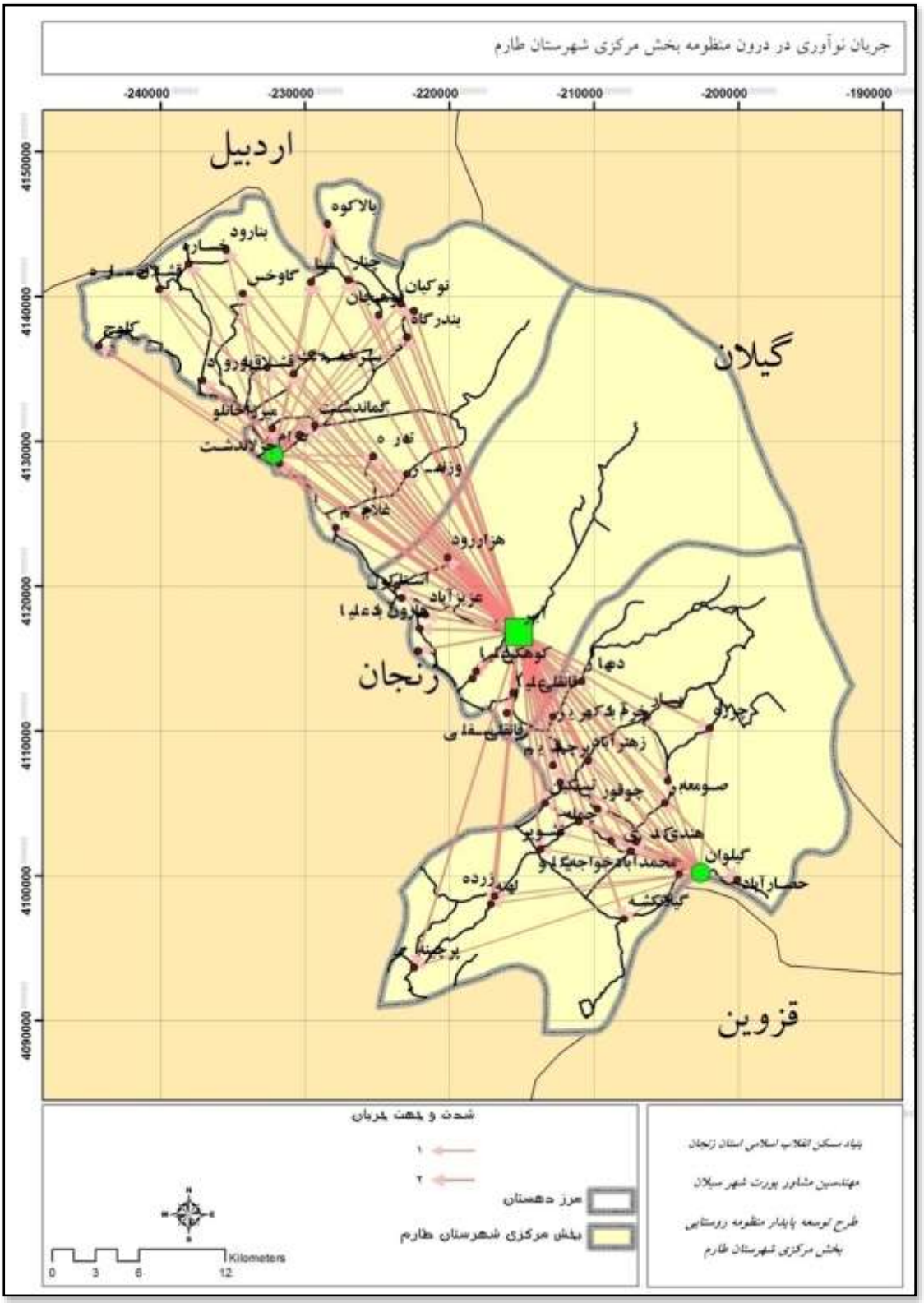

۲-۴-۱-پیوندهای فضایی

۱-۲-۴-۱-پیوندهای اجتماعی- فرهنگی

۱-۱-۲-۴-۱-برون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

بعد از ازدواج های داخل منظومه، ازدواج بین اهالی منظومه با شهر زنجان دارای بیشترین نمود است. بعد از شهر زنجان، ازدواج های صورت گرفته با ساکنین استان گیلان (و به خصوص مهاجرین طارمی ساکن در استان گیلان) مشاهده می شود. ازدواجهای صورت گرفته بین اهالی منظومه و استان آذربایجان شرقی نشان از شکل گیری پیوندهای اجتماعی و فرهنگی قوی بین اهالی بخش مرکزی شهرستان طارم با شهر زنجان، استان گیلان و در مرتبه بعدی استان آذربایجان شرقی دارد.

وجود آیین و مراسمات مختلف، جریان اطلاعات و نوآوری و علاقه به گردشگری، باعث شده بخشی از پیوند اجتماعی- فرهنگی به مسائل زیارتی، عزاداری و دسته جات مذهبی مربوط شود. ساکنان بخش مرکزی طارم در امور دسته جات مذهبی به شهر زنجان نمی‌روند و معمولا در روستای خود و یا روستاهای اطراف که در آنجا امامزاده دارند، مراسم سینه زنی را انجام می‌دهند. در مراسم عزاداری به صورت خانوادگی به شهر زنجان می‌روند. نقشه‌های زیر ارتباطات زیارتی و عزاداری برون منظومه بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

نقشه ۶۶: ارتباطات زیارتی برون منظومه بخش مرکزی طارم

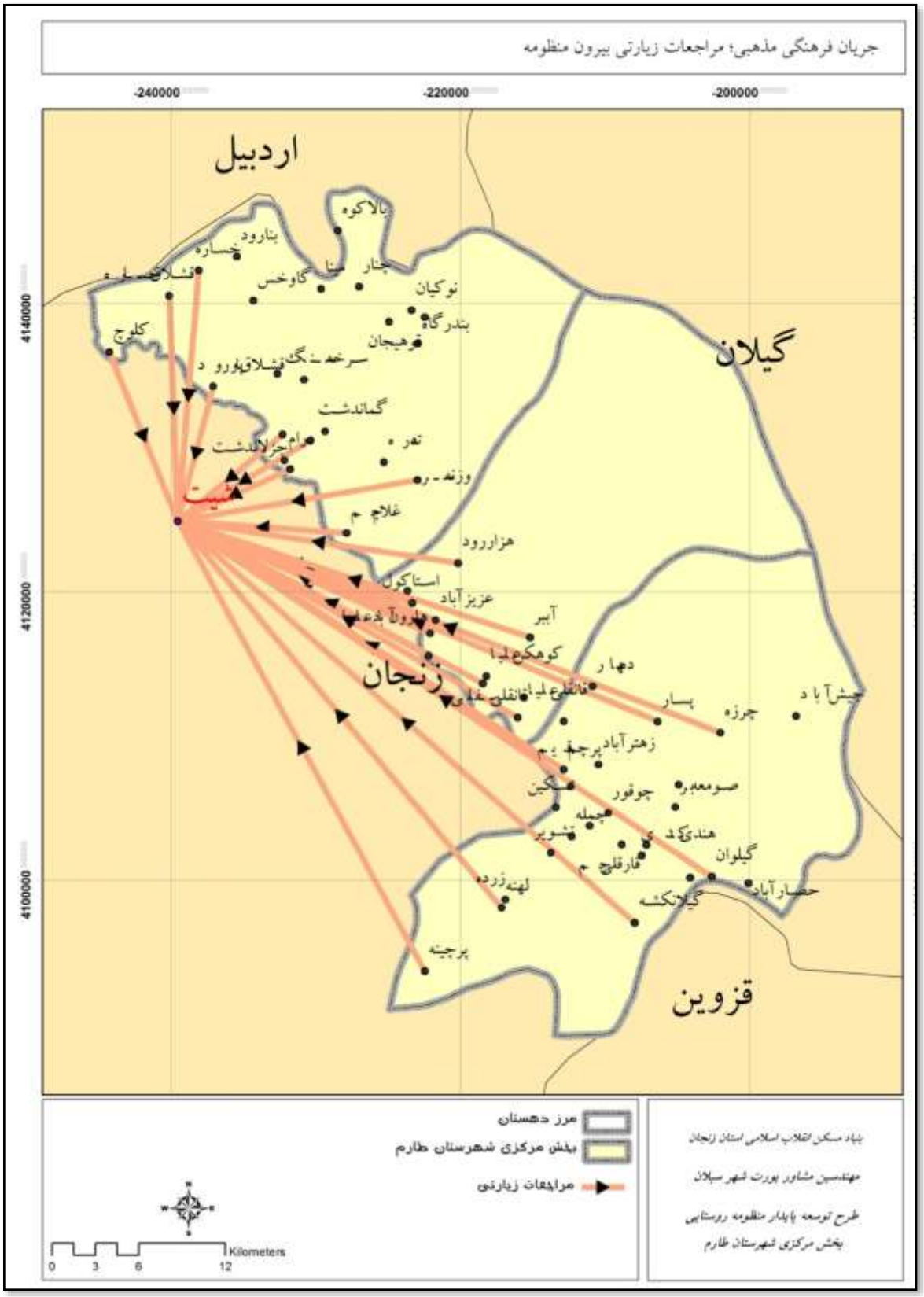

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

نقشه ۶۷: ارتباطات عزاداری برون منظومه بخش مرکزی طارم

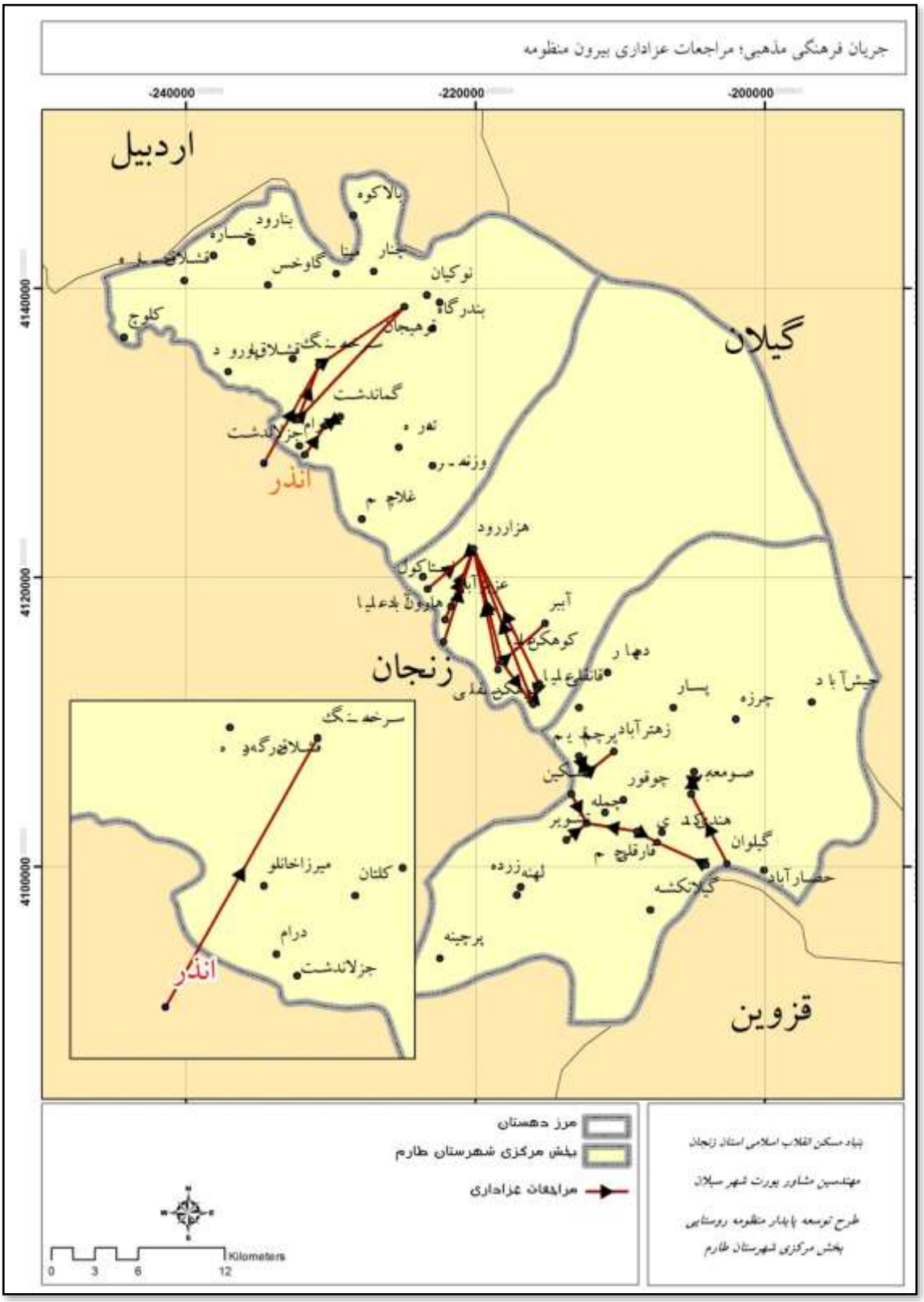

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

جریان روزانه گسترده افراد به شهر زنجان و شهر رشت و همچنین مناسبتهای اقتصادی گسترده با این دو مرکز تاثیر خود را در شکل گیری پیوندهای اجتماعی نشان داده است. در مورد استان آذربایجان شرقی علاوه بر ارتباطات اقصادی، استفاده از گروههای موسیقی استان آذربایجان شرقی در مراسمات عروسی به توسعه رابطه فرهنگی – اجتماعی این مناطق باعث شده و خروجی آن به صورت پیوندهای فرهنگی – اجتماعی در قالب ازدواج نشان داده می شود. در ارتباط با گروه‌های موسیقی مورد استفاده در مراسمات عروسی در محدوده خارج از بخش مرکزی با شهر زنجان در اولویت قرار دارد. پس از آن مردم تمایل دارند که در مراسم مختلف از گروه های موسیقی فعال در استان های آذربایجان شرقی، گیلان، اردبیل و قزوین استفاده کنند.

۲-۱-۲-۴-۱-درون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

جریان مداوم افراد در درون منظومه به دو صورت عمده اتفاق می افتد. نیازهای اداری، خدماتی و اقتصادی باعث شکل گیری جریان مداوم روستاها با مرکز بخش و همچنین روستاهای کوچک با روستاها بزرگ می شود. از طرف دیگر روابط ایلی-طایفه ای بین افراد ایلات خمسه (شاهسون، اوصانلو، مقدم، بیات و خدابنده) باعث رفت و آمدهای اجتماعی بین اهالی روستاهای منطقه می شود.

جریان مداوم افراد به جریان کالا، سرمایه و نوآوری ها در داخل منظومه منجر می شود. همین جریان مداوم باعث خلق پیوندهای اجتماعی – فرهنگی می شود. ازدواج های درون روستایی، بین روستایی، روستا-شهری و نظایر این از عمده ترین نتایجی است که نشان دهنده شکل گیری پیوندهای اجتماعی – فرهنگی در بین روستاهای منظومه با یکدیگر و همچنین وجود پیوند اجتماعی – فرهنگی قابل اعتنا بین روستاها و شهر آببر شده است.

همانگونه گفته شد بخشی از پیوند اجتماعی- فرهنگی به مسائل زیارتی، عزاداری و دسته جات مذهبی مربوط می‌شود. ساکنان بخش مرکزی طارم در امور دسته جات مذهبی، معمولا در روستای خود مراسم را اجرا می‌کنند و در نهایت به روستاهای اطراف که در آنجا امامزاده دارند، می‌روند. نقشه‌های زیر ارتباطات زیارتی و عزاداری درون منظومه بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

نقشه ۶۸: ارتباطات زیارتی درون منظومه بخش مرکزی طارم

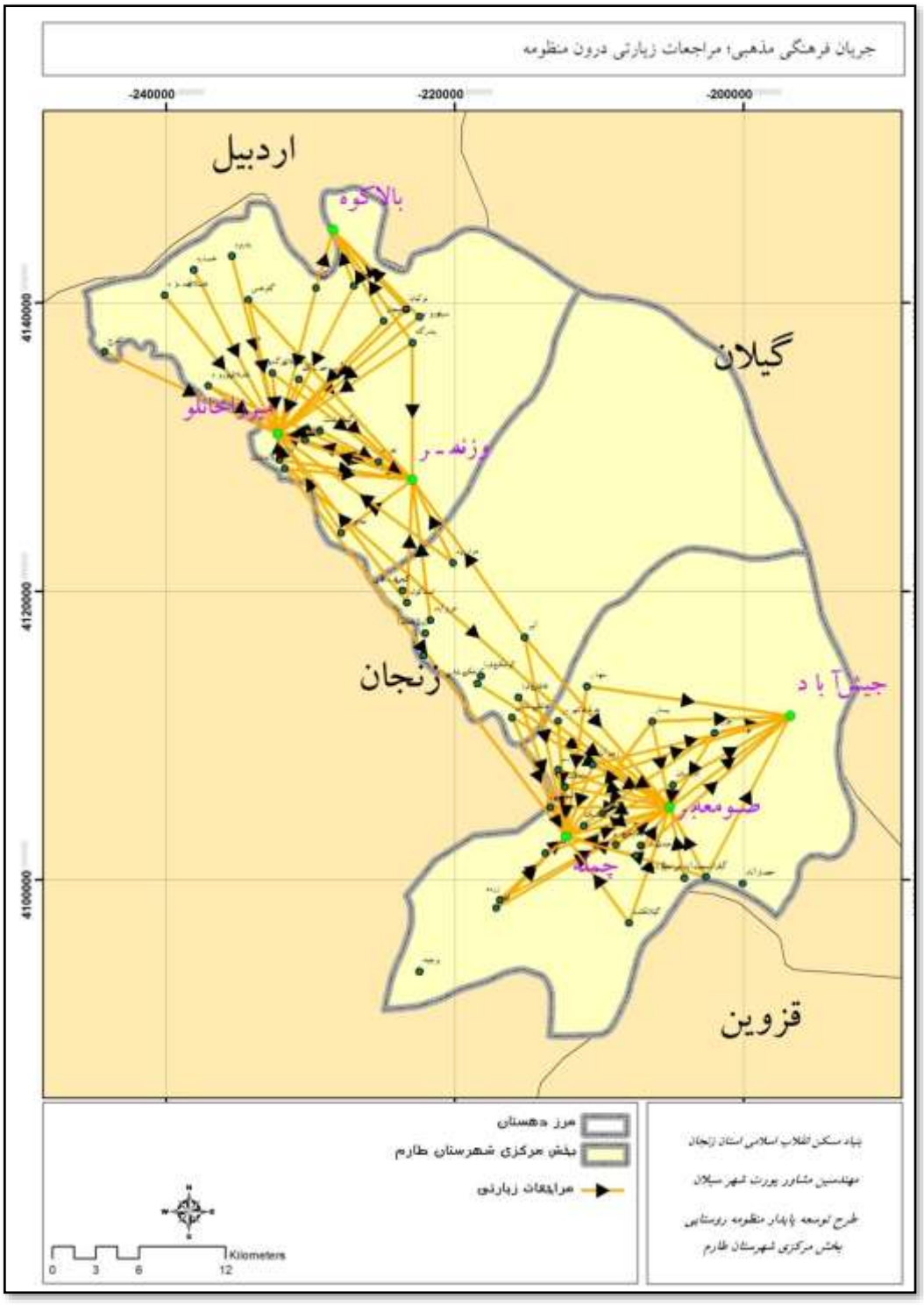

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

نقشه ۶۹: ارتباطات عزاداری درون منظومه بخش مرکزی طارم

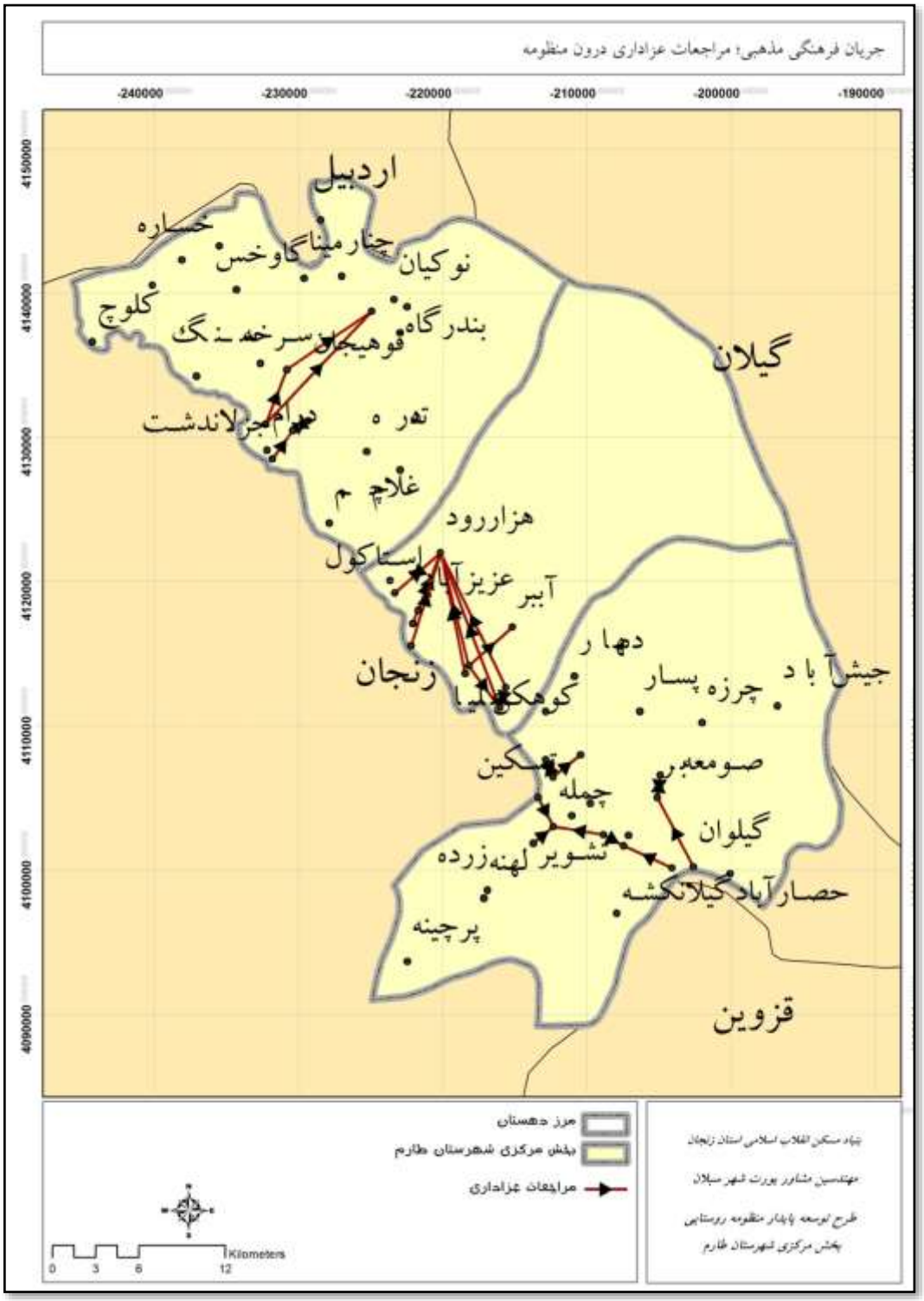

ماخذ: مشاور ۱۳۹۴

۲-۲-۴-۱-پیوندهای اقتصادی

۱-۲-۲-۴-۱-برون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

قوی ترین جریان و پیوند شکل گرفته در خارج از منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم با روستای دستجرده برقرار شده است. روستای دستجرده به عنوان بازار محصولات کشاورزی، به شکل گسترده تر و سازمان یافته تری نسبت به سه راه کوهکن، به ایفای نقش می پردازد. رابطه دو سویه مکانهای جغرافیایی منظومه با مکان بازار روستای دستجرده به توسعه هر دو کمک می کند. امکان عرضه محصولات به صورت مستقیم و رساندن محصول به دست مشتریان این فرصت را برای کشاورزان فراهم می کند تا با مشتریان بیشتری وارد معامله شوند از طرف دیگر جریان افراد و تبادل محصولات و ثروت در روستای دستجرده به اهمیت این روستا و دستیابی این روستا به موقعیت جغرافیایی ویژه در منطقه منجر شده است.

جریان مستمر افراد و کالاها بین منطقه و شهرهای زنجان و شهرهای استان گیلان باعث شده است تا یک پیوند اقتصادی بین منطقه و شهرهای اطراف پیدا شود. این پیوند اقتصادی به صورت کامل با جریان افراد و همچنین پیوندهای فرهنگی – اجتماعی دارای همپوشانی است. استانهای کردستان، قزوین، همدان، البرز و تهران در رده های بعدی این جریانات قرار دارند و امکان ایجاد پیوندهای محکم با منطقه را دارند.

۲-۲-۲-۴-۱-درون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

پیوندهای اقتصادی درون منظومه را می توان در مورد مقوله عرضه محصولات تولید شده و تقاضا برای نیازهای روستاییان مورد بررسی قرار دارد. در مقوله عرضه محصولات کشاورزی بازار شهر آببر و روستاهای درام و گیلوان دارای ارزش ویژه ای هستند و به عنوان بازار تبادل محصولات بین روستاهای مختلف عمل می کنند. علاوه براین سه نقطه اصلی، سه راهی کوهکن به واسطه موقعیت جغرافیایی ویژه خود تبدیل به بازار عرضه محصولات کشاورزی شده است. تقویت کننده این پیوند اقصادی مراجعات اهالی روستاهای دهستان گیلوان، درام و آببر به روستاهای گیلوان، درام و شهر آببر است. جریان مداوم افراد نقش خود را در ایجاد پیوندهای اقتصادی به خوبی نشان می دهد. مسیرهایی که جریان افراد را شکل می دهند به شکل گیری پیوندهای اقتصادی بین روستایی و روستایی – شهری می انجامد.

پیوندهای قدرتمند بین روستایی باعث شده است تا تعداد خرده فروشی ها و مغازه های شکل گرفته در روستاهای بزرگ به شکل معناداری رونق داشته باشند و بتوانند تمرکزی از ثروت و سرمایه را در سطح روستاهایی به مانند گیلوان، درام و گیلانکشه شکل بدهند.

۳-۲-۴-۱-پیوندهای اداری – خدماتی

۱-۳-۲-۴-۱-برون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

در بیرون از مرزهای منظومه، سلسله مراتب خدمات اداری – خدماتی از سلسله مراتب سیاسی تبعیت می کند. براین اساس شهر زنجان و تهران مراکز اصلی تامین خدمات اداری – خدماتی برای منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم هستند.

۲-۳-۲-۴-۱-درون‌منظومه‌ای (بیناروستایی و روستایی- شهری)

در درون منظومه پیوندهای مختلف اداری خدماتی در طول زمان شکل گرفته است. ریشه این پیوندها از تفاوت اندازه جمعیت و تفاوت در میزان برخوردای از خدمات است. در دهستان آببر پیوند اداری – خدماتی اصلی حول شهر آببر شکل گرفته است. مراجعه روزانه روستاهای دهستان به شهرآببر برای امور اداری و دسترسی به خدمات بهداشتی – درمانی و آموزشی و... صورت می گیرد.

در قسمت مراجعات خدماتی، حوزه استاکول – هزار رود سفلی و حوزه هارون آباد علیا و هارون آباد سفلی شکل گرفته اند. اهالی روستای هزاررود سفلی برای دسترسی به دفتر پست به روستای استاکول مراجعه می کنند. همچنین اهالی روستای هارون آباد سفلی برای دسترسی به آرایشگاه به روستا هارون آباد علیا مراجعه می کنند.

تصویر ۵۷: ارتباطات خدمات اداری سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم

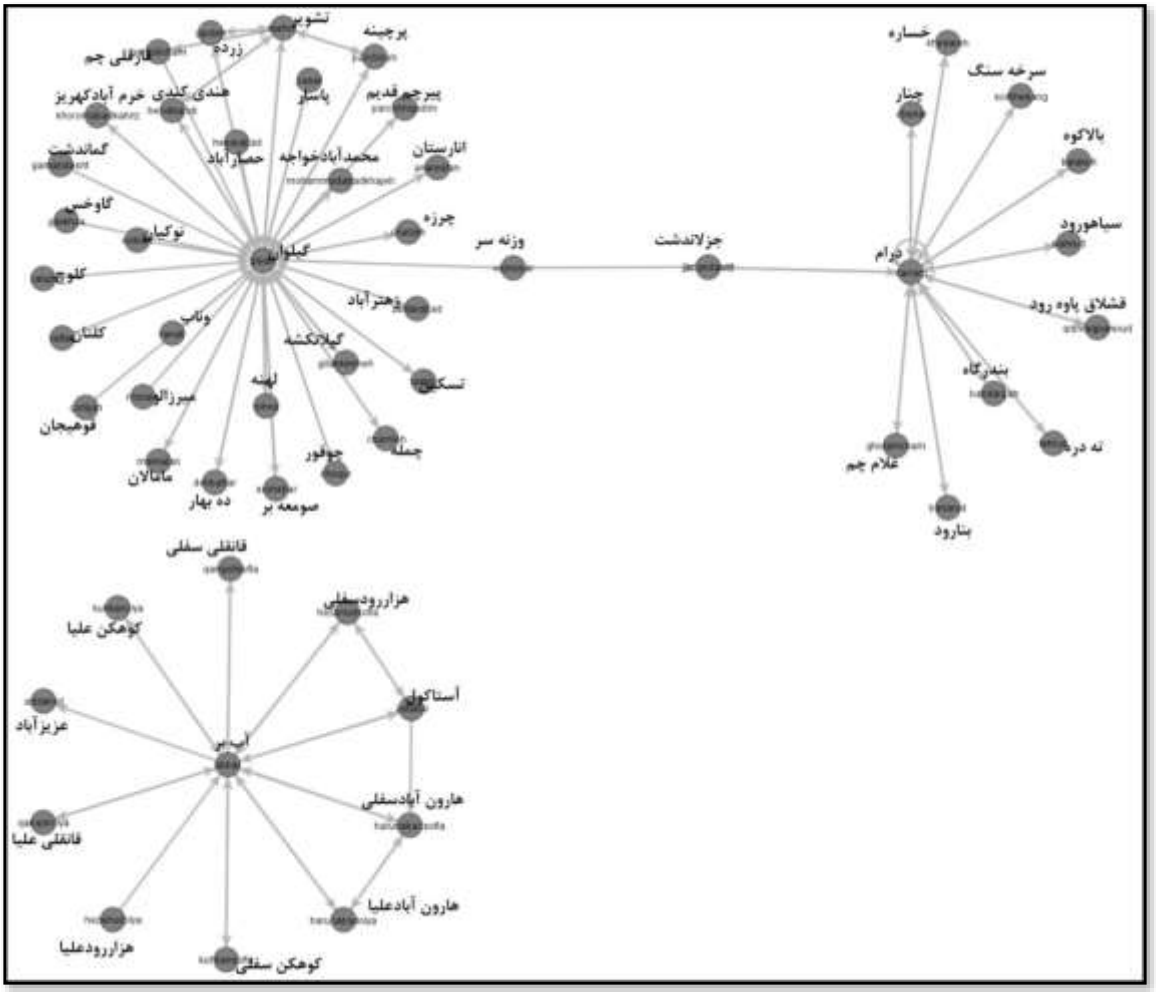

در قسمت مراجعات آموزشی، دانش آموزان روستاهای هارون آباد علیا و سفلی، عزیزآباد، هزاررود علیا و سفلی به روستای استاکول مراجعه می کنند. همچنین دانش آموزان روستای هارون آباد سفلی برای استفاده از مدرسه راهنمایی به روستای هارون آباد علیا مراجعه می کنند.

تصویر ۵۸: جریانات آموزشی سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم

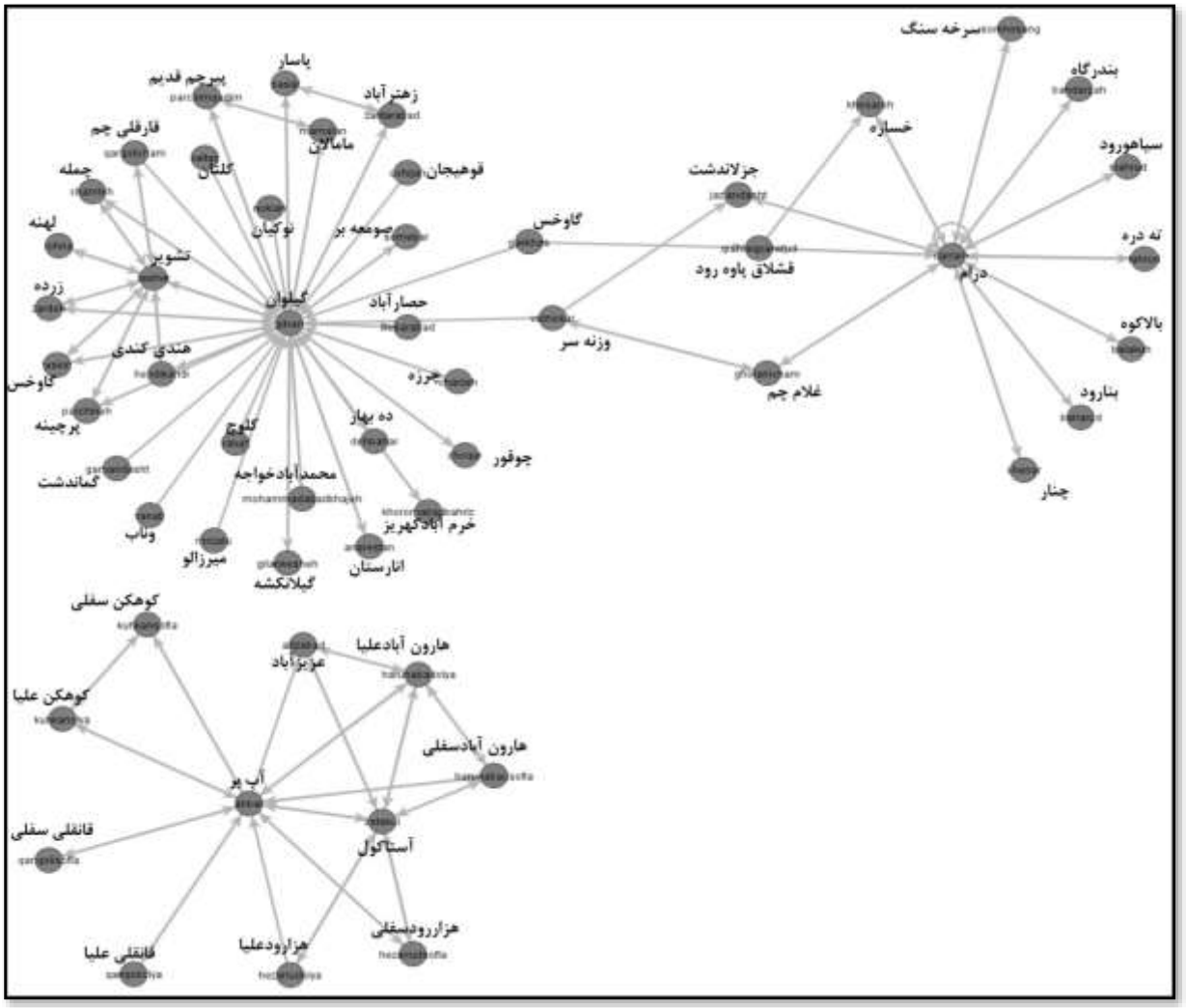

در قسمت بهداشتی و درمانی علاوه بر حوزه شهر آببر، حوزه های استاکول – هزاررود سفلی، هارون آباد علیا – سفلی – عزیز آباد، کوهکن علیا – سفلی و همچنین قانقلی سفلی – علیا شکل گرفته اند.

در دهستان درام، حوزه خدمات اداری تنها در حول روستای درام شکل گرفته است. در قسمت خدمات آموزشی حوزه غلام چم – وزنه سر شکل گرفته است. در این بخش روستاهای کلوچ و بالاکوه در ارتباط با روستاهایی در خارج از منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم نیازهای آموزشی خود را رفع می کنند و به ترتیب با روستاهایی از بخش چورزق و شهرستان خلخال پیوند آموزشی برقرار کرده اند.

نقشه ۷۰: روابط آموزشی درون منظومه بخش مرکزی طارم

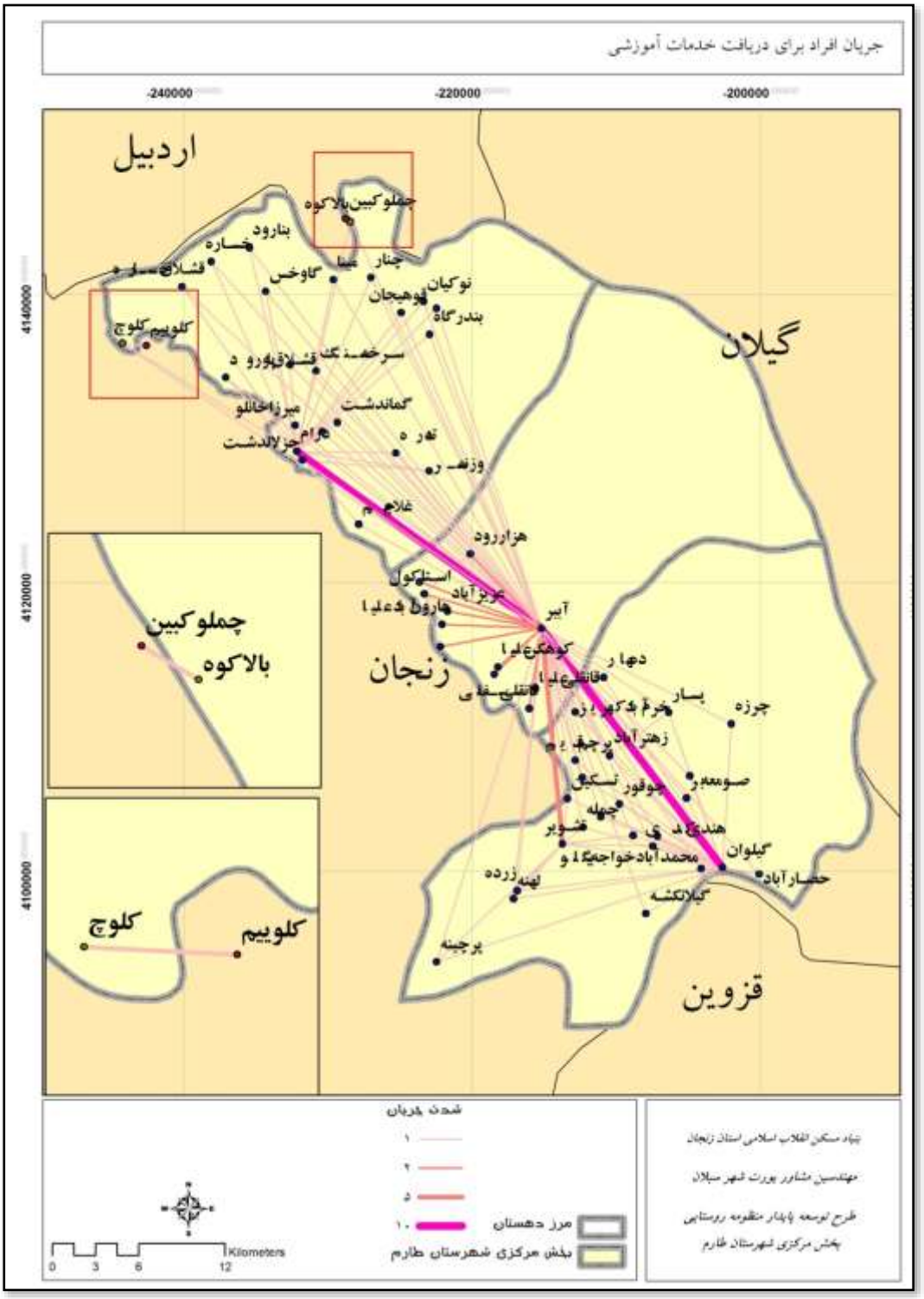

ماخذ: مشاور، ۱۳۹۴

نقشه ۷۱: روابط خدمات درون منظومه بخش مرکزی طارم

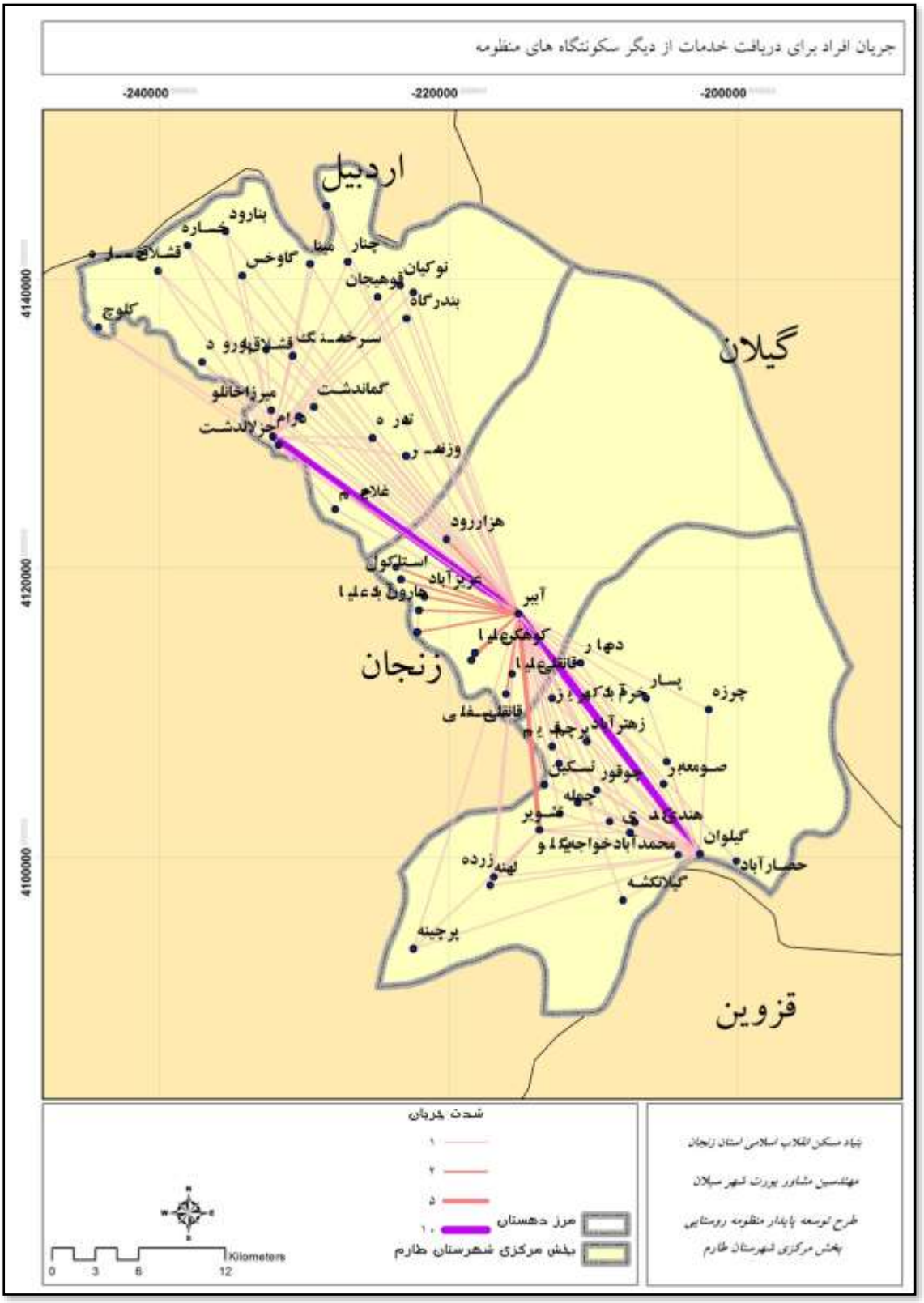

ماخذ: مشاور، ۱۳۹۴

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

در بخش خدمات بهداشتی و درمانی، حوزه های پاورود – خساره – گاوخس و جزلاندشت – غلام چم – وزنه سر و ته دره در کنار حوزه اصلی درام شکل گرفته اند.

در دهستان گیلوان در قسمت اداری – خدماتی در کنار حوزه اصلی گیلوان، روستای تشویر خدماتی را به روستاهای پرچینه، زده، هندی کندی، قارقلی چم و لهنه ارائه می دهد. در قسمت آموزشی روستای تشویر به روستاهای پرچینه، زرده، لهنه، هندی کندی، قارقلی چم و تسکین خدمات می دهد. همچنین روستای مامالان به روستای پیرچم قدیم خدمات آموزشی ارائه می کند. در کنار آن دانش آموزان روستای پسار از خدمات آموزشی روستای زهترآباد استفاده می کنند.

در قسمت بهداشتی درمانی، روستای تشویر به روستاهای پرچینه، زرده، لهنه، محمدآباد خواجه بیگلو، هندی کندی، چمله و قارقلی چم خدمات ارائه می کند. همچنین روستای انارستان به روستای صومعه بر خدمات می دهد. روستای زهتر آباد به روستاهای مامالان و پسار خدمات می دهد. تصویر و نقشه زیر روابط بهداشتی درون منظومه بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

تصویر ۵۹: روابط بهداشتی سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم

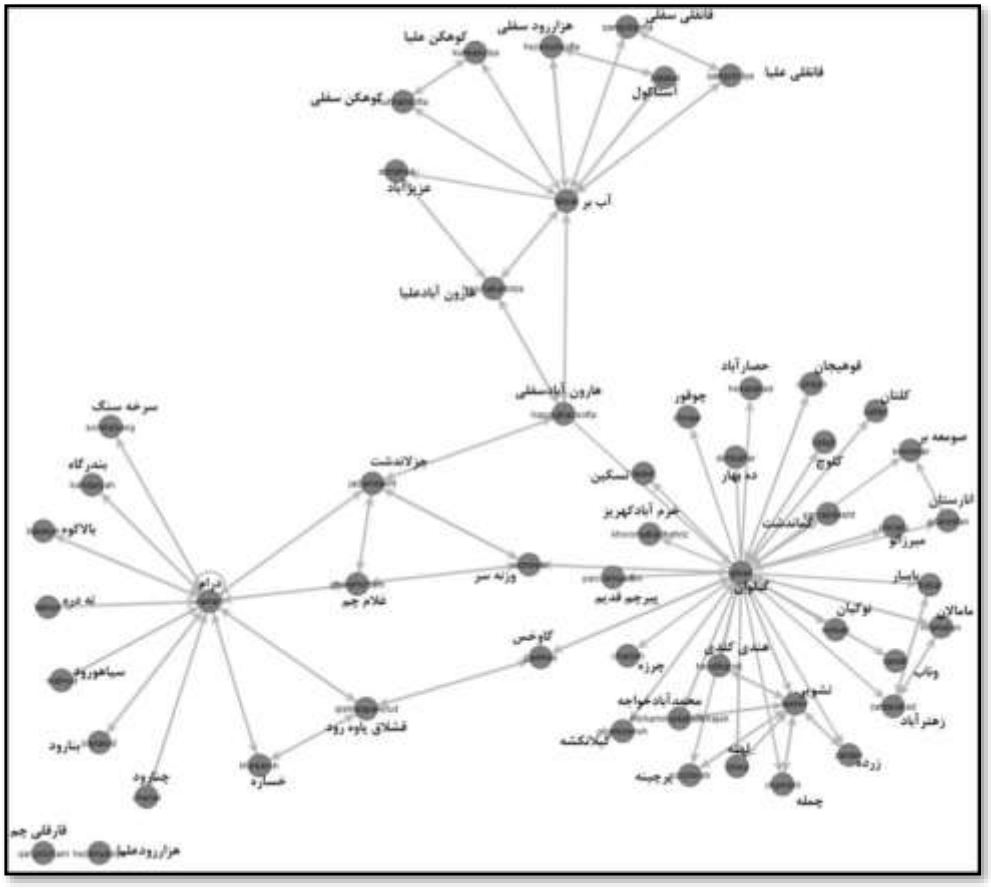

نقشه ۷۲: روابط بهداشتی و درمانی

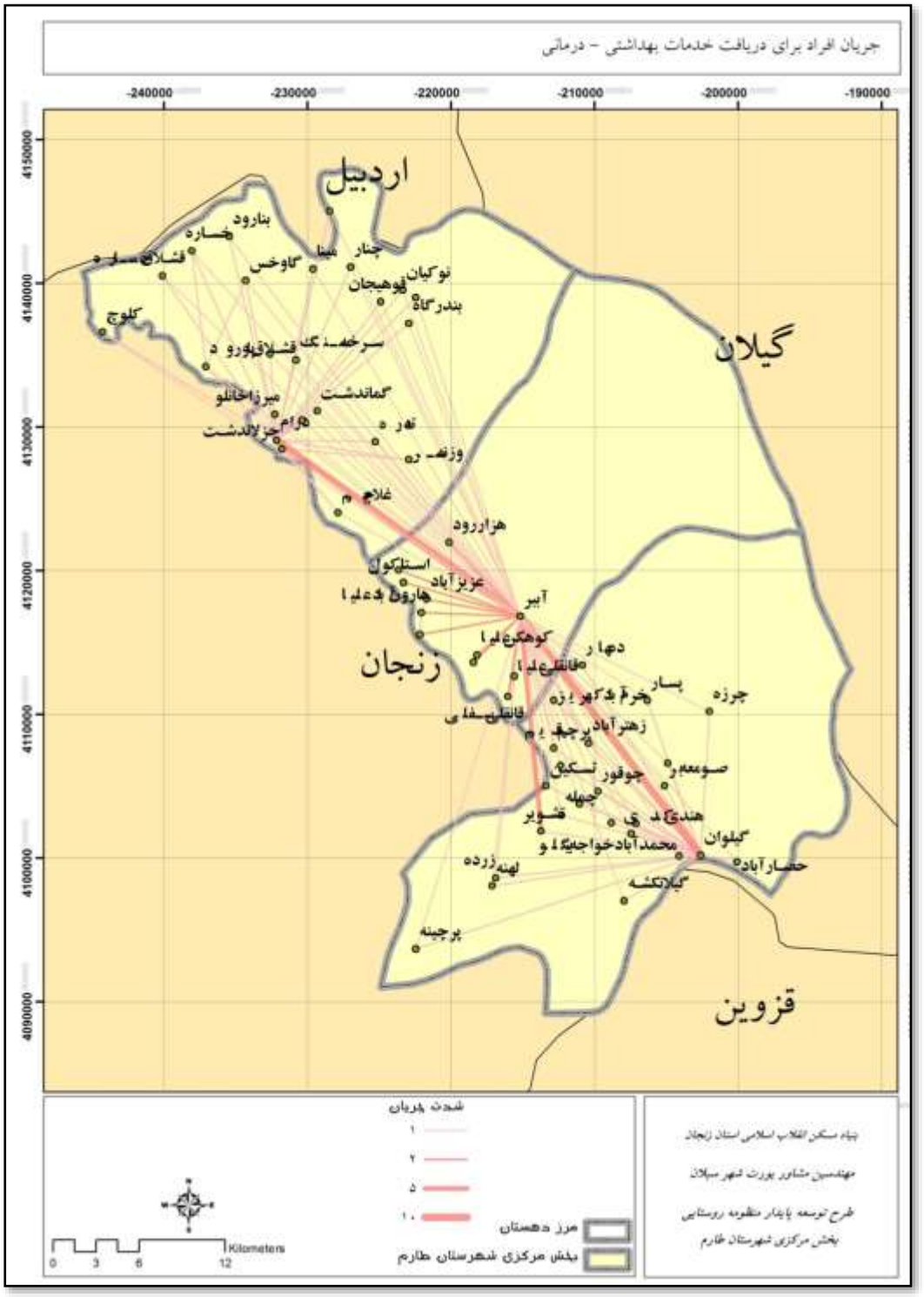

ماخذ: مشاور۱۳۹۴

۳-۴-۱-جمع بندی: نقاط قوت و ضعف جریانها و پیوندهای فضایی

شکل گیری جریانها و پیوندهای قدرتمند فرهنگی – اقتصادی – خدماتی بین منظومه با مرکز استان و استانهای همجوار نشان از فعال بودن منطقه به لحاظ اقتصادی – اجتماعی است که خود ناشی از موقعیت جغرافیایی – اقتصادی منظومه است. توان اقتصادی کشاورزی قابل توجه منظومه و قرار گیری آن در همسایگی با استان گیلان و همچنین امکان ارتباط فرهنگی با استانهای شمالغرب کشور توانسته است در شکل دهی این پیوندها تاثیرگذار باشد.

با این وجود به علت عدم قرار گیری در مسیرهای اصلی حمل و نقل کشور و عدم وجود صنایع مادر دولتی و عدم جذب سرمایه گذاران کلان بخش خصوصی، بخش مرکزی شهرستان طارم به غیر از محصولات کشاورزی در بقیه زمینه نقش دوم را داراست.

در درون منظومه پیوندهای روشن و مشخصی بین روستاها در بخش های مختلف شکل گرفته است. مراودات فرهنگی در کنار مراجعات خدماتی به شکل گیری پیوندهایی انجامیده است که باعث کمک رسانی و ارتباط توسعه دو طرفه بین روستاها و همچنین بین روستا با شهر شده است.

۱–۵–فصل پنجم: ویژگیهای فضایی شبکهٔ سکونتگاهی منظومه

۱–۵–۱–ساختار فضایی منظومه

فضا حجم مکانی و زمانی مجموعه ای از تمام فعالیت‌هائی است که انسان در راه تسلط بر طبیعت و برای بقاء خود انجام می‌دهد. به عبارت دیگر منظور فضائی است اقتصادی-اجتماعی که منعکس کننده تمام هستی جوامع انسانی است(اشکوری، ۱۳۷۶: ۵۴).

ساختار فضائی عبارتست از تجلی روابط درونی و بیرونی واحدهای یک مجموعه فضائی و جایگاه اجزاء آن بر بستر محیط فیزیکی. در واقع ساختار فضایی شامل ابعاد بسترساز روابط و مناسبات اجتماعی-اقتصادی است و می تواند به مثابه قالب فعالیت ها و روابط حاکم بر آنها در نظر گرفته شود. ساختارهای فضایی دو دسته از بسترها را در بر می گیرند: بستر محیطی-اکولوژیک و بستر اجتماعی-اقتصادی. البته بین این دو دسته ساختار در قالب نظام(سیستم)، روابطی تنگاتنگ برقرار است(سعیدی، ۱۳۹۰).

۱–۵–۱–۱–اجزای تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی منظومه

شبکه سکونتگاهی منظومه طارم مطابق با سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، از یک نقطه شهری و ۵۹ نقطه روستایی متشکل شده که ۳ سکونتگاه آن خالی از سکنه شده است. با رده بندی سکونتگاه‌های روستایی منظومه طارم به لحاظ وسعت، می‌توان گفت که از میان ۵۹ سکونتگاه روستایی فوق، ۴۶ سکونتگاه در رده روستای کوچک، ۶ سکونتگاه در رده روستای متوسط و ۲ سکونتگاه در رده روستای بزرگ قرار می‌گیرند. جدول زیر تعداد و جمعیت هر یک از رده‌های تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی منظومه طارم را نشان می‌دهد.

جدول 213: اجزای تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی منظومه طارم

اجزای تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی	تعداد	درصد از تعداد	جمعیت	درصد از جمعیت
روستاهای خالی از سکنه	۳	۵	۰	۰
روستاهای کوچک	۴۸	۸۰	۱۰۰۹۱	۳۶
روستاهای متوسط	۶	۱۰	۶۵۶۶	۲۴
روستاهای بزرگ	۲	۳	۴۲۸۵	۱۵
شهر	۱	۲	۶۷۲۵	۲۴
مجموع	۶۰	۱۰۰	۲۷۶۶۷	۱۰۰

مأخذ: مشاور

جدول ۲۱۴: اجزای تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی منظومه طارم به تفکیک سطح سکونتگاه‌ها

ردیف	نام سکونتگاه	جمعیت ۱۳۹۰	سطح بندی اجزای سکونتگاهی
۱	آببر	۶۷۲۵	شهر
۲	گیلوان	۲۴۲۶	روستاهای بزرگ
۳	درام	۱۸۵۹	روستاهای بزرگ
۴	گیلانکشه	۱۵۶۶	روستاهای متوسط
۵	تشویر	۱۲۵۵	روستاهای متوسط
۶	هزارودعلیا	۱۱۸۸	روستاهای متوسط
۷	استاکول	۸۸۱	روستاهای متوسط

۸	تسکین	۸۶۳	روستاهای متوسط
۹	هندی کندی جدید	۸۱۳	روستاهای متوسط
۱۰	ده بهار	۷۲۹	روستاهای کوچک
۱۱	قارقلی چم	۶۸۵	روستاهای کوچک
۱۲	هزارودسفلی	۶۵۷	روستاهای کوچک
۱۳	هارون ابادسفلی	۶۰۰	روستاهای کوچک
۱۴	زهترابا‌د	۵۵۴	روستاهای کوچک
۱۵	خرم ابادکهریز	۵۴۸	روستاهای کوچک
۱۶	شهرک پاوه رود	۵۳۵	روستاهای کوچک
۱۷	هارون ابادعلیا	۴۷۷	روستاهای کوچک
۱۸	جزلاندشت	۴۳۸	روستاهای کوچک
۱۹	مامالان	۴۲۱	روستاهای کوچک
۲۰	کوهکن علیا	۴۱۰	روستاهای کوچک
۲۱	کلوچ	۴۰۹	روستاهای کوچک
۲۲	هندی کندی قدیم	۲۵۶	روستاهای کوچک
۲۳	چمله	۲۳۲	روستاهای کوچک
۲۴	قانقلی سفلی	۲۲۷	روستاهای کوچک
۲۵	میر زا خانلو	۱۹۷	روستاهای کوچک
۲۶	پسار	۱۹۴	روستاهای کوچک
۲۷	قانقلی علیا	۱۹۲	روستاهای کوچک
۲۸	ته دره	۱۷۷	روستاهای کوچک
۲۹	کوهکن سفلی	۱۵۸	روستاهای کوچک
۳۰	سرخه سنگ	۱۵۷	روستاهای کوچک
۳۱	انارستان	۱۵۴	روستاهای کوچک
۳۲	سیاهورود	۱۳۸	روستاهای کوچک
۳۳	پیر چم قدیم	۱۲۶	روستاهای کوچک
۳۴	کلتان	۱۱۹	روستاهای کوچک
۳۵	محمدابادخواجه بیگلو	۱۱۴	روستاهای کوچک
۳۶	صومعه بر	۱۱۳	روستاهای کوچک
۳۷	زرده	۱۱۲	روستاهای کوچک
۳۸	گاوخس	۱۱۰	روستاهای کوچک
۳۹	غلام چم	۹۹	روستاهای کوچک
۴۰	گماندشت	۸۷	روستاهای کوچک
۴۱	میدان مطهری	۸۴	روستاهای کوچک
۴۲	عزیزاباد	۷۵	روستاهای کوچک
۴۳	قشلاق پاورود	۶۴	روستاهای کوچک
۴۴	نوکیان	۵۶	روستاهای کوچک
۴۵	وزنه سر	۵۵	روستاهای کوچک
۴۶	پرچینه	۵۲	روستاهای کوچک
۴۷	کرد اباد	۴۳	روستاهای کوچک
۴۸	خساره	۳۳	روستاهای کوچک

۴۹	بنارود	۳۲	روستاهای کوچک
۵۰	قشلاق خساره	۳۱	روستاهای کوچک
۵۱	چرزه	۲۹	روستاهای کوچک
۵۲	بالاکوه	۲۶	روستاهای کوچک
۵۳	ایستگاه تحقیقات زیتون طارم	۱۸	روستاهای کوچک
۵۴	لهنه	۱۰	روستاهای کوچک
۵۵	چوقور	۶	روستاهای کوچک
۵۶	چنار	۰	روستاهای کوچک
۵۷	بندرگاه	۰	روستاهای کوچک
۵۸	قشلاق درگه دره	۰	خالی از سکنه
۵۹	وناب	۰	خالی از سکنه
۶۰	قوهیجان	۰	خالی از سکنه

مأخذ: مشاور

۱-۵-۱-۲-ساختار فضایی منظومه (منظومه های فرعی، مجموعه ها و حوزه های عمران روستایی)

مولفه های اصلی و شاخص ها

برای به دست آوردن ساختار فضای منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم لایه های نقاط، خطوط و پهنه های عمده منظومه استخراج شد. در مولفه نقاط، نقاط روستایی و تراکم آنها در فضاهای خاص به عنوان یک شاخص استفاده شد. برای بررسی خطوط تاثیر گذار در ساختار فضایی مجموعه رودخانه های عمده و جاده های روستایی مورد توجه قرار گرفت. در مولفه پهنه های تاثیرگذار، کاربری اراضی، جنس خاک و توپوگرافی مورد تاکید قرار گرفت.

جدول ۲۱۵:مولفه های اصلی و شاخص های مورد استفاده در تعیین ساختار فضایی منظومه

مولفه های اصلی	شاخص ها
نقاط	تراکم سکونتگاهی (شاخص کالبدی)
خطوط	رودخانه (شاخص محیط طبیعی)
	جاده (شاخص کالبدی – زیرساختی)
پهنه ها	کاربری اراضی (شاخص طبیعی - انسانساخت)
	جنس خاک (شاخص طبیعی)
	توپوگرافی (شاخص طبیعی)

روش تولید لایه ها و استخراج نقشه تلفیق در GIS

اصولا تحلیل مکانی در محیط سیستم اطلاعات جغرافیایی، مهمترین کاربرد GIS محسوب می شود. تحلیل مکانی به استخراج داده های جدید از طریق تجزیه و تحلیل و پردازش داده های مکانی و جغرافیایی حاصل می گردد. یکی از کاربردی ترین عملیات در محیط سیستم اطلاعات جغرافیایی و تحلیل مکانی، استخراج پهنه های همگن است.

برای استخراج پهنه های همگن، در مرحله اول لایه های وکتوری تبدیل به لایه های رستری شدند. برای این امر در مورد لایه های نقاط و خطوط با استفاده از دستور Euclidean distance و برای لایه های پهنه از

دستور Feature to Rarter استفاده شد.

بعد از به دست آمدن لایه های رستری برای همپوشانی نقشه ها از منطق Index overlay استفاده شد. در این منطقه نقشه های رستری تولید شده دوباره کلاس بندی می شوند و جایگاه هر شاخص با وزنی که داده می شود، سنجیده خواهد شد.

نقشه ۷۳:عناصر اصلی ساختار فضایی منظومه روستایی بخش مرکزی طارم

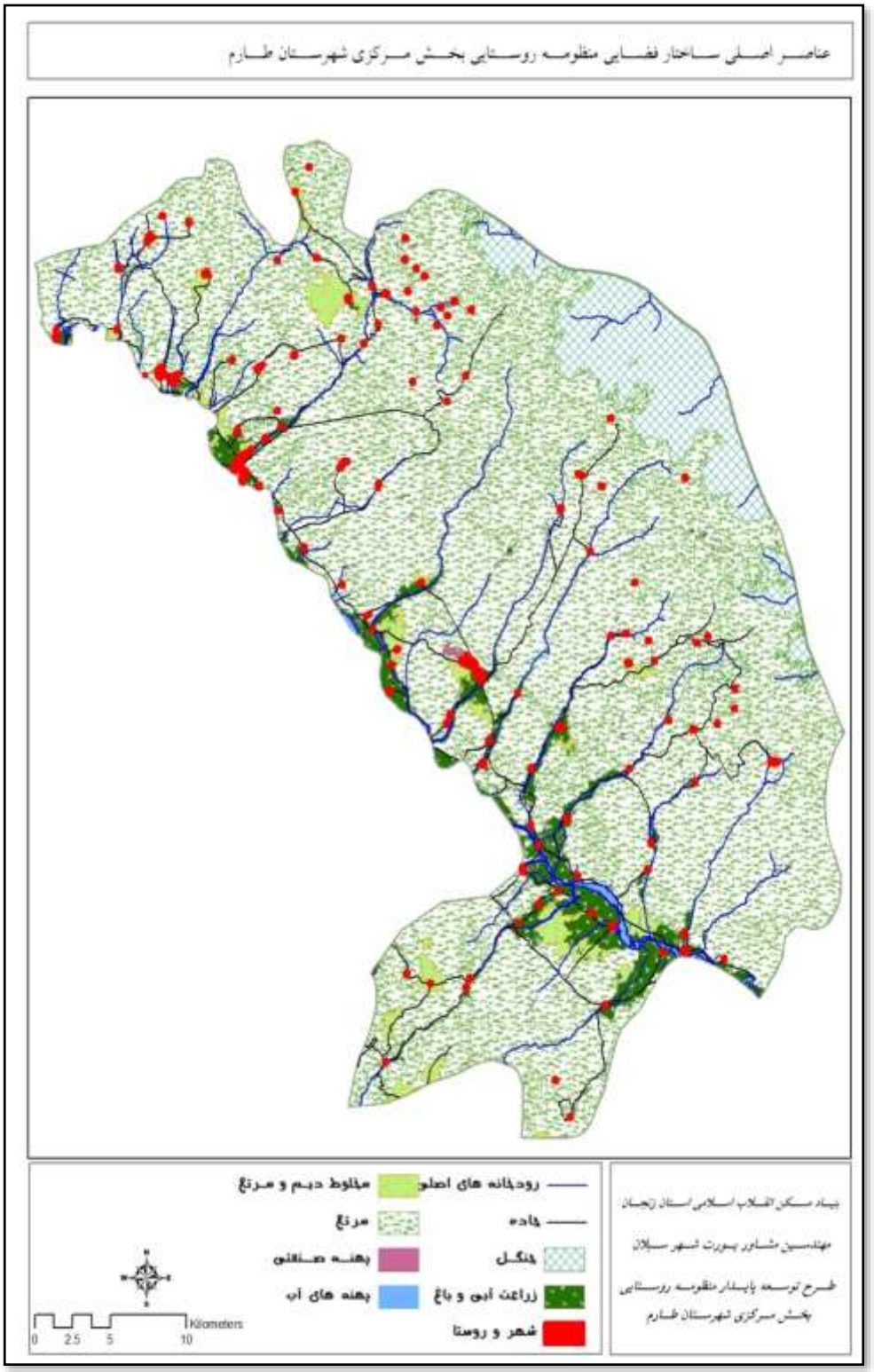

در نقشه عناصر اصلی ساختار فضایی منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم، رودخانه های اصلی، جاده های روستایی، پهنه های سکونتگاهی و پهنه های کاربری های اراضی نشان داده شده است.

- ارزش گذاری به تراکم روستایی، با تعریف امتیاز به موازات فاصله از نقاط روستایی به دست آمد. طبق نقشه به دست آمده، فضاهای دارای نقاط روستایی نزدیک به هم و متراکم با امتیاز بالا و فضاهای با تعداد روستاهای کمتر و یا فاقد روستا با امتیاز کمتر مشخص شده اند.
- آبراهه های اصلی تاثیر مهمی را در ساختار فضایی منظومه داشته اند. دوری و نزدیکی از آبراهه های اصلی بر تعداد و مکان نقاط سکونتگاهی تاثیر می گذارد. برهمین اساس فضاهای نزدیک به آبراهه های دارای امتیاز بیشتر و فضاهای دورتر دارای امتیاز کمتر هستند.
- با توجه به تاثیر خطوط ارتباطی بر پیوند میان سکونتگاهها و همچنین استفاده تجاری از اطراف این خطوط، امتیاز دهی فضایی به صورت امتیاز بالاتر برای فضاهای نزدیک و امتیاز کمتر برای فضاهای دورتر تعریف شده است.
- در نقشه کاربری اراضی، کاربری هایی چون زراعت، باغداری و صنعت، با توجه به نقش عمده ای که در ساختار فضایی منظومه دارند دارای امتیاز بیشتر و کاربری های چون مرتع دارای امتیاز پایین تری هستند.
- در نقشه جنس خاک، آلفی سولها، اریدی سولها، انتی سولها و اینسپتی سولها با توجه به نوع پوشش گیاهی، کشت و کار و کاربری اراضی شکل گرفته شده امتیازدهی شدند.
- در نقشه توپوگرافی، در قلمرو عمده فضای نسبتا هموار و ناهموار تقسیمات اصلی هستند.

نقشه ۷۴:امتیاز دهی تراکم نقاط روستایی برای ساختار فضایی منظومه

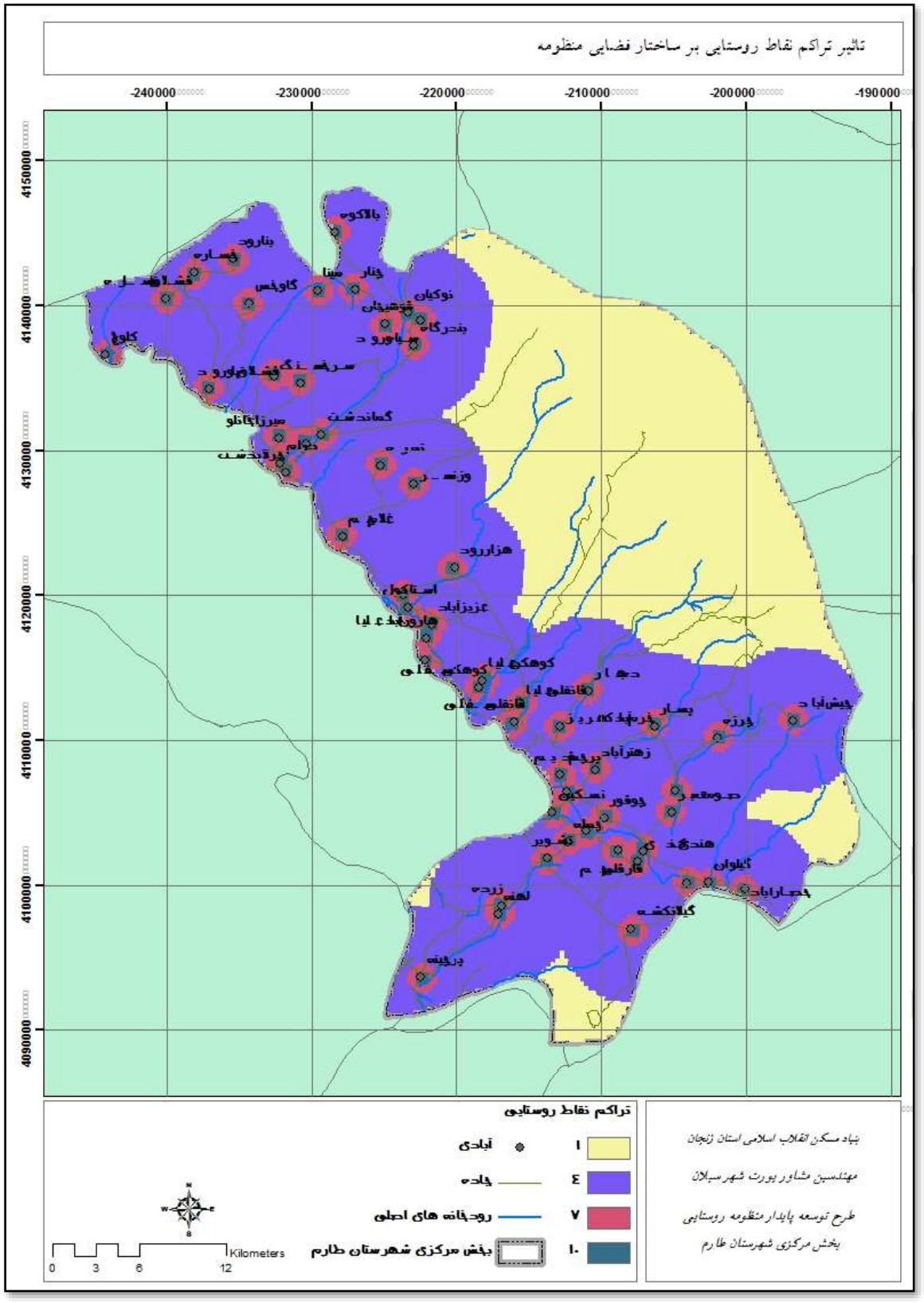

نقشه ۷۵:تاثیر آبراهه های اصلی بر ساختار فضایی منظومه

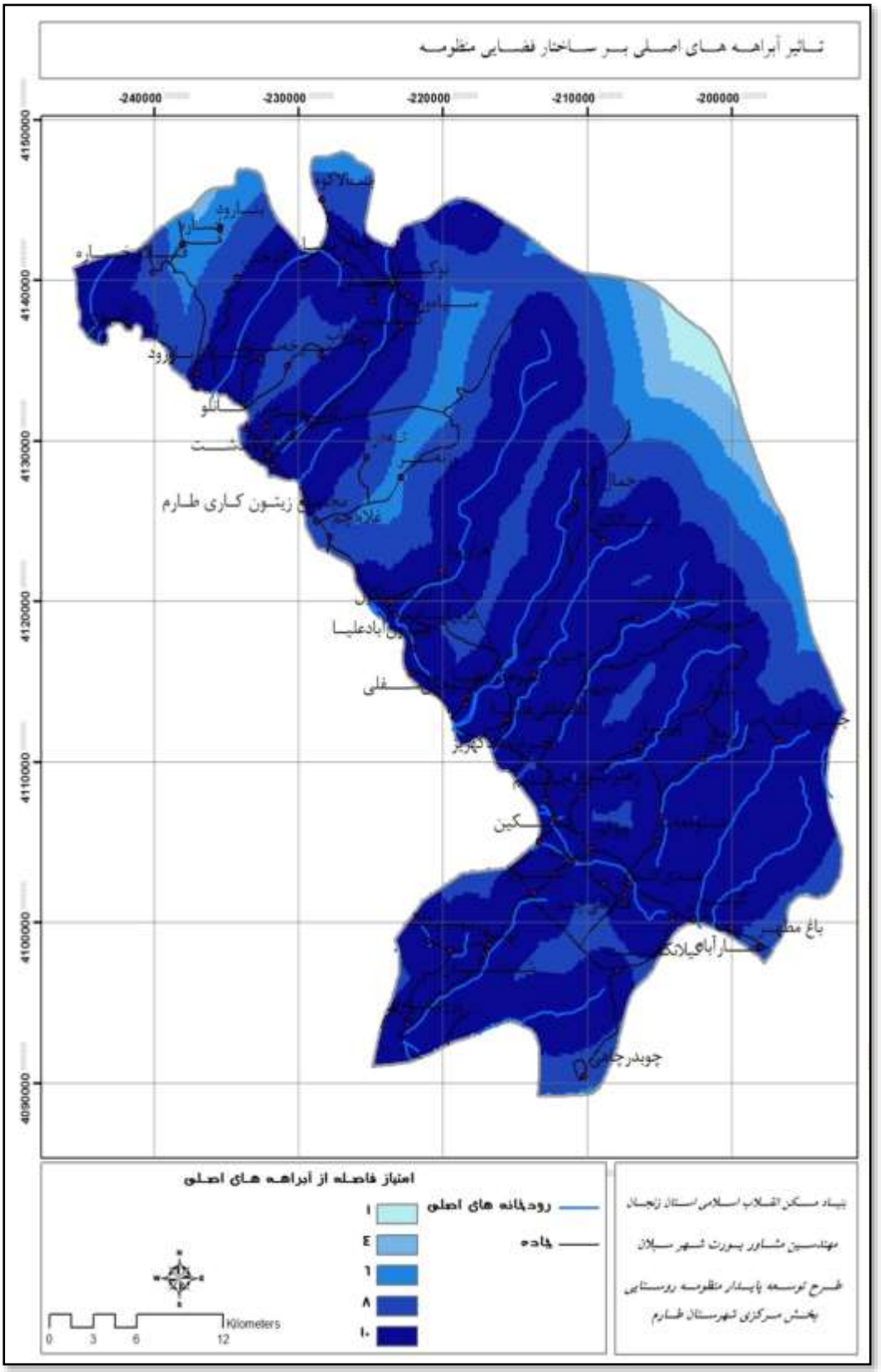

نقشه ۷۶:تاثیر جاده های روستایی بر ساختار فضایی منظومه

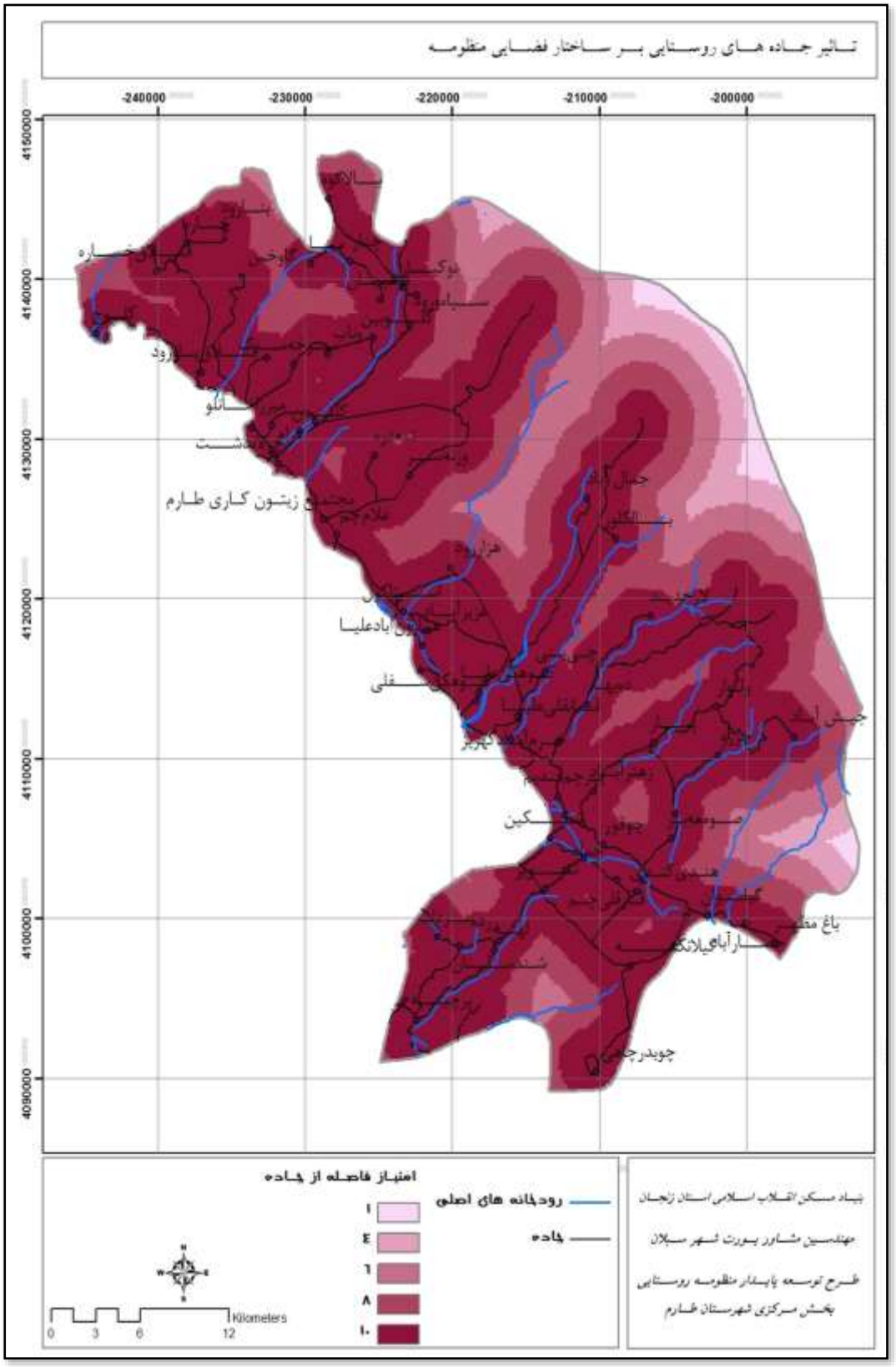

نقشه ۷۷:تاثیر کاربری اراضی بر ساختار فضایی منظومه

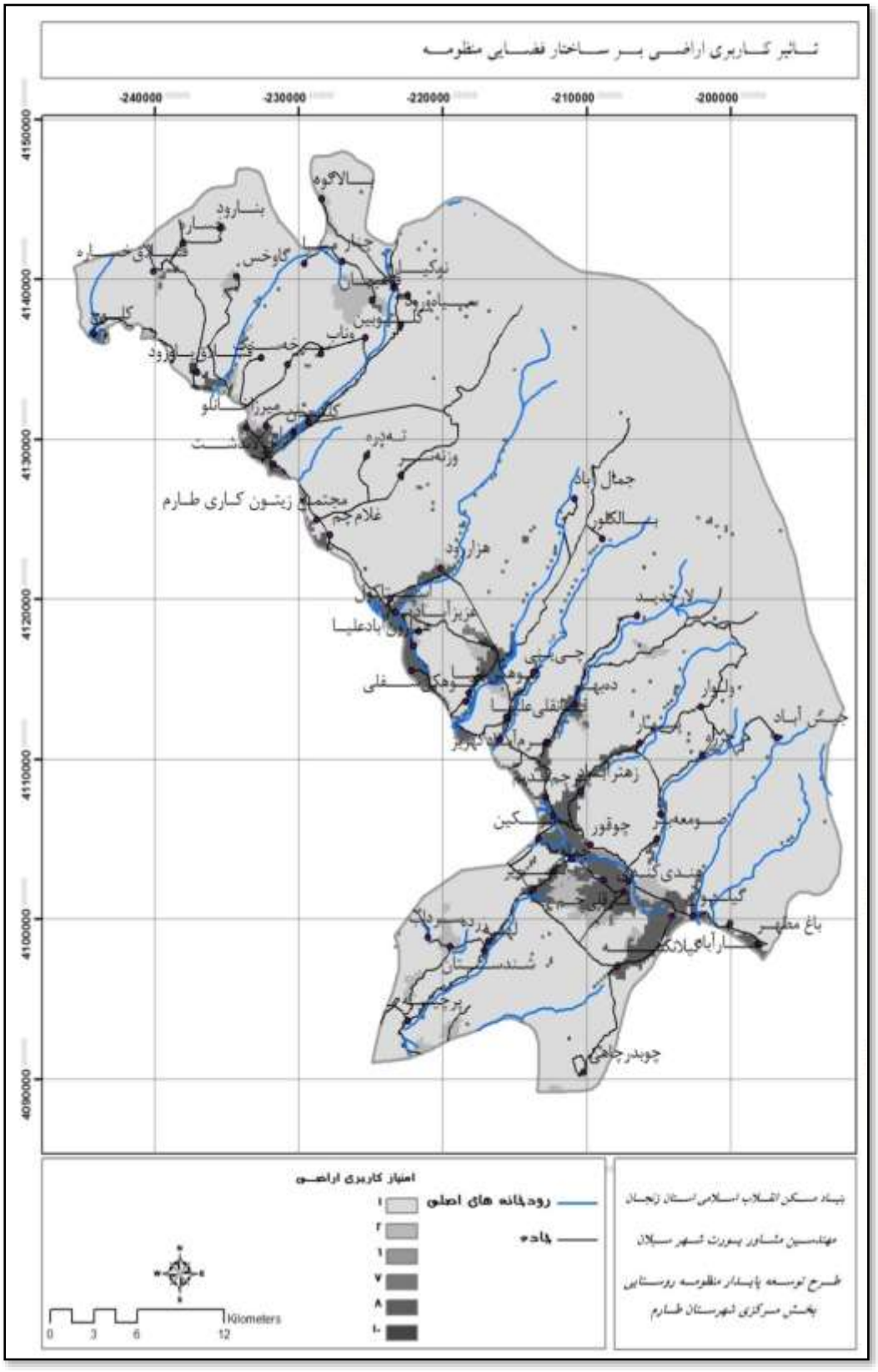

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

نقشه ۷۸:تاثیر جنس خاک بر ساختار فضایی منظومه

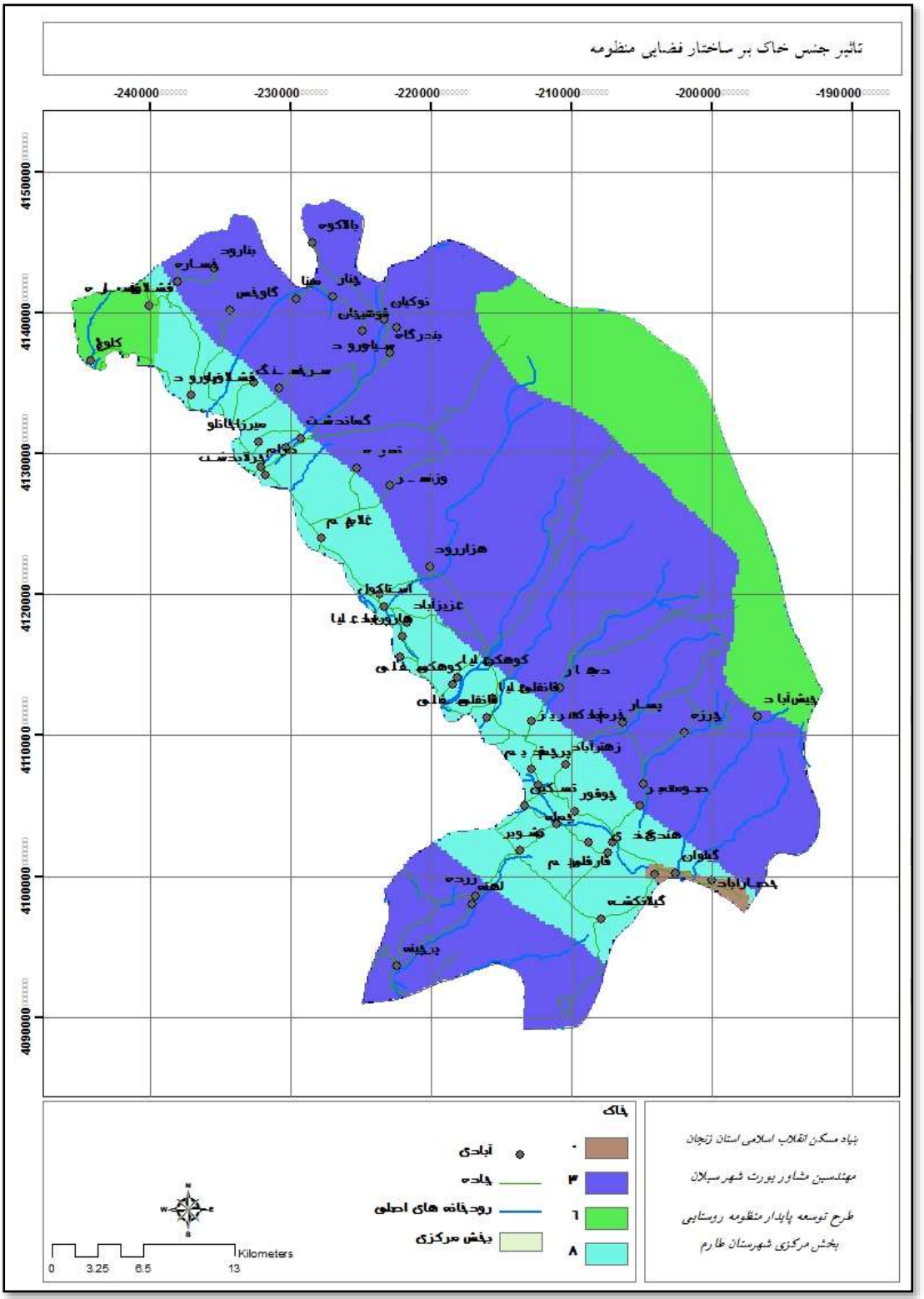

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

نقشه ۷۹:تاثیر توپوگرافی بر ساختار فضایی منظومه

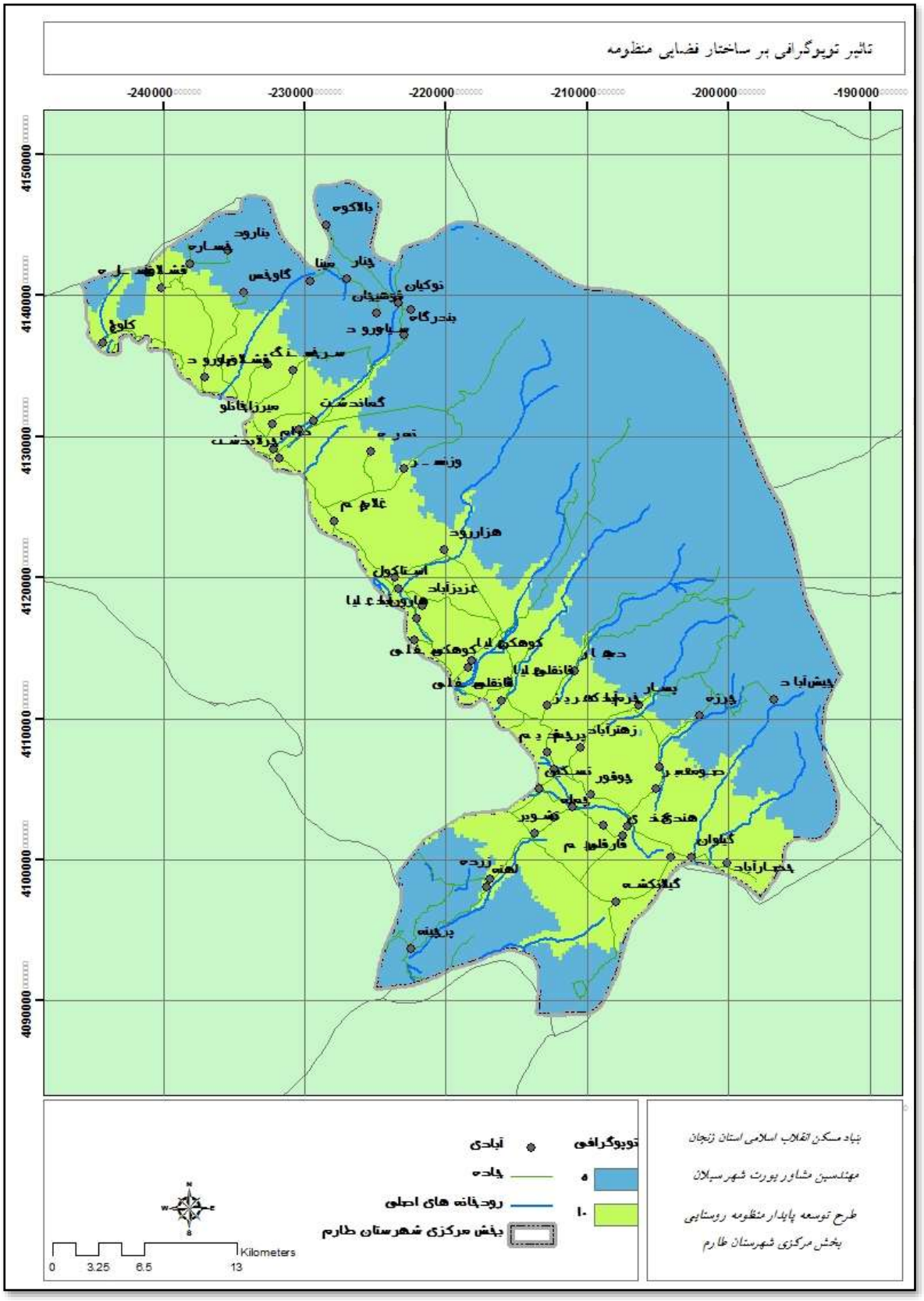

نقشه ۸۰:تلفیق عوامل موثر بر ساختار فضایی منظومه

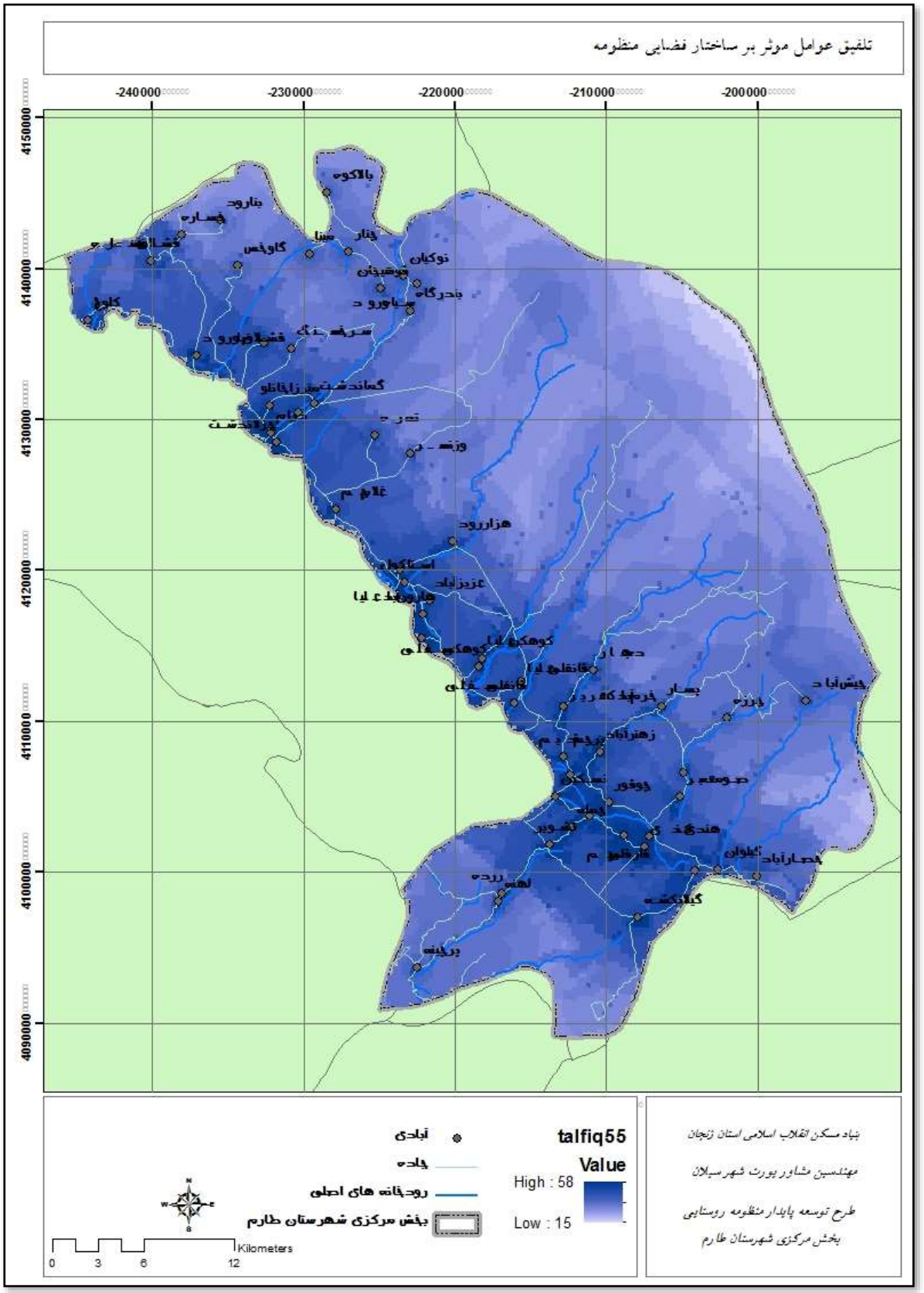

نقشه ۸۱:حوزه های همگن ۸گانه حاصل از ساختار فضایی منظومه

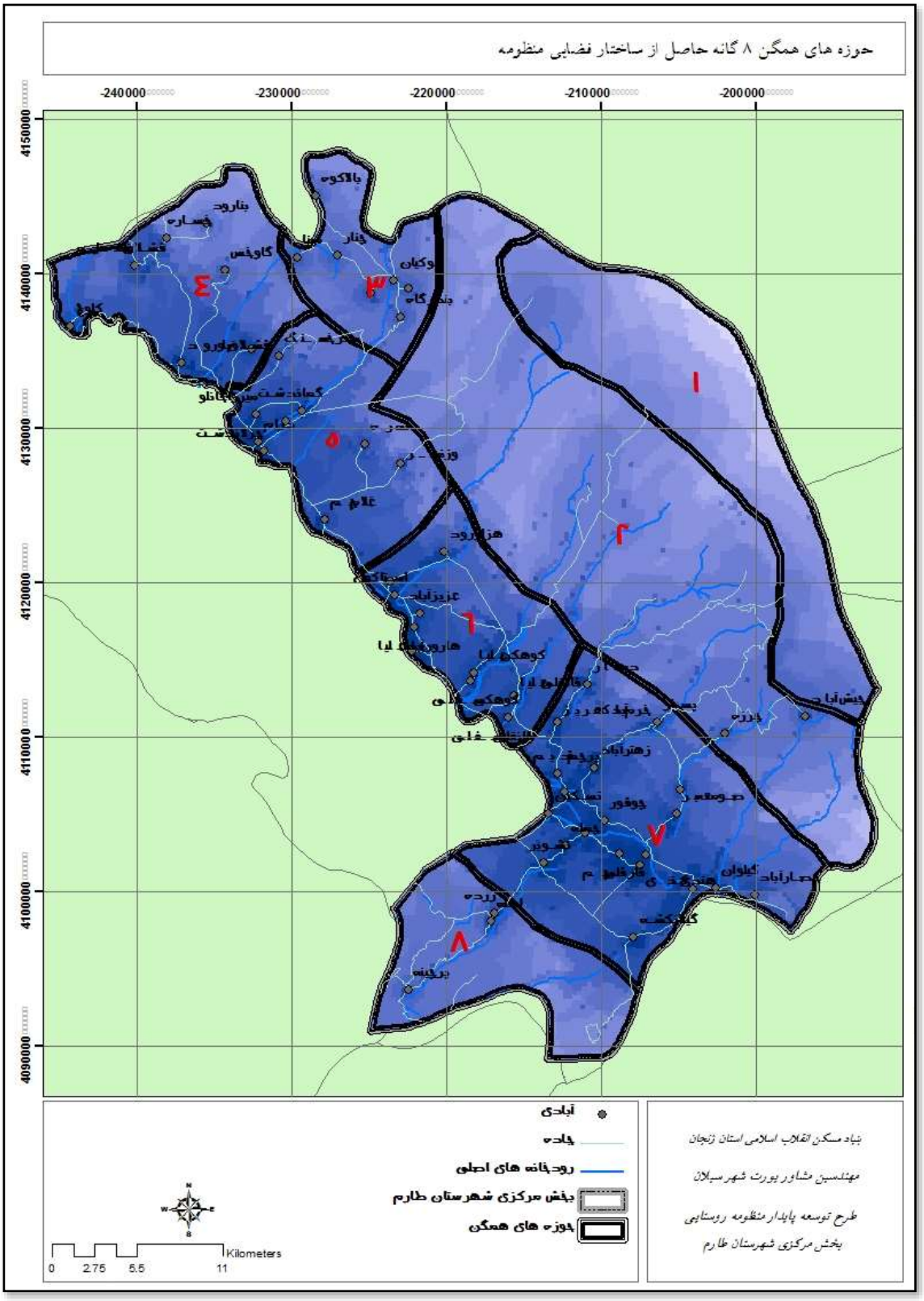

تلفیق نقشه های رستری شده ۸ پهنه همگن را در ساختار فضایی منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم نشان می دهد.

حوزه شماره ۱ در شرق منظومه روستایی شهرستان طارم واقع شده است. این حوزه با توجه به همسایگی با استان گیلان و با توجه به ارتفاع و جنس و خاک و میزان بارندگی، به لحاظ اکولوژیکی دارای دارای پوشش گیاهی جنگلی مشابه استان گیلان است. گونه های غالب گیاهی این حوزه ارس، زرشک، آلوچه وحشی و سیاه تلو است. این حوزه فاقد سکونتگاه دارای سکنه است. امکانات زیرساختی در این حوزه عملا وجود ندارد و کارکرد این حوزه بیشتر از همه چیز اکولوژیکی – طبیعی است. این حوزه در هر سه دهستان گیلوان،آببر و درام گسترده شده است.

حوزه شماره ۲ حلقه اتصال بین محیط نیمه هموار و جلگه ای اطراف رودخانه قزل اوزن با محیط جنگلی متصل با استان گیلان است. بیشتر مراتع و ییلاقات بخش مرکزی شهرستان طارم (۲۶ ییلاق شامل ییلاق پلنگه سر، ییلاق سفید دشت، ییلاق اولیک، خان بولاغی و...) را شامل می شود. روستاهای جیش آباد، باکلور و چرزه سه سکونتگاه دارای سکنه در این حوزه هستند. روستای جیش آباد به علت واقع شدن امام زاده سلطان سیدعلی قاضی دارای اهمیت مذهبی – اجتماعی ویژه ای در سطح منظومه است. این حوزه در هر سه دهستان گیلوان،آببر و درام گسترده شده است. زیرساخت های این حوزه گستردگی بسیار کمی دارد و راه های دسترسی به ییلاقات عموما خاکی است. نقش اکولوژیکی – طبیعی این حوزه بر نقش اقتصادی – اجتماعی آن غلبه دارد.

جدول ۲۱۶: جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۲

	دهستان	آبادی	جمعیت	تعداد خانوار
۱	گیلوان	چرزه	۱۰	۵
۲	گیلوان	جیش آباد	۳۵	۱۶
۳	آببر	باکلور	۶۶	۱۹
جمع			۱۱۱	۴۰
درصد از کل منظومه			۰,۴۰	

حوزه شماره ۳ در قسمت شمال منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم و در محدوده تقسیمات سیاسی دهستان درام واقع شده است. در این قسمت تحت تاثیر ویژگی های توپوگرافیکی و همچنین گذشته تاریخی، ناشی عبور جاده تاریخی تجاری به سمت شمال، به استقرار روستاهای کوچک و با اقتصاد مبتنی بر دامدارای امکان داده است. این روستاها به علت دور بودن از مسیر اصلی جریانات بخش مرکزی شهرستان طارم (مسیر درام –آببر – گیلوان) به لحاظ ساختار اقتصادی – اجتماعی در انزوا قرار گرفته اند. تفاوت زبانی – فرهنگی این روستاها با سایر روستاهای دهستان درام، که به زبان ترکی آذربایجانی تکلم می کنند، درا ین انزوا گرایی موثر بوده است. زبان مردم روستای بالاکوه کردی کرمانجی و زبان روستای نوکیان تاتی است. همچنین اهالی این روستاها سنی مذهب هستند. علیرغم جاذبه های قدرتمند گردشگری، که منجر به جذب کوهنوردان از سطح منطقه و کشور به این مسیر می شود، به علت کوهستانی بودن حوزه،

خدمات زیرساختی دارای گستردگی کمی است.

جدول 217: جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۳

ردیف	دهستان	آبادی	جمعیت	تعداد خانوار
۱	درام	بالاکوه	۳۰	۱۷
۲	درام	بندرگاه	۲۴	۷
۳	درام	سیاهورود	۲۱۳	۸۰
۴	درام	نوکیان	۵۹	۲۵
۵	درام	قوهیجان	*	*
جمع			۳۲۶	۱۲۹
درصد از کل منظومه			۱,۱۷	

حوزه شماره ۴ در شمال غرب منظومه و در دهستان درام واقع شده است. ترکیبی از نقاط سکونتگاهی بزرگ به مانند شهرک پاوه رود و روستای کلوچ و روستاهای کم جمعیت چون قشلاق درگه دره و قشلاق خساره در این حوزه قرار گرفته‌اند. اقتصاد این روستاها مبتنی بر دامداری – زراعت است. به علت عبور مسیر زنجان – درام –آبر از درون این حوزه و همچنین نزدیکی به رودخانه قزل اوزن و بهره مندی از مزایای این نزدیکی، میزان انزوای جغرافیایی – اقتصادی – اجتماعی این روستاها کمتر از روستاهای حوزه ۳ است.

جدول ۲۱۸: جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۴

ردیف	دهستان	آبادی	جمعیت	تعداد خانوار
۱	درام	بنارود	۳۸	۱۵
۲	درام	خساره	۴۰	۱۶
۳	درام	قشلاق پاورود	۴۹	۲۸
۴	درام	شهرک پاوه رود	۵۵۸	۱۷۲
۵	درام	کلوچ	۳۸۶	۱۲۰
۶	درام	گاوخس	۱۰۸	۳۸
۷	درام	قشلاق درگه دره	۱۰	۵
۸	درام	قشلاق خساره	۲۷	۱۰
جمع			۱۲۱۶	۴۰۴
درصد از کل منظومه			۴,۳۷	

حوزه شماره ۵ روستای درام و روستاهای در ارتباط تنگاتنگ با روستاهای درام را شامل می شود. این روستاها دارای اقتصاد مبتنی بر زراعت – باغداری هستند. روستای سرخه سنگ دارای زبان تاتی است و به لحاظ ساختار اجتماعی با روستای نوکیان همسانی بیشتر دارد، علیرغم این مسله به علت مشابهت‌های بیشتر اقتصادی، واقع شدن در فضای تحت تاثیر رودخانه قزل اوزن و نزدیکی به مسیر اصلی جریات منظومه (مسیر درام –آبر – گیلوان) در حوزه شماره ۴ واقع شده است. واقع شدن روستای درام در این حوزه باعث

شده است تا سطح خدمات زیرساختی و خدمات آموزشی – بهداشتی – درمانی این حوزه در مقایسه با حوزه های ۱، ۲، ۳ و ۴ سطح برخورداری بالاتری را دارا باشد.

جدول 219: جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۵

ردیف	دهستان	آبادی	جمعیت	تعداد خانوار
۱	درام	جزلاندشت	۴۲۶	۱۲۸
۲	درام	درام	۱۷۰۱	۵۲۰
۳	درام	سرخه سنگ	۸۵	۳۷
۴	درام	میر زا خانلو	۱۶۷	۵۵
۵	درام	ته دره	۱۶۳	۵۱
۶	درام	غلام چم	۷۹	۳۰
۷	درام	کلتان	۱۱۵	۳۸
۸	درام	گماندشت	۶۵	۲۳
۹	درام	وزنه سر	۵۲	۲۰
۱۰	درام	وناب	*	*
جمع			۲۸۵۳	۹۰۲
درصد ا زکل منظومه			۱۰,۲۵	

حوزه شماره ۶ سکونتگاه‌های دهستان آببر، به غیر از باکلور، را شامل می شود. اقتصاد این روستاها عموما مبتنی بر زارعت - باغداری است. واقع شدن شهرآببر و سه راهی کوهکن در این حوزه باعث شده است تا این روستاها در تلاقی خطوط ارتباطی – اقتصادی منظومه واقع شوند. همچنین استفاده از منابع آبی و خاکی وابسته به رودخانه قزل اوزن به تنوع محصولات تولیدی منجر شده است.

حوزه شماره ۷ اکثر روستاهای دهستان گیلوان را در برمی گیرد. این روستاها دارای اقتصاد مبتنی برزراعت – باغداری هستند. با کاهش ارتفاع از دهستان درام به سمت دهستان گیلوان شاهد افزایش تعداد روستاها و افزوده شدن بر روستاهای پرجمعیت هستیم. دهستان گیلوان در مسیر درام –آببر – گیلوان – رشت و درام –آببر – گیلوان – تهران واقع شده است. واقع شدن در مسیر جریانات اصلی منظومه و همچنین استفاده از مزایای پهنه آبی – خاکی رودخانه قزل اوزن باعث شده است تا وضعیت اقتصادی روستاهای این حوزه قوی تر از بقیه حوزه ها باشد.

حوزه شماره ۸ در غرب دهستان گیلوان واقع شده است. براثر افزایش ارتفاع و همچین افزایش فاصله از رودخانه اصلی نسبت به روستاهای واقع در اطراف رودخانه قزل اوزن، این حوزه دارای ساختار طبیعی متفاوتی هستند. این روستاها دارای اقتصاد مبتنی بر زراعت - باغداری هستند.

جدول 220: جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۶

	دهستان	آبادی	جمعیت	تعداد خانوار
۱	آببر	استاکول	۸۷۱	۲۵۱
۲	آببر	هزارودسفلی	۵۹۶	۱۷۴
۳	آببر	هزارودعلیا	۱۰۴۴	۳۰۵
۴	آببر	عزیزآباد	۹۳	۲۷
۵	آببر	هارون آبادسفلی	۵۰۲	۱۴۵
۶	آببر	هارون آبادعلیا	۴۲۵	۱۲۸
۷	آببر	کرد آبا د	۳۸	۱۲
۸	آببر	قانقلی سفلی	۱۹۷	۶۰
۹	آببر	قانقلی علیا	۱۶۳	۵۳
۱۰	آببر	کوهکن سفلی	۱۳۷	۳۷
۱۱	آببر	کوهکن علیا	۳۷۹	۱۲۳
جمع			۴۴۴۵	۱۳۱۵
۱۲	شهرآببر		۸۰۹۱	۲٤۹٤
جمع کل			۱۲۵۳۶	۳۸۰۹
درصد از کل منظومه			۴۵,۰۳	

جدول 221: جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۷

ردیف	دهستان	آبادی	جمعیت	تعداد خانوار
۱	گیلوان	پیرچم قدیم	۱۰۶	۳۰
۲	گیلوان	خرم ابادکهریز	۴۳۲	۱۳۰
۳	گیلوان	ده بهار	۶۲۵	۲۱۱
۴	گیلوان	پسار	۱۵۱	۵۴
۵	گیلوان	زهترابا‌د	۴۱۸	۱۴۲
۶	گیلوان	مامالان	۳۵۹	۱۲۶
۷	گیلوان	انارستان	۱۳۱	۴۰
۸	گیلوان	میدان مطهری	۷۷	۲۷
۹	گیلوان	صومعه بر	۱۱۴	۴۱
۱۰	گیلوان	گیلوان	۲۵۰۸	۸۰۳
۱۱	گیلوان	محمدابادخواجه بیگلو	۱۰۵	۳۲
۱۲	گیلوان	هندی کندی جدید	۷۷۲	۲۳۷
۱۳	گیلوان	قارقلی چم	۶۰۹	۱۹۲
۱۴	گیلوان	هندی کندی قدیم	۲۰۶	۶۷

مهندسین مشاور
YEKTE SHAHR SABALAN

۱۵	گیلوان	گیلانکشه	۱۷۹۴	۵۷۴
۱۶	گیلوان	تشویر	۱۲۴۹	۳۷۸
۱۷	گیلوان	تسکین	۷۵۷	۲۱۹
۱۸	گیلوان	چمله	۲۰۱	۶۳
جمع			۱۰۶۱۴	۳۳۶۶
درصد از کل منظومه			۳۸,۱۳	

جدول 222: جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه شماره ۸

ردیف	دهستان	آبادی	جمعیت	تعداد خانوار
۱	گیلوان	زرده	۹۶	۳۱
۲	گیلوان	لهنه	۳۰	۱۱
۳	گیلوان	پرچینه	۴۵	۱۴
جمع			۱۷۱	۵۶
درصد از کل منظومه			۰,۶۱	

جدول ۲۲۳: جمعیت و درصد از جمعیت منظومه در سکونتگاههای حوزه های بخش مرکزی طارم

حوزه	خلاصه توضیحات
حوزه شماره ۱	عمدتا دارای پوشش جنگلی – فاقد سکونتگاه – هر سه دهستان – درصد از کل جمعیت (صفر)
حوزه شماره ۲	مراتع – ییلاقات / روستای چرزه و ییلاقات – امامزاده سلطان سیدعلی قاضی روستای جیش آباد - هر سه دهستان – درصد از کل جمعیت (۰,۴ درصد)
حوزه شماره ۳	روستاهای کوچک – با اقتصاد مبتنی برداماری، انزوای جغرافیایی - اقتصادی – اجتماعی - دهستان درام – درصد از کل جمعیت (۱,۱۷ درصد)
حوزه شماره ۴	روستاهای بزرگ و کوچک – با اقتصاد مبتنی برداماری - زراعت، انزوای جغرافیایی - اقتصادی – اجتماعی – تحت تاثیر پهنه آبی – خاکی رودخانه قزل اوزن - دهستان درام – درصد از کل جمعیت (۴,۳۷ درصد)
حوزه شماره ۵	روستاهای بزرگ - اقتصاد مبتنی بر زراعت - باغداری - تحت تاثیر پهنه آبی – خاکی رودخانه قزل اوزن – تحت تاثیر مسیر جریانات عمده درام –آبر – گیلوان - دهستان درام – درصد از کل جمعیت (۱۰,۲۵ درصد)
حوزه شماره ۶	اقتصاد مبتنی بر زراعت – باغداری - تحت تاثیر پهنه آبی – خاکی رودخانه قزل اوزن – تحت تاثیر مسیر جریانات عمده درام –آبر – گیلوان – تحت تاثیر شهرآبر و بازار سه راهی کوهکن - دهستان آبر – درصد از کل جمعیت (۴۵,۰۳ درصد)
حوزه شماره ۷	اقتصاد مبتنی بر زراعت – باغداری- تحت تاثیر پهنه آبی – خاکی رودخانه قزل اوزن – تحت تاثیر مسیر جریانات عمده درام –آبر – گیلوان – تحت تاثیر مسیرهای منتهی به تهران و رشت – تحت تاثیر ارتفاع پایین تر و فضا و خاک بیشتر نسبت به دهستانهای درام وآبر – دهستان گیلوان – درصد از کل جمعیت (۳۸,۱۳ درصد)
حوزه شماره ۸	اقتصاد مبتنی بر زراعت – تحت تاثیر فاصله از رودخانه قیزیل اوزن و ارتفاع بیشتر – دهستان گیلوان – درصد از کل جمعیت (۰,۶۱ درصد)

مأخذ: مشاور

۲-۵-۱-سازمان فضایی منظومه

به چگونگی شکل‌گیری مجموعه‌های از عناصر به هم پیوسته نظیر جمعیت، فعالیت، نقاط گرهی، کانون‌ها، شبکه دسترسی، نقش و کارکرد مراکز و ... و نیز روابط متقابل میان عناصر در فضا اطلاق می‌گردد(حاجی نژاد، ۱۳۷۵: ۹). سازمان فضایی مبین نحوه آرایش اجزای تشکیل دهنده فضا و کارکردپذیری و نقش هر یک از این اجزا در عرصه فضایی است(سعیدی، ۱۳۹۰). به عبارت دیگر منظور از سازمان فضایی، ساختار سلسله مراتبی سکونتگاه‌ها، شبکه‌های ارتباطی که آنها را به هم وصل می‌کند و جریان‌های برقرار بین آنهاست(جمعه پور، ۱۳۹۱).

با توجه به آنچه در بخش‌های پیشین گفته شده، رویکرد نظری حاکم بر مطالعه حاضر، رویکرد شبکه منطقه‌ای است. راهبرد شبکه منطقه ای که مدل شبکه ای یا مدل خوشه ای نیز خوانده می شود، اساسا بر بنیاد اندیشه های پیشین، بویژه اندیشه های جان فریدمن، توسط مایک داگلاس در اواخر دهه ۱۹۹۰، یعنی متجاوز از دو دهه پس از طرح رویکرد توسعه اگروپولیتن، معرفی شده است. به عقیده داگلاس، نظریه ها و مدلهای متعارف سیاستگذاری، نه واقعیات توسعه منطقه ای روستایی و نه قابلیت لازم برای انجام آن را مورد توجه قرار نمی دهند. راهبرد شبکه منطقه ای که به منظور امحا فقر در مناطق روستایی پیشنهاد می شود، به دنبال تجهیز و تقویت اقتصادهای محلی در پیوند و همگرایی با توسعه منطقه ای و در نهایت توسعه ملی است. راهبرد شبکه منطقه ای برای شناسایی نحوه عمل پیوندهای روستایی-شهری، بر نظام غیر متمرکز برنامه ریزی تکیه دارد و به سخن دیگر، مدلهای مبتنی بر نظام های برنامه ریزی از بالا به پایین و نظامهای متعارف برنامه ریزی شهری را به رویارویی می طلبد(سعیدی و تقی زاده، ۱۳۹۰).

در این مطالعه برای تعیین سطح‌بندی سکونتگاه‌های بخش مرکزی طارم مدل‌های درصد برخورداری استفاده می‌شود.

۱-۵-۲-۱- سطح‌بندی سکونتگاه‌های روستایی بخش مرکزی طارم

- **مدل برخورداری از خدمات**

دسترسی به تاسیسات زیر بنایی، تسهیلات امکانات و خدمات مختلف زمینه ساز استقرار پایداری در سکونتگاه‌های روستایی است. خدمات موجود در روستاها به اشکال مختلف طبقه‌بندی می‌گردد. این طبقه-بندی‌ها عبارت است از: بخش خدمات خصوصی، خدمات دولتی و خدمات مشارکتی یا طبقه‌بندی خدمات نقطه‌ای و خدمات حوزه‌ای. در مطالعه حاضر طبقه‌بندی نوع دوم مد نظر است.

خدمات نقطه‌ای عمدتا پاسخگوی نیازهای روزمره روستاییان بوده و با توجه به طیف محدود جمعیتی که از این نوع خدمات استفاده می‌کنند، در شرایط مطلوب تنها می‌توانند به جمعیتی در سطح محلی و متمرکز در یک نقطه روستایی خدمات رسانی کنند.

خدمات حوزه‌ای، علاوه بر نیازهای ساکنین، نیازهای ساکنین روستاهای دیگر نقاط دو رو نزدیک را پوشش می‌دهند. خدمات حوزه‌ای به دو دسته؛ خدمات حوزه‌ای درجه اول، خدمات حوزه‌ای درجه دوم، تقسیم می-شود. نوع درجه اول از آستانه‌های بالای جمعیتی برخودار است و در نقاط روستایی پر جمعیت منطقه مستقر شده‌اند و از حوزه نفوذ بالایی برخوردارند. نوع درجه دوم، در مقایسه با خدمات درجه اول از آستانه-

های جمعیتی کمتری برخوردار است. جدول زیر خدمات طبقه‌بندی شده در هر یک از خدمات فوق را نشان می‌دهد.

جدول ۲۲۴: طبقه‌بندی خدمات در نقاط روستایی

سطح	نوع خدمات
یکم	راه آسفالته، شهرداری خودکفا، بخشداری، دفتر جهاد سازندگی، واحد ثبت احوال، نمایندگی آموزش و پرورش، مجتمع بهزیستی، بیمارستان، درمانگاه، مرکز بهداشتی،داروخانه، پزشک عمومی، دندانپزشک، درمانگاه دامپزشکی، داروخانه دامی، مدرسه راهنمایی شبانه روزی، دبیرستان شبانه روزی، مرکز پیش دانشگاهی، هنرستان، مرکز فنی-حرفه ای، مرکز کارو دانش، مجموعه فرهنگی-هنری، انجمن میراث فرهنگی، سالن ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، مرکز ترویج صنایع دستی و خانگی، تعمیرگاه ماشین الات کشاورزی، کارگاه حرفه آموزی، دفتر ترویج دامپروری، مرکز آموزش بهورزی، دفتر ترویج، پایانه مسافربری، پایانه باربری، مرکز تلفن، دفتر مخابرات، نمایندگی پست، بانک، عمده فروشی، مسافرخانه و پمپ بنزین
دوم	راه شوسه، دهداری، خانه بهداشت، بهداشتکار دهان و دندان، مامای روستایی، فاضلاب، گردآوری زباله، پست دامپزشکی، مدرسه راهنمایی، مسجد، زمین ورزش، تعمیرگاه پمپ آب، تعمیرگاه موتورسیکلت، شرکت تعاونی روستایی(شرکت تعاونی عشایری)، صندوق قرض الحسنه، فروشگاه مواد نفتی، دفتر توزیع کپسول، فروشگاه تعاونی، آسیاب، رستوران، آهنگری، نجاری و نانوایی
سوم	آب آشامیدنی بهداشتی، برق، راه جیب رو(خاکی)، شورای اسلامی، گرمابه، غسالخانه، دبستان، نهضت سوادآموزی، حسینیه، کتابخانه، صندوق پست، خرده فروشی، انبار، کارگاه قالیبافی و قصابی

با استفاده از فرمول درصد میزان برخورداری، برخورداری هر یک از روستا از خدمات، مشخص می‌شود. فرمول درصد برخورداری عبارت است از:

۱۰۰ * (مجموع تمام خدمات منظومه /مجموع خدمات روستا) =درصد برخورداری روستا

پس از محاسبه درصد برخورداری روستا، با استفاده از سطح‌بندی روستاهای کشور، بخش مرکزی طارم نیز طبق آن سطح‌بندی می‌شود. در این سطح‌بندی، ۵ سطح از روستاها مشخص شده که عبارت است از:

سطح ۱: مکان‌های مرکزی روستایی: سکونتگاه‌های با برخورداری از حداقل ۸۰ درصد از انواع خدمات و حداقل حدود ۶۵ درصد از خدمات حوزه‌ای

سطح ۲: روستاهای مرکزی: سکونتگاه‌های با برخورداری از حداقل ۵۵ درصد از انواع خدمات و حداقل حدود ۴۰ درصد از خدمات حوزه‌ای

سطح ۳: روستاهای بزرگ: سکونتگاه‌های با برخورداری از حداقل ۴۰ درصد از انواع خدمات و حداقل حدود ۳۰ درصد از خدمات حوزه‌ای

سطح ۴: روستاهای میانی: سکونتگاه‌های با برخورداری از حداقل ۲۰ درصد از خدمات روستایی

سطح ۵: روستاهای کوچک: سکونتگاه‌های دارای خدمات بنیادین.

جدول زیر درصد برخورداری سکونتگاه‌های بخش مرکزی طارم و سطوح برخورداری سکونتگاه‌ها این منظومه را نشان می‌دهد.

جدول ۲۲۵: درصد برخورداری سکونتگاه‌های بخش مرکزی طارم

ردیف	سکونتگاه	تعداد خدمات	درصد برخورداری	سطح
سطح ۱				
۱	آببر	۷۲	۸۸,۸۹	۱
سطح ۲				
۱	گیلوان	۵۳	۶۵,۴۳	۲
۲	درام	۵۲	۶۴,۲۰	۲
سطح ۳				
۱	تشویر	۳۵	۴۳,۲۱	۳
سطح ۴				
۱	هزار رود علیا	۳۰	۳۷,۰۴	۴
۲	مامالان	۳۰	۳۷,۰۴	۴
۳	گیلانکشه	۲۸	۳۴,۵۷	۴
۴	استاکول	۲۸	۳۴,۵۷	۴
۵	هندی کندی جدید	۲۸	۳۴,۵۷	۴
۶	قشلاق پاورود	۲۸	۳۴,۵۷	۴
۷	ده بهار	۲۵	۳۰,۸۶	۴
۸	شهرک پاوه رود	۲۵	۳۰,۸۶	۴
۹	هارون آباد علیا	۲۴	۲۹,۶۳	۴
۱۰	تسکین	۲۳	۲۸,۴۰	۴
۱۱	جزلاندشت	۲۲	۲۷,۱۶	۴
۱۲	خرم آبادکهریز	۲۱	۲۵,۹۳	۴
۱۳	زهترآباد	۲۱	۲۵,۹۳	۴
۱۴	قارقلی چم	۱۹	۲۳,۴۶	۴
۱۵	میر زا خانلو	۱۸	۲۲,۲۲	۴
۱۶	هزاررود سفلی	۱۷	۲۰,۹۹	۴
۱۷	کوهکن علیا	۱۷	۲۰,۹۹	۴
سطح ۵				
۱	قشلاق خساره	۱۵	۱۸,۵۲	۵
۲	وزنه سر	۱۴	۱۷,۲۸	۵
۳	گماندشت	۱۴	۱۷,۲۸	۵
۴	هارون آباد سفلی	۱۳	۱۶,۰۵	۵
۵	کلوچ	۱۲	۱۴,۸۱	۵
۶	عزیزآباد	۱۲	۱۴,۸۱	۵
۷	قانقلی علیا	۱۲	۱۴,۸۱	۵
۸	پسار	۱۲	۱۴,۸۱	۵
۹	هندی کندی قدیم	۱۲	۱۴,۸۱	۵
۱۰	سیاهورود	۱۱	۱۳,۵۸	۵
۱۱	کوهکن سفلی	۱۱	۱۳,۵۸	۵
۱۲	قانقلی سفلی	۱۰	۱۲,۳۵	۵

۱۳	زرده	۱۰	۱۲,۳۵	۵
۱۴	چمله	۹	۱۱,۱۱	۵
۱۵	انارستان	۹	۱۱,۱۱	۵
۱۶	سرخه سنگ	۹	۱۱,۱۱	۵
۱۷	نوکیان	۹	۱۱,۱۱	۵
۱۸	پیر چم قدیم	۸	۹,۸۸	۵
۱۹	محمدابادخواجه	۸	۹,۸۸	۵
۲۰	میدان مطهری	۸	۹,۸۸	۵
۲۱	ته دره	۸	۹,۸۸	۵
۲۲	خساره	۸	۹,۸۸	۵
۲۳	غلام چم	۸	۹,۸۸	۵
۲۴	صومعه بر	۷	۸,۶۴	۵
۲۵	کرد آباد	۷	۸,۶۴	۵
۲۶	کلتان	۷	۸,۶۴	۵
۲۷	چرزه	۵	۶,۱۷	۵
۲۸	لهنه	۵	۶,۱۷	۵
۲۹	بنارود	۵	۶,۱۷	۵
۳۰	گاوخس	۵	۶,۱۷	۵
۳۱	بالاکوه	۴	۴,۹۴	۵
۳۲	پرچینه	۴	۴,۹۴	۵
۳۳	ایستگاه تحقیقات	۳	۳,۷۰	۵
۳۴	بندرگاه	۲	۲,۴۷	۵
۳۵	چوقور	۲	۲,۴۷	۵
۳۶	چنار	۲	۲,۴۷	۵
۳۷	قوهیجان	۰	خالی از سکنه	
۳۸	وناب	۰	خالی از سکنه	
۳۹	قشلاق درگه دره	۰	خالی از سکنه	

مأخذ: محاسبات مشاور

بر اساس جدول فوق، شهر آب‌بر به عنوان مکان مرکزی در سطح یک قرار دارد و ۸۸ درصد نوع خدمات در این شهر متمرکز شده است. امکانات و خدماتی که در این سطح قرار دارند، دارای بیشترین عملکرد فضایی و خدمات با برد بالا می‌باشد که به سکونتگاه‌های دیگر نیز خدمات ارائه می‌دهد. پس از آن، دو سکونتگاه گیلوان و درام به عنوان روستای مرکزی در سطح دو قرار دارند. پس از آن روستای تشویر در سطح ۳ و به عنوان روستای بزرگ مطرح بوده و خدمات رسانی می‌کند. ۱۷ روستا در سطح ۴ و به عنوان روستاهای میانی قرار دارند. ۳۶ روستا نیز روستای کوچک بوده که در سطح ۵ قرار دارند و ۳ روستا نیز خالی از سکنه شده است. نمودار زیر سطح‌بندی سکونتگاه‌های بخش مرکزی طارم را نشان می‌دهد.

نمودار ۲۳: سطح بندی سکونتگاههای بخش مرکزی طارم

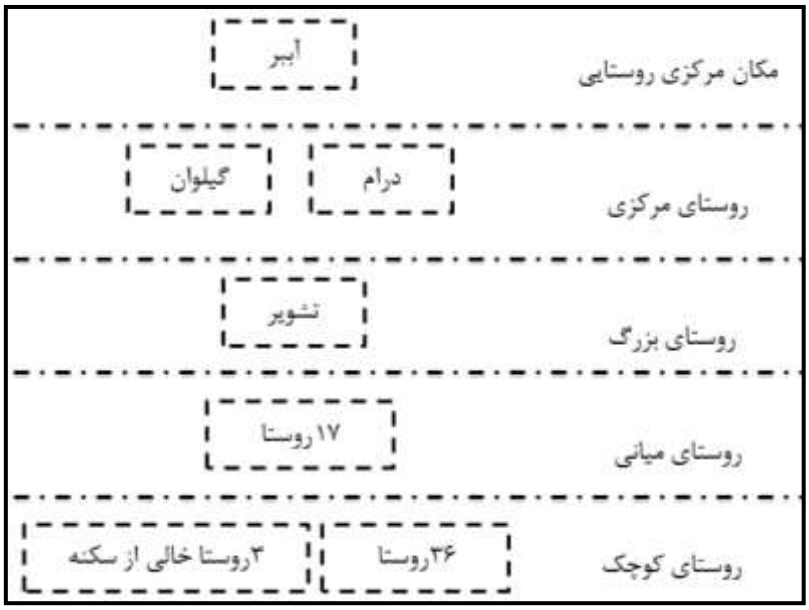

- **مدل شاخص مرکزیت**

در مدل شاخص مرکزیت، ابتدا تعداد خدمات موجود در هر سکونتگاه استخراج شده و با استفاده از فرمول ضریب مکانی، ارزش گذاری شده است. با روش ارزش گذاری تعداد خدمات با شعاع عملکرد و آستانه بالاتر در منطقه کمتر بوده و بر عکس تعداد خدمات با شعاع عملکرد و آستانه کمتر در منطقه بیشتر است. بر این اساس اندازه شاخص مرکزیت برای هر یک از عملکردهای خدماتی به تفکیک هر یک از سکونتگاه‌های منظومه محاسبه شده که فرمول و محاسبات آن در زیر آورده شده است.

$$\text{ضریب مرکزیت هر یک از خدمات}(Cv) = \frac{100}{\text{تعداد سکونتگاه دارای این نوع از خدمات}}$$

ابتدا جدول مربوز به تعداد روستاهای برخوردار از انواع عملکردهای خدماتی و امتیاز مرکزیت برای هر یک از عملکردهای خدماتی محاسبه شده و سپس جدول مقایسهٔ رتبهٔ جمعیتی و شاخص مرکزیت هر یک از سکونتگاه‌های منظومه مشخص گردیده است. لذا بر این اساس روستاهای دارای برخورداری زیاد تا کم مشخص می‌شود.

شهر آب‌بر به دلیل شهر و مکان مرکزی بودن تمرکز خدمات در آنجا وجود دارد لذا در این مدل، شهر آببر در نظر گرفته نشده است و صرفا تعداد و عملکرد خدمات سکونتگاه‌های روستایی منظومه طارم به غیر از شهر آب‌بر مورد نظر بوده است. جدول زیر تعداد روستاهای برخوردار از عملکردهای خدماتی منظومه طارم و امتیازات شاخص مرکزیت برای هر یک از انواع عملکردها را نشان می‌دهد.

جدول ۲۲۶: تعداد روستاهای برخوردار از عملکردهای خدماتی منظومه طارم و امتیازات شاخص مرکزیت برای هر یک از انواع عملکردها

انواع عملکردهای خدماتی	تعداد روستاهای برخوردار	امتیاز مرکزیت
جاده آسفالته	۴۲	۲,۴
برق	۵۶	۱,۸
آب لوله کشی	۵۲	۱,۹
گاز لوله کشی	۱۶	۶,۳
سامانه تصفیه آب	۱۷	۵,۹
دفتر پست	۱۱	۹,۱
دفتر مخابرات	۱۸	۵,۶
دفتر فناوری اطلاعات و ارتباطات	۶	۱۶,۷
دسترسی عمومی به اینترنت	۷	۱۴,۳
دسترسی به روزنامه و مجله	۱	۱۰۰,۰
دسترسی به وسیله نقلیه عمومی	۲۸	۳,۶
روستا مهد	۱۷	۵,۹
دبستان	۴۹	۲,۰
مدرسه راهنمایی شبانه روزی پسرانه	۱	۱۰۰,۰
مدرسه راهنمایی پسرانه	۱۴	۷,۱
مدرسه راهنمایی دخترانه	۱۴	۷,۱
مدرسه راهنمایی مختلط	۸	۱۲,۵
دبیرستان شبانه روزی پسرانه	۲	۵۰,۰
دبیرستان شبانه روزی دخترانه	۱	۱۰۰,۰
نظری پسرانه	۶	۱۶,۷
نظری دخترانه	۵	۲۰,۰
کاردانش پسرانه	۱	۱۰۰,۰
کاردانش دخترانه	۱	۱۰۰,۰
هنرستان فنی و حرفه ای پسرانه	۱	۱۰۰,۰
هنرستان فنی و حرفه ای دخترانه	۱	۱۰۰,۰
مسجد	۶۶	۱,۵
امامزاده	۸	۱۲,۵
امام جماعت راتب	۵	۲۰,۰
خانه عالم	۵	۲۰,۰
شورای اسلامی روستا	۴۷	۲,۱
دهیاری	۳۳	۳,۰
پاسگاه انتظامی	۳	۳۳,۳

مرکز خدمات جهاد کشاورزی	۳	۳۳,۳
مروج کشاورزی	۴	۲۵,۰
شورای حل اختلاف	۲۹	۳,۴
شرکت تعاونی روستایی	۱۶	۶,۳
مرکز بهداشتی درمانی	۸	۱۲,۵
داروخانه دارد	۱	۱۰۰,۰
خانه بهداشت	۲۸	۳,۶
پایگاه بهداشت روستایی	۸	۱۲,۵
مرکز تسهیلات زایمان	۱	۱۰۰,۰
پزشک خانواده	۲	۵۰,۰
پزشک	۲	۵۰,۰
دندانپزشک یا بهداشت کار دهان و دندان	۱	۱۰۰,۰
دندانپزشک تجربی یا دندان ساز	۱	۱۰۰,۰
بهیار یا مامای روستایی	۸	۱۲,۵
بهورز	۲۴	۴,۲
دامپزشک	۳	۳۳,۳
تکنسین دامپزشکی	۲	۵۰,۰
آزمایشگاه و رادیو لوژی	۱	۱۰۰,۰
غسالخانه	۳۲	۳,۱
سامانه جمع آوری زباله	۲۱	۴,۸
کتابخانه عمومی	۹	۱۱,۱
زمین ورزشی	۱۷	۵,۹
سالن ورزشی	۳	۳۳,۳
پایگاه آتش نشانی	۱	۱۰۰,۰
نمایندگی پخش نفت سفید	۱۷	۵,۹
نمایندگی پخش سیلندر گاز	۶	۱۶,۷
فروشگاه تعاونی	۱۱	۹,۱
بقالی	۵۶۳	۰,۲
نانوایی	۲۱	۴,۸
گوشت فروشی	۶	۱۶,۷
قهوه خانه	۵	۲۰,۰
بانک	۲	۵۰,۰
تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی	۴	۲۵,۰
تعمیرگاه ماشین آلات غیر کشاورزی	۵	۲۰,۰
جایگاه سوخت	۲	۵۰,۰

مأخذ: محاسبات مشاور

در مدل شاخص مرکزیت همانند مدل درصد برخورداری، روستای گیلوان و درام دارای بالاترین رتبه خدماتی و جمعیتی است. اما در این مدل، تنها روستای گیلوان و درام در سطح ۴ قرار گرفته‌اند و مابقی سکونتگاه‌های روستایی در سطح ۵ قرار گرفته‌اند. جدول زیر رتبه شاخص مرکزیت و رتبه جمعیتی هر یک از سکونتگاه‌های روستایی را نشان می‌دهد. طبق جدول زیر، بیشتر خدمات در دو روستای گیلوان و درام تمرکز یافته است که این تمرکز بسیار زیاد و نزدیک به هم می‌باشد. چنانچه شاخص مرکزیت در روستای گیلوان، ۱۳۸۰ بدست آمده و در روستای درام نیز ۱۳۴۵ می‌باشد.

جدول 227: رتبه جمعیتی و رتبه شاخص مرکزیت در منظومه طارم به تفکیک سکونتگاه‌های روستایی

سکونتگاه	شاخص مرکزیت	رتبه شاخص مرکزیت	درصد برخورداری	سطح برخورداری	جمعیت ۱۳۹۰	رتبه جمعیتی در منظومه
گیلوان	۱۳۸۰	۱	۲۰,۹۱	۴	۲۴۲۶	۱
درام	۱۳۴۵	۲	۲۰,۳۸	۴	۱۸۵۹	۲
تشویر	۳۲۹	۳	۴,۹۹	۵	۱۲۵۵	۴
قشلاق پاورود	۳۰۲	۴	۴,۵۸	۵	۶۴	۴۲
مامالان	۲۴۸	۵	۳,۷۵	۵	۴۲۱	۱۸
هزار رود علیا	۲۳۳	۶	۳,۵۳	۵	۶۵۷	۱۱
گیلانکشه	۲۰۲	۷	۳,۰۷	۵	۱۵۶۶	۳
استاکول	۱۸۰	۸	۲,۷۲	۵	۸۸۱	۶
هندی کندی جدید	۱۷۱	۹	۲,۵۹	۵	۸۱۳	۸
هارون آباد علیا	۱۴۷	۱۰	۲,۲۳	۵	۴۷۷	۱۶
جزلاندشت	۱۳۹	۱۱	۲,۱۰	۵	۴۳۸	۱۷
شهرک پاوه رود	۱۳۸	۱۲	۲,۱۰	۵	۵۳۵	۱۵
خرم آبادکهریز	۱۳۰	۱۳	۱,۹۷	۵	۵۴۸	۱۴
قارقلی چم	۱۲۳	۱۴	۱,۸۷	۵	۶۸۵	۱۰
ده بهار	۱۲۰	۱۵	۱,۸۱	۵	۷۲۹	۹
تسکین	۱۱۰	۱۶	۱,۶۶	۵	۸۶۳	۷
زهترآباد	۱۰۴	۱۷	۱,۵۷	۵	۵۵۴	۱۳
گماندشت	۹۶	۱۸	۱,۴۶	۵	۸۷	۳۹
هزاررود سفلی	۸۹	۱۹	۱,۳۵	۵	۱۱۸۸	۵
قشلاق خساره	۸۴	۲۰	۱,۲۷	۵	۳۱	۴۹
میر زا خانلو	۶۶	۲۱	۱,۰۱	۵	۱۹۷	۲۳
کوهکن علیا	۵۶	۲۲	۰,۸۵	۵	۴۱۰	۱۹
وزنه سر	۵۳	۲۳	۰,۸۰	۵	۵۵	۴۴
پسار	۵۱	۲۴	۰,۷۷	۵	۱۹۴	۲۵
عزیزآباد	۴۲	۲۵	۰,۶۴	۵	۷۵	۴۱
هارون آباد سفلی	۳۹	۲۶	۰,۶۰	۵	۶۰۰	۱۲
قانقلی علیا	۳۷	۲۷	۰,۵۶	۵	۱۹۲	۲۶
زرده	۳۶	۲۸	۰,۵۴	۵	۱۱۲	۳۶

کلوچ	۳۵	۲۹	۰,۵۳	۵	۴۰۹	۲۰
چمله	۳۵	۳۰	۰,۵۳	۵	۲۳۲	۲۲
سیاهورود	۳۵	۳۱	۰,۵۳	۵	۱۳۸	۳۱
محمدابادخواجه	۳۴	۳۲	۰,۵۲	۵	۱۱۴	۳۴
هندی کندی قدیم	۳۴	۳۳	۰,۵۱	۵	۲۵۶	۲۱
کوهکن سفلی	۳۱	۳۴	۰,۴۷	۵	۱۵۸	۲۸
نوکیان	۳۰	۳۵	۰,۴۵	۵	۵۶	۴۳
سرخه سنگ	۲۶	۳۶	۰,۳۹	۵	۱۵۷	۲۹
انارستان	۲۵	۳۷	۰,۳۸	۵	۱۵۴	۳۰
غلام چم	۲۴	۳۸	۰,۳۶	۵	۹۹	۳۸
خساره	۲۲	۳۹	۰,۳۴	۵	۳۳	۲۷
قانقلی سفلی	۲۲	۴۰	۰,۳۳	۵	۲۲۷	۲۳
میدان مطهری	۲۱	۴۱	۰,۳۲	۵	۸۴	۴۰
کرد آباد	۱۹	۴۲	۰,۲۹	۵	۴۳	۴۶
پیر چم قدیم	۱۹	۴۳	۰,۲۹	۵	۱۲۶	۳۲
صومعه بر	۱۸	۴۴	۰,۲۸	۵	۱۱۳	۳۵
ته دره	۱۸	۴۵	۰,۲۸	۵	۱۷۷	۲۷
کلتان	۱۵	۴۶	۰,۲۲	۵	۱۱۹	۳۳
بنارود	۱۵	۴۷	۰,۲۲	۵	۳۲	۴۸
لهنه	۱۵	۴۸	۰,۲۲	۵	۱۰	۵۵
گاوخس	۱۳	۴۹	۰,۲۰	۵	۱۱۰	۳۷
چرزه	۱۳	۵۰	۰,۱۹	۵	۲۹	۵۰
پرچینه	۷	۵۱	۰,۱۱	۵	۵۲	۴۵
بالاکوه	۷	۵۲	۰,۱۱	۵	۲۶	۵۲
ایستگاه تحقیقات	۶	۵۳	۰,۰۹	۵	۱۸	۵۴
چوقور	۴	۵۴	۰,۰۶	۵	۶	۵۶
بندرگاه	۳	۵۵	۰,۰۵	۵	۲۷	۵۱
چنار	۳	۵۶	۰,۰۵	۵	۲۵	۵۳
قشلاق درگه دره	بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ خالی از سکنه است.					
قوهیجان	بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ خالی از سکنه است.					
وناب	بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ خالی از سکنه است.					

مأخذ: محاسبات مشاور

- **مدل اسکالوگرام**

اسکالوگرام یک روش گرافیکی است که به منظور سنجش سطح برخورداری نقاط شهری و روستایی مورد استفاده قرار می گیرد.

بر اساس محاسبات انجام شده، به غیر از شهرآببرکه به دلیل شهر بودن بیشترین خدمات بخش منظومه را دارد، روستای گیلوان دارای بیشترین میزان برخورداری است و در رتبه اول قرار دارد. روستای درام دومین رتبه را به لحاظ میزان برخورداری دارا است. گیلانکشه و تشویر به ترتیب رتبه سوم و چهارم را در منظومه

طارم دارد. نکته قابل ذکر این است در مدل میزان برخورداری خدمات که در بند فوق، محاسبه شد روستای تشویر و هزاررود علیا در سطح سه و چهار قرار دارند. در مدل اسکالوگرام به دلیل تعداد زیاد بقالی که در روستای گیلانکشه وجود دارد و در مدل محاسبه می‌شود، رتبه سوم بعد از درام به روستای گیلانکشه اختصاص یافته است. جدول زیر خلاصه مدل اسکالوگرام را نشان می‌دهد و جدول کامل مدل اسکالوگرام که تعداد و جمع واحد موسسات به تفکیک سکونتگاه را نشان می‌دهد به پیوست ضمیمه شده است.

جدول 228: رتبه‌بندی سکونتگاه های منظومه طارم با مدل اسکالوگرام(بر اساس تعداد خدمات)

نام آبادی	تعداد موسسات	جمع واحد موسسات	رتبه
گیلوان	۵۶	۳۶۵	۱
درام	۵۴	۱۷۶	۲
گیلانکشه	۲۹	۸۸	۳
تشویر	۳۶	۵۲	۴
هزار رود علیا	۳۲	۴۳	۵
مامالان	۳۲	۳۵	۶
استاکول	۲۹	۳۴	۷
هندی کندی جدید	۲۹	۳۲	۸
ده بهار	۲۷	۳۰	۹
قشلاق پاورود	۲۹	۲۹	۱۰
شهرک پاوه رود	۲۶	۲۸	۱۱
هارون آباد علیا	۲۵	۲۷	۱۲
جزلاندشت	۲۳	۲۶	۱۳
خرم آبادکهریز	۲۳	۲۵	۱۴
تسکین	۲۴	۲۴	۱۵
زهترآباد	۲۲	۲۴	۱۵
قارقلی چم	۲۰	۲۲	۱۶
هزاررود سفلی	۱۸	۲۰	۱۷
میر زا خانلو	۲۰	۲۰	۱۷
کوهکن علیا	۱۸	۱۸	۱۸
هارون آباد سفلی	۱۴	۱۸	۱۸
وزنه سر	۱۶	۱۶	۱۹
قشلاق خساره	۱۶	۱۶	۱۹
گماندشت	۱۵	۱۵	۲۰
سیاهورود	۱۲	۱۴	۲۱
کلوچ	۱۳	۱۴	۲۱
عزیزآباد	۱۳	۱۳	۲۲
قانقلی علیا	۱۳	۱۳	۲۲
پسار	۱۳	۱۳	۲۲
هندی کندی قدیم	۱۳	۱۳	۲۲
کوهکن سفلی	۱۲	۱۲	۲۳

قانقلی سفلی	۱۱	۱۱	۲۴
چمله	۱۱	۱۱	۲۴
زرده	۱۱	۱۱	۲۴
انارستان	۱۰	۱۰	۲۵
پیر چم قدیم	۱۰	۱۰	۲۵
سرخه سنگ	۱۰	۱۰	۲۵
نوکیان	۱۰	۱۰	۲۵
صومعه بر	۹	۹	۲۶
محمدابادخواجه	۹	۹	۲۶
میدان مطهری	۹	۹	۲۶
ته دره	۹	۹	۲۶
خساره	۹	۹	۲۶
غلام چم	۹	۹	۲۶
کرد آبا د	۸	۸	۲۷
کلتان	۸	۸	۲۷
چرزه	۶	۶	۲۸
لهنه	۶	۶	۲۸
بالاکوه	۶	۶	۲۸
بنارود	۶	۶	۲۸
گاوخس	۶	۶	۲۸
پرچینه	۵	۵	۲۹
ایستگاه تحقیقات	۴	۴	۳۰
بندرگاه	۴	۴	۳۰
چوقور	۳	۳	۳۱
چنار	۳	۳	۳۱
قوهیجان	۰	۰	۰
وناب	۰	۰	۰
قشلاق درگه دره	۰	۰	۰

منبع: مشاور، ۱۳۹۵

بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، سه سکونتگاه قوهیجان، وناب و قشلاق درگه دره خالی از سکنه است.

طبق مدل اسکالوگرام، خدماتی نظیر بقالی با تعداد ۵۶۳، مسجد با تعداد ۶۴، شبکه سراسری برق با تعداد ۵۴، آب لوله کشی با تعداد ۵۲، وجود شورای اسلامی روستا با تعداد۴۹ و دبستان نیز با تعداد ۴۹، جاده شوسه و جاده خاکی هر کدام با تعداد ۴۲، دهیاری و غسالخانه هر کدام با تعداد ۳۴، خانه بهداشت با تعداد ۲۹، شورای حل اختلاف با تعداد ۲۸ و بهورز با تعداد ۲۴ جزء خدمات هایی هستند که در تعداد بیشتری از روستاها وجود دارد.

با توجه به مدل اسکالوگرام، برخی از خدمات به غیر از شهر مرکزی، تنها در روستاهای مرکزی وجود دارد. این خدمات نشان دهنده روستاهای مرکزی و برخوردارتر است که این خدمات عبارت است از: پایگاه آتش

نشانی(درام)، دندانپزشکی، دندانسازی، داروخانه و مرکز تسهیلات زایمان(درام و گیلوان)، مدرسه شبانه‌روزی پسرانه، کاردانش دخترانه، هنرستان فنی و حرفه‌ای دخترانه(درام)، دسترسی به روزنامه (گیلوان)، جایگاه سوخت، بانک، تکنیسین دامپزشکی، پزشک و پزشک خانواده(درام و گیلوان).

- **تحلیل و مقایسه مدلهای سطح‌بندی برخورداری، شاخص مرکزیت و اسکالوگرام در منظومه طارم**

بر اساس مدلهای سطح بندی فوق، دو روستای گیلوان و درام به غیر از شهر آب‌بر، در هر سه مدل در سطح بالا قرار دارند که نشاندهنده تأیید تمرکز انواع خدمات خوزه‌ای و نقطه ای در این دو سکونتگاه است. مدل شاخص مرکزیت به دلیل وزن‌دهی های خدمات قبل از سطح‌بندی، سطح‌بندی دقیق تری از خدمات را نسبت به دو مدل دیگر نشان می‌دهد. به این معنی که بسیاری از خدمات که دارای برد بالاتری از خدمات هستند و در روستاهای محدودی وجود دارد دارای امتیاز بالاتری است که پس از محاسبه، جمع امتیاز در شاخص مرکزیت بالاتر بدست می‌آید. از این رو نشان دهنده خدمات مهمتر در یک روستا است به عنوان مثال رتبه روستای تشویر در دو مدل برخورداری و شاخص مرکزیت بعد از دو روستای گیلوان و درام قرار گرفته است در حالیکه در مدل اسکالوگرام که جمع موسسات ملاک بوده روستای گیلانکشه بعد از دو روستای گیلوان و درام قرار گرفته است. بنابراین با توجه به اهمیت خدمات اساسی، مدل شاخص مرکزیت نشاندهنده وجود خدمات حوزه‌ای با برد بالا است.

با در نظر گرفتن هر سه مدل سطح‌بندی در جداول فوق، مشاهده می‌شود که حداقل ده سکونتگاه روستایی دارای خدمات بیشتر در هر سه مدل برخورداری، شاخص مرکزیت و اسکالوگرام، تقریبا مشترک هستند؛ به این معنی که روستاهای اول تا دهم عبارت است از : گیلوان، درام، تشویر، هزاررود علیا، مامالان، گیلانکشه، استاکول، هندی کندی جدید، قشلاق پاوه رود، ده‌بهار و هارون آباد علیا. جدول زیر نام آبادی‌هایی که در سه مدل برخورداری، شاخص مرکزیت و اسکالوگرام رتبه‌های اول تا پانزدهم را دارند، آورده شده است.

جدول 229: نام آبادی‌های رتبه‌های اول تا پانزدهم در سه مدل برخورداری، شاخص مرکزیت و اسکالوگرام

نام آبادی در رتبه یک تا پانزدهم در مدل برخورداری	نام آبادی در رتبه یک تا پانزدهم در مدل شاخص مرکزیت	نام آبادی در رتبه یک تا پانزدهم در مدل اسکالوگرام
گیلوان	گیلوان	گیلوان
درام	درام	درام
تشویر	تشویر	گیلانکشه
هزار رود علیا	قشلاق پاورود	تشویر
ماماالان	ماماالان	هزار رود علیا
گیلانکشه	هزار رود علیا	ماماالان
استاکول	گیلانکشه	استاکول
هندی کندی جدید	استاکول	هندی کندی جدید
قشلاق پاورود	هندی کندی جدید	ده بهار
ده بهار	هارون آباد علیا	قشلاق پاورود
شهرک پاوه رود	جزلاندشت	شهرک پاوه رود
هارون آباد علیا	شهرک پاوه رود	هارون آباد علیا
تسکین	خرم آبادکهریز	جزلاندشت
جزلاندشت	قارقلی چم	خرم آبادکهریز
خرم آبادکهریز	ده بهار	تسکین

مأخذ: محاسبات مشاور

۲-۲-۵-۱-سلسله مراتب کارکردی شبکه سکونتگاهی

در سلسله مراتب کارکردی، برخلاف سلسله مراتب ساختاری، توجه به جریانات افراد، محصولات، سرمایه و نوآوری مورد توجه بیشتر قرار می گیرد. رسیدن به این هدف با استفاده از تحلیل شبکه ای امکان پذیر است. تحلیل شبکه ای از تازه ترین روشهای مطرح شده در خصوص شناسایی ارتباطات و جریانات و پیوندهاست که امکان شناخت روابط، تصمیم سازی، تصمیم گیری، سیاست گذاری و مدیریت موثر را فراهم می سازد.

تحلیل شبکه ای رهیافتی برای مطالعه ساختارهای اجتماعی است که خاستگاه اصلی آن حوزه های علوم اجتماعی، علوم سیاسی، مردم شناسی و نظریه گراف ها می باشد و قدمت آن به ۵۰ سال پیش می رسد؛ اما عمده فعالیت های آن از دهه ۷۰ میلادی آغاز شده است.

تحلیل شبکه ای بر مبنای دو نظریه شبکه ای و گراف ها بنا نهاده شده است؛ از دیدگاه علوم رایانه، تحلیل شبکه ای تحت نظریه کاربردبی گراف ها طبقه بندی می شود و از دید علوم اجتماعی، نظریه شبکه ای چارچوب نظری تحلیل شبکه ای را تشکیل می دهد. نظریه گراف ها چکیده ای از جنبه های ساختاری مدل

بوده و شبکه را در قالب ریاضیات شبیه سازی می نماید.

مهمترین ویژگی این نظریه این است که تفسیر و تحلیل جزئی برحسب ویژگی های موضوعات مستقل را به تفسیر و تحلیل پدیده ها برحسب روابط میان کنشگران مستقل یک سیستم تبدیل نموده و کانون توجه از روستاها و ویژگی هایشان به جفت روستاها و ارتباطات میانشان تغییر داده است.

شبکه روستایی

شبکه مجموعه ای است از حداقل سه نقطه و تعدادی یال که نشان دهنده وجود یا عدم وجود ارتباط میان نقطه ها می باشد. اطلاعات مربوط به روابط و نقاط از پرسشنامه روستاها و همچنین مصاحبه های حضوری و تلفنی با افراد مطلع استخراج شده است.

پس از جمع آوری داده ها و وارد کردن آنها به سیستم نرم افزاری تحلیل شبکه ای که در قالب ماتریسها صورت می گیرد، امکان ترسیم گراف مربوطه فراهم می شود. در صورت زیاد بودن تعداد داده ها، گراف اولیه ترسیم شده مشابه کلافی پیچیده خواهد بود که امکان تحلیل دیداری آن وجود ندارد برای این منظور پردازش و محاسبات مورد نیاز صورت می گیرد.

نرم افزار Visone

مهمترین نرم افزارهای مطرح در این روش عبارتند از Visone با قابلیت دیداری نمودن، ترسیم و تحلیل شبکه ها به طور توام، UCINet با قابلیت تحلیل داده ها و NetDraw با توانایی ترسیم شبکه ها و گراف ها که امکان ورود داده ها از نرم افزار UCINet به این نرم افزار و ترسیم گراف های آن وجود دارد.

در این طرح از نرم افزار Visone برای تحلیل شبکه ارتباطات بین سکونتگاههای منظومه استفاده شده است. این نرم افزار توسط گروه الگوریتم دپارتمان کامپیوتر و علوم اطلاعاتی دانشگاه کانستانس برنامه نویسی شده است. دانشگاه کنستانس یکی از دانشگاه های معتبر کشور آلمان محسوب می شود و در سال ۲۰۱۴ حائز رتبه ۲۱ام در سطح جهان بوده است.

تصویر ۶۰: محیط نرم افزار **Visone**

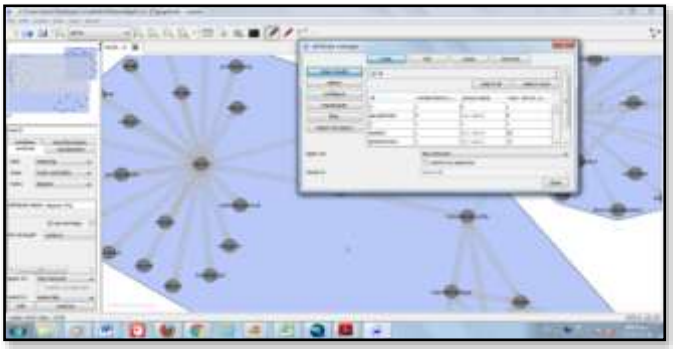

برای استفاده از توانایی های این نرم افزار، اطلاعات مربوط به جریانات بین سکونتگاهها در یک ماتریس ۶۰ در ۶۰ وارد شد و در محیط نرم افزار فراخوانده شد. بعد از فراخوانی اطلاعات در محیط نرم افزار تجزیه و تحلیل مربوط به داده ها در چند مرحله صورت گرفت.

در اولین مرحله ارتباطات کلی بین مراکز سکونتگاهی در کل بخش مرکزی شهرستان طارم به صورت زیر به دست آمد. اهمیت شهر آببر در وهله اول و اهمیت روستاهای گیلوان، درام، تشویر و آستاکول به صورت

واضح قابل مشاهده است.

تصویر ۶۱: ارتباطات سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم

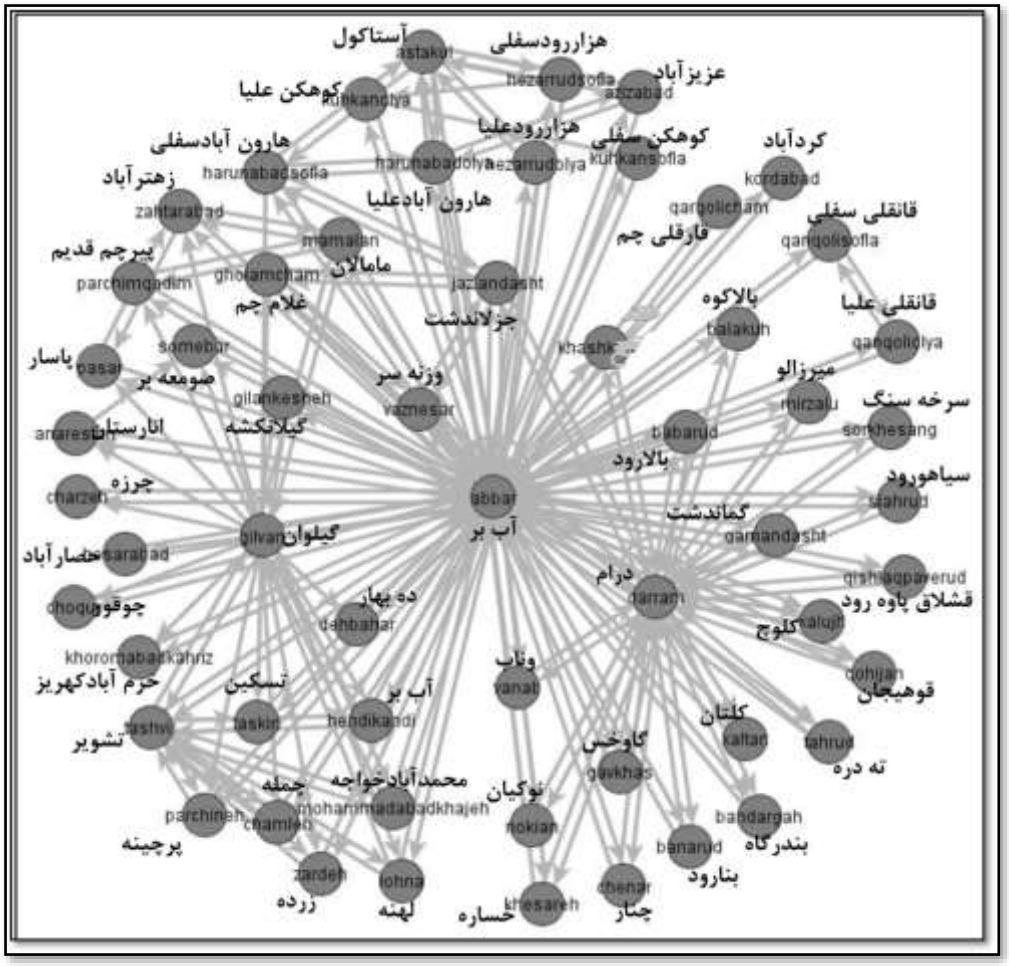

(منبع اطلاعات: پرسشنامه تکمیل شده روستایی)

برای آشنایی بهتر با روابط و جریانات و پیوندهای بین سکونتگاهها، شهر آببر و روستاهای درام و گیلوان از مدل حذف شدند و نتیجه به دست آمده در گراف زیر قابل مشاهده هست. در حین وجود ارتباط بین تعدادی از روستاها، اکثریت روستاها فاقد ارتباطات و جریانات با روستاهای اطراف می باشد و عموم ارتباطات خود را در با مرکز دهستان و شهرستان برقرار می کنند.

تصویر ۶۲: ارتباطات سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم با چشم پوشی از شهر آببر و روستاهای گیلوان و درام

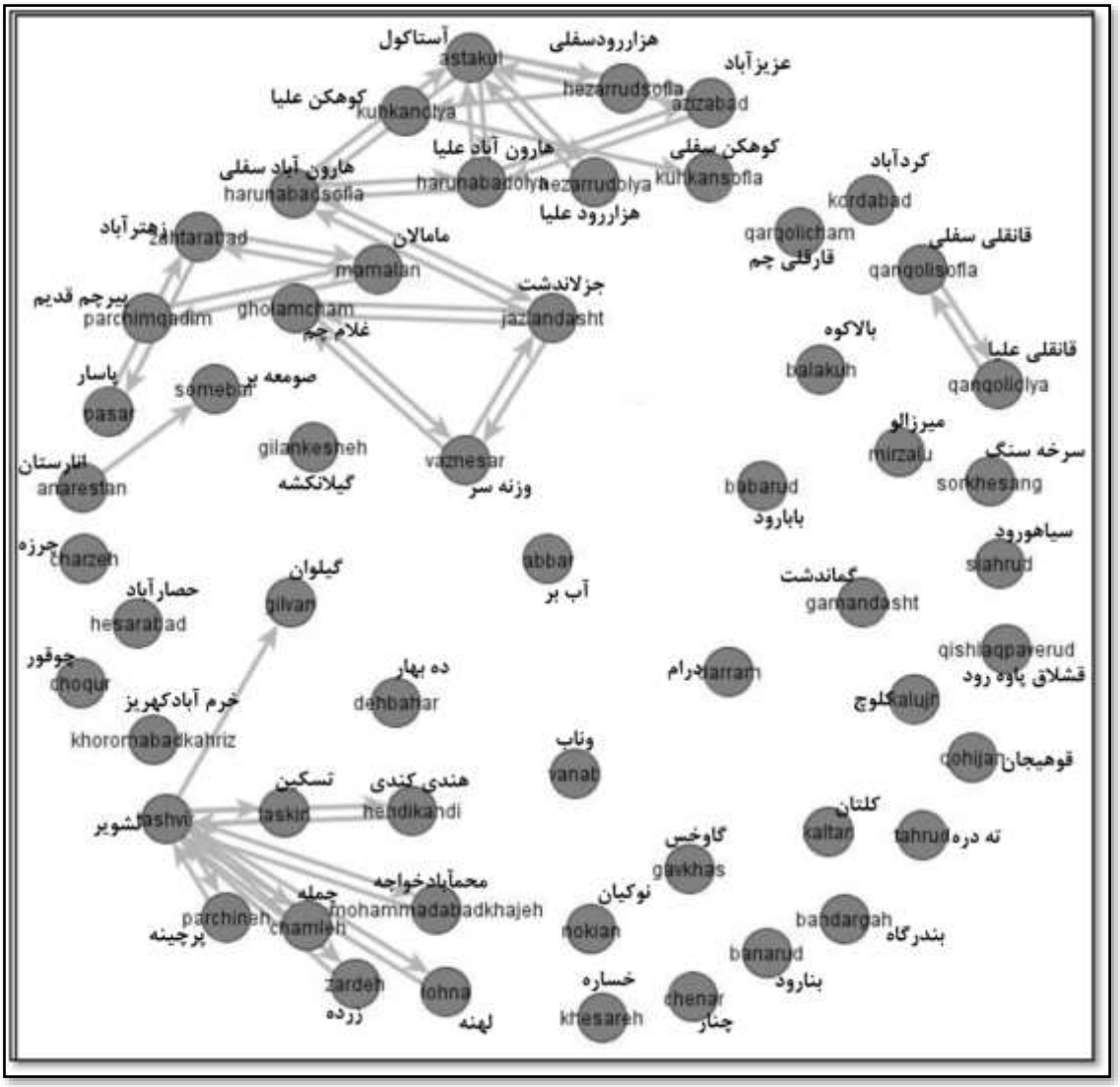

(منبع اطلاعات: پرسشنامه تکمیل شده روستایی)

در ادامه و برای بررسی بهتر و دقیق تر موضوع، ارتباط از ارتباط روستاهای دهستانهای درام و گیلوان با شهر آببر چشم پوشی شد و نتیجه به صورت گراف زیر درآمد. با حذف این ارتباطات، جریانات و پیوندهای موجود بین سکونتگاهها به شکل بهتری قابل مشاهده است.

به این معنی که با حذف ارتباطات موجود بین شهر آببر و روستاهای واقع در دهستان های درام و گیلوان، ارتباطات، جریانات و پیوندهای موجود در داخل هر سه دهستان به صورت روشنتری قابل مشاهده و بررسی است.

تصویر ۶۳: ارتباطات سکونتگاهها در بخش مرکزی شهرستان طارم با چشم پوشی از ارتباطات شهر آببر با روستاهای دهستانهای گیلوان و درام

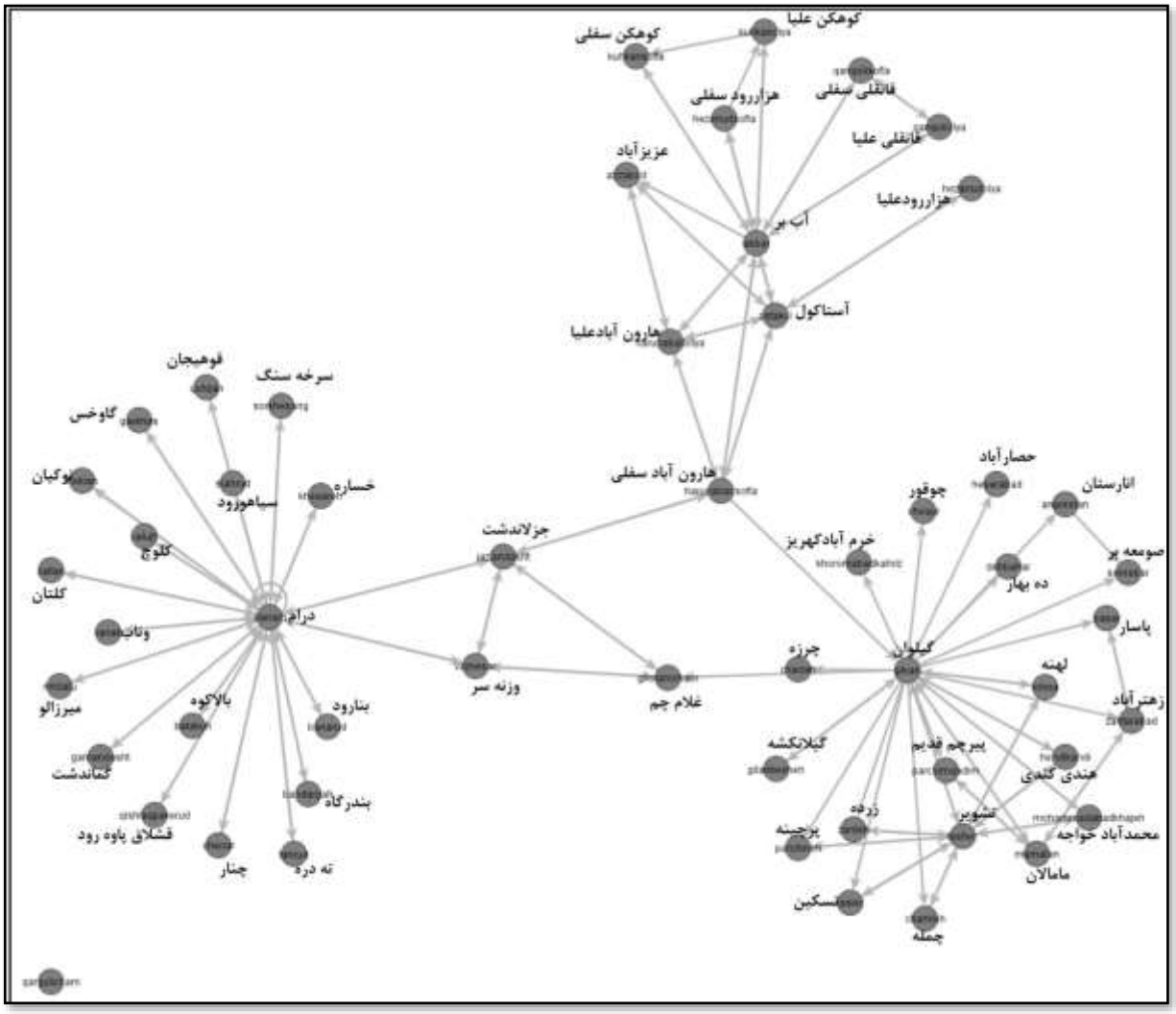

(منبع اطلاعات: پرسشنامه تکمیل شده روستایی)

در گام بعد، و برای مشخص شدن شبکه های داخلی و پیوندهای شکل گرفته لازم بود تا نقاط روستایی مرتبط به هم به صورت گروه ها مشخص شود. این امر باتوجه به ظرفیت نرم افزار با چند دستور متفاوت (Clustering, cohesiveness, connectedness, role equivalence) اجرا شد و نتایج متفاوت برای ارزیابی دقیق تر در دسترس قرار گرفت.

تصویر ۶۴ : دستورات متفاوت در دسترس در نرم افزار Visone برای گروه بندی سکونتگاهها به لحاظ ارتباطی

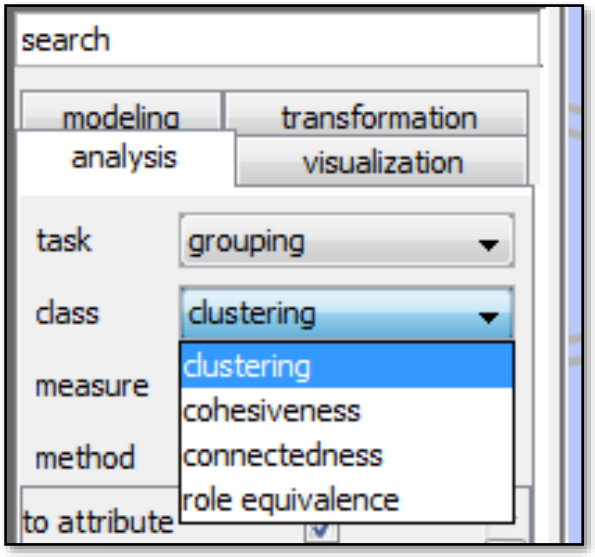

تصویر ۶۵: گروه بندی شبکه ارتباطات، جریانات و پیوندهای روستاهای منظومه

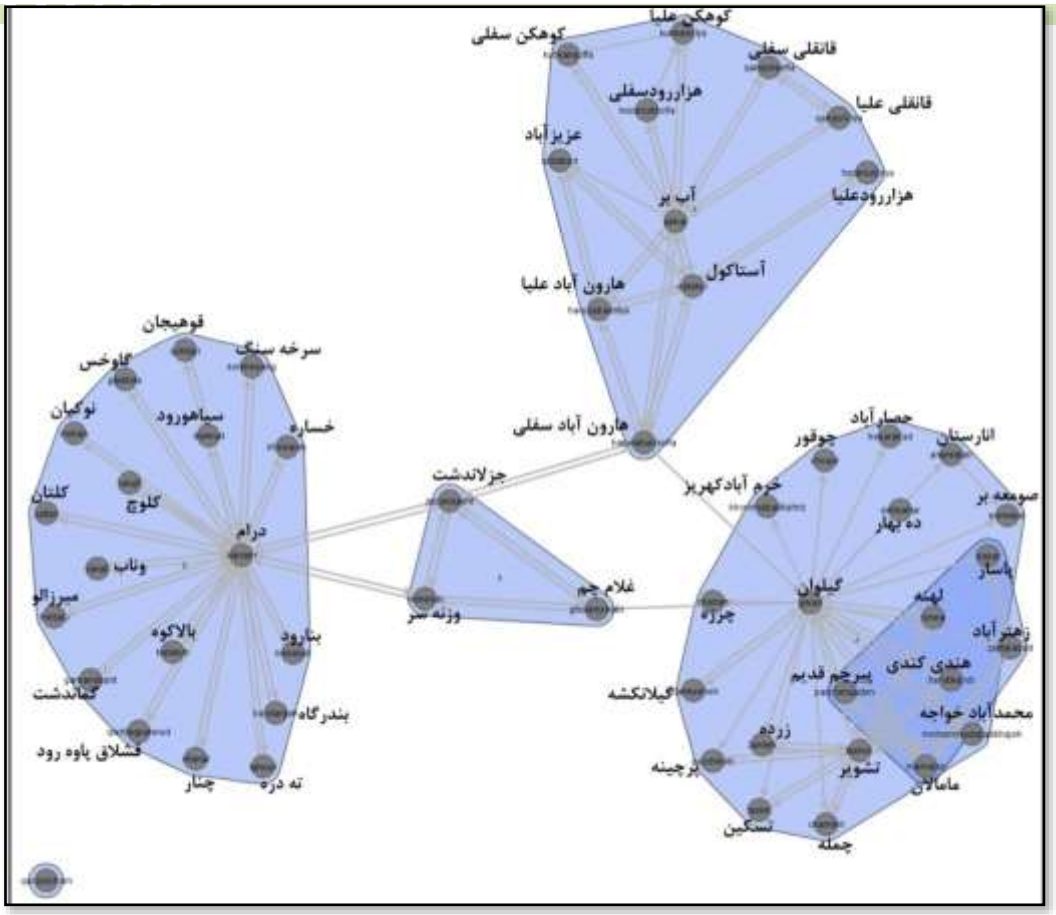

تصویر ۶۶: گروه بندی شبکه ارتباطات، جریانات و پیوندهای روستاهای منظومه

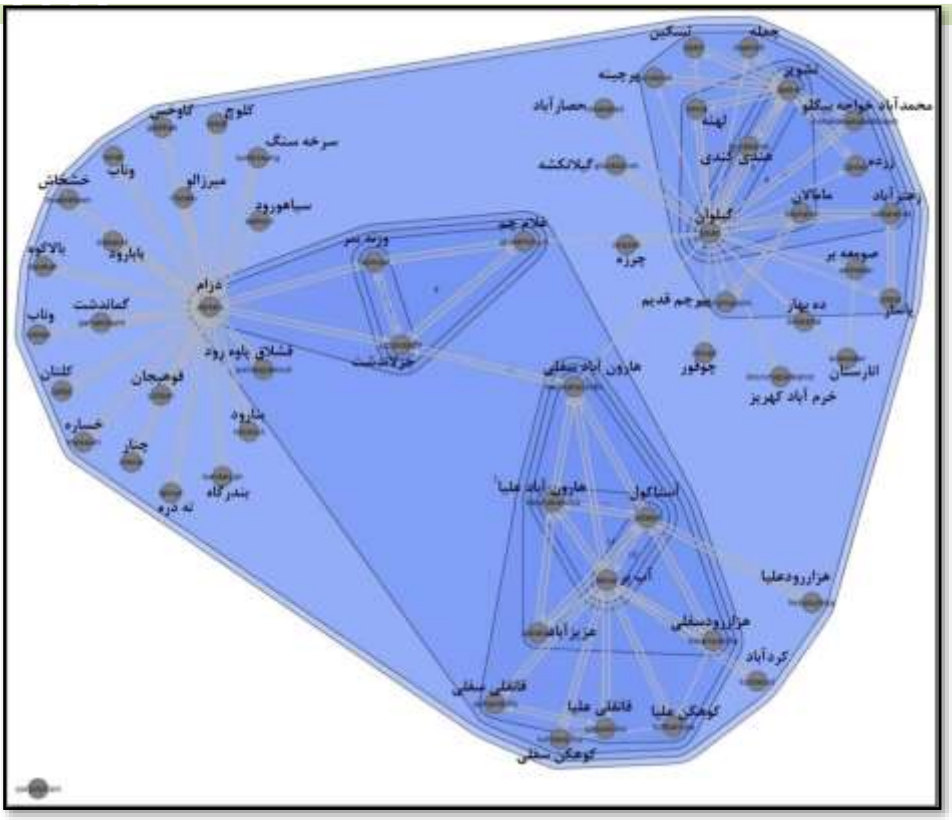

با افزوده شدن مختصات جغرافیایی نقاط سکونتگاهی در نرم افزار، ارتباطات و پیوندها بر روی نقشه جهانی به تصویر درآمد.

تصویر ۶۷: ارتباطات و پیوندهای روستاهای منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم بر روی نقشه دارای مختصات جهانی یو.تی.ام

خروجی حاصل از نرم افزار Visone برای سازمان فضایی منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم در نرم افزار GIS وارد شد. نقشه حاصل شده نشان می دهد پیوندهای اجتماعی - فرهنگی– اقتصادی – کالبدی در وضع موجود به نحوی است که کل فضای منظومه را به دو قسمت متفاوت تقسیم کرده است.

سکونتگاههای شهری و روستایی بزرگ داخل منظومه با روستاهای اطراف خود پیوندهای قدرتمندی را شکل داده اند؛ و با فاصله گرفتن از سکونتگاهها عمده و افزوده شدن شرایط سخت کوهستانی برای دسترسی، ارتباطات و پیوندها بین سکونتگاهها به شدت کاهش پیدا کرده است. همین عامل باعث شده است که روستاهایی که دارای پیوند ضعیف با سایر سکونتگاهها هستند، به لحاظ اجتماعی – اقتصادی در انزوا قرار بگیرند.

نقشه ۸۲: پهنه بندی فضا براساس وجود پیوندهای شبکه ای در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

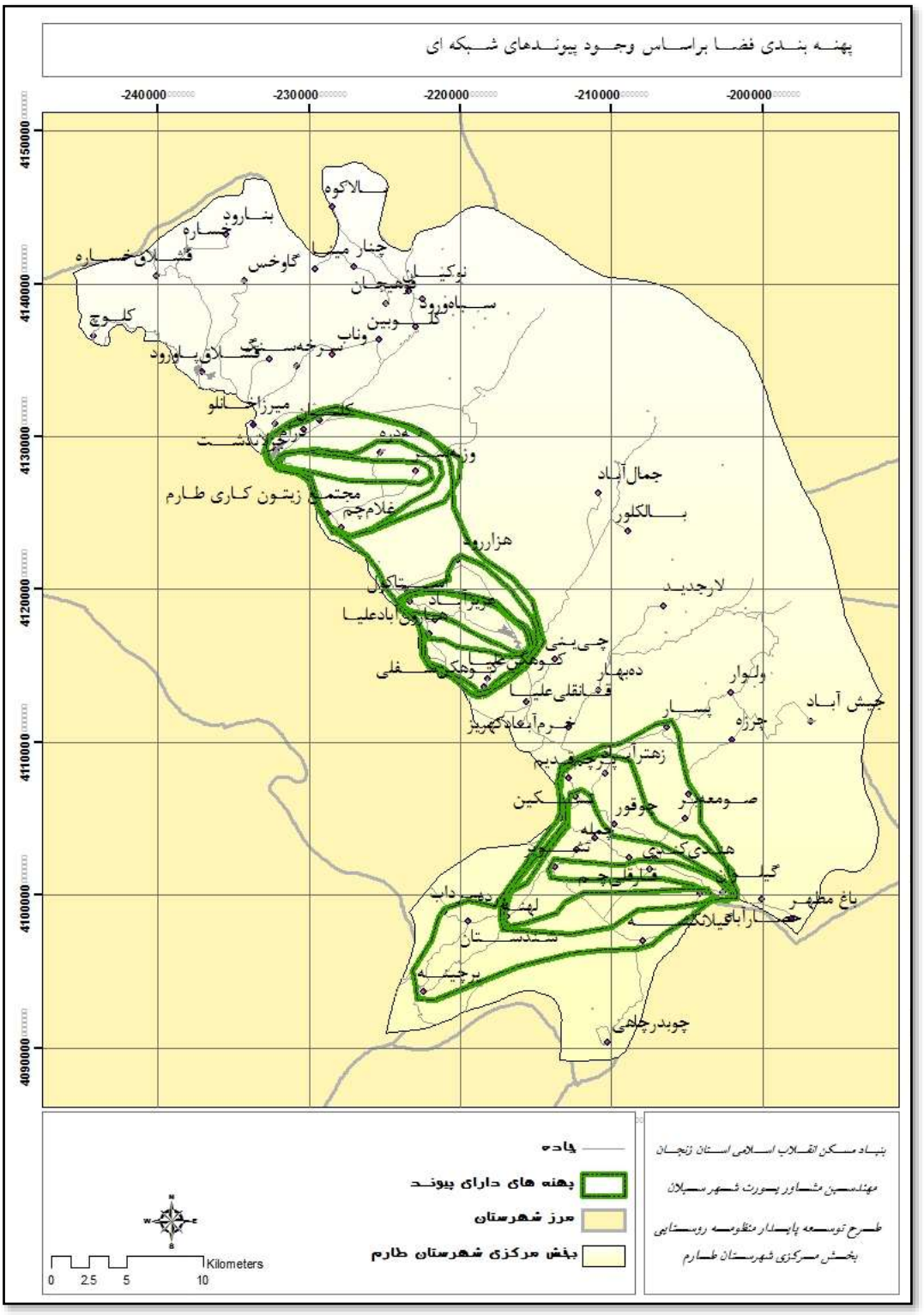

نقشه ۸۳: پهنه بندی عمده فضا براساس وجود پیوندهای شبکه ای در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

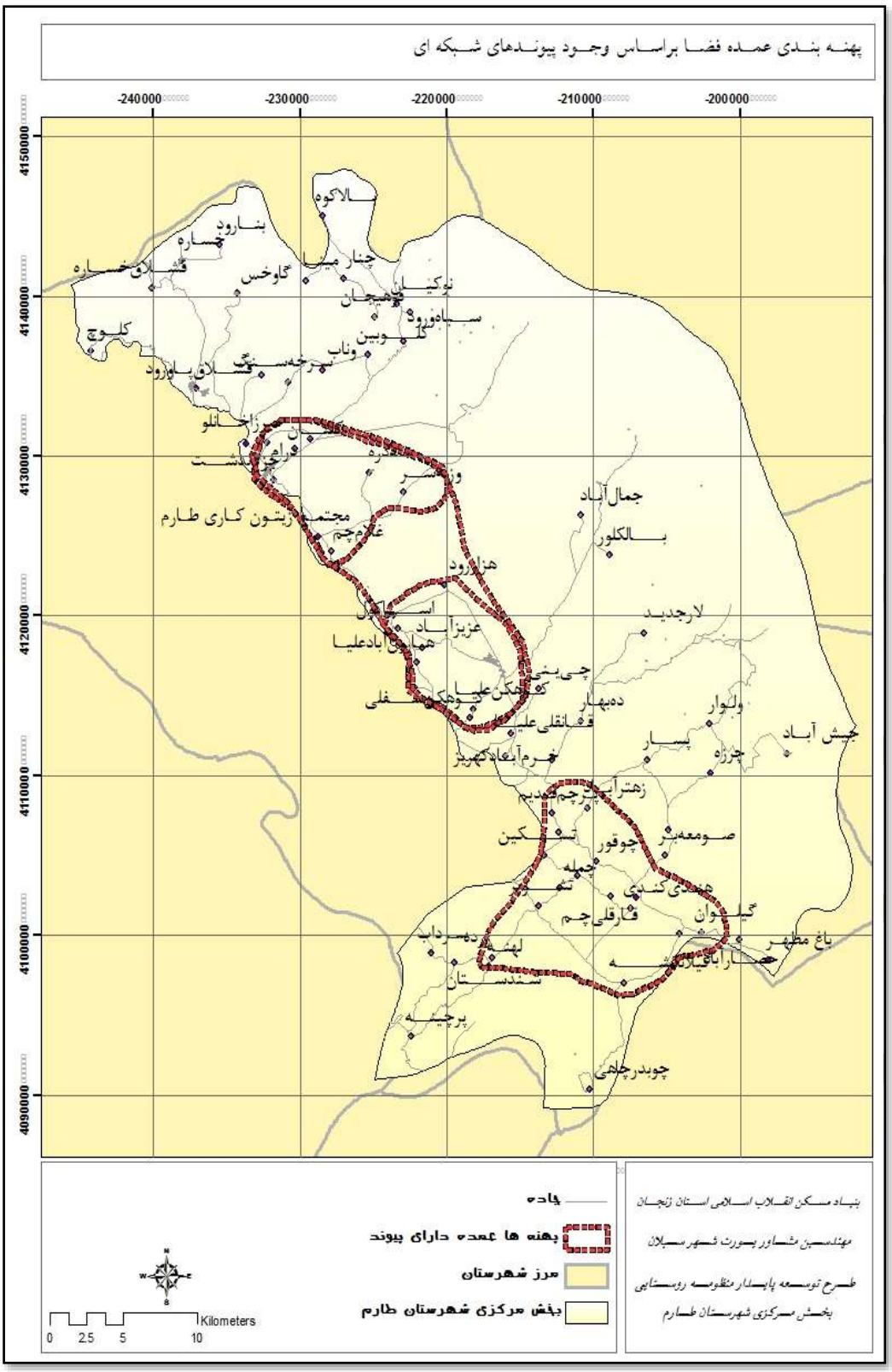

نقشه ۸۴ : سازمان فضایی منظومه

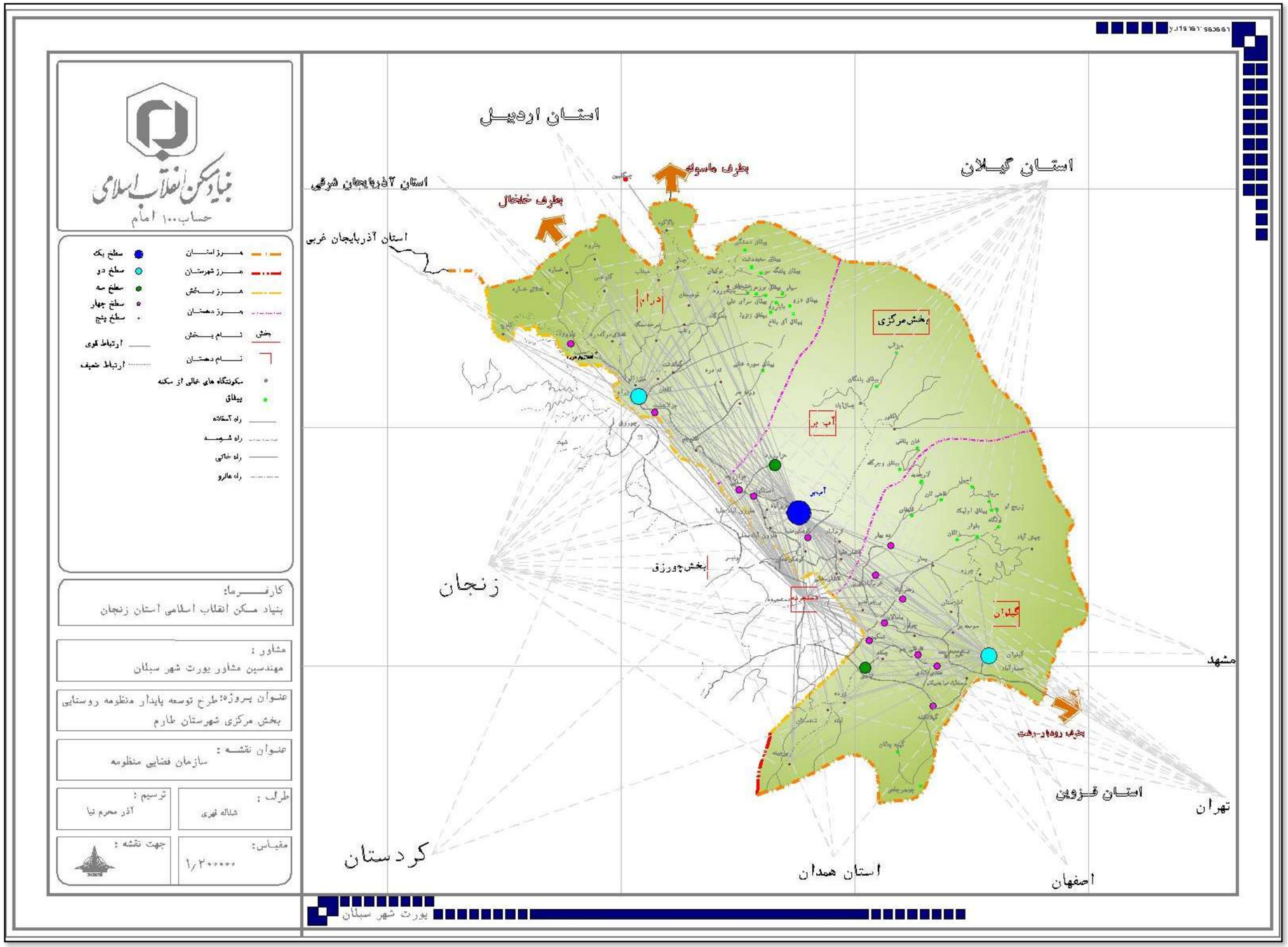

منبع: مشاور۱۳۹۴

۳-۲-۵-۱-فعالیت ها و روابط فضایی منظومه

۱-۳-۲-۵-۱-فعالیت ها و روابط درون منظومه ای

روابط شکل گرفته در بخش خدمات عموما از ساختار فضایی و سلسله مراتب سیاسی – اداری و همچنین میزان جمعیت و تعداد خدمات تبعیت می کند. پیوندهای ایجاد شده به واسطه جریان افراد برای بهره گیری از خدمات مختلف در بندهای مربوط به پیوندهای فضایی در سطح دهستانها تشریح شد. این روابط باعث ایجاد جریان عمده افراد و سرمایه در بین روستاها و شهر آببر و وهله اول و روستاهای اصلی همچون گیلوان، درام و تشویر در وهله دوم می شود. روابط فضایی شکل گرفته براساس ساختار فضایی و سلسله مراتب تاثیر زیادی را در جریان افراد و سرمایه ایفا می کند. روابط فضایی مداوم به شکل گیری فعالیتهای تثبیت شده در قالب بازارها منجر شده است و سلسله مراتب را شکل داده است.

در بخش صنعت تمرکز بیشتر صنایع در اطراف شهر آببر و همچنین دهستان گیلوان قابل مشاهده است. دهستان درام در مقایسه با دهستانهای آببر و گیلوان دارای کمترین میزان سرمایه گذاری های صنعتی است. عموم صنایع و کارخانجات موجود دارای رابطه فضایی قدرتمندی با ساختار اصلی فضایی و مسیرهای اصلی جریان افراد و سرمایه است. جمعیت بالاتر شهر آببر و همچنین دهستان گیلوان به همراه جذبه و قدرت اقتصادی مسیر عبور افراد – سرمایه درام –آببر– گیلوان – تهران باعث شکل دهی به فضاهای صنعتی شده است. همانطور که در بندهای پیشین اشاره شد مسیر اصلی جریان فرد –سرمایه به تبعیت از مسیر رودخانه قیزیل اوزن شکل گرفته است.

کریدور شکل گرفته درام –آببر– گیلوان در گذر زمان می تواند به خلق فضاهای نابرابر و روابط فضایی ناعادلانه بیانجامد. به این معنی که نقاط سکونتگاهی واقع در مسیر انتقال فرد – سرمایه – ثروت هر روز شکوفاتر شوند و روستاهای دور از این مسیر در حاشیه قرار بگیرند.

فعالیت اقتصادی بخش کشاورزی و همچنین خدمات گردشگری می توانند به محرک توسعه در روستاهای مختلف و شکل گیری شبکه سکونتگاهی عادلانه منجر شود. کشت برنج در روستاهای دهستان درام این فرصت را برای این روستاها فراهم می کند تا پهنه های صنعتی خاص برنج در این مناطق شکل بگیرد و با استفاده از توان محیطی، روابط فضایی جدیدی شکل داده شود تا این روستاها در مسیر و جریان انتقال سرمایه و ثروت واقع شوند. همچنین توان گردشگری روستاهای واقع در مسیر درام – ماسوله می تواند به خلق مسیر ثروت و سرمایه جدیدی منجر شود.

در حال حاضر محصولات کشاورزی تولید شده عموما به صورت خام از منطقه خارج می شوند و از مسیرهای گردشگری استفاده مختصری صورت می گیرد. تکمیل زنجیره ارزش در منطقه، با تاکید بر شکل گیری عوامل زنجیره ارزش منطبق با توانهای محیطی روستاهای همپیوند اقتصادی می تواند به شکل گیری سازمان فضایی عادلانه و ثروتمند در تمام سطح سرزمین منجر شود.

روابط فضایی شکل گرفته به واسطه جریان فرد – سرمایه، با روابط اجتماعی حاصل از روابط نسبی و سببی باعث ایجاد و شکل گیری یک ناحیه اجتماعی – اقتصادی در شهرستان طارم شده است.

۲-۳-۲-۵-۱-فعالیت ها و روابط برون منظومه ای(در سطح منظومه های همجوار و ناحیه)

روابط برون منظومه ای بخش مرکزی شهرستان طارم را می توان در دوبخش صادرات و واردات اقتصادی – فرهنگی مورد بررسی قرار داد. افراد و سرمایه ورودی به منطقه عموما تحت تاثیر تولیدات کشاورزی منظومه است. تولیدات کشاورزی با صادر شدن به استانهای مختلف کشور، به عنوان مهمترین توان اقتصادی منظومه، میزان سرمایه قابل توجهی را جذب می کند. این میزان سرمایه با از طرق مختلف از منظومه خارج می شود.
بازار محصولات کشاورزی در خارج از منظومه، روستای دستجرده است. علیرغم اینکه روستاهای دستجرده در خارج از منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم واقع شده است، جزوی از سیستم اقتصادی – اجتماعی شهرستان طارم محسوب می شود.
به علت ضعف بازار شهر آببر برای تامین نیازهای ماهیانه و سالیانه ساکنین منظومه، مقدار قابل توجهی از سرمایه های وارد شده به منطقه در بازار شهرهای زنجان و رشت خرج می شود. این امر به شکل گیری جریان افراد – سرمایه بین بخش مرکزی شهرستان طارم و شهرهای زنجان و رشت منجر شده است. شهر تهران بعد از شهرهای زنجان و رشت در رتبه بعدی قرار می گیرد.
در روابط فرهنگی، انتشار مد لباس و الگوهای سبک زندگی عموما از طریق شهرهای شمالی صورت می گیرد. گروههای موسیقی مورد علاقه ساکنین عموما از استان آذربایجان شرقی می باشد. در این تعاملات فرهنگی، منظومه بیشتر نقش گیرنده و تاثیرپذیر را دارد.

۱-۵-۴-جمع بندی: ویژگی ساختاری-کارکردی شبکه سکونتگاهی (بر اساس حوزه های درونی منظومه)

به صورت کلی می توان ویژگی های ساختاری – کارکردی شبکه سکونتگاهی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم را به شرح زیر جمع بندی کرد:

- به لحاظ ساختار فضایی شهر آببر، به عنوان مرکز شهرستان و بخش، در راس سلسله مراتب اداری – خدماتی – جمعیتی منظومه قرار می گیرد. روستاهای گیلوان و درام، به عنوان مرکز استان، در رتبه دوم سلسله مراتب اداری – خدماتی – جمعیتی قرار دارند. روستاهای همچون تشویر، زهترآباد، استاکول و... در سطوح بعدی ساختارفضایی به ایفای نقش می پردازند.
- با درنظر گرفتن جریانات کارکردی محل اتصال خطوط ارتباطی به مانند سه راهی کوهکن، روستای درام و روستای گیلوان می توانند نقش قدرتمندی را در اقتصاد منظومه داشته باشند.
- مسیر ارتباطی درام –آببر– گیلوان می تواند به عنوان کریدور ثروت در ارتقا نقش روستاهای واقع در مسیر نقش عمده ای را ایفا کند.
- مسیرهای اصلی آببر– درام – زنجان و آببر– گیلوان – زنجان می توانند به عنوان کریدورهای تکمیل کننده نقش توسعه ای خود را برای روستاهای واقع در مسیر ایفا کنند.
- تخصص یابی برخی از روستاها در تولید محصولات خاص کشاورزی به مانند تولید برنج در

روستاهای دهستان درام می تواند به خلق فضاهای اقتصادی ویژه بیانجامد. استفاده از توانهای محیطی روستاها می تواند به خلق پهنه های جدیدی کارکردی بیانجامد.

- مسیرهای گردشگری به خصوص در طول مسیرهایی که از لحاظ توسعه ای در حاشیه قرار گرفته اند، به مانند مسیر درام ماسوله، می توانند به خلق کریدورهای توسعه ای جدید بیانجامد.

ترکیب ساختار فضایی با کارکردها و فعالیتهای فضایی می تواند به خلق سازمان فضایی عادلانه و تامین کننده کیفیت زندگی بالاتر برای اهالی بیانجامد.

بخش دوم

۲-۱- فصل نخست: تحلیل ساختار و سازمان فضایی

۲-۱-۱- عوامل محیطی-اکولوژیک و اجتماعی-اقتصادی اثرگذار بر ساختار و سازمان فضایی

همانگونه در بخش ساختاری اشاره شد مهمترین عامل شکل دهنده ویژگی‌های ساختاری بخش مرکزی طارم، عوامل محیطی و اکولوژیک است. تاثیرگذاری این عوامل در بخش قبلی در بخش حوزه‌های ۸ گانه توضیح داده شد. در بخش قبلی مشخص گردید که عوامل مهم تشکیل دهنده محیطی- اکولوژیکی بخش ساختاری منظومه طارم عبارت است از توپوگرافی، میزان دسترسی به خاک، رودخانه‌ها و میزان دسترسی به آب.

- توپوگرافی و میزان دسترسی به خاک: توپوگرافی منظومه به صورت محیط‌های کوهستانی با شیب تند و میزان محدود خاک در کنار دره‌های نسبتا هموار با میزان خاک بیشتر، مهمترین عوامل تاثیرگذار در سازماندهی کالبدی سکونتگاه‌های جمعیتی و کاربری اراضی منظومه است. آبادی‌های واقع در ارتفاعات به صورت روستاهای کم جمعیت، ییلاقات و آبادی‌های خالی از سکنه و با اقتصاد متکی بر دامداری هستند. روستاهای واقع در فضاهای باز با دسترسی به میزان خاک کافی با شیب ملایم عموما بزرگتر و با اقتصادی متکی بر زراعت و باغداری است.
- رودخانه‌ها و میزان دسترسی به آب: مسیر عبور رودخانه در کنار توپوگرافی منظومه نقش عمده‌ای در شکل گیری نهایی ساختار و سازمان فضایی منظومه ایفا کرده است. جاده‌های اصلی و بین روستایی نیز عموما به تبعیت از مسیر عبور رودخانه‌ها شکل گرفته است.

تاثیرگذاری این عوامل محیطی-اکولوژیکی فوق بر بخش‌های مختلف بخش مرکزی طارم یکنواخت نبوده است به طوریکه در بخش‌هایی از منظومه، این عوامل باعث فعالیت‌های اقتصادی پویا در سکونتگاه‌ها شده و هم باعث روابط بین سکونتگاهی شده است؛ سکونتگاه‌های حوزه شماره ۶ و ۷ نمونه‌ای از این تاثیرگذاری مثبت عوامل محیطی-اکولوژیکی است. در حالیکه در بخش‌های دیگر از منظومه، عوامل محیطی-اکولوژیکی با محدودیت‌هایی که ایجاد نموده، فاقد سکونتگاه‌های دارای سکنه است و یا بخشی دیگر از منظومه تعداد سکونتگاه‌های دارای سکنه بسیار کمی‌دارد و زیرساخت‌های آنها بسیار نامناسب بوده و روابط بین سکونتگاهی ضعیفی را پدید آورده است؛ حوزه‌های ۱ و ۲ نمونه‌ای از تاثیرگذاری عوامل محیطی-اکولوژیکی بر منظومه طارم است که عوامل محیطی-اکولوژیکی از یک طرف باعث دوری از جریانات منظومه شده و از طرف دیگر باعث شکل‌گیری ییلاقات متعدد در این حوزه‌ها به ویژه در حوزه شماره۲ شده است.

بر این اساس عوامل محیطی-اکولوژیکی در بخشهایی از منظومه منجر به کاهش فعالیتهای اقتصادی و تضعیف نقش کارکردی آن سکونتگاه‌ها شده است. همچنین همین عامل منجر به شکل‌گیری روابط برخی از این سکونتگاه‌ها با خارج از منظومه شده است؛ یعنی جدا از اینکه روابط افقی بین سکونتگاه‌ها وجود ندارد، روابط عمودی بین سکونتگاه‌ها با روستاهای مرکزی و شهر مرکزی منظومه نیز وجود ندارد لذا سکونتگاه‌های حوزه‌های انزوایی، با خارج از منظومه ارتباط برقرار نموده‌اند. روستاهای بالاکوه و کلوچ از این دسته‌اند که به

دلیل دوری از سکونتگاه‌های دیگر منظومه، برای خدمات آموزشی، دانش آموزان روستای بالاکوه برای مقطع ابتدایی به روستای کلم چوبین در شهرستان خلخال و دانش آموزان روستای کلوچ برای مقطع راهنمایی به روستای کلوین می‌روند.

از دیگر عوامل تأثیرگذار بر ساختار و سازمان فضایی منظومه طارم، عوامل اجتماعی-اقتصادی است. عمده تاثیرگذاری این عوامل بر ساختار و سازمان فضایی بخش مرکزی شهرستان طارم را می‌توان به موارد زیر تقسیم بندی نمود:

- تعداد جمعیت بیشتر عموما به نقش اقتصادی قدرتمندتر بازار منجر شده است که عموما سکونتگاه‌های پرجمعیت و با اقتصاد قویتر در حوزه‌هایی واقع شده که شرایط محیطی و اکولوژیکی مناسب‌تری را دارد.
- به غیر از نقاط جمعیتی، مکان بازارهایی همچون سه راهی کوهکن و بازار دستجرده نقش موثری در ساختار و سازمان فضایی منظومه دارند.
- تخصص یابی برخی از روستاها در تولید محصولات خاص، به مانند تولید برنج و سیر در تعدادی از روستاهای دهستان درام، نقش موثری در ساختار و سازمان فضایی منظومه دارد. که این نوع باعث ارتباطات عمده‌ای با برون منظومه و با چند شهر بزرگ شده است؛ این ارتباطات با شهرهایی مانند رشت، تبریز، همدان، کرج، قزوین و تهران است.
- نقش گردشگری برخی از خطوط و دره‌ها توانسته به شکل گیری تنوع تولیدات اقتصادی مبتنی بر گردشگری بیانجامد.

۲-۱-۲- جایگاه فضایی و توان نقش پذیری سازمان فضایی منظومه در برنامه‌ها و سیاست‌های طرح‌های عمرانی

در این بخش با استناد به مطالعات بندهای پیشین در ارتباط با نقش منظومه طارم در طرح‌های فرادست و برنامه‌ها و سیاست‌های عمرانی دستگاه‌های مختلف در سطوح مختلف محلی، ناحیه‌ای و ملی پرداخته می‌شود.

برای بخش مرکزی طارم طرح‌های فرادست متعددی وجود دارد که آنها عبارت است از: طرح آمایش استان زنجان، طرح جامع ناحیه‌ای استان زنجان، طرح تفصیلی شهر آب بر، طرح راهبرد توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم و برنامه‌ها و سیاست‌های عمرانی برخی سازمان‌ها.

در طرح آمایش استان زنجان به عنوان سند توسعه استان، حفظ کلیه اراضی کشاورزی استان و از جمله اراضی کشاورزی منظومه طارم در اولویت قرار گرفته و محور توسعه منطقه بخش کشاورزی و صنایع مرتبط با آن است. در این طرح نگاه کلی حاکم بوده است.

در طرح ناحیه زنجان برای حل بسیاری از معضلات کنونی و آتی شهر زنجان و ناحیه پیرامون آن رشد و توسعه موزون و همه جانبه مطرح شده است. از این رو در راستای تعادل بخشیدن به توزیع فضایی جمعیت و تمرکززدایی از شهر زنجان، تقویت کانون‌های شهری موجود نظیر شهر آببر و کانون‌های روستایی-شهری

پیشنهاد شده است. ۱۰ نقطه شهری نظیر روستاهای گیلوان و درام مشخص شده که تا سال ۱۴۰۰ جزء روستا-شهرهایی هستند که نقش‌های محلی را در منطقه پیرامونی خود ایفا می‌کنند. همچنین در همین طرح در جدول شبکه شهری پیشنهادی ناحیه زنجان با افق ۱۴۰۰، شهر آببر با عملکرد خدمات پشتیبان تولید کشاورزی و افزایش جمعیت تا بیش از ۲۰ هزار نفر در نظر گرفته شده است و روستاهای گیلوان و درام نیز از روستا به شهر تغییر یافته و برای آنها خدمات کشاورزی پیشنهاد شده است. علاوه بر آن، در طرح جامع ناحیه برای بخش مرکزی طارم سه منظومه، ۵ مجموعه و ۱۰ حوزه روستایی پیش بینی شده است. در این طرح بر جریان‌های عمودی سکونتگاه‌ها با سایر سکونتگاه‌ها منظومه تأکید شده و جریان‌های افقی و بین سکونتگاهی دیده نشده است.

علاوه بر طرح آمایش استان و طرح جامع ناحیه زنجان که برنامه ریزی در قالب عرصه جغرافیایی فراگیر منظومه بوده است، طرح راهبردهای توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم با تاکید بر منابع و امکانات محلی نیز وجود دارد که در آن تنگناهای موجود شهرستان طارم شناسایی شده است. این تنگناها نظیر زلزله خیزی منطقه، محدودیت عمق خاک، سیل گیر بودن منطقه، کندی پیشرفت عملیات آب و آبرسانی، ضعف آشکار صنعت، نبود انبار برای ذخیره کالا، ضعف شبکه ارتباطی، پراکندگی و کوچک بودن بیشتر سکونتگاه‌ها و نارسایی سلسله مراتب سکونتگاهی در سطح ناحیه و منطقه می‌باشد. در بخش امکانات و توان‌های شهرستان هم به مواردی متعددی از جمله امکان کشت زیتون و وجود منابع آب کافی اشاره شده است؛ منظومه طارم بیشترین حجم تولید زیتون را به خود اختصاص داده است و همچنین به دلیل عبور رودخانه قزل اوزن منابع آبی کافی دارد. در بخش پایانی این طرح آمده است که شکل گیری سازمان فضایی سکونتگاه‌های ناحیه طارم متاثر از مجموعه عوامل طبیعی و انسانی است، توان معیشتی-اقتصادی منطقه طارم روستایی است، روستاهای کوچک و کوهستانی و حرکت جمعیت از روستاهای کوچک به شهر مرکز ناحیه (آببر) و روستاهای مرکزی صورت می‌گیرد که به دلیل عدم وجود امکانات زیرساختی و رفاهی است. همچنین در این طرح، برای شهرستان طارم ۵ منظومه در نظر گرفته شده است. در این طرح نیز جریان‌های عمومی‌بیشتر مد نظر قرار گرفته است و جریان‌های افقی و بین سکونتگاهی مورد ملاحظه قرار نگرفته است.

طبق طرح تفصیلی شهر آببر، ۱۱روستا از روستاهای منظومه طارم در حوزه نفوذ شهر آب بر، قرار دارد که خدمات خود را از شهر آببر دریافت می‌کنند.

یکی دیگر از طرح‌ها، طرح هادی روستایی است که حدود ۴۲ سکونتگاه طرح هادی روستایی دارند و توسعه آن بر اساس طرح هادی صورت می‌گیرد و دو روستا نیز یکی طرح جابه جایی و یکی طرح کالبدی دارند. داشتن طرح هادی یکی از الزامات است که حدود ۱۷ روستا فاقد طرح هادی هستند و توسعه کالبدی روستا طبق طرح نیست. لذا تهیه و تدوین طرح هادی برای تمامی‌سکونتگاه‌های منظومه طارم یک ضرورت است.

علاوه بر طرح‌های فوق، هر یک از نهادهای مرتبط با توسعه، برای منظومه طارم و یا سکونتگاه‌های آن، برنامه‌ها و سیاست‌های عمرانی دارند. از برنامه‌های آتی اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی‌می‌توان به بازسازی کلی فرهنگسرای آب بر و بهینه سازی سیستم سرمایش و گرمایش فرهنگسرا اشاره نمود.

از مهمترین اقدامات و برنامه‌های اداره جهادکشاورزی در بخش مرکزی شهرستان طارم توسعه آبیاری تحت فشار و روشهای نوین سیستم‌های آبیاری است که در شرایط حاضر بیش از ۷۰۰ هکتار از اراضی دهستان گیلوان از آبیاری تحت فشار استفاده می‌شود و برای بقیه منظومه سیاست‌هایی مبنی بر افزایش آبیاری تحت فشار را دارند. از دیگر اقدامات اداره جهادکشاورزی در منظومه طارم، می‌توان به توسعه ۴۷۷ واحد کارگاه فرآوری زیتون اعم از سنتی و صنعتی و ارائه تسهیلات ارزان قیمت برای مکانیزه کردن بخش‌های مختلف کشاورزی، توسعه کشت‌های گلخانه‌ای از طریق ارائه تسهیلات ارزان قیمت و بالابردن سطح دانش و آگاهی کشاورزان از طریق آموزش، اشاره نمود.

همچنین طرح‌های عمرانی مرتبط با جاده سازی و احداث پل است که توسط اداره کل راه و شهرسازی استان زنجان صورت می‌گیرد.

در نهایت توضیحات فوق، نشان می‌دهد که نهادهای مختلف نه به عنوان یک کلیت یکپارچه فضایی، بلکه به صورت بخشی به منظومه طارم توجه داشته‌اند. نگاه نهادهای ذیربط توسعه حاکی از شناخت تقریبی از منظومه است که تاکید بر خدمات کشاورزی، خدمات پشتیبان و صنایع مرتبط با آن، خدمات گردشگری با توجه به پتانسیل‌های طبیعی منظومه طارم می‌شود. طبق جداول بند ۱-۲-۲-۱، بیشتر پروژه‌های مربوط به اداره جهاد کشاورزی زنجان و اداره راه و شهرسازی بوده که انجام شده است. بیشتر پروژه‌ها مربوط به بخش کشاورزی است که در زمینه آبیاری تحت فشار و کارگاه‌های فرآوری زیتون می‌باشد. با توجه به اهمیت منابع آبی در پایداری سکونتگاه‌های روستایی، توجه به پروژه‌های آبیاری تحت فشار بیشتر ضرورت دارد. همچنین با عنایت به فراوانی و اهمیت محصول زیتون در بخش مرکزی طارم، کارگاه‌ها و پروژه‌های متعددی نیاز است. در کنار پروژه‌های بخش کشاورزی، پروژه‌های عمرانی نظیر راه و پل سازی و احداث سد وجود دارد؛ با توجه به کانون‌های گروهی و نشست‌ها با ساکنان روستاها، برخی روستاهای منظومه طارم نیاز به احداث سدهای جدید دارند که مشکل کمبود آب حل گردد و عدم راه‌های آسفاله از دیگر مشکلات ساکنین روستاهای فاقد راه آسفالته است که پروژه‌های عمرانی بیشتری برای بخش مرکزی طارم را طلب می‌کند.

طبق اطلاعات بند ۲-۲-۲-۱-، بخش عمده‌ای از صنایع موجود در شهرک صنعتی طارم و ناحیه صنعتی طارم به صورت راکد و نیمه تمام است. فراهم نمودن شرایط مناسب زیرساخت و کسب اعتبارات بیشتر به منظور فعال شدن صنایع، می‌تواند بخش صنعتی منظومه طارم را فعال نماید که به واسطه آن اشتغال افزایش خواهد یافت. از این رو در برنامه‌های توسعه باید بخش صنایع بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

۲-۱-۳- امکانات و موانع شکل پذیری مطلوب ساختار و سازمان فضایی(شبکه کارآمد فضایی) در سطح منظومه

براساس راهبرد شبکه منطقه ای، شکل پذیری مطلوب ساختار و سازمان فضایی در سطح منظومه، مستلزم وجود ارتباطات افقی بین سکونتگاه در کنار ارتباطات عمودی است به طوریکه روابط بین سکونتگاه‌ها به هم افزایی توان‌های هریک از سکونتگاه‌ها بیانجامد و نقش و کارکرد هر سکونتگاه را تثبیت کند. نقش پذیری سازمان یافته سکونتگاه‌های منظومه باعث ایجاد خوشه‌ها و شبکه‌های سکونتگاه‌های همسطح خواهد شد که با کارکرد مکمل هم باعث تقویت عملکرد منظومه در شبکه سکونتگاه‌ها منطقه و استان و باعث پویایی

سازمان فضایی منظومه خواهد شد.

استقرار سکونتگاه‌های بخش مرکزی شهرستان طارم در حوزه آبریز رودخانه قزل اوزن، باعث ایجاد نوعی واحد در نقش وکارکرد سکونتگاه‌های منظومه شده است و به نحوی فرهنگ زندگی تقریبا همسانی را خلق کرده است. علیرغم این مساله، تنوع در شرایط محیطی – بوم شناختی منظومه و همچنین نحوه واقع شدن در طول مسیر منظومه به رشت و تهران باعث شکل گیری شبکه سکونتگاهی با نقش‌های متفاوت در سطح منظومه شده است. از سمت جنوب منظومه، روستاهای دهستان گیلوان با دسترسی به منابع آب و خاک کافی دارای اقتصاد قدرتمند بر پایه تولیدات زراعی – باغی و دامی‌هستند. شکل گیری روستاهای بزرگ با خلق اشتغال در بخش خدمات، پویایی خاصی به روستاهای این دهستان داده است. در عین حال واقع شدن این دهستان در مسیر رشت و تهران به کارآمدی فضایی بیشتر این سکونتگاه‌ها انجامیده است.

سازمان فضایی دهستان آببر تحت تاثیر سه عامل عمده، استقرار شهر آببر، واقع شدن سه راهی کوهکن و همچنین کاسته شدن از میزان دسترسی به خاک شکل گرفته است. شهر آببر با تمرکز ادارات و خدمات مختلف به شکل گیری نوعی روابط مستحکم عمودی منجر شده است. شهر آببر از یک طرف خدمات مورد نیاز سطح منظومه را تامین می‌کند و از طرف دیگر تمرکز و سلسله مراتب عمودی را تقویت می‌کند. سه راهی کوهکن به عنوان بازار ارائه محصولات، امکان تعامل و عرضه محصولات بخش مرکزی شهرستان طارم را فراهم می‌کند و نقش مهمی‌را در اقتصاد منظومه دارد.

در دهستان درام روستاهای واقع در نزدیکی رودخانه قزل اوزن، علیرغم مشابهت به سایر سکونتگاه‌های منظومه در نحوه دسترسی به آب، به علت محدودیت دسترسی به منابع خاک و همچنین واقع شدن در دورترین نقطه نسبت به زیرساخت‌های عمده جاده‌ای – ارتباطی دارای پویایی و کارآمدی کمتری هستند و جمعیت کمتری را جذب کرده اند. همچنین تعدادی از روستاهای دهستان درام در ارتفاعات شکل گرفته اند و این امر دسترسی به منابع خاک را و زیرساخت ها را با مشکلات عمده مواجه کرده است و زندگی مبتنی بر دامداری را شکل داده است. انزوای جغرافیایی این روستاها باعث شده است تا برخی ارتباطات این روستاها با روستاهای شهرستان‌های اطراف شکل بگیرد. با این وجود زمینه ها وجود جاده تاریخی از درام به سمت ماسوله باعث شده است امکانات خوبی برای خارج شدن این سکونتگاه‌ها از انزوا خلق شود. امکان برقراری ارتباط دهستان درام با استان گیلان و اردبیل می‌تواند امکان خوبی را تحرک و پویایی روستاهای این دهستان ایجاد کند و به کارآمدی شبکه فضایی بیانجامد.

ارتباط اقتصادی قدرتمند منظومه با بازار روستای دستجرده، واقع در بخش چورزق، سازمان فضایی قدرتمندی خلق کرده است. بررسی روابط اقتصادی و عرضه محصولات بخش مرکزی شهرستان طارم بدون در نظر گرفتن نقش بازار روستای دستجره ناقص خواهد بود. همچنین روستای شیت، واقع در بخش چورزق، نقش مهمی‌را در روابط فرهنگی – مذهبی منظومه ایفا می‌کند.

در مجموع، دسترسی به آب، خاک و زیرساخت نقش مهمی‌را در شکل گیری سازمان فضایی مطلوب دارد. در میان سه عامل فوق، دسترسی به آب و زیرساخت را می‌توان با تعریف استراتژی و برنامه مدون، تامین کرد و امکان شکل گیری مطلوب ساختار و سازمان فضایی را ارتقا داد.

۲-۱-۴- تبیین فرصتها و محدودیت‌های منظومه

تحلیل SWOT ابزاری کارآمد برای شناسایی شرایط محیطی و توانایی‌های درونی منظومه است. پایه و اساس این ابزار کارآمد در مدیریت استراتژیک و همین طور بازاریابی، شناخت محیط پیرامونی است. حروف SWOT که آن را به شکل‌های دیگر مثل TOWS هم می‌نویسند، ابتدای کلمات Strength به معنای قوت، Weakness به معنای ضعف، Opportunity به معنای فرصت و Threat به معنای تهدید است. ماهیت قوت و ضعف به درون منظومه مربوط می‌شود و فرصت و تهدید معمولاً به خارج از محیط منظومه مرتبط است.

برای انجام تحلیل SWOT ابتدا عوامل داخلی و عوامل خارجی شناسائی می‌شود. پس از مشخص شدن تمامی‌نقاط ضعف و قوت و تهدیدها و فرصتها، ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE) ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE) تشکیل می‌شود. نقاط ضعف و قوت داخلی در ماتریس IFE و فرصتها و تهدیدات خارجی در ماتریس EFE تجزیه و تحلیل می‌شوند. پس از مشخص شدن و نمره دهی عوامل درونی و بیرونی، این عوامل در جدول ماتریس استراتژی‌ها قرار می‌گیرند.

طبق شرح خدمات طرح، نقاط قوت و فرصتهای منظومه زیر عنوان فرصتها و نقاط ضعف و تهدیدات زیرعنوان محدودیت‌های منظومه و در چهار دسته فرصتها و محدودیت‌های محیطی – بوم شناختی، اجتماعی – فرهنگی، اقتصادی و سیاسی - مدیریتی طبقه بندی شده است.

جدول ۱ :فرصتها و محدودیت‌های محیطی- بوم شناختی

فرصتها و محدودیت‌های محیطی – بوم شناختی	
فرصتها	منظومه در مواقع پرباران بودن کل منطقه دارای ترسالی بسیار شدید و در مواقع خشکسالی دارای خشکسالی ضعیف می‌باشد. ۴۵,۴ درصد از مساحت منظومه در اراضی نسبتا هموار، با شیب عمومی۲ تا ۱۰ درصد، و مناسب برای فعالیتهای زراعی و باغی قرار دارد. عبور رودخانه پرآب قیزیل اوزن و آبراهه‌های فرعی رودخانه از منظومه که به غنای منابع آب منظومه منجر شده است. رودخانه قزل اوزن به طور متوسط در ایستگاه بیانلو – در ماه نشان – ۱۷,۷ مترمکعب و در ایستگاه گیلوان –قبل از ورود به دریاچه سد سپیدرود- ۱۱۷,۳ مترمکعب در ثانیه آبدهی دارد. همچنین میزان آبدهی سالیانه ۹ آبراهه فرعی ۱۱۷,۱۰ میلیون مترمکعب در سال است. کیفیت منابع آب سطحی منظومه در رودخانه‌های فرعی عموما خوب بوده و برای مصرف آشامیدن، کشاورزی و صنایع مناسب می‌باشد. سفره‌های آب زیرزمینی حاشیه و بستر رودخانه که از درام تا گیلوان، یعنی در بخش اعظم مسیر رودخانه قزل اوزن در شهرستان طارم به شکل پیوسته وجود دارد و ضخامت آن براساس بررسی‌های انجام شده از ۱۰ متر تا حدود ۳۰ متر متغیر است. آب حوزه آبخیز دره‌های فرعی و مخروطه افکنه ها برای آشامیدن دارای کیفیت مناسبتری نسبت به آبهای زیرزمینی بستر و حاشیه رودخانه قزل اوزن است. وجود تنوع بالای گیاهی و ۹۱۶۷ هکتار جنگل در سطح منظومه با گونه‌های درختی بلوط، بادام، پسته، ایلفی، گوجه وحشی، گردوی وحشی، زیتون، کامتیغ، امرود، سیب، اسپرهای خاردار، اقاقیا، سیب

فرصتها و محدودیت‌های محیطی – بوم شناختی	
	وحشی، زالزالک، زرشک، تمشک، زبان گنجشک، کرکو، پلاخو، دغدغک، کلاه میرحسن ها، کل اروان ها، انار، بادام کوهی، آلبالو، سیاه تلو، راش، آلبالو تلخ، ازگیل، ارجنگ، خنجک، سماق، بید و صنوبر از ویژگی‌های منظومه است. وجود انواع رستنی ها از قبیل شیرین بیان، تلخ بیان، بو مادران، گل گاو زبان،گل بنفشه، کاسنی، کنگر، ریواس، گشنیز، گزنه، سیر کوهی، گل ختمی، خاک شیر، قدومه، بابونه، قارچ، کاکوتی، دنبلان و پر سیاوشان که به مصرف خوراکی، صنعتی، دارویی می‌رسد و انواع سبزیجات خودرو خوراکی که در فصل بهار یک وعده‌ی غذایی به حساب می‌آید به نام محلی تره پته در منظومه موجود است. قسمت عمده از سطح منظومه در محدوده منطقه شکار ممنوع واقع شده است. باتوجه به وجود خاکهای آبرفتی در منطقه به همراه منابع آب کافی، زراعت و باغداری از مهمترین توان‌های این منطقه است.
محدودیت‌ها	وقوع پرخسارت ترین زمین لرزه تاریخ کشور بعد از زمین لرزه طبس، با بیش از ۴۰ هزار نفر کشته، ۶۰ هزار نفر زخمی‌و ۵۰۰ هزار تن آواره و ۷۰۰ روستای ویران شده در زلزله ۳۱ خرداد ماه رودبار-منجیل-طارم تهدیدی برای تامین ایمنی و امنیت منظومه است. واقع شدن چندین گسله در سطح منظومه و قرارگیری اکثریت سکونتگاه‌های منظومه در پهنه با خطر بالای زلزله تهدیدی عمده‌ای برای ایمنی و امنیت منظومه است. سیل خیز بودن منظومه با توجه به عبور رودخانه قیزیل اوزن و رودخانه‌های فرعی، به طوریکه در سیل فروردین ماه ۱۳۹۴ آب شرب ۲۵ روستا، راه ارتباطی ۱۰ روستا، راه اصلی منجیل-طارم-زنجان، چندین مورد پل، اراضی و زارعی و باغی ۲۵ روستا و... دچار خسارت شد. دفع فاضلابهای خانگی روستاها در چاههای جذبی، با توجه به شیب منطقه می‌تواند امکان وقوع خطراتی چون رانش و سولی فلکسیون را افزایش دهد و همچنین موجب آلودگی چاههای عمیق تامین آب شرب و کشاورزی شود. علیرغم تلاش‌های صورت گرفته، در زمینه بهداشت محیط مشکلاتی در نحوه دفع فضولات حیوانی، مشکلات احتمالی ناشی از همجواری محل نگهداری دام و ماکیان و کشاورزان و... وجود دارد. شور بودن آهکی بودن آب چاههای تامین آب شرب روستای هارون آبادعلیا، هزاررود سفلی، کوهکن علیا، غلام چم و... از محدودیت‌های تامین آب از چاهها نزدیک رودخانه قیزیل اوزن است.

جدول ۲ : فرصتها و محدودیت‌های اجتماعی- فرهنگی

فرصتها و محدودیت‌های اجتماعی – فرهنگی	
فرصتها	نبود یک سکونتگاه‌های عمده در داخل منظومه و همچنین فاصله مناسب از سکونتگاه‌های عمده همسایه باعث شکل گیری یک منظومه با عملکرد نسبت کارا شده است. به لحاظ تاریخی منطقه مورد مطالعه به استناد متون کتیبه‌های آشوری در قرن نهم قبل از میلاد آندیا نام داشته و به احتمال زیاد اقوام ساکن در آن با اقوام لولوبیان و گوتیان مستقر در زاگرس ارتباط داشته‌اند. در دوره اشکانیان و ساسانیان، دره قزل اوزن همانند دره زنجان‌رود از رونق بیشتری برخوردار بوده است. شاهد این وضع، آتشکده‌های به جای مانده در روستاهای تشویر، پیرچم و گیلانکشه است. از ۱۵ مکان تاریخ شناسایی و بررسی شده از این دوران در استان زنجان، نه مکان متعلق به دره قزل اوزن در طارم است که حکایت از رونق زندگی در قرنهای دوم تا پنجم میلادی دارد.

فرصتها و محدودیت‌های اجتماعی – فرهنگی

- دو مسیر کاروانی تاریخی که از بخش مرکزی شهرستان طارم می‌گذرند عبارتند از:
  ۱-مسیر زنجان-رشت (زنجان-تهم-چورزق-درّام-نوکیان-ماسوله-فومن-رشت)
  ۲-مسیر خلخال (منجیل-گیلوان-آب بر-درّام-خلخال)
- اکثریت قریب به اتفاق اهالی پیرو مذهب شیعه اثنی عشری و از ایلات خمسه هستند.
- انسجام فرهنگی و گروهی بین طوایف باعث ایجاد فضای همدلی و تعامل و جلوگیری از اختلافات درونی شده است.
- میزان بالای همدلی داخل گروهی باعث شده است که مهاجرین ساکن در سایر استانها، در مواقع ازدواج زوج خود را بین هم طایفه ای‌های ساکن در بخش مرکزی شهرستان طارم انتخاب کنند.
- انسجام اجتماعی موجود در منطقه باعث شده است تا فعالیتهای مشارکتی و همیاری ها بیشتر رواج داشته باشد. براساس نتایج پرسشنامه‌های پخش شده در واحدهای سکونتگاهی محدوده مورد مطالعه، مشاهده شد که مشارکت افراد به صورت سنتی در بخشهای مذهبی شمال اهدای زمین و کمکهای مالی جهت احداث اماکن مذهبی می‌باشد. در فعالیتهای اجتماعی، مشارکت مالی در بخش ازدواج جوانان رواج دارد. در بخشهای عمرانی لایروبی انهار کشاورزی به صورت سالیانه و ایجاد بندهای انحرافی جهت تامین آب کشاورزی به وسیله اهالی بومی‌منطقه صورت می‌پذیرد. از جمله این فعالیتها که به صورت بارز می‌توان اشاره نمود در روستاهای سیاه ورود، نوکیان، جیش آباد، تشویر، ده بهار می‌توان مشاهده کرد.
- به علت انسجام بالای گروهی و همچنین مشارکت‌های اقصادی - اجتماعی – عمرانی انجام شده در گذشته، میزان سرمایه اجتماعی درون گروهی و اعتماد جمعی در سطحی بالا وجود دارد. همچنین به علت دلسوزی مقامات دولتی در انجام وظایف محوله، سرمایه اجتماعی خوبی بین گروه‌های اجتماعی و نهادهای دولتی وجود دارد.
- میزان تمرکز فعالیت‌ها در دهستان درام به این شکل است که فعالیت کشاورزی با عدد نزدیک به صفر در سطح دهستان درام به صورت متوازن توزیع شده است و در مقابل فعالیت صنعتی با حدود ۴۸,۳۳در این دهستان در یک یا چند تمرکز نسبی دارد و فعالیت خدمات نیز با ۱۰,۸۱ درصد نسبتا متوازن توزیع شده است.
- میزان تمرکز فعالیت کشاورزی دهستان گیلوان همانند دو دهستان دیگر در حد صفر است که نشان از توازن این فعالیت در سطح دهستان است. فعالیت خدماتی با میزان تمرکز حدود ۶۰,۴۲ درصد تمرکز شدید در یک یا چند سکونتگاه را نشان می‌دهد و میزان تمرکز فعالیت صنعتی نیز حدود ۳۸,۹۷ درصد است.
- بیشترین تراکم جمعیت در سه گروه سنی ۱۵-۱۹ ساله (۱۱,۳٪)، ۲۰-۲۴ ساله (۱۱,۲٪) و ۲۵-۲۹ ساله (۱۰,۱٪) مشاهده می‌شود.
- نرخ رشد جمعیت در بخش مرکزی شهرستان طارم در بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ حدود ۱,۳۱ درصد بوده است. میزان رشد جمعیت بخش مرکزی شهرستان طارم در مقایسه با میزان رشد شهرستان طارم (۱,۱۸٪)، استان زنجان (۱,۰۴٪) و کل کشور (۱,۲۹٪) بیشتر بوده است.
- در همین بازه زمانی نرخ رشد جمعیت روستایی در دهستان گیلوان (۰,۳۸٪)، دهستان آب بر (۰,۱۶٪) و در دهستان درام (۰,۱۰-٪) بوده است. با وجود منفی بودن نرخ رشد جمعیت دهستان درام، نرخ رشد جمعیت روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم نسبت به نرخ رشد جمعیت روستایی استان زنجان

فرصتها و محدودیت‌های اجتماعی – فرهنگی	
	(۱,۲۳-٪) و کل کشور (۰,۶۳-٪) وضعیت مثبت‌تری را دارا است. - حدود ۵۸,۳٪ از جمعیت زنان شهرستان طارم در سن ۱۵-۵۰ سال قرار دارند. این امر حاکی از تمرکز بالای زنان در سن باروری است. - آب بر به استناد تصویب نامه کمسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی (کمسیون سیاسی و دفاعی هیئت محترم دولت) به شماره ۲۸۸۰/ت۱۵۴۶۹ک مورخ ۱۳۷۵/۳/۲۶ از روستا به شهر تبدیل گردید. - ارتباطات جاده‌ای منظومه با دیگر بخش‌ها و شهرستان‌های استان زنجان و استان‌های همجوار توسط ۱۰۲ کیلومتر راه ارتباطی فرعی برقرار است که از نوع آسفالته می‌باشد. همچنین ۲۴۶ کیلومتر راه روستایی در این بخش وجود دارد که ۸۶ کیلومتر از ان آسفالت، ۱۱۶ کیلومتر شوسه و ۴۴ کیلومتر خاکی است. همچنین این بخش دارای ۱۳۴ کیلومتر راه مالرو می‌باشد. - تنوع دسترسی‌ها به منظومه:۱-مسیر گیلوان-زنجان،۲-مسیر درام-زنجان، ۳- مسیر گیلوان رودبار (منتهی به رشت-قزوین-کرج-تهران) و ۴-مسیر درام-خلخال - در واحدهای مسکونی روستایی مرتبط، فضاهای لازم برای زیتون کاری و نگهداری دام و طیور وجود دارد. - تمامی‌نقاط روستایی دهستان آب بر به راه آسفالته دسترسی دارند. - از ۲۴ سکونتگاه روستایی واقع در دهستان گیلوان، ۲۳ سکونتگاه روستایی دارای راه آسفالت و تنها یک روستا دارای راه شوسه است. - از ۲۴ سکونتگاه روستایی واقع در دهستان درام تنها ۱۲ روستا به راه آسفالت، ۱ روستا به راه شوسه دسترسی دارند و ۱۱ روستای دیگر دارای جاده خاکی هستند. - دهستان آب بر با ۱۱ روستا از نظر برخورداری از آب لوله کشی بالاترین میزان برخورداری از این امکان را دارا است. دهستان‌های گیلوان و درام در این شهرستان به ترتیب با ۲۲ و ۱۹ روستا (از ۲۴ روستا)، از امکان آب لوله کشی برخوردار می‌باشند.
محدودیت‌ها	- در هیچ دوره‌ای، شهر یا سکونتگاه مهم و معروفی در این منطقه وجود نداشته است. - با افزایش ارتفاع و کوهستانی شدن منطقه از تعداد سکونتگاه‌های روستایی به شدت کاسته می‌شود. علاوه بر کاهش تعداد عددی روستاها، به لحاظ تعداد جمعیت نیز روستاهای موجود در مناطق کوهستانی در مقایسه با روستاهای مناطق نسبتا هموار کم جمعیت تر هستند. - شرایط توپوگرافی وسختی عبور و مرور باعث شده است تا به صورت تاریخی اقتصاد این بخش بیش از زنجان با رشت-تهران در ارتباط باشد. - ۵۵,۶۸ درصد از جمعیت در سن کار منظومه غیرفعال هستند. - میزان تمرکز فعالیت‌ها در دهستان آب بر در فعالیت کشاورزی در حد صفر، فعالیت صنعتی ۲۰ درصد وفعالیت خدماتی حدود ۸۰ درصد است که نشان می‌دهد فعالیت‌های کشاورزی در سطح دهستان به طور متوازن توزیع شده است ولی فعالیت خدماتی در یک یا چند سکونتگاه به ویژه در شهر آب بر متمرکز شده است. - در این منظومه هیچ کدام از تاسیسات ارتباطی مهم مانند راه اصلی، آزادراه، مسیر ترانزیت، راه آبی، خط آهن و فرودگاه وجود ندارد. - کوهستانی بودن منطقه و مسیرهای منتهی به آن موجب شده که هزینه احداث و نگهداری جاده‌ها بسیار افزایش یابد به ویژه این که سرمای شدید و طولانی در گردنه‌ها حاکم است.

فرصتها و محدودیت‌های اجتماعی – فرهنگی	
	سطح سواد منظومه از سطح سواد استان زنجان و کل کشور پایین است. اکثر روستاهای بزرگ دهستان همچون گیلوان (۲۲۶۷)، گیلانکشه (۱۴۵۹)، تشویر (۱۲۴۱)، تسکین (۸۱۶) و... بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ دارای نرخ رشد منفی بوده‌اند. باتوجه به توزیع قسمت عمده‌ای از سکونتگاه‌های روستایی دهستان درام در طبقات ارتفاعی بالا، ارائه خدمات و ایجاد امکانات زیربنایی همچون راه مسئولان امر را با مشکلات متعددی روبرو نموده است. این موضوع نیاز به سرمایه گذاری مناسب و تامین منابع مالی فراوان را درخصوص رفع مشکل مزبور را طلب می‌نماید. دهستان درام درخصوص برخورداری از امکانات و خدمات بهداشتی-درمانی نسبت به دو دهستان دیگر شرایط مناسبی را ندارد. لباس‌های محلی روستای هزاررود معرفی و شناسانده نشده است. آنتن دهی مناسبی برای کانال‌های دیجیتالی وجود ندارد.

جدول ۳ : فرصتها و محدودیت‌های اقتصادی

فرصتها و محدودیت‌های اقتصادی	
فرصتها	مهترین قابلیت اقتصادی منطقه، دسترسی به منابع آب کافی و خاک برای انجام فعالیت کشاورزی است. تنوع بالای محصولات کشاورزی از توان‌های عمده منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم است. محصول زیتون براساس نیاز مشتریان در کشور و همچنین وضعیت کشت این محصول در کشور، تولید اول منظومه است. بیش از ۳۰ درصد از زیتون کشور در شهرستان طارم تولید می‌شود. فرآورش محصولات به صورت گرفتن تلخی زیتون جداسازی دانه زیتون (شکستن زیتون) و تبدیل به کنسرو از آن در ۴۷۷ کارگاه فرآوری زیتون (اعم از سنتی و صنعتی) صورت می‌گیرد. حدود ۴۵٪ کل گوجه استان زنجان در شهرستان طارم تولید می‌شود. گوجه فرنگی نوع کبابی عموما به استان‌های آذربایجان شرقی، غربی و کردستان صادر می‌شود و گوجه فرنگی وایت عموما به استان‌های تهران و کرج صادر می‌شود. یک کارخانه رب گوجه فرنگی با مالکیت آقای فتح اله عبدی پور در بخش مرکزی شهرستان طارم فعال می‌باشد. این کارخانه سه ماه در سال و به صورت دو شیفت فعالیت می‌کند و هر ماه حدود ۳۰۰۰ تن گوجه از نوع نامرغوب را خریداری کرده و تبدیل به رب می‌کند. با احتساب اشتغال ۲۰ نفر در هر شیفت کاری کارخانه ۴۰ نفر در کارخانه رب گوجه فرنگی شاغل هستند. مقداری از محصولات سیر تولید شده بخش مرکزی شهرستان طارم به کشورهای آذربایجان، روسیه و کشورهای حوزه خلیج فارس صادر می‌شود. ارائه تسهیلات از طرف بانک کشاورزی برای رونق بخش کشاورزی و گسترش آبیاری ها به شیوه نوین از فرصتهای مناسب برای جذب سرمایه گذاری در بخش کشاورزی است. وجود سد معیشتی میرزاخانلو در دهستان درام امکان شکل گیری کشاورزی قدرتمند را افزایش داده است. برابر اظهارات کارشناسان امور آب، امکان احداث سدهای معیشتی بر روی بسیاری از این رودخانه ها وجود دارد. مانند رودخانه‌های تشویر، رودخانه هزاررود، رودخانه زهترآباد، رودخانه مامالان و ... در حال حاضر چندین طرح خودکفایی در بخشهایی چون، احداث کارواش، توسعه دامداری، آلومینیوم کاری، جوشکاری، صنایع دستی و زنبورداری توسط کمیته امداد امام خمینی (ره) در حال انجام است.

فرصتها و محدودیت‌های اقتصادی

- کل اراضی اوقافی ۱۵۰۰ هکتار شامل اراضی کشاورزی، باغی، تجاری و مسکونی است. در زمینه طرح‌های مشارکتی اداره اوقاف بسته‌های پیشنهادی مالی را ارائه کرده است. برای احداث کارگاه بسته‌بندی و و قالبیافی باشد اداره اوقاف به صورت مشارکتی زمین را در اختیار سرمایه گذار قرار می‌دهد. در شهر آب بر و در مشارکت با آقای کریمی‌مهمانسرا با ۸ سوئیت احداث خواهد شد. برای توسعه فضای مورد استفاده در امامزاده سیدعلی قاضی یک میلیارد تومان هزینه شده است. در ۴۲۷ هکتار از اراضی متعلق به اداره اوقاف، حدود ۶ حلقه چاه کنده شده است و لوله‌گذاری مسیر انجام شده و احداث دو استخر مورد نیاز تا ۸٪ پیشرفت فیزیکی دارد. این پروژه زیتون کاری، با عنوان مرحوم آقاخان مظفرالدوله، به اشتغالزایی ۱۰۰ نفر منجر خواهد شود. امکان جذب سرمایه گذاران بخش خصوصی برای احداث گلخانه و پرورش اسب و کارگاه‌های کوچک وجود دارد.
- در سال ۱۳۹۴ تسهیلات به ارزش دو میلیارد تومان به شرکت تعاونی بسته بندی زیتون گیلوان پرداخت شده است. این تسهیلات بصورت ۳۰٪ آورده تعاونی ۷۰٪ آورده بانک توسعه تعاون پرداخت شده است. پرداخت تسهیلات ۴۰۰ میلیون تومان به شرکت پرورش زیتون گیلانکشه که حدود ۴۵ نفر اشتغالزایی خواهد داشت از دیگر اقدامات مهم اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی بوده است.
- از خدمات دیگر اتاق تعاون ایجاد زمینه برای شرکت در نمایشگاه‌های خارجی و داخلی جهت واگذاری غرفه‌های ارزان جهت عرضه محصولات منطقه طارم بوده است. معرفی محصولات تولیدشده در سایت و ارائه برندهای معروف در بروشور و کتابچه وزارت تعاون از دیگر فعالیتهای مفید اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی بوده است. برای خرید محصول انار سال ۹۵ بهمراه تاسیس شرکت مربوط اقدام به برنامه‌ریزی خواهد شد. از دیگر فعالیتها در بخش مرکزی طارم احداث مجموعه‌های مربوط به پرورش ماهی و شیلات است که در حال حاضر در روستاهای طارم در حال ساخت می‌باشد.
- در بخش غیررسمی‌سرمایه اجتماعی موجود در منظومه به صورت سرمایه گذاری‌های مالی در طرح‌های و برنامه ها درآمده است. آسفالت جاده شیرین سو به سیاه‌ورود و نوکیان ۰/۵ کیلومتر، بازگشایی جاده ییلاقی سیاهورود و ماسوله، احداث پیست اسکی در منطقه، گسترش کشاورزی و دامداری و باغات به داخل سیاهورود و باغات، اجرای کانال آب باغات و کانال کشی انهار، احداث جاده در ضلع شمال شرقی روستا، سمت سیاهورود و بندرگاه، اجرای طرح هادی روستا- یا طرح گردشگری، آسفالت و سنگ فرش جاده وسط روستا، اجرای فاضلاب روستا، اجرای پروژه گازرسانی سیاهورود، بندرگاه، نوکیان و غیره، احداث پروژه سد بر روی رودخانه سیاهورود و تازه کند در ضلع شمال شرق روستا از جمله طرح ها و پروژه هایی است که با استفاده از توان سرمایه اجتماعی به انجام رسیده است.
- به علت توان مالی نسبتا خوب اهالی، سرمایه گذاران بومی‌منظومه جزو ظرفیتها و توان‌های عمده در زمینه سرمایه گذاری‌های مالی در سطح منظومه است.
- با استناد به اطلاعات دریافتی از جهاد کشاورزی استان زنجان، در بخش دامداری در بخش مرکزی طارم، سه نوع دامداری؛ گاوداری شیری، گاوداری پرواری، گوسفند داشتی وجود دارد. در نوع گاوداری شیری و گوسفند داشتی، دهستان درام بیشترین تعداد و ظرفیت را دارد و در نوع گاوداری شیری دهستان آببر بیشترین تعداد و ظرفیت را دارد.

اتحادیه زنبورداران، اتحادیه زیتون کاران و اتحادیه فرشبافان از جمله اتحادیه هایی هستند که در مدیریت اقتصادی بخش مرکزی شهرستان طارم نقش ایفا می‌کنند

- مرغداری صنعتی در دهستان گیلوان مرغ گوشتی پرورش می‌دهد.

فرصتها و محدودیت‌های اقتصادی

- در بخش مرکزی طارم در دهستان درام بیشترین تعداد کندوی زنبور عسل وجود دارد و در دو دهستان دیگر؛ آببر و گیلوان، تعداد کمتری زنبور پرورش می‌دهند.
- دهستان آببر بیشترین میزان پرورش ماهی را دارد و بعد از آن دهستان درام و گیلوان به ترتیب در مرتبه بعدی قرار دارند۳۵۰ هزار قطعه ماهی در استخرهای پرورش ماهی موجود است که سالیانه ۱۷۰ تن محصول به بازار عرضه می‌شود.
- در بخش مرکزی طارم ۲ محدوده برای فعالیتهای صنعتی پیش بینی شده است: ۱)ناحیه صنعتی طارم ۲)شهرک صنعتی طارم. از واحدهای صنعتی قابل بررسی کارخانجات روغن کشی شامل ۳ کارخانه در شهرک صنعتی و ۲ کارخانه در ناحیه صنعتی مامالان و ۴ کارخانه در گیلوان می‌باشد.
- در بخش صنایع بسته بندی کارخانه نگین سبز، کارخانه بسته بندی‌ای تونا در گیلوان، شرکت بسته بندی آقای عابدینی و بسته بندی مسعودی که در شهرک صنعتی واقع شده است.از سایر واحدهای صنعتی می‌توان به کارخانه اتم گاز، کارخانه تولید یونولیت، رب گوجه فرنگی و تیرچه بلوک صنعتی اشاره نمود.
- در بخش معدن کارخانه گچ علی زین در روستای علی زین و گچ صومعه بر گیلوان فعال هستند.
- در خصوص کارگاه‌های شن و ماسه درمحدوده بخش مرکزی کارخانه شن و ماسه و آسفالت یول ساز، کارخانه شن و ماسه و آسفالت سلام سر و کارگاه‌های شن و ماسه آقای باقری، صمدی و شهرداری فعال می‌باشند علاوه براین کوره آجرپزی مابین جاده آب بر و درام فعال می‌باشد. همچنین در این بخش معادن مس و سیمان وجود دارند.
- میادین خرید و فروش محصولات کشاورزی به مانند گوجه فرنگی، طالبی، سیر و... عموما در میادین روستاهای دستجره، گیلوان و درام دایر می‌شود و محصولاتی به مانند زیتون عموما در سه راهی کوهکن عرضه می‌شود. همچنین شنبه بازار آب بر (بین روستاهای استاکول و هارون آباد) و دوشنبه بازار تشویر (صبحها) و گیلوان (بعد از ظهرها) محل خرید و فروش محصولات گوناگون مورد نیاز مردم است.
- مسیر گردشگری شیرین سو – سیاه ورود – نوکیان - ماسوله که دارای خدماتی به مانند غذاخوری، سرو ماهی در کنار استخر پرورش ماهی، آلاچیق ها و فضاهای مکث برای استفاده از دره، محلهایی برای برپایی چادر و... می‌باشد.
- سد طبیعی کردآباد، یکی از دیدنی‌های بخش مرکزی طارم به حساب می‌آید. این سد در پی زلزله هولناک ۳۱ خرداد ماه ۱۳۶۹ رودبار-طارم و در اثر رانش زمین در شرق شهر آببر و در نزدیکی کوه فوشون به وجود آمده است. این سد در ۵ کیلومتری شهر آببر قرار گرفته و به عنوان یکی از مناطق گردشگری است. علاوه بر سد کردآباد سدهای دیگری در بخش مرکزی طارم قرار دارد.
- غار خرمنه سر از غارهای معروف استان زنجان است که در قسمت شمالی روستای دهبهار و در ارتفاع ۱۶۰۰ متری از سطح دریا واقع شده است. برای دسترسی و رسیدن به دهانه غار باید از میان انبوه درختان انجیز و انجیر گذر کرد که مسیر بسیار زیبا و دلچسبی را به وجود آورده است. در فاصله ۵۰ متری دهانه بزرگ غار، حفره‌ای شبیه به دهانه چاه وجود دارد که گردشگران برای ورود به داخل حفره، به حالت خزیده حرکت می‌کنند. این غار نقاط جذاب و دیدنی بسیار دارد که گردشگران طبیعی زیادی را به سوی خود فرا می‌خواند.
- از دیگر جاذبه‌های بخش مرکزی می‌توان از آتشکده‌های پیرچم، گیلانکشه و تشویر نام برد.
- آتشکده پیرچم بر روی تپه‌ای در روستای پیرچم و در فاصله ۱۴ کیلومتری شهر آببر قرار گرفته است.

فرصتها و محدودیت‌های اقتصادی	
	پلان اولیه این بنا به صورت چلیپایی است و احتمالا به دوره ساسانیان تعلق دارد. این بنا با شماره ۹۸۴ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است. آتشکده تشویر در ۴۸ کیلومتری جنوب باختری رودبار و در روستای تشویر و در مشیر جاده سرخه دیزج به گیلوان واقع شده است. آتشکده گیلانکشه، در محدوده شهرستان طارم و ۳۰ کیلومتری جنوب شرقی شهر آب‌بر و در روستای گیلانکشه واقع شده است. این بنا تماما سنگ است و ساخت آن به قرن هفت و هشت هجری قمری نسبت داده شده است. همچنین یکی دیگر از مکان‌های گردشگری، امامزاده‌ها می‌باشند. در بخش مرکزی طارم ۷ امامزاده وجود دارد تعداد ۴ امامزاده متعلق به دهستان درام و ۳ امامزاده متعلق به دهستان گیلوان است. امامزاده سلطان سیدالقاضی در جیش آباد که با هزینه‌ای در حدود یک میلیارد تومان دارای مهمانسرا و آلاچیق و امکانات فراغتی – گردشگری می‌باشد. امامزاده وزنه سر در روستای وزنه سر و در ۴۵ کیلومتری شمال غربی شهر آب‌بر واقع شده است. کسانی که برای گردش طبیعی و دیدن آبشارهای بلند به روستای وزنه‌سر می‌روند و کسانی که قصد زیارت دارند از این امامزاده هم دیدن می‌کنند. از دیگر امامزاده‌ها می‌توان به امامزاده عبداله درصومعه بر، امامزاده حیدر در گیلوان و امامزاده دوبرادران در چمله اشاره نمود. در مراکز دانشگاهی رشته‌های مرتبط با نیازهای کشاورزی منطقه در اولویت قرار گرفته اند.
محدودیت‌ها	فروش محصول زیتون طارم با برند شهرهای اطراف از ضعفهای عمده در بخش تولید این محصول است. عدم توجه کافی به زنجیره ارزش زیتون به طوریکه ۶۰ درصد از محصول زیتون شده به صورت خام (تلخ) فروخته می‌شود و ۴۰ درصد بعد از فرآورش به بازار عرضه می‌شود. بسته بندی زیتون در بخش مرکزی شهرستان طارم وجود ندارد و این امر عموما در استان مازاندان (شهر بهشهر) و شهر مشهد صورت می‌گیرد. کارخانجاتی که به تولید روغن زیتون مشغول هستند و زیتونهای تولید شده در بخش مرکزی شهرستان طارم را دریافت می‌کنند عموما در استانهای گیلان و تهران واقع شده اند. نشاءهای صلاح شده گوجه فرنگی مورد نیاز کشاورزان عموما از شهرهای قزوین و ورامین تامین می‌شود. بسته بندی رب تولید شده در منظومه در کارخانجات خارج از منظومه صورت می‌گیرد. فرایند تبدیل سیر به ترشی عموما در رودبار و منجیل و همچنین طارم سفلی صورت می‌گیرد. با توجه به اهمیت و نقش سنتی استان همدان در تولید و فروش محصول سیر، قسمتی از سیر تولید شده در این استان خشک، فراورش و به فروش مجدد می‌رسد. همچنین قسمتی از سیر تولید شده در استان گیلان خشک می‌شود. خشک کردن سیر عموما دراستان‌های همدان و گیلان و همچنین تهیه سیرترشی در استان‌های گیلان و قزوین صورت می‌گیرد. به علت انزوای جغرافیایی و واقع نشدن در مسیرهای اصلی حمل و نقل جذب سرمایه گذاری‌های بخش خصوصی با مشکلاتی همراه هست. در بخش مرکزی طارم، حدود ۱۱ شرکت تعاونی وجود داشته است و تقریبا اکثر آنها تعطیل شده است. در بخش مرکزی شهرستان طارم هیچگونه واحد صنعتی مدرن جهت نگهداری و انبار محصولات

فرصتها و محدودیت‌های اقتصادی	
	تولیدی کشاورزی وجود ندارد. صنایع تبدیلی و بسته بندی موجود در منطقه به صورت ضعیف ارزیابی می‌شود. علیرغم وجود توان‌ها و ظرفیتهای بالای گردشگری، میزان خدمات موجود فراغتی در سطح قابل قبولی ارزیابی نمی‌شود. ضعف زیرساخت‌ها باعث کمبود آب در بخش کشاورزی شده است. سیستم سنتی آبیاری در بخش کشاورزی باعث هدر رفت میزان زیادی از منابع آبی می‌شود. انسداد و ته نشینی لجن در نهرهای کشاورزی باعث هدر رفت منابع آب می‌شود. خاکی بودن قسمت عمده انهار کشاورزی با جذب قسمتی از آب به کاهش منابع آب کشاورزی منجر می‌شود. فرسوده بودن ایستگاه پمپاژ آب کشاورزی روستای هزاررودسفلی از مشکلات تامین آب کشاورزی این روستا است. بلا استفاده شدن ۶۰۰ هکتار از اراضی روستای کوهکن علیا به خاطر عدم تامین آب کشاورزی، فرصت رشد تولیدات بخش کشاورزی را کاهش داده است.

جدول ۴ : فرصتها و محدودیت‌های سیاسی- مدیریتی

فرصتها و محدودیت‌های سیاسی – مدیریتی	
فرصتها	سمن‌های فعال در بخش مرکزی شامل دفتر حمایت از بیماران سرطانی "مهرانه" که در سال ۱۳۹۲ تاسیس شده است و مرکز آن در شهر زنجان واقع است. فعالیت سمن مهرانه به حمایت مالی از بیماران سرطانی صورت می‌گیرد. سمن "حمایت از بیماری‌های کلیوی" که با مستقر کردن ۴ دستگاه دیالیز از بیماران کلیوی حمایت می‌کند. این سمن فعالیت خود را از سال ۱۳۹۱ شروع کرده است. مرکز این سمن نیز شهر زنجان است. موسسات برگ سبز زیتون با فعالیت اجتماعی – فرهنگی – اقتصادی، موسسه شیفتگان خدمت با فعالیت اجتماعی – فرهنگی – اقتصادی، کانون فرهنگی – اجتماعی بانوان طارم با موضوع افزایش مهارت بانوان، دوره‌های همسرداری و سایر فعالیت اجتماعی، موسسه گنجینه سبز طارم، تاسیس ۱۳۷۹، با موضوع حمایت از محیط زیست نیز سمن هایی هستند که در شهرستان طارم به ثبت رسیده اند. همچنین سمن طبیعت یاران طارم، سال تاسیس ۱۳۷۹، در زمینه محیط زیست فعال می‌شود. علاوه بر موارد فوق دو موسسه با مجوز سازمان بهزیستی با نامهای موسسه هراز و موسسه آوای مهر که خدماتی را در جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی و بزهکاری مشغول هستند. صندوق‌های قرض الحسنه فامیلی از مهمترین نهادهای غیررسمی‌اقتصادی است که نقش اقتصادی پررنگی را در حل مشکلات اقتصادی خانوارها بازی می‌کند. اگر چه میزان کل سرمایه در گردش این صندوق ها ناچیز به نظر می‌رسد، با این وجود این سرمایه‌های اندک حلال بسیاری از مشکلاتی روستاییانی هست که در شرایط بد اقتصادی قادر به پس انداز برای خود نیستند.
محدودیت‌ها	در دهستان گیلوان روستاهای پرچم قدیم، محمدآباد خواجه بیگلی، زرده، میدان مطهری، پرچینه، چرزه، لهنه، جیش آبادفاقد دهیار هستند. همچنین روستاهای لهنه، جیش آباد و چرزه فاقد شورای اسلامی‌روستا هستند. در این روستاها وظایف شورا و دهیار از طریق بخشداری انجام می‌گیرد. در دهستان درام روستاهای قشلاق خساره، کلتان، سیاه ورود، نوکیان، وزنه سر، بنارود، بالاکوه، گاوخس و غلام چم دهیار ندارند و روستای بنارود شورای اسلامی‌نیز ندارد.

جدول ۵ : جمعبندی: امکان سنجی توسعه فعالیتهای اجتماعی-اقتصادی

امکان سنجی توسعه فعالیتهای اجتماعی-اقتصادی
امکان استفاده از تبلیغات و عرضه مستقیم محصولات با برند طارم در مراکز جمعیتی عمده کشور
تثبیت و تقویت جایگاه بخش کشاورزی با توسعه صنایع تبدیلی و بسته بندی محصولات عمده همچون زیتون، سیر و گوجه فرنگی
امکان برند سازی زیتون طارم با عرضه به صورت فله، بسته بندی شده، فرآوری شده و محصولات جانبی با نام طارم
امکان تجهیز بازارهای سه راهی کوهکن و دستجرده برای عرضه محصول زیتون
امکان تعریف صنایع بسته بندی زیتون در روستاها تولید کننده زیتون (در حال حاضر این امر عموما در شهرهای بهشهر و مشهد صورت می‌گیرد)
امکان تعریف صنایع مرتبط با زیتون پرورده و انواع ترشی‌های زیتون در روستاهای تولید کننده زیتون
امکان تعریف صنایع مرتبط با روغن گیری از زیتون (در حال حاضر این امر عموما در استانهای گیلان و تهران صورت می‌گیرد)
استفاده از ظرفیت ۴۷۷ کارگاه فرآوری زیتون (اعم از سنتی و صنعتی) برای توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با زیتون در روستاهای منظومه
تامین آب به صورت علمی‌برای استفاده کشاورزی از زمین‌های مستعد برای زیتون کاری با تاکید بر ۶۰۰ هکتار از اراضی روستای کوهکن علیا و روستاهای درام
امکان تکمیل زنجیره ارزش گوجه فرنگی با احداث کارخانه بسته بندی و عرضه رب گوجه فرنگی
امکان برند سازی سیر تولید شده در منظومه
امکان احداث صنایع تبدیلی ترشی سازی از سیر در روستاهای تولید کننده سیر (در حال حاضر این فعالیت عمومادر رودبار، منجیل و طارم سفلی صورت می‌گیرد)
امکان احداث صنایع تبدیلی برای خشک کردن و بسته بندی سیر (این امر عموما در استان‌های همدان و گیلان صورت می‌گیرد)
امکان تکمیل سد تنظیمی‌در دست ساخت پاوه رود برروی رودخانه قزل اوزن
امکان احداث سدهای معیشتی برای روستاهای هزاررود علیا، سرخه سنگ، ده بهار و...
امکان تکمیل سد میرزاخانلوی ۲
امکان احداث ایستگاههای پمپاژ برای روستاهای شهرک پاوه رود
امکان تکمیل راه آبر به جیش آباد
امکان تکمیل راه روستایی شیرین سو، نوکیان به فومن
امکان تعریض و اصلاح راه تهم – زنجان – طارم
امکان تعریض و اصلاح راه طارم به منجیل – رشت
امکان احداث و تکمیل راه اصلی طارم – اردبیل
امکان تقویت بخش گردشگری با تمرکز بر مسیرهای گردشگری
امکان تعریف مسیرهای گردشگری برای محدوده ها کوهستانی منظومه (مسیر درام – منجیل)
امکان ایجاد زمینه شکل گیری گردشگری کشاورزی با عنایت به تنوع محصولات کشاورزی
امکان تعریف طبیعت گردی از غار خرمنه سر در ده بهار
امکان تعریف ییلاقات گردی در سمت شرق منظومه
امکان تعریف فضای گردشگری برای آتشکده‌های گیلانکشه و تشویر
امکان تعریف روستای نمونه گردشگری / بافت باارزش روستایی برای روستای قشلاق پاوه رود
امکان شناساندن منطقه شکار ممنوع و تبلیغات جهت بازدید ازحیوانات وحشی

- امکان استفاده از امکانات گردشگری مذهبی در جیش آباد و وزنه سر
- امکان مقاوم سازی روستاها و مساکن در برابر سوانح طبیعی
- امکان استفاده از سرمایه‌های مهاجرین ساکن در سایر استان‌ها

۲-۲- فصل دوم: برنامه ریزی فضایی توسعه پایدار منظومه

۲-۲-۱- چهارچوب نظری برنامه ریزی

در این بخش پایه‌های نظری برنامه ریزی فضایی توسعه پایدار توضیح داده می‌شود.

فضا: فضا مجموعه‌ای از کالبد و محتوا است، هنگامیکه صفتی به فضا نسبت داده می‌شود، بنا بر آنکه کالبد یا محتوا را در نظر داشته باشد، حوزه یا قلمروی فضا را مشخص می‌سازد(اشکوری، ۱۳۷۶: ۵۴).

فضا حجم مکانی و زمانی مجموعه‌ای از تمام فعالیت‌هائی است که انسان در راه تسلط بر طبیعت و برای بقاء خود انجام می‌دهد. به عبارت دیگر منظور فضائی است اقتصادی-اجتماعی که منعکس کننده تمام هستی جوامع انسانی است(اشکوری، ۱۳۷۶: ۵۴).

برنامه ریزی: برنامه ریزی عبارتست از پویش هدایت عقلائی مکانیزم تصمیم‌گیری در امور توسعه اقتصادی-اجتماعی در ابعاد زمانی بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت به منظور بهره‌برداری منطقی و هماهنگ از امکانات و منابع در جهت تأمین نیازمندی‌های عمومی‌و اساسی جامعه. برنامه‌ریزی در جواب به سوال" چه کسی برنامه ریزی می‌کند، با چه کسی و برای چه کسانی؟" یک روند برای توسعه سازمان یافته است. نظام برنامه‌ریزی از مکانیزم مشارکت نهادها و دستگاه‌های مختلف دولتی و نهادهای مردمی‌و غیر دولتی تشکیل شده که در روند تصمیم‌گیری‌های امور توسعه اقتصادی و اجتماعی آن مکان با هم مشارکت دارند(اشکوری، ۱۳۷۶: ۸۰-۸۱).

وقتی که صحبت از برنامه ریزی در میان باشد چهار عنصر اساسی "پیش بینی، روند گذشته، امکانات حال و احتمالات آینده" از اجزای آن به شمار می‌روند. با در نظر گرفتن این چهار عنصر می‌توان گفت:" برنامه ریزی عبارتست از فرآیند پیش بینی انجام فعالیتهایی در آینده مشخص براساس پدیده‌های گذشته(رویدادها و روندها) با در نظر گرفتن حال و احتمالات آینده به منظور تحقق هدفهای معین"(همان، ۸۴).

برنامه ریزی فضایی: فضا ظرف مشترک طبیعت، انسان و فعالیت‌های اوست؛ و برنامه ریزی فضایی سعی دارد تا با تجزیه و تحلیل و ارزیابی کارآئی فضاها در ارتباط با یکدیگر به کشف پیوستگی‌ها و وابستگی‌های فضائی پرداخته و از آن میان ساختار فضائی آینده را متناسب با نیازهای اقتصاد ملی و منطقه‌ای برای رسیدن به اهداف توسعه مشخص سازد.(اشکوری، ۱۳۷۶: ۹۳)

ساختار فضایی: ساختار فضائی عبارتست از تجلی روابط درونی و بیرونی واحدهای یک مجموعه فضائی و جایگاه اجزاء آن بر بستر محیط فیزیکی. یک ساختار فضائی معمولا روابط عمودی سطوح سازمانی فضائی اش را به صورت ارتباطات منعکس نموده و روابط افقی واحدها را از طریق حوزه‌های نفوذ و قلمروها نشان می‌دهد(اشکوری، ۱۳۷۶: ۶۲). به همین ترتیب، ساختار فضایی شامل ابعاد بسترساز روابط و مناسبات اجتماعی-اقتصادی است و می‌تواند به مثابه قالب فعالیت ها و روابط حاکم بر آنها در نظر گرفته شود. ساختارهای فضایی دو دسته از بسترها را در بر می‌گیرند: بستر محیطی-اکولوژیک و بستر اجتماعی-اقتصادی. البته بین این دو دسته ساختار در قالب نظام(سیستم)، روابطی تنگاتنگ برقرار است(سعیدی، ۱۳۹۰).

سازمان فضایی: به همین ترتیب، سازمان فضایی مبین نحوه آرایش اجزای تشکیل دهنده فضا و کارکردپذیری و نقش هر یک از این اجزا در عرصه فضایی است(سعیدی، ۱۳۹۰).

کارکرد فضایی: در مقابل، کارکرد یا عملکرد فضایی مجموعه فعالیتها و روابط حاکم بر آنها را شامل می‌شود که به واسطه ساختارهای موجود امکان تحقق می‌یابند. بدین ترتیب میان ساختار و کارکرد ارتباطی تنگاتنگ وجود دارد؛ به سخن دیگر، هر کارکردی(یعنی هر فعالیت و روابطی که ایجاد می‌کند و یا بر آن حاکم می‌شود) نیازمند ساختارهای متناسب خود است و بالعکس.

ساماندهی فضایی: سازماندهی عامل کلیدی در موفقیت برنامه‌ریزی راهبردی مشارکتی مردم و دست اندرکاران اجرای برنامه‌ای است که از چنین فرایندی حاصل می‌شود. نخستین گام در این زمینه تعیین گروه-هایی از نمایندگان و منتخبان مردم، کارشناسان و مسؤلان است که به طرز قابل قبولی معرف جامعه مورد نظر، دیدگاه‌ها، مسائل و مشکلات آنها باشند(افتخاری و همکاران، ۱۳۹۳: ۹۶). از این رو، در مباحث برنامه ریزی از ساماندهی فضایی، یعنی کوشش در راستای چیدمان و کارکردبخشی هر چه مطلوبتر به اجزا در یک عرصه فضایی معین، سخن می‌گوییم.

سلسله مراتب سکونتگاهی: سلسله مراتب سکونتگاهی بر اساس الگوی استقرار فضایی سکونتگاه‌ها و بر حسب رتبه، سطح و جایگاه عملکردی آنها در سطح ملی یا منطقه‌ای تبیین می‌گردد. به عبارتی، در یک عرصه جغرافیایی معین، با توجه به قانونمندی‌های خاص محیطی-اکولوژیک و اجتماعی-اقتصادی مؤثر در تعیین روابط و مناسبات فضایی، جایگاه سلسله مراتبی هر یک از سکونتگاه‌ها تعیین می‌شود. آنچه که در این ارتباط اهمیت دارد، نیروی پویا و اساسی پدید آورنده ساختار فضایی، یعنی صورت انواع تقاضاها و امکان عرضهٔ کالاها و خدمات گوناگون، با توجه به قابلیت جابه جایی و دسترسی آنهاست. حجم میزان مبادله به مقادیر کل انرژی عرضه و تقاضا در بخشهای مختلف در حال کنش متقابل بستگی دارد که غالبا بر مبنای جمعیت تعیین می‌گردد. البته در ایت میان، فاصله نقشی تعیین کننده در دامنه کنش متقابل دارد که همراه با تقاضا، در تعیین وسعت حوزه بازار(مبادله)، عرضهٔ تولید کشاورزی و نیز نحوهٔ شکل پذیری مبتنی بر سلسله مراتب کارکردها و پاسخگویی به نیازهای مراکز تأثیر می‌گذارد(سعیدی، ۱۳۹۲).

پیوستگی ساختاری-کارکردی: فرض اساسی بر این واقعیت استوار است که میان ساختار و کارکرد تمام پدیده ها، نوعی پیوند تنگاتنگ و غیر قابل انکار برقرار است که مجموعه حاصل از آن قابلیت‌های آن نظام را نمایندگی و تحقق پذیر می‌کند(سعیدی، ۱۳۹۲). بدین سان، هر نظام دارای قابلیت هایی است که به نیروهای مرتبط با اجزای تشکیل دهنده ساختار آن مرتبط است. در نظام فضایی، پیوستگی درونی اجزای مختلف آنهاست، بین ساختارهای مختلف و کارکردهای گوناگون هر نظام نوعی هم پیوندی و همنوایی برقرار است. همین همنوایی است که نوعی پویش درونی در سرتاسر نظام برقرار می‌سازد که تا کوچک‌ترین آن را همچون شبکه‌ای از اتصالات، به یکدیگر مرتبط می‌سازد. بدین ترتیب هر جزء ساختاری، جزء کارکردی خود و روابط حاکم بر آن اجزای را امکان‌پذیر یا پدیدار می‌سازد. دگرگونی یک جزء ساختاری بر سایر اجزای ساختاری هم اثر خواهد گذارد و دیگر کارکردها نیز تحت تاثیر قرار می‌گیرد. بدین ترتیب، هر گونه تغییری در هر یک از اجزای ساختاری، با توجه به کارکردی که باید برقرار سازد، به جزء یا اجزای هم پیوند خود در

مجموعه کارکردها منتقل می‌شود و از همین طریق، روابط مرتبط خود را بر آن جزء تحمیل می‌نماید. نمودار زیر پیوستگی تعاملی ساختار و کارکرد نظام فضایی را نشان می‌دهد(سعیدی، ۱۳۹۱).

نمودار ۱:پیوستگی تعاملی ساختار و کارکرد نظام فضایی

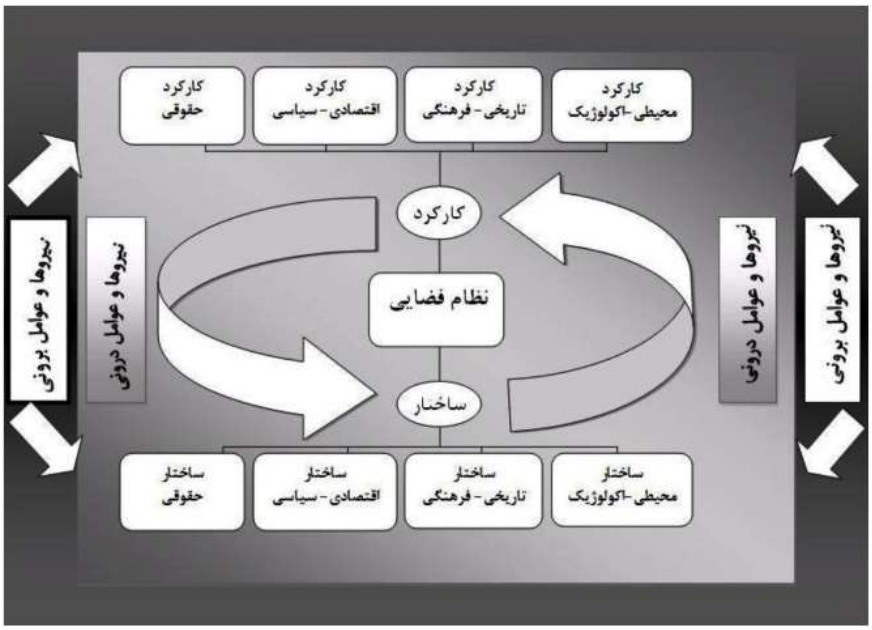

با عنایت به پیوستگی ساختاری-کارکردی نظام‌های مکانی-فضایی می‌توان انتظار داشت که تغییر و دگرگونی در یک جز از اجزای ساختاری یا کارکردی یک نظام، بر پایه ارتباط نظاموار، ممکن است به سایر اجزای نظام انتقال یافته و زمینه تغییر و دگرگونی کل نظام را فراهم آورد. این گونه اثرگذاری قاعدتا به جایگاه و نقش آن جز در کلیت نظام در شرایط زمانی معین باز می‌گردد. بنابراین، اهمیت و جایگاه هر جز از نظام، اعم از جز ساختاری یا کارکردی، به شرایط زمانی بستگی دارد. به سخن دیگر، روندهای زمانی به نوبه خود در نقش پذیری اجزای نظام اثرگذار هستند، یعنی نقش و جایگاه یک جزء از اجزای نظام، همه جا و همه وقت یکسان نیست(سعیدی، ۱۳۹۰)

توسعه پایدار: توسعه پایدار به عنوان یک مفهوم عام، غالبا بر دو طرز تفکر متناقض استوار است؛ که اولی ناشی از محدودیت‌هایی است که طبیعت بر انسان تحمیل می‌کند و دیگری در ارتباط با قابلیت ایجاد توسعه مادی بشر می‌باشد. توسعه پایدار موضوع تفسیرهای بسیار متنوع و متفاوتی قرار گرفته است، مانند تفسیرهای ذیل:

الف) عده‌ای توسعه پایدار را به مثابه نیازی برای تطبیق بین انسن و محیط تلقی می‌کنند.

ب) عده‌ای اصولا قبول ندارند که در یک جهان محدود امکان رشد نامحدود میسر نیست.

ج) عده‌ای بر این باورند که گذار به سمت کاهش اقدامات تخریبی در محیط زیست و کیفیت حیات بشری امکانپذیر است.

د) عده‌ای به رشد امکانات فناوری در جهت کاهش محددیتها امیدوارند.

این مفهوم در دهه ۱۹۷۰ میلادی ابداع شد و در دهه ۱۹۸۰ از سوی استراتژیهای حفاظت جهانی و نهادهایی مثل WWF، UNEP، IUCN به طور وسیع توسعه یافت. این استراتژی خواهان تداوم روند بنیادی اکولوژیک، حفظ تنوع بیولوژیک و استفاده پایدار و متعادل از گونه ها و اکوسیستم‌هاست.

در هر حال برای توسعه پایدار تعاریف مختلفی ارائه شده است.

متداول ترین تعریف از پایداری، تعریفی است که کمیسیونجهانی محیط زیست و توسعه(WCED) ارائه داده است(کمیسیون براندلند،۱۹۸۷). کمیسیون مذکور توسعه پایدار را بیدن صورت تعریف می‌کند:توسعه‌ای که احتیاجات نسل حاضر را بدون لطمه زدن به توانایی نسلهای آتی در تامین نیازهای خود، برآورده می‌سازد.

به طور کلی توسعه پایدار در اغلب موارد بر موضوعات ذیل تاکید دارد(سرور، ۱۳۸۴: ۴۷-۴۹):

۱-استمرار یکپارچگی اکولوژیک،

۲-تلفیق مراقبتهای زیست محیطی با اهداف توسعه ای،

۳-اتخاذ یک موضوع بین المللی،

۴-تحقق حداقل نیازهای بشری برای همه،

۵-بهره برداری توام با حفاظت،

۶-تاکید و توجه به اصل برابری و مساوات بین نسلها، گروه ها و گونه ها،

۷-به کارگیری علوم و دانش فنی زیست محیطی در توسعه جهانی،

۸-پذیرش رشد اقتصادی در محدوده‌های مشخص و

۹-اتخاذ رویکرد دراز مدت.

راهبرد شبکه منطقه‌ای: زمینه سازی برای رشد و توسعه هماهنگ، ارتقا سطح آگاهیها و ترغیب مشارکت مردمیو بالاخره، توزیع مناسب امکانات و تسهیلات به منظور دستیابی به عدالت اجتماعی، از جمله مباحث مطرح در توسعه منطقه‌ای است. این در حالی است که برخلاف طرفداران رشد اقتصادی، هواداران دستیابی به عدالت اجتماعی در فرایند توسعه، بر این باورند که با تاکید بیش از حد بر متغیرهای کلان اقتصادی، معمولا فرصت توزیع عادلانه نتایج و مواهب حاصل از تولید (به قیمت تولید بیشتر) فراهم نمی‌آید و بنابراین، انباشت روزافزون سرمایه با هدف انباشت، جایی برای عدالت اجتماعی باقی نمی‌گذارد. از سوی دیگر، آنچه معمولا در رویکردهای مبتنی بر رشد، محور توجه قرار می‌گیرد، تولید، توزیع و استفاده حداکثری از امکانات بازار و آنچه در این میان مغفول می‌ماند، بی توجهی و یا کم توجهی به مقوله فضا و توسعه متناسب مکانی-فضایی است(سعیدی و تقی‌زاده، ۱۳۹۰).

راهبرد شبکه منطقه‌ای که مدل شبکه‌ای یا مدل خوشه‌ای نیز خوانده می‌شود، اساسا بر بنیاد اندیشه‌های پیشین، بویژه اندیشه‌های جان فریدمن، توسط مایک داگلاس در اواخر دهه ۱۹۹۰، یعنی متجاوز از دو دهه پس از طرح رویکرد توسعه اگروپولیتن، معرفی شده است. به عقیده داگلاس، نظریه ها و مدلهای متعارف سیاستگذاری، نه واقعیات توسعه منطقه‌ای روستایی و نه قابلیت لازم برای انجام آن را مورد توجه قرار نمی‌دهند. بنابراین، نتیجه می‌گیرد، سیاستگذاری لازم برای توسعه روستایی نیازمند دستگاه اندیشگی تازه‌ای در زمینه توسعه فضایی است. در چارچوب این نظام اندیشگی، تفاوتهای محلی از لحاظ پیوندای روستایی-

شهری مورد توجه و تاکید قرار دارند. بدینسان، راهبرد شبکه منطقه‌ای که به منظور امحا فقر در مناطق روستایی پیشنهاد می‌شود، به دنبال تجهیز و تقویت اقتصادهای محلی در پیوند و همگرایی با توسعه منطقه‌ای و در نهایت توسعه ملی است.

راهبرد شبکه منطقه‌ای برای شناسایی نحوه عمل پیوندهای روستایی-شهری، بر نظام غیر متمرکز برنامه ریزی تکیه دارد و به سخن دیگر، مدلهای مبتنی بر نظام‌های برنامه ریزی از بالا به پایین و نظامهای متعارف برنامه ریزی شهری را به رویارویی می‌طلبد. از این رو، این راهبرد حاوی نگرشی نسبتا متنوع، منعطف و جامع نگر به توسعه منطقه‌ای است که بر هماهنگ سازی و ادغام توسعه روستایی با توسعه شهری در مقیاس ناحیه‌ای و محلی استوار شده است. بدینسان، راهبرد شبکه منطقه‌ای بر مجموعه‌ای نامتمرکز و خردمندانه از دخالت سیاسی اصرار می‌ورزد که تنوعات موجود از لحاظ برخورداری از منابع و ناحیه ای، تقسیم کار بین بخشهای شهری و روستایی و نیازها و توانمندیهای توسعه محلی را مورد حمایت قرار دهد.

راهبرد شبکه منطقه‌ای با تاکید بر جنبه‌های کلیدی اقتصاد منطقه‌ای به شرح زیر، چرخه مطلوب توسعه را مطرح می‌سازد: -بازاریابی تولیدات؛ ارائه اطلاعات، توزیع نهاده ها، بازاریابی سرمایه، بازاریابی نیروی انسانی، زیربناهای کالبدی(فیزیکی) و بالاخره -خدمات حمل و نقل.

در چارچوب این رویکرد، جریانها، اهمیتی بیش از گره ها دارند. به سخن دیگر، گره‌های شهری و روستایی به صورت یکسان مورد توجه قرار می‌گیرند. مدلهای مکانیکی فرآیند فضایی در توسعه که تنها بر گره‌های شهری تاکید می‌ورزند، در این راهبرد جایگاه خاصی ندارد. در چارچوب این راهبرد به جای نظام سلسله مراتبی سکونتگاه‌ها-مرکب از مراکز جمعیتی واقع در سطوح مختلف، براساس کارکرد آن مراکز-مجموعه‌ای از مراکز هم سطح، به صورت خوشه ای، شبکه‌ای را پدید می‌آورند که با سایر مراکز براساس فعالیتهای کلیدی در ارتباط و در معرض کنش و واکنش متقابل و دوسویه قرار می‌گیرد.

بدین ترتیب، این نوع راهبرد برنامه ریزی با تاکید بر مطالعه و بررسی دقیق جریانهای موجود بین مراکز مختلف شکل می‌گیرد. به سخن دیگر، ساختار اصلی نظام فضایی این گونه شبکه ها را جریانها و به تبع آن پیوندها تشکیل می‌دهند. در واقع، روابط متقابل موجود که به دلیل عدم نگرش شبکه‌ای معمولا ناشناخته باقی می‌مانند، سازمان فضایی خاصی را به وجود می‌آورند که برای سازماندهی مجدد آن، لازم است ویژگیهای هر جریان/پیوند در جهت تقویت جریانها/پیوندهای مثبت و حذف یا کاهش تاثیر جریانها/پیوندهای منفی مورد شناسایی قرار گیرند(همان؛ صفحه ۲۱۷-۲۱۹). البته، تحقق منافع بالقوه پیوندهای روستایی-شهری، نه تنها منوط به تقویت متناسب این پیوندهاست، بلکه ضمنا به پیش بینی و پیشگیری از تبعات منفی آنها بستگی تام دارد. به این ترتیب، تعامل مثبت یا پیوندهای روستایی-شهری، برخلاف روابط سنتی روستاها و شهرها که عمدتا گویای نوعی روابط یکسویه و سلطه آمیز بود، به واسطه مجموعه‌ای از جریانهای دوسویه تبیین می‌گردد. هر یک از این جریانها دارای اجزا و اثربخشی چندگانه بوده، به صورت پیوندهای فضایی و زمانی متفاوت بروز می‌یابند و از این رو، مستلزم سیاستگزاریهای متناسب و خاص خود هستند(سعیدی، ۱۳۹۱: ۸۷).

مایک داگلاس(۱۹۹۸م) در یک بررسی تطبیقی، با مقایسه دو پارادایم قطب رشد و شبکه منطقه‌ای،

خصوصیات رویکرد شبکه منطقه‌ای را در سه عرصه اصلی موضوعی مطرح ساخته است:

الف: در پیوندهای روستایی-شهری تنوع [در سطح منطقه] آنچنان زیاد است که دامنه آن تا حوزه نفوذ یک شهر اصلی معین ادامه می‌یابد؛ در همین چارچوب و بنابراین، گردآمدن شهرها و روستاها در یک واحد منطقه‌ای توسعه، شبکه‌ای را برپا می‌سازد که می‌تواند از تنوع و همچنین قتبلیتهای مکمل موجود بین مراکز مختلف و نیز بین هر مرکز و حوزه نفوذ بلافصل آن در یک منطقه معین بهره گیرد. در این شبکه، روابط بین مراکز بیشتر افقی، مکمل و دوسویه خواهد بود؛

ب: این گونه شبکه ها در عمل [همه جا] وجود دارند، حتی اگر به شکل ساده و ابتدائی آن باشد. تعامل بین روستاها و شهرها، بیش از آن که به عنوان روابط دوگانه بین زوجهای سکونتگاهی روستا و شهر[کوچک] تعریف شوند، در عمل شبکه های[کوچک] ناحیه‌ای با درجات مختلفی از تراکم به شمار می‌روند که در سرتاسر ناحیه و فراتر از آن برپا می‌شوند. چنین شبکه هایی را می‌توان به عنوان نمونه پایه و مبنایی[شبکه]، براساس بهره گیری از برقراری جریان کالاها و مردم در بین سکونتگاه‌ها تبیین و تفکیک نمود؛ و نهایتا،

ج: شبکه‌ای متشکل از سکونتگاه‌های روستایی و شهری کاملا مرتبط و به شدت تعاملی می‌تواند با فراهم ساختن سطح معینی از انباشت و تنوع اقتصادی به عنوان یک کانون بدیل [در مقیاس شبکه] به جای رشد"نواحی کلانشهری هسته ای"، به مراتب بهتر از یک قطب رشد عمل کند. کاهش فاصله‌های زمانی بین سکونتگاه‌ها به واسطه شبکه‌های نوین ارتباطی و حمل و نقل، چنان امکانی را فراهم می‌آورد که شهرها و روستاهای پراکنده و دورافتاده به یکدیگر پیوند خورده، دامنه موثری از تعامل فراهم آید.

در یک کلام می‌توان گفت، رویکرد شبکه منطقه‌ای برای بررسی و انتظام نحوه عمل پیوندهای روستایی-شهری، بر نظام غیر متمرکز برنامه ریزی تاکید می‌ورزد. *(همان- صفحه ۸۹-۹۰)*

بدینسان، رویکرد شبکه منطقه‌ای بر مجموعه‌ای نامتمرکز و خردمندانه از دخالت سیاسی و سیاستگزاری اصرار می‌ورزد که تنوعات موجود از لحاظ برخورداری از منابع منطقه ای، تقسیم کار در بخشهای شهری و روستایی و نیازها و توانمندیهای توسعه محلی را مورد تاکید و ترغیب قرار دهد.

تاکولی(۲۰۰۴م) با تاکید بر ابعاد اقتصادی این گونه پیوندها می‌نویسد، پیوندهای روستایی-شهری در عرصه اقتصاد منطقه ای، از یک سو، در بر گیرنده جریان محصولات کشاورزی و سایر تولیدات از سوی روستانشینان به بازارهای شهری و از سوی دیگر، زمینه ساز جریان کالاهای صنعتی از مراکز شهری به سوی سکونتگاه‌های روستایی است. این گونه پیوندها، جریان اطلاعات بین نواحی روستایی و شهری، آگاهی از سازوکارهای بازار (از نوسانات قیمت گرفته تا ذائقه مصرف کنندگان) و فرصتها و امکانات شغلی برای مهاجران بالقوه را در بر می‌گیرد. بدینسان، جریان اعتبارات و منابع مالی در نواحی روستایی هم اکنون بیشتر ارسال نقدینه از سوی مهاجران به افراد خانواده در روستا و سرمایه گذاری و دریافت اعتبار از نهادهای شهری را شامل می‌شود. این گونه"جریانهای فضایی" می‌توانند با پیوندهای تعاملی میان بخشهای فعالیتی، هم در سطح خانوار و هم در سطح اقتصاد محلی، تلفیق شوند و موجد پیوندهای درونی و بیرونی بین بخشهای کشاورزی، صنعت و خدمات گردند(سعیدی و عزیزپور، ۱۳۹۱: ۱۰۳-۱۰۴).

پیوند روستایی-شهری پدیده‌ای حاصل از تعامل دوسویه سکونتگاه‌های روستایی و کانون‌های شهری در

عرصه منطقه‌ای است که به سبب جریانهای مختلف-از جمله جریان افراد، کالاها، اطلاعات، فناوری، نوآوری و مانند آن-پدید می‌آید. از لحاظ نظری، تحقق این گونه جریانها در بستر دگرگونیهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جاری، بویژه در کشورهای در حال توسعه، با تنوع و تقویت اشتغال در محیطهای روستایی همراه است. از این رو، پیوندهای روستایی-شهری در تنظیم و بیان سیاستهای توسعه با هدف کاهش فقر و حمایت از نقش مثبت مراکز شهری در توسعه نواحی روستایی پیرامونی مورد تاکید کارشناسان توسعه قرار دارد. این پیوندها، برخلاف روابط سنتی شهر و روستا که عمدتا گویای نوعی روابط سلطه بود، به واسطه تعامل دوسویه و مجموعه‌ای از جریانهای مکمل تبیین می‌گردند.

۲-۲-۲- تدوین چارچوب‌های برنامه توسعه پایدار منظومه

همانگونه که در ابتدای فصل گفته شد، چهارچوب‌های برنامه توسعه پایدار، از یک سو از چهارچوب‌های نظری بیان شده متأثر است و از سوی دیگر از الزامات طرح‌های فرادست و سیاست‌های نهادی بخشی. در تدوین برنامه‌های توسعه پایدار منظومه طارم، از برنامه‌های ارائه شده در طرح‌های فرادست؛ یعنی طرح آمایش استان زنجان، طرح جامع ناحیه زنجان و طرح راهبردهای توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم، و همچنین از نتایج شناخت وضع موجود و مبانی نظری استفاده می‌شود. بر این اساس، برای منظومه طارم، چشم‌انداز، اهداف کلان، اهداف خرد، راهبردهاسیاست‌ها و پروژه‌های پیشران تعریف می‌شود.

در ابتدا برای آینده منظومه طارم چشم‌اندازی ترسیم می‌گردد که بر پایه آن، اهداف کلان استخراج می‌شود و اهداف کلان خود به اهداف خرد تقسیم می‌شود پس از تدوین اهداف کلان و خرد، برای تدوین راهبردها و سیاست‌ها علاوه بر موارد فوق از رویکرد شبکه منطقه‌ای و ابزارهای برنامه‌ریزی راهبردی استفاده می‌شود. تکنیک مطرح در برنامه ریزی راهبردی، ماتریس سوات است که با استفاده از راهبردهای تهاجمی، تدافعی، اقتضایی و انطباقی که بر پایه نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها شناسایی شده، تدوین می‌گردد.

قابل ذکر است که در تمام مراحل تدوین اهداف کلان و خرد، راهبردها و سیاست‌ها و ترسیم سازمان فضایی مطلوب منظومه طارم نگاه برنامه‌ریزی فضایی حاکم است. لذا در تهیه تمامی‌مراحل تدوین اهداف، راهبرد و سیاست و سازمان فضایی سعی می‌شود که نگاه همه جانبه نگر رعایت گردد. فرایند برنامه‌ریزی طرح توسعه پایدار منظومه طارم به شکل زیر است:

نمودار ۲: فرایند برنامه‌ریزی طرح منظومه توسعه پایدار طارم

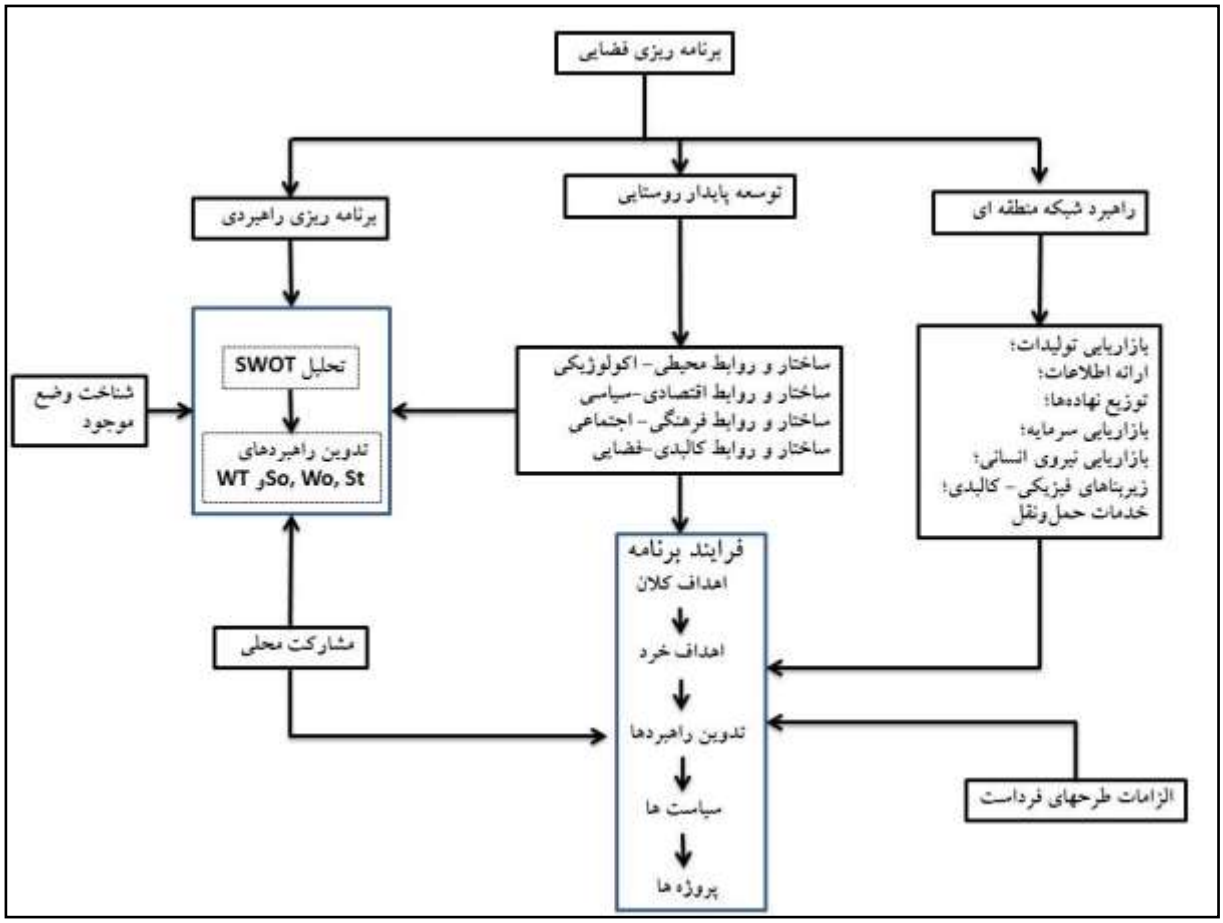

منبع: مشاور

۲-۲-۳- تدوین چشم انداز و اهداف برنامه توسعه پایدار منظومه طارم

اهمیت چشم‌انداز و چشم‌اندازسازی در تعیین سرنوشت اقتصادی، اجتماعی و کالبدی در سطوح مختلف ملی، مناطق، شهرها و محلات به گونه‌ای است که می‌توان آن را به مثابه قلب فرآیند برنامه‌ریزی راهبردی محسوب نمود. در ادبیات برنامه ریزی راهبردی تعاریف متعددی از «چشم‌انداز» موجود است. تعاریفی که از این مفهوم در حوزه مدیریت بازرگانی و برنامه‌ریزی راهبردی بخش خصوصی و شرکت‌ها ارائه گردیده است همگی ناظر بر «تصویر مقصد نهایی» مؤسسه در راستای مأموریت ذاتی بنگاه مزبور می‌باشد. تعاریف متعددی از مفهوم چشم‌انداز ارائه شده است؛ به طور مثال برایسون چشم‌انداز را اینگونه تعریف می‌کند: «چشم‌انداز توصیف روشن و فشرده‌ای است از سیمایی که شهر در آینده و پس از به فعلیت درآمدن کلیه توان‌های بالقوه‌اش پیدا می‌کند». در تعریف برایسون بر سه ویژگی عمده چشم انداز که عبارتند از: ضرورت«روشن و فشرده»، معطوف به «آینده» بودن و به فعلیت درآمدن تمامی «توان»های بالقوه مناطق، شهر یا محله تأکید گردیده است. چشم‌انداز یک مکان در قالب استان، شهر یا محله، بیان وضعیت ایده‌آلی است که جامعه امید دارد در آینده به آن نایل آید. چنین چشم‌اندازی باید میان کل جامعه مشترک باشد به گونه‌ای که به مفهوم واقعی کلمه بتوان آن را «از آن همه ما» دانست.

در نظام‌های متمرکز تدوین اهداف و نقش مناطق توسط دولت مرکزی صورت می‌گیرد لیکن در نظام‌های مبتنی بر فعالیت بازار آزاد، هر منطقه لازم است خود به تدوین یک استراتژی رقابتی بپردازد. به عبارت دیگر تدوین چشم‌انداز برای این گونه مناطق معنادار بوده و ضرورت حیاتی دارد چرا که در تدوین چشم‌انداز عملاً «گوشه قابل رقابت» مناسب منطقه و توان رقابت نسبی آن بازشناسی شده و شرایط بقاء و بالندگی آن فراهم می‌گردد. در عصر جهانی شدن هر مکانی برای به دست آوردن سهم خود از ثروت، استعدادهای درخشان، و توجه جهانیان ناگزیر باید با مکان‌های دیگر به رقابت برخیزد. از آنجا که مکان (کشور، استان، شهرستان، شهرها، روستاها) به طور کامل مشابه و یکسان نیستند، الگوبندی واحدی وجود ندارد و به تعداد مکان‌ها چشم‌اندازهای متفاوت وجود دارد.

در فرآیند چشم‌اندازسازی، از مدل‌هایی نظیر راهبرد توسعه شهر (CDS) و ارگون (Oregon) استفاده می‌شود. در تدوین سند چشم‌انداز منظومه طارم سعی شده از مدل ارگون استفاده گردد از اینرو توضیحات این مدل به شرح ذیل است.

مدل چشم‌اندازسازی ارگون مدلی است که توسط شاخه ایالت ارگون انجمن برنامه‌ریزان آمریکا و به منظور ترویج و حمایت از امر برنامه‌ریزی شهری بلندمدت تدوین شده و توسط "استیون امس" به رشته تحریر درآمده است. اهداف کلی در تدوین مدل مزبور عبارتند از:

- آسان فهم نمودن امر برنامه‌ریزی برای آینده
- مشارکت بخشیدن و درگیر نمودن افراد در کار به نحوی که آن به شکل شهودی مقصد فرایند برنامه‌ریزی و نقش خودشان را در فرایند مزبور درک نمایند.
- ایجاد انگیزش در افراد برای فراگیری هر چه بیشتر در مورد شهر خود و سرنوشت آینده آن.

مدل ارگون را فرآیندی متشکل از چهار گام تشکیل می‌دهد که هر یک از گام ها براساس یک پرسش ساده بنا شده است:

۱. اکنون کجا هستیم؟
۲. به کجا می رویم؟
۳. کجا می خواهیم باشیم؟
۴. چگونه آنجا برسیم؟

۱-اکنون کجا هستیم ؟

گام اول این مدل به سوال" اکنون کجا هستیم؟" می‌پردازد. این گام به ترسیم نیمرخ وضع موجود منطقه اختصاص دارد. توصیف سوابق و ویژگی‌های مهم مکان، ارزیابی قوت‌ها و ضعف‌های آن تعریف نمودن مباحث و دغدغه‌های جاری و صورت‌بندی ارزش‌های اجتماعی در قالب "بیانیه‌ی ارزش‌ها" از موارد این قسمت است. "بیانیه‌ی ارزش‌ها" مجموعه‌ای از معیارهای کیفی را به دست می‌دهد که برای ارزیابی ایده‌ها و مفاهیم جدیدی که در حین فرآیند ظهور می‌کند مورد استفاده قرار خواهدگرفت.

با توجه به شناخت گام اول تدوین چشم‌انداز، حال به وضعیت اینکه در شرایط کنونی منظومه طارم در کجا

قرار دارد، مورد بررسی قرار می‌گیرد که به شرح زیر است:

توان‌ها و فرصت‌های عمده بخش مرکزی طارم جهت توسعه:

۱- تنوع محصولات کشاورزی و تولید قابل توجه به خصوص در محصولات زیتون، سیر و گوجه فرنگی
۲- تولید بیش از ۳۰ از محصول زیتون کشور، ۴۵ درصد کل گوجه فرنگی استان زنجان و صادرات محصول سیر به کشورهای آذربایجان، روسیه و کشورهای حوزه خلیج فارس
۳- فرآورش محصولات به صورت گرفتن تلخی زیتون جداسازی دانه زیتون (شکستن زیتون) و تبدیل به کنسرو از آن در ۴۷۷ کارگاه فرآوری زیتون (اعم از سنتی و صنعتی)
۴- فعالیت برخی صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی در سطح منظومه
۵- وجود منابع آبی غنی با عبور رودخانه پرآب قزیل اوزن و آبراهه‌های فرعی رودخانه از منظومه (رودخانه قزل اوزن به طور متوسط در ایستگاه بیانلو – در ماه نشان – ۱۷,۷ مترمکعب و در ایستگاه گیلوان –قبل از ورود به دریاچه سد سپیدرود- ۱۱۷,۳ مترمکعب در ثانیه آبدهی دارد. همچنین میزان آبدهی سالیانه ۹ آبراهه فرعی ۱۱۷,۱۰ میلیون مترمکعب در سال است.)
۶- وجود سفره‌های آب زیرزمینی حاشیه و بستر رودخانه با ضخامت ۱۰ متر تا حدود ۳۰ متر
۷- قرارگیری ۴۵,۴ درصد از مساحت منظومه در اراضی نسبتا هموار، با شیب عمومی ۲ تا ۱۰ درصد، و مناسب برای فعالیت‌های زراعی و باغی
۸- برخورداری از جاذبه‌های طبیعی (جنگل، آبشار، غار، سد طبیعی، ییلاقات و...)، روستایی و کشاورزی
۹- برخورداری از جاذبه‌های مذهبی (امامزاده‌ها، مراسمات مذهبی و...) و تاریخی (مسیرهای تاریخی، آتشکده‌ها و...)
۱۰- شکل‌گیری مسیر گردشگری شیرین سو – سیاه ورود – نوکیان - ماسوله با خدماتی به مانند غذاخوری، سرو ماهی در کنار استخر پرورش ماهی، آلاچیق‌ها و فضاهای مکث برای استفاده از دره، محل‌هایی برای برپایی چادر و...
۱۱- برخورداری از پیشینه قوی فرهنگی، اجتماعی و مذهبی به عنوان زمینه مشارکت
۱۲- برخورداری از موقعیت چهارراهی با وجود امکان تنوع دسترسی ها به منظومه: ۱-مسیر گیلوان-زنجان، ۲-مسیر درام-زنجان، ۳- مسیر گیلوان – منجیل - رودبار و ۴-مسیر درام-خلخال
۱۳- وجود سرمایه‌گذاران توانمند و بالقوه بومی جهت استفاده از آنها در زمینه سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی در سطح منظومه

عمده ترین تنگناها و محدودیت های توسعه ای بخش مرکزی طارم :

۱- عدم توجه کافی به زنجیره ارزش محصولات کشاورزی عمده زیتون (به طوریکه ۶۰ درصد از محصول زیتون شده به صورت خام (تلخ) فروخته می شود و ۴۰ درصد بعد از فرآورش به بازار عرضه می شود.)، سیر و گوجه فرنگی
۲- فروش محصولات طارم با برند شهرهای اطراف
۳- قرارگیری اکثریت سکونتگاههای منظومه در پهنه با خطر بالای زلزله

۴- انزوای جغرافیایی منظومه به علت ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل
۵- عدم سرمایه گذاری‌های لازم در حوزه‌های گردشگری
۶- عدم سرمایه گذاری‌های لازم در مهار، ذخیره سازی، انتقال آب و پیاده نمودن سیستم آبیاری قطره-ای در سطح منظومه
۷- نابرابری فضایی در سطح منظومه و محروم بودن دهستان درام در مقایسه با دهستان‌های آببر و گیلوان

۲- به کجا می‌رویم ؟ (آینده‌های محتمل)

گام دوم این مدل به سوال" به کجا می‌رویم؟" می‌پردازد و مقصد جامعه را با فرض تداوم جهت‌گیری‌های جاری تعیین می‌کند. در این مرحله روندهای اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی، کالبدی بازشناسی شده و مباحث نوظهوری که ممکن است منطقه با آن مواجه شود را صورت‌بندی می‌کند. بر اساس تحلیل‌های مذکور "آینده‌ها محتمل" تدوین می‌گردد که سیمای آینده منطقه را به صورت تداوم شرایط کنونی و بدون هیچ تغییر عمده‌ای در جهت‌گیری‌ها نمایش خواهد داد.

با توجه به شناخت گام دوم تدوین چشم انداز، حال به وضعیت آینده‌های محتمل منظومه طارم پرداخته می‌شود که در صورت تداوم شرایط کنونی، آینده منظومه طارم به شرح زیر خواهد بود:

۱- با توجه به منابع غنی آب و خاک؛ منظومه همچنان در بخش تولیدات محصولات کشاورزی نقش مهم و عمده‌ای را در سطح استان و کشور ایفا خواهد کرد. علیرغم این مساله با عدم تکمیل زنجیره ارزش و وجود واسطه‌ها کمترین میزان درآمد نصیب تولید کنندگان اصلی محصولات کشاورزی خواهد شد و گردش مالی در سطح منطقه در حد پایینی خواهد بود. محصولات اصلی و به صورت ویژه زیتون، همچنان با برند سایر شهرها عرضه خواهد شد و عمده فعالیت‌های درآمدزا مرتبط با فراورش و بسته بندی محصولات در خارج از منظومه انجام خواهد شد.

۲- جاذبه‌های طبیعی، روستایی، کشاورزی، فرهنگی، مذهبی و تاریخی منظومه طارم همچنان جاذب تعدادی از گردشگران خواهد بود. علیرغم این مساله به خاطر عدم توجه سیستماتیک به این توان منطقه، تاثیر اقتصادی آن در منظومه ناچیز خواهد بود. عدم توجه به تعریف محورهای گردشگری که بتواند منابع گردشگری مذهبی – تاریخی – طبیعی را به هم پیوند دهد و همچنین عدم تعریف نقش گردشگری برای مسیرهای ییلاقات باعث خواهد شد تا هرکدام از این منابع به صورت یک جزیره نقش محدود خود را ایفا کنند و نتوانند یک سیستم قدرتمند گردشگری را در سطح منطقه خلق کنند. روستاهای هدف گردشگری به خاطر عدم توجه به خدمات و زیرساخت‌های گردشگری در بخش عرضه محصولات گردشگری توان چندانی نخواهند داشت و در کل گردشگری منظومه علیرغم وجود منابع غنی، نخواهد توانست قدرت رقابت و تکمیل منابع نزدیک به مانند روستای شیت واقع در بخش چورزق و ماسوله واقع در استان گیلان را داشته باشد.

۳- عدم تکمیل زیرساخت‌های حمل و نقل و عدم اتصال منظومه به استان گیلان از طریق ماسوله و استان اردبیل از طریق خلخال و همچنین عدم اصلاح مسیر گیلوان – منجیل باعث خواهد شد تا انزوای جغرافیایی منظومه ادامه یابد و تاثیر این انزوا بر عرضه محصولات کشاورزی، برندسازی و همچنین نحوه

توسعه گردشگری منظومه مشهود خواهد بود.

۴- سیستم آبیاری سنتی با کانال‌ها خاکی و یا کانال‌های سیمانی تخریب شده و همچنین آبیاری غرقابی باعث هدر رفت منابع آب و سختی کار می‌شود. عدم توجه به نوسازی و بازتعریف سیستم آبیاری و همچنین عدم برنامه‌ریزی برای استفاده از منابع آب سطحی و زیرزمینی موجود در منظومه می‌تواند به کمبود آب کشاورزی در منطقه و عدم استفاده کامل از توان‌های کامل کشاورزی منجر شود.

۳- کجا می‌خواهیم باشیم؟ (آینده‌های مطلوب)

گام سوم مدل به سوال"کجا می‌خواهیم باشیم" می‌پردازد. این گام هسته‌ی مرکزی فرآیند چشم‌اندازسازی است که هدف آن تدوین چشم‌اندازی است که منطقه آرزو دارد در آینده به آن بدل شود. در این گام بر اساس "سناریوی محتمل" یک "سناریوی مرجع" تدوین می‌شود. سناریوی مزبور سیمای جامعه را در آینده، در صورتیکه مسیر پاسخگویی به روندهای بازشناسی شده و مباحث نوظهور را به شیوه‌ای سازگار با ارزش-های محوری خود در پیش بگیرد نشان خواهد داد.

در آینده پژوهی منظور از آینده، یک آینده باز و خاتمه نیافته است. در واقع آینده بطور کامل از پیش تعیین شده نیست. در آینده پژوهی به جای یک آینده قطعی، آینده‌ها مطرح می‌شود.

آینده‌های ممکن، آینده های باورپذیر، آینده‌های محتمل و در نهایت آینده‌های مطلوب وموضوع بحث آینده پژوهی است. در میان آینده‌های مطلوب آینده‌هایی هستند که وقوع آن‌ها برای منظومه ارزش آفرین است و و تلاش طرح دستیابی به این آینده‌ها است. با توجه به اینکه در برنامه ریزی آینده نگارانه رسیدن به هدف بدون ایجاد تغییرات امکان پذیر نیست از این رو رسیدن به آینده‌های مطلوب مشروط به فراهم کردن زیرساخت‌های لازم و برنامه‌های اجرایی است.

- برای منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم رسیدن به توسعه‌های جدید برای استفاده مطلوبتر از امکانات و توانمندی‌های منظومه، در وهله اول مستلزم استفاده از موقعیت ژئواکونومیکی و خروج از بن بست جغرافیایی است. این آینده برای توسعه **زیرساخت‌های ارتباطی** هم ممکن و هم باورپذیر است. علاوه بر آن با توجه به سرمایه گذاری‌های انجام شده و طرح‌های در دست انجام امکان بروز این امر قابل پیش بینی است و جزوی از آینده‌های محتمل است و در نهایت با توجه به تاثیراتی که بر امکان ارتقاء توانمندی‌های منظومه خواهدداشت برای طرح مطلوب فرض می‌شود.
- زیرساخت‌های توسعه یافته مرتبط با منابع آب با ارتقاء سیستم‌های آبیاری جزو آینده‌های ممکن، باورپذیر، محتمل، و مطلوب است. در زمینه تکمیل و ایجاد سدهای معیشتی اگر چه این امر هم ممکن، هم باورپذیر و هم مطلوب است اما با توجه به سیاست‌های کلان کشور از احتمال کمتری برخوردار است. با توجه به توان آبی منظومه و اهمیت بالای این زیرساخت برای رسیدن به یک توسعه پایدار لازم است تا این آینده با ترغیب سرمایه گذاری‌های دولتی به یک آینده محتمل تبدیل شود.
- توان اصلی منظومه تولیدات متنوع محصولات کشاورزی با حجمی قابل ملاحظه است. سطح اقتصادی ارتقاء یافته منظومه در آینده مستلزم تکمیل زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی است.

تصویر این آینده هم ممکن و هم باورپذیر است. وجود رقبای قدرتمند و باسابقه در زمینه صنایع تبدیلی و بسته بندی محصولات کشاورزی مساله‌ای جدی در محتمل شدن این آینده است. از طرف دیگر گسترش کارگاه‌های تولید صنایع کشاورزی در منظومه و همچنین انگیزه‌های موجود در منظومه برای تکمیل زنجیره ارزش محصولات تولیدی این نوید را می‌دهد که با تامین زیرساخت‌ها بتوان وارد یک رقابت سازنده با صنایع تبدیلی موجود کرد و این آینده محتمل را در آینده مطلوب منظومه متصور شد.

- منابع گردشگری طبیعی-تاریخی-مذهبی و وجود فرصت همسایگی با استان‌های گیلان و اردبیل، یک اقتصاد گردشگری قدرتمند و متشکل را در منظومه ممکن، باورپذیر می‌سازد. برای محتمل کردن این امر نیاز به سرمایه‌گذاری‌ها در زیرساخت‌ها ارتباطی و خدمات رفاهی-اقامتی است. فراهم کردن این زیرساخت‌ها باعث خواهدشد تا در آینده مطلوب منظومه این آینده محتمل نقش پررنگی را د اشته باشد.

با در نظر گرفتن موارد فوق چشم انداز منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم به شرح زیر تصویر می‌شود:

قاب شماره ۱: چشم انداز منظومه طارم در ۱۵ سال آینده

✓ **منظومه طارم در ۱۵ سال آینده، منظومه‌ای است با شرایط کالبدی هم افزا با جریانات و پیوندهای قدرتمند اقتصادی که به زندگی اجتماعی مطلوبتر و ارتقاء کیفیت زندگی ساکنین منجر خواهدخواهد. در افق طرح منظومه دارای:**

- **اقتصاد قدرتمند در بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی محصولات کشاروزی؛ با توسعه زیرساخت‌های تامین آب و مکانیزه کردن سیستم آبیاری و تکمیل زنجیره ارزش محصولات عمده منظومه با تاکید بر محصولات زیتون، سیر و گوجه فرنگی**
- **اقتصاد متشکل در زمینه گردشگری با معرفی جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، مذهبی و با فراهم ساختن خدمات پشتیبان آن با تاکید بر گردشگری پایدار اکوتوریسم و گردشگری روستایی**
- **زیرساخت‌های ارتباطی شکل گرفته و متصل با استان‌های همجوار (با تاکید بر دسترسی به استان گیلان از طریق ماسوله و منجیل و دسترسی به استان اردبیل از طریق خلخال)؛ اصلاح زیرساخت‌های ارتباطی درون منظومه و دسترسی به ییلاقات.**

با توجه به چشم‌انداز ترسیم شده برای منظومه طارم، اهداف کلان طرح عبارت است از:

قاب شماره ۲: اهداف کلان منظومه طارم در ۱۵ سال آینده

- ✓ **بهره برداری پایدار از منابع طبیعی با توجه به ظرفیت منظومه**
- ✓ **ارتقاء جایگاه اقتصادی منطقه با تکمیل زنجیره ارزش محصولات عمده کشاورزی**
- ✓ **توسعه صنعت گردشگری پایدار منظومه طارم**
- ✓ **توسعه کالبدی و ارتباطی در سطح منظومه به صورت شبکه‌ای و در ارتباط با درون و بیرون منظومه**
- ✓ **توانمندسازی همه جانبه اجتماعات روستایی و مشارکت مردم در توسعه منظومه**

هر یک از اهداف کلان فوق، خود دربرگیرنده چند هدف خرد است که در زیر آمده است:

۱- بهره برداری پایدار از منابع طبیعی با توجه به ظرفیت منظومه

- مدیریت بهینه منابع طبیعی
- کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه
- حفاظت از تنوع زیستی منظومه
- کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی

***۲- ارتقاء جایگاه اقتصادی محصولات عمده منظومه* با تکمیل زنجیره ارزش محصولات عمده کشاورزی**

- توسعه بخش کشاورزی
- توسعه صنعت با رویکرد صنایع تبدیلی و تکمیلی
- افزایش منابع درآمدی پایدار روستائیان با تکیه بر ظرفیت منابع منظومه

۳- توسعه صنعت گردشگری پایدار منظومه طارم

- توسعه گردشگری روستایی
- توسعه گردشگری کشاورزی
- توسعه اکوتوریسم
- توسعه محورهای گردشگری درون و برون منظومه

۴- توسعه کالبدی و ارتباطی در سطح منظومه به صورت شبکه‌ای و در ارتباط با درون و بیرون منظومه

- خروج از انزوای جغرافیایی از طریق اتصال راه‌های برون و درون منظومه به یکدیگر
- تعیین جایگاه سلسله مراتبی و نقش پذیری سکونتگاه ها در سازمان فضایی منظومه
- انتظام فضایی شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه‌های مجاور

۵- توانمندسازی همه جانبه اجتماعات روستایی و مشارکت مردم در توسعه منظومه

- ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه
- توسعه و گسترش مشارکت همه جانبه مردم و نهادهای محلی

۴- چگونه به آنجا برسیم؟

گام چهارم یعنی گام نهایی مدل به سوال "چگونه به آنجا برسیم؟" می‌پردازد. این مرحله از کار ماهیتا یک فرآیند مستقل و کامل برنامه ریزی راهبردی یا برنامه ریزی اجرایی است که راهبردهای کوتاه مدت و اقدامات لازم جهت هدایت شهر یا آن مکان به سمت چشم انداز طولانی مدت تدوین می نماید.

برای اجرایی شدن و تحقق اهداف کلان طرح و همچنین اولویت بندی در بین فعالیت‌های مورد نیاز منظومه، راهبردها و سیاست‌های توسعه پایدار منظومه تدوین شده است و در نهایت برنامه‌های عمده مورد نیاز به صورت فعالیت‌های پیشران در چهار بخش اصلی کشاورزی (شامل برنامه پیشران توسعه محصولات زیتون، سیر و گوجه فرنگی)، برنامه پیشران حوزه آب، گردشگری و زیرساخت‌های حمل و نقل مطرح شده است.

۲-۲-۴- راهبردها و سیاست‌های توسعه پایدار منظومه

بر اساس اهداف کلان و اهداف خرد که در بند فوق نوشته شده است راهبردها و سیاست‌های توسعه پایدار منظومه طارم استخراج شده است. جدول زیر ابعاد توسعه پایدار، اهداف کلان، اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های توسعه پایدار طارم را نشان داده است.

جدول ۶: راهبردها و سیاست‌های توسعه پایدار طارم

اهداف کلان	اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
بهره برداری پایدار از منابع طبیعی با توجه به ظرفیت منظومه	مدیریت بهینه منابع طبیعی	توسعه و ترویج روشهای بهره برداری پایدار از اراضی جنگلی	✓ کنترل چرای دام در مناطق مجاز ✓ جلوگیری از قطع درختان جنگل ✓ کاشت گیاهان دارویی در مناطق کم پوشش
		مدیریت بهره‌برداری از منابع آبی منظومه(سطحی و زیرزمینی)	✓ جلوگیری از برداشت بی رویه و غیرمجاز آبهای زیرزمینی(چاه) ✓ توسعه روشهای آبیاری نوین ✓ ساخت سدهای معیشتی ✓ مدیریت و توزیع مناسب آب رودخانه قزل اوزن
	کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی	مدیریت و طراحی برنامه‌های مناسب برای مقابله با مخاطرات طبیعی	✓ جلوگیری از ساخت و ساز در حریم رودخانه ✓ مقاوم سازی ساخت و سازهای کالبدی درون سکونتگاه‌های واقع در پهنه خطر بالا ✓ ایجاد سیل‌بند در محدوده‌های واقع در معرض سیل
	کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه	مدیریت بهداشت محیط (مواد زاید و سیستم فاضلاب)	✓ مکان‌گزینی مراکز دفن زباله ✓ مکان گزینی مرکز بازیافت ✓ جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر عمومی‌داخل روستا ✓ ایجاد و توسعه سیستمهای تصفیه فاضلاب خانگی در سکونتگاه ها روستاها ✓ راه اندازی تصفیه خانه فاضلاب مکانهای صنعتی
		محدود نمودن استفاده از سموم و کودهای شیمیایی در کشاورزی	✓ ترویج کاشت و برداشت محصولات ارگانیک کشاورزی ✓ آموزش نحوه استفاده صحیح از سموم و کودهای شیمیایی
	حفاظت از تنوع زیستی منظومه	شناسایی گونه‌های گیاهی و جانوری و حفاظت از آنها	✓ جلوگیری از شکار در مناطق حفاظت شده ✓ حفاظت از گونه‌های گیاهی باارزش ✓ آموزش ساکنین و مشارکت آنها در حفاظت از گونه‌های گیاهی و جانوری منظومه
		کنترل توسعه کالبدی سکونگاههای واقع در مناطق جنگلی	✓ جلوگیری از ساخت و ساز در سکونتگاه‌های ییلاقی واقع در منطقه جنگلی منظومه
		حفاظت از منابع آبی منظومه	✓ رعایت حریم و بستر رودخانه‌های اصلی و فرعی منظومه ✓ آموزش ساکنین در جلوگیری از دفع زباله در رودخانه‌های منظومه و نصب تابلو
ارتقاء جایگاه گردشگری پایدار	رشد و توسعه صنعت گردشگری	توسعه گردشگری بومی‌در منظومه طارم	✓ معرفی مناطق جنگلی ✓ معرفی مناطق قابل کوهنوردی

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

منظومه طارم	پایدار		✓ گردش در رودخانه یا سد با قایق
		توسعه توریسم تاریخی و مذهبی منظومه	✓ معرفی جاذبه‌های تاریخی و مذهبی ✓ حفظ و نگهداری آثار تاریخی و مذهبی
		توسعه گردشگری روستایی	✓ راه اندازی سالن‌های غذاخوری محلی ✓ آموزش چگونگی تولید زیتون و محصولات فرآورشی زیتون ✓ کاشانه‌های گردشگر در طارم ✓ عرضه و فروش مستقیم محصولات ارگانیک به مصرف کننده ✓ عرضه صنایع دستی ✓ فراهم نمودن پیست اسب سواری ✓ برگزاری جشنواره لباس محلی
		توسعه گردشگری کشاورزی	✓ بازدید تورها از باغات زیتون وسیع ✓ برگزاری جشنواره برداشت زیتون ✓ برگزاری جشنواره تولید فرآورده‌های زیتون ✓ برگزاری جشنواره شکوفه‌های انار ✓ احداث باغ درختان بومی‌طارم
		توسعه زیرساخت محورهای گردشگری درون و برون منظومه	✓ ایجاد، اصلاح و بهبود زیرساخت‌های محورهای گردشگری درون منظومه و ورودی‌ها به طارم ✓ تأمین خدمات پشتیبان گردشگری
ارتقاء جایگاه اقتصادی محصولات عمده منظومه با تکمیل زنجیره ارزش محصولات عمده کشاورزی	توسعه بخش کشاورزی	توسعه محصولات باغی و زراعی	✓ توسعه و اولویت اقتصادی بخش کشاورزی منظومه بر روی محصولات عمده سیر، گوجه فرنگی، زیتون
		بهبود روشهای تولید به منظور توسعه کمی‌و کیفی محصولات کشاورزی	✓ ارتقاء تکنولوژی‌های کشاورزی منظومه ✓ ارتقاء الگوی کشت به منظور افزایش راندمان تولیدات کشاورزی منظومه ✓ توسعه کاشت درختچه‌های زیتون در گلخانه
		توسعه فعالیت‌های دامداری، پرورش طیور و آبزی	✓ توسعه فعالیت‌های دامداری و مرغداری در منظومه با توجه به پتانسیل موجود ✓ توسعه فعالیت‌های پرورش آبزی در سکونتگاه‌های مستعد
		ایجاد و توسعه فعالیت‌های بیمه	✓ تأسیس شعبه بیمه محصولات کشاورزی(محصولات زراعی، باغی و دام)
	توسعه صنعت با رویکرد صنایع تبدیلی و تکمیلی	توسعه صنایع و کارگاه‌های تبدیلی بخش کشاورزی	✓ تقویت گلخانه‌های کاشت درختچه زیتون ✓ توسعه و افزایش صنایع فرآورش زیتون ✓ کارگاه‌های معیشت‌محور دوستدار محیط زیست برای زیتون در سکونتگاه‌های روستایی ✓ کارخانه‌های تولید رب و بسته‌بندی آن ✓ کارگاه‌های بسته‌بندی معیشت‌محور سیر دوستدار محیط زیست در سکونتگاه‌های روستایی

	افزایش منابع درآمدی پایدار روستائیان با تکیه بر ظرفیت منابع منظومه	اشتغال پایدار روستائیان با تکیه بر بخش کشاورزی منظومه	✓ سرمایه‌گذاری بر روی بازار فروش محصولات با تأکید بر سه راهی کوهکن ✓ تشکیل خانه طارم و فروش محصولات بومی‌طارم در آن
		فروش مستقیم محصولات در منظومه	✓ ایجاد و ساماندهی بازاهای فروش در داخل منظومه
			✓ حمایت دولت از کشاورزان
توانمندسازی همه جانبه اجتماعات روستایی و مشارکت مردم در توسعه منظومه	ظرفیت سازی برای دسترسی به فرصت-ها و صنایع جهت ارتقاء سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی(فقیران، زنان و جوانان)	حمایت و تشویق صندوقهای اعتباری	✓ ایجاد و توسعه صندوق‌های اعتباری در سطح منظومه
		تقویت فرایندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی برای انسجام بخشی به فعالیتهای اجتماعی-اقتصادی زنان	✓ توانا ساختن زنان برای به فعلیت درآوردن توانایی های بالقوه خود در مشاغل خانگی ✓ تشویق زنان برای ورود به صنایع فرآوری کشاورزی و دامداری
		تقویت فرایندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی برای انسجام بخشی به فعالیتهای اجتماعی-اقتصادی جوانان	✓ فراهم نمودن شرایط آشنایی و تسلط افراد بر مهارت‌های فنی ✓ دسترسی مناسب به امکانات آموزشی ✓ برخورداری از سرمایه نقدی و غیره نقدی مورد نیاز جهت شروع کسب و کار ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی مورد نیاز کشاورزی
		تقویت فرایندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی برای انسجام بخشی به فعالیتهای اجتماعی-اقتصادی فقیران	✓ فراهم نمودن شرایط آشنایی و تسلط افراد بر مهارت‌های فنی به طور رایگان ✓ دسترسی مناسب به امکانات آموزشی ✓ برخورداری از وام‌های بلاعوض، بدون بهره، کم بهره برای کسب و کار ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی مورد نیاز
	توسعه نظام سلامت و تأمین اجتماعی	تقویت و گسترش برنامه‌های حمایتی و تأمین اجتماعی روستاییان	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی ✓ توانمند سازی افراد قابل بازتوانی
		تقویت و گسترش پوشش شبکه بهداشت و درمان روستاییان	✓ توسعه مراکز خدمات درمانی-بهداشتی در کل منظومه ✓ آموزش و جلب مشارکت فعالانه جامعه در موضوع شیوه زندگی سالم، خودمراقبتی و جامعه پایدار
	ارتقاء دانش، بینش و آگاهی روستاییان	توسعه سطح دانش و مهارت روستاییان	✓ تقویت نظام و شبکه‌های اطلاع رسانی روستاییان ✓ ساماندهی ارائه خدمات آموزشی مناسب ✓ طراحی و پیاده سازی برنامه‌های آموزش فنی-حرفه‌ای برای ارتقای مهارت روستاییان

مهندسین مشاور
YUCE SHAHR SABALAN

	توسعه و گسترش مشارکت همه جانبه مردم و نهادهای محلی	دخالت دادن مردم در فرایند تصمیم سازی و تصمیم گیری	✓ آگاه سازی مردم بر اهمیت حضور آنها در تصمیم سازی و تصمیم گیری سکونتگاه ✓ آموزش مردم بر نحوه مشارکت و اجرای طرح‌ها ✓ مشارکت زنان در فرایندهای تصمیم سازی ✓ مشارکت جوانان در فرایندهای تصمیم سازی ✓ مشارکت افراد فقیر در فرایندهای تصمیم سازی
		استفاده از ظرفیت نهادهای مشارکتی موجود در منظومه	✓ استفاده از افراد معتمد محلی ✓ استفاده از نهادهای شوراها، دهیاری‌ها و تعاونی‌ها محلی ✓ آموزش و ترویج ایجاد کارگاه‌های معیشت محور دوستدار محیط زیست ✓ ترویج آموزش و اعتمادسازی مردم برای ایجاد گلخانه‌ها
		زمینه سازی تعامل بین نهادها و مردم	✓ آگاه سازی نهادهای مدیریتی محلی از نقش و اهمیت تعاملات مابین گروه‌های مختلف منظومه
توسعه کالبدی- ارتباطی در سطح منظومه به صورت شبکه‌ای با درون و بیرون منظومه	تعیین نقش پذیری سکونتگاه ها در سازمان فضایی منظومه	ایجاد توازن در سازمان فضایی منظومه	✓ تقویت همپیوندی و تعامل فعال در بین سکونتگاه ها ✓ تقویت سکونتگاه‌های کم برخوردار از طریق رویکرد خوشه‌ای
	انتظام فضایی شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه‌های مجاور	تاکید بر ایجاد روابط و پیوند میان سکونتگاه‌های همپیوند منظومه طارم	✓ تقویت روابط مکمل سکونتگاه‌های منظومه طارم با برون منظومه
	خروج از انزوای جغرافیایی	توسعه تاسیسات زیربنایی و زیرساخت‌های ارتباطی	✓ اصلاح، بهبود و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی برون منظومه‌ای ✓ اصلاح، بهبود و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی درون منظومه‌ای ✓ تأمین تاسیسات زیربنایی؛ از قبیل آب شرب لوله کشی، برق، گاز و تلفن برای سکونتگاه‌ها
	ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه	توسعه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی و ورزشی سکونتگاه‌ها	✓ تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی برای سکونتگاه‌ها ✓ تأمین خدمات عمومی‌مورد نیاز سکونتگاه‌های روستایی ✓ تسهیل و بهبود نحوه دسترسی پذیری ساکنین به خدمات عمومی
		تأمین ایمنی و امنیت سکونتگاه‌ها	✓ ایمن سازی مساکن روستایی در برابر زلزله ✓ مقابله با حوادث غیر مترقبه طبیعی ناشی از سیل

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

در این قسمت اهداف خرد، راهبردها و سیاست ها به تفکیک حوزه‌های روستایی منظومه طارم تهیه شده که در زیر آورده شده است.

جدول ۷: اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های حوزه ۱ از حوزه‌های هشتگانه

اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
مدیریت بهینه منابع طبیعی	توسعه و ترویج روشهای بهره برداری پایدار از اراضی جنگلی حوزه ۱	✓ جلوگیری از قطع درختان جنگل حوزه ۱ منظومه طارم
حفاظت از تنوع زیستی منظومه	شناسایی گونه‌های گیاهی و جانوری و حفاظت از آنها در حوزه ۱	✓ جلوگیری از شکار در مناطق شکار ممنوع حوزه ۱ ✓ حفاظت و توسعه گونه‌های گیاهی باارزش و دارویی ✓ آموزش ساکنین و مشارکت آنها در حفاظت از گونه-های گیاهی و جانوری منظومه
	کنترل توسعه کالبدی ییلاقات واقع در مناطق جنگلی حوزه ۱	✓ جلوگیری از ساخت و ساز در سکونتگاه‌های ییلاقی واقع در منطقه جنگلی حوزه ۱
رشد و توسعه صنعت گردشگری پایدار	توسعه اکوتوریسم در حوزه ۱	✓ معرفی جاذبه‌های جنگل و کوه در حوزه ۱
	توسعه زیرساخت محورهای گردشگری درون منظومه و منتهی به برون منظومه	✓ تأمین زیرساخت و خدمات پشتیبان برای گردشگران اکوتوریسم در مناطق جنگلی حوزه ۱ ✓ تأمین برق از طریق انرژی خورشیدی

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

جدول ۸: اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های حوزه ۲ از حوزه‌های هشتگانه

اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
مدیریت بهینه منابع طبیعی	توسعه و ترویج روشهای بهره برداری پایدار از اراضی جنگلی	✓ کنترل چرای دام در مناطق حوزه ۲ ✓ جلوگیری از قطع درختان جنگلی حوزه ۲ ✓ کاشت گیاهان دارویی در مناطق کم پوشش حوزه ۲
کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه	مدیریت بهداشت محیط(مواد زاید و سیستم فاضلاب)	✓ جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر عمومی‌داخل روستا
حفاظت از تنوع زیستی منظومه	شناسایی گونه‌های گیاهی و جانوری و حفاظت از آنها	✓ جلوگیری از شکار در مناطق شکار ممنوع حوزه ۲ ✓ حفاظت از گونه‌های گیاهی باارزش ✓ آموزش ساکنین و مشارکت آنها در حفاظت از گونه-های گیاهی و جانوری حوزه ۲
	کنترل توسعه کالبدی ییلاقات حوزه	✓ جلوگیری از ساخت و ساز در سکونتگاه‌های ییلاقی واقع در منطقه جنگلی حوزه ۲
رشد و توسعه صنعت گردشگری پایدار	توسعه گردشگری بومی‌در حوزه ۲	✓ معرفی مناطق جنگلی حوزه ۲ ✓ معرفی مناطق قابل کوهنوردی حوزه ۲
	توسعه زیرساخت محورهای گردشگری	✓ تأمین زیرساخت و خدمات پشتیبان برای گردشگران حوزه ۲ ✓ نصب تابلو علائم ✓ تأمین برق از طریق انرژی خورشیدی
	توسعه توریسم مذهبی در حوزه ۲	✓ معرفی و توسعه مذهبی ناشی از امامزاده واقع در جیش آباد ✓ حفظ و نگهداری آثار مذهبی
توسعه بخش کشاورزی	توسعه محصولات باغی و زراعی سکونتگاه‌های حوزه ۲	✓ توسعه بخش کشاورزی چرزه
توسعه نظام سلامت و تأمین اجتماعی	تقویت و گسترش پوشش شبکه بهداشت و درمان روستاییان	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی حوزه ۲
ارتقاء دانش، بینش و آگاهی روستاییان	دخالت دادن مردم در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی	✓ آگاه سازی مردم چرزه بر اهمیت حضور آنها در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم سازی ✓ مشارکت زنان، جوانان و فقیران در فرایند تصمیم-سازی
ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه	توسعه خدمات عمومی‌سکونتگاه‌ها	✓ تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی برای روستای چرزه ✓ تسهیل و بهبود نحوه دسترسی پذیری ساکنین به خدمات عمومی
	تأمین ایمنی و امنیت سکونتگاه‌ها	✓ ایمن سازی مساکن روستای چرزه در برابر زلزله ✓ مقابله با حوادث غیر مترقبه طبیعی ناشی از سیل از طریق سبل‌بند
	تأمین و توسعه تاسیسات زیربنایی و زیرساخت	✓ آسفالت راه خاکی روستای چرزه

انتظام فضایی شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه‌های مجاور	ایجاد توازن در سازمان فضایی منظومه	✓ تقویت جریان‌های تعاملی بین سکونتگاه ها ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی بین سکونتگاه‌های چرزه با سایر سکونتگاه‌های منظومه طارم

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

جدول ۹: اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های حوزه ۳ از حوزه‌های هشتگانه

اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
مدیریت بهینه منابع طبیعی	مدیریت بهره‌برداری از منابع آبی حوزه ۳	✓ ساخت سدهای معیشتی در نوکیان و سیاه ورود ✓ احداث ایستگاه پمپاژ آب کشاورزی ✓ توسعه و بهبود روشهای آبیاری قطره‌ای
کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه	مدیریت بهداشت محیط	✓ جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر عمومی‌داخل روستاهای حوزه ۳
حفاظت از تنوع زیستی منظومه	حفاظت از منابع آبی حوزه ۳	✓ رعایت حریم و بستر رودخانه‌های اصلی و فرعی حوزه ۳ ✓ جلوگیری از دفع زباله در رودخانه‌های حوزه ۳ از طریق نصب تابلو
رشد و توسعه صنعت گردشگری پایدار	توسعه گردشگری بومی‌در حوزه ۳	✓ معرفی مناطق قابل کوهنوردی حوزه ۳ ✓ بسته‌های خدمات گردشگری در قالب پیست، کایت نوردی
	توسعه گردشگری روستایی حوزه ۳	✓ معرفی و توسعه مسیر گردشگری سیاه ورود – ماسوله جاذبه‌های روستایی حوزه ۳ ✓ احداث کاشانه گردشگری با فعایت‌های سنتی روستا ✓ احداث خانه طارم
	توسعه گردشگری کشاورزی حوزه ۳	✓ احداث باغ بومی‌جهت بازدید گردشگر
	توسعه زیرساخت محورهای گردشگری	✓ تأمین زیرساخت و خدمات پشتیبان برای گردشگران حوزه ۳ ✓ نصب تابلو علائم
توسعه بخش کشاورزی	ایجاد و توسعه فعالیت‌های بیمه محصولات دامی‌و کشاورزی	✓ تاسیس شعب بیمه محصولات کشاورزی(دام)
	بهبود روشهای تولید به منظور توسعه کمی‌و کیفی محصولات کشاورزی	✓ مطالعات احداث باغات زیتون در اراضی شیبدار ✓ اجرای برنامه‌های باروری مراتع ✓ اجرای طرح‌های آبخیزداری ✓ ایجاد مرکز خدمات ترویج دامی ✓ ایجاد تعاونی‌های دامداران

	توسعه فعالیت‌های دامداری، پرورش طیور و آبزی	✓ اصلاح دام جهت افزایش بهره‌وری ✓ تولید محصولات آبزی ✓ احداث و بهسازی واحدهای دامی
توسعه نظام سلامت و تأمین اجتماعی	تقویت و گسترش پوشش شبکه بهداشت و درمان روستاییان	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی
ارتقاء دانش، بینش و آگاهی روستاییان	دخالت دادن مردم در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی	✓ آگاه سازی مردم چرزه بر اهمیت حضور آنها در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم سازی ✓ مشارکت زنان، جوانان و فقیران در فرایند تصمیم-سازی
ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه	توسعه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی و ورزشی سکونتگاه‌ها	✓ تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی برای روستاهای فاقد طرح هادی ✓ بهبود نحوه دسترسی پذیری ساکنین به خدمات عمومی
	تأمین و توسعه تاسیسات زیربنایی و زیرساخت	✓ آسفالت راه ارتباطی مسیرهای بالاکوه-نوکیان-سیاه ورود ✓ تأمین برق از طریق انرژی خورشیدی ✓ احداث پایانه حمل و نقل، مینی بوس و تاکسیرانی
	تأمین ایمنی و امنیت سکونتگاه‌ها	✓ ایمن سازی مساکن روستایی حوزه ۳ در برابر زلزله ✓ تدوین طرح‌های پدافند غیر عامل
تعیین جایگاه سلسله مراتبی و نقش پذیری سکونتگاه ها در سازمان فضایی منظومه	ایجاد توازن در سازمان فضایی حوزه ۳	✓ تقویت جریان‌های تعاملی بین سکونتگاه‌های حوزه ۳ ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی بین سکونتگاه‌های حوزه ۳ با درام به منظور تقویت روابط درون منظومه‌ای

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

جدول ۱۰: اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های حوزه ۴ از حوزه‌های هشتگانه

اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
مدیریت بهینه منابع طبیعی	مدیریت بهره‌برداری از منابع آبی حوزه ۴	✓ تکمیل سدهای روستای پاورود ✓ ساخت سدهای معیشتی ✓ احداث ایستگاه پمپاژ آب کشاورزی در پاوه رود
کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه	مدیریت بهداشت محیط	✓ جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر عمومی‌داخل روستاهای حوزه ۴
حفاظت از تنوع زیستی منظومه	حفاظت از منابع آبی حوزه ۴	✓ رعایت حریم و بستر رودخانه‌های اصلی و فرعی حوزه ۴ ✓ جلوگیری از دفع زباله در رودخانه‌ی قزل اوزن با آموزش
رشد و توسعه درآمد صنعت گردشگری پایدار	توسعه گردشگری بومی‌حوزه ۴	✓ استفاده از امکانات گردشگری مربوط به آب سد

	توسعه توریسم تاریخی حوزه ۴	✓ معرفی و احیای مسیر کاروانی تاریخی از خساره تا قشلاق پاوه رود ✓ معرفی شهرک پاوه رود به عنوان روستای هدف تاریخی حوزه ۴ ✓ مطالعات طرح بافت باارزش روستایی
	توسعه گردشگری روستایی حوزه ۴	✓ احداث کاشانه گردشگری با فعایت‌های سنتی روستا ✓ احداث خانه طارم در شهرک پاوه رود ✓ ایجاد کارگاه های صنایع دستی
	توسعه گردشگری کشاورزی	✓ احداث باغ بومی‌جهت بازدید گردشگر
	توسعه زیرساخت محورهای گردشگری درون منظومه	✓ تأمین زیرساخت و خدمات پشتیبان برای مسیر گردشگران ✓ معرفی و توسعه مسیر گردشگری سیاه ورود – ماسوله جاذبه‌های روستایی
توسعه بخش کشاورزی	توسعه محصولات باغی و زراعی	✓ اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات در شهرک پاوه رود و کلوچ
	بهبود روشهای تولید به منظور توسعه کمی‌و کیفی محصولات کشاورزی	✓ مطالعات احداث باغات زیتون در اراضی شیبدار ✓ اجرای برنامه‌های باروری مراتع ✓ اجرای طرح‌های آبخیزداری ✓ ایجاد مرکز خدمات ترویج دامی ✓ اصلاح نژاد دام ✓ ایجاد تعاونی زیتون کاران در کلوچ و گاوخس
	توسعه فعالیت‌های دامداری، پرورش طیور و آبزی	✓ اصلاح دام جهت افزایش بهره‌وری ✓ تولید محصولات آبزی ✓ توسعه پرورش ماهی در کلوچ ✓ احداث و بهسازی واحدهای دامی‌در قشلاق پاوه رود، قشلاق خساره، خساره، بنارود و گاوخس ✓ ایجاد خدمات مربوط به تولیدات آبزی در محدوده سد میرزاخانلوی ۲
توسعه صنعت با رویکرد صنایع تبدیلی و تکمیلی	توسعه صنایع و کارگاه‌های تبدیلی کشاورزی	✓ احداث سایت کارگاه‌های تولیدی معیشت محور ✓ احداث گلخانه جهت تولید نهاده‌های زیتون و محصولات کشاورزی ✓ ساماندهی کارگاه‌های تولید زیتون ✓ ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی در شهرک پاوه رود ✓ توسعه و احداث انبار غله
افزایش منابع درآمدی پایدار روستائیان با تکیه بر بخش کشاورزی منظومه	اشتغال پایدار روستائیان با تکیه بر بخش کشاورزی منظومه	✓ ایجاد تعاونی دامداران در قشلاق پاوه رود، خساره، قشلاق خساره و گاوخس ✓

ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه	توسعه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی و ورزشی سکونتگاه‌ها	✓ تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی برای روستاهای خساره، قشلاق خساره و قشلاق درگه دره ✓ تأمین خدمات عمومی‌مورد نیاز در قالب نظام سلسله مراتبی ✓ تسهیل و بهبود نحوه دسترسی پذیری ساکنین حوزه ۴ به خدمات عمومی
	تأمین ایمنی و امنیت سکونتگاه‌ها	✓ ایمن سازی مساکن روستایی حوزه ۴ در برابر زلزله ✓ اجرای سیاستهای مربوط به پدافند غیرعامل در شهرک پاوه رود
	تأمین و توسعه تاسیسات زیربنایی و زیرساخت‌های ارتباطی	✓ آسفالت راه ارتباطی حوزه ۴(گاوخس-قشلاق خساره) ✓ احداث ایستگاه حمل و نقل عمومی، مینی بوس و تاکسیرانی در شهرک پاوره رود ✓ تامین برق از طریق انرژی خورشیدی ✓ احداث پل بر روی امامرود
	افزایش و بهبود حمایت-های اجتماعی	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی
ارتقاء دانش، بینش و آگاهی روستاییان	دخالت دادن مردم در فرآیند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی	✓ آگاه سازی مردم چرزه بر اهمیت حضور آنها در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم سازی ✓ مشارکت زنان، جوانان و فقیران در فرایند تصمیم‌سازی
توسعه و گسترش مشارکت همه جانبه مردم و نهادهای محلی	استفاده از ظرفیت نهادهای مشارکتی موجود در منظومه	✓ استفاده از افراد معتمد محلی حوزه ۴ ✓ استفاده از نهادهای شوراها، دهیاری‌ها و تعاونی‌ها محلی حوزه ۴
تعیین جایگاه سلسله مراتبی و نقش پذیری سکونتگاه ها در سازمان فضایی منظومه	ایجاد توازن در سازمان فضایی منظومه	✓ تقویت جریان‌های تعاملی بین سکونتگاه‌های حوزه ۴ ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی بین سکونتگاه‌های حوزه ۴ با درام به منظور تقویت روابط درون منظومه‌ای

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

جدول ۱۱: اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های حوزه ۵ از حوزه‌های هشتگانه

اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
مدیریت بهینه منابع طبیعی	مدیریت بهره‌برداری از منابع آبی منظومه	✓ تکمیل سدهای نیمه تمام ✓ توسعه روشهای آبیاری نوین ✓ احداث سدهای کوچک معیشتی
کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه	مدیریت بهداشت محیط	✓ جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر عمومی‌داخل روستاهای
حفاظت از تنوع زیستی منظومه	حفاظت از منابع آبی منظومه	✓ رعایت حریم و بستر رودخانه‌های اصلی و فرعی حوزه ۵ ✓ جلوگیری از دفع زباله در رودخانه‌های حوزه ۵
رشد و توسعه درآمد صنعت گردشگری پایدار	توسعه گردشگری روستایی حوزه ۵	✓ معرفی منطقه گردشگری حوزه ۵ ✓ ایجاد کارگاه های صنایع دستی ✓ احداث کاشانه گردشگری با فعایت‌های سنتی روستا

	توسعه توریسم تاریخی-مذهبی حوزه ۵	✓ مطالعات طرح بافت باارزش روستایی ✓ توسعه گردشگری مذهبی ناشی از وجود امامزاده احمد بن موسی الجعفر(ع)
	توسعه گردشگری کشاورزی	✓ احداث باغ بومی طارم جهت بازدیدگردشگر ✓ ایجاد و توسعه فعالیت‌های تفریحی نظیر اسب‌سواری
	توسعه زیرساخت محورهای گردشگری درون منظومه	✓ تأمین زیرساخت و خدمات پشتیبان برای گردشگران
توسعه بخش کشاورزی	توسعه محصولات باغی و زراعی	✓ توسعه و اولویت بخش کشاورزی حوزه با تأکید بر محصولات عمده سیر، گوجه فرنگی، زیتون ✓ استفاده از زمینهای قابل کشت منابع طبیعی ✓ اصلاح باغات زیتون با جایگزینی درختهای پرمحصول
	بهبود روشهای تولید کشاورزی	✓ ارتقاء تکنولوژی‌های مربوط به زیتون ✓ طرح تعاونی‌های زیتون‌کاران ✓ طرح تعاونی‌های دامداران ✓ تدوین برنامه‌های باروری مراتع ✓ ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج ✓ یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری ✓ طرح مطالعات احداث باغات زیتون در اراضی شیبدار ✓ طرح مطالعات مهار آفت انار و احیای باغات انار بومی
	توسعه فعالیت‌های دامداری، کندوی زنبور عسل	✓ توسعه فعالیت‌های گوسفند داشتی ✓ توسعه فعالیت‌های گاوداری ✓ تولید محصولات آبزی ✓ اصلاح دام جهت افزایش بهره وری ✓ احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک ✓ احداث و توسعه شالیکوبی
	ایجاد و توسعه فعالیت‌های بیمه	✓ تأسیس شعبه بیمه محصولات کشاورزی(با تأکید بر محصولات زراعی و باغی)
توسعه صنعت با رویکرد صنایع تبدیلی و تکمیلی	توسعه صنایع و کارگاه‌های تبدیلی	✓ ایجاد پهنه صنعتی و ساماندهی و استانداردسازی کارگاه‌های تولید زیتون ✓ توسعه صنایع بسته بندی ✓ توسعه و افزایش صنایع فرآورش زیتون ✓ کارخانه‌های تولید رب، بسته‌بندی ✓ احداث سایت کارگاه‌های تولیدی معیشت محور مربوط به سیر و زیتون ✓ توسعه و احداث انبار غله ✓ احداث سردخانه ✓ احداث گلخانه جهت تولید نهاده‌های زیتون ✓ ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
افزایش منابع درآمدی پایدار روستائیان	اشتغال پایدار روستائیان	✓ احداث خانه طارم

ظرفیت سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و صنایع جهت ارتقاء سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی	حمایت و تشویق موسسات مالی	✓ توسعه بانک
	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... زنان	✓ ایجاد مشاغل خانگی در بخش صنایع دستی، بافته-های داری و زیراندازها، پوشاک سنتی، رودوزیها ✓ استفاده از حضور زنان در بخش خدمات دامپروری، کشاورزی، صنایع غذایی
	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... جوانان	✓ فراهم نمودن شرایط آشنایی و تسلط افراد بر مهارت‌های فنی نظیر صنایع نساجی، فعالیت‌های شیلات ✓ دسترسی مناسب به امکانات آموزشی ✓ برخورداری از سرمایه نقدی و غیره نقدی مورد نیاز جهت شروع کسب و کار در فعالیت‌های پرورش طیور ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی مورد نیاز کشاورزی ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی کسب و کار با گرایش فناوری اطلاعات(برنامه‌های نرم افزاری)
	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... فقیران	✓ برگزاری دوره‌های رایگان آموزشی مورد نیاز برای کسب مهارت‌های فنی ✓ دسترسی مناسب به امکانات رایگان آموزشی برای ادامه تحصیلی ✓ برخورداری از وام‌های بلاعوض، بدون بهره، کم بهره برای کسب و کار
توسعه و گسترش مشارکت همه جانبه مردم و نهادهای محلی	دخالت دادن مردم در فرآیند تصمیم سازی و تصمیم گیری	✓ آموزش مردم بر نحوه مشارکت و اجرای طرح‌ها در حوزه ۵
	استفاده از ظرفیت نهادهای مشارکتی موجود در منظومه	✓ استفاده از افراد معتمد محلی حوز ۵ ✓ استفاده از نهادهای شوراها، دهیاری‌ها و تعاونی‌ها محلی در حوزه ۵ ✓ آموزش و ترویج ایجاد کارگاه‌های معیشت محور دوستدار محیط زیست ✓ ترویج آموزش و اعتمادسازی مردم برای ایجاد گلخانه‌ها ✓ ترویج آموزش و فرهنگسازی مردم برای جلوگیری از دفع زباله در رودخانه، حفاظت از گونه‌های گیاهی، جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر داخل روستا
تعیین جایگاه سلسله مراتبی و نقش پذیری سکونتگاه ها در سازمان فضایی منظومه	ایجاد توازن در سازمان فضایی حوزه ۵	✓ تقویت جریان‌های تعاملی بین سکونتگاه‌های حوزه ۵ ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی بین سکونتگاه‌های حوزه ۵ با منظومه طارم
انتظام فضایی شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه‌های مجاور	تاکید بر ایجاد روابط و پیوند میان سکونتگاه‌های همپیوند منظومه طارم	✓ تقویت روابط مکمل سکونتگاه‌های حوزه ۵ با منظومه‌های مجاور نظیر چورزق ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی با منظومه‌های مجاور

مهندسین مشاور
YURT SHAHR SABALAN

		به منظور ارتقا روابط دو سویه
خروج از انزوای جغرافیایی	تأمین و توسعه زیرساخت و تأسیسات زیربنایی	✓ احداث پایانه درام-آببر-تهران ✓ تعریض پل جزلاندشت و درام
ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه	توسعه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی و ورزشی سکونتگاه‌ها	✓ تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی برای سکونتگاه‌های فاقد طرح ✓ بازنگری طرح‌های هادی روستایی در حوزه ۵ ✓ تسهیل و بهبود نحوه دسترسی پذیری ساکنین به خدمات عمومی‌در حوزه ۵
	تأمین ایمنی و امنیت سکونتگاه‌ها	✓ ایمن سازی مساکن روستایی حوزه ۵ در برابر زلزله ✓ تهیه طرح جامع پدفند غیر عامل حوزه ۵
	بهبود حمایت‌های اجتماعی	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی در حوزه ۵

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

جدول ۱۲: اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های خاص در حوزه ۶ از حوزه‌های هشتگانه

اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
مدیریت بهینه منابع طبیعی	مدیریت بهره‌برداری از منابع آبی حوزه ۶	✓ توسعه روشهای آبیاری نوین قطره‌ای ✓ احداث سدهای کوچک معیشتی ✓ مدیریت و توزیع مناسب آب رودخانه قزل اوزن
کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه	مدیریت سیستم بهداشت محیط	✓ مکان‌گزینی مراکز دفن زباله ✓ مکان‌گزینی مراکز بازیافت در آببر ✓ جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر عمومی‌داخل روستاهای حوزه ۶ ✓ راه اندازی تصفیه خانه فاضلاب مکان‌های صنعتی
حفاظت از تنوع زیستی منظومه	حفاظت از منابع آبی منظومه	✓ رعایت حریم و بستر رودخانه‌های اصلی و فرعی حوزه ✓ جلوگیری از دفع زباله در رودخانه‌های حوزه
رشد و توسعه صنعت گردشگری پایدار	توسعه گردشگری بومی‌در حوزه ۶	✓ معرفی جاذبه‌های طبیعی حوزه با رسانه و بروشور ✓ تأمین خدمات گردش با قایق در رودخانه و سد
	توسعه توریسم تاریخی، فرهنگی و مذهبی منظومه	✓ معرفی جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی و مذهبی ✓ مطالعات طرح بافت با ارزش روستایی
	توسعه گردشگری روستایی منظومه	✓ عرضه محصولات ارگانیک و خاص و خانگی ✓ معرفی جاذبه‌های روستایی منظومه ✓ فراهم نمودن شرایط احداث نمایشگاه فروش محصولات صنایع دستی ✓ احداث کاشانه گردشگری با فعایت‌های سنتی روستا ✓ احداث خانه طارم ✓ برگزاری جشنواره‌های لباس محلی و صنایع دستی ✓ ایجاد و توسعه فعالیت‌های تفریحی نظیرکمپ، تله کابین
	توسعه گردشگری کشاورزی منظومه	✓ احداث باغ بومی طارم جهت بازدیدگردشگر ✓ برگزاری جشنواره برداشت زیتون

	توسعه محورهای گردشگری درون منظومه	✓ تأمین زیرساخت و خدمات پشتیبان؛ نظیر آژانس ارائه خدمات و هتل، پمپ بنزین و ... برای گردشگران ✓ توسعه خدمات گردشگری ✓ بهسازی راه پیاده محور از ییلاقات به جنگلهای شمال
توسعه بخش کشاورزی	ایجاد و توسعه فعالیت‌های بیمه	✓ تأسیس مراکز و شعب بیمه محصولات کشاورزی
	بهبود روشهای تولید به منظور توسعه کمی‌و کیفی محصولات کشاورزی	✓ ارتقاء تکنولوژی‌های مربوط به زیتون ✓ ایجاد تعاونی‌های زیتون‌کاران، گوجه کاران، سیرکاران ✓ توسعه و اولویت بخش کشاورزی حوزه با تأکید بر محصولات عمده سیر، گوجه فرنگی، زیتون و برنج ✓ استفاده از زمینهای قابل کشت منابع طبیعی ✓ اصلاح باغات زیتون با جایگزینی درختهای پرمحصول ✓ تدوین برنامه‌های باروری مراتع ✓ ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج ✓ یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری ✓ طرح مطالعات احداث باغات زیتون در اراضی شیبدار ✓ طرح مطالعات مهار آفت انار و احیای باغات انار بومی
	توسعه محصولات باغی و زراعی	✓ توسعه و اولویت بخش کشاورزی حوزه با تأکید بر محصولات عمده سیر، گوجه فرنگی، زیتون ✓ استفاده از زمینهای قابل کشت منابع طبیعی ✓ اصلاح باغات زیتون با جایگزینی درختهای پرمحصول
	توسعه فعالیت‌های دامداری، کندوی زنبور عسل	✓ توسعه فعالیت‌های گاوداری ✓ توسعه محصولات آبزی ✓ اصلاح دام جهت افزایش بهره وری ✓ احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک ✓ احداث و توسعه شالیکوبی ✓ توسعه فعالیت‌های زنبورداری
توسعه صنعت با رویکرد صنایع تبدیلی و تکمیلی	توسعه صنایع و کارگاه‌های تبدیلی بخش کشاورزی	✓ توسعه و افزایش صنایع فرآورش زیتون ✓ کارخانه‌های تولید رب، بسته‌بندی ✓ کارخانه‌های تولید تیرچه ✓ کارخانه‌های اتم گاز ✓ کارگاه‌های تولید ترشی سیر، زیتون ✓ صنایع MDF ✓ ایجاد پهنه صنعتی و ساماندهی و استانداردسازی کارگاه‌های تولید زیتون ✓ توسعه صنایع بسته بندی ✓ احداث سایت کارگاه‌های تولیدی معیشت محور مربوط به سیر و زیتون ✓ توسعه و احداث انبار غله ✓ احداث گلخانه جهت تولید نهاده‌های زیتون ✓ احداث مرکز تولید گلخانه‌ای محصولات کشاورزی ✓ ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی

		✓ احداث کارگاه بسته بندی عسل ✓ احداث سردخانه
افزایش منابع درآمدی پایدار روستائیان با تکیه بر ظرفیت منابع منظومه	فروش مستقیم محصولات در حوزه ۶	✓ سرمایه‌گذاری بر روی بازار فروش محصولات در سه راهی کوهکن ✓ ایجاد و ساماندهی بازاهای فروش ✓ احداث مراکز خرید و فروش کالا
ظرفیت سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و صنایع جهت ارتقاء سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی	حمایت و تشویق موسسات مالی	✓ توسعه شعب بانک
	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... زنان	✓ ایجاد مشاغل خانگی در بخش صنایع دستی ✓ استفاده از حضور زنان در بخش خدمات دامپروری، کشاورزی، صنایع غذایی
	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... جوانان	✓ افزایش رشته‌های دانشگاهی در حوزه دام و زیتون برای جوانان ✓ فراهم نمودن شرایط آشنایی و تسلط افراد بر مهارت‌های فنی ✓ برخورداری از سرمایه نقدی و غیره نقدی مورد نیاز جهت شروع کسب و کار در فعالیت‌های پرورش طیور، دام ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی مورد نیاز کشاورزی ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی کسب و کار با گرایش فناوری اطلاعات(برنامه‌های نرم افزاری)
	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... فقیران	✓ برگزاری دوره‌های رایگان آموزشی مورد نیاز برای کسب مهارت‌های فنی ✓ برخورداری از وام‌های بلاعوض، بدون بهره، کم بهره برای کسب و کار
توسعه نظام سلامت و تدمین اجتماعی	افزایش و بهبود حمایت‌های اجتماعی	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی ✓ بهبود وضعیت اقشار کم درآمد روستایی
ارتقاء دانش، بینش و آگاهی روستاییان	دخالت دادن مردم در فرآیند تصمیم سازی و تصمیم گیری	✓ آموزش مردم بر نحوه مشارکت و اجرای طرح‌ها ✓ توسعه سازمانهای مردم نهاد
توسعه و گسترش مشارکت همه جانبه مردم و نهادهای محلی	استفاده از ظرفیت نهادهای مشارکتی موجود در منظومه	✓ استفاده از افراد معتمد محلی ✓ استفاده از نهادهای شوراها، دهیاری‌ها و تعاونی‌ها محلی ✓ آموزش و ترویج ایجاد کارگاه‌های معیشت محور دوستدار محیط زیست ✓ ترویج آموزش و اعتمادسازی مردم برای ایجاد گلخانه‌ها ✓ ترویج آموزش و فرهنگسازی مردم برای جلوگیری از دفع زباله در رودخانه، حفاظت از گونه‌های گیاهی، جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر داخل روستا
ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه	توسعه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی و ورزشی سکونتگاه‌ها	✓ تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی برای سکونتگاه‌های فاقد طرح ✓ طرح بازنگری برای روستاهای دارای طرح هادی ✓ تأمین خدمات عمومی‌مورد نیاز در قالب نظام سلسله مراتبی منظومه ✓ تسهیل و بهبود نحوه دسترسی پذیری ساکنین حوزه ۶ و

		منظومه به خدمات عمومی
	تأمین ایمنی و امنیت سکونتگاه‌ها	✓ ایمن سازی مساکن روستایی در برابر زلزله ✓ مقابله با حوادث غیر مترقبه طبیعی ناشی از سیل ✓ تهیه طرح جامع پدفند غیر عامل
	تأمین زیرساخت و تاسیسات زیربنایی	✓ آسفالت راه ارتباطی خاکی روستاهای هارون آباد سفلی و علیا- قانقلی سفلی ✓ احداث پایانه حمل و نقل عمومی(مینی بوس و تاکسرانی) ✓ بهبود کیفیت راه‌های ارتباطی دستجرده به سه راهی کوهکن
تعیین جایگاه سلسله مراتبی و نقش پذیری سکونتگاه ها در سازمان فضایی منظومه	ایجاد توازن در سازمان فضایی منظومه	✓ تقویت جریان‌های تعاملی بین سکونتگاه‌های حوزه ۶ ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی بین سکونتگاه‌های حوزه ۶ با منظومه طارم به منظور تقویت روابط درون منظومه‌ای
انتظام فضایی شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه‌های مجاور	تاکید بر ایجاد روابط و پیوند میان سکونتگاه‌های همپیوند منظومه طارم	✓ تقویت روابط مکمل سکونتگاه‌های حوزه ۶ با منظومه‌های مجاور نظیر چورزق ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی با منظومه‌های مجاور به منظور ارتقا روابط دو سویه

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

جدول ۱۳: اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های خاص در حوزه ۷ از حوزه‌های هشتگانه

اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
مدیریت بهینه منابع طبیعی	مدیریت بهره‌برداری از منابع آبی حوزه ۷	✓ توسعه روشهای آبیاری نوین قطره ای ✓ ساخت سدهای کوچک معیشتی ✓ مدیریت و توزیع مناسب آب رودخانه قزل اوزن ✓ احداث ایستگاه پمپاژ آب
کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه	مدیریت بهداشت محیط	✓ جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر عمومی‌داخل روستاهای حوزه ۷
حفاظت از تنوع زیستی منظومه	حفاظت از منابع آبی منظومه	✓ رعایت حریم و بستر رودخانه‌های اصلی و فرعی حوزه ۷ ✓ جلوگیری از دفع زباله در رودخانه‌های حوزه ۷
رشد و توسعه صنعت گردشگری پایدار	توسعه گردشگری بومی	✓ معرفی جاذبه‌های طبیعی حوزه با رسانه و بروشور
	توسعه توریسم تاریخی، فرهنگی و مذهبی منظومه	✓ معرفی جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی و مذهبی ✓ مطالعات طرح بافت با ارزش روستایی
	توسعه گردشگری روستایی منظومه	✓ عرضه محصولات ارگانیک و خاص و خانگی ✓ معرفی جاذبه‌های روستایی منظومه ✓ فراهم نمودن شرایط احداث نمایشگاه فروش محصولات صنایع دستی ✓ احداث کاشانه گردشگری با فعایت‌های سنتی روستا ✓ احداث خانه طارم ✓ ایجاد و توسعه فعالیت‌های تفریحی نظیرکمپ، پیست اسب‌سواری
	توسعه گردشگری کشاورزی منظومه	✓ برگزاری جشنواره برداشت محصولات ✓ برگزاری جشنواره شکوفه های انار
	توسعه محورهای گردشگری درون منظومه	✓ تأمین زیرساخت و خدمات پشتیبان برای گردشگران
توسعه بخش کشاورزی	ایجاد و توسعه فعالیت‌های بیمه	✓ تأسیس شعب بیمه محصولات کشاورزی
	بهبود روشهای تولید محصولات کشاورزی	✓ ارتقاء تکنولوژی‌های مربوط به زیتون ✓ ایجاد تعاونی‌های زیتون‌کاران و دامداران ✓ توسعه و اولویت بخش کشاورزی حوزه با تأکید بر محصولات عمده سیر، گوجه فرنگی، زیتون ✓ اصلاح باغات زیتون با جایگزینی درختهای پرمحصول ✓ تدوین برنامه‌های باروری مراتع ✓ ایجاد نشاء مراتع ✓ یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری ✓ طرح مطالعات احداث باغات زیتون در اراضی شیبدار ✓ طرح مطالعات مهار آفت انار و احیای باغات انار بومی

	توسعه محصولات باغی و زراعی	✓ استفاده از زمینهای قابل کشت اداره منابع طبیعی ✓ توسعه و اولویت بخش کشاورزی حوزه با تأکید بر محصولات عمده سیر، گوجه فرنگی، زیتون ✓ اصلاح باغات زیتون با جایگزینی درختهای پرمحصول
	توسعه فعالیت‌های دامداری، پرورش طیور و آبزی	✓ توسعه فعالیت‌های پرورش قارچ ✓ توسعه محصولات آبزی ✓ اصلاح دام جهت افزایش بهره وری ✓ احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
توسعه صنعت با رویکرد صنایع تبدیلی و تکمیلی	توسعه صنایع و کارگاه‌های تبدیلی بخش کشاورزی	✓ توسعه و افزایش صنایع فرآورش زیتون ✓ کارخانه گچ ✓ کارگاه‌های بسته بندی ✓ کارگاه‌های تولید ترشی سیر، زیتون ✓ ایجاد پهنه صنعتی و ساماندهی و استانداردسازی کارگاه‌های تولید زیتون ✓ توسعه صنایع بسته بندی ✓ احداث سایت کارگاه‌های تولیدی معیشت محور مربوط به سیر و زیتون ✓ توسعه و احداث انبار غله ✓ احداث گلخانه جهت تولید نهاده‌های زیتون ✓ احداث مرکز تولید گلخانه‌ای محصولات کشاورزی ✓ ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی ✓ احداث سردخانه
ظرفیت سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و صنایع جهت ارتقاء سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی	حمایت و تشویق موسسات مالی	✓ توسعه شعب بانک
	تقویت فرایندهای توسعه مشارکتی و ... زنان	✓ ایجاد مشاغل خانگی در بخش صنایع دستی ✓ استفاده از حضور زنان در بخش خدمات دامپروری، کشاورزی، صنایع غذایی
	تقویت فرایندهای توسعه مشارکتی و ... جوانان	✓ ایجاد شرایط آشنایی و تسلط افراد بر مهارت‌های فنی ✓ برخورداری از سرمایه نقدی و غیره نقدی مورد نیاز جهت شروع کسب و کار در فعالیت‌های پرورش طیور، دام ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی مورد نیاز کشاورزی ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی کسب و کار با گرایش فناوری اطلاعات(برنامه‌های نرم افزاری)
	تقویت فرایندهای توسعه مشارکتی و ... فقیران	✓ برگزاری دوره‌های رایگان آموزشی مورد نیاز برای کسب مهارت‌های فنی ✓ برخورداری از وام‌های بلاعوض، بدون بهره، کم بهره برای کسب و کار
توسعه نظام سلامت و تدمین اجتماعی	افزایش و بهبود حمایت‌های اجتماعی	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی ✓ بهبود وضعیت اقشار کم درآمد روستایی
ارتقاء دانش، بینش و آگاهی روستاییان	دخالت دادن مردم در فرایند تصمیم سازی و تصمیم گیری	✓ آموزش مردم بر نحوه مشارکت و اجرای طرحها ✓ توسعه سازمانهای مردم نهاد

توسعه و گسترش مشارکت همه جانبه مردم و نهادهای محلی	استفاده از ظرفیت نهادهای مشارکتی موجود در منظومه	✓ استفاده از افراد معتمد محلی ✓ استفاده از نهادهای شوراها، دهیاری‌ها و تعاونی‌ها محلی ✓ آموزش و ترویج ایجاد کارگاه‌های معیشت محور دوستدار محیط زیست ✓ ترویج آموزش و اعتمادسازی مردم برای ایجاد گلخانه‌ها ✓ ترویج آموزش و فرهنگسازی مردم برای جلوگیری از دفع زباله در رودخانه، حفاظت از گونه‌های گیاهی، جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر داخل روستا
ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه	توسعه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی و ورزشی سکونتگاه‌ها	✓ تهیه طرح‌های هادی روستایی برای سکونتگاه‌ها فاقد طرح ✓ طرح بازنگری برای روستاهای داری طرح هادی ✓ تأمین خدمات عمومی‌مورد نیاز ✓ مکانیابی چند سالن ورزشی ✓ تسهیل و بهبود نحوه دسترسی پذیری ساکنین
	تأمین ایمنی و امنیت سکونتگاه‌ها	✓ ایمن سازی مساکن روستایی در برابر زلزله ✓ احداث سیل بند برای جلوگیری از حوادث غیر مترقبه طبیعی ناشی از سیل ✓ تهیه طرح جامع پدفند غیر عامل
	افزایش و بهبود حمایت‌های اجتماعی	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی
	تأمین زیرساخت و تاسیسات زیربنایی	✓ احداث پل ارتباطی در بین پسار قدیم و جدید ✓ احداث جاده آسفالته از انارستان تا پسار ✓ تکمیل پروژه گازکشی
توسعه و گسترش مشارکت همه جانبه مردم و نهادهای محلی	دخالت دادن مردم در فرآیند تصمیم سازی و تصمیم گیری	✓ آگاه سازی مردم بر اهمیت حضور آنها در تصمیم سازی و تصمیم گیری سکونتگاه ✓ آموزش مردم بر نحوه مشارکت و اجرای طرح‌ها
	استفاده از ظرفیت نهادهای مشارکتی موجود در منظومه	✓ استفاده از افراد معتمد محلی حوزه ۷ ✓ استفاده از نهادهای شوراها، دهیاری‌ها و تعاونی‌ها محلی حوزه ۷
	زمینه سازی تعامل بین نهادها و مردم	✓ آگاه سازی نهادهای مدیریتی محلی از نقش و اهمیت تعاملات مابین گروه‌های مختلف منظومه حوزه ۷
تعیین جایگاه سلسله مراتبی و نقش پذیری سکونتگاه ها در سازمان فضایی منظومه	ایجاد توازن در سازمان فضایی منظومه	✓ تقویت جریان‌های تعاملی بین سکونتگاه‌های حوزه ۷ ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی بین سکونتگاه‌های حوزه ۷ با منظومه طارم به منظور تقویت روابط درون منظومه‌ای
انتظام فضایی شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه‌های مجاور	تاکید بر ایجاد روابط و پیوند میان سکونتگاه‌های همپیوند حوزه ۷ با منظومه طارم	✓ تقویت روابط مکمل سکونتگاه‌های حوزه ۷ با منظومه‌های مجاور نظیر چورزق ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی با منظومه‌های مجاور به منظور ارتقا روابط دو سویه

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

جدول ۱۴: اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌های خاص در حوزه ۸ از حوزه‌های هشتگانه

اهداف خرد	راهبردها	سیاست‌ها
کاهش میزان تخریب محیط طبیعی منظومه	مدیریت بهداشت محیط	✓ جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر عمومی‌داخل روستاهای حوزه
رشد و توسعه درآمد صنعت گردشگری پایدار	توسعه گردشگری کشاورزی	✓ احداث باغ بومی طارم جهت بازدید گردشگر
	توسعه زیرساخت محورهای گردشگری درون منظومه	✓ تأمین زیرساخت و خدمات پشتیبان برای گردشگران
توسعه بخش کشاورزی	توسعه محصولات باغی و زراعی	✓ اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
	بهبود روشهای تولید به منظور توسعه کمی‌و کیفی محصولات کشاورزی	✓ ارتقاء تکنولوژی‌های کشاورزی حوزه ۸ ✓ ارتقاء الگوی کشت به منظور افزایش راندمان تولیدات کشاورزی حوزه ۸ ✓ مطالعه احداث باغات زیتون در اراضی شیب دار ✓ طرح مطالعات مهار آفت انار و احیای باغات انار بومی ✓ تکمیل طرح‌های آبخیزداری ✓ ایجاد تعاونی‌های دامداران و زیتونکاری ✓ اجرای برنامه‌های باروری مراتع
	توسعه فعالیت‌های دامداری، پرورش طیور و آبزی	✓ احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک ✓ اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
	توسعه صنایع و کارگاه‌های تبدیلی بخش کشاورزی	✓ ساماندهی و استانداردسازی کارگاه‌های تولید زیتون ✓ احداث گلخانه جهت تولید نهاده‌های زیتون ✓ ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی ✓ ساماندهی و استانداردسازی کارگاه‌های تولید زیتون
ظرفیت سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و صنایع جهت ارتقاء سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... زنان	✓ ایجاد مشاغل خانگی در بخش صنایع دستی، بافته-های داری و زیراندازها، پوشاک سنتی، رودوزیها ✓ استفاده از حضور زنان در بخش خدمات دامپروری، کشاورزی، صنایع غذایی
	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... جوانان	✓ فراهم نمودن شرایط آشنایی و تسلط افراد بر مهارت‌های فنی ✓ دسترسی مناسب به امکانات آموزشی ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی مورد نیاز کشاورزی
	تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و ... فقیران	✓ برگزاری دوره‌های رایگان آموزشی مورد نیاز برای کسب مهارت‌های فنی ✓ برخورداری از وام‌های بلاعوض، بدون بهره، کم بهره برای کسب و کار
توسعه نظام سلامت و تأمین اجتماعی	افزایش و بهبود حمایت‌های اجتماعی	✓ توسعه خدمات بیمه روستایی

توسعه و گسترش مشارکت همه جانبه مردم و نهادهای محلی	استفاده از ظرفیت نهادهای مشارکتی موجود در منظومه	✓ استفاده از افراد معتمد محلی حوز ۸ ✓ استفاده از نهادهای شوراها، دهیاری‌ها و تعاونی‌ها محلی در حوزه ۸ ✓ ترویج آموزش و فرهنگسازی مردم برای جلوگیری از ریختن فضولات حیوانی در معابر داخل روستا
ارتقاء همه جانبه کیفیت زندگی منظومه	توسعه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی و ورزشی سکونتگاه‌ها	✓ تهیه طرح بازنگری برای روستاهای دارای طرح‌های هادی روستایی ✓ تأمین خدمات عمومی‌مورد نیاز در قالب نظام سلسله مراتبی
	تأمین ایمنی و امنیت سکونتگاه‌ها	✓ ایمن سازی مساکن روستایی حوزه در برابر زلزله ✓ احداث سیل بند برای مقابله با حوادث غیر مترقبه طبیعی ناشی از سیل
خروج از انزوای جغرافیایی	تأمین زیرساخت و تاسیسات زیربنایی	✓ آسفالت راه ارتباطی روستاهای لهنه-زرده- پرچینه
تعیین جایگاه سلسله مراتبی و نقش پذیری سکونتگاه ها در سازمان فضایی منظومه	ایجاد توازن در سازمان فضایی حوزه ۸	✓ تقویت جریان‌های تعاملی بین سکونتگاه‌های حوزه ✓ توسعه زیر ساخت‌های ارتباطی بین سکونتگاه‌های حوزه با منظومه طارم

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

۲-۲-۵- سازمان فضایی مطلوب منظومه (چشم انداز توسعه پایدار منظومه)

سازمان فضایی مطلوب منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم، سعی در نظم دهی به الگوی روابط بین سکونتگاه‌های منظومه، بر اساس ویژگی‌های فضایی – طبیعی – اجتماعی و اقتصادی بخش‌های مختلف منظومه دارد.

در سازمان فضایی مطلوب منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم تلاش شده است تا مطابق با رویکرد تئوری شبکه منطقه‌ای ارتباط میان سکونتگاه ها هم به صورت افقی و هم به صورت عمودی تعریف شود. برای تعریف ارتباطات عمودی، با در نظر گرفتن تئوری شبکه منطقه ای، سلسله مراتب دریافت خدمات روستایی نیز لحاظ شده است.

برای رسیدن به سازمان فضایی مطلوب منظومه در ابتدا دو سناریوی سازمان فضایی انتزاعی (طبق تئوری شبکه راهبرد منطقه‌ای داگلاس) و سازمان فضایی تجریدی (طبق واقعیت‌های وضع موجود و سلسله مراتب پیشهادی برای ارتباطات افقی) تعریف شده است. سناریوی سوم به عنوان سازمان فضایی مطلوب ترکیبی از دو سناریوی انتزاعی و تجریدی است.

به صورت کلی سعی شده است برای رسیده به سازمان فضایی مطلوب موارد زیر لحاظ شود:

- تقویت سازمان فضایی در قسمت شمال منظومه در دهستان درام با تاکید بر تقویت کارکردهای حوزه‌های همگن ۳ و ۴ صورت گرفته است. اتصال به استان گیلان از طریق حوزه همگن ۳ و اتصال به استان اردبیل از طریق حوزه همگن ۴ باعث خواهد شد تا نقش این حوزه‌ها به عنوان دروازه ورودی منظومه تقویت شود. همچنین تقویت نقش گردشگری حوزه شماره ۳ و تقویت نقش کارگاهی حوزه شماره ۴ باعث خواهدشد تا این حوزه‌ها بتوانند نقش خود را در سازمان فضایی منظومه تقویت کنند.
- ایجاد فضای لازم برای استقرار کارگاه‌های صنایع تبدیل محصولات کشاورزی باعث تقویت جریانات و پیوندهای درون منظومه خواهدشد.
- تاکید بر نقش بازار آببر-سه راهی کوهکن و دستجرده و همچنین ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم باعث خواهدشد تا در جریان کالا و سرمایه، سود بیشتر نصیب تولیدکنندگان اصلی شود.
- تقویت نقش گردشگری در کل منظومه باعث خواهدشد تا اقتصاد بخش گردشگری با در نظر گرفتن انواع منابع گردشگری در سطح منظومه باعث درآمدزایی ساکنین شود.

نقشه ۱ : سازمان فضایی پیشنهادی انتزاعی درون منظومه

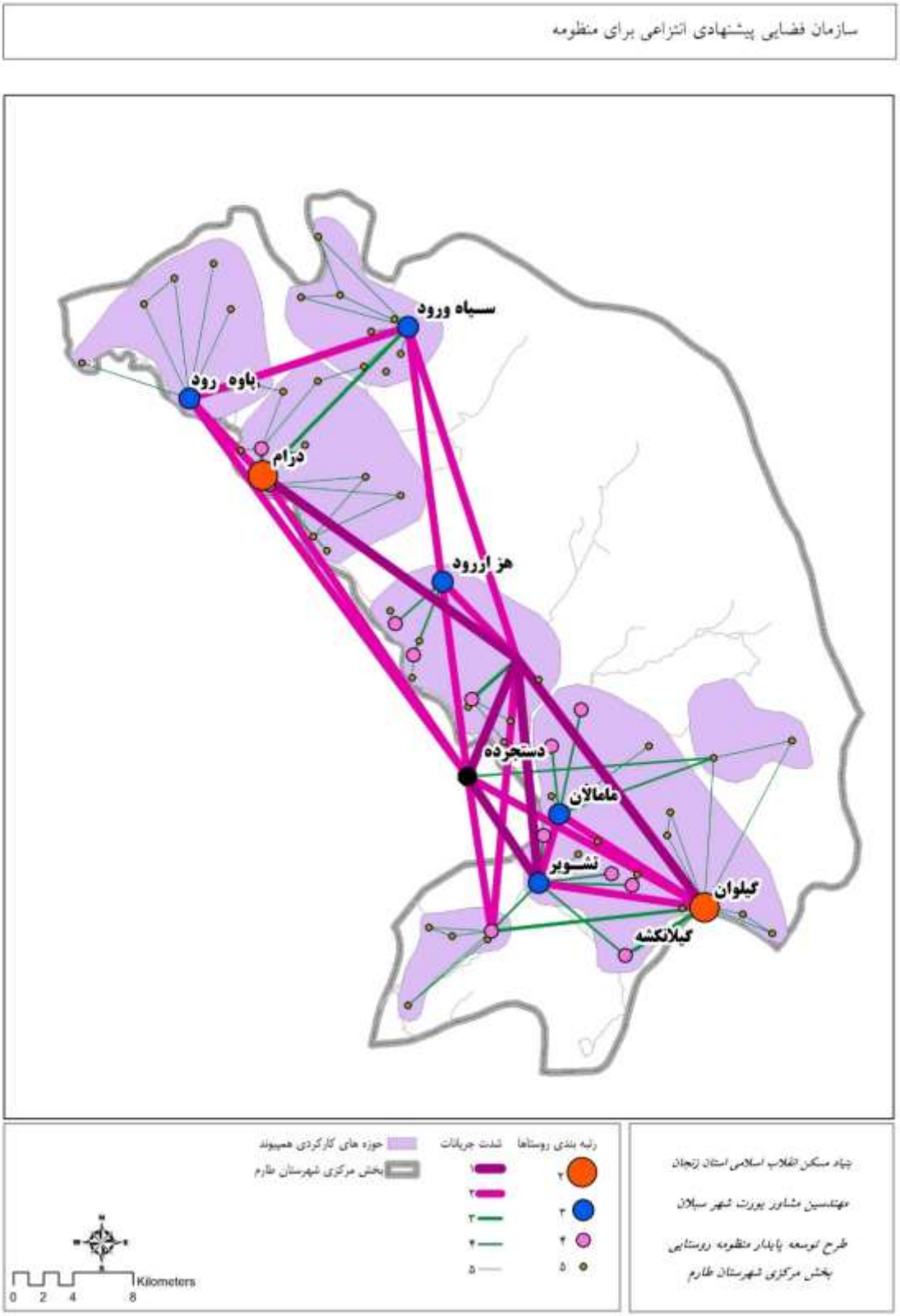

نقشه ۲ : سازمان فضایی پیشنهادی انتزاعی برون منظومه

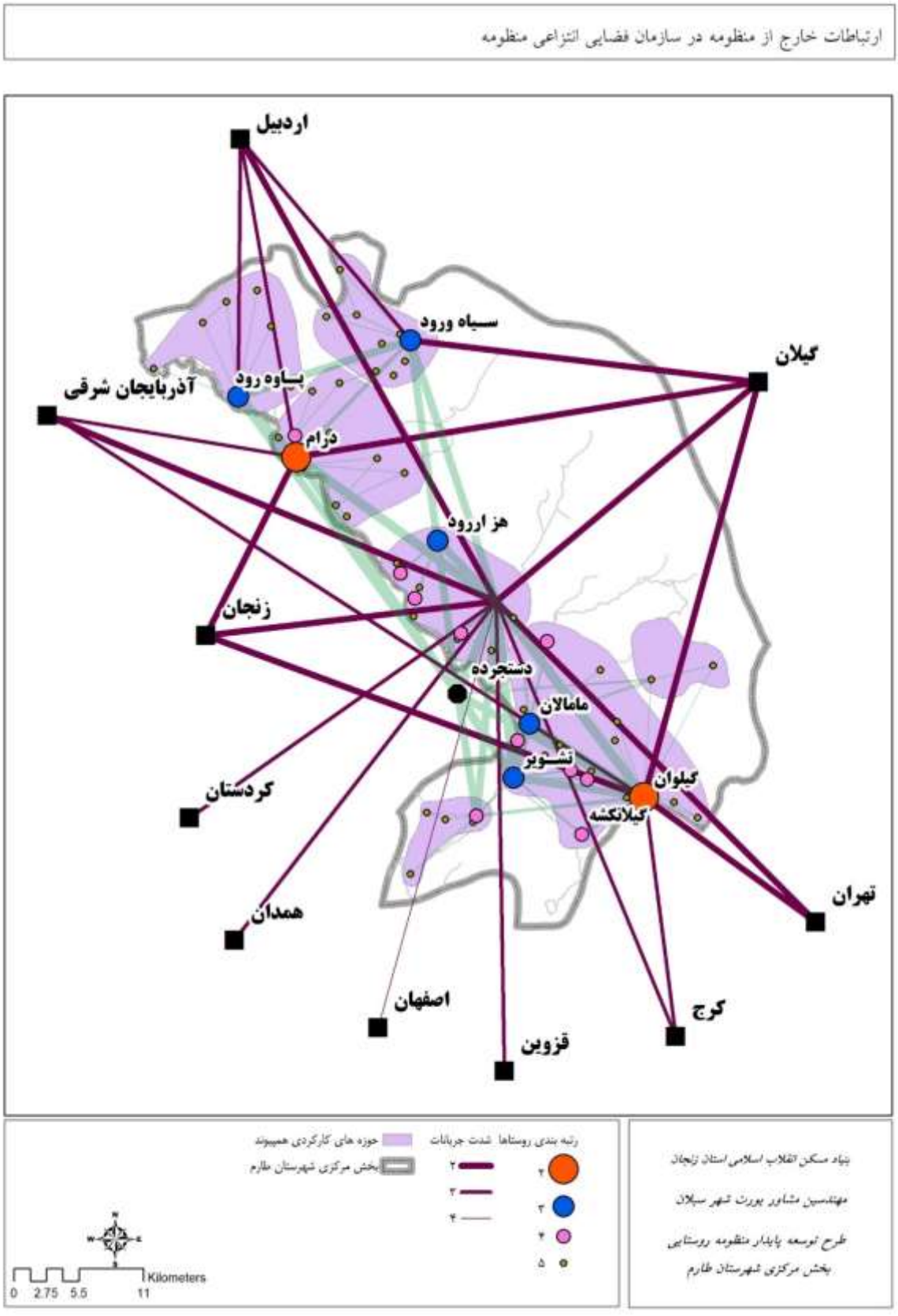

نقشه ۳ : سازمان فضایی پیشنهادی تجریدی درون منظومه

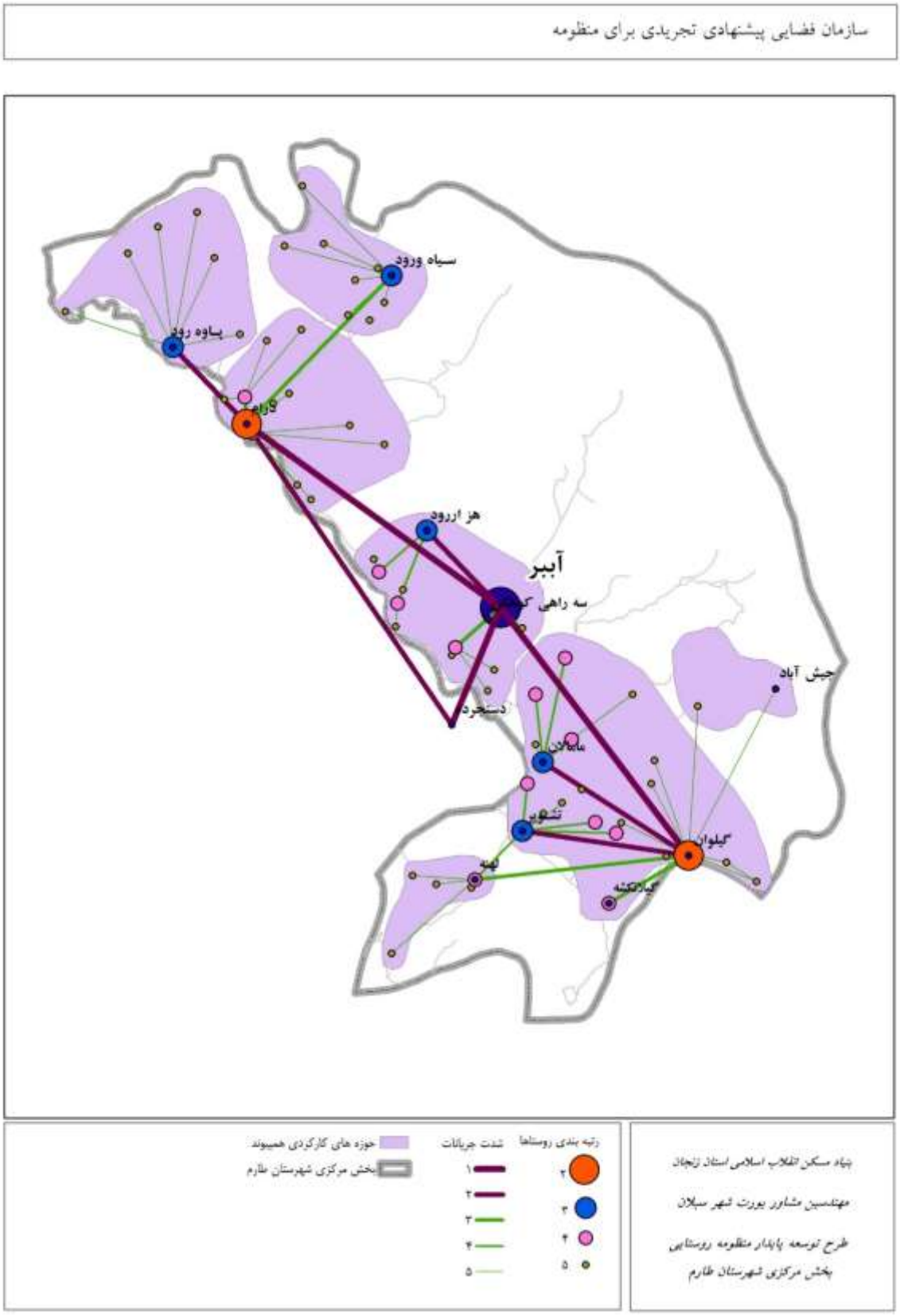

نقشه ۴ : سازمان فضایی پیشنهادی تجریدی برون منظومه

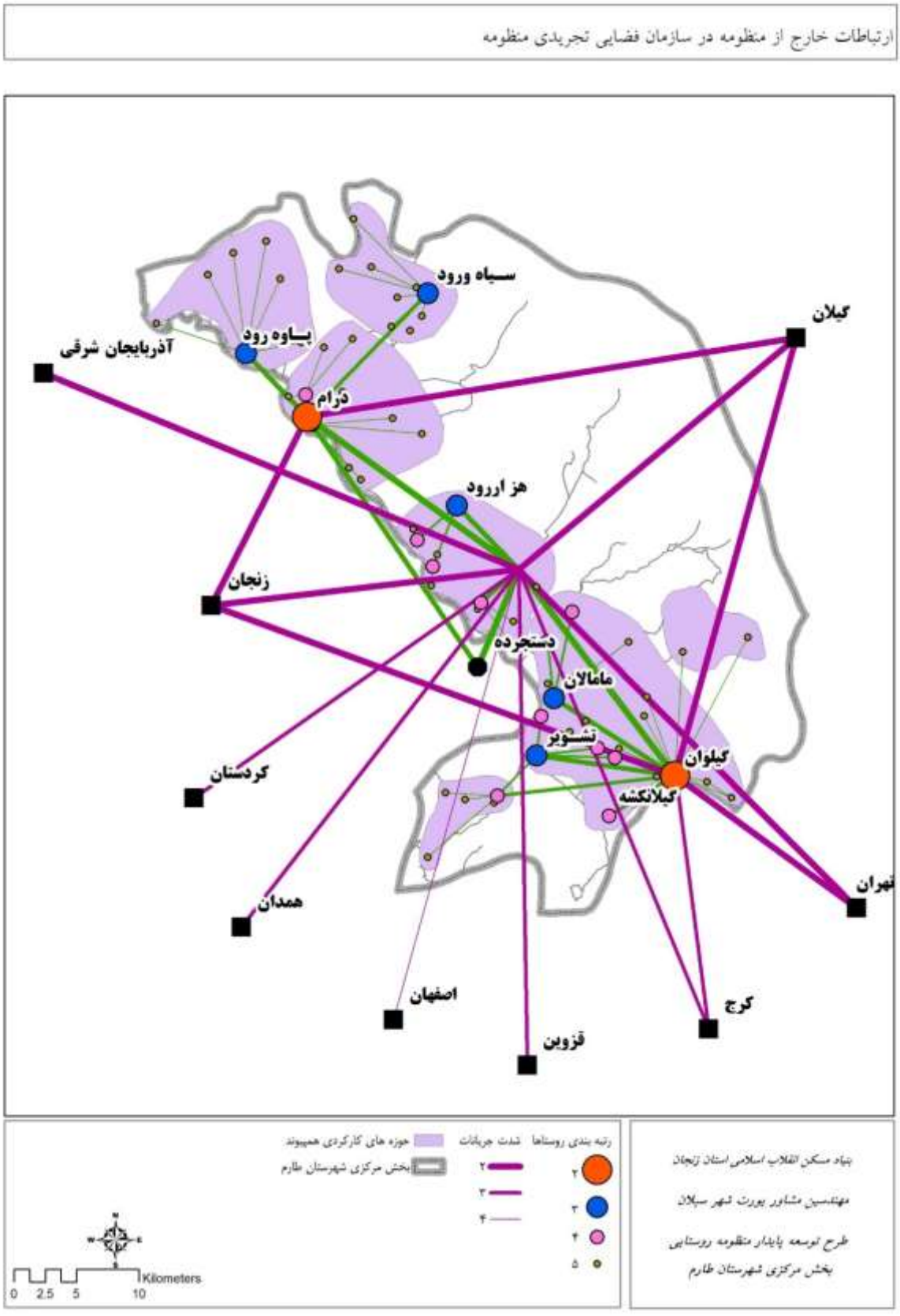

نقشه ۵: خوشه‌های همپیوند کارکردی در افق طرح

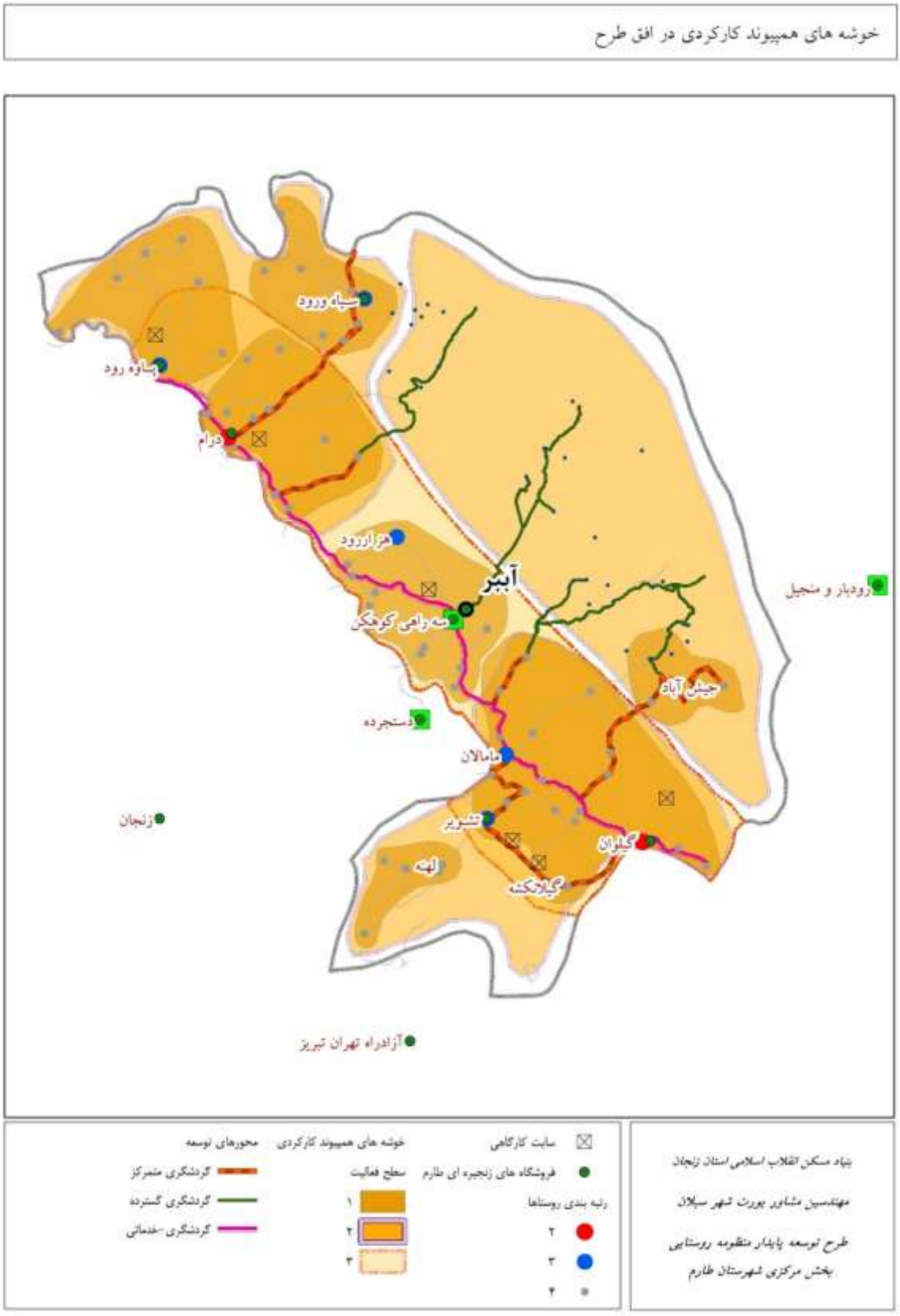

نقشه ۶: سازمان فضایی پیشنهادی مطلوب درون منظومه

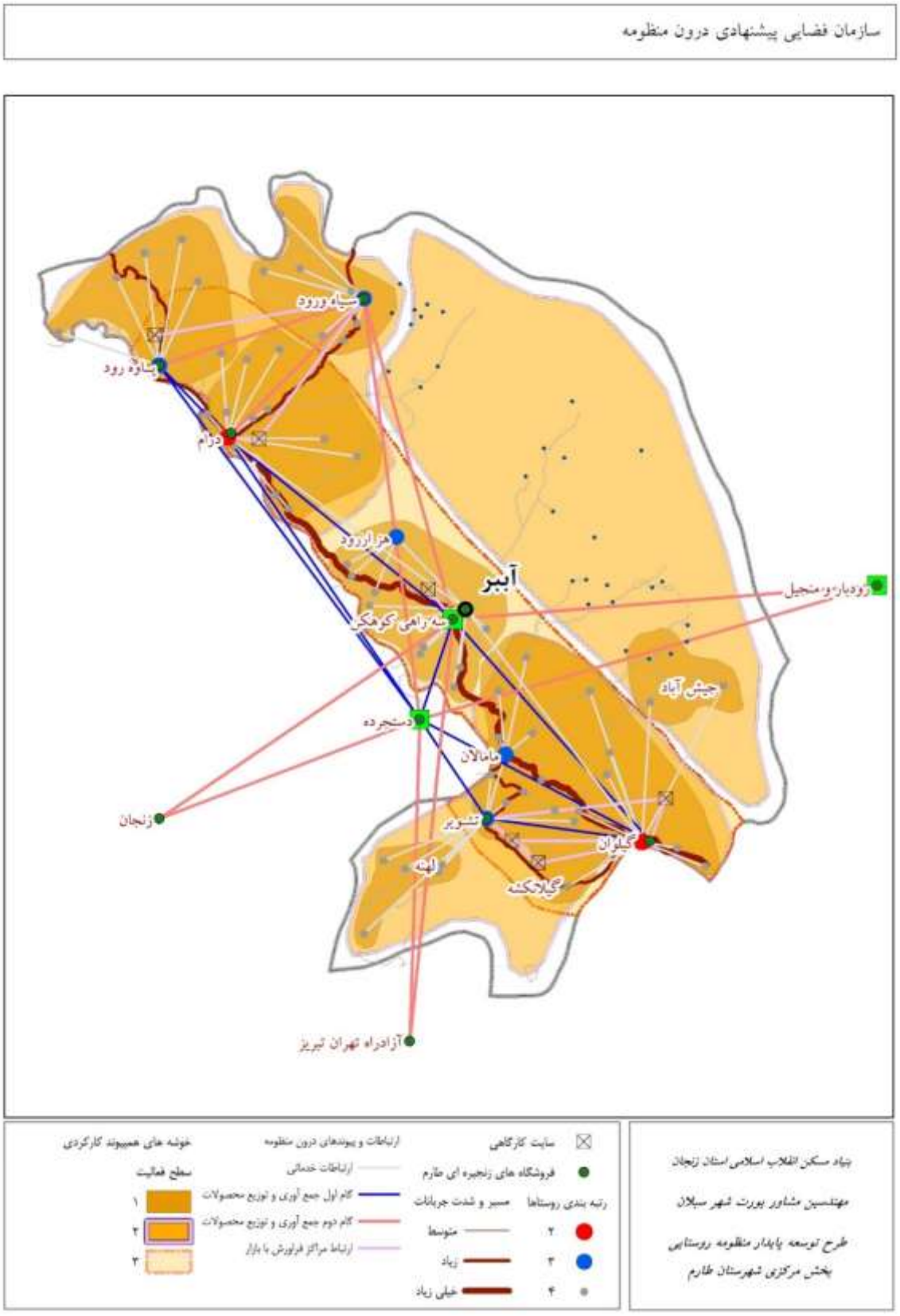

نقشه ۷ : سازمان فضایی پیشنهادی مطلوب برون منظومه

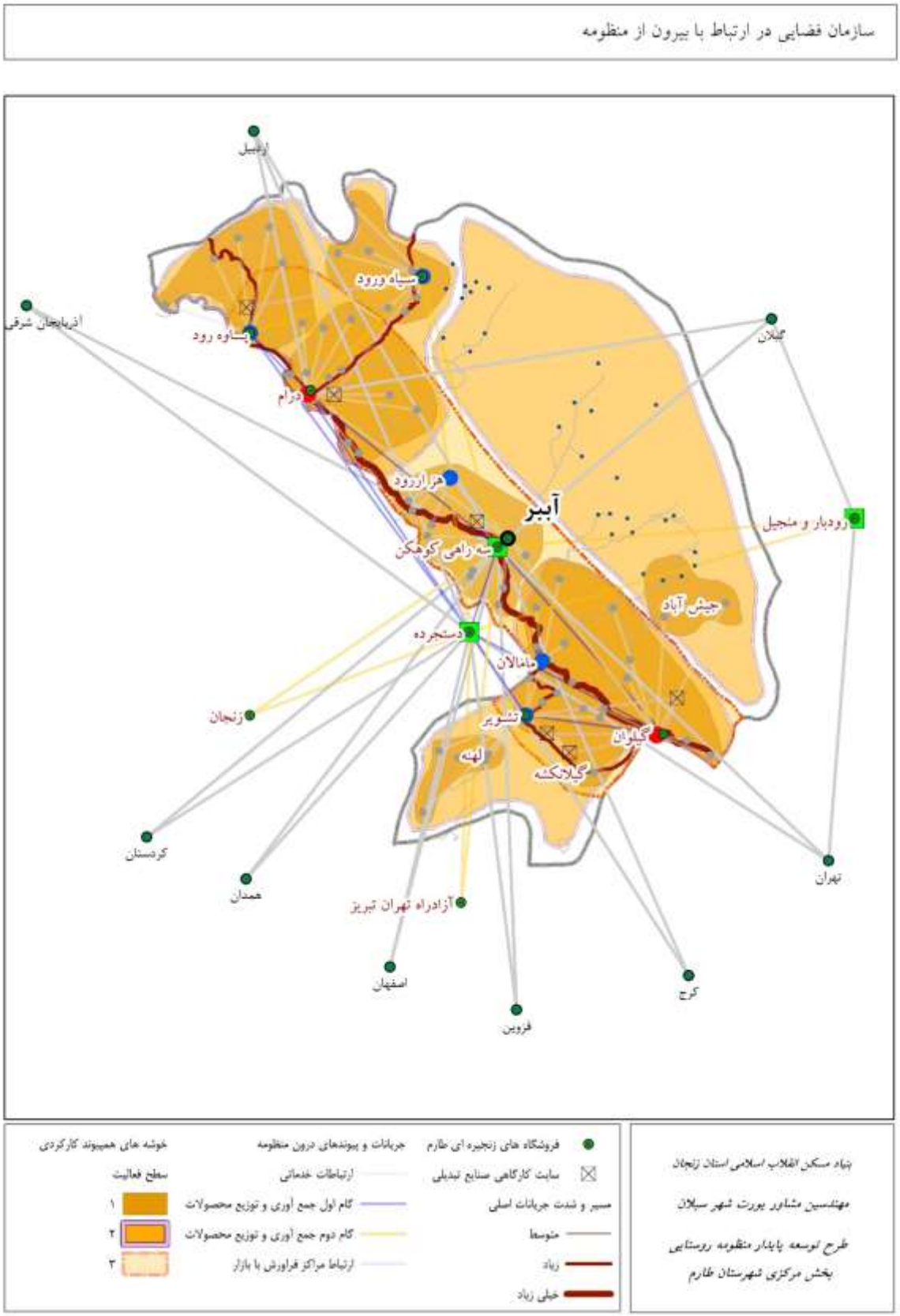

۲-۲-۶- تهیهٔ طرح توسعهٔ پایدار منظومه

۲-۲-۶-۱- تعیین الگوی پراکنش فضایی جمعیت

تعیین الگوی پراکنش فضایی جمعیت در سکونتگاه‌های منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم با در نظر موارد زیر صورت گرفته است:

- اجرای طرح توسعه پایدار منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم به رونق اقتصادی منظومه منجر خواهد شد و براین اساس توان حفظ و افزایش جمعیت در سکونتگاه‌های منظومه را افزایش خواهد داد.
- سلسله مراتب عمودی تعریف شده بر روی جمعیت پذیری سکونتگاه‌های منظومه تاثیرگذار خواهد بود.
- نرخ رشد ۵ ساله، ۱۰ ساله و ۴۰ ساله سکونتگاه‌ها در میزان جمعیت پذیری آینده روستاها تاثیرگذار خواهد بود.

بر اساس همین موارد نرخ رشد پیشنهادی برای سکونتگاه‌های منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم محاسبه شده است. نرخ رشد جمعیت شهرآببر ۳,۷ درصد، مراکز دهستان (گیلوان و درام) ۲ درصد و روستاهای قشلاق پاوه رود، پاوه رود، سیاه ورود، جزلاندشت و میرزاخانلو در دهستان درام، روستاهای استاکول، هزارورودعلیا، هارون آباد علیا و کوهکن علیا در دهستان آببر و روستاهای خرم آباد کهریز، ده بهار، چوقور، زهترآباد، مامالان، هندی کندی جدید، قارقلی چم، گیلانکشه، تشویر، زرده و تسکین در دهستان گیلوان ۱,۵ درصد و بقیه روستاها ۱ درصد پیشنهاد شده است.

جدول ۱۵: نرخ رشد پیشنهادی و جمعیت افق طرح در منظومه، دهستان‌ها و مراکز اصلی

	۱۳۹۵	نرخ رشد ۸۵-۹۵	نرخ رشد ۹۰-۹۵	نرخ رشد ۵۵-۹۵	نرخ رشد پیشنهادی	جمعیت ۱۴۰۵	میزان افزایش
بخش مرکزی	۲۷۸۳۸	۰,۷	۰,۱	۰,۸	۲,۱۹	۳۴۵۵۸	۶۷۲۰
دهستان آببر	۴۵۱۱	-۰,۷	-۱,۶	۰,۵	۱,۳	۵۱۳۵	۶۲۴
دهستان درام	۴۴۰۶	-۰,۷	-۱,۲	-۰,۷	۱,۵۵	۵۱۳۹	۷۳۳
دهستان گیلوان	۱۰۸۳۰	-۰,۲۸	-۰,۹۵	۰,۹۳	۱,۵۶	۱۲۶۴۸	۱۸۱۸
شهر آببر	۸۰۹۱	۴,۴۹	۳,۷	۴,۳	۳,۷	۱۱۶۳۶	۳۵۴۵
روستای درام	۱۷۰۱	۰,۰۱	-۱,۷	۱,۵	۲	۲۰۷۴	۳۷۳
روستای گیلوان	۲۵۰۸	۱	۰,۶۶	۳,۷	۲	۳۰۵۷	۵۴۹

جدول ۱۶: نرخ رشد پیشنهادی و برآورد جمعیت روستاهای دهستان درام در سال ۱۴۰۵

آبادی	جمعیت سال ۹۵	نرخ رشد ۹۵-۸۵	نرخ رشد ۹۵-۹۰	نرخ رشد ۹۵-۵۵	رتبه پیشنهادی	نرخ رشد پیشنهادی	پیش بینی جمعیت ۱۴۰۵	افزایش جمعیت
بنارود	۳۸	۴,۲	۳,۴	-۴,۷	۵	۱	۴۲	۴
خساره	۴۰	-۶,۴	۳,۹	-۵,۴	۵	۱	۴۴	۴
قشلاق پاورود	۴۹	-۲۱,۵	-۵,۲	-۵,۱	۳	۱,۵	۵۷	۸
کلوچ	۳۸۶	-۱,۱	-۱,۱	-۰,۳	۵	۱	۴۲۶	۴۰
گاوخس	۱۰۸	-۳,۵	-۰,۳	-۲,۱	۵	۱	۱۱۹	۱۱
شهرک پاوه رود	۵۵۸	۰	۰,۸	۰	۳	۱,۵	۶۴۸	۹۰
قشلاق خساره	۲۷	۰	-۲,۷	۰	۵	۱	۳۰	۳
جزلاندشت	۴۲۶	-۰,۳۹	-۰,۵	۱,۴	۴	۱,۵	۴۹۴	۶۸
درام	۱۷۰۱	۰,۰۱	-۱,۷	۱,۵	۲	۲	۲۰۷۴	۳۷۳
سرخه سنگ	۸۵	-۶,۸	-۱۱,۵	-۲	۵	۱	۹۴	۹
قشلاق درگه دره	۱۰	۰	۰	۰	۵	۱	۱۱	۱
میر زا خانلو	۱۶۷	-۰,۶	-۳,۲	۰,۲	۴	۱,۵	۱۹۴	۲۷
وناب	*	۰	۰	۰	۵	۱	۰	۰
بالاکوه	۳۰	-۸,۸	۲,۹	-۵,۲	۵	۱	۳۳	۳
بندرگاه	۲۴	-۴,۷	-۲,۳	-۴	۵	۱	۲۷	۳
ته دره	۱۶۳	-۱,۸	-۱,۶	-۰,۵	۵	۱	۱۸۰	۱۷
غلام چم	۷۹	-۰,۶	-۴,۴	۰,۱	۵	۱	۸۷	۸
چنار	۰	۰	۰	۰	۵	۱	۰	۰
سیاهورود	۲۱۳	۵	۹	-۳,۱	۴	۱,۵	۲۴۷	۳۴
قوهیجان	*	۰	۰	۰	۵	۱	۰	۰
کلتان	۱۱۵	-۰,۵	-۰,۶	۰,۰۶	۵	۱	۱۲۷	۱۲
گماندشت	۶۵	-۶,۵	-۵,۶	-۲	۵	۱	۷۲	۷
نوکیان	۵۹	-۳,۱	۱	-۳,۶	۵	۱	۶۵	۶
وزنه سر	۵۲	-۱	-۱,۱	-۲,۵	۵	۱	۵۷	۵
جمع	۴۴۰۶	-۰,۷	-۱,۲	-۰,۷	-	۱,۵۵	۵۱۳۹	۷۳۳

جدول ۱۷: نرخ رشد پیشنهادی و برآورد جمعیت روستاهای دهستان آببر درسال ۱۴۰۵

آبادی	جمعیت سال ۹۵	نرخ رشد ۹۵-۹۰	نرخ رشد ۹۵-۸۵	نرخ رشد ۹۵-۵۵	رتبه پیشنهادی	نرخ رشد پیشنهادی	پیش بینی جمعیت ۱۴۰۵	افزایش
استاکول	۸۷۱	۰,۲۳-	۰,۲۸	۲,۶۲	۴	۱,۵	۱۰۱۱	۱۴۰
هزارورودسفلی	۵۹۷	۲۰,۲۰-	۱۰,۴۹-	۱,۱۴-	۵	۱	۶۵۹	۶۲
هزارورودعلیا	۱۰۴۴	۲,۵۵-	۰,۰۰	۰,۰۰	۳	۱,۵	۱۲۱۲	۱۶۸
عزیزآباد	۹۳	۴,۴۰	۱,۲۱-	۰,۰۰	۵	۱	۱۰۳	۱۰
هارون آبادسفلی	۵۰۲	۳,۵۰-	۰,۹۸-	۱,۵۳	۵	۱	۵۵۵	۵۳
هارون آبادعلیا	۴۲۵	۲,۲۸-	۰,۴۴-	۱,۲۴	۴	۱,۵	۴۹۳	۶۸
کرد آباد	۳۸	۲,۴۴-	۰,۲۶-	۰,۰۶-	۵	۱	۴۲	۴
قانقلی سفلی	۱۹۷	۲,۸۰-	۳,۱۴-	۰,۲۳-	۵	۱	۲۱۸	۲۱
قانقلی علیا	۱۶۳	۳,۲۲-	۲,۲۷-	۰,۳۴-	۵	۱	۱۸۰	۱۷
کوهکن سفلی	۱۳۷	۲,۸۱-	۰,۵۷-	۰,۵۰	۵	۱	۱۵۱	۱۴
کوهکن علیا	۳۷۹	۱,۵۶-	۱,۷۵-	۰,۹۲	۴	۱,۵	۴۴۰	۶۱
باکلور	۶۶	-	-	-	۵	۱	۷۳	۷
جمع	۴۵۱۱	۰,۷-	۱,۶-	۰,۵	-	۱,۳	۵۱۳۵	۶۲۴

جدول ۱۸: نرخ رشد پیشنهادی و برآورد جمعیت روستاهای دهستان گیلوان درسال ۱۴۰۵

آبادی	جمعیت سال ۹۵	نرخ رشد ۹۵-۸۵	نرخ رشد ۹۵-۹۰	نرخ رشد ۹۵-۵۵	رتبه پیشنهادی	نرخ رشد پیشنهادی	پیش بینی جمعیت ۱۴۰۵	افزایش جمعیت
پیر چم قدیم	۱۰۶	۳,۵-	۳,۳-	۰,۱۹	۵	۱	۱۱۷	۱۱
خرم ابادکهریز	۴۳۲	۰,۷-	۴,۶-	۰,۱۸-	۴	۱,۵	۵۰۱	۶۹
ده بهار	۶۲۵	۱,۸-	۳-	۰,۰۴	۴	۱,۵	۷۲۵	۱۰۰
پسار	۱۵۱	۳-	۴-	۱,۳-	۵	۱	۱۶۷	۱۶
چرزه	۱۰	۱۲-	۱۹,۱-	۶,۹-	۵	۱	۱۱	۱
زهترآباد	۴۱۸	۲,۴-	۵,۴-	۰,۵-	۴	۱,۵	۴۸۵	۶۷
مامالان	۳۵۹	۱,۷-	۳,۱-	۱,۲-	۳	۱,۵	۴۱۷	۵۸
انارستان	۱۳۱	۲,۶-	۳,۱-	۱,۱-	۵	۱	۱۴۵	۱۴
میدان مطهری	۷۷	۰,۸-	۳,۷	۰,۰۹	۵	۱	۸۵	۸
صومعه بر	۱۱۴	۳-	۰,۱۷	۱,۵-	۵	۱	۱۲۶	۱۲
گیلوان	۲۵۰۸	۱	۰,۶۶	۳,۷	۲	۲	۳۰۵۷	۵۴۹
محمدابادخواجه بیگلو	۱۰۵	۱,۴-	۱,۶-	۰,۹۸	۵	۱	۱۱۶	۱۱
هندی کندی جدید	۲۰۶	۰,۶-	۱,۷-	۲,۲	۵	۱	۲۲۸	۲۲

مهندسین مشاور
YUCE SEHIR SABALAN

هندی کندی قدیم	۶۰۹	-۰,۸	-۲,۳	۱,۴	۴	۱,۵	۷۰۷	۹۸
قارقلی چم	۶۰۹	-۰,۸	-۲,۳	۱,۴	۴	۱,۵	۷۰۷	۹۸
گیلانکشه	۱۷۹۴	۲	۲,۷	۲,۱	۴	۱,۵	۲۰۸۲	۲۸۸
تشویر	۱۲۴۹	۰,۰۶	-۰,۰۹	۱,۱	۳	۱,۵	۱۴۵۰	۲۰۱
زرده	۹۶	-۳,۸	-۳	-۲	۴	۱,۵	۱۱۱	۱۵
لهنه	۳۰	۳,۱	۲۴,۵	-۵,۳	۵	۱	۳۳	۳
پرچینه	۴۵	-۴	-۲,۸	-۳,۴	۵	۱	۵۰	۵
تسکین	۷۵۷	-۰,۷	-۲,۵	۰,۷۵	۴	۱,۵	۸۷۹	۱۲۲
چمله	۲۰۱	-۰,۹	-۲,۸	۰,۲	۵	۱	۲۲۲	۲۱
جمع	۱۰۸۳۰	-۰,۲۸	-۰,۹۵	۰,۹۳	-	۱,۵۶	۱۲۶۴۸	۱۸۱۸

نقشه ۸: پخشایش فضایی جمعیت پیشنهادی منظومه

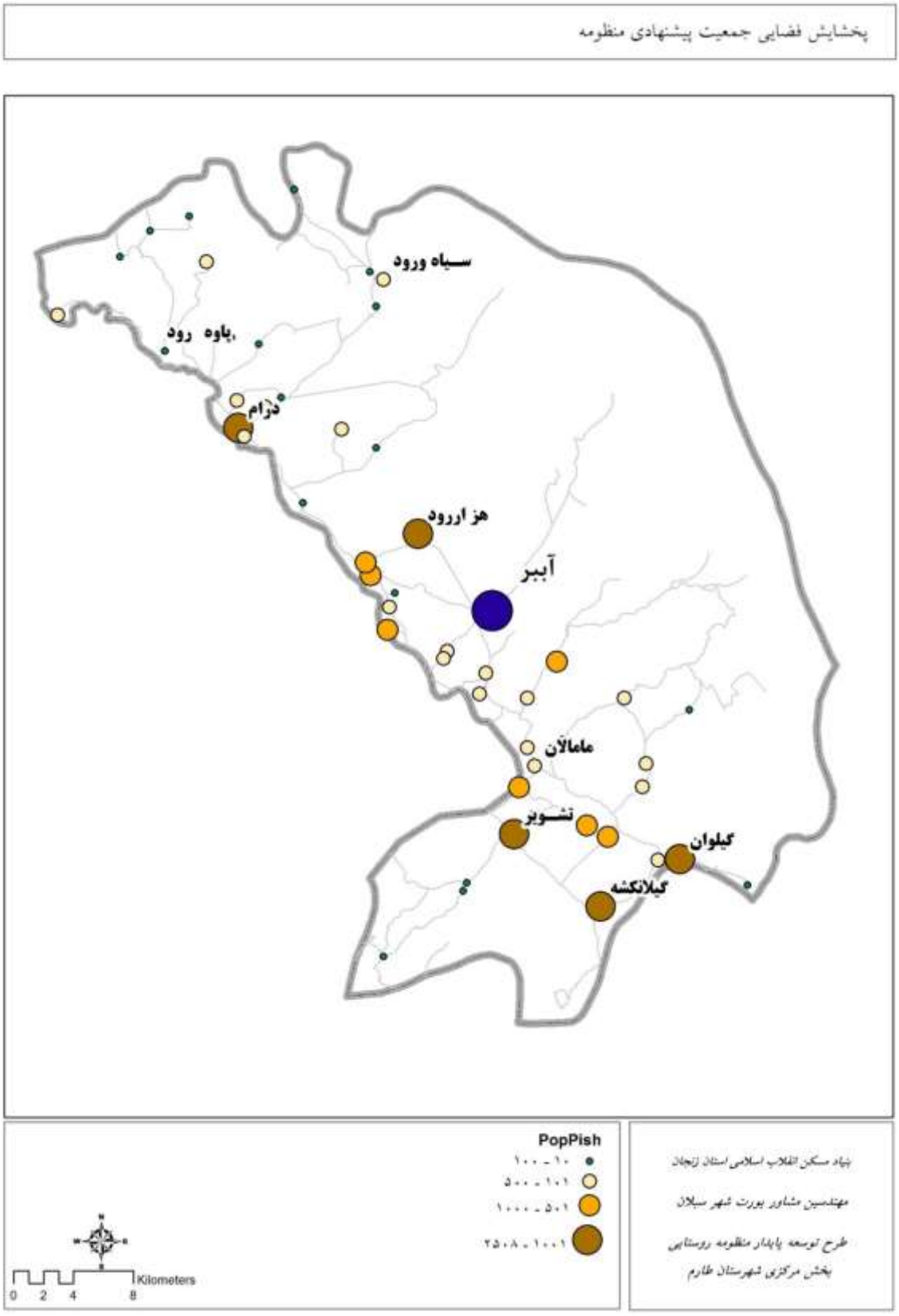

۲-۲-۶-۲- تعیین الگوی پراکنش فضایی فعالیت‌های اقتصادی

برای رسیدن به توسعه پایدار و پخشایش متوازن فعالیت‌های اقتصادی در سطح منظومه لازم بود تا صنایع تبدیلی بخش کشاورزی در تمام پهنه منظومه به صورت عادلانه پخش شود. برهمین اساس سه ناحیه جدید صنعتی در هستان گیلوان (گیلوان، تشویر و گیلانکشه) و دو ناحیه صنعتی جدید در دهستان درام (درام و پاوه رود) پیشنهاد شده است. در افق طرح مجموع مساحت اختصاص یافته به بخش صنعت در محدوده‌های شهرک و نواحی صنعتی ۱۵۲ هکتار خواهد بود.

همچنین خط اصلی ارتباطی منظومه در مسیر درام – آببر – گیلوان به عنوان محور توسعه با نقش گردشگری – صنعتی – خدماتی تعیین شده است. در طول مسیر و با رعایت قوانین و مقررات موضوعه امکان احداث صنایع مرتبط با کشاورزی وجود خواهد داشت.

در نهایت تعیین الگوی پراکنش فضایی فعالیت‌های اقتصادی براساس فعالیت‌های پیشران در حوزه‌های کشاورزی، شامل برنامه فعالیت‌های پیشران در سه محصول اصلی زیتون، سیر و گوجه فرنگی، حوزه منابع آب، حوزه گردشگری و حوزه زیرساخت‌های حمل و نقل و ارتباطات خواهد بود.

۲-۲-۶-۳- فعالیت‌های پیشران

برای تحقق و عملی شدن طرح و همچنین دوری از کلی گویی طرحهای سابق، لازم بود تا اولویت های اصلی طرح مشخص شوند. با توجه به توان منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم در بخش کشاورزی فعالیت‌های مربوط به سه محصول زیتون، سیر و گوجه فرنگی به عنوان فعالیت های پیشران برای توسعه پایدار و مبتنی بر راهبرد توسعه شبکه منطقه‌ای انتخاب شدند.

یکی از مهمترین مسائل در حوزه کشاورزی، عدم برندسازی محصولات تولید شده، به خصوص در محصول زیتون، بود که تلاش شد با تعریف خانه‌های طارم در نقاط کلیدی علاوه بر حل مساله برندسازی، با حذف واسطه امکان ارتباط مستقیم تولید کننده و خریداران در سطح گسترده‌تری فراهم شود تا مسائل موجود در حوزه بازاریابی به صورت جدی امکان حل و فصل را داشته باشد.

همچنین برای درآمدزایی مناسب از اقتصاد کشاورزی لازم بود تا فعالیت‌های اقتصادی جانبی درآمذ از بخش کشاورزی تعریف شود؛ برهمین اساس فعالیت‌های پیشران در حوزه گردشگری با تاکید بر گردشگری کشاورزی تعریف شد.

برای شکل گیری فعالیت‌های پیشران حوزه کشاورزی و گردشگری لازم است تا زیرساخت‌های لازم برای توسعه بخش کشاورزی و همچنین تعریف دسترسی مناسب برای حمل مواد و جابه‌جایی مسافر ایجاد شود و بر همین اساس فعالیت‌های پیشران مکمل در حوزه‌های آب و زیرساخت‌ها ارائه شده است.

تعریف پروژه‌های پیشران به نحوی بوده است تا به شکل‌گیری خوشه‌های فعالیت منطقه‌ای منجر شود. شکل‌دهی به خوشه‌های فعالیت منطقه‌ای باعث می‌شود تا علاوه بر مراجعات عمودی، مراجعات افقی و جریانات افراد، محصول، سرمایه و نوآوری به صورت افقی در بین نقاط سکونتگاهی شکل گیرد و از این طریق ضمن حل مساله اشتغال و درآمد، به توسعه سرزمینی خود دست پیدا کنند.

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

نقشه ۹: الگوی پراکنش فعالیت‌های اقتصادی منظومه

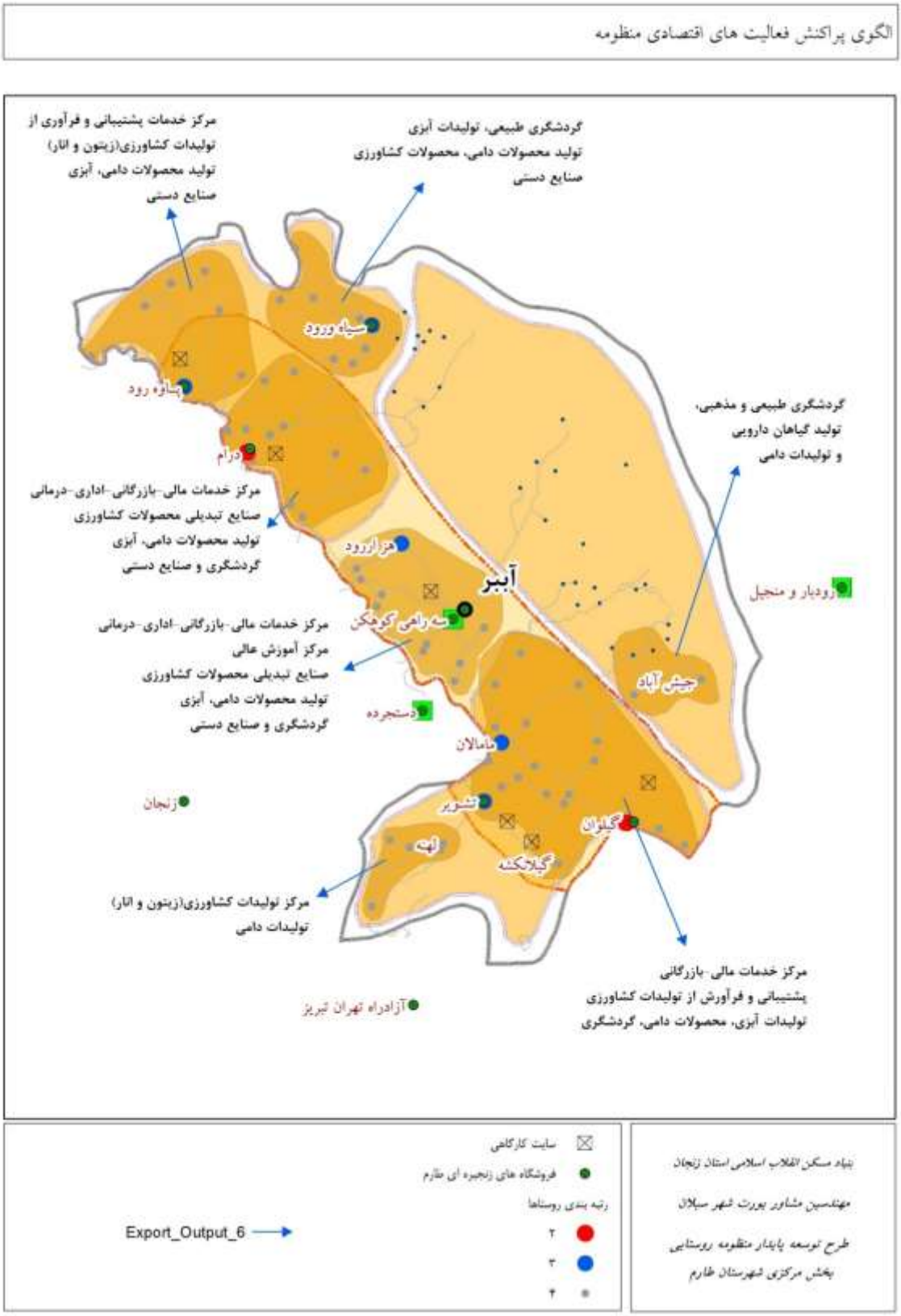

– توسعهٔ فعالیتهای اقتصادی

برای توسعه فعالیت‌های اقتصادی در سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات لازم بود تا ضمن بررسی توانمندی‌ها و ضعف‌های منظومه، پیشنهادات به صورت منجسم و دارای هدفمندی و اولویت مند باشد. برهمین سه محصول عمده کشاورزی منظومه شناسایی شد و تلاش شد تا با تکمیل زنجیره ارزش این محصولات پیشنهادات مرتبط با حوزه‌های صنعت و خدمات نیز در ارتباط با همین محصولات شکل بگیرد تا فعالیت‌های سه حوزه اقتصادی شکل متحد به خود بگیرد. برهمین اساس در نواحی کارگاهی معیشت محور کارهای مرتبط با فرآورش محصولات انجام خواهد شد و در بازارهای و خانه‌های طارم کار عرضه محصولات صورت خواهد گرفت و در طی یک روند منطقی کار مستقیم برروی زمین با فرآوری به مصرف کننده عرضه خواهد شد و از این طریق توسعه فعالیت‌های اقتصادی منظومه شکل خواهد گرفت.

– توانمندسازی و اشتغالزایی

طرح‌ها و پروژه‌های تعریف شده برای پروژه‌های پیشران و دارای اولویت منظومه به نحوی است که در نهایت به توانمندسازی و اشتغالزایی برای اهالی ساکن در منظومه منجر خواهد شد. تاکید بر آموزش بهره‌برداران مهمترین ابزار در توانمند سازی ذی‌نفعان طرح است. آموزش در مورد نحوه برخورد با مسائل مختلف دخیل در تولید محصولات عمده تولیدی منظومه، همچون زیتون، سیر و گوجه فرنگی، می‌تواند افکار صحیح‌تری را در مراحل مختلف کاشت، داشت و برداشت فراهم کند.

همچنین وجود واسطه‌های مختلف بین تولید کننده اصلی و مصرف کنندگان نهایی باعث می‌شود تا درآمد تولیدکنندگان میزان کمی از کل گردش مالی محصول را شامل شود. برای کمرنگ کردن نقش واسطه‌ها و تقویت وضعیت اقتصادی تولید کنندگان طرح دو راهبرد اساسی را در پیش گرفته است. در وهله اول با تکمیل زنجیره ارزش در محدوده جغرافیای منظومه تلاش شده است تا فاصله جغرافیایی بین تولید کننده و زنجیره‌های فراورش کمتر شود تا تولید کننده بتواند محصولات را به صورت مستقیم به کارگاه‌ها و کارخانجات فرآورش، بسته‌بندی و عرضه محصولات عرضه کند و یا خود در این فرایند مشارکت و دارای سهم باشد. علاوه بر این ساماندهی مراکز عرضه محصولات در قالب توانمندسازی و ساماندهی بازارهای سنتی به مانند بازار دستجرده و سه راهی کوهکن و همچنین ایجاد بازار سیستماتیک تحت عنوان خانه طارم که می‌تواند علاوه بر داخل منظومه، در نقاط حساس و مهمی همچون رودبار و منجیل و نیز در مجاورت بزرگراه تهران – تبریز قرار بگیرد می‌تواند علاوه بر برندسازی محصولات منظومه، به کمرنگ شدن نقش واسطه‌ها و تقویت نقش تولید کننده اصلی از گردش مالی محصول بیانجامد.

توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل و همچنین تامین پایدار منابع آب کشاورزی به همراه ایجاد کارگاه‌ها و صنایع مرتبط با تولیدات کشاورزی منطقه در کنار تقویت بخش گردشگری می‌تواند زمینه اشتغال مناسبی را برای سنین مختلف در منظومه ایجاد کند و همچنین میزان درآمد شاغلین بخش‌های مختلف اقتصادی را افزایش دهد.

برهمین اساس زمینه توانمندسازی و اشتغالزایی طرح در برنامه‌های پیشران منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم پیش بینی شده است و با تحقق برنامه‌ها می‌تواند به تحرک اقتصادی و افزایش میزان اشتغال در

منظومه امیدوار بود.

– کارآفرینی

با توجه به مشکلات موجود برای سرمایه‌گذاری‌های مستقیم دولتی و تغییرات سیاست‌های دولت در نوع برخورد با اقتصاد کشور، نقش بخش خصوصی در توسعه اقتصادی به سرعت در حال افزایش است. توسعه نقش بخش خصوصی وابسته به تعریف سیستم کارآفرینی است که می‌تواند به صورت فردی و یا گروهی و در قالب تعاونی‌های شکل بگیرد.

آنچه بدیهی است آنچه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی وابسته به تعریف سود و زیان ناشی از کار است. آنچه باعث می‌شود تا سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی به یک منطقه جغرافیای جذب شود، وجود شرایط لازم برای سودآوری فعالیت اقتصادی است که از وجود زیرساخت‌های حمل و نقل و منابع انرژی تا فرهنگ حاکم بر سیستم اداری – اجتماعی حاکم بر منطقه را شامل می‌شود.

توجه به تعلق خاطر محلی از طرف افراد توانمند بومی و همچنین امکان انباشت سرمایه‌های کوچک محلی افراد بومی در قالب صندوق‌های محلی و تعاونی‌های می‌تواند فرصت‌هایی برای سرمایه‌گذاری و کارآفرینی پایدار در منطقه باشد.

استفاده از توان‌های مالی اهالی بومی برای تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی می‌تواند فرصت‌های کارآفرینی مناسبی را برای منظومه ایجاد کند و به صورت پایدار توسعه منظومه را در پی داشته باشد.

– آموزش عمومی و حرفه‌ای

آموزش چه به شکل عمومی و چه به شکل حرفه‌ای آن نقش مهمی در توسعه فرهنگی – اجتماعی دارد و می‌تواند به توسعه پایدارتر منجر شود. در زمینه آموزش کاشت، داشت، برداشت و مبارزه با آفات کشاورزی آموزش عمومی کشاورزان پیش بینی شده است. در مورد زیتون با ۴۷۷ کارگاه فرآوری (اعم از سنتی و صنعتی در سطح منظومه) لازم است تا علاوه بر آموزش کشاورزی به نحوه مدیریت کارگاه‌ها و مدیریت فاضلاب ناشی از فعالیت کارگاه‌های مورد توجه قرار گیرد.

همچنین می‌توان با تعریف سیستم آموزش حرفه‌ای تحت مدیریت دانشگاه‌ها، سازمان فنی و حرفه ای، واحدهای جهاددانشگاهی و یا سایر مراکز قانونی به مدیریت هدفمند توسعه اقتصادی منطقه پرداخت. در صورت تعریف چنین سیستمی می‌توان مجوز تاسیس و فعالیت کارگاه‌ها و استفاده از مزایای وجود چنین کارگاهی را منوط به گذراندن آموزش حرفه‌ای مرتبط کرد. گسترش رشته‌های مرتبط با محصولات کشاورزی منظومه و همچنین فعالیت‌های صنایع دستی به مانند فرش بافی می‌تواند مثمرثمر باشد.

علاوه بر این ارتقا سطح آگاهی اهالی برای برخورد با موارد عمده موجود در نقاط روستایی واقع در منظومه می‌تواند در حرکت به سمت توسعه پایدار موثر باشد. ترویج فرهنگ تفکیک زباله های تر و خشک از مبدا، مدیریت فضولات حیوانی در روستاهای متکی بر دامداری، حفاظت از گونه‌های گیاهی و جانوری منظومه و... مواردی است که می‌تواند با آموزش عمومی مدیریت بهتری را اعمال کرد.

مهندسین مشاور
YURT SHAHR SABALAN

۲-۲-۶-۳-۱- فعالیت‌های پشتیبان برای تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی

بر طبق مدل پورتر، برای بررسی زنجیره ارزش محصولات اصلی کشاورزی لازم است تا فعالیت‌های پیشتیبان این محصولات مورد بررسی قرار گیرند. تکمیل زنجیره ارزش محصولات اصلی به نوعی مشروط به وجود و تکمیل فعالیت‌های پشتیبان این حوزه است. فعالیت‌های پشتیبان در چهار بخش اصلی زیرساخت‌ها، مدیریت منابع انسانی، توسعه تکنولوژی و تامین مورد بررسی قرار گرفته است. برای بررسی دقیق‌تر، بخش زیرساخت‌ها به سه دسته اصلی تولید، تبدیل و توزیع طبقه بندی شده است.

جدول ۱۹: فعالیت‌های پشتیبان برای تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در وضع موجود

زیرساخت‌ها	تولید	**تامین آب:** الف) زیرساخت‌های تحت نظر امور آب جهادکشاورزی: ۱-چاه های اطراف رودخانه قزل اوزن ۲- سدهای میرزاخانلوی یک، دو و سد تنظیمی پاوه رود ۳- ایستگاه های پمپاژ آب واقع در روستاهای کوهکن، هارون آباد و گیلانکشه ب) زیرساخت‌های سنتی: حق آبه های سنتی از طریق ۱- چشمه‌ها، ۲- قنوات، ۳- روخانه ها فصلی و دایمی و رودخانه قزل اوزن **آبیاری تحت فشار:** اجرا در ۲۷۵۴ هکتار **تامین برق برای پمپاژ آب:** ادراه برق با ۸۸ ترانس برق **افزایش زمین‌های کشاورزی:** تبدیل ۹۷۹ هکتار از اراضی ملی به اراضی باغات در روستاهای هزارورودعلیا، پاوه رود، کلتان و جزلاندشت **وجود اتحادیه زیتون کاران:** پیگیری مسائل و مشکلات زیتون کاران
	تبدیل	**تامین سرمایه:** بانک‌های عامل وام‌های اشتغال روستایی (بانک‌های کشاورزی، توسعه تعاون، پست بانک و صندوق کارآفرینی امید) + صندوق‌های اعتبارات خرد اشتغال روستایی + اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی (اعطای تسهیلات؛ ۷۰ درصد آورده بانک ۳۰ درصد آورده تعاونی) + کمیته امداد امام خمینی (ره) + خیرین + ساکنین در خارج منظومه + بخش خصوصی **پهنه‌های صنعتی:** شهرک و نواحی صنعتی طارم
	توزیع	**حوزه راه:** ۱۰۲ کیلومتر راه ارتباطی فرعی آسفالته + ۲۴۶ کیلومتر راه روستایی (۸۶ کیلومتر آسفالت، ۱۱۶ کیلومتر شوسه و ۴۴ کیلومتر خاکی) **بازارهای دایمی:** سه راهی کوهکن / دستجرده **تاجران بومی:** تاجران بومی روستاهای هندی کندی، قارقلی چم و هزاررود، ساکن در شهر رشت و مشغول به کار تجارت زیتون **معرفی محصولات:** تهیه بروشور، کتابچه و امکان شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی از طریق اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی **برگزاری جشنوارهای برداشت محصولات:** -جشنواره گیلاس طارم (روستای شیت)، جشنواره سیر (دستجرده) و جشنواره زیتون
مدیریت منابع انسانی		آموزش توسط: دانشگاه علمی – کاربردی / دانشگاه آزاد اسلامی / دانشگاه پیام نور / آموزش فنی و حرفه ای / جهاد کشاورزی
توسعه تکنولوژی		تحقیق و توسعه، بهبود سیستم‌ها و فرایندها و روش‌های انجام کار با تاکید بر: مراکز تولید درختچه زیتون / کارگاه های فرآوری زیتون (شکسته / پرورده / کنسرو) / مراکز روغن گیری

تامین	**کود شیمیایی:** خرید از آبر / **تولید**: بروجرد، شیراز و... **آب و برق:** اداره آب (اعطای مجوز و اخذ هزینه حق بستر) / اداره برق (تامین برق و اخذ هزینه تامین برق) **سمپاشی و آفت زدایی:** خرید از آبر / **تولید** سم و داروهای گیاهی: تهران، مشهد، اصفهان و...

جدول ۲۰: فعالیت‌های پشتیبان پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی

زیرساخت‌ها	تولید	**تامین آب:** ۱- تکمیل سد پاوه رود (با ظرفیت ۱۵ میلیون مترمکعب) ۲- تکمیل سد میرزاخانلوی ۱و۲ (مجموعا با ظرفیت ۳۷۶۰۰۰ مترمکعب) ۳- احداث سدهای معیشتی (۳ عدد با مجموع ظرفیت ۳ میلیون مترمکعب) ۴- اتمام بند انحرافی پاوه رود با اتصال آن به سد مشما ۵- احداث ایستگاه پمپاژ آب (۲ نقطه) ۶- قطره‌ای کردن آبیاری اراضی کشاورزی **افزایش زمین کشاورزی:** امکان افزودن ۸۰۰۰ هکتار به مساحت اراضی باغی و زراعی
	تبدیل	**تامین سرمایه:** بانک‌های عامل وام‌های اشتغال روستایی (بانک‌های کشاورزی، توسعه تعاون، پست بانک و صندوق کارآفرینی امید) + صندوق‌های اعتبارات خرد اشتغال روستایی + اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی (اعطای تسهیلات؛ ۷۰ درصد آورده بانک ۳۰ درصد آورده تعاونی) + کمیته امداد امام خمینی (ره) + خیرین + ساکنین در خارج منظومه + بخش خصوصی **ساماندهی کارگاه‌های تبدیلی:** سایت کارگاهی صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی در ۵ نقطه + ساماندهی ۴۴۴ کارگاه سنتی / فعال سازی کارگاه‌های دارای مجوز
	توزیع	**حوزه راه:** اصلاح و تکمیل جاده ارتباطی درام – شیرین سو - ماسوله اصلاح و تکمیل راه ارتباطی طارم به خلخال اصلاح و تکمیل راه طارم – منجیل تعریض و اصلاح راه تهم – زنجان – طارم **ایجاد انبار و سردخانه:** ۳ واحد **ساماندهی بازارهای دایمی:** سه راهی کوهکن / گیلوان / درام **ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای طارم:** ۱۱ نقطه (۷ نقطه داخل منظومه و ۴ نقطه خارج از منظومه **معرفی محصولات:** تهیه بروشور، کتابچه و امکان شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی از طریق اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی / تداوم برگزاری جشنواره‌های برداشت محصولات اصلی توسط فرمانداری **برگزاری جشنوارهای برداشت محصولات:** -جشنواره گیلاس طارم (روستای شیت)، جشنواره سیر (دستجرده) و جشنواره زیتون
مدیریت منابع انسانی		**آموزش:** ۱- آموزش عمومی کشاورزان توسط جهادکشاورزی ۲- آموزش تخصصی توسط سازمان فنی و حرفه‌ای ۳- توسعه رشته‌های مرتبط با محصولات اصلی در دانشگاه‌های علمی - کاربردی آزاد اسلامی و پیام نور
توسعه تکنولوژی		تحقیق و توسعه، بهبود سیستم‌ها و فرایندها و روش‌های انجام کار با تاکید بر: مراکز تولید درختچه زیتون / ساماندهی کارگاه های فرآوری زیتون (شکسته / پرورده / کنسرو) با تاکید بر حل مساله فاضلاب

	کارگاه‌های سنتی محصول زیتون / مراکز روغن گیری
تامین	**احداث ایستگاه‌های ایست - بازرسی:** برای جلوگیری از قاچاق روغن زیتون نامرغوب به داخل منظومه و عرضه مجدد با نام طارم در ۵ نقطه

- **فعالیت‌های پشتیبان در حوزه زیرساخت‌ها**
- **حوزه آب**

در زمینه زیرساخت‌های موجود و پیشنهادی برای تولید محصولات کشاورزی می‌توان به تامین آب از رودخانه‌های فصلی، دایمی و روخانه قزل اوزن و همچنین چشمه‌ها و قنوات و سدهای احداث شده میرزاخانلوی یک، دو و سد تنظیمی پاوه رود اشاره کرد.

آب از مهمترین عوامل تاثیرگذار در بخش کشاورزی هست. تحقق پروژه‌های پیشران تعریف شده در بخش کشاورزی مستلزم تامین پایدار آب است. استفاده صحیح و پایدار از منابع آب و تغییر شیوه‌های آبیاری محصولات کشاورزی به نحوی که کمترین میزان پرت و هدررفت آب را داشته باشد، مهمترین اهدافی است که در پروژه‌های پیشران حوزه آب مدنظر قرار گرفته است.

تکمیل سدهای پاوه رود و میرزاخانلوی یک و دو، احداث ۳ سدمعیشتی در روستاهای سیاه ورود/نوکیان، هزاررود و پسار از مهمترین طرح‌های پیشنهادی در حوزه آب منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم است. همچنین احداث دو مرکز پمپاژ آب در سیاه ورود و پاوه رود از دیگر پیشنهادات برای توسعه زیرساخت‌ها در حوزه آب منظومه است.

جدول ۲۱: پروژه های پشتیبان در حوزه آب

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی	اعتبار مورد نیاز			
			بخش دولتی	مشارکت		هزینه (میلیارد ریال)
				خصوصی	ساکنین	
تکمیل سد تنظیمی در دست ساخت پاوه رود	منظومه	آب منطقه‌ای	٪۱۰۰			۵۰۰
احداث سدهای معیشتی تامین آب شرب روستاها و آب کشاورزی	نوکیان هزار رود پسار	جهادسازندگی	٪۱۰۰			۱۵۰
احداث ایستگاه پمپاژ آب کشاورزی برای اراضی کشاورزی	سیاه ورود پاوه رود	جهاد کشاورزی	٪۱۰۰			۱۰
قطره‌ای کردن آبیاری اراضی کشاورزی	منظومه	جهاد کشاورزی	٪۳۰	٪۲۰	٪۵۰	۲۰۷۰
جمع						۲۷۳۰

جدول ۲۲: اولویت بندی پروژه های پشتیبان در حوزه آب

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی	اولویت بندی طرح‌های پیشنهادی		
			۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
تکمیل سد تنظیمی پاوه رود	منظومه	آب منطقه‌ای	*	-	-
احداث سدهای معیشتی تامین آب شرب روستاها و آب کشاورزی	نوکیان	جهادکشاورزی	نوکیان	پسار	هزاررود
	هزار رود				
	پسار				
احداث ایستگاه پمپاژ آب کشاورزی برای اراضی کشاورزی	سیاه ورود	جهاد کشاورزی	*	-	-
	پاوه رود				
قطره‌ای کردن آبیاری اراضی کشاورزی	منظومه	جهاد کشاورزی	-	*	-
جمع (۷ پروژه)			۴	۲	۱

جدول ۲۳: تعداد پروژه‌های پشتیبان در حوزه آب به تفکیک دستگاه متولی

دستگاه متولی	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	(میلیارد ریال)
جهاد کشاورزی	۳	۶۰	۲	۲۱۲۰	۱	۵۰	۶	۲۲۳۰
آب منطقه‌ای	۱	۵۰۰	-	-	-	-	۱	۵۰۰
مجموع	۴	۵۶۰	۲	۲۱۲۰	۱	۵۰	۷	۲۷۳۰

نحوه مشارکت در انتقال آب از منابع فوق به اراضی سکونتگاه‌های روستایی در قالب اشخاص حقیقی و تعاونی امکان پذیر است. این انتقال آب می‌تواند به صورت آبیاری قطره‌ای یا آبیاری بارانی باشد که نحوه مشارکت دولت و مردم در این نوع آبیاری‌ها به شرح زیر می‌باشد.

اشخاص حقیقی: هزینه تأمین منابع مالی در شیوه آبیاری قطره‌ای، ۶۰ درصد هزینه از طریق وام ۱۸ درصد از صندوق توسعه ملی دریافت می‌شود که از این ۶۰ درصد، ۳۰ درصد آن بلاعوض است و ۳۰ درصد وام با سود ۱۸ درصد محاسبه می‌شود و از افراد حقیقی دریافت خواهد شد. ۴۰ درصد دیگر هزینه توسط اشخاص پرداخت می‌شود. هزینه‌های مربوط به شیوه آبیاری بارانی، ۵۰ درصد از طریق صندوق توسعه ملی با ۱۸ درصد سود تأمین می‌شود؛ به این معنی که از ۵۰ درصد فوق، ۲۵ درصد آن بلاعوض و ۲۵ درصد دیگر با ۱۸ سود محاسبه می‌شود، و ۵۰ درصد باقیمانده دیگر توسط کشاورزان پرداخت می‌شود.

تعاونی: هزینه تأمین منابع مالی در شیوه آبیاری قطره‌ای، ۸۵ درصد هزینه از طریق وام ۱۸ درصد از صندوق توسعه ملی و ۱۵ درصد دیگر هزینه توسط اعضای تعاونی پرداخت می‌شود. هزینه‌های مربوط به شیوه آبیاری بارانی، ۵۰ درصد از طریق صندوق توسعه ملی با ۱۸ درصد سود تأمین می‌شود و ۵۰ درصد باقیمانده دیگر توسط تعاونی پرداخت می‌شود.

- **افزایش زمین کشاورزی**

پیشنهاد افزایش زمین کشاورزی با در نظر گرفتن موارد زیر پیشنهاد شده است:

- در سال‌های اخیر ۹۷۹ هکتار از اراضی ملی در روستاهای هزاررود علیا، پاوه رود، کلتان و

جزلاندشت به باغ زیتون تبدیل شده است.

- با تکمیل سدهای در حال احداث و ایجاد سه سد معیشتی جدید، مجموع ظرفیت سدهای منظومه به حدود ۲۲ میلیون مترمکعب خواهد رسید.
- با ارزیابی اکولوژیکی انجام شده امکان تبدیل ۲۸۷۷۰ هکتار از اراضی منظومه به باغات زیتون فراهم است.
- با در نظر گرفتن نیاز آبی پایین زیتون و با در نظر گرفتن اینکه سیستم آبیاری در اراضی جدید افزوده شده الزاما مکانیزه خواهد بود، پیشنهاد مشاور اختصاص حداقل ۸۰۰۰ هکتار از اراضی دارای قابلیت منظومه به باغات زیتون است.

جدول ۲۴: ظرفیت سدهای منظومه بعد از تکمیل و اجرا

سد	ظرفیت (به مترمکعب)
سد میرزاخانلوی ۲	۲،۱۶۰،۰۰۰
سد میرزاخانلوی ۱	۱،۶۰۰،۰۰۰
سد تنظمی پاوه رود	۱۵،۰۰۰،۰۰۰
سدهای معیشتی	۳،۰۰۰،۰۰۰
جمع	۲۱،۷۶۰،۰۰۰

- **تامین سرمایه**

- بانک‌های عامل وام‌های اشتغال روستایی شامل بانک کشاورزی، توسعه تعاون، پست بانک و صندوق کارآفرینی امید منبع اصلی سرمایه، به خصوص در زمینه اشتغال زایی را برعهده دارند.
- صندوق‌های اعتبارات خرد اشتغال روستایی، با تجمیع سرمایه‌های موجود در منظومه، امکان تامین منابع مالی برخی از فعالیت‌های اشتغال آفرین را خواهد داشت.
- اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی با فراهم کردن شرایط اعطای وام (۳۰ درصد آورده تعاونی، ۷۰ درصد تسهیلات بانک) زمینه فعالتر شدن تعاونی‌ها را فراهم می‌کند.
- کمیته امداد امام خمینی (ره) با اعطای وام‌ها اشتغال روستایی می‌تواند میزانی از تامین سرمایه را عهده‌دار باشد.
- خیرین و مهاجرین ساکن (سرمایه گذاران بومی مهاجر) در شهرهای دیگر از دیگر منابع تامین سرمایه برای توسعه منظومه هستند.
- بخش خصوصی (ساکنین خارج از منظومه) نیز می‌تواند به عنوان تامین کننده سرمایه مورد نیاز برای تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی مطرح باشد.

نقشه ۱۰: پروژه های پیشنهادی در حوزه منابع آب

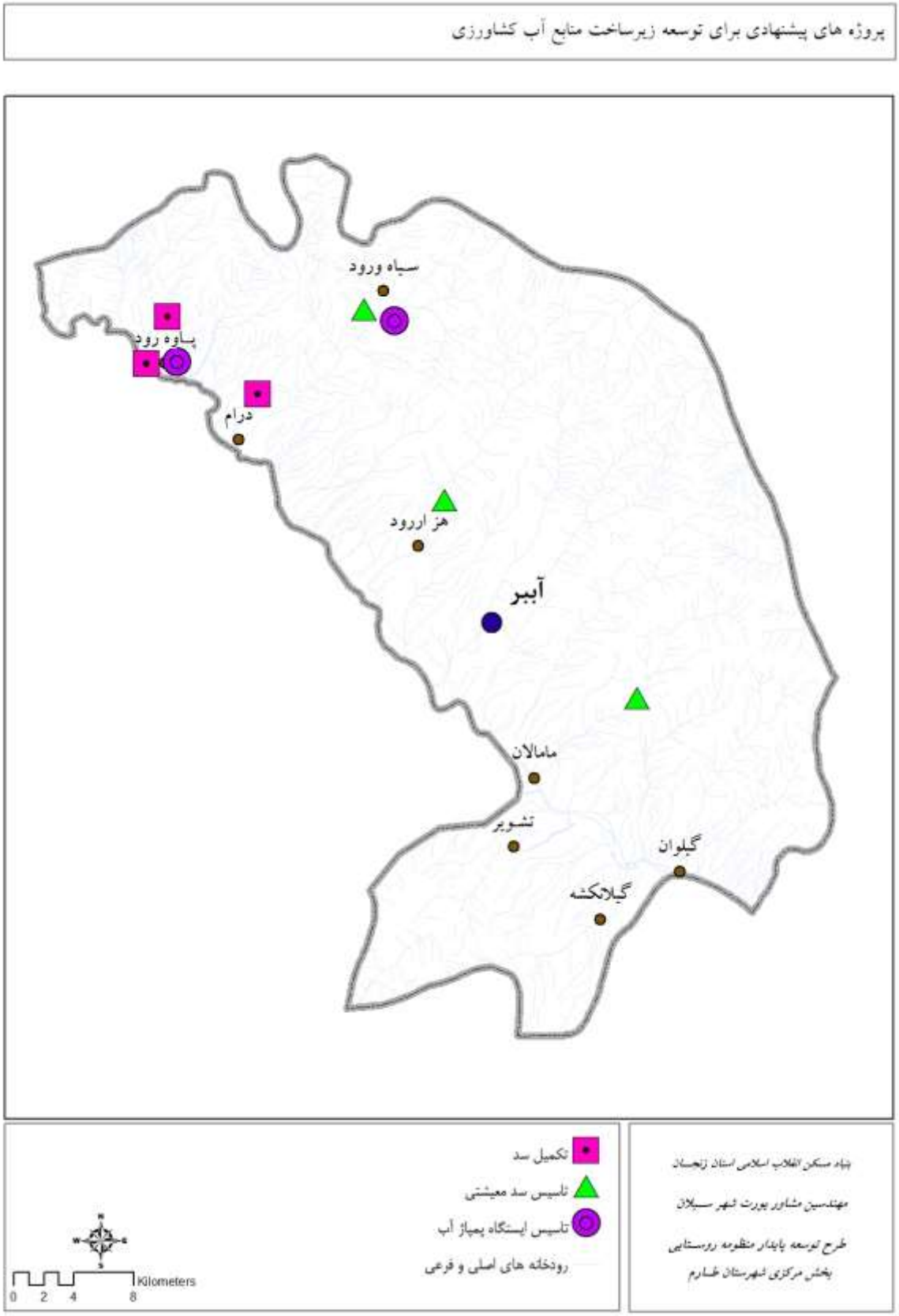

نقشه ۱۱ : پهنه های با قابلیت تبدیل به اراضی کشاورزی و سایت‌های پیشنهادی کارگاهی

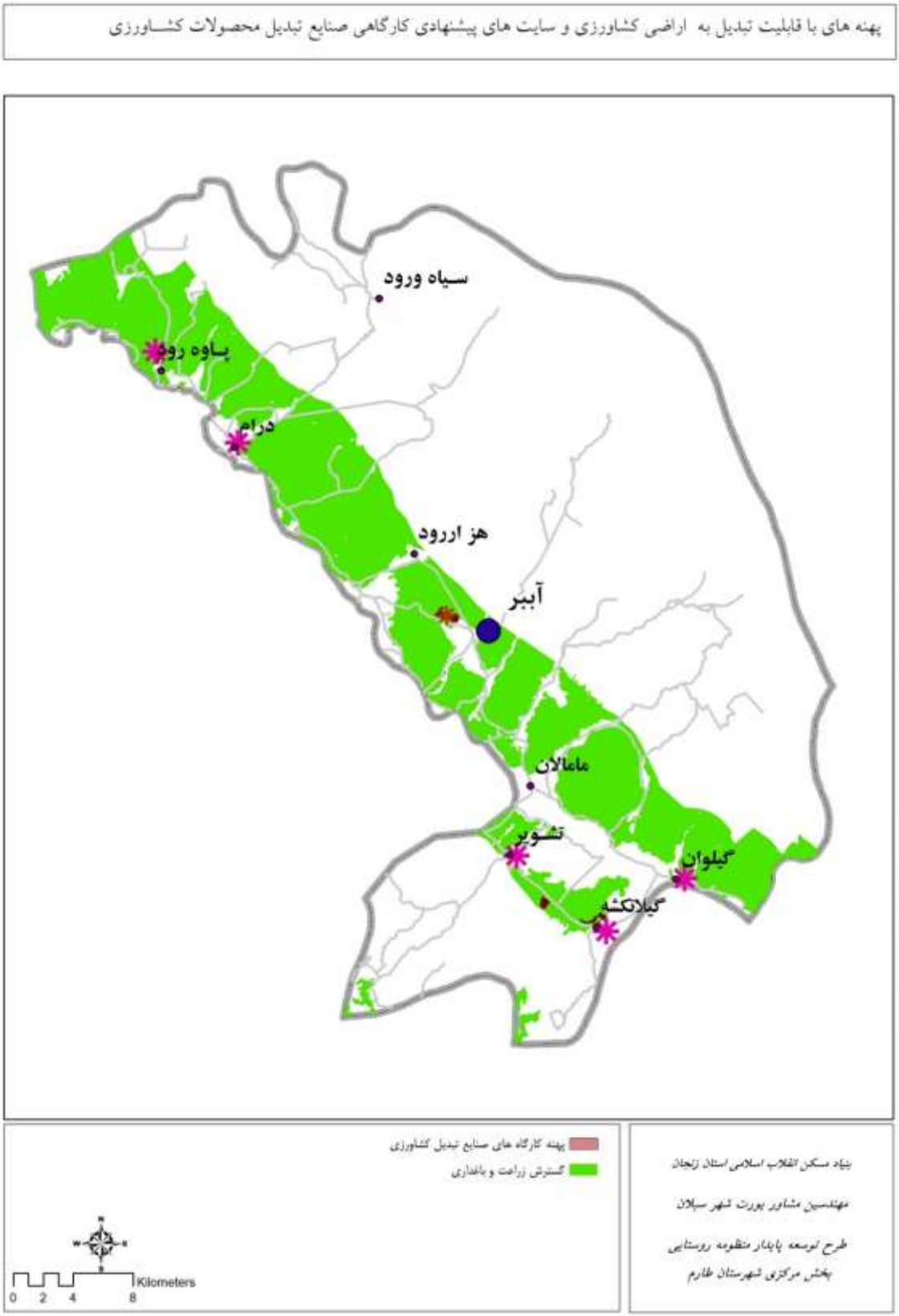

- **ساماندهی کارگاه‌های تبدیل محصولات کشاورزی**

تامین زمین، که زیرساخت‌های آب، برق، گاز، فاضلاب و... تامین شده باشد با پیشنهاد ۵ پهنه کارگاهی برای تبدیل محصولات کشاورزی تامین خواهد شد. این پهنه‌ها در روستاهای گیلانکشه – هندی کندی، تشویر، گیلوان، درام و پاوه رودی مستقر خواهندشد. در وضع موجود شهرک و ناحیه صنعتی طارم این امکانات را برای سطح منظومه فراهم می‌کند.

همچنین ساماندهی ۴۴۴ کارگاه سنتی فعال در بخش کشاورزی از دیگر فعالیت‌های عمده برای اصلاح سیستم تبدیل محصولات کشاورزی منظومه است.

جدول ۲۵: طرح‌ها و پروژه‌های پشتیبان توسعه کارگاه‌های تبدیلی

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی / مجری
ساماندهی ۴۴۴ کارگاه سنتی موجود (تعریف ضوابط، ایجاد تصفیه خانه، تیپولوژی خانه های روستایی)	منظومه	بخشداری (دهیاری‌ها) + بنیاد مسکن + سازمان محیط زیست / ساکنین
توسعه پهنه‌های کارگاهی برای تبدیل محصولات کشاورزی	پهنه کارگاهی گیلوان	منابع طبیعی، بنیاد مسکن، صنعت، معدن و تجارت / بخش خصوصی + ساکنین
	پهنه کارگاهی گیلانکشه / هندی کندی	
	پهنه کارگاهی تشویر	
	پهنه کارگاهی درام	
	پهنه کارگاهی پاوه رود	

جدول ۲۶: اولویت بندی طرح‌ها و پروژه‌های پشتیبان توسعه کارگاه‌های تبدیلی

نام پروژه	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم	اعتبار مورد نیاز			
	تعداد	تعداد	تعداد	بخش دولتی	مشارکت		هزینه (میلیارد ریال)
					ساکنین	سرمایه گذار	
ساماندهی ۴۴۴ کارگاه سنتی موجود (تعریف ضوابط، ایجاد تصفیه خانه، تیپولوژی خانه های روستایی)	۱۴ روستا	۱۲ روستا	۱۲ روستا	٪۲۰	٪۵۰	٪۳۰	۵۰
توسعه پهنه کارگاهی برای تبدیل محصولات کشاورزی	۵	–	–	٪۲۰	٪۵۰	٪۳۰	۱۵۰
جمع (۴۳ پروژه)	۱۹	۱۲	۱۲				۲۰۰

- **حوزه راه**

به مقصد رسیدن پروژهای پیشران تعریف شده در بخش‌های کشاورزی و گردشگری منوط به وجود زیرساخت‌های لازم برای حمل و نقل است. پروژه‌های مرتبط با زیرساخت برای غلبه بر محدودیت‌ها فضا – زمان به نحوی تعریف شده است تا ارتباط منظومه را با استان‌های گیلان و اردبیل برقرار سازد. شکل گیری این ارتباطات هم به لحاظ شکل دهی به شبکه منطقه در سطح منظومه، هم به لحاظ ایجاد تحرک اقتصادی لازم در بخش درام، که محروم‌ترین دهستان منظومه است و هم به لحاظ قابلیت تحقق پروژه‌های پیشران کشاورزی و گردشگری حایز اهمیت است.

توسعه راه‌های ارتباطی بین منظومه با استان‌های همجوار، ضمن ارتقای جایگاه منظومه در منطقه و تعریف جریانات و پیوندهای قدرتمند اقتصادی – اجتماعی با فضاهای اقتصادی – اجتماعی اطراف بر

محدودیت‌های فضایی برای انتقال کالاهای کشاورزی و دسترسی آسان و با زمان کمتر گردشگران غلبه می‌کند و فضای قدرتمندی را برای خلق اقتصادی روبه‌رشد فراهم می‌کند.

جدول ۲۷: پروژه های پشتیبان در حوزه راه

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی	اعتبار مورد نیاز			
			بخش دولتی	مشارکت		هزینه (میلیارد ریال)
				خصوصی	ساکنین	
آسفالت ریزی جاده ارتباطی درام – شیرین سو - ماسوله	۱۵ کیلومتر	اداره راه و شهرسازی	۱۰۰٪			۲۰۰
اصلاح و تکمیل راه ارتباطی طارم به خلخال	حدود ۳۵ کیلومتر از روستای جعفر آباد خلخال تا روستای پاوه رود	//	۱۰۰٪			۶۰۰
اصلاح و تکمیل راه طارم – منجیل	اصلاح پل برروی رودخانه قیزیل اوزن عریض کردن جاده در مسیر روستای ماسته خور	//	۱۰۰٪			۱۰۰
تعریض و اصلاح راه تهم – زنجان – طارم		//	۱۰۰٪			۲۰۰
توسعه جاده های ییلاقات توریستی	۳ مسیر اصلی	//	۵۰٪	۳۵٪	٪۱۵	۱۰۰
جمع						۱۲۰۰

جدول ۲۸: اولویت بندی پروژه های پشتیبان در حوزه راه

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی	اولویت بندی پروژه‌های پیشنهادی		
			۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
آسفالت ریزی جاده ارتباطی درام – شیرین سو - ماسوله	۱۵ کیلومتر	اداره راه و شهرسازی	*	-	-
اصلاح و تکمیل راه ارتباطی طارم به خلخال	حدود ۳۵ کیلومتر از روستای جعفر آباد خلخال تا روستای پاوه رود	//	*	-	-
اصلاح و تکمیل راه طارم – منجیل	اصلاح پل برروی رودخانه قیزیل اوزن عریض کردن جاده در مسیر روستای ماسته خور	//	*	-	-
تعریض و اصلاح راه تهم – زنجان – طارم		//	-	*	-
توسعه جاده های ییلاقات توریستی	۳ مسیر اصلی	//	*	*	*
جمع (۷ پروژه)			۴	۲	۱

جدول ۲۹: تعداد پروژه‌های پشتیبان در حوزه راه به تفکیک دستگاه متولی

دستگاه متولی	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	(میلیارد ریال)
راه و شهرسازی	۴	۹۱۵	۲	۲۲۰	۱	۱۵	۷	۱۱۵۰

جدول ۳۰: مشارکت بخش خصوصی و ساکنین محلی در پروژه‌های پشتیبان در حوزه راه

دستگاه متولی	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	(میلیارد ریال)
خصوصی	۱	۱۱	۱	۱۲	۱	۱۲	۳	۵۰
ساکنین محلی	۱	۵	۱	۵	۱	۵		

از مجموع ۱۲۰۰ میلیارد ریال هزینه مربوط به برنامه پیشران راه ۵۰ میلیارد ریال با مشارکت بخش خصوصی و ساکنین در طول ۱۵ سال هزینه خواهدشد.

- **ایجاد سردخانه**

سردخانه برای نگهداری از محصولات کشاورزی در سه نقطه گیلوان، سه راهی کوهکن و درام احداث خواهدشد.

- **ساماندهی بازارهای دایمی**

بازارهای دایمی سه راهی کوهکن و دستجرده مطابق برای استفاده در تمام فصول سال ساماندهی خواهد شد.

- **ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم**

برای به دست آمدن بیشترین میزان سود برای تولید کننده اصلی و همچنین حل مساله عرضه محصولات طارم با نام سایر برندها، ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم پیش بینی شده است که در ۱۱ نقطه احداث خواهندشد.

از مجموع ۱۱ فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم پیشنهادی، فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم در ۴ نقطه سه راهی کوهکن، دستجرده، مسیر رودبار-منجیل و مجاورت بزرگراه تهران-تبریز در ۵ سال اول، فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم در زنجان، آببر، گیلوان و درام در ۵ سال دوم و فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم در سیاه‌ورود، پاوه‌رود و تشویر در ۵ سال سوم احداث خواهندشد.

جدول ۳۱ : ایجاد فعالیت‌های پشتیبان برای توزیع و فروش محصولات کشاورزی

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی / مجری
احداث سردخانه	گیلوان	جهاد کشاورزی / بخش خصوصی
	درام	
	سه راهی کوهکن	
احداث فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم به صورت نمایشگاه دائمی صنایع دستی، البسه محلی و محصولات کشاورزی (با تاکید بر زیتون و فرآورده‌های مرتبط با آن)	سه راهی کوهکن	راه و شهرسازی/میراث فرهنگی و گردشگری/بخشداری / بخش خصوصی/ساکنین محلی
	دستجره	
	رودبار-منجیل	
	مجاورت بزرگراه تهران-تبریز	
	زنجان	

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی / مجری
	آببر	
	گیلوان	
	درام	
	سیاه ورود	
	پاوه رود	
	تشویر	
توسعه و ساماندهی بازارهای دایمی	سه راهی کوهکن	بخشداری / بخش
	دستجرده	خصوصی/ساکنین محلی

جدول ۳۲ : اولویت بندی و اعتبار مورد نیاز فعالیت‌های پشتیبان برای توزیع و فروش

نام پروژه	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم	اعتبار مورد نیاز			
	تعداد	تعداد	تعداد	بخش دولتی	مشارکت		هزینه (میلیارد ریال)
					خصوصی	ساکنین	
احداث سردخانه	۳	–	–	–	٪۵۰	٪۵۰	۹۰
احداث فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم به صورت نمایشگاه دائمی صنایع دستی، البسه محلی و محصولات کشاورزی	۴	۴	۳	–	٪۵۰	٪۵۰	۲۲
توسعه و ساماندهی بازارهای دایمی	۲	–	–	–	٪۵۰	٪۵۰	۱۰
جمع (۱۶ پروژه)	۹	۴	۳				۱۲۲

- **معرفی محصولات**

اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی در زمینه معرفی محصولات با تهیه بروشور، کتابچه و امکان شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی فعال است. همچنین برگزاری جشنواره‌های برداشت محصولات اصلی توسط فرمانداری نیز در معرفی محصولات تاثیرگذار است که به خاطر اهمیت آن در بند بعدی به صورت مستقل مورد بررسی قرار می‌گیرد. همچنین ایجاد سایت اینترنتی و تبلیغ در فضای مجازی می‌تواند از طرق تعاونی‌های فعال و بخش خصوصی و نخبگان محلی صورت پذیرد.

- **برگزاری جشنواره برداشت محصولات**

در شهرستان طارم سه جشنواره مصوب برای برداشت محصولات برگزار می‌شود. جشنواره گیلاس طارم در روستای شیت و جشنواره سیر در روستای دستجرده، هر دو واقع در بخش چورزق، صورت می‌گیرد. همچنین جشنواره زیتون در موقع برداشت محصول در اواخر شهریور و اوایل مهر ماه در باغات زیتون روستای هزاررود سفلی برگزار می‌شود. همچنین پیشنهاد می‌شود جشن شکوفه‌های انار در روستای تشویر و جشنواره لباس‌های محلی در هزاررودعلیا برگزار شود.

- **مدیریت منابع انسانی (آموزش)**

در بخش مدیریت منابع انسانی، موضوع آموزش در سه دسته اصلی ارائه خواهد شد:

- آموزش عمومی کشاورزان در خصوص نحوه کاشت، داشت و برداشت و همچنین مبارزه با آفات توسط جهادکشاورزی صورت می‌پذیرد.
- آموزش تخصصی با ارئه گواهینامه حرفه‌ای، که می‌تواند مبنای ارائه وام‌های اشتغال قرار گیرد، توسط سازمان فنی و حرفه‌ای انجام می‌گیرد.
- توسعه رشته‌های مرتبط با محصولات اصلی در دانشگاه‌های علمی – کاربردی، آزاداسلامی و پیام نور زمینه لازم را برای توسعه تحقیقات و پژوهش‌های مرتبط با بخش کشاورزی فراهم خواهدکرد.

- **توسعه تکنولوژی**

توسعه تکنولوژی می‌تواند با تحقیق و توسعه به بهبود سیستم‌ها و فرایندها و روش‌های انجام کار در مورد درختچه‌های زیتون، نشاء گوجه فرنگی و همچنین شیوه‌های نوین فراورش و بسته بندی و همچنین مدیریت مراحل فراوش برای مدیریت دفع فاضلاب، به خصوص برای کارگاه‌های فراورش محصول زیتون، منجر شود.

نقشه ۱۲: توسعه زیرساخت‌های ارتباطی پیشنهادی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

نقشه ۱۳ : نقاط پیشنهادی برای پشتیبانی از محصولات کشاورزی

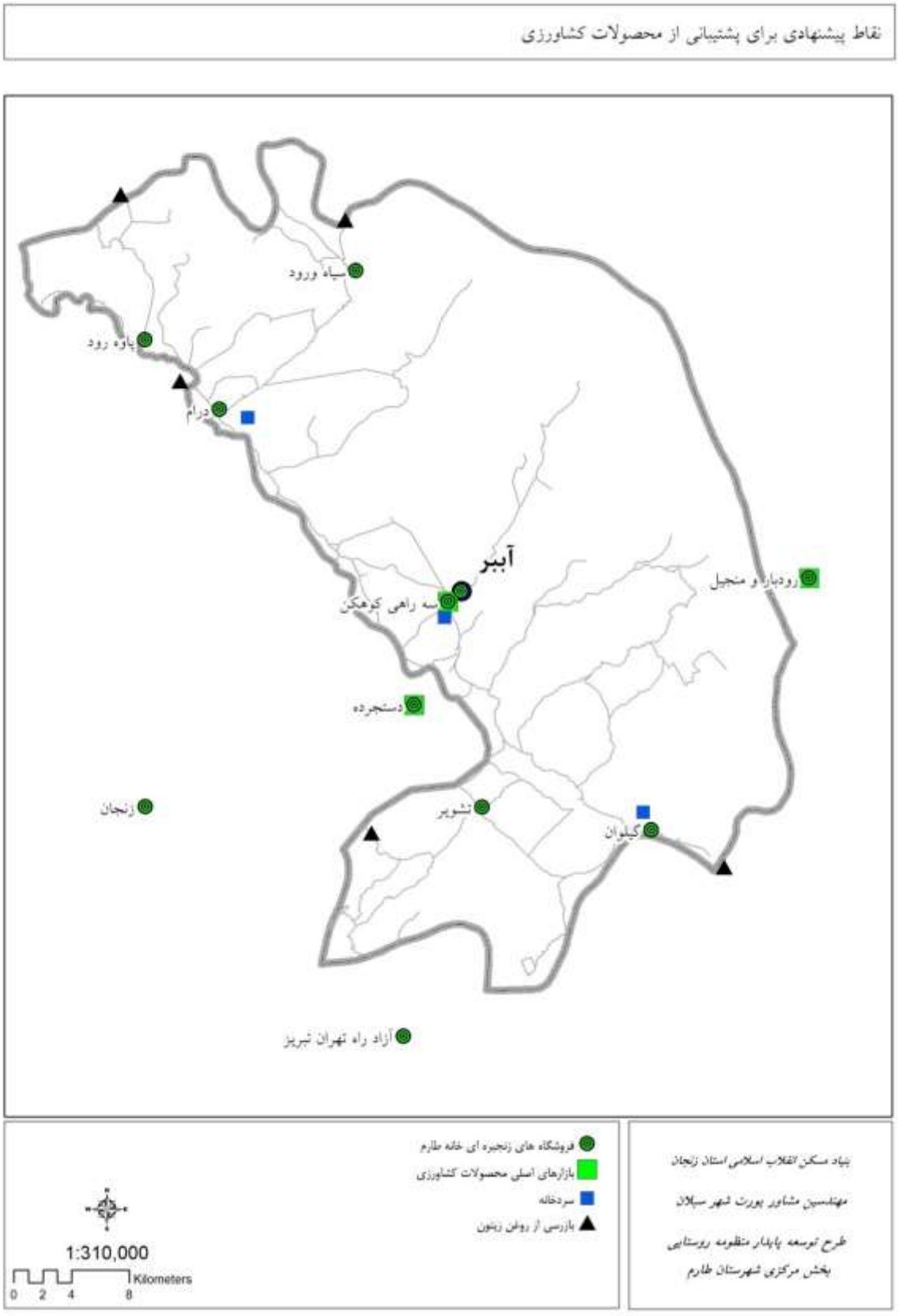

- **احداث ایستگاه‌های ایست-بازرسی**

برای جلوگیری از قاچاق روغن زیتون نامرغوب به داخل منظومه و عرضه مجدد آن با نام روغن زیتون طارم پیشنهاد شده است تا در ۵ ورودی اصلی منظومه ایستگاه‌های ایست-بازرسی برای کنترل ورود و خروج بار دایر شود.

جدول ۳۳ : مکان و سازمان متولی احداث ایستگاه‌های ایست و بازرسی

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی
احداث ایستگاه‌های ایست – بازرسی برای جلوگیری از ورود روغن زیتون تقلبی	ورودی از سمت منجیل	فرمانداری (نیروی انتظامی)
	ورودی از سمت خلخال	
	ورودی از سمت ماسوله	
	ورودی از سمت زنجان - تهم	
	ورودی از سمت زنجان - زرده	

جدول ۳۴ : اولویت بندی زمانی و اعتبار مورد نیاز برای احداث ایستگاه‌های ایست و بازرسی

نام پروژه	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم	اعتبار مورد نیاز		
	تعداد	تعداد	تعداد	بخش دولتی	مشارکت	هزینه (میلیارد ریال)
احداث ایستگاه های ایست – بازرسی برای جلوگیری از ورود روغن زیتون تقلبی	۵	-	-	٪۱۰۰	-	۱۰
جمع	۵	-	-	٪۱۰۰	-	۱۰

جمع بندی پروژه‌های پشتیبان

در مجموع ۷۸ پروژه به ارزش ۴۲۶۲ میلیارد ریال در بخش پشتیبان زنجیره ارزش محصولات کشاورزی اجرا خواهد شد که از این تعداد ۴۱ پروژه به ارزش ۱۷۷۹ میلیارد ریال در ۵ ساله اول، ۲۰ پروژه به ارزش ۲۳۸۰ میلیارد ریال در ۵ ساله دوم و ۱۷ پروژه به ارزش ۱۰۳ میلیارد ریال در ۵ ساله سوم اجرا خواهدشد.

جدول ۳۵ : اولویت بندی و اعتبار مورد نیاز پروژه‌های پشتیبان زنجیره ارزش محصولات کشاورزی

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	(میلیارد ریال)
حوزه آب	۴	۵۶۰	۲	۲۱۲۰	۱	۵۰	۷	۲۷۳۰
تبدیل محصولات کشاورزی	۱۹	۱۷۰	۱۲	۱۵	۱۲	۱۵	۴۳	۲۰۰
حوزه راه	۴	۹۳۱	۲	۲۳۷	۱	۳۲	۷	۱۲۰۰
توزیع و فروش محصولات	۹	۱۰۸	۴	۸	۳	۶	۱۶	۱۲۲
ایست بازرسی	۵	۱۰	-	-	-	-	۵	۱۰
مجموع	۴۱	۱۷۷۹	۲۰	۲۳۸۰	۱۷	۱۰۳	۷۸	۴۲۶۲

از کل ۴۲۶۲ میلیارد ریال سرمایه مورد نیاز بخش پشتیبانی ۱۷۸۱ میلیارد ریال (۴۱,۷۹ درصد) با مشارکت بخش خصوصی و ساکنین هر کدام به ترتیب با ۵۷۰ و ۱۲۱۱ میلیارد ریال تامین خواهدشد.

۲-۲-۶-۳-۲- پروژه‌های مرتبط با برنامه پیشران توسعه محصول زیتون

محصول زیتون به عنوان یکی از مهم‌ترین محصولات کشاورزی منظومه طارم، در اکثر روستاهای منظومه کاشت می‌شود. براساس مدل زنجیره ارزش پورتر، فعالیت‌های اصلی برای محصول زیتون در پنج دسته تامین تدارکات تولید، تولید، عملیات تبدیل، توزیع و مصرف مشخص شده است.

نمودار ۳ : فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول زیتون

تامین تدارکات تولید برای محصول زیتون

نیروی انسانی (کارگر کشاورزی): کارگر کشاورزی مورد نیاز در مراحل کاشت و داشت (کود، سم، آبیاری) عموما از داخل منظومه تامین می‌شود. در مرحله برداشت محصول کارگران کشاورزی از شهرزنجان و روستاهای اطراف آن، استان کردستان (به ویژه شهر مریوان) و استان گیلان (با تاکید بر امامزاده ابراهیم و رستم آباد) تامین می‌شود.

تولید زیتون در افق طرح

با افزوده شده ۸۰۰۰ هکتار به باغات زیتون منظومه در افق طرح و با فرض میانگین راندمان ۲,۵ تن در هکتار، میزان محصول زیتون در افق طرح می‌تواند ۲۰ هزار تن افزایش پیدا کند. در صورت تحقق این امر مساحت باغات زیتون از ۱۳۴۲۰ هکتار (۹۵۲۸ هکتار باغات بارور) به ۲۱۴۲۰ هکتار خواهد. با بارور شدن کل باغات زیتون و با احتساب میانگین راندمان ۲,۵ تن، درافق طرح میزان تولید زیتون ۵۳,۵۵۰ تن خواهدبود.

همچنین تهیه درختچه زیتون از ۸ مرکز مجتمع کشت علوفه و زیتون طارم، مجتمع زیتون کاری طارم، ایستگاه تحقیقات زیتون طارم، زهترآباد، مامالان، شرکت پرورش زیتون گیلانکشه، گیلوان و باغ مطهر صورت خواهدگرفت.

عملیات پیشنهادی تبدیل (فراورش و بسته‌بندی) برای محصول زیتون

تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون: در طول طرح تلاش براین خواهد بود تا به جای افزایش فروش زیتون به صورت تلخ و شور، میزان تولید زیتون کنسرو، پروده و روغن زیتون افزایش پیدا کند. براین اساس افزایش تولید روغن زیتون از ۱۵٪ به ۳۰٪ هدف گذاری شده است. همچنین افزایش میزان زیتون شور، پرورده و کنسرو از ۳۰٪ به ۴۰٪ قابل هدفگذاری است.

راهبرد اساسی برای تحقق این امر شروع به کار ۳۳ کارگاه صنعتی دارای مجوز (۸ واحد روغن زیتون، ۱۲ واحد زیتون پرورده، ۱۳ واحد زیتون شور) و ساماندهی ۴۴۴ کارگاه سنتی در قالب ۵ سایت کارگاهی صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی است.

تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل و...: برای ایجاد تنوع در بازار مصرف محصول زیتون پیشنهاد شده است تا با ایجاد کارگاه‌های فرآوری جدید (۱۵ واحد) به این امر اقدام شود.

بسته بندی زیتون: عرضه و برندسازی محصولات فراورش شده و همچنین روغن زیتون تولید شده مستلزم بسته بندی با نام و آرم معتبر است. هدایت ۴ واحد بسته بندی میوه جات و سبزیجات به بسته بندی زیتون و همچنین ایجاد ۲ واحد بسته بندی جدید ویژه زیتون برنامه پیشنهادی برای حل مساله بسته بندی و برندسازی برای زیتون طارم است.

شبکه پیشنهادی توزیع برای محصول زیتون و فراورده‌های مرتبط با آن

باغات زیتون، خرده فروشی‌ها، بازارهای سه راهی کوهکن و دستجرده به عنوان سیستم شکل گرفته در وضع موجود، در ادامه نیز به کارکرد خود ادامه خواهدداد. برای حل مساله برندسازی محصول زیتون با نام طارم و برای تکمیل شبکه فروش احداث فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم (۱۱ باب) پیش بینی شده است.

مصرف کنندگان نهایی محصول زیتون

استان‌ها زنجان، گیلان، تهران، اصفهان، البرز، مشهد بازار اصلی محصول زیتون تولید شده در منظومه هستند و محصول زیتون و فراورده‌های آن از طریق منظومه و همچنین این استان‌ها به سایر بازارهای کشور توزیع می‌شود.

نمودار ۴ : شبکه توزیع زیتون از تولید تا مصرف کننده نهایی

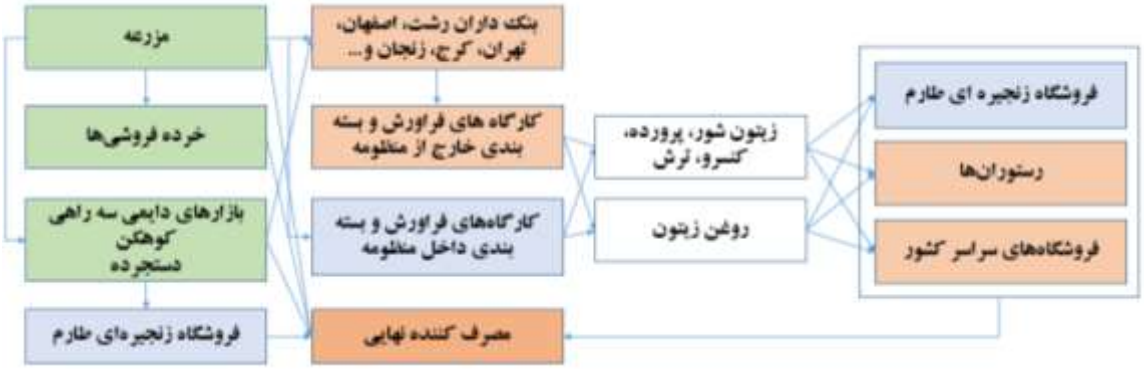

جدول ۳۶: فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول زیتون

نام پروژه	سکونتگاه‌ها	سازمان متولی / مجری
احداث کارگاه‌های تولید زیتون ترش، زیتون با طعم انار و...	۱۵ واحد در سایت‌های کارگاه‌های تبدیل محصولات کشاورزی	بنیاد مسکن/بخشداری/صنعت، معدن و تجارت + بانک‌های عامل طرحهای توسعه اشتغال روستایی / بخش خصوصی /ساکنین
احداث کارگاه‌های بسته‌بندی فراورده‌های زیتون	۲ واحد در سایت‌های کارگاه‌های تبدیل محصولات کشاورزی	//

جدول ۳۷: اولویت بندی فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول زیتون

نام پروژه	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		اعتبار مورد نیاز			
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	بخش دولتی	مشارکت		هزینه (میلیارد ریال)
								خصوصی	ساکنین	
احداث کارگاه‌های تولید زیتون ترش و...	۵	۵۰	۵	۵۰	۵	۵۰	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۱۵۰
احداث کارگاه‌های بسته‌بندی فراورده‌های زیتون	۱	۱۵	۱	۱۵	-	-	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۳۰
جمع (۱۷ پروژه)	۶	۶۵	۶	۶۵	۵	۵۰				۱۸۰

تصویر ۱: الگوی پیشنهادی از فرایند شبکه تولید، پشتیبانی، فرآوری، بازاریابی و فروش زیتون

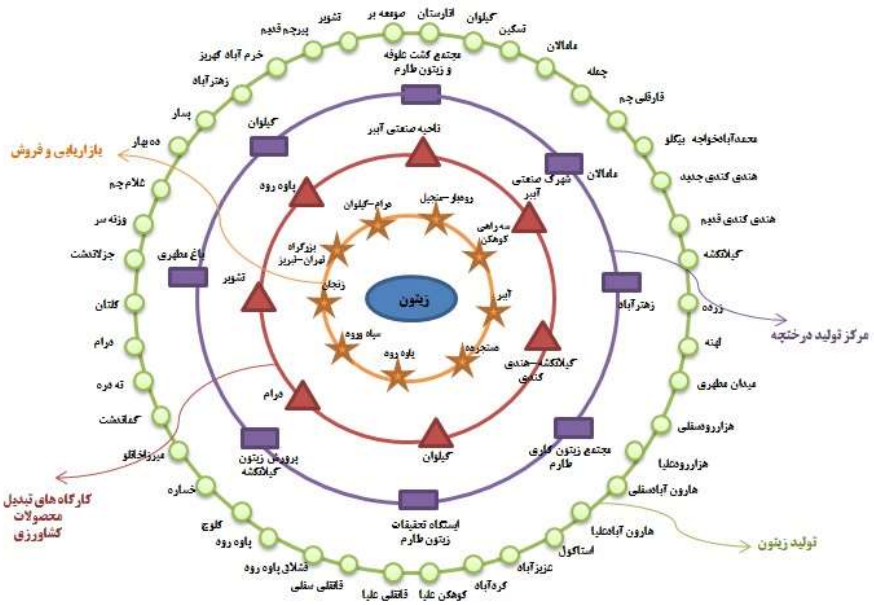

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

نقشه ۱۴: جریان کارگر، کود شیمایی، کودحیوانی، سم و... برای محصول زیتون

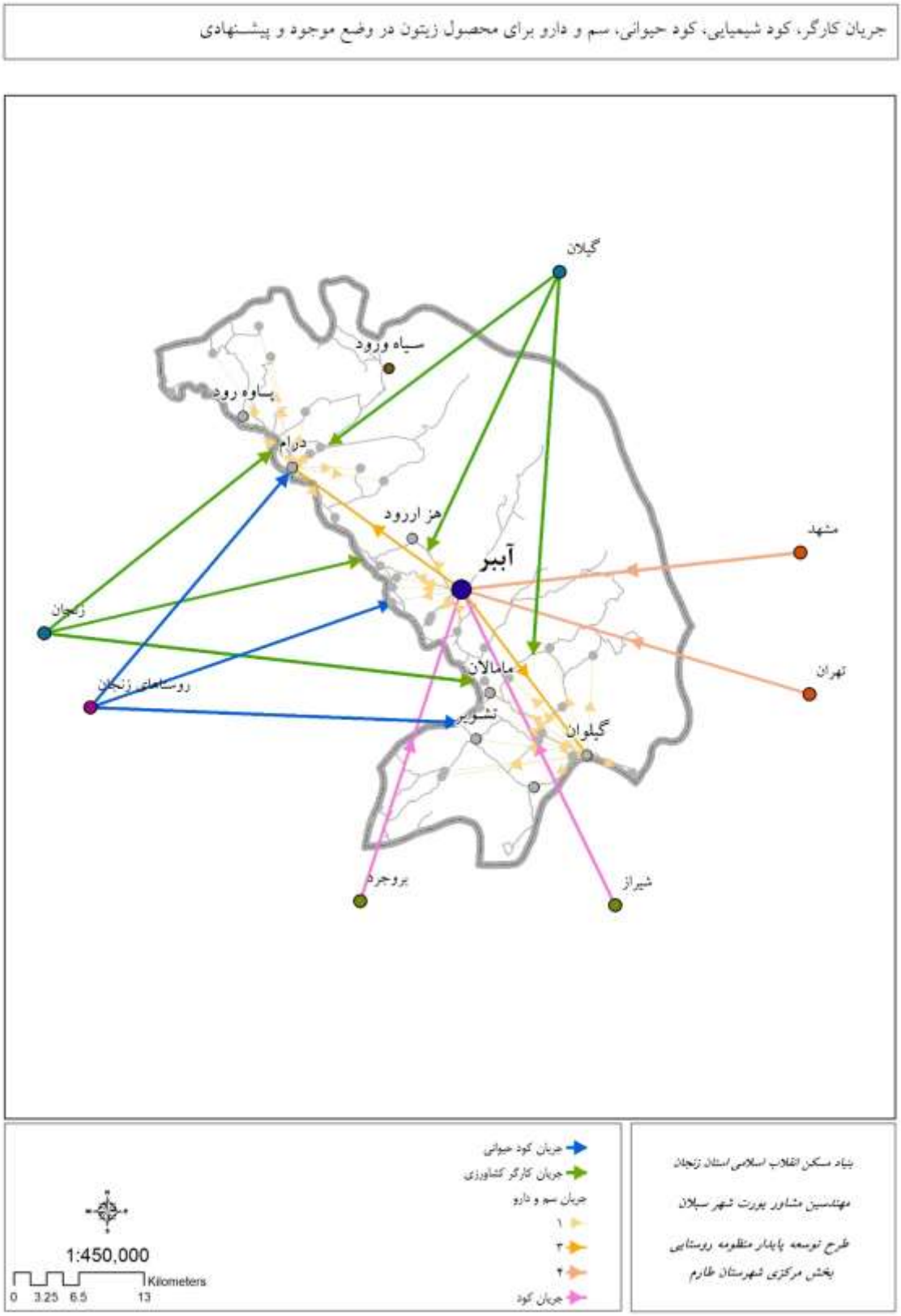

نقشه ۱۵: جریان درختچه زیتون

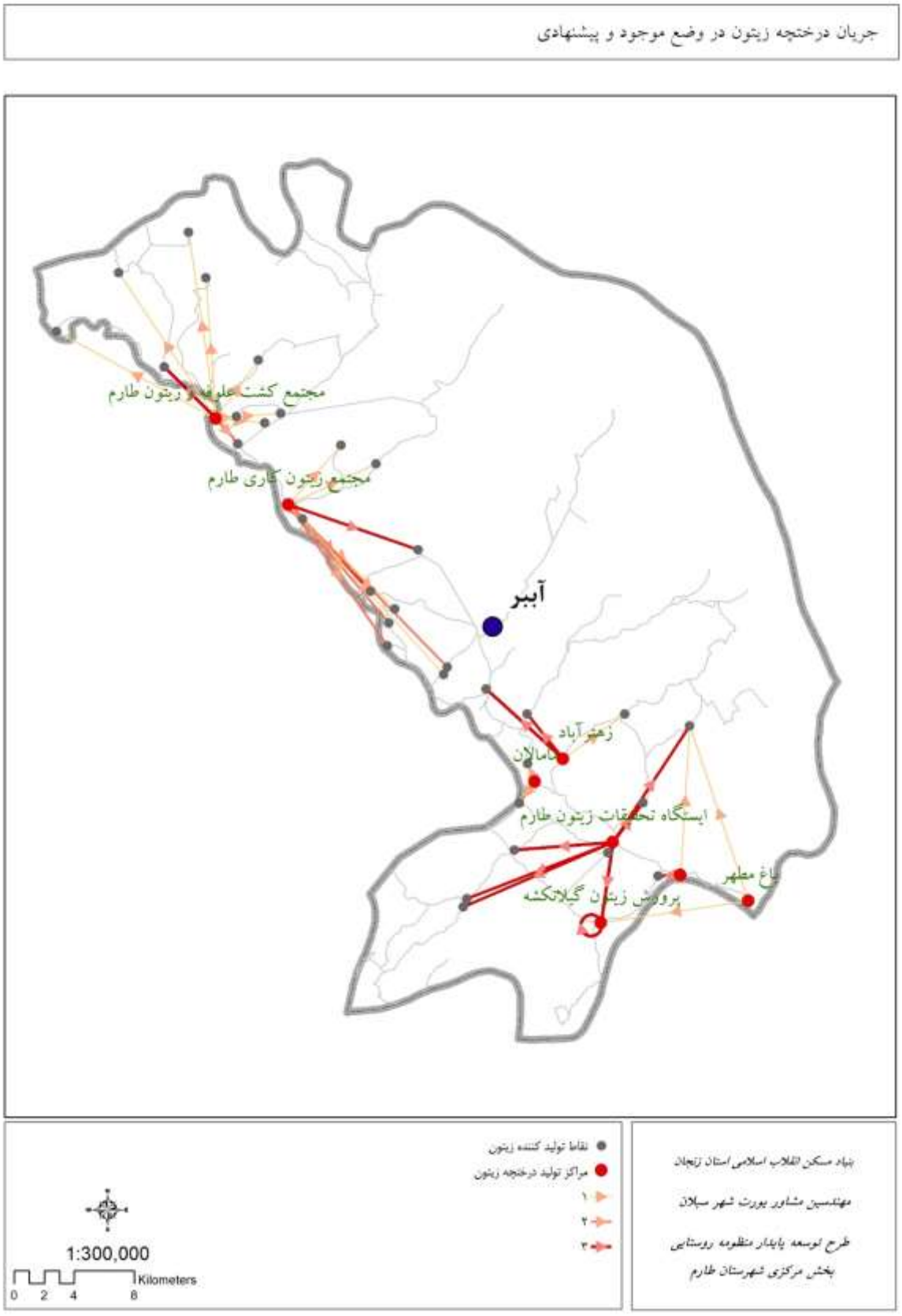

نقشه ۱۶: طبقه بندی نقاط تولید کننده محصول زیتون براساس تولید محصول

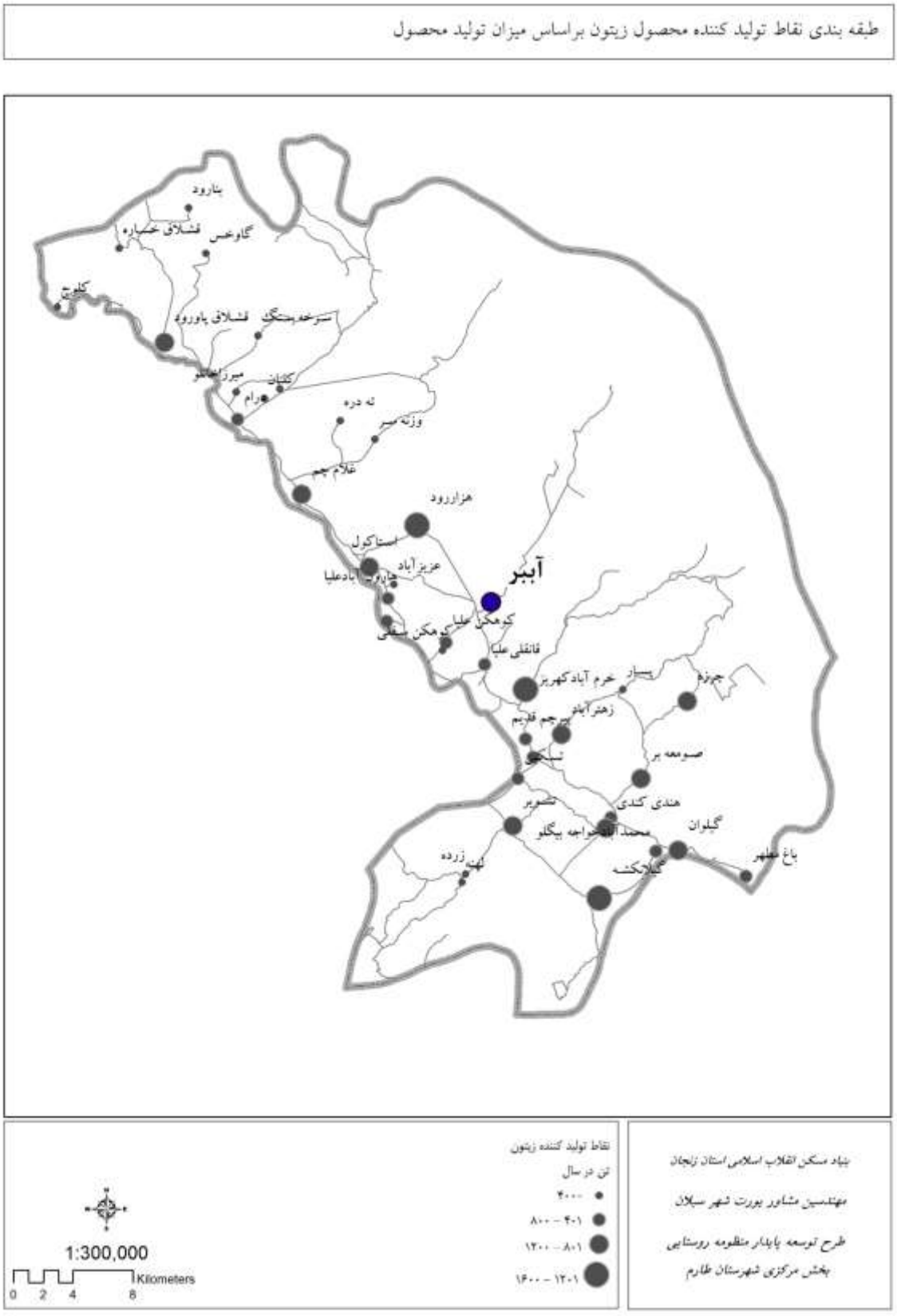

نقشه ۱۷: جریانات پیشنهادی برای تبدیل زیتون به زیتون شور، کنسرو، ترش و پرورده

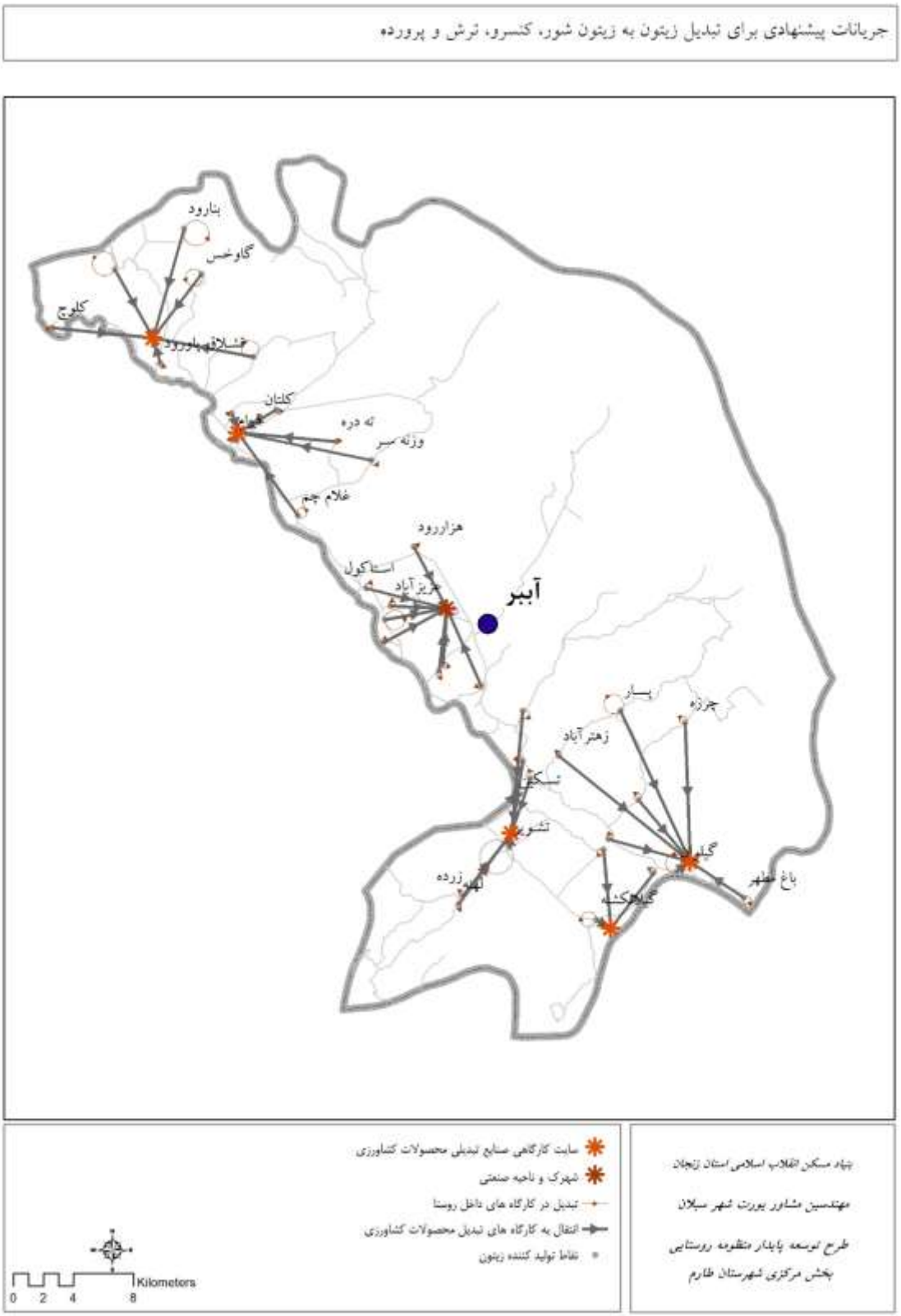

نقشه ۱۸: زنجیره پیشنهادی برای جریان روغن گیری از محصول زیتون

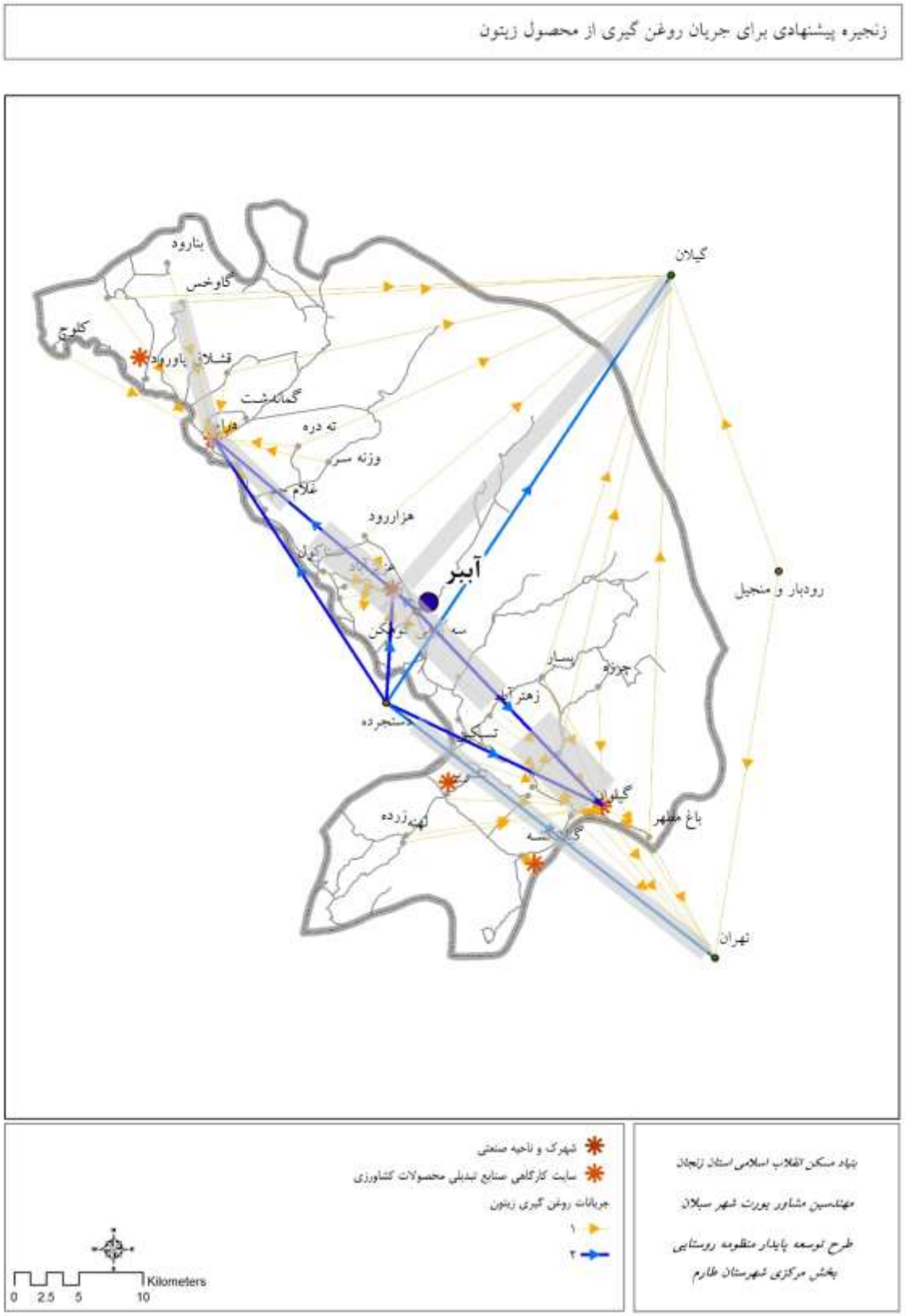

نقشه ۱۹: جریان بسته بندی زیتون و فراورده های حاصل از آن

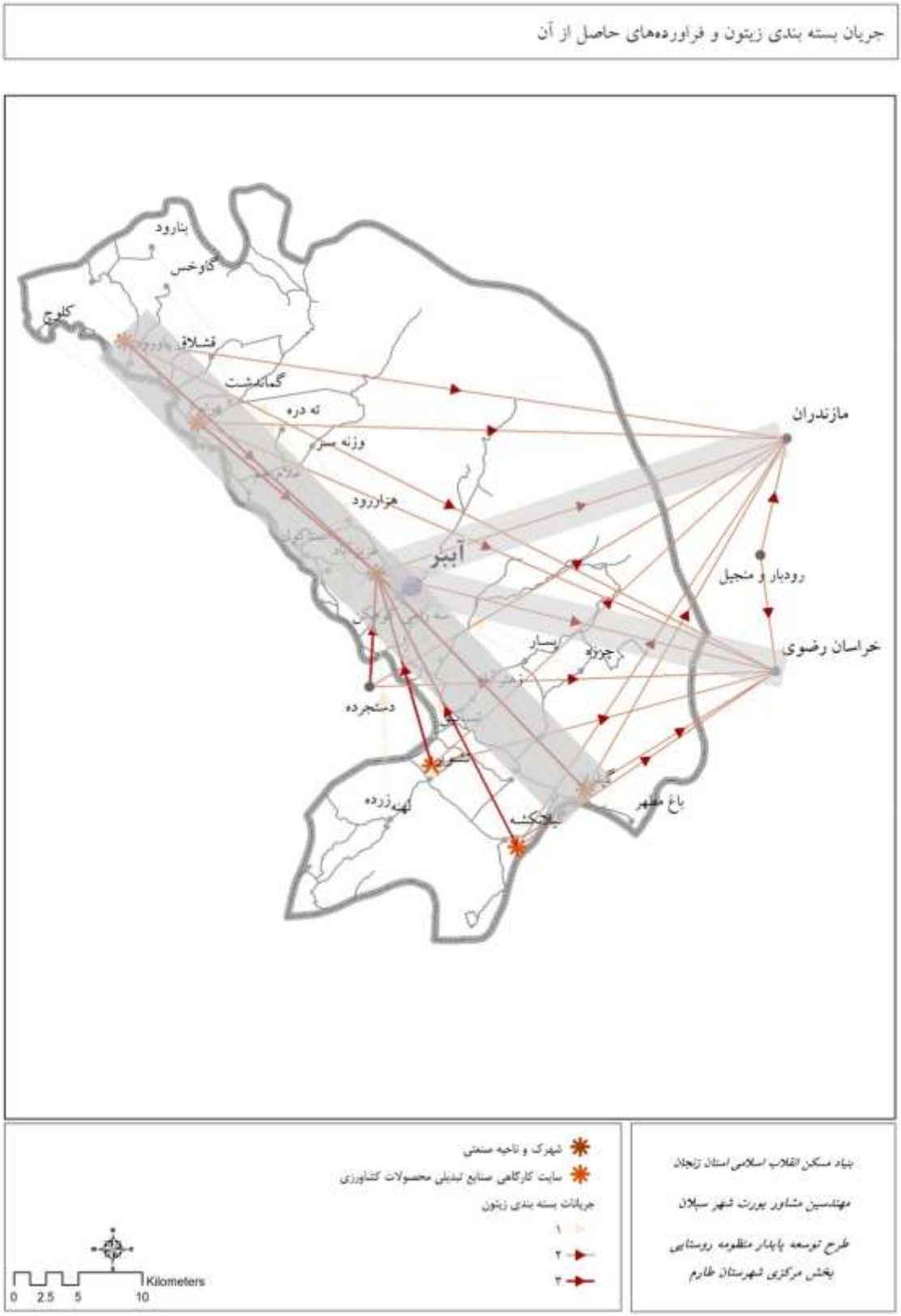

نقشه ۲۰ : جریان فروش محصول زیتون شور، کنسرو، ترش و...

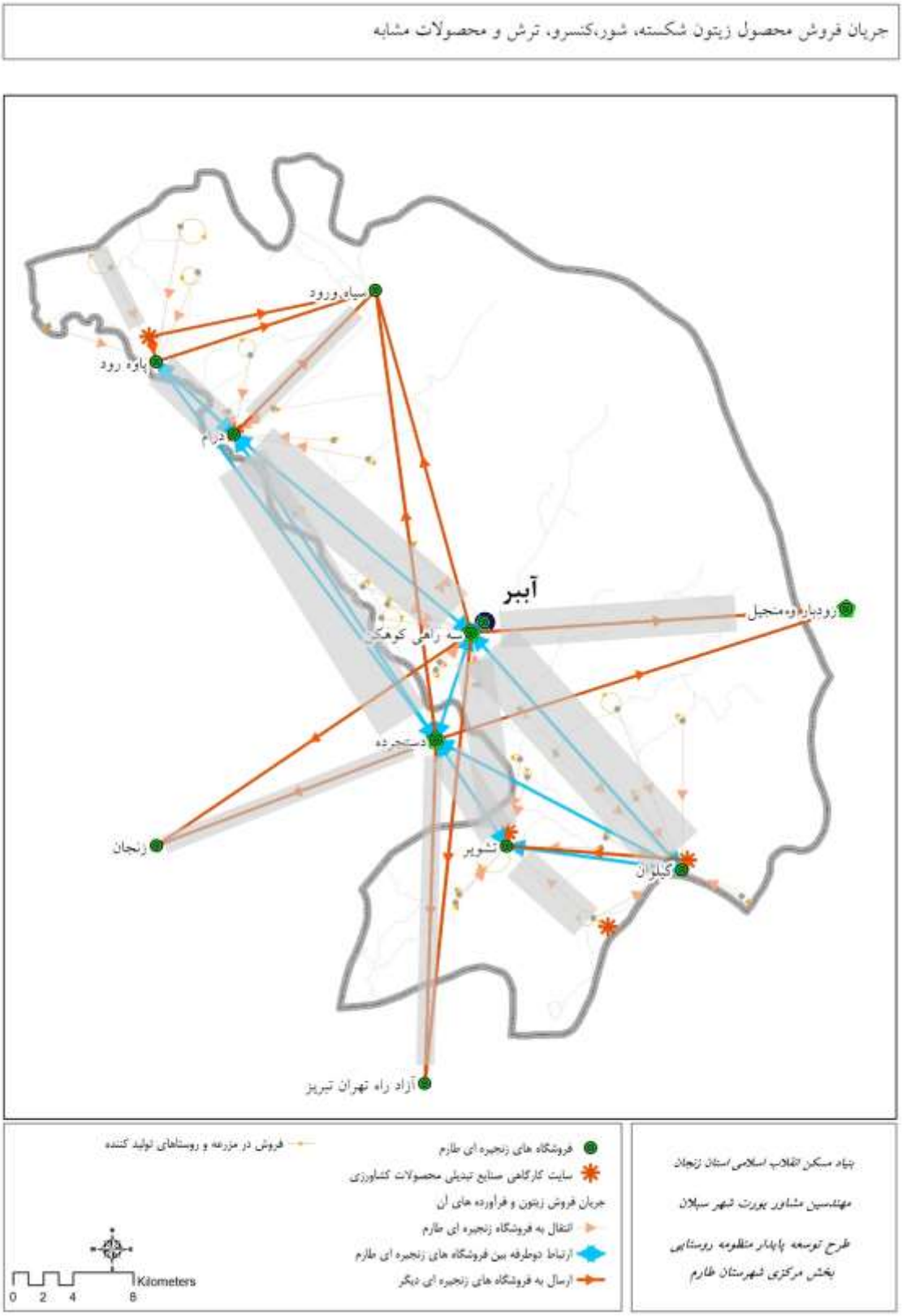

۲-۲-۶-۳-۳- پروژه‌های مرتبط با برنامه پیشران توسعه محصول سیر

به مانند محصول زیتون، محصول سیر به عنوان یکی از مهم‌ترین محصولات کشاورزی منظومه طارم، در اکثر روستاهای منظومه کاشت می‌شود. براساس مدل زنجیره ارزش پورتر، فعالیت‌های اصلی برای محصول زیتون در پنج دسته تامین تدارکات تولید، تولید، عملیات تبدیل، توزیع و مصرف مشخص شده است.

نمودار ۵ : فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول سیر

در زمینه تامین تدارکات تولید و تولید سیر، در طول برنامه تغییر خاصی نسبت به وضع موجود رخ نخواهد داد. اما در بخش عملیات تبدیل پیشنهاداتی برای تقویت زنجیره ارزش در این قسمت ارائه شده است. افزایش کارگاه‌های تولید پودر از ۴ واحد به ۸ واحد، احداث ۴ واحد کارگاه‌های تولید سیرخشک، احداث ۴ واحد کارگاه تولید سیرترشی و همچنین احداث ۱ واحد کارگاه بسته بندی سیر از پیشنهادات طرح برای تکمیل زنجیره ارزش در بخش عملیات تولید است.

در بخش عرضه محصولات، از فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم به عنوان شبکه اصلی توزیع محصول استفاده خواهدشد.

جدول ۳۸: فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول سیر

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی / مجری
کارگاه تولید پودر	۴ واحد در سایت‌های کارگاه های تبدیل محصولات کشاورزی	بنیاد مسکن/بخشداری/صنعت، معدن و تجارت + بانک‌های عامل طرحهای توسعه اشتغال روستایی / بخش خصوصی /ساکنین
کارگاه تولید سیرخشک	۴ واحد در سایت‌های کارگاه های تبدیل محصولات کشاورزی	//
کارگاه تولید سیرترشی	۴ واحد در سایت‌های کارگاه های تبدیل محصولات کشاورزی	//
کارگاه بسته بندی	۱ واحد در سایت‌های کارگاه های تبدیل محصولات کشاورزی	//

جدول ۳۹: اولویت بندی فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول سیر

نام پروژه	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		اعتبار مورد نیاز			
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	بخش دولتی	مشارکت		هزینه (میلیارد ریال)
								خصوصی	ساکنین	
کارگاه تولید پودر	۲	۱۱	۱	۵,۵	۱	۵,۵	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۲۲
کارگاه تولید سیرخشک	۲	۱۱	۱	۵,۵	۱	۵,۵	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۲۲
کارگاه تولید سیرترشی	۲	۲,۲	۱	۱,۱	۱	۱,۱	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۴,۴
کارگاه بسته بندی	۱	۷,۵	–	–	–	–	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۷,۵
جمع (۱۳ پروژه)	۷	۳۱,۷	۳	۱۲,۱	۳	۱۲,۱				۵۵,۹

تصویر ۲: الگوی پیشنهادی از فرایند شبکه تولید، پشتیبانی، فرآوری، بازاریابی و فروش سیر

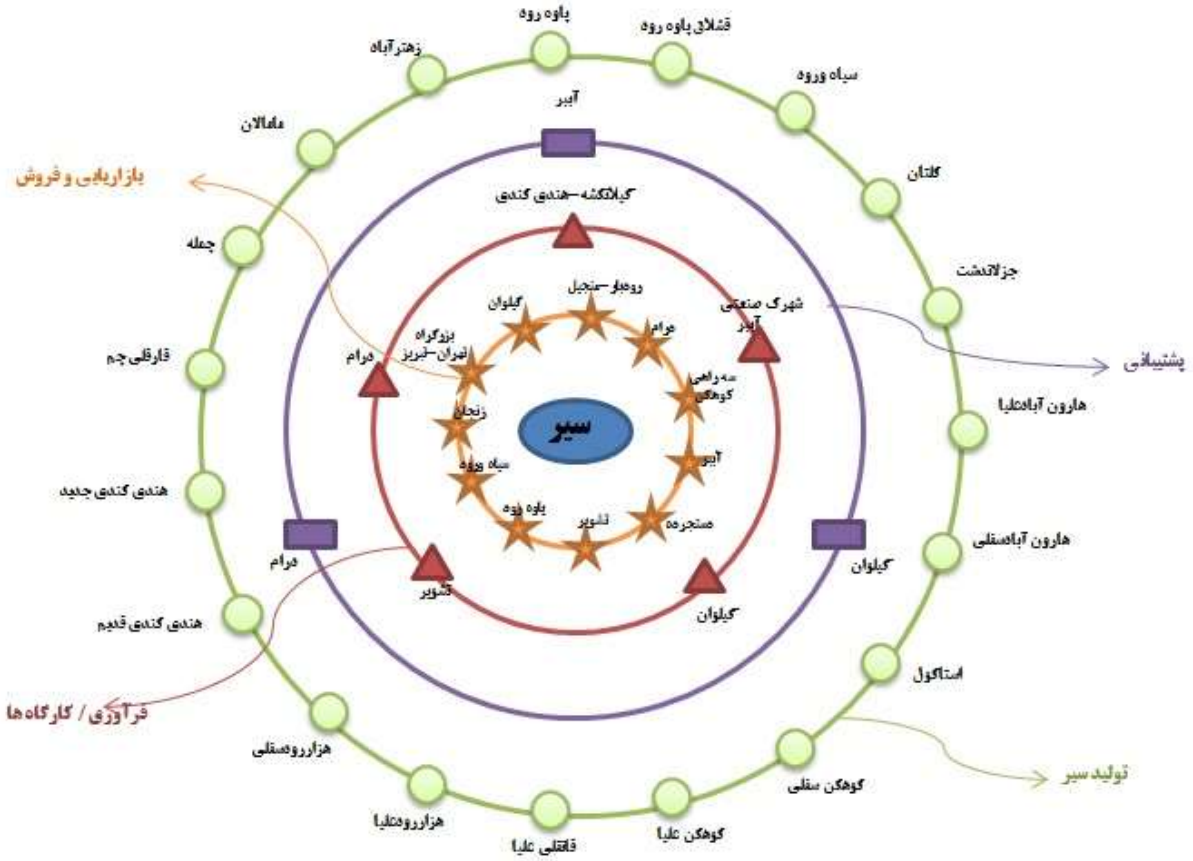

نقشه ۲۱: جریان کود شیمیایی، سم و آفت کش برای محصول سیر

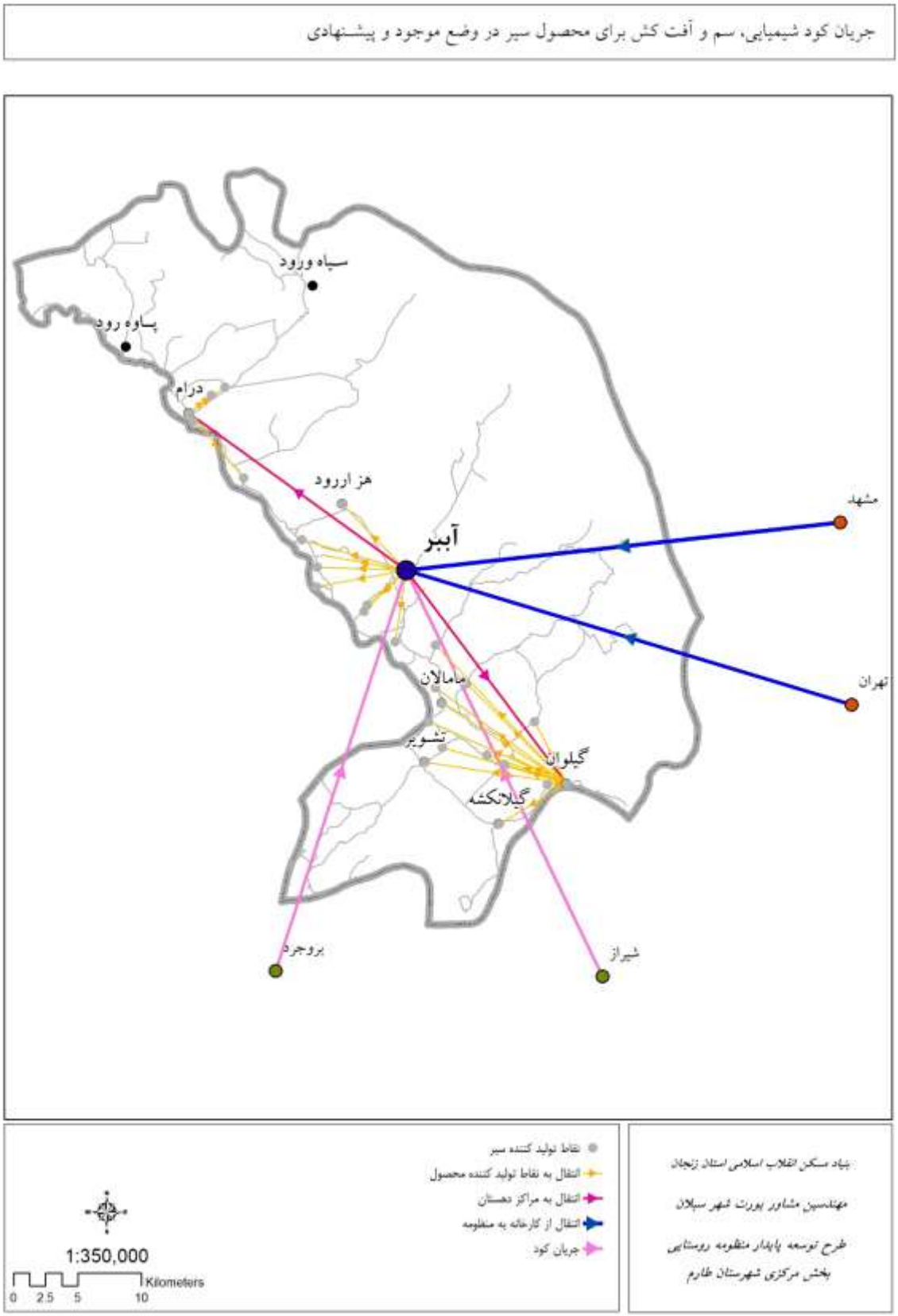

نقشه ۲۲: طبقه بندی نقاط تولید کننده محصول سیر براساس میزان تولید

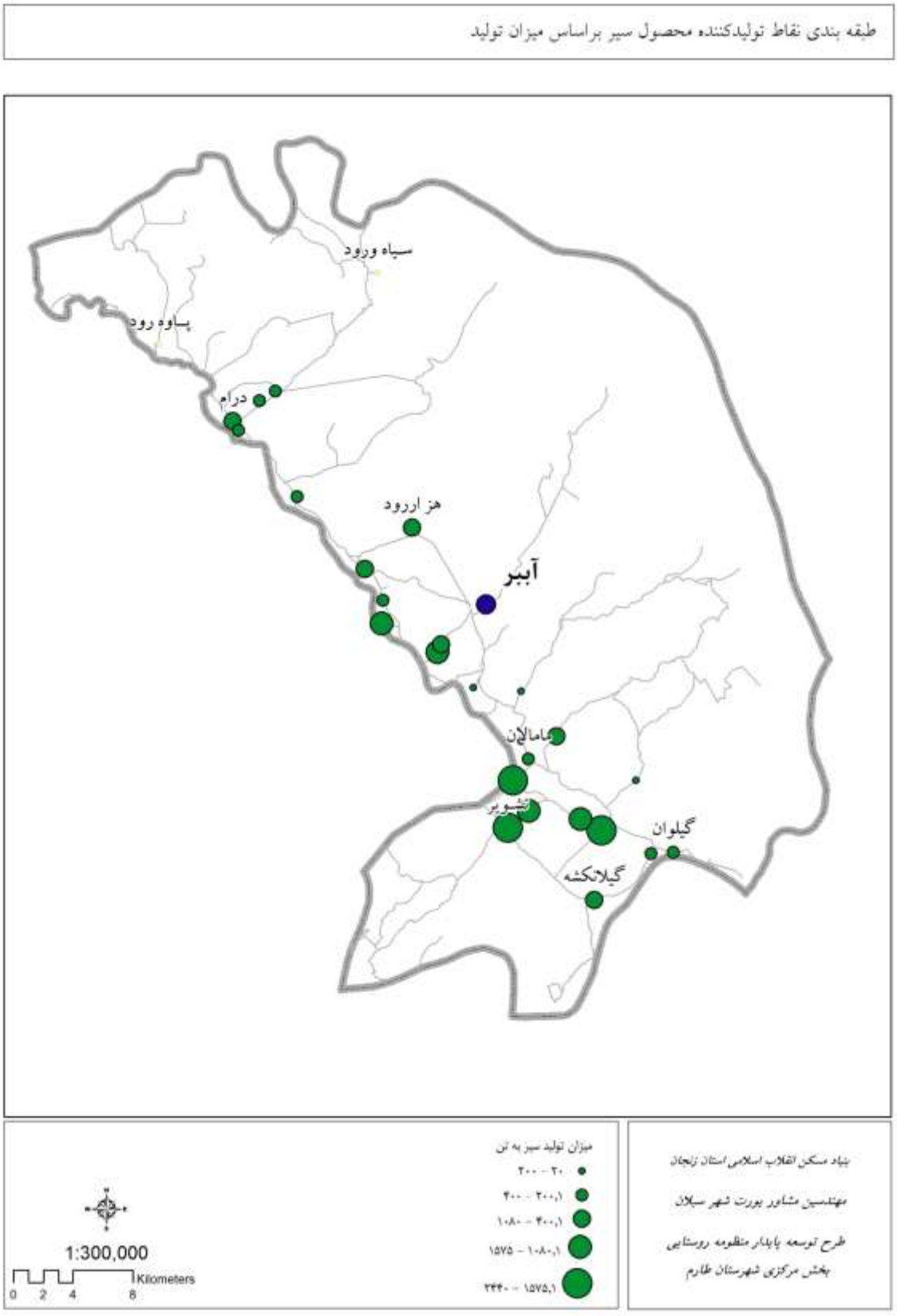

نقشه ۲۳: جریان پیشنهادی برای فراورش و بسته بندی محصول سیر

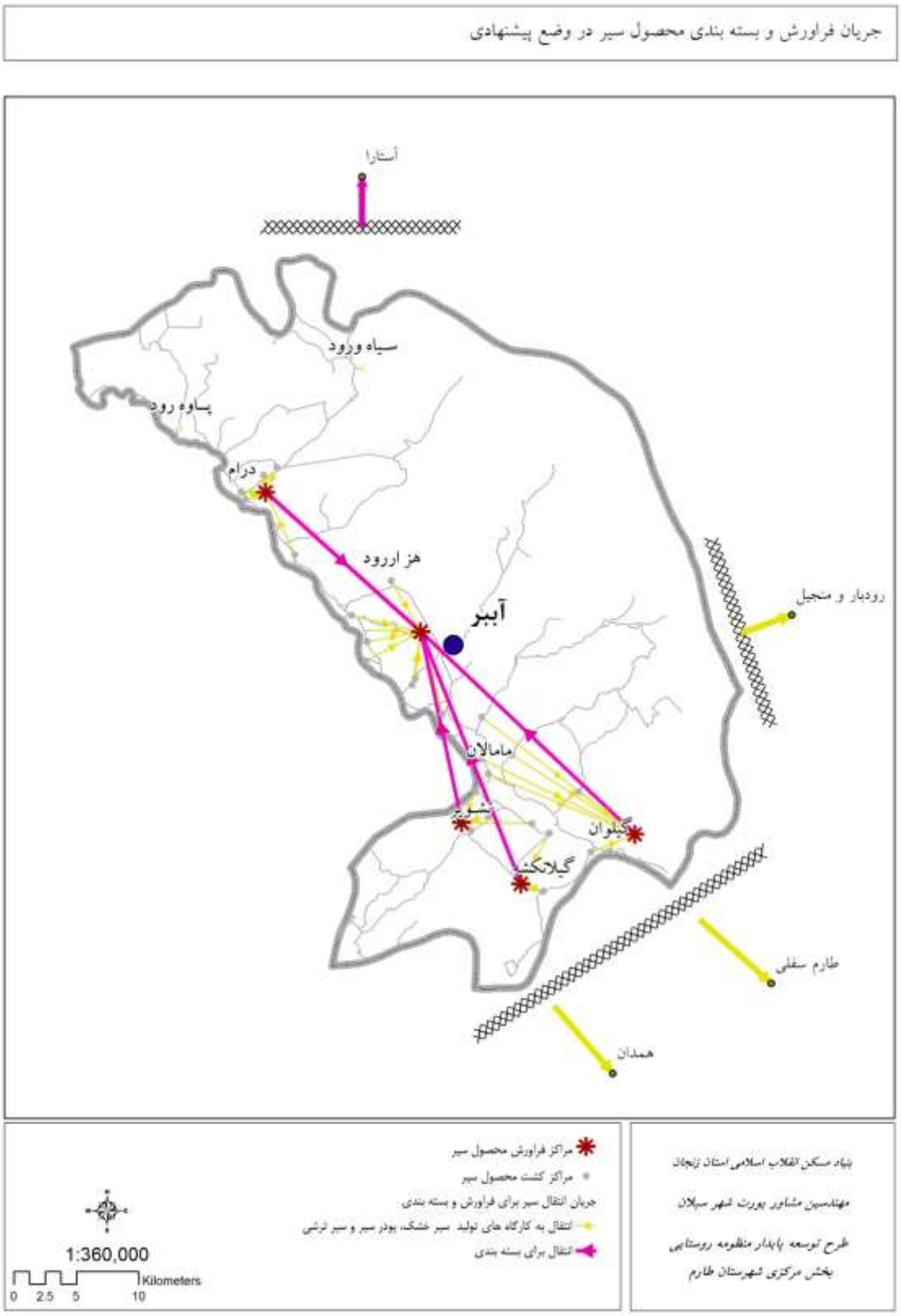

نقشه ۲۴: جریان پیشنهادی برای فروش محصول سیر

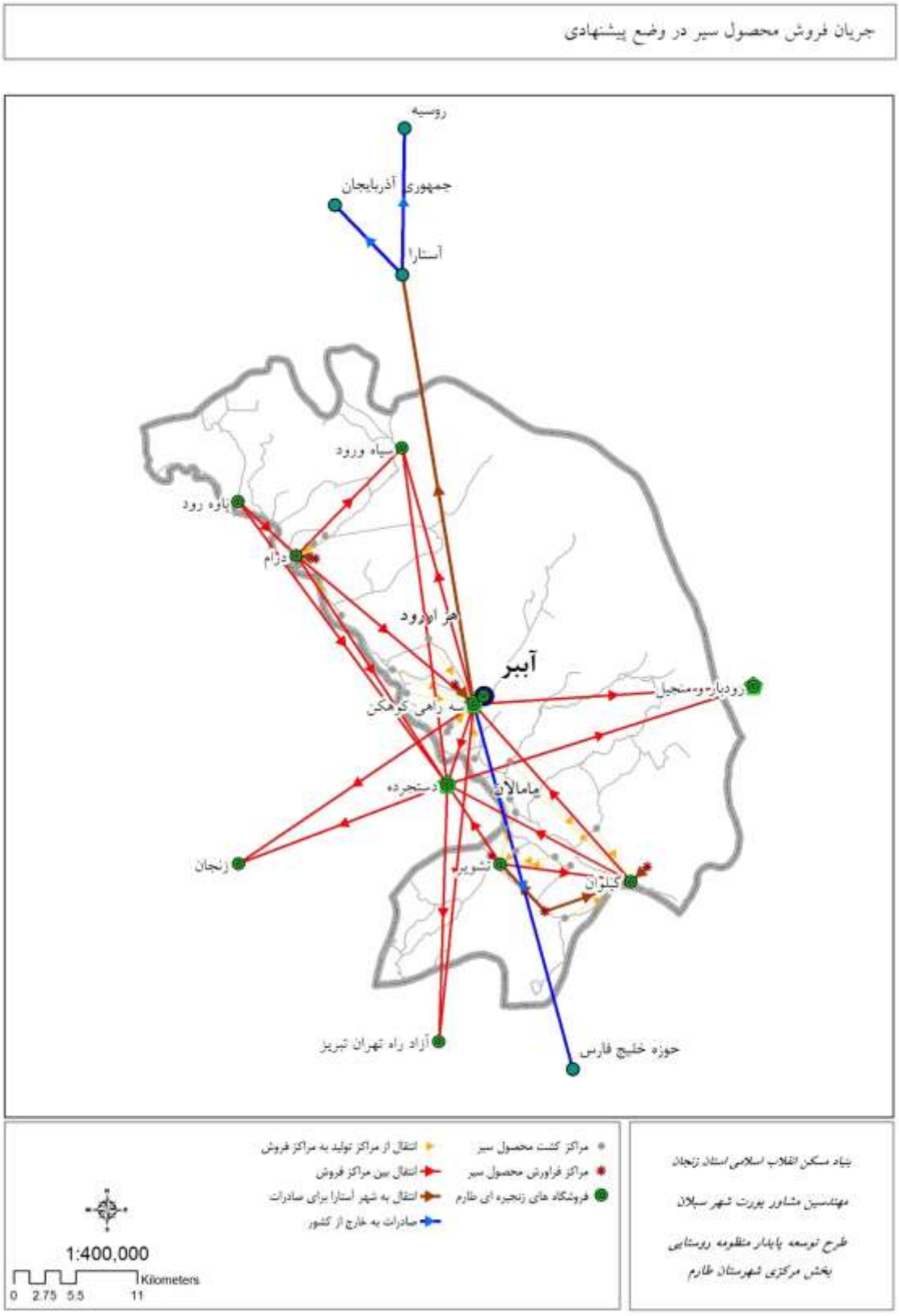

۲-۲-۶-۳-۴- پروژه‌های مرتبط با برنامه پیشران توسعه محصول گوجه فرنگی

به مانند محصول زیتون و سیر، محصول گوجه فرنگی به عنوان یکی از مهم‌ترین محصولات کشاورزی منظومه طارم، در اکثر روستاهای منظومه کاشت می‌شود. براساس مدل زنجیره ارزش پورتر، فعالیت‌های اصلی برای محصول زیتون در پنج دسته تامین تدارکات تولید، تولید، عملیات تبدیل، توزیع و مصرف مشخص شده است.

نمودار ۶ : فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول گوجه فرنگی

در زمینه تامین تدارکات تولید و تولید محصول گوجه فرنگی، در طول برنامه در روستای تشویر و هزاررودعلیا نسبت به احداث کارگاه تولید نشاء اصلاح شده اقدام خواهدشد. همچنین در بخش عملیات تبدیل پیشنهاداتی برای تقویت زنجیره ارزش در این قسمت ارائه شده است. افزایش کارگاه‌های تولید رب از ۲ واحد به ۴ واحد و احداث ۱ واحد کارگاه بسته بندی رب گوجه‌فرنگی از پیشنهادات طرح برای تکمیل زنجیره ارزش در بخش عملیات تولید است.

در بخش عرضه محصولات، از فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم به عنوان شبکه اصلی توزیع محصول استفاده خواهدشد.

جدول ۴۰: فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول گوجه فرنگی

نام پروژه	توضیحات	سازمان متولی / مجری
مزرعه تولید نشاء اصلاح شده	۲ واحد در روستاهای تشویر و هزاررود علیاء	جهادکشاورزی/ بخش خصوصی/ساکنین
کارگاه تولید رب	۲ واحد در شهرک صنعتی	بنیاد مسکن/بخشداری/صنعت، معدن و تجارت + بانک‌های عامل طرحهای توسعه اشتغال روستایی / بخش خصوصی /ساکنین
کارگاه بسته بندی	۱ واحد در شهرک صنعتی	//

جدول ۴۱: اولویت بندی فعالیت‌های اصلی پیشنهادی برای تکمیل زنجیره ارزش محصول گوجه فرنگی

نام پروژه	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		اعتبار مورد نیاز			
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	بخش دولتی	مشارکت		هزینه (میلیارد ریال)
								خصوصی	ساکنین	
مزرعه تولید نشاء اصلاح شده	۱	۱,۵	۱	۱,۵	–	–	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۳
کارگاه تولید رب گوجه فرنگی(ظرفیت روزانه ۲۰۰ تن)	۱	۱۵	۱	۱۵	–	–	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۳۰
کارگاه بسته بندی رب گوجه فرنگی (ظرفیت روزانه ۲۰۰ تن)	۱	۳۰	–	–	–	–	تامین وام	٪۵۰	٪۵۰	۳۰
جمع (۵ پروژه)	۳	۴۶,۵	۲	۱۶,۵	–	–				۶۳

تصویر ۳: الگوی پیشنهادی از فرایند شبکه تولید، پشتیبانی، فرآوری، بازاریابی و فروش گوجه فرنگی

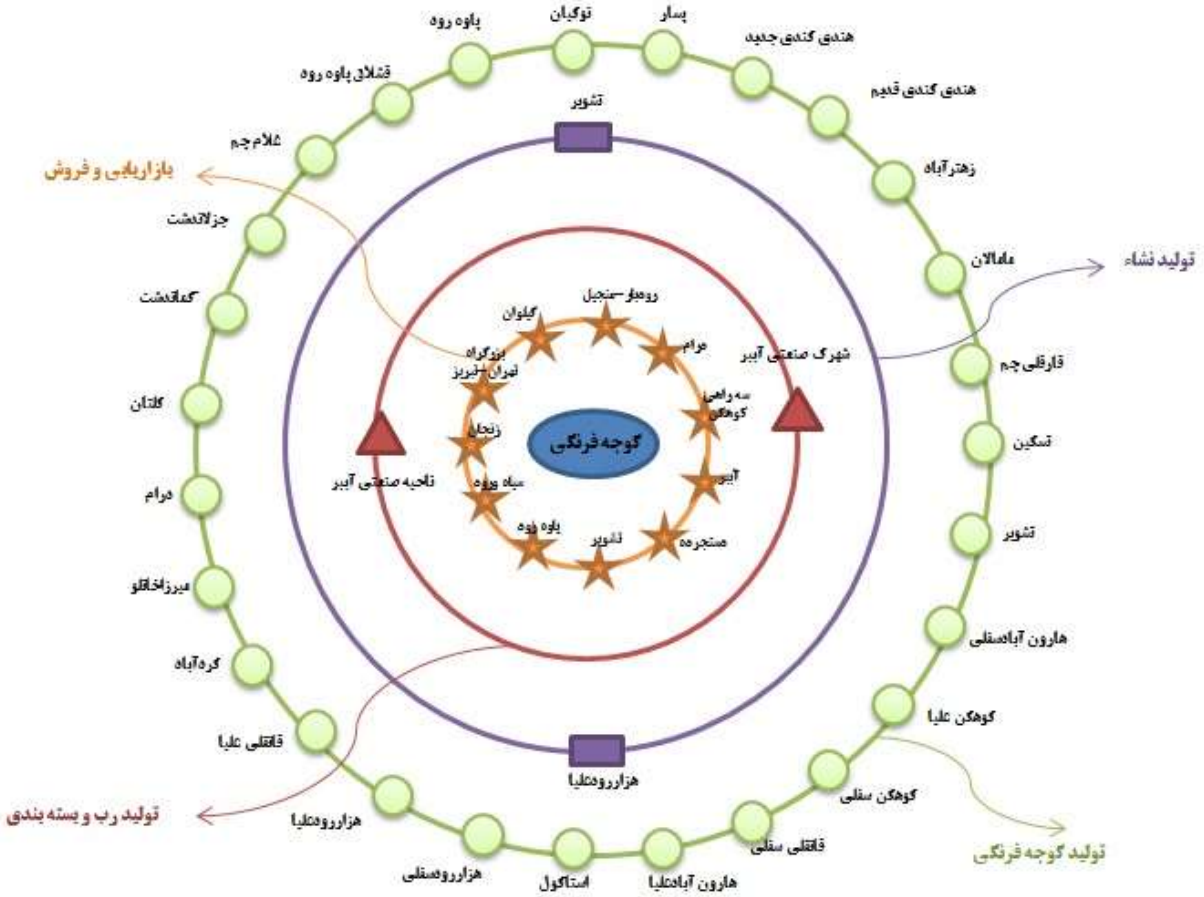

نقشه ۲۵: جریان انتقال نشاء محصول گوجه فرنگی به مراکز کشت

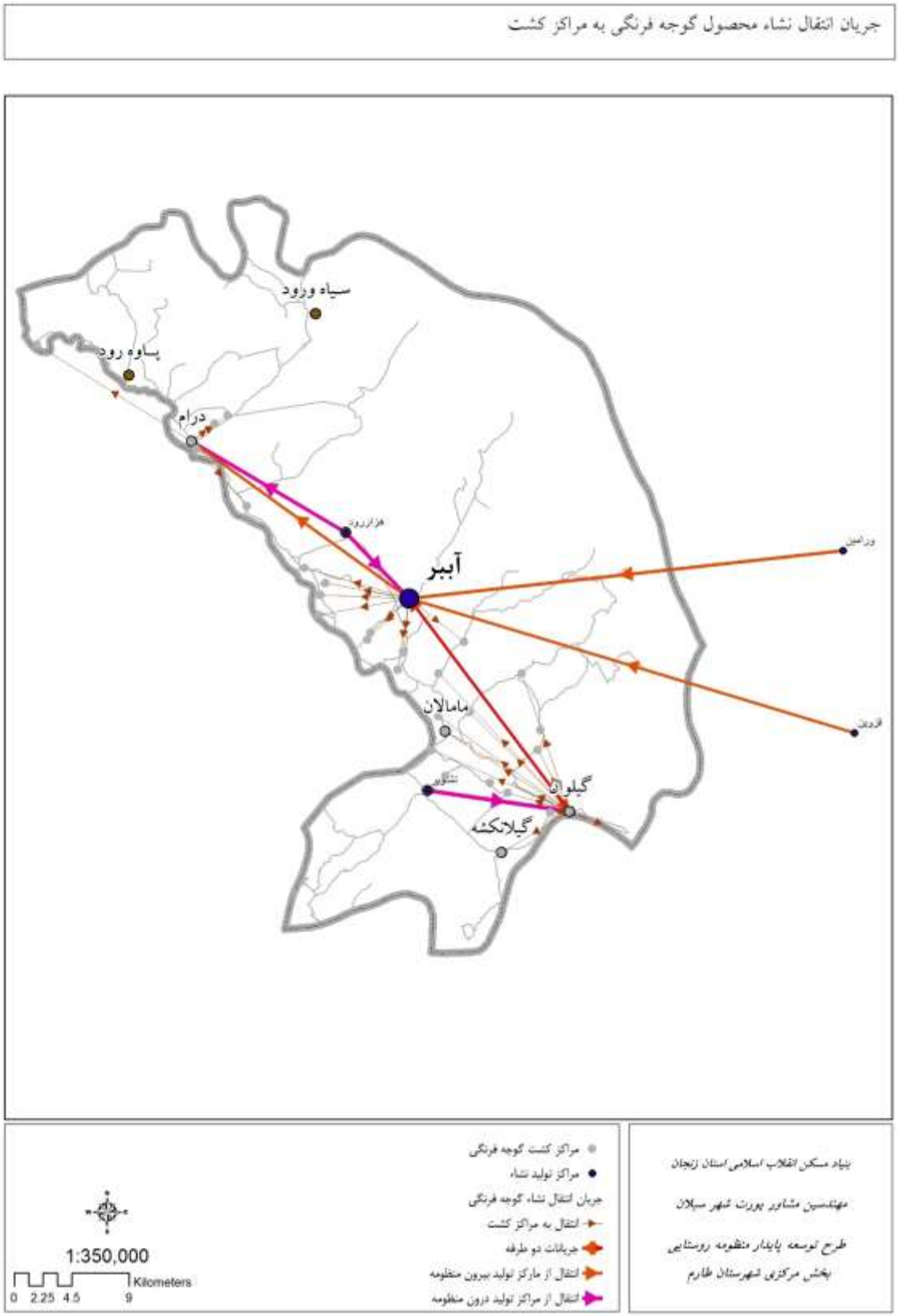

نقشه ۲۶: جریان کودشیمیایی، سم و آفت کش برای محصول گوجه فرنگی

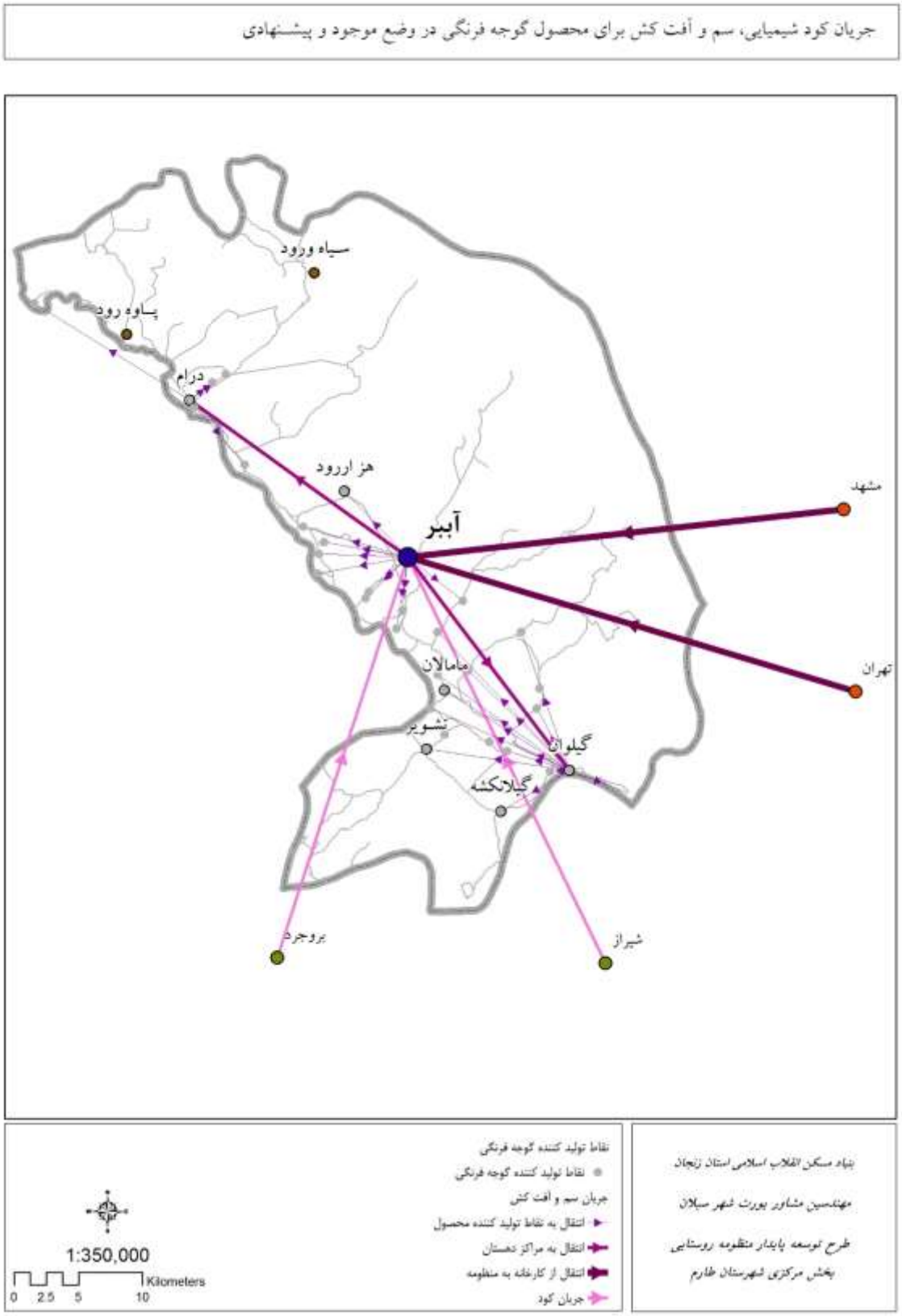

نقشه ۲۷: میزان تولید محصول گوجه فرنگی

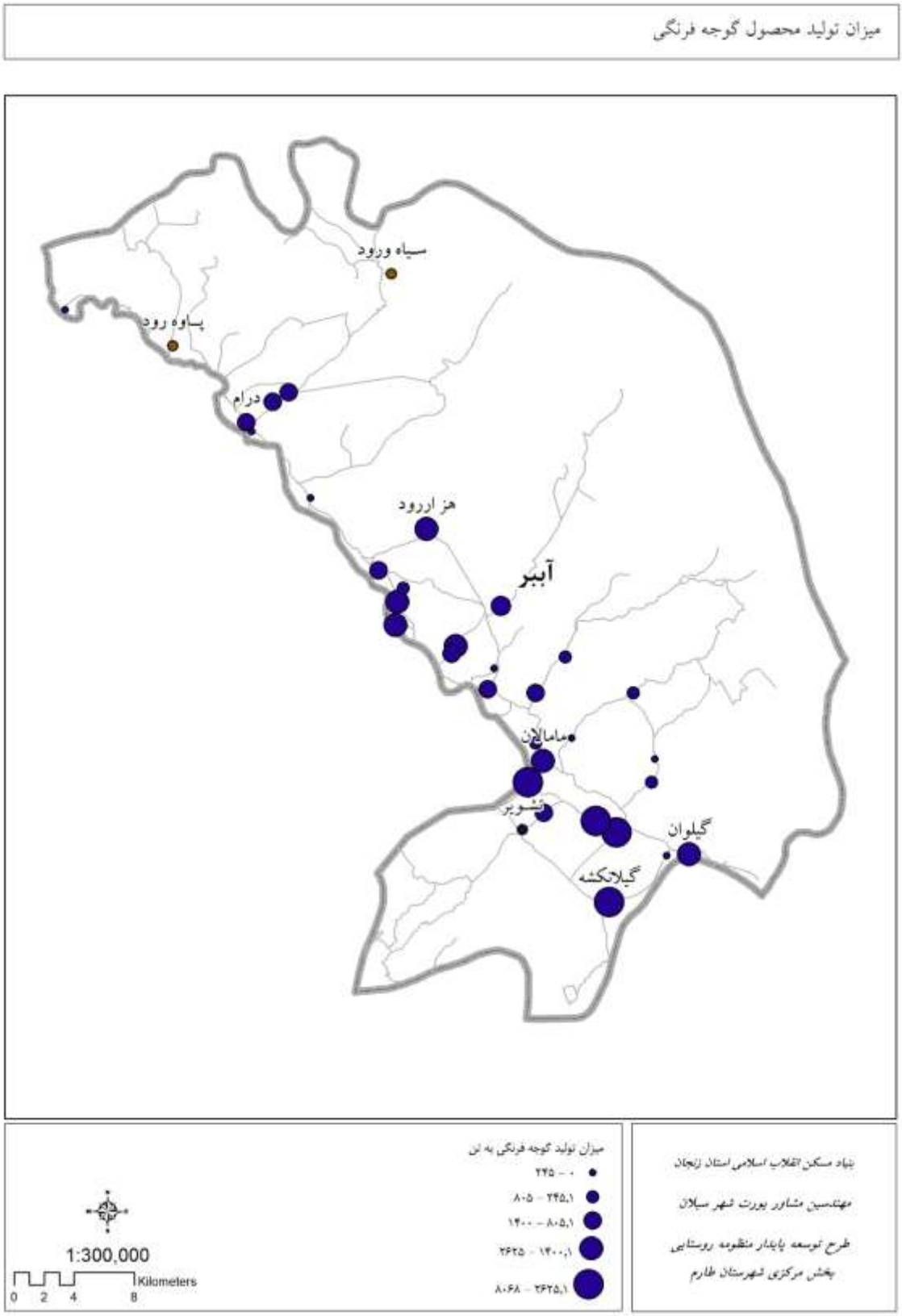

نقشه ۲۸: جریان انتقال محصول گوجه فرنگی به مراکز تولید و بسته بندی رب

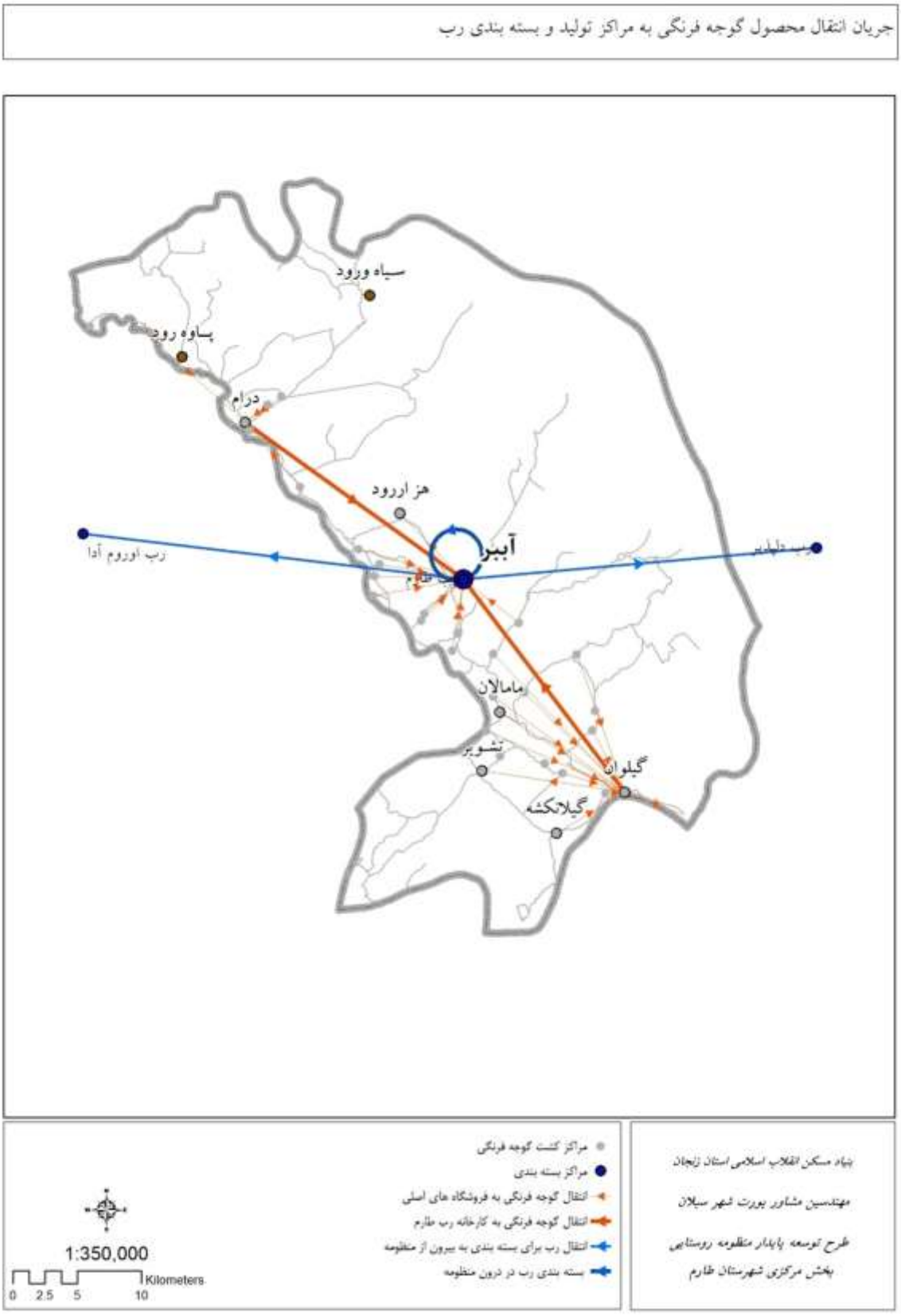

نقشه ۲۹: جریان فروش محصول گوجه فرنگی و رب

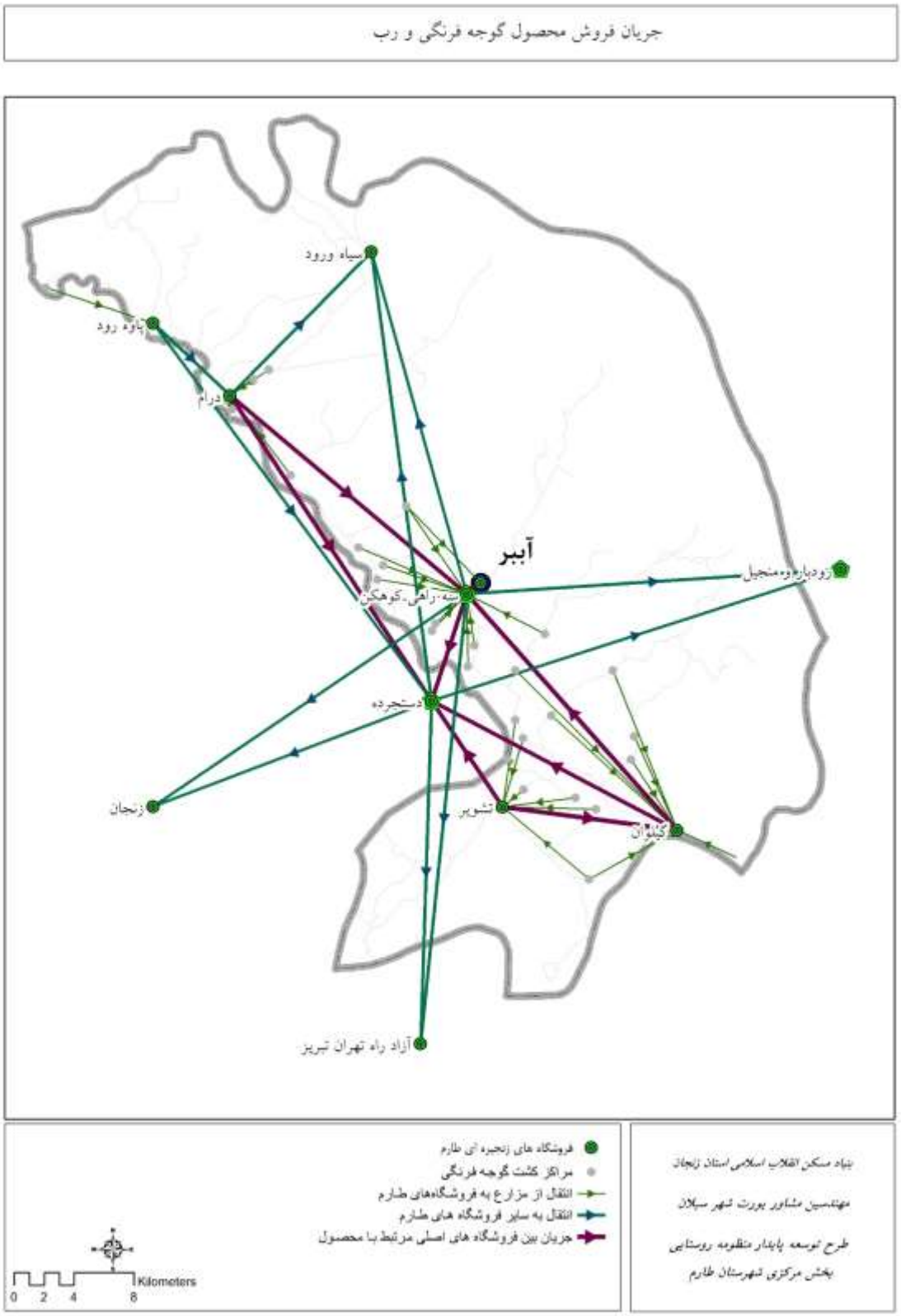

۲-۲-۶-۳-۵- پروژه های مرتبط با برنامه پیشران توسعه گردشگری

پروژه‌های مرتبط با گردشگری با در نظر گرفتن عناصر عرضه گردشگری ارائه شده است. جاذبه‌ها، مسیرهای گردشگری، خدمات گردشگری، اطلاعات و تبلیغات توام با فعالیت‌ها بازاریابی گردشگری عناصری هستند که ارائه پروژه‌های پیشران گردشگری مدنظر قرار گرفته است.

در بحث جاذبه‌ها تلاش شده است ضمن برجسته‌سازی گردشگری پایدار کشاورزی، از ظرفیت‌های آثار تاریخی به مانند آتشکده گیلانکشه، جاذبه‌های مذهبی به مانند روستای جیش آباد و طبیعی به مانند آبشارها، ییلاقات و... استفاده شود. همچنین پیشنهادها لازم برای برگزاری جشنواره، ایجاد آژانس‌های گردشگری، ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای خانه طارم و... برای آگاه سازی و عرضه صحیح بازار گردشگری منظومه فراهم شود.

جدول ۴۲: پروژه های پیشران در حوزه گردشگری

نام پروژه	توضیحات		سازمان متولی	اعتبار مورد نیاز		
				بخش دولتی	مشارکت		هزینه (میلیارد ریال)
					خصوصی	ساکنین	
ایجاد فضاهای مخصوص برای بازدید از حیوانات وحشی	دیزاب		سازمان محیط زیست/میراث فرهنگی و گردشگری		٪۷۰	٪۳۰	۵
خدمات اقامتی مذهبی	جیش آباد	صومعه بر	سازمان اوقاف	٪۵۰	٪۳۰	٪۲۰	۵
	چمله	وزنه سر		٪۵۰	٪۳۰	٪۲۰	۵
ایجاد کمپ گردشگری	چرزه	هزاررودعلیا	سازمان میراث فرهنگی و گردشگری/بنیاد مسکن		٪۷۰	٪۳۰	۱۰
معرفی جاذبه گردشگری	تهیه نقشه گردشگری		میراث فرهنگی و گردشگری/بخش خصوصی	٪۵۰	٪۵۰		۰,۲
تاسیس آژانس ارائه خدمات گردشگر	سیاه ورود	درام	میراث فرهنگی و گردشگری		٪۱۰۰		۴
	آبیر	گیلوان			٪۱۰۰		۴
مطالعات طرح های گردشگری روستایی	تشویر	سیاه ورود	بنیاد مسکن / میراث فرهنگی و گردشگری	٪۱۰۰			۳
	کلوچ	هزاررودعلیا		٪۱۰۰			۳
	سدطبیعی کردآباد	امامزاده چمله		٪۱۰۰			۳
	آتشکده پیرسلطان پیرچم قدیم	-		٪۱۰۰			۱,۵
مطالعات طرح های بافت باارزش روستایی	قشلاق پاوه رود	میرزاخانلو	بنیاد مسکن / میراث فرهنگی و گردشگری	٪۱۰۰			۳
	پسار	ده بهار		٪۱۰۰			۳
	وزنه سر	-		٪۱۰۰			۱,۵
احداث اقامتگاه بومگردی	دیزاب	چرزه	میراث فرهنگی و گردشگری		٪۳۰	٪۷۰	۲,۵
	زهترآباد	گیلانکشه			٪۳۰	٪۷۰	۲,۵

	سیاه ورود	کردآباد			٪۳۰	٪۷۰	۲,۵
	پسار	تشویر			٪۳۰	٪۷۰	۲,۵
	ده بهار	نوکیان			٪۳۰	٪۷۰	۲,۵
	کلوچ				٪۳۰	٪۷۰	۱,۲۵
احداث تاسیسات مربوط به خدمات بین راهی شامل پذیرایی و گردشگری	سه راهی کوهکن	هارون آباد سفلی	بخشداری و میراث فرهنگی گردشگری		٪۱۰۰		۲۰
برگزاری جشنواره ها	هزار رود سفلی	هزار رود علیا	بخشداری	۵۰٪	٪۵۰		۱,۲۰
	تشویر						
جمع (۴۲)							۸۶,۱۵

جدول ۴۳: اولویت بندی پروژه‌های پیشران در حوزه گردشگری

نام پروژه	توضیحات		سازمان متولی	اولویت بندی پروژه‌های پیشنهادی		
				۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
ایجاد فضاهای مخصوص برای بازدید از حیوانات وحشی	دیزاب		سازمان محیط زیست/میراث فرهنگی و گردشگری	-	-	*
خدمات اقامتی مذهبی	جیش آباد	صومعه بر	سازمان اوقاف	جیش آباد	صومعه بر	-
	چمله	وزنه سر		وزنه سر	چمله	
ایجاد کمپ گردشگری	چرزه	هزارودعلیا	میراث فرهنگی و گردشگری/بنیاد مسکن	-	-	*
معرفی جاذبه گردشگری	تهیه نقشه گردشگری		میراث فرهنگی و گردشگری/بخش خصوصی	*		
تاسیس آژانس ارائه خدمات گردشگر	سیاه ورود	درام	میراث فرهنگی و گردشگری	*	-	-
	آببر	گیلوان				
مطالعات طرح های گردشگری روستایی	تشویر	سیاه ورود	بنیاد مسکن / میراث فرهنگی و گردشگری	*	-	-
	کلوچ	هزارودعلیا				
	سدطبیعی کردآباد	امامزاده چمله				
	آتشکده پیرسلطان پیرچم قدیم	-				
مطالعات طرح های بافت باارزش روستایی	قشلاق پاوه رود	میرزاخانلو	بنیاد مسکن / میراث فرهنگی و گردشگری	میرزاخانلو	پسار	ده بهار
	پسار	ده بهار		وزنه سر	قشلاق پاوه رود	-
	وزنه سر	-				
احداث اقامتگاه بومگردی	دیزاب	چرزه	میراث فرهنگی و گردشگری	گیلانکشه ۷	ده بهار ۵	دیزاب ۲
	زهترآباد	گیلانکشه		چرزه ۵	سیاه ورود ۵	زهترآباد ۵
	سیاه ورود	کردآباد		کلوچ ۵	نوکیان ۵	تشویر ۷
	پسار	تشویر		کردآباد ۵	پسار ۵	
	ده بهار	نوکیان				

	کلوچ					
احداث تاسیسات مربوط به خدمات بین راهی شامل پذیرایی و گردشگری	سه راهی کوهکن	هارون آباد سفلی	بخشداری و میراث فرهنگی گردشگری	*	-	-
برگزاری جشنواره ها	برداشت زیتون هزاررود سفلی	لباس محلی و صنایع دستی هزاررود علیا	بخشداری	*	-	-
	شکوفه های انار تشویر					
جمع (۴۲ پروژه)				۲۵	۸	۷

جدول ۴۴: محورهای گردشگری منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم

نام پروژه	سازمان متولی	اعتبارموردنیاز			
		بخش دولتی	مشارکت		هزینه(میلیارد ریال)
			خصوصی	ساکنین	
محورگردشگری شیرین سو-سیاه‌ورود-نوکیان-ماسوله (تاسیسات زیربنایی)	میراث فرهنگی و گردشگری/ راه و شهرسازی/بنیاد مسکن	٪۱۰۰			۲۰
محورگردشگری–خدماتی درام-آببر-گیلوان (ایجاد مراکز خرید تولیدات محصولات خانگی و گردشگری و دسترسی به سایرمحورگردشگری منظومه)	//	٪۱۰۰			۱۵
محورگردشگری متمرکز وزنه سر(گردشگری مذهبی و اکوتوریسم) (تاسیسات زیربنایی)	//	٪۱۰۰			۲۰
محورگردشگری سدطبیعی کردآباد (اکوتوریسم)	//	٪۱۰۰			۷
محورگردشگری ده بهار(اکوتوریسم)	//	٪۱۰۰			۲۰
محورگردشگری جیش آباد(گردشگری مذهبی) (تاسیسات زیربنایی)	//	٪۱۰۰			۱۰
محورگردشگری گیلوان–گیلانکشه–تشویر–چمله (گردشگری مذهبی-تاریخی)	//	٪۱۰۰			۲۰
اصلاح مسیرهای ییلاقات توسعه گردشگری طبیعت گردی در ییلاقات	//	٪۵۰	٪۳۰	٪۲۰	۲۰
جمع					۱۳۲

جدول ۴۵: اولویت بندی محورهای گردشگری منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم

نام پروژه	سازمان متولی	اولویت بندی پروژه‌های پیشنهادی		
		۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
محورگردشگری شیرین سو-سیاه ورود-نوکیان-ماسوله	میراث فرهنگی و گردشگری/ راه و شهرسازی/بنیاد مسکن	*	-	-
محورگردشگری–خدماتی درام-آببر-گیلوان (خرید گردشگری و دسترسی به سایر محور گردشگری منظومه)	//	*	-	-
محورگردشگری متمرکز وزنه سر (گردشگری مذهبی و اکوتوریسم)	//	-	*	-
محورگردشگری سد طبیعی کردآباد (اکوتوریسم)	//	-	*	-
محورگردشگری ده‌بهار (اکوتوریسم)	//	-	-	*
محورگردشگری جیش آباد (گردشگری مذهبی)	//	*	-	-
محورگردشگری گیلوان–گیلانکشه–تشویر–چمله (گردشگری مذهبی-تاریخی)	//	*	-	-
اصلاح مسیرهای ییلاقات توسعه گردشگری طبیعت گردی در ییلاقات	//	-	-	*
جمع(۸ پروژه)		۴	۲	۲

جدول ۴۶: جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پروژه پیشران گردشگری

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	(میلیارد ریال)
خدمات گردشگری	۲۵	۵۲,۹	۸	۱۳	۷	۲۰,۲۵	۴۰	۸۶,۱۵
محورهای گردشگری	۴	۶۵	۲	۲۷	۲	۴۰	۸	۱۳۲
مجموع	۲۹	۱۱۷,۹	۱۰	۴۰	۹	۶۰,۲۵	۴۸	۲۱۸,۱۵

از مجموع ۲۱۸,۱۵ میلیارد ریال هزینه مربوط به برنامه پیشران گردشگری ۷۲,۴۵ میلیارد ریال با مشارکت اهالی منظومه و بخش خصوصی انجام خواهد شد که ۳۳,۲۱ درصد از کل هزینه‌های پروژه را شامل می‌شود.

محورهای گردشگری

محورهای توسعه گردشگری به نحوی تعریف شده است که در برگیرنده و متصل کنند نقاط عمده گردشگری در سطح منظومه باشند. از شمال به جنوب:

- محور گردشگری شیرین سو – سیاه ورود – نوکیان – ماسوله به عنوان محور گردشگری متمرکز پیشنهاد شده است. این محور با توجه به وجود خدماتی چون غذاخوری، سرو ماهی در کنار استخر پرورش ماهی، آلاچیق ها و فضاهای مکث برای استفاده از دره، محلهایی برای برپایی چادر و... دارای توان کافی برای سرمایه گذاری در بخش گردشگری است. با توجه به واقع شدن حوزه شماره ۳ در طول این مسیر، که به لحاظ توسعه در انزوا قرار گرفته است، شکوفایی اقتصادی این محور با استقرار کاربری های مرتبط با گردشگری و اتصال به ماسوله می‌تواند به توسعه و آبادانی روستاهای

حوزه منجر شود.

- محور گردشگری – خدماتی واقع شده در مسیر درام – آببر – گیلوان امکان استفاده از گردشگری پایدار خرید از باغات و دسترسی به سایر محورهای گردشگری را فراهم می‌کند.
- محور گردشگری متمرکز وزنه سر امکان دسترسی به امامزاده و آبشار را فراهم می کند. ادامه این مسیر به صورت محور گردشگری گسترده، به ییلاقات و آبشارهای واقع در ارتفاعات منتهی می‌شود.
- محور گردشگری متمرکز سد طبیعی کردآباد در ادامه مسیر از طریق محور گردشگری گسترده به ییلاقات و مناطق جنگلی منتهی می شود.
- محور گردشگری متمرکز ده بهار گردشگران را به غار طبیعی خرمنه سر هدایت می‌کند. ادامه مسیر به صورت محور گردشگری گسترده به ییلاقات منتهی می‌شود.
- محور گردشگری متمرکز جیش آباد در طول مسیر دارای اماکن زیارتی عمده است. امامزاده عبداله در صومعه بر و امامزاده سلطان سیدالقاضی در جیش آباد هر سال شاهد حضور سیل عظیم مشتاقان زیارت این اماکن است.
- محور گردشگری متمرکز گیلوان – گیلانکشه- تشویر – چمله از مهمترین مسیرهای گردشگری مذهبی – تاریخی منظومه است. در طول این محور، امامزاده حیدر گیلوان، آتشکده گیلانکشه، آتشکده تشور و امامزاده دوبرادران چمله واقع شده است.

پهنه های گردشگری به دو صورت متمرکز و گسترده تعریف شده است. محدوده ییلاقات به صورت گردشگری متمرکز ییلاقات و فاصله ۳۰۰ متری از آن به عنوان گردشگری گسترده ییلاقات پیشنهاد شده است. همچنین فضاهای غیرکشاورزی واقع در حوزه شماره ۳ واقع در محور گردشگری شیرین سو – سیاه ورود – ماسوله به عنوان گردشگری گسترده مطرح شده است.

۱-۵-۳-۶-۲-۲- تعریف مسیرهای تورهای گردشگری

براساس محورهای تعریف شده گردشگری و همچنین براساس تعریف ایجاد آژانس‌های خدمات گردشگری در چهار نقطه سیاه‌ورود، درام، آببر و گیلوان و همچنین براساس منابع گردشگری و خدمات پیشنهاد شده؛ در صورت تعریف مسیرهای مشخص برای تورهای یک و یا دو روزه می‌تواند در چند بخش به این امر اقدام کرد. همچنین برای تعریف مسیرهای تورهای گردشگری فرض شده است که گردشگران ورودی از مسیرهای منجیل-گیلوان، گیلان - جیش آباد عمدتا از تورهای آژانس خدمات گردشگری واقع در روستای گیلوان استفاده خواهند کرد. همچنین فرض شده است که گردشگری ورودی از سمت ماسوله از آژانس خدمات گردشگری واقع در سیاه‌ورود و گردشگران وارد شده از سمت خلخال از آژانس گردشگری واقع در درام استفاده خواهند کرد. همچنین فرض براین است که کسانی که از آژانس‌های واقع در ورودی‌های اصلی منظومه استفاده نمی‌کنند، از آژانس خدمات گردشگری واقع در شهر آببر استفاده خواهند کرد.

تورهای گردشگری طبیعی

اگر گردشگران با تور از گیلوان قصد دیدن نقاط طبیعی منظومه را داشته باشند مقصد ابتدایی غارطبیعی خرمنه سر است. مقصد دوم سد طبیعی کردآباد است. نهار در کردآباد و یا در شهر آببر سرو خواهد شد و در بعدازظهر مسیر تور به سمت روستای وزنه سر و آبشارهای واقع در مسیر دره بالاتر از روستا خواهد بود. در نهایت تور می‌تواند شب را مجدد به گیلوان بازگردد و یا گردشگران را برای شب در کاشانه‌های گردشگری تعریف شده در ییلاقات انتهای آبشار اسکان دهد. در صورتیکه تور دوروزه تعریف شده باشد، در روز دوم مسیر سیاه وورد به ماسوله مقصد گردشگران خواهد بود.

در صورتیکه گردشگران با آژانس‌های درام و سیاه ورود قصد تورگردی داشته باشند مقصد اولیه محور گردشگری ماسوله-سیاه ورود خواهد بود. آبشارهای روستای وزنه مقصد بعدی تور خواهد بود. در صورتیکه تور به صورت دوروزه تعریف شود گردشگران شب را در در کاشانه‌های گردشگری تعریف شده سپری کرده و روز بعد به سمت سد طبیعی کردآباد و غار خرمنه سر حرکت خواهندکرد و در انتها روستای جیش آباد و مسیرهای ییلاقی و حیات وحش انتهای مسیر به شمار می‌رود.

با توجه به موقعیت مکان مرکزی شهر آببر در منظومه، از مسیر آببر می‌توان دو تور یک روزه تعریف کرد. در سمت جنوب شهر آبر مناطق گردشگری کردآباد، غارطبیعی خرمنه‌سر و ییلاقات قرار دارند و در سمت شمال شهر آببر، آبشارهای روستای وزنه سر و مسیر گردشگری سیاه ورود-ماسوله واقع شده است.

دیدار از باغهای بومی طارم، خرید گیاهان دارویی، دیدار از فضای حیات وحش، خرید صنایع دستی و... مکمل تورهای گردشگری طبیعی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم است.

تورهای گردشگری مذهبی - تاریخی

مسیرهای گیلوان، گیلانکشه (آتشکده)، تشویر (آتشکده)، چمله (امامزاده دوبرادران)، پیرچم (آتشکده)، امامزاده عبدالله و جیش آباد (امامزاده سلطان سیدالقاضی) یک مسیر گردشگری مذهبی – تاریخی در قسمت جنوب منظومه را تشکیل داده است.

نقشه ۳۰: نقاط و محورهای گردشگری پیشنهادی منظومه

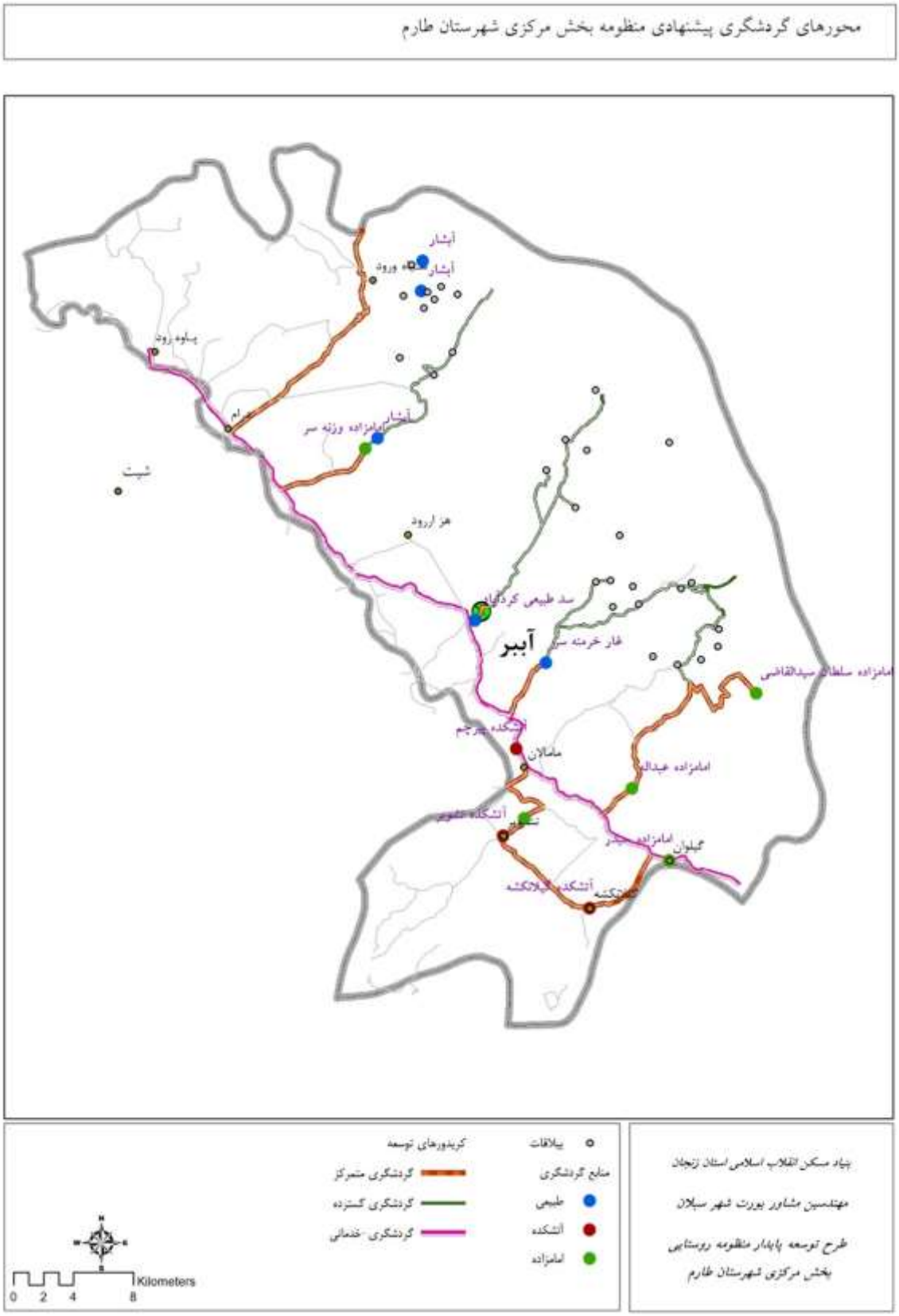

مهندسین مشاور
YÜCE SHAHR SABALAN

نقشه ۳۱: ارزیابی اکولوژیکی منظومه برای تفرج گسترده

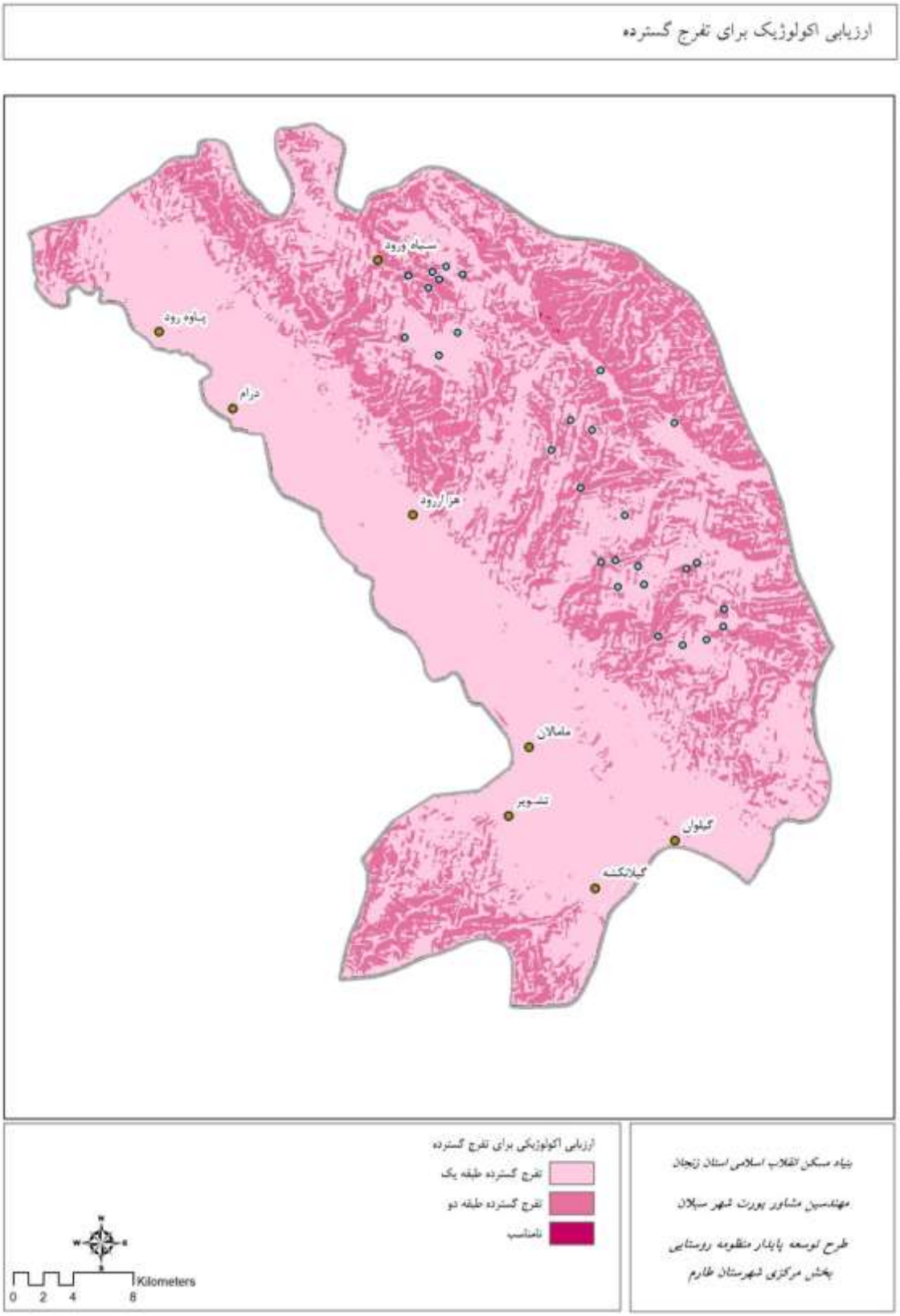

۲-۲-۶-۳-۷- جمع‌بندی پروژه‌های پیشران و نحوه و میزان مشارکت اهالی و بخش خصوصی در

پروژه‌های پیشران

در مجموع در طی ۱۵ سال، ۸۳ پروژه پیشران با اعتبار ۵۱۷,۰۵ میلیارد ریال در منظومه بخش مرکزی طارم اجرا خواهد شد. از این میزان ۴۵ پروژه با اعتبار ۲۶۱,۱ میلیارد ریال در ۵ سال اول، ۲۱ پروژه با اعتبار ۱۳۳,۶ میلیارد ریال در ۵ سال دوم و ۱۷ پروژه با اعتبار ۱۲۲,۳۵ میلیارد ریال در ۵ سال سوم هزینه خواهد شد.

جدول ۴۷: جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پروژه های پیشران

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	(میلیارد ریال)
زیتون	۶	۶۵	۶	۶۵	۵	۵۰	۱۷	۱۸۰
سیر	۷	۳۱,۷	۳	۱۲,۱	۳	۱۲,۱	۱۳	۵۵,۹
گوجه	۳	۴۶,۵	۲	۱۶,۵	-	-	۵	۶۳
گردشگری	۲۹	۱۱۷,۹	۱۰	۴۰	۹	۶۰,۲۵	۴۸	۲۱۸,۱۵
مجموع	۴۵	۲۶۱,۱	۲۱	۱۳۳,۶	۱۷	۱۲۲,۳۵	۸۳	۵۱۷,۰۵

در مجموع با احتساب پروژه‌های پشتیبان و پیشران ۱۶۱ پروژه با اعتبار بالغ بر ۴۷۷۹,۰۵ میلیارد ریال در طول ۱۵ سال آینده در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم سرمایه‌گذاری مورد نیاز خواهد بود.

جدول ۴۸ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پروژه های پشتیبان و پیشران

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	(میلیارد ریال)
پشتیبان	۴۱	۱۷۷۹,۷۵	۲۰	۲۳۷۷,۱۲	۱۷	۱۰۵,۱۲	۷۸	۴۲۶۲
پیشران	۴۵	۲۶۱,۱	۲۱	۱۳۳,۶	۱۷	۱۲۲,۳۵	۸۳	۵۱۷,۰۵
مجموع	۸۶	۲۰۴۰,۸۵	۴۱	۲۵۱۰,۷۲	۳۴	۲۲۷,۴۷	۱۶۱	۴۷۷۹,۰۵

–نحوه و میزان مشارکت اهالی و بخش خصوصی در پروژه‌های پیشران

در پروژه‌های مربوط به فعالیت‌های پشتیبان ۵۷۰ میلیارد ریال توسط بخش خصوصی و ۱۲۱۱ میلیارد ریال توسط ساکنین سرمایه گذاری خواهد شد. مجموع مشارکت غیردولتی در فعالیت‌های پشتیبان ۱۷۸۱ میلیارد ریال خواهد بود.

جدول ۴۹ : نحوه مشارکت بخش خصوصی و ساکنین در فعالیت‌های پشتیبان

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع		
	خصوصی	ساکنین	خصوصی	ساکنین	خصوصی	ساکنین	تعداد	خصوصی	ساکنین
حوزه آب	-	-	۴۱۴	۱۰۳۵	-	-	۱	۴۱۴	۱۰۳۵
تبدیل محصولات کشاورزی	۵۰,۵۳	۸۴,۲۱	۴,۷۴	۷,۸۹	۴,۷۴	۷,۸۹	۴۳	۶۰	۱۰۰
حوزه راه	۱۱,۶۷	۵	۱۱,۶۷	۵	۱۱,۶۷	۵	۳	۳۵	۱۵
توزیع و فروش محصولات	۵۴	۵۴	۴	۴	۳	۳	۱۶	۶۱	۶۱
مجموع	۱۱۶	۱۴۴	۴۳۴,۵	۱۰۵۱,۵	۱۹,۵	۱۵,۵	۶۳	۵۷۰	۱۲۱۱

در فعالیت‌های مرتبط با پروژه‌های پیشران میزان مشارکت بخش خصوصی ۱۹۵,۸ میلیارد ریال و مشارکت ساکنین ۱۶۵,۵۵ میلیارد ریال خواهد بود. سهم دولت در تکمیل زنجیره‌های ارزش فعالیت‌های پیشران به صورت تامین مالی وام خواهدبود.

جدول ۵۰ : نحوه مشارکت بخش خصوصی و ساکنین در فعالیت‌های پیشران

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع		
	خصوصی	ساکنین	خصوصی	ساکنین	خصوصی	ساکنین	تعداد	خصوصی	ساکنین
زیتون	۳۲,۵	۳۲,۵	۳۲,۵	۳۲,۵	۲۵	۲۵	۱۷	۹۰	۹۰
سیر	۱۵,۸۵	۱۵,۸۵	۶,۰۵	۶,۰۵	۶,۰۵	۶,۰۵	۱۳	۲۷,۹۵	۲۷,۹۵
گوجه	۲۳,۲۵	۲۳,۲۵	۸,۲۵	۸,۲۵	–	–	۵	۳۱,۵	۳۱,۵
گردشگری	۳۱,۷	۴,۵	۳	۴,۵	۱۷,۶۳	۱۱,۱۳	۲۹	۵۲,۳۳	۲۰,۱۳
مجموع	۱۰۳,۳	۷۶,۱	۴۹,۸	۵۱,۳	۴۸,۶۸	۴۲,۱۸	۶۴	۲۰۱,۷۸	۱۶۹,۵۸

در مجموع بخش خصوصی ۷۷۱,۷۸ میلیارد ریال، ساکنین ۱۳۸۰,۸۵ میلیارد ریال و دولت ۲۶۲۶,۷ میلیارد ریال در فعالیت‌های پشتیبان و پیشران منظومه سرمایه‌گذاری خواهندکرد. درصد مشارکت هر کدام از بخش‌های خصوصی، ساکنین و دولت به ترتیب ۱۶,۱۵ درصد، ۲۸,۸۹ درصد و ۵۴,۹۶ درصد خواهدبود.

جدول ۵۱ : سهم بخش‌های خصوصی، ساکنین و دولت در تامین اعتبارات مورد نیاز

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
پشتیبان	۱۱۶,۱۹	۱۴۳,۲۱	۱۵۲۰,۳۵	۴۳۴,۴۰	۱۰۵۱,۸۹	۸۹۰,۸۲	۱۹,۴۰	۱۵,۸۹	۶۹,۸۲	۵۷۰	۱۲۱۱	۲۴۸۱
پیشران	۱۰۳,۳	۷۶,۱	۸۱,۷۰	۴۹,۸	۵۱,۳	۳۲,۵	۴۸,۶۸	۴۲,۱۸	۳۱,۵	۲۰۱,۷۸	۴۶۹,۵۸	۱۴۵,۷
مجموع	۲۱۹,۴۹	۲۱۹,۳۱	۱۶۰۲,۰۵	۴۸۴,۲	۱۱۰۳,۱۹	۹۲۳,۳۲	۶۸,۰۸	۵۸,۰۷	۱۰۱,۳۲	۷۷۱,۷۸	۱۳۸۰,۵۸	۲۶۲۶,۷

جدول ۵۲ : سهم و درصد بخش‌های خصوصی، ساکنین و دولت در تامین اعتبارات مورد نیاز

		خصوصی	ساکنین	دولت	جمع
پشتیبان	میزان سرمایه گذاری	۵۷۰	۱۲۱۱	۲۴۸۱	۴۲۶۲
	درصد	۱۳,۳۷	۲۸,۴۱	۵۸,۲۱	۱۰۰
پیشران	میزان سرمایه گذاری	۲۰۱,۷۸	۱۶۹,۵۸	۱۴۵,۷۰	۵۱۷,۰۵
	درصد	۳۹,۰۲	۳۲,۸۰	۲۸,۱۸	۱۰۰
جمع	جمع سرمایه گذاری	۷۷۱,۷۸	۱۳۸۰,۵۸	۲۶۲۶,۷۰	۴۷۷۹,۰۵
	جمع درصد	۱۶,۱۵	۲۸,۸۹	۵۴,۹۶	۱۰۰

۲-۲-۶-۳- تعیین الگوی پراکنش فضایی خدمات زیرساختی و رفاهی

در تعیین الگوی پراکنش فضایی خدمات زیرساختی و رفاهی منظومه طارم تلاش براین بوده است تا از بازتعریف پروژه‌هایی که در برنامه‌های پیشران ارائه شده است چشم پوشی شود و همچنین از وارد شدن در مباحثی که برعهده طرح هادی روستایی است دوری شود. براین اساس خدمات زیرساختی در سطح روستاها پیشنهاد شده است.

جدول ۵۳: خدمات زیرساختی و رفاهی پیشنهادی در سطح روستاها

خدمات مورد نیاز	نام روستاها
تهیه طرح هادی	۵ سال اول: جیش آباد، چرزه، خساره، بنارود ۵ سال دوم: باکلور، وناب، قشلاق درگه دره، کردآباد، عزیزآباد، قوهیجان ۵ سال سوم: هندی کندی قدیم، لهنه، قشلاق خساره، بندرگاه، چنار، چوقور، میدان مطهری
بازنگری طرح هادی	۵ سال اول: قارقلی چم، هندی کندی جدید، صومعه بر، مامالان، خرم آباد کهریز، قانقلی سفلی، قانقلی علیا، کوهکن علیا، کوهکن سفلی، هارون آباد علیا، هارون آباد سفلی، استاکول، جزلاندشت، کلتان، نوکیان، گاوخس ۵ سال دوم: تشویر، چمله، گیلانشکه، پاسار، زهترآباد، ده بهار، درام، کلوچ ۵ سال سوم: تسکین، پرچینه، زرده، محمدآباد خواجه بیگلو، انارستان، پیرچم قدیم، هزاررودعلیا، غلام چم، وزنه سر، ته دره، سیاه ورود، بالاکوه، میرزاخانلو، سرخه سنگ
اجرای طرح هادی	۵ ساله اول: آببر، گیلوان، درام، تشویر، هزاررودعلیا، مامالان، گیلانکشه، استاکول، جیش آباد ۵ ساله دوم: هندی کندی جدید، قشلاق پاوه رود، ده بهار، شهرک پاوه رود، هارون آبادعلیا، میرزاخانلو، جزلاندشت، کلتان، پرچم قدیم، هزاررودسفلی، عزیزآباد، گماندشت ۵ ساله سوم: بنارود، خساره، کلوچ، گاوخس، قشلاق خساره، سرخه سنگ، قشلاق درگه دره، وناب، بالاکوه، بندرگاه، ته دره، غلام چم، باکلور، چنار، سیاه ورود، قوهیجان، نوکیان، وزنه سر، کردآباد، کوهکن سفلی، کوهکن علیا، قانقلی علیا، قانقلی سفلی، چرزه، پسار، خرم آباد کهریز، چوقور، زهترآباد، انارستان، میدان مطهری، صومعه بر، قارقلی چم، هندی کندی قدیم، زرده، لهنه، پرچینه، تسکین، چمله
گازکشی	۵ سال اول: کل روستاهای منظومه مورد مطالعه به غیر از روستاهایی که دارای گاز می باشند براساس برنامه اعلامی استعلام اداره گاز برای روستاهای بالای ۲۰ خانوار در ۵ ساله اول باید گازکشی صورت پذیرد.(بنارود، خساره، قشلاق پاوه رود، کلوچ، گاوخس، شهرک پاوه رود، قشلاق خساره، سرخه سنگ، قشلاق درگه دره، میرزاخانلو، وناب، بالاکوه، بندرگاه، ته دره، غلام چم، چنار، سیاه ورود، قوهیجان، کلتان، گماندشت، نوکیان، وزنه سر، پسار، چرزه، چوقور، جیش آباد، باکلور، زهترآباد، انارستان، میدان مطهری، صومعه بر، محمدآبادخواجه بیگلو، قارقلی چم، زرده، لهنه، پرچینه، تسکین، چمله)
تلفن و تقویت اینترنت برای تلفن همراه	۵ سال اول: کلیه روستاها دارای تلفن می باشند ولی برخی از روستاها دارای اینترنت نمی باشند که باید در ۵ ساله اول تقویت و دارای اینترنت گردند.
اصلاح و تقویت آب شرب	۵ سال اول: سیاه ورود، نوکیان، پاوه رود، جیش آباد، وزنه‌سر، استاکول، هزاررود سفلی، گیلانکشه، تشویر، ده بهار، پاسار، قشلاق پاوه رود، چرزه، کوهکن علیا ۵ سال دوم: باکلور، وناب، قوهیجان، قشلاق درگه دره، خساره، گماندشت، کلتان، هزار رود علیا، زهترآباد، مامالان، سرخه‌سنگ، کوهکن سفلی، هارون آباد علیا، هارون آباد سفلی،

	۵ سال سوم: جزلاندشت، ته‌دره، قانقلی سفلی، قانقلی علیا، انارستان، پیرچم قدیم، تسکین، چمله، خرم آباد کهریز، هندی کندی جدید و قدیم، زرده، پرچینه
پوشش شبکه دیجیتال تلویزیونی	کل منظومه

جدول ۵۴ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات خدمات زیرساختی و رفاهی

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
تهیه طرح هادی	۵	۱,۱۵	۴	۱,۱	۸	۲,۵۷۶	۱۷	۴,۸۲۶
بازنگری طرح هادی	۱۶	۴,۸	۸	۲,۸۸	۱۴	۵,۸۸	۳۸	۱۳,۵۶
اجرای طرح هادی	۹	۱۳,۵	۱۲	۲۱,۶	۳۸	۷۹,۸	۵۹	۱۱۴,۹
گازکشی	۳۸	۳۴۴	-	-	-	-	۳۸	۳۴۴
تلفن و تقویت اینترنت برای تلفن همراه	۲۰	؟؟؟؟؟	-	-	-	-	۲۰	؟؟؟؟؟
اصلاح و تقویت آب شرب	۱۴	۴۰	۱۴	۴۰	۱۳	۳۰	۴۱	۱۰۰
پوشش شبکه دیجیتال تلویزیونی	۶۰ (کل منظومه)	۹۰	-	-	-	-	۶۰	۹۰
مجموع	۱۶۲	؟؟؟؟؟	۳۸	۶۵,۵۸	۷۳	۱۱۸,۲۵۶	۲۷۳	؟؟؟؟؟

جدول ۵۵ : نحوه مشارکت دولت، بخش خصوصی و ساکنین در خدمات زیرساختی و رفاهی

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
تهیه طرح هادی			*			*			*			*
بازنگری طرح هادی			*			*			*			*
اجرای طرح هادی	* (مبالغ باید به درصد جداگانه حساب شود)		*	*		*	*		*	*		*
گازکشی	*		*	*		*	*		*	*		*
تلفن و تقویت اینترنت برای تلفن همراه	*		*	*		*	*		*	*		*
اصلاح و تقویت آب			*			*			*			*

شرب												
پوشش شبکه دیجیتال تلویزیونی	*			*		*					*	
مجموع												

نقشه ۳۲: خدمات مورد نیاز در سطح روستا در حوزه ۲

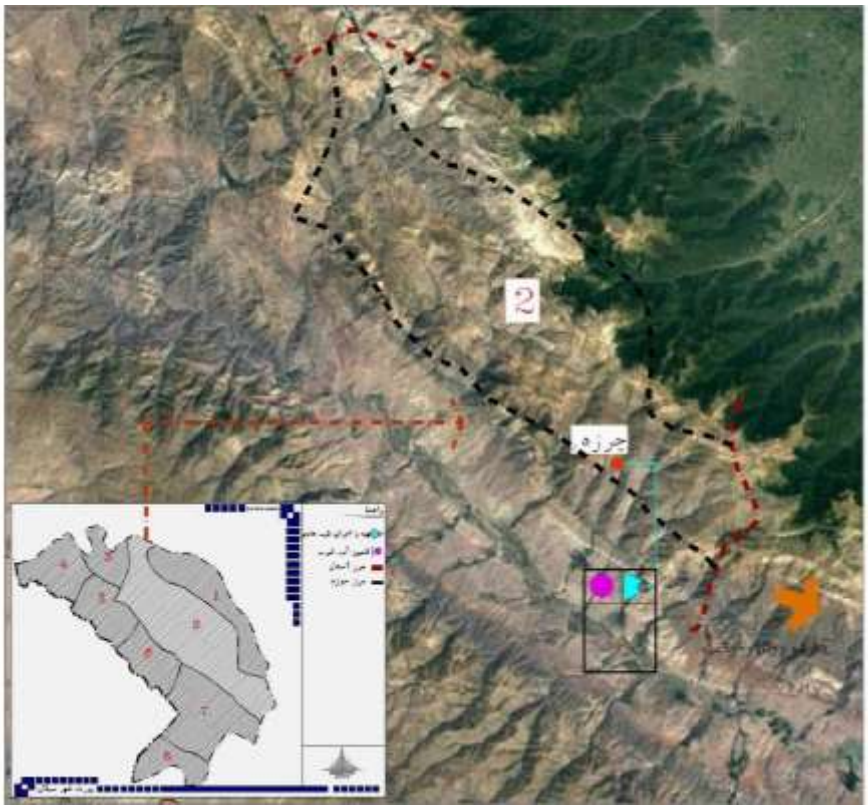

نقشه ۳۳: خدمات مورد نیاز در سطح روستا در حوزه ۳

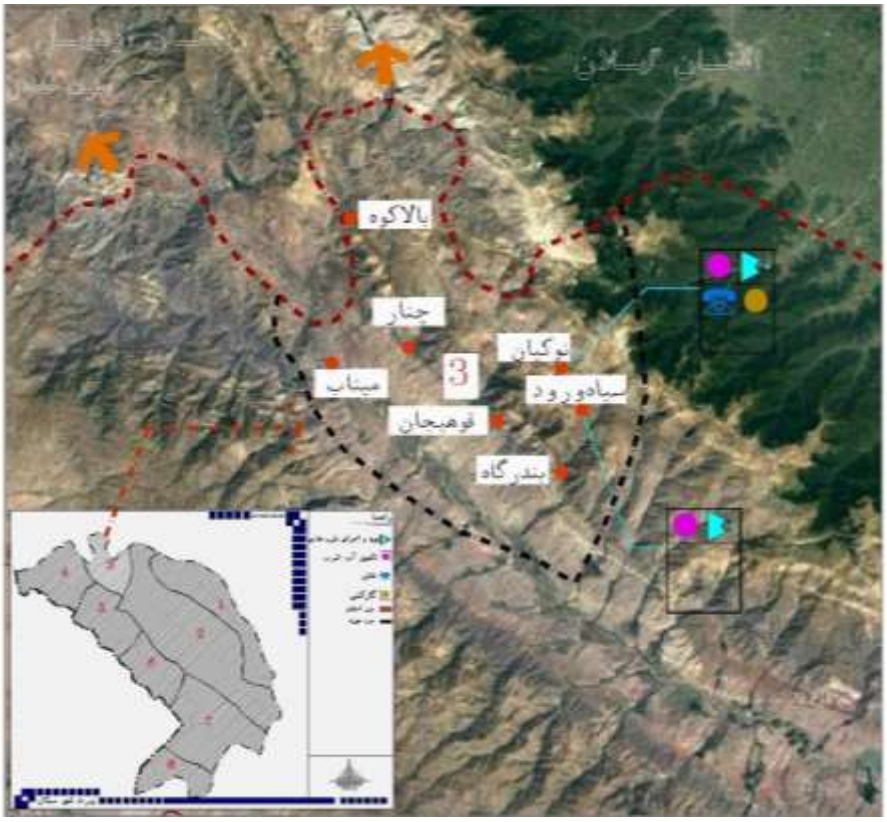

نقشه ۳۴: خدمات مورد نیاز در سطح روستا در حوزه ۴

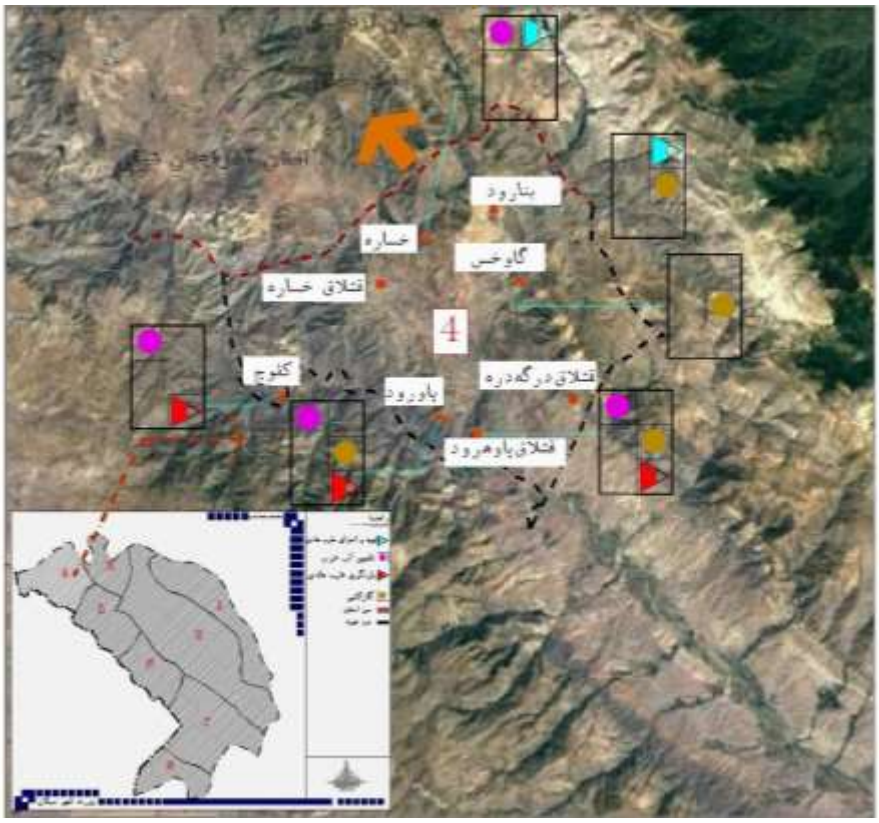

نقشه ۳۵: خدمات مورد نیاز در سطح روستا در حوزه ۵

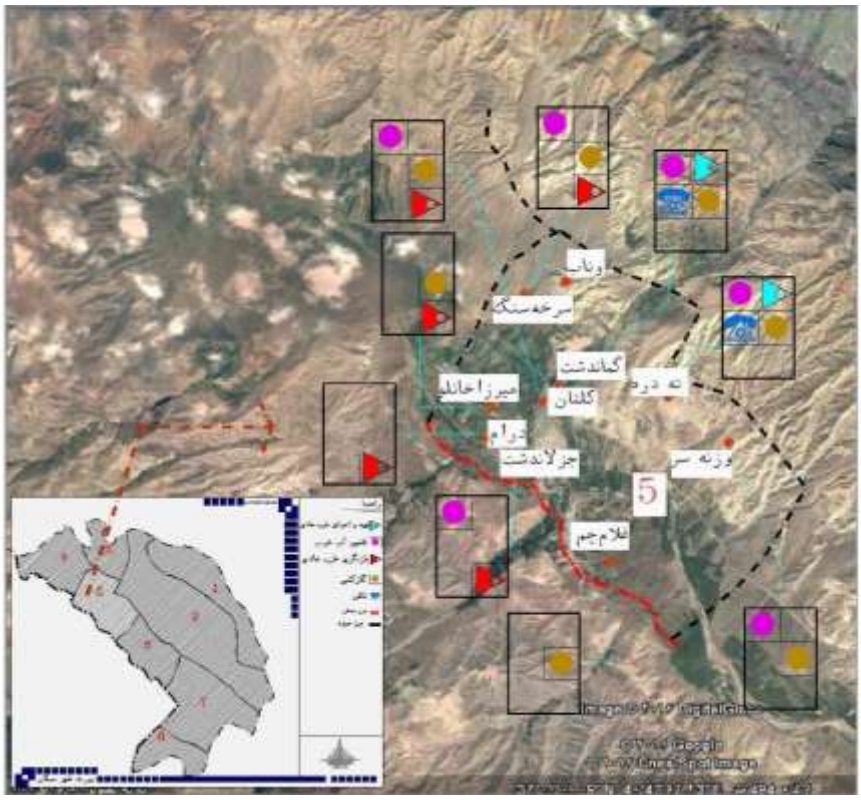

نقشه ۳۶: خدمات مورد نیاز در سطح روستا در حوزه ۶

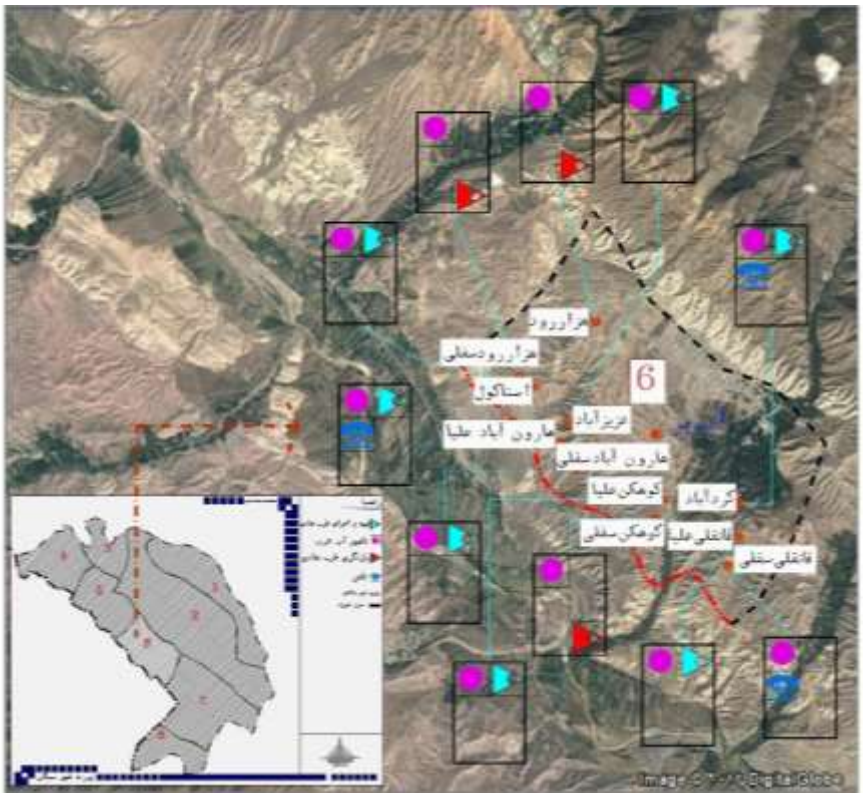

نقشه ۳۷: خدمات مورد نیاز در سطح روستا در حوزه ۷

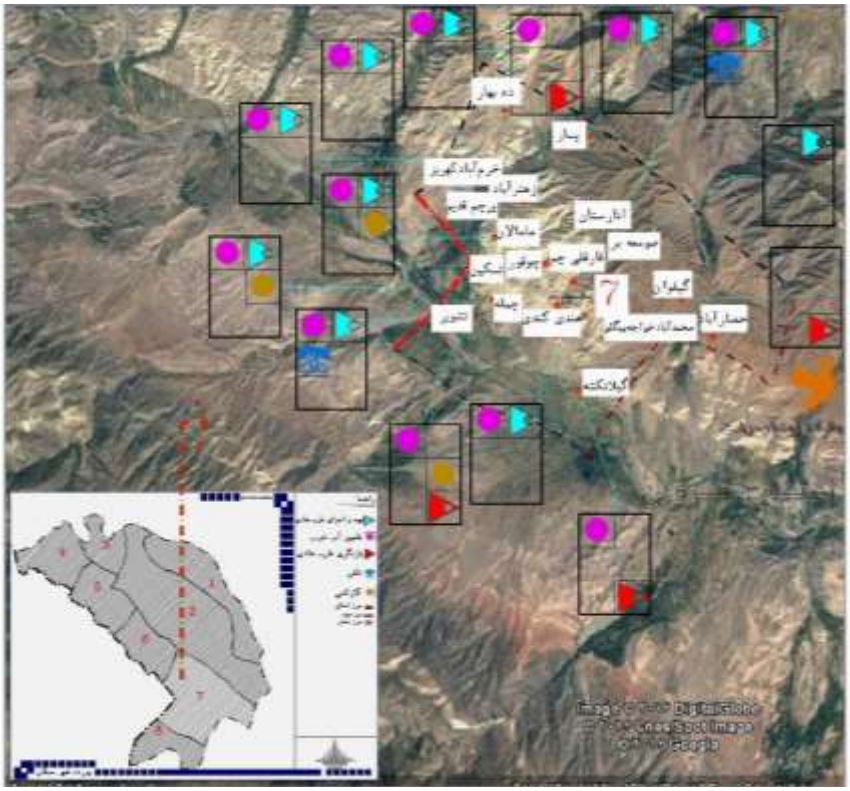

نقشه ۳۸: خدمات مورد نیاز در سطح روستا در حوزه ۸

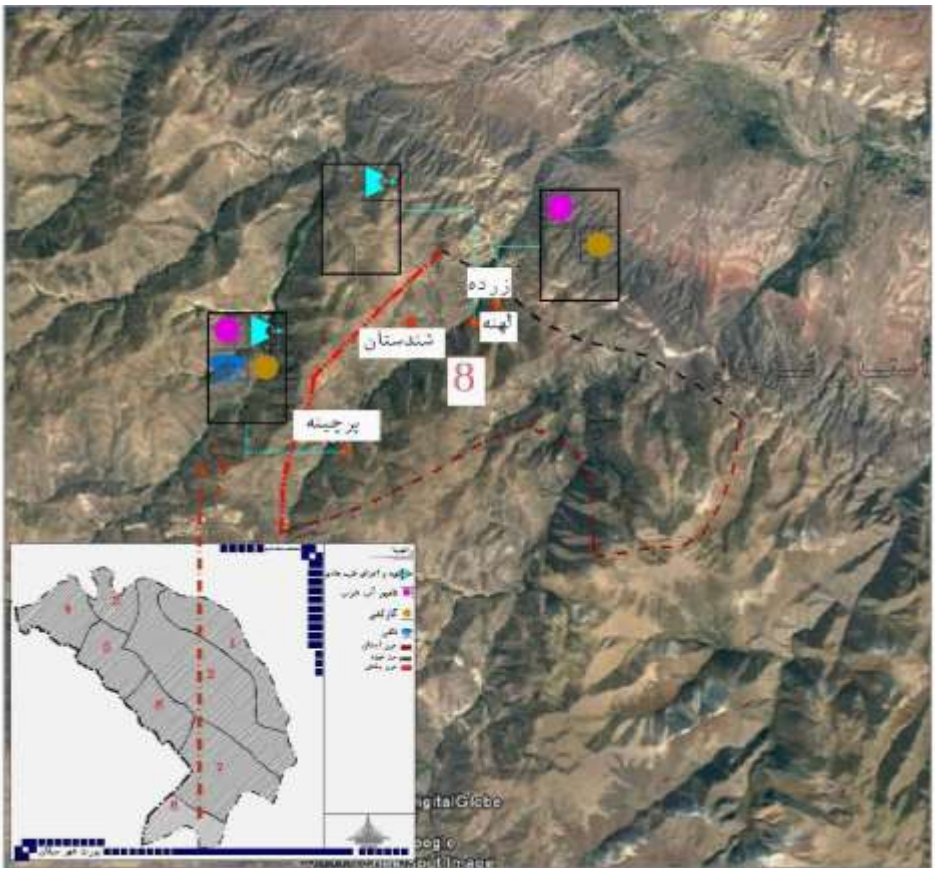

۲-۲-۶-۴- طراحی شبکه زیربنایی و ارتباطی با توجه به کانون‌های زیست و فعالیت

با توجه به اینکه زیرساخت‌های ارتباطی از مهمترین عناصر پیشتیبان زنجیره ارزش محصولات کشاورزی و همچنین برنامه پیشران گردشگری محسوب می‌شود طرح های عمده مرتبط با زیرساخت ارتباطی در بخش‌های قبلی مطالعات آورده شده است. علاوه بر موارد عمده ذکر شده لیست سایر فعالیت‌های مرتبط با توسعه زیرساخت‌های ارتباطی در زیر آورده می‌شود:

۱. آسفالت راه ارتباطی خاکی روستای گاوخس – بالاکوه – نوکیان – سیاهورود– قشلاق خساره – لهنه – پرچینه– زرده – چرزه.
۲. آسفالت راه گیلان به جیش آباد (نیروگاه خورشیدی دارد.)
۳. احداث پل ارتباطی بین پاسار جدید و قدیم
۴. احداث جاده آسفالت از سمت انارستان به پاسار جدید

جدول ۵۶ : خدمات شبکه زیربنایی و ارتباطی پیشنهادی در سطح روستاها

	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
	تعداد	تعداد	تعداد
آسفالت راه ارتباطی خاکی روستاها	۴	۴	۳
احداث پل ارتباطی	۱	-	-
مجموع	۵	۴	۳

جدول ۵۷ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پروژه های زیربنایی و ارتباطی

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
آسفالت راه ارتباطی خاکی روستاها	۴	۲۰	۴	۲۴	۳	۲۱	۱۱	۶۵
احداث پل ارتباطی	۱	۳	-	-	-	-	۱	۳
مجموع	۵	۲۳	۴	۲۴	۳	۲۱	۱۲	۶۸

جدول ۵۸ : نحوه مشارکت دولت، بخش خصوصی و ساکنین در خدمات زیربنایی و ارتباطی

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
آسفالت راه ارتباطی خاکی روستاها			*			*			*			*
احداث پل ارتباطی		*	*		*	*		*	*		*	*
مجموع												

۲-۲-۶-۵- کاربری اراضی پیشنهادی

کاربری اراضی پیشنهادی با در نظر گرفتن مواردی چون:

- کاربری وضع موجود
- خصوصیات طبیعی همچون درصد و جهت شیب، خصوصیات آب و هوایی، گسل
- دوری و نزدیکی به منابع آب
- حفظ اراضی جنگلی
- حفظ و توسعه اراضی زراعی و باغی
- توسعه محدوده‌های صنعتی برای گسترش صنایع تبدیلی کشاورزی
- استفاده از توان‌های گردشگری منطقه
- و در نهایت بهینه ترین استفاده‌ای که می‌توان از فضا کرد

تهیه شده است.

جدول ۵۹ : مساحت و درصد کاربری اراضی پیشنهادی

کاربری پیشنهادی	مساحت مترمربع	مساحت هکتار	درصد
پهنه صنعتی و کارگاه‌های معیشت محور	۱۵۲۰۰۰۲	۱۵۲	۰,۱
پهنه‌های آبی	۵۳۹۹۲۳۵	۵۴۰	۰,۳۶
جنگل	۲۱۵۷۵۴۹۱۹	۲۱۵۷۵	۱۴,۴۹
زراعت آبی و باغات	۱۵۷۵۱۰۰۰۰	۱۵۷۵۱	۱۰,۵۸
زراعت دیم	۳۷۱۳۵۰۹۹	۳۷۱۴	۲,۴۹
سکونتگاهی	۴۰۷۱۲۷۹	۴۰۷	۰,۲۷
گردشگری گسترده	۶۹۲۸۲۱۹۶	۶۹۲۸	۴,۶۵
گسترش زراعت و باغداری	۲۸۷۷۰۹۰۱۳	۲۸۷۷۰	۱۹,۳۲
مرتع	۷۱۰۷۲۳۱۹۹	۷۱۰۷۲	۴۷,۷۲
جمع	۱۴۸۹۱۰۴۹۴۲	۱۴۸۹۰۹	۱۰۰

نقشه ۳۹ : کاربری پیشنهادی بخش مرکزی شهرستان طارم

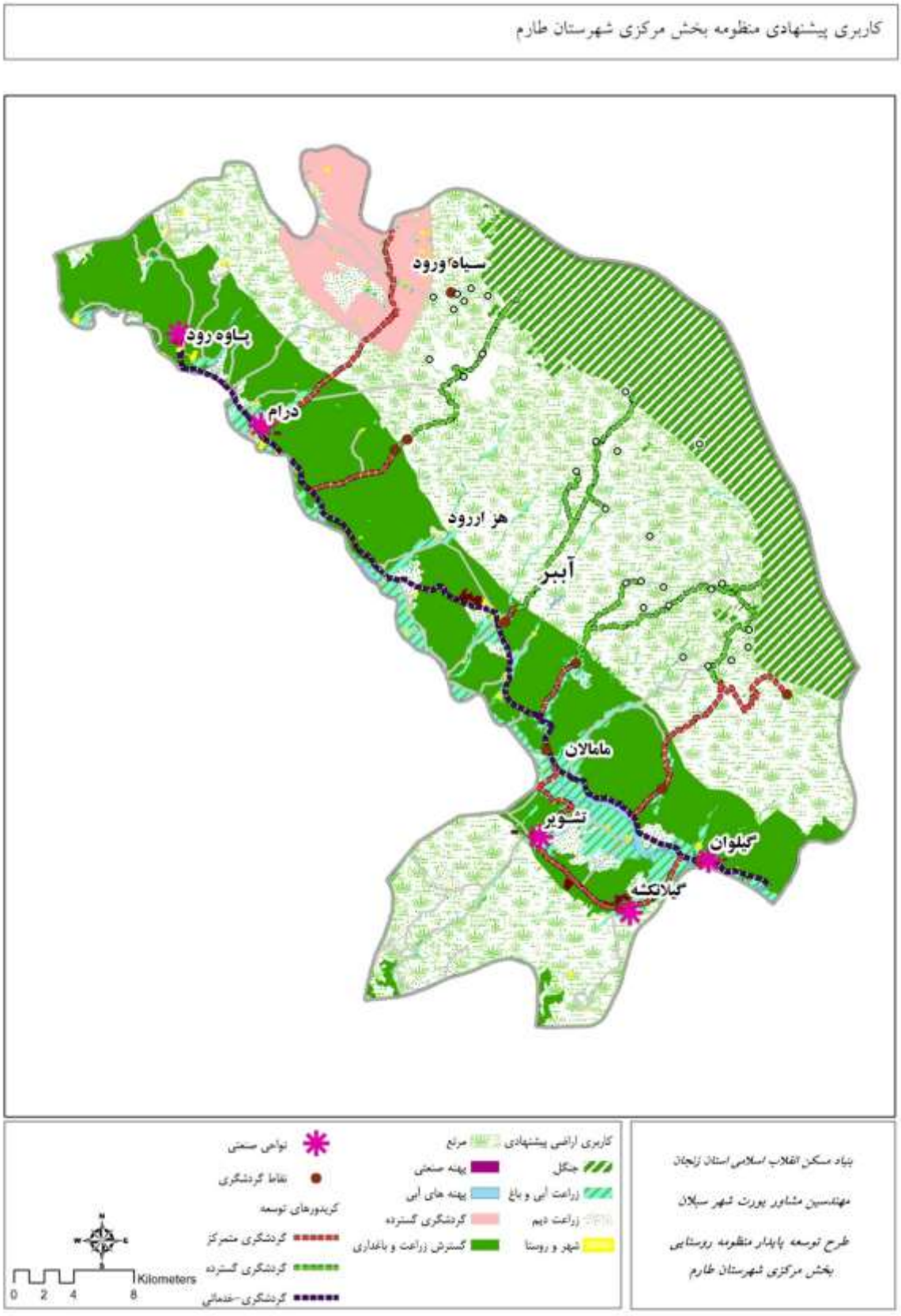

۲-۲-۷- تدوین طرح‌ها و پروژه‌های ضروری برای توسعهٔ پایدار منظومه

با توجه به اینکه یکی از مسائل پیش روی مطالعات، عملی شدن پیشنهادات است، در این طرح با ارائه طرح‌های محرک و پیشران عمده تلاش شد تا این مساله مورد توجه قرار گیرد. از این رو در بخش کشاورزی تلاش شد تا ضمن شناساسی زنجیره ارزش محصولات زیتون، سیر و گوجه فرنگی، پروژه‌های تعریف شده به نحوی باشد تا ضمن هماهنگی منظومه با منظومه‌های دیگر، بیشتر بهره وری و سود حاصل از مزیت‌های منطقه‌ای شامل اهالی منظومه شود. برای رسیدن به این مهم لازم بود تا در حوزه آب و شبکه حمل و نقل نیز مسائل و مشکلات موجود مرتفع شود تا منظومه بتواند به صورت صحیح با بهره گیری از توان‌های کشاورزی بیشترین بهره وری را داشته باشد و ارتباطات، جریانات و پیوندهای اقتصادی-اجتماعی خود را با بیرون از منظومه مدیریت کند.

یکی از مهمترین مسائل در حوزه کشاورزی، عدم برندسازی محصولات تولید شده، به خصوص در محصول زیتون، بود که تلاش شد با تعریف خانه‌های طارم در نقاط کلیدی علاوه بر حل مساله برندسازی، با حذف واسطه امکان ارتباط مستقیم تولید کننده و خریداران در سطح گسترده‌تری فراهم شود تا مسائل موجود در حوزه بازاریابی به صورت جدی امکان حل و فصل را داشته باشد.

با توجه به استعدادهای کشاورزی بالای منطقه و همچنین وجود منابع گردشگری در حوزه‌های تاریخی-مذهبی و فرهنگی لازم بود تا طرح‌های مرتبط با گردشگری نیز به صورت عمده مورد توجه قرار گیرد. بر همین اساس طرح‌های گردشگری نیز به صورت طرح‌های پیشران و دارای اولویت مطرح شد.

در تعریف طرح‌های پیشران تلاش بر این بود تا روستاهای دارای کارکرد مشابه بتوانند به صورت خوشه‌ای و منطقه‌ای با پیرامون و بیرون منظومه پیوندهای اقتصادی – اجتماعی برقرار کنند و از این طریق ضمن حل مساله اشتغال و درآمد، به توسعه سرزمینی خود دست پیدا کنند.

۲-۲-۷-۱- طرح‌ها و پروژه‌های زیرساختی

۲-۲-۷-۱-۱- اصلاح شبکه‌های ارتباطی

به علت اهمیت شبکه ارتباطی در توسعه جریانات و ایجاد پیوندهای اقتصادی – اجتماعی، مباحث مرتبط با شبکه‌های ارتباطی، به عنوان طرح‌های پیشران و دارای اولویت در بند ۲-۲-۶-۲-۱-۵ و همچنین در بند ۲-۶-۲-۴ مطالعات حاضر مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۱-۷-۲-۲- توسعهٔ منابع انرژی و منابع آب

با توجه به اینکه توسعه اقتصادی-اجتماعی و همچنین فرهنگ روستایی وابسته به آب و خاک است، توجه به نحوه استفاده از منافع آب و مدیریت صحیح آن مورد توجه است. از همین رو پروژه‌های مرتبط با حوزه آب به عنوان یکی از عناصر اصلی سیستم پروژه‌های پیشران و دارای اولویت برای توسعه منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم مطرح شد و در بند ۲-۲-۶-۲-۱-۶ این مطالعات مورد بررسی قرار گرفت.

علاوه بر پروژه‌های پیشران تعریف شده در حوزه آب، پروژه‌های زیر نیز می‌تواند پیشنهاد شود.

جدول ۶۰: سایر پروژه‌های مرتبط با حوزه آب در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

نام پروژه	سکونتگاه	سازمان متولی
لایروبی نهرهای کشاورزی	منظومه	ساکنان
احداث کانالهای کشاورزی در محل ورودی از رودخانه الزین به تسکین برای تامین آب کشاورزی	تسکین	جهادکشاورزی/ ساکنان
انجام عملیات آبخیزداری در مسیر مسیل ها جهت جلوگیری از سیلاب و افزایش سطح آبهای زیرزمینی	منظومه	سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری
تعویض لوله های انتقال آب چشمه های ییلاقی	منظومه	آب و فاضلاب روستایی
تامین آب شرب از چشمه ها و آبراهه های فرعی	منظومه	آب منطقه ای/ آب و فاضلاب روستایی
اجرای پروژه های مربوط به تامین انرژی های نو	منظومه	سازمان انرژی های نو ایران –سانا (ساتبا)

جدول ۶۱ : خدمات شبکه آب پیشنهادی در سطح روستاها

	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
	تعداد	تعداد	تعداد
لایروبی نهرهای کشاورزی	کل منظومه	–	–
احداث کانالهای کشاورزی در محل ورودی از رودخانه الزین به تسکین برای تامین آب کشاورزی	کل منظومه	–	–
انجام عملیات آبخیزداری در مسیر مسیل ها جهت جلوگیری از سیلاب و افزایش سطح آبهای زیرزمینی	۲۶ (ییلاقات)	–	–
تعویض لوله های انتقال آب چشمه های ییلاقی	۲۶ (ییلاقات)	–	–
تامین آب شرب از چشمه ها و آبراهه های فرعی	۲۶ (ییلاقات)	–	–
اجرای پروژه های مربوط به تامین انرژی های نو	۱۰	–	–
مجموع	–	–	–

جدول ۶۲ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پروژه های آب

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
لایروبی نهرهای کشاورزی	کل منظومه	۵	–	–	–	–	کل منظومه	۵
احداث کانالهای کشاورزی در محل ورودی از رودخانه الزین به تسکین برای تامین آب کشاورزی	کل منظومه	۳۰	–	–	–	–	کل منظومه	۳۰
انجام عملیات آبخیزداری در مسیر مسیل ها جهت جلوگیری از سیلاب و افزایش سطح آبهای زیرزمینی	۲۶	۵,۲	–	–	–	–	۲۶	۵,۲
تعویض لوله های انتقال آب چشمه های ییلاقی	۲۶	۱۳	–	–	–	–	۲۶	۱۳
تامین آب شرب از چشمه ها و آبراهه های فرعی	۲۶	۱۳۰	–	–	–	–	۲۶	۱۳۰
اجرای پروژه های مربوط به تامین انرژی های نو	۱۰	۱۸	–	–	–	–	۱۰	۱۸
مجموع	–	۲۰۱,۲	–	–	–	–	–	۲۰۱,۲

جدول ۶۳ : نحوه مشارکت دولت، بخش خصوصی و ساکنین در خدمات آب

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
لایروبی نهرهای کشاورزی	*			*			*			*		
احداث کانالهای کشاورزی در محل ورودی از رودخانه الزین به تسکین برای تامین آب کشاورزی	*			*			*			*		
انجام عملیات آبخیزداری در مسیر مسیل ها جهت جلوگیری از سیلاب و افزایش سطح آبهای زیرزمینی	*			*			*			*		

تعویض لوله های انتقال آب چشمه های ییلاقی	*			*			*			*		
تامین آب شرب از چشمه ها و آبراهه های فرعی	*			*			*			*		
اجرای پروژه های مربوط به تامین انرژی های نو	*			*			*			*		
مجموع	-			-			-			-		

۲-۲-۷-۱-۳- ایمن‌سازی و کاهش خطر سوانح طبیعی

۱. مقاوم سازی خانه‌های روستایی و نظارت بر اجرای آیین نامه ۲۸۰۰ مقاوم سازی در مقابل زلزله
۲. رعایت حریم گسلها در ساخت و سازهای موجود در منطقه
۳. احداث پل بر روی رودخانه امامرود (کلوچ)،تعریض پل درام- جزلاندشت، احداث پل بین انارستان و چرزه، احداث پل بر روی رودخانه سیاه ورود، احداث پل ارتباطی بین پاسار جدید و قدیم، بازسازی پل ورودی روستای پیرچم قدیم، احداث پل تسکین به مامالان، احداث پل روستای گیلانکشه
۴. احداث سیل‌بند در روستاهای: چرزه، پاوه رود، استاکول(منطقه گراندول)، هارون آباد سفلی، هارون آباد علیا، لهنه، گیلانکشه، تسکین، تشویر، زهترآباد، پاسار، مسیر ده‌بهار-کهریز،

جدول ۶۴ : پروژه های ایمن سازی و کاهش خطر سوانح طبیعی در سطح روستاها

	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
	تعداد	تعداد	تعداد
مقاوم سازی خانه‌های روستایی	کل خانه های فرسوده روستاهای منظومه	-	-
احداث پل	۳	۳	۲
سیل بند	۴	۴	۴
مجموع	-	۷	۶

جدول ۶۵ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پروژه های ایمن سازی و کاهش خطر سوانح طبیعی

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
مقاوم سازی خانه‌های روستایی	کل خانه های فرسوده روستاهای منظومه	برای هر متقاضی مبلغ ۲۰۰میلیون ریال، حدود ۱۶٪ خانه های روستاها نیاز به مقاوم سازی دارند.(درصد خانه هایی که نیاز به بازسازی دارند حدود ۱۱٪ است.)	-	-	-	-		
احداث پل	۳	۱۳,۵	۳	۱۶,۲	۲	۱۲,۶		
سیل بند	۴	۵,۶	۴	۶,۷۲	۴	۷,۸۴		
مجموع	-							

جدول ۶۶ : نحوه مشارکت دولت، بخش خصوصی و ساکنین در پروژه های ایمن سازی و کاهش خطر سوانح طبیعی

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
مقاوم سازی خانه‌های روستایی		*	*		*	*		*	*		*	*
احداث پل		*	*		*	*		*	*		*	*
سیل بند	*		*	*		*	*		*	*		*
مجموع												

۲-۲-۷-۱-۴- پدافند غیر عامل

۱. پخشایش امکانات و پروژه ها به صورت خوشه‌ای در بین نقاط سکونتگاهی (حذف شود)

۲. مکانیابی سالن ورزشی چند منظوره در محدوده روستاهای ده بهار-پیرچم قدیم-مامالان-زهتر اباد

جدول ۶۷ : پروژه های پدافند غیرعامل در سطح روستاها

	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
	تعداد	تعداد	تعداد
سالن ورزشی	۴	-	-
مجموع	۴	-	-

جدول ۶۸ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پدافند غیرعامل

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
سالن ورزشی	۴	۴۰	-	-	-	-	۴	۴۰
مجموع	۴	۴۰	-	-	-	-	۴	۴۰

جدول ۶۹ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پروژه های پدافند غیرعامل

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
سالن ورزشی			*									
مجموع			*									

۲-۲-۷-۱-۵- حفاظت از منابع طبیعی و پایداری محیط‌زیست

۱. حفظ تنوع بالای گیاهی و حفاظت از گونه های گیاهی باارزش و نگهداری ۹۱۶۷هکتار جنگل موجود در سطح منظومه
۲. طرح ارتقاء منطقه شکار ممنوع به منطقه حفاظت شده
۳. توسعه انواع گیاهان دارویی منطقه برای گردشگری طبیعی منطقه
۴. کنترل چرای دام در مناطق مجاز
۵. جلوگیری از قطع درختان جنگل
۶. جلوگیری از شکار در مناطق شکار ممنوع منظومه
۷. جلوگیری از ساخت و ساز در سکونتگاه‌های ییلاقی واقع در منطقه جنگلی منظومه
۸. جلوگیری از دفع زباله در رودخانه‌های منظومه

جدول ۷۰ : پروژه های حفاظت از منابع طبیعی و پایداری محیطزیست در سطح روستاها

	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
	تعداد	تعداد	تعداد
حفظ تنوع بالای گیاهی و حفاظت از گونه های گیاهی باارزش و نگهداری جنگل	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی
طرح ارتقا منطقه شکار ممنوع به منطقه حفاظت شده	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی
توسعه انواع گیاهان دارویی برای گردشگری منطقه	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی
کنترل چرای دام	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی
جلوگیری از قطع درختان جنگل	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی
جلوگیری از شکار در مناطق شکار ممنوع	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی
جلوگیری از ساخت و ساز در سکونتگاه های ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی
جلوگیری از دفع زباله در رودخانه ها	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی	در مناطق ییلاقی
مجموع			

جدول ۷۱ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات حفاظت از منابع طبیعی و پایداری محیطزیست

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
حفظ تنوع بالای گیاهی و حفاظت از گونه های گیاهی باارزش و نگهداری جنگل	در مناطق ییلاقی	۲	در مناطق ییلاقی	۲	در مناطق ییلاقی	۲	در مناطق ییلاقی	۶
طرح ارتقا منطقه شکار ممنوع به منطقه حفاظت شده	در مناطق ییلاقی	۱,۵	-	-	-	-	در مناطق ییلاقی	۱,۵
توسعه انواع گیاهان دارویی برای گردشگری منطقه	در مناطق ییلاقی	۱	در مناطق ییلاقی	۱	در مناطق ییلاقی	۱	در مناطق ییلاقی	۳
کنترل چرای دام	مرتع بان	۱	مرتع بان	۱	مرتع بان	۱	مرتع بان	۳
جلوگیری از قطع درختان جنگل	جنگلبان	۱	جنگلبان	۱	جنگلبان	۱	جنگلبان	۳
جلوگیری از شکار در مناطق شکار ممنوع	شکاربان	۱	شکاربان	۱	شکاربان	۱	شکاربان	۳
جلوگیری از ساخت و	دهیاری	-	دهیاری	-	دهیاری	-	دهیاری	-

ساز در سکونتگاه های ییلاقی								
جلوگیری از دفع زباله در رودخانه ها	محیط زیست	-	محیط زیست	-	محیط زیست	-	محیط زیست	-
مجموع								

جدول ۷۲ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات پروژه های حفاظت از منابع طبیعی و پایداری محیط‌زیست

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
حفظ تنوع بالای گیاهی و حفاظت از گونه های گیاهی باارزش و نگهداری جنگل		*	*		*	*		*	*		*	*
طرح ارتقا منطقه شکار ممنوع به منطقه حفاظت شده			*			*			*			*
توسعه انواع گیاهان دارویی برای گردشگری منطقه	*	*		*	*		*	*		*	*	
کنترل چرای دام		*	*		*	*		*	*		*	*
جلوگیری از قطع درختان جنگل		*	*		*	*		*	*		*	*
جلوگیری از شکار در مناطق شکار ممنوع		*	*		*	*		*	*		*	*
جلوگیری از ساخت و ساز در سکونتگاه های ییلاقی		*	*		*	*		*	*		*	*
جلوگیری از دفع زباله در رودخانه ها		*	*		*	*		*	*		*	*
مجموع												

نقشه ۴۰ : پروژه های پیشنهادی در حوزه ایمنی در برابر بلایای طبیعی

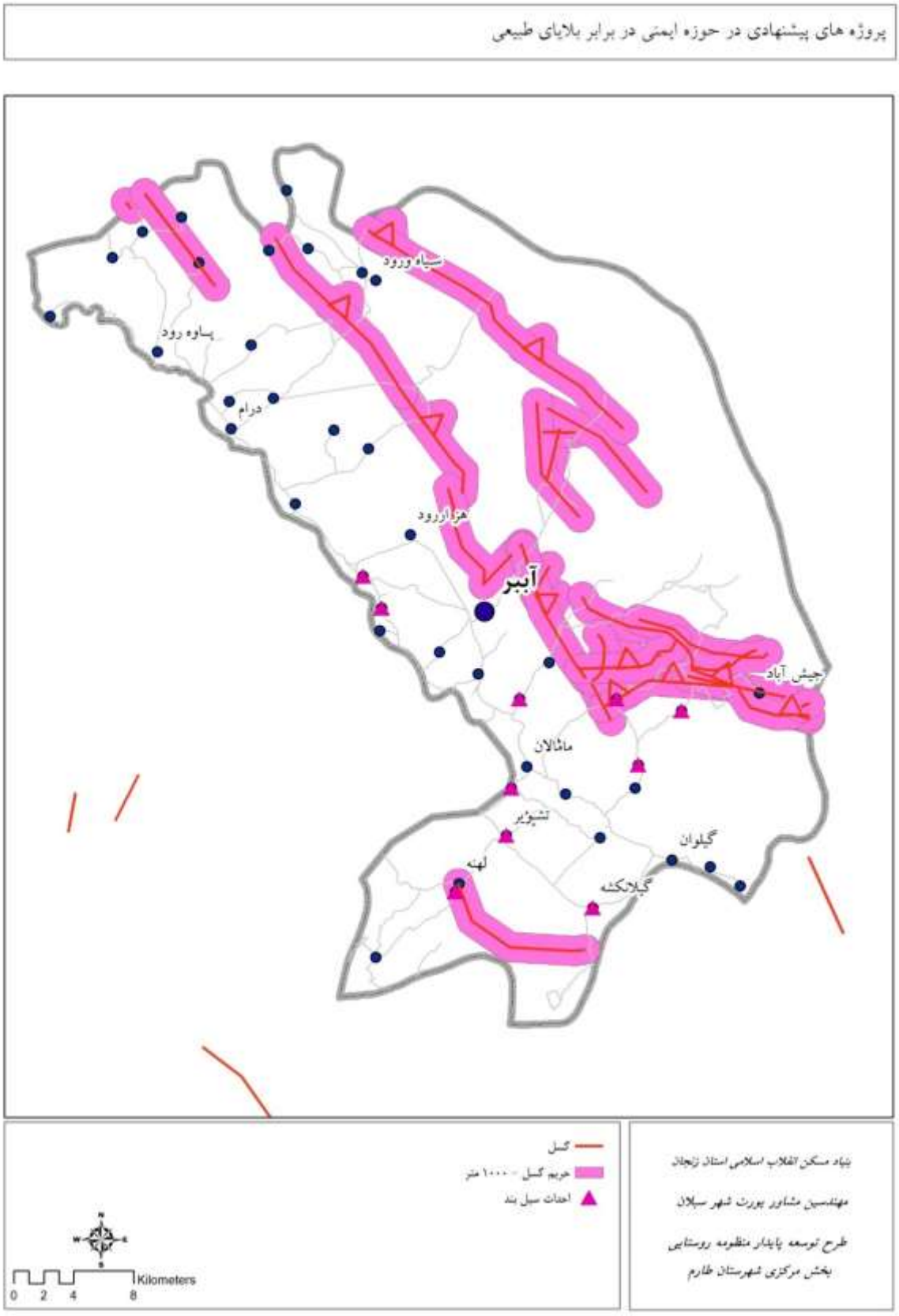

۲-۲-۷-۲- طرح‌ها و پروژه‌های اجتماعی- اقتصادی درسطح سکونتگاه‌های منظومه

۲-۲-۷-۲-۱- توسعهٔ فعالیت کشاورزی

با توجه به اینکه بخش کشاورزی مهمترین توان و فرصت پیش روی منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم است، از این رو طی بندهای ۲-۲-۶-۲-۱-۱، -۲-۶-۲-۱-۲ و -۲-۶-۲-۱-۳ محصولات زیتون، سیر و گوجه فرنگی به عنوان محصولات دارای ارزش اساسی در اقتصاد و زندگی اهالی منظومه، به عنوان محصولات پیشران و دارای نقش محرک در توسعه منظومه مورد بررسی ویژه قرار گرفتند. در این بندها پروژه‌های پیشنهادی برای توسعه کشاورزی منطقه با محوریت سه محصول فوق آورده شده است.

همچنین در بند ۲-۲-۶-۲-۱-۶ مسائل و پروژه‌های مرتبط با حوزه آب آورده شده است که ارتباط نزدیکی با مدیریت بخش کشاورزی دارد.

علاوه بر پروژه‌های پیشران تعریف شده برای سه محصول عمده منظومه سایر پروژه‌های مرتبط با بخش‌های زراعت و دامداری به شرح جدول زیر ارائه می‌شود.

جدول ۷۳: سایر طرح‌ها و پروژه‌های مرتبط با حوزه کشاورزی در بخش مرکزی شهرستان طارم

نام پروژه	سازمان متولی
اجرای برنامه‌های باروری مراتع	سازمان جنگلها، منابع و آبخیزداری
احداث باغات میوه در اراضی شیب دار	جهاد کشاورزی/ بخش خصوص/ساکنان
تکمیل سایت ۴۵۰ هکتاری زیتون کاری، اتمام پروژه ۲۳۰ هکتاری زیتون کاری درام و اتمام طرح تعاونی زیتون کاری ۱۸۰ هکتاری	جهاد کشاورزی/اداره تعاون
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی	بخش خصوصی/ساکنان
توسعه و احداث انبار غله	جهاد کشاورزی / بخش خصوصی
اجرای سیاستهای مهار آفت انار و احیای باغات انار بومی	جهاد کشاورزی
تأسیس شرکت خدمات مشاوره‌ای فنی و مهندسی کشاورزی	بخش خصوصی/ ساکنان/سازمان مدیریت
تأسیس شعبه بیمه محصولات کشاورزی	وزارت تعاون و رفاه اجتماعی/ صندوق بیمه اجتماعی کشاورزی
احداث و توسعه شالیکوبی و بهسازی	صنعت، معدن و تجارت/ بخشداری/ساکنان/ بخش خصوصی
ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج	جهاد کشاورزی
توسعه اراضی باغی و کشاورزی اوقاف	اوقاف- جهاد کشاورزی/بخش خصوصی/ساکنان
افزایش رشته‌های مربوط به دام و زیتون در دانشگاه	وزارت علوم / فنی و حرفه ای/اداره تعاون

جدول ۷۴ : سایر طرح‌ها و پروژه‌های مرتبط با حوزه کشاورزی در سطح روستاها

	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
	تعداد	تعداد	تعداد
اجرای برنامه‌های باروری مراتع	۳۱	-	-
احداث باغات میوه در اراضی شیب دار	۱۲	۱۲	۱۲
تکمیل سایت زیتونکاری	۳	-	-
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی	۷	۶	۶
توسعه و احداث انبار غله	۱	-	-
اجرای سیاستهای مهار آفت انار و احیای باغات انار بومی	۱۲	۱۲	۱۱
تأسیس شرکت خدمات مشاوره‌ای فنی و مهندسی کشاورزی	۳	-	-
تأسیس شعبه بیمه محصولات کشاورزی	۳	-	-
احداث و توسعه شالیکوبی و بهسازی	۵	۴	۴
ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج	۵	۴	۴
توسعه اراضی باغی و کشاورزی اوقاف	۱	-	-
افزایش رشته‌های مربوط به دام و زیتون در دانشگاه	۱	-	-
مجموع	۱۴۷	-	-

جدول ۷۵ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات سایر طرح‌ها و پروژه‌های مرتبط با حوزه کشاورزی

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
اجرای برنامه‌های باروری مراتع	۳۱	-	-	-	-	-	۳۱	-
احداث باغات میوه در اراضی شیب دار	۱۲	-	۱۲	-	۱۲	-	۳۶	-
تکمیل سایت زیتونکاری	۳	۸	-	-	-	-	۳	۸
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی	۷	۱۴	۶	۱۴,۴	۶	۱۶,۸	۱۹	۴۵,۲
توسعه و احداث انبار غله	۳	۶	۳	۷,۲	۲	۵,۶	۸	۱۸,۸
اجرای سیاستهای مهار آفت انار و احیای باغات	۱۲	۲۴	12	۲۸,۸	11	۳۰,۸	۳۵	۸۳,۶

انار بومی								
تأسیس شرکت خدمات مشاوره‌ای فنی و مهندسی کشاورزی	۳	۱,۵	-	-	-	-	۳	۱,۵
تأسیس شعبه بیمه محصولات کشاورزی	۳	۱,۵	-	-	-	-	۳	۱,۵
احداث و توسعه شالیکوبی و بهسازی	۵	۲۵	۴	۲۴	۴	۲۸	۱۳	۷۷
ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج	۵	۱۰	۴	۹,۶	۴	۱۱,۲	۱۳	۳۰,۸
توسعه اراضی باغی و کشاورزی اوقاف	۱	-	-	-	-	-	-	-
افزایش رشته‌های مربوط به دام و زیتون در دانشگاه	۱	-	-	-	-	-	-	-
مجموع								

جدول ۷۶ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات سایر طرحها و پروژه‌های مرتبط با حوزه کشاورزی

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
اجرای برنامه‌های باروری مراتع			*	-	-	-	-	-	-			
احداث باغات میوه در اراضی شیب دار	*			-	-	-	-	-	-			
تکمیل سایت زیتونکاری			*	-	-	-	-	-	-			
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی	*	*		*	*		-	-	-			
توسعه و احداث انبار غله	*		*	*		*	*		*			
اجرای سیاستهای مهار آفت انار و احیای باغات انار	*			-	-	-	-	-	-			

بومی											
تأسیس شرکت خدمات مشاوره‌ای فنی و مهندسی کشاورزی	*			-	-	-	-	-	-		
تأسیس شعبه بیمه محصولات کشاورزی	*			-	-	-	-	-	-		
احداث و توسعه شالیکوبی و بهسازی		*	*		*	*		*	*		
ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج		*	*		*	*		*	*		
توسعه اراضی باغی و کشاورزی اوقاف			*	-	-	-	-	-	-		
افزایش رشته‌های مربوط به دام و زیتون در دانشگاه			*	-	-	-	-	-	-		
مجموع											

جدول ۷۷: طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی در حوزه دامداری منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم

نام پروژه	سازمان متولی
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری	جهاد کشاورزی(معاونت امور دام)/سازمان دامپزشکی
ایجادتعاونی دامداران	اداره تعاون
تاسیس شعبه بیمه دام	وزارت تعاون و رفاه اجتماعی/ صندوق بیمه کشاورزی
ایجاد مرکز خدمات ترویج دامی	جهاد کشاورزی
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک	بخش خصوصی/ساکنان
تولید محصولات آبزی	سازمان شیلات/جهادکشاورزی

جدول ۷۸ : طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی در حوزه دامداری در سطح روستاها

	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
	تعداد	تعداد	تعداد
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری	۱۵	۱۵	۱۳
ایجادتعاونی دامداران	۱۵	۱۵	۱۳
تاسیس شعبه بیمه دام	۱	-	-
ایجاد مرکز خدمات ترویج دامی	۳	-	-
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک	۱۵	۱۵	۱۳
تولید محصولات آبزی	۵	۵	۵
مجموع	۵۴	۵۰	۴۴

جدول ۷۹ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی در حوزه دامداری

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری	۱۵	۱۵	۱۵	۱۸	۱۳	۱۸,۲	۴۳	۵۱,۲
ایجادتعاونی دامداران	۱۵	۱۵	۱۵	۱۸	۱۳	۱۸,۲	۴۳	۵۱,۲
تاسیس شعبه بیمه دام	۱	۰,۵	-	-	-	-	۱	۰,۵
ایجاد مرکز خدمات ترویج دامی	۳	۱۵	-	-	-	-	۳	۱۵
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک	۱۵	۳۰	۱۵	۳۶	۱۳	۳۶,۴	۴۳	۱۰۲,۴

تولید محصولات آبزی	۵	۱۷,۵	۵	۲۱	۵	۲۴,۵	۱۵	۶۳
مجموع	۵۴	۹۳	۵۰	۹۳	۴۴	۹۷,۳	۱۴۸	۲۸۳,۳

جدول ۸۰ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات طرحها و پروژه‌های پیشنهادی در حوزه دامداری

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری			*			*			*			*
ایجادتعاونی دامداران			*			*			*			*
تاسیس شعبه بیمه دام			*			*			*			*
ایجاد مرکز خدمات ترویج دامی			*			*			*			*
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک	*	*		*	*		*	*		*	*	
تولید محصولات آبزی			*			*			*			*
مجموع												

۲-۲-۷-۲-۲- توسعه فعالیتهای استخراجی (معادن) و صنعتی (با تاکید بر صنایع تبدیلی)

۱. حمایت از صنایع بسته بندی کارخانه نگین سبز، کارخانه بسته بندی ای تونا در گیلوان، شرکت بسته بندی آقای عابدینی و بسته بندی مسعودی (حذف شود)
۲. حمایت از کارخانه اتم گاز، کارخانه تولید یونولیت، رب گوجه فرنگی و تیرچه بلوک صنعتی
۳. در بخش معدن کارخانه گچ الزین در روستای الزین و گچ صومعه بر گیلوان فعال هستند.
۴. حمایت از کارخانه شن و ماسه و آسفالت یول ساز، کارخانه شن و ماسه و آسفالت سلان سر و کارگاه‌های شن و ماسه آقای باقری، صمدی و شهرداری، کوره آجرپزی مابین جاده درام-خلخال.

جدول ۸۱ : طرح‌های توسعه فعالیتهای استخراجی و صنعتی در سطح روستاها

	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
	تعداد	تعداد	تعداد
حمایت از کارخانه	۴	-	-
معدن	۲	-	-
کارخانه شن و ماسه، آسفالت و آجرپزی	۶	-	-
مجموع	۱۲	-	-

جدول ۸۲ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات طرح‌های توسعه فعالیتهای استخراجی و صنعتی

	۵ سال اول		۵ سال دوم		۵ سال سوم		مجموع	
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
حمایت از کارخانه	۴	۴	-	-	-	-	-	-
معدن	۲	۱۰	-	-	-	-	-	-
کارخانه شن و ماسه، آسفالت و آجرپزی	۶	۱۸	-	-	-	-	-	-
مجموع	۱۲	۳۲	-	-	-	-	-	-

جدول ۸۳ : جمع بندی اولویت بندی و اعتبارات طرح‌های توسعه فعالیتهای استخراجی و صنعتی

	۵ سال اول			۵ سال دوم			۵ سال سوم			مجموع		
	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت	خصوصی	ساکنین	دولت
حمایت از کارخانه	*		*	*		*	*		*	*		*
معدن	*		*	*		*	*		*	*		*
کارخانه شن و ماسه، آسفالت و آجرپزی	*		*	*		*	*		*	*		*
مجموع												

۲-۲-۷-۲-۳- توسعهٔ فعالیتهای گردشگری

اهمیت بخش گردشگری، با تاکید بر گردشگری کشاورزی، در منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم در کنار بخش کشاورزی مهم و اساسی است. در صورت حل مسائل ارتباطی منظومه با استان گیلان از سمت ماسوله و استان اردبیل از طریق خلخال، منظومه می‌تواند به لحاظ گردشگری دارای توان بالایی باشد و فرصت عرضه منابع گردشگری را خواهد داشت. بر همین اساس توسعه فعالیت‌های گردشگری جز برنامه‌های پیشران طرح حاضر قرار گرفت و در بند ۲-۲-۶-۲-۱-۴ پروژه‌های مرتبط با برنامه پیشران توسعه گردشگری به صورت دقیق مورد بررسی قرار گرفت و پیشنهادات مرتبط با توسعه فعالیت‌های گردشگری ارائه شد.

همچنین علاوه بر طرح های مرتبط با برنامه های پیشران ایجاد مرکز فوریت‌های پزشکی در دیزاب و توسعه تبدیل و فروش گیاهان دارویی از پروژه های مد نظر در توسعه فعالیت‌های گردشگری منظومه است.

۲-۲-۷-۲-۴- کارآفرینی (فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی)

با توجه به مشکلات موجود برای سرمایه‌گذاری‌های مستقیم دولتی و تغییرات سیاست‌های دولت در نوع برخورد با اقتصاد کشور، نقش بخش خصوصی در توسعه اقتصادی به سرعت در حال افزایش است. توسعه نقش بخش خصوصی وابسته به تعریف سیستم کارآفرینی است که می‌تواند به صورت فردی و یا گروهی و در قالب تعاونی‌های شکل بگیرد.

آنچه بدیهی است آنچه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی وابسته به تعریف سود و زیان ناشی از کار است. آنچه باعث می‌شود تا سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی به یک منطقه جغرافیای جذب شود، وجود شرایط لازم برای سودآوری فعالیت اقتصادی است که از وجود زیرساخت‌های حمل و نقل و منابع انرژی تا فرهنگ حاکم بر سیستم اداری – اجتماعی حاکم بر منطقه را شامل می‌شود.

توجه به تعلق خاطر محلی از طرف افراد توانمند بومی‌و همچنین امکان انباشت سرمایه‌های کوچک محلی افراد بومی‌در قالب صندوق‌های محلی و تعاونی‌های می‌تواند فرصت‌هایی برای سرمایه‌گذاری و کارآفرینی پایدار در منطقه باشد.

استفاده از توان‌های مالی اهالی بومی‌برای تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی می‌تواند فرصت‌های کارآفرینی مناسبی را برای منظومه ایجاد کند و به صورت پایدار توسعه منظومه را در پی داشته باشد.

علاوه بر برنامه‌های پیشران فرصت‌های تقویت فرصت‌های کارآفرینی موجود نیز می‌تواند در تقویت مشارکت بخش خصوصی در توسعه منظومه موثر باشد.

۱. حمایت از طرح‌های خودکفایی کمیته امداد امام خمینی (ره)در بخشهایی چون، احداث کارواش، توسعه دامداری، آلومینیوم کاری، جوشکاری، صنایع دستی و زنبورداری.
۲. حمایت از اداره اوقاف برای سرمایه گذاری در ۱۵۰۰ از اراضی خود:

برای احداث کارگاه بسته‌بندی و و قالبیافی اداره اوقاف به صورت مشارکتی زمین را در اختیار سرمایه گذار قرار می‌دهد.

۳. در شهر آببر و در مشارکت با آقای کریمی‌مهمانسرا با ۸ سوئیت احداث خواهد شد.
۴. برای توسعه فضای مورد استفاده در امامزاده سیدعلی قاضی یک میلیارد تومان هزینه شده است. در ۴۲۷ هکتار از اراضی متعلق به اداره اوقاف، حدود ۶ حلقه چاه کنده شده است و لوله‌گذاری مسیر انجام شده و احداث دو استخر مورد نیاز تا ۸٪ پیشرفت فیزیکی دارد. این پروژه زیتون کاری، با عنوان مرحوم آقاخان مظفرالدوله، به اشتغالزایی ۱۰۰ نفر منجر خواهد شود
۵. امکان جذب سرمایه گذاران بخش خصوصی برای احداث گلخانه و پرورش اسب و کارگاه‌های کوچک.
۶. استفاده از ظرفیت سرمایه گذاری اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی:

در سال ۱۳۹۴ تسهیلات به ارزش دو میلیارد تومان به شرکت تعاونی بسته بندی زیتون گیلوان پرداخت شده است. این تسهیلات بصورت ۳۰٪ آورده تعاونی ۷۰٪ آورده بانک توسعه تعاون پرداخت شده است.

پرداخت تسهیلات ۴۰۰ میلیون تومان به شرکت پرورش زیتون گیلانکشه که حدود ۴۵ نفر اشتغالزایی خواهد داشت از دیگر اقدامات مهم اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی بوده است.

۷. احداث مجموعه‌های مربوط به پرورش ماهی و شیلات که در حال حاضر در روستاهای طارم در حال ساخت می‌باشد.

۸. معرفی محصولات تولیدشده در سایت و ارائه برندهای معروف در بروشور و کتابچه وزارت تعاون
۹. ایجاد زمینه برای شرکت در نمایشگاه‌های خارجی و داخلی جهت واگذاری غرفه‌های ارزان جهت عرضه محصولات منطقه طارم

جمع بندی طرح‌های و پروژه‌های پیشنهادی طرح

در مجموع ۷۸ پروژه مرتبط با طرح‌های پشتیبان زنجیره ارزش، ۸۵ پروژه مرتبط با برنامه‌های تکمیل زنجیره ارزش پیشنهاد شده است. ۱۶۳ طرح پشتیبان و پیشران به عنوان موتور محرک توسعه منظومه قلمداد می‌شود و در اولویت اجرایی قرار دارد.

علاوه بر پروژه‌های پشتیبان و پیشران، برای حل سایر مسائل و مشکلات و همچنین استفاده از توانمندی‌های منظومه ۱۸۶ پروژه پیشنهاد شده است. مجموع پروژه‌های پیشنهادشده برای منظومه بخش مرکزی شهرستان طارم ۳۴۹ پروژه است.

جدول ۸۴: مجموع پروژه‌های پیشنهادی منظومه (پشتیبان، پیشران و سایر پروژه‌ها)

موضوع	تعدادپروژه	۵ سال اول	۵ سال دوم	۵ سال سوم
خدمات رفاهی	۱۰۲			
زیرساخت ارتباطی	۵			
حوزه آب	۹			
طرح های مرتبط با ایمن سازی و کاهش خط سوانح طبیعی	۲۲			
پروژه‌های مرتبط با پدافند غیرعامل	۵			
پروژه‌های مرتبط با حفاظت از منابع طبیعی و پایداری محیط‌زیست	۱۱			
سایر طرح‌ها و پروژه‌های مرتبط با حوزه کشاورزی	۱۵			
طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی در حوزه دامداری	۶			
توسعه فعالیتهای استخراجی (معادن) و صنعتی (با تاکید بر صنایع تبدیلی)	۱۶			
جمع سایر پروژه‌ها	۱۸۶			
جمع کل (پشتیبان، پیشران و سایر پروژه‌ها)	**۳۴۹**			

۲-۲-۷-۳- طرح‌ها و پروژه‌ها در سطح روستاهای منظومه

طرح‌ها و پروژه‌های در سطح روستاها به صورت نمودار نشان داده شده است.

تصویر ۴: تصاویر پروژه های محرک و پیشران با رویکرد اقتصادی به تفکیک حوزه ها و سکونتگاههای آن

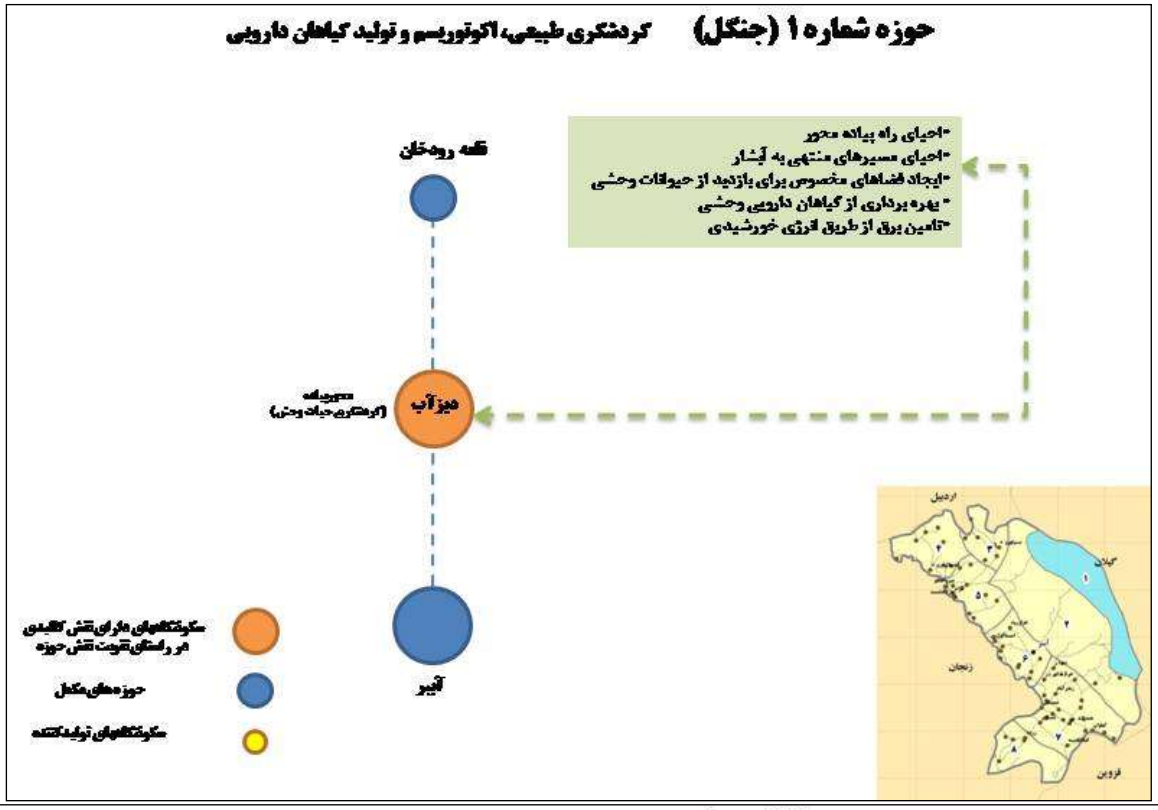

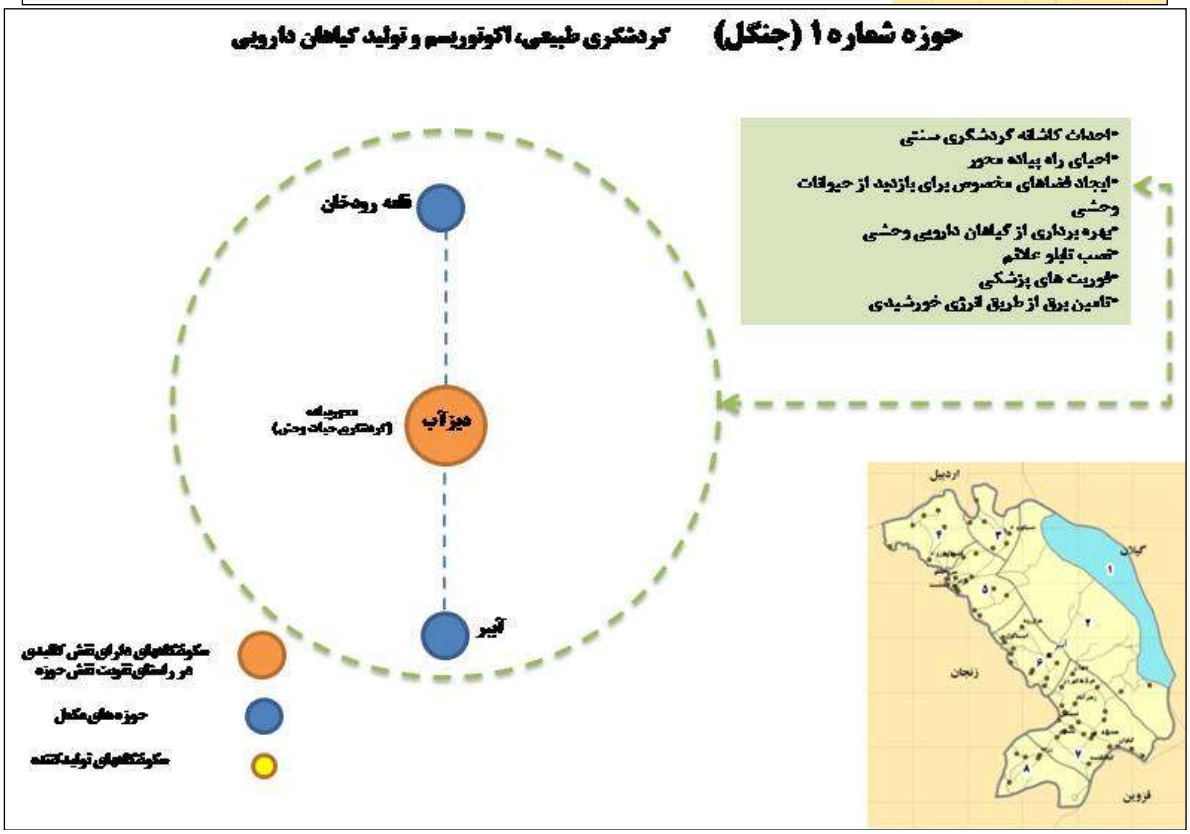

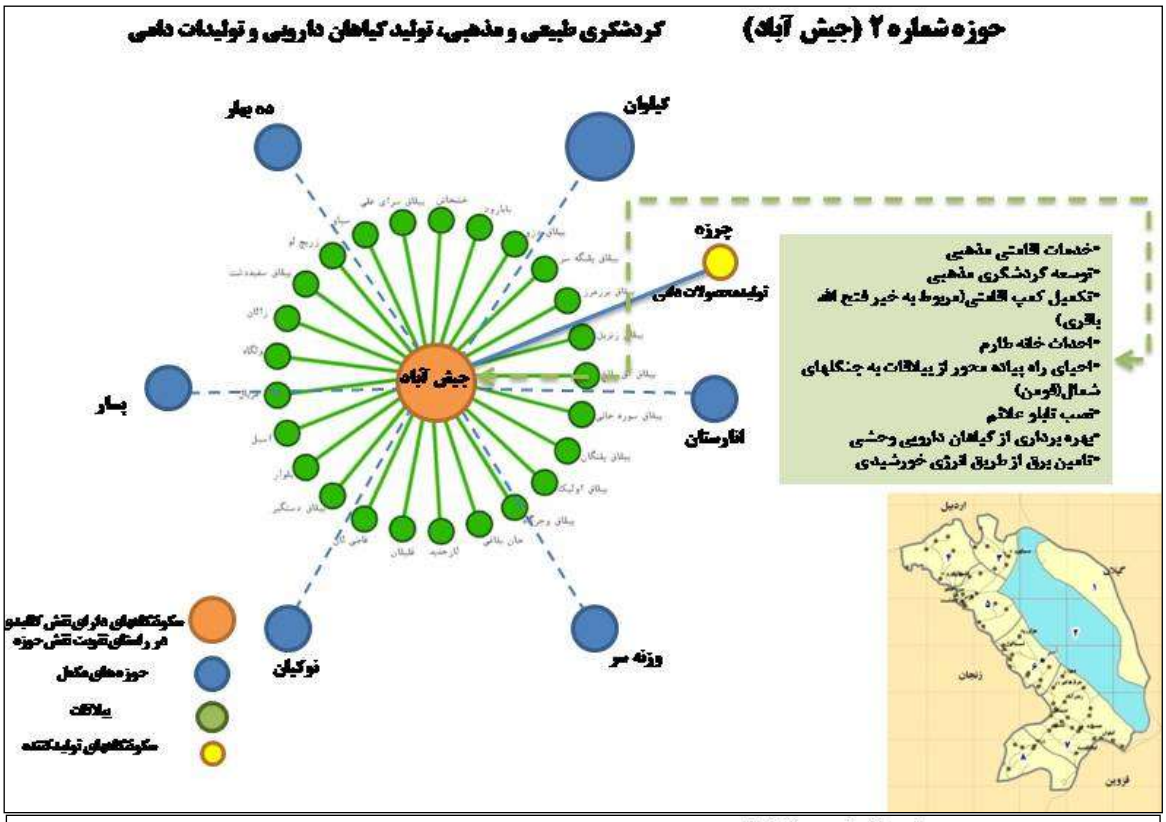
حوزه شماره ۲ (جیش آباد)
گردشگری طبیعی و مذهبی، تولید گیاهان دارویی و تولیدات دامی
ده بیار
گیلوان
چروزه
تولیدمحصولات دامی
جیش آباد
بسار
انارستان
نوکیان
وزنه سر
-خدمات اقامتی مذهبی
-توسعه گردشگری مذهبی
-تکمیل کمپ اقامتی(مربوط به خیر فتح الله باقری)
-احداث خانه طارم
-احیای راه پیاده محور از ییلاقات به جنگلهای شمال(قومن)
-نصب تابلو علائم
-بهره برداری از گیاهان دارویی وحشی
-تامین برق از طریق انرژی خورشیدی
مکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
ییلاقات
مکونتگاههای تولیدکننده
اردبیل
زنجان
قزوین

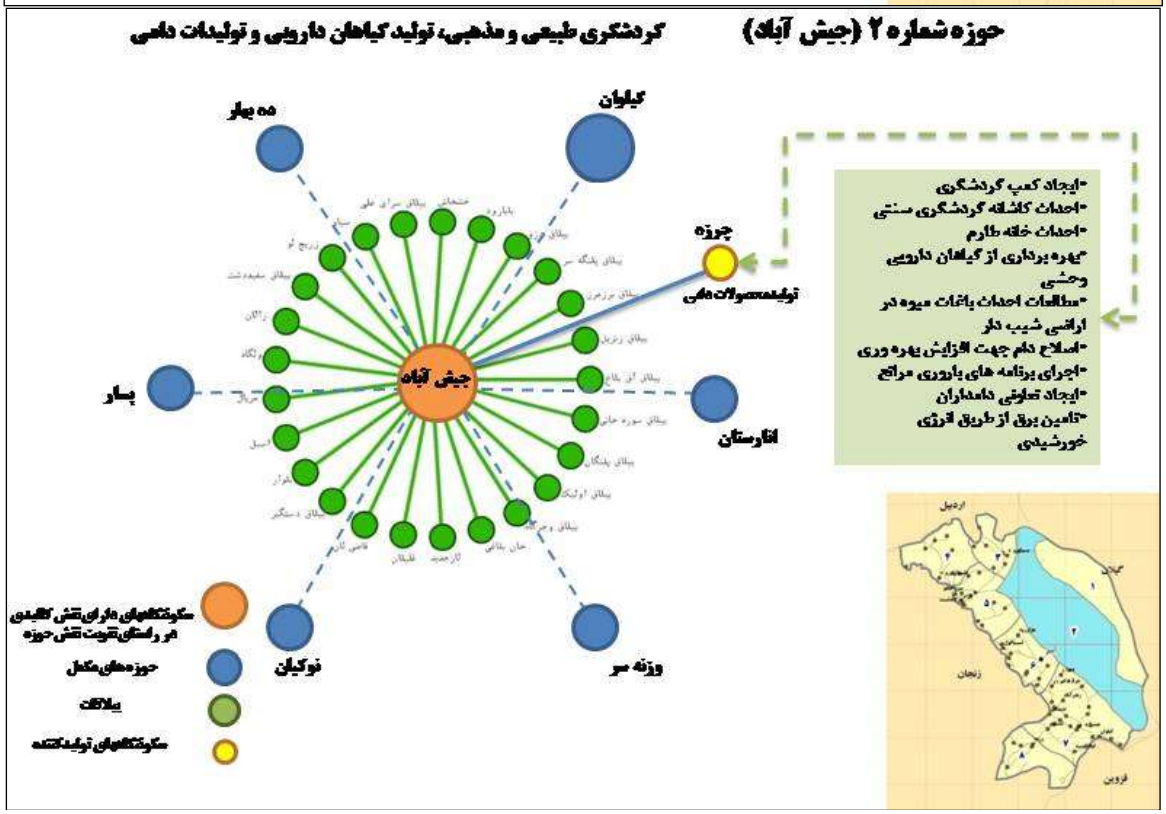
حوزه شماره ۲ (جیش آباد)
گردشگری طبیعی و مذهبی، تولید گیاهان دارویی و تولیدات دامی
ده بیار
گیلوان
چروزه
تولیدمحصولات دامی
جیش آباد
بسار
انارستان
نوکیان
وزنه سر
-ایجاد کمپ گردشگری
-احداث کاشانه گردشگری سنتی
-احداث خانه طارم
-بهره برداری از گیاهان دارویی وحشی
-مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-تامین برق از طریق انرژی خورشیدی
مکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
ییلاقات
مکونتگاههای تولیدکننده
اردبیل
زنجان
قزوین

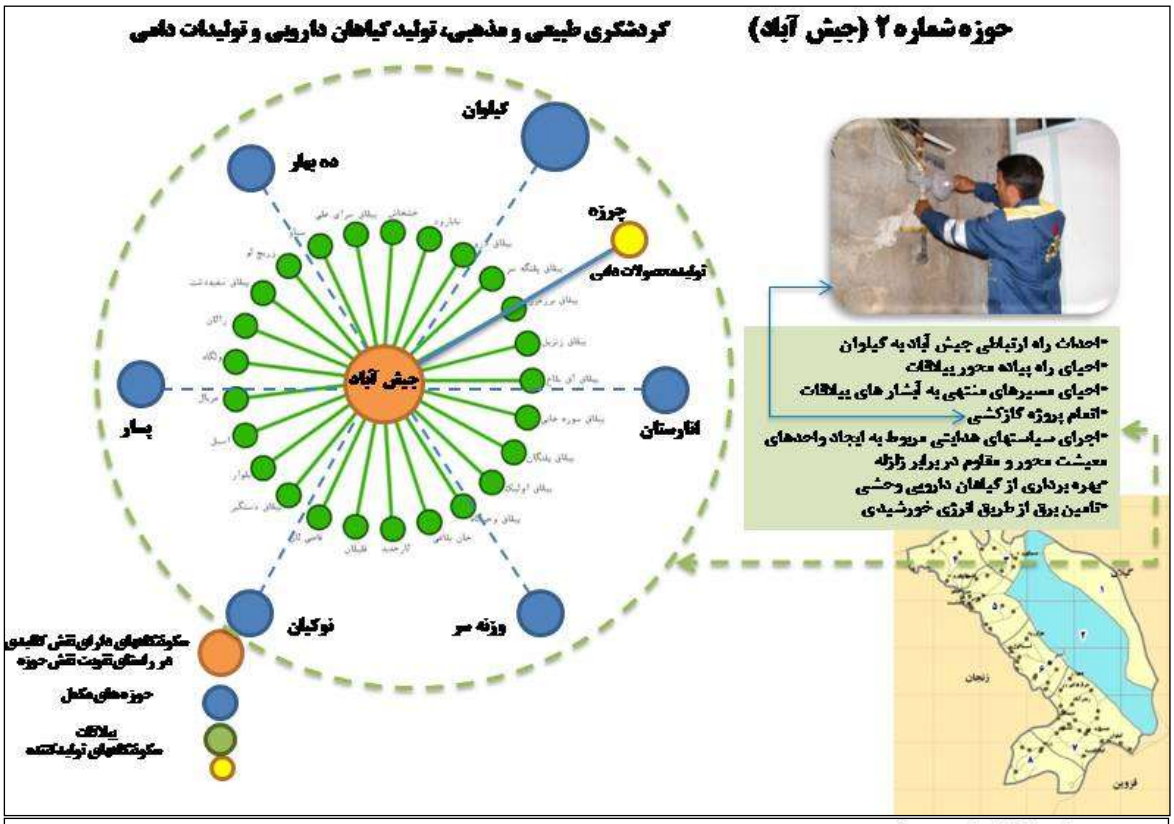
حوزه شماره ۲ (جیش آباد)
گردشگری طبیعی و مذهبی، تولید کیاهان دارویی و تولیدات دامی
کیاوان
ده بیار
چرزه
تولیدمحصولات دامی
جیش آباد
پسار
انارستان
نوکیان
وزنه سر
•احداث راه ارتباطی جیش آباد به کیاوان
•احیای راه پیاده محور ییلاقات
•احیای مسیرهای منتهی به آبشار های ییلاقات
•اتمام پروژه گازکشی
•اجرای سیاستهای هدایتی مربوط به ایجاد واحدهای معیشت محور و مقاوم در برابر زلزله
•بهره برداری از گیاهان دارویی وحشی
•تامین برق از طریق انرژی خورشیدی
سکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
ییلاقات
سکونتگاههای تولیدکننده
زنجان
قزوین

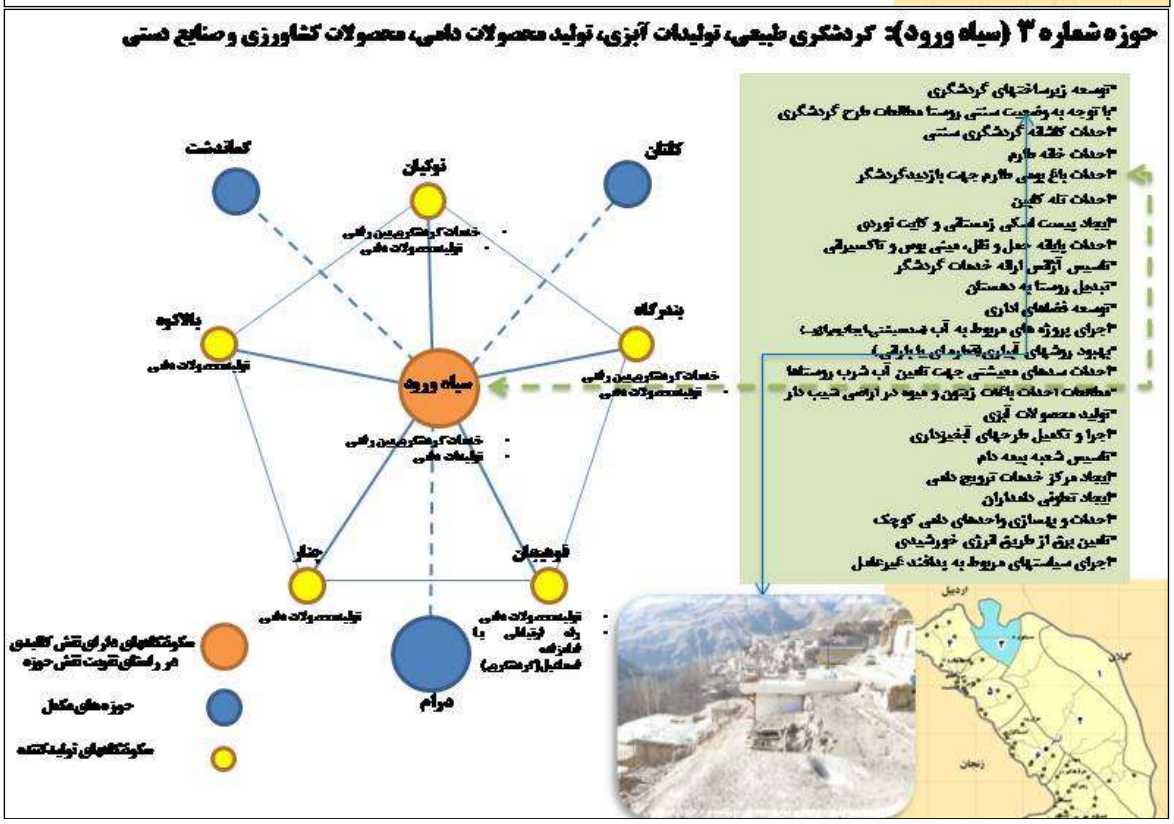
حوزه شماره ۳ (سیاه ورود): گردشگری طبیعی، تولیدات آبزی، تولید محصولات دامی، محصولات کشاورزی و صنایع دستی
•توسعه زیرساختهای گردشگری
•با توجه به وضعیت سنتی روستا مطالعات طرح گردشگری
•احداث کارگاه گردشگری سنتی
•احداث خانه طارم
•احداث باغ بومی طارم جهت بازدید گردشگر
•احداث تله کاپین
•ایجاد پیست اسکی زمستانی و کابت تورنی
•احداث بابانه حمل و نقل، مینی بوس و تاکسیرانی
•تاسیس آژانس ارائه خدمات گردشگر
•تبدیل روستا به دهستان
•توسعه خدماتی اداری
•اجرای پروژه های مربوط به آب شستشوی (بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
•احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
•مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
•تولید محصولات آبزی
•اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
•تاسیس شعبه بیمه دام
•ایجاد مرکز خدمات ترویج دامی
•ایجاد تعاونی دامداران
•احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
•تامین برق از طریق انرژی خورشیدی
•اجرای سیاستهای مربوط به بافندگی غیرعامل
کماندشت
نوکیان
کلتان
بلاکوه
بندرگاه
سیاه ورود
خدمات گردشگری-بین راهی
تولیدمحصولات دامی
چنار
قوهیدان
دوآم
تولیدمحصولات دامی
راه فرعی یا شاخه فرعی (گردشگری)
سکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
اردبیل
زنجان

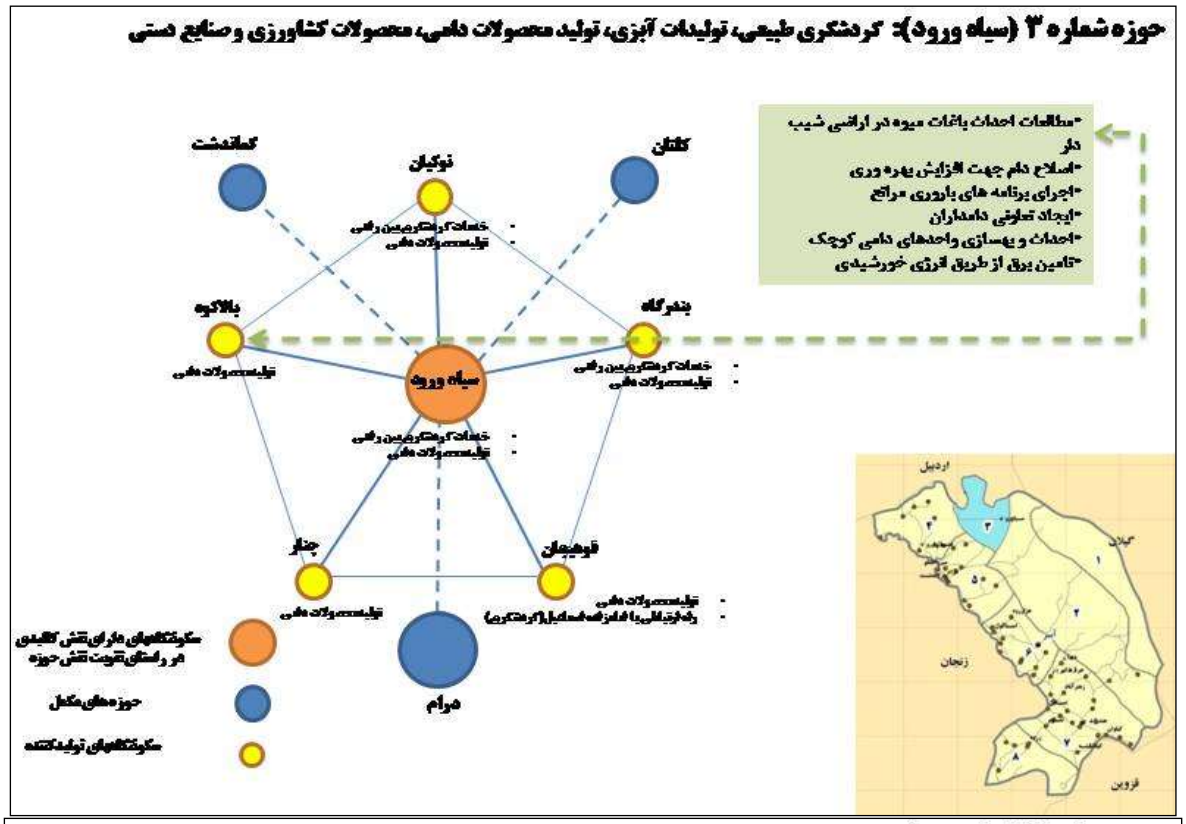
حوزه شماره ۳ (سیاه ورود): گردشگری طبیعی، تولیدات آبزی، تولید محصولات دامی، محصولات کشاورزی و صنایع دستی
-مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
-تامین برق از طریق انرژی خورشیدی
کماندشت
نوکیان
کلتان
بالاکوه
بندرگاه
سیاه ورود
چنار
قوهیجان
درام
خدمات گردشگری بین راهی
تولید محصولات دامی
تولید محصولات دامی
رانندگانی با انگیزه اسب سواری (گردشگری)
مکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
مکونتگاههای تولیدکننده
اردبیل
گیلان
زنجان
قزوین

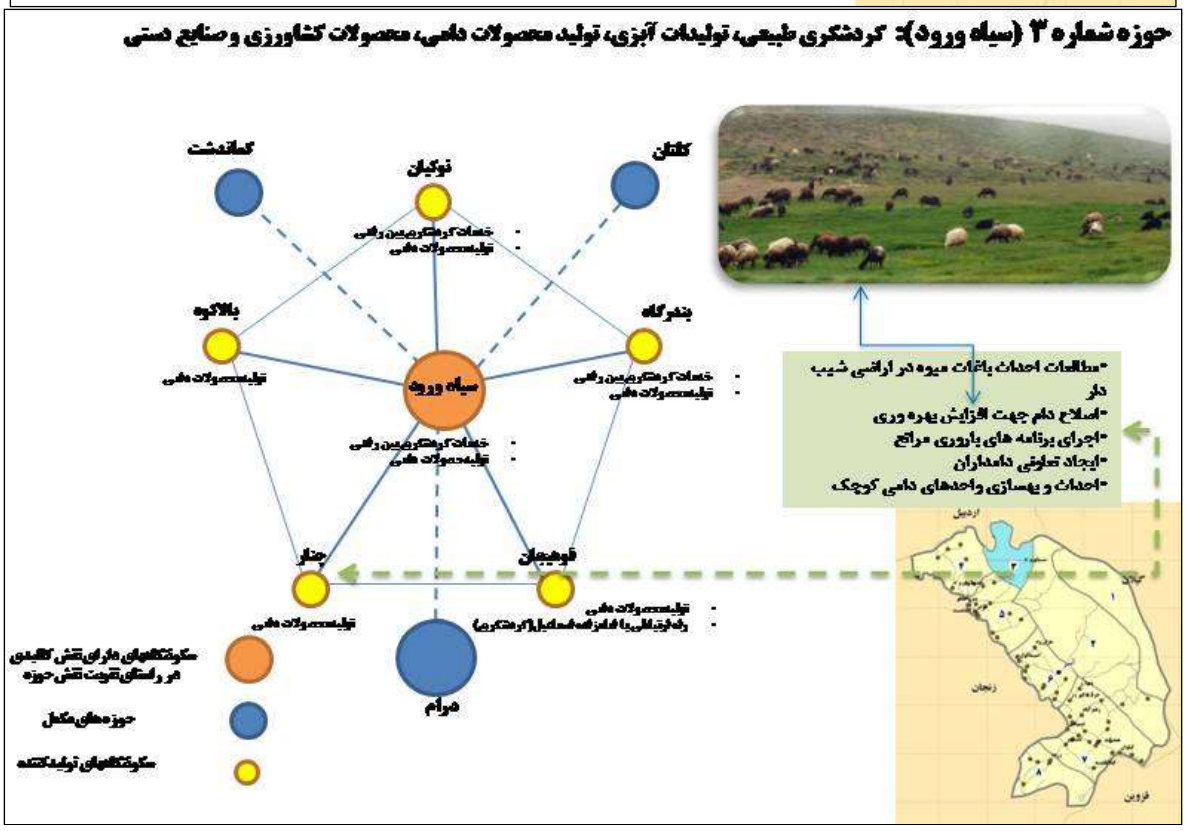
حوزه شماره ۳ (سیاه ورود): گردشگری طبیعی، تولیدات آبزی، تولید محصولات دامی، محصولات کشاورزی و صنایع دستی
-مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
کماندشت
نوکیان
کلتان
بالاکوه
بندرگاه
سیاه ورود
چنار
قوهیجان
درام
خدمات گردشگری بین راهی
تولید محصولات دامی
تولید محصولات دامی
رانندگانی با انگیزه اسب سواری (گردشگری)
مکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
مکونتگاههای تولیدکننده
اردبیل
گیلان
زنجان
قزوین

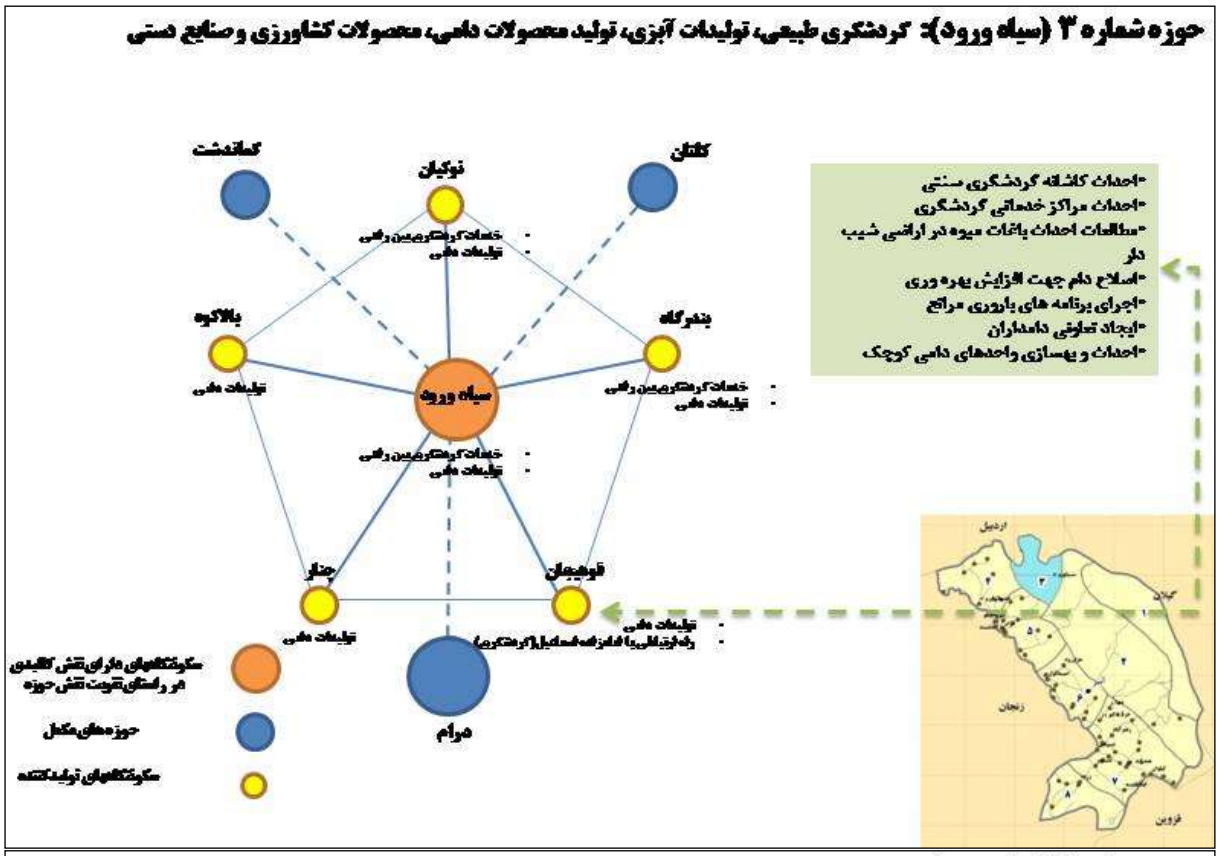
حوزه شماره ۳ (سیاه ورود): گردشگری طبیعی، تولیدات آبزی، تولید محصولات دامی، محصولات کشاورزی و صنایع دستی
کماندشت
نوکیان
کلتان
بالاکوه
بندرگاه
سیاه ورود
جنار
قوهبدان
طارم
تولیدات دامی
خدمات گردشگری،دین و فاهی
سکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده
احداث کاشانه گردشگری سنتی
احداث مراکز خدماتی گردشگری
مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های باروری مراتع
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
اردبیل
گیلان
زنجان
قزوین

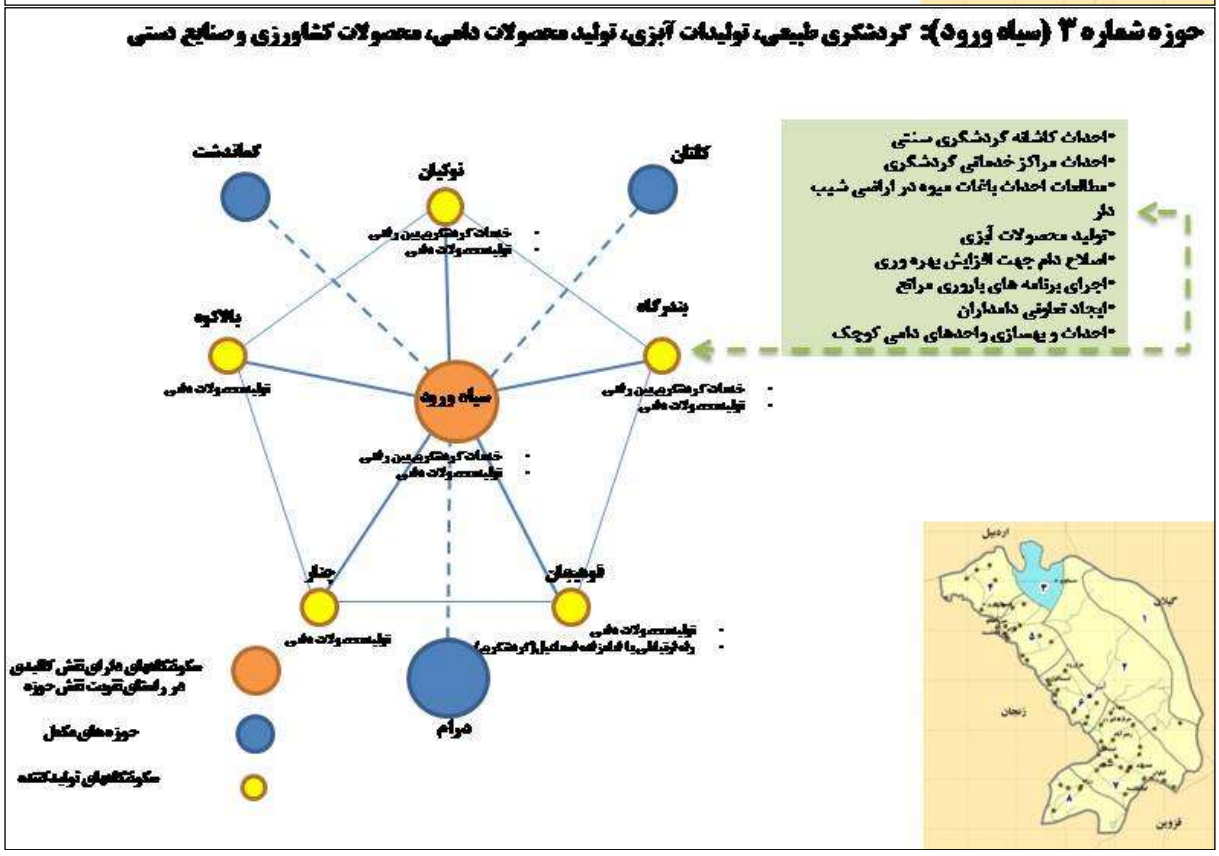
حوزه شماره ۳ (سیاه ورود): گردشگری طبیعی، تولیدات آبزی، تولید محصولات دامی، محصولات کشاورزی و صنایع دستی
کماندشت
نوکیان
کلتان
بالاکوه
بندرگاه
سیاه ورود
جنار
قوهبدان
طارم
تولیدات محصولات دامی
خدمات گردشگری،دین و فاهی
سکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده
احداث کاشانه گردشگری سنتی
احداث مراکز خدماتی گردشگری
مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
تولید محصولات آبزی
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های باروری مراتع
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
اردبیل
گیلان
زنجان
قزوین

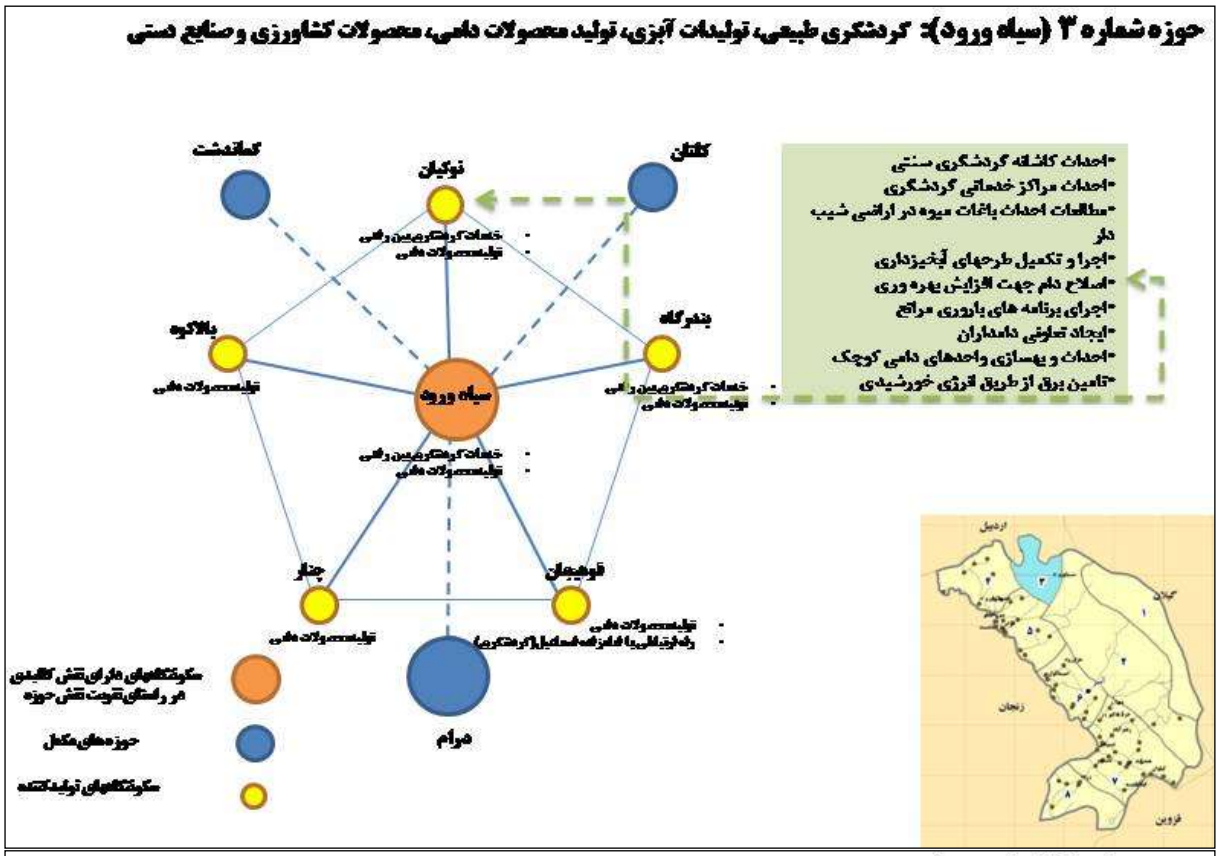
حوزه شماره ۳ (سیاه ورود): گردشگری طبیعی، تولیدات آبزی، تولید محصولات دامی، محصولات کشاورزی و صنایع دستی
کماندشت
نوکیان
کلتان
بلاکوه
بندرگاه
سیاه ورود
چنار
قوهیمان
درام
خدمات گردشگری-بین راهی
تولید محصولات دامی
راه ارتباطی با قلمرو فعالیت (گردشگری)
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده
-احداث کارگاه گردشگری سنتی
-احداث مراکز خدماتی گردشگری
-مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
-اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
-تامین برق از طریق انرژی خورشیدی
اردبیل
زنجان
قزوین

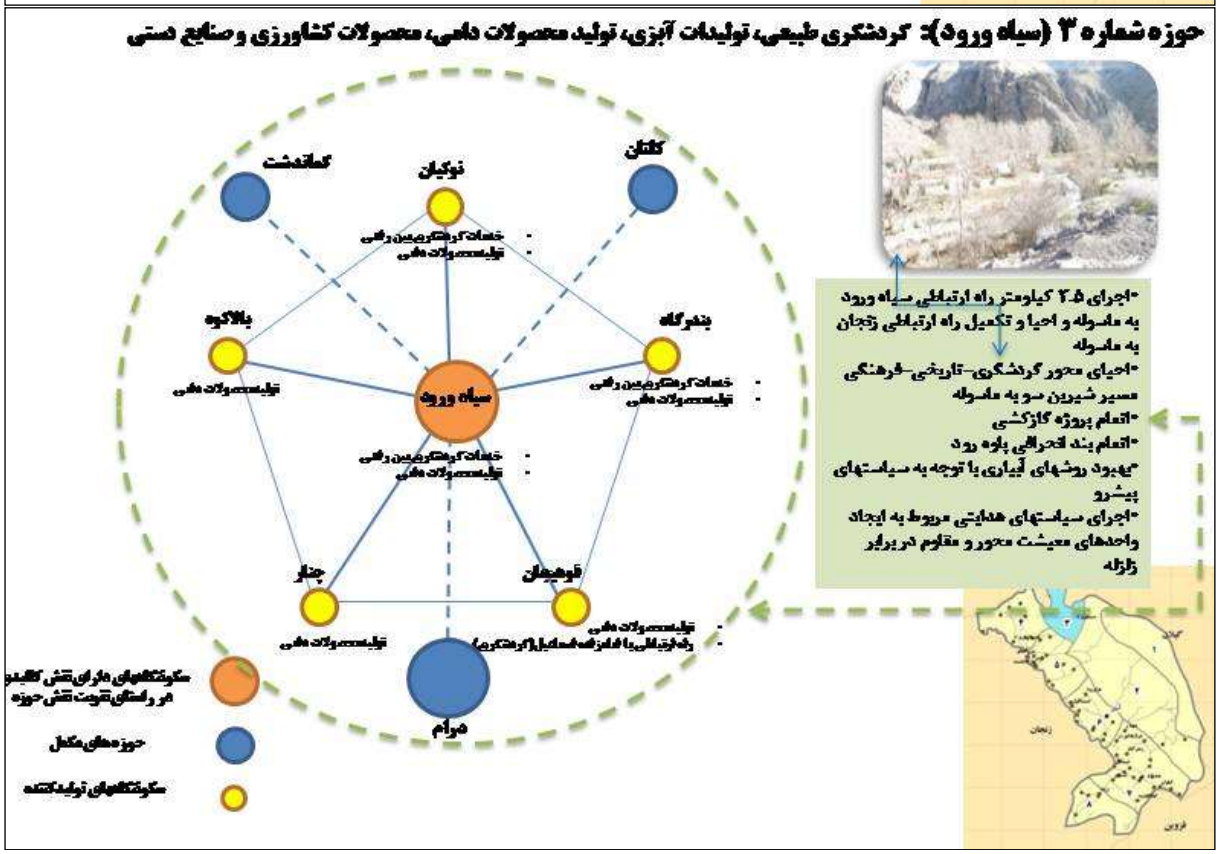
حوزه شماره ۳ (سیاه ورود): گردشگری طبیعی، تولیدات آبزی، تولید محصولات دامی، محصولات کشاورزی و صنایع دستی
کماندشت
نوکیان
کلتان
بلاکوه
بندرگاه
سیاه ورود
چنار
قوهیمان
درام
خدمات گردشگری-بین راهی
تولید محصولات دامی
راه ارتباطی با قلمرو فعالیت (گردشگری)
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده
-اجرای ۲۵ کیلومتر راه ارتباطی سیاه ورود به ماسوله و احیا و تکمیل راه ارتباطی زنجان به ماسوله
-احیای محور گردشگری-تاریخی-فرهنگی مسیر شیرین سو به ماسوله
-اتمام پروژه گازکشی
-اتمام بند انحرافی پاوه رود
-بهبود روشهای آبیاری با توجه به سیاستهای پیش رو
-اجرای سیاستهای هدایتی مربوط به ایجاد واحدهای معیشت محور و مقاوم در برابر زلزله
زنجان
قزوین

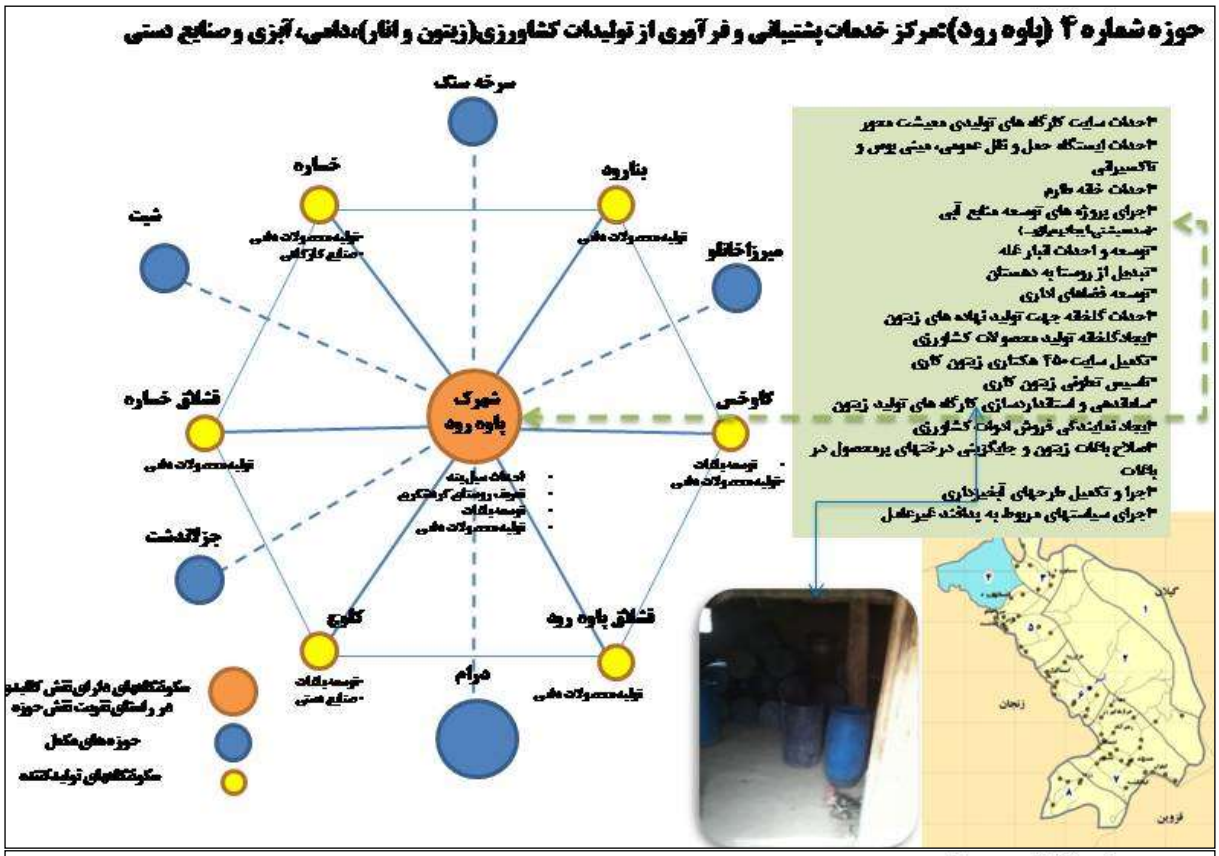
حوزه شماره ۴ (پاوه رود):مرکز خدمات پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار)،دامی، آبزی و صنایع دستی
سرخه سنگ
خساره
بناروه
شیت
میرزاخانلو
شهرک پاوه رود
قشلاق خساره
کاوخی
جزاقندشت
کاوج
قشلاق پاوه رود
دوآم
تولید محصولات دامی
توسعه باغات
تولید محصولات دامی
تعریف روستای گردشگری
احداث سایبنه
توسعه باغات
تولید محصولات دامی
سکونتگاههای دارای پتش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
زنجان
قزوین

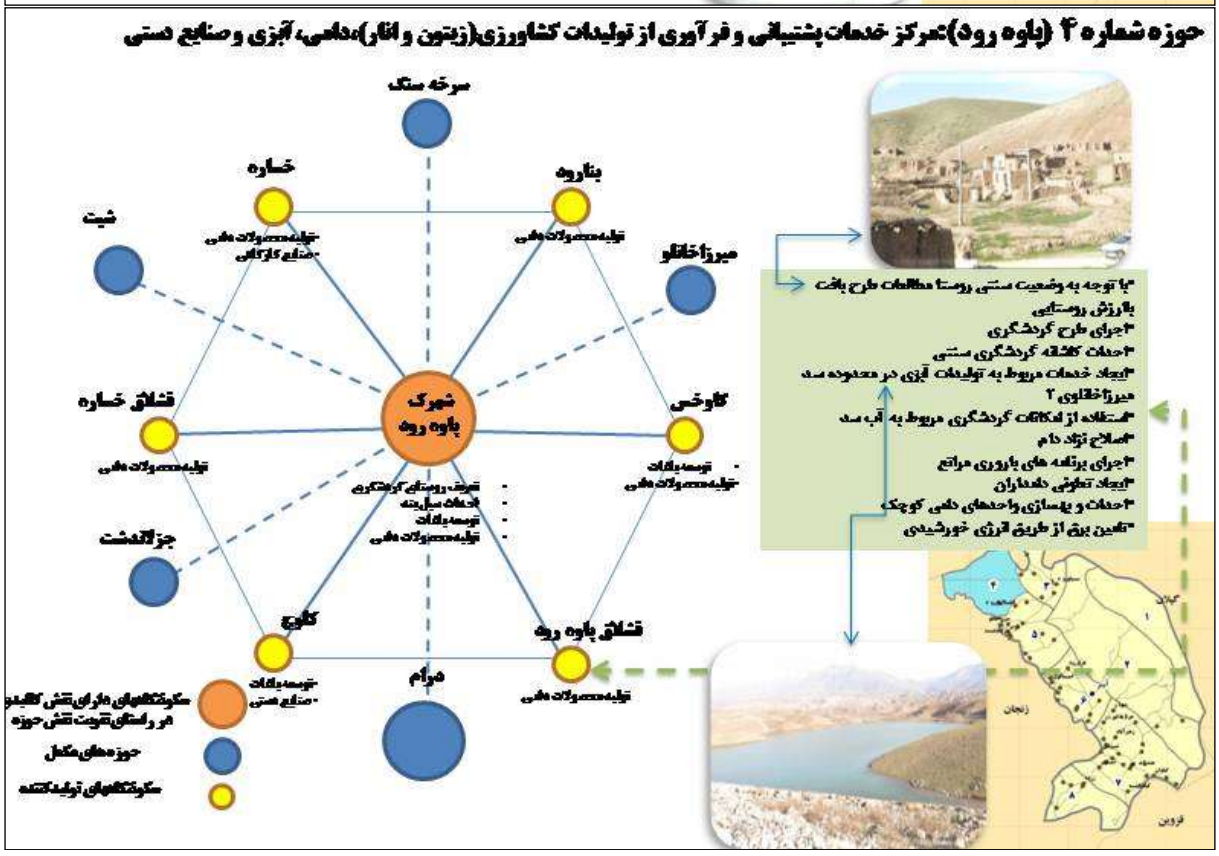
حوزه شماره ۴ (پاوه رود):مرکز خدمات پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار)،دامی، آبزی و صنایع دستی
سرخه سنگ
خساره
بناروه
شیت
میرزاخانلو
شهرک پاوه رود
قشلاق خساره
کاوخی
جزاقندشت
کاوج
قشلاق پاوه رود
دوآم
تولید محصولات دامی
توسعه باغات
تولید محصولات دامی
تعریف روستای گردشگری
احداث سایبنه
توسعه باغات
تولید محصولات دامی
سکونتگاههای دارای پتش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
زنجان
قزوین

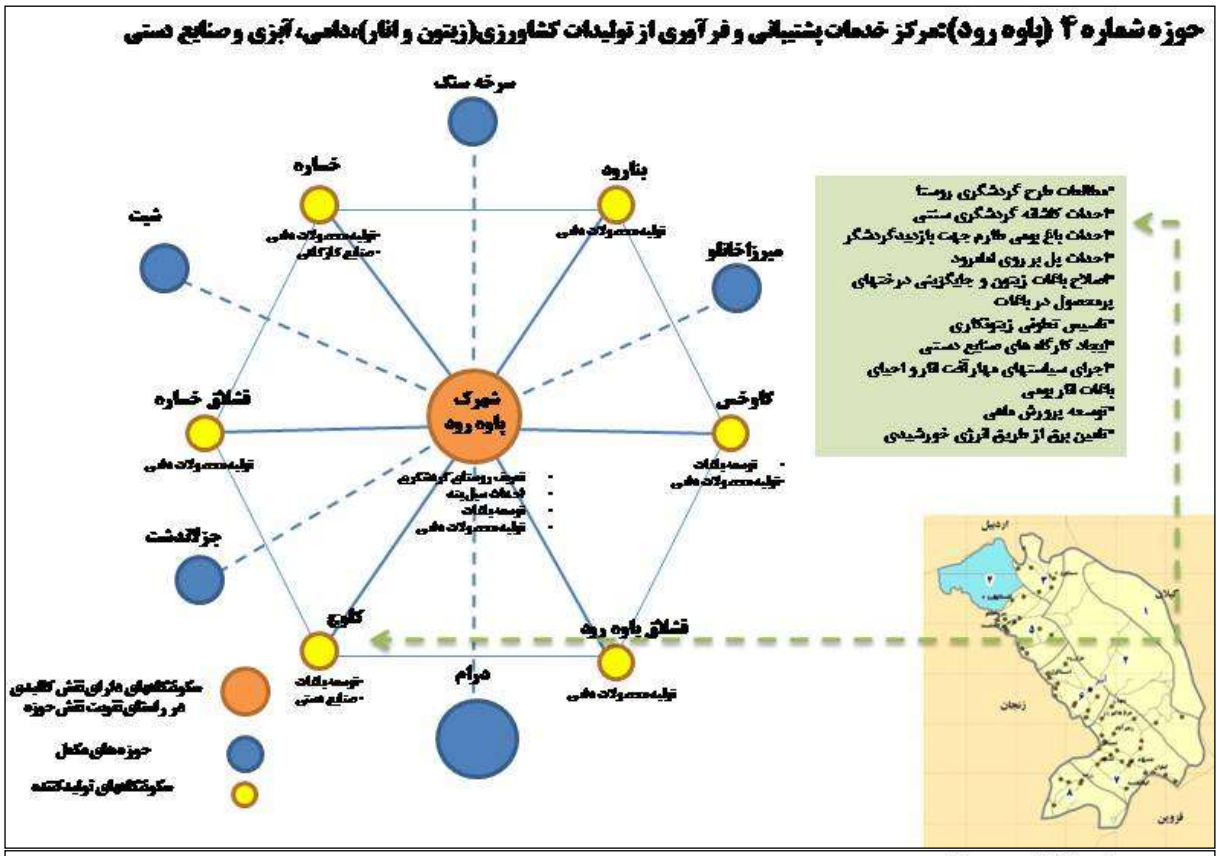
حوزه شماره ۴ (پاوه رود):مرکز خدمات پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار)،دامی، آبزی و صنایع دستی
سرخه سنگ
خاره
بناروه
شیت
میرزاخانلو
قشلاق خاره
شهرک پاوه رود
کاوخی
جزاندشت
کاوج
قشلاق پاوه رود
درام
سکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
مطالعات طرح گردشگری روستا
احداث کارگاه گردشگری سنتی
احداث باغ نمونه طارم جهت بازدید گردشگر
احداث پل بر روی رودخانه
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
ایجاد کارگاه های صنایع دستی
اجرای سیاستهای مبارزه آفات انار و احیای باغات انار بومی
توسعه پرورش دامی
تامین برق از طریق انرژی خورشیدی

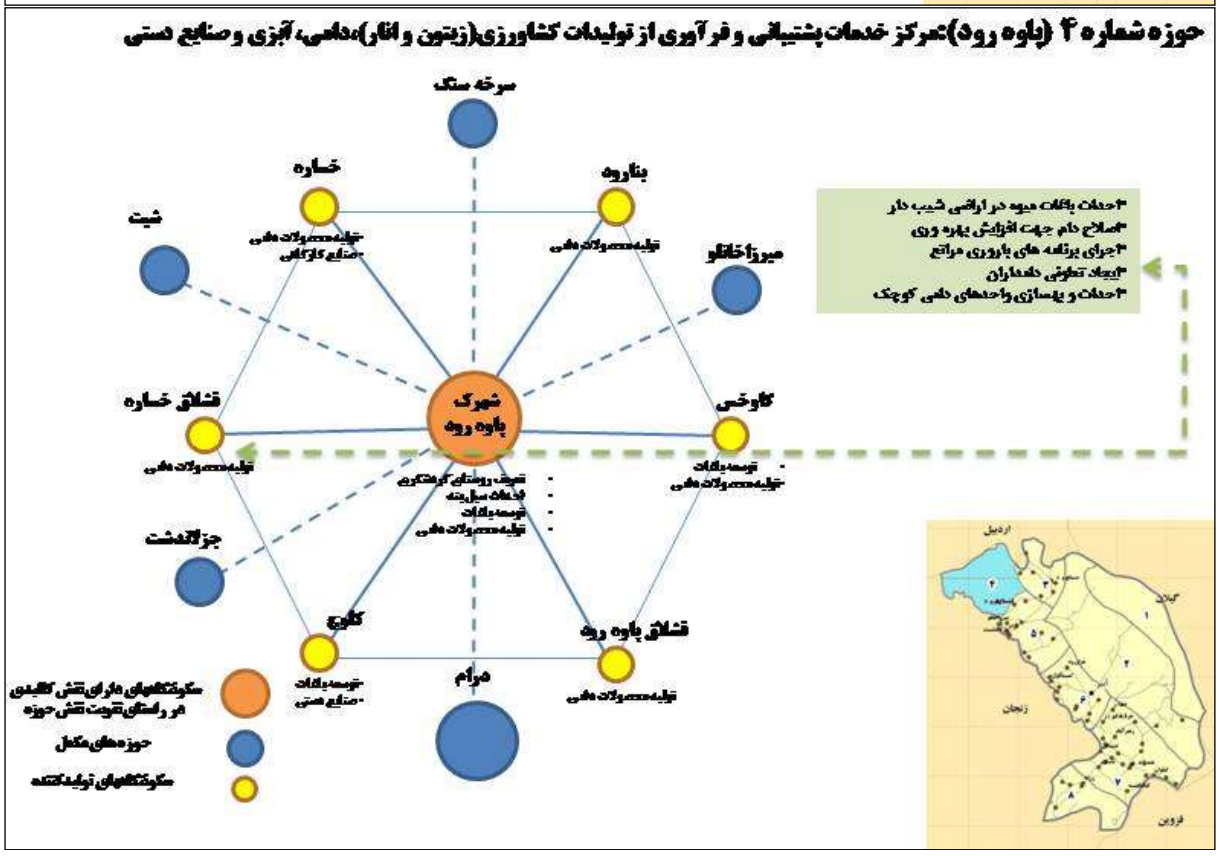
حوزه شماره ۴ (پاوه رود):مرکز خدمات پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار)،دامی، آبزی و صنایع دستی
سرخه سنگ
خاره
بناروه
شیت
میرزاخانلو
قشلاق خاره
شهرک پاوه رود
کاوخی
جزاندشت
کاوج
قشلاق پاوه رود
درام
سکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های بارورسازی مراتع
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

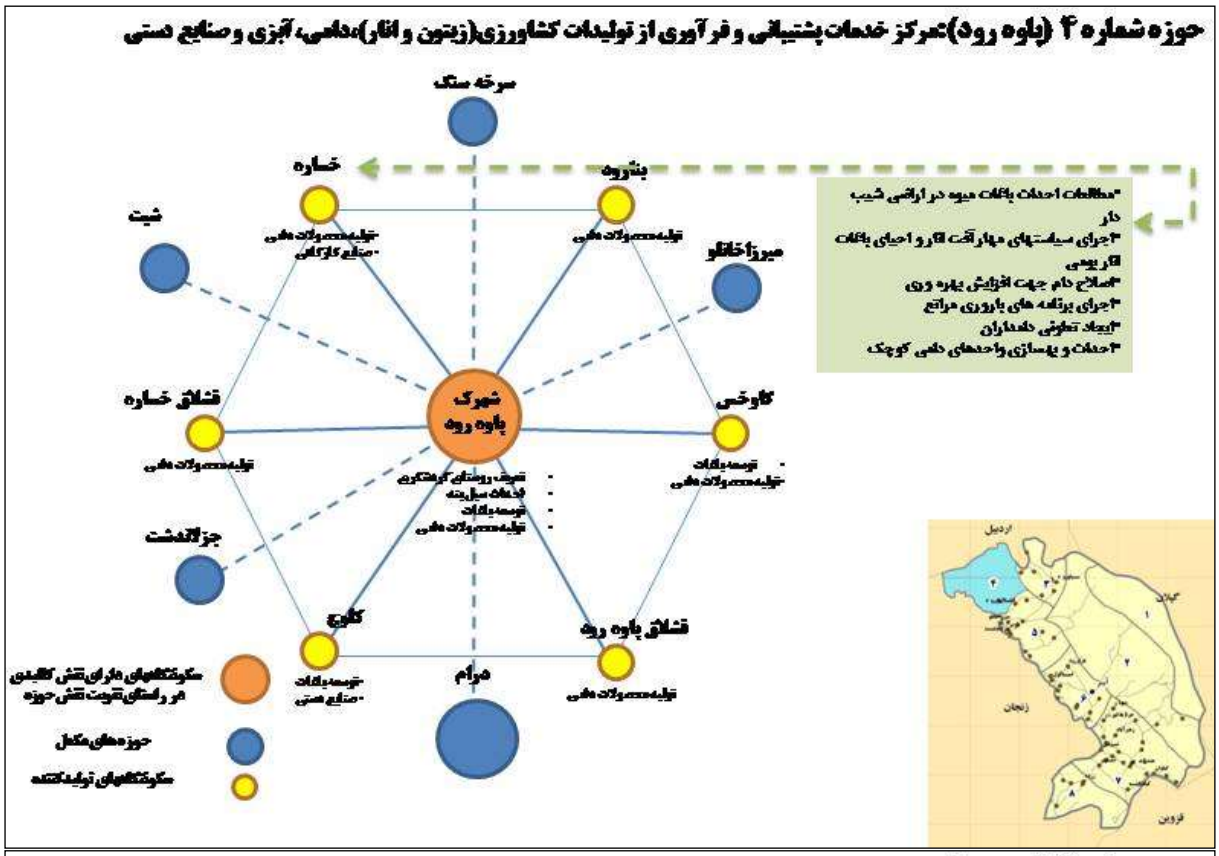
حوزه شماره ۴ (پاوه رود):مرکز خدمات پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار)،دامی، آبزی و صنایع دستی
سرخه سنگ
خاره
بناروه
شیت
میرزاخانلو
قشلاق خاره
شهرک پاوه رود
کاوخی
جزاندشت
کاوج
قشلاق پاوه رود
درام
مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
اجرای سیاستهای مهار آفت انار و احیای باغات انار پیری
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های باروری مراتع
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
حوزه‌های مکمل
زنجان
قزوین

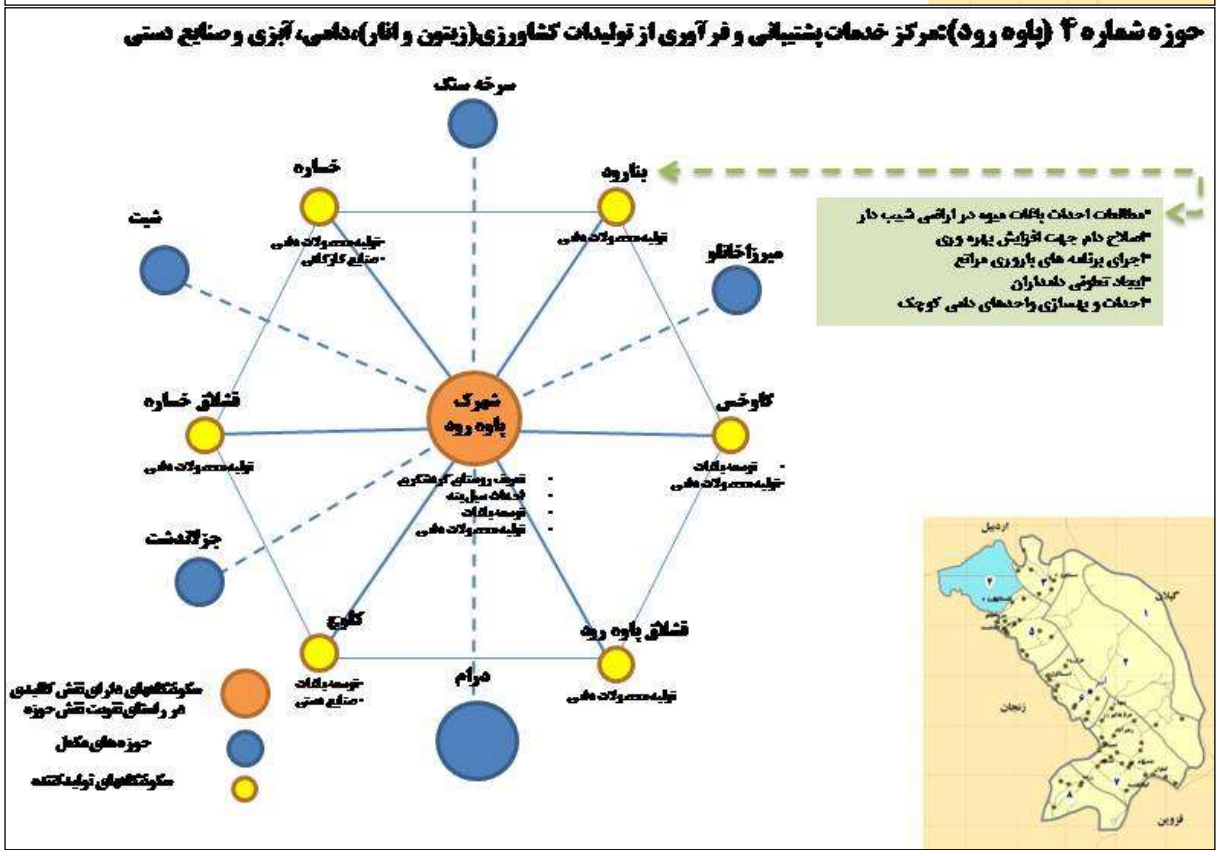
حوزه شماره ۴ (پاوه رود):مرکز خدمات پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار)،دامی، آبزی و صنایع دستی
سرخه سنگ
خاره
بناروه
شیت
میرزاخانلو
قشلاق خاره
شهرک پاوه رود
کاوخی
جزاندشت
کاوج
قشلاق پاوه رود
درام
مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های باروری مراتع
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
حوزه‌های مکمل
زنجان
قزوین

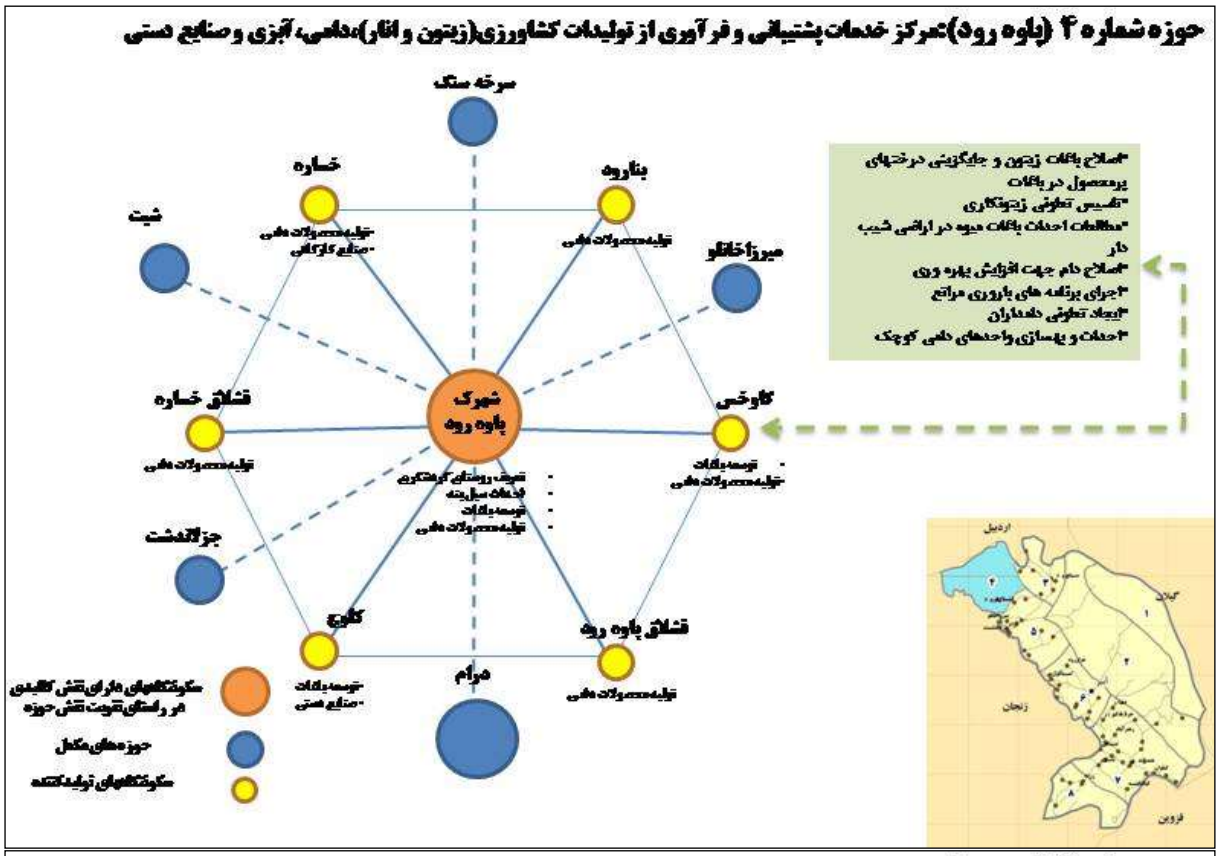
حوزه شماره ۴ (پاوه رود):مرکز خدمات پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار)،دامی، آبزی و صنایع دستی
سرخه سنگ
خساره
بناروه
شیت
میرزاخانلو
قشلاق خساره
کاوخی
شهرک پاوه رود
جزاندشت
کلوج
قشلاق پاوه رود
درام
-اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
-تاسیس تعاونی زیتونکاری
-مطالعات احداث باغات میوه در اراضی شیب دار
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

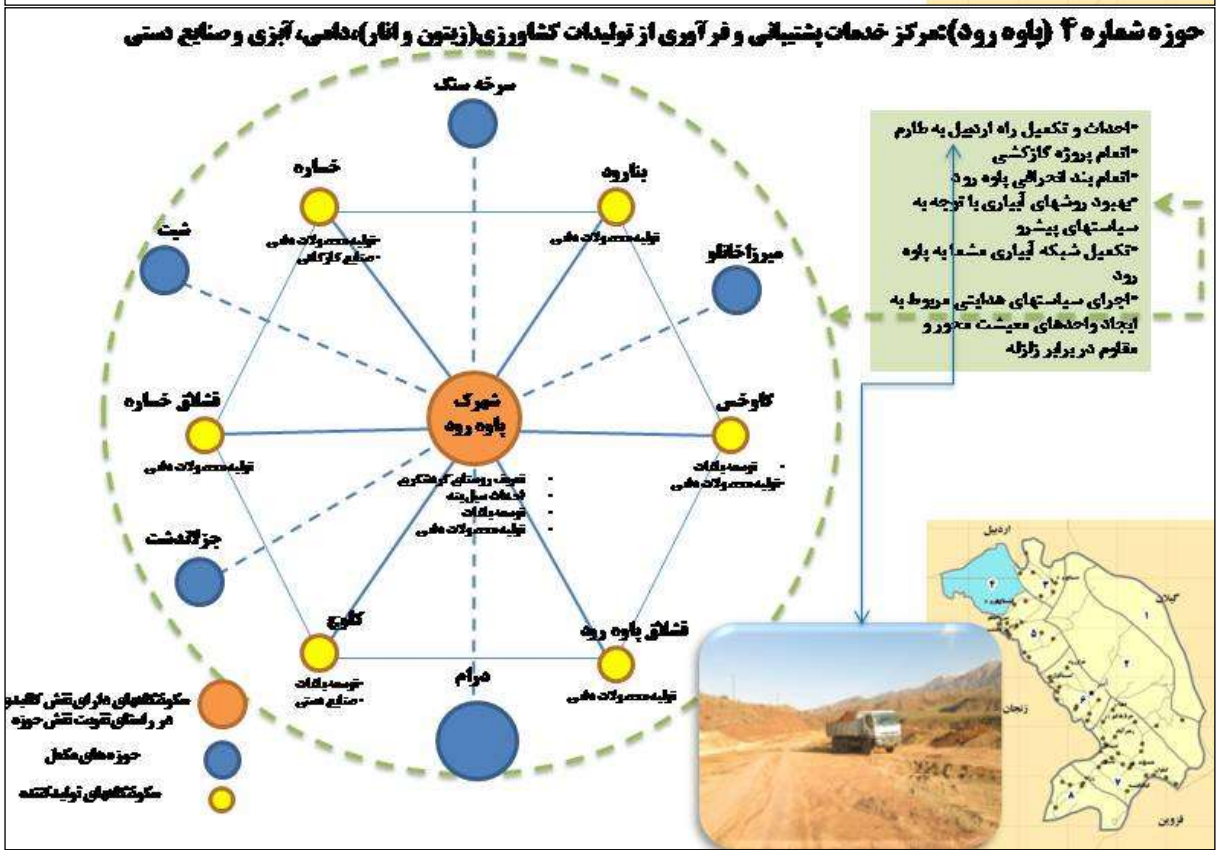
حوزه شماره ۴ (پاوه رود):مرکز خدمات پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار)،دامی، آبزی و صنایع دستی
سرخه سنگ
خساره
بناروه
شیت
میرزاخانلو
قشلاق خساره
کاوخی
شهرک پاوه رود
جزاندشت
کلوج
قشلاق پاوه رود
درام
-احداث و تکمیل راه اردبیل به طارم
-اتمام پروژه گازکشی
-اتمام بند انحرافی پاوه رود
-بهبود روشهای آبیاری با توجه به سیاستهای پیش رو
-تکمیل شبکه آبیاری مشعاب به پاوه رود
-اجرای سیاستهای هدایتی مربوط به ایجاد واحدهای معیشت محور و مقاوم در برابر زلزله
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

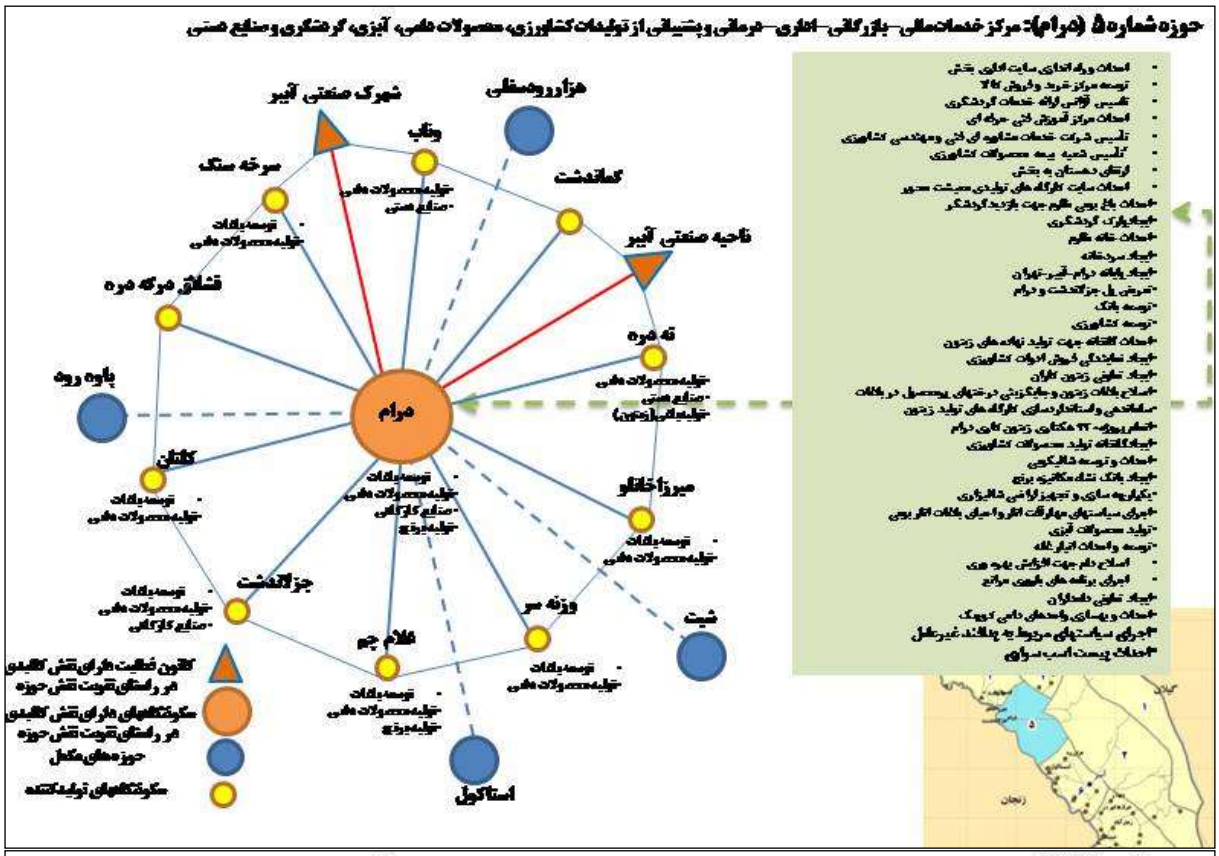
حوزه شماره ۵ (درام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
شهرک صنعتی آبیر
هزاررودمنلی
ونانب
سرخه سنگ
گماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه رود
درام
کلان
میرزاخانلو
جزاندشت
وزنه سر
شیت
غلام جم
استاکول
تولید محصولات دامی
صنایع دستی
توسعه باغات
تولید برنج
کانون فعالیت دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
احداث ورآه اندازی سایت اداری بخش
توسعه مراکز خرید وفروش کالا
تاسیس نوانی ارائه خدمات گردشگری
احداث مراکز فروش فنی حرفه ای
تاسیس شرکت خدمات مشاوره ای فنی ومهندسی کشاورزی
تاسیس شعبه بیمه محصولات کشاورزی
ارتقای دهستان به بخش
احداث سایت کارگاه های تولیدی سیمت سنور
احداث باغ بوی نظیم جهت بازدید گردشگر
ایجادپارک گردشگری
احداث خانه نظیم
ایجاد سردخانه
ایجاد پایانه درام-قیر-تهران
تعریض پل جزاندشت و درام
توسعه بانک
توسعه کشاورزی
احداث کانالها جهت تولید نهالهای زیتون
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
ایجاد تعاونی زیتون کاران
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پیرمحصول در باغات
ساماندهی واستانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
احیاء وبوژه ۲۲ هکتاری زیتون باغی درام
ایجادکانالها تولید محصولات کشاورزی
احداث و توسعه شالیکوبی
ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج
یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری
اجرای سیاستهای مبارزات انارو احیای باغات انار بومی
تولید محصولات آبزی
توسعه واحداث انبار غله
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های باروری مراتع
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
اجرای سیاستهای مربوط به پالایند غیرفعل
احداث پست آب سرای

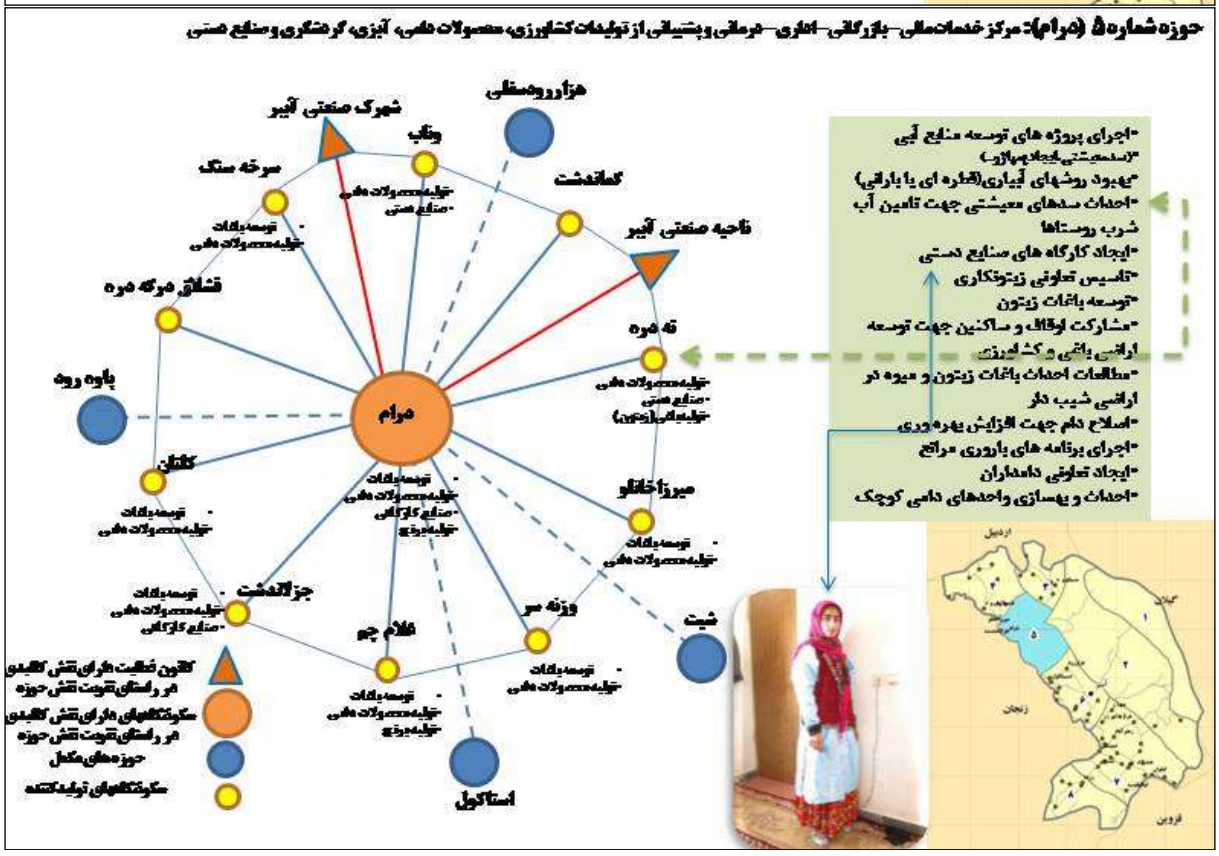
حوزه شماره ۵ (درام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
شهرک صنعتی آبیر
هزاررودمنلی
ونانب
سرخه سنگ
گماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه رود
درام
کلان
میرزاخانلو
جزاندشت
وزنه سر
شیت
غلام جم
استاکول
تولید محصولات دامی
صنایع دستی
توسعه باغات
تولید برنج
کانون فعالیت دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
-اجرای پروژه های توسعه منابع آبی
-(سدسیمینی ایجادمیاژو-)
-بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
-احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب
شرب روستاها
-ایجاد کارگاه های صنایع دستی
-تاسیس تعاونی زیتونکاری
-توسعه باغات زیتون
-مشارکت اوقاف و ساکنین جهت توسعه
اراضی باغی و کشاورزی
-مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در
اراضی شیب دار
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

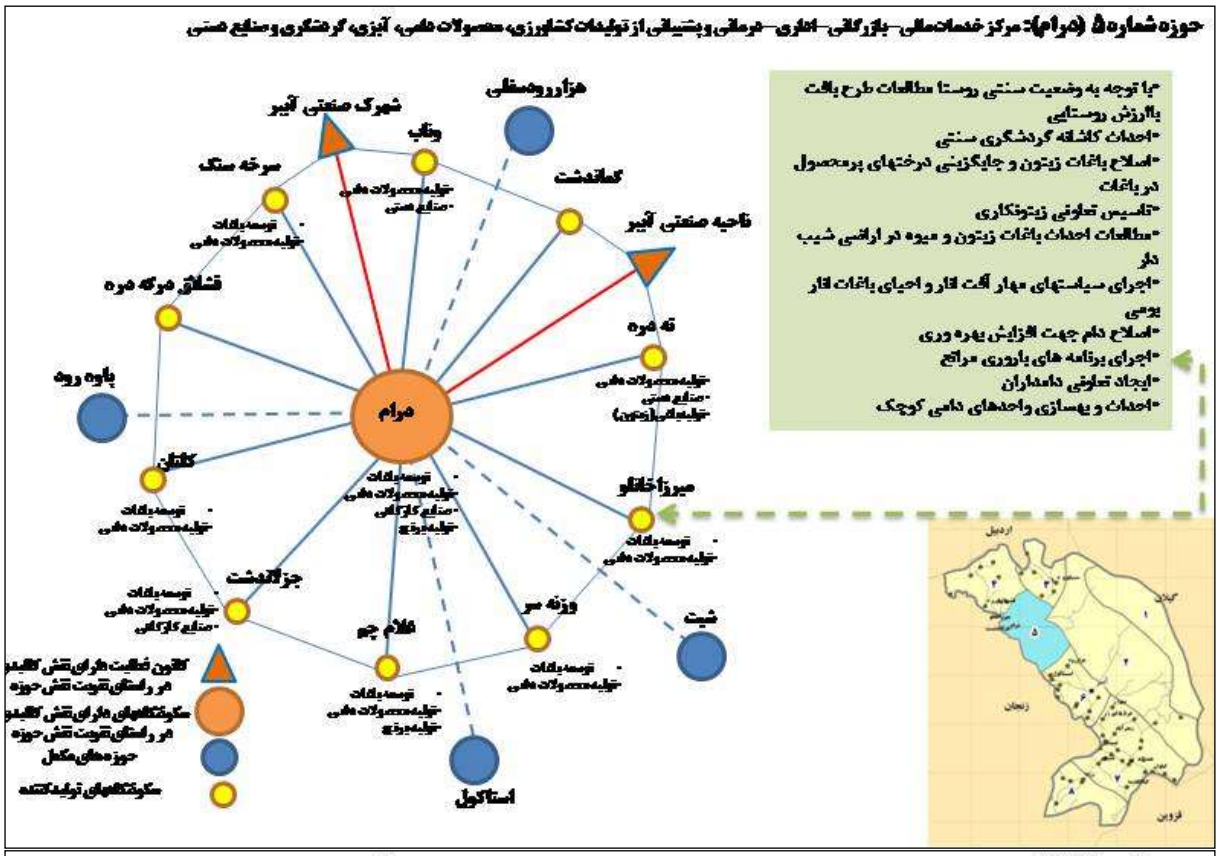
حوزه شماره ۵ (درام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاروه سفلی
شهرک صنعتی آبیر
ونانب
سرخه سنگ
گماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه روه
درام
کلان
میرزاخانلو
جزاگندشت
وزنه سر
شیت
قلام چم
استاکول
• با توجه به وضعیت صنتی روستا مطالعات طرح بافت باارزش روستایی
• احداث کارشکده گردشگری صنتی
• اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
• تاسیس تعاونی زیتونکاری
• مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
• اجرای سیاستهای مهار آفت انار و احیای باغات انار بومی
• اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
• اجرای برنامه های باروری مراتع
• ایجاد تعاونی دامداران
• احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

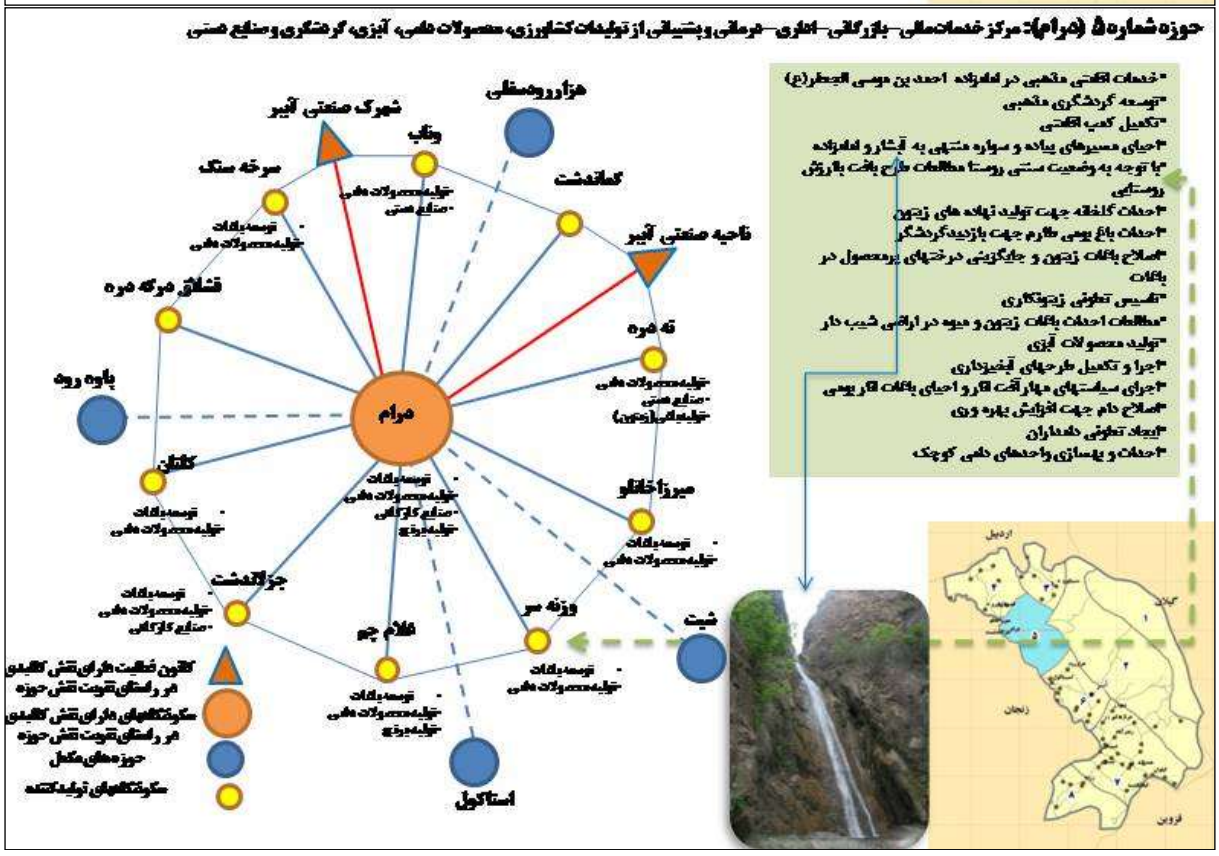
حوزه شماره ۵ (درام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاروه سفلی
شهرک صنعتی آبیر
ونانب
سرخه سنگ
گماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه روه
درام
کلان
میرزاخانلو
جزاگندشت
وزنه سر
شیت
قلام چم
استاکول
• خدمات اکانی مذهبی در امامزاده احمد بن موسی الکاظم(ع)
• توسعه گردشگری مذهبی
• تکمیل کمپ اکانی
• احیای مسیرهای پیاده و سواره منتهی به آبشار و امامزاده
• با توجه به وضعیت صنتی روستا مطالعات طرح بافت باارزش روستایی
• احداث کارشکده جهت تولید نهاده های زیتون
• احداث باغ بومی طارم جهت بازدید گردشگر
• اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
• تاسیس تعاونی زیتونکاری
• مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
• تولید محصولات آبزی
• اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
• اجرای سیاستهای مهار آفت انار و احیای باغات انار بومی
• اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
• ایجاد تعاونی دامداران
• احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

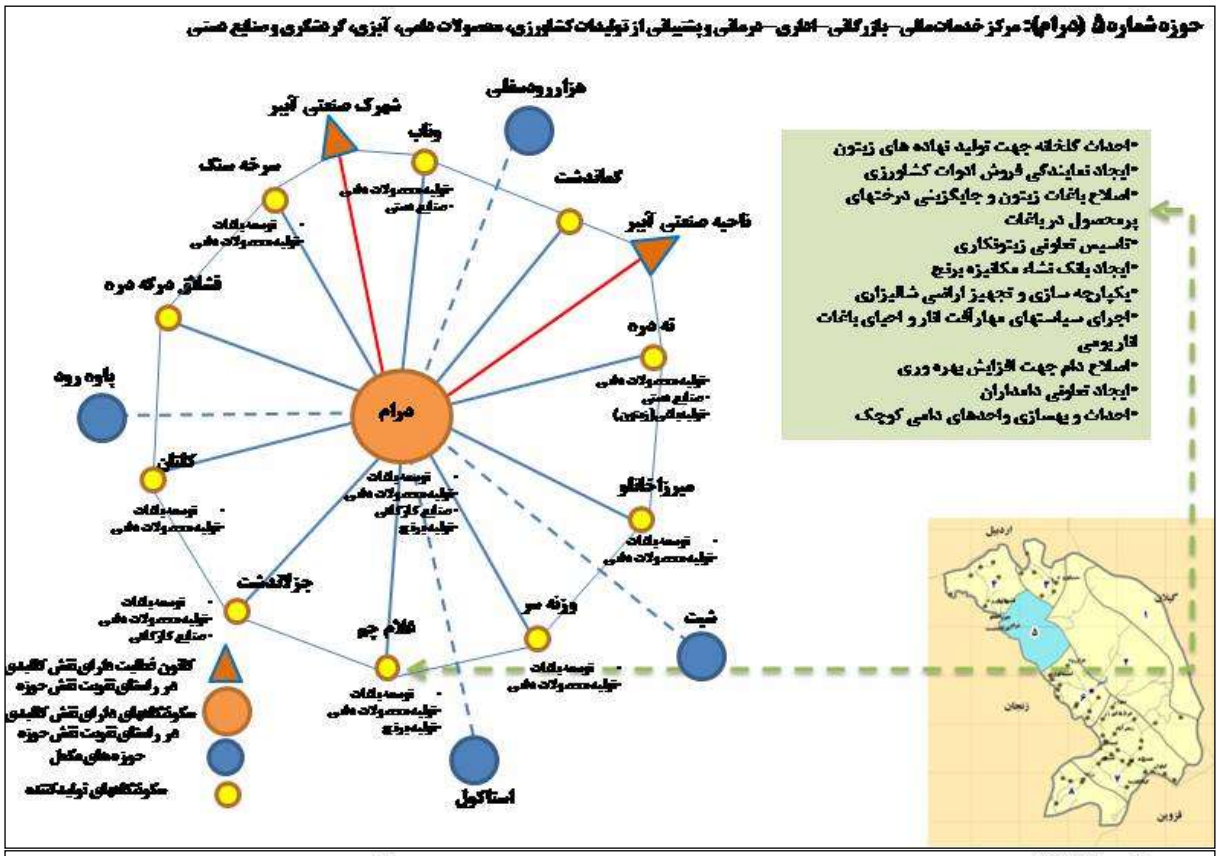
حوزه شماره ۵ (درام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاروه سفلی
شهرک صنعتی آبیر
ونانب
سرخه سنگ
گماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه رود
درام
کلان
میرزاخانلو
جزاندشت
وزنه سر
شیت
غلام جم
استاکول
-احداث گلخانه جهت تولید نهاده های زیتون
-ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
-اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
-تاسیس تعاونی زیتونکاری
-ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج
-یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری
-اجرای سیاستهای مهارگانت نار و احیای باغات نار بومی
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

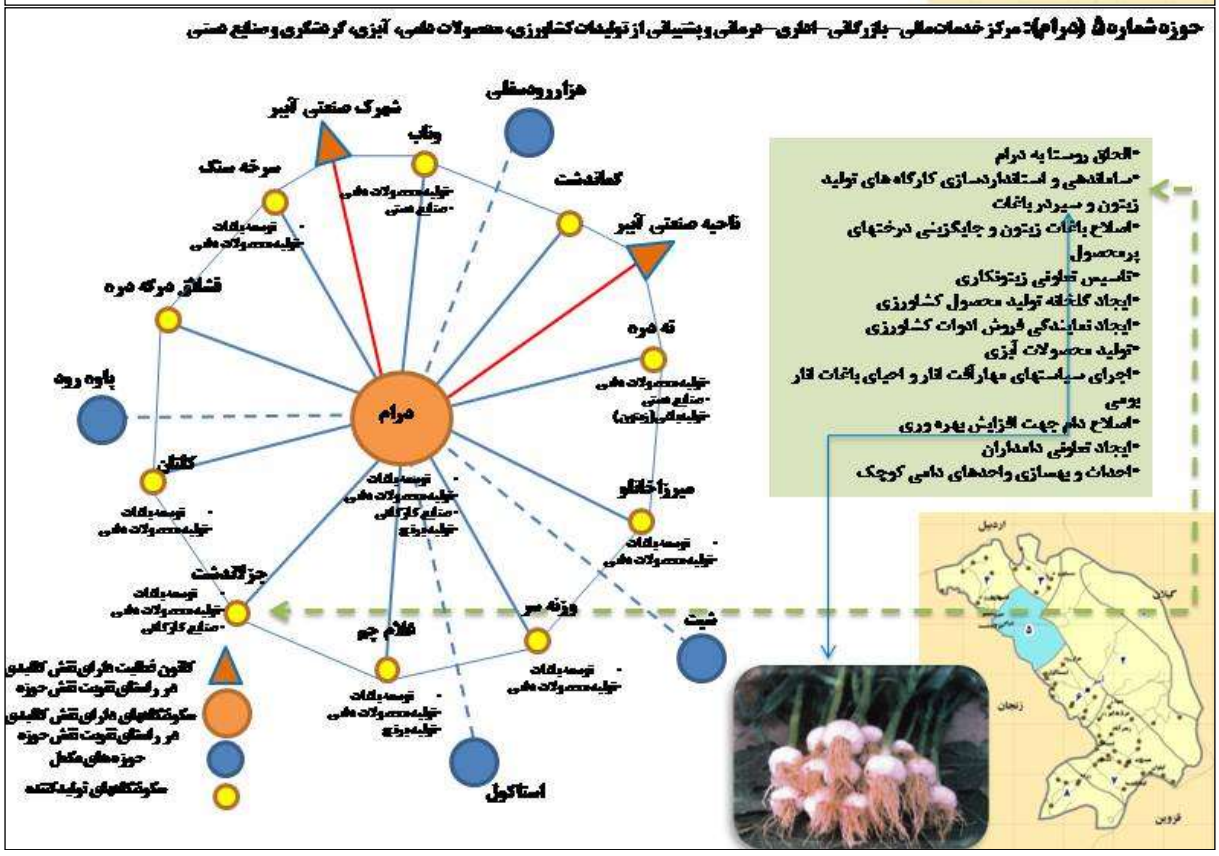
حوزه شماره ۵ (درام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاروه سفلی
شهرک صنعتی آبیر
ونانب
سرخه سنگ
گماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه رود
درام
کلان
میرزاخانلو
جزاندشت
وزنه سر
شیت
غلام جم
استاکول
-احداث روستا به درام
-ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون و میوه در باغات
-اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول
-تاسیس تعاونی زیتونکاری
-ایجاد گلخانه تولید محصول کشاورزی
-ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
-تولید محصولات آبزی
-اجرای سیاستهای مهارگانت نار و احیای باغات نار بومی
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

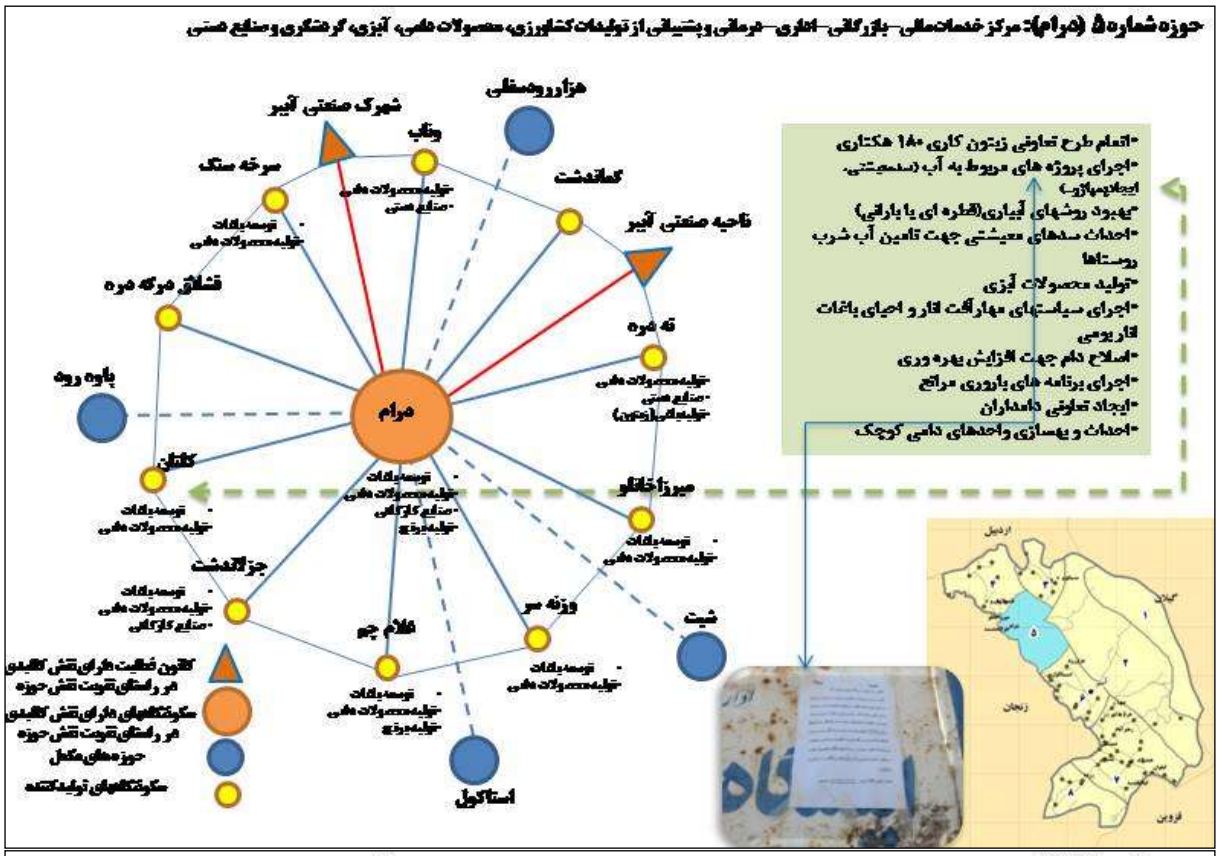
حوزه شماره ۵ (مرام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاروه سفلی
شهرک صنعتی آبیر
ونانب
سرخه سنگ
کماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه روه
مرام
کلان
میرزاخانلو
جزاندشت
وزنه سر
شیت
غلام جم
استاکول
-اتمام طرح تعاونی زیتون کاری ۱۸۰ هکتاری
-اجرای پروژه های مربوط به آب (سمیعتی، ایجادپمپاژ)
-بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
-احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
-تولید محصولات آبزی
-اجرای سیاستهای مهارکاشت انار و احیای باغات انار یومی
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

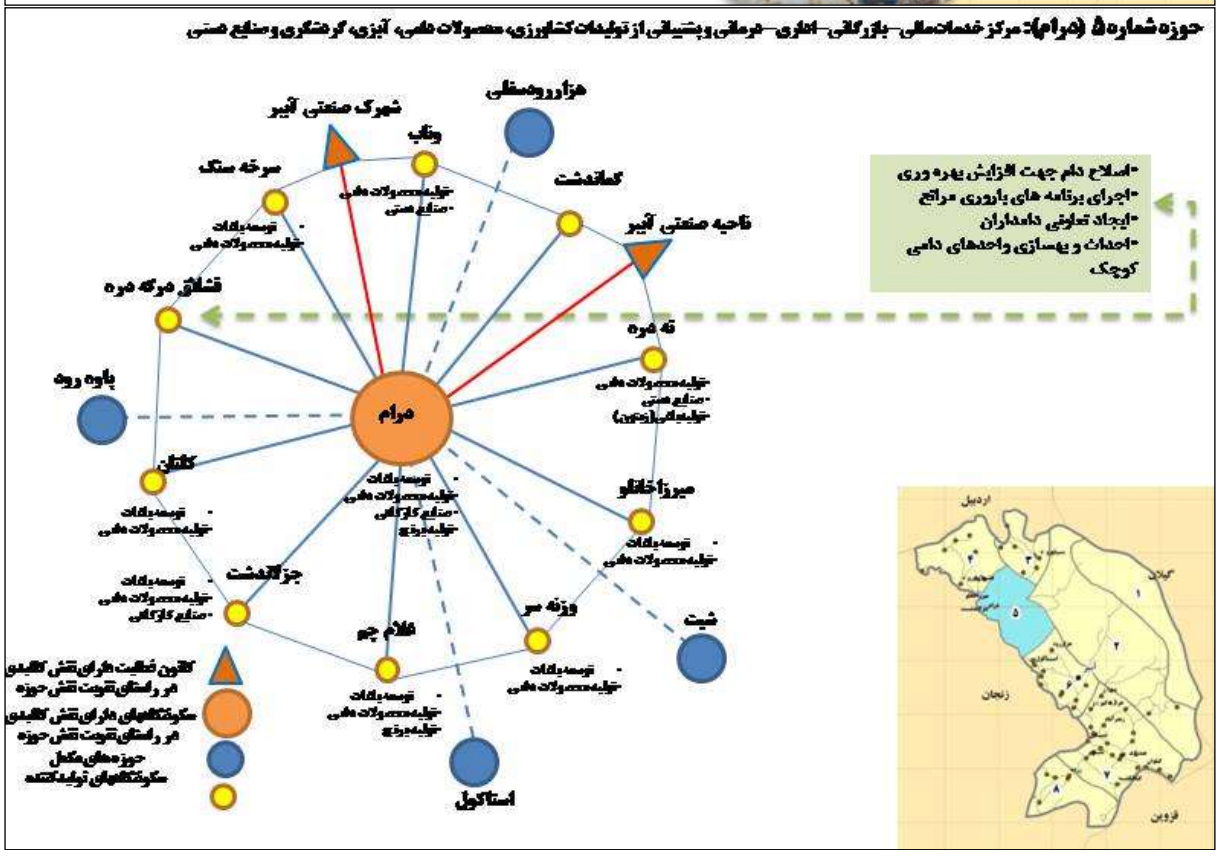
حوزه شماره ۵ (مرام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاروه سفلی
شهرک صنعتی آبیر
ونانب
سرخه سنگ
کماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه روه
مرام
کلان
میرزاخانلو
جزاندشت
وزنه سر
شیت
غلام جم
استاکول
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

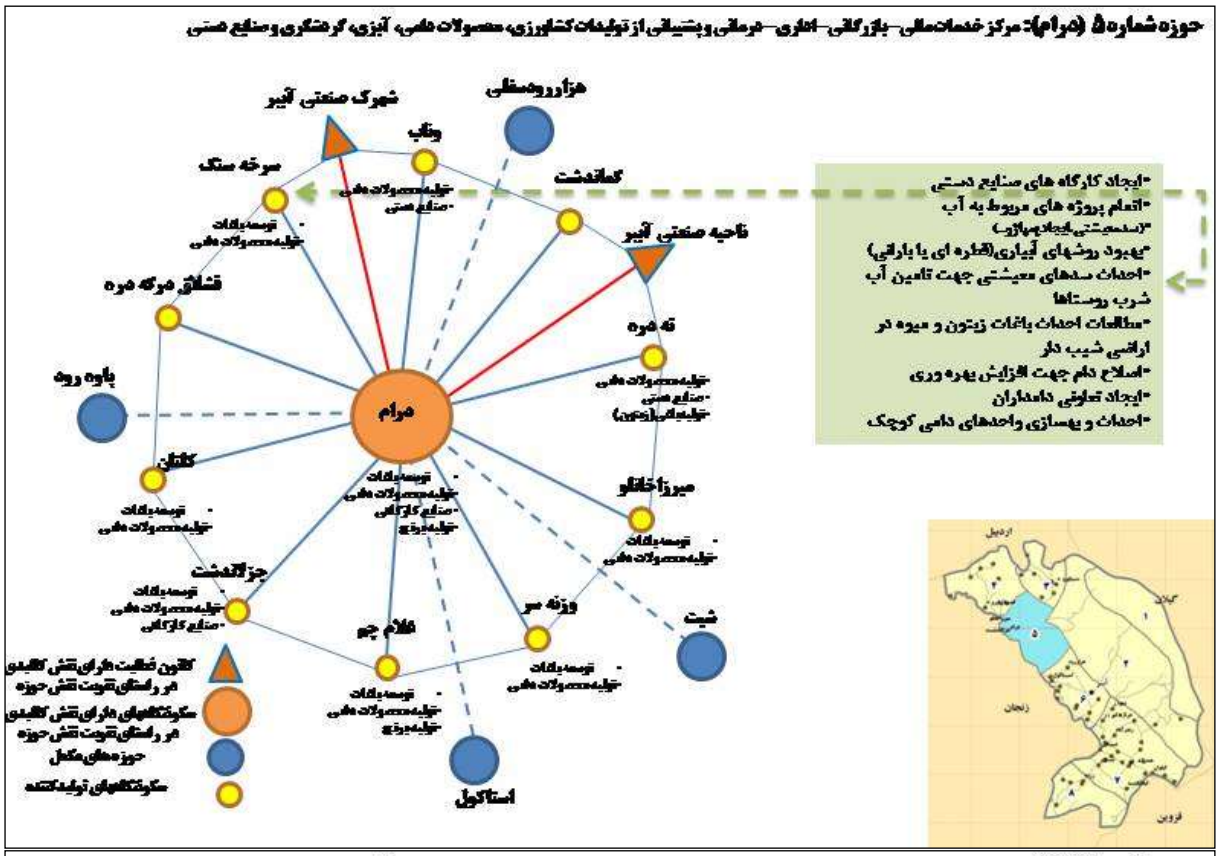
حوزه شماره ۵ (مرام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاررودسفلی
شهرک صنعتی آبیر
وناب
سرخه سنگ
کماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه رود
مرام
کلان
میرزاخانلو
جزاکندشت
وزنه سر
شیت
فلام جم
استاکول
-ایجاد کارگاه های صنایع دستی
-اتمام پروژه های مربوط به آب
-(سمیعتی ایجاد بازار-)
-بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
-احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب
شرب روستاها
-مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در
اراضی شیب دار
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
کانون فعالیت دارای نقش کلیدی
در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی
در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

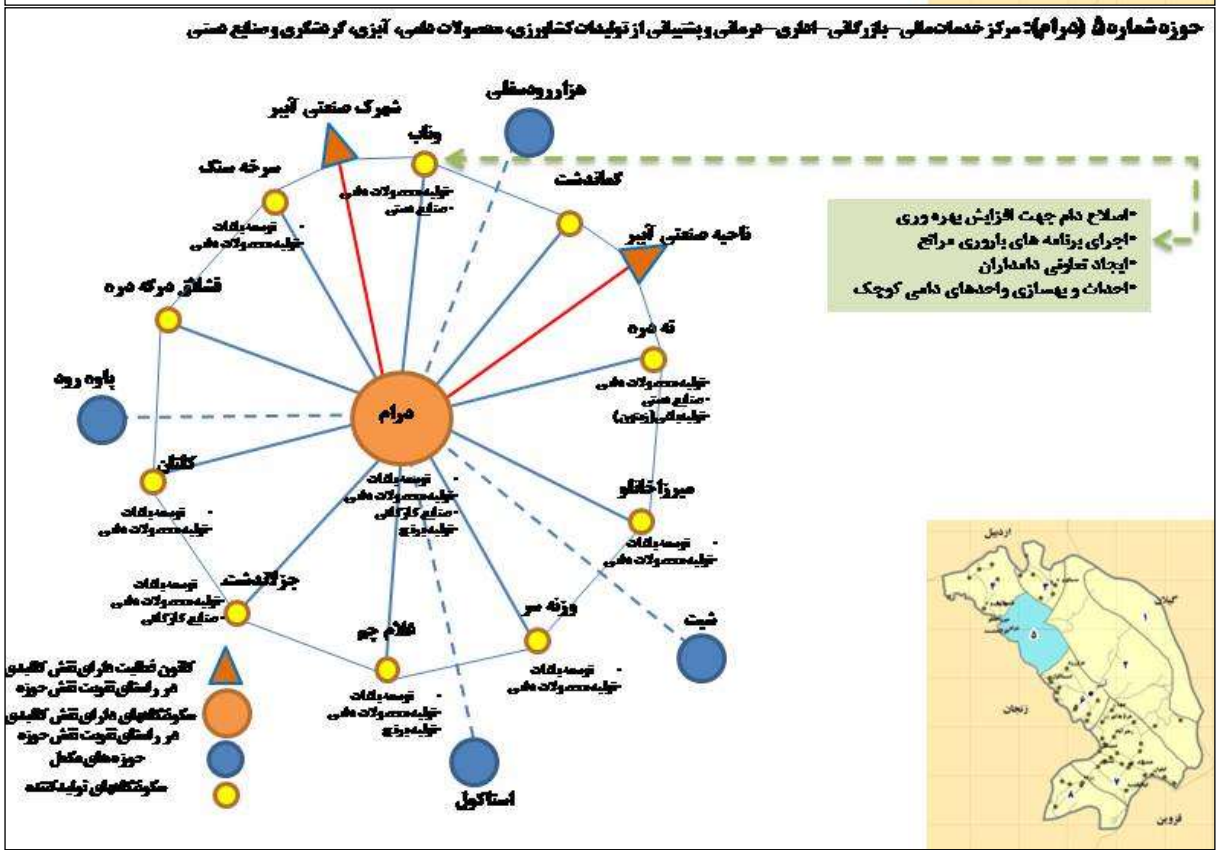
حوزه شماره ۵ (مرام): مرکز خدمات مالی-بازرگانی-اداری-درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاررودسفلی
شهرک صنعتی آبیر
وناب
سرخه سنگ
کماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه رود
مرام
کلان
میرزاخانلو
جزاکندشت
وزنه سر
شیت
فلام جم
استاکول
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری -مراتع
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
کانون فعالیت دارای نقش کلیدی
در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی
در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

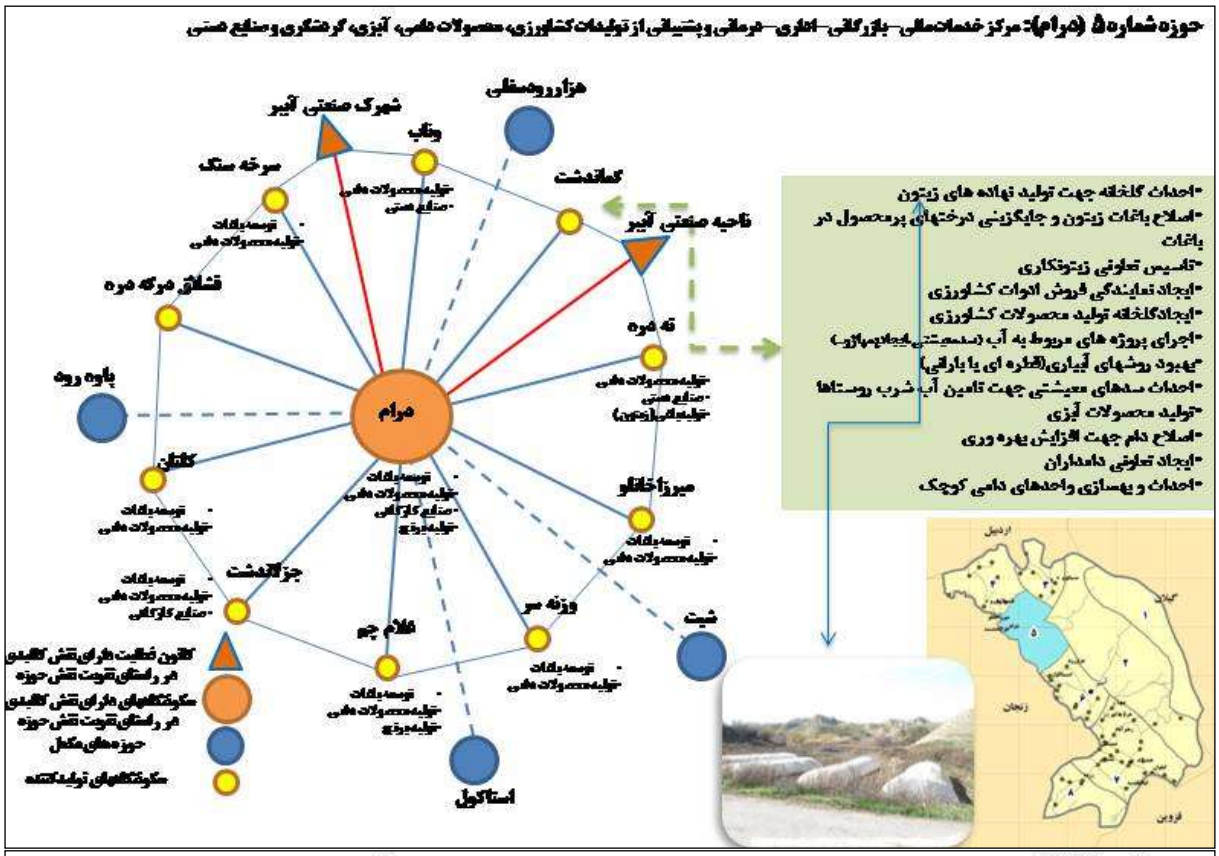
حوزه شماره ۵ (درام): مرکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاروه سفلی
شهرک صنعتی آبیر
وناب
سرخه سنگ
گماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه رود
درام
کلتان
میرزاخانلو
جزاگندشت
وزنه سر
شیت
فلام چم
استاکول
احداث گلخانه جهت تولید نهاده های زیتون
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
ایجادگلخانه تولید محصولات کشاورزی
اجرای پروژه های مربوط به آب (سدمخزنی،ایجادمهارزه)
بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
تولید محصولات آبزی
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک

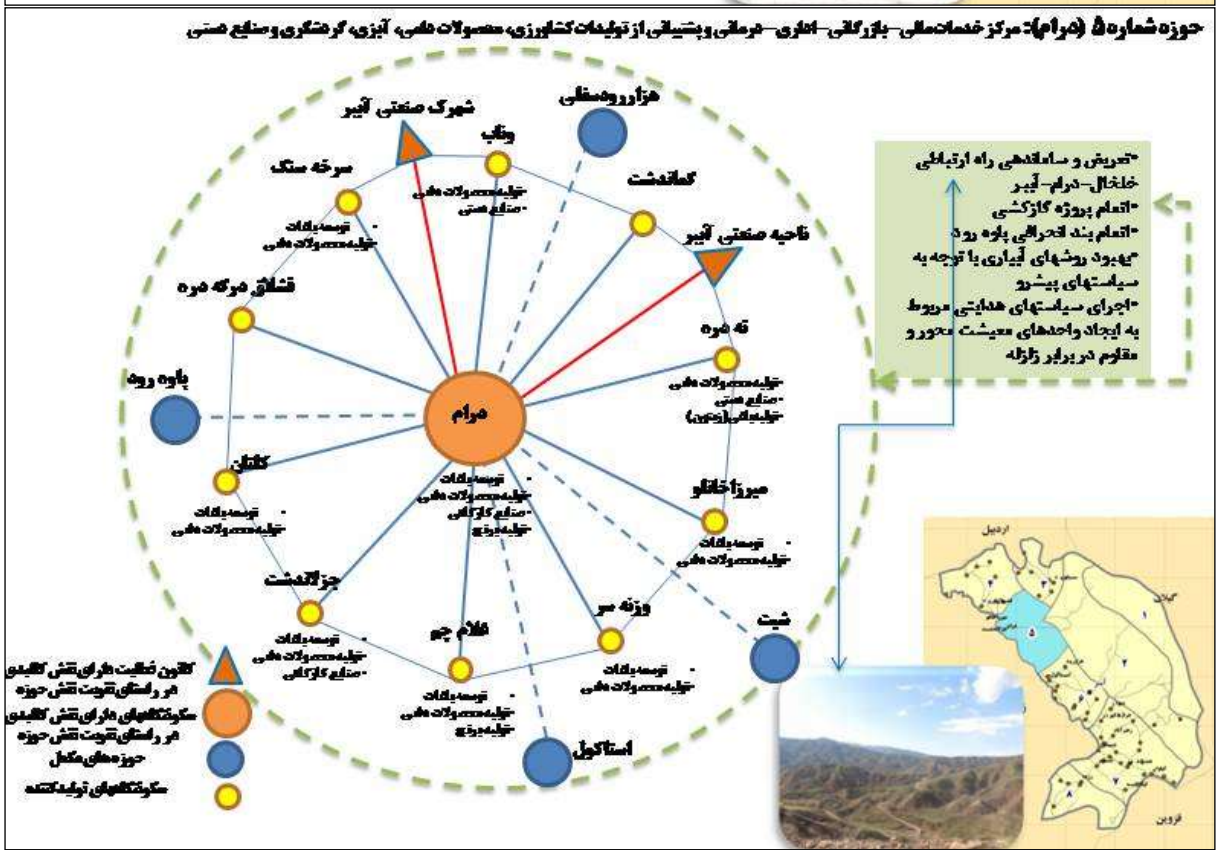
حوزه شماره ۵ (درام): مرکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی، محصولات دامی، آبزی، گردشگری و صنایع دستی
هزاروه سفلی
شهرک صنعتی آبیر
وناب
سرخه سنگ
گماندشت
ناحیه صنعتی آبیر
قشلاق مرکه دره
ته دره
پاوه رود
درام
کلتان
میرزاخانلو
جزاگندشت
وزنه سر
شیت
فلام چم
استاکول
تعریض و ساماندهی راه ارتباطی خلخال- درام- آبیر
اتمام پروژه گازگشی
اتمام بند انحرافی پاوه رود
بهبود روشهای آبیاری با توجه به سیاستهای پیش رو
اجرای سیاستهای هدایتی مربوط به ایجاد واحدهای معیشت محور و مقاوم در برابر زلزله

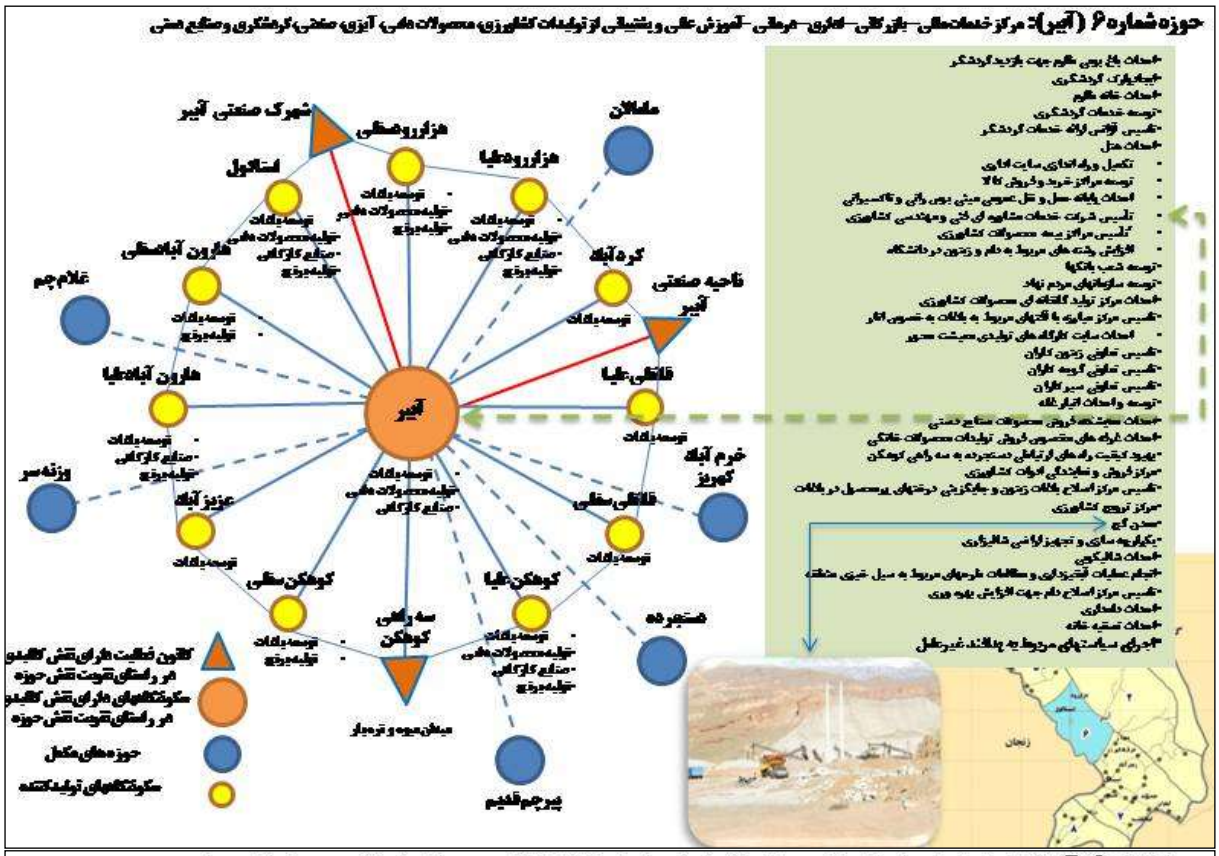

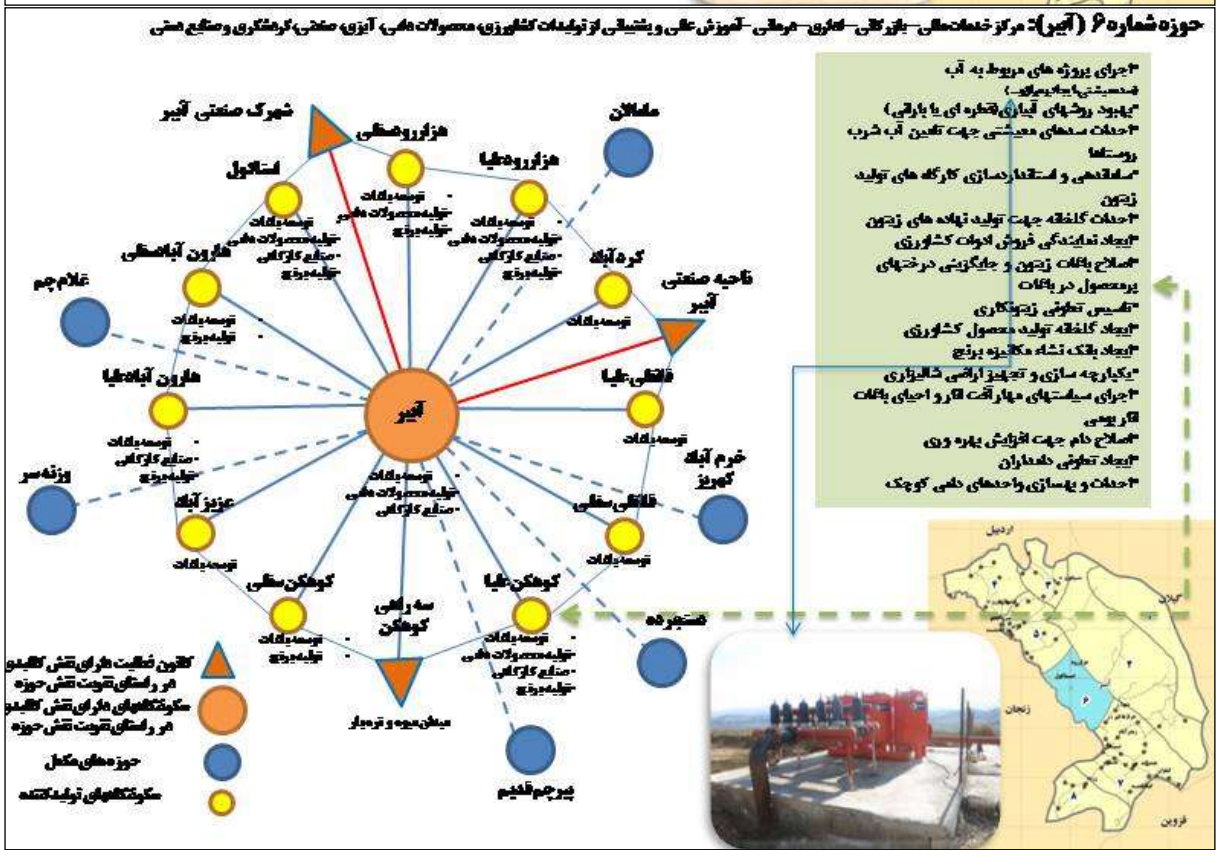

مهندسین مشاور
YURT SHAHR SABALAN

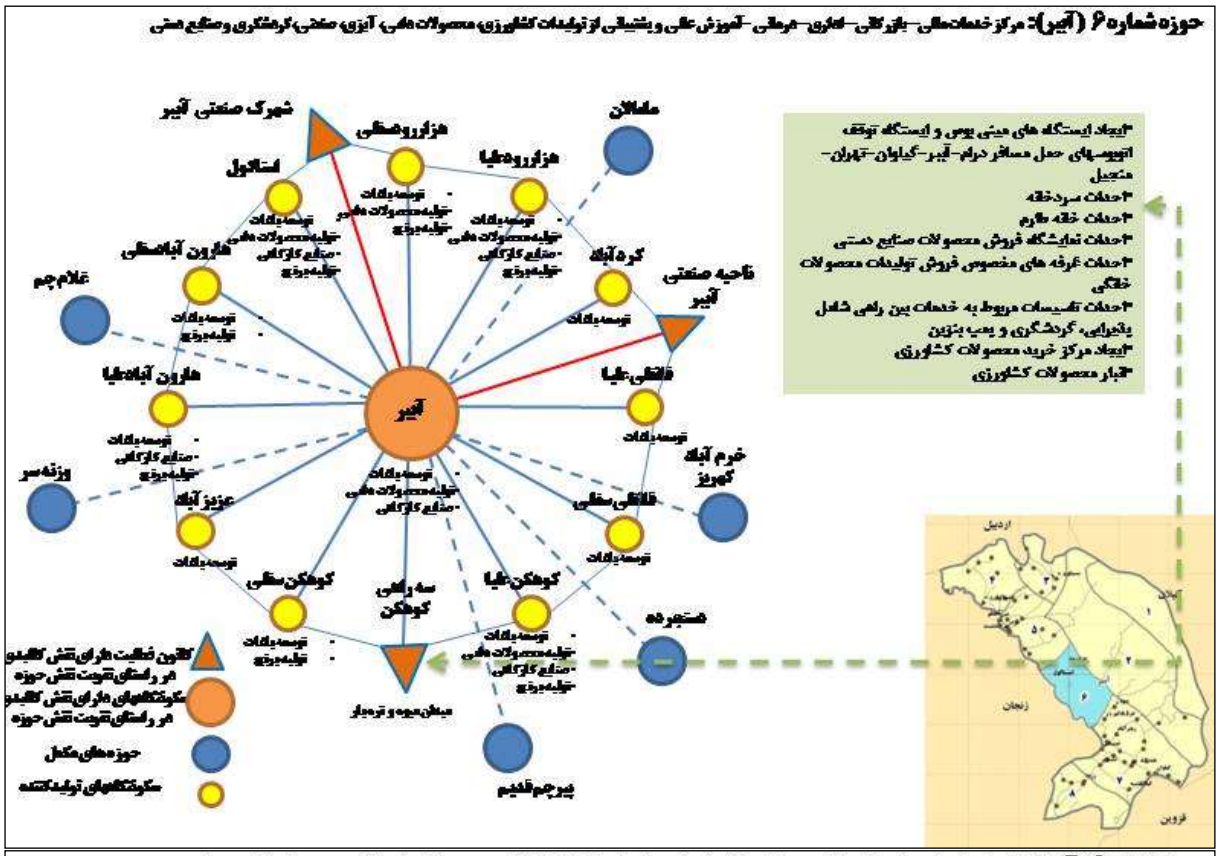

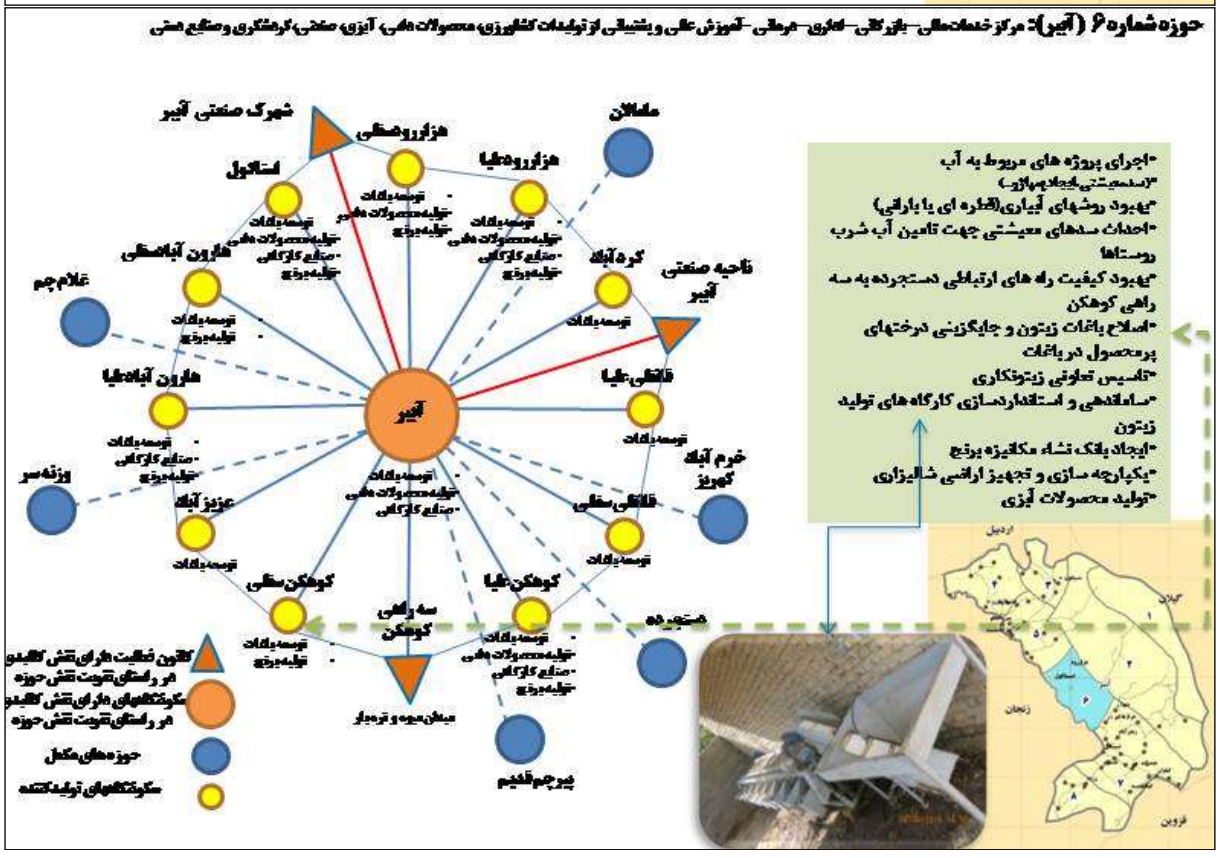

مهندسین مشاور
YURT SHAHR SABALAN

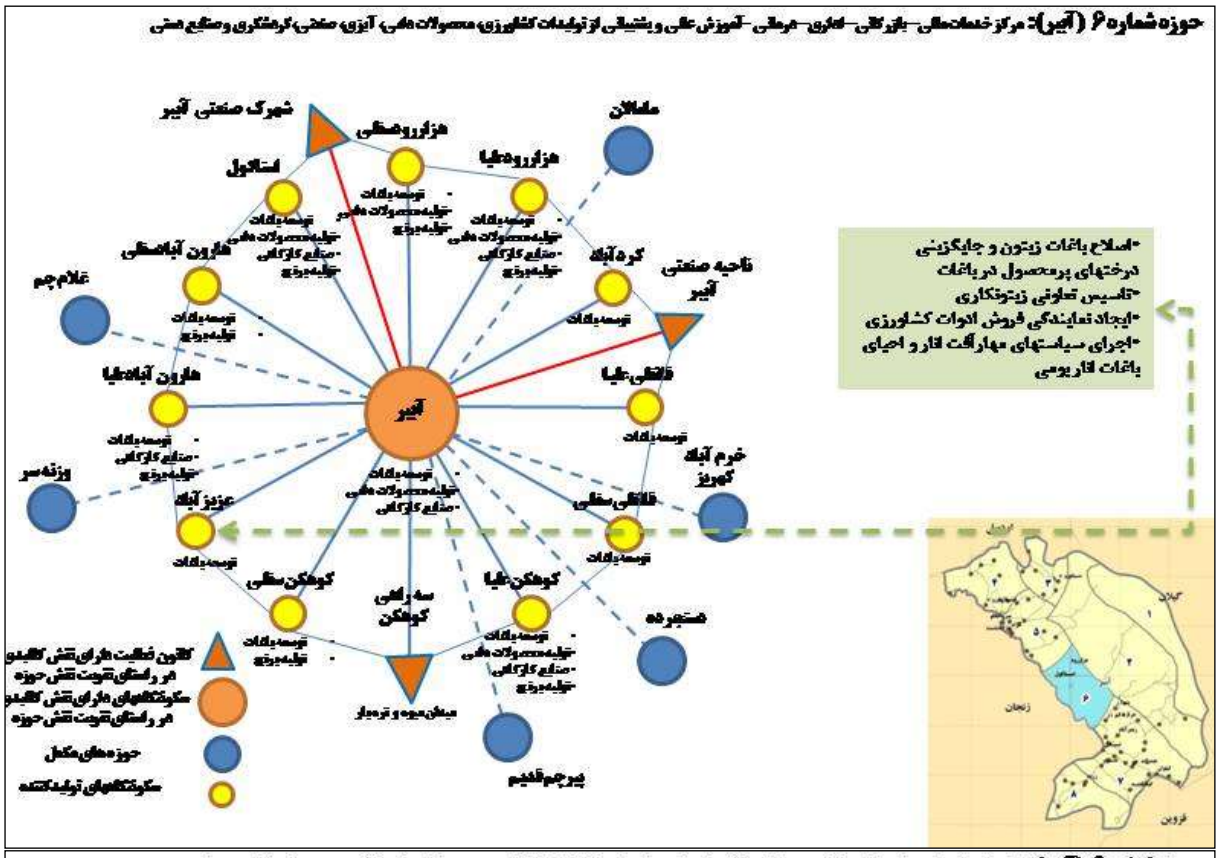

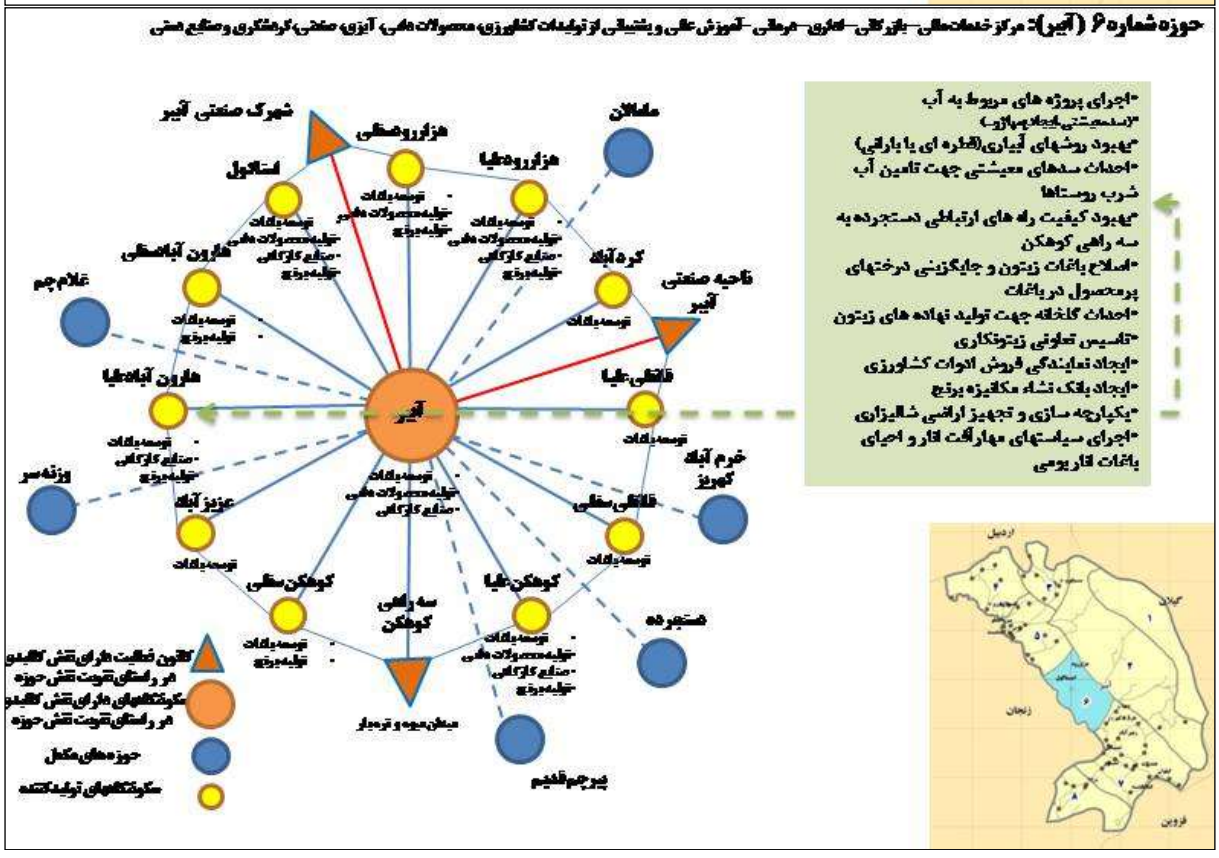

مهندسین مشاور
YURT SHAHR SABALAN

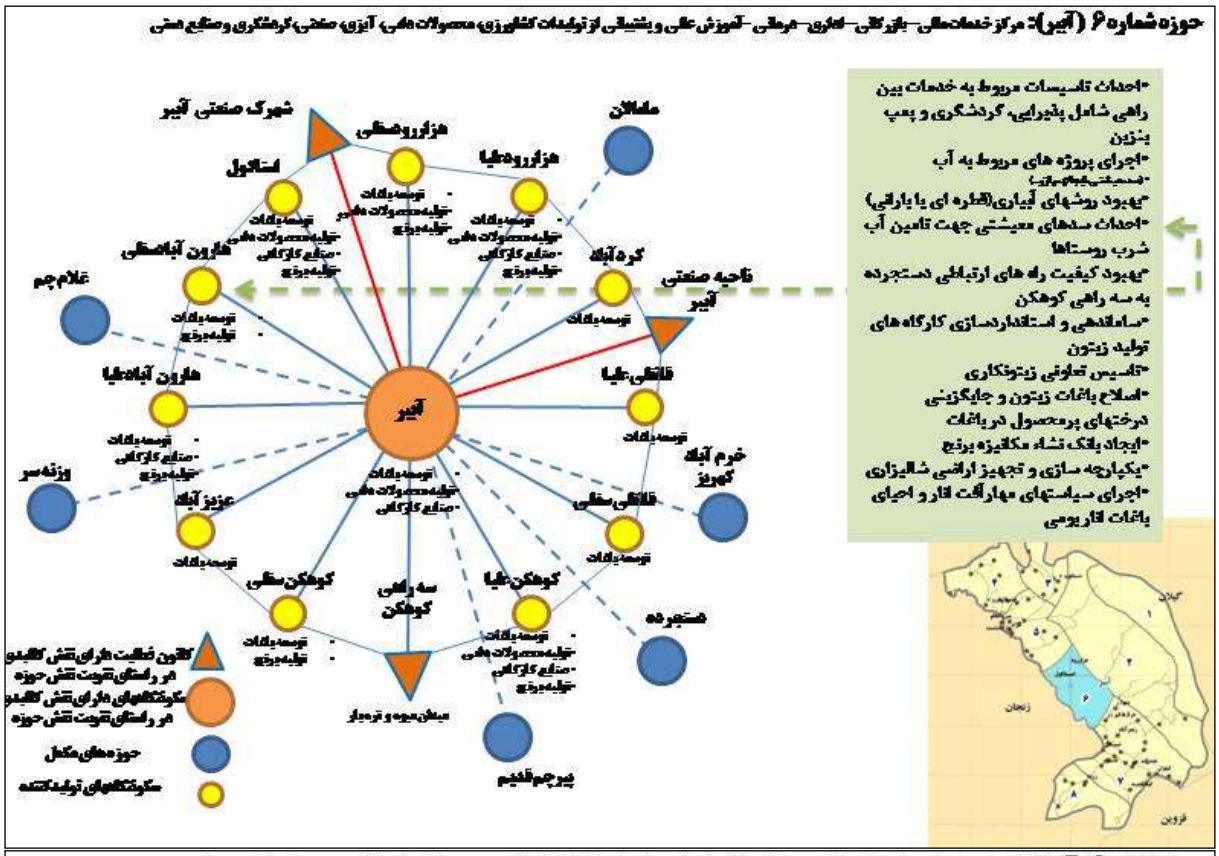
حوزه شماره ۶ (آبیر): مراکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی- آموزش عالی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی محصولات دامی آبزی، صنعتی، گردشگری و صنایع دستی
•احداث تاسیسات مربوط به خدمات بین راهی شامل پتیرایی، گردشگری و پمپ بنزین
•اجرای پروژه های مربوط به آب
•بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
•احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
•بهبود کیفیت راه های ارتباطی دستجرده به سه راهی کوهکن
•ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
•تاسیس تعاونی زیتونکاری
•اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
•ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج
•یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری
•اجرای سیاستهای مهارآفت نار و احیای باغات نار بومی
شهرک صنعتی آبیر
هزاررودعلیا
ماسالان
استالول
هارون آباد سفلی
کره آباد
ناحیه صنعتی آبیر
غلام جم
هارون آباد علیا
قاقلی علیا
خرم آباد کهریز
وزنه سر
عزیز آباد
قاقلی سفلی
کوهکن سفلی
سه راهی کوهکن
کوهکن علیا
دستجرده
میدان میوه و تره بار
پیرچم قدیم
کانون فعالیت های رای تش کلیدی در راستای تقویت تش حوزه
سکونتگاههای دارای تش کلیدی در راستای تقویت تش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده

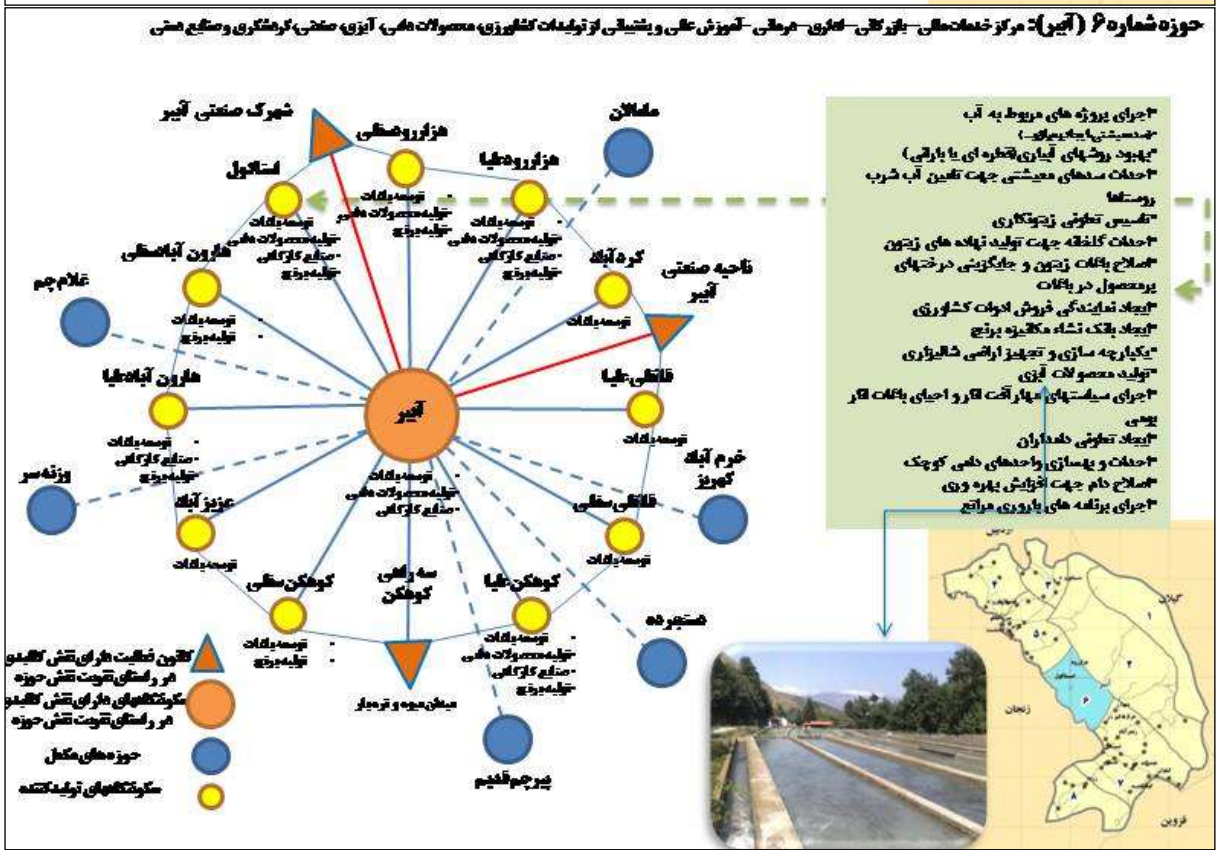
حوزه شماره ۶ (آبیر): مراکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی- آموزش عالی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی محصولات دامی آبزی، صنعتی، گردشگری و صنایع دستی
•اجرای پروژه های مربوط به آب
•بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
•احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
•تاسیس تعاونی زیتونکاری
•احداث کارخانه جهت تولید نهاده های زیتون
•اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
•ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
•ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج
•یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری
•تولید محصولات آبزی
•اجرای سیاستهای مهارآفت نار و احیای باغات نار بومی
•ایجاد تعاونی دامداران
•احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
•اصلاح دام جهت افزایش بازده وزنی
•اجرای برنامه های یارانه ای مراتع
شهرک صنعتی آبیر
هزاررودعلیا
ماسالان
استالول
هارون آباد سفلی
کره آباد
ناحیه صنعتی آبیر
غلام جم
هارون آباد علیا
قاقلی علیا
خرم آباد کهریز
وزنه سر
عزیز آباد
قاقلی سفلی
کوهکن سفلی
سه راهی کوهکن
کوهکن علیا
دستجرده
میدان میوه و تره بار
پیرچم قدیم
کانون فعالیت های رای تش کلیدی در راستای تقویت تش حوزه
سکونتگاههای دارای تش کلیدی در راستای تقویت تش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده

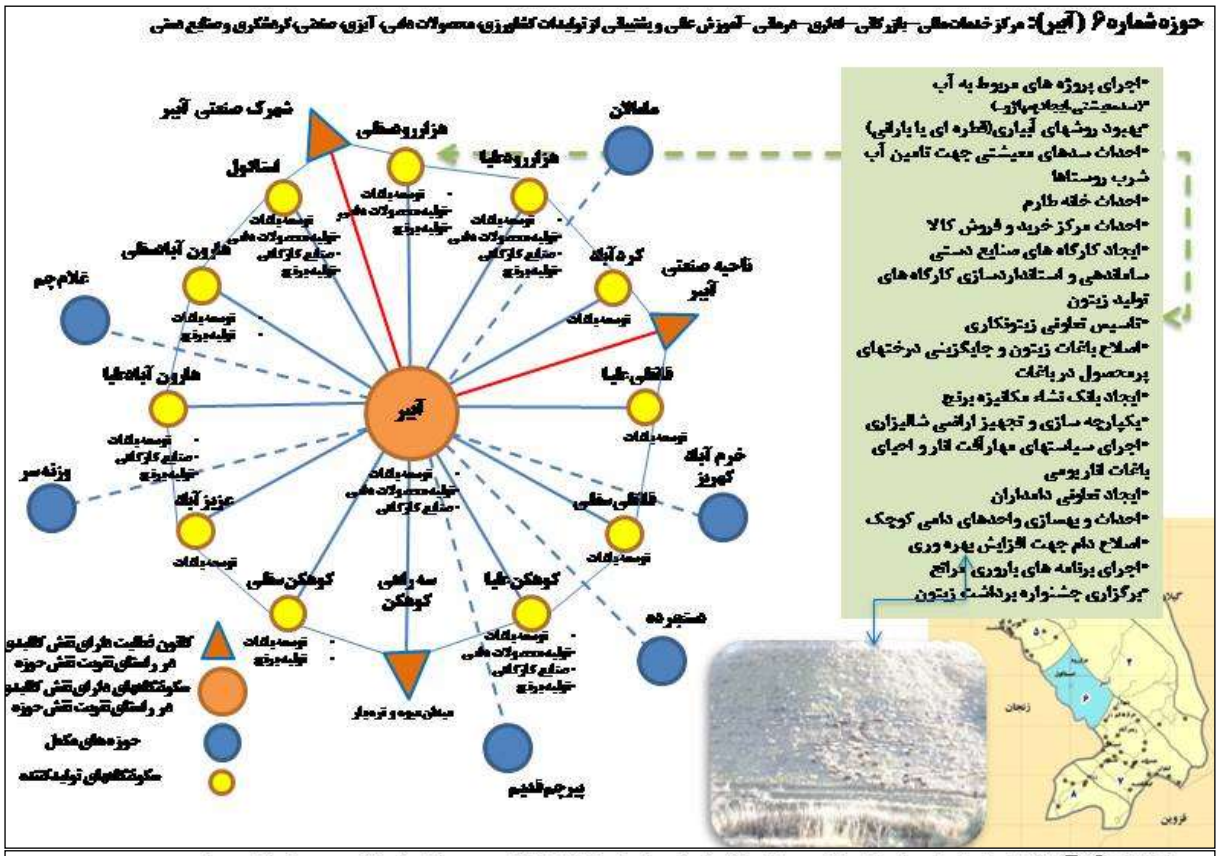

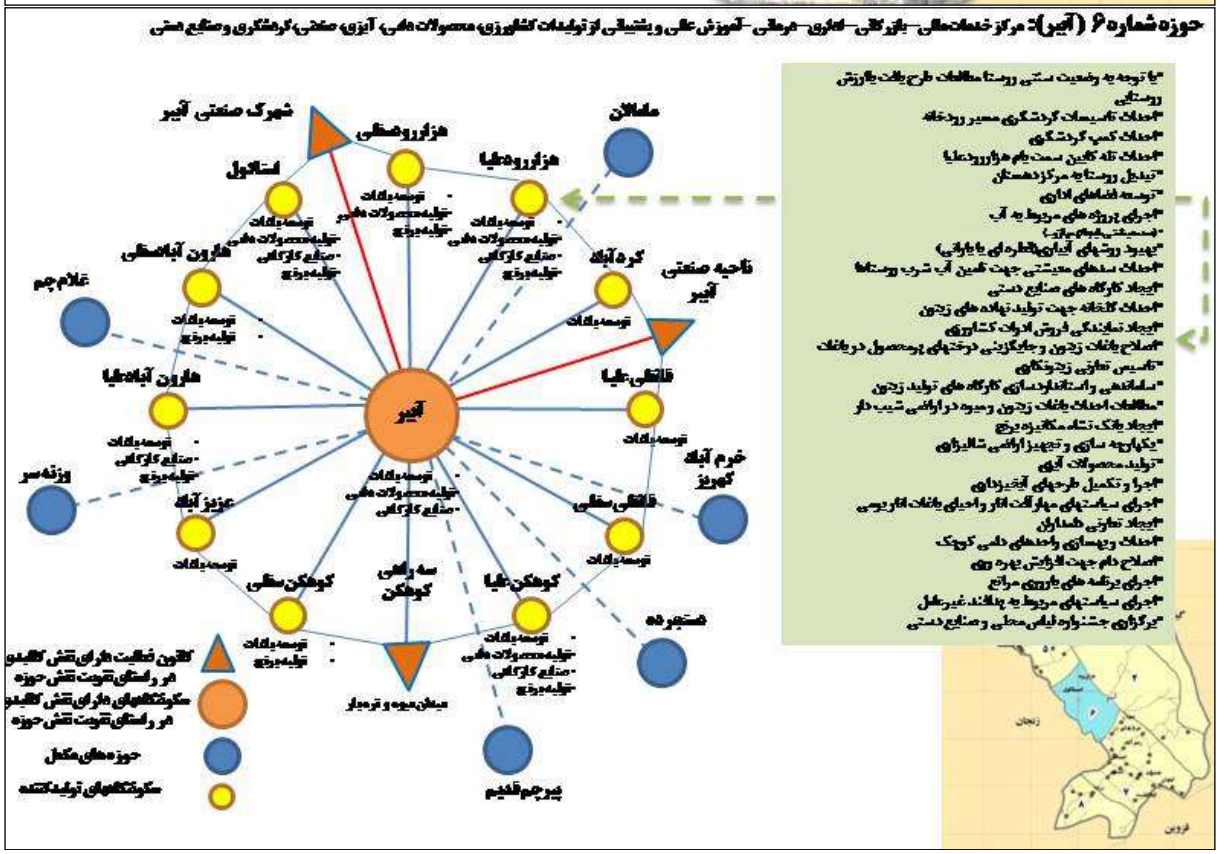

مهندسین مشاور
YURT SHAHR SABALAN

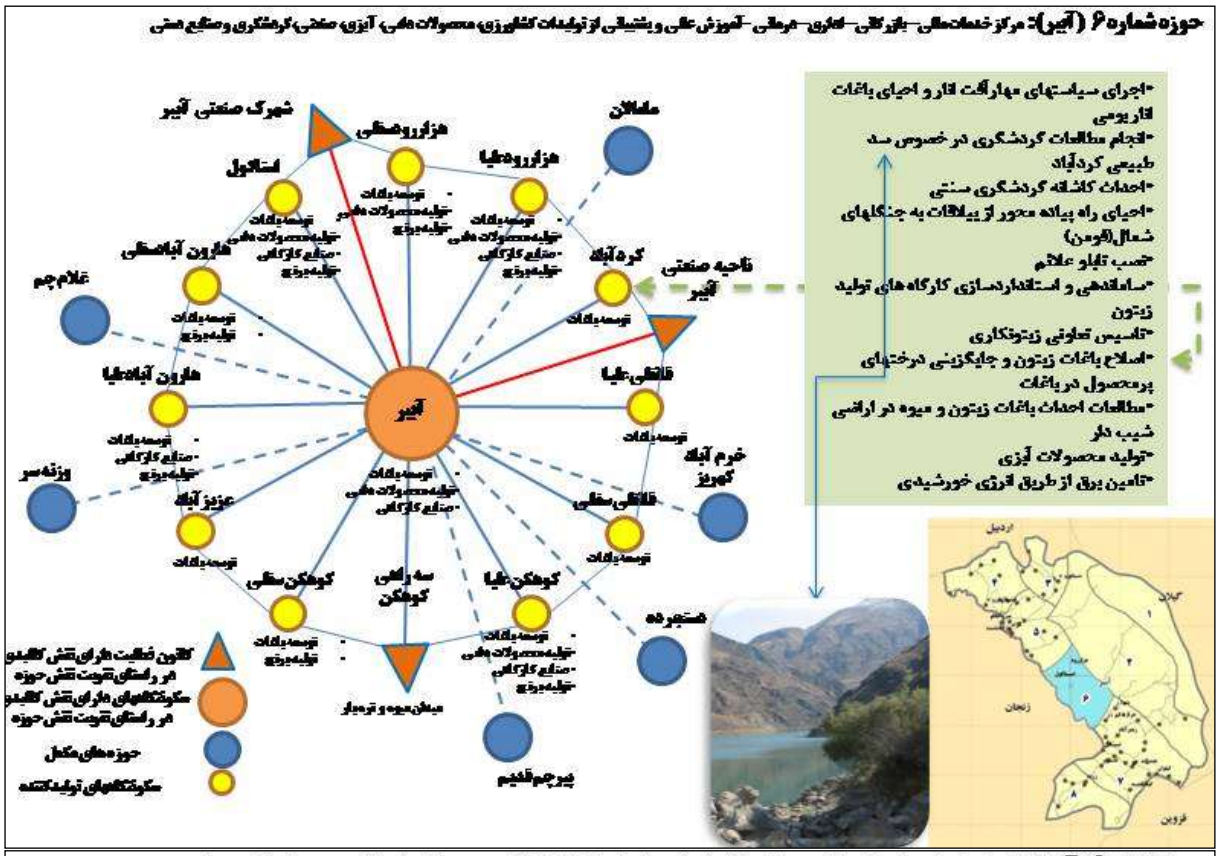
حوزه شماره ۶ (آبیر): مراکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی- آموزش عالی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی محصولات دامی آبزی، صنعتی، گردشگری و صنایع دستی
-اجرای سیاستهای مهارگذاری آبخوان و احیای باغات
-انجام مطالعات گردشگری در خصوص سد
-احداث کارخانه گردشگری صنعتی
-احیای راه پیاده محور از ییلاقات به جنگلهای شمال(قومن)
-تامین تابلو علائم
-ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
-تاسیس تعاونی زیتونکاری
-اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
-مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
-تولید محصولات آبزی
-تامین برق از طریق انرژی خورشیدی
شهرک صنعتی آبیر
هزاروره شمالی
هزاروره علیا
ماسالان
استالوول
کره آباد
ناحیه صنعتی آبیر
هارون آباد شمالی
غلام جم
هارون آباد علیا
آبیر
قاقلی علیا
خرم آباد کهریز
وزنه سر
عزیز آباد
قاقلی سفلی
کوهکن سفلی
سه راهی کوهکن
کوهکن علیا
شجره
میدان میوه و تره بار
پیرجم قدیم
کانون فعالیت طرحهای تشکل کلیدی در راستای تقویت تشکل حوزه
سکونتگاههای دارای تشکل کلیدی در راستای تقویت تشکل حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده

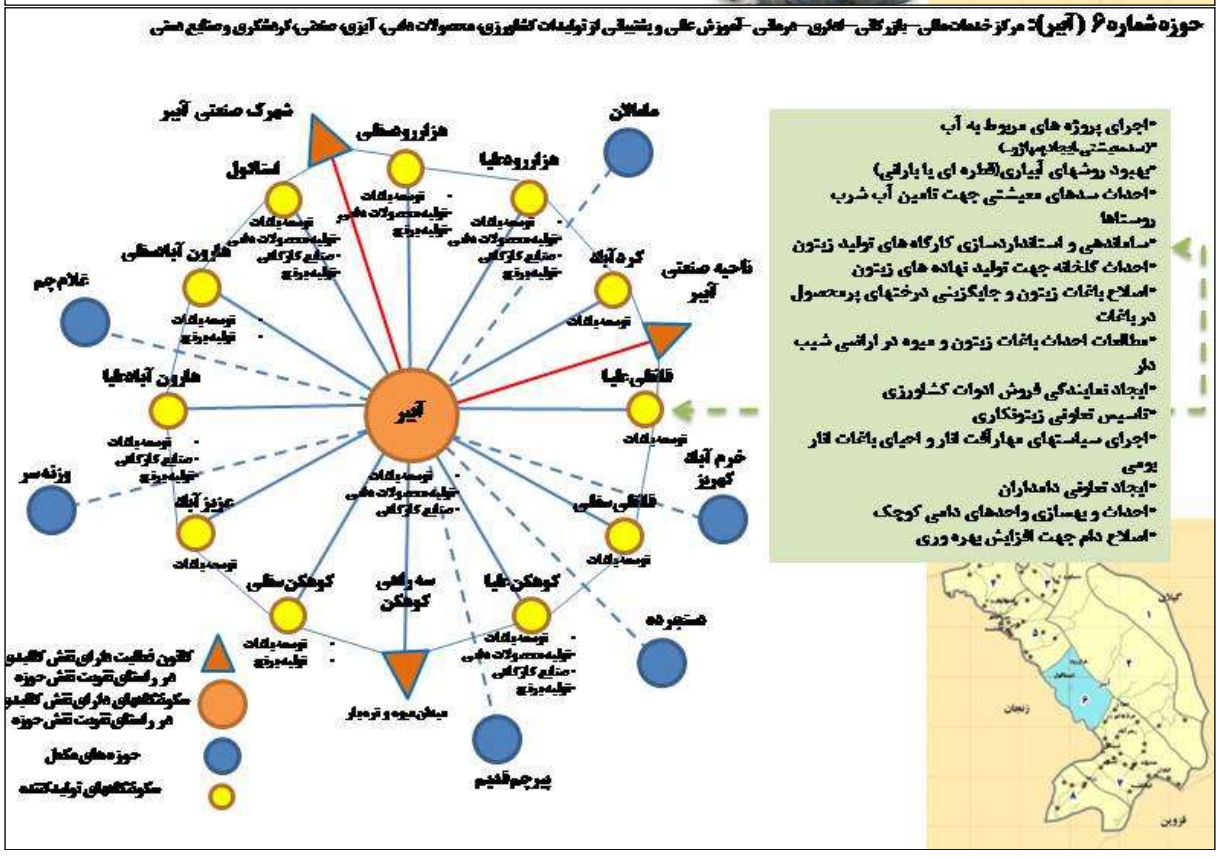
حوزه شماره ۶ (آبیر): مراکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی- آموزش عالی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی محصولات دامی آبزی، صنعتی، گردشگری و صنایع دستی
-اجرای پروژه های مربوط به آب (سدسیمتی،ایجادپهاوز)
-بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
-احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
-ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
-احداث کارخانه جهت تولید نهاده های زیتون
-اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
-مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
-ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
-تاسیس تعاونی زیتونکاری
-اجرای سیاستهای مهارگذاری آبخوان و احیای باغات
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
شهرک صنعتی آبیر
هزاروره شمالی
هزاروره علیا
ماسالان
استالوول
کره آباد
ناحیه صنعتی آبیر
هارون آباد شمالی
غلام جم
هارون آباد علیا
آبیر
قاقلی علیا
خرم آباد کهریز
وزنه سر
عزیز آباد
قاقلی سفلی
کوهکن سفلی
سه راهی کوهکن
کوهکن علیا
شجره
میدان میوه و تره بار
پیرجم قدیم
کانون فعالیت طرحهای تشکل کلیدی در راستای تقویت تشکل حوزه
سکونتگاههای دارای تشکل کلیدی در راستای تقویت تشکل حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده

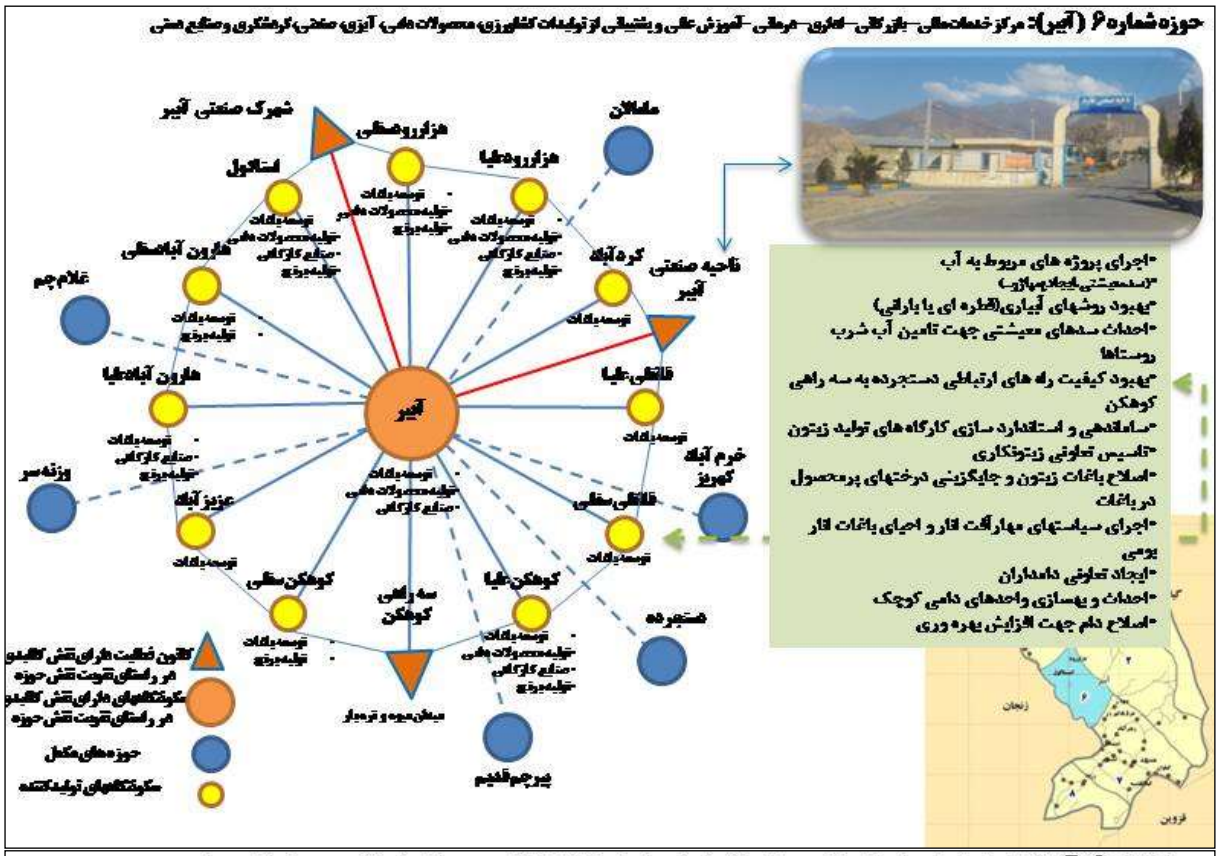
حوزه شماره ۶ (آبیر): مراکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی- آموزش عالی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی محصولات دامی آبزی، صنعتی، گردشگری و صنایع دستی
شهرک صنعتی آبیر
هزاروره سفلی
هزاروره علیا
ماسالان
استالول
هارون آباد سفلی
کره آباد
ناحیه صنعتی آبیر
غلام جم
هارون آباد علیا
آبیر
قانقلی علیا
خرم آباد کهرز
وزنه سر
عزیز آباد
قانقلی سفلی
کوهکن سفلی
سه راهی کوهکن
کوهکن علیا
دستجرده
میدان میوه و تره بار
پیرجم قدیم
توسعه باغات
توسعه محصولات دامی
صنایع کارگاهی
تولید برق
-اجرای پروژه های مربوط به آب
-ایجاد روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
-احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
-بهبود کیفیت راه های ارتباطی دستجرده به سه راهی کوهکن
-ساماندهی و استاندارد سازی کارگاه های تولید زیتون
-تاسیس تعاونی زیتونکاری
-اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
-اجرای سیاستهای مهارآفت نار و احیای باغات نار بومی
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری

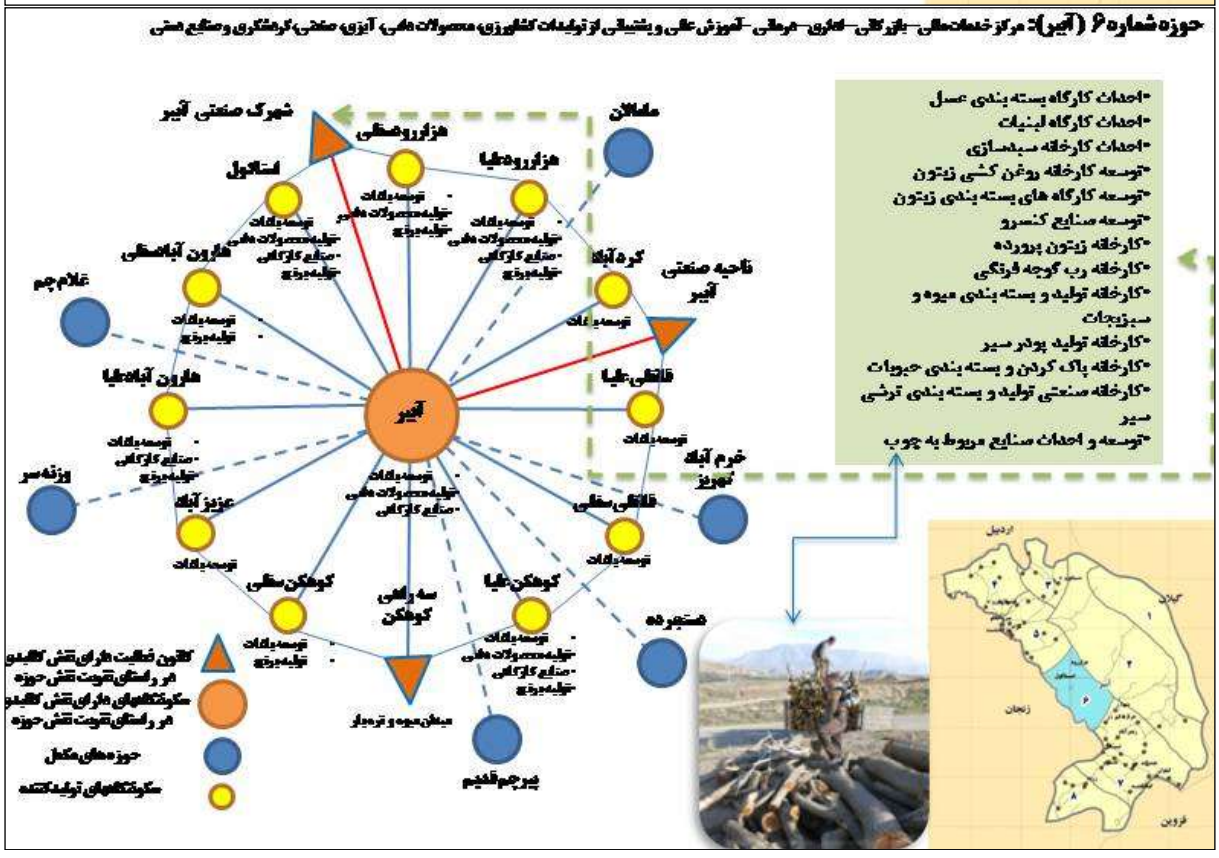
حوزه شماره ۶ (آبیر): مراکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی- آموزش عالی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی محصولات دامی آبزی، صنعتی، گردشگری و صنایع دستی
شهرک صنعتی آبیر
هزاروره سفلی
هزاروره علیا
ماسالان
استالول
هارون آباد سفلی
کره آباد
ناحیه صنعتی آبیر
غلام جم
هارون آباد علیا
آبیر
قانقلی علیا
خرم آباد کهرز
وزنه سر
عزیز آباد
قانقلی سفلی
کوهکن سفلی
سه راهی کوهکن
کوهکن علیا
دستجرده
میدان میوه و تره بار
پیرجم قدیم
توسعه باغات
توسعه محصولات دامی
صنایع کارگاهی
تولید برق
-احداث کارگاه بسته بندی عسل
-احداث کارگاه لبنیات
-احداث کارخانه مبلسازی
-توسعه کارخانه روغن کشی زیتون
-توسعه کارگاه های بسته بندی زیتون
-توسعه صنایع کنسرو
-کارخانه زیتون پرورده
-کارخانه رب گوجه فرنگی
-کارخانه تولید و بسته بندی میوه و سبزیجات
-کارخانه تولید پودر سیر
-کارخانه پاک کردن و بسته بندی حبوبات
-کارخانه صنعتی تولید و بسته بندی ترشی سیر
-توسعه و احداث صنایع مربوط به چوب

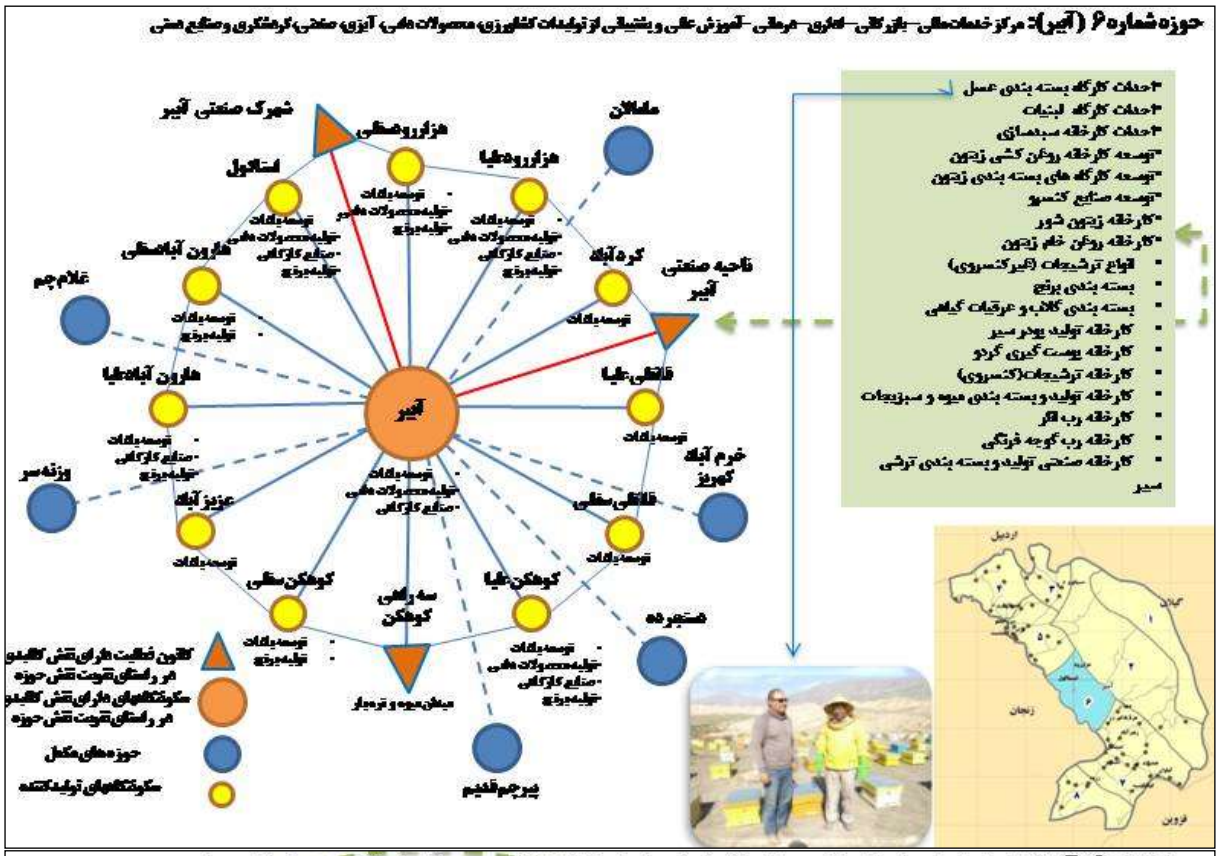
حوزه شماره ۶ (آبیر): مراکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی- آموزش عالی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی محصولات دامی، آبزی، صنعتی، گردشگری و صنایع دستی
آبیر
شهرک صنعتی آبیر
هزاروره سفلی
هزاروره علیا
ماسالان
استالوول
کره آباد
ناحیه صنعتی آبیر
هارون آباد سفلی
غلام جم
هارون آباد علیا
قاقلی علیا
خرم آباد کهرنز
وزنه سر
عزیز آباد
قاقلی سفلی
کوهکن سفلی
سه راهی کوهکن
کوهکن علیا
هشجرده
میدان میوه و تره بار
پیرجم قدیم
توسعه باغات
تولید محصولات دامی
صنایع کارگاهی
تولید برق
توسعه صنایع کنسرو
کارخانه زیتون شور
کارخانه روغن خام زیتون
انواع ترشیجات (غیرکنسروی)
بسته بندی برنج
بسته بندی کاکائو و عرقیات گیاهی
کارخانه تولید پودر سیر
کارخانه پوست گیری گردو
کارخانه ترشیجات(کنسروی)
کارخانه تولید و بسته بندی میوه و سبزیجات
کارخانه رب انار
کارخانه رب گوجه فرنگی
کارخانه صنعتی تولید و بسته بندی ترشی
سیر
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

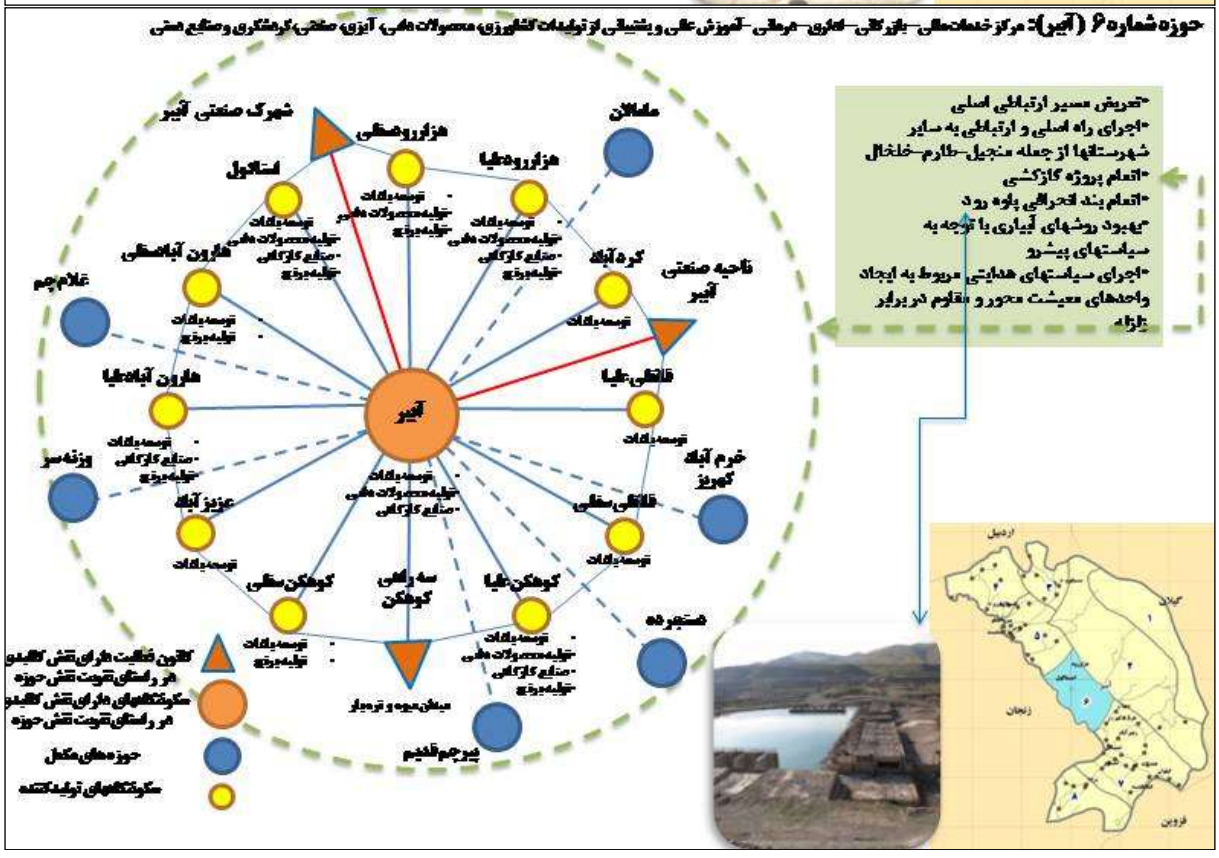
حوزه شماره ۶ (آبیر): مراکز خدمات مالی- بازرگانی- اداری- درمانی- آموزش عالی و پشتیبانی از تولیدات کشاورزی محصولات دامی، آبزی، صنعتی، گردشگری و صنایع دستی
آبیر
شهرک صنعتی آبیر
هزاروره سفلی
هزاروره علیا
ماسالان
استالوول
کره آباد
ناحیه صنعتی آبیر
هارون آباد سفلی
غلام جم
هارون آباد علیا
قاقلی علیا
خرم آباد کهرنز
وزنه سر
عزیز آباد
قاقلی سفلی
کوهکن سفلی
سه راهی کوهکن
کوهکن علیا
هشجرده
میدان میوه و تره بار
پیرجم قدیم
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

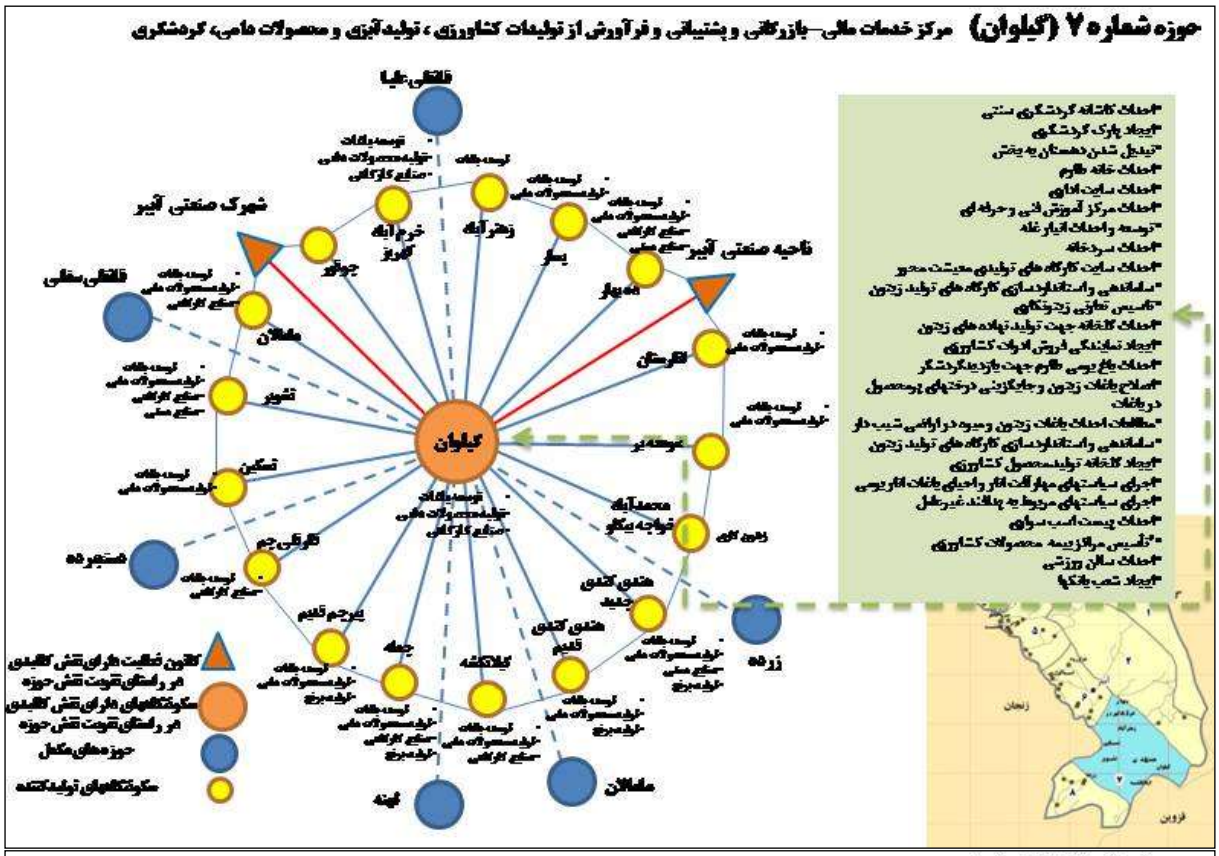
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
شهرک صنعتی آبیر
ناحیه صنعتی آبیر
فلانقی علیا
فلانقی سفلی
ماسالان
تشویر
تسکین
دستجرده
کارگلی جم
یورجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
زرده
ایمنه
کانون عشایر دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده

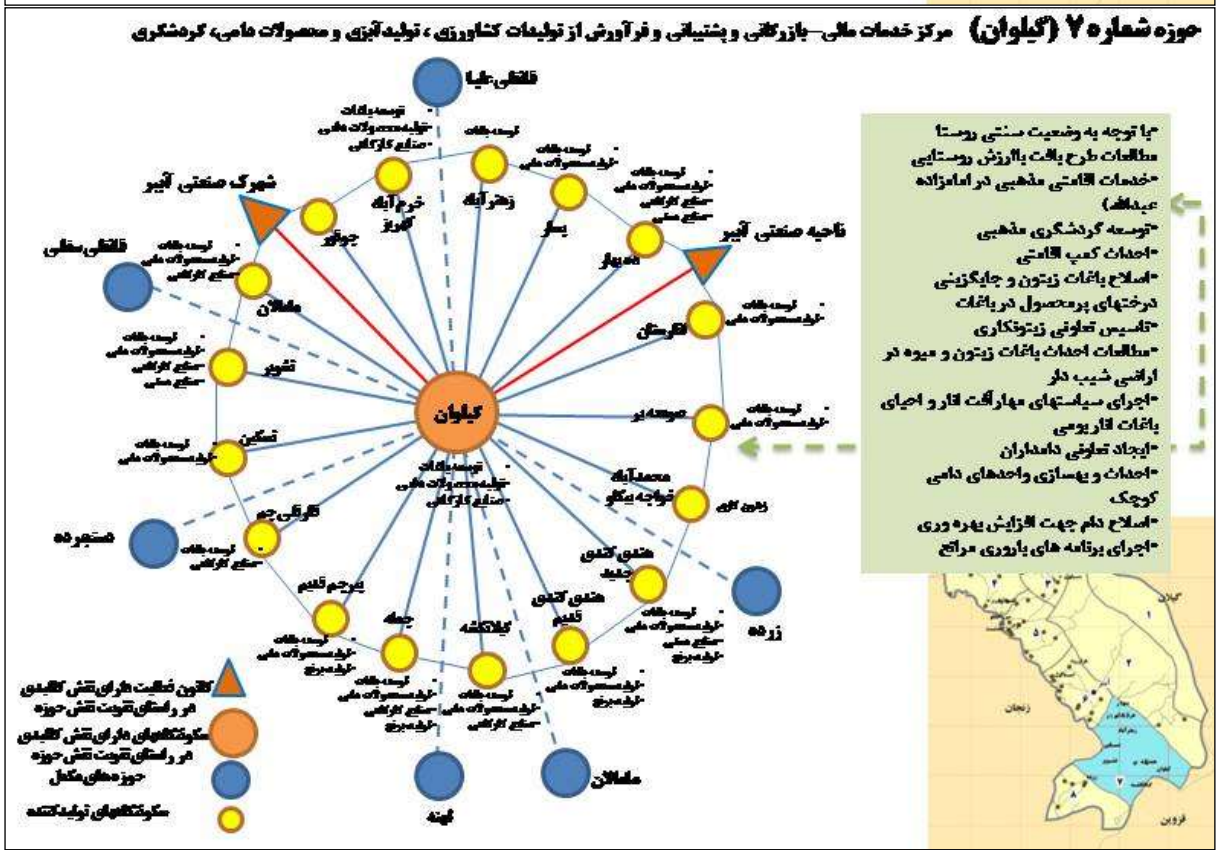
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
شهرک صنعتی آبیر
ناحیه صنعتی آبیر
فلانقی علیا
فلانقی سفلی
ماسالان
تشویر
تسکین
دستجرده
کارگلی جم
یورجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
زرده
ایمنه
کانون عشایر دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده

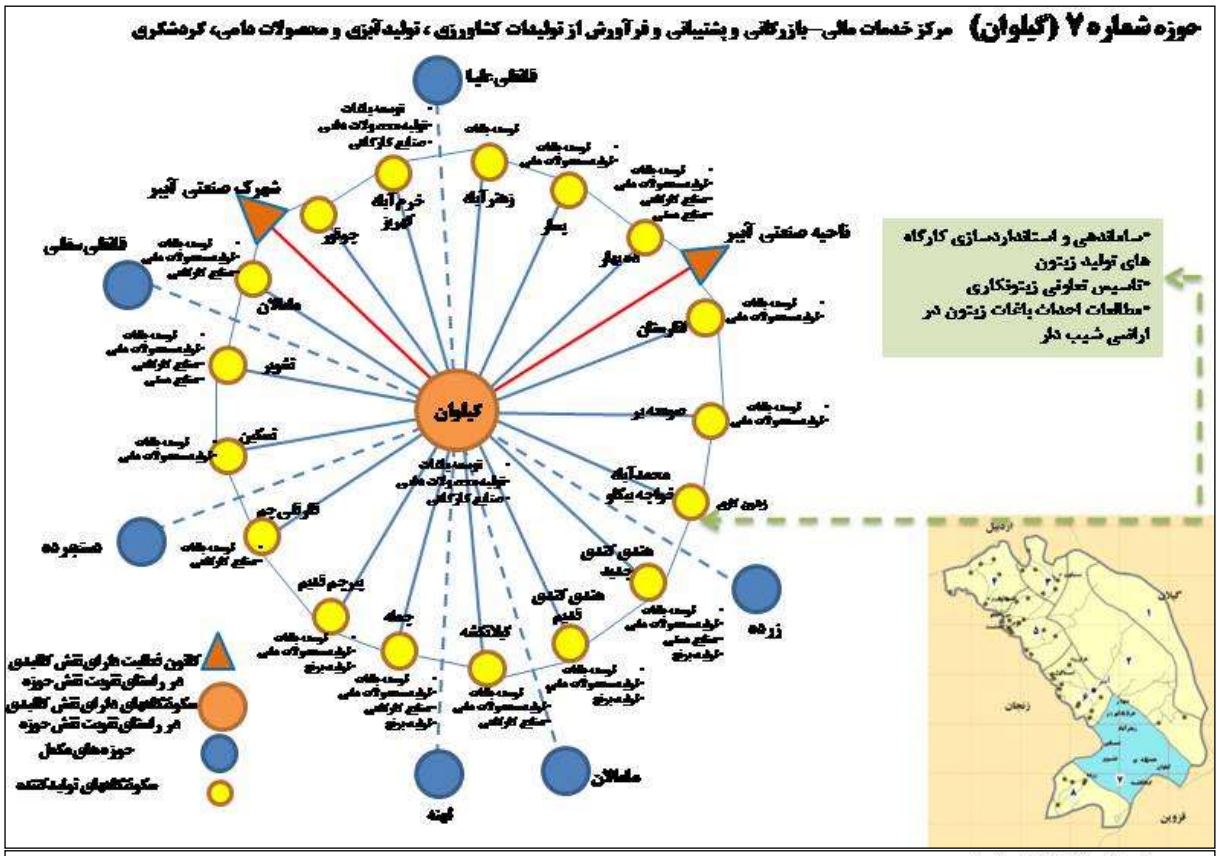
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
ناحیه صنعتی آبیر
شهرک صنعتی آبیر
فلقلی علیا
فلقلی سفلی
ماهالان
تشویر
تسکین
کارگان جم
دستجرده
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندق کندی جدید
هندق کندی قدیم
زرده
نهنه
ماهالان
کانون فعالیت دارای تنش کاهنده در راستای تقویت تنش حوزه
سکونتگاههای دارای تنش کاهنده در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
تاسیس تعاونی زیتونکاری
مطالعات احداث باغات زیتون در اراضی شیب دار

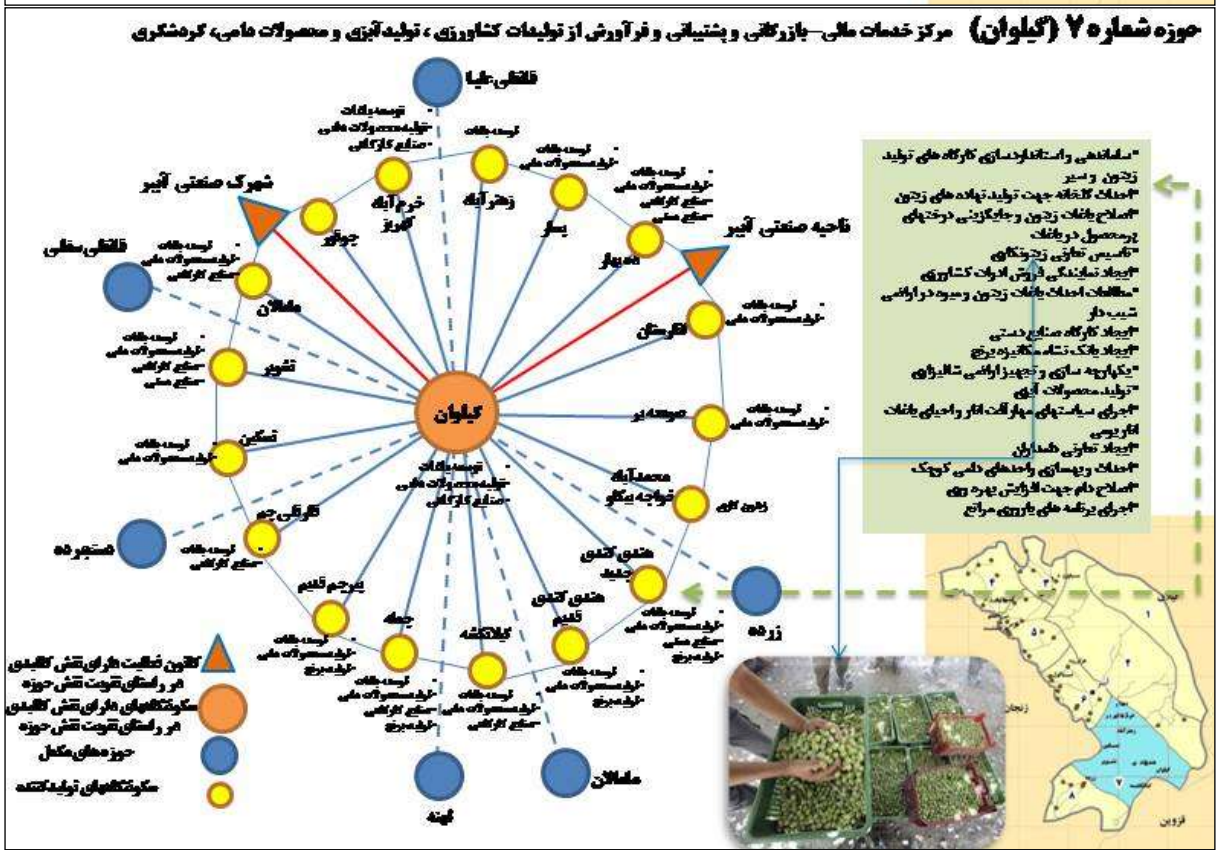
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآوری از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
ناحیه صنعتی آبیر
شهرک صنعتی آبیر
فلقلی علیا
فلقلی سفلی
ماهالان
تشویر
تسکین
کارگان جم
دستجرده
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندق کندی جدید
هندق کندی قدیم
زرده
نهنه
ماهالان
کانون فعالیت دارای تنش کاهنده در راستای تقویت تنش حوزه
سکونتگاههای دارای تنش کاهنده در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون و سیر
احداث کارخانه جهت تولید نهاده های زیتون
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاران
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
ایجاد کارگاه صنایع دستی
ایجاد بانک نشاء ماهیزه درخ
یکپارچه سازی و تجهیز اراضی تاغزاران
تولید محصولات آبزی
اجرای سیاستهای مهار آفات انار و احیای باغات انار بیدی
ایجاد تعاونی شهداران
احداث و بهسازی راههای دامی کوچک
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های بازدید مراتع

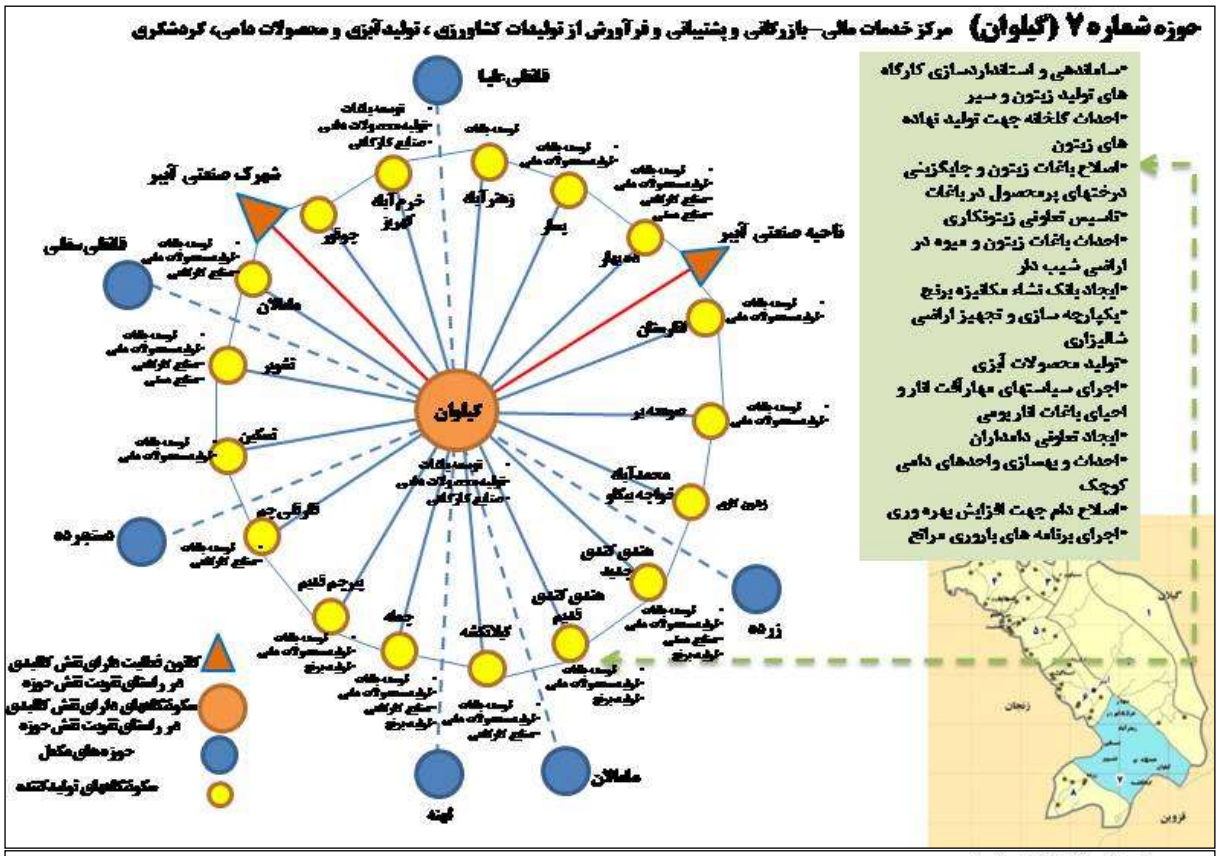

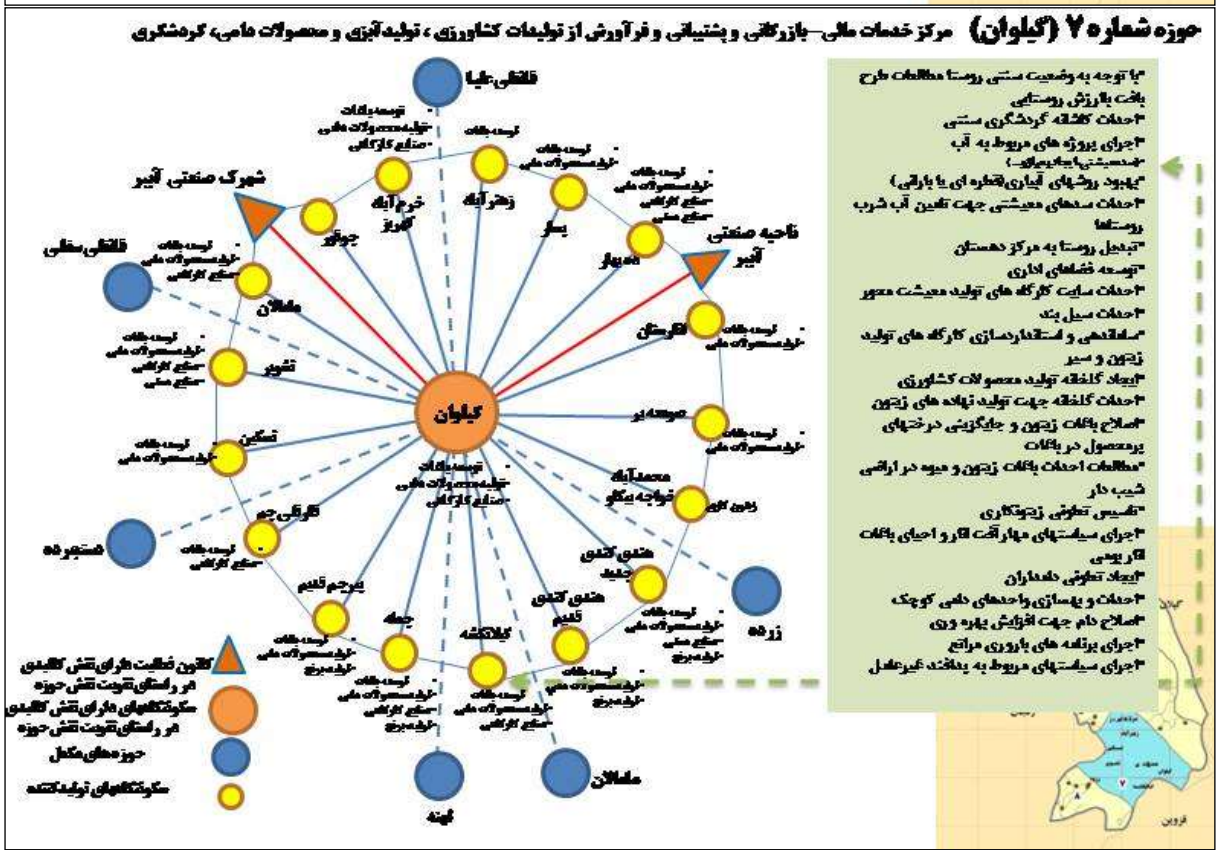

مهندسین مشاور
YURT SHAHR SABALAN

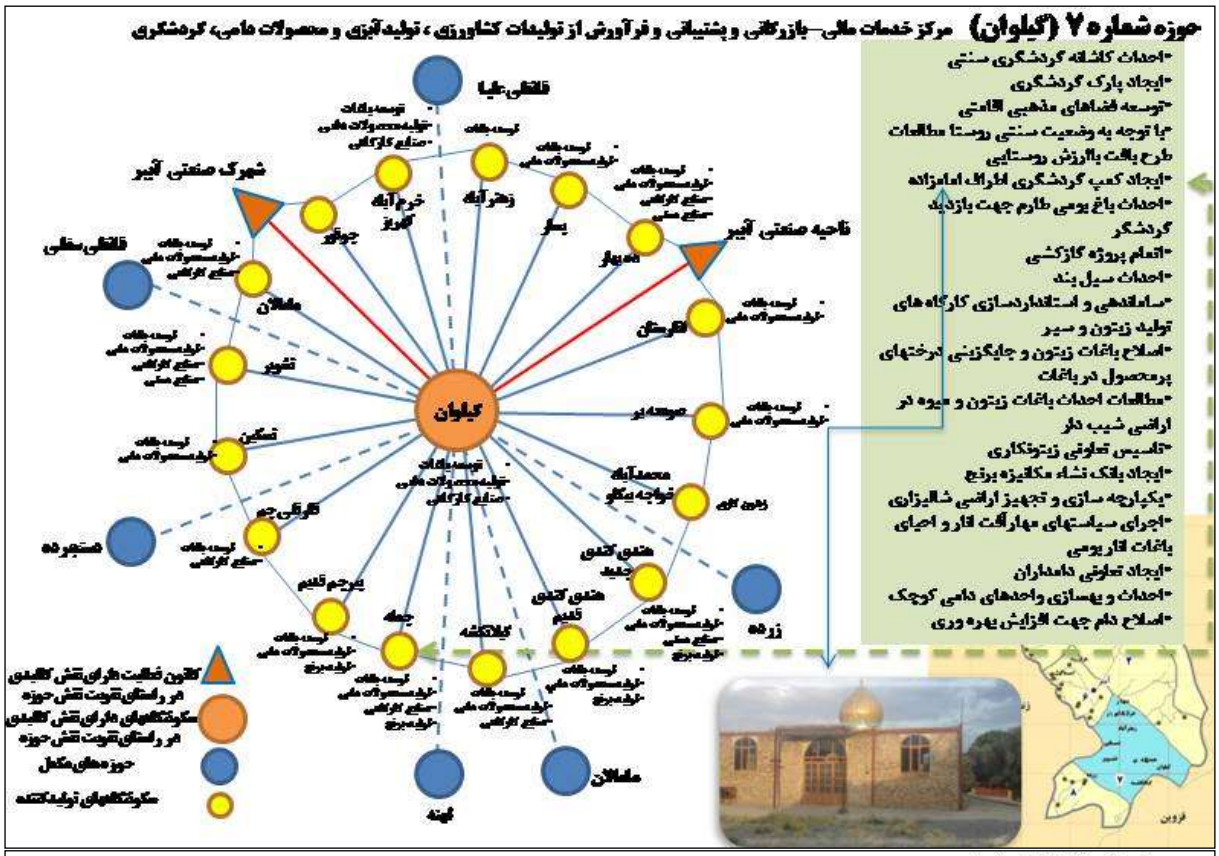
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
احداث کاشانه گردشگری سنتی
ایجاد پارک گردشگری
توسعه فضاهای مذهبی اقامتی
با توجه به وضعیت سنتی روستا مطالعات طرح بافت باارزش روستایی
ایجاد کمپ گردشگری اطراف امامزاده
احداث باغ بومی طارم جهت بازدید گردشگر
اتمام پروژه گازکشی
احداث سیل بند
ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون و سیر
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
تاسیس تعاونی زیتونکاری
ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج
یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری
اجرای سیاستهای مهارآفات آفار و احیای باغات آفار یومی
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
قلعه علیا
شهرک صنعتی آبیر
ناحیه صنعتی آبیر
قلعه سفلی
گیلوان
دستجرده
زرده
ماسالان
تهنه
کانون فعالیت طرای تنش کالیدی در راستای تقویت تنش حوزه
سکونتگاههای دارای تنش کالیدی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

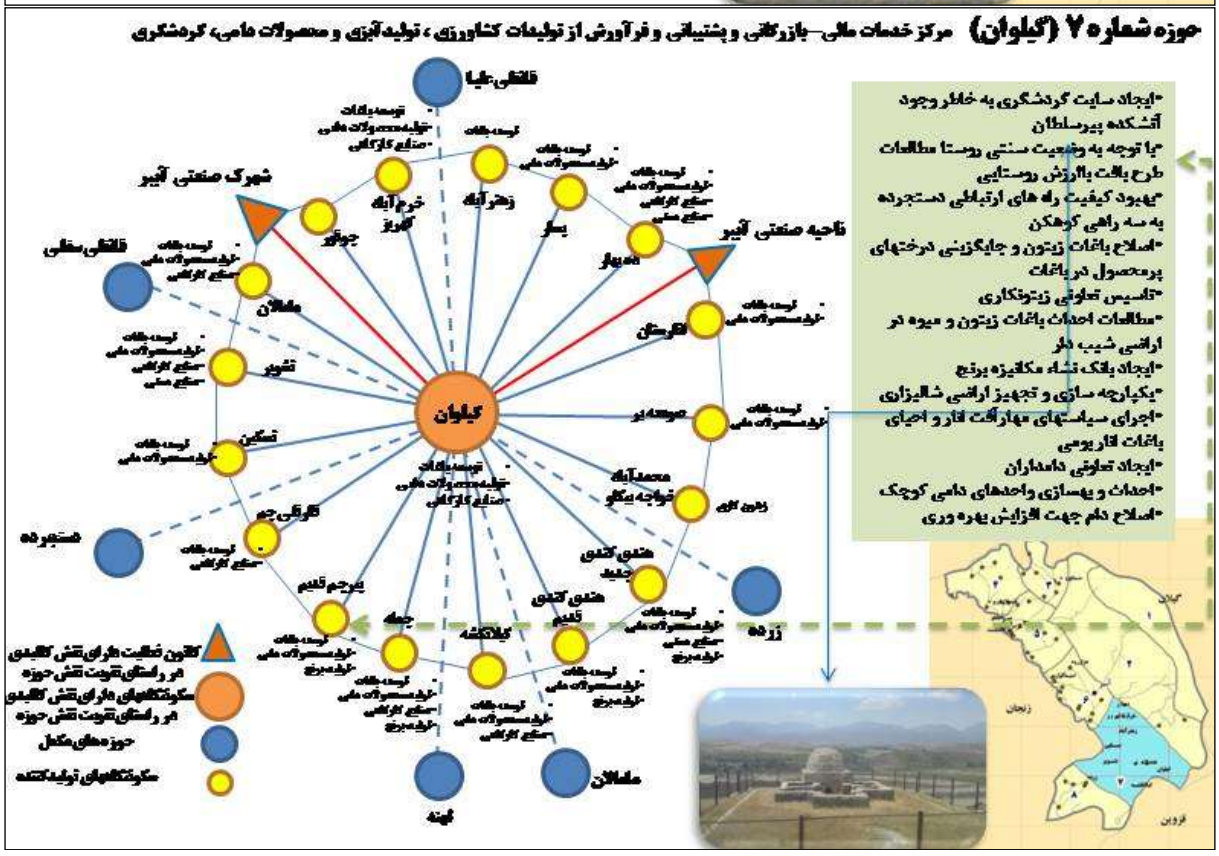
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
ایجاد سایت گردشگری به خاطر وجود آتشکده پیرسلطان
با توجه به وضعیت سنتی روستا مطالعات طرح بافت باارزش روستایی
بهبود کیفیت راه های ارتباطی دستجرده به سه راهی کوهکن
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
ایجاد بانک نشاء مکانیزه برنج
یکپارچه سازی و تجهیز اراضی شالیزاری
اجرای سیاستهای مهارآفات آفار و احیای باغات آفار یومی
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
قلعه علیا
شهرک صنعتی آبیر
ناحیه صنعتی آبیر
قلعه سفلی
گیلوان
دستجرده
زرده
ماسالان
تهنه
کانون فعالیت طرای تنش کالیدی در راستای تقویت تنش حوزه
سکونتگاههای دارای تنش کالیدی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

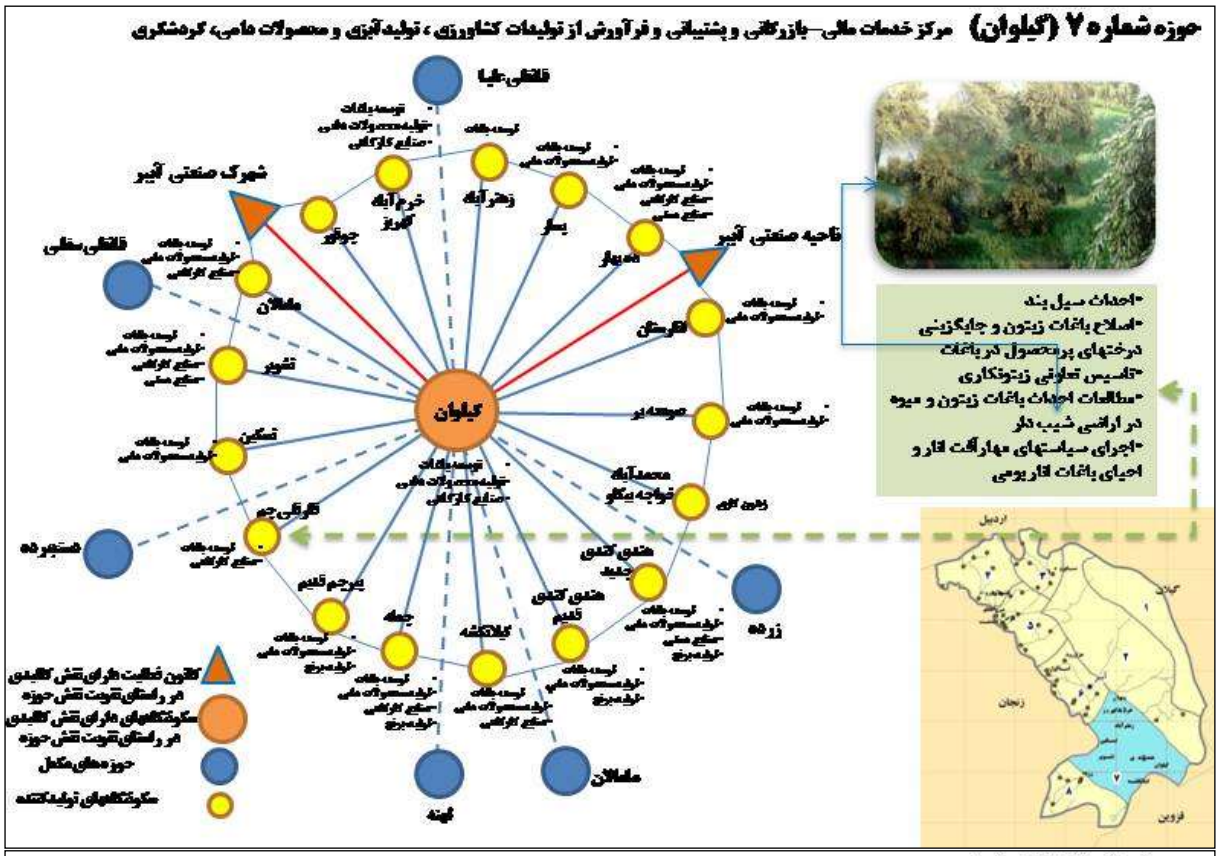
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
شهرک صنعتی آبیر
ناحیه صنعتی آبیر
قلعه علیا
قلعه سفلی
ماهلان
تشویر
تسکین
کارگان جم
هشتجرده
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
زرده
تهینه
جوانرو
خرم آباد کاوراز
زهرآباد
بسار
ده بیار
کارگان
سرچمه بر
زرین آباد
احداث سیل بند
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
اجرای سیاستهای مهارآفت آفار و احیای باغات آفاریومی
زنجان
قزوین
اردبیل

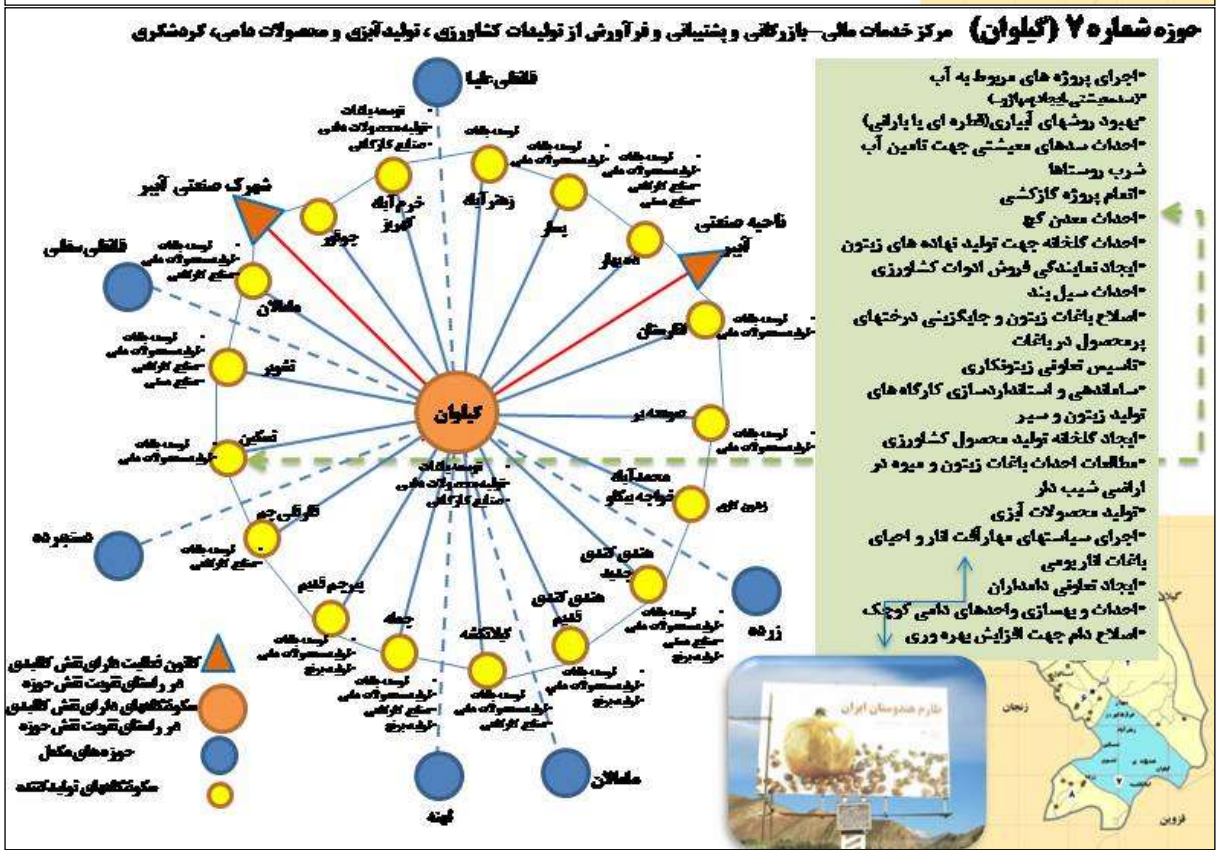
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
شهرک صنعتی آبیر
ناحیه صنعتی آبیر
قلعه علیا
قلعه سفلی
ماهلان
تشویر
تسکین
کارگان جم
هشتجرده
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
زرده
تهینه
جوانرو
خرم آباد کاوراز
زهرآباد
بسار
ده بیار
کارگان
سرچمه بر
زرین آباد
اجرای پروژه های مربوط به آب
یهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب
احداث سیل بند
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
ایجاد تعاونی دامداران
اجرای سیاستهای مهارآفت آفار و احیای باغات آفاریومی
زنجان
قزوین

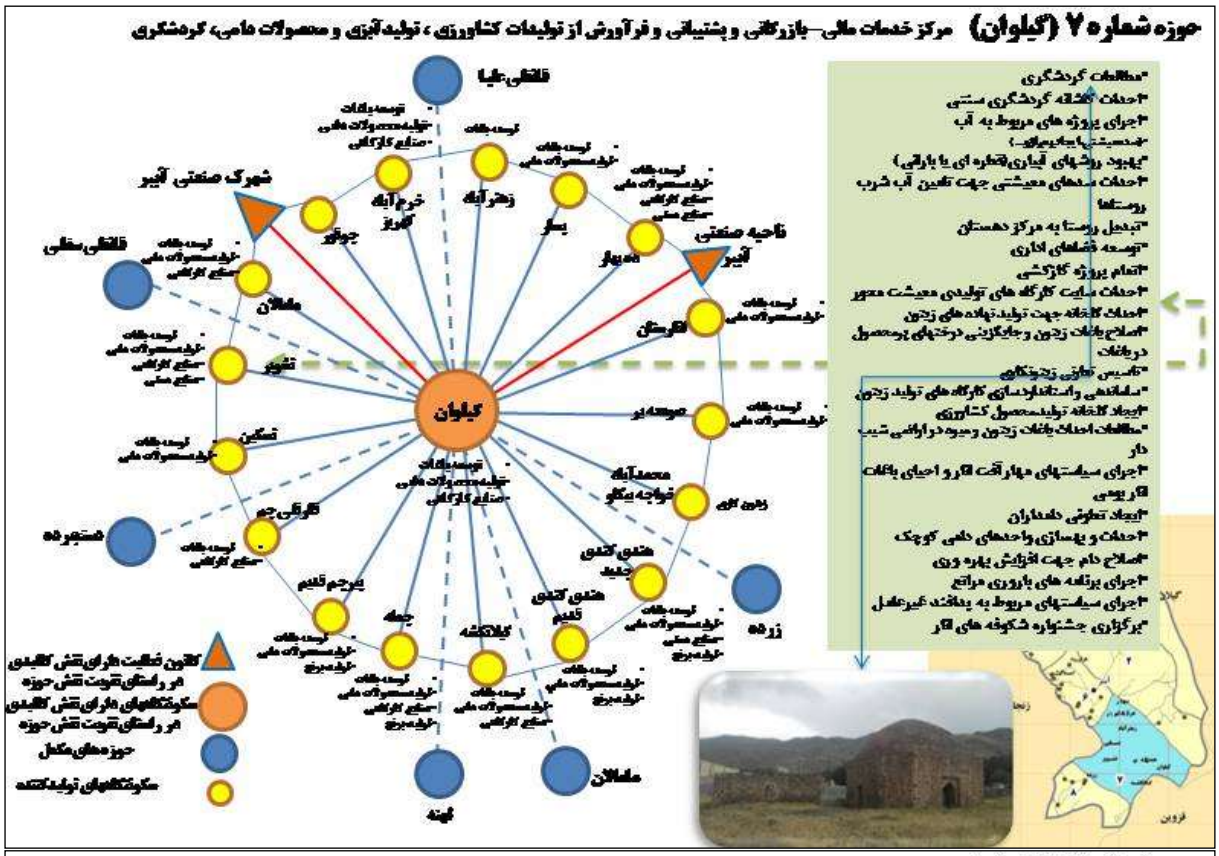
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
شهرک صنعتی آذیر
ناحیه صنعتی آذیر
قلعه علیا
قلعه سفلی
ماهلان
تشویر
تسکین
دستجرده
کارگان جم
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
زرده
کانون فعالیت دارای تنش کالبدی در راستای تقویت تنش حوزه
سکونتگاههای دارای تنش کالبدی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه‌های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
مطالعات گردشگری
احداث کشاله گردشگری مستی
اجرای پروژه های مربوط به آب
(مدیریت یکپارچه)
بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
تبدیل روستا به مرکز دهستان
توسعه خدمات اداری
اتمام پروژه کازکشی
احداث سایت کارگاه های تولیدی معیشت محور
احداث کارخانه جهت تولید تیاده های زیتون
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
ایجاد کارخانه تولید محصول کشاورزی
مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
اجرای سیاستهای دیوارآفت آثار و احیای باغات آثار یونی
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های باروری مراتع
اجرای سیاستهای مربوط به یدافند غیرعامل
برگزاری جشنواره شکوفه های آثار

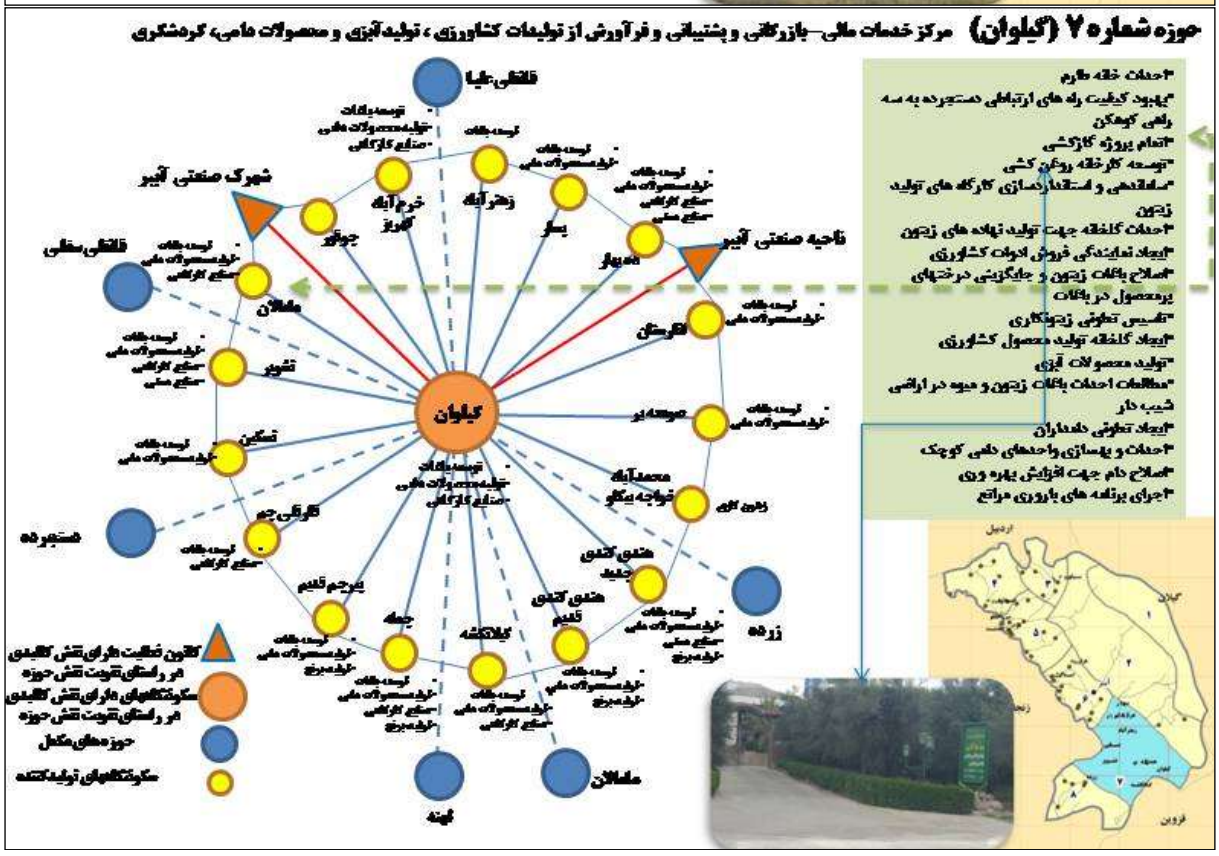
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
شهرک صنعتی آذیر
ناحیه صنعتی آذیر
قلعه علیا
قلعه سفلی
ماهلان
تشویر
تسکین
دستجرده
کارگان جم
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
زرده
کانون فعالیت دارای تنش کالبدی در راستای تقویت تنش حوزه
سکونتگاههای دارای تنش کالبدی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه‌های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
احداث خانه طارم
بهبود کیفیت راه های ارتباطی دستجرده به سه راهی کهکن
اتمام پروژه کازکشی
توسعه کارخانه روغن کشی
ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
احداث کارخانه جهت تولید تیاده های زیتون
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
ایجاد کارخانه تولید محصول کشاورزی
تولید محصولات آبزی
مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های باروری مراتع

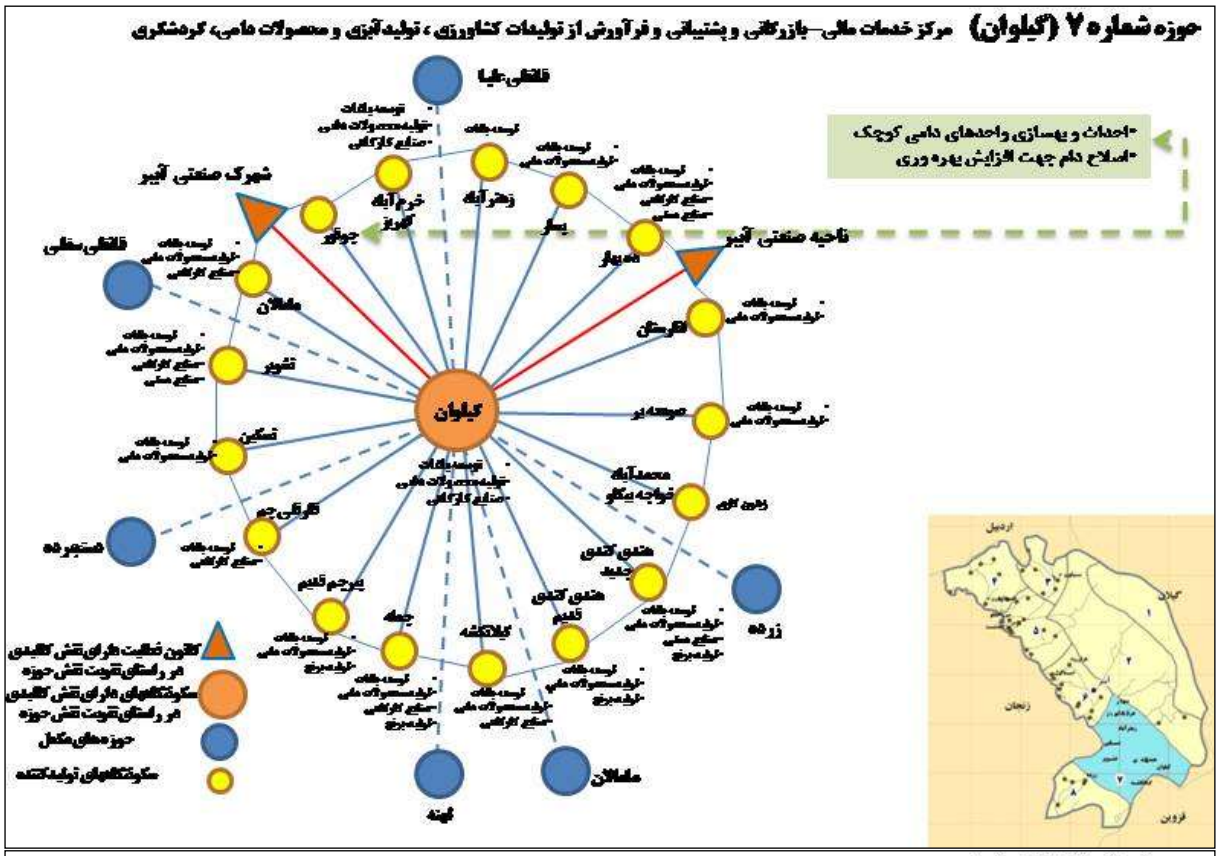
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
•احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
•اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
گیلوان
ناحیه صنعتی آبیر
شهرک صنعتی آبیر
قلقلی علیا
قلقلی سفلی
ماهلان
تشویر
تسکین
دستجرده
کارنای جم
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
زرده
ماهلان
نهنه
کانون فعالیت طرحای تنش کاهندی در راستای تقویت تنش حوزه
سکونتگاههای دارای تنش کاهندی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه‌های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

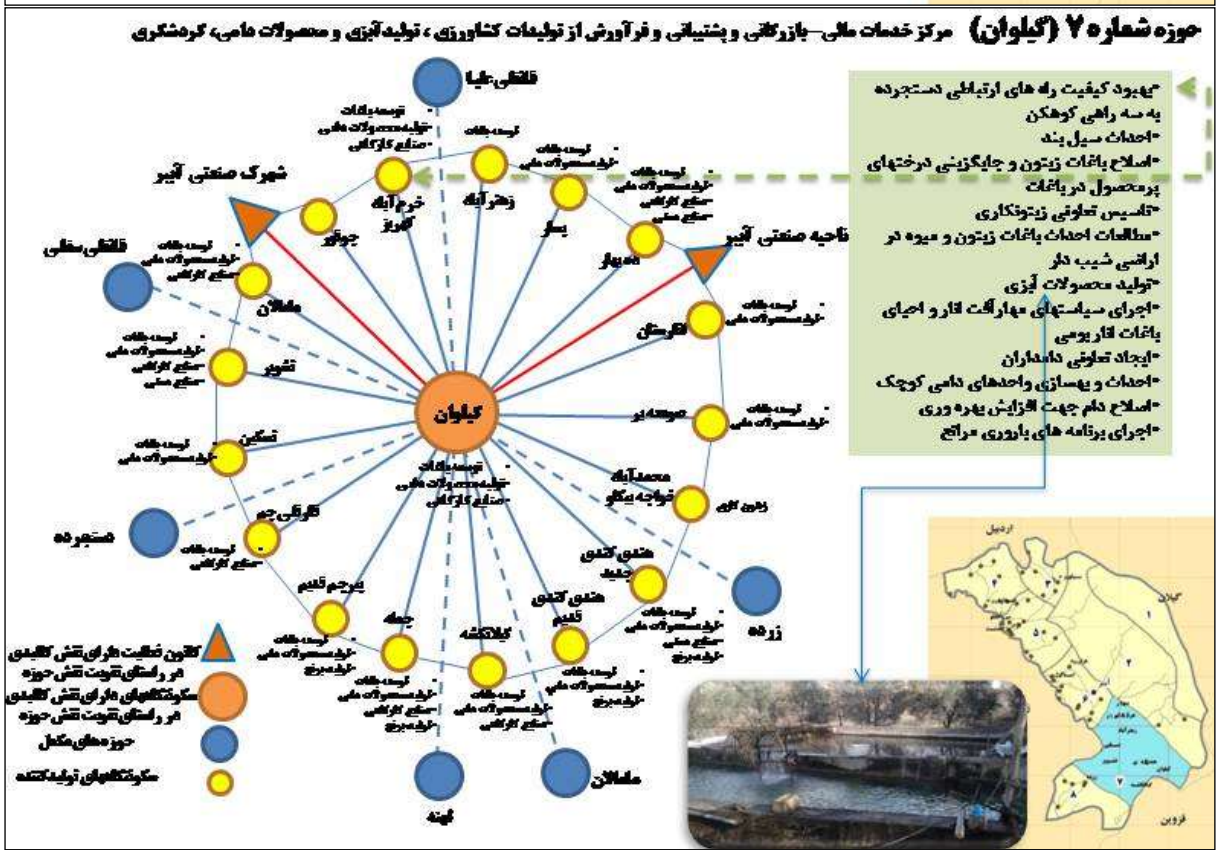
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
•بهبود کیفیت راه های ارتباطی دستجرده به سه راهی کوهکن
•احداث سیل بند
•اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
•تاسیس تعاونی زیتونکاری
•مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
•تولید محصولات آبزی
•اجرای سیاستهای مهارآفت انار و احیای باغات انار یومی
•ایجاد تعاونی دامداران
•احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
•اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
•اجرای برنامه های باروری مراتع
گیلوان
ناحیه صنعتی آبیر
شهرک صنعتی آبیر
قلقلی علیا
قلقلی سفلی
ماهلان
تشویر
تسکین
دستجرده
کارنای جم
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
زرده
ماهلان
نهنه
کانون فعالیت طرحای تنش کاهندی در راستای تقویت تنش حوزه
سکونتگاههای دارای تنش کاهندی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه‌های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده

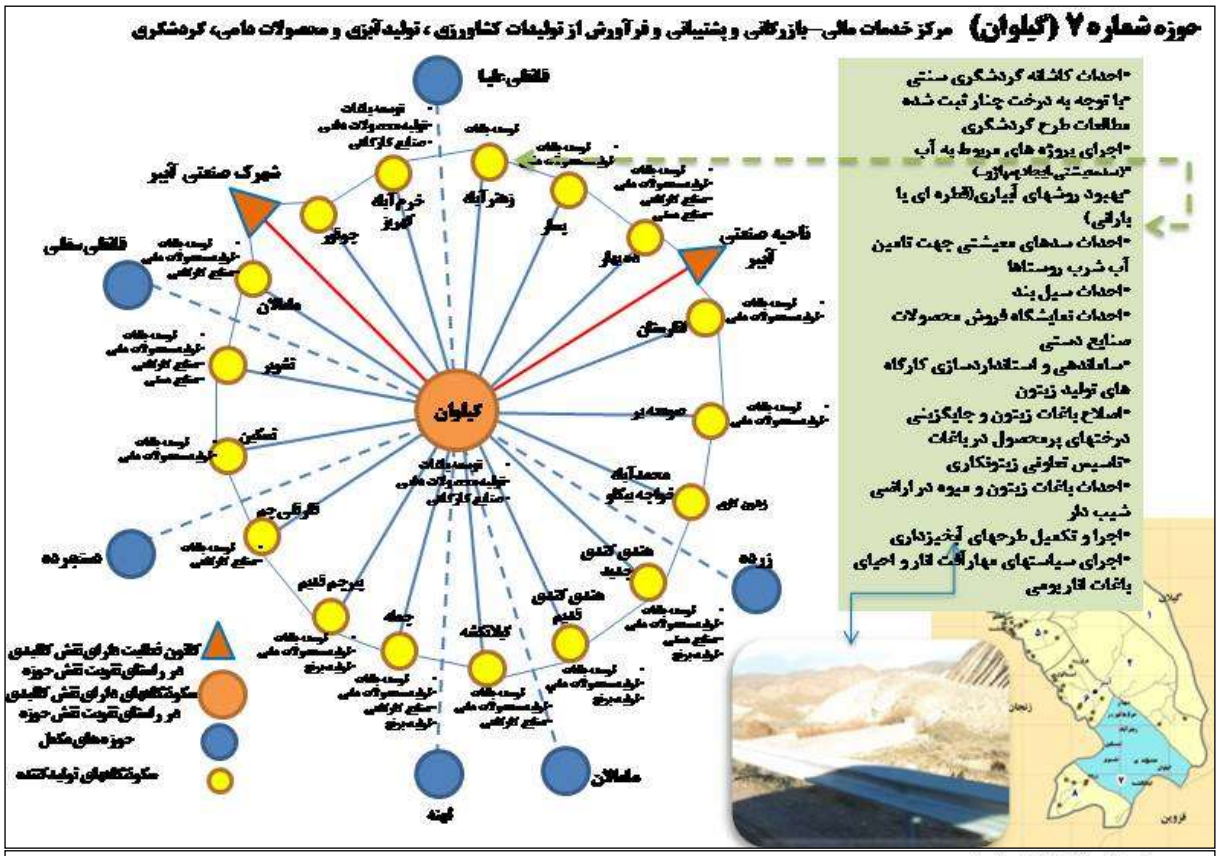
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
فلقلی علیا
شهرک صنعتی آبیر
ناحیه صنعتی آبیر
فلقلی سفلی
ماسالان
تشویر
تسکین
مصجرده
کارگان جم
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هشتی کشتی جدید
هشتی کشتی قدیم
زرده
محمدآباد
خواجه بیگلو
زهرآباد
بسار
ده بیار
کارگان
موسه لر
زهرآباد
جوانرو
خرم آباد
گلوگاه
کانون ضالعیت طرای تنش کالبدی در راستای تقویت تنش حوزه
مکونتگاههای دارای تنش کالبدی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه های مکمل
مکونتگاههای تولیدکننده
•احداث کاشانه گردشگری سنتی
•با توجه به درخت چنار ثبت شده
مطالعات طرح گردشگری
•اجرای پروژه های مربوط به آب
•(سمیتی ایجاد مراتع)
•بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
•احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
•احداث سیل بند
•احداث نمایشگاه فروش محصولات صنایع دستی
•ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
•اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
•تاسیس تعاونی زیتونکاری
•احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
•اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
•اجرای سیاستهای مهارات انار و احیای باغات انار یومی
باغات انار یومی
زنجان
قزوین

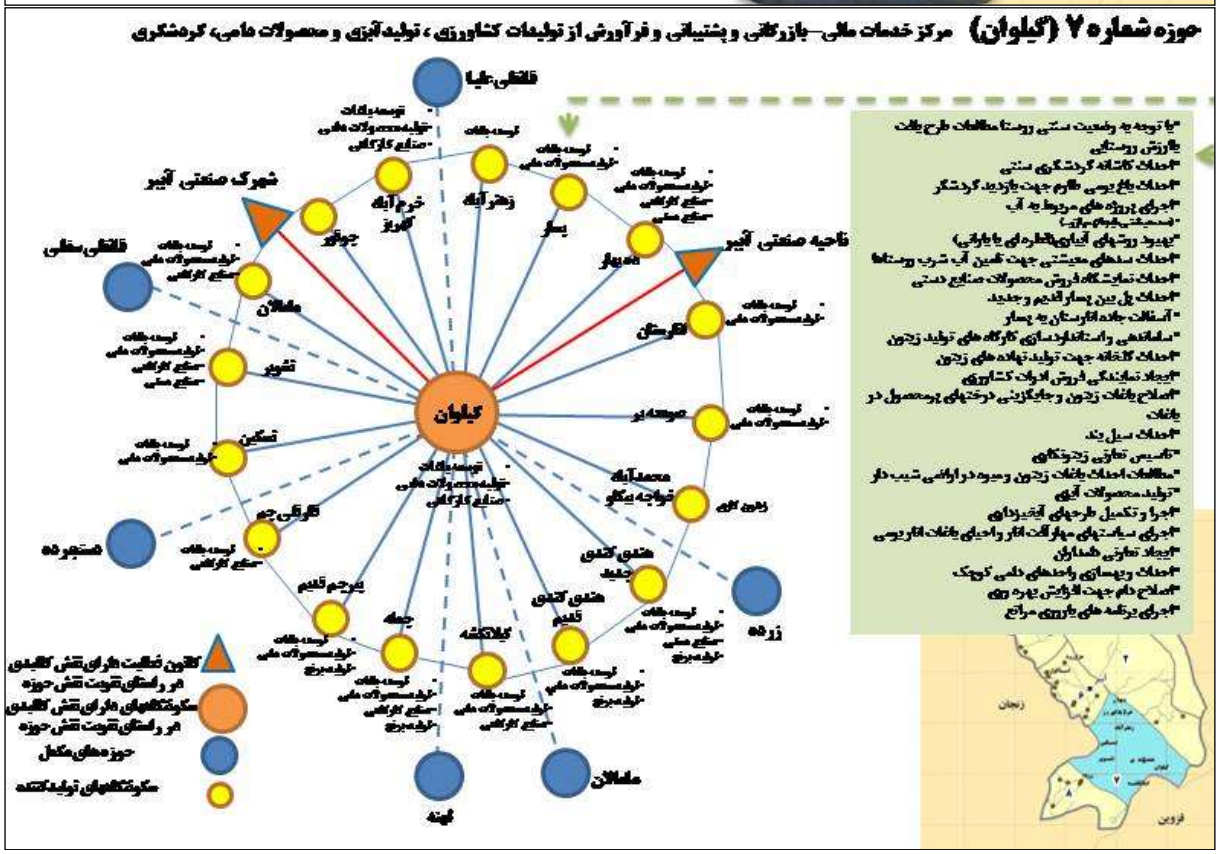
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
فلقلی علیا
شهرک صنعتی آبیر
ناحیه صنعتی آبیر
فلقلی سفلی
ماسالان
تشویر
تسکین
مصجرده
کارگان جم
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هشتی کشتی جدید
هشتی کشتی قدیم
زرده
محمدآباد
خواجه بیگلو
زهرآباد
بسار
ده بیار
کارگان
موسه لر
زهرآباد
جوانرو
خرم آباد
گلوگاه
کانون ضالعیت طرای تنش کالبدی در راستای تقویت تنش حوزه
مکونتگاههای دارای تنش کالبدی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه های مکمل
مکونتگاههای تولیدکننده
•با توجه به وضعیت سنتی روستا مطالعات طرح بافت
بازارچه روستایی
•احداث کاشانه گردشگری سنتی
•احداث باغ موزه طارم جهت بازدید گردشگر
•اجرای پروژه های مربوط به آب
•(سمیتی ایجاد مراتع)
•بهبود روشهای آبیاری(قطره ای یا بارانی)
•احداث سدهای معیشتی جهت تامین آب شرب روستاها
•احداث نمایشگاه فروش محصولات صنایع دستی
•احداث پل بین پسار قدیم و جدید
•آسفالت جاده انارستان به پسار
•ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
•احداث کاشانه جهت تولید نهاده های زیتون
•ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
•اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
•احداث سیل بند
•تاسیس تعاونی زیتونکاری
•مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
•تولید محصولات آبزی
•اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
•اجرای سیاستهای مهارات انار و احیای باغات انار یومی
•ایجاد تعاونی دامداران
•احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
•اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
•اجرای برنامه های باربری مراتع
زنجان
قزوین

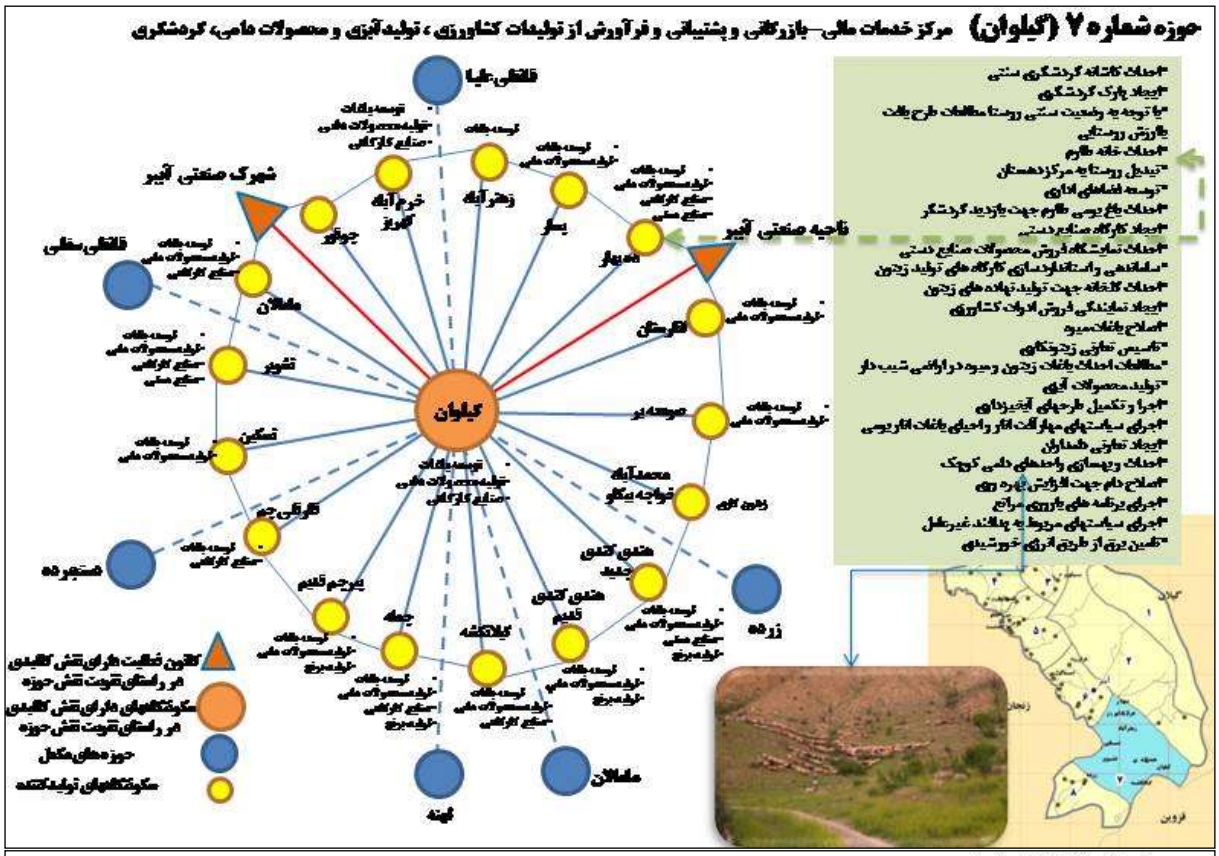
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
ناحیه صنعتی آبیر
شهرک صنعتی آبیر
قلعه‌ی علیا
قلعه‌ی سفلی
ماهالان
تشویر
تسکین
کارگان جم
صنجوره
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
زرده
تهینه
کارگان
صومعه تو
ده‌بیار
بسار
زهرآباد
خرم‌آباد
جوانرو
•احداث کارخانه گردشگری سنتی
•ایجاد پارک گردشگری
•با توجه به وضعیت سنتی روستا مطالعات طرح بافت
•بازآرایی روستایی
•احداث خانه طارم
•تبدیل روستا به مرکز دهستان
•توسعه اضافاتی اداری
•احداث باغ میوه طارم جهت بازدید گردشگر
•ایجاد کارگاه صنایع دستی
•احداث نمایشگاه فروش محصولات صنایع دستی
•ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
•احداث کارخانه جهت تولید تهاده های زیتون
•ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
•اصلاح باغات میوه
•تاسیس تعاونی زیتونکاران
•مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
•تولید محصولات آبی
•اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
•اجرای سیاستهای مهارانت انار و احیای باغات انار بومی
•ایجاد تعاونی دامداران
•احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
•اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
•اجرای برنامه های یارورسی مراتع
•اجرای سیاستهای مربوط به پلاند غیرمثل
•تامین برق از طرق انرژی خورشیدی
کانون فعالیت طرحای تنش کاهیدی در راستای تقویت تنش حوزه
مکونتگاههای دارای تنش کاهیدی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه‌های مکمل
مکونتگاههای تولیدکننده

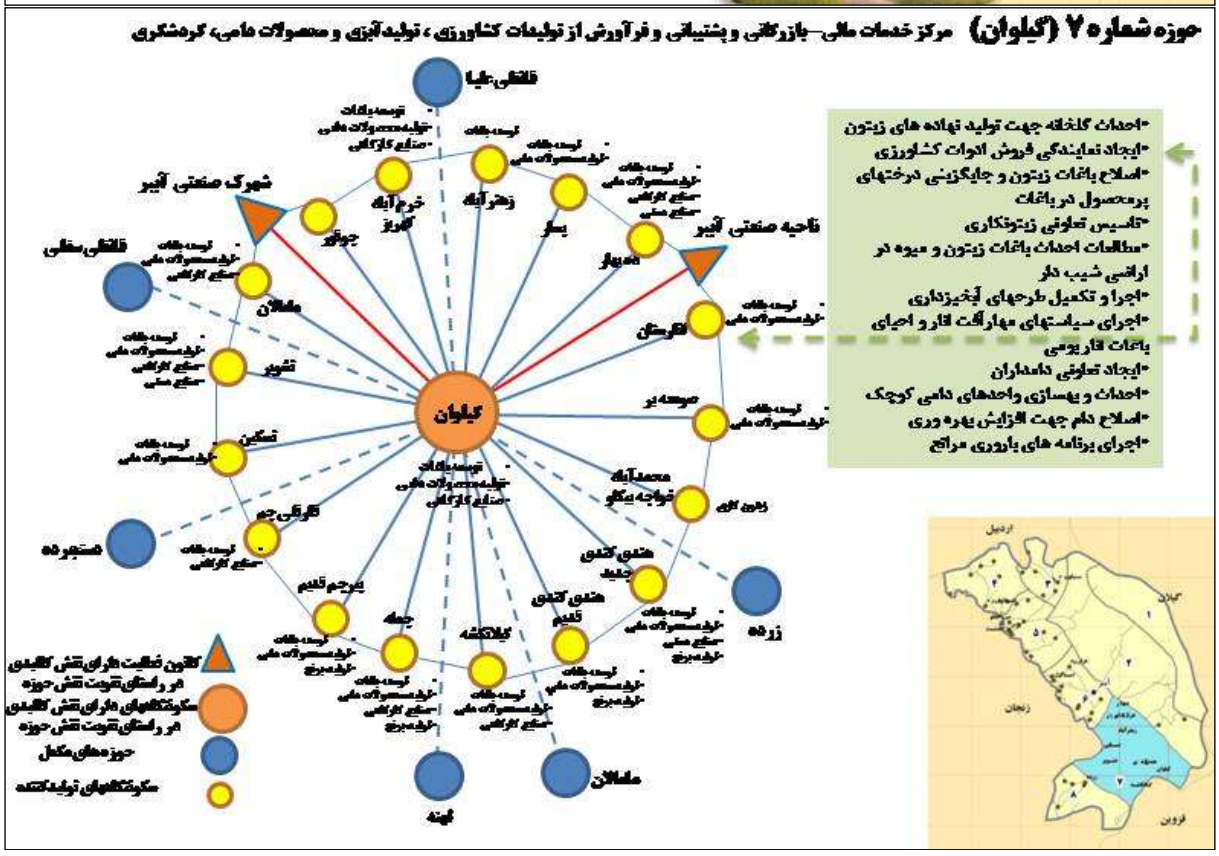
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی–بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
گیلوان
ناحیه صنعتی آبیر
شهرک صنعتی آبیر
قلعه‌ی علیا
قلعه‌ی سفلی
ماهالان
تشویر
تسکین
کارگان جم
صنجوره
پیرجم قدیم
جمله
گیلانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
زرده
تهینه
کارگان
صومعه تو
ده‌بیار
بسار
زهرآباد
خرم‌آباد
جوانرو
•احداث کارخانه جهت تولید تهاده های زیتون
•ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
•اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
•تاسیس تعاونی زیتونکاری
•مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
•اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
•اجرای سیاستهای مهارانت انار و احیای باغات انار بومی
•ایجاد تعاونی دامداران
•احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
•اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
•اجرای برنامه های یارورسی مراتع
کانون فعالیت طرحای تنش کاهیدی در راستای تقویت تنش حوزه
مکونتگاههای دارای تنش کاهیدی در راستای تقویت تنش حوزه
حوزه‌های مکمل
مکونتگاههای تولیدکننده

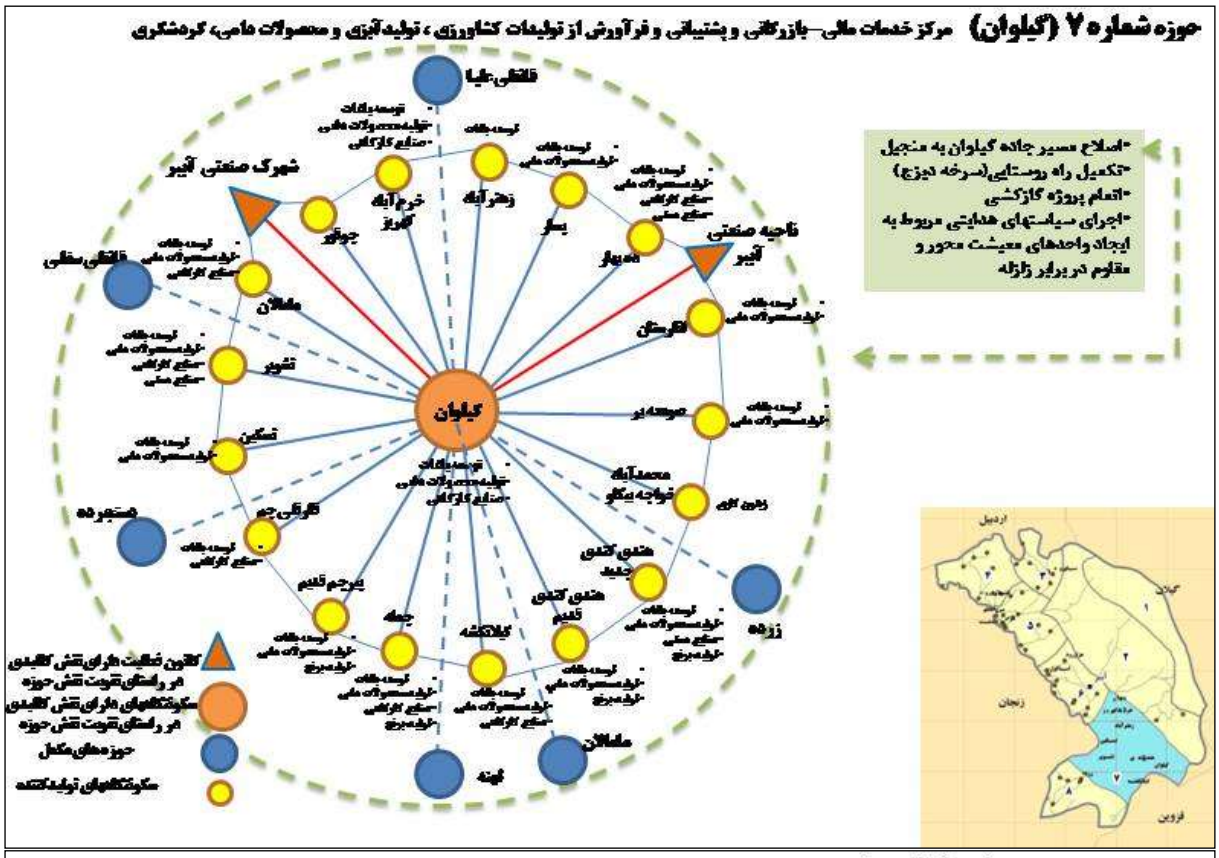
حوزه شماره ۷ (گیلوان) مرکز خدمات مالی-بازرگانی و پشتیبانی و فرآورش از تولیدات کشاورزی ، تولید آبزی و محصولات دامی، گردشگری
-اصلاح مسیر جاده گیلوان به منجیل
-تکمیل راه روستایی(سرخه دیزج)
-اتمام پروژه گازکشی
-اجرای سیاستهای هدایتی مربوط به ایجاد واحدهای معیشت محور و مقاوم در برابر زلزله
گیلوان
شهرک صنعتی آبیز
ناحیه صنعتی آبیز
ماسالان
تشویر
تسکین
هیتجرده
کارگان جم
پیرجم قدیم
جمله
کیانکشه
هندی کندی جدید
هندی کندی قدیم
محمدآباد خواجه بیگلو
صومعه بر
کارگان
زرده
پرچینه
نیمه
ماسالان
تشویر
کانون فعالیت دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده

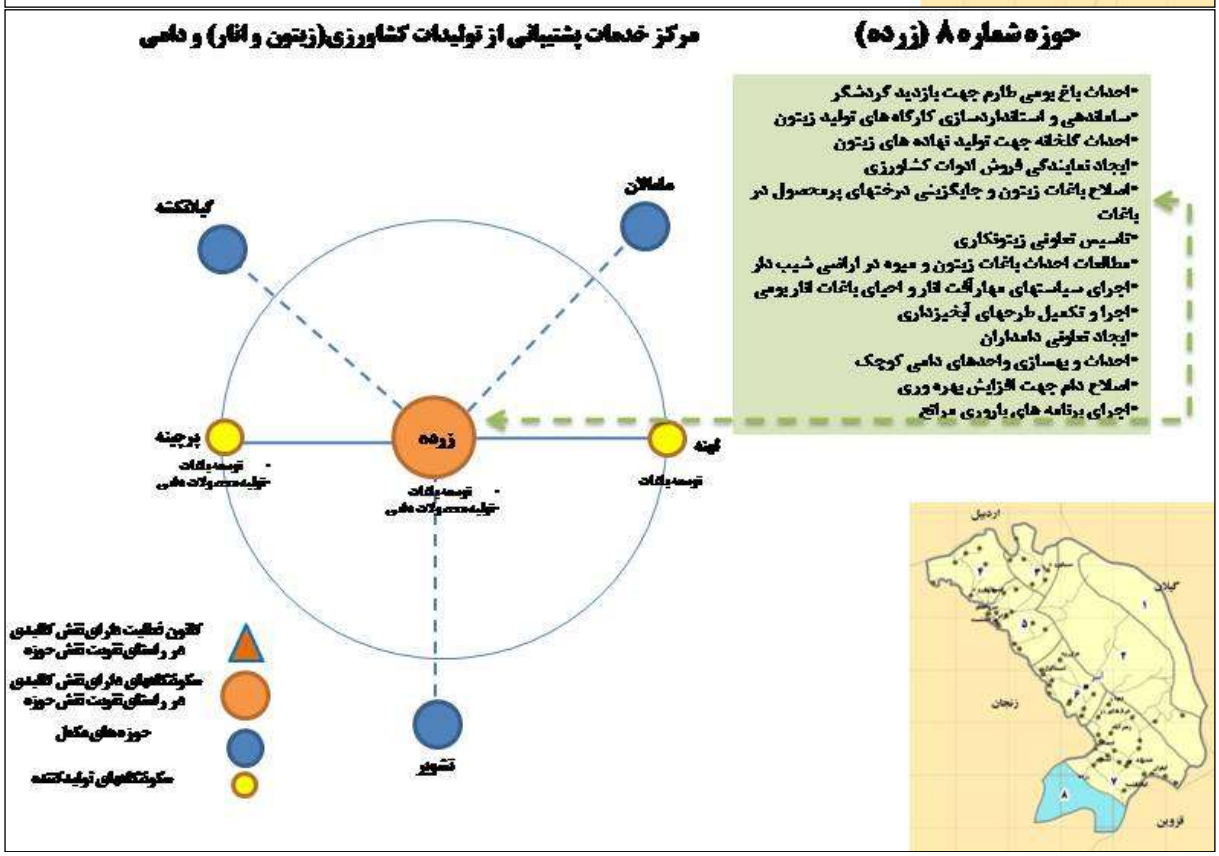
حوزه شماره ۸ (زرده)
مرکز خدمات پشتیبانی از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار) و دامی
-احداث باغ بومی طارم جهت بازدید گردشگر
-ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
-احداث گلخانه جهت تولید نهاده های زیتون
-ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
-اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
-تاسیس تعاونی زیتونکاری
-مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
-اجرای سیاستهای مهارانت انار و احیای باغات انار بومی
-اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
-ایجاد تعاونی دامداران
-احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
-اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
-اجرای برنامه های باروری مراتع
زرده
پرچینه
نیمه
ماسالان
گیانکشه
تشویر
کانون فعالیت دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کلیدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولید کننده

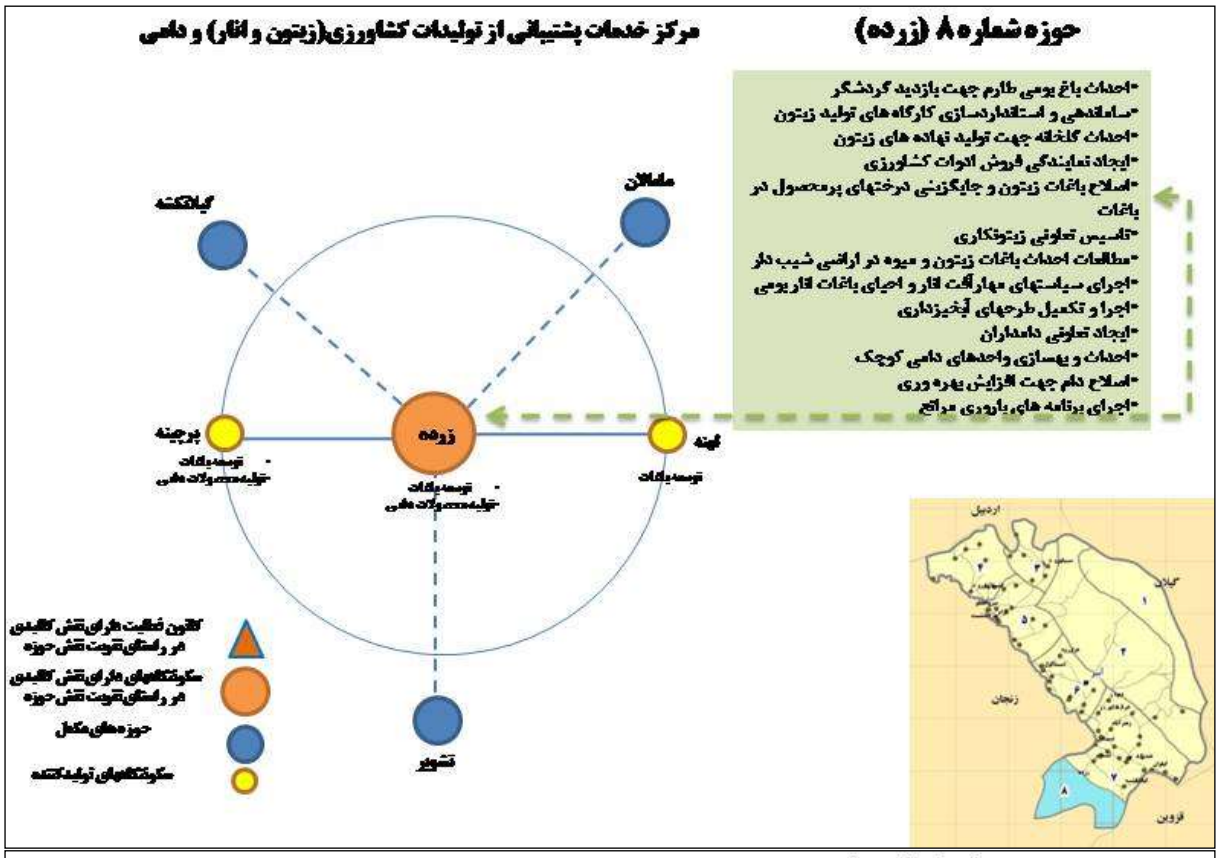
حوزه شماره ۸ (زرده)
مرکز خدمات پشتیبانی از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار) و دامی
احداث باغ بومی طارم جهت بازدید گردشگر
ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
احداث گلخانه جهت تولید نهاده های زیتون
ایجاد نمایندگی فروش ادوات کشاورزی
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
اجرای سیاستهای مهارانت انار و احیای باغات انار بومی
اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
ایجاد تعاونی دامداران
احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
اجرای برنامه های بارووری مراتع
گیلانکشه
ماسالان
پرچینه
زرده
نهینه
تشویر
توسعه باغات
تولید محصولات دامی
کانون فعالیت طرحهای تلفیقی در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
اردبیل
گیلان
زنجان
قزوین

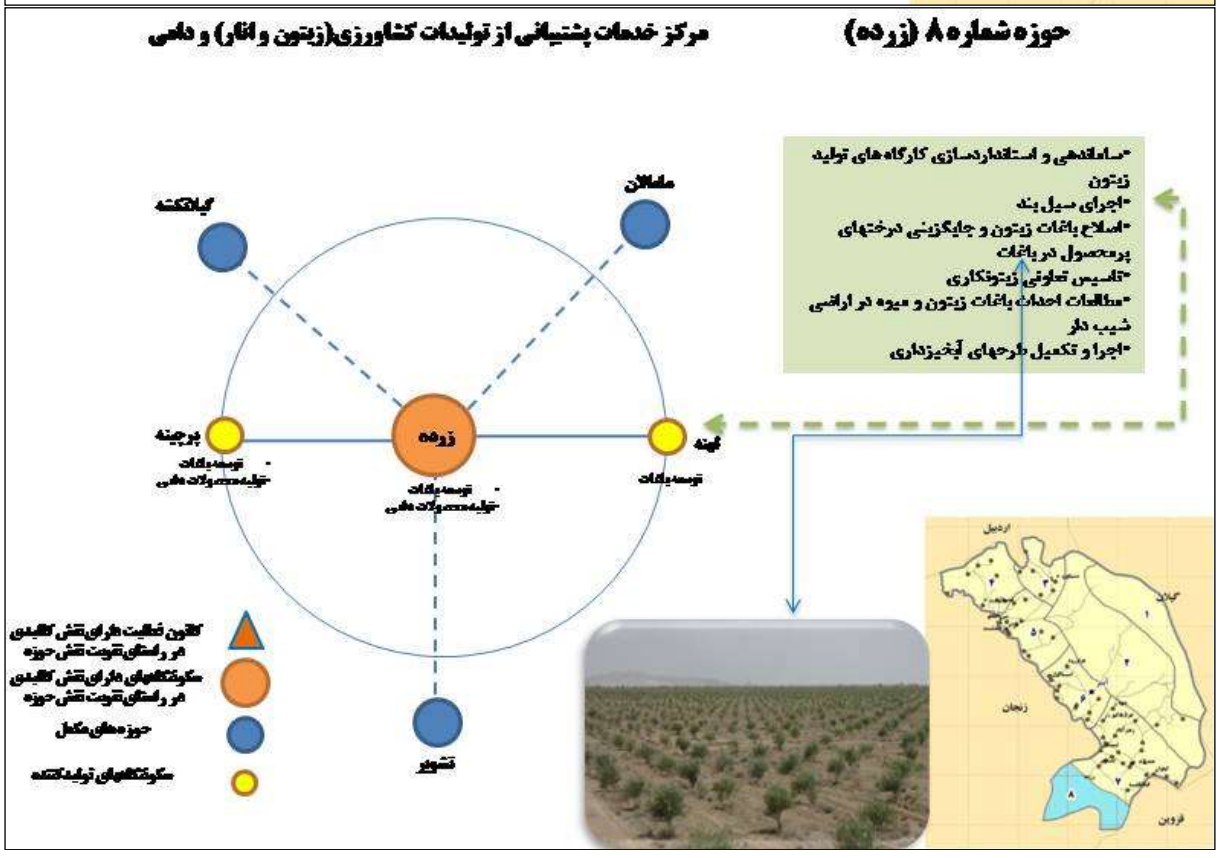
حوزه شماره ۸ (زرده)
مرکز خدمات پشتیبانی از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار) و دامی
ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
اجرای سیل بند
اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
تاسیس تعاونی زیتونکاری
مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
گیلانکشه
ماسالان
پرچینه
زرده
نهینه
تشویر
توسعه باغات
تولید محصولات دامی
کانون فعالیت طرحهای تلفیقی در راستای تقویت نقش حوزه
سکونتگاههای دارای نقش کالبدی در راستای تقویت نقش حوزه
حوزه های مکمل
سکونتگاههای تولیدکننده
اردبیل
گیلان
زنجان
قزوین

حوزه شماره ۸ (زرده)

مرکز خدمات پشتیبانی از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار) و دامی

- ساماندهی و استانداردسازی کارگاه های تولید زیتون
- اصلاح باغات زیتون و جایگزینی درختهای پرمحصول در باغات
- تاسیس تعاونی زیتونکاری
- مطالعات احداث باغات زیتون و میوه در اراضی شیب دار
- اجرا و تکمیل طرحهای آبخیزداری
- ایجاد تعاونی دامداران
- احداث و بهسازی واحدهای دامی کوچک
- اصلاح دام جهت افزایش بهره وری
- اجرای برنامه های باروری مراتع

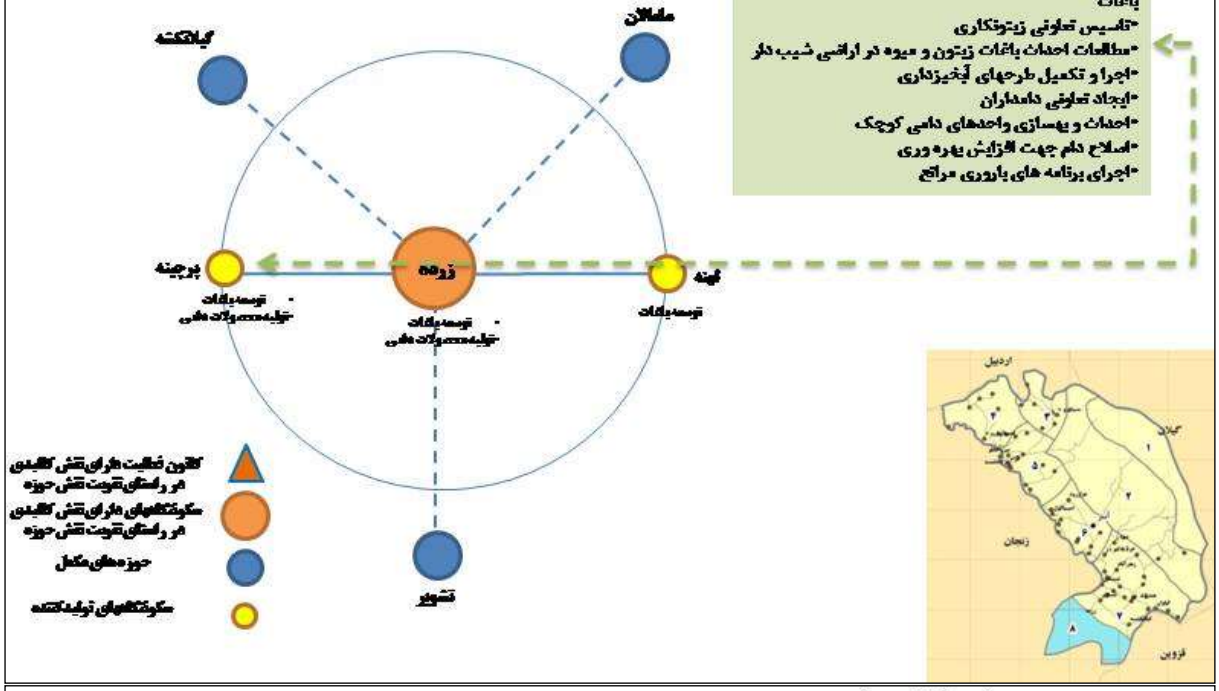

حوزه شماره ۸ (زرده)

مرکز خدمات پشتیبانی از تولیدات کشاورزی(زیتون و انار) و دامی

- اصلاح مسیر جاده گیلوان به منجیل
- تکمیل پروژه های راه روستایی
- تکمیل راه ارتباطی تشویر
- اتمام پروژه گازکشی
- اتمام بند انحرافی پلوه رود
- اجرای سیاستهای هدایتی مربوط به ایجاد واحدهای معیشت محور و مقاوم در برابر زلزله
- بهبود روشهای آبیاری با توجه به سیاستهای پیشرو

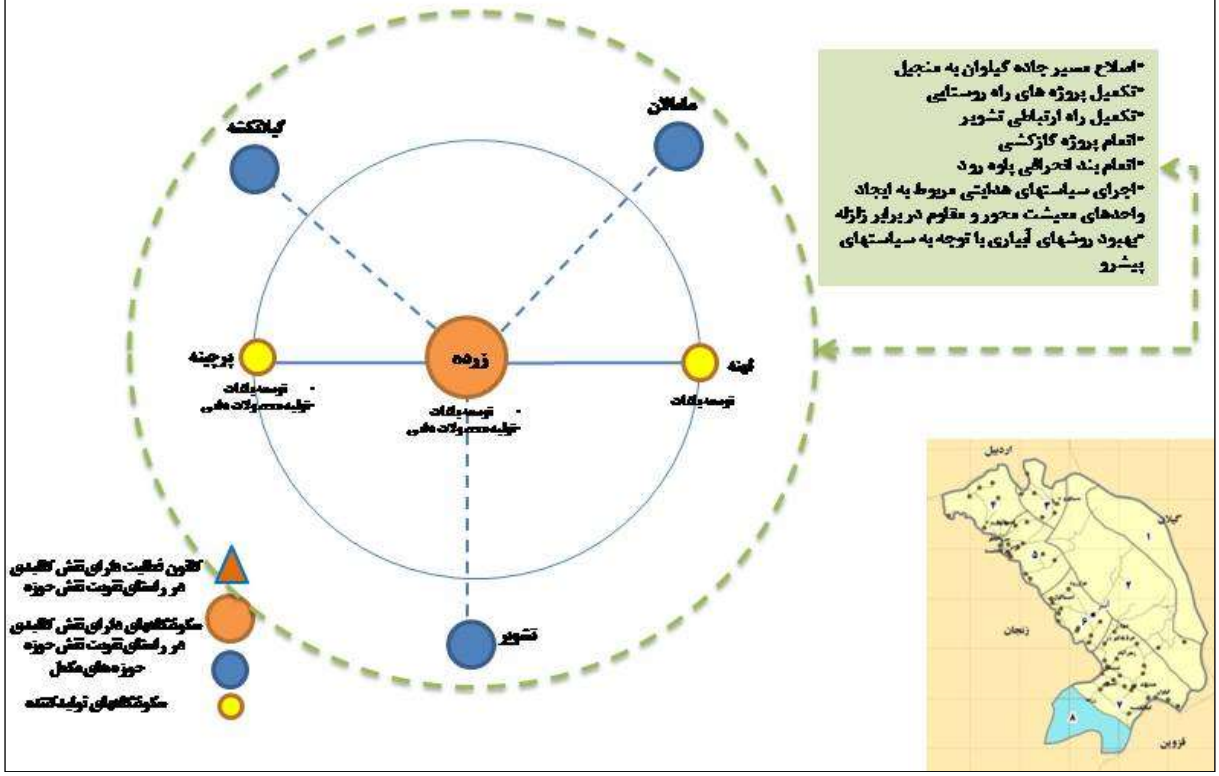

۲-۳- فصل سوم: نحوه مدیریت اجرای طرح

۲-۳-۱-مدیریت اجرا

۲-۳-۱-۱-تعیین نحوه اجرای طرح(ساز و کار اجرای طرح با تأکید بر اجرای مشارکتی)

در سالهای اخیر مشارکت در برنامه‌ها اهیمت ویژه‌ای یافته است و لذا واژه "حکمروایی" به یکی از مفاهیم کلیدی در حوزه نظریه‌ها و روشهای اداره سطوح مختلف جامعه تبدیل شده است. حکمروایی، به مفهوم فرایند تصمیم‌گیری و اجرای آن، مجموعه‌ای از ارزشها، هنجارها، فرایندها و نهادها را در بر می‌گیرد که از طریق آنها مدیریت توسعه جامعه، بطور رسمی‌و غیررسمی‌صورت می‌گیرد. مفهوم حکمروائی به دلیل توجه به نقش روزافزون سایر بازیگران و بهره‌ورانی که علاوه بر دولت در رشد و توسعه جامعه نقش دارند؛ عمومیت یافته است. این واژه از نیمه دوم دهه ۱۹۹۰ به بعد کاربرد مفهوم حکمروایی به طور روزافزون گسترش یافته است.

حکمروایی رویکرد نوین اداره امور عمومی‌است که در قلمرو فرا ملی، ملی و محلی کاربرد گسترده‌ای یافته است. یکی از ابعاد منطقه‌ای حکمروایی، حکمروایی محلی است که به کیفیت ۱۱۶ اداره امور محلی در حوزه‌های شهری و روستایی اشاره دارد. حکمروایی محلی، وسیع تر از (واحد سیاسی و سازمانی قانونی در قلمرو محلی) و بیانگر اقتدار سیاسی، ۴ مدیریت محلی اقتصادی و مدیریتی توسط شبکه ای از بازیگران رسمی‌مدیریت محلی، بخش خصوصی و نهادهای مدنی در حوزه‌های شهری و روستایی است. آنچه تعیین کنندهٔ محلی بودن حکمروایی است، میزان مشارکت مؤثر شهروندان و بازیگران محلی در تعیین آرمانها و خواسته های محلی و تلاش مشترک برای تحقق اهداف و خواسته های جامعه محلی است. در حکمروایی محلی، شبکه‌ای از بازیگران مدیریت محلی، بخش خصوصی، تشکلهای غیردولتی و مدنی و نمایندگان دولت مرکزی اولویتها و مسائل محلی را شناسایی و برای تحقق خواسته‌ها و رفع مشکلات با یکدیگر تشریک مساعی می‌کنند(دربان و رضوانی، ۱۳۸۹).

برای مشخصتر شدن تعریف حکمروایی روستایی و تفاوت آن با حکمروایی محلی باید ابتدا واژه محلی تعریف شود. اصطلاح «محلی» مترادف با کوچکترین واحد جغرافیایی است که از اختصاصات و امور ویژه برخوردار است و به منافع و سرنوشت ساکنان آن مربوط می‌شود. این ۱۱۷ واحدها شامل واحد روستا، شهر و ناحیه جغرافیایی که حاوی منظومه های شهری و روستایی منسجم است و از یک شهر مرکزی با مجموعه‌ای از روستاهای تابع و احتمالاً شهرهای کوچک وابسته، به همراه فضاهای جغرافیایی فیمابین تشکیل شده است و می‌توان از آن در تقسیمات کشور به بخش یا شهرستان تعبیر کرد. می‌توان گفت حکمروایی محلی مشتمل بر حکمروایی روستایی و شهری است و تعریف حکمروایی محلی برای حکمروایی روستایی قابل استناد است(همان). لذا منظور ما از حکمروائی محلی در اینجا حکمروائی روستایی است.

این رهیافت تلاشی است برای یافتن راه حلهای جدید برای ضعفها و شکستهای ناشی از رهیافت بالا به پایین در فرایند توسعه روستایی و بر توانمندسازی جوامع محلی و نقش مستقیمی‌که باید در فرایند توسعه جامعه خویش همراه با بخش دولتی و غیردولتی داشته باشند، تاکید می‌کند. بهترین رهیافت برای مطیع کردن توانمندی‌های مردم در فرایند توسعه پایدار روستایی، رهیافت

مدیریتی مبتنی بر جامعه محلی توسط نهادهای محلی است، که آن را رهیافت اداره "خودمحور" برای پوشش دادن مشارکت و تواناییهای آنها در یک فرایند تصمیم گیری جامع و شفاف می‌نامند. قلمرو محلی اغلب بهترین محدوهای است که امکان دسترسی به پایداری در آن وجود دارد. بر مبنای روابط واقعی داخل گروه‌های مردمیو دانش آنها برای تصمیم گیری، جوامع محلی ممکن است اغلب اوقات اما نه همیشه، مناسبترین واحد برای مدیریت فرایند توسعه پایدار روستایی باشند(رحمانی فضلی و همکاران، ۱۳۹۳).

اگر حکمروایی روستایی را نتیجه تعامل دولت، شهروندان و نهادهای مدنی از طریق فرایند سیاسی، توسعه خط و مشی، طراحی برنامه و ارائه خدمات بدانیم، در آن صورت، دولت ها یکی از نهادهای خاصی هستند که در حکمروایی مشارکت داشته و در پی پاسخگویی به این سوال هستند که: چه کسی باید در تصمیم گیری دخیل باشد؟ و با چه ظرفیتی؟ بر این اساس، حکمروایی در چهار سطح قابل بررسی است: ۱.حکمروایی در فضای جهانی که با مسائل فراتر از حوزه دولت‌های ملی سروکار دارد؛ ۲. حکمروایی در فضای ملی که خود به سطوح ملی، منطقه‌ای (شهری و روستایی) تقسیم می‌شود؛ ۳. حکمروایی در فضای سازمان یا حکمروایی سازمانی؛ ۴. حکمروایی در فضای جوامع محلی. با توجه به تقسیم بندی فوق، حکمروایی به مثابه سلسله مراتبی شدن قدرت دولت و تقسیم آن به سطوح فوق الذکر همراه با مشارکت مردم، نهادهای محلی و سازمانهای غیردولتی است(همان). در طرح توسعه پایدار منظومه طارم با حکمروائی محلی سر و کار داریم.

حکمروائی روستایی دارای اصول و معیارهای متعددی است که مهمترین اصول و معیارهای حکمروایی خوب روستایی به شرح ذیل مطرح می‌شوند:

۱- ***مشارکت مردمی***: منظور از مشارکت در حکمروایی خوب روستایی، قدرت تأثیرگذاران بر تصمیم‌گیریها و تصمیم‌سازی هایی که به سرنوشتشان مربوط می‌شود، دخالت کنند و نقش فعال و تأثیرگذار داشته باشند. این قدرت بویژه در چارچوب اهداف راهبردی توسعه پایدار روستایی (اقتصادی، اجتماعی، نهادی و اکولوژیکی -کالبدی) مورد نظراست.

مشارکت مردمی‌در طرح توسعه پایدار منظومه طارم، می‌تواند به نحو زیر باشد:

- *مشارکت روستائیان در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری از طریق جلسات هم اندیشی به منظور تبیین مسائل و مشکلات احتمالی طرح، استفاده از نظرات آنها در اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی در طرح توسعه پایدار منظومه طارم*
- *حمایت وزارت جهاد کشاورزی در ایجاد نهادهای مدنی مانند تعاونی‌های اصناف مختلف از جمله تعاونی زیتون‌کاران، باغداران، شالیکاران و ...*
- *حمایت بانک ها، موسسات مالی و دستگاه‌های ذیربط از توسعه فعالیت‌های کشاورزان در زمینه محصولات باغی و زراعی*
- *حمایت بانک ها، موسسات مالی و دستگاه‌های ذیربط از توسعه فعالیت‌های صنعتی وابسته به*

کشاورزی برای افزایش اشتغال و بهبود کسب و کار روستائیان

- *تشکیل کمیته‌های تخصصی متشکل از مردم محلی به تفکیک موضوع پروژه‌های پیشنهادی طرح*

۲- ***پاسخگویی***: منظور از پاسخگویی فرایندی است که در آن سازمانها، مسئولان و مدیران چه در سطح کلان و چه خرد (شورای اسلامی، دهیار و غیره) و انجمن‌های محلی روستایی مسئول نتایج تصمیمات و فعالیت‌های خود هستند. در واقع، پاسخگویی اهرمی‌برای افزایش کنترل مسئولان و تصمیم‌گیرندگان هست تا در قبال عملکرد خود مسئول باشند.

پاسخگویی در طرح توسعه پایدار منظومه طارم در برگیرنده موارد زیر است:

- تشکیل کمیته‌های تخصصی در سازمان‌های مربوطه در راستای کنترل و نظارت بر میزان پیشرفت طرح ها و پروژه‌های توسعه‌ای
- تعیین بخش پاسخگو در کمیته‌های تخصصی به منظور اطلاع رسانی مردم از پیشرفت کار و ارائه پاسخ قانع کننده به سوالات روستائیان از طریق جلسات جمعی و فردی در ارگان‌ها و روستاها و همچنین انتشار اطلاعیه
- ارزیابی رضایتمندی روستائیان از میزان و نحوه اجرای پروژه ها به طور متوالی
- بررسی و حل نارضایتی روستائیان از طریق برگزاری جلسات عمومی‌با حضور مسئولین محلی
- ایجاد بخش پیگیری در کمیته تخصصی به منظور پیگیری مسائل و مشکلات طرح ها و پروژه ها

۳- ***مسئولیت پذیری:*** حکمروایی خوب روستایی نیازمند آن است تا نهادها و فرایندها به نفع همه ذینفعان خدمات ارائه کند، این امر زمانی امکانپذیر است که نهادها و فرایندها، مسئولان و تصمیم گیرندگان به خواست ها و انتظارات و نیازهای افراد و گروههای روستایی، حساس و مسولیت باشند و در قبال آنان حساب پس بدهند، در حکمروایی خوب روستایی همه اهل مسئولیت هستند و سعی خواهند کرد از عهده مسئولیتی که به آنها واگذار شده، برآیند.

در ارتباط با مسئولیت پذیری در طرح توسعه پایدار طارم می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- تمرکز زدایی و واگذاری امور محلی به روستائیان از طریق انتخاب چند نماینده برای هر یک از حوزه‌های روستایی
- آگاه سازی روستائیان از میزان پیشرفت طرح ها و پروژه ها توسط کمیته پیگیری طرح ها و پروژه‌های توسعه منظومه
- داشتن مسئولین متعهد به خواسته برای اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها به منظور بهبود شرایط روستائیان
- ایجاد تشکل‌های مردمی(روستائیان) نظیر تعاونی‌ها و واگذاری مسئولیت به آنان.

۴- ***قانون محوری:*** حکمروایی خوب روستایی مستلزم چارچوبهای قانونی درست و منصفانه می‌باشد که به صورت بیطرفانه اجرا شود، از سوی دیگر، قوانین کارامد، مراعات چارچوب‌های قانونی

در تصمیم گیری و دور بودن افراد غیرمسئول از تصمیم‌گیریها، مسئله قانونمحوری و قانونمندی را در حکمروایی خوب روستایی بیش از پیش مورد توجه قرار داده است. پایندی به قوانین، نیازمند آگاهی روستاییان و همچنین احترام مسئولان به قانون است، حمایت کامل از حقوق تمامی‌انسانهای در حاشیه مانده و فقیر و... و مکانهای جغرافیایی از اصول اساسی حکمروایی خوب روستایی به شمار می‌آید، اجرای بیطرفانه و عاری از تبعیض قوانین مستلزم وجود یک نهاد داوری(قضائیه) مستقل و یک نیروی پلیس فسادناپذیر و بیطرف در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی خواهد بود.

قانون‌محوری در طرح توسعه پایدار منظومه طارم، می‌تواند به نحو زیر باشد:

- افزایش میزان آگاهی روستائیان از قوانین از طریق آموزش و اطلاع رسانی
- احترام و عمل به قانون از جانب مسئولین و روستائیان
- نظارت نمایندگان منتخب مردم در حوزه‌های عمران روستایی بر اجرای طرح‌ها و پروژه‌های توسعه در طرح توسعه پایدار طارم

۵- ***شفافیت***: در حکمروایی خوب روستایی، شفافیت به معنای اختیار دادن به روستائیا برای تبدیل شدن به حسابرسانی در جامعه روستایی و داشتن حق اظهارنظر و دسترسی به اطالعات آزاد است، در چنین حالتی، شفافیت در مقابل پنهان کاری در تصمیم گیریها به شمار می‌آید. چه اینکه، در پنهان کاری در پنهان کاری امکان بروز فساد در تصمیم گیری وجود داشته، در صورتی که شفافیت مانع بروز و یا گسترش آن می‌شود.

در طرح توسعه پایدار طارم، شفافیت شامل موارد زیر است:

- آگاه سازی روستائیان از فرایند طرح و پروژه‌های انجام شده یا در حال انجام توسط نماینده‌های منتخب از طریق جلسات جمعی و فردی
- مستند سازی اقدامات صورت گرفته در سطح روستاها توسط کمیته پیگیری از طریق جلسات، انتشار بروشور، هفته‌نامه‌ها و ...
- اطلاع رسانی به روستائیان از شرایط مالی و زمانی طرح‌ها و پروژه‌ها از طریق بیلبوردها و جلسات در روستاها

۶- ***کارایی و اثربخشی***: در حکمروایی خوب روستایی، کارائی و اثربخشی به معنای آن است که نهادها و فرایندها نتایجی را به وجود بیاورند که نیازهای جامعه را برآورده ساخته و در عین حال، استفاده مطلوب از منابع در دسترس برای همگان میسر باشد. در حکمروایی خوب روستایی، مفهوم اثر بخشی و کارائی در برگیرنده استفاده پایدار از منابع طبیعی و حفظ محیط زیست است. کارائی و اثربخشی در منظومه طارم از طریق موارد زیر می‌تواند تحقق پیدا کند:

- *افزایش تحقق پذیری طرح ها و پروژه‌های توسعه ای*
- *افزایش راه‌های دستیابی به منابع مالی و فراهم سازی اعتبارات ریالی مورد نیاز از طریق منابع قابل دسترس*
- *فراهم نمودن خدمات گوناگون در سطح منظومه مطابق با نیازها و خواسته‌های روستائیان واقع در*

منظومه طارم

- *برگزاری دوره‌های آموزشی برای ارتقاء دانش کشاورزان، باغداران و صنعتگران صنایع تبدیلی در راستای تامین نیازهای روستائیان*
- *آگاه سازی روستائیان برای استفاده بهینه از منابع موجود منظومه*

۷- ***عدالت و برابری***: در حکمروایی خوب روستایی، ایجاد فرصتهای مناسب برای تمامی‌روستائیان در زمینه ارتقای وضعیت رفاهیشان، تلاشی در جهت تخصیص عادلانه منابع و مشارکت تمامی‌مردم حتی اقشار محروم و فقیر در اعلام نظر و تصمیم‌گیری نوعی عدالت محسوب می‌شود.

در زمینه عدالت محوری در منظومه طارم می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- پراکنش شبکه‌ای طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی در سطح منظومه در راستای پتانسیل‌های موجود سکونتگاه‌های منظومه طارم
- اجرای عادلانه(مالی و زمانی) طرح‌ها و پروژه‌های توسعه در سطح منظومه با توجه به اولویت‌ها، کمبودها و مسائل مشکلات
- اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها در همه منظومه بدون درنظر گیری سکونتگاه‌های دارای تفاوت زبانی و دینی به منظور جلوگیری از تبعیض زبانی و مذهبی
- فراهم نمودن خدمات رفاهی در مناطق کم برخوردار
- جلوگیری از تبعیض جنسیتی با مهیا نمودن شرایط حضور زنان در فعالیت‌های اقتصادی همانند تشکیل صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی
- انتخاب زنان به عنوان دهیار و اعضاء شورای اسلامی‌به منظور جلوگیری از تبعیض جنسیتی در سمت‌های اداری

۸- ***اجتماع گرایی***(توافق جمعی): در جامعه روستایی کنشگران متعدد و گروهها با منافع مختلف وجود دارند، وظیفه حکمروایی خوب روستایی، میانجیگری بین دیدگاهها و منافع مختلف موجود در سطح جامعه روستایی به منظور دستیابی به توقعات گسترده درباره آنچه که بهترین منافع را برای آحاد روستائیان و نیز نحوه دستیابی به آن است، می-باشد. این کار مستلزم وجود ارتباط و تلاش مشترک میان بخشهای مختلف دولتی، خصوصی و روستائیان بویژه سازمانهای غیردولتی و نهادهای اجتماعی موجود در روستا می‌باشد .حکمروایی خوب روستایی، بایستی یک چشم انداز وسیع و بلندمدت درباره توسعه پایدار انسانی و چگونگی دستیابی به آن داشته باشد، تحقق چنین امری فقط در سایه نزدیک شدن دیدگاه ها و منافع مختلف در جامعه روستایی میسر است.

در منظومه طارم می‌توان با اجرای موارد زیر، اجتماع‌گرایی یکی از اصول حکمروائی را رعایت نمود:

- برقراری رابطه بین مدیران محلی و روستائیان از طریق برگزاری جلسات متعدد و مستمر؛ ماهانه
- بررسی مسائل و مشکلات و اقدامات اولویت دار در سطح روستاها، با مشارکت و همفکری مسئولین

محلی و روستائیان از طریق جلسات

- برقراری رابطه و تعامل نهادهای گوناگون(نهاد دولتی، خصوصی و مدنی) با یکدیگر از طریق تشکیل کمیته پیگیری طرح ها و پروژه‌های توسعه منظومه

۹- ***مشـــروعیت***: در حکمروایـی خـوب روسـتایی، رابطـه درسـت و قانونمنـد بیـن مسـئولان، مدیـران و تصمیـم گیرنـدگان محلـی و غیرمحلی با روسـتائیان، مشـروعیت را بـه ارمغـان مـی‌آورد. در ایـن رابطـه و تعامل فیمابین مسـئولان و مجریان امور، تصمیماتشان توسـط اکثریـت مردم روسـتایی مورد حمایـت و تأیید قـرار می‌گیرد، در نتیجـه، می‌توان گفـت کـه مشـروعیت یـک پدیـده دموگراتیـک بـوده و وقتی در جامعـه روسـتایی بـه وجـود می‌آیـد کـه پشـتیبانی اکثریـت مردم روسـتایی را طبـق قوانین و مقـررات به همـران داشـته باشـد.

در منظومه طارم مشروعیت را می‌توان با شرح زیر عملی نمود:

- برقراری رابطه قانونی بین تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران

۲-۱-۳-۲-اقدامات مشارکتی در اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها(به تفکیک طرح و پروژه و مشارکت بخشهای دولتی، خصوصی، نهادهای مردمی‌و ...)

در طرح توسعه پایدار طارم، در تهیه اولویت طرح‌ها و پروژه‌ها از نظر مسئولین محلی روستاهای منظومه طارم استفاده شده است. با توجه به شناخت مطالعاتی منظومه و گروه‌های کانونی مرحله اول، لیستی از طرح‌ها و پروژهای مورد نیاز منظومه طارم تهیه شد. پس از هماهنگی‌های صورت گرفته با مسئولین بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، جلسه هم اندیشی با مسئولین محلی روستاها برگزار گردید. در این جلسه، اغلب دهیاران و شوراها شرکت داشتند و فرمهای مخصوص گروه‌های کانونی در اختیار آنها قرار گرفت تا مسائل و مشکلات عمده و همچنین راه‌حل‌های پیشنهادی مسئولین محلی جمع‌آوری شود.

نمودار زیر فرایند مشارکت مردم را در تهیه طرح‌ها و پروژه‌ها نشان می‌دهد.

نمودار ۷: فرایند مشارکت مردم در تهیه طرح‌ها و پروژه‌های ضروری منظومه طارم

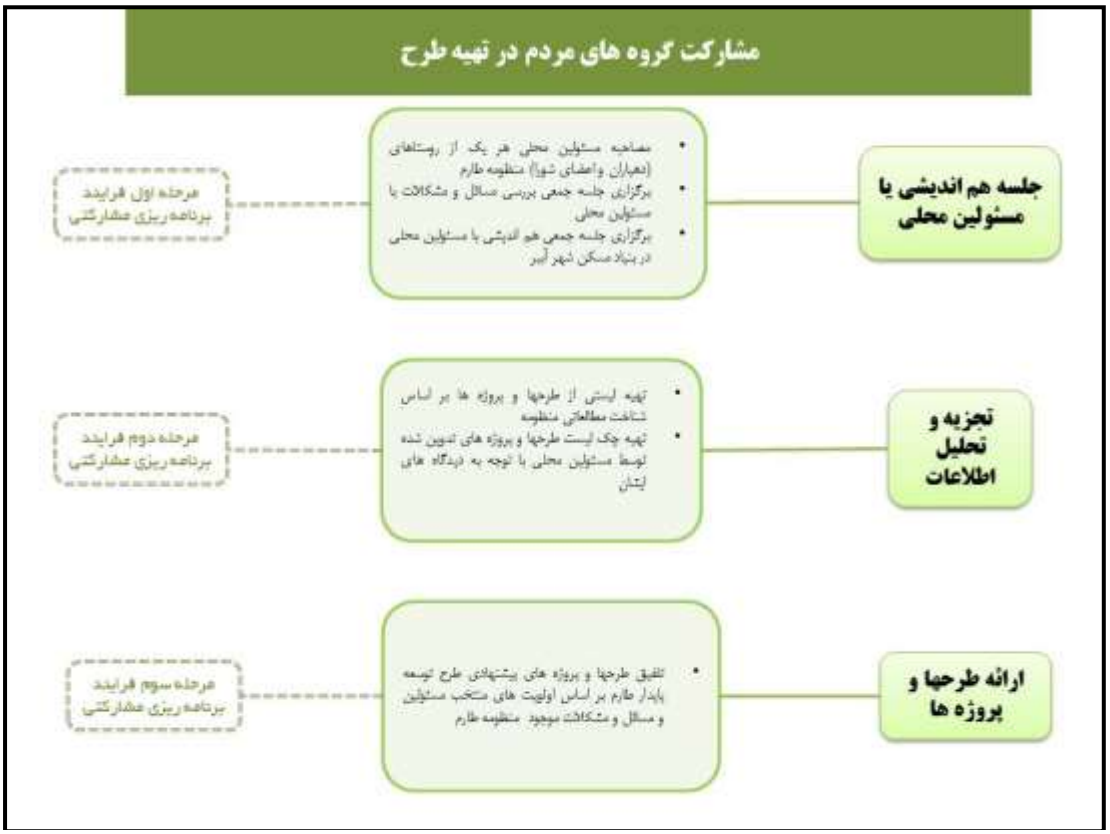

مأخذ: مشاور، ۱۳۹۵

نحوه و میزان مشارکت اهالی و بخش خصوصی در پروژه‌های پیشران

نحوه و میزان مشارکت بخش خصوصی و ساکنین در پروژه‌های پیشران در بندهای مربوطه آورده شده است.

۲-۳-۲-نظام ارزیابی و پایش(نظارت و بازنگری)

طبق تفاهمنامه همکاری مشترک بنیاد مسکن انقلاب اسلامیو استانداری زنجان که در تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۴ در زمینه توسعه پایدار روستایی به تصویب رسیده، ارکان اصلی مدیریت اجرا شامل استانداری، بنیاد مسکن و دستگاه‌های اجرایی استان است که در نمودار زیر نشان داده شده است.

نمودار ۸: ارکان اصلی مدیریت اجرا در طرح توسعه پایدار روستایی بخش مرکزی طارم

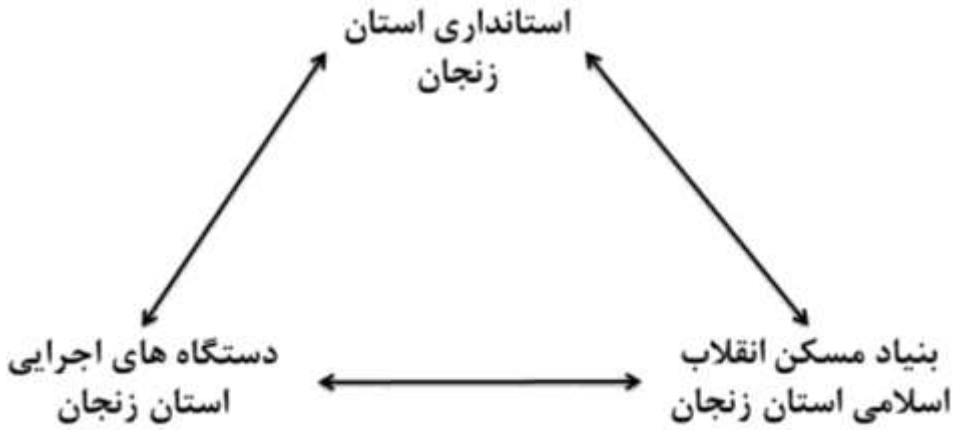

بر اساس این تفاهمنامه، تعیین محدوده بخشهای مورد نظر برای تهیه طرح توسعه پایدار روستایی در دفتر مرکزی بنیاد بررسی و اولویت‌بندی می‌شود. پس از آن، اولویت‌ها در استانداری بررسی شده و بنیاد برای تهیه طرح، اقدامات لازم نظیر انتخاب مشاور برای تهیه و تدوین طرح توسعه پایدار روستایی را انجام می‌دهد. با انعقاد قرارداد، طرح توسعه پایدار روستایی آغاز شده و طی مراحل مختلف گزارش‌های مطالعاتی طرح مورد بررسی قرار می‌گیرد.

گزارش مطالعاتی طرح توسعه پایدار روستایی (نظیر طرح توسعه پایدار روستایی بخش مرکزی طارم) پس از بررسی و تأیید در دفتر مرکزی بنیاد، برای تصویب در کارگروه امور زیربنایی استان(زنجان) مورد بررسی قرار می‌گیرد. پس از بررسی و تصویب اولیه، برای تصویب نهایی در شورای برنامه ریزی و توسعه استان(زنجان) بررسی شده و به تصویب نهایی می‌رسد. این فرایند در نمودار زیر نشان داده شده است.

نمودار ۹: فرایند بررسی و تصویب طرح توسعه پایدار منظومه روستایی طارم

با تصویب نهایی طرح، مصوبات طرح توسط استانداری زنجان به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ می‌شود. استانداری زنجان موظف است کارشناسان دستگاه‌های اجرایی را برای اجرای طرح، از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی آشنا سازد. در طرح توسعه پایدار طارم، طرح‌ها و پروژه‌های متعددی پیشنهاد شده است که هر یک از این طرح‌ها و پروژه‌ها، با توجه به مشارکت مسئولین دولتی و محلی اولویت‌بندی شده و در شورای برنامه ریزی و توسعه استان نیز به تصویب می‌رسد. همچنین پس از تصویب طرح، برای اجرای پروژه‌ها، اولویت بندی و توزیع اعتبارات پروژه‌های طرح در کمیته برنامه ریزی شهرستان که متشکل از فرماندار(رئیس کمیته)، نماینده سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان(دبیر کمیته)، بنیاد مسکن استان و روسای دستگاه‌های اجرائی است، بررسی می‌گردد. لازم به ذکر است که تامین اعتبارات دولتی مورد نیاز طرح ها و پروژه‌های پیشنهادی طرح توسعه پایدار روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم با پیشنهاد این کمیته و توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی تخصیص داده می‌شود. سازمان مدیریت و برنامه ریزی نیز باید اعتبار لازم را با توجه به طرح تصویب شده طرح منظومه اختصاص دهد.

بخش نظارت و پایش اجرای طرح توسعه پایدار منظومه روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم می‌تواند متشکل از چندین جزء باشد که عبارتنداز:

۱- تشکیل دبیرخانه دائمی‌طرح‌های توسعه پایدار منظومه روستایی در بنیاد استان زنجان؛

۲- کمیته نظارت موضوع ماده ۸ تفاهم نامه در سطح استان زنجان؛

۳- کمیته پیگیری در سطح شهرستان طارم.

- *دبیرخانه دائمی‌طرح‌های توسعه پایدار منظومه روستایی استان زنجان*

دبیرخانه دائمی‌طرح‌های توسعه پایدار منظومه روستایی در بنیاد استان با عضویت معاون عمران روستایی استان زنجان، معاون بازسازی و مسکن روستایی استان زنجان، نماینده سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان

زنجان(دبیر دبیرخانه) و کارشناس مسؤول امور فنی و مطالعات عمرانی استان زنجان تشکیل می‌گردد. این دبیرخانه وظایفی به شرح زیر دارد:

۱) پیگیری و اجرای مصوبات طرح‌های منظومه روستایی استان زنجان مرتبط با فعالیتهای بنیاد مسکن استان زنجان
۲) جمع آوری اطلاعات کلی عملکرد طرح، پردازش و تهیه گزارش برای ارسال به مبادی ذیربط
۳) اخذ گزارش از کمیته پیگیری شهرستان طارم در خصوص روند پیشرفت پروژه ها و اقدامات و ارسال برای استاندار زنجان و دفتر مرکزی بنیاد مسکن

- *کمیته نظارت در سطح استان زنجان طبق ماده ۸ تفاهمنامه*

برای نظارت بر اجرای طرح حاضر طبق تفاهمنامه‌ای که فیما بین استانداری زنجان و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی‌زنجان منعقد شده، کمیته‌ای تحت عنوان کمیته نظارت پیشنهاد گردیده که متشکل از معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری زنجان(به عنوان رییس کمیته)، نماینده سازمان مدیریت و برنامه ریزی، مدیر کل دفتر امور روستایی و شوراهای استانداری زنجان، فرمانداری شهرستان طارم، مدیر کل و معاون عمران روستایی بنیاد مسکن استان زنجان و مدیران دستگاه‌های اجرایی حسب مورد، می‌باشد. این کمیته موانع و مشکلات اجرایی طرح و همچنین عملکرد دستگاه‌های اجرایی را در رابطه با طرح فوق بررسی نموده و نتایج آن را برای اخذ تصمیمات لازم به استاندار و رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی‌استان زنجان ارائه می‌دهد.

به منظور هدایت صحیح طرح ها و برنامه ها در سطح منظومه، ضرورت دارد که قبل از اینکه هر گونه دستور کاری در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، زیرساختی و رفاهی از بخش مرکزی شهرستان طارم در شورای برنامه ریزی شهرستان و استان مطرح شود ابتدا لازم است که از بنیاد مسکن جهت بررسی انطباق موضوع درخواستی با طرح توسعه پایدار منظومه طارم استعلام به عمل آید.

- *کمیته پیگیری شهرستان طارم*

کمیته پیگیری شهرستان طارم در سطح شهرستان تشکیل می‌شود که اعضای کمیته مذکور عبارتند از:

- ✓ فرمانداری(فرماندار یا معاون برنامه ریزی و امور عمرانی) شهرستان طارم (بعنوان رئیس کمیته)،
- ✓ رئیس بنیاد مسکن شهرستان طارم (بعنوان دبیر کمیته)
- ✓ رئیس جهاد کشاورزی شهرستان طارم،
- ✓ رئیس اداره راه و شهرسازی شهرستان طارم
- ✓ بخشدار طارم
- ✓ نماینده سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان.
- ✓ رئیس شورای بخش به عنوان مدیر و نماینده کمیته تخصصی

کمیته پیگیری وظایف متعددی بر عهده دارد که آنها عبارت است از:

- پیگیری اجرای پروژه ها و اقدامات پیشنهادی بر حسب اولویت تعیین شده با هماهنگی بین سازمانها و نهادهای شهرستان طارم؛
- اخذ گزارش از دستگاههای ذیربط شهرستان طارم و بازدید از پروژه ها و اقدامات در دست اجرا و تهیه گزارش از روند پیشرفت طرح‌ها و پروژه ها و شناسایی مسائل و مشکلات آنها در فواصل زمانی ۳ ماهه (گزارش فوق برای فرماندار شهرستان طارم، رئیس بنیاد مسکن استان زنجان و دبیرخانه دائمی‌طرح‌های توسعه پایدار منظومه روستایی استان زنجان ارسال خواهد شد).
- پیگیری تصویب اعتبار برای پروژه‌های پیشنهادی طرح منظومه در کمیته برنامه ریزی شهرستان طارم.

مشاور پیشنهاد می‌کند در طرح توسعه پایدار روستایی بخش مرکزی شهرستان طارم، برای اجرای بهتر طرح، کمیته‌ای تحت عنوان کمیته تخصصی اجرایی و زیر نظر شورای بخش مرکزی شهرستان تشکیل گردد که متشکل از بخش مدیریت، بخش فنی، بخش ارتباطات و اطلاع رسانی و بخش مالی و اداری است. مدیریت کمیته تخصصی اجرایی به عهده رئیس شورای بخش مرکزی شهرستان طارم است. در بخش فنی این کمیته، کمیته‌های تخصصی عبارت است از: کمیته توسعه فعالیت‌های زیتون کاران، کمیته توسعه فعالیت‌های تولید کنندگان سیر، کمیته توسعه فعالیت‌های زراعت و باغداری، کمیته توسعه فعالیت‌های دامداری، دامپروری، پرورش طیور و تولید عسل، کمیته توسعه فعالیت‌های خدمات رفاهی – گردشگری، کمیته توسعه زیرساخت و حمل و نقل، کمیته توسعه صنایع تولیدی- تبدیلی، کمیته حفاظت از محیط زیست. برای هر یک از بخشهای فنی، ارتباطی و اداری وظایف و نیروی‌های انسانی جداگانه‌ای در نظر گرفته شده است که اعضاء پیشنهادی کمیته‌های تخصصی اجرایی می‌تواند شامل نماینده فرمانداری، نماینده بخشداری، رئیس شورای بخش، نماینده بنیاد مسکن شهرستان، نماینده ارگان‌های اجرایی مربوطه و نیروهای مردمی(شوراها، دهیارها، نخبگان و معتمدین)، رئیس شورای بخش(به عنوان رئیس کمیته)، یکی از اعضای شورای بخش(به عنوان دبیر کمیته)، هیات مدیره تعاونی‌های مربوطه می‌باشد. وظایف، بخش‌ها و نیروی مورد نیاز این کمیته در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۱۰: وظایف و بخشهای کمیته تخصصی اجرایی

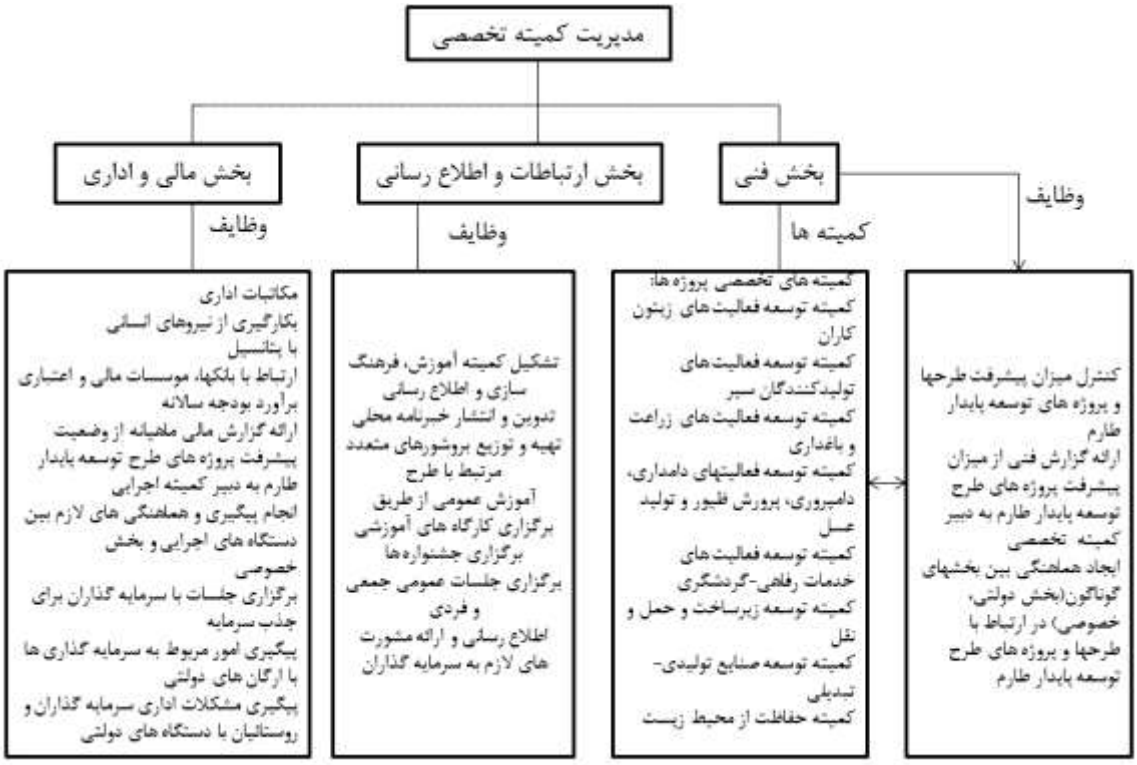

استفاده از رویکرد حکمروائی محلی، رویکرد مهم در مدیریت طرح‌های توسعه پایدار منظومه روستایی است. در این رویکرد، بحث مشارکت(مشارکت بخش دولتی، بخش خصوصی و جامعه محلی) یکی اصول حاکم بر این رویکرد است که در کلیه فرایندطرح؛ از تهیه و تدوین طرح تا اجرا و پایش طرح، مورد توجه قرار می‌گیرد. در رویکرد حکمروائی محلی نقش مردم به عنوان تاثیرگذاران در تعیین سرنوشتشان بسیار مهم است. چنانچه فرایند حکمروایی خوب محلی انجام شود از طریق اجماع جامعه محلی هم توسعه پایدار روستایی تحقق پیدا می‌کند و هم صدای همه گروه‌های جامعه شنیده می‌شود. برای انجام هر چه بهتر جکمروائی محلی، نیاز به تشکیل *هسته‌های مشارکتی* است تا مدیریت شایسته‌تری انجام شود. وظایف هسته‌های مشارکتی در مدیریت طرح توسعه پایدار روستایی منظومه طارم به شرح زیر است:

وظایف هسته‌های مشارکتی:

۱) اطلاع رسانی به اهالی سکونتگاه‌های حوزه در خصوص طرح‌ها پروژه‌های پیشنهادی منظومه طارم
۲) تشکیل صندوق‌های مالی تامین اعتبار برای اجرای پروژه ها
۳) اجرای پروژه‌های مرتبط با اجتماع محلی از طریق آموزش‌های لازم دستگاه‌های تخصصی مربوطه به مردم
۴) ارائه گزارش‌های لازم در خصوص موانع و مشکلات اجرای پروژه ها و اقدامات به مدیر کمیته تخصصی اجرایی

منابع:

۱- رضوانی، محمد رضا (۱۳۸۳)، تحلیل تفاوتهای مکانی در توسعه نواحی روستایی استان زنجان، نشریه علوم جغرافیایی، شماره ۳ و ۴.

۲- عزیزپور، فرهاد؛ محسن زاده، آرمین (۱۳۹۱)، نظریه ها و رویکردهای سازمانیابی فضایی سکونتگاه‌های روستایی،، ص ۱۲۲

۴-طرح تحقیقاتی مطالعه و بررسی الگوهای مراکز خدمات عمومی‌در روستاها، گزارش مرحله اول، دفتر دوم، بنیاد مسکن، معاونت فنی و برنامه ریزی

۵-وبگاه آینده پژوهشی، گروههای کانونی http://www.ayandehpajoohi.com/archive/00101.php

۶-مرکز آمار استان زنجان

۷-مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی http://rc.majlis.ir/fa/law/show/110056

۸-بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان – جلد گزارش پیشنهادی، مهندسان مشاور شارمند، بهار ۱۳۸۳ ص۲۱ و سرشماری سال ۱۳۹۰

۹-بنیاد مسکن استان زنجان، ۱۳۹۴و ۱۳۹۵

۱۰-اداره آب منطقه‌ای

۱۱- اداره راه و شهرسازی استان زنجان، ۱۳۹۴

۱۲-جهاد کشاورزی زنجان، ۱۳۹۴

۱۳-شرکت شهرک‌های صنعتی، ۱۳۹۴

۱۴-راهبردهای توسعه پایدار در سازماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان ۱۳۸۱

۱۵- جوانی، ولی و جباری، ایرج(۱۳۸۸)، شاخصهای زمین ریخت شناسی در شناسایی منابع آب زیرزمینی، مجله فضای جغرافیایی، شماره ۲۵.

۱۶-مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

۱۷-ایستگاه سینوپتیک شهر آب بر

۱۸-اداره کل مطالعات و بررسی‌های اقتصادی، ۱۳۸۸

۱۹-عرصه‌های حفاظت شده بر اساس اسناد سازمان محیط زیست در سطح منظومه تعیین شود.

۲۰-خبرگزاری ایرنا، ۱۳۹۴/۱/۲۴ http://www.irna.ir/fa/News/81568992/

۲۱-مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی‌نفوس و مسکن ۱۳۹۰

۲۲-زنجان از دیروز تا امروز (تحلیلی تاریخی بر رشد کالبدی و پویش شهرنشینی در شهر زنجان)، محمدرضا پورمحمدی، محمدجواد حیدری،فاطمه لطفی فصل‌نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، سال سوم، شماره ۷ بهار ۱۳۹۰

۲۴-شهرداری شهر آب بر http://www.shahrdariabbar.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=290&Itemid=278

۲۵-http://icnc.ir/index.aspx?pid=289&metadataId=257dc2cf-b05e-4d1c-8e25-_0ccf5e4271fcکنسرسیوم محتوای ملی۱ مردم شناسی افشارهای ایرلوی زنجان، دکتر محمد خالقی مقدم، ماهنامه فرهنگی اجتماعی بایرام- شماره ۱۸- سال سوم – ۱۳۸۸ ص ۳

-۲۶

http://af.samta.ir/atlas/index.php?title=%D9%BE%DB%8C%D8%B4%DB%8C%D9%86%D9%87_%D9%85%D8%B0%D9%87%D8%A8%DB%8C_%D8%A7%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86_%D8%B2%D9%86%D8%AC%D8%A7%D9%86سمتا؛ سامانه مدیریت تبلیغات اسلامی‌معاونت فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی‌حوزه علمیه قم

۲۷-خبرگزاری ایرنا، ۱۳۹۴/۱/۲۴ http://www.irna.ir/fa/News/81568992/

۲۸-بررسی تاثیر خشکسالی بر تغییر بازدهی محصول زیتون در شهرستان رودبار، دکتر بهمن رمضانی، مجله دانشنامه (جغرافیا) پیاپی ۸۲، پاییز

۲۹-فرمانداری شهرستان طارم ۱۳۹۰

۳۰- سازمان جنگلها و مراتع کل کشور

۳۱-: مدیریت بانک کشاورزی استان زنجان

۳۲- مدیریت شعب بانک تجارت استان زنجان دایره اعتبارات، ۱۳۹۵

۳۳- طرح جامع-تفصیلی آب‌بر، ۱۳۹۰

۳۴-(دکتر عباس سعیدی، دکتر فاطمه تقی زاده؛راهبرد شبکه منطقه ای، پیوندهای روستایی-شهری و توسعه ناحیه ای- بررسی تطبیقی نواحی باغملک و اردکان؛ صفحه ۲۱۳-۲۱۴)

۳۵-حاجی نژاد، علی، ساماندهی فضایی سلسله مراتب خدمات سکونتگاه‌های روستایی مورد: بخش شیب آب شهرستان زابل، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۱۳۷۵

۳۶- دکتر عباس سعیدی، دکتر فاطمه تقی زاده؛راهبرد شبکه منطقه ای، پیوندهای روستایی-شهری و توسعه ناحیه ای- بررسی تطبیقی نواحی باغملک و اردکان؛ صفحه ۲۱۳-۲۱۴)